

INSTITUTUL DE FONETICĂ ȘI DIALECTOLOGIE
„AL. ROSETTI”

Maria Marin ♦ Iulia Mărgărit ♦ Victorela Neagoe ♦ Vasile Pavel

GRAIURI ROMÂNEȘTI

DIN
BASARABIA, TRANSNISTRIA
NORDUL BUCOVINEI
ȘI NORDUL MARAMUREȘULUI

TEXTE DIALECTALE
ȘI GLOSAR

BUCUREȘTI
2000

*Aducem mulțumiri, pe această cale, întregului colectiv de operatori calculatoare
al Tipografiei «Bucureștii Noi» pentru efortul depus în executarea la termen
a acestei lucrări.*

Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel

**GRAIURI ROMÂNEȘTI DIN BASARABIA, TRANSNISTRIA,
NORDUL BUCOVINEI ȘI NORDUL MARAMUREȘULUI.
TEXTE DIALECTALE ȘI GLOSAR**

INSTITUTUL DE FONETICĂ ȘI DIALECTOLOGIE „AL. ROSETTI“

**GRAIURI ROMÂNEȘTI
DIN
BASARABIA, TRANSNISTRIA,
NORDUL BUCOVINEI
ȘI
NORDUL MARAMUREȘULUI
TEXTE DIALECTALE ȘI GLOSAR**

BUCUREȘTI

2000

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://lingv.ro>

CUPRINS

INTRODUCERE	IX
LISTA LOCALITĂȚILOR ANCHETATE ȘI A INFORMATORILOR	XXI
TRANSCRIEREA FONETICĂ	XXXI
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE	XXXIX
TEXTE	1 - 411
GIURGIULEȘTI, raionul Vulcănești, Republica Moldova	1 - 16
sătu ista ġurgulêștî, 1; ĩm pătrujdoġ ĩm pătruștreġ, 2; cînd a vinî rûși-m pătrușpătru, 4; șăică de hoġî, 10; lăptile, 12; [Zestre], 13; cum ng-am lya noġ amîndoġ, 14; Note, 16.	
CARTAL, raionul Reni, regiunea Odesa, Ucraina	17 - 38
brînză, 17; căsa, 19; pojăr, 21; ȳoră, 23; nûnta, 23; căluġân, 28; [Credințe bătrânești], 30; pîni, 31; [Obiceiuri la ĩnmormântare], 32; ġă mânia, 34; ġanġiġ, 35; fâta bābi și fâta mōșuluġ, 36; Note, 37.	
UTKONOSOVKA, raionul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina	39 - 54
[Treieratul cu cai], 39; [Casa], 40; pîn la zîu-an născût, 41; ċică-n romîniġa as putut să lucră / da-n rusăa nu?, 42; ispās [:] rusălele [:] trōiġă [și] căluġanu, 45; la mărmințe, 46; lînă, 48; mămăliga, 50; pîni, 51; ġîzîa di sântă mărġiġ, 52; ĩncepġe să grăġăscă // tot la mărminți, 52; [Conserve], 53; Note, 54.	
TREBUJENI, raionul Orhei, Republica Moldova	55 - 67
cîn m-an trezġt ġo-așă, 55; ġeră și bāġġeștî, 55; cînipă, 57; cîm-an cunoscût ġo cu sōtu, 58; ġeră odată o căpră, 63; la bunica, 64; o-ntġplăre, 65; legēnda sātuluġ nōstru, 65; a ġeșġt cu-o răġă-ġ cap, 66; ġel a căzût ġăpă, 66; Note, 67.	
VALEA HOȚULUI, raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina	68 - 81
ġăsām, 68; ș-an ramās ġeu singuriġi, 71; bōrșu, 72; nașġău acāsă, 72; brînda, 74; colġunăș, 75; fāsēm pîni, 76; botcăli cum să fac?, 77; pirōg [:] ĩnvîrtită, 78; o sășpuu și am făcût, 80; Note, 81.	
HANDRABURA, raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina	82 - 109
ķitā, 82; [Mămăligă], 83; pătlăzēleġi [și] ķipērġ, 83; [Porcul], 84; cînepă, 86; oġ, 91; ķitorqāzi [și] gālūși, 92; cînipă, 93; [Nunta], 98; pîni, 100; [Porcul], 102; treġ ġeġ cucuiēġ, 106; trāġă um moș ș-o bābă, 107; Note, 109.	
TOCILA, raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina	110 - 132
aġșa o fost pădūre, 110; punēm papșōġi, 110; poāmă, 111; și zġnu ġar ġi bun, 112; cāsili di lemna, 113; fașē fġntġnă, 115; ș-avēm uoġi, 116; mai apruāpi di mġni s-șġbă, 117; dacă n-ar și dumnaġău și nōġ n-am și, 118; ķitā, 119; cînipă, 120; clāca [:] șăġătuāreă, 122; poġonētu, 124; leșġia, 124; fașē vrăġ, 125; lūķiġ, 125; porș salbătġș, 126; șāntġ-așēġa o fost striggăġci, 127; [Capra cu trei iezi], 127; trāġē uodātă oġ ġid, 128; oġ lup, 128; vāsile, 129; sātu nōstru, 129; o niġcăt toġ papșōġi, 130; trāġē om moș ș-o bābă, 130; la ġecscūrsiġi la ķișināu, 131; de-a basmalūġa, 131; Note, 132.	
GHIDIRIM, raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina	133 - 147
la ġriġ, 133; fġntġnă, 133; poāmă, 134; ġe-o rāscoloġit, 134; cum va spuġ și-nțelezēġ?, 136; ș-o-ġķġz bisărica, 137; o foz mārē hōlod, 139; la crășūn, 141; pġne, 143; prindēġ cūcōșu, 144; cînepă, 144; s-o niġcăt, 145; dumiġnica mārē, 146; Note, 147.	
NESTOITA, raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina	148 - 158

Kita o luát-o hăt, 148; luk, 149; ñe-o întorlocát, 149; andrēju, 150; nežei, 151; leăcurile di fript, 151; ăai de leac, 152; nistuíta, 153; sã găté jî vîbã uótpusc, 154; cum om puté așá și le-om aziutá-le, 154; Kita, 155; jel jerá mai sãrmãnel, 155; nũta, 156; Note, 158.

VĂRĂNCĂU, raionul Râbnija, Republica Moldova 159 - 164
an lucrát șerár, 159; papsuói, 161; pãmã, 161; [Cãnepã], 162; odátã grãjé amintrilea, 164; Note, 164.

MARTĂNOȘA, raionul Novomirgorod, regiunea Kirovograd, Ucraina 165 - 183
cînipa, 165; nũta, 167; zburátóriu, 169; ni-ă rodí moldoviení, 169; ș-o murí di hólod, 170; [Obiceiuri la înmormântare], 171; jo am strojít-o sîngur, 173; [Munca la cãmp], 174; papsuói, 175; ș-o pus númj martanóșa, 175; [Porcul], 177; [Gãina], 178; aîșsa m-an nãscút / aîșsa an crjescút, 178; [Murături], 180; plașinta, 181; Note, 183.

TEREBLECEA, raionul Hliboca, regiunea Cernăuți, Ucraina 184 - 199
an trãit ím prisácã jo, 184; s-o mai ímpușcát și únu pe áltu, 187; cînepa [;] ínu, 188; cásili di lîemn, 189; cu colinda, 190; dî andrii, 191; puórcu, 192; dî crășún, 193; cluóșcã, 193; jo m-am mărítã tînãrã, 194; o fo la noj un caz, 197; mãmãligã, 197; la noj še dau?, 198; pot ínotã, 198; jerãm la șcópãlã, 199; Note, 199.

IGEȘTI, raionul Storojineț, regiunea Cernăuți, Ucraina 200 - 211
sátu ísta-i tãt di rãzãș, 200; o dat ínr-un șanț, 201; fîn, 201; la stîná, 203; jo-am foz diportátã ím pátruđeč, 204; [În Kazahstan], 205; [Porcul], 206; ín aî-únu ánulu nou, 208; uúșa, 209; mãmãliga, 209; brînzã scuápãtã, 210; cîn iarãm micã, 210; s-o curîentát, 211; Note, 211.

PROBOTEȘTI, raionul Herța, regiunea Cernăuți, Ucraina 212 - 238
fínu, 212; o gãst un sãrpán grîos, 213; la stîná la imáš, 214; deálu gîbi, 216; i-o dus anúmi ca sí muđãrã jî aculó, 218; o ínrád la noj / rúșí, 220; caloján, 222; pi táta l-o-mpușcát la grãniț-aîci, 223; și o bătút așá túnurle ínrúna, 225; fínu, 226; lucrãm la popșói, 227; [Porcul], 230; de paști, 231; cãčúla, 233; multe sã fac / tãre multe din fãiinã, 234; o kemát pojãru, 236; di andrii, 237; Note, 238.

BOIAN, raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, Ucraina 239 - 277
papsuói, 239; bojãnu ísta, 241; fraț romíni jo v-aș rugá, 242; cum cad nóri la pãmínt, 245; și úlțe-așã am scãpát di ruș, 248; lemnãrije la cãsã, 250; uóji, 251; [Cãnepa], 251; [Obiceiuri la înmormântare], 253; nuntã, 254; cînepã, 256; [Spãlatul rufelor], 257; bucovínã țãrã drãgã, 258; di crãcún, 264; jertãcúnea, 266; fuámgea, 270; cîn nu ployã, 270; máma mja tot povistiã fuárte múlți, 271; la crãcún, 272; pãcálã, 275; sobór pintru pluáj, 275; [Capra cu trei iezi], 276; Note, 277.

NESFOIA, raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, Ucraina 278 - 295
s-o dežnerdát fiecãri, 278; cînipa, 278; la bucurești, 279; sã poroclesc așá únu pe áltu, 280; ásta nu-i povestí / da ásta-i și s-o íntímplát, 281; fîntína, 282; puorc, 283; pínjã, 286; bábã hjárã, 287; jerá sã ma múști un șãrpi mări, 288; pãrca simjãști, 288; ni povisté táta di la rãzbói, 289; cu colindu, 290; í-ân rupt mína, 290; di paști, 291; sátu nóstru s-o numít glodgása, 292; oleána, 293; Note, 295.

COLINCĂUȚI, raionul Hotin, regiunea Cernăuți, Ucraina 296 - 313
cãsã, 296; sãtu-ajesta, 297; baláur, 298; cînipa, 298; línã, 300; [Portul], 300; am pus pomát, 302; la crãcún, 304; [Conserve], 305; zîerí, 306; nũta, 306; la crãcún, 308; sfíntu andriéj, 308; [Porcul], 309; [Șarpe], 311; [La pescuit], 311; [Borșul], 312; Note, 313.

BIȘERICA ALBĂ, raionul Rahovo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina 314 - 331
 bosorcăi, 314; cu mărtinili, 315; cînepa, 316; strigături, 318; bosorcăie (și) vîrcolac, 320; pîrma
 mănăst'ire ... s-o gasit în per, 321; io am fost ... pfăi d'e căpu mney, 322; s-o-ncepută-să
 plăia, 325; șezător, 326; am fo mor d'e spăimă, 327; o-ntimplăre ad'evărată, 327; porc, 329;
 lictăr, 330; d-abd'a i-an găsit, 331; Note, 331.

APȘA DE JOS, raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina 332 - 375
 l-o nimičit hăt!, 332; cucurúzu (și) căsă d'ě liemn, 333; ș-am rămás cu fáta, 336; [Povestiri
 fantastice], 337; ș-așá s-o-ntimplát, 339; in la nkoj a peți, 341; cînepa, 342; núnta, 349; pînt'ě,
 352; amú-i griey a fa o căsă, 354; fin, 355; găjina, 356; lăst'il'ě, 357; pórcu, 359; să zol'ě // cu
 cénúșe, 361; [Murături], 361; [Mămăliga], 362; hręnzulă, 363; clóșcă, 364; čišmjet'a, 365; túrtă,
 366; gîndát'e orb, 367; [Despre grai], 367; o fujit fără vóję părinților, 368; puņgúța cu doi bań,
 369; on ũ urs ș-o húpă, 370; la bába, 371; căpra cu trej jez, 373; Note, 374.

STRĂMTURA, raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina 376 - 387
 jără-i skimbăre, 376; brînză, 377; păstórj la lupt', 378; zęstre, 379; ăi / la cînepă, 380; fáta
 pădúni, 381; io n-am fost în munte, 382; așé jerá obițăju, 385; Note, 387.

PLĂIUT, comuna Vodița, raionul Rahovo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina 388 - 411
 tăt am fo la uoj, 388; lîna, 390; cînepă, 394; [Portul], 395; n-ap strînsu-ně, 397; io-i murí, 398;
 l'ę-aj prănicát cu prănicu, 399; an rămás sîngură, 400; bosărcăie, 402; iel așá ză/d'ără d'ě
 myor'k'ě, 403; sîmbăta l-am îngropát, 405; ačél o fo l'ácu, 406; nú trébúje a lucrá în
 sărbătqare, 407; mń-am făcú hóre, 408; Note, 410.

INDICE TEMATIC 413

GLOSAR 417

ABREVIERI 417

Necesitatea de a efectua cât mai grabnic culegeri de material ilustrativ pentru variantele regionale ale limbii a devenit un loc comun în dialectologia modernă. Motivele invocate, de obicei, cel puțin pentru graiurile românești vorbite între granițele României, se referă la "pericolul" acțiunii nivelatoare exercitate de limba literară asupra tuturor generațiilor de vorbitori (TD - Porțile de Fier, XI),

Pentru graiurile românești din afara granițelor, chestiunea se pune diferit. În cazul acestora, pericolul real îl constituie politica de deznaționalizare dusă decenii de-a rândul de către statele în care, date fiind împrejurările istorice, populația românească a fost nevoită să evolueze.

Cunoașterea și cercetarea comunităților românești de peste hotare reprezintă, totodată, o datorie și o obligație a oamenilor de știință. Pentru lingviștii și dialectologii români, studierea graiurilor vorbite în medii alogene constituie o sursă aproape nebănuită de noi și noi descoperiri de importanță deosebită, în primul rând pentru dialectologia diacronică și sincronică românească, pentru istoria limbii și, în al doilea rând, pentru lingvistica romanică.

Încă de la înființare, în 1961, fostul Centru de Cercetări Fonetice și Dialectale, actualul Institut de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti" al Academiei Române, și-a propus, printre obiectivele prioritare, realizarea unui corpus de texte dialectale înregistrate de la vorbitori de limbă română din țară și din străinătate care, ulterior, s-a tezurizat în *Arhiva fonogramică a limbii române* (AFLR), cea mai cuprinzătoare colecție de acest fel existentă până în prezent în România. Prin profilul său, institutul vizează, în primul rând, culegeri de material *dialectal*.

Dacă, înainte de 1990, asemenea investigații au avut doar un caracter sporadic¹, după această dată, cu sprijinul permanent al Academiei Române, pentru cercetătorii din institutul nostru, posibilitățile de a cunoaște "pe viu" graiurile românești vorbite în medii alogene au devenit reale.

Primele zone spre care și-au îndreptat atenția au fost cele din fosta Uniune Sovietică. Oportunitatea investigațiilor științifice a fost susținută și de interesul manifestat în această direcție de dialectologii de la Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Astfel, prin relațiile științifice interacademice dintre România și Republica Moldova, între Institutul de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti" și cel de la Chișinău s-au stabilit planuri comune, consacrate studierii graiurilor românești din Republica Moldova și Ucraina. Un plan asemănător a fost semnat între institutul nostru și Institutul de Lingvistică al Academiei Ucrainene de Științe din Kiev².

Ca urmare a acestor acorduri științifice, începând cu 1991 s-au întreprins cercetări de teren în diferite zone cu populație românească din Ucraina și în câteva localități din Republica Moldova. Rezultatele acestor investigații au fost valorificate parțial în studii și articole apărute în reviste de specialitate de la București (Marin 1995; Marin, Mărgărit, Neagoe 1998; Mărgărit 1998; Pavel 1998) și Chișinău (Neagoe 1997). Pe de altă parte, Arhiva de texte dialectale orale a institutului nostru s-a îmbogățit cu materiale de o deosebită valoare lingvistică și sociolingvistică, istorică și etnografică.

Pe baza înregistrărilor obținute și beneficiind de o bogată experiență în publicarea textelor dialectale, sectorul de dialectologie al Institutului de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti" a realizat acest prim volum consacrat graiurilor românești din afara granițelor³.

Lucrarea cuprinde texte culese, între anii 1991 și 1995, din 21 de localități, din Ucraina și Republica Moldova, situate în patru zone reprezentative pentru patru grupuri de graiuri (Marin, Mărgărit, Neagoe 1998, 71-74), urmate de un glosar. Textele au fost transcrise de Maria Marin, Victorela Neagoe și Vasile Pavel. Operația de verificare a acestora a fost

¹ În anii '70, '80, cercetători din institutul nostru au înregistrat texte de limbă română vorbită de la armenii din Peninsula Balcanică (Nicolae Saramandu) și de la românii din Statele Unite ale Americii (Anca Hartular).

² Colaborări similare s-au angajat și cu Institutul de Lingvistică al Academiei Ungare de Științe de la Budapesta și cu Institutul de Lingvistică al Academiei Bulgare de Științe din Sofia.

³ Lucrări asemănătoare, referitoare la graiurile românești din Bulgaria, Ungaria și alte zone din Ucraina, precum și la dialectul aromân vorbit în Peninsula Balcanică, se află în diverse stadii de elaborare.

efectuată de către fiecare transcriptor împreună cu Iulia Mărgărit. Materialul pentru glosar a fost extras, într-o primă fază, de către transcriptori. Ulterior, el a fost completat de Iulia Mărgărit. Concepția asupra glosarului și redactarea propriu-zisă îi revin Iuliei Mărgărit. În forma premergătoare computerizării, întregul glosar a fost citit, formulându-se unele observații și sugestii, de către Maria Marin. Computerizarea volumului a fost realizată de către Ramona Ion și Aurora Georgiana Vasile.

Scopul principal al lucrării îl constituie prezentarea stadiului actual al graiurilor românești din sudul Basarabiei, stânga Nistrului, nordul Bucovinei și Regiunea Transcarpatică. Materialul inedit din volum poate reprezenta, totodată, un punct de plecare pentru cercetări ulterioare.

1. Anchetele dialectale

Cercetările de teren s-au desfășurat, așadar, în perioada 1991-1995 și au vizat înregistrarea pe benzi de magnetofon a unui corpus de texte, culese după metodele și principiile AFLR (TDO, XIX-XX), adaptate la realitatea sociolingvistică a comunităților anchetate. În comparație cu metoda chestionarului, folosită la elaborarea atlaselor lingvistice, metodele adoptate în înregistrarea textelor dialectale permit o mai eficientă apropiere de mecanismele vorbirii, esențială pentru studiile de limbă vorbită, abordate de lingvistica modernă.

Culegerea materialului s-a realizat cu participarea unor echipe de 4-6 cercetători de la Institutul de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti" din București și de la Institutul de Lingvistică din Chișinău. Astfel, alături de autorii lucrării, Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, la unele dintre anchete au participat și colegii Ion Ionică, Bogdan Marinescu, Magdalena Vulpe, de la București, și Valentina Corcimari, de la Chișinău. Ancheta din Martănoșă, regiunea Kirovograd, Ucraina, s-a desfășurat cu participarea a două cercetătoare de la Institutul de Lingvistică din Kiev: Liubov Lazarenco și Nadejda Prilipco.

Echipele de cercetători au lucrat timp de 1-2 zile în fiecare localitate. În general, înregistrările au fost efectuate cu buna știință a subiecților anchetați. Uneori, atunci când informatorii bilingvi, simțindu-se în prezența unor persoane din afara comunității, treceau de la limba română la limba rusă, anchetatorii le atrăgeau atenția să revină la limba maternă. Prezența dialectologilor de la Chișinău în echipă a fost benefică, mai ales în satele transnistrene, eliminând orice urmă de suspiciune față de cercetătorii din România. De un real sprijin ne-am bucurat din partea școlilor din localitățile anchetate: un profesor a însoțit, de regulă, echipa de cercetători.

Pentru a asigura un cadru cât mai natural, în multe cazuri, ancheta s-a desfășurat în prezența mai multor subiecți, care, pe lângă faptul că se completeau unul pe altul, uneori intrau în dialog, oferind textelor un grad sporit de autenticitate.

2. Rețeaua

Lista localităților s-a stabilit pe baza datelor de care dispuneam în momentul anchetelor; satele au fost selectate în funcție de vechimea, de prezența lor în rețeaua ALM și de ponderea populației românești.

Cercetările s-au efectuat în cursul a cinci deplasări, a câte 6-10 zile, în următoarele localități:

- Valea Hoțului (= VH), Handrăbura (= H), Tocila (= To), raionul Ananiev, Ghidirim (= Gh), Nestoita (= N), raionul Kotovsk, din Regiunea Odesa, Ucraina, Vărăncău (= V), raionul Râbnîța, din zona transnistreană a Republicii Moldova, și Trebujeni (= Tr), raionul Orhei, din estul Republicii Moldova - mai 1991;

- Colincăuți (= C), raionul Hotin, Boian (= B), Nesfoia (= Nf), raionul Noua Suliță, Proboțești (= Pr), raionul Herța, Igești (= I), Tereblecea (= T), raionul Hliboca, din Regiunea Cernăuți, Ucraina - iunie 1992;

- Utkonosovka (= U), raionul Ismail, Cartal (= Cr), raionul Reni, din Regiunea Odesa, Ucraina, și Giurgiulești (= Gi), raionul Vulcănești, Republica Moldova - iunie 1993;

- Strâmtura (= St), Apșa de Jos (= AJ), raionul Teacevo, Biserica Albă (= BA) și Plăiuț (= Pl), raionul Rahovo, din Regiunea Transcarpatică, Ucraina - august 1993;

- Martănoșă (= M), raionul Novomîrgorod, din Regiunea Kirovograd, Ucraina - noiembrie 1995 (v. harta localităților anchetate)⁴.

Spațiul românesc din stânga Prutului, precum și enclavele românești dintre Nistru și Bug au fost cercetate, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar, mai ales, între cele două

⁴ Datele amănunțite privind localitățile cercetate sunt cuprinse într-un capitol separat (v. *infra*).

războaie mondiale, sub aspect etnofolcloric (Burada 1893; Ștefănuță 1933, 1935, 1937, 1939), lingvistic (Weigand 1908; Șandru 1933, 1998; Coșeriu 1940 a, b; Pop 1941; Nandriș 1952) și etnosociologic (Rațiu 1994).

Graiurile din nordul Bucovinei au fost studiate din punct de vedere lingvistic, urmărindu-se, în special, afinitățile lor cu alte unități dialectale ale dacoromânei (Weigand 1908; Pop 1941).

Graiurile din Regiunea Transcarpatică, încadrându-se firesc în cele maramureșene de la sud de Tisa, au preocupat, de asemenea, pe folcloriști (Țiplea 1906) și pe lingviști (Papahagi 1925).

Cercetările lingvistice asupra graiurilor românești din cele patru arii anchetate de noi s-au extins și s-au adâncit odată cu apariția ALM și a TD. Moldova (Udler et alii 1976; Zagaevski 1990; *Dialectologie*; cf. Marin, Mărgărit, Neagoe 1998, 73-75).

Din cele 21 de localități cu populație românească anchetate pentru acest volum, 15 au fost puncte de anchetă pentru ALM (Apșa de Jos, pct. 1; Biserica Albă, pct. 2; Tereblecea, pct. 16; Boian, pct. 17; Colincăuți, pct. 19; Probotești, pct. 20; Vărăncău, pct. 97; Ghidirim, pct. 98; Handrăbura, pct. 101; Valea Hoțului, pct. 120; Trebujeni, pct. 126; Utkonosovka, pct. 216; Giurgiulești, pct. 218; Cartal, pct. 222; Martânoșa, pct. 231), iar dintre acestea au fost transcrise texte pentru TD - Moldova doar din 6 localități (Boian, vol. I/1; Valea Hoțului, Martânoșa, vol. I/2; Colincăuți, vol. II/1; Vărăncău, Utkonosovka, vol. III/2).

Cele 21 de localități cuprinse în acest volum aparțin unor grupuri distincte de graiuri, situație explicabilă prin poziția lor geografică diferită și prin condițiile istorice în care s-au dezvoltat în decursul vremurilor. Aceste grupuri sunt:

- sud-vestul Basarabiei: Giurgiulești, Utkonosovka, Cartal;
- zona transnistreană: Valea Hoțului, Handrăbura, Tocila, Ghidirim, Nestoita, Vărăncău, la care se adaugă Martânoșa;
- nordul Bucovinei (incluzând aici și Ținutul Herței): Colincăuți, Boian, Nesfoia, Probotești, Tereblecea, Igești;
- Maramureșul de la nord de Tisa: Biserica Albă, Apșa de Jos, Strâmtura, Plăiuș.

Localitatea Trebujeni, aparținând graiurilor moldovenești propriu-zise, a fost inclusă în rețea pentru a oferi o bază de comparație pentru graiurile studiate și cele din Moldova.

Zonele cercetate au cunoscut, de-a lungul timpului, o evoluție diferită unele față de altele și, mai ales, față de restul spațiului românesc. De aceea, pentru înțelegerea situației lingvistice actuale, fără a intra în amănunte, s-a considerat necesară o succintă rememorare a datelor istorice.

Până în 1812, sub numele de Basarabia sau Bugeac, era cunoscută numai regiunea situată la nordul granițelor Dunării, între Marea Neagră și Nistru, care aparținuse Munteniei până în secolele al XVII-lea - al XVIII-lea. După 1812, când rușii au luat sub stăpânire jumătate din Moldova, până la Prut, întreg teritoriul ocupat a primit această denumire. În 1856, după Tratatul de la Paris, Rusia a fost nevoită să cedeze Moldovei trei dintre județele ocupate, Cahul, Ismail și Cetatea Albă, pe care, după războiul din 1877, cu aprobarea Conferinței Europene de la Berlin, le-a redobândit. În timpul primului război mondial, Basarabia s-a declarat independentă, sub numele "Republica Moldovenească" (1917), pentru ca, apoi, Sfatul Țării să voteze unirea cu Regatul României (27 martie 1918). La 12 octombrie 1924 se creează R.S.S.A. Moldovenească, cu capitala la Balta, iar, din 1929, la Tiraspol, în componența căreia intră majoritatea localităților românești din stânga Nistrului. După 1944-1945, întreg teritoriul dintre Prut și Nistru a fost ocupat din nou de ruși, iar, mai târziu, sudul Basarabiei (județele Cetatea Albă și Ismail) a fost alipit la R.S.S. Ucraineană.

Spațiul dintre Nistru și Nipru, în secolul al XVI-lea, făcea parte din Lituania (unul dintre cele mai mari praguri ale Niprului se numea Voloșchii "al vlahilor, vlah"). În *Marea Enciclopedie Rusă*, publicată în secolul al XIX-lea, se menționează că "moldovenii sunt locuitorii autohtoni" ai ținutului Ananiev (Dabija 1991, 9). Până în 1792, târgurile de peste Nistru au denumiri moldovenești: Balta, Nani (actualmente Ananiev), Bârză (actualmente Kotovsk), Movilău (târg întemeiat în jurul anului 1600 de către Ieremia Movilă, pe una dintre moșiile sale), Moldovca, Sucleia (actualul Tiraspol), Râmnița, Vozia (Oceacov). Călătorii străini care au străbătut, până în 1792, ținutul dintre Nistru și Bug atestă prezența localităților moldovenești și tătarești (Dabija 1991, 7-9). În Evul Mediu, satele cu populație românească de pe malul stâng al Nistrului, ale căror nume românești au fost schimbate cu nume rusești în epoca modernă, au aparținut de drept domnilor moldoveni (Dabija 1991, 10 - 12). După războiul ruso-turc din 1735-1739, prin tratatul de pace încheiat între cele două puteri și intitulat "Statutul pentru stabilirea de către Rusia a graniței Rusiei cu Turcia, a graniței Moldovei pe Bug, la 12 septembrie 1740", Moldovei i se recunosc oficial granițele pe Bug (Dabija 1991, 16). După 1792, țarina Ecaterina a II-a a dat boierilor moldoveni domenii în olatul Oceacovului, iar, prin decretul imperial din 20 septembrie 1804, se hotără ca, datorită numărului mare de moldoveni existenți aici, legile ce se vor aplica pe teritoriul dintre Nistru și Bug să fie cele din Moldova (Dabija 1991, 18). Chiar și după 1792, bisericile de dincolo de Nistru se supun mitropolitului Moldovei. Până în 1837, când se înființează mitropolia Hersonului, în bisericile de aici s-a slujit în limba română (Dabija 1991, 19).

Bucovina, provincie situată în nord-vestul Moldovei, a fost ocupată de către austrieci, în 1775, cu asentimentul Turciei. În 1849, a fost decretată ducat și țară a coroanei imperiale. Ca și Basarabia, în 1918, Bucovina a revenit la țara mamă, România. Când trupele rusești ocupă Basarabia, la 28 iunie 1940, nordul Bucovinei, județul Hotin din nordul Basarabiei, precum și întreg sudul acesteia (vezi *supra*) sunt anexate la R.S.S. Ucraineană, frontierele României cu Uniunea Sovietică fiind confirmate după armistițiul semnat la 12 septembrie 1944.

Maramureșul de la nord de Tisa, de două ori mai întins decât cel de la sudul râului, cuprindea mai puține sate decât partea lui sudică. La începutul secolului al XIV-lea, în "Maramureșul istoric", românii reprezentau aproximativ 90% din populație, procent care, în condițiile masivei colonizări rutene efectuate pe direcția nord-vest spre sud-est, s-a redus treptat. Începând cu secolul al XVII-lea, numărul rutenilor din Maramureșul de nord depășește pe cel al românilor (Popa 1970). Istoria Maramureșului (de la nord și de la sud de Tisa) este aceeași cu a Transilvaniei. În pofida slăbăniirilor succesive, maghiară și austro-ungară, "Maramureșul istoric" a continuat să fie o unitate etnică și lingvistică. Granița dintre satele românești situate la sud și la nord de Tisa a fost trasată după primul război mondial, când partea de nord a intrat în componența Cehoslovaciei, iar apoi, după cel de al doilea război mondial, a fost anexată la R.S.S. Ucraineană.

Deși, din necesități obiective de comunicare, au fost obligați să învețe limba statului în care trăiesc, locuitorii comunităților rurale, în cea mai mare parte români, au rămas fideli limbii materne chiar până în zilele noastre. Cu excepția unei părți din populația vârstnică (mai ales femei) din nordul Bucovinei și din Maramureșul de la nord de Tisa, toți vorbitorii din satele anchetate sunt astăzi lingvi, cunoscând, însă, limba de adopțiune în grade diferite⁵.

3. Informatorii

La alegerea informatorilor s-a procedat conform principiilor generale care stau la baza AFLR (cf. Șuteu 1958, 210-219; TDO, XIX): în fiecare localitate au fost anchetate 6-14 persoane⁶, de ambele sexe și de vârste diferite, originare din localitate⁷, fără defecte de vorbire și practicând ocupațiile tradiționale ale locului⁸. Ținând seama de obiectivul principal al anchetelor - surprinderea aspectelor conservatoare ale graiurilor românești locale - și de faptul că generația tânără (fete și băieți între 18 și 22 de ani) este plecată din sat sau rar mai vorbește românește, au fost aleși, cu precădere, vorbitori din generația în vârstă (uneori 3-7 reprezentanți). Abateri de la principiul conform căruia un bun informator este acela care a avut cât mai puține deplasări în afara localității, ne-au fost impuse, de asemenea, de specificul zonelor cercetate; unii dintre subiecții anchetați au fost deportați (cf. Igești, subiectul VII), alții, prin natura meseriei practicate, au călătorit prin diverse zone ale fostei Uniuni Sovietice, fapt care nu le-a afectat în nici un fel graiul (cf. Biserica Albă, subiectul VIa, Apșa de Jos, subiectul V).

4. Textele

4.1. După conținutul lor, textele selectate pentru acest volum se pot grupa în două categorii: tematice și libere (cf. TD - Porțile de Fier, XVI).

Prima categorie cuprinde textele prin excelență *d e s c r i p t i v e*, în care informatorul prezintă desfășurarea unei activități curente, adeseori cu caracter productiv (cultura cerealelor, a cânepei, a viței de vie, construirea unei case, oieritul și prelucrarea laptelui, prepararea diverselor feluri de mâncare etc.), fie aspecte etnografice și folclorice (legate de momentele principale ale vieții: naștere, căsătorie, moarte sau anumite sărbători). În această categorie se încadrează și textele în care este prezentată toponimia localității, înregistrate (și, de cele mai multe ori, transcrise) pentru importanța lor istorică și lingvistică. Bogate în detalii, cu descrieri minuțioase de activități și obiceiuri din viața comunității, textele tematice aduc o contribuție semnificativă la cunoașterea complexă a zonelor studiate. Din punct de vedere lingvistic, ele se remarcă prin bogăție și varietate terminologică.

Textele libere, de regulă *n a r a t i v e*, se obțin relativ mai greu decât cele tematice. Orientarea informatorului spre aspecte, întâmplări interesante, palpante, depinde de abilitatea anchetatorului, dar, binențeles, și de dispoziția și capacitatea subiectului de a răspunde

⁵ Pentru prezentarea situației actuale în privința utilizării limbilor rusă sau ucraineană de către românii din zonele cercetate, v. Marin, Mărgăril, Neagoe 1998, 71-73; Pavel 1998.

⁶ Doar în cazuri excepționale, în care autoritățile locale nu numai că nu au înțeles rostul cercetărilor noastre, dar și-au arătat de-a dreptul ostile, numărul informatorilor s-a redus la unul (Valea Hoțului) sau doi (Vărăncău).

⁷ Dat fiind caracterul deosebit al anchetelor din aceste zone față de cele din România, atunci când un vorbitor se dovedea a fi un foarte bun povestitor și cunoscător al graiurilor locale, s-a renunțat la respectarea strictă a acestui principiu (cf. Nesfoia, subiectul V, Martănoș, subiectul VI).

⁸ Și în privința acestui principiu s-au acceptat unele excepții, motivate prin faptul că anumiți vorbitori, cadre didactice, funcționari etc., erau autentici vorbitori ai graiului, întrucât instruirea lor a fost făcută în limba oficială a statului (rusă) (cf. Handrabura, subiectul VIIb, Colincăuți, subiectul V, Boian, subiectul III, Biserica Albă, subiectul VIb).

"provocărilor" dirijate ale anchetatorului. Valoarea lingvistică a textelor narative este deosebită în măsura în care se poate obține o formulare cât mai autentică. De cele mai multe ori, informatorul se lasă captivat de narațiune și, observând atenția și interesul cu care este ascultat, se străduiește chiar să povestească cât mai amănunțit, participând afectiv la cele relatate (vezi numeroasele texte în care se râde copios, în care se plânge sau în care sunt folosite multe interjecții, element specific expresivității populare). De o deosebită autenticitate, de-a dreptul impresionantă, sunt textele care narează amintiri, personale sau auzite, despre foamete, despre deposedarea de bunuri (pământ, vite, cereale etc.) și, mai ales, despre deportarea în cele mai îndepărtate și aride zone ale fostei Uniuni Sovietice (v. *Indicele* textelor). Textele libere reprezintă atât o sursă de material cu valoare deosebită pentru studierea sintaxei, a stilisticii, morfologiei și a lexicului dialectal din cele mai variate câmpuri semantice, cât și documente cu caracter istoric și social.

Fără a urmări, în mod deliberat, culegerea unor texte folclorice, s-au înregistrat, totuși, unele producții populare (basme, îndeosebi de la copii, orații de nuntă) și chiar creații proprii (poezii) ale unora dintre informatori.

Reprezentarea celor două categorii de texte este destul de echilibrată: aproximativ⁹ 57% texte comparabile și 42% texte libere.

4.2. Selectarea textelor din acest volum s-a făcut, în primul rând, după criterii lingvistice (în funcție de prezența particularităților dialectale specifice zonei cercetate), dar s-au avut în vedere și gradul de spontaneitate, expresivitatea, cursivitatea și interesul etnografic, sociologic sau psihologic al conținutului.

4.3. Ordinea localităților în volum a fost stabilită în funcție de apartenența lor la grupurile de graiuri pe care le reprezintă (v. *supra*), iar, în cadrul fiecărui grup, în funcție de poziția geografică, respectându-se direcția sud-nord și, respectiv, est-vest.

Ordinea informatorilor în cadrul fiecărei localități urmează ordinea descrescătoare a vârstei (bărbați, femei).

Textele obținute de la fiecare subiect apar, în volum, în ordinea înregistrării, ceea ce permite, în anumite limite¹⁰, urmărirea metodei de anchetă, a legăturilor dintre texte, adeseori unele decurgând, în cele din urmă, în chip firesc, din altele: cânepă / lână → port popular; cum s-a cunoscut informatorul cu soția/soțul → nuntă; oi → întâmplări cu lupi etc.

4.4. Odată alese, textele au fost transcrise fără rețușuri: au fost consemnate întreruperile, ezităările, revenirile, reluările, corectările (v. capitolul *Transcrierea fonetică*). S-au eliminat doar fragmentele care ar fi lungit textul fără a aduce elemente noi, interesante, cele care reiau aproape identic pasaje povestite anterior sau grupurile de cuvinte total ininteligibile.

4.5. Intervențiile anchetatorilor sau ale unor participanți ocazionali, notate, în transcriere literară, între paranteze drepte, au fost redată cu scopul de a fi urmărită desfășurarea anchetei; ele influențează, adesea, însăși formularea răspunsului.

4.6. Notarea gesturilor, operație absolut necesară pentru înțelegerea corectă și complexă a textului, s-a făcut după aceleași metode utilizate în textele transcrise pentru TD - Porțile de Fier (XXII-XXIV) și pentru celelalte volume publicate de către dialectologii Institutului de Fonetică și Dialectologie "Al. Rosetti" (v. *infra*, p. XXI). Notele, care apar la sfârșitul textelor transcrise din fiecare localitate, cuprind, pe lângă descrierea gesturilor, explicații privitoare la întreruperile determinate de factori extralingvistici (tuse, oftat, plâns, intrarea în cameră a unei persoane etc.). Tot în note sunt explicate numele proprii care, transcrise fără majuscule, pot crea ambiguități¹¹.

5. Glosarul

Glosarul reprezintă un corpus de termeni din textele care îl preced și din cele care nu au fost selectate pentru volum, încercând să valorifice integral, din punctul de vedere al lexicului, materialul dialectal cules.

În relația texte/glosar, acesta din urmă are rolul unui instrument de lucru indispensabil la lectură. El nu constituie o lucrare autonomă, ci, mai degrabă, una auxiliară, concepută cu scopul de a facilita receptarea discursului dialectal. Din unghiul aceleiași relații, glosarul se

⁹ Multe dintre textele care, după titlu, par a fi comparabile conțin fragmente de text liber, ceea ce creează dificultăți în clasificare.

¹⁰ Avem în vedere că nu au fost transcrise toate textele înregistrate.

¹¹ Pentru alte aspecte legate de transcrierea textelor, v. capitolul *Transcrierea fonetică*.

prezintă ca o "prelungire" a textelor, o secțiune având caracter complementar în economia volumului, fără de care parcurgerea acestuia ar deveni, de multe ori, anevoioasă.

Materialul lexical valorificat în glosar constă în termeni, expresii, locuțiuni provenind din arii diferite (v. *supra*).

5.1. Etapa de început a elaborării glosarului a constat în selectarea de către autorii transcriptori a elementelor susceptibile de a fi cuprinse într-un corpus de termeni dialectali. Ulterior, la verificarea textelor, după operația de transcriere, au intervenit modificări, pe de o parte, prin achiziționarea de noi elemente, identificate după ascultări repetate, pe de altă parte, prin renunțarea la altele a căror prezență (pe baza unui singur dicționar, CADE) nu se justifica în spațiul glosarului.

Etapa următoare a constat în trierea materialului faptic prin confruntarea cu principalele lucrări lexicografice, cu scopul de a înlătura lexemele nereprezentative pentru zonele respective.

Selectarea elementelor lexicale pentru glosar a fost făcută (cu ajutorul dicționarelor) aplicându-se criteriul specificității termenilor pentru un anumit teritoriu sau altul, al calității de element arhaic sau regional. Au fost respinse unitățile lexicale de largă răspândire, cu mențiunea "pop." în dicționare sau care figurează în DM, DEX ca elemente ale limbii comune (*robotă* "muncă", *semănat* "obicei de Anul Nou" etc.).

Cea de a treia fază de lucru a constat în redactarea propriu-zisă, avându-se în vedere definirea termenilor (prin acceptarea sau, de la caz la caz, completarea definițiilor formulate inițial), stabilirea variantelor și selectarea formelor morfologice demne de interes.

5.2. Din punctul de vedere al concepției, glosarul se înscrie în seria lucrărilor similare, elaborate de sectorul de dialectologie al institutului nostru (Gl. Olt., Gl. Dobr., Gl. Munt.). Diferențele sunt minime¹² și au fost impuse de specificul materialului valorificat în volum. Provenind din zone atât de diverse și de îndepărtate între ele, posibilitatea stabilirii seriilor sinonimice ni s-a părut riscantă, întrucât nu reprezintă o realitate la nivelul unui grai sau a unor grupuri de graiuri dintr-un anumit teritoriu, ci al unor ramificații teritoriale separate ca poziție geografică și filiație lingvistică. Din acest punct de vedere, lista heteronimelor ni se pare revelatoare doar sub aspectul diversificării vocabularului dialectal. De altfel, lexicul reunit în glosar impune prin *abundența, diversitatea și complexitatea* termenilor.

Prin poziția lor marginală, izolată față de arealul dacoromân, graiurile cercetate se disting printr-o mare varietate lexicală, evidentă în multiple planuri:

- dezvoltarea unor ample serii heteronimice (din elemente regionale - împrumuturi din limbile învecinate): *a boi* < *boia* < tc. *boia* / *a crăși*, *a crăsui* < rus. *krasit'* / *a fărui* < *farbă* < germ. *Farbe* / *a fești* < magh. *fésténi* / *a vâpsi* < bg. *vapsam* "a vopsi"; *chitoroage* < sb. *kitrig* / *rasol* < bg. *raszol* / *răcitur* < *răci* + - *turi* / *huludeș* < ucr. *holodec* "piftie" etc.;

- crearea de noi termeni prin posibilitățile proprii ale graiurilor: *miteluț*, *miticuț*, *mâțicuț*, *micuc*, derivate diminutive de la adjectivul *mic*; *frunzișoară*, *frunziță*, *frunzucă* "foi de dafin", toate formații de la aceeași bază: *frunză*;

- conservarea unor elemente arhaice, cuvinte și sensuri, specifice secolului al XVI-lea, astăzi dispărute din limbă sau întâlnite doar la nivel regional: *anină* "nisip", *besăzi* "vorbe", *gras* "grăsime", *a înfrâmșeia* "a înfrumuseța", *lemn* "copac", *a se mișela* "a se văicări", *prost* "simplu";

- păstrarea unor forme lexicale mai apropiate de etimon: *fărină* < lat. *farina*, *înemă* < lat. *anima*, *măduă* < lat. *medulla*, *peană* < lat. *pinna*;

- prezența unor elemente regionale, specifice fiecărei zone, reprezentând împrumuturi din limbile învecinate: turcești, în sudul Basarabiei: *ceamur* "lut cu apă folosit în construcții" < tc. *čamur*, *cier* "pășune" < tc. *čair*, *gaigana* "omletă" < tc. *kaigana*, *iorgan* "plapumă" < tc. *yorgan*, *tel* "beteală" < tc. *tel*; ucrainene, în Bucovina și în Republica Moldova: *crohmală* "scrobeală" < ucr. *krochmal*, *cușmă* "căciulă" < ucr. *kučma*, *stative* "război de țesut" < ucr. *stativa*, *stoler* "tâmplar" < ucr. *stoljar*; germane, preponderent, în Bucovina, dar și în zona transcarpatică: *farbă* "vopsea" < germ. *Farbe*, *fiacăr* "trăsură" < germ. *Fiaker*, *șlaier* "voal" < germ. *Schleier*, *ștrimfi* "ciorapi" < germ. *Strümpfe*; maghiare, în graiul maramureșean din nordul Tisei: *baie* "salină" < magh. *bánya*, *corhaz* "spital" < magh. *korház*, *gubă* "haină de

¹² Ne referim la unele procedee și "inovații" în prezentarea materialului, impuse de necesitatea de a-l sistematiza mai drasic decât în lucrările precedente, dat fiind specificul lucrării: de cuprindere, în limitele aceluiași volum, a celor două secțiuni: texte și glosar.

postav" < magh. *guba*, *șohan* "niciodată" < magh. *soha n[em]*, *șpargă* "sfoară" < magh. *spărğa*, *teglă* "lut ars" < magh. *teglä*; rusești în toate zonele cercetate, fiind vorba de limba oficială a fostei URSS, evidente în două straturi: elemente vechi, regionale la nivelul limbii comune: *armie* "armată" < rus. *armia*, *ceaină* "ceainărie" < rus. *čaina*, *comandir* "comandant, șef" < rus. *komandir*, *delă* "problemă, afacere" < rus. *delo*, *nacealnic* "șef" < rus. *načalnik*, *storoș* "paznic" < rus. *storož*, *tif* "tîfos" < rus. *tif*, unele elemente neologice, de origine romanică, pătrunse prin filieră slavă: *clas* < rus. *klass* < fr. *classe*, *costium* < rus. *kostium* < fr. *costume*, uneori preluând accentul limbii intermediare *aftóbuz* < rus. *avtóbuz*, *fondăment* < rus. *fondăment*, *incubător* < rus. *incubător*, cât și împrumuturi averse propriu-zise: *detsadic* "grădiniță de copii" < rus. *detsadik*, *stroică* "șantier" < rus. *stroika*, *șahță* "mină de cărbuni" < rus. *šahta* etc.

În fața acestei realități lingvistice este firesc să nu ne preocupe aspectul unității vocabularului, ci acela al diversității, al varietății sub aspectul tezaurizării formelor vechi și al complexității în evoluția vocabularului prin împrumuturi din limbile popoarelor învecinate și prin îmbogățirea cu mijloace interne.

În redactarea materialului s-au avut în vedere unele principii preluate din "arhiva" altor glosare (v. Gl. Munt.) dintre care menționăm câteva:

Alineatul I

1. Cuvântul-titlu figurează în transcriere literarizată (*încîpge* pentru *însîpze*, *did* pentru *gid*, *pirôșcă* pentru *kirôșcă*) în forma în care a fost surprins în text (*mîrului* s.m. gen; *dohăneă* vb. ind. impf. 3 sg.), cu notarea accentului și precizarea numărului de silabe, când se impune distincția hiat/diftong: *siliôtcă* (3 sil.); *ștêvie* (2 sil.); *sobrănie* (3 sil.), *vreăicică* (2 sil.). Absența accentului denotă caracterul monosilabic al formei respective (*valiț*). Când termenul a fost înregistrat cu mai multe forme, am optat, ca titlu, pentru nominativ singular nearticulat, la categoria numelui (*bold* "prăvălie, magazin"; *ciér* "pășune"), pentru masculin singular la adjectiv (*curăt* adj. 1°..... f. pl. *curâte*), pentru infinitiv, iar în absența acestuia, indicativul cu timpul prezent, pers. 1-3 sg., la verb (*căcelésc* vb. ind. prez., 1 sg. "întind aluatul cu *cacealca*", iar celelalte au fost reținute ca forme morfologice (ind. prez., 2 sg. *căceléști*, 1 pl. *căcelîm* etc.).

2. Indicațiile gramaticale referitoare la forma din titlu se dau cu prescurtările menționate în *Abrevieri*. La verb, caracterul tranzitiv sau intransitiv se notează când reprezintă un regim (sau un caz) special: *asfințesc* vb. tranz. ind. prez. 3 pl. "fac slujbă religioasă; sfințesc". (*Asfințesc fântănele*); *arăcneă* vb. tranz. ind. impf. 3 sg. "striga, chema" (*L-arăcneă Pavăluț*). La substantiv, când din informațiile oferite nu se poate deduce genul, situația se marchează printr-un spațiu liber între termenul-titlu și indicația următoare: *băli* s. pl. "coceni de porumb". Dacă un termen poate fi interpretat atât ca adjectiv, cât și ca participiu, am procedat diferențiat în atribuirea unui anumit statut morfologic: atunci când forma se revendică de la un verb prezent în glosar, am considerat că este vorba despre o formă de participiu și am afiliat-o acestuia (din necesitatea sistematizării materialului): *închiotoră* vb. ind. impf. 3 sg. "încheia haina prin chetore"; part. *închiotorăt*. Când, dimpotrivă, este vorba despre o virtuală formă de participiu, în absența verbului, este considerat adjectiv: *îngiosăt* adj. "înjosit", *îngurzîte* adj. f. pl. "încrețite", *mașcăt* adj. "mascat".

3. Urmează sigla localității și a informatorului corespunzătoare categoriei de vârstă, de sex, respectând principiile aplicate în celelalte glosare dialectale deja publicate (v. *Prefața* la Gl. Munt., p.4). Informatorii ocazionali sunt marcați printr-un asterisc notat la stânga siglei de localitate (PI*), iar cei neînregistrați pe bandă, la dreapta siglei (*H).

4. Glosarea propriu-zisă este condiționată de forma gramaticală a cuvântului-titlu, respectându-se concordanța între caz și număr la substantiv, (*ciocleji* s. m. pl. "tulpini de porumb, după cules"; *a brăhărlui* s. m. gen. "a bragagiului" etc.), mod, timp și persoană la verb (*căceluiești* vb. ind. prez. 2 sg. "întinzi foaia de aluat folosind cacealul").

Definiția am realizat-o cu termeni din limba comună, evitând programatic glosarea printr-un element dialectal, care ar fi occultat sensul sau ar fi făcut anevoioasă înțelegerea. Am încălcat deliberat principiul în absența unui sinonim literar. În astfel de cazuri limită, am furnizat elementul regional corespunzător pentru a conferi transparență glosării: *clănțău* "grup mic de oi; clățău"; *malavăncă* "turtă din mălai cu lapte, brânză și smântână; alivancă".

În situația diminutivelor derivate de la termeni dialectali, am indicat între paranteze rotunde sensul primitivului, explicitând, astfel, semantic noua formație: *cănățúie* s. f. dim. de la *cănată* ("cană"); *tonișór* s. n. dim. de la *ton* ("butoi").

Când cuvântul-titlu se revendică de la un cuvânt-bază din glosar, în definiție s-a făcut apel la acesta din urmă, marcat grafic prin spațiere, pentru simplificarea și precizia explicației: *a îngreșoșât* "a făcut să fie g r e ș o s ("greu, anevoios").

5. Sensurile sunt ilustrate, de la caz la caz, cu unul sau mai multe exemple literarizate, cu excepția cuvântului-titlu (sau a formelor sale) reprodus în transcriere fonetică (simplificată).

Probleme privind alineatul I.

1. Atunci când cuvântul-titlu apare cu determinant, acesta figurează după indicațiile gramaticale: *vreme* s. f. art. în expr. *în toată ~ a* loc. adv. "mereu, totdeauna"; *băteă* vb. ind. impf. 3 sg. în expr. *~ din limbă* "vorbea frumos; recita (orații)".

Apar și situații când determinantul urmează imediat determinatului: în cazul substantivelor compuse (*sălce*, *copăc de ~* "salcie"; *pom*, *~ de piérsic* "piersic"), al locuțiunilor substantivale (*ascúnsul*, *de-a ~* "de-a v-ați ascunselea") sau verbale (*a căpătăt*, *~ ~ boală* "s-a îmbolnăvit"), al numeralelor adverbiale (*doura*, *de-a ~* "a doua oară") etc.

2. Când cuvântul-titlu apare singur dintr-o localitate, iar în combinație cu un determinant din alta, se dau separat siglele respective: *băbă* s. f. C VI, N VII, *~ neăgră* s. compus C Va, Nf V "un fel de prăjitură, care, uneori, din cauza componentelor (facultative) devine maronie; budincă".

Poziționarea în glosar a relației determinat/determinant se face în favoarea termenului care poartă accentul semantic: *răcitură fugărite* "piftie fiartă în grabă, în fugă" figurează s.v. *fugărite*, la fel *măje de tabăc* "semințe proaspete de dovleac" apare s.v. *măje*, care definește metaforic conținutul respectiv. În cazul în care ambii termeni ai relației necesită explicații, am oferit una singură, pentru fiecare termen în parte, cu trimiterea necesară: *măje*, *~ de tabăc* "semințe...", iar la *tabăc* s. "dovleac"; *măje de ~ v. măje*.

3. Atunci când cuvântul-titlu are mai multe sensuri, acestea au fost ordonate fie după numărul de atestări (*îmblă* vb. 1° *a ~* inf. AJ Va, BA VIIa, C VI, Gh V, H VIIa, d, N V, T V "a umbla". 2° ind. prez. 3 sg. *îmblă* în expr. *~ la școală* To II, VH VII "frecventează cursurile școlare; învață". 3° ind. pf. c. 3 pl. *au îmblăt* PI VIIa "au funcționat, au acționat". 4° ind. prez. 3 sg. *îmblă* H VIIa, vb [despre must] "fierbe"), fie după sens, cel dintâi fiind cel mai cunoscut dintre cele atestate în glosar (*băbă* s.f. 1° "bunică". 2° "moașă". 3° pl. *băbe* "viermi de mătase". 4° *~ neăgră* "budincă"), fie, în sfârșit, după statutul morfologic: la verb, de pildă, formele la diateza reflexivă urmează, de regulă, celor active și numai atunci când sunt unice apar ca formație-titlu: *calicească* vb. 1° *să ~* conj. prez. 1 sg. H vb "să pocesc (limba)". 2° refl. conj. prez. 3 sg. *să se calicească* [despre un obiect] "să se deterioreze". 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a calicit* [despre un om] "s-a îmbolnăvit"; *căcim*, *ne ~* vb. refl. ind. prez. 1 pl. "ne legănăm".

Alineatul al II-lea, cuprinzând indicațiile gramaticale suplimentare față de cuvântul-titlu, siglele localităților și ale informatorilor, procedeu utilizat, în genere, de glosarele dialectale menționate (v. *supra*), în cazul de față, când a fost posibil, a fost suprimat prin transfer în alineatul I: *băncă* s. f. Cr VII, Gh V, H VIIa, M vb, N VII, v, Nf V, St III, Tr V, U v, pl. *bănci* AJ vb, BA V, H VIIa, Nf V, T Ib, U v, *bânce* H VIIa "borcan"; *cómnată* s.f. H v, VH VII, pl. *cómnote* AJ VIII, M vi "cameră"; *adăuge* vb. 1° *să se ~* refl. conj. prez. 3 sg. H v [despre mămăligă] "să se umfle". 2° part. m. pl. *adăugíți* T v [despre pari] "înnădiți". El re apare când cuvintele prezintă mai multe sensuri sau mai multe forme morfologice, iar menținerea procedurii nu era posibilă: *cliucésc* (2 sil.) vb. ind. prez. 1 sg. T VIII "închid, prin învârtire, un buton, un capac, etc.". ind. impf. 2 sg. *cliuceai*; pf. c.3 sg. *a cliucit* N vi.

Alteori, respectarea procedurii ar fi condus la repetarea inutilă a unor forme: *bosorcăie* s.f. 1° AJ VIII, VIIa, b, PI VIIb "vrăjitoare". 2° BA VIIb "ființă imaginară cu puteri nefaste". pl. *bosorcăi* 1° AJ VIIa, PI VIIb, 2° BA VIIb.

Alineatul al III-lea, devenit adesea al II-lea și cuprinzând variantele fonetice și/sau morfologice în formă literarizată, are aceeași structură ca și alineatul I:

bitáng s.m. AJ VIII, PI VII "vagabond".

var. *bitángă* s.m. BA VIIb, St v, pl. *bitángi* PI VIIa, St VIII, v.

Fiecare variantă figurează și separat, în ordine alfabetică, cu trimitere la cuvântul-titlu: *bitángă* v. *bitáng*.

Uneori, mai ales în cazul verbelor cu mai multe sensuri și cu cel puțin o variantă, chiar și acest alineat dispare, prin transfer la primul: *dirég* vb. ind. 1° prez. 3 pl. în *~ măsă* Tr v [la

nuntă) "aranjează masa". 2° pf. c. 3 sg. *a dirés* I VII "a reparat". 3° var. *s-a dres* refl. pf. c. 3 sg. H V [despre porc] "s-a îndreptat, și-a revenit (după boală)".

În ceea ce privește variantele fonetice, acestea cuprind mai multe categorii, în funcție de particularitățile proprii graiurilor:

- proteza sau afereza unor sunete: *ridică*, var. *aridică*; *scoâte*, var. *ascoâte*; *peuci*, var. *spevci*; *azîmcă*, var. *zîmcă*;
- căderea consoanei *h* sau prezența acesteia în forme etimologice sau hipercorecte: *arăbă*, var. *hărăbă* < tc. *araba*, *armân*, var. *harmân* < tc. *harman*;
- forme hipercorecte create prin depalatalizarea unor consoane: *dileám* pentru *bileám*; *încîpge*, *înrîmbe* pentru *înrînge*;
- sonorizarea sau asurzirea unor consoane: *bolt*, var. *bold*; *sfétere*, var. *svédere*;
- accidente fonetice: a) metateză: *făculăiám* > *fălăcuiám*; *meziníc* > *ziminíc*; *niștojí* > *instují*; b) haplogogie: *arăstoárnă* > *astoárnă*; *deșchicát* > *deșcát*; *páncece* > *pánce*;
- c) disimilare: *știubéi* > *știbéi*; d) acomodare: *súcnă* > *súmnă*; e) modificare de accent: *șóhan* > *șohán*.

Pentru stabilirea variantelor fonetice, de multe ori am avut în vedere starea de fapt din graiuri, iar limba comună, în raport cu acestea, doar, ca element subsecvent. Astfel, pentru *chipér*, cu multiple sensuri, am considerat *pipér*, cu mult mai puține atestări, ca variantă sau pentru *a bilí*, forma palatalizată (*a ghilí*) figurează ca variantă, deși acesta din urmă, în DEX, apare cuvânt-titlu, cu mențiunea "reg."

În categoria variantelor morfologice am inclus formele rezultate în urma schimbărilor de ordin gramatical, la nume privind: a) genul: *capícă* s.f., var. *capíc* s.n.; *dom* s.n., var. *dómă* s.f.; b) declinarea: *castrúle* s.f., var. *castrúlă* s.f.; *cúhne* s.f., var. *cúhnă* s.f.; c) desinența prin reconstituirea unui nou singular: *scrijeálă* < pl. *scrijele* (de la *scrijea*), uneori prin pierderea acesteia: *coniúș* < *coniúșnă*; *coșól* < *coșólcă*; la verb privind conjugarea *capciunesc* vb. ind. prez. 1 sg., var. *capciunătă* vb. part. f..

Când un cuvânt-titlu dispune de mai multe variante, ordonarea acestora s-a făcut avându-se în vedere mai multe criterii: a) apropierea formală față de termenul-bază: *blagoslovéște* vb. ind. prez. 3 sg.; var. *bogoslovéște*, *bloscovesc*, *boslovít*; b) ordinea alfabetică: *căcelésc* vb. ind. prez. 1 sg.; var. *cacealésc*, *cacelím*; c) numărul atestărilor: *chișleác* s.n.; var. *chișleág* s.n. H VIIa, V, Nf IIIb, T V, U VIIa; *cășleág* s. n. U VIIa; *pișleág* s.n. T V; d) potențialul proces de creare a variantelor: *zahár* s.n. H VIIa, c, V, M VII, N V, Pr Va, To VII, Tr V; var. *záhár* s.n. N VIII, VH VII; *zaár* s.n. Gi V, IIIa, b, *zar* s.n. Gi V, IIIa, b (cuvântului-titlu îi urmează varianta cea mai apropiată formal, *zâhar*, apoi *zaar*, prin căderea consoanei *h*, frecventă în unele graiuri dacoromâne, și *zar*, prin reducerea vocalei *a* în hiat).

În cazul formelor verbale fluctuante, pentru evitarea inconsecvențelor, ne-am impus un principiu: când varianta se dovedește neanalizabilă în raport cu baza, am apreciat că este vorba despre un singur termen cu una sau multe variante: *jupói* cuvânt-titlu, cu variantele *jupí*, *jăpuí* (verbul etimologic *jupí* < bg. *župia* a dezvoltat, prin schimbare de sufix, formele *jupui*, apoi *jăpui*, prin disimilare, *jupii*, prin asimilare, neanalizabile în bază derivativă și sufix).

O problemă specială au constituit-o elementele pătrunse în aceste graiuri din limbi diferite. Acestea au fost tratate drept cuvinte-titlu și nu ca variante: *coríndă* (< lat. *calēndae*), *coleádă* (< sl. *koleda*).

Cât privește împrumuturile din limba rusă, acestea constituie o categorie specială, care, deși poluantă la nivelul graiurilor (Sclifos 1994, 152), nu poate fi ignorată. Gradul de afectare a lexicului dialectal sub presiunea limbii ruse, cu statut de limbă oficială, variază de la o zonă la alta (Marin, Mărgărit, Neagoe 1998, 198), reprezentând o realitate lingvistică. În cadrul glosarului au fost selectate elemente rusești din texte, în cele mai diverse stadii de adaptare: de la împrumutul tale-quale al expresiilor (*cto cudá*), al formelor morfologice (*văpăritsea* vb. refl. ind. prez. 3 sg. "se evaporă") până la forme adaptate (*bánicică* s. f. dim. de la *bancă* < rus. *banka* "borcan") sau în curs de adaptare (*ponimăím* vb. ind. prez. 1 pl. "înțelegem"), de la cuvinte de umplură, devenite aproape ticuri (*dáje* "chiar", *tóje* "de asemenea", *vsio* "gata, destul") până la împrumuturi impuse de mutațiile social-politice (nume de profesii noi: *cónici* "îngrijitori de cai", *dolárcă* "mulgătoare" etc.). Includerea acestor lexeme a fost impusă de necesitatea de a asigura inteligibilitatea textului.

Lucrarea se adresează unui public larg, care cuprinde, în primul rând, pe specialiștii din domeniul lingvisticii, în general, al dialectologiei, în special. Prin conținutul lor, textele dialectale din acest volum pot constitui, de asemenea, surse importante pentru cercetarea bilingvismului, dar și pentru studii comparative de folclor, etnografie, precum și pentru cunoașterea istoriei ultimilor 50-60 de ani a acestor ținuturi.

În încheiere, subliniem că efectuarea lucrării nu ar fi fost posibilă fără contribuția semnificativă a unor instituții și persoane care au înțeles valoarea unui asemenea demers științific.

Astfel, menționăm, mai întâi, sprijinul acordat de Academia Română și de conducerea Institutului de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti", academician E. Vasiliu și dr. Nicolae Saramandu, prin grija cărora s-au alocat fondurile necesare pentru deplasările pe teren și pentru elaborarea propriu-zisă a lucrării. Remarcăm, de asemenea, Institutul de Lingvistică din Chișinău și, în mod deosebit, pe domnii academician Silviu Berejan, directorul institutului, și dr. Vasile Botnarciuc, secretarul științific, prin eforturile cărora s-au pus la dispoziția echipelor de cercetători un microbus și mijloacele financiare (transport, cazare) pentru deplasările pe teritoriul Republicii Moldova și al Ucrainei. În același sens, amintim aportul Institutului de Lingvistică din Kiev și, în special, al domnului dr. Pavlo J. Hrytsenko, șeful sectorului de dialectologie.

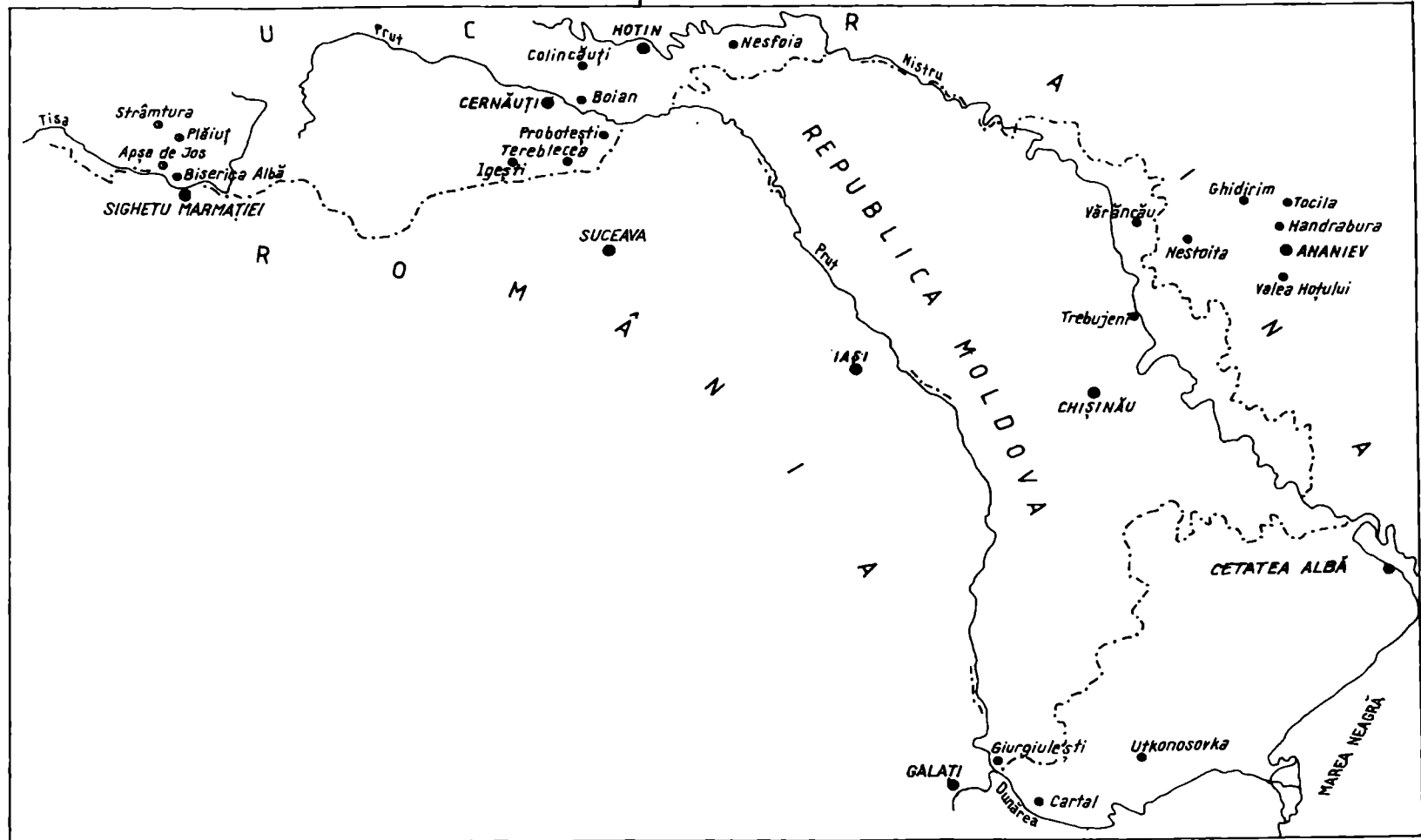
Publicarea volumului nu ar fi fost posibilă fără sprijinul efectiv al Departamentului pentru Relațiile cu Românii de peste Hotare de pe lângă Guvernul României și, în special, al domnilor secretar de stat Viorel Badea și director Antonie Popescu.

Ne revine plăcuta îndatorire de a mulțumi tuturor pentru contribuția majoră la înfăptuirea misiunii noastre științifice.

Un gând bun și pentru toți informatorii, autorii textelor cuprinse în acest volum, ale căror nume figurează în anexă și care au contribuit, conștient sau inconștient, la realizarea acestei lucrări, prin dezvăluirea bogăției și a valorii inestimabile ale graiurilor vorbite în afara granițelor României.

•

HARTA LOCALITĂȚILOR ANCHETATE *

* Întrucât Martânoșa este situată excentric față de restul localităților, nu a fost inclusă pe hartă.

GIURGIULEȘTI, raionul Vulcănești, Republica Moldova. Locuitorii își spun *ġurguleșteni*.

Comuna *ġurgulești* este așezată aproape de vărsarea Prutului în Dunăre, la 30 km sud de orașul Reni și la circa 10 km nord-est de Galați. Este localitate veche românească, actualmente cu peste 700 de gospodării. Prima atestare documentară datează din anul 1527. Este punct vamal. Ocupații de bază: agricultura, viticultura, păstoritul și pescuitul. Locuitorii se deplasează mai des la Reni și Vulcănești, iar în ultima vreme la Galați. Are școală medie în care copiii învață în limba maternă. Aceștia își continuă studiile la Cahul, Chișinău și, în anii din urmă, la Galați.

Ciorbă Vasile Ivanovici (VIIIa), 60 de ani; 10 clase (din care ultimele 3, în limba rusă, la Reni); a avut diverse ocupații, dintre care constantă a fost pescuitul. Știe foarte bine limba rusă și, puțin, franceza.

Cangea Toma (VIIIb), 78 de ani; 7 clase în limba română; a lucrat ca agricultor și în construcții; serviciul militar l-a efectuat la Galați; știe bine limba rusă; este tatăl informatoarei Harabagiu Ileana. Foarte bun povestitor.

Cangea Maria, zisă Marina (VIIa), 72 de ani; 3 clase în limba română; povestește cu mult patos.

Harabagiu Ileana (VIIb), 60 de ani, 3 clase (neterminate) în limba română; fiica informatorului Cangea Toma.

Mileva Anica (fostă Harabagiu) (V), 52 de ani; 11 clase în limba română; lucrează ca șefă de echipă la colhoz.

Mileva Alexandra, zisă Șura (IIIa), 17 ani; 8 clase în limba română; lucrează la livada colhozului; este fiica informatoarei Mileva Anica și soră cu Mileva Valentina.

Mileva Valentina (IIIb), 20 de ani; 10 clase (în limba română) și 2 de liceu (neterminate); este fiica informatoarei Mileva Anica și soră cu Mileva Alexandra.

Ciorbă Vladimir, poreclit Păsăroi și Păsărică (II), 12 ani; elev în clasa a VI-a; a făcut excursii (cu școala) la Chișinău și Galați.

CARTAL (azi, oficial, Orlovka), raionul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina. Sătenii își zic *cartaleni*. Comuna *cartal* se află pe malul stâng al Dunării, la 45 km vest de Ismail. Are circa 1000 de gospodării. Locuitorii se ocupă cu agricultura și viticultura. Ei se deplasează mai des la Ismail și Reni. În sat este școală medie românească. Copiii continuă studiile la Ismail, Tiraspol și Chișinău.

Gheorghiu Ilia Gheorghevici, zis Leonea [VIII], 69 de ani; 2 clase în limba română. A efectuat stagiul militar, trei luni, în România, la Răchita. În timpul celui de-al doilea război mondial a luptat în armata sovietică, iar în 1944 a ajuns la Berlin. A lucrat timp de 30 de ani ca îngrijitor la ferma de vaci din localitate. Are patru copii. Una dintre fete este plecată împreună cu familia în Siberia. Este soțul informatoarei Gheorghiu Parascovia.

Gheorghiu Parascovia [VII], 69 de ani, 7 clase în limba română. Excelentă povestitoare, cu stil curgător și încheșat, și bună cunoscătoare a obiceiurilor și tradițiilor locale.

Merlici Elena [V], 44 de ani; 10 clase. Este secretară la școală. Cunoaște limba rusă. A lucrat trei ani ca gestionară la magazinul din sat. Soțul este muncitor la ferma piscicolă din localitate. Are doi copii: fata studiază politehnica la Chișinău, iar băiatul este elev în clasa a VIII-a. Texte tematice bune și ample, într-un grai caracteristic zonei.

Solovei Alexandru [II], 9 ani; elev în clasa a III-a. Mama subiectului este soră medicală în comună.

Lupu Angela [I], 13 ani; elevă în clasa a VI-a. A fost plecată în excursii la Odesa, Chișinău și Iași. La începutul înregistrării este foarte emoționată. Se observă, mai ales, în fonetică, o puternică influență a românei standard, învățată în școală.

UTKONOSOVKA (fostă Erdec-Burno), raionul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina.

* Lista informatorilor cuprinde *toți* subiecții chestionați, întrucât materialul înregistrat, chiar dacă a fost transcris selectiv, a fost valorificat *în întregime* în *glosar*.

Localitatea *jerdec-bûrnu* (*idëbûrnu*) este situată, în zonă de baltă, la 20 km nord de Ismail. Din istoria acestui sat românesc se știe că pe timpuri a fost localitate turcească, menționată într-un document din 1752. În 1822, aici s-au așezat mai multe familii de români, precum și bulgari și țigani. Azi, satul are peste 1000 de gospodării. Ocupații de bază: agricultura, viticultura, păstoritul și pescuitul. Locuitorii se aprovizionează și își vând produsele la Ismail și la Odesa. După terminarea școlii medii din sat, cu predare în limba română, copiii continuă studiile la Ismail, Tiraspol și Chișinău.

Oprea Constantin, poreclit Pălărie [VIIIa], 62 de ani; 4 clase; a fost șofer la colhoz.

Culava Onică, *Ivan Gheorghevi* *Culava*, poreclit Musteață [VIIIb], 70 de ani; nu a urmat la școală. Serviciul militar l-a efectuat în România, la regimentul 33 Tulcea. În 1942 a fost muncitor în Tulcea, apoi, în sat, slugă pe la alți oameni. În prezent lucrează în colhoz ca îngrijitor la cai. A fost plecat la Harkov. Știe și rusește. Are ^{trei} copii în sat. Vorbește cu multă naturalețe. Nu a dat texte libere, iar cele comparabile, deși bogate lexical, nu sunt cursive; graiul lui este bogat din punct de vedere fonetic și lexical. Spre deosebire de ceilalți doi subiecți (VIIa și VIIb) din generația lui, palatalizează curent consoanele labiale.

Oprea Caterina, poreclită Găleată [VIIa], 64 de ani; 7 clase în limba română. Profesia de contabilă, practică în tinerețe, la colhoz, a învățat-o la școala din Akerman, în limba rusă. Deși cunoaște limba rusă, utilizează mai puține cuvinte rusești decât subiectul VIIIb. La vârsta de 14 ani, în timpul războiului, a venit în România, împreună cu alți consăteni, să lucreze la o moșie din Conțești. Cei doi frați ai săi au făcut armata în România, unul la Brăila, iar celălalt la Turnu-Severin. Are doi copii în sat.

Smochină Alexandra [VIIb], 62 de ani; 5 clase. Are un băiat la Chișinău și o fată măritată la Vulcănești, în Republica Moldova. A învățat rusește la școală, dar înțelege și vorbește cu dificultate; conversează cu mare plăcere; este o bună povestitoare.

Argint Vasile, poreclit Moara [VI], 46 de ani; a urmat 11 clase la cursuri serale. Armata a făcut-o la Kaliningrad, la marină. A învățat meseria de tâmplar de la un bătrân (de origine bulgară). Terminologia acestei meserii o cunoaște numai în limba rusă.

Argint Evdochia [V], 41 de ani. A urmat școala medie în limba rusă. Lucrează ca statisticiană și, satul fiind selectat din 1962 pentru cercetări statistice, întocmește pentru câteva familii-eșantion fișe, pe care le trimite la Odesa. Este soția subiectului Argint Vasile.

Popescu Anatol [II], 12 ani; elev în clasa a VII-a. Tatăl și mama lui sunt profesori la școala din sat. Vorbește degajat, cu particularități fonetice locale.

TREBUJENI, raionul Orhei, Republica Moldova. Localitatea *trebujeni* se află pe malul stâng al râului Răut, afluent al Nistrului, la 25 km sud-est de orașul Orhei. Se învecinează cu Orheiul Vechi, grădiște medievală pe malul drept al Răutului unde au fost descoperite ruinele unei cetăți geto-dacice. În localitate este un muzeu etnografic. Ocupațiile de bază sunt agricultura și viticultura. Locuitorii își vând produsele și se aprovizionează de la Orhei și Chișinău. După absolvirea școlii medii românești din sat, copiii continuă studiile la Chișinău.

Lișnic Timofei [VIII], 69 de ani; 4 clase românești; a fost șeful depozitului de pâine din sat, de unde a ieșit la pensie; este clopotar la biserica satului; armata a făcut-o în România, până la ocuparea Basarabiei de către ruși. Deplasări, în timpul celui de-al doilea război mondial, la Brașov, Segarcea Mare, în județul Teleorman. A ajuns până la Berlin. Are doi băieți în sat și o fată în Orhei.

Buzilă Ioana [VII], 68 de ani; nu a urmat la școală. Are patru copii în sat. Soțul ei a fost brigadier la fermă. Fără a fi o excelentă povestitoare, informatoarea păstrează particularitățile graiului.

Rusan Tamara [V] 47 de ani; 7 clase în limba "moldovenească". A lucrat ca bucătăreasă în sat, iar în prezent este femeie de serviciu la școală. Soțul ei este originar din Sărota, dar a fost crescut de mic în sat; are șase copii, dintre care trei sunt profesori, alți doi au diferite servicii, iar un băiat efectuează stagiul militar. Foarte bună povestitoare. Vorbește într-un tempo foarte rapid.

Vârlan Galina [Ia], 13 ani; elevă în clasa a VII-a.

Badenco Viorica [Ib], 13 ani; elevă în clasa a VII-a; mama este din Cubolta, raionul Lazovsk. Îi place să povestească. Este foarte influențată de limba română literară.

Solomon Galina [Ic], 13 ani; elevă în clasa a VII-a. Tatăl este din satul vecin, Butuceni; păstrează particularitățile dialectale.

VALEA HOȚULUI (azi, oficial Dolinskoe), raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina. Comuna *văleă hóțulu* (atestată și sub denumirile Valeagoțul, Waleguzzull, Gozolowo, Valegotulovo) este situată în zonă de câmpie, cu dealuri joase, pe șoseaua Kotovsk-Odesa, la 25 km sud de orașul Ananiev. Satele învecinate sunt ucrainene. În localitate sunt aproximativ 2000 de gospodării, dintre care circa 1300 de familii de români (care își zic moldoveni), vreo 700 de familii de ucraineni sau ruși, câteva familii de armeni, țigani etc. Condica bisericească păstrată datează de la 1777. În tradiția locală, satul este considerat mult mai vechi. Astăzi, această așezare românească trece printr-un puternic proces de deznaționalizare. Menționăm că ancheta noastră a fost parțială, fiind întreruptă de autoritățile locale. Ocupația de bază a *hoțulénilor* este agricultura. În perioada anchetei pentru ALM (1960), în comună erau o școală medie rusă și trei școli generale "moldovenești". În 1991, funcționau patru școli: două medii (ucraineană și rusă) și două generale (ucraineană și rusă), iar limba română ("moldovenească") se mai predă doar în câteva clase.

Hrihorișenco Marina Afanasievna (VII), 78 de ani; nu a urmat la școală; vorbește și rusește (mai ales cu nepoții); foarte suspicioasă, s-a lăsat greu convinsă să stea de vorbă cu echipa de cercetători.

HANDRABURA, raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina. Sat de câmpie, cu dealuri joase, *handrabúra* este situată la 7 km vest de Ananiev. Prin sat curge râul Lipetkoe (*lipița*). Satul este preponderent românesc, cu peste 1500 de familii de români-moldoveni și doar câteva familii de ucraineni, ruși etc. Prima atestare documentară datează din 1792, dar, după spusele informatorilor, localitatea are vreo patru secole, fiind fondată de *țărâni jobăz fužiț din romînița*. Ocupațiile de bază sunt agricultura, viticultura, creșterea vitelor. Localnicii își vând produsele și se aprovizionează de la Ananiev. În comună funcționează o școală generală și una medie, ambele cu predare în limba rusă. Limba română se învață doar ca limbă străină. Copiii continuă studiile la Odesa.

Juc Andrei [VIIIa], 73 ani. A urmat 7 clase în limba română, în perioada 1930-1938, când a învățat limba *romînească curată*. Serviciul militar l-a făcut în Lituania. Consideră că limba vorbită în sat nu-i *literară moldovniască*, ci *limbă amisticată*. Este soțul informatoarei Juc Ludmila.

Juc Ludmila Leonidovna [VIIa], 60 de ani; a învățat 7 clase în limba română. Are patru copii. Una dintre fete este profesoară în sat. Vorbește rusește, dar mai prost decât soțul ei, informatorul Juc Andrei.

Costina Valentina Ivanovna [VIIb], 59 de ani. A fost învățătoare în sat. Acum este pensionară. Studiile le-a urmat la Soroca și Tiraspol. Foarte bună informatoare.

Corotnean Ana Antonovna [VIIc], 72 de ani; 7 clase. A vrut să devină învățătoare, dar, din motive familiale, după 5 luni, a întrerupt studiile începute în orașul Bălți. A lucrat la colhoz.

Martalog Parascovia Davidovna [VIId], 89 de ani; 4 clase. Are trei copii, dintre care unul locuiește în orașul Ananiev.

Negrineag Maria Iacovlevna [V], 52 de ani; 7 clase în limba "moldovenească". Lucrează în colhoz de 31 de ani. Are trei copii în sat. Deplasări ocazionale la Chișinău și la Odesa. Excelentă informatoare. Comunicativă, este dispusă să povestească mult. Realizează o expunere încheagată și amănunțită în cazul textelor comparabile. Nu își dă seama că este înregistrată.

Dobrovan Iurie [IIa], 9 ani; elev în clasa a IV-a.

Secheraș Igor [IIb], 9 ani; elev în clasa a IV-a. Tatăl lucrează la fermă. Excursii la Odesa, Tiraspol și Chișinău.

Secheraș Ecaterina [Ia], 14 ani; elevă în clasa a VIII-a; tatăl este inginer. Păstrează multe particularități dialectale.

Barbineagră Natalia [Ib], 12 ani; elevă în clasa a VI-a.

Barbanoi Svetlana [Ic], 13 ani; elevă în clasa a VI-a.

TOCILA (oficial, Tocilovo), raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina. Satul *toșila* este situat între dealuri, la vreo 20 km vest de Ananiev. Prima mențiune documentară datează din 1792. În afară de români-moldoveni, în localitate trăiesc și câteva familii de ucraineni. Ocupații de bază:

agricultura, viticultura și creșterea vitelor. Are o școală medie în care învață, în limba rusă, cam 200 de copii. Limbile română și ucraineană sunt predate ca limbi străine.

Rață Ivan (=VIII), 74 de ani; 4 clase în limba română.

Cioban Maria Lucașenco (=VII), 56 de ani; 5 clase în limba română; foarte bună povestitoare.

Țurcan Victoria, zisă Vica (=III), 15 ani; elevă în clasa a IX-a, la școala din localitate.

Crăciun Ghenadie (=II), 14 ani; elev în clasa a VII-a.

Rotari Alla (=I), 13 ani; elevă în clasa a VI-a.

GHIDIRIM, raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina. Satul *ghidirim* (consemnat în documente și sub formele Didirim, Ghiderim) se află în zonă de câmpie, la 10 km nord-est de Kotovsk (cunoscut, de-a lungul istoriei, sub numele *bîrzula*, *bîrza* sau *bîrza*). Este localitate veche românească, atestată documentar în 1792. După tradiția locală, satul are peste 300 de ani. În timpul regimului sovietic, mulți *ghidirmeni* au fost deportați în Siberia. În localitate funcționează o școală medie cu predare în limba rusă; româna s-a învățat, câțiva ani, ca limbă străină.

Mitroșenco Andrei (VIII), 74 de ani; 4 clase în limbile română și rusă; agricultor.

Țibulschi Evdochia (fostă Postolache), poreclită Dochiana a lui Chișleac (VII), 72 de ani; nu a urmat la școală.

Nastasenco Liubov (V), 51 de ani; 7 clase, dintre care primele două în limba română, restul în limba rusă.

Ceban Maxim (II), 13 ani; elev în clasa a VII-a.

NESTOITA, raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina. Sat mare, *nistulita* este situată în zonă de deal, la 15 km vest de Kotovsk. După unele documente aflate în arhiva locală, localitatea are peste 200 de ani. Populația este formată din români și ucraineni. Ocupațiile locuitorilor sunt agricultura, viticultura și creșterea vitelor. Locuitorii își vând marfa și se aprovizionează la Kotovsk și Râbnița. Procesul de deznaționalizare a românilor este foarte avansat. În sat este o școală medie ucraineană; limba română nu se învață. După absolvire, copiii continuă studiile la Odesa sau în alte orașe din Ucraina.

Brânză Ivan (VIII), 79 de ani; nu a urmat la școală.

Țurcan Raisa (VII), născută la Culnaia Veche, 54 de ani; 8 clase, dintre care ultima în limba rusă; asistentă medicală la dispensarul sătesc; foarte bună povestitoare.

Tatarov Grigore (VI), 51 de ani; 10 clase, dintre care 8 în limba română și 2 în limba rusă; după absolvirea școlii medii, a urmat un institut agricol (în limba rusă); lucrează ca tehnician în diverse domenii (agricultură, construcții, electricitate); în timpul stagiului militar, a efectuat deplasări în Dnepropetrovsk, Rostov, Leningrad, iar cu serviciul se deplasează în întreg raionul; soțul informatoarei Tatarov Antonina; bun cunoscător al medicinei populare; povestirile informatorului constituie un exemplu tipic de bilingvism.

Tatarov Antonina (V), 46 de ani; 10 clase, dintre care primele cinci în limba română, iar restul în rusă; soția informatorului Tatarov Grigore; povestitoare bună.

VĂRĂNCĂU, raionul Râbnița, Republica Moldova. Localitatea *voroncău* este situată în zona transnistreană a Republicii Moldova, pe șoseaua Kotovsk-Râbnița, la 22 km sud-est de Râbnița. În sat sunt peste 1200 de familii, dintre care aproximativ 500 de români, iar restul ucraineni, ruși, polonezi etc. După spusele informatorilor, localitatea are o vechime de peste 400 de ani. Ocupațiile de bază sunt agricultura, viticultura și pomicultura; o parte dintre locuitorii satului lucrează la întreprinderile din Râbnița. În 1991, funcționau două școli medii, una românească și una rusească. Copiii fac studiile superioare la Tiraspol, Bălți și Chișinău.

Trandafir Filip (VIII), 66 de ani; 4 clase în limba română; fierar; bun povestitor.

Lupul Maria (VII), 69 de ani; nu știe câte clase a făcut; o perioadă a fost învățătoare în sat.

MARTĂNOȘA, raionul Novomirgorod, regiunea Kirovograd, Ucraina. Sat așezat în zonă de stepă, situat la 12 km est de centrul raional. Deși prima atestare documentară datează din 1761-1762, sub denumirea *Ósma* (derivată, probabil, de la rusescul *Vosîmaia Rota*), după unele informații nescrise, localitatea pare a avea o vechime de peste 300 de ani. Populația, formată din aproximativ 1300 de familii, este preponderent românească. Ocupația de bază: agricultura. În localitate funcționează o școală medie cu predare în limba ucraineană. Până în

1957 (oficial) sau 1952 (după spusele sătenilor), satul a avut școală românească ("moldovenească"). Părinții și, mai ales, cadrele didactice își doresc și insistă pe lângă autorități pentru reînființarea școlii românești.

Guțu Feodora (VII), 77 de ani; 5 clase în limba română. Știe să scrie și să citească cu *ltere latinești*, *maj bine pe-a noastră limbă moldovenească*; întrebată dacă are dificultăți în înțelegerea limbii române vorbite de cercetătoarele de la București, ea răspunde fără nici o ezitare: *înțeleg*; nu știe nici rusește, nici ucrainește. Este văduvă; are doi copii în sat. Povestește frumos, dar cu voce scăzută.

Babalici Victor (VIa), 47 de ani; 11 clase în limba rusă. Lucrează ca șofer, fiind șeful garajului de la colhoz. Serviciul militar l-a efectuat în Ungaria, iar în 1968, cu ocazia intervenției armatei sovietice, a fost în Cehoslovacia. Este ucrainean, dar soția este "moldovancă" din sat. Pentru că s-a născut în localitatea românească Deveata, din Ucraina, unde *maj tare moldoveni, acolo școală moldávcsa o fost* și trăind printre români, vorbește destul de bine românește; păstrează câteva particularități dialectale care nu au fost înregistrate la ceilalți informatori. Este soțul informatoarei Babalici Elena.

Huțul Ion, zis Vania (VIb), 56 de ani; 4 clase în limba română. Stagiul militar l-a efectuat la Petrozavodsk. Este soțul informatoarei Huțul Lidia.

Babalici Elena, Lena Gregorevna, născută Radul (Va), 46 de ani; întrucât, în 1952, s-a desființat școala românească din sat, a învățat la școală numai limba rusă: după studiile elementare, a urmat o școală tehnică; lucrează, la colhoz, ca revizor. În ciuda faptului că este româncă ("moldovancă"), vorbește românește mai prost decât soțul ei, Babalici Victor. Cele două fice nu vorbesc limba română.

Huțul Lidia, născută Iazan (Vb), 56 de ani; 7 clase în limba română. Are o fată în Kirovograd și un băiat student la Academia Militară din Kiev. Cu copiii și cu nepoții vorbește numai rusește.

TEREBLECEA (azi, oficial Porubnoe), raionul Hliboca, regiunea Cernăuți, Ucraina. Localitatea bucovineană *terebléca* este așezată la poalele Carpaților, pe cursul superior al Siretului, la 37 km sud de Cernăuți, la 15 km sud de Hliboca (Adâncata) și la 7 km nord de punctul de frontieră cu România, Vadu-Siret. Satul este românesc: din cei 2675 de locuitori, 2138 sunt români, iar restul ucraineni, ruși, polonezi. Atestările documentare (dintre care unele sub denumirea Greci) datează din 1446, 1464, 1508. În 1782, administrația austriacă l-a colonizat cu nemți. Locuitorii își vând produsele și se aprovizionează de la Cernăuți și Hliboca. Copiii învață la școala medie românească din localitate, după care continuă studiile la Cernăuți, Chișinău, Bălți și, în ultimii ani, la Suceava.

Bulbuc Ion, poreclit Țucă (VIII), 80 de ani; 7 clase în limba română; știe rusește doar de la târg; a făcut stagiul militar la Cernăuți; ocupațiile principale: tâmplăria și albinăritul; soțul informatoarei Bulbuc Eugenia; foarte bun povestitor și păstrător al limbii române.

Bulbuc Eugenia (VII), 71 de ani; 4 clase în limba română.

Rusu Ion a lu Vasile (VI), 41 de ani; 10 clase în limba română.

Vasâlaș Natalia (V), 42 de ani; 8 clase în limba română; bună povestitoare.

Zaeț Lucreția (III), 22 de ani; după absolvirea școlii medii (în limba română), a urmat o școală tehnică agricolă (3 ani, în limba rusă); vorbește curent rusește și ucrainește.

Rus Serghei (II), 12 ani; elev în clasa a VII-a; a făcut excursii în România.

Vasâlaș Dina (Ia), 12 ani; elevă în clasa a VII-a.

Puiu Dina (Ib), 11 ani; elevă în clasa a VI-a.

IGEȘTI (oficial Ijivți), comuna Târnuca, raionul Storojineț, regiunea Cernăuți, Ucraina. Satul *iğești* este așezat la poalele Carpaților, pe cursul Siretului, la 50 km sud-vest de Cernăuți și la 18 km sud-vest de Storojineț. Localitate veche răzășească, are 2720 de locuitori, din care 2580 sunt români, iar restul ucraineni, ruși, polonezi. Ocupația de bază este agricultura; unii *iğeșteni* lucrează la pădure sau la fabrica de cherestea de la Ciudei. Localnicii fac deplasări ocazionale la Storojineț, Cernăuți sau, în ultimii ani, în România. După al doilea război mondial, mulți au fost deportați în Siberia și Kazahstan. În comună sunt două școli românești (una generală și una medie). Copiii continuă studiile la Chișinău, Cernăuți, Bălți și, după 1990, în România.

Scripca Dumitru (VIII), 83 de ani; 3 clase în limba română. Nu cunoaște limba rusă. Face parte dintr-o familie de răzeși. Se consideră *răzăș de-a lui Ștefan cel Mare*. În timpul celui de-al doilea

război mondial, a făcut parte din Regimentul 3-Vânători de Munte din Brașov. Cu frontul, a ajuns până la Tisa. Este soțul informatoarei Scripca Aurica. Are două fete măritate în sat. *Scripca Aurica* [VII], 68 de ani; 7 clase în limba română. Știe puțin limba rusă, deși între anii 1941-1947, a fost deportată în Kazahstan. Este soția informatorului Scripca Dumitru. *Loghin Avrelia* [V], 40 de ani; 8 clase în limba română. Limba rusă a învățat-o la școală, ca limbă străină. În prezent este muncitoare la fabrica de prelucrare a lemnului din localitate. *Vlad Alla* [III], 18 ani; 8 clase la cursurile de zi și 3 clase la seral. A urmat un curs de broderie, de zece luni, la Cernăuți. Deși mama este ucraineană, în casă se vorbește românește și informatoarea se consideră româncă: *toț sintém romînj*. Împreună cu cei nouă frați, lucrează tâmplărie în atelierul tatălui ei. Nu este căsătorită. *Vitaliuc Vlad* [IIa], 12 ani; elev în clasa a VI-a. *Lupașcu Andrei* [IIb], 12 ani; elev în clasa a VI-a. Tatăl este din sat, iar mama este originară din Lituania. *Lupașcu Cristina* [I], 11 ani; elevă în clasa a VI-a. Părinții sunt moldoveni. Tatăl lucrează la Cernăuți.

PROBOTEȘTI (din 1947, oficial Diakovți), raionul Herța, regiunea Cernăuți, Ucraina. Localitate de frontieră cu România, *probotéștj* este situată în zonă de deal, la 35 km sud de Cernăuți, 5 km sud de Herța și 20 km nord de Dorohoi. Satul este românesc (numără 1172 de români și doar câțiva locuitori de alte naționalități). Documentele atestă existența unei biserici de lemn construită de săteni la 1549. Ocupațiile de bază sunt agricultura, pomicultura și oieritul. Unii *probotișténj* lucrează la Herța sau la Cernăuți. Locuitorii fac deplasări ocazionale la Herța, Cernăuți și, în ultimii ani, la Dorohoi. În 1944, mulți bărbați tineri au fost deportați la Marea Albă, de unde foarte puțini s-au mai întors. În localitate sunt două școli românești (una de 4 clase și una medie). Copiii fac studiile superioare la Cernăuți, Chișinău, Bălți și, după 1990, la Suceava sau în alte orașe din România.

Găină Vasile lu Dumitru [VIIIa], 61 de ani; 4 clase în limbile română și rusă; serviciul militar l-a făcut la Kalinin. Este tatăl informatoarei Găină Silvia.

Mărândel Vasile [VIIIb], 68 de ani; 4 clase în limba română; serviciul militar și o parte din război le-a făcut în România (Mărășești, Ploiești). Este soțul informatoarei Mărândel Aneta.

Nistor Maria, născută Tofănescu [VIIa], 64 de ani; primele 4 clase le-a făcut în limba română, apoi 3 în limba rusă, după care și-a completat studiile la cursuri serale (în rusește). Înțelege, dar nu vorbește rusește.

Mărândel Aneta [VIIb], 68 de ani; 7 clase (4 în limba română și 3 în limba rusă). Este soția informatorului Mărândel Vasile. Povestește cu mult patos.

Popanu Mihai [VI], 41 de ani; 8 clase în limba română; serviciul militar l-a făcut pe Amur, la Dalnâiovostok. Lucrează ca tractorist la colhoz. Știe bine limba rusă.

Ciobanu Elena [Va], 44 de ani; 10 clase, din care ultimele două la cursuri serale (în rusește); lucrează la o fabrică din Herța, unde face naveta zilnic.

Nistor Elena [Vb], 37 de ani; 9 clase în limba română, din care ultima la cursuri serale. A lucrat câțiva ani la o fabrică din Herța. Foarte pricepută gospodină; povestește frumos, cursiv, cu multe particularități locale.

Găină Silvia [III], 20 de ani; 10 clase în limba română; știe puțin rusește. Timidă, rezervată, la început aproape refuză dialogul. Este fiica informatorului Găină Vasile.

Topală Adrian [II], 12 ani; elev în clasa a VII-a.

Bortă Tatiana [I], 12 ani; elevă în clasa a VI-a.

BOIAN, raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, Ucraina. Localitatea *bojân* este așezată pe malul stâng al Prutului, pe șoseaua Chișinău - Cernăuți - Ivano-Frankivsk, la 20 km est de Cernăuți. Primele atestări datează din 1553 și 1558. La începutul secolului al XVIII-lea, Boianul devine posesiunea lui Ion Neculce care construiește aici o biserică ortodoxă păstrată până în zilele noastre. Între cele două războaie mondiale a fost reședință de plasă. Populația este preponderent românească: din 4249 de locuitori, 3764 sunt români, iar restul ucraineni, ruși, polonezi etc. În trecut, în sat au locuit mulți evrei și polonezi (pe lângă biserica ortodoxă, au existat o biserică greco-catolică și o sinagogă). Mulți localnici au emigrat în Canada. După

1944, câteva sute de români au fost deportați în Siberia, iar alții, care au încercat să treacă granița în România, au fost împușcați. Localnicii se consideră români. Cei din generația vârstnică doresc și speră încă unirea cu România. Ocupația de bază este agricultura; cei de vârstă medie și tinerii lucrează în întreprinderi din Cernăuți. Copiii învață în limba română la școala medie din localitate și la liceul din Hlinița, după care continuă studiile la Cernăuți, Bălți, Chișinău și, în ultimii ani, în România.

Porojnâi Nicolai Condratovici [VIIIa], 72 de ani; 7 clase în limba română. A lucrat în colhoz ca brigadier. Nu are copii. Nu cunoaște limba rusă.

Rusoi Florea a lu Gheorghe [VIIIb], 69 de ani; 7 clase în limba română. Serviciul militar l-a efectuat în România, la Piatra-Olt. A făcut călătorii ocazionale în Polonia și Iugoslavia. A fost angajat, temporar, la școala din sat ca maestru de lucru manual. Lucrează tâmplărie. Cunoaște limba rusă. Scrie poezii: *Îm plăce poezii să scriu / căci cînd am terminat șapte clăse / am vrut să plec mai [...] depărte la școală*. Foarte bun povestitor. Vorbește cu multă afectivitate despre români și România.

Cuzub Ștefanu lu Gheorghe [VIIIc], 72 de ani; 7 clase în limba română. A fost în România.

Melnic Ana Nicolaevna [VIIa], 70 de ani; 4 clase în limba română. Are șase copii. Este verișoară primară cu informatorul Rusoi Florea.

Cobzari Veronica [VIIb], 65 de ani; 4 clase în limba română; a lucrat la colhoz; este mama informatorului Cobzari Gheorghe. Scrie poezii de când era tânără. Foarte bună povestitoare.

Cobzari Gheorghe a lu Traian [VIa], 42 de ani; 8 clase în limba română. Lucrează la ferma din localitate. Este fiul informatoarei Cobzari Veronica.

Bota Neculai [VIb], 52 de ani; 6 clase. Soția este originară din Toporăuți. Serviciul militar l-a efectuat la Marea Baltică. Este electrician.

Savenco Domnica [III], 26 de ani; după cele 10 clase învățate în sat, a absolvit o școală profesională culinară. În prezent lucrează la primărie ca funcționar, ocupându-se de evidența militară. Excelentă povestitoare, participă intens la cele relatate.

Dârda Florin [II], 13 ani; elev în clasa a VIII-a. A fost în excursie în România, la Suceava.

Bizovie Rodica [Ia], 13 ani; elevă în clasa a VIII-a. Are un pronunțat accent rusesc.

Toma Aurica [Ib], 14 ani; elevă în clasa a VIII-a.

Todorciuc Veronica [Ic], 14 ani; elevă în clasa a VIII-a.

NESFOIA, raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, Ucraina. Localitate românească din nordul Basarabiei, *nisfôja* este așezată într-o zonă de podiș, pe șoseaua Lipcani-Hotin, la 70 km est de Cernăuți și 35 km est de Noua Suliță. Populația satului este formată din 1344 de români (declarați oficial "moldoveni") și câteva zeci de ucraineni, ruși etc. Ocupația de bază este agricultura. Localnicii se deplasează, ocazional, la Lipcani, Noua Suliță, Cernăuți. În localitate este o școală medie cu predarea în limba română; copiii continuă studiile la Cernăuți și Bălți.

Boghean Alexandru (VIII), 80 de ani; 4 clase în limba română; stagiul militar la Dorohoi; deplasări, în timpul războiului, în Sverdlovsk, Novosibirsk.

Andrișchi Elisabeta (VII), 64 de ani; 4 clase în limba română; deplasări la sora ei din București; bună povestitoare.

Părpăuță Serghei Demianovici (VI), 56 de ani; 7 clase în limba română; lucrează la colhoz, în zootehnie; deplasări, în timpul stagiului militar, în Azerbaidjan.

Crefu Ana Ivanovna (V), 48 de ani; născută în raionul Glodeni și stabilită în localitate în 1971; nu a urmat la școală; bucătăreasă la cantina colhozului; povestitoare excelentă.

Orheianu Alla Fedorovna (IIIa), 20 de ani; 10 clase în limba română; bucătăreasă la grădinița din sat.

Spilciuc Galina Vladimirovna (IIIb), 20 de ani; 10 clase în limba română.

Ursachi Serghei (IIa), 12 ani; elev în clasa a VI-a; bun păstrător al graiului local.

Damian Vitalie (Ib), 13 ani; elev în clasa a VII-a; foarte bun cunoscător al graiului local.

Ghiduh Doina (Ia), 13 ani; elevă în clasa a VII-a; bună păstrătoare a graiului.

Samoilov Mihaela (Ib), 12 ani; elevă în clasa a VI-a; foarte bună cunoscătoare a graiului local.

COLINCĂUȚI, raionul Hotin, regiunea Cernăuți, Ucraina. Veche așezare românească din nordul Bucovinei, *colincăuț* este situată pe șoseaua Cernăuți—Hotin, la 26 km nord-est de Cernăuți și la circa 30 km vest de Hotin. Este atestată documentar din 1578. Are 5354 de

locuitori, dintre care 4693 români (declarați oficial "moldoveni"), iar restul ucraineni, ruși ș.a. Populația românească este supusă unui puternic proces de deznaționalizare. Ocupațiile de bază sunt agricultura și pomicultura. În cele trei școli (una medie, una generală și una primară) româna se predă ca limbă străină, întrucât chiar românii din localitate consideră că limba maternă nu este necesară pentru viitorul copiilor.

Pavliniciu Alexei Sedorovici [VIII], 77 de ani; 4 clase. Armata a făcut-o în România, la școala de cavalerie de la Târgoviște. În timpul stagiului militar (1937-1938) a călătorit la Timișoara, Arad, Piatra-Olt, Strehaia, Craiova. Are trei copii în sat.

Anachiciu Marina [VII], 62 de ani; 7 clase, dintre care primele patru în limba română. A lucrat la colhoz și a fost, timp de doisprezece ani, femeie de serviciu la școala din sat. Are trei copii în sat.

Ghelici Ivan [VI], 42 de ani; a urmat 11 clase în limba ucraineană: *toț moldoveni! sintém / da ne-nvățăm pi ucrainjești*. A fost milițian în Cernăuți timp de 7 ani. Armata a făcut-o în fosta R.D. Germană. Are patru copii.

Homăneț Lidia [Va], 34 de ani; a urmat 8 clase la zi și 3 la cursurile serale în limba ucraineană. Este muncitoare la Cernăuți, unde face naveta zilnic. Soțul este ucrainean. Are doi copii la școală.

Anahinciuc Olga [Vb], 39 de ani; a terminat 10 clase și o școală tehnică de 3 ani în limba ucraineană. A lucrat la fabrica de zahăr din Cernăuți. Are doi copii, o fată și un băiat. Fata a terminat Institutul Pedagogic din Cernăuți.

Iasciuc Alexei [II], 13 ani; elev în clasa a VIII-a; tata este din Harkov, iar mama din sat. Păstrează foarte bine dialectul. Deși la școală învață în limba ucraineană, atunci când se joacă cu copiii din sat vorbește limba maternă.

Timoftei Olga [I], 13 ani; elevă în clasa a VIII-a.

BISERICA ALBĂ, (oficial Belaia Tserkovi), raionul Rahovo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina. Comuna *beserica albă* (cunoscută din documente și sub denumirile Tiszaféregyház, Feyreg haz) este așezată pe Tisa, la nord-est de Sighet, pe șoseaua Cernăuți – Rahovo – Ujgorod, la 42 km vest de Rahovo. Prima atestare documentară datează din 1373. Populația, numărând 3077 de locuitori (*bisermén*), este preponderent românească. Ocupațiile principale sunt agricultura, pomicultura și creșterea vitelor. Prin tradiție, o parte dintre bărbați pleacă la lucru, mai ales în construcții, până în cele mai îndepărtate zone ale Ucrainei și ale Rusiei. Copiii învață la școala medie românească din localitate, după care continuă studiile la Ujgorod, Cernăuți sau, după 1990, în România.

Vlad Ilie a lui Gheorghe (VIIIa), 85 de ani; a făcut școala normală la Sighetul Marmăției și a fost, timp de 40 de ani, învățător în localitate; 9 ani a făcut închisoare în Siberia.

Moiș Gheorghe (VIIIb), 73 de ani; 4 clase în limba română; a lucrat la pădure și în mină (în Rusia); socrul informatoarei *Moiș Anuța*.

Ciuban Mihai (VIIIc), 56 de ani; 5 clase în limba română; tâmplar și constructor de case; a lucrat, temporar, în diverse zone din fosta Uniune Sovietică; știe bine limba rusă.

Vlad Axinia a lui Ion (VIIa), 67 de ani; 7 clase în limba română; este soția informatorului *Vlad Ilie*.

Țăplea Domnița (VIIb), 68 de ani; 5 clase în limba română; a lucrat, temporar, în Rusia; foarte bună cunoscătoare a tradițiilor și obiceiurilor locale.

Guzo Ionel a lui Gheorghe (VIa), 40 de ani; 10 clase în limba română; a făcut stagiul militar în Kazahstan; deplasări, la construcții de case, în zonele Nikolaev și Arhanghelsk; tatăl informatorului *Guzo Ivan*; știe foarte bine limba rusă; excelent povestitor și păstrător al graiului local.

Moiș Gheorghe (VIb), 50 de ani; a absolvit școala medie după care a urmat cursurile liceului pedagogic din Ujgorod; profesor de geografie în localitate; bun păstrător al graiului local.

Moiș Anuța a lui Vasâi (V), 37 de ani; 8 clase în limba română; a făcut deplasări ocazionale (la lucru) în fosta Uniune Sovietică; nora informatorului *Moiș Gheorghe*.

Guzo Ivan (II), 14 ani; elev în clasa a VIII-a; fiul informatorului *Guzo Ionel*.

APȘA DE JOS (oficial Dibrova), raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina. Localitatea *ápša d'e jos* (consemnată în documente sub numele Also Vapsa, Alsoapsa) este

situată la nord-est de Sighet, în apropiere de vărsarea râului Apșa în Tisa, la 190 km est de Ujgorod și 24 km est de Teacevo. A fost atestată documentar în 1360, 1367, 1387 și 1406. Satul (cu aproximativ 1400 de gospodării) este locuit de români care se trag din nemeși. Locuitorii sunt agricultori, negustori și muncitori forestieri. Ca toți românii din Maramureșul de la nord de Tisa, *apșenii* sunt recunoscuți ca buni constructori și, drept urmare, până nu demult, plecau *să stroyăscă căsur*, prin toată fosta Uniune Sovietică. Ocazional, se deplasează la Slatina, Teacevo, Hust, Rahovo și Sighet. În sat funcționează o școală medie românească, iar, după absolvire, copiii continuă studiile la Ujgorod, Cemăuți și, în ultimii ani, în România.

Mihalca Ion a lu Gheorghia [=VIII], 84 de ani; 8 clase la cursuri de zi și clasa a IX-a la seral. Pe tatăl lui l-a chemat Mihalca, iar mama lui *s-o scris pop*. În tinerețe, s-a ocupat cu negustoria: *am lucrât tîrgovia*; a avut cârciumă în sat. După 1945, a avut sub comanda lui 45 de oameni în scopul ajutării oficialităților la menținerea ordinii pe plan local. Ca să scape de armată, s-a angajat om de serviciu la primărie. Soția lui este ucraineancă, născută în Peri, dar soacra era originară tot din Apșa. A avut doi băieți care au murit și o fată care *s-o dus de-nvățălgare* și este stabilită la Chișinău. Cunoaște limbile rusă, cehă și maghiară.

Ieudi Călina [=VIIa], 67 de ani, 8 clase. A fost la lucru în Rusia (Gorki, Perm, Kirov). Mama informatoarei a fost ucraineancă din Târnova, dar vorbea românește. Are doi copii, unul este în sat, iar celălalt medic în Chișinău. Bună povestitoare, însă graiul ei are puține particularități dialectale.

Fuțur Paulina [=VIIb], 55 de ani; 6 clase. Are doi copii în sat. A mers la lucru în Rusia (Arhanghelsk, Pern). Excelentă povestitoare, cu foarte multe particularități dialectale și cu o intonație cu totul deosebită.

Vlad Ion a lu Văsâi [=VI], 32 de ani; 10 clase. A fost șofer. În prezent se ocupă cu negustoria. Nu a făcut armata. A călătorit în Rusia până în Siberia. Este originar din Săcel, sat al comunei Apșa de Jos. Știe rusește puțin, atât cât a învățat în școală limba rusă ca limbă străină. Are doi copii mici. Este soțul informatoarei Vlad Ileana și tatăl informatorilor Vlad Văsâi și Maria.

Baranova Liudmila, zisă Liuda [Va], 40 de ani; 8 clase în limba română. Tatăl, rus, a murit când informatoarea avea un an și jumătate. Are trei copii: două fete măritate în localitate și un băiat, plecat împreună cu tatăl lui, la lucru în Rusia. Călătorește des în Rusia, iar, după 1990, în România, pentru a face comerț. De altfel, primul contact cu ea s-a stabilit într-o piață comercială din București. Este o bună povestitoare.

Vlad Ileană Vasilevna [Vb], 31 de ani; a urmat Institutul Pedagogic din Lipcani, Republica Moldova, și este învățătoare în sat. Mama informatoarei a fost, de asemenea, învățătoare. Este soția informatorului Vlad Ion și mama informatorilor Vlad Văsâi și Maria.

Jabei Mărie [III], 20 de ani; 8 clase. Soțul este din Apșa de Mijloc; are un copil. Vorbește rusește. Bună informatoare.

Vlad Văsâi a lu Ion a Zugului [II], 9 ani; elev în clasa a III-a; este fiul informatorilor Vlad Ion și Ileană.

Vlad Maria [I], 8 ani; elevă în clasa a II-a. Este fiica informatorilor Vlad Ion și Ileană și sora lui Vlad Văsâi.

STRÂMTURA (oficial Glubokii Potok), raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina. Satul este situat pe pârâul Băscău, la 30 km est de Teacevo. Împreună cu satele-cătune componente (Valea Scradei, Bouțul Mic, Bouțul Mare și Cărbunești) are 1300 de gospodării, cu 5500 de locuitori, în marea lor majoritate români, alături de care trăiesc doar câteva familii de ucraineni și ruși. Ocupațiile de bază sunt creșterea vitelor, pomicultura și construcțiile. În comună sunt patru școli românești: o școală medie în Strâmtura, câte o școală generală în Bouțul Mare și Bouțul Mic și una de 4 clase în Cărbunești.

Buga Nicolai a lui Ilieș, zis Nicoară (VIII), 68 de ani; 8 clase în limba română; 10 ani a fost primar în localitate; deplasări, ocazionale, în fosta Uniune Sovietică.

Băce Anușa Iurovna, fostă Filip (VIIa), 63 de ani; nu a urmat la școală.

Opriș Ileană (VIIb), 69 de ani; nu a urmat la școală.

Filip Anușa, fostă Iovdi (V), 61 de ani; nu a urmat la școală; foarte volubilă și bună cunoscătoare a graiului local.

Mihalca Marta Vasilievna, fostă lovdi (III), 20 de ani; după absolvirea școlii medii, în limba română, a făcut liceul pedagogic din Mukacevo; învățătoare în sat; multe deplasări ocazionale în fosta Uniune Sovietică și în România.

PLĂIUȚ, comuna Apșița (oficial Vodița), raionul Rahovo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina. Sătucul *plăiúť* este așezat între dealuri, la poalele Munților Maramureșului, la circa 60 km vest de Rahovo. Ocupațiile de bază sunt oieritul (cu prelucrarea lânii) și lucrul la pădure. Tinerii, în general, își caută de lucru prin diverse zone ale fostei Uniuni Sovietice. În localitate este o școală generală cu predare în limba română; după absolvire, unii dintre copii continuă studiile la Ujgorod, Cernăuți sau Chișinău.

Buga Vasile Iurovici [VIII], 79 de ani; 4 clase în limba română. Deși născut în Apșa de Jos (mama este originară din Plăiuț și tatăl din Apșa de Jos), a copilărit și apoi a trăit, după ce s-a însurat, în Plăiuț, unde părinții au avut pământ. S-a ocupat toată viața cu creșterea oilor. După înființarea colhozului, a devenit cioban la colhoz. Are unsprezece copii, căsătoriți în satele românești din Regiunea Transcarpatică (trei în Apșa de Jos, doi în Strâmtura, patru în Slatina și doi în Serednovo). Știe puțin rusește. Bun cunoscător al graiului și al obiceiurilor locale; faptul că de la el s-au înregistrat puține texte este cauzat de o pană a curentului electric.

Șiman Mărie, Mărie a lu Mhiha Domnului, după părinți, și a lu Ion a Tocănierului, după soț, [VIIa], 58 de ani; are 4 clase. Ca fată a purtat numele de familie Dan (*după părinț m-am scris dan*). A străbătut Rusia în căutare de lucru. Are ^{patru} copii, căsătoriți în sat. Lucrează în sat la "vâltoare".

Marina Maria Iurovna, zisă Mărcuța [VIIb], 61 de ani; nu are școală. De optsprezece ani lucrează ca femeie de serviciu la școala din sat. Are cinci copii, dintre care patru plecați din sat (trei la Chișinău, unul la Cernăuți). O noră este ucraineană și, drept urmare, nepoții nu știu deloc românește, ceea ce o nemulțumește. Este suferindă și vorbește încet; foarte bună povestitoare; relatează întâmplări din viață cu multă afectivitate; de asemenea, compune versuri în care își prezintă propria viață.

Sistemul de transcriere fonetică utilizat în acest volum are la bază sistemul *Atlasului lingvistic român*, căruia i s-au adus unele modificări sau completări impuse de realitatea fonetică a graiurilor cercetate (vezi, mai jos, lista semnelor).

În scopul de a nota intonația - fie și în mod aproximativ - și beneficiind, în prezent, de experiența dobândită în transcrierea textelor dialectale, s-au preluat inovațiile adoptate de colectivul de dialectologi de la Institutul de Fonetica și Dialectologie "Al. Rosetti". Aceste inovații au fost prezentate pe larg în volumele TD - Porțile de Fier (XXXIII - XXXVI) și TDM, I (XVII - XIX)¹. Ele au fost aplicate, cu unele adaptări, de către dialectologii ieșeni la editarea culegerilor de texte moldovenești (TD - Mold., I, 1, XLV - XLIX).

Astfel, s-a renunțat la semnele de punctuație: punct (.), virgulă (,), punct și virgulă (;) și, drept urmare, la literele majuscule², deoarece normele ortografice care reglementează folosirea acestor semne impun împărțirea fluxului vorbirii în grupuri semantico-sintactice, adeseori, necoincidente cu unitățile intonaționale ale exprimării orale³. În consecință, segmentarea textului s-a făcut cu ajutorul barelor oblice.

În structurarea unui text în unități semantico-sintactice, variația de înălțime a intonației este mai importantă decât pauza, informația lingvistică fiind preluată de tipul de intonație care precedă această pauză (Vulpe 1980, 47; Dascălu-Jinga 1989, 350). Practica transcrierii textelor dialectale evidențiază faptul că în vorbirea curentă pauzele nu coincid în mod obligatoriu cu limitele curbelor melodice; așa se explică, între altele, de ce, în vorbirea *allegro*, pot apărea între cuvinte aparținând unor unități melodice și sintactice diferite fenomene de *sandhi* (TDM, I, XVII; Vulpe 1980, 47).

Ținând seama de aceste constatări, segmentarea textului s-a făcut cu ajutorul unui sistem de bare oblice, care nu au nici o semnificație în raport cu ortografia oficială (tradițională). Barele notează întotdeauna sfârșitul unei unități de intonație: două bare (/ /) marchează intonația caracteristică sfârșitului unei comunicări, limita unui contur melodic terminal, iar o singură bară (/), limita unui contur melodic non - terminal⁴.

Criteriul care a stat la baza delimitării unităților intonaționale a fost impresia acustică subiectivă, indiferent de structura sintactică și semantică a frazei. Așa se explică faptul că, uneori, barele apar după un element de legătură, cum ar fi *și* (exemplele, în acest sens, sunt numeroase).

Pentru nuanțarea acestei notații, care simplifică, desigur, realitatea acustică, în transcriere sunt folosite și o serie de semne de punctuație tradiționale pentru a sugera, odată cu limita unității intonaționale, și caracterul ei: semn de întrebare (?), semn de exclamare (!) și două puncte (:). De remarcat că ultimul semn marchează o coborâre sensibilă a tonului, urmată, de obicei, de o pauză; el are, deci, o valoare "muzicală" și nu apare automat ori de câte ori urmează vorbire directă, enumerare etc. Pentru intonația de suspensie, s-a păstrat, de asemenea, punctuația tradițională, ea fiind notată prin trei puncte (...). S-au marcat prin acest semn pauzele perceptibile făcute de vorbitor; fără a fi însoțite neapărat de schimbarea liniei melodice, aceste pauze pot fi determinate de o ezitare a informatorului, de căutarea unui cuvânt⁵, de perturbarea fluxului povestirii printr-un element/fapt exterior sau ele pot fi, pur și simplu, pauze de respirație: *șanti ba! jîntē / di citi ... Țop jînti* (159); *jel ā ... s-a-mbrăcă c-o hî făcū / și j-a luă ș-a-j băteău* (12); *dă jel tamán cărá ... nășip pentrū ... căramidă* (41); *Țey olăcă dī*

¹ Același sistem de transcriere a fost utilizat în toate volumele de texte dialectale publicate ulterior de institutul nostru (TDM, II, III; TDD; TDBN).

² Pentru consecvență, majusculele nu sunt întrebuințate nici pentru redarea antroponimelor, a unor nume de sărbători religioase și a toponimelor. Atunci când neutilizarea majusculilor poate crea ambiguități, s-a apelat la sistemul notelor, mult mai explicite decât simpla notare cu majusculă.

³ Neconcordanța dintre punctuație și prozodie a fost evidențiată adesea și pentru limba literară (Avram 1980, 11 - 26).

⁴ Sistemul marcării unităților intonaționale cu ajutorul barelor are tradiție în dialectologia europeană (cf. TDM, I, XVII) și continuă să fie folosit în zilele noastre (cf. Joan Veny, Lidia Pons i Gnera, *Atlas lingüístic del domini català. Etnotextos del català oriental*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1998).

⁵ Aceste pauze sunt frecvente îndeosebi la informatorii care au pierdut deprinderea de a vorbi în mod curent românește. Adeseori ele sunt precedate de lungirea sunetului anterior sau de adăugarea la ultimul cuvânt a unei vocale de sprijin (*ă, â, i, î*).

... dī / cum sâ kâmă / ... šucľěj (74); întîi ȝe ... le-ŋsamnăm și ȝiē ... cum tanea? (209)⁶.

Un alt mijloc grafic pentru sugerarea intonației îl constituie a c c e n t u l . S-au întrebuințat următoarele tipuri de accent:

- accentul ascuțit (´) marchează vocala din silaba care poartă accentul într-un cuvânt polisilabic sau, uneori, într-un grup de cuvinte care formează, din punct de vedere accentual, o singură unitate: *trėj pătru zŋle; măi nŋ știȝ / nŋ știȝ* (51); s-au marcat prin două (sau mai multe) accente principale (ascuțite) silabe ale aceluiași cuvânt, fie pentru a reliefa faptul că locutorul silabisește cuvântul respectiv, fie, în textele ritmate, respectând întocmai intonația și unitățile accentuale specifice acestora;

- accentul grav (˘) marchează un accent secundar și a fost notat pe cuvintele polisilabice compuse: *șapteȝbŋ de aŋi* ori atunci când apare accidental, ca o formă a reliefării afective: *doămni / nu h-o foz rușŋŋi* (51);

- accentul de intensitate (ˆ) notează o silabă pronunțată cu un accent dinamic, energic, având de cele mai multe ori valoare stilistică: *aveău tăiŋă / aveău d ... în cărdŋă* (3); *aista încă măma hi ŋ-o dat // ăiŋta măma me hi l-o dat* (68).

În sfârșit, subliniem că, spre deosebire de alte graiuri (în special, cele munteneste), unde căderea vocalelor se explică exclusiv prin fonetică sintactică, datorită tempo-ului allegro, în graiurile moldovenești cercetate fenomenul este consecința sincopei (ocurență și în interiorul cuvântului; Marin, Mărgărit, Neagoe 1998, 84) sau a haplogiei. Conjuncțiile *să, și, și* "să" și pronumele reflexiv *se* apar, în majoritatea cazurilor, sub formele *s, ș*; pentru marcarea sincopei, căderea vocalei s-a notat cu cratimă (-): *s-făcă, s-căde* "se cade", *s-s-țgămă* "să se teamă", *ș-fibă* "să fie", *ș-vini* "și vine"; atunci când sincopa este însoțită de sonorizarea lui *s, ș*, determinată de consoana următoare, s-a utilizat semnul legato (˘): *z-dúcă* "să ducă", *z-dúce* "se duce", *j-yibă* "să vină", *j-moldovŋeni* "și moldovenii". Prin haplogie s-au creat forme care, uneori, sunt greu de înțeles sau care pot produce confuzii; pentru inteligibilitatea textului, cuvintele respective au fost explicate de transcriptori: *čor* [= picior], *čŋăre* [= picioare], *psine* [= pesemne], *puŋŋiel* [= puțintel], *văscă* [= vasăzică] etc.

Totodată, atragem atenția că notarea sunetelor intermediare într-o formă inedită a fost impusă de motive exclusiv tehnice: în loc de litere suprapuse, s-a apelat la redarea lor prin: *k/ŋ', d'/g, š/c, q/z* etc.

În continuare dăm, în ordine alfabetică, lista semnelor întrebuințate în transcrierea fonetică a textelor. După semnul egalității, este indicat corespondentul cel mai apropiat al semnelor folosite de noi în sistemul de transcriere al Asociației Fonetiche Internaționale (ASSOCIATION PHONÉTIQUE INTERNATIONALE), publicat de D. Jones în *Lautzeichen und ihre Anwendung in verschiedenen Sprachgebieten* (Berlin, 1928, p. 18 - 27).

a (cea mai deschisă vocală din seria centrală: *î, â, ă, ȝ, a*) în munt. *cap* = între *ə* și *ɑ*.

â (cea mai deschisă vocală din seria posterioară: *u, o, ȝ, ă*) în istrorom. *căp* = *ɒ*.

ă (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: *i, e, ȝ, ă, ä*) în bucov. *păle* "piele" = *æ*.

ȝ (*a* cu nuanță anterioară, între *a* și *ä*) în munt. *steă* = între *ə* și *æ*.

ȝ (*a* închis) în olt. *măi* "mai" = între *ə* și *ə*.

ă (vocală cu deschidere mijlocie din seria centrală) în munt. *păr* = *ə*.

ă (*ă* deschis) în mold. *bărbăt* = *ɐ*.

ă (*ă* închis) în mold. *păni* "pînă" = între *ə* și *ɪ*, mai aproape de *ə*.

â (vocală din seria centrală, între *ă* și *î*, mai aproape de *î*) în mold. *căsă* "casă" = între

⁶ Spre deosebire de punctele de suspensie, trei puncte între paranteze drepte [...] notează omiterea unui fragment, mai scurt sau mai lung, din textul transcris, din diverse motive: pasajul respectiv nu este semnificativ din punct de vedere lingvistic sau nu are legătură cu conținutul mesajului.

a și ṭ.

- b (oclusivă bilabială sonoră, corespunzând surdei p) în munt. *bun* = b.
- c (oclusivă velară surdă, corespunzând sonorei g) în munt. *corb*; semn întrebuințat înaintea vocalelor a, ă, â, î, o, u, înaintea consoanelor sau la sfârșitul cuvintelor = k.
- ĉ (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ este un ș, corespunzând sonorei ĝ) în munt. *ĉară* "ceară" = între t_ʃ și tʃ.
- ê (africată alveolo-palatală surdă, cu nuanță mai palatală) în trans. *êur* "ciur" = între t_ʃ și tʃ, dar mai aproape de t_ʃ.
- ć (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ este un ș, corespunzând sonorei đ) în băn. *fráće* "frate" = t_ʃ.
- č (africată palato-alveolară surdă al cărei element fricativ este un ș, corespunzând sonorei ĝ) în maram. *čăr* "cer" = tʃ.
- č̣ (africată alveolo - palatală surdă, între č și č̣) în maram. *č̣er* "cer" = între t_ʃ și tʃ, dar mai aproape de tʃ.
- d (oclusivă dentală sonoră, corespunzând surdei t) în munt. *domn* = d.
- ḍ (oclusivă dentală sonoră puțin palatalizată, corespunzând surdei ṭ) în mold. *úndē* "unde" = între ḍ și ḍ̣.
- d' (oclusivă palato - alveolară sonoră, corespunzând surdei t') în trans. *d'in* "din" = ḍ̣ aproape de ʒ.
- d" (oclusivă palatală sonoră, între d' și ġ, corespunzând surdei t") în trans. *d"in* "din", *cád"e* "cade"; *d"ăfă* "gheață" = ʒ.
- ḏ (africată dentală sonoră, corespunzând surdei ʃ) în mold. *ḏic* "zic" = dʒ.
- e (vocală din seria anterioară cu deschidere mijlocie) în munt. *vezj* "vezi" = e.
- ē (e semideschis) în mold. *pești* "pește" = între e și ē.
- ẹ̄ (e deschis) în trans. *vēde* = ē.
- ẹ̣̄ (e și mai deschis) în bucov. *vēde* "vede" = între ē și æ.
- ẹ̣̣̄ (e închis) în mold. *vēde* = e (mai închis).

- ɛ (vocală centrală cu nuanță anterioară, între *ă* și *e*) în băn. *fáše* "face" = între *e* și *a*.
- ě (ě deschis, între *ǣ* și *e*) în trans. *ašě* "așa" = între *ɛ* și *e*.
- f (fricativă labio-dentală surdă, corespunzând sonorei *v*) în munt. *fīn* = *f*.
- g (oclusivă velară sonoră, corespunzând surdei *c*) în munt. *gol* = *g*.
- ġ (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este un *ʒ*, corespunzând surdei *ĉ*) în munt. *ġer* "ger" = între *dʒ* și *dʒ̣*.
- ǵ (africată palato-alveolară sonoră al cărei element fricativ este un *j*, corespunzând surdei *č*) în maram. *ǵār* "ger" = *dʒ̣*.
- ǧ (africată alveolo-palatală sonoră, între *ġ* și *ǵ*) în maram. *ǧēr* "ger" = între *dʒ̣* și *dʒ̣̣*, dar mai aproape de *dʒ̣̣*.
- ǧ̣ (oclusivă velară sonoră palatală, corespunzând surdei *k'*) în munt. *ǧem* "ghem" = *g̣*.
- h (fricativă laringală surdă) în trans.-mold. *háinǎ* "haină" = *h*.
- ḥ (fricativă laringală sonoră) în trans. *hóhót* "hohot" = *ḥ*.
- ɦ (fricativă palatală surdă, corespunzând sonorei *y*) în mold. *ɦir* "fir" = *ç*.
- χ (fricativă velară surdă, corespunzând sonorei *ʃ*) în munt. *χáinǎ* "haină" = *χ*.
- i (vocala cea mai închisă din seria anterioară) în munt. *fīr* = *i*.
- ĭ (i deschis) în mold. *véďĭ* "vede" = *ĭ*.
- î (vocala cea mai închisă din seria centrală) în munt. *cînd* = *ɨ*.
- ɪ̯ (vocala centrală cea mai închisă, cu o nuanță anterioară, între *i* și *ɪ*) în trans. *ri̯u* "râu" = *ɪ̯*.
- j (fricativă palato-alveolară sonoră, corespunzând surdei *ʃ*) în trans.-mold. *jar* "jar" = *ʃ*.
- j̣ (j puțin muiat, corespunzând surdei *ʃ̣*) în olt. *j̣'urǵ* "junghi" = între *ʃ* și *ʒ*, mai aproape de *ʃ*.
- j' (j muiat, corespunzând surdei *ʃ'*) în munt. *j'ug* "jug" = între *ʃ* și *ʒ*.
- k (oclusivă velară surdă, identică cu *c*, semnul se întrebuințează numai înaintea lui *e* și *i*) în băn. *kīp* "chip" = *k*.
- ḳ (oclusivă velară surdă puțin palatalizată) în munt. *ḳip* "chip" = între *k* și *ḳ*.
- k' (oclusivă velară surdă palatală, corespunzând sonorei *g*) în mold. *kísór* "picior" = *ḳ*.
- l (laterală alveolară) în munt. *pălǎrĭe* "pălărie" = *l*.

- l' (/ puțin palatalizat) în trans. $\underset{\wedge}{l}é'ě$ "ele" = $\underset{\wedge}{l}$.
- l' (laterală palatală) în arom. $híl'u$ "fiu" = $\underset{\wedge}{l}$.
- ɭ (laterală velară) în maram. $caɭ$ "cal" = $\underset{\wedge}{ɭ}$.
- ɭ (laterală velară) în maram. $caɭ$ "cal" = între $\underset{\wedge}{l}$ și $\underset{\wedge}{ɭ}$.
- m (oclusivă nazală bilabială) în munt. $másă$ = m .
- $\underset{+}{m}$ (nazală labio-dentală cu ocluziune incompletă, înainte de f, v) în $\underset{+}{m}vǎt$ "învăț" = $\underset{+}{m}$.
- n (oclusivă nazală dentală) în munt. $mínă$ = n .
- $\underset{\vee}{n}$ (oclusivă nazală dentală puțin palatalizată) în mold. $píñi$ "pâine" = $\underset{\vee}{n}$.
- $\underset{\cdot}{n}$ (oclusivă nazală palatală) în mold. $hél$ "miel" = $\underset{\cdot}{n}$.
- $\underset{+}{n}$ (nazală cu ocluziune incompletă, urmată de constrictive și lichide) în $\underset{+}{n}șir$ "înșir" .
- $\underset{\cdot}{n}$ (nazală velară, urmată de $ç/k, g$) în $\underset{\cdot}{n}că$ "încă" = $\underset{\cdot}{n}$.
- o (vocală posterioară cu deschidere mijlocie) în munt. pot = o .
- o (o deschis) în trans. $póťě$ "poate" = o .
- o (o și mai deschis) în trans. $sóre$ "soare" = o .
- o (o închis) în mold. $dihor$ = o (mai închis).
- p (oclusivă bilabială surdă, corespunzând sonorei b) în munt. par = p .
- r (vibrantă apicală alveolară) în munt. rar = r .
- \bar{r} (r cu mai multe și mai puternice vibrații) în trans. $\bar{r}l_u$ "râu" .
- \bar{r} (r cu și mai multe vibrații) în trans. $\bar{r}ǎu$ "râu" .
- s (fricativă dentală surdă, corespunzând sonorei z) în munt. $sóră$ = s .
- $\underset{\cdot}{s}$ (fricativă alveolo-palatală surdă muiată, corespunzând sonorei $\underset{\cdot}{z}$) în băn. $fáše$ "face" = $\underset{\cdot}{s}$.
- \hat{s} (fricativă alveolo-palatală surdă, aproape identică cu $\underset{\cdot}{s}$, dar mai puțin muiată, corespunzând sonorei \hat{z}) în mold. $fásî$ "face" = \hat{s} .
- ș (fricativă palato-alveolară surdă, corespunzând sonorei j) în mold. $și$ "și" = $\underset{\cdot}{ș}$.
- ș' (ș puțin muiat, corespunzând sonorei j') în munt. $muș'k'$ "mușchi" = între $\underset{\cdot}{ș}$ și $\underset{\cdot}{s}$, mai aproape de $\underset{\cdot}{ș}$.
- $\underset{\cdot}{ș}$ (ș muiat, corespunzând sonorei j') în munt. $așá$ "așa" = între $\underset{\cdot}{ș}$ și $\underset{\cdot}{s}$.
- t (oclusivă dentală surdă, corespunzând sonorei d) în munt. $tátă$ = $\underset{\cdot}{t}$.

- ˘ (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale: în trans. *toâte*.
- ˙ (deasupra unei vocale sau a unui diftong egal) accent principal: *véde* = 'vede, *tuâte* = 'tuăte.
- // (deasupra unei vocale) accent de intensitate - accent dinamic mai puternic, mai ales în fraze (având, adesea, valoare stilistică): *nú vrăau*.
- ˘ (deasupra unei vocale) accent secundar (de multe ori ca o formă a reliefării afective): *sănătáte* = , *sana'tate*.
- (deasupra unei vocale, lichide, nazale sau fricative) lungime: *ō, r̄, m̄, s̄* = o:, r:, m:, s:.
- ◀ (deasupra unei vocale) scurtime: *ū* (în *dūpă*).
- + (sub o nazală) arată că articulația nazalei nu e completă, ci analoagă constrictivei următoare: *imvāf* = *im'vats*.
- i, u, î, ă, h etc. (la umărul literei precedente) arată sunetele slab perceptibile.
- ȷ, ȷu, ȷi etc. arată sunete și mai slab perceptibile.
- ȷi, ȷu, ȷi etc. arată sunete extrem de slab perceptibile.

ALTE SEMNE

- (cratima) se întrebuințează ca în ortografia oficială: *dă-t'ă la driaḗpta, l-am vāzút, să-mvéfe*.
- (sub litere sau sub cuvinte, arată că anchetatorul a auzit bine sunetele sau cuvintele respective subliniate, deși acestea par neobișnuite.
- ~~~~~ sub litere, silabe sau cuvinte, arată că anchetatorul nu a auzit clar sunetele sau cuvintele astfel subliniate.
- ˘ leagă două sau mai multe cuvinte care formează un singur grup fonetic, marcând, de regulă, diverse modificări de fonetică sintactică: *un cui ȷi înimă* "un cui în inimă". marchează o pauză perceptibilă făcută de informator în vorbire, care nu e neapărat legată de schimbarea liniei melodice; ea poate fi determinată de o ușoară ezitare a informatorului sau poate fi, pur și simplu, pauză de respirație.
- / marchează limita unei unități melodice cu intonație nonterminală.
- // marchează limita unei unități melodice cu intonație terminală.
- : marchează limita unei unități melodice care precedă un dialog sau o enumerare etc. (vezi TDM, I, p. XVIII).
- ? notează intonația interogativă a unei unități melodice.
- ! notează intonația exclamativă.
- ?! notează intonația interogativ-exclamativă.
- " " încadrează pasaje de vorbire directă.
- « » încadrează pasaje de vorbire directă citate în cadrul altei vorbiri directe.
- [...] indică omiterea, în transcriere, a unui fragment.
- [] încadrează intervențiile anchetatorului sau ale altor persoane care asistă la înregistrare; de asemenea, acele titluri de texte care nu sunt redată în transcriere fonetică, ori, atunci când, din diverse motive, redarea în transcriere fonetică a informațiilor indicând numele și vârsta informatorilor nu a fost posibilă.
- [?] (după un cuvânt) arată că anchetatorul se îndoiește de exactitatea formei înregistrate.
- [!] arată că informatorul râde.
- [!!] arată că informatorul râde foarte tare.
- [ε] arată o ezitare a informatorului.
- [k] arată că informatorul s-a corectat.
- [r] indică repetarea, de către informator, a unui cuvânt sau a unui fragment.

- AAF = „Anuarul Arhivei de Folklor”, publicat de Ion Mușlea, Cluj, 1992 și urm.
- AFLR = *Arhiva fonogramică a limbii române* a Institutului de Fonetica și Dialectologie „Al. Rosetti”, București.
- ALM = *Atlasul lingvistic moldovenesc*, redactat de R. Udler și V. Comarnițchi, cu participarea lui V. Melnic și V. Pavel, vol. I, 1, 2; II, 1, 2, Chișinău, 1966-1973.
- Avram 1980 = Mioara Avram, *Punctuația și implicațiile ei în limbă și în comunicare*, în „Limbă și literatură”, I, p. 11-26.
- Burada 1993 = T. Burada, *O călătorie în satele moldovenesti din gubernia Cherson*, Iași.
- CADE = I. – Aurel Candrea și Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, București, 1931.
- Coșeriu 1940 a = E. Coșeriu, *Limbă și folklor din Basarabia*, în „Revista critică”, Iași, XIV, 2-3, p. 159-173.
- Coșeriu 1940 b = E. Coșeriu, *Material lingvistic basarabean*, în „Arhiva”, Iași, XLVII, 1-2, p. 93-100.
- Dabija 1991 = Nicolae Dabija, *Moldova de peste Nistru – vechi pământ strămoșesc*, Chișinău.
- Dascălu-Jinga 1989 = Laurenția Dascălu-Jinga, *Despre intonația declarativă de continuitate și de finalitate*, în „Studii și cercetări lingvistice”, XL, 4, p. 345-353.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei, București, 1975.
- Dialectologie = *Curs de dialectologie română*, de Mihail Purice, Vladimir Zagaevski, Ion Ciornăi, Chișinău, 1991.
- DM = *Dicționarul limbii române moderne*, Editura Academiei, [București], 1958.
- FD = „Fonetica și dialectologie”, București, 1958 și urm.
- Gl. Dobr. = *Glosar dialectal. Dobrogea v. TDD*.
- Gl. Munt. = Maria Marin, Iulia Mărgărit, *Glosar dialectal. Muntenia*, București 1999.
- Gl. Olt. = *Glosar dialectal. Oltenia*, Intocmit sub conducerea lui Boris Cazacu de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu și Magdalena Vulpe, București, 1967.
- Marin 1995 = Maria Marin, *Iotacizarea verbelor. Reflexe și consecințe în unele graiuri românești vorbite în medii alogene*, în FD, XIV, p. 23-28; republicat în Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel 2000, p. 5-9.
- Marin, Mărgărit, Neagoe 1998 = Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, *Graiuri românești din Ucraina și Republica Moldova*, în FD, XVII, p. 69-155; republicat în Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel, 2000, p. 42-121.
- Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel 2000 = Maria Marin, Iulia Mărgărit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Cercetări asupra graiurilor românești de peste hotare*, București.
- Mărgărit 1998 = Iulia Mărgărit, *Miteluț, miticuf, măticuf*, în FD, XVII, p. 229-233; republicat în Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel 2000, p. 132-136.
- Nandriș 1952 = O. Nandriș, *Le parler de Mahala. (Phonétique et morphologie)*, în *Mélanges Roques*, 3, p. 167-175.
- Neagoe 1997 = Victorela Neagoe, *Considerații asupra graiului din Apșa de Jos, raionul Teacov, Regiunea Transcarpată (Ucraina)*, în „Revista de lingvistică și știință literară”, Chișinău, 2, p. 52-61; republicat în Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel 2000, p. 30-41.
- Papahagi 1925 = Tache Papahagi, *Graiul și folklorul Maramureșului*, București.
- Pavel 1998 = Vasile Pavel, *Graiuri românești în medii alogote. Considerații sociolingvistice*, în FD, XVII, p. 173-184; republicat în Marin, Mărgărit, Neagoe, Pavel 2000, p. 122-131.
- Pop 1941 = S. Pop, *Importanța graiurilor românești din Bucovina, Basarabia și regiunea transnistreană*, în „Revista Fundațiilor Regale”, VIII, 8-9, p. 424-436.
- Popa 1970 = Radu Popa, *Țara Maramureșului în veacul al XIV-lea*, București.
- Rațiu 1994 = Anton Rațiu, *Românii de la est de Bug*, București.
- Sclifos 1994 = Valeriu Sclifos, [recenzie:] *Curs de dialectologie română*, de M. Purice, V. Zagaevski, I. Ciornăi, Chișinău, 1991, în „Revista de lingvistică și știință literară”, 2, p. 101-104.
- Șandru 1933 = D. Șandru, *Enquêtes linguistiques du Laboratoire de phonétique expérimentale de la Faculté de Lettres de Bucarest*, I. Bessarabie, în „Bulletin linguistique”, I, p. 89-107.
- Șandru 1998 = D. Șandru, *Graiul românesc de peste Nistru*, în FD, XVII, p. 185-200.
- Ștefănuță 1933 = P. V. Ștefănuță, *Folklor din județul Lăpușna*, în AAF, II, p. 89-101.
- Ștefănuță 1935 = P. V. Ștefănuță, *Contribuții la bibliografia studiilor și culegerilor de folklor privitoare la românii din Basarabia și popoarele conlocuitoare – publicate în periodicele rusești*, în AAF, III, p. 177-178.
- Ștefănuță 1937 = P. V. Ștefănuță, *Cercetări folclorice în Valea Nistrului-de-Jos*, în AAF, IV, p. 31-227.
- Ștefănuță 1939 = P. V. Ștefănuță, *O familie de povestitori din Iurcani (Basarabia)*, în AAF, VI, p. 77-101.
- Șuteu 1958 = Valeriu Șuteu, *Arhiva fonogramică a limbii române*, în FD, I, p. 211-218.
- TDBN = *Texte dialectale și glosar. Bistrița-Năsăud*, de Maria Marin și Marilena Tiugan, București, 1987.
- TDD = *Texte dialectale și glosar. Dobrogea*, de Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană și Nicolae Saramandu, București, 1987.
- TDM = *Texte dialectale. Muntenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu, vol. I, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București, 1973; vol. II, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București 1975; vol. III, de Costin Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, București, 1987.
- TD. Moldova = *Texte dialectale. Supliment la Atlasul lingvistic moldovenesc (ALM)*, vol. I, partea I, culese de V. Melnic, V. Stati, R. Udler, Chișinău, 1969; vol. I, partea II, culese de V. Melnic, V. Stati, R. Udler, Chișinău, 1971; vol. II, partea I, publicate sub conducerea și sub redacția lui R. Udler de A. N. Dumbrăveanu și E. N. Constantinovici, Chișinău, 1971; vol. III, partea a II-a, publicate de A. N. Dumbrăveanu, sub redacția lui R. Udler, Chișinău, 1987.
- TD-Mold., Bucov. = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Moldova și Bucovina. Texte dialectale*, volumul I, Partea 1, culese de Stelian Dumitrăcel și publicate de Doina Hreapcă și Ion-Horia Bârleanu, Iași, 1993.
- TDO = *Texte dialectale. Oltenia*, publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Cornelia Coțu, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Șuteu și Magdalena Vulpe, București, 1967.

- TD-Porțile de Fier = Cornelia Cohuț, Magdalena Vulpe, *Graiul din zona „Porțile de Fier”. I. Texte și sintexă*, București, 1973.
- Țiplea 1906 = Alexandru Țiplea, *Poezii populare din Maramureș*, [Extras din] „Analele Academiei Române”, II, Tom XXVIII, p. 413-532.
- Udler et alii 1976 = *Dialectologia românească*. Sub redacția lui R. Udler și V. Comarnițchi, Chișinău.
- Vulpe 1980 = Magdalena Vulpe, *Subordonarea în frază în decoremăna vorbită*, București.
- Weigand 1908 = G. Weigand, *Despre dialectele românești*, în „Convorbiri literare”, XLII, 4, p. 441-448.
- Zagaevschi 1990 = V. Zagaevschi, *Studii de gramatică dialectală comparată*, Chișinău.

TEXTE

GIURGIULEȘTI

(raionul Vulcănești, Republica Moldova)

Culegere:1993; transcriere: MM

sátu ística ġurġulești

după spúsele tátăluġ meu / după auzíte de la oámeniġ mai bătrîniġ / 5
sátu ística ġurġulești...a trecut un_ă ċobán / cu oíleġ / căre a păscút îmġ
pășúníle moldóvi // din romíníġa / așa ni spungeá din munténia a fosġ
ċobánu ċéla // și trecínġncăċe / aġájuns la málu prútúluġ cît a mînát ġel
oíleġ / le-a da și le-a adăpát / și s-a oprít și...s-a...să hġodineáscă // și în
tímpul ásta vrazícă a-nċepút o ploáġe / sá plóuġo // și ġerá o colíbbă mícă 10
acólo trăiá...úġom cu o fiméġe // și ġel să duċ-acólo să stea la dos la colíbbă
acéġe //

și...haġ "da ċíne ġesġu? că sá íntri ġeġ la noi ġn colíbbă" / că le ġerá
frícă /atúnċa ġerá...ġajdúċi // vineáġ / făċáġ...luġáġ plecáġ /

"bă ġo sîntă un ċobán / ġúrġu"// 15

ē "bíneġ // ċobán ġúrġu / poftím íntră" /

"pă_úti ġo aġ_viníġ cu oíle atít...distánġă máre / le-am adăpát / a-n-
ċepúploáġă și pînă cînd".../ nu ġerá pod sá treacă prútġ / trebuġă să víġe
bărc și cu bărcíle să-ġ treacă oíle díncolo de prut //ġel avġá ómu oġ múlġe
/trebuġă s-aștepte sá-i víġe ajutór // "păġ ġo sîn_ċobánu ġúrġu / cu oíle-așá / 20
primíġi-mă sá stay la dos cá mă plóo" // și acéla / ómu ġ-a deșkís úša
în...bordéġu ċála căre l-avġá / s-a intrát // și cîn_a vinít acólo vrazícă boġéru
căre ġel...ċobánu ġerá la boġér / din romíníă / cum o viníġ "măġ úġti măġ /
óġte-áiċ am intrát în...bordéġu-ósta la ómu ística și m-am adăpostí de ploáġe /
că plouá táre / și óte oíle to stay áiċ ímprejúră / m-a adús oíle pe mîne pîn-a- 25
íċ" /

"ápăġ măġ să știġi / de azi ínăínte...sátu ęsta să fíġe-n númęle tăġ
ġurġulești" // ġúrġu ġerá /dġar p-órma l-a numít ġur [k] da deo^dátă a fost
sátu ística ġúrġu /p-ormăġ l-a numíġu [k] ásta súde di anġ ġúr^dmă / p-ormăġ l-a
numít ġurġulești / da // [...]

[Spuneġi-ne care sunt toate părġile din ġurul satului.]

párġea dreáptă...di sat / dac-az_viníġ pe-acólo drept / túnu / da? // de
la tun pîn_ la brázdă cu...ucraína să numęste brázda réni / terénu //așá //
maj sus undeġă ridícă de-ácúma â...vunġ_kilómetru...ċevá și acólo-ġ zî [k] să

cánġa áre banġ / ġġ plin de banġ" // řġ mă kámă la caċelárie la ġel / la cantonomġént // aveă hártá pă perġéte / ...m-anġus / am intrát anġocăníġ la úřă / dířkíd úřa / ġel înăúntru //

"poftím poftím cánġa / poftím!"

"să trăíz dómnnule locotinént / anġviníġ la órđin / órđinu dumneavoastră // dómnnule locotínén párcă n-am făcú nimíca" /

"nū mă cánġa / nu te-ăġkémă sâ te ċert / nu te-ăġkémă / nu-s híġe frícă!" // înġdă unġscáun / mă puġ ġuos /..." mă cánġa măġ!"

"trăíz dómnnule locotinént!"

"mă am auzíġcă aġ banġ!"

"anġ dómnnule locotinént" //

"ċe să fařcu ġeġ?" //

"donġlocotinénġ / să-ġ fac plug / să-ġ fag borúnă / câ-z băġă sărác acásă" /

"ċe tu ġeġ băġă sărác acásă / de-acúma ġeġġ la noġ...treġ anġ de zíġe nu fuméz / nu ...prostíġ / nu úmbli řġ..." / ġeră unġveċín aíċă / ġeră-ġsurát // ġo [k] tátât lu ġóřġe cocós / ġíódôr ġóřġevíċ³ / ġġsuráda / řă..."ċe sâ fařcu bánġ-ăġa? // nu fáċe cánġa nimíca / să-tġ ġeġ matéře / c-ar sâ ġeġ plug / aġ sâ faj borúnă / vin rúřġ" / ġ-arátă pă hártă / "óġte de-acúma rúřġ-s aprăpe d'e ġař / noġ piřte-o săptâmínă de-zíġe sūntém ocupáz de ruř // řġ a să vă ġa tot la colectív // da-z day drúmġ-acásă / te duċ acásă / duġ bánġ la feméġe / řġ sâ-ġ spuġ sâ ġa ċă mai búnă matéře/řġ s-o-ndése cu...cu ġenúnġkíġe ġġládă // că áġa ar sâ príndă bíne // matéřă áġă" //

viġ acásă / cu bánġ / "hě! feméġa "hă! tu vreġ să ġi ca tátă-tu / să n-ăġ ġic a tău / sâ n-ăġ nu řtu ċe" //

anġluă řġ plug / anġluă řġ borúnă / řġ banġ ġ-a mai rămás // a vinít... de-acúma rúřġ / bánġ ġ-a rămás // m-ă luă pă front / de lă...rúřġ / bánġ a rămás acásă // cġn am vinít ġm pátruřċínċ...acásă / rúřġ ġn pátruřċínċ de-acúma să strecurăġ ġn romġnía // cu cărúġġ / cu soldát / cu ásta /...⁴ řă...ġġspúne ċíċă "măġ cánġa" ářta... rúřġ áġa a tras la míne la cantonomént / aveăġ făġă / aveăġ ū...ġġcărúġă / ġo ġe-arát spráfca ranénġe / "ă! ví náři ċolovéc" / rúřġ // da // aġ rămás acólo / ...⁴ řġ mă-ntrăábă de banġ ro [e] romġnéřġġ / "u vas dénġġi rumínskġġ net?"

"ġeřte" //

řġ ġ-a skġmbátoz bánġi áġa / cġn cu foámęġă áġa am viní [k] niř abár de foameġ [k] de ġřġă n-am avút //

[Ai avut bani ruseřti.]

am avú ban! ruséști / da // an trăjit...doámne máica dómnului! n-aj
 știut foámete / n-aj știut // șâ...aveán...doi sai de fáina în cásă / su pat // șâ
 făcám píne... // și cînd...fiméja jerá dúsa adus [k] s-adúcă la sóbă /...⁴ sâ
 adúcă la sóbă / jo pă uográdă / jerá pă plitã...niște cárne / făcã mîncáre
 5 fiméjă / cîn...mă dau jo sâ íntru-ncásă / să diškíd úșa / nu poș sâ diškíd
 úșa // aluúatu díncovátă trîntít ũúșă // ímpíng jo úșa / o këm pă
 vâ..."vasílco / vasílco! já víno-ncóáče!" n-am íșít...sâ mă duc ũobór / dacã
 íșám poáte jel fuğá // jel s-a băgá su pat // da// s-a băg..."făj vasílco víno!"
 cat jo acólo în castrónul ála / niê o bucățícă // zăma goálă // aluúatu luát
 10 tod díncovátă / numa ála jerá kícat / ší ásta // "făj vasílco" zic "nu cumvá
 ne-o hí luá ší fáina de su pat?" // cîn rádíc jo toála / jel băgá su pat dipă
 sáci jăjă // da ilgána mea jerá pă pa[r] pă pat acólo deasúpra // "făj vasílco"
 zic "jóte-l-ăj aíca/ aíca-j su pat" //
 da ilgána mea cîn áude "ăleljev téteo! álev!" //
 15 zíc "taê ilgáno! nu-s híi frícă" / jerá mittícă // il jau de mínâ-l scot / un
 golănój nant / c-un torbój plín cu aluúat / ší cu búcățele // fjódor górgévíc /
 da...fiméja mea "báte-l mă/ bate-l mă!" //
 êe să-l bas pă băját!?
 [Nu-l cunoșteai.]
 20 păj di únde / díncíșlîș jerá / nu de la noj díņsat //
 "êe să-l bat fa vasílco / tu nu vezí!" //
 da jel de-acúma "mă nléne! nu mă bate mă nléne mă!" //
 "nu te bat măj băjete / tu de-ágá stai în kícoáre / sâ-z mai jau ší
 păcátele tále" / ší j-aj luat aluúatu ála și bucățélile i le-aj lăsát / ș-a plecát//

25

cânğa tóma

șaptezași mōpt [de ani]

cînd a viní rúși-m pátrușpàtru

30 pă móșu...móșu mjev hí l-a arestád di tînăr / ím pátrușasă / dă
 dóoșpatru de an! jerám / cînd a viní rúși-m pátrușpàtru // l-a arestăcă pă
 sócru-nu l-a luat că jerá culác / áșă să këmá / dușmáni popóruľŭ [!] //
 dímpátruzeê cînd a vinít / pă jo nú jerá la jej atúnê // mpátruzeê a vinít
 rúși și l-a p [k] j-a pírit și l-a luá díarmán în áugust // ší j-a tînú la réni
 úpsprezeê luní // a dójlea an / ím pátrușunu / în...la pátru mai ne-aj luat

noi cu...móșu neș jerá flăcău și aveá íncă dóo fete ș-um băiát/ mai hîc //și
 d-îcșă...a-nčēpú răzbóiu în...îm mai /junie de-acúma a-nčēpú răzbóiu // și
 j-a dus / p-áldi sócru nu s-a mai aflá de iel / cē j-or fi făcú dîi jē / j-a duș
 de la ren / dac-a văzú că vin romíni // șā n-am mai știú de dînsu cē-j // d-e-
 cîa îm pátrușpatru cînd a vinít áșteă jar... l-a agățát și pă moșu / de-acúma
 bába îl scrisese pă... móșu meș / de-acúma noi jerám căsătorít / și l-a pus
 în lócu lu moș...dória așá-l kemá / móșulu / iel jerá cab de famílie / da
 noi nu jerán stăpín! acólo / nič...că trăbuiá sâ ieșín de-acólo / că
 aveám...aveám băiá [k] cumnát / aveá fičór / frátile mai hîc / și noi trăb [k]
 ișán de-acólo/ tot aicā jerán da pleánu ásta îl aveám/ móșu //și ne-ā dat
 afárā de-acólo / ne-ā ásta / l-a arestá pă dînsu / a-nčēpú sâ-l-ā...sā nē ásta
 cu postávca / postávca-an dat-o cā noi vu [k] munčám / aveám pāmínt... / a
 dat núma popșój án-ola a dad dóozej de tóne // da / afárā de píne albā /
 ne-a lua tot // an lua și koi și... núma váca nu ne-a luat-o // le-a luat-o cînd
 îm pátrușnoo // e! ne-a dat afárā din cásā / jar ne-an dus / jar ne dădeá / jar
 re strîngám / un fel de distrúgere-ășá / pînă-m pátrușnoo / da de-acúma
 roj jerám aic // nú ne-a mai lāsát acólo // ne-a dat afár de-acólo/noi și ázi
 jerá sâ him acólo //că jo de-acúma...îm pátrușase...móșu meș jerá arestát /
 aveá ũan / da cum îl arestá pă áștia și... da párcā h-i frícā sâ spui / cā...[!]
 [De cine să-ți mai fie frică?]

în tímpul ásta / îm pátrușase nu s-a făcú nimhica / am șemăná noi /
 ca móșu jerá arestát/...șā...dacā sâ înșáláu vunu dîoámen! d-ěștia noi / cām
 de-acúma iel nu ne mai triméte / jerá la...turmáua númăru únu / nu ne
 trimeteá scrisóre díloc / n-aveá vóje // șā ne-a...soácrā-meá dacā... îm
 pátrușase jā...nu s-a făcú nimic / ja m-a alungá de la dînsa / aveám fátă
 máre / m-a alungád de la dînsa cā ja n-ar sâ vîndā háina jē sâ mă
 hrăngásă pă míne // ș-o z "du-te-ți dúce" / în tímpul ála // da aveám
 o sóră...i...l-a arestá pă cumnátu-ho / sóra a mai máre / pă [k] pântru niște
 grăunțe / s-a-nșálát / a furá vro zéce kíle de gră [k] de azímca / și j-a dat...
 dā secárā / din prosúd / c-adučáu / dēdeáu la sārác / da nóo nū ne dădeá //
 și le-a...j-a ásta / l-a arestá pă trej ani / ș-a dójlea...ă s-a dus o lúnā ș-a
 dójlea lun-a murít // cumnátu-ho // di-ăcēja cu [k] sóru-meá dacā jerá
 singurā-m pátrușase atúnč / járna / pāi m-a luat pă míne / cā unde jerán sâ
 mă duc? trebueá / cā jo am avú cîn surór! în sat / și úna-n rumínija am /
 care...inaínteá meá / jo-s última // cā șapte băiéti am fost la pārinți / ũo [k]
 um băiá și șase fete // și dacā jo n-am sta cu mînile-m buzunár în tímpul
 ásta / știám prečis cā ne ridícā / cā ne spungeá cā ne ridícā // ā m-an duș și

m-am...rugă de siclitar / că ne jeră vecin lă pârîntî mej / m-an rugă de
 siclitar / da jej sîngurî / lor le jeră jale de mōșu meŭ / că mōșu meŭ n-a
 trăit...n-a asta așă mult / și-l trăgă / l-arestat / l-a... // di jăcîlea m-an rugă și
 m-a scoz de la șocră-mea // m-a scoz dă la șocră-mea / n-a pus pămîm
 5 pă vot / jerăm ospădară / umblăm cu perna pă uliță din cāsă-ŋ cāsă [!] / pă
 la surorî jeran și io pă hăzeăcă / ne-a scris da n-a scris șapte jectare / â...pă
 vot n-a pus / su grupă a trēă m-a pus // și n-a dat însămîntare // cu asta an
 scăpă din fōame // primăvara de-acuma jo...la sōru-mea an sta / da sōru-
 mea n-avea sâ-n dea și hîe dēmîncare / și io c-o fătă trēbujă dōo sūflete
 10 hrănă // și io c-aveam ? vo cîteva străie acōlo / c-atîns străile jerău jēftine //
 e! toată jarna am făcūt jo cē-am făcu / primăvara de-acuma terminăm / da
 jej dacā m-a-ŋscrîs la însămîntare n-a dat orz de-o bŭcătă / că trēbujă dōo
 jectare jumăte / da jel nūma o...o bŭcătă n-a dat da tot dîn ōrzul āla an luă
 15 și jo ș-an semănāt pleānu / āsta jeră dîcînzășîșase di sōturî // mai mul dî
 un jectăr [k] de o bŭcătă / pleānŭ sta / că avēm ūncă trej gospodărî de-
 cūma-s în pleānu [r] în pleānŭ la noi // și l-an semănāt / am vinît sâ sap /
 e! puteān sâ sap?! jo jeram far [k] vaj di căpu heŭ cum jerăm // da un om
 ūs-a făcūt hîlă și... da tot j-am plătît // n-a...l-a rālujît / cum jeră [k] sâ spūne
 / dacā știț pănă...cu rāla așă / căre... pîm pāpșōi/prășește de-a dōilea / cu
 20 cālŭ-așă / l-a rālūt // și nî l-a semănāt // așă / ș-am făcūt / da în tîmpul āsta /
 în...dŭpă āsta / la cîŋșpe jūnii n-a vinî mōșu în bolēznă / pă bolēznă / din
 astă // dim pușcărî // j-a da drŭmŭ / j-a cop mîna / jeră la... vōlga-don /
 lucrău la ...din vōlga scoteău plŭte / săpău în gātă cu tîrŋacoăpele /
 scoteău / sâ puneău cîte dōozej de iŋș cîte-um butŭc de-āla / umflāt /
 25 iŋgetāt / și l-a [k] j-a cop mîna / da sâ-mbolnăveău mŭlt / mureău / kicău /
 al // și jel a vinît și...l-a dat la pătrujej de iŋș drŭmŭ-atunĉ / pă bolēznă //
 e! cînd a vinît cērșătōr / cē sâ maj... / cērșătōr / da niș cērșătōri acūma... /
 mă ujtām în romînjă jerău sārăci fāră... / c-am fost o dată la galătî // fāră
 mîhî fāră kîcōare sārmani // Oh! șă... da jel...cu kēlea-n niște bușlōdî / cu
 30 niște bocānĉ așă / dac-acōlo cîŋ l-a duz de-ălcă jo j-an dus / jerău la
 romînește / cred că ști mată / dacā jeș [k] sŭntēz din kîșînău ?⁵ // da / la
 romāneștî / în lăgāru romāneștî jeră... / din peresēĉina te dĉaj în romāneștî
 / da da // acōlo jeră jelŭ pînă cînd ū l-a dus la vōlgă // și n-a trimēs sâ-j duc
 // j-an dus jo priminēle / j-an dus to hāine bŭne / bōāndă o...mă rog de j-an
 35 dus // e! da dacā cîŋ l-a dus acōlō...și j-a băgāt îm barācul āla / bandîti cēj
 maj marî / ūncă norōc că jel jeră pă dōi anî / le ișău gāmenî dî-ăștia / căre
 pă zēcē anî / pă cîŋșpe anî / din...bunî / căre...culăc d-ēștî / rîdicăt [k]
 arestāt // și cîŋ videău că vin tînerî de-ăștia acōlo noi / le ișă năintî și le

spuneá: " măi băiés_pă cît sîntét?" // la a mîeş / móşu jîl a spus "îo îs pă
doj anî" //

" móşule sâ nu spui pă doj anî / că_ţe omóará bandíţî" / că sîncare
pă vîăţă acólo stau // şî care l-auză cá doj anî îl omórá // da! // " da dacă
vă dezbracă sâ nu zîces_ñic / că...vă dă úna şî_kicáz_jos şî muríţ" // şî l-a
dezbracă_cu kélă / cu ş-au dus / toáte háinele búne_şî l-a da_bóárfe de_a

lor/da! şî n-au putú să_zîcă ñic // şî cînd l-a da_drumu-ñcoáće... / păl
lucrău acólo / vaj de cápu lor jéráú! // ş-a viní_săracu / şî cum a vinít íñcă?!

// cá l-ă...bandítu cáre l-a dat...de_ásta...nu ştu_cu şă zîce / delegát /l-a
dat acólo néşte pîñe / cîţă pîñe l-o hí dată / ca sâ-l adúcă nu ştu pînă

úndē / cá mai mul_sumpátruzej_di moldovenî // şî c-a făcú_bandítu? la
príma stáţie cî ş-a oprít trénu / ála a fuğî_cu pîñeă şî cu bání // şî l-a lăsát

ă... / diñ_yólga a vinít pă pútnî aşá cum... / cá ásta-l_vorbâ rúsă / áldē matá
întelégēz_da tot... // aşá a vinít / să sujáu / cî şă porneă trénu să sujáu /

ei! da mîncăre cîñe jérá sâ li o deă ? // ob_zîle-a mers / aşá... / da noróc cá
jîl n-ájunğa...a meş móş / n-ájunğa acásă / în ob_zîle mureă / cá jîl ş-aşá

jérá leşmát / cá mîncă frúnză de stejár p-acólo cî şă dca / dacă îñ bolnáv //

jîl lucrá / care lucrău nu le dădeă să_şă sáturē / da bolnági de_ácúma o
lúnă di zîli n-a lucrát / jîl de_ácúma jéráú...nij_nu mîncăre nú le dădeă /

mergá pân_ă pădure şî_mîncău frúnză de stejár // şî l-ă ...ásta // l-a da_dru
[E] stînd aşá în tren / de_ácúma jéráú baldisít / s-a trezî_cu o búcă_di

buháncă pă...doj soviétić / soţ şî soţîi / ştiî tînerî // l-a văzút cá jîl îñ mor_d
gáta şî l-a pus o bucá_di buháncă / adéca o bucá_di pîni cum... / cá pă ruséj

buháncă să spúne / e! atúnj_buhánca jérá märe / dóo kíle jumáte / nu ca
ácúma numa aşá // şă... cá jăca cu ája a ajúñş // au...au cred_că ínzeçít di

fapt / îñsutít şî-nmîít tîneri ájá / da cu ája a ajúñş acásă // dacă nu le dădeă
jîl n-ájunğa / mureă pă drum / ũob_zîle / şî jîl jérá şî de-acólo íñcă / ş-a

ajúñş acásă / cersătór // şî jo jérám de_ácúmă...jo fusésem la o sórá la áltă
sóră jără / dóo lunî / d-ăcîj_ă la máma meă am_vinít // şî m-a...ásta / máma

meă jérá bătrînă / fráti-ño muríse / cumnátă-meă muríse di foáme // î...aveă
nişte nepóţî / máma şî tétea trăjă [r] trăjáu íñcă / jéráú...da bătrînî //

şî...dúm_hazău m-a strîñş / cá vin de_ácúma-l_vără / haj sâ mănîñş_tu cē āj
aveă / şî noj cē om aveă / nú_ñe-amestecăm / da...m-an_strîñş într-o cásă /

că jeli stăteáu aşá cardón / toáte cásēle / cîñe? atúnć cum jérá / vaj de! //

hej! şî cînd a vinít jîl din... la cîñc júnii...a vinít acólo la mîñe // d-icîa ne-am
strîñş / ne-am dus amîndój la áldē sqácră-meă // la cása lu... jérá acólea

úndē-l_magazínul ásta märe / da jérá o cásă da a dăřímát-o ánuł áştă / ja a
foz_larjóc / mult acólo // ş-au dăřímát-o // ne-am strîñş acólo şî eî! vaj de

5

10

15

20

25

30

35

5 noj jerá / cum jerám acólo / sã nu mai trăjască nij dușmáni // cū híhíc / jo di
 pă drúmurj jel di pă drum / ĩ-nkípui // māmă-sa de-acúma vindése tqáte
 nu...ținúsă...nu ne dădeă híhíc nóo // eĭ! dumńezéu ne-a ajútát / an scăpád
 đín... da // jeráy níste mașínj stricáte / cín cu răzbóju jeráy la mărnea sátuluĭ /
 10 și sã dúcã și aducă ca scáturj / â așá únu di la áltu s-au ĩnvățát / scáturj di la
 mașínj ști / și tăjă și făcã ĩokíns și le dúcã ĩncólo / ĩncólo nu jerá așá dărimátă
 lúmea ca la noj / ĩncólo / ĩn sus ĩn... / și sã făcáy...sã dúcáy cu...ĩncólo cu
 zéce perégde ĩokínĭ / cât...tqátă nqápteă făcám okínĭ / ĩocănĝám / câ ĩncă
 15 nu jerá colhóz atúnĭ // sã...făcám okínĭ și sã dúcã cu... pă jos ș-aducă cíte
 zéce kíle dóozeĭ di păp [k] di...cît ĩz dădeă dóo kíle o... părėka de okínĭ / nu
 ștu // șã... cu úna cu álta / eĭ! pă úrmă...da noj órzu am avút / din t [k] de-ăíc /
 din...câ jo ĩl semănásem órzu / ĩm pátrușisápte ĩ astă / cınd a vinít jel // órzu
 s-a făcút! da știĭ cît an semănát!? dac-am mĩncăđj jel / h-a da șájzeĭ de kíle /
 20 da di [k] nu ștju dac-an semănă tréjzeĭ / vă spun ĩnstít // da ca cín și
 15 dumńezjéu a mai pus ĩncă p-atíta / câ jerá...dũnăre jerá l așá bun ĩorz sã
 făcã // de-acúma cınd a-nĉepúsă pãrgãlĭxască / noj adunán skíĭilĭ / le puneán
 sã uscá / le frjécám / și le rĩșneám și făcám bulgúr / și mĩncám așá / terĭ / da //
 pĩnă cınd s-a-ntăřít / s-a ásta / d-íca făcám túrti / nu mai făcám pĩne / da túrte
 // și din ála h-a... ne-a luát pastávĉă / đin tréjzeși...ĉinĭ di báníte știu c-am
 20 făcút / cum s-ar zíce báníta jerá ĩșa sã zícă la noj ĩnaintę / dóo cãldărj do [k]
 șájsprezece kíle / dóo cãldărj báníta așá // făcúsem noj vo tréjzeșiĉinĭ de ba
 [k] de báníti di... / da ne-a luát dóusútĉinĭzĭ / párcă h-a rubđj ĩnimă cín
 le-an dat // le-a lya postávĉă // da // grĕutáz mărj an tras / jo credeán câ niș
 25 n-a tr [k] câ jo cınd l-a arestá pă móșu meĭ jo umblán cu kíĉqářile gqále pă
 25 qmát / câ sã mor / ĉe sã mai trăjesc? // la sqácră-meă n-a...mai aveán loc/că ĩă
 jerá și cam reă / la úrma úrmi...și aveă ĩncă dóo fete

[Căți ani aveai atuncea?]

30 dđoșpatru de anj / pqáte pĩnă / și vineáy ĩnkevedéi / ne ĉerĉetáy / și-
 zícáy híe bábușca // dă ĩnkevedéi // eĭ! ĩaca acúma matá dácă sĩntéz de-a
 nóști / ĉe jeráy ĩnkevedéi? ásta cum ĩl miliționjéri / așá? //

[Așa, așa.]

35 hă? c-așá [k] atúnșju zícă nímereă miliționjér / ĩnkevedéu // și sã vidėt
 / aveám cĩne / aveám un cĩne acólo / cĩn...cĩn vineáy di ĩe kĩaú ne... /
 aveán cĩne di ĩnțelegán cĩn vineáy...ăștja // de cĩnd â vin [ε] vineáyăștja
 35 ștjían de-acúma / vídím / cĩn vineă om bun / de ásta de sat / tot
 ștjím / ĩnțelegám / cĩn sã dădeáy la cĩne la pĩsíc / tot ĩnțelegám / da cĩn

vineáu áštjã / de-acúma gáta / cîñ_sã dădeá cîñile štiián glásu / cuñ_sã dăd
[Ė] lâtrã cîñil-ala áltfêl la áštjã / la...la

[Ca la lup.]

șî îñķevédéi îñ_ziċáu bábușcă níċ // dóoșpatru de anĭ aveam / da //
îñ_floárea vrîsti ĵerám atúnċa //

5

[Da, sigur că da.]

da am_fost ĵo...ĵo de_mitiťic-am_fost ĵinuítã / nu númaj ĵinuítã / da...
munċiťã štî de-acásã // noĭ dacã ĵerám vo șapte / șî ĵo a șaptelea / cui le
maj [k] îñ maj trebuiám ĵeu? ca un búboĵ în ċãfã le ĵerám / cred că // zău
na! [!] așã mã gîndiěsc ĵeu / da poáte că pãrínťi nu sã ...li pãreã așã [!] // șî
ne [k] da am_fos_ĵinuítã / mã dũċãñ_la plug / munċãñ_di_mitiťel / lua [k]
anĵuã din cla [k] clãsa trēja...clãsa pátra / diñ_clãsa pátra / m-a lua_la plug /
nu m-a maj lãsã / cã sã mã dug_la plug / cu frãțele // ċinċ anĭ am plugãrît /
cã ĵo štiiám plugãrîã ca ũom bãtrín // da! // șî úte-așã viãťã / legãtã cu áťã //

10

[Da' câți ani ai matale acuma?]

15

acúma șaptezejdoĵ de anĭ anĵ áșťã / mer_pã șaptezeșitrej / în
februuãrie viitór...

[Mulți înainte, cu sănătate!]

da mulťum / da // da cum am...da ċîne s-ar maj ĵisã cã ar s-ajúňgã la
șaptezej_de anĭ? doámne ferěște! // șî ĵãca tod_grey // cã ĵ-a [k] n-am avú,
bãĵet / am avút um_bãĵã_șî ĵ-a murît // șî în tímpul ásta ĵãca aveãñ_șî bãĵet /
mãcãr ĵerãñ_șãrãċ liki's_pãmíntũluĵ / eĭ! / dĩ_an_ĩ_an s-a maj ușurát // am
intrát îñ_colhóz / cînd anĵ_vĩni [k] îñ_pãtrușnoĵ / cînd a ridicát-o pã mãmã-
sa/...l-a arestã_ĵar pã móșu-mey / cã ĵel cînd ĵ-a dad_drúmu-m_bolěznĩ/pe
bolěznĩ /cum sã spun? da n-a_mplinĩsi îñcã / pã bolěznĩ_ĵ-a da_drúmĵ //
ãštjã de-eiċã le ĵerã jãle / li s-a făcút...care pe la selsovét ĵeráu_șî de seãma
lũ móșu mĵey / șî..."mãĵ míťea / lãsã nu țe maj dúċe...la... acólo // îs făċem
um_bile[k] ĵ-a făcũ_pașapórt / ĵ-a făcút... / i s-a alĕrgát cred cã vunu gúra /
ĵo așã zic / vun dușmán care ne ĵisã pã noĭ // de a trimés acólo de-a vinĩ,
de l-a luat // îñ_pãtrușnòo...pã...la-ntĩĵ mártã l-a luuát / șî ĵo aveãm_fãťã
dóile / ásta / ásta care_ĵ_aĩċ⁸ / îñ_ċișlĩťã / de dóo șãptãmĩňĭ ĵerã // ș-a viňít
îñtr-o noápte șî ĵi l-a luát // cum mã țineám / da atúnċa mã omorã // dacã_n

25

norócu heĵ am avút o nepoát-a lũ frãti-ñu / ĵerã fãťã mare ș-a vinít îñ_
seãr-ajã / ĵo nu štianĵ_cã vin / nu štiam niċ nu ĵisãm // da a vinít
lã...nepoátã-meã a vinít la noĭ așã ș-am dornĩt îñ_seãrã_ajã la noĭ // cînd îñ
vãd cã vin / ĵo îñ_spunĵãñ / cu doĵ îñķevédéĵ / îñcã cĵ doĵ golãñĭ de-ãĩċ /
bandíz_de_ãštjã care a pĩrît / parcã făċáu_rúși ĵar așã? a nõști făċáu //
řãutãťile carẽ_nu munċáu / doskáĵ_toátã... / cã șî ĵo n-am_foz_dim_bogát /

35

da noj munčám / noj...táta meŷ aveá hopt̪i [k] šápte băjéti / ŷ-a avút ob,
 hectare/ da noj ŷtiŷ cît aveám̪i yíti / ŷi cîmunčám! // ă...aveán̪gîi...altoitâ /
 táta mjeu o ultujă // pună de-asta...sălbatică ŷi a...hultujă cojneág / vindeá
 c-o cărúťă să dúcă la galăt̪i ŷi cu poámă / da o cărúťă cărá mi [E] fráti-meŷ
 5 de la dēal / cu harăbăŷa / píŷeă / da // ŷ-aŷá pátru cai aveán̪tótdeuna pă
 armán / dacă nu...nóo cai aveán̪ / creŷeám / aveán̪trej iépe / aveám cái
 nóŷtri / aveám vácă / aveám hoj / di toáte aveám / da putóŷli
 care...răutăt̪ile doskăŷ toátă vára / ŷi...da / noj n-am̪ fosculác / noj bogăt̪ /
 10 dă munčám // cumpărám / vindeá poámă / toz báníŷi ...îi dădeá pă...înŷi
 jéră o míje de lej...ŷi jérăŷ ban̪i mar̪i / cum jérăŷ rúblile-acúma-n trecút /
 ŷtiŷ / aŷá jérăŷ de grej / ŷ-atúŷŷ n-aveáŷi pă ce / da noj făčám pă poámă // că
 dácă poámă álbă cu ŷáŷe lej o dădeá toťtímpu / ŷi dučă cîte nóo paníere /
 cărúťă plínă íŷcă ŷi deasúpra dóo ríndur̪i pună / ŷi luá ban̪i bun̪i / făčă
 cîte-o tórbă de ban̪i / toť ŷi dădeá pă pămínt // ŷi munčám / ŷ-aveám ŷi
 15 grăunțe / aveán̪di toáte / ŷi pă [E] pásăr̪i / ŷi...da pásăr̪i...oóoru plin jéră cu
 pásăr̪i // da //da răutăt̪ile / ŷi cînd a viníruŷi jéjă jérăŷ tar̪i ŷi mar̪i / jéjă / ŷi
 óte câ ... le mureá băjéti de foáme ŷi nu le dădeá bogăt̪i [E] bogátu
 nu...munčă zi ŷi noápte ca...nu ca acúma / bogăt̪i căre-s cúŷacóŷă... 9// jo
 nij nu ŷtiŷ cuŷă măi zic / da // îs îmbogăt̪íť nú cu múŷcă / da núma cu
 20 gúra / ŷi cu adúŷu // da atúŷŷ munčă / ómu bogăt̪ jel nu să ŷineá ínaínteá
 oámēnilor care-ŷi luá cu zíŷa / di să luáŷ ŷi oámēni dúpă jel / munčăŷi ŷi
 noápte // ŷi jăca aŷá răi...răi a vini [E] cum a venít áŷtiŷa / léŷŷa le-a foŷlábă
 la áŷtiŷa / acúma să-ndreŷeŷe / trăiám gíne / da cîfolós?

[ŷi cât a mai stat p-omă moŷul?]

25 a! pátrū lun̪i l-a... / da mă...goláni mă amăgăŷ pă míne pátru an̪i //
 ŷi-ŷŷeára ájă vă spungeán̪ / cîŷ l-a luŷát / a viníŷi l-a luát / ŷi jo mă...vreiám
 sâ mă...sâ mă... sâ-ŷi fac ŷeáma // mă trínŷeám / mâ...aŷá / ŷi fáta ŷi zis "ŷăťă
 marínă / ŷăťă marínă!" / ŷi jo aŷá mă trínŷeám ...poť...să mōr na! da dácă nu
 jéră ja mă...mă omorám //

30

cângŷa marína
 ŷáptejdòj de an̪i

ŷáŷcă de hoťi

ē! atúnčă dimúlt / cînd jérám noj mititléle jéră ŷáŷcă de hoťi // ŷi zic/
 n-ať auzít? 10 / lăálde jórgu / dă / ne povesteá máma // jérăŷ...doj sătén̪i ŷi

doj ruși // și jeráu ...da jei mai jeráu și mai ásta / jörgu și cū áldę lăzăróji /
 da nu știu căre / iván lăzăr / așá-j spuneá / da cine-a fost? // áldę bútu lu
 lăzărói áștia / a lu tănásă lăzărói / bútu / tát-su / nu știu cum // jerá iván
 lăzăr și jörgu /...a lu jörgu...bútu áldę...górgę ċorbă // șă...mai jeráu /
 aveáu...un rus jerá iar nu știu cum îi spuneá lu ála / ei! și mai aveáu jei din
 rumînia / ști / jei luáu furáu cai / cărúți / și puneáu în ásta...le ducă în rube
 / aveáu la moș tlecúță jerá rúbă / pă...măre // și cu cái [k] bói cū cărúți cu
 tot / cáru cu cái cū cărúți cu tot în căpeă // și pînă trecă...numa ċe auzeái /
 ne povesteáu părînti năștri / noi n-am apucat ásta // ...numa ċe auzeái ...a
 ásta ..."a furá cái la cutăre" // un...áldę gersán / áldę moș gersán / a
 cumpărát o peréķę de cai / a...az / a vinít / az / și cum mîne seără ċ-a furát /
 da // și cū cărúți cu tot așá să furáu / și cărúți și cái și bói și... / da //
 prădáu / óte la áldę moș mítrea zaărié...au făcút ċ grăpă / că...atúnș nū
 jerá bitón / zídū de jos / de pămînt / de lut // ș-a făcút óte-aș grăpă în
 căsa máre / da áldę moș ċ mítrea zaărié / tát-su...áldę bába călína / tasíca /
 ásta sócru lū gavríloviċ /...șoa...ásta...mă-sa lu gavríloviċ / că cu călína tot
 de-áldę zaărié jerá / bába călína / așá o kema / călína // tasíca lu kóibaș / și
 jeli jeráu vo pátru fete mar / ș-aveáu zięstre // și în căsa máre jerá despre
 úliță // și jei au făcút ote-așá jos au săpă cu topóru / tot cu...poáte ploj de-
 tea o ċi fost / nu s-auzeá // jei șadeáu în căsúte ċ grăde / c-aveáu și
 căsúță și dóo căse ma...îm...ásta / și ásta despre úliță // și ċ-a luat toată
 zestre la fete / tot / anaftár aveáu / da // că nū jeráu jorgánele umplúte /
 da anaftárlę / străje búne / tot tot ċ-a luat / ċ-a părădát / așá să kema că
 prădáu // da // și ote-așá // da áștia furáu cai și boi [k] și cărúte / cu cărúte
 cu tot îi...áștia care cîșpuj jo / áldę jörgu / áldę... // pînă ċ-a priș la bába
 gafía lu...cucós // a lu dimo [k] únde jerá zăstáv / acólo // și...cîntáu... / da
 a spuz bába [k] fiméja că...ásta...fiméja lu jörgu jerá bába călína lu...mă-sa
 lu...moș simión șkéva / da nū jerá máma lor / da o țineáu că de mămă / că
 máma lu móș-tu simión șkéva a fost moártă // și ája a luat-o moș vasíle /
 vasíle îl kema pă ta-su / a luat-o pă urmă pă bába călína / că ċ-a priș pă
 jörgu // șă să ducău...ja [k] jel aveá fiméje /ásta...hótul așá care-spuj jo /
 și să strîngău cu-ai...jel poruncă fiméi să făcă mîncăre // făcău mîncăre / și
 nu să ducă ċa acólo / núma le ducă mîncăre / ċ-așázá mása / și jei
 vingáu / da ċa nu călcá acólo / da ċa ascultá la ușă // și jei cîntáu: "cărnea
 gafiei a s-o frîgem în țapálíe" // áștia jeráu bogă țare / áldę tau...áldę moș
 viorică taúlea jeráu bă [ċ] bogă țare / așá ne povisteá máma // și je...jerá și
 primăre / moj viorică // că jo nu l-am apucat / nij voċ nu-l știz / da niċ jo
 nu-l știu la urma úrmi / poáte c-o ċi: foz da jo jerá mîitícă și... / și cîș s-a

dus / ȧă ȧeră fiméȧe zdrăvănă / ȧă n-a avú**ȧă**ȧéȧi / ásta ...bába gafiá**ȧă**stă // cîȧ
 s-au dus ȧei / únu dȧoȧ cîȧ s-or hî dúsă / ştiȧ ȧo cum a făcú / da a da**ȧă**
 cuȧi**ȧă** / a scrijélăt-o // da...cum a făcút ȧă / a ȧipát / Ćine-a auzít / nu pot**ȧă**
 spun // că ȧei de-acúma o kinuȧăȧă pă ȧă da a viní**ȧă** de la primărie a viní**ȧă**şăfu
 5 di post // a anunţăt / a văzút Ćinevá pȧáte str [k] de-ášȧea...veĆín**ȧă** / şă a viní
 şăfu de post cu jandărmi / şî ȧă priȧ / óte hî să ridícă şî hîe ca...ásta / păru
 / căĆúla / da // ȧă priȧ / şă ȧei n-au fost intrás**ȧă** tot / moş ȧórgu n-a fost...n-a
 intrát / rúsu şî nu ştiȧ cu Ćine-a mai intrát / a intrát // da moş ȧórgu cînd a
 10 văzút**ȧă** a viní jandărmi ȧei au fuĆít / şî cîȧ s-au dus sâ-l ȧă / áȧă ...dac-a
 priȧȧ dȧoȧ / le-a [k] atîta le-a trebúit // ȧă kinuí**ȧă** s-a spus Ćine a fost // cîȧ s-a
 dus sâ-l ȧă pă ȧórgu / ȧel a íşí cu izméne / sâ mă ħertáz de cuvînt / da sâ mă
 scu...ásta // a íşít afărâ / că ȧel să făĆă că nu ştie hîca / şî dor şî ȧel a fost
 acólo / da // şî ȧă luȧátu / ȧel ā ...s-a îmbrăcáĆ-o hî făcú / şî ȧă luá**ȧă**şă-ȧă
 băȧeăȧ ! cícă ȧă duz**ȧă** bătín**ȧă** pă sel // a scoborí**ȧă** dă ȧă...pă ásta...úlíta la vále
 15 / şî urcăȧ pă sel pă lă noȧ / pă lă**ȧă** dē ... / că noȧ pă sél şădeám acólo / la
 márȧea sátulúȧ // şî-ȧă băȧeăȧ / cáre cum...cînd a auzí**ȧă** toátă... tot sátu vineȧă
 / cáre ȧă tăȧă [k] "tu h-ăȧ furá**ȧă** căi / h-ăȧ furá**ȧă** bȧóȧ / h-ăȧ furá**ȧă** " / şî ȧăp! // ȧă
 bătú pîn-a kícát // da ȧórgu-a mai trăí**ȧă** n-a murít

[Aceeáşî]

20 lăptile

[Cam ce se poate face din laptele de vacă?]

puȧȧ oleăcă lăptele la căldură...şî ȧă să prîndi / să făĆe-a-
 şă...deasúprea...să făĆe ca caȧmăcu / zmîntînă / cum...// ȧei zmântîna
 deasúprea/ rămîne aȧlántă...făĆem tfórog / lăpte ácu**ȧă**11 / dacă nū p-órma íl
 25 puȧ sâ dă oleăcă di kăg să făĆe brîȧză/ şî...puȧ mânínĆ cu mămăligă/ cu
 Ći...cu Ći dorléşti/ dacă cu pîni //

[Cu cheag cum o faci, încălzeşti laptele?]

lăptile cum îȧ cald de la vácă / ȧă dat oleăcă de kăg / şî ȧă s-ă...făcút
 top aşă ştis**ȧă** / şî o puȧ într-o Ćéndilă / şî din Ćéndilă ȧă să scúrȧe zérul
 30 ála şî pă úrmă...o tai aşă fălíȧ fălíȧ şî să prihéşte caşcavál aşă / bun / cum
 trebe de mîȧcát //

[Şi cu zerul ala mai faci ceva sau s-aruncă?]

da zérul ála-l dai la un purĆél / sau...mă rog la Će aȧ / că di Će să-l
 arúnĆe? // acúma hîca nu s-arúȧă //

[Da' urdă nu faceți?]

úrdă să fáċe dinĵ lápte dē oáie //

[Numa din ăla de oaie.]

da //

[Cum se face?]

ĵăcă aĵ pus și aĵ strîns brînza / din jîn [k] din zérul ála vráizică o pui
la Hert și ja ĵése brînză [k] d-éja...úrdă // sau ĵîntiță dacă vrei pui în
castrúle așa în ásta și mănînc ĵîntiță care vrea / îi plăċe / care nu o strînje...
/ da //

[Ĵintița ce e?]

ĵîntiță cum? o mănînc așa cu zjer cu totă / cum...

[Urda deci o pui să fiarbă și-o amesteci.]

zérul ála îl pui să Hárba / și ja să strînge pă deasúpreă așa ca un fel
dē să...d-ája / și dácă vrei să ĵei într-o castrúle / mănînc ĵîntiță / așa să
numește / da dácă nu / o pui în ċevă-ntr-o strecurătoare și să strînge și să
fáċe úrdă //

míleva aníca

jo am ċínzeșuunu pîċínzejdoi [de ani]

[Zestre]

[Cam ce zestre își pregătește o fată când trebuie să se mărite?]

da ċe ja ștîi fáta cu ċe pregătește / máma ștîi / păi da da //

[Atunci să spună mama.]

ě! ja ștîi sășă dúcă / vîni / să dúċe vîni / da máma trébi să ștîi ċe
trébi să fáċă pentru copkîl // cáre și cum poċ // aĵ oleăcă dē valúla și te
stărui / iĵ faċ // pîi trei sășă ĵ pregateĵ gardiróp / bufét / diván pátu únde sășă
cúlċe / câ n-a sășă cúlċe acólô la sqácrâ-sa doar îm pátu ĵei / tre sășă áĵbă ja
ĵei // ă covôr trébi să áĵbă / ba o țoălă / pă jos / la noi acúma círpi / țeșĵ dē-ás-
tea di cárpe și púne nŭ númaĵdicît palásurĵ / câ...Ĳ acólo o foáie di țoălă
di jur împrejúr trei sășă ĵ pui la o cámară să gâteás cînd o viní / o mäsă tréje
sășă ĵ dai / pátru scăune tréje sășă ĵ dai / pérni vo ċinț sășe / trei ĵorgáne / trei
dușáġe... / și...trimourĵ...

[Cum ai zis?]

cum ne-am lua noi amîndoi

[Când te-ai măritat dumneata, cum se făcea o nuntă? O nuntă așa, cu tot obiceiul. Au venit socrii la părinți, cum a fost?]

5 a vinít Ĩ jáca sótu și a spus că "jox is trimít peĭtórĭ / sâ te jă" // a viním-ă
...m-a luăd ne-am duz la dîŋși / hai p-ormă au vinít di ne-mpăcăm / cu
núnta / cîŋs-o fáĭim / cîŋsâ o púnem // a ĉerúdar / da jex jérám síngurâ /
núma cu móșu / máma muríse

búnâ zíŋâl¹³

10 úte ásta-j sótu mjex

[Să vă trăiască!]

cum ne-am lua noi amîndoi cîŋă...nu tréje sâ plîŋĭ acúma ĉe [!] lăsâ
nu maj plîŋĭe [!!] staj aíĉa sâ spuĭ și tu ĉevá! //¹⁴ s-a-nĉepúșă ĉără di la nŋoj
eăca máma luĭ / frátĭle căre áre / că jáca-n trébĭ zéĉĭ cămășĭ / în trébĭj zéĉe
15 batĭĉi / c-aveă fátâ // aveă cumnás ĭ trebugă sâ dea sqácrâ-meă / sâ le
padareăscă pă jex // hai "în trébĭj cumnátu-ho...costĭúm ĭ / în trébĭj jex
costĭúm" / nu știu ĉi / cîŋa socotĭd bání nu știu ĉĭti mĭj de rúble trebeă că sâ
cúmpâr jo mărfa ásta aşá // ja an cumpărát / ĉe eră să fac? // m-am împrumutát
/ ĉ-am ĭ făcut / că...căre áre arĭ / da dácă jo n-aveăm / jérám ...am împrumutá
20 s-an cumpărát / an luŋát // an dat ĭ dárul ála tŋot / am ĭ făcú núnta / hai dápă
ĉe-am ĭ făcú núnta / an ĭ crát amîndoi s-am plătĭ datorĭja căre ĭ-an luat că...an
da dárul / hai pínâ am muntuĭ datorĭă / a vinít ĭ híĉa-meă / acúma
trăbĕ...trăbŭjă sâ-j dau și sâ-j fac și jex / că...cîŋă să náște un copkĭl óare ĉĭt ĭ di
bucurós o māmă și un tátâ / da? // sâ-j fáĉem cumetrĭi // jăr nu sâ...n-aveăm /
25 jărâ trebŭă că nu s-ajunĝă // di únĭ? // jar ne-mprumutám / [...]

[Dar nu ne-ai spus cum ați făcut nunta. Spuneți-ne tot obiceiul.]

ej! hírĭle vrăzícă a viním hírĭle / s-a duz de-a luŋát ă náșu de-acăsă /
náșu cu hírĭle cu tot a viním la híreăsă // a vinít / m-au îmbrăcát / híreăsă / m-au
luŋát ne-an dus la selšovét / la selšovét ne-an dus ne-am ĭŋscrís / la...de ne-am
30 ĭŋscrís / ne-am dus acăsă la dîŋși / acólo a foz mása mărĕ / ...acólo să dărujă /
la híreăsă nu să dărujă híca / făĉăŋ óámĭni nóștri căre erăŋ cu...cĭzvă
óámĭnĭ căre jérăŋ acólo / ĉe puteăŋ dea... / da acólo jérá mása mărĕ /
acólŭ să dăruă tot // náșu dărujă jex / devărŭj / cum să numește-ă

îc // şî...s-a mîntuî nûnta //...dimineăta hai te dîzbracă hîreăsa / te dezbracă / făcău acólo cróvu ála cuñu să fáce la noi / foc fac în hîjloc / şî joacă hóra pă di márne / că de-acúma te leágă cu batíc jeştî nevástă / nu maj jeştî...domnişóará // [...]

[Sâmbătă seara era vreun obicei?]

5

jerá / aducă rúoka hîresi //vineă hîrile cū deverícă cū soăcra/ş-a-ducă...vrazícă rúoka / aducă pantúóhî / ce maj aveăi podărcă acólo / mă rogă góráki / pant [k] sosétî / combinăscă / kilúóti cum să spúne... // da / ásta de-acúma hîreăsa-î dedeă ¹⁵/ p-órmă hîreăsa-î dedeă hîrului / î dedeă biléu de-ála / vrazícă itárî d-éja / cămăşă / máică / brîu / c-aşă să dedeă // preăscă dacă n-avéi / [...]

10

[Şi sandăculcând îl aducea?]

păi dúminic-atúnca sandícu-l luuăi // da álţi maj puneău čică níşte kétrî / că să fíie greu / sâ nu poa sâ-l dúcă băjéî / să-l dúcă // [...]

["Devăroiu" din partea cui era, ce făcea?]

15

a hîrului / da / căre vesteă toată lúmea la ...la nuntă //

[Şi-n timpul nunţii ce făcea?]

jel óte dúčē lă [k] adúče lăutári / jel să dúčē de-adúče bongăzói cum adúče la noi / jel dúčē toată...toată oástea vraî zícă /

[Deci el organizează...]

20

îi organizează / jel ca organizatór / jel de-acúma trébuie / jel púne muzicántî sâ cínte / jel îi púne la măsă / jel spúne "iăca ai mîncát / vsjo gáta / începî a cîntă de-acúma!" sau...

[Şi masă mare numa la mire se punea.]

da / măsă mare-acólo //

25

["Bongăzoi" care erau?]

căre vineău de la hîreăsă / vrazícă vineău pátru fiméj / doj [ɛ] dóuo perék: o feméje ş-um bărbát şî altă feméje cu bărbátu iară // [...] ástea / pere [ɛ] perékile-éstea căre să numeău bongăzúó / vin de la hîreăsă / pînă nu vin bŕongăzói cu dăru nu să-nčepeă nûnta / acólo //

30

[Aceeasi]

- 1 Intervenția aparține unui consătean.
- 2 În textul informatorului Cangea Toma [– VIII b] intervine fiica acestuia, Harabagiu Ileana [– V b].
- 3 Informatorul se adresează directorului muzeului din sat.
- 4 Întreruperile sunt cauzate de diverse intervenții ale fiicei sau ale asistentei.
- 5 Se adresează dialectologilor din Chișinău.
- 6 Închevedei, derivat de la N.K.V.D.
- 7 Pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice, actul de identitate se numește *pașaport*.
- 8 Arată spre o fotografie.
- 9 Se referă la cei îmbogățiți, în ultimii ani, prin comerț.
- 10 Cea mai mare parte din povestire este adresată directorului muzeului din localitate, care asistă la înregistrare.
- 11 Sugerează fiica informatoarei.
- 12 Întrebarea este adresată fiicei informatoarei.
- 13 Salutul aparține soțului informatoarei.
- 14 Informatoarea se adresează, ironic, soțului.
- 15 Pauză pentru schimbarea benzii de magnetofon.

CARTAL

(raionul Reni, regiunea Odesa, Ucraina)

Înregistrare: 1993; transcriere: VN

brînză

prímâvâra / dupâ ci fătáy / le dućfám im_báltâ // túnćf-aveà cobánu 5
luĵ / şĵ le ĵĵ [k] vazícâ mai adunáy acólo vo cízva stăpínĵ din ája/cĵ cárę-a-
veáy mai mŭlti / ş-le ĵineáy im_báltâ / nu li ĵineáy ca cuĵ se li ĵin ş-acúma
// ş-álćeva nu făćfáy nimíc // sĕ duĵ le mulĝfáy / puneáy_u ...to^dla rînd ca
cum le pun ş-acúma / [...]

[Cum făceau să ştie cînd le vine rîndul să ia laptele sau brînză?] 10

scriu biliéti / şĵ le pun in_căcŭlă sau im_pălărĵĵ / cum [e] spŭnim 10
nĵóĵ / şĵ...le-amĵestic-acóĵ / ş-trăĝĵ la şortĵ // şĵ ci rĵn / ci nŭmăr ĵĵ kicá /
ŭĵĵ-atúnć / ĵel să duşá / ştiá de-acúma ĉe nŭmăr árĵ / ş-să dućfá lă...şĵ-j-
lu^oá brînză luĵ // sau dacă nu [e] fášáy aşá / puneáy la kílográm // ĉĵ^oşĵkĵli /
zĕćę kílográmĵ cĵt trebeá di uájĵ / şĵ să dućfáy / să dućfáy şĵ luay brînză / 15
[Ē] i vesteá cobánu / ş-să dućfá şĵ luay brînză // d-álĵelĵ nu se puáti //

[Brînză făcută de ciobani.]

băcŭ¹-o fáćĵ / ş-acás-o luay...făcŭtâ gáta //

[Cum se face brînză?]

[!] cum să fáćĵ [!] // ája luay...uĵ fel di matĕřál kág // i kág ĵĵ spun // 20
kág dĵ la ĵelŭt² // şĵ-l pun şĵ z...in_zĵer / şĵ zĵĕru-òla să ĵoĵĕtĕşti bĵni / ş-cu-ála
o-ĝĝágâ // ş-p-ó^rmŭ_o strĵng...inĵr-o círpă / no! ĉĕndilă² / círpă nu-ĵ tot /
ĉĕndilă-ĵ spŭn / ş-o pun ŭĵę-aşá pă_o mäsă din ásta / ĵa stă ŭĵę-aşá³ // ...şĵ
pun o pĵátră píste dĵŵsa / şĵ ĵa să fáćę lătă // pĵnă să scŭrĝę bĵni / ĵ_dup-áęa
o...o desfăćę / ş-o tăĵę / ş-ĵa rămĵni...fălĵĵ / fălĵĵ...cum [r] cum ĵĵ brînză // 25

[Şi dacă vrea să o ĵină pe iarnă?]

dacă vřęa s-o ĵĵnă pă ĵărnă [Ē] pă tímpurĵ eráy...tăĵáy uoĵ / ş-ca cum
aş ĵukĵjá acúma ŭ ĵĕpure-aşá // atúnćf-a ĵukĵĵáy pi [e] pă azmán / c-azmánĵ
să tăĵáy mai mul // şĵ-ĵ tundeá lína bĵni / şĵ-ĵ coseáy ĝĵtu / sau...din ĵŭrmă-l
coseá / şĵ-l băĵęá im_burdŭfu-òla / că_noĵ burdŭf i spuneámĵ // şĵ-l băĵęá 30
acólo pĵnă să ĵumpleá ĝĵni / şĵ-l coseá la loc / şĵ-l...ĵl puneá aşá sus / pă o
scĵndură // că_ĵĵl să-s...să scŭrgă // ş-áęa erá tuátă socoteála // dacă nu-ĵ
trebuĵá o vindeá //

[Cu sare sau fără sare?]

cu sárĕ / pă ĵa cĵnd_o ...o scoteá de-acól di lă...ája-ĵ puneá sárĕ / kĵ-ĵa 35
almĵntĕrĵ nú stă / să strícă // [...]

[Cheagul cum se face?]

kágu-i di la hélút //

[Cum?]

5 ūl tai hélú / cáre-i de la títă // și iel áre-un sîngur maț acólo / úite-așà-i di lúng⁴ / și-l tai / și-i puî sáré [ε] după cê-l tai / îi puî sári-ntr-însu mûltă / că
iel s-nu sã...sã nu sã stríce // și iel îl spúnzură / îl lēș-cu-ățã și-l spínzuri
sús / ș-iel sã usúcă / ș-cu sáré-ájă cu tot // [...] și după cê se usúcă / atún
6 îl muájé / còbánu / îñ zēru-òla / și iel sã...s-acríești / bíní / ș-cu-áea sã-ñkágă
// iésti la ruși pictusín i spun // iel [r] iel i-așá o bápca di mári⁴ // [...]

10 ajića erá bálta fărâ...acúma cîn tî duș spre rleni⁵ / i semăná tót // da
atún nu erá nimíca // átún erá dim málu gírli / ș-pínâ-n dúnăre...tot o
iárbă // acólo sã făcã stína // [...]

[Cum se făcea o stână?]

15 cum sã fáșe?! / la noi sã fáșe de stof // rătúndă / așá-ñgruápă stúfu-m-
prejúr / că...îl tápă jei...uñ canál / ș-p-urm-àsta sã púni stúfu-mprejúr / ș-sã
leágă / ñm pártēa diñ crívât / ca sã...vintu tód-již bati / nú bati [ε] di la válí
// și-m pártēa únde rămîni mai líber / pun tocáturi din ástea / ca cum fac /
bád di liemn așá / și pun tocáturi / ș-lē...le-ñgrădește-mprejúr / ca sã nu
iásă ia de-acolo // sau dácă plouă / sã dă la dos lîngă stúf // ásta-i toată
20 socoteála jei //

[Unde mulg oile, unde fac cașul?]

cun sã fáșe la muls?! / la muls acólo-i socoteálâ mai mûltă // áldi
matá sî hit / vă dúșez la o stînă acólo / z vidíes cum sã fáci ia // [...]

[Cum este acolo?]

25 acólo sã fáci vazícă...î...pátru proptēle-așá gruáșele / ñorí pátru
bănc // și de-acólo pun...deasupra le-ñveliești... / jos i púni...o scîndurâ /
látâ // mai látâ ca mása / ajiš fâși... / lîngă mäsă fáce ñō...uñ gárdiș ñór așá
mic / ca sã puátă sã...còbánu sâ steã / și di diñcǎcî...îñ groápă dóuâ- / s
pátru scînduri / și pă pártē-aea / și pă pártē-ásta/ki-ia sã treácă núma p-a-
30 cólo / pă pártē-aea / că p-áltă pártē n-ári pe-ún sâ treácă // și di iž le
goniește còbánu / acólo faș iar așá... ũ...um praliót mai mititiél / tot di
pirdeá /...

[VII] ș-áea cum se numește?

35 strúngă // și ieli ínrâ pe-acólea / pe-acólea le dă / ș-acólo úndi mŭtg
/ acólo stău // ia dacá n-ar aveá uș-áea / nú poa s-o mŭlgă ñómu / k-ě...stă
oleácă mai sus // ș-di la u [k] / p-acólo iel stă cū [ε] / sã numiești galeát-aea
care mŭlze-ntr-însa // ș-di la áia...p-úrma iel di pă cē-z muntuie di muls /
acólo sã măturâ / sâ cŭrâtâ / álătre-acólo / cum spu[k] nŭtrég matá on

[= unde] sã fáçî brînz-acólo-î bórdeî / acólo-î tót // àlăţurea kăr // căn-ău
un sã dúcã // acólo-î au [= ei au] căún mãre / acólo-ău...pútin! mai mult
ca sã...⁶

[Spuneţi, spuneţi.]

pēî! púnî...tot îl strîcărâ láptil / frumúos / p-úrma-l puñ...kág îñ...în
ála // în căún / şî din căún p-urmâ-l amésticã bíni / şî-l lásã zéçi / zéçi
minúti sã-ŋkágã iel // j' dúpã ce sã-ŋkágã... / îl amésticã bíni cu mîjnile /
ş-p-úrma-l strînge cum v-am spus îñ cëndilã // şî cëndila j-o strîns-ş-o púnî
pã...pã crîntã / n-uo crîntã-î spúnîm // şî deasupra iî / o strînge bíne /
şî deasupra-î púnî...petrój-òla mări [!] ca s-ò...sã-l presézi pã dînsu // şî-l
lásã pîná sã scúrge / şî mã-l [= pe urmã-l] tãjî / şî-l púnî la pútinã / ş-áe-î
tot // şî la pútinã o púnî cu sári / pîin zîér / ş-cú saramúrî / ş-álceva ñic //

[Şi din zer?]

fáçî húrdã //

[Cum se face?]

o la foc sã fáçe-àeã // o púne iár în căún / o púnî-n căún / ş-o púnî la
foc / ş-o h'érbî //

[Se mai pune ceva în ea?]

nú púnî nimíca/ ja s-a^{les} [k] d-ap-dácã încépi s-h'árbã/ea síngurã s-a-
liégē // ja niž nu h'érbî g'i [k] bíni pîná cînu sã... s-alégē ja síngurã //
şî după [ε] ája o strîngē...au aşã isprē...de-ásta... kiroścãr nóî i spúnîm // şî-l
strîngē cu kiroścãru-ola / ş-o púnî-n cëndelã iar la fşel / ş-o púne sus / şî ja
sã scúrge / ş-ásta iî fuártî húşór // lúcrú //

górǵiu iîiá gérǵeviç

69 [de ani]

cása

[O casã din ce se făcea aici?]

dim_pãmînt // din cēāmúr //

[Cum se făcea o casã din asta?]

sãpãm kîar aîíc î fáťã noî an_sapád_gruápã mãri / pãmînt // şî-l húdãm
cu-ápã / şî-l frãmîntãm cu pájî / cu cájî / ş-uámini-l cãráu cu tãrgîli / îl
zideáu cu mîjnili / aşã [r] aşã s-a făcút cãsile-n timpul_óla la noî îñ sat // nú
di cãrahídã / nú di cãtiljēt / nú absolú di ñic // i di lut făcú tótú // deasupra
/ pódina // tòt lút /

[Tot lut.]

da //

[VIII] de rînd îi númai lut
númai pămînt // pămînt adivărát //

[Cum stă podina?]

5

[VIII] ierá di lem̃n

[Punea lemne așa...]

sus ári iem̃n asá / gríndă / p-órm-ăre-asá cuordí // și p-órmâ-i
plăncuítă // cu plăncî di...di iem̃n / orî di cumparád/da-n tímpul-óla noi
le-am cû [k] le-am plăncuít / cu plăncă di sálciie / ierá pă málu gólui
10 sálciie viérdi mûltă / zălúoj / numít pe límbă / nuástră / ála...să-ndoia... / il
trăgeái cum̃vrei / nú...plezneá / nú... /ș-añ curăíit tuáte plăncile la rînd /
ș-am plăncuít... / și le-añ líkít pâ-năuntru // pîn-am ajúns la văruít // ș-asta-i
tuată ...casa //

[Acoperișul cum se făcea?]

15

acoperíșu...tód di iem̃n / ásta iem̃n / añ cumparát brad driept /
și c-uálă // uál-añ cumparát-o /

[Cu oală se făcea?]

uálă / dá //

[Se acoperea și cu stuf, mai demult.]

20

șí cu stuf / a nuástră véke cu stúf a fost acoperítă dá // și p-órm-am
luat î...stúfu ș-am pus //

[Orice om știa să facă acoperișul cu stuf?]

nú / nu/ nu ieráu mîeșterí adivărát // ierá uñ fîel di-nvelituári rusi⁸ști
să numeá // áia puteá s-o fácă asá / apruápi hórșicare uom // da să-nvleleá
25 uñ fîel î...i puneá cû astár di stúf // și p-órmâ puneáu pápură / áia să numeá
niem̃iști // áia o băteá asá frumós / aranjă yelituári / ierá frumhós făcúta
tári /

[VIII] dă iéli suñ ș-acúma cási

sîņ ș-acúma dă / nu știu dacâ să mai găsés niem̃iști în sat úna //

30

[VIII] sînt // sînt / [ε] acúma ști ce le fac? / le pun șíferí deasupra //

da kár aicíă // da / da cum a fost ívelíti péste stuf / a pus șíferí //

da noi cu tímpu / cu tímpu...⁷ im̃ pátrujei de-aní di cînt sîntiém
aicíă-n hóbóru-ăsta avjém învelít cû oálă // di rînd //

[Oală se făcea aici în sat?]

35

uálă di la rîenî⁸ añ luát-o / di lă...de-acólo di-úni făcEAU...cum i
spuneá...dom bíta⁹ // acúma să spúi româniști / mă-ncúrc / nu pot cuņ să
spúni... / asočíjăte-ăia cári fáci...

da la ásta cása / am făcút-o aicíca înŭsat la colhóz // anŭcumpărát
tíment / anŭdu nisíp / am plătít lucrátóru / și n-ă făcút [ε] aveám în tímpul
ála priēsă / și colhózu-nŭsat făcēă // ásta-ŭ cumpărátă / di la réni / dă áia-ŭ
făcútă înŭsat la colhóz // óála // dóo fiélurŭ de ȳálă //

[Este vreun obicei după ce termină casa, o petrecere?]

5

da dipă cē se isprăyēsti fac ŭ...novoséne cum acúma / cum...spun //
noi inajínti...aduĉám préotŭ / sfínŭeă / cása / noi l-ă-nŭsfínŭt túma cînt ...vo
trei anŭ ŭ úrmă // [...] la noi cînt se merteĉēă cása / l-eră ŭobiĉēio-așă: făĉă
crúĉi ljemnáru di ljemn / acólo la crúĉi...o lŭegă-mŭpártea spre răsărít așă¹⁰
/ tot tímpu mai mult / i puneă florŭ / ștŭergăr / și banŭ // ásta l-eră a
lŭemnáruluŭ / cárŭ...înveleă și mŭertĉēă cása // nú c-aveă ŭómu / cē puteă //
cămáși puteă să-ŭ dărujăscă / nú al dar mai scump // cē-l lăśă dŭínimă pă
ŭom / cē puteă ŭómu // cē puteă // da noi în tímpul-óla n-ăveam / am pus
un ștŭergăr / ș-cu banŭ /

10

[Cine-l făcuse?]

15

di cumpărát // pŭnză n-ăm ŭesút // pŭnză n-am ŭesút //

[Niciodată?]

nú // anŭ ŭesút din ástēlante / ŭalı / n-ăm dovedít sâ ŭes pŭnză // ŭalı
di di lŭnă /

parascóveă / páșa gorgŭu
69 [de ani]

20

pojár

kár cunŭsă spuŭ / cît anŭcopkilărít / nŭóŭ așă / p-aiŭsa p-apruápŭ / pŭm-
prejúru / n-ăm avút pojár la cásă // n-ăm avút //

[De trăznet.]

25

de trăznēet ŭodátă l-erám copkŭl mititēică / mititícă l-erám io di vō
șási anŭ mai mări nú l-erám / iăcă di trăznŭt am văzút // l-áldi bádeă ionícă
niculŭtă //¹¹

[VII] mai mări-erám

mai már-l-erám?! //

30

[VIII] di vo ŭobnóg-anŭ așă //

aiĉă / la vŭeĉŭnu // aveă o căsúță-nŭvelítă...nemŭjēsti / și i s-aprŭndi di
trăznŭe / dă a trăznŭt așă di tări / pŭrŭnt-eráu duș lă / cŭmp / la mŭncă // la
noi ploŭă așă di tări... / și stăteám pă fireástă / trēŭ fraț l-erám / ŭ frátŭ / și

dóo surór! // în tímpu-òla tu nu òeráj¹² // tu nu òeráj în tímpu^{ola} / òo òerám
mitticâ // ş-a trǎznit / aşá di tári /dǎ ployá...di turná cu cǎófa //şí cîn^d de-a-
cúm-ǎ-nĉetát pluájǎ / cása s-a apríns /... a ars / şí cîn^d a-nĉetát pluájǎ / nĉ-
an^dus şí n^uo^j acól^{ca} copkíj / -a árs / tót / tót // s-a ars tuátǎ-nvelituáreǎ /

5 [Cum dacă avea gaură de şoarece, ce avea şoarecele cu focul?]

acúm dacă fuócu jîşǎ pá băǵǎ /

[Şoarecele să roadă la bagea?]

şí cîn^d ardeá cuptǎóru / sau sǎóba di píni / cum fáĉim nõj / cum
òerá atúnĉ muştínit / câ fáĉǎm cáldúra-ŋ^{ca}sǎ / la sǎóbǎ // òó ş-acúma am
10 díŋcoǎ-ŋ^{ca}sǎ / tót aşá sǎóbǎ // şí cîn^d sǎ ridicá fuócu...dacǎ-ŋ^{ca} páp^urǎ / stuf
/s-aprindeǎ // jîşǎ uolĉecútí^{cǎ} di flácǎrǎ-m^up^uod dor ŋuscát tot/ş-s-aprindeǎ
cása //

[Acolo unde se făcea focul cum se chema fiecare parte? La casa
veche, bătrânească?]

15 cása vǎéki bătrînească òerá aşá cǎsǎ / şí tíndǎ // şí-n tíndǎ... / o
dispǎrteǎ-n dóo / úite-aşǎ cum îi ásta la nõj¹³ // ásta tíndǎ numítǎ // şí
jumátǎte òerá dispǎrtítǎ / òerá mai curátǎ // ş-aiíĉa aveǎ...mitití^{cǎ} / undi erǎ
gúra sǎóbi // de fapt să fáĉǎ aiíĉa gúra sóbi / ş-aiíĉ òerá sóba // fácutǎ / cu
carníz / frum^uós / cum să fáĉáu ş-atúnĉ / câ tot...tot lúmi dişteǎptǎ òerá
20 ş-p-atúnĉ // şí cîn ardeá sǎóbǎ / o-ardeǎ...túma de-aiíĉǎ din tindíşuárǎ sǎ
numǎ //ca sǎ nu h'íi^u murdár díŋcoǎĉi-n tíndǎ / cîn^d yíni ĉinǐvá //dac-a-
cóló òerá gúrǎ...sóbi / ǎǎ sǎ numǎ vǎtrǎ nõj o numǎm / la băǵǎ / îŋ^u
vǎtrǎ // şí p-acóló-ardeǎm nõj sǎóbǎ-ŋ^{ca}sǎ di cáldúrǎ // s-a mîntuít di
fácut fuócu / am mǎturát /am astupát / şí-ŋ^ukideǎm ŋúşǎ / şí òerá curát// ş-ápǎ
25 mai pá úrmǎ-ŋcoǎĉi / mai tírzíu / au ínĉepút...fimíéili să fáĉǎ
líŋǎ...bǎǵǎuǎ...cuptǎóru^{lu}... / să fáĉǎ plítǎ // jǎrna // fáĉǎu mîŋcǎre /
spǎlǎu / acóló / ca o cufnişuárǎ mitití^c-aşǎ / nu òerá ca acúma gǎş / nu
òerǎ...aşǎ múlti luńínǎ / úna álta / cum ŋs acúma / nú // la plít-acóló fáĉǎ
fimíéiǎ // sau îŋ^u vǎtr-adivǎrát / undi erǎ băǵǎuǎ...aveǎ cotl^uón // acóló
30 puneǎ ş-fáĉǎ mîŋcǎri //

[Cu lemne?]

cu lĉémni / cu ĉ-aveǎm // şí cu stuf // şí cu lujĉnǐ // şí cu lĉémni //
ş-cu ĉe òerá / adunáj di pá pǎmínt // atúnş^{ca} cǎrbúnǐ nõj nú ştieǎm / ĉi-ŋ //

[Cu ce făceaţi lumină?]

35 luńína cu lámǎ // cu lámǎ // cu gaz lampán //

[Şi mai demult?]

înajínti de-a fi gaz / de-acúma òo nu mai òerám de ún^u sǎ mai şti^u //

...am apucád^u di lǎ máma meǎ / şí di la máma suǎcrǎ òerǎ^u fimíéi^u bătríni /

cînd...să-ntîmplă și nu ierá gaz la prăvălii cum ieră-átuncēa... / nu să găséa
to tîmpu / saș n-ăveăm banî / cu cîsă luôm / puneáu ûntr-ô strákinâ siéu di
uáje / orî unșuári / orî olói / și puneáu cîte-o cîrp-așá ca fh'itílu / și-i dădeáu
foc / ș-ála să numéa poponiét // și cu-ála să lumináu // cît mîncáu / d-ápăi
nu priyáu c-acúma la țilivizúor / [...] cînt cîntáu cocóși di zíuâ / să revérsi
zúorli / tûót mișiiáu pîn hóbúor // la treábâ // că să lumineáză di zíuâ //

5

[Aceeși]

HÓRÁ

HÓRÁ să-ncepeá.../ HÓRÁ-șat să-ncepeá úte-ai'ca-n deal / unde-i
măgázínu / la óra dóo // zíuâ // duminica / înzî di sârbătuári / tót la flélî //
să făceá HÓRÁ // muzicántu ierá tochtî di flăcăii dișsat // îl plăteáu / atunc
în tîmpul_ăla...plăteáu grăhúnti / dădeáu la muzicánt / dădeásși bánî voî
jónjo?!¹⁴ [...] númai flăcăii plăteáu muzicántu di la HÓRÁ sátúlûi // șî la
HÓRÁ dóo ne-adunám /...ș-ápă pînă vineá suári la kindîi /cum numî-acúma
// încă nú sfînteá suári / da noi tót numím kindîi / așá că cum i-acúma vára
/ pă lă_uób_ / da încă niê Hóp_nú // șaptî jumátáti // tuátă HÓRÁ să-mprăstîiă
..acásă / să ducă fáta / ácásă / să ducăși flăcău // dacă aveáu acólo
egáturâ / o fáta c-um_băiá/vin di la hÓRÁ / vineán_cu dînsu di vórbă /
cotriyám așá că s-nu mă vádâ máma / s_nu mă vádâ táti / că jo yiú cu
jónja di vórbă // așá mai dipárti /ni despărteám amîndHói /ș-asta ierá tûót //

10

15

20

[Aceeși]

núnta

[Cum se făcea o nuntă?]

di pă vriemea noastră jo po_să vă spuî cum a fostî / dă mai tîrzíu
..mai năiînti / c-a fost nu știu // nū...di bunuóara așá // moldovinîști /
adivărăd di bunuóar-asta je...cuvînt // bătrîniésc // jo de-acúma am
egáturâ cu leónja // cum erá numî libóvnic /fátă și flăcău//bun //noi ne-am
întelîés amîndHói / ne iubím / să ne căsătorím // "jo nu mșerg leóno ! /
oînă cîn nu trimés pețitHóri // jo știu / puáte...mă-ta nu mă vrea / poátî..."
ei! acólo să-ntîmpláu cázurî mai múlti // atunc flăcău ierá nîvoii
númadicî / să trimeátă pețitHóri pă táta /și pă máma lă...părîntîi fiétîi...// i-ă

25

30

trimés la părinți fėti / dacă s-au înțelîes părinții // și-au vrút să dea fáta // s-au
 împácát // a dacă nu să-nțelegău părinți că Țorî hírili_erá sárác / Țor_jerá
 prea bogát și fáta sarácă no! acólo / să găseáu motívi din cî cáuuză / jo
 ástea nu pos_să spuî / múlte căzurî a fost că s-au întȚórs peȚitȚóri-naȚòî / și
 5 copkîî nŭ s-au mai căsătorít // a dacă părinți să-nțelegău și jeli / atúnj
 dădeáu vói... și-să făceáu prîma dátă logódná // vineá flăcău de-acásă cu
 părinți / cu mîncare prigătítă / pîini prúaspătă cuápt-acólo pã cîne-aveá
 neámurî de-aprúapi... / Țrî náșu / a părinților / Țrî fráte / orî sórá / mai máre
 ca dínsu tot // vineáu la logodeálă / de-ai_cê híriása tot la fîel // și-acólo
 10 făcáu pețéeri // i kema părinți-Ț_cásă / li-ntrebá / "cum te duć tú"... / pã
 núme-acólo / "páșo! / jileáno !" / cum te kámă // "îs plăcê jía de ásta
 băiatu? " / de górgê / sau...nú cum erá numít băeátu // "di búnă_voie te
 căsătoríeș cu jeli ? " // fáta dădeá diȚcap rușínqásă / ió...ásta spuî că ásta
 síngur la mîni-a fost [!] // noi logodít am fost // "di búnă_voie" // ácuma-Ț
 15 întreábă și pã híri // adíca viitóru híri // jeli în_că nŭ jerá híri // și jeli tót la fîel
 // ai ! dacă s-au împácát băjéti de-acúma ...bătrîni cum_îi kobićéju... / au
 dat mîna acólo... / s-au întărít priiȚteníja lor mai tári la tíneri le-a dad
 vóie-ntr-o cămîră / bătrîne-au rămás într-o cămeră / au așezát mása // la
 bătrîni au așezát mása / și la tinjerjét // múzică jerá // dipă cê-au mîncát
 20 acólo / cîȚ î... / tinjerjétu / p-Țórmă / au începút să juáci // și-au jucat toátă
 nuápteá pîná cînt_s-a luminát zíua // zíuă // și-ășá cum e-acúma pã la Țóra
 Țób_la nóo / de-acúma jîșá logodeála diȚ_cásă // dacă năiȚnti că noi jerá
 tímpurli griéli / cân_Țe-ám...logodít cu lîoneă / da năiȚntea nuástră... / jeráu
 tímpurî mai búne / și-să plimbáu pîȚ_săt / cu șiȚergáre lîegáte la cai / kîuiau
 25 / Țumbláu cîȚ-êi sátu / k-íaca s-a logodít... / cutáre fátă / cŭ cutáre flăcău //
 și pã Țurmă dipă cê să plimbáu pîȚ_săt / tinjerjétu să dućă care_erá poftít
 la logodeálă / că poftéám // fáta-ș kema neámurîle_ji / flăcău-ș kema
 neámurle lúî // tinjerjét tótu // și-avei cu cîȚe să pitríéc nuápte // de-acúma
 flăcăji...tínirî care-au fost în logodeálă să plimbáu pîȚ_sat cu cărúťă / bătrîni
 30 să dućáu acásă / fîetili tót la fîel să dućáu acásă / și-cu-ásta sã mîntuía
 logodeála // de-acúma merġá nŭnta //să-mpăcău cîn să fâcă nŭntă//și-acúma
 nŭnta cum s-o-nćep ? //

[De la fată.]

di la fátă / să-nćipeă nŭntă // puneá o zí di nŭntă...joi... / sjára // să
 35 dućă deávóru...scrijá de-acúma poftíȚi căre di la híri / di la mireásă / sócru
 cu suácra hírului să dućáu la híreásă și_puneáu zi de nŭntă / să-nțelegáu cu
 dárurli // cî dar...trebuiá să le deă // șiȚergári / cămăș / c-atúnș_ștergáre și
 cămăș / apăi_încoáci...tímpurli care le-am mai trăiít noi... / dăruíáu covuá-

re-ntreġ //nóġ n-ām apúcat tǐmpurǐ d-élea//dacă s-au înțeliés cu dárurli de-a-
 cúma / cǐnd sǎ fácă núnta / [E] cum sǎ spuġ... / în cǐ dúmġnicǎ / pǎ
 șǎptesprêċe / pǎ dóozêċ /cum mergǎ...cúrsu lúni//da númaj ġn cǐșliéġe/-m-
 póstu máre nú // ġm póstu crǎcúnuluj nú // ástea cǐșléġelē dǐ ġǎrnǎ sau di
 várǎ // șǐ s-a pornít núnta de-acúma / ġuŏġ / au fost sócri s-au ġnteliés // 5
 deǎyoru de-acúma ș-a luat și ġiel ġn scris pǎ cǐnġ sǎ poftǎscǎ / și vǐnirǐ sjǎra
 ġumblǎ tuǎtǎ nuǎpteǎ dǐ poftǎ la núntǎ // díspri pártǎa níreluj / díspre
 pártǎa náșuluj / díspre pártǎa hírlésġ // fġecǎre cum ũl poftǎ...sǎ
 duċǎ...únde l-a poftít // la naș / la hírl / la hírlásǎ // s-adunǎu toț sǐmbǐtǎ
 sjǎra // sǐmbǐtǎ sjǎrǎ s-adunǎu ...ġástea treġ pǎrtǐ // ș-ápoġ sǎ-nċepeǎ di la 10
 hírl // bărgereǎu hírlil // sǐmbǐtǎ sjǎra devriemi // aduċǎu frezeru-acǎsǎ /
 dóo fléti marǐ cu ștergár / cu lumínǎrǐ aprġnsǐ / la skínǎrea híreluj / șġ...
 múzica-ġ cǐntǎ di ġǎlġ.../șġ frezeru-l-ġ...il bărgereǎ //depǎ ċe l-a bărgerít de-a-
 cúma hírlil...túma maj tǐrzǐu / dipǎ ċe sǎ-ntunecǎ porneǎu strǎġeli / tǔ di la
 hírl // ásta / bărgeruluj dǎdeǎu șġ luġ / bărgér-ásta.../ cum spúnem noġ ġn 15
 sǎt // la frezer // ġġ plǎteǎ hírlil / tot ġġ dǎdeǎ ștergár / tot ġġ dǎdeǎ banǐ / tot ġġ
 dǎdeǎ...colŏċél așǎ di pǐġnġ cum [r] cum ġerǎ ġobiċéġu la noġ ġn sat // sjǎra
 de-acúma cum ġ...di la hírl / s-au adunát tuǎti...rúdil / ġġ pċetrċeċǎu la [r]
 la hírlásǎ // la strǎġi // dá nú la hírlásǎ da dġept dġntġ la náș sǎ duċǎu // dǐ
 la hírl...sǎ duċǎu la naș // qárda hírluluj de-ǎġċa cáre sǎ ġntre la másǎ / la 20
 hírlásǎ // sǐmbǐtǎ sjǎrǎ / hírlásǎ fáċǎ másǎ // șġ luuǎu de ġġca náșil / di la
 hírl trimeteǎu...tuǎti suǎcrlil / sócri trimeteǎu...núma vŏ treġ // da suǎcrlil
 cǐti ġerǎu poftíte díspre hírl / tuǎti fimǎelil mġergǎu // la náș / di la náșe
 tuǎtǐ "ce tǐ duċ...?" 15// dǐ la náș luuǎu tuǎti náșil / náș tŏd la flġl
 rămġneǎu acǎsǎ la noġ / așǎ ġerǎ ġobișnuít ġn sat // tot așǎ núma [E] trġ / sau 25
 pátru naș sǎ duċǎu // bărbǎtǐ maj pǐġnġ // ș-acólo fáċǎ hírlásǎ stol márl //
 tinġerġét aveǎ hírlil poftít / náșa poftít / hírlásǎ tinerġét poftít / náșa-ġ sjǎra
 de strǎġi...ġġ duċǎ...hírlésġ...róka / pantóhġ dǐ la hírlásǎ duș / [k] dǐ la hírl¹⁶ /
 ġġ duċǎ la hírlásǎ // șġ náșa-ġ duċǎ tot la flġl...pǔpǐzǎ // kǎr dġn sjǎra di [r] di
 strǎġi-ġ duċǎu pǔpǎza // ș-acólo ġuċǎu pǔpǎza la hírlásǎ / cum ġerǎ ġobiċéġi 30
 / tinerġétu / flġtilil luuǎu di pǎ pǔpǎzǎ mġrl / bombuǎni ċġ ġerǎu acólo /
 ġobiċéġ așǎ ġerǎ // șġ p-ŏrmǎ s-așezǎu la másǎ ástea...tuǎte cġte-au fost
 triméte de la hírl și de la náșe/pǎ toț ġ-așezǎ la másǎ/ș-stǎteǎu la más-acólo
 / veseleǎu / p-ŏrmǎ ġġșǎ ŏra / tinġerġétu núma...de ġobiċéġ / ġġșǎ afǎrǎ șġ
 ġuċǎ // ġuċǎu pġn la dóosprêċe / la dóo / da puǎte ș-pġn la treġ nuǎpteǎ // 35
 ġuċǎ tinerġétu la hírlásǎ / ġn ġobór acólo // cu múzica / cáre sǎ duċǎ // șġ
 p-ŏrmǎ sǎ-mprǎștiǎu// vġnǎu acǎsǎ// dǎcǎ hírlil nu ġerǎ ġertát /vġnǎu de-a-
 cólo dǐ la...strǎġi / noġ ġerǎu numít sǐmbǐtǎ sjǎrǎ / sǎ numeǎu strǎġi // la

5 ȋrjásă // veneáu acásă la ȋrí / ȃi jertáu ȋríli / cā sócri jeráu aȋcā / vineáu
 ȃi suácrlí / a dacă nú sǎ jertá siǎra / ȋl jertáu adóuzea dimineătǎ cȋnd
 poneá núnta // la noȋ ášă ȋn dóo fȃelurȋ sǎ fǎcǎ-ȋsat // ȃi náșu toȋla fȃel
 puteǎ sǎ-l ȋértȋ / ȋórȋ siǎra / ȋórȋ zȋua // ș-ápǎȋ adóuzea diminiătǎ de-acúma
 10 dȋmȋnicǎ ... / așă dipǎ cum v-am spus ȋár s-au adunát ȋn treȋ lócurȋ / ș-ȋár dȋ
 la ȋrí o lȋuáu / dacă nu jerá jertát ȃl jertáu zȋua dúmȋnica / sǎ dućáu la naș
 toȋla fȃel ȋl jertá ȃi náșa / ȃi náșa sǎ dućáu de-acúma cu tót alǎȋu dȋ-aȋcā /
 cu bǎrbǎȋ / cȋ fimȋȋ cu tot // tot alǎȋu dȋ lǎ...ȋrí / ȃi dȋ la naș // sǎ dućáu la
 ȋrjásă // ș-acólo-acúma náșa-mbrǎcǎ...ȋrjása / a náșȋ careȋ n-au fost la
 15 mǎsǎ siǎra / ȃi sócri / trećáu toȋla mǎsǎ // le fǎcǎ mǎsǎ ȃi ȋor // ȃi da-
 c-a-mbrǎcát ȋrjása de-acúma náșă... / ó jertáu // pǎríntȋ ȋeȋ // neǎmurli ȋeȋ /
 ó jertáu / cum ȋ-obićeȋu la noȋ / cu pǎǎríelu dȋ yȋn // fȋȋćareȋ dǎdeǎ...rubleȋ
 / banȋ acólo-mȋ mȋnǎ // beǎ pǎríelu șȋ-ȋ dǎruǎ banȋ mirȋesi // ásta ȋeȋ // da la
 20 núntǎ careȋ cum sǎ dućǎ / careȋ jerá poftȋt / fȋȋćǎrȋ zȋdućǎ...colǎcu / gǎȋína ȋ
 ștergǎru / cǎmǎșă / podǎrcǎ pȋntru sócri / șȋ pȋntru nașȋ / careȋ-au fost poftȋȋ
 15 dispre nașȋ / toȋla fȃel sǎ dućǎ // ásta jerá cȋn am apucát nȋoȋ // [...]

[ȃi cȃnd se-ncheia nunta?]

ȃi núnta se-nkȋeȋ așă // vineáu / sǎ dućáu la cununȋȋ / ȋmbrǎcáu
 mirȋása / sǎ dućáu la cununȋȋ-ásta / de-acúma jerá pǎ la ȋóra treȋ / zȋua //
 20 dúmȋnica // sǎ dućáu la cununȋȋ // ȃi la bisȋericǎ la préȋot ȋár dućáu ș-acólo
 colác / gǎȋínǎ / ștergǎr / fǎrǎ cȋ sǎ plǎteǎ acólo tǎcșeȋa bisȋerȋcȋ / de-a-
 cólo...tȋnȋerȋetu nú șȋteǎ / náșu ȃi [r] ȃi sócri // șȋȋu ásta... ȋobićeȋu // ȃi dipǎ
 cȋ ȋeșeȋu dȋ la bisȋericǎ / cu tot alǎȋu núntȋ / vineáu la ȋrí // acásă // táta
 ȋíruluȋ șȋ máma ȋíruluȋ sócri marȋ / ȋȋ prȋnǎu ȋȋcǎsǎ cu pȋȋni / cu sǎri / ȋȋ
 25 lȋuáu cu ștergǎr...dȋ gȋt / le puneǎ ȋȋsȋn bombȋáni / dúlćurȋ / lǎ [r] la tȋnerȋ //
 șȋ-ȋ prȋnǎu ȋȋcǎsǎ // dipǎ cȋ ȋ-a primȋt ȋȋcǎsǎ / acólo ȋobićeȋȋ jerá / le
 dǎdeǎ... cȋpȋȋ mititȋeȋȋ ȋȋ brǎȋelȋ ȋȋrȋeseȋ / acólo cȋt stǎteǎuȋ...vun cȋs dȋ
 vrȋemi ȋȋcǎsǎ /-ȋ puneáu așă / sus pǎ pat / pǎ scǎunȋ / ș-cȋ...pȋșȋrȋnȋ / cu
 padúșȋ // ȋȋ puneáu pǎ mȋǎlȋ // nu-ȋ puneáu așă pǎ scǎunu curát // [...] ȃi
 30 dipǎ cȋ de-acúma ȋ-a primȋt ȋȋcǎsǎ / ȋ-ǎ așezát pǎ ȋrí / pǎ ȋrjásă... pǎ
 scǎuni / acólo / cu cocúȋele-mȋ brǎȋȋ cum ȋe obićeȋu / aȋ suácra mǎrȋ așȋázǎ
 mǎsǎ dȋ la cununȋȋ // mǎsǎ dȋ la cununȋȋ de-acúma sǎ puneǎ pǎ mǎsǎ
 númaȋ pȋnǎ sǎ puneǎ...ȋȋcȋ / dúlćurȋ / ȃi sarmǎlȋli p-órmǎ / dacǎ sǎ puneáu
 sǎrmǎlȋli / náșă de-acúma nú maȋ stǎteǎ / trebuǎ s-sǎ rȋdȋci sǎ ducǎ c-ásta
 35 jerá mǎsǎ dȋ la cununȋȋ // ȃi vineáu pǎ la dóosprǎzećȋ nuǎpteȋ / trimeteǎ
 múzicǎ / ȃi-ȋ luuáu mǎsǎ mǎri // la mǎsǎ mǎri dacǎ ȋ-adućǎ de-acúma / ǎ!

[Pe cine aducea?]

nășu // nășu // dă pòftîi mirjési/ pētričáu la dîŋși// de-acúma// de-a-
 iică dî la suăcră dipă ȕi ișșă...nășu di la măsă di la cununii / suăcra mări
 ieră datuăre să trimeăță dîŋcolō la suăcră rakíu // așă dipă cum ȕi hobičēju
 nóstru // ș-atúnčea așeză ș-acólo la suăcra hiriésej .../ î... așeză măsă / și
 petrečēáu ș-acólō tód la fīel pîŋ la zíuă lúnî // acólo lunî de-acúma...să
 mîntuiă făr de nič un tãmbălău / să-mprăștijău p-acásă// dá la híri.../ dac-a-
 dučáu nășu pă la dōsprăžēči / sau dōo nuăptea la măsă mări/atúnč de-agă
 s-așeză măsă mări // vineă hírli cu hiriása-mbrăcă / tot cum o fost la
 cununii / múzica cîntă... / să jucău dărurli // ȕi lî trimeteă.../ mirjása de
 iică trimeteă pîntu măsă mări / dărurî // ca să dăruiască la măsă mări // și
 să jucău tuăti dărurli // încēpînd dīept dîŋ joc / di la năș / di la nășî / sócru
 / suăcrij / și pă úrmă la fīicári...pòftit / a sócruļu mări la rînd / le dădeă
 podărč // nú čē-aveă / jo v-am spus // ștergăre / cămăș // sí múzica cîntă tō
 tímpu // și dipă č-au dăruiť ... / cū mūzicā... / p-úormă sócri fīecári îj-
 dăruiă dăru luî îm_banî // la măsă mări // kár dac-așă îm_múlti lócurî
 s-a-ntîmplát ieră lúmi múltă / nășa de-acúma sígur ca nășe-î văzútă / lúuă
 síngură tãblă / și merčēă pîŋ compánij / sí fīicăre puneáu...dăru pîntu
 nuntă // nú fīecăre sígur că...puneáu sí fiēti di măsă / și còvorășe / și
 čī...nu [e] cum vrea uōmu ca să podărească pă tînăru-ōla // [...]

[Și luni dimineață?]

ást-așă // diminiăța // și diminiăța p-úormă stăteáu jej cîn [r] cînt
 să-nčepeă a lumină de zíuă / le-astupău fīerlěstrele / cu rogojínî / c-afără-î
 intunérec // [...] să dučă tót aláju // a híruluļ de-aiică / la nașî acásă //
 nășu tód la fīel puneă măsă /dacă l-a adús acásă/î čîŋsteă / și de-a-
 cólo...vineáu acásă // hírili să dučă și jel la naș / númađicît // nășu [e] cu
 deăvurul / nășa-î puneă găjínă dinaínti / híruluļ / și cum ĩ-a pus găjínă
 híruluļ dinaínti / nășu [e] hírile-a luat găjína cu deăvuru / ș-a jeșit // s-a dus
 acásă la hīreăsă // jel la măsă n-ă stat // [...] áia-î kípurle o mîŋcău
 amînduōi cu mireăsă / ēi! hobičēj // [...] și p-úormă mai dipárti încēp //
 kēmătuăre jói / dipă nuntă //

[Ce este chemătoarea?]

kēmătuăre / úiti kámă...î...părînti hiriési kámă sócru / suăcra / nășu
 și nășa / și dĳavoru // ș-acólō tód la fīel...pun măsă / ádica fac înčă
 cunoștîntă și mai múltă // tot mūzicā au / tot î măsă ĩar să dăruiēști // ĩar
 dăruiēști mirjása / tót dar să pūne la măsă de banî / ásta-î o pītrlēčire-ășă
 mititică // [...] și p-úormă dūmīnică o scoteă la bisjerică / nășa pă hiriăsă /
 núma cu róka álbă / nú n-ăvea...¹⁷/ n-ăvea îŋ_cap níči fatăuă cum îj
 spúnem noj / vuálu / nič cununî [k] curunîța / nič nińica // númai cu róka

álbă-mbrăcate / îi scoteá...la bisierică acólo preotu-s făcěá datoríia lui / tot / cum íerá ħobićéi // [...]

stai că m-am uluíť // că dacă iō...cápu / iō ș-așá sînt uluíť / vai di cápu mîeu // kár c-am putút să mai...că iō cu cápu tárí súfer // [...]

5 și de-acúma la o sărbătuári / cári yíni // de-acúma dipă núnťă... / părínťi ħiríesi kámă // și iártă ħiríasa // tot așá cu colăc / ...le fáće la băíeťi / cu farfurióárá / tot așá cu părieli / cu-ásta / și cu píínea acólu cum îi ħobićéi / și púni...púni părínťi / părínťi řin colăćéii-m-bráťi // și ħírili și ħiríasa pun píínea pă [e] dóo díești pă pííni // și părínťi-i întreábă / "će-i ásta?" / și iei spun " pííni și sári și fáta dumatáli" / "s-avéťi párti di pííni și di sári tuátă vîáta-n vîáta voástră" // și copkíi sárútă píínea / și priněsc píínea lor // ásta-i dárú lor // ș-ásta să numíești iertăćúni // p-órmă-i iártă și táta ħiríesi / îi iártă ší diávuru // tot la fíel cu... cu ástea ħobićéie cŭm [k] cum v-am spus // [...]

15 [Da' dacă mireasa este din alt sat?]

dacă-i din alt sat i ćeri ierbăriét //

[Cum?]

cŭm ! / s-a-mbrăcát mireása / de-acúma s-o je ħírili // cîn la puártă / flăcăii din sat / "ierbăriétu // nu dai un cazán di yin / sau atítea baní / ři ħopřím miríasa" // [...] ș-acólo náșu cu ħírili plăťești ierbă / ásta noi numím ierbăriét // la noi řn sat // [...]

[Nunta se făcea cu cai?]

dá / cu cai // cu cai vineá ħiríasa-řn sat // cu cai // cai / cărúť / cărúťi [k] cáii tód la fíel cu ștergári / cu cordiéle roșí / cum o fost obićéi înaiínti //

[Aceeși]

căluján

noi căluján řl numeám // d-ápăi la școálă dor nu íerá ásta primítă / niș la bisierică / nić / nić řn școálă / da noi řn sat făcěám //

[Povestește.]

30 cójile di uóuă di la păște / ři di la păstile blajínului // a dóuă / príma lúni / dipă păște // cum păstile să mŭntuiť mărťi // și príma lúnă dipă pás / la noi řn sat să faći păstile mórťilřor // ři...să numěesc blajíni // să dúći řiećári řom cáre vrea / la ćimitír // řn timpu-óla cînd íerám copkíi să dućá lúmi mŭltă // și cójili di uóuă di la păști / ři di la blajíní / la blajíní sě

35 ; condeíáu uóuă / sě făćáu frumuási / nóí le strîngěám / și príma jóie dipă păști / dipă blajíní de-acúma / príma...jóii / făćám un...di pămínt / un fíel di

Țom // ásta kar nǝj sǝngur! / ȝo sǝnguríca l-am făcút / ȝi-l puneám într-un
 coscúg / ȝóri...dac-aveám aȝá un frátı mai bun / da băǝǝti ni-l stricáu // ásta
 núma fiétili făcáu / da băǝǝti ni-l calcáu ȝȝ kǝcȝári cȝnd ȝl vȝdeáu // ȝóri di
 scȝndur-aȝă făcáu... / or! noȝ sǝngurǝli di pápȝrâ // cu stȝf / făcám aȝá ca un
 fiel di ȝeȝcȝél / coscȝúg ȝl numeám // ȝi puneám acól cǝluján într-ȝnsu / ȝi-ȝ
 puneám cǝcȝlâ / di cuáȝe di ȝóuâ aȝá ni stǝruám / ȝi scoteám cuáȝa
 jumátáti di la ȝou / cum ȝerá boȝt // ȝi pá dȝnsu / pá kȝpt / ȝl puneám tot
 aȝă fórmă di mȝĩn! / ca cum ȝi moȝtenȝla noȝ // cȝn murım // ȝi l-ȝmbrăcám
 cu coȝi di-álea di ȝou frumȝós tót / tót / tót // ȝ-ápăi ȝl bocȝám // ȝl bocȝám
 acólo / da-l bocȝám / ni unȝeám cȝ cu cȝápă la ȝok sâ ni cúrgă lăcrăȝile //
 ȝi-l numeám stoȝán // ásta-ȝ cuvȝnt turcȝesc de-acúma / ȝi bocȝám //

"cǝlujáni / stoȝane /

cǝlujáni / stoȝáni / da mai depárti nu mai ȝtiiám níca [!] // ȝi-l
 ȝnmormȝntám // ȝm_pămȝnt / adevărát / ȝl puném aȝá...subt un trandahír /
 sau subt un liliáȝă / sâ nu-l găseáȝă băǝǝti // să nu dea di ȝel // ȝ-am uȝtát într-a
 dóileá? / a dóileá jóȝe //

[a tréileá jóȝ]¹⁸

a tréileá joȝ! / ei! cum ȝl ȝnmormȝntám / trȝecȝă o jóȝe /

[ȝ-a dóileá...]¹⁸

a dóȝa [k] adícă / dă // a dóileá jóȝ / treȝ jóȝ / numíte de-acúma-l
 scoteám // ȝi...fiétili marȝ / de-acúma noȝ mai mittȝéli făcȝám cǝloȝanu //
 fiétili marȝ de-acúma / atúnc făcȝă păpărúva // ȝȝ zȝu-àea să făc [k] cȝn ȝ noȝ
 scoteám cǝlujánu / ȝi-l ducȝám la gȝrlâ / tót...tót ȝȝ kȝpuiȝrea la ásta cȝ-n
 tímpul ála nu ȝerá pluáȝi // ȝi ducȝám cǝlujánu ȝi-l dădeám pá ápă ca sâ
 plóuâ // ȝi fiétili-ȝ sat cáȝe făcȝáu păpărúvă dă...di păpărúvă ȝ-acúma-ȝ sat
 la noȝ sâ muȝtenȝȝti / kȝr...fac / nu fac / păpărúvă / da sâ údă cu-ápă // áȝa-ȝ
 jóȝa númȝă adevărát // cári ȝeȝti // sâ ȝúdă cu-ápă úndi ȝi te-ȝȝntȝlnı // ti
 ȝúdă gȝni cu cǝldárea cu-ápă / ȝi-ză drúmu / tot aȝá ca sâ plóuâ // ȝ-atúnc
 ȝȝ zȝu-àea / nȝ ducȝám cǝlujánu / ȝi fiétili marȝ făcȝáu păpărúvă //

[Aceeaȝi] 30

da ca sâ nu ti úis la șárpi... / tót însărcînată / ásta iár... ierám [ε]
de-acúma gruásâ cu-a doilea copkíl // iác-àsta ñi s-a adiverít // frósica áre-o
cătătúrâ¹⁹ / [...]

- 5 lucrám la colhóz im buġeác²⁰ // im parte-àea sprē sátu nóúû²⁰ //
iēsti cîmpu la noi numít buġiác // loc di báltâ pă vrémur! cum...a spus
bătrîni-odátâ // și sâpám / úite-acúma prímâvára cartuáfi / da iō-am născút
în iúlii / da óiti se védi pă vrēme-àsta // la sâpă la cartuáfi // ierá o siēcîtâ /
le mîncáu furnícile / că și mai imprăștijám cúibur! la furníc // ierá o sārăcîi
10 mări // și sâpînd iō așá la cartuáfe / cûm an trăs búlgarli / úite-așà un
șerpisúór mititiél²¹ // da cu ħurékili rōș! / cum îi trandah'íru // da iō cum
m-am uitád la dînsu-așà / nú ñ-a fost párcă frícă // cum m-am uitát la dînsu/
cum se védi cu tuátă jenierġiia meà / nu ñ-a fost híca // l-an luuát / și l-a
učíś áltâ fimiēje / ierá lîngă minē tǎta mánea lū bádea cu [ε] scriptáru¹⁹ /
15 fimiēia-i nú / nú mai trăiești / îi muártâ / dumnizéu s-o ierti // "nú mai pásō!
cē fac tú?!" // "nu fac híca măi" / l-a luat și l-a učíś ęă // ș-ápăi cînd ñi s-a
născút î fietița / s-a născút...e! că di mititícă / nú i-an luát iō seáma / cîn-ă
ajúnz de-acúma sâ miárgă la scuálâ / ħoliecućicâ fáta meá cáuutâ... / ári //
nú to tímpu sâ úitâ / da áre-așà / ħór! cîn sâ inierveáză / ħor! cîn sâ
20 rușineáză / nu știu cum așá / áre-o cătătúrâ / ħók-i-ġ fúrâ // ást-am îñsemnát-o
tó driept // ásta-i driept // ásta híia ñi s-a-ntîmplát adivărát // [...]

[Se-ntâmpla că dădea copiii pe fereastră ca să se facă sănătoși?]

- ásta ști cum ierá // vă spu! și p-ăsta // drágâ // cum erá la noi // sâ-n-
tîmplá așá-ġ cāsătorii cá năștea nevasta un copkíl / dói / tréi / pátru / și nu-i
25 trăiau copkíi // și dácă nú-i trăia copkíi... / de-acúma ieráu așá ñevoiți /
ca sâ-l scuátă diminiáta sâ-l îñfiéși / da dìmineáză // înaínte di răsáritu
suárelui // sâ scuátă nú pă úși / pă fereástă / ș-sâ scuátă-ñ ħiġlócu drúmului
sâ-l púji la botiéz cari sâ nimjeréște ála-l sâ-l botiéze // și-l scoteáu în drúm
// di bunuóará cā...ásta iō n-ám făcút-o / da a fost îñ sat așá carē a făcút
30 lúmea // a stat și s-ă / cuñ sâ spu! / a vegát copkílu cum îl lăsă acólo-m
ñiġjocu drúmului / sâ nu ġiġi cînlevá pîná triēcî ũ ħom / cu súfliet // cá dacă
ħór!șicûm ar ħi/ dacă triēcî ħómu-i/ ħom/ dā...cîñe / sau yítâ/ sâ [r] sâ-n-

tîmplă-n drum / și cîini sã sã nimereã / ála-l luýá sî sã duçêã sã-l botezá //
 cîini treçêã / fimíjii / fimíjii // bărbát / bărbát // ála jerá náșu lui //

[Aceeși]

pînj

[Pâine de casă ați făcut?]

pînj de casã dá // fáçim //

[Cum se face?]

cum sê fáçe?! //

[Așa de seara.]

ẽ! ȳō decuzí / jãtã di píldã / dacã am di gînd mîini / ástãz diminiãtã /
 dau / dacã nu-j i [ɛ] cald / dau fuóc / la sȳóbã / la cuptiór // și-ȳcãlzjesc /
 pun fãina sã mai-ȳcãlzjascã / cû dicu [ɛ] cu-o zi naiinti dĩ... / și-jãtã vin di
 la lú cru / cîteodãtã plãmãdjesc în î o crãtițã / cum s-ar spûni // ȳcãlzjesc
 ȳoleácã de-ápã / puțîn-așã / cãldútã / cãldútã / și pun turtișuãrile-acóie la
 noi turtișuãrile sã pûn [k] spûni // s-au mujãt... / și le pun fãinã / și le-ȳgrós //
 le-ȳgrós / și lē [ɛ] o-ȳfãșuór crãtiț-acẽie / pînj sã ridícã // àpãrti în covãtã /
 ûndi-j covãtã // ferb ápã ȳoleácã vrun lítru de-ápã / și fa-ca ũ fiel dĩ... de-
 ȳopãrcã / așã sã spûni // fãin-acẽie ȳō fiérbi și / cum apa fãrtã / și-ȳamiestic
 bîni / pînã sã muãji fãin-acẽie / ẽ! tót așã vreo trîej púmne de fãinã // și
 dupã çe s-a ridicãt acẽie din crãtițã / rãstuörn / și-ȳamiestic cu cu fãin-acẽie
 cãre e-asta / cu-opãrc-acẽie / și pîesti vrun caz / dóuã / õ mai adãȳog
 ȳoleácã de-ápã cãldã / ũ mai-j rãrjesc / cuȳ s-ar spûni // și...o las pînã
 sē...ajúnge / pin sē [k] pînã se ridícã / și-atúnca o frãmînt // o frãmînt și / o
 las sã dȳosperești / p-roma o pun în fôrmi și / aștiépt și / dã acúmã
 ũ...última dátã / mai rîépîdi / deodãtã fac ȳopãrcã în ũ covãtã / și
 turtișuãrile-ntr-o cãnútã de-astea le mȳoi / și le rãstȳörn acólo // [...]

împrãști jãrãticu tot plē...pe vãtrã // și jo li puĩ...pîinja o puĩ /
 scavarótçili / cîãm / tãvãli c-ãm / o puĩ pî sãni-asta și împînj sãneã // [...]

[În scavarodci ce faceți, numai cozonacul?]

nũ // jéli-s mîc așã // mai alçes colãcẽiei di sãrbãtuórile-isteã / di juój-
 marĩ / di pãște / di creçlún / astea sē ...[ɛ] le fáçim // dã pũj și / dacã-
 rãmîne-aluãt mai mic / potrivléști / puĩ intr-însa //

[Altceva ce se mai face din făină de grâu?]

plăcîntă // plăcîntă / ȝozlomiĵeli cum s-ar spûni //

[Cum?]

cuvîntî [!] turcêsc / ȝozlomiĵeli la noi [!] // se-ntîndi fuăĵă... / fuăĵă
se-ntînde / ŝî ȝo tai / poĵ s-o tai aşă / ûndevă pătrăt // iăt-aşă mărimî 22// ŝi
5 le puĵ brînză-mĵmîjloc / ŝî le-ntȝórĉ / ŝî le baĵi // [...] alăde / noi ŝî nalanĝite
făcîm //

[Cum?]

lă nalanĝite puĵ uóuă ŝî lápti dácă ai / sau ū kifîr cum s-ar spûni /
lápti á cru // dă la áesteă le [k] tot aşă lĵ...[ε] plămădiĵ / cum ca di pîni
10 cînd ásta // puĵ turtiŝuărîle-ñ ĉevă / ŝî dospĵeşti / ŝî pi-úrma le baĵi / vórbă /
ĵeli le baĵi deodátă cu făiîná // ŝî cînt...s-au řdicát de-acúma / le cȝoĉ / tot
în î...

[Cum le ziceţi la astea?]

alăde / aládi / la noi alăde să zic // [...] blinĵeli supĵîrîle [k] subtîrîli
15 di tot cari le împlî // da nalanĝitele se fac tot aşă / le puĵ cu língura / ŝî se
primêsc rotúndi // rotúnde-aşă //

[Nu dospite.]

nú dospîti / nú // nú / nú // cu uóuă / cu lápti / cu ĉe ai / le frămîntî /
le baĵi cu făiîná / potrivĵeşti-aşă / ca sâ pos s-o ĵeĵ cu língura //

20

ĵelĵéna/ leăna vasilĵévna miérliĉ
născútă împátruzeŝînoó
[44 de ani]

[Obiceiuri la înmormântare]

bătrîni-ŝ prigătiĵesc / tót îŝ prigătiĵ / dă / dacă se tîmplă de-ăŝtiă ca
25 noi / ŝî mai alĵes cu tîmpurle-ăsteă acúma ĉe să faŝi // [...] îŝ prigătiĵ di
muărte / ŝĵergărî / cămêŝi / tot ĉeli // îmbrăcămîntî / îŝ poruncêŝti cu ĉe
să-l îmbrăĉ / cu ĉi ásta // cȝoŝĉîúgu se-mbrăcă / se-mbrăcă / da acúma nu
se mai î ásta / iătă...cînt? / săptămîna trĵecútă / [ε] máma deréctoruĵi a
murít // a lăsat límbă di muărti / să nu-ĵ îmbrăĉe coŝĉîúgu // bábă bătrîná /
30 de uóbzejdòĵ de-anî / să nu-ĵ îmbrăĉe coŝĉîúgu // ŝî nú-ĵ l-au îmbrăcát //

[De ce?]

spúni că nu trébuji să-mbrăc // câ nu // nú ji dát ca s-să-mbrăcî // că
cîni o fi visătă / că iată cîti vîn / da nîs nu pos să ti huișă-i vișe cîne-s iej /
câ anumi câ de-mbrăcămînti-asta și / nu po să ti huișă la dînși și / [...]

înauntru se pûni la nîoi fîndu nu se făci // se făci núm-așă vrêo
doo / treî plînculîti / și-i pûni stuf // și pe stufu cîla se pûni tuălă /
númaidicî / ho tuălă nóu / și pe tuălă-acêșe să pûni pocnîvála cáre să...să
vîná-n pîrîti // pe-afără // prostîri / și pî-urmă se pûni mîórtu / pîernă / [...]
și cînt s-astúpă se trágî prostîrea-ntî / i pûni / pî-urmă tîfónu i-l pûni și /
rîdică și pîrîti di la pocnîvála năuntru / și-i bat coșcîúgu și // [...]

se gătîști decusîră / dac-asta sîara să cîtiști stîlpu cum să spûni la
bătrîni / se ásta // se pregătîști înaîntîle di dóosprăzêce nuáptea / la noi s-as-
túpă mîórtu // úndi iști pi másă / cînt cum iști [e] ásta se-astúpă // se-n-
velîști // a trecút dóosprăzêci se-nvelîști / și naînti cu vrêo jumătá de cîșas
se pûni mása // tîóť carê sînt acóť stau la másă // stau la másă și / mîórtu
s-a astupát gâta // stau și-l pázêsc // bătrîni / sau tînerî cîni sînt / stau
tuătă nuáptea și-l paze / acêșă carê-a-nvelîť / mîórtu // acêșă diminîță și-l
dizvîlîști / și-l spálă la uók // cu vátă // și pî-o vátă cû aiazmă // s-úl spálă
la uók / la ásta și // și tuătă nuáptea nú dorm / îl pázîesc mîórtu // [...]

cît se sápa gruápa / să măsúarâ / îi cît lungîmeă coșcîúgului / se
pûne lumînrî / ai cî o lumînarê / doo / treî / să vîșe cîti // sápti / nóu
lumînrî / cît î... / ásta să numîști stîlpu / se cîtiști // cît se sápa gruápa s-ard
lumînrîlî-îsteă // sápti sau nóu / cît [r] cît î / după cum lungîmeă
coșcîúgului // se duce-o fimîlî úndi cunuáști hócu sau...cum se spûni la
noi lîngă máma / lîngă táta / sâ...aj pe cînlévá rúdi / să sápe-acóť... // cê
s-a sápat au vinîť uámini di la gruápă / dácă-i...părînti / puópă...kámă...lá
[k] vîni l-adúc acásă / dácă nu cu mîúzcă // acúma dácă-i cû bisîerica /
êntră-m bisîerîcâ / se cîtiști se ásta // se dúcî / se leágă tîóť / care-l duc se
liágă /

[Cu ce?]

cu ștîergărîlî-îstîa / cu cămășîlî-îsteă / la fimîlî să dă matereál / pódurî
se spûne-așă // dacă ai tuălă / se dă tuála cînd se scuátê mîórtu din cáse /
se pûni cît î...pe prágu húși / cît ásta // ásta // dacă nu matereál // diferîť /
ásă / matereál cum ierá hódátă // și cînd adu[k]júngî la cîťturî / mîórtu la
noi la fimîcáre cîolť se hódihnîști // se pûni // se hódihnîști // ș-fimîlî cári
cu pódurî mîerg înaîntî și lîe pun așă²³ // și tuătă lúmeă triécî... / aj ajúnz
la cîť / înaînti se puneă capêc // se pûni // dă drumu pē pódurîlî-îstî
capêc // a trecút uámini / fimîlîa strîngî / mîérġî / la hurmăthóru cîť iár
așă mîérġî naînti și lē...se odinîști // mîórtu / la hórîce cîolť // [...]

[La pomana caldă se spune cumva abur?]

ábur / ábur // cînd făcî ábur // [...]

[Aburul când se face?]

- se făcē la trej zîli // la nóu zîli / la trej săptămînî / la șási săptămînî /
5 pátruzēj di zîli ásta-i...cel mai cel mai // pátruzēj di zîli // atúnčî la
pátruzēj di zîli se dizliágă ší pomeneáta la nŭoi se spúni // cînd muári
uómŭ / ca sâ štíi se-i liágă ũ ũ ștergár undivá la ștrēșina cásî / la čevá / oŭ la
stîlp čevá // cu rúbli // acólo rúbli // care-o lġegát-o fimíj-ačējă care-a legát-o
/ la pátruzēj di zîli fimíjă sē...o dizliágă // ačējă o dezlġágă // ší înaiînti de-
10 ásta iicuána cáre stă liconíŭa pġē...cînt / la mŭórt // cînd de-acúma sâ-l
îngruápi / iconíŭ-ačējă...se-ŭfășurá-ntr-o batístă // ší sâ tîni-ŭfășurat tót așá
la lġcuána / pîn [k] timp di pátruzēj di zîli // ș-atúnča cînd la pátruzēj di zîli
se făcē / sē spúni cā se dizvġeliġști icuána / tot... / trēē la mäsă / [ε] se făcē
símbîta îndeubște cum s-ar spúni // [...] adăuzea dumínica...șġ dizvġeliġști
15 icuána / iăr sâ púni mäsă / se kám-acòlo večínile / vreò cîteva večínî /
ástea...

[Aceeasi]

iă mána

- iátă ší cînt váca spúni că rînduníca trēēj pă disúptu iei / atúnč
20 ŭŭġeru sâ strġcā // nóŭ am pătġt / aveám o vácă tări búnâ // ší n-âm putút sâ-i
făcġm nímíca / ș-am dat-o la coŭhóz // [...] sau cîn iă mána / cum o fi! am
auuzít cā se iă mána / dā nŭ štġu čē sâ fâc[ε]čġ // ší ierá ŭo bábâ la noi iŭ
sat / ší vinġă ší discîntă / ší-i trēēčġ vâci // da cum se iă mána nu štġu // nu
po sâ vă spun de-așá čevá // àŭúd cā se iă mána / ší la pāmġnt ší la pleán /
25 ší...câ ġășġesc ŭóŭ-ŭġropátē / cā ásta [ε] a fost ș-a lġad mána / ŭúmbli
nuápġē / bába / ší oarčġni /...štġi lúcrul-ēșă //

[Asta din dușmănie?]

- ș din dŭșmăniġ / diŭ dŭșmăniġ / ș-s-ăjbâ iă / spúni cā s-ăjbâ iă mai
mult // sau dácă tġ vġédi cā-t mġérġē [ε] ai mai búnâ ruádă sau ásta / spun
30 așá fac // t-ēa mána // [...]

[Mai e tot așa pentru vacă care poate s-o muște...]

nġevăstúicā / nġevăstúică // nġevăstúică da // dac-o vidiái c-apáre
nġevăstúica / puneái...máma štġu că ni s-a-nġimblát // puneái...lġnâ // puneái

lîn-ășá unde¹vă / mai aliés ja prin liémni vîek / undî se păstrău liémni múlti / di mult anî vék ișă nîevăstúic-ăsta // [...] da dac-apăriá iá de-acúma să știiá / j'-dac-avee²i vácă / n-deodátă trebúia³i să-i dai línâ // câ ja trebui câ sâ[ε]-n-tuárcă // și ja nú știiá ca nevăstúicâ ja nu puteá și pēereá / ja fuğéá / fuğá în áltă párt / de-acúma-ș... skimbá lócu /ășá [r] /ășá făcēá⁴u // nùmaidicî⁵ trebúia sâ-i...puj línâ // línâ sâu fús⁶u-acólo cu línâ / și ásta / sâ puj câ ja...pereá / îndátă // câ ja ca nevăstúicâ / nîevăstúicîli / nîevăstúicîli trebui sâ lucrîe⁷ze / prelucreze línâ // dacâ ja spúni câ nu puteá...// și plecá nu sâ / nú mai apăreá //

5

[Aceeși]

10

ianîi

[Ce știi să faci de mâncare?]

ianîi / buorș /

[Știi să faci ianâie, spune-mi și mie cum.]

dintî¹ tai cēápă / dácă vrei cu cárnî dintî² puj cárnî / să prăjască / pe urmă puj cēápa // î după cē se prăjēști cárne³a cu cēápa / puj bŭliu⁴on și kipér róșu // o jumă⁵ di lîngurâ / pe urmă amiēstic / și...î...puj cartuáfile // dup-acâsta...oleácă s-a prăjit / și puj apă cît î triēbuie / și...las [k] o laș să feárbă // după cē-a fiert / î púnim sári și...î...mărăr / púnim pietrúșca / și...gáta // [...]

15

[Ce mai știi să faci?]

burekî¹ /

[Cum?]

î...puj apă la fiert // pînă cîn fiérbe-ápă / î întî²zi o fuáie³ die aluát / tăiem cárnē / púnim⁴ cu-ō...cu mărăr / cū...pietrúșc /-ácólea / fielurîti / púnim⁵ kipér róșu / ș-amēstecám // î pe urmă-l tăiem aluátu-m bucătiéle / bucătiéle pătrătiéle / și púnim cárne⁶a-ntr-însa // pe urmă uo lŭuám și o turtím / după cē-a fiert apa / noi turnám / púnim burekî⁷le / și-éle o s-feár-bă / pi-urmă fácem o prăjála / púnim⁸ î...î unșuáre / î púnim cēápă / [ε] jumă⁹ di lîngurâ di buli¹⁰on / pipiér róșu / ș-amisticám cu tótul // pi-urmă noi [ε] púnim tuátă roșál-ăsta îm buorș / și-el să fáce-ășá róș // și púnim sári... / uotiét //

20

25

30

tupu anġiela
am trîisprîce-ani

io ſtiu povęſtea fáta bábi ſî fáta móşuluĭ / ſcríſă de ĩon creángă //
 ĩeră ħodátă [ε] um moş ſ-o bába / móşul aveă o fátă hárnică / cumĭnte /
 aſcultătuăre / frumuăsă / iar bába aveă ħō...fátă...lenuăsă / ō pĭeſtrîă la
 5 măte / ſi lenuăsă // î...fáta móşuluĭ lucră din zi pînă-ſi ſiără / ſi nu se
 ħodihniă iar fáta bábi stăteă tuat zi [k] toátă zĭua ĩn cásă / ſi nĭmĭca nu
 făcĕă // ſi...bába l-očará pĭ moş că dĭ ĕi fáta luĭ ſtă / ſi núma fáta ħeĭ
 lucrĭáză // ſ-atúnĕ bába ĭ-a ſpĭs móşuluĭ c-să o goneăſcă / pĭ dĭnſa din
 cásă // că nú [ε] nu pua ſ-o mai rábdĭ // atúnĕ mĭóşul ĭ-a ſpus fiĕti / ſi ĭa cu
 10 kĭu cu vaj...s-a dus din cásă / mergĭnd pĭe... drum / ĭa s-a-ntĭlnĭt cu...un
 mĭăr / mĭărul acĕla ĩeră ſtricăĕlōſ / cu vĭermĭ // ſi mĭărul a rugát-o ca [ε] ĩeĭ
 ſă [k] ſă-l cúriĭ di vĭermĭ / di tuátĭ frúnzili ħuſcátĭ / ſi fáta ĭ-a foſt [k] / fiĕti ĭ-a
 foſt mĭlă // ſi ĭa l-a curăţát... / ſi...î măruĭ ĭ-a ſpus că ĭ...o ſ-ăĭbă nĕvóĭĭ dĭe
 ĩel // [ε] mergĭnd mai dĭepártĭ ĭa ſă ĩntĭlnĭęſti cu-o cătĕluſcă / cătĕluſc-acĕĕa
 15 ĩeră zbĭrlĭtă / cu colb [k] cu ħĭmpĭ ĩntr-ĭnſa // ſi ĭă tót aſă ĭ-ă...ſpus fiĕti / ſ-o
 cúrięte / că la nĕvóĭĭ o ſă-ĭ ajútĭ // fát-acĕĭ-a curăţát-o / [ε] a-ſgriĭt-o / ſ-a
 dus mai dipárte // mergĭnd aſă ĭa ſ-a-ntĭlnĭt ĭ... cŭ [r] c-un cuptĭór //
 cuptĭóruĭ acĕlă ĩeră / ſe dărĭmă de-amă... / ſi trebeă ſă lipeăſcă ſi ĭa...î [ε] ĭ-a
 foſt mĭlă / ſi l-a lipĭt / [ε] a pus acólō...un ĭ ŭlĕlól cu-ápă că ĕĭni ſă vrea ſă
 20 bea // ſi...mergĭnd ĭă a dat ĩntr-o pădúre // ĩm pădúre-acĕĕa ĩeră o cásă unĭ
 tĭăĭă ſfĭnta dumĭnică // a ĕocănĭt la poártă / ſi...î...ſi ſ-au [k] ſă auzĭd glaz
 dĭe...cătĭer // cătĭer [k] acĕſta a-nĕpút ſă látre tári // bába ĭ-a ſpus că dácă-ĭ
 ħom rău... / ſă nu-l láſi / dácă-ĭ ħom bun ſă-l láſĭe // ſi fáta a zĕrát kĕ-ĭ
 ħom bun / ħom bun // ſi a ĩntrát ĩn cásă // î bába a-ntrebát-o di úndĭĭ / ĕi
 25 cáĭută / cum o kámă / fáta ĭ-a ſpus tótul... / cum ſ-ĕi fiĕſ ſi... / bába lăſát-o
 la dĭnſa-ſi cásă ca ſă tră [k] ſă trăiăſcă cu dĭnſa // ſi ĭ-a ſpus fiĕti că ĭa ſă
 dúcă după trĕburĭ ĩm pădúri / da ĭa ſă rămĭĭ [ε] cŭ [k] c-ári copĭĭ / ſi ſ-rămĭĭ
 [ε] c-ſă fácă mĭncăreă / ſă-ĭ lăĭe / ſă-ĭ piĕptĭni // a dóua zi ſ-a duz bába ĩm
 pădúri ſi... / a lăſát copĭĭĭ ĭĭĭ...î...ſă ĭ lăĭĭ acólō // ſi ĭ...fáta a pus ſă [r] ſ-fácă
 30 mĭncăreă ſă fiĕrt apă / ſi din tuátĭ pĭărtĭli veneău...ĭ...copĭĭĭ balăuure /
 ĭĕpurĭ / vŭlk / ſi...ĭa ĭ-a [r] ĭ-a dat mĭncári / ĭ-a peptănát // cĭnd a vinĭt ĭ bába
 fuărte tári ſ-a bucurát dĭe acăſta // a dóua zi tót aſă a făcút / ęar [ε] a trĕĭa
 zi ĭ ĭ-a ſpus fiĕti c-ſ-dúcă-m pot ſ-aleăgă...un ĭ...

[Zi, cum te pricepi. O ladă?]

u lădîtă // acólo erá u lădîte mai mari / și mai mic // dar ja a [ε] álîés-o
 pă că mai mîcâ // și slútă // jă...a lúyát-o ș-s-ă...întórz la bába // și bába j-a
 spus di că-a lúyát-o p-asta / dă [k] p-acêstă da n-a lúyát-o pî celi mari // da jă a
 spus că p-acêsta j-a plăcút cêr mai mult // și s-a pornît mai dipárti // ja á
 ajúnz la cuptór și / cuptórul j-a dat...cîtîevá...doskîtiéli acóto // pî-urm-a mai
 mijers încă od [k] încă volestă și... / i s-a-ntîlnît cū...cătelúșca acéjă/
 cătelúșc-acéjă jerá...frumúșă/ cu blánă lúngă / jă-ă-ncepú s-ō nitezjască sã...
 / și pi urmă s-a-ntîlnît cu mărul // mărul ș-a pljecát î...criîngile la pămînt / ș-gă
 a rupt î miri [= mere] / și s-a pus j...încosuljé // ja a ajúnș acásă / ș-cîn-a văzút
 bába...ș-a pus mîlnîle-ncapî di úndi a luat atîta bogății // dar móșu [k] ja á
 diskís î...î lădîta / și din ja...ay jeshîj... / jerá áur / [ε] hergélî de caji / bûdî /
 móșu fărte tări s-a bucurát de-acâsta / și...bába j-e spus fjéti sále sã dúcă și ja
 sã...și ja s-ja și ja bogății²⁴ //

[Aceeși]

NOTE

- 1 Termenul este sugerat de soția lui care asistă la înregistrare.
- 2 Reia fraza sugerată de un informator care asistă la înregistrare.
- 3 Gest.
- 4 Gest.
- 5 Nume topic.
- 6 Soția îi șoptește cum se pune cheagul în ceaun, iar informatorul râde.
- 7 Se suprapune vorbirea celor doi informatori, VII și VIII.
- 8 Numele orașului Reni.
- 9 Complex comercial. Termenul i-a fost sugerat de soțul ei, informatorul Ilia Gheorghiu.
- 10 Gest.
- 11 Se adresează soțului.
- 12 Se adresează surorii mai mici care asistă la înregistrare.
- 13 Arată spre tinda casei.
- 14 Se adresează soțului.
- 15 Se adresează soțului care se pregătește să iasă din încăpere.
- 16 Subiectul se corectează la sugestia soțului.
- 17 Atentă la reacția uneia dintre persoanele care asistă la înregistrare, informatoarea își întrerupe povestirea.
- 18 Intervine sora subiectului.
- 19 Se adresează surorii ei care asistă la înregistrare.

- 20 Nume topice.
- 21 Gest: arată cu degetele cam 15-20 cm.
- 22 Gest; aproximativ 8 cm /8 cm.
- 23 Gest: le aşterne înaintea mortului.
- 24 Din lipsă de spaţiu tipografic, am transcris doar jumătate din ampla poveste înregistrată, considerând că principalele particularităţi dialectale se pot desprinde din acest fragment.

[Treieratul cu cai]

[Cum era treieratul cu cai?]

5

cu cai! cum iară? // arăbîlî iară / ʏodátâ / mārî / nu poş s-spúnem
c-acúma poşî / ca o màşînă / cum lésti cu bórturî / a^d [ε] dácă nu mai muŧt
/ nu mai moŧt // púnî p-arabáʏa čéjă // ş-ajíče puneé...faţáre / făčá mári / ş-o
băţé / o ʏudá / ş-cu páje / ş-ápăj o băté / iară aşá kátrâ / care...armăneáj pe
díŋsa // ş-ápăj kátrâ dî armán¹ / ş-ápăj o ʏa... / ş-cʏum butúc iar / ieráʏ
ş-al fíelî di butúčî di / to^d dî...turnáte // şî băţé / şî gáta // ş-p-órmâ măturá
faţáre-acée / ş...daváj înnăsădéj şî / ásta la dóo trèj zîli / putjéj ásta să faş //
ş-p-órmâ năsădléj / ş-punjéj om par... / caji i lşegáj / şî puneáj príma dátâ
kátrâ de-ásta / ş-o-ŋvîrteáj / şî băté ásta / p-órmâ puneáj duién / dacá vreaj
s-fac... / pleávâ pentru cai puneáj duién //

10

15

[Ce puneai?]

dujén // dujénu újte-aşá² de lat iară / ş-p-úrmâ iară ajíča...punléj
h'erăstăʏ / care de mîná dî-ésteă táje la...lşemn / pş-órmâ crişmene / ieráʏ
aşá créménî //

[Dedesupt.]

20

nú nu nu / tot ajíče dedesúpt / ş-ápăj l-întorčéj / îl făcéj şî-l întorčéj /
ş-punjéj o kátrâ de armán / care iară mai ră / şî-ŋvîrteáj cu díŋs / ş-făcé
pleánu //

[Cu ce?]

cu duiénu lísta // da ajíča punléj par / ca díŋcáuza cáji să-ŋvîrtească
dreb / di pi cum îj faţárea //

25

[Acesta era treieratul cu duienul?]

dă // ş-ajíča dacá-ŋvîrteáj cáji-ŋvîrté / pşî vineá la par / pî-órmâ îj
întorče áltî fíel / şî dizvîrteá fúnea păn la mărġînă // pastajánu da stăţé
ʏom la mărġînă // câ dî-ŋcaz dacá z báligă cálu apă / trébe s-o strîž cu
dujénu strîŋġîjé // [...]

30

[Fasolea cu ce o baŧi?]

ă! jésti leac ş-acúma pîntu as [= asta] fasóle //

[Cum?]

o măcúcă [!] ăc-așă³ // ș-aiîca-l leg... ă singîr / ș de-ăltă măcúcă /
ș_pîîî! / pîîî! / te ieî la ăuîî / șî ie fa [k] pájele ăar //

culáva ăonícă
[70 de ani]

5 [Casa]

di pămînt// făcēju...ăamúrurî// ăamúrurî/cu páĕă-ămĕștecău/ș-ă-
păi...kémău ăămeni la aĭtór / ășĭĭa / az [k] mîni nîĭa / aĭtă // șî făcēju az
atîta / într-o [k] cîteva zîli...un rînd împrejúr ĕe aĭ // p-ormă adăuza / a-
trēja / ăpátruză / îl lășă cîte-o zî / dóuă / șî sî_măi...ăodihné / că [k] păĭ
10 de! mőáli pîsti mőáli / să lășă // ș-p-ormă cosăștúf / pápură // trĕbujé de
cu ĭárnă să cosăștă aĭșteă / ș-le-adunăĭ // ș-aduĕēju acăsă / să-ntîmplă dĕ
măi avĭeĭ banĭ / dĭn ăsta // dăcă nú ĭărău săls-așă mărĭ / crăngoășă / șî făcēju
macázurĭ dĕ...

[Ce făceați?]

15 macázurĭ carĭ... / căpriăórĭ-ĕștea / îĭ făcĕă //

[Știa oricine să pună stuful pe casă sau erau anume.]

nŭ ĭerău // cuĭ_s-spŭni // ĭară șî rusăcă / care [ĕ] să [r] să-nvălĕ // da
ĭară șî nemțăcă // ĭĕste ș-acŭma căse nemțăștĭ / ĭnvelĭtĭ // sĭnt úĭti / ĭĕstĭ_kar
lă báb-ăsta // ĭĕste [ĕ] ăpăĭ cĭn o băte / ăsta [ĕ] / dăc-ăĭ să pui așă grosĭmĭ /
20 ĕĭn_zăj_dĕ anĭ / șăĭzej_dĕ-anĭ aĭ... / núma că la pătru / ĕĭnĕ anĭ / trĕ_s-o cúreĭ
/ ĭĕste-așă cuĭtoăĭe / șî o cúreĭ // [...]

[Cum era ca lucru, ca lucrătură, cum o făcea una, cum o făcea alta?]

p-ăsta ĭe măi grĕeu s-făcĕĭe // c-ăĭĕa dăcă punĭeĭ práma dátă uĭ_rĭn
di maldurĭ / p-orm-a dóĭĕa căre ăltŭ / șî-nĕpĕĭ să-l baz_gĭni / aĭĕe trebeă
25 strĕșĭn-ăsta s-hĭĭi úĭti așă⁴ // ăĕĕĭalăltă trĕbe s-hĭĭi úna ălta / úna ălta / s-hĭĭi
nĭĕtĕdă / nĕĕtĭdă // l-ăĭ scos / l-ăĭ scos //

[Cu ce bătea?]

aveă așă năboăĭcă // șî băĭĭe // făcŭtă dĕ ĭĕmn // [...] șî după
năboăĭc-ăĕe/ ĭĕĭ să lua...la nevelĭt căsa// sŭs/ dac-ăjunĕĕ/ atĭta ĭasă/ ș-ăpe-ĭ
30 legă creăstă // contă ĭn fórmă di căĭĭĭĭ //

[Formă de...?]

căĭĭĭ / cum ĭĭ spŭni la căsă //

[Asta care era, cea rusească sau cea nemțească?]

nemțască // rusăscă...puneă ũ...stuf p'isti stuf / stuf p'isti stuf / ș-o
cusăă șî...//

[Același]

pîñ la zîy-an născút

cî jo cîndî cu băjētu cálea-ntî m-an dus / ẽ! ne-a dat acólo / înaiîntî 5
z_dădeęu o tréj săptămîni / pătru-naiînti dîe a năști copîlu / da [e] la băjêt
nu / mai_ıncuăcî de-acúma la fátâ //⁵ likén_ la dósu cási / acúma-ı cû cîmént
/da atúnča cu lut // likém // ẽ! ș-jo știjém câ áz_mîni / șî j-an_da_zhor // ș-an_ 10
likít/ ș-sî_vărujesc/ ș-strokítâ dî lut aşá/ cîm_m-a apucá_sâ mâ dug_la [!]/ ș-ášà
m-an dus [!] / aşá m-an_dus murdára la kîçoare [!] // pîñ_la zîy-an_născút // 10
dă_jel tamán cără...năsíp pentrū...cărămídă // s-făcém cási / câ trăjăm acólo-ı
cásâ bătrînească / da aîce...ni făcém căsele noi // șî jel_ı...cără năsíp / șî
sîngurî am_făcú_șî ásta / cărămída / tót // ẽ! greutătî a foz_de tot fiélu //
[Copiii mici de ce boli se îmbolnăveau?]
a nóștri? 15
[Ai dumneavoastră sau alții de prin sat. Boli de copilărie.]
di copilărîie / cazamúc / jară / știț_ê-j cazamúc?
[Nu știu.]
aşá mărunțal / cum îi hi spunîndâ ! [...] 20
[Cori?]
córî / córî / da // [...] jo știu c-am_foz_la spitál / șî de-acólo m-am
umplút / ș-am [e] am adús_șî-n_sat_ı cazamúcu // dă / șî niș_ne-au spus_ı
dóctori nî[e]míc // an_vázú_că sâ-n_déje drúm_ı-acăs / "măjî" zîc " fátâ-ı
bólnavâ / da di cî jîi...ni dau drúmă" / da niș_nu ne-a spus / ne-a dat o 25
fițúcă s-o dug_la... mîedič // cîn_cetím noi / câ s-n-ávem contáct / câ nu
știu_ê / cînd s-a umplú_șî vána⁶ / băjátu / șî vek [k] băjă [k] copkîji
večînilor // aîsta să transmîti / da / pî-ormâ di sámcă jară un_fel di buálă
sámcă // știț_ê-j sámca?
[Nu știu. Cum e?]
care...rămîn_ı grîbănósî copîji / aşá / aşá / jăca ásta-ı sámca // șî 30
médiči nu pu_a_s-o lecuiască / núma bábele_descîntă //
[Cum se face?]
discîntă / da... [e] nú / nu fiicári_ștîji / știu_că...cavá-ntr-o cătrúnâ /
aşá viérđi / fac_jéli ca zelîonca / a viérđi / șî făcî crúc-aşá⁷ / la mîni /

lā...copí / la bárb / lā...și núma așá cu bábele / da cáre n-au crezút așá / ș-au rămăsî... [...]

[Da' de la ghiolul ăsta sunt țințari mulți, nu se îmbolnăveau copiii, nu făceau așa de îi lua cu frig?]

5 á frígurî?! / frígurî // malerîi // cum... da jerá și buála ásta...î...frígurî / di la ĉe nu știu / da știu că...cum z_dădeé suárle-ndesárâ / stăteá gătîn / și...î bolnáv / stăteé copílu uári ȝom ĉe_erá / bărbát / núma acólo ĉe_erá / erá tárî / și griu o lecujeuî...frígurî / așá ǎesti o buála la noi frígurî // [...]

[Veneau ursitorile?]

10 știu că bába cîn vineé s-scáldî...copíi / de-acúma lā prîma dátâ / la noi / cîn_năștiá / puneé flurî / în ápâ / în ápâ cî s-hîie...dúlĉi / eî! ca ȝobiĉéi [!] s-hîie frumuásâ / si fîie dúlĉe că...ca flórilē // ști cu bukétî di florî il puneé î ápâ / bába la copí //

15

ȝóprea catarína
șáizășpàtru [de ani]

ĉícă-n romîniá as ptut sâ lucrát / da-n rusíea nu?!

câ aîĉca sâ ȝocupá lúmea tárî...hárnîc jeráu / cum acúma cū zarzavátu / atúnĉ tot așá // cî noi dac-avém aîĉca gól împrejúru sátuluĝ // vîni gólu // [...] și vinéu î...to tímpu și luau dî-eîĉa / cā jeráu / î páisprăzeĉe
20 anî / jerá [ε] cîn ne-a [ε] a vinîși ni-a luuát / î viné di cólo di la moșîi / uóm / îl trimiteé bojeru / sâ-nțalegé cît s-ne plăteáscâ pi lúnâ / pi cît timp / ș-ástâ cari cum doreá // [...] prímăvára di fapt vineá și tuámna ni dădeáu drúmu // și sâ duĉeu toz // da de-acúma s-auză cu răzbóju / că...așá //

[Povestește așa cum te-ai dus dumneata.]

25

și nu preă / cari stăteáu la-ndojálâ / cari nu / da jeu sâ mă [k] vrejem și ioĝ // sî mă duc î / sâ mă cîtiĝ cu trénu / cu... a vapuór // dacâ noi aîĉe ĉe! / nu videám níĉa / tránsport // î trénu núma cáre l-auzím acúma // da níĝ nu jerá atúnĉa jel / [...] noi la izmaiĝ / și la vapuór ne-a suiĝt jel / ȝómu / ásta / brigadíru ĉála // î da jeu că-s-mă duc // jeî! a nóștri a văzút / n-a dađ
30 vóje / păríntî / sâ [r] s-ni dúĉim / că s-ne-mbrăcăm / că...noi așá / am fost

42

potrivít / ɕi [ɛ] î táta-ŋ trebujé bání / î píntrū caŋ / píntru vácâ / píntru
 sãmîntár / da la-mbrăcămînti noŋ rãmînjēm // nu ne-ajungă nouă / "jo mă
 duc s-mă-mbrác" // ɬosăsă cū an înaînti sóra meŋ / s-a vinít îmbăcătâ di
 cólo gîni / sî jo am vru sî jo / î...sãmîntăre / î...pînî / trebujé să t-ajungă /
 î...să prigătească / [...] píntru pîmăvară borónâ / plug / î...sămănătoăre / 5
 aîstea tuáte costău tări scump // căruța sî hîe-m ro [k] Țîregulă / î / róŋilî /
 tot / tot / aîstî banî // sî nouă nu ne mai ajungé banî // sî jo atúnc / jo m-am
 hotărît să mă duc // s-să mai dućéu mai mûltî // ei! sî dăcă ne-an_dus / ne-a
 spus că voŋ sîntet mîćî / vo pátru ɬetîŋ / da nu plătîm_ă leăfa deplîn // că
 ȧarăm mîćî // ei! noŋ ne-am hotărî sî ne-am dus / tótuŋî // ne-am dus // băjét 10
 sî ɬetî / tînerî // ne-a dus ȧómu čála / ne-a luăat / ne-a dus la jizmaîŋî.../
 ne-a hrănit / ne-a suŋit la vapór / 8 ne-an_dus la costánța-m_pári / la costánța
 ne-a suŋit î drep_bucureŋtî / saŋ la galăt nu mai ȧîn mîntî / sî ne-a dus acólo
 / ne-a aranŋat la moŋîje / î de la bucureŋtî la conŋăŋtî // ȧară o moŋîje mări //
 î...avé boŋeru čála dóuă moŋî / úna la gîrla mări / s-únă nú la gîrla máre / 15
 la túrnu severín m_pári // s-úna aîćî // [...] boŋeru nu ȧerá / ȧerá muort //
 núma cucuána ȧará / î...avé um_băjét / spunéu că di súflet băjétu čála /
 î...avé...cîzvái uámenî bronăt acólō / cari ȧeŋ de-acúma s-nu-ŋ ȧeŋ la front
 lă / s-stăie-m moŋîje // î...adimistrátōru ȧará...dim_polónġa / pol [k] fimġeġa /
 sî bărbátu // fimġeġa ȧará ca...ca um_mġedic // ȧe / acólō-aŋă // î...pi úrmă 20
 brigadíri íŋtea tot nu-ŋ lua la front că...ăsta // s-atîta // ȧeŋ / cucuána/cucuána
 trăġe...îŋ bucureŋtî // [...] ~
 avéu moŋîje mări / moŋîje...[...] avġeŋ văćî / avġeŋ î...puōrč /
 avġeŋ...nu ȧics cum îŋ colhózū / acúma di tuáte-aveŋău / librăŋġe / s-aîŋtî rúŋi
 cáre_erá [ɛ] toŋ / jġi māŋ búni ŋpečalíŋtî ȧaráu ca noŋ // noŋ mai proŋđ da ȧeŋ 25
 toŋ / cári ġemnáŋ / cari ġerár / carē...îŋ mulġă sî văćilî / ŋtiġeŋ...dacă la
 díŋŋ colhoázelġe ȧeráu organizátî mai naînti // sî ŋtiġeŋ / da noŋ...de la sátî /
 nu ȧarăm aŋă // [...] acólō ne plăte gîni / î ni hrăneġ / diminŋăta láptġ cu
 mămălġă / ne dădeă // î la toŋ / î pîneŋ nú ne-o dădeă la cǎntárî / ne-aduće
 / tăġeŋ cît vrġeŋ // [...] 30
 dă acólō ne-a apúcă sî răzbóŋu pi noŋ // acólō ne-a apŋcát // sî pîn-am
 vinít acásă / cîti lăcrîŋ am_vărsát [i] [ɛ] că di-acúma cîn [k] rúŋ-acólō ne-a
 apŋcá pi nuŋ // vinéu / s-făćéu máre rîs / făćéu pe-acólō / că răzbóŋu
 trećéu cū / trećéu coluáni-ntrġeġđî di armátî dġ... / sî ŋtrícáu porč / sî luăáu
 / punéu cazánu...ġerbeġeŋ drept îŋ [k] acólō // aŋă livġeđ búni / aŋă víŋ búne 35
 avéu acólō / máre curăŋ / lúcro búŋ / avéu lésopolos / cuŋ să zăc / nu
 lésopolos / cum să zíce nu ŋtiŋ // [...] di iólč / di-este di braz / cari / di braz
 di-ećeġa / cári că-ŋ iólč / nu braz di čeġa [ɛ] frumăŋăŋă⁹ // frumăŋăŋă / níŋti

cîmpuri frumuăse / drept că / un trăctor númai iară¹⁰ // o molotărcă númai
jară / pi mașín! / mașínă n-ávjeu / pî ăla cîmp ásta...mașínă dj-ásta n-áveu //
așá númă ca cûrsa / și [ε] cáj // cú cáji tot j... făcēju // [...] și cînd au începút
5 să refū [ε] refuġiáz de-aiċa dim basarábea / noi le spuneân / la ruș cîn le-a
spus că sîntem dim basarábea "hē! náși bráte / náșe bráte! " nu [ε] nu ne
trăvojeu pi njoj // [...]

și mult jeráu refuġát de-aiċștea / știu că...oi! ásta / știēju k-e-o-z dim
basarábea și...î / întrebáu / "nu mai știț nimică" / că noi plîngîiem / cîn de-a-
cúma jaráu ocupát / vrem ș-trimétem scrisóri // um băiét iară / cari dućé
10 lápti lu cucuána în tuáti zîlle la bucuréj di la moșii / pruáspît // ș-ápăi il
întrebám "măi górgi póșta cum dū" [ε] dădjém scrisóri sâ púji la póșta
mári-m bucuréști // " lucreáză póșta?" // "nū lucreáză fa!" // [...] da noi
copii jarám / țe-avjém pájsprăzèce-an / plîngém / vrojém de-acúm scrisóri
/ nu știjem nícă de-acásă // î avegem frátî jará la brăji la / făcēja armáta / áltu
15 jará coćentrát lă...lă túrnu severín / au fost pi la mîni / și m-au văzút acólo /
ne dućám dumínica la peátă / ne-am îmbracát / ne-a plătit / [...] pi urmă
cî și viním acásă / dăcă...s-a-nċepút cū...cū revolúțea aċeje...némți dor
jaráu acólo / pînă j-a scos pi némț din romîniia / acólo ũ avijón dărmási /
kicásă / [...] zîlnic suná alárma / [...] noi ne-am organizát / țe-am avút acólo
20 / și ni-am pornít sîngurj și viním acásă // și iác-așă din tren în tren an vinít
noi pe la plojești am vinít / știu că tárij jaráu táman...tárij jará bombardátă /
vagoáne cu lînă / cu fasóli / cum erá-n stánțe / așá ieșé fúmu / ardieu // [...] și
noi pîn-am ajúnș aiċa lă jizmaí / aiċ mai jará o cátere // și nu ni trăgeu
la márgînă / la maí // níċ înćólo / níċ înćólo // [ε] noi di cólo de la galát /
25 ne-an sujiť într-un j...vapór cu prizioniér / cáre-j dućé...în rusíja // și
noi...[ε] píndr-înși // pe-ormă nu vrojeu sâ ne deje jos la izmaí / sâ ni
dúcă-n rusíja // ċică"-ŋ romîniia ás ptut sâ lucrát / da-n...rusíja nu?!" /
plîņșete / plîņște // ș-an stat aiċa dóuă suť / pi dúnăre // și nu vrăjeu //
ș-pe-urmă umbláu níști pescári cu lúntrăle / și noi j-an kemát pescári ċeja /
30 le-am plătit țe-am avút acólo / și jerám bucurós măcăr îm pártēa ċeja [ε] sâ
ni treácă / nū la jizmaí / [...] și ne-au trecút pártēa ċeje / uámni ċeja / că
nu știu ċini ne-a șoptít / că jará pĥod / mai înćólo di la dúnăre pî...pi lúntri
ășă / dj-ésta pod // [...] pîn-am vinít acás / pi jĥos am vinít / j di la izmaí
pîn-am ajúnș noi acásă / cîn ne-a văzút "văléu!" //

[Aceeasi]

[Ce se face de Ispas?]

di ispás! / nʰoi i...acúma juŋ da / m̥ércurɨ / sǎ...î...dúpâ másâ /
îndesárâ / ne dúc̥en lǎ...cimitír / ʰor cum?! la môrmînte / noi aşá-i zíc̥em /
mǎrmîntɨ / la cimitír // cu mîncáre di p̥ōst / nu s̥î mîníŋcǎ / c̥evá de post /
ne dúc̥em ʃî...nu dácâ sînt̥î ʃîgánɨ ʃi sǎrac acólo c̥inevá / îi dǎm lu c̥inevá/
stǎm la másâ / tǎmîjém / ʃtiťi? c̥e-i tǎmîja / tǎmîjém mórťi/ îi ʰudǎm cu-ápâ
/ le púnim flʰorɨ / î...îi mai sǎpám / îi mai...ne dúc̥im ʃi [r] ʃi-i vidjém // [...]

[Și la Rusalii ce se face?]

pelín // ʃtiťi? c̥e-i pilínu! // purtám pelín / púnim pin așternút / piŋ
cásâ /

[De ce?]

câ jéste-așá buǎlǎ / c̥icǎ cǎ ti-apúcâ...sâ nu ti-apúc̥e rusálele [i] //

[Și nu se lucrează atunci.]

ēi! cári cum / aşá // la trójiťâ la noi tot acúma s-púni piŋ_cásâ /
corováicǎ / jásti iárb-așá albástrǎ-nfloréști pi dial aşá //

ǎhórǎs frumʰós //¹¹

ʃî fîn // ʃ-s̥î púni piŋ_cásâ //

[Frunzar la streșină]

î la stréšnǎ s-púni plʰōp / ʃî nuc // la stréșina cásî / s-púne // [...]

[Când erai mică, făceați așa o păpușă din lut ca să plouă?]

căluján / pǎpǎruva // făc̥eám //

[Povestește.]

făc̥eám // ʃ-acúma au făcút // ʃ-acúma au făcút î álde larísa //

[Cum faceți?]

cum făc̥ám ǎ cîn jarám nʰoi/ î...c-o zî naiínti/î stége /ʃtiť...stéga c-așá
// o-ŋsírám pe áťâ / ne legám aşá¹² / ʃ-umblám ʃi piŋ_sat / pí_la cásɨ / ʃi
fiméili ne dǎdeéu // făiínǎ / ʰóuǎ / cáre-aveá vácǎ / ʰuǎlǎ cū...cășleág / aşá
cu k̥ișleác // ʃî...numím la o cásǎ_cári ni prihé s-fác̥em ásta / călujánu aşá
noi zíc̥em // călujánu / ʃi-l făc̥em j...inaínti cu-o zî dóuǎ / î...î fórma
ʰómuluɨ // âi făc̥em cǎp / trup_î / p̥k̥içuári / tot / îl vǎpsiém / îi făc̥em ʰok /
tot / îi puniém mînile-așá¹³ / c-a murít // î...îl prigăteám / îl puneém într-ū
iǎșcíc aşá...înt̥r-o ládǎ nu mǎri ca díŋsu / ca la mort // sára ne dučám ca la

5

10

15

20

25

30

m^uo^rt / î...î^î pune^âm fl^uo^ri j tót // î...făc^ém păp^ușu^oi / plesn^ît // nu ști^u cum
să zⁱc^é...

[Cocoșei.]

cocoș^éi / ști^î?! // șⁱ-i pun^ém așă ca pi mărg^élⁱ / î^î-nșⁱrám / șⁱ-i pun^ém
5 șⁱ-nșⁱgⁱt / șⁱ făc^ăm șⁱ p^uo^m pⁱntru călu^janu ísta / ca cum s-făc^é-naiⁱntⁱ la
mort / ș-pun^ém șⁱrurⁱ așă / șⁱ...făc^ém mîncá^ri / făc^ém plăcⁱntă / de-a
noástră moldo^veneáscă / cum făc^ém noi plăcⁱntă/dácă n-am făc^ut az / n-am
ști^ut / ști^ém că vine^ét făc^ém plăcⁱntă [!] da nu n^e-a spus nímea níca // sâ
vâ h^ospăti^éz cu čevá / n^e-e rușⁱnⁱ // [...] mîncáre făc^ăm sára // șă...ca la
10 m^uort / cum s-făc^é / čína // mîncá^ri / ș-ădăuza de-acúma...î...um băⁱé^t îl
nume^ém pu^opă / únu dás^căl / șⁱ s-ni dúc^ém să-n^gropám î^î..călu^janu-òla / la
noi la gól î^î du^cém // î^î du^cém la gól / șⁱ-l plîng^é dⁱ ú^ur^mă fl^éteⁱ /-l
plîng^éău ca cum plîng^é māmă h^orⁱ acólo cîn mu^árⁱ činevá // "călu^jenⁱ /
j^énⁱ / t^e-a făc^u má-ta-m^uburu^jéne / pă^lé]dúreă deásă cu línima ársă" [!] așă
15 plîng^ău dⁱ ú^ur^ma lui / șⁱ p^uo^pa cu candélni^tă...să-l j^értⁱ dumneză^u / duámⁿi
milu^jéște / dás^călu / î...așă că // j^uni du^cém la gól // j^u-l-aruⁿcám îⁿ gól cu
tótú cū...cu-ásta ja! // cîn vine^ăm înapóⁱ / la tuátⁱ cóltur^e n^e-așteptă^u / j^une
h^udă^u...bleăscă // tuátă zⁱua atúnča n^e [e] sâ h^udă^u cu-ápă // [...] ánu ísta
fl^éteⁱ nuástre s-o udát așă / ști^u că-i păpărúva / așă-i zⁱc^é păpărúvă lu ásta
20 // șⁱ s-udă^u șⁱ j^élⁱ/ au venⁱt údⁱ/ da călu^ján n-o făc^ut// l-álde larísa au făc^ut //

[Aceeasi]

la măr^mínte

cînd î^î ũ h^om î^î v^eez / de-acúma că...n-á^ri dⁱ úndⁱ sâ iásă // î...șⁱ tráge
sâ mu^áră / sîn^t carⁱ mor fără lumíná^ri / î^î jⁱn lumínáreă // aprín^să // pîn dă
25 súfletu // așă [...]

pi-ú^ur^mă dac-a murⁱt î^î / momⁱentálnō de-acúma stăru^je / au...háinⁱ
prigătⁱti di mu^árti / di-mbrăcát / î^î scáldă / î^î peáptână / fimé^ji / bărbát / čⁱ
j^éste-acólo / șⁱ-l îmbrácă...cîti^î-j mu^áli j^él / cū...cu tot č^e á^ri // încăl^tămínti /
îmbrăcămínti ē / șⁱ-l pun pi másă // î^î pun pi másă // vin rúde^je /-l vⁱăd / î^î
30 sára vⁱnē p^uo^pa-l kámă dás^călu / î^î čet^éștⁱ / î^î dácă sîn^u din stránă / că j^éstⁱ
cári cîntă-n hóră / la bis^érică // vin șⁱ cîntă cū p^ăríntile / dácă nú / nú / cu^u
sâ priⁿéști // pi ú^ur^mă...fac coștígă /-j zⁱc^é / săcrí^u / coștíg // î^î prigătⁱles^c /
cîn să-l îⁿgruá^pi adăuza / "lénà / làsă / úne-j váneă? / s-șcuátă yin"¹⁴ // [...]

la cînă vin uāminī / sǎ [ε] pun / fac mîncărī cǎldā / púne tuátā lúmea
la mǎsā / carī vînle dǒuā trēi uorī / dǎcǎ-ī cǎld o pun în uográdǎ // afárǎ // î
dǎcǎ-ī frigî / piŋcásē / cum pot sǎ... s-aşáz-acólo / dǎ...î i-aşázǎ la mǎsā // î
cîn sǎ-l iŋgruápi / tot vîni pǎrintele şî-l cētēşte / pînǎ-naiînte diē...sǎ vîje
pǎrintele ǎl pun de-acúmā iŋcoştígǎ // îl pun / cîm muáre-atúnca îl leágǎ 5
kîcîuárle-ášǎ cu-o áťǎ / cîn îl dau iŋcoştíg / îl tăje kédica /-ī zícē / la acé /
kédica // cǎ s-nu stǎje-ŋkedecǎ pi lúmea cēilántǎ / i-o ieu şî i-o pun...sup
pkičuarē acólo / dídesupt iŋcoştígǎ // îl pun tuáte flórle-ŋcoştíg / acólo //
îl leágǎ / bărbǎţî-ī lǐágǎ cu cǎmǎşī / cǎre sǎ-l dúcǎ / î...care-s mai apruápi /
copíji / fičór / ġînerē / îl leágǎ la cap cū...peşkér / cum îl zícē la peşkér! / 10

[Da, peşchir, ştergar.]

peşkér/ aşǎ / ştergár da // li lǐágǎ cápu la acēia / î...fîmēj li leágǎ...cu
batíče / cū cu cē-au / ǐaca şî noi avém prigătít dintr-îŋsele am într-on sac
aşǎ// [!] ásta îl de muárti [!] e strǎşnic da.../dǎcǎ-ī vǐáťǎ /čē sǎ fač [!] da // [...] 15
îl dúče la bisjércǎ / ǎl cētēşti îm bisjércǎ-l ġîni...apruápi dóuǎ cǎsurī
nu ştiū cît îl cētēşti // toť / toť împrejúr coştígu árī lumínárī apríŋsi ...cētēşti
pópa / şî dǎscǎlu / şî spiétca cîntǎ / hórú cîntǎ / [...] orī dǎcǎ nu vreū [k] vor
cu préot / iésti duhovój / la noi iésti // cu múzîca // cari cum // [...] îl dúče
la mǎrmînte / la mǎrmînte de-acúma cîn sǎ pornésc / ieu fac colívǎ / ştiť
cē-ī colívǎ // fac nóuǎ colǎcēi / ş-la fijecáre colť / şî cîti-o batístǎ nú máre / 20
şî-m batístǎ rúbli pun / óari capéic / or-î...lǐē / orī... / îl înuádǎ / şî la
fijecáre colť nóuǎ // la fijecáre colť îl dǎ la uŋcopíť / [...] o gǎjîná / acólo la
mǎrmînte / píşti gruáp-u dau gǎjîná yǐjī / nú tăjētǎ / yǐjī // î...pi úrmǎ...pi
úrmǎ dípe ásta fac pománǎ // la trei zǐlǐē / î kámǎ care-a scǎldát-o / î...cari
mai de-apruápi // î...pi úrmǎ...fac şî colác / orī cúmpǎr / orī îl cuáčī colác / 25
şî care vin la pománǎ / fac mîncărī cǎldǎ / la toť le dǎ cîte-uŋcolác care
z-duč-acásǎ / şî pícolác / o batístǎ / uō peşkírî /matériji / î...nu / cē au //
[...] da sǎ dǎ stól di pománǎ // orī la şásǎ / şî pi stol / di-iczémplu jó am
murít / î híje ñi fac şî pentru bǎrbát // pèntru-amînduój // sǎ púnī pi stuot
tót...cîl trébuje pintru / iŋcǎlťămínti / îmbrăcămínti / î...măturǎ / fǎťǎ / lámpǎ 30
/ óari násto [k] de-asta di la ielétricǎ / farfuríje / plin stólu cu mîncáre /
ş-cu-mbrăcămínti sǐ dǎ / cǎ s-híjī primít pǐe...

[Când?]

la şásǎ săptămínī şî la ũan // cari cum puáti sǎ prigătíascǎ //

[Cui dǎ?]

cūj...la un nevojáş sǎ ġîndjésc //

[Un singur stol se face.]

da // care sã dă // dă mäsã s-făce la fiȳecãrĳ cãlĳ // la fiecãre cãle cĳti
ȳorĳ fac pomãn-ãsta / la șãsã / la treĳ / la nõuã / la...ãsta // da stõlu ĳsta sã
dã...ĳ la únu care-a ĳeșĳt ĳn cãsa lor / tĳnĳerĳ / nõĳ / șĳ nõ preã au / la o rŭdã /
cãvã mai șãrãcã / care-așã mai nevoĳt / puãtĳ / [...]

5 [Șĳ, cãle la ce-i spuneĳi?]

la fiecãre dâtã / cum s-șpun ȳãre! [!] //

[La fiecare pomanã.]

la fiȳecãre pomãnã / da / așã-ĳ võrba [!] la fiȳecãre cãle [!]

[Șĳ pomul cãnd se face?]

10 ăsta-ĳ pom // ĳnãĳĳntĳ s-făce ȳodãtã póm // spuném pom / da acúma
nu s-făce pom // [...]

[Pomul cum era, ai apucat?]

15 am apucãt ȳoleãcã / cĳn sã duce mȳõrtu / atúnĳ pómu / o crãngã dĳ
pom / uscãtã / ș-sĳ punéu șĳ pantȳõfĳ / o rȳókĳ / ȳãre cĳ-ĳ dãdeé acólo / ș-așã
mergã cu dĳnsu pĳnã la mãrmĳte // cu pómu cãla // da acúma nu fac pom//

[Cina cãnd se făcea?]

cĳna? // a mäsã...ĳ...ȳo dâtã s-făce //

[O datã.]

20 ȳo dâtã s-făce // ȳãmĳnĳ sã grãmãdjesc / dácã au dĳ gĳnd sã-l
ĳngruãpi...a treĳã zĳ / ĳ sãra-nĳĳ sã-ĳgrãmãdjesc / da mĳncãrĳ nu fac / ĳ / așã
stau [...] da de-acúma a dójleã sãrã...șĳ vin //

[Aceeãșĳ]

lĳnã

[La lãnã știĳi tot lucrul ei?]

25 da cuĳ sã nu ștĳu! // c-õ túndi dĳ pi ȳãĳe / pi úrmã...ȳo spiělĳ / ĳnãĳĳntĳ
la gõl ni dučém / da acúma kãr dácã / aĳ acólo ȳoĳĳtã dóuã / la crãnt / nu
té...mai duĳ la gõl // da nãĳĳntĳ la gól / tĳn mĳnti álde mãmã cu cóșu [...] fãcĳu
fãcĳu / scuturãu lĳn-ãcĳe // o dučĳu ãcãsã / ȳo ȳuscãu / dúp-ãcĳe sã ȳuscã/
o bãtiĳu cu bĳãtu// frumușél/o punĳu ùndevã áșã ști ca s-ĳĳĳ ĳe/șĳ pe-úrmã
30 dúpã cĳ ĳerã ȳuscãtã vãra / ĳeĳ nu putĳu ca s-o lucrĳezã la dĳnsã / lucrãu
álčevã // p-úrã cĳ sã rãcoreĳu / luãu ș-o scãrmãnãu / cã nu ĳerãu darãcĳ
de-ãĳste / acúmã-z mãșĳnĳ // da / șĳ sã dučĳu / fãcĳu lĳnã / pi

ur̥mâ...torcîléu / după cî torcîléu...e! sî hotărâu iî dacâ vreîeu cî s-pûji di
covoărē / torcîléu mai plin // da dacâ vreîeu c-s-fácâ pîntru [k] făcēu străji
bărbăti // sau sî fimjéli tot aşā / crîe cā poati nu ştiu dumnevoastă crîe cā
ştişî mai bîni ca mîni // atuncî cum?! // cum hotărâu iî / pîntru cî vreîeu /
cî li trebuîe-ŋ cāsâ // sî iác-aşā cum iará //

5

[Straiele, covoarele se ŋeseau fiecare în felul lui, nu?]

dā / desîgur / ierā cum nividlēu aşā cāvā cum cā...pûnim dacâ vrēiei
covór de-acúma puniei îm-pátru jîti / nu-l puniei în dóuā / da dacâ cum
înaiînti sâ purtău cū [e] cum pistiélē / noi spûniem / da dumnevoastă cu
spûneţ la...la pisté...

10

[Tot aşā.]

da / hăi! atuncâ de-acúma torcîléu mai supţîrîe / pîntru - aşā cāvā /
şti / ei! cum...

[Până când s-au mai purtat pistolci?]

s-a purtât pîn-o vinît aîcā rûsu / j-dacâ de-acúma rûsu-ŋ-
coáci...acúma mai pûni to / cā dacâ la bucătăriîi cēvā / mai puî cite un şor
aşā de cumpără de ásta / şti / dă-z mai făc di lînâ nû! / s-a dus // sî iácătă /

15

[Dacă puneai războiul, cum făceaţi? Aveai firele toarse...]

firele toársi / pi-urmâ nividím pi gárd / la ō cuŋ s-vî spun iō nevód /
dumvoastră... / ēl merǵiei di vō şási şăpti ŋŋrî / spuniei / socotiei jîgiútă¹⁵ //
socotiei cîs-păş / cit vreî tu ŋe socotiei îhă! / citâ lînâ am // ca sâ ŋe-ajûŋgâ
/ nu cî sâ ŋurzâş pi-urmâ sâ rămîi cu-acâla níci-ŋcôlo // níci-ŋcôácē // iō
jî [k] iarám micŋşorâ / în tímpu cîla cîn... / cum máma mîe / avîem dóuā
nurórî / iéli ştiîeu tat cum / da ieu iarám micŋşorâ / iō túcma-ŋ-coáci / -ŋ-
coáci / c-o vinît rûsu s-a adús ũ...ŋo fimjeli / sî ŋe-o nividít / cā nivideē
cum di [k] iorgâŋe / la dumeavoastă cum?! iŋgâni? / tot aşā // aşā un fel di
ŋuzorî // héi! sî ŋe-arătă cum // întîi pi níjluc cálcâ // pi-urmâ mărgînîle ca
sî s-fácâ cōlo ştiî cîŋs-ŋ-ŋkiz / cîn...ē! cum iará ŋòdâtâ ştiî //

20

25

[După ce năvădeai, pe urmă ce făceaţi? Năvăditul ce însemna?]

ŋîeve [k] pi-urmâ cē făcēám ?! / îl luám di

30

[Pe gard era năvăditul?]

da // da // cári-pi gard // îl lûuá / numărâ / cit şi cum / îl luá di pi
gard // pi-urmâ ha spátâ // cē lăţîmi de-acúma / îl lua / pi spátâ / sî jîgiúti
cálea de-acúma cum! lîegátî / spát-acēie ca sâ víiî firili cum! ca-s-nividjâscâ
la gúrâ / nu ştiu / noi aşā / da dumnevoastă / nu ştiu cum?! // da sî încîpiē /
cum?! // [...] cîcîrîc sau cum?! / sî făcîē...tîvî di cēlea / pi-urmâ iará suvéēi
carî...cum // múlti lúcrurî / da acúmā / nu ştiu / kar sî s-întîmple / níca nu-i
// tot a kerít [!] //

35

[Nu mai are nimeni în sat război?]

sînt care au // și la năoi sînt fimieji c-au / da la noi cunș-spun / a fost
cam oleacă greută /

[Ca să schimbi itele, cu ce...]

5 păi călcăi / călcă // dacă vreieji la pătru / cu pătru / cîm împătru liți /
de-acuma punieji há hăi! / kičoárili pi híjloc / mutăj /

[Pe ce?]

10 pi mărġini / pi pátu tálkíġi // pátru tálkíġ jaráu / dacă cu duóuâ / lua
duóuâ // da dac-ierá pátru / liagăi gúrâ pi pátru céle cari ști lâ...cum / la
spátâ / și cari la gítâ // dácă cu pátru / ă...yíti di acélea / de-acuma pim_pát
[k] pin ċi li dai? // pin tuátġ ċe ști acélea // dóuâ lași așá / și dóu-apúġ di
cólo cárġ cum // io cġn ġin mínti cġ nu-ș-cum [= nu știu cum]... vġrăġ ș-ápăi
dădeăi și apucăi / știi hírili / ca să...[...]

[Ai zis dumneata că făcea uzoare, ce înseamnă?]

15 cum?! / dacă la ġorgăġie / șau dácă acúmā [ε] cġn crġejġ ġġndác /
ġġndác de-íștiă / cáre di matási // așá și cġn vreġ ș-faș_pġntru criváturġ cum /
úġti di ístea¹⁶ / socotit așá cġ...aiġġa¹⁶ șġ socotġéz la năoi uuzăoare știi / aiġġ

[Astea care-s mai...]

care-z măġġsus // iăca¹⁶ aiġsti / da // iăcâ di-ístea / a la noi așá știu /

20

alecsăndra smokínă
șăizejdăoi [de ani]

mămăliga

25 mămăliga / herbġ ápa / dacă dă ápa-ġ ġert / ġei și pui / dà nu pui kár
multġ diġ căle-afără / potriyéstġ așá // ca șġ feárâ // ai văzú_că-ġ f [ε] de-a-
cuma feártă / înček a... a-ġvġrtġ // și dácă-ġvġrtġés / și vġez c-acólo ġoleácă
măġ trébġ făġġnâ / pui / da dácă nu / mġéstġ ġġni / ġġni / ca șġ n-ăġbâ
cocolósġ // da șġ vâ spun dumeavoăstrâ / cġn [!] m-am măġtăt aiġġa / la
soacrâ / acásâ dácă ġeráu áldi lieliġa / pi ċi / pi mġni mă punieú?! / e! io
ċġ...ai! dacă făcém curăġġăġe așá / călcám cġti-o ruóke / dă ġogġġndâ mă
30 uităġ / sâ-ġ șádâ ġġni cġoi ġeși ġn lúġi //éi! dácă m-am măġtăt / mă-ntreábâ

50

soácră-mea "știi s-faj_mămăligă?" / da iēu / h -erá rușínj // "ștíu" / da io nu
 știiém h́ica / da mǐ-a fost / abídno c-sâ zíc cǎ nu știu // doǎmni! / nu h-o
 foz rușínj așá di dǐși / cum de barbátu mjeu // jel jerá așá știi¹⁷ / dǎ [ε]
 întreábǎ / da io știu? / pun ápa / crúdǎ / pun șî fǎína / șî dǎj fúocu // cǐ... da
 cē-ǐ dǎj fócu [!] / șî vǎd c-acólo mai pun aP [k] așé / ș /-ǎ ujtá șî pun șî sǎri / 5
 cîn o adús la másǎ...[!] jēj...d-ápǎi cǐ // áldi smókinǎ aǐșteǎ cá m dilicát //
 știi nu stǎteé / s-o ujtád lǎ dîn [k] mǎm [...] / șî s-a ujtát așá / ș-o strís
 mǎmǎliga cēje [!] / șî h-adúc amínti [!] mai mǎri rușínj / n-am pǎtj [= pǎtj] /
 da spúni mǎi nú ștǐ / nú ștǐ // "da io știu" // mh-a fos rușini /-m pǎré cǎ
 ásta știi...ștíu ístǎ...dácǎ nu știi...ș-iácǎ c-am pǎtj cu mǎmǎliga // 10

[Aceeasi]

píni

fǎcǎm turtișoári // jará jemléj / luuáj / floári di jemléj / ǐi! așá cíti-um
 pumn // la un cǎun așá...cum dóuǎ kǐlj jumǎti / ǐl punjéj așá cam...mǎj
 olǎcǎ mai mul di jumǎti olǎcǎ // punjéj frúnzǎ di cǎpǎ // frúnzǎ știi! / 15
 cuǒj // socotít / nú ca sǎ taj / da númǎ...acéj cójili cǎleǎ // da // ǒ mǐnuștǎ
 de-azímǎ / o cartófj o spe [k] o spalǎi bǐni / cum di [r] di lut sǎ n-ǎjbǎ / șî
 mǐna cǎǎ de-azímǎ / șî herbé / á! ũardléj / ǐ scuturáj...cúm / ǐ sǎmínța¹⁸
 / șî herbǎ așá-nčetișó / pínǎ scǎdeǎ hǎleǎcǎ ápa / avjéj turtișoári di yǐn /
 luuáj dóuǎ turtișoári / fǎiná di pápușó / șî plǎmǎdjéj... ca-s-hǐji doskítǎ // 20
 cîn ápa de-acúma ásta feártǎ / lasáj sǎ...rǎcǎscǎ / șî luuáj turtișoárle cǎleǎ /
 șî pum cum îngroșǐjéj așá / șî lǎsáj s-doskǎscǎ / gǐni / ș-ápǐ pi Eur / pj-un
 Eur di cǎla cu gǎurjéli // noj acásǎ fǎcém rǎtúnd așá cíti-o bǐcǎtǐcǎ / șî
 rǎtúnd // da mǎmǎ-suǎcra / ǒ rupǎé cíti trej dǎesti // știi? // zíc c-așá pǎsǎ
 mučezǎscǎ / da așá cu trej dǎesti / mai rǎpǐdi / șî nú / cum! șǐ cǐ pǎn sǎ 25
 uscǎ jéle / avǐé grǐje ca sǎ hǐji cǎldút / ca sǐnu / cum?! ș-ápi le puneǎ-ntr-o
 torgǐtǎ / și lǐe lǎgǎ / șî / da acúma / mári greótǎti //

[Aceeasi]

Țî zîua di sântă măriii

[Anumite lucruri nu-i bine să le facă femeia gravidă. Ce nu-i bine să facă?]

5 aşá nîe spunîe máma mee / ca cîn jeshî gravítă sâ nu líntrî sşóbi /
sşóbâ di cşopt / ca sâ likéshî / înúntru sau gúra di sşóbâ // c-ápăi jěl /
coplíu cêla / to tîmpu...hórcoje // pi urmă cî nî-o mai spus / că-n...zîli marî
/ s-nu tái // s-nu cşóş // dî-ásta ştiş / cumnáta mee / iará hîica jēj de-acúma
fátă mări / o-adús róka dî la croiitşór // şî nu j-o pus cunópcă / şî-n zîua di
10 páşti / că jē s-prigătiē / că da jē grăvítă cū băjētu / cu stîopa / jē ş-tăji cu
fárficîile / şî jěl la hureki ári / de dóuâ hórî şîn mînti / líta marîia c-o tăjēt /
şî hureké-j tăjētă-n dóuâ lócúri // s-a adús amînti/ da cî şî-j bun! // da /
pi-úrmă jirîna / cáre-j ajića // ni povisteă / dácă ajića [...] aşá cu dísa / şî jē
zîcé "fă! crîes că băjētu mîeu di cî? cu mína" // îl ştiş pi mîşa¹⁹ // Țî zîua di
sîntă măriii / < <m-an gîndit jō cîne ar sâ mâ vādă pi mîni?!> > / jēş şî
15 mă-nkîd în_cásă / şî jēş şî curujesc pîntru [ē] díşū / de-asta...şof! nú duşég /
dă...scútić // scútić // şî n-am adús amînti // da curát ásta // în zîua di sîntă
măriii / şî băjētu jii / úite-aişteă²⁰ nu li ári / la dreápta // şti / aişte ia²⁰ //
núma ajiće j-a crîescút / aşá níşte ung // doámne feréşti! // că cu stînga la
şcoálă // scrije // da // ei! áiste-s lucruri marî //

20

[Acceaşi]

începîe sâ grăiáscă // tot la mărímînti

cúscra ştefán-ásta / a lu savakíru júlea / jîi cîcă cîn jerá micútă / c-um
pîntiçi / crîeshîé/în trúp nu crîeshîé / da pîntecoásă / şî aşá jîi iará jáli de
dînsa / că iará frumşíc-aşá / şî s-n-o peárdă ştiş / mai avîe dóuî / cum o fátă
25 / da o_ubîe [= o iubea] şî pi cîia // şî cîni j-ar hî spúsă dim_bábi / "fă! dú-ti
la mărímînti" / şî sâ zícă / stăi doámne / "na-şî sâ" [k] nú [ē] s-o-ntrebi cînevá
î "fáta" î [ē] nú // cum doámne-am uítát // am uítát / úiti iă n-a spus²¹ //
[...] s-o dăje cu mărímîntele myort / myortu-acşólo / s-o dăje de-a
străvălúcu di trej uarî // ş-a dát-o de trej hórî de-a străvălúcu // da dácă de
30 un_caz / úite şî de ásta ştiş // sâ-ntîmplă copîii că nu poa_sâ grăiáscă // jî
de-ásta tót dî la colhóz am auzít // nu nî s-a-ntîmplát c-a mej o grăiít / la un
an a început a grăií // î ápăi / o pûne-n sac / şî întreábă cînevá / "fáta grăjeshî

[k] î gîsca gîgîje / fáta / nú" // ʏof! // [...] újte-ă ʏuját / c-aşá un fel di
potritúr! / c-am ujtá de-atúnj de-asta // şi ásta iar / ş-ápăi înĉepjé sâ grăjáscă
// tot la mărmínti // ajéstea dóo lucrur! le ştiu //

[Aceeasi]

[Conserve]

5

[Ce puneţi la bănci, peste iarnă?]

la bănc! di tuáti púnim // avjém pʏon fructifjér! / campótur! cuşsâ
zîĉe / di tuáti fáĉim // şi...ʏuscám // şi uscám / în ánu trecút / îndeóbşti cam
grĉeu a fos cu sáhăru // záhăr am avút tări pŭtîn // şi mai mult am uscát /
am avút tări múlt mĉéri / zărzărj-am avút / abricuáse // î víşinj-am avút
mult / ş-ă uscát / şi am ş-acúma / şi to tímpu ferb...că aşá şi nĭ scádĭ [ɛ]
buála di stomác / cĭ nu-ĭ niĉódátâ cŃservát nŭtrebuiĉşti // [...] da aşá cĭn /
jo ştiu / cum cŃservjéz... / fac pur şi símplu compót [ɛ] âl fərb / şi-l pun îm
băjcă / şi dúpâ ásta...ĉĭnzĉc / ĉĭnsprăzĉc minúti...lj...pun cŭ...borcáni cu
tot / şi lĭ mai ferb // cu tot / cu fără mă stăruĭ to tímpu / fără súmbur / fără
súmbur tót şĭ fĭĭj // [...]

10

15

[Şi vişinile uscate cum le faceţi?]

le uscám pur şi símplu // le luuám dim pom / le-aşezám pĭ...nu ştiu
pi ĉe / pi-o scĭndur-aşă / pi scĭndurâ mări / şi ĭi uscám // jéli stau la suári //

[Da' curechiul" cum se pune pentru iarnă?]

curéku?! ăĭ rĭndijém / ăl dam pi [k] ăĭ dăm pin rĭndeĉ // pi rindeă /
púnim sári / ĭ / nu ştiu a dumĉvuástrâ s-púnĭ...kĭpĉĭ jŭti //

20

[Da.]

sâ púnĭ-oliácâ di pipér jŭti / şi mór covĭ // mórĉovĭ mai pŭtĭnj /
n-ávĭem noĭ aşá...pŭŃtĭj / númadicĭt la cantár // da dĭ-ʏók // sĭ zĭĉim noĭ
am pus un taz aşá mări / táz la noĭ ĭ zĭĉi / ĉĭ ĭ dam pin rĭndeĉ curéku /
mór covĭ / am amĭstică / dupâ gust sárija / ş-am aşezát în ĭ butuájĭ //

25

[Da' cu chisoaia?]

jo cu kĭsuájĭ n-ă [r] n-am pus // şi kĭsuájĭ s-puáti îŃ covátâ da // da
n-ám pus / n-ám kĭsuájĭ / şi pĭin rĭndeĉ din ĉeĭ mai mări / şi...mai frumós
jĉsi [!] nu ştiu cum [!] / mai mărunĉică // mai mărunĉică sâ prinĉşti // [...]

30

și după gust ă púnim sári / ʃ-ʋõ amestecám bíni-m̥mîni / da ʋoleácâ di
 zám-așâ s-fáci / ʃ-õ-așezám im̥butói / sau im̥borcáni / sau in̥ bácuri d̥j-ésti /
 zámăltuǵiti / cuṇli mai zíc̥i [!] // j_după ásta / dípi ê-am asázát / dup_ê-am
 asázát tot / am pus o greṇutáṭi / o bucîţicâ di bint deasúpra / sau pleoṇc
 s-pṇáṭi / deasúpra di pus / și o greṇutáṭi / ʋõ...um_petrói mai mári / sí_dăje
 zámâ // și cu_ásta ...și!...ș-o lăsám // [...] scrijálă di várză / pentru sarmáli //

arǵint j̥evdókâ [41 de ani]

NOTE

- 1 Termenul este sugerat de profesorul din sat care asistă la înregistrare.
- 2 Gest.
- 3 Gest: cam o jumătate de metru.
- 4 Gest.
- 5 Tușește.
- 6 Băiatul informatoarei.
- 7 Gest.
- 8 Își drege glasul.
- 9 Face o mică pauză încercând să asculte comentariile făcute în șoaptă de anchetatori.
- 10 Își drege glasul.
- 11 Intervine soțul informatoarei.
- 12 Gest: de jur împrejurul taliei.
- 13 Gest: cu mâinile încrucișate pe piept.
- 14 Se adresează nepoatei. Urmează o propoziție în limba rusă.
- 15 Silabisește cuvântul. Pronunță foarte clar fiecare silabă.
- 16 Gest: arată spre așternutul de pe pat.
- 17 Gest: încruntat.
- 18 Termenul este sugerat.
- 19 Se adresează profesorului din sat care asistă la înregistrare.
- 20 Gest: degetele mâinii.
- 21 Bate cu mâna în masă în semn de nemulțumire că a uitat.

TREBUJENI

(raionul Orhei, Republica Moldova)

Înregistrare: 1991; transcriere: VN

cîm_m-an_trezît_îo-aşá

da prímo / cîm_m-ān_trezît_îo-aşá cîn_îerám mitîţícă / ápõ...kírostrîjî / 5
îerá// şî şerbé pî kírostrîjî / îerá...cuptîŭór di cuópt / şî sŭóbâ / îsŭóbâ făşéî
fócu cu-ogŕîj / ş-sâ-ŋcăldă -ŋ_căşă // şî pî kírostrîjî / î_vátră / fěčĕájă măligúta /
borşîşŭóru... / aşá cînd_îõŭ micúţă / d-amú pî-úrmă s-o mai...modificát //
mai...

[Ce fel de ogrinji erau?]

di lă žítî / dim_popşŭóî // cōcāne // mai_î_scurt // ŭogŕîj / da / da / 10
bîeţă di răsĭărítă / aduśém şî făşém fŭócu / î...strîžém / tuămnà / şî le făşém
scîrtişoáră / ş-ápŭ tuátă iárna / fĕşéî / mîŋcări cu dîşŭ / šocălăî / dî_popşŭóî /

îjuána / ioníca // sǎŋkétu di la
pǎrîŋt // da pî bărbát buzílă // 15
şéptidăş_îŋcă nu-î am / da...d-amú
s-aprókîjî // ŭ_an şî žumátáti ma_
am şî...puî mîna pî şéptidăş //

îerá_şî_băbiéşî

cînd ne-an_dus la vacuŭári / ...î_bărbátu neŭ_îerá...cu romínu / dus / 20
luptá // da pî noi ne-o ivacuŭát // ş-aveám doî băjiţăî / de-amú íst cari vâ
spun că îî măî mări / dim_pátrudăşîŭnu / şî ūnu mitîţiel / răpîdi
după...dîŋsu / cînd am vîŋít dî_vacuŭári / n-o murít aśála / dă / di ŭosîndă /
crĕ_că / c-ă lipădám / şî ni duśém / şî strîžém skiši / că_să_dăm postăvcă /
vrădică / s-plătím pî pomínt // copkîlu_îerá bōŋláv / da_dácă după răzbŭóî 25
dōctorî nu_îerá / ĕî! n-ăvĕm ūŋ_să-l duc / i mai_puniĕm / cum_îerá móda la
bábi / húşĭ spuđĭtĭ / dîśă că...dî-ésta...spúdă / ş-cŭ húşte / di la buŭŕş /

- spuđítĭ / c-ádĭca sâ-l strĭngâ lă...la pĭncę // eĭ! ŝ-tot ĭ-am pus / da ĭl punĭám /
 ŝĭ mâ dušâm la deâl / âl ĭpădám cu máma / cu-o bába / ŝĭ ĭe / cum ĭe vai
 di cápu ĭeĭ / nĭsĭsĭ mĭnĭcá / nĭsĭsĭ...nĭcâ...n-ávém // ŝ-ô murĭt ġétu copkĭl
 ašéla / nu l-am putút scăpá / da ĭstalând / de-amú ĭerá măriŝĭór / di vo trĭej
 5 anĭ / pi pátru-aŝá / mĭeržá / ŝĭ...bodapróste! cā l-am ĭnŝurăt / i gospodărĭ /
 mă búcur di đĭs // [...]
 ŝ-ápu mai ĭerá un sort / nu ŝtu ŝĭ mai ĭerá / cu cĭrtiĭ / cu lábi di cĭrtiĭă
 / đĭsé / câ trăbu să-ĭ scăldi / să-ĭĭ...
 [Cum adică?]
 10 sâ sâ-l ħoblojásĭcâ / cū lábi di cĭrtiĭă // sâ prĭz-o cĭrtiĭă / ŝ-s-ô / ŝĭ [r]
 sâ-l ħoblojásĭtĭ acoló / ŝ-spĭelĭ copkĭlu cū... / ĭerá ŝĭ băbiĭŝtĭ / ŝĭ...eĭ! ŝĭ / tot
 cárĭ ĭerá sâ muărâ / murĭé // [!] [...]
 bábili discĭntá / ŝ-đĭsé cā ĭ-o trĭecút // [!] di la bába // [...]
 [Cum zicea?]
 15 ĭ...s-o sculăt ĭ cutári / cum o kámā
 mărz dimĭniĭăta /
 s-o pornĭt pi cáli /
 pi cărări /
 s-o-ntĭlnĭt cū spăriĭétu ŝel mări /
 20 cū spăriĭétu ŝ-cu spăriĭáica /
 ŝĭ ħúrsu cu ħursuăica /
 ŝĭ [!] tot aŝá / d-ist cuvĭnti
 ŝĭ-m pomĭnt l-o trĭntĭt /
 ŝĭ ħóki ĭ-o-mpăĭĭĭnĭt /
 25 ŝĭ [!]-ĭ kib di mort l-o lăsát / ŝĭ
 s-o-ntĭlnĭt cū máica dómnuĭ
 ŝ-că o-ntrebát-o / d-amú pi māmă-sa / [...]
 di úndi nu m-oĭ ĭŝělá /
 di úndi nu m-oĭ...văĭcărâ /
 30 câ?...câ-ĭ s-o sculăt /
 d-amú copkĭlu / cum vâ spun/
 mărz dimĭniĭăta /
 ŝĭ nu ti-ĭĭšelá / nu ti văĭcărâ /
 dú-ti la maica dómnuĭ /
 35 cĭ ŝtĭĭ a cĭntá /
 ŝ-a discĭntá /
 ŝĭ cuvĭntĭ-aŝá / da ĭđ nu preă ŝĭu mĭntĭ / amú // [...]
 [Și ce mai făcea?]

cînipă

ștîu / dac-am făcút / ș-am țăsút / ...pi vriémea șarașîi / tórt în tuòrt /
 ș-îmblám nû / n-áveej pistîelcúțâ di-ăiestea / Țoř șevá pi vriémea răzbóiułui
 // dā...cînipâ di-ášéiā / ș-ápŭ ș-înaînte-an_tȚórs / ș-an_țăsút Țstátivî /
 șî...fustișȚoără / ca cîn_vîăd venísâ...Țoř [= un]...fîșșîă / d-îștea / îmblá
 piŭsat așá / cû..."măi / ș-tu-așá nevástâ tînářă / ș-cu-așá fústâ sâ îmbli?![!]" /
 da di uŭ sâ iau álta [!] mai búnâ! / [...]

[Cum era lucrul cânepii de la început.]

[!] dá / da / știŭ tot/ o_sáminî / ș-ápu-o culîéz / da // Țó sáminî // ș-ápŭ
 șî naînti Țo...o zmúlž // ș-áp-o puĭ ș-o tȚokéști / Țrăuut³ // ș-ápui Țo Țusús /
 ș-ápŭ...bătătuóri jésti / ș-o băt // cu bătătuóreă // ș-ápŭ jě... / după șî-o baț...
 / Țo răžii / Țo faș fuiȚuóre-așá iă ! / ș-o rážîelî / ș-ápu jě...Țo piérii / ș-áp-o
 képtinî / ș-ápŭ-o tȚórs / ș-ápŭ-o zoliéști / ș-ápu faș díntr-îŭsa...șe-s
 trebuiéști⁴ //

[Da, da, spune, spune.]

î...Țo sáminî //

[După ce o torci.]

după ș-o tȚórs / țaseáĭ șărvîțăli di ștîers pi fătĭ /

[Înainte de a începe să o țeși...]

eĭ! da ai rîșkîiét-o / da // äĭ rîșkîiét-o / Țo zoliéști / s-o faș curătâ /
 da / [...]

[Cum le zoleai?]

î...turnáĭ / ĭi punĭáĭ într-ŭ știubéĭ / șî punĭéĭ šînúșâ deasúpra //
 șî turnáĭ uŭcrópu o dí-ntreăgâ / turnáĭ // šaúnu di uŭcróp / [Ė] di uŭcróp /
 așá iă! / ș-s-fășé curătâ / s-fășé bălăĭcâ / șî...șî búnâ // iăcat-am [Ė] îngropát
 o băbușoără / cînd_jéri?⁵ / cu póduri / șî [Ė] di Țólnișe / dí făcúti dí / díŭ
 cînipâ // di mína ĭĭĭ / băbȚoărăli cáre / bătrîni ș-au avút-o / o ŭnú di muárti
 / túcma păn...păn-amú / ș-măřșoără bába / can...camȚu Țóbdăž di-anĭ /
 trébuje sâ áĭbâ // ș-iácâ s-o-ŭngropát / cû / cu di-ăiestĭa // șî așá iă! ș-o măĭ
 dat la ņjemurĭéli di / tót din țăsút iăca / cuŭ...țăsăm / noi // cîti-o bučăĭcâ
 di țolișȚóř / o bučăĭcâ di šéĭa / cumpărát ĭ / ņ_pře...puřín așá iă šî / di pus

pi_mîna la pîopa / dî [ε] tăt di-amú // niști băzmăluje pîntru noi / acolo //
la năsăli / pocrivăli o cumpărăt / cămjeși //

[Aceeși]

cîm-an_cunoscút io cu sótu

- 5 àsť toámna am avútă / ố...dóuă nunt ș-o pitrecániji // mi s-o-nsurăt
băietu ist mai mărije // ș-ápi mi s-ō măritát / ș-pîște dóo săptămînî am făcút
áltă nuntă / s-a mărită fáta / ș-pis_trej săptămînî...ni-s-o duz băietu la armátă
// ș-ápú s-o dús pește o lun_dî dílje barbatu la sanatóriu / ș-ố_ramás sîngură
/ viné_nu la lúclu / lucrăm // mắ_mîngiém / cîn_mắ_dắm acásă plîžém /
10 dácă-s sîngură / -ntr-atîta / de_hop súfljeti ă_ramás eo sîngură //
- [Dar acuma aicea o nuntă se face altfel de cum se făcea mai demult?]
- ălťiél / hě! cîn_m-am măritát ố s-vă povestésc cum am făcut //
- [Așa. Unde te-ai cunoscut cu bărbatul...]
- 15 úndi ne-an_cunoscu // noi prima dátă / iáca cum / sắ_vă spun de_lă-
șépút // d-aveéz vrémi?
- [Avem, avem.]
- prima dátă / cînd ne-an_cunoscút noi amîndói / cum?! // io ierám ím_
mahálă cu părinți lui // șî...mámî lui n-avé šî [= cine] máma ierá sîngură //
- 20 šî n-aveă šînî i scri scrisuári // 6...ș-am [ε] ș-ă_șepút a-î scrii io scrisuăre // io
ierám⁷ / di vo pájšpezěșe-anî / šî scriém í scrisuári⁸ / de la-nčepút iáca
ș-acúma // cîn_m-am_î [k] cî m-an_cunoscút io cu sótu / iáca cum // io ierám
í mahálă cu pěrîntî lúi // de-amú // mắtúșa lui // cárę-o luuát-o di súflet / l-o
luă_di súflet // părinți lúi la sírota // da aįști carę l-o luă_d_di súflet / de-amú
25 mắtúșę / da iěl tő_mám_î-o díś // dă de_trej anî / l-o luuát //
- mám-ásta a lui / nú știa sắ... / n-aveă sắ štíi cărți / ș-nu știa a scrii
scrisuári // šî_vînîă / da io i-aveám páisprędășe-anî // šică "vínă fátă na! šî
scrii ho scrisuári lu fétéă" // iátă io-î scrijám_dă / niš_im_mínti / niš_în_cap
că io a sắ šiu cu díșu căsătorítă // šî m-an_dus... uo dátă / de_dăori / trîi
30 uori // pă_cînd_ęa de-amú s-ō-vătăt / zís_că "ș-vii sắ-n scrii scrisuári" // ș-tot
io mă_șém // cînd iěl de-amú trimeti o scrisuári napói / ș-cîn_ni le_dă / le [ε]
primhé máma / lisavléta / de-amú h-î mắme de-amú // apú io tuătî i li

ja! // cîn am însurá băieși / fiéte-le-am marítat // cîte șáp sýt čizáj di rúbļe //
 da atúnša sâ fășău núnți! cu-acordéuon // acordiun / pârínța s-gătiéu
 de-amú // Țo fășem tod la ũ loc // sâ gătíeu / fășeu mîncáre / no-ășă di muls
 ca amúja // doámne férște! [= ferește] númaj ok di Țom / nu-s pî más-așéja
 5 // d-ap cûm / dá dá // ș-tót cáre-a ši Țo řă / ũo fimjéji řě / tód vîni j'đíř câ
 n-are še mîncă // dá / d-apă cum dárâ /ășă să-ntîmplâ / [...] fășem bȚorș c-
 curíék-atúșă / gálúșe / s-fășe de-ástâ / sóuăs / cartoáfe-așă / éi! mai îņscurt
 mîncári sîmplâ // nú așă dje-nterésant / da amúja lúmea pre țári // da amú
 dacâ s-o scunķít așă tarfe / nú știu cum s-or mai fășe-așă // [...]

10 câ dacâ vîni Țo...pȚoftítâ / ș-nu Ț-a convení cum Ț-ai făc¹⁰ mîncárija /
 doámne ferés!-apâ-s [= itî] scuátî vórbâ // řî Țacă...ȚoȚ-nȚoám-n-asta / Țo va
 spun cum am făcú nȚoí núnta // noí núnta / h-ă făcút băjétu ísta carē /
 jěl...lucreáză-vătuóři / dje ĩeducátea fízicâ // řî masazíst // lucreáză // dà-Ț-
 vátâ piȚ corespoděťâ di judícâtuóři // ja! băjétu ist-a heu // tář-z mulťânítâ
 15 cu tós copķíji // Țacă // [...]

ș-ă făcú núnťâ / am făcút fiéluri / fiéluri / di fiéluri di mîncáre / anȚ
 gătí mîncárija říša lă stalóvi / h-o da vóji directóru / ș-an gătít //

[Spuneți-ne ce mîncăruri ați gătít?]

șe mîncáruři anȚ gătít?! // Țacă řísep di la-nșepút // řăsuóř / cîrnăt /
 20 siliótcâ / afumátâ / seljót câ de-ástaláltâ / grásâ / [e] vîņegriét / gálúșe...cărni
 prăžítâ / di găjínâ / Țo dĭ-asta...vinegriét-am spus da?! // cárne prăjítâ // řicrá
 / řeágřâ / řeste // da // puĭ așă pĭ batúon / ș-apúĭ ũ² cŭ ĥun /ș-puĭ...řicráu-a-
 șeă // [...]

[Ce obiceiuri erau?...]

25 cuȚ să-nșepi núnťâ / da?! //

[Ce se făcea sâmbăta, duminica, la mire, la mireasă, cum venea
 nănașul...]

Țacă vă spun îndát // Țacă vă spun // la noí la fiel / cum o fost ástâ
 tuámna la núnťâ // o vînit núnu / deódatâ vîni núnu / cu poftítí lúĭ // íntră
 30 Țogřăđă / nóĭ ca sócri marĭ / noí sócri marĭ / acúma dac-am řísurát băjéři /
 sócri marĭ / noí ca sócri marĭ / řeřím cu-o varjélnítâ / **mai** bogátâ / dje tȚót /

[Cu ce ieșiți?]

cu-o varjélnítâ // varjénítâ așă sâ kámâ // bogátâ Țo grăjés řlépidi /
 řĭ dumnevôástrâ nĭs nu dovďdíť s-scriť // ¹¹

35 [Nu, nu, e bine.]

Țo-așă gră / nu po grăji-nșet // Țo așă / múlt / říepede // řĭ...varjént-ășéje
 sâ řĭe řĭ Ța bogátâ / cu fiel de fiel dje prăjítúři / cu rakíu / řĭ poftím toť
 poftíři řéjă / ș-ápă-ntrăm îņ cásâ / řăr napóĭ cu bărbátuĭ / řĭ dup-ajásta vîni

sócru ŝel híc // járă // nój jár ȝeŝím cū vâriélŋta aŝeja / ŝ-cu pađnósu
cū...žín / cu băuuturâ // de-ás'a/ cu rakíu// da noj prihím pi ŝeǵlalt // nú / s-o
gramadít tuót / băiétâ zduc la zacs // sâ dugla zacs toátâ núnta // ȝeu
zácsu-acólo / hírlu je pi hireásâ-mbrátă dĩ...cabinjētu zácsu / cum u prigătí
zácsu / uŝcobođră ȝhos / îmbrátă / păn...gós // gōzla scărí / vin înapóu cu
núnta // di-amíjii cîn vin tuot / întră uogradâ / noj di-amų jár ȝím ŝi-ȝ
prihím / cac búđto prihím núnta tuátă uogradâ noj atúŋŝa // aŝá o fuost / da
/ ŝi pi-úrma cîntâ mărŝu-aíŝtă...núnu ŝel mári condúŝi núnta // ȝeǵ // nój /
ŝ-nój sócri-íjmarí // dar [ε] núnta ȝ-a núnuluj atúŋŝ // núnu ŝela mári
poftéŝti tuátâ núnta la másâ / spûni câ pártēā...sócrulŝ ŝel híc / s-ŝádâ îm
pártea dĩ la deál // pártēa sócrulŝ ŝel mári / îm pártēa dĩ la vále/-a núnuluj
/ îm pártēa dĩn híjloc // cá...cum ŝi al [ε] cum ŝ-nimíreŝti aŝá // acólo núnu
ŝédi-ȝ cápu mǵeŝi / túpâ ŝē / s-ȝ-azezá tuátâ lúmea la másâ / nu mǵníŋcâ
níme hícâ / păn cîn nu sâ leágâ núnu ŝel mári // ŝi núnu ŝel mári...mǵérži
suǵcra ŝeǵ hícâ / ŝ-al líágâ frumȝós / cu proŝuǵpe / da la nój líŝa sâ leágâ /
mǵi! doámni féréŝt cu cíte! // da príma dátâ cu proŝuǵpe // ŝ-áp-c-pocrivǵǵi
di-éŝti / macróvŝi / cū pocrivǵǵi di-žestelǵnti / cu ŝalíŋž bûni / cų custiúm /
cū maiȝŋscurt / cú fíel de fíel / cáre ŝi cum / vra s-fácâ mai interleŝát / sâ
ŝiǵi // frumȝóz dĩ tot // ŝ-ápi-úrma / pâ [=după] ŝe-ȝ líágâ / mǵníŋcâ tuátâ
lúmea / ȝes afárâ la žuoc / tuátâ cáre-s porǵituári / fiméǵi pǵrǵituári / ùn / ŝiŝ
/ŝási pǵrǵituári / ažuŋg ŝi la páŝprăđăž porǵituári / pe cum ȝe ŝi núnta de
mǵári / ŝtiȝerg mása / dirég mása dĩn nou járă / spălâ ŝtačǵniȝe / pun rǵŝól
dĩn nou járă mĩŋcári // mai-ȝscurt / fac [ε] mása ca dĩntí járă // gǵtiéŝc //
járă // ŝ-sǵ-ŝeŝi máŝa ŝeǵ mári // la maŝŝeǵ mári...járă-l líágâ pi-n [k] sócru íŝt
/ [k] pi núnu líz mári// suǵcra āž hícâ// al leágâ frumȝós atúŝa járă / dpe ŝ-al
leágâ / la [ε] mása ŝeǵ mári / ŝǵ-ŝepĩm colácų [k] ajáŝtă...líegátū cún-z-dik-ȝo
gǵíŋa // ȝ-ȝ gǵíŋâ mári prǵíŝtâ / o dúŝe la núnu ŝel máre / núnu ŝel máre i
deȝórí atúŝa s-scuátâ ũ đǵŝi / ŝiŝprĩŝe ru[=ruble] cíť al lǵŝâ ínĩma mai-ȝ
scurt // ŝ-acóló ȝ-adúŝe prigătítâ gǵíŋa-aŝeà / cū...líéŋtâ rȝóŝi / cu búŝuȝóc
/ fíel dĩ flȝorí dĩ flo [k] / fíel dĩ fíel dĩ flȝorí // ǵl leágâ //ŝ-acóló pă [k]
pǵrǵiŝtórĩ kíuǵe / nu vor ŝǵ ȝ-o de / păn nu plǵtíeŝti gǵíŋa // núnu đĩŝi câ-ȝ
gǵíŋa-ȝ mitíŝicâ // ŝi-ȝ púnȝ-acóló ũ uóu / de-amú la gǵíŋâ / uóu / uóu //
cǵc búťk-ȝe sâ uóu-atúŝa // frumȝóz dĩ tót // núnu ŝcuátĩ ru [ruble] ŝi
pléŝeŝti / ŝ-sǵ ŝiŝtiéŝ porǵituáreȝe / cu cíť-um pahár dĩ rakíu atúŝa núnu //
li đǵ ŝi ȝo ŝiŝprĩŝi rúbľe / ŝ-cǵti-um pahár de rakíu // ȝeli ȝeŝ járă kíuǵĩn / sâ
dúc// mǵérže núnta-naĩnti// ín-zóru đĩlii/ trébi đíezbrǵcátâ híreásâ//de-amų
// núnâ...áŝtâ mǵre / ȝi ȝe ĝirlǵntu fétĩ / adíca híreŝi dĩŋ cǵp / ŝ-uȝ leágâ
cu-o băŝmá búŋă / ŝi-ȝ púnǵi [ε] ín-ĩ ŝkĩnári aŝá ȝa / o pocrivǵlâ búŋă /

xorj...șe-ári je șel mai bun / mai Ț scurt ári // și níre lui / îi ie bukiétu / ș-al
káptinâ / ș-ál prîsuárâ cū...sămínțâ dle...busuióc / și-î spúni câtē sāmínțâ di
busuióc / ā...țea [=atâtia] coplíj s-ăibâ // [!] [...]

5 și de-amú adéuza / s-fășj colácu // de-amú / cu nunt-am terminát-u //
de-amú // atēuđ/za [=adăuza] s-fășe colácu // -așà s-kěámâ la noj colác / áltâ
partj s-kjámă...e-ál suórt î / pālălău / nu ștu cūm mai zíc / da la noj colác // la
colác așă // vînj...núnu șel már eárlă cu poftíțj lui // vînj fíjēcárē fimjēi / carē
cu-o castrúlj plínâ cu fánínâ cū / bumbáni / cū...păhărúțâ / cu língurj // álta cu
căldárlă jămăltuítâ / núna șej mári adúșj lígěán mári / și-ŋ lígánu šela / tót
10 sórtu di posúdâ // și língurj / și furculíțâ / și mai Ț scurt / toate šelea șe
trebujēștj // pentru [ε] gospodínâ // și lî dá / la amîndój // de-amú // tînărlui /
și tînjeri / de-amú // lē dá amîndój îm prîmírjē / s-s-țšépj colácu // eára...bjey /
žín / rakíj / kefujēs / tót // líniștj / nú trebuj-óáminlă care sâ nu šíj / bjēt / s-sâ
bátâ únu cu-áltu // frumyós îm párlj // [...]

15 [Mai demult tot așa se făcea?]
înaińtē?! / nú // v-am spus cîn jo m-am mēritát nú așà // cu acordiyónu
/ ș-mîncáre puțínâ / ș-acólo vo cîteva părăk /
[Da' obiceiurile tot așa erau?]

20 dá // tót așă // tót / ajásta yobišēj / tot așă s-fășe / dinaińti vrémj ~
s-tráze yobišēj búnu așă // da tot așă // și conocári / sîm băjēt / carj jej știu
conocári / ș-skimbâ colác / jáca cu-asta am uítát s-vâ spun dar // colác ári /
ș-colác și híreása / și hírlj / ș-ápi jji...băjētj / šēja / carē-s conocári / jji știu a
vâ spúni / pătărjēni frumyásâ // frumyós / ajásta tražidíj dinaińti vrémj sâ
tráze // frumyós / tari / dar // [...]

25 ē! / nú / la noj amúja áz / cum jereá yodátâ / așă jereá yodátâ / dá amú
dj cîndj / m-am aflát jo pĭ fáța pāmíntúluj și jó* [!] / pă nú j-așà //
[Cum era înainte?]

30 máma nj spuné // că fáta logodjé / cu băjētu / jáca / logodjey // logód-
n-așēje / jáca cum s-kámâ / fáta avjé yó šalínca / și băjēty-aveá yó šalínca //
și s-skimbâ únu la áltu // ca cum aj skimbâ injēl / s-skimbâ // amú fíeti...dacâ
nú-j plășē di băjēt / i da šalínca-nyyój // ũjēlēš cū? [=înțelegeți cum] // da
băjētu dacâ nu-j plășē di hírjásâ / i da jēl înyyój // cadóyu / șal mai Ț scurt //
cum sâ mai kámâ // i da înyyój / dař // sâ-sámnâ k-jēl...nu-j plăș [k] nú trăjēștj
de-acú cu hírjás-așēja // [...]

35 înaińti vrjēmi așă jereá yobišēju / că dacâ hírjása nu jereá cîņstítâ //
z gráim așa? //
[Da, da.]

apú iě...ăiásta...î / lúme-astáláltâ / tʰot / suácre ŝei mári / àpú,
i...uocără / ŝî puniě la colác / î...níŝti cyordiéli rĭéli // ʰurĭti // dà dácâ ierá
fáta ŝinŝtítâ / apu-o liěgá...liěnt rósĭi // tót máma / spuné // liěnt rĭŝŝi / ŝi
kiuiě / colácu / ierá bucŭruásâ / suácre ŝei mári / mai ĭ ŝcur / di nórâ // c-o
fos ŝistítâ //

5

rusán tamára
pátruđăŝŝapte [de ani]

ierá odátâ o cáprâ

ierá odátâ o cáprâ cu trei je [k] câ ŝi-aveá trei iezĭ // ŝî o dátâ ŝ-a [ε]
s-a dus ĭa s-le-adúcâ mĭncári / ŝ-le-a spus iézĭlor să fĭiě...cumĭnt / să nu déiě
drúmul ĭ la nímenĭ // ŝî...dar ĭn tímpuľ acésta lúpuľ ŝedjá după...cásâ / ŝi
ascultá // cĭnd ŭ s-au dus ĭ / s-a dus máică-sa / iei...de-acúm stăteá cumĭnt /
ŝi a venĭt lúpul ŝî...î...strigá să-ĭ déje drúmul // dar ĭ...acél mai ĭ măriě a
spus să-ĭ déje drúmu că ie máma lĭor // ĭar ĭel a spus că nu ie máma lor //
ŝ-n-a vrut să-ĭ déje drúmul / apŭ ĭ ŭrsu s-a dus [k] lúpu s-a dus la [r] la ʰurs
/ ŝi [ε] l-a rugát să-ĭ ĭ [r] să-ĭ fácă glásuľ mai suptĭre / să-ĭ ...ascútâ dĭntĭ // ŝî
a vinĭt ĭel dĭn nou la iei / ŝi strĭgá de-acúm cum strĭgá máica lĭor // ŝi iédu
cél mai mări a spus să-ĭ déje drúmul / darĭ iédu cél mittél / mic / a spus că
nú// dárâ acél máre nu a ascultát pe cél micút / ŝi ĭ-a dat drúmuľ // ŝî...s-a
dad dúpâ ʰuŝă iéduľ cél mări / ĭarâ acél micút [ε] s-ă băgát suptĭ vână /
ĭar acél mijlocĭ ŝî s-ă suĭtĭ pĭ cuptĭor / ĭn ĭ...ĭ ʰuorn // ŝî a vinĭt lúpuľ / a
ĭntrát ŝî [ε] l-a găsĭt pe cél [k] iéduľ cél mai máre / ŝ-l-a mĭncát // s-a aşezát
pĭe...vână / ŝi aşteptá să ĭásă ŝi acéĭlănt doi // ŝî...dĭě iéduľuľ cél mai mi[ε]
mic ierá / mijlocĭ ieră / î...a stărnutát // ŝi a stărnutát / ŝî lúpul l-a nĭlebat /
că cĭni s-auúde // da [ε] darâ iédu ĭ-a spus să se scuáĭe că...iél s-auúci¹² //
ŝi ĭ-a dat ĭ...ĭ-a dat ĭ¹² să l-a...mĭncát ŝi pĭ iéduľ cél mai mijlocĭ // ŝ-pĭ cél
micút nu l-a găsĭt / ŝi s-a dus ĭ... / s-a dus // a vinĭt ĭ...máică-sa iézĭlor / a
vinĭt máică-sa iézĭlor ŝî a văzút pĭ fereástră dóuă cápurĭ de iezĭŝĭor, ĭ tăĭăti
// da iei [k] ĭa [ε] ĭa a crezút că...acéstea sĭnt iézĭ iei / se úĭtă dácă nu vĭni
máma lĭor // ĭa a venĭt / dar ĭ [ε] iézĭ [k] iédu cél micút o-aşteptá plĭngĭnd //
cĭnd ĭa a venĭt l-a-ntrebá "de cĕ plâng?" ŝ-ĭel a spus că a venĭt lúpul ŝi ĭ-a

mîncát frățiuóri // jără cápra a spus: "nú-l nímíc / jō o să mă răsplătiesc pe jel"
 // șî je [k] ja s-a prefăcút că fáce uo...cumátri [k] uo...práznic / ca să ...să-l
 kéme pi lup // câ nu știu cini j-ă î...mîncát jézî // s-a dus ja la lup/ l-a căutát /
 pim_păduri / pînă ce l-a găsît / șî...li [ε] l-a-ntrebát / l-a kemát la práznic / ș-l-a-n-

- 5 trebát dácâ nu știje cini j-a...mîncát jézî // da lúpul a spus că jel [r] jel nic nu
 știje / de-ar ști...ácúma l-ar sfîșijă // dar jî...[ε] și s-a dus lă cápră la práznic // î
 cápra a prigátít plăcinte / tot ce trebă pentru um_práznic // șî jărē ș-a pus
 î...uo...a făcút o grupă lîngă masă / și a astúpát-o // cînd a venît jî...î lúpul [ε]
 ja a pus un_scaon die...liemn // și cînd a vinît lúpul s-a aședát pe jel și a căzút
 10 [k] a mîncát cît a mîncát / î pîn-ce...s-a săturát / și de-acúm séfăcușe grieu / ș-a
 căzút în grupă // șî de-acúm ardeă // șî-l spu [k] ziceă..."scoáte-mă cumátră /
 că mai mul_n-am să fac / scoáte-mă" / jar cápra zice: " jác-așa cum ît árde îji
 ínima / așa mi-a [r] mi-a ars și miji ínima / cînd jî...am văzút că nu mi-s [ε]
 jézî // și așa cápra a rămás númai c-un jedút //

15

gálea vîrlan
 trîisprizêci [ani]

la bunica

- șin mînti cînd jî...prima dáte jerám micută / câ șî mămica a spus // că să
 mă jeiș-pi mine la cubolta¹³ / dară tătic spuni / zice // â..."nu se_puálu că-l
 20 micut / ș-o să-l fiji rău¹⁴ / da jo așa mă ūngá di mămica/ spuneăm "mămică /
 jé-mă / mămică / jé-mă / jo mărc cu tini" // șî n-a mai avút încotro / și m-a
 luuát // șî în autobús / ūin mînti că m-erá rău // și spuneăm / "tă-mă répidi
 [!] coșuljétu" / jar ja spuni / "té-am spus c-ar să-l fije rău" // și...am mai răbdát
 jo uoljecúă / m-au scos lă...î...[ε] au dieșkis feréăstra / și am mai tras uoljăcă
 25 di áer curát / și mă-am venît în fire // cînd am ajúns de-acúm la bălî 15/ nu mai
 aveăm putel / șî de-acúm nu-m plăceă mirosul acêsta cînd treceău
 autobúzele/ [ε] mă săturásim di jel//spuneăm că...să-mă jéji uo-ugetátă / poáti
 mă-a trieci // și êj! cînd am ajúns la bunica / de-acúm acolo / î...[ε] / cînd am
 ajúns jeráu cirieși cuăpte / vișini / căpușunê / zărzăre / abricoáșe /
 30 diferiti...frúcte / liegúmi / și de-acúm acolo sigur k-e la tără / și je mai frumuos
 / je mai / áerul jéste mai curát decît la uorăș/

[Acolo vorbesc toți moldoveneste, în satul ăla?]

îñ_sat sînt şî rûş venîť / íatǎ cum_ă / o feméje î...moldoveáñcǎ se
 ăşǎtoriěşte c-um_bǎrbát rus/ şî sînt şî ruş// acólo / ş-da mai mă...majoritǎtea
 ýámenilor care trăjesc îñ_sat / sînt moldoviénî //

[Şi bunicii tăi sunt moldoveni?]

da //

5

vioríca ătiénco
 treispriziéćî [ani]

o-ntîmplǎre

[Ti-a spus aşa vreo întâmplare bunica sau vreo poveste vreodată?]

mî-a spus că...vreo-ntîm [k] o-ntîmplǎre / mî-a spus cînd_î...pi vriémea
 10
 ăámetej // cum_ă...jej au făcút_î túrtî dí [k] cû yorǎ // şî le-au ascúps îñ_î...î...îñ
 ăod / îñ ýursuájǎ // şî je...spuneá că aveá un_î fećlór / şiergéj // şî jě dupǎ
 miryós cunoşteá // şî s-a sujít îñ_păod / a căyutát / a căyutát şî...nu găseá
 rimíc // s-a suít îñ_păod / j-a dat îñ_cap cǎ sînt îñ_pod // şî dupǎ mirós le-a
 15
 ăăsít îñ_î...ýursuájǎ / le-a luat / le-a scos / şî le-a mîncát //şî s-a ăflát [!] // pî_
 ýrmǎ l-au dus riépidi / jerá um_miédic / şî-acúma jel trăjéstî / dar jéstî bătrín
 ári // şî l-au dus şî gǎta /

[Ursoaica? ce este?]

ursuájǎ jéşte î...cînd fáćem fyócûľ îñ_î syóbe / î...cum la țǎránî / apă
 e...î...îñ păod jéşte ca un_fel dē / jǎ jéşte numítǎ ursuájǎ / îñsǎ nŭ-j ursuájǎ
 20
 / jéstî cōñstruítǎ din_î...din_î pjǎtrǎ / şî din_lút // pe deasúpra jéstî úñsǎ cu lut /
 ca la țǎránî / ca la moldoviénî // şî...de-acólo porniéstî trúba / hoğǎacul / pe
 îndî jése fúmul //

[Aceeşi]

legénda sátuluĵ nóstru

25

sátul ăćesta jéstî din vrémurî fǎrte străvék // ăjĵi...î au_î fost şî turĵ /
 ătǎ la păod / úne je la pod / ápu jéşte bája turĵǎscǎ / dacǎ [k] cînd ăĵ triecút
 ăĵ văzút-o?! // ăćéje jéstî báje turĵǎscǎ // cînd jerám_jǎ grǎdiníťǎ ăvăťǎtǎrǎe nĵ
 luĵǎ acólo / nĵ_duĵǎm îñ jescúrsije la přimblǎre / şî nĵ povisteá cíte
 ăevǎ // şî am reťinút cíte ĉevǎ // î ... sátul ăćesta î trăjá î un trĵb / un
 30
 rib // jerá un trib fǎrte numĵerýós / şî ... [e] conducǎtórul trĵbuluĵ jerá

65

o fátă // foarte tînă / și Țo kemá j'ene / j'atǎ așá și se spúni / trību j'eni /
 // așá i spuneá / și ac'ast-a devenít și leg'enda sátuluĭ nóstru // ac'asta și
 strábuni o știu / și bun'ei nóstri / și k'ar le spun și la ac'ej m'ic / care sînt în
 clása-nt'ia // și spun că...j'atǎ că...[ε] ac'est trib a fost î...l-a...s-a mistuít /
 5 de-acúm / n-a mai rămáz nimig_dî j'el / î...toat [k] k'ar și Țúltimul Țóm /
 care-a rămás / a murít / î / denumíre-ac'estuĭ sat / s-a da^d de trību j'eni //
 cea cî i seámna / acúma noi nu mai spúnem trību j'eni / da trébuj'eni //

[Aceeasi]

a ieșit cu-o ráță-Țap

10 Țo-ntîmpláre foarte hazl'ii / dar și...o fátă / j'atǎ au murít r'etile cînd a
 dat o boálă Ț'iele / ș-au murít // j'atǎ Țámeni care au avút r'et / ș-s-au
 m'bolnávít le-au dat pe ráut // și așá Ț'ubic'ej murdár s-ar spúni / care l-au
 j'ei și // o fátă / j'atǎ ápa j'erá cáldă și / o fátă s-a dus sǎ se scálde / j'eráu mai
 mult / și ja s-á / a făcút cum s-ar spúni / la noi sǎ spúni Țo núcǎ // așá
 15 izbucnéște Ț'ápǎ / și j'esi la suprafátǎ pește [k] peste vreo minútǎ // ș-eátǎ
 cîn a ieșit ja la suprafátǎ / a ieșit cu-o ráță-Țap [!] // toț s-a-n'cepút a ríde /
 dar ja șideá ș-se uítǎ //

[Aceeasi]

jel a căzút Ț'ápǎ

20 s-a întîplát / cu doi ani Ț'Țurmǎ // cáld j'atǎ...î...jel acúma [ε] /
 băjátu c'ela j'este în clása cín'c'ea / și s-a dus j' la pǎduri / j'erá primávárǎ // s-a
 duz la pǎduri s'e j-adúcǎ fluór / și j'atǎ...la n'oi î... / așá s'e spúni în scoc¹⁶
 // așá j'esti numít de cînd j' / strábun'ci nóstri trájáu // și...î...d'ě...látul
 réȚutuluĭ¹⁷ / j'erá așezát umpl'op // [ε] j'erá plópul c'ela... bătrín / gr'os // și
 25 pe-acólo noi tr'ec'ám // și... / mai p'Țurmǎ s-au pus ac'este corlăt carĭ te
 Ținjái dî j'eli / da pîn-atún'c nu j'eráu // și iacǎ j'el j' a rămás Ț'Țurmǎ // și dacǎ
 j'erá mic / ásta cu doi ani Ț'Țurmǎ s-a-ntîplát // și dacǎ j'erá mic / jel a
 căzút Ț'ápǎ // ac'elalt j'el a strigát "ajutór / ajutór!" / și sǎ du'c'á la vále // ș-au
 tr'ecút j'atǎ / j'ei acúma învátǎ / únul lucreázǎ-Țcolh'óz / dar áltul învátǎ /
 30 și / doi băj'ei // únul haralám și áltu î...ș'erg'ej aruón // și j'ii au sǎrít cū...cu

hájnili / cînd au văzút că...[ɛ] biétul băjât se piérde / au sárít cu ha [k] cu tot cu hájnile // și l-au scos // și...aláturęa î [ɛ] língă ráut jerá cása pădurárulu / și [ɛ] l-au dus acólo / i-au făcút masáj / jel a băuút múltă apă de-aceasta din î răuut / și i viniă griéu / tári // și acólo...mai știu jo / i-au făcút cę i-au făcút / și jel s-ă venít la loc //

5

[Aceeasi]

NOTE

- ¹ Tușește.
- ² Tușește.
- ³ Numele râului care trece prin sat.
- ⁴ Își drege glasul.
- ⁵ Se adresează fiicei sale care asistă la înregistrare.
- ⁶ Intră în încăperea informatorului Lesnic Timoftei și salută. Înregistrarea se întrerupe pentru un moment, până când informatorul, la rugămintea anchetatorilor, iese.
- ⁷ Cuvântul care urmează este indescifrabil.
- ⁸ La rugămintea unuia dintre anchetatori să repete cuvântul nefiștes, subiectul se hotărăște să reia povestirea.
- ⁹ Nume de sat.
- ¹⁰ Ultimele două sunete, -ut, aproape mimate, sunt atât de puțin perceptibile, încât am preferat să nu le transcriem. Informatoarea are un debit verbal extrem de rapid.
- ¹¹ Nu-și dă seama că este înregistrată. Este convinsă că cercetătorii notează ceea ce relatează ea.
- ¹² Bătând cineva la ușă, subiectul are o ușoară ezitare.
- ¹³ Numele localității situată în raionul Lazovsc, mai departe de orasul Bălți, de unde este originară mama subiectului.
- ¹⁴ Subiectul graseiază.
- ¹⁵ Orasul Bălți.
- ¹⁶ Nume topic.
- ¹⁷ Numele râului Răut care trece prin localitate.

VALEA HOȚULUI

(raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina)

Înregistrare: 1991; transcriere: VP

Țăsám

5

[Ce lucrați în stative?]

păi...și lucrám / așa ȧ́ca pét. / puném și ȧ́ [ε] ȧ́sám ȧ́or pét.ȧ́
c-oȧ́sta cu ši / da álta nu fášem nămníc //

[O petică de asta cum se face?]

10

ē! cum fášem pét.ȧ́ / cum / rupém pét.ȧ́ ȧ́ȧ / hi rup.ȧ́ pistet.ȧ́
ȧ́or! álševà [...] //

[Așa, deci cum faceți? întâi puneți...]¹

puném áȧli // ș-ápă. cū suvéȧ...hît.ȧ́ȧcóló / hît.ȧ́ȧcóló / hît.ȧ́ȧcóló /
hît.ȧ́ȧcól.ȧ́ / boc / bóc / bóc / bóc!...și...

[Boc, boc cu ce faceați?]

15

[!] cu ši fášem? cu [ε]...cum să.ȧ́maj kámâ ašéȧ...[ε] vatáli //

[Așa, da, da.]

ap.ășá ȧ́ȧ / așa am vatáli / am... / am spát.ȧ́ / am vatáli / am tot.
șélili // ș-am.ȧ́ nu fášem amú cî nū.ȧ́ cu ši fáši / ši...

[Da' mai demult făceați. Făceați și...toale sau cum le ziceți pe
20 aici?...de astea de pus pe pat.]

ă...ašéȧ...

[Da.]

cum sî qíši [ε]...

[Cum le ziceați? De alea mai de demult, bătrânești.]

25

d-ap-ašéȧ batrîȧascâ² // [...]

[Și...cum o făceați?]

da cum o fášem? / pī...[k] avé ȧ́oj / cumparám ȧ́inâ // ȧ́ȧ áȧsta-ȧ́ di
míni / áȧsta-ȧ́ di bumbác // înȧ́láj.ȧ́-ȧ́ bumbác? știȧ́ ši-ȧ́ bumbác?

[Știu, da.]

30

știȧ́ // ȧ́ȧ am luyát bumbác // áȧsta-ȧ́ di míni-ȧ́² făcút / áȧsta-ȧ́ di míni
făcút // áȧsta ȧ́ȧ máma ní ȧ́-o dat // áȧsta máma me ní l-o dat vse // da ȧ́ȧ
l-an dat d-amú...dímítrivni / cā dímitrivna ní-ȧ́ fátâ // ašála-ȧ́ a dímitrivna //

[A, îi fata dumneavoastră?]

da / ašéla l-am dat dímítrivni și ǵáca ásta așá// áísta máma íŋcâ ñi l-o făcút // ñi l-o dat prízăr máma / dắaísta di míni-ǵ facút ș-ašéla-ǵ di míni facút // bumbác...aŋ lǵat și l-an tǵōrs / ș-l-aŋ dus íŋcâ la catōvski și l-am bojíta-ť// cum sâ kámâ?

[Așa, așa e bine.]

5

așá / așá? l-am bojíť și ǵáca ǵ-am pus...ǵáca aț-aŋ cumparát / ș-am pus.../ ș-amú...[k] o cum sâ kámâ / am íŋvalít...cum / ǵeu nu știu moldovnéști //

[Da, da. Așa spuneți.]

am íŋvalít ș-ápăǵ am pusť așá și bōc! // cu únu și cu áltuș // cu-ašéǵa hǵ íŋcuási și sâ fáși [!] / dắamú nu fac câ nu poș / și nu-ǵ cu ši // nu-ǵ cu ši // ši / bumbác nu-ǵ / áťa nu-ǵ / boǵáli dâ...[k] boǵéli dǵéstǵa nu-ǵ [!]

10

[Da' mai demult nu făceau femeile și acasă, să boiască cu...coji de nuc?]

d-ápĩ / d-ápĩ...ēǵ / faș cu cǵoj dâ núcâ / d-ápĩ ši-ǵ fás-aísta ǵa / cǵcoj dâ núcâ lǵ-ǵ fáși mǵatá?

15

[Ăla nu, ăla nu.]

nu / aísta poț sâ-l faș cu coj di núcâ / d-áp-aísta ș-aísta...áísta cu coj dâ núcâ nu l-ǵ fáși / nu l-ǵ fáși //

[Nu se poate.]

20

nu sǵpǵatǵ / nu sǵpǵatǵ //

[Nu se poate, da.]

nu! aísta cu ši lǵ-ǵ fáși? cǵși / cu smǵálâ? m-oǵ dúși di la colhóz ș-oǵ adúși smǵálâ ș-oǵ fáși?

[Nu cu smoală, cu coajă de arin.]

25

di ši?

[De arin. Nu știi ce-i aia?]

da ǵeu nu știu ši-ǵ / nu știu ši-ǵ /

[Care crește pe marginea apelor.]

ǵǵ / d-abǵla noǵ ápi nu-s //

30

[Nu sunt ape mari pe-aicea.]

ǵĩ! // nu / și ǵac-așá-ǵ câ-ǵ...ĩǵ gáta âséǵ // ǵorǵ / ǵorǵ-aísta / ǵarǵ-aísta / ǵári...

[Ăla nu merge³.]

ă / ši...ǵáca...

35

[Ii din cumpărat.]

ș-aísta-ǵ tot di cumparát și ǵacatǵ-l íl.../ atúnș am făcút dǵ-amú / dǵ-amú...da niž di mǵárti n-am dǵ-amú //

[Ai zis dumneata că făceai cu picioarele, pe ce?]

d-ápî cum / pi talkíŹ // cum sâ kámâ / cum sâ kámâ po moldávski?

[Tot așa, tot așa]

5 ē! pǎj caŭcám pi únu/ ș-ápâj pǎ-únu-l arđdicám/ ș-ápâ-l puném pǎ-aísta
/ pǎ-aísta-l...boc / boc / boc! și ǎaca așa fășém // amú dǎ-amú nu fășém câ
nu-j cu ši // ǎaca //

[Și din lână, când făceați mai demult, lâna tot așa o duceați și o
boiați...?]

10 da / Ȳo dușém la...la cotóvsc / c-acoló ǎará spiŹeál'no // cum / cum sǎ-
đíc?

[Așa, da!]

15 așa? spiŹeál'no ǎará fábricâ / cum sǎ-đíc // și Ȳ...dușém acóló și [...]
cantarém acóló cît / aísta / aísta ǎaca / níŹa ní trébuje uŹ-kilográm dǎ-aísta /
níŹa-n trébuŹ uŹ-kilográm dǎ-aísta / níŹa-n trébuŹ uŹ-kilográm dǎ-aísta // ápâj
ǎacat-așá fașém toŹ așá // kělo...kělográmu ș-ápâj dam acóŹo / și ǎel ní li
bojé / ș-ápâj li scoté și noj li spalám Ȳolǎcâ / sî mai dizvîntá și / in șác /
húŹ! ș-acásâ // și noj li uscán Ȳa cásâ și fașém / da amú nu-j //

[Da' așa niște... de astea mai groase nu făceați, de pus pe pat sau
de învelit cu ele, pentru iarnă?]

20 ē! nu //

[Da' cu ce vă înveleați dumneavoastră? Aveați "ogheal" sau ce?]

ápâ ni-nvalém jȲnoŹ așá cum vóŹ vă-nvǎlǐŹ / cu Ȳogáli //

[Cu "ogheale"?]

d-apâ cúm?

25 [Și mai demult...]

cum / cum și navuástrâ vă-nvǎlǐŹ cu ȲogáŹurȲ / pi bumbác / pi
bumbác sî kámâ? oŹ pi vátâ // pi vátâ // ápâ și noŹ tot așá ni-nvǎlím

[Tot așa. Și bătrânii?]

30 d-apâ cum? d-ápâ Źi / d-ápâ cum? // câ jȲ așá am apŹcát / dǎ-amú
ǎacatâ-z Ȳo ȲóbđǎŹ di aŹi / așá am apŹcát / așá și jo...ní...ni-nvǎlím cum
parínŹi néŹ sâ-nvǎlé / ș-așá mă-nvǎlǐésc / și-j tot //

marína afanásjevna hrihoráșenço
ȲopđǎŹ di aŹi

[Copii aveți?]

trî fêti am și trî bajêț //

[Să vă trăiască! Și unde sînt ei? Au servici?]

fără véra dmítrijevna

[Vera Dmitrievna.]

hî-î fátâ // și amî un fișór / cu mîni trăiești // uot // și am ho...ho
fetițâ...în...în [e] hodésa și un fișór în hodésa / și am un fișór în volgográd /
și am ho fetițâ...cum sî spun io / și nu vă spărieț / în látfija //

[Unde?]

în látfija

[Aha! În Latvia. Da, da. S-a măritat acolo, s-a căsătorit cu cineva
de-acolo?]

s-o căsătorit di [k] / cū...din poltáva

[Din Poltava cu cineva și a plecat acolo.]

da / acólo j-o dátuj di lúcrú ș-ápâ acólo je s-o și dus // s-o dús apâ,
aculó și j-o dat cfarîrâ / și au doj copii / ári ho fá...[k] ho fetițâ / ári un
bajêț și...și gáca // și ámu jo / am / am / și gáca //

[Să vă trăiască! Dar toți au învățat? Au făcut școală?]

s-toț / s-toț învățăt la mîni / s-toț învățăt // da / s-toț învățăt / da //

[Și nepoți...câți aveți?]

hînsprîșî

[O, să vă trăiască! Și mai vin pe aici?]

vin[!] vin a fêti di hodésa / dj-amâ...ă fêti / cum sâ spu...da și / cum
sâ dîc / a fêti / cum sâ dîși po moldávskî?

[Da, da, da, a fetei.]

a fêti / ári doj bajêț // únu dj-amú ôvinîđîrmij / da únū...în clása
hópta / bajêtu // géna // jêť în clása hópta / d-amú / dă andréjca ôvinîđî
armij // da řa...bajêț... / ári bajêtu tot în đ devjâtî clas / da fetița řin řitvjórt
/ parc-aș dîși // da așej din látfija / așela ...fetița tođin řidimhóđ clas / xorj
în vosimhóđ / tóćinâ nu ștju / v-ođ spúni tăť / da bařjálŭ řîncâ nu ímblâ la
școálâ // da așejă din volgográd / așejă dj-amú-s căsătoriti / fêtili // dō [e] /
dóuă fêti ar / și-s căsătorit-a bajêtulu // și jáca ...și gác-așă ș-an ramás ieu
sîngurîțî //

[Aceeasi]

[Borșul întotdeauna s-a făcut pe aicea, nu?]

cu bórşu la noi / cu bórşu á cru Țorî cum?

[Da, da, da. Cum faceți borșul?]

5 no_ɨ cum fășem bórșu? da cu cartu_ɨfâ / cû_o svěclâ / cu...c-o_m
mórcov / c-o pitrúscâ / cu...șála / da...da îl năcrím cu mǎri di patlažéli //

[Cu moare de pătlăgele.]

ahá // nu fǎşém... / la noɿ nu-ɿ cu borş á cru // la 'navoástrâ cu borş
á cru / da?

10 [Da, da.]

ajásta la voj sâ kámâ câ...mai táji o...gai'ínâ / mai táje și ni'nști
tocmâžēj / da jo am̥foz la moldáveǎ // ši crijez ínčâ n-o foz la moldáveǎ /
am̥fōz // d-áp̥ši // d-áp̥â ij taɣ ɣo gai'ínâ / mai pun̥â / jo... da fiméja šēja
scríi⁴ / da? ēi! d-áp̥â nu mai trébâ sâ scríi ši spun̥ j iey / nu vr̥ey [!]

15 [Nu mai scrie.]

d-amú / d-amú s-o muntuiít vórba // [...]

[Nu s-a mântuit. Gata, uite nu mai scrie.]

20 eĭ! cum la moldáveǎ / la moldávea așá zíc / Ț...taŭ o gǎĭnâ / ș-o pun
 în Țorșiși la țert / șî...tocmažej̃ șî cu borș á cru o-nacriesc // ásta dǎma / ásta
 la...la moldáveǎ ásta pėrvĭȝ zacúscă // da țî ĭo spum_mîņșúnĭ? nu spun
 mîņșúnĭ // ásta-ȝ dre...ĭo am foz_la moldávje / cúscri heĭ ĭs din moldávĭǎ /
 șî ĭo n-am foz_la moldávea? ĭeu am foz_la modáveǎ / ĭo știu // ĭej̃ cĭņ yĭu la
 noĭ pi Țospėțâ / ápâĭ núma sâ ĭĝácă // cǎ nŭ fășém noĭ mĭņcǎręa șeĭa cǎri
 fac ĭiĭ // [...]

25

[Aceeasi]

nașteau acasă

[Femeile înainte unde nașteau, cum nașteau femeile?]

ē! ápâ nașteáú acásâ //

[Acasă, da. Ei, cum?]

da ši jey m-an_dus ši le-ṇ_catát cum năstey or ši? cum / ši...cum
netá / cum...cum năști / ȩ năstey or pi pát or pi pămínt / ȩ or pi-on toť /
or pi níca / or ši / or pi...or pi deal //

[Și pe deal se întâmpla, nu?]

d-ápâ ši / pi deal nu sâ-ntîmplá? e he hē! cît vra //

[Da, dacă acolo ȩ venea...]

d-ápâ cum / vȩni vrĕmeȩa / du-tȩ la deať / acólu lucreáȩ / acólo avé
gámni pămínt / nu ca amúȩa // d-ápâȩ am vřut / m-am dus la lúcu / n-ám,
vřut / nu ma m-an_dus la lúcu // așe-j? așá //

[Da, da.]

atúnșe jerá... avé pămínt ši să_dușé la lúcu //

[Și când aveau femeile copil mic, ȩ luau cu ele acolo la lucru?]

d-ápâ ši fașé? d-ápâ ši //

[Și cum ȩ țineau acolo, unde ȩ puneau, cum?]

ȩ! d-ápâ cum ȩ punéȩ / da pyátı o saptamínă dóȩ / ș-acásă șídé / cȩ
cum...

[Așa, așa. La început, da, sigur.]

nu-z_barbát pi-áișe?

[Nu, nu.]

nu s-a...nu s-a maȩ dúși cu máȩȩle...pi deȩalurȩ // kar ĩac-așá / că,
sȩntém fiméȩ toťati // nu s-a maȩ dúși cu máȩȩ ȩn...șála șȩȩ-a dúși la deal //
maȩ șídéȩ cȩȩ-o saptamínă dóȩ / cȩȩȩ maȩ... / ș-ápâȩ dușé fiméȩa/ d-ápâ
ș-a fáșȩ? // loȩ țeȩgȩnu / la voȩ țeȩgȩn sȩ kȩmȩ? //

[Da, da, tot așa.]

țeȩgȩnu ši...ȩómu [r] omȩ-avé cȩrúťȩ/ ș-ápȩ diȩ_cȩrúťȩ/ țeȩgȩn ș-a-
cólȩ ȩl punéȩ acólo ši... ȩȩ țeȩgȩnȩ cȩ ĩéȩi sȩ_dușé la prășȩť / ȩ orȩ la țeȩgȩť orȩ
la șavȩȩ // orȩ pȩȩȩȩ sȩ strȩȩȩ / ši... // ȩ! de-amú... amúȩ di trȩȩť / nína⁵ /
amúȩ di trȩȩť / da nu atúnșȩ cȩn...cȩn o fos pȩrȩntȩ nóștri // ȩ hē! // [...]

[Când nășteau femeile acasă, chemai pe cineva?]

ȩo bábȩ //

[O babă. Și care era obiceiul, ce-ȩ făcea baba?]

bábȩ ȩȩ fașé crúși / "dȩ doȩmne ȩ...șȩȩbȩ" / cum [k] / "dȩ doȩmni sȩȩ
șȩȩbȩ haraşȩ" / o cum [r] cum sȩ đȩși?

[Sȩ fie bine.]

sȩ șȩȩbȩ / sȩ șȩȩbȩ bȩni // ši ba...șȩ bábȩ pȩťé sȩ fȩcȩ mȩnatȩȩ / orȩ níȩȩ /
orȩ la șéȩȩ / ȩ orȩ la șéȩȩ? // ši bábȩ pȩťé sȩ fȩcȩȩ?

[Dar dacă nu putea sȩ nascȩ?]

nu / cum? nu / ŝini púté sâ.../ aĵ nascút / sláva bóhu / haraşó / dag-aj
nascút / da...d-ápâ dácâ jésti vraŝ / jésti vraŝ // aĵ inţélés? a-nţălés? // amú
jácă amú // da atúnŝa ŝi...púté ŝi morí ŝi ńetá ŝi jey ŝi álta ca minĵ-aŝă //

[Dar îi tăia buricul baba, nu?]

5

nu // táji burícu / nu //

[Dar cine îi tăia buricul copilului?]

tot bába //

[Tot baba. Şi îi dădea ceva babei?]

c-o taiét burícu? ē! jáca jo nu ŝtiĵ...ŷo pistélcă dĵ-ásta / cum sâ kámâ

10

/ nu pistélcă / cum...

[Pistelcă.]

ajásta ja cum sâ kámâ?

[Bariŝ, casâncă...]

o cosíŋcă / orĵi...ŷun ŝtergári / orĵi...orĵi ŝávái / dácâ-j daj acólo bábiĵ

15

pi mínâ / ŝi-ŝ ŝterzé mínili acoló //

[Aceeşi]

brínda

[Cum se fac brânza de vacă, untul?]

ahá / vă lámú.../ vă lámurjésc ca cum brínda sâ fáŝi // ŷo luam / ŷo

20

púnem ŷulčór / je sâ...înăcrjéŝti / smîntína luŷám // je...úĵti [!]
smîntína...smîntína ŝéja ŷo luám / ŝ-ápĵi am jey / aŝă...un cuptiórĵi // la voj
cuptiórĵi sâ kámâ / ŷorĵi ba?

[Da, da.]

cuptiórĵi? cuptiórĵi // ŝ-ápĵi o jey oliácâ dĵ...dĵ / cum sâ kámâ /

25

...ŝuclĵéj // stăj sâ n-adúc amíntĵi cum sâ kámâ inĉâ // lŷóm oleácâ di ŝuclĵéj
di ŝíja / j_băgám inĉoló-ŷcuptiórĵi / in ŝála ŝi-ŷcálzím cuptiórĵu / j_băgám
ulŝuárli jéŝtea-ŷcuptiórĵi / jéli sâ-ŷcálđjăsc / ŷo! / ŝ-ápâj li scotém / ŝ-ápâj li
dam într-o márli / ŝi li puném pi...sâ scúrâ / ŝi-j brínda / ŷo! da smîntína
puném într-um... / cum sâ kámâ? budaláu la noĵ sâ kámâ / da la voj / cum?

30

[Aşa, da, budălău.]

budaláu sâ kámâ ŝi la voj?

[Aşa, da.]

ș-o puném șî boc**́**bóc/ boc**́**bóc / boc**́**bóc / boc/ șî s**́**ă f**́**ăși unt// ș-avén**́**
șî unt șî br**́**înd**́**â // e**́**ăca cum / cum la nó**́** // e**́**ăca șî //

[Și cu ce băteați?]

d-áp**́**â j**́**esti spe**́**ț**́**ial**́**no // a**́**ș**́**ă...j**́**esti / a**́**ș**́**ă Țo ro**́**t**́**ic**́**ă j**́**esti //

[Și cum îi ziceți la roticica aia?]

Țo ro**́**t**́**ic**́**ă ș-áp**́**â**́**...acólo o ro**́**t**́**ic**́**ă / a**́**ș**́**ta um**́** b**́**ăț / a**́**ș**́**ă...bo**́**bo... //

d**́**ăc**́**ă vre**́**ș / hai s**́**ă t**́**-o**́** ar**́**at**́**ă //

[Da, dar cum se cheamă bățul ăla cu roticica aia?]

da cum s**́**ă k**́**ám**́**ă?...d-áp**́**â s**́**ă k**́**ám**́**ă c**́**ă-i b**́**id**́**ă**́**l**́**ău //

[Aceeși]

5

10

col**́**țun**́**ăș

[Cum faceți col**́**țunași?]

d-áp**́**c**́**um f**́**ășim? e**́**ăca fr**́**ăm**́**înt**́**ăm Țo**́**e**́**ăc**́**ă di alu**́**at șî c**́**ū...o ca**́**č**́**al**́**ím /
ș-apó**́**ș t**́**ăj**́**em cums**́**ăc**́**adi / ș-áp**́**â**́** puném acó**́**l**́** br**́**înd**́**â s**́**ă... ș-o l**́**ik**́**ím s**́**ă i**́**ŋ**́**
castrúli / la haz s**́**ă... // h**́**at**́**ă tot ș**́**ti**́**ș // [...] da la m**́**íni j**́**esti fórm**́**ă / d**́**ă... a**́**ș**́**ă /
var**́**ení**́**ș**́**n**́**ă// áp**́**â**́** pu**́**ș Țo turt**́**ic**́**ă d**́**ęsúpra/ o pu**́**ș o turt**́**ic**́**ă pi d**́**î**́**ș**́**ă/ ș-áp**́**â**́**
pu**́**ș...br**́**înd**́**â acó**́**l**́** / ș-áp**́**â**́** ált**́**ă turt**́**ă sup.../ n**́**ū...a**́**ș**́**ă d**́**ĭ-on d**́**ę**́**ș**́**t / a**́**ș**́**ă
cap**́**l**́**is**́**ę**́**ă**́**r**́**ă s**́**ub**́**ĭr**́**ic**́**ă // li pun Țo Țar a**́**ș**́**ă / ápo**́**ș o c**́**č**́**el**́**ę**́**ș**́** / șî o-ntórc șî-Ț g**́**at**́**ă
șî var**́**en**́**ic**́**ă // șî pelim**́**ę**́**ĭ**́**ă tot a**́**ș**́**ă s**́**ă f**́**ăși //

[Și cum se face "pelmenei"?]

da cum se f**́**ăși? h**́**at**́**ă nu fa**́**ș pelim**́**ę**́**ĭ**́**ă

[Nu.]

tot nu fa**́**ș pelim**́**ę**́**ĭ**́**ă // tot a**́**ș**́**ă j**́**esti...o fórm**́**ă // s**́**ă...pu**́**ș tot a**́**ș**́**ă alu**́**at //
č**́**asto áp**́**â**́** p**́**ū...c**́**ăr**́**ni / pi**́**ŋ**́**caj...[k] î...prin t**́**ę**́**at**́**ă bort**́**ic**́**ă s**́**ę**́**ĭ**́**ă acólo-Ța/ d-áp**́**ĭ
șî // șî Țar pu**́**ș turt**́**ic**́**ă șî Țar Țo ca**́**č**́**el**́**ę**́**ș**́** șî Ț**́**ę**́**s**́**ă pelim**́**ę**́**ĭ**́**ă // d**́**ăc**́**ă vr**́**ię**́**ș /
had**́**ę**́**ș șî v-o**́** ar**́**at**́**ă-v**́**ă // Ț**́**ę**́**ș nu tr**́**ăj**́**ę**́**ș**́** s**́**ĭni s**́**ĭ**́**ĭ**́** cum / d-a**́**ș**́**ă bog**́**at / s**́**ĭni s**́**ĭ**́**ă //
da am Ț var**́**ení**́**ș**́**n**́**ă / am**́** șî fórm**́**ă di var**́**en**́**ic**́**ă / șî am s**́**ă f**́**órm**́**ę di pelim**́**ę**́**ĭ**́**ă /
ș**́**ęv**́**ă**́** am //

[Dar sunt forme diferite?]

d-áp**́**c**́**um? [...]

[Da' mata nu tai cu cu**́**țitul aluatul?]

n**́**ū // a**́**ș**́**ă Ț**́**ăc**́**ă l-Ț**́**ę**́**ș a**́**ș**́**ă-Ț**́**ă / a**́**ș**́**ă-Ț**́**ă r**́**ăt**́**únd**́**ă // ș-áp**́**â**́** ca**́**č**́**al**́**ę**́**ș**́** ĩ...cum s**́**ă
z**́**ĭ**́**ș**́**ă? Ț**́**ę**́**ș z**́**ĭ**́**ș**́**ă ca**́**č**́**al**́**ę**́**ș**́** // cum / s**́**ă l**́**ăț**́**ăș**́**ti Țo**́**ĭ cum s**́**ă z**́**ĭ**́**ș**́**ă?

15

20

25

30

5

[Aceeasi]

10

[Botcale.]

15

[De cumpărat.]

20

[Lighean.]

25

30

35

aşá...⁷

noĭ ȧleácă di ȧopărcă ŝi bȧotcăli di-eŝelea / ŝi-ń fac pîni // da cît sî
păstreádă? ŝ-Ůan sâ păstreádă ŝi doĭ anĭ sî păstreádă // c-aiásta nŭ-ĭ /
nŭ-ĭ...ńică strășnic //

[Unde se usucă, la soare?]

- 5 să usúcă...nu la soári // în cómnatâ / în cómnatâ /
[În "comnată", la umbră.]
da / la úmbrâ sâ usúcă ŝi-ĭ...ŝi-ĭ bun //

[Aceeasi]

piróg [:] învîrtítă

- 10 [Cum faci "pirog"?]

da cum fáŝim piróg? tot aŝá-l framîntám // noĭ puném oleácă di
smîntîná / oleácă di unt / vot // oleácă di marȧarín / oleácă di s...di ȧahăr /
vo acólo...cîti ȧóuă ńátá jaléŝti cîti...dóuă / trii...ȧóuă or kár ŝi dóuăȧeȧ di
ȧóuă tóje nŭ-ar strícă // ŝ-ápîĭ âl framînt / tot la unȧ loc / ŝ-ápîĭ ĭel sâ ridícĭ
15 ŝi...îl faŝ / aŝá...cum / sŭbȧîrĭél / ŝ-ápîĭ puĭ acól povídlă orĭ ŝi maj ŝi puĭ ńátá
acólo / ȧorĭ măc / ȧorĭ ȧorícă / cum sâ kámâ / ȧoi! núcâ ŝâ-l dă pi
mĭasorúbcă / piĭ ŝéla ŝâ-l faŝ marunȧăl // ápîĭ ŝi...ȧoleácă di ȧóŭ / ȧoleácă
di ŝéla ŝi unȧ túrta ŝéja / Ůcuĭ ŝi kámâ la woĭ / ŝ-ápîĭ ȧo caȧeléŝti ŝi poȧ
fáŝi piróg / ŝi-ĭ piróg //

- 20 [Da' în ce o coci?]

unȧ ńátá vreĭ // úndi vraĭ ńátá? ĭésti ŝi duhŏ...ĭ duhóuĭ / ásta ĭelecĭítă
/ [k] ĭelectriŝiŝca // háĭdiz la mîni că ĭo am ŝi duhóuĭ // ȧo puĭ în duhóuĭ
// dácă-n ŝéla / apȧutém ŝi-ĭ cuptĭŭrĭ ŝi puném //

[ŝi în ce o puĭ, în "castrule"?]

- 25 nŭ / în tavále / aŝá sînt sŭpȧîrĭélĭ taválĭ // d-ápĭ ŝi-ŭ pŭni-ĭ castrúli? //
îĭ castrúli ŝîni sî pŭni-n castrúli? în castrúli nu pŭni ńîmi //

[Cine n-are taváli.]

ŝîni n-ári taválĭ ŝi pŭi-ĭ castrúli / da cum ar ŝi castrúlea? în ĭúđă //

[În "ciudă"!]

- 30 în ĭúđĭ // a / ĭésti ĭúđĭ // pŭni-o ...[k] faŝém învîrtítă-n ĭúđĭ / ŝ-ápîĭ
puném învîrtítă-n ĭúđă / ŝ-ápĭĭ ĭe sĭ cuáŝi-n ĭúđă // da piróȧu / ŝi piróȧu
mójná //

[Da' învârtita cum e?]

da-ŋvîrtîta cum îi? hehehe! de-amu voi...de-amú voi vreț sî ştiț
toátî...tuátî istorîa noastră [!] învîrtîta cum sî fáşi? învîrtîta sî fáşi aşá: sî
frămint-aluát // Țo // ş-àpîjî járá / tot aşá sî...

[Da' ce pui în aluat?]

hîcâ nu pui îjaluát // aluát...

[Apă?]

aluát cu apă? da// ş-àpîjî jáca tot aşá îl cačaléşti/ subîrél nū /aşá dî-on
dejî / ajásta-j aşá cã...ca frúnda / cum sî şpun jey? aşá niş scurt niş supîrî
// ş-àpîjî Țo unžém cu... / cu şî aj // cu jîr / Țor cu şî hâta aj // Țorî cu ôlôj /
Țorî cu unt / Țorî cu şî aj // ş-àpîjî îl presorî cu brîndâ // ş-ápî jar o túrtâ pu
deasúpra / şî jar Țo unž / cu-ajásta // şî cíti hâta vrěj / o túrtâ Țorî dóyâ turtî
/ şî puî în...úna pişti álta // d-ápî nu pğáti şî áşé ápâi di dóyâ túrti / cîn îs
supîrî / da puî trij túrti // to şto náda // ş-ápîjî cum vreî / úndi vraî // şánti
aşá Țô...Țô...o faş / o faş / o faş // şî jě sâ faş-aşá cã colácu // şî o faş aşá...

[Învîrtită.]

învîrtîta / şî ast sî kámâ câ-j învîrtîta // şî...şî jác-aşa // puî úni...úni
vrej hâta ş-o puî // vrěj în duhóycâ lístî / di şî sî n-o punî în duhóycâ? da
ğári vrej îŋcuptîorî / îŋcuptîorî // vreî în cîdî / púni-n cîdî // je tot şî sâ
cğáşi // vtaróî vapró...î / toî / microfón [!] [...]

[Bătrânii făceau plăcintă sau vărzări?]

ej! nu fáşáȚ // jerá sárâş Țámni / îj atúŋşa nu ştişé di plăşîntâ / da
ştişé di vardárî // îŋcliş cum îŋcliş / acólo / túrtâ píşti túrtâ / puné acoló
um bostán o cuŋ şî kámâ?

[Un bostan.]

un tabác // bostán // puné um bostán acólu / únu cu bostán / únu cu
curék / únu cu şî maj fğşé / cu šápâ Țor cu cartuáfâ / şî...dî-amú şî-j vsjô //
ált amú nu-j aşá / zacónu // la noî zacónu la noî aşá: fâş / căčeléşti túrta /
Țo unž o dátâ / şánti-o... o-ntórş pî šéja párti şî jar Țo unž / şánti jar o-ntórş
pi šéja párti şî jar Țo unž / pân nu faş aşá ca crújca šéja // ş-ápîjî Țo
cačaléşti / ş-ápîjî puî acólo // d-amú dácâ-j cačalîta / ġinişór / aj facút tot aşá
cum / cuŋsácâdi / şî puî acólo şî aj / şî vreî // cu cartoáfâ / cartuáfâ puî /
dacâ puî j curék / cú curék / da... cu şî vreî // ş-ápâj Țo faş / ca pi vardárî Țo
faş // îŋjáléž? ca pi vardárî Țo fâş / ġinişğór...

[Da' cum îi la vărzari?]

d-ápî cum la vardárî? aşá-j ca la vardárî // la vardárî aşá sî likéşti
aculó / şánti dî-aculó-ŋcyáşi / şî jar di çolé şî...ş-aşá faş // [...]

da la plăşîntâ tot aşá...sî fáşi / nŋma cîja plăşîntâ aşá faşém noî cruġ
/ faşém / pimprejŋr faşém // strânžém...brîu šála strînžém pimprejŋr // ş-o

5

10

15

20

25

30

35

puném în duhóycă // dóyă plaşínti nî-ajúnzi la famílea nõástră dóyă / tătî
dîyă //

[Ai zis matală că o puneai şi în "ciudă". "Ciuda", ce-i asta?]

5 cum îj cîuda? nõavăstă nu ştiţ şî cum îj cîudă aşéja? aşă ca Țo... ca Țo
castrúle / núma câ-j...ca Țo castrúle / núma câ-j cîúnaia // [...] ş-ápî ja ári
crîscă deasúpra / şî je sã coaşi to şto náda //

[Aceeasi]

o sã spuș si am făcut

[Mătușă, ce-ai făcut ieri toată ziua?]

10 sîni / ieș? // tuátă dîyă aşă am îmblát de-á de-à // sîudî tudî / sîudî
tudî // încoló şî-îcyáşe / încoló şî-îcyáşe //

[Şi astăzi, de dimineață?]

15 şî-am făcut dî dimîneátă cîm m-an sculát? // jáca dája o sã spuș si
am făcut di dimîneátă // am dat lă plítcă fócu / ş-an şert la porş // jáca cî-j
sîntu niculáj / da an şert la porş // şî pórcu nu ştií / dă-j di mîncári // iel nu
20 ştií cî...póati nu-j or póati şéja // ş-an făcut ş-an şert la porş // ş-ápî
neavásta o cuş sî kámă / şála / s-o dus la lúcrú // şî bajétu hí s-o dus la
lucru // ş-amîndój s-o dús la lúcrú / da ieș an ramás sînguricúja // şî am
dóyă párti di puí // am Țo pártē dî-áma...o saptamîná jumatáti / da o párti
20 hí j-o adús Țoj! tóje / ş-aşíja-s mititéj / da aiştea cútîz ma marişóri / j-dă-j
la aşéja mîncári / j-dă-j la şéja mîncári // şî eáca aşă-jă // dă-j la şéja ápă /
dă-j la şéja mîncári / da aşála o şít / s-o dus încoló / da aşála du-ti ş-ál
adúž / da jo bába nu póati mérzi // şî eáca ş-an făcut ieș az tătă zíyă //

[Aceeasi]

NOTE

- ¹ Deoarece informatoarea manifestă oarecare reținere în cursul anchetei, cercetătorii simt nevoia unor intervenții repetate de aprobare. Totodată, pentru a nu-i întreține suspiciunile, s-a convenit să i se spună că toți anchetatorii sunt de la Chișinău.
- ² Informatoarea arată diverse țesături din casă.
- ³ Întrucât informatoarea se teme de înregistrare, anchetatorii o asigură că nu merge magnetofonul.
- ⁴ Se referă la una dintre anchetatoare.
- ⁵ Se adresează unei vecine care asistă la înregistrare.
- ⁶ Se adresează unei vecine care asistă la înregistrare.
- ⁷ Gest.

HANDRABURA

(raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina)

Înregistrare: 1991; transcriere: VN

5

kítà

10

faș dintîi...nŭ¹ [ε] ásta că cum...ca drójdea ári fricățăi / fáși //

[Așa.]

da dinaínti // și-ă moáii fricățăii șéja [!]

di cu toámna-ă fáși²

[Să ne spui cum faci frecăteii, tot, tot.]

nŭ [ε] jo v-oi spúni // cîndî...nŭ cîn žínu fașém // da /

15

[Așa.]

și álŭi îŭșépi a ímblá žínu... / și jeu / ori poámâ // próstu-o spálŭ gíni
ș-o pŭŭ-ntr-ō...íntŭ-o găleată / ori íntŭ-o căstrúle / și o kífluŭ / ŭō...tŭrtjésc /
ș-je-ŭșépi-mblá / șánti-o scúrâ / și žínu šéla...i puŭ-đahár / ș-ímblá vo dóyâ
đíli // di-amŭ cît acólo și đje [ε] đje frecățăi // șánti...púu de-am pu đahár /
20 ímblu cu đahár / șánti fánínâ di papŭsój / šlern / și frămíntâ // ș-o las o sútci
/ núma câ la cald // j-di-ámú je sâ rídícâ / și fac ŭ...aşá mărunțăi / fricățăi / iŭ
usúc îŭcásâ / nu afárâ / c-afárâ șánti jii nu [r] nu dosk'ésc // đă // sâ usúcâ /
și-ă pŭŭ-ntr-ō [r] íntŭ-o tórbâ / șánti cîndî coșém kítà / mujem dój / tríŭ /
acólo / și jii sî moáii / îŭșépi čuk a sî rídícâ / da đjopárti acólo opărím ŭ
25 oljácâ đí / puném fánínâ / opărím / ș-éja-ă opárcâ // îŭșépi a doskí o dátâ / o
băŭjem adăura / atríura / șánti mójno și plămădím // de-amú íntŭ-o lohán /
šernjem fánínâ / și plămădím cu-apé cáldâ // da // nŭ și dam opárc-așéja... /
nŭ ásta cîndî / cum și cum //³ plămădím și sâ rídícâ o dátâ / o baŭjem / sâ
rídícâ adăura / iar o băŭjem / ș-atríura de-amŭ dac-o băŭjem / di-am ŭ...sâ
30 rídíc-atríura / și fánína sâ šíbâ la cald / tŭot / și frămíntám // frămíntám / dup-
še frămíntám / sâ rídícâ jăřâ / d-acoló da / șánti ŭ-adunám / și punjem îŭ-
scoveróz / la cald / fócu sâ žib [k] și árdâ // de-amŭ / sâ rídícâ-ŭ scoveród / și
punjem îŭ-cutjórŭ / da / ș-o lăsám ŭŭșaz jimaťáti // aşá-ă //

[Și "cuptoriul" cu ce-l ardeți?]

35

cu ljemni //

[Când știți că este gata ars?]

nŭ cum!? vátra vínŭ / znăcit álbâ / ca cînd / atúnșâ di-ámă je-ă gáta //
áltele arúnčâ fánínâ îŭcă pe vátrâ...⁴

dje árdi [!] // da / da // nu cum?!³ cu liémni de-am̃ [k] noi ştim síla la
cutjóri / şánti aşá // [...]

[Ca să curăţaţi jăratecul...]

trežém jăráticu / da [ε] aşéla-l răşkirám pi vátřá / sâ potóali // sâ
potóali // şánti di-am̃ cîn punjém kíta / jăráticu s-nu şíbâ // k-ja şánti je sâ
prikéşti //

5

ludmíla leonídúvna juc
şásâdèž [de ani]

[Mămăligă]

[Cum faceţi mămăliga?]

10

punjém...şérbi ápa / a^{coló} / [ε] cum o cáňá / doáua / de-am̃ cît noi
[!] noi mai mulde dóuâ cáňi nú punjém amîndói / [!] da / şánti [ε] sérbi
ápa / şî punjém oleácâ di sári / şî punjém / do pumnişóri aşá di fánínâ
// da / ş-o misticám / ş-o-am [k] je hérbi / da noi o misticám lūng / ş-n-ábâ
bóţuri // dac-o her [k] ũ mîestiş lūg /

15

[Cu ce o mestecaţi?]

nu cū ori cu şitóriu / ori cu líŋguri di-éste di liemn // lūngâ //

cu şitóriu mai gîni⁴

da // nō cînd o pui îň şaún je cu şitóriu / da îň castrúli cu língurâ
di-ésti lūň / di liemn / da // dipşî-o mîestiş mai [r] mai lūg / i mai búnâ //

20

şî di-am̃ dáca să-nvîrtoáşe / ja o hert o hábâ // şî úite-o t'/kipárim cu
língura / şî îňşépi aşá á sfîrîi // şánti o răsturnám / şî-j gáta //

[Aceeşi]

pătlăzele [şi] kiperi

25

[Cum puneţi astea...]

pătlăzele //

[Pătlăgele.]

no...ă v-oj spúne // cînd...de-am̃ coápti / toámna / lē [ε] / spalám
bánşeli gînişóri... / şî dupâ şe le-aşádám îm banş / î...punjém / [...] şî

punjem̃ așá pórtea la o băncă di trej lítre / ȝ lîngur-așă plînă di sári // da //
ș žimătati di oțăt / șî dóo di đahár // șî frunđișoári // da //

[Frunzișoare"de ce?]

lavróvije // da // șî kiperi di-ez dúlși // acoló un kiper / ori o bîcátă-m
5 băncă // șánti turnám ápă / șî le punjem̃ în vână // ș-șárbă / đáši / dóospřiši
minúti // șî dácă iéli di-amú šerb / înșép a šerbi / dóospřiše minúti s-șárbă /
șánti șî nu crápi tári // da înșép a šerbi / le zacrutím / șî-i tot //

[Cu ce le "zacruțești"?]

cu críșcă di jéstī

10 [Cumpărată.]

cumpărati // da cumpărati da // ș-așă-i / [...]

["Chiperii" cum se pun?]

da kiperi...nu cum!? // jéstea mai mult fišili / iéli sã...[!] i j frig // šaún
di-ésta ratúndi / șî-i frig i ũfó / șánti di-o párti frig i...šápă / șî pătłāžicā / ō
15 kŭrcujésc // piŋ korc // șî așá cînd de-amú je-i gáta / șî ašéje tóje / sâ frígā /
sâ forfoteášcā / pi plítcā // kiperiu s-frig / șî-i așádă im băncă / j di cólo
podlívca așá o dátă // șî-i zacrutíšc / șî-i tot //

[Aceeși]

[Porcul]

20 da mai naiínti cum?! // māj loam miłiėj / aveám vácă / dac-aveám
vácă / așá rábdi creștiá / că dam acólo șî kišleág / đăr / șî lápti únioreă / șî
rábdi creștiá // nu dā cum! / creștiém žimătá di-an / i j loam cum vára /
de-amú cîn sã-ŋcálzăști / șî piŋ la crašún iel di-amú ierá di-o [r] de-o sútă di
kilī // da // ierá di tăjăt // i...ier mai rábdi criėjsti cu šért // cu šert // cum?!
25 cartoáfi šerbém / aculó di-ésta / diérki di papšó / i punjem̃ // șî dácă ierá
vácă / tále rábdi criėjsti // tári rábdi / da še cā de-amú đăru nu sã prăpădiėjsti
/ kišleác / cītōdátē șî lápte-acólo / [!] da // ș-ažunžāŋ la crašún / șî-n
[k]...pōstojánō tajām // de-amú dácă tăjém / na cum i...ísta i šolánu / [...]

il pírljem̃ cu páji // cu páji // da // nu șî slánína de-amú o lya /
30 slánína ierá cu šoríc // da / șî tári ahírăș / slánína // cu páji // da iáca șî la
vîndút / dacă ierá cu páji pírlít / așá i...rápăde sâ-ŋvindé k-ja... ahórăș tári //
šorícu šéļa // da // șî cum tăjém / slánína o jipuėj / da šolánu diopárti / mai
naiínti ja o sárá // o sárá i...în di-éstea im pútine // di-amú de-ámă il puu-m

baṇṣ // de-amintrélea / de-amu // il puu ši-ĩ...scot oásăle / ši-l pu im_baṇṣ /
ši-l zacruțiésc / ši iel șădi toată vriemea gîni // proăspăt //

[Carnea cum o păstrați?]

nū_cúm?! ș-o păstrăd / o puu im_baṇṣ / atúnša o sărám / šerbi
salamúrâ / [ε] s-șădâ ʰóʷu deasupra // da // șánti ɔ-așădăi gînișór / punjé ši
kipjérj / ši ált / ši usturóʃ punjă // ș-an_turná salamúrâ / ši punjă î...fund /
șîdié...nu cum iel jerá sarát dă...șădié // șădié cît î...îl scotié ș-a pûni ápâ /-l
scotié sári / scotié / ș-ășă maj naiînti // â! / șădié la rășe // de-amú de-am-
noj / cum nū / nu mîncăm / ši niș porș nu ținlém // da //

[Din "chicioarele" lui ce faceți?]

rașitúrj //

[Cum se făceau?]

tári búni din cōári // rășitúrj // da // da cum lē cūrățăm gînișór / le
rădjém / șánti lî / li duhicám ši le puneém / ș-s-coșé gîni // [ε] măcár ši [s-a]
zvîrlít píști cásă // [l] tári jerá î...să prindé gîni / da // din cōári / šéle maj
búni rașitúrj la porc //

[Cum le mai zicea?]

kitoroáze // la noj kitoroázi // [...]

[Nu puneți numai carne, așa ca să-i dea miros?]

î...kipjérj / njégru // da usturóʃ / sári / [ε] ajeștea [ε] puneăm // da / da
cu sîṇzi tóje...ajeștea din núntru / máierle / înima / jéștea toâte le duhicám
/ ši fășám cu sîṇzi // ši tóje púnjem kipjérj / ʰusturóʃ / sári // [...] așéla
sal'tisón sâ kēmá //

[Așa se chema.]

da // ála mári / ș-al punjem ši-l coșjém gîni / șâ-l tăjem cu hrîṇca /
așă //

[Din mațele astea groase cum se chema?]

nū cîrnás_cu sîṇze / așă la noj // da / cîrnás_cu sîṇzi // [...]

[În ce băgați sângele?]

d-ápî-ntr-aíst mărj // la noj i zîșe vasîlícă // că-j vas / i vas // i zîșe
vasîlícă /

[Și mai este unul mai mic?]

așéla cum la noj maj naiînti fășă kag dintr-îṇsu // kag / îṇkégá...no
cum! brîṇḍa // da îl spalá gînișór ši fășă kag //

[Cumîi zicea?]

kág // kag i dîșe // [...] puneă acōlo brîṇḍa di ʷoj / punjé sári / ni pári
că ši fânínâ di papʰșój púne tot / ši misticá // ši așéla fășă kag / ši-ṇkégá//[...]

la noi [ε] cu curék cum?! fac î...galúși / vǎrdǎre fac // da / da //

["Gǎlușele" cum se fac?]

cū / nu cum?! la noi / fac î / puu scrîjǎli / [!] șánti / púu / mai naiínti
nu ierǎ oriéd / și fǎșám cu crúpi di papșói / da / fǎșám cu crúpi di papșói /
5 di-amú di-am iésti oriéz / și toátâ lúmea cu oriéz fǎșém // la galúșe// da-ncǎ
dupǎ...dúpǎ hólod / ieu tîu mínti / cînd o fost núnta noástrǎ [!] atúnșǎ [ε]
fǎșǎ plǎșínti îñ-strákinǎ / cum?! grîu / ǎl fǎșǎ crúpi / șánti ǎl șerbiié / și
punié pǎám-acólo / îl unțé cu olói / și puneé-ñ-strákinǎ // disúpt túrtǎ /
deasúra túrtǎ / și punié-ñ-cutíóri // și ie s-coșíjé /ș-așéja sǎ kema plǎșíntǎ-ñ-
10 strákinǎ //

[Aceeasi]

cînepǎ

și i-o-am pus cînepǎ / d-apî še vreǎ //

[Care era tot lucrul cǎnepii. Da' de la început, de cînd pregăteau
15 locul ǎla.]

pîn-o fǎșéi...multișuór sǎ númǎrǎ / cǎ...pîn-o culježéi... / șánti o
tokéi.../

[Luați-o de la semǎnat...]

ǎ... / ǎ o sǎmǎnám // șánti de-ám-o lǎsám / crîeștíe / da de-amú o
20 sǎmǎnǎi dîeșsoárǎ cǎ dǎcǎ-i rǎrǎ / șánti i bǎtoásǎ-tári // șánti o culježém
așéi sǎcǎ / ș-așéiē / da šeilǎntǎ cu sǎmínțǎ pi uúrmǎ i dǎm / ș-iǎrǎ scutúrǎi
sǎmínțǎ la așéja // da ǎsta șánti tokéi / o tokíei / șánti o bǎtiéi / șánti o
ražilǎi / șánti-o mîelițǎi / ierǎ mûl [k] la dîñsa mult lúcu // iǎcǎ še//

[Spuneți-le pe rînd toate.]

25 da p-așǎ șa //

[Dupǎ ce o culegeați ce făceați?]

d-ápu-o culježém / ș-o fǎșeám mînușǎlie / ǎșǎ / no ș-ne-o tokíém / o
dușém la iǎz / ș-o tokíém / șánti-o scoteám di cóto o spǎlám ġinișuór / [ε]
de-ámú acólo undi...o puniéi / ș-o scotíei / de-amú o spǎlái ġinișuór / ie
30 sî tokíe / ședje cíti zíli... / de-amú am úitǎ di-amú cíti zíli...

[Așa și...]

dǎ...vô...uopt d/zíli șídié ie / niș nu știu cît șídié ie pîn_sî mai tokíe //
șánti o scotíei / di cóto / ș-o spǎlái... / ș-o puníei pi mǎl // șî_sǎ / sǎ uscǎ ie /
ș-o-adușéi acásǎ / ș-o [ε] sǎ uscǎ / șánti-o bǎtiéi / ierǎ bǎtǎtoári / o bǎtiéi /

şánti ō m̃eḷiṭáj / áṭta jérá m̃iḷiṭa / áṭta / mai amíntreḷa / ̃cu_̃cúk //
 şánti...de-am̃ răziláj / ş̃ m̃iḷiṭáj / ş-jérá ş̃i ašeli / ş̃i fiştilá / ş̃i rázili toát̃ //
 pān... / núm-ašelea / núma ašelea le pū a //

[Câte feluri de cânepă scoteați? Că nu era toată la fel.]

znáčit [ε] / d-ap̃ tót̃ at̃ita / toát-o tokléj / Ń̃ toát-o băt̃iěj /

5

[Aşa, da'când o răgilai nu alegeai mai multe feluri?]

dá // d-ap [ε] s̃i faş̃iěj // o dát̃a Ń̃ zíc̃em paš̃jeli / mǎj / mai mǎrunṭiáj̃i
 / dā [ε] paš̃éḷi deopárti / l̃i...[ε] ašelea l̃i ṭ̃or̃s̃eěj // da fujoáreḷe diopárti / că
 ašelea-i mai lūṅgá jérá / ašelea o ṭ̃or̃s̃eěj / ş̃i dáj [ε] fúsu răp̃ide // da aḷasta-i
 mai mitticá / mǎj...iérá mai g̃il̃iṣ̃ižoásă / [ε] şánti...şañ de-am̃ o tor̃s̃iěj / 10
 şánti puñiěj p̃iñză // iáca Ń̃e // da de-am̃ p̃iñza...tójē / pār [k] p̃in-o
 puñiěj... / trebuié ş̃i [ε] ş̃i faş̃ p̃iñz-aş̃eje / iṅcǎ...Ń̃e mai fă [k] Ń̃e i faş̃eěj / că
 de-am̃ uam̃ uít̃at / de-am̃ i m̃últ̃iş̃uór de-a cúma //

[În ce o făceai pânză?]

Ń̃...stát̃ive //

15

[Aveai „stative”, da.]

stát̃ive / domáşne jésteā / sám̃o [ε] sám̃odjélca jérá // iáca Ń̃i // ašelea
 de-am̃...vodeálâ mǎre tójē jérá // jéste ş-o urđej / şánti ş-o [ε] ş-ō-vǎliěj
 Ń̃...jš / ş-jará m̃últ̃a / m̃últ̃a [ε] odeálâ //

[Unde o băgați ca să se topească?]

20

d-áp̃áj jérá jaz // la noi acólo iácâ úndi...vǎle-aiásta ja // ...Ń̃ela jérá
 h̃ir̃ş̃i jaz // stúh / jáz / áp̃a jará // şánti jérá r̃iur̃i aşá... / ş̃i r̃iur̃i aşá iácâ / faş̃e
 fuósă / mai [ε] iṅcoási // cǎ...de-am̃ jo nu mai s̃int̃ kar cǎ...Ń̃i...

[Nu, așa cum a fost mai demult.]

d-ap-aşá cum o fos̃ mai diemúlt / ş̃i jará fuósă di-ésti-aşă [ε] priṇsásă 25
 a faş̃e // ş-apa jará cáldâ / ašelea că o mai mul̃ sedjé / nū [r] nu miér̃ze tári //
 ş-jérá caldişoáră / ş-acoló u_puñiěj // o puñiěj acoló / o spǎláj / scot̃iěj /

[Când era toarsă, ce-i făceai pe urmă?]

o r̃iş̃kijem̃ / ş-o mujem̃ / ş-dam afără / [ε] ašela scúlu / ašela k̃-jérá
 mai moáli / sǎ mai iṅflocos̃é / da aşá tári / jará vǎrtoásă // ş̃i [ε] s̃i mai mujé 30
 / şánti-o puñiěj pi ṽirt̃iḷniṭa ş̃i dipǎnáj / ş-jará mū [ε] m̃últ̃a vodeálâ p̃iña [r]
 p̃in-ažuñžej lā [r] la p̃iñdă / ...ti vudeáj toát̃a jǎrna // fuméile-avjé di lúcr̃u
 atúñsa // toát̃a jǎrna sǎ vodé // [...] ş̃i p̃iñă...iṣ̃eáj de-am̃ / şánti-o p̃ier̃iěj iṅcǎ
 // p̃ier̃ia jará / sp̃et̃iáln-o p̃ier̃iji / ş̃i d̃e-ámu fujoárl̃ Ń̃elea / dacă faş̃eěj fujoáre
 / [ε] după Ń̃e-o răziláj / faş̃eěj fujoáre // şánti fujoárl̃ Ń̃elea de-am̃ lē [r] l̃e 35
 Ń̃elea //

[Le periai.]

l̃i per̃iěj // iáca Ń̃i // ş̃i p̃ier̃iěj ō pártē / şánti-o part / ált pártē / Ń̃i

de-amú cîț / cã nu mǎj dovǎdǎjǐjǐ [ɛ] tǎri śĩni ŝtĩji cîț // ŝ-plǐerǐe // c-aśǐjã nu
 sã mai plǐerǐe kar aśã alergĩnda // trǐbi ŝ-o dǐesfãś / ŝ-ò-pũ / ŝĩ...[ɛ]
 vodeǎlã...tǎrǐ [r] tǎre fumǎjǐã iarã muŋśĩtã mai naiĩnti / amú amú jǐli śãd //
 àmú ŝe fac! ŝ-j-o-s [=s-o dus] ŝ-o cumparát gáta ŝĩ-j tot / atũŋsa núŝcum
 5 ne-am cĩn o fǔost frõntu / ŝi ŝfǎrtú n-am fǎcút / ŝĩ pridiníc ĩŋcã iarã bũn / [ɛ]
 n-am fǎcú pridiníc / cã amú-j dǐ...maǐerǐe / da atũŋsa di pĩŋđ/zã n-am fã-
 cút //

[Ce-ai zis c-ai fǎcut? "Fǎrtũne"?]

ŝfǎrtũ / d-ápũ nu da // da // da n-am fǎcút / io lícniȝ n-am fǎcút //

[Ce ai zis cã ai mai fǎcut?]

ŝĩ prediníc n-am cusútu-ŋe / ĩnaiĩnti // perǐtnic //

[Șurț.]

da //

[Se zice ŝi vorba asta șorț? Sau numai „peretnic”]

prediníc //

[Ca sã se facã pãnza mai albã...]

ũo ǝ/d'ilǐem // dǐlǐj //

[Cum fǎceaȝi?]

ǝilǐem // o dam la soǎre // o muǐej / ŝ-o [ɛ]-ntindǐej pi iǎrbã / o dai la
 20 aśãla sã [r] sã... // sã mai muǐej // śãnti atũŋsa õ...cosǐj // cu dǐsa tǎri mǔltĩ
 vodeǎlã // tǎrǐ mǔltã odeǎlã //

[Urzeala cum o fǎceaȝi?]

urdǎla dimǐfiǎri iarã // da mai ĩŋcoǎśi o jeśĩt...

[De la mǝŝchiat ŝtiaȝi cãtã urzealã vã trebuie?]

25 d-ap_cǎnǐjno / ŝtĩej cĩt urđ/zálã//

[Da' cum ŝtiai? Asta vã ĩntreb.]

cum ŝtĩem?! // d-ap_ŝtĩem cĩti motovǐlniś / ŝtĩem di cĩti jǝiút ŝ-o
 pui?! //

[Spune.]

30 nũ cĩti zǝiút puneǎm noi?! // [...]

[O„jǝhiuȝã” cãte fire...avea?]

o jǝiút trĩđǎj di śĩri // ĩnr-o ĩ [k] ĩnr-o jǝiútã sĩn trĩđǎj di śĩri // ŝĩ
 punǐej...iǎca io nu ŝĩu mĩnti cĩti //

[Și mai multe „jǝhiuȝe” ce fãceai cu ele? Cum se chema cãnd erau mai
 35 multe?]

da pã / atĩta de [k] atĩta rĩŝkĩej / rĩŝkĩej / śãntĩ urđej // atĩta urđej
 iǎca ĩe // de-amũ ŝtiej cĩt ŝi urđ/zǐŝtĩ iǎca / de-amũ / cĩd da cĩti motovǐlj nĩ
 trǐbi nĩjã / iǎca cĩti motovǐlniśe / iǎca cĩte motovǐlj trǐbi nĩje //

[Câte ce?]

motov¹élni² // [...]

nu! ùrdēm // d-ápă mâ^tșăm [=duceam] ș-o rugăm ^ș / că¹ așéla ș-mă
lășe și urdăsc // da jo niș nu prea kar știém / da d-amú dácă ⁿⁱ porné ^șánti
urdēm / sín¹ di ^șéli dⁱ ^ști^u kar di ^ău / așéli to¹áti / da ie^u...nu kar tári m-ă [r]
m-am zănimă¹it // așá zîs //

[Cum învăleați urzeala pe stative?]

da pⁱ [r] pi așéla / pi va^t // val așá cum [e] / cum și la fábrică // cîn
válu mⁱérze // și să-nv¹ășe ócna // așá așéla // și ¹ésti spe¹jiáln^o...dⁱ slobo-
d/zít //

[Cum se cheamă ăla de slobozit?]

slobo¹đitóri^u // și slobo¹đă¹ ^uó...bórtă de ^șélea / k¹-ja [r] ja sâ númără
ș...pátru ¹éli de-amú // [...] și în to¹átă bórtă și númără/slobo¹đă¹ / slobo¹đă¹ /

[Firele prin ce le treceai?]

șe?

[Firele, ca să nu se încurce.]

ă! / pi¹spátă li da¹ //

[Da' mai înainte de spată prin ce le treceai?]

[e] pⁱ ¹í¹ / pⁱ ¹í¹ / ja¹ ¹í¹ // spe¹jiálno / și dá¹e / da // șánti pi¹spátă /
șánti de-am...li pun¹é¹ //

[Ca să schimbi rostul, cum făceai?]

r¹óstu / da //

[Pe ce puneai picioarele? Ca să schimbi?]

[e] pⁱ tálk¹í² //

["Talki²" așa se chema.]

da // [e] dacă pun¹é¹ [e] ája pⁱndă / în dó¹uă / tálk¹í²e // da dácă pun¹é¹
látor¹ / pun¹é¹ im¹pátru // pátru tolk¹í² / ș-íncă ș-așéja...dac¹ ja¹ rá¹ál¹ / și
pun¹é¹ în dó¹uă / sâ númără / și tóje pun¹é¹ dó¹uă // dó¹uă ¹í¹ // da dácă vre¹
și pui în ¹pátru / sâ-mpúne im¹pátru / pátru ¹í¹ / șánti așéja...ú sâ numără
câ-n¹ n¹ó¹uă // [e] așéla cu ¹uzóru / uzóru / uzo¹ará fășé¹ // dácă fășé¹ uzo¹ará /
șánti sâ númără pátru tolk¹í² pun¹é¹ // și ¹cíti dó¹uă ¹í¹re așéla //

[În spată.]

¹spátă // ¹spátă //

[În dinte.]

¹...

[Cum se zice?]

dá¹dă // în¹dínti / în¹dínti / în¹spátă dó¹uă / dó¹uă așélea // dó¹uă ¹í¹ri //
șánti așélea sâ prihé mai gru¹os // iácă ¹și //

[Da' la lână care era lucrul ei? Ați lucrat și la lână?]

an lucrát //

[Tot așa, de la început, de când o tundeai oaia. Cum era tot lucrul lăunii?]

5 nŭ cum jară?! // ă tundjéj oája / ș-o mujéj / ș-o spăláj / și de-acóto
dóuă dŭli sâ mujé-je dóuă trej dŭli punjéj...și sâ moáje / și iac-acólo / ie j.ári
usúc di šéla // di-a jŭj // nu! ș-o spăláj / șanti o uscáj / ș-o scărmanáj / ă făcút
jŭj di šéleā ásta dájé niš nu táre dimúft aeást-am făcút-o // că...an tŭnút și
10 uoj / am avút // dă b-ašéj baláj diopárti / íŋcâ dájē...gēmi ș-amú íŋcâ am //
niž nu le-am vîndútâ / le-an zŭs c-oj vîndi și / nu le-am mai vîndútâ //
șă...șánti o [r] o scărmanáj / o scuťláj diŋcurnút / șánti- o scărmanáj / șánti
uŭ...o toršéj / șanti tóje rišk't'iéj / și cit /ș-cum / nŭ! j de-amu-ašéj / de-amú
še-j / de-amú nu-j faš hŭc / șanti de-amú la [r] la țásút // la țásút tot așa // cíti
/ cíș trébŭ // punēm / am pus și-m pátru jŭt / și-ŋ dóuă an țásút și.../

15 [Ce se făcea din lână? Cum era obiceiul? Ce se lucra pe aici din lână?]

d-ápu jáca láturl-aièștea⁵ / d-ápă listelálte tóje di línâ //

[Laturile astea sunt din lână, da. Și altceva ce mai?]

20 li crășéj / li crășéj / de-amúja de-amù-ncóășe / a diodátâ crășēm
acásâ / d-amúja de-am...la cotóusc⁶ crășă // j ni dušlēm / lam [=loam]
scúlurle / scúlu šel dē rišt'ijēm // cíti cíti // rišk'ijéj acóto pi scuť / dóuă jgiút
/ trij zgiút / [e] cíti muť nu rišk'ijéj cā grŭeu jară // nu! și-mpărťijéj // [e] și
culóarē / -s trébi / di šéja⁷ / di šéja⁷ / di šéja⁷ / nu! di šéja puňéj dóuă jgiút
/ orŭ trej jgiútâ⁷ / di šéja⁷ / j di šéja / d-ašéj neágrâ / sŭ sáma sobóju / da
25 balájje crășáj // sŭrâ crășáj / iacâ še-j // șan...

[Unde o "crășați"?]

la cotóusc // [...] maŭ naiínti / dă maŭ naiínte spuŭ c-acásâ crășām //
maŭ naiínti //

[Și cu ce "crășești"? Cumpărați...]

30 cumpărám...crască / ma hícâ / așa / [e] cu-ašéja crășáj //
crășáj...viērdŭ / albástrŭ / rŭșu / róze fášéj rázne // nŭ d-amu șanti de-amú
jără d-am yŭ cízváj aŭ a iēsŭt la cotóusc je de-amu-ó iēsŭt // prihé // [...]

[Pentru haine, pentru oameni nu se făcea tot din lână? Nu țeseați postav sau cum se zice?]

35 ă...[e] ma naiíntŭ nu șa /d-amúja de-a mjéțze lína / ímplitŭesc cuofŭ //

[Da, da.]

cuofŭ / sfŭétere //

[Cum era portul? Cum se îmbrăcau oamenii mai de demult?]

jóŋ...de-ã apúcat / cîn am apúcat / [ɛ] câ íŋcâ n-am apúcat așá și
coásâ di-éstealánti // diē di línâ /

[Cu ce se îmbrăcau oamenii? Cum era obiceiul? Cum se îmbrăcau
în zilele de lucru, cum se-mbrăcau de sărbători?]

nu d-ap-așélea sâ mai íŋviekésc / lî [r] li-mbracă pi šélea / dā...da
ašélî noáŋâ / de-amú sâ lî íŋe di díli mai máre /

5

[Cu ce se îmbrăcau? Cu ce se-ncăltau? Cu ce se-mbrăcau bărbații?]
no! mai naiínti vríemea a^m apúcat ʔokíŋš fášélî / dí...diŋ kéli ráznîi /
ʔokíŋš // d-amúâ íŋcoásî / de-am nu [r] nu ímblá // [...]

[Bărbații cu ce se îmbrăcau?]

nu tóje cumpără // [...] di járnâ cojoáše cosé/ă / [ɛ] ca kéli di žéja di
oáji / [ɛ] tájé ʔoj / šánti s-fáši cojoásî / scumáni țăsă [k] jácătă / vez n-am [r]
n-am adús amínti // scumáni fá [k] țăsă // bă [k] m^plⁱetⁱé / dušé nu știŋ ún-
di //

10

ána antonóvna corotnián
[72 de ani]

15

oĭ

[Cum este obiceiul aicea cu oile? Unde le țineți iarna? Unde le țineți
vara?]

20

éi! járnâ / acásâ // da vára fac rînd //

[Cum este obiceiul?]

nu cum! // â...nu nâ [k] s-númârâ / ieŋ...iă árĭ / 'natá āĭ / ševá // nu
toáte / [ɛ] amú pĭ rînd sâ / li pasc // áz ieŋ lĭ pasc / šĭ puŋ așá // verĭ dóŋâ
stacáni la [r] la dĭ // mai muĭ dóŋâ stacáni la dĭ puŋ // dóŋâ stacáni // nu
šĭ...aj pátru stacáni // faž dóŋâ ž/dĭli / āĭ šínš stacáni / perĭ o dátâ paž
[=paști] dóŋâ [ɛ] dĭli žimătáti // s-númârâ // nu / da nu ieĭ dinaiínt s-númârâ
/ iaj s-númârâ ie láptile dinaiínti // šĭ paštĭ treĭ dĭli // dă adóŋra šant li paž /
d-ab dóŋâ dĭli // núma nu a šĭ...o bícá di dĭ / d-amú triéši / sĭ númârâ / aj o
bícá s-paštĭ / da o bucátâ d-amu // da aj páscút // [...] āĭá ári šínšĭ / dă šăs
stacáni / o' šápti stacáni // páști triĭ dĭli / verĭ pátru dĭli / d-am...perĭ o dátâ /
sâ dĭă // žimátâ di stacánâ / adíca-ndatorĭéštĭ // la ašéla // nū // šă...s-paštĭ
pátru dĭli / da adóra šĭ paštĭ triĭ dĭli // ásta cíti oĭ aj / iáca šĭčĭ // da [ɛ] mulš
ști și cárij / di cári dóŋâ oĭ árĭ //

25

30

[Mai demult, erau și oameni care aveau oi mai multe?]

da mai mŭlt / cŭ mai di mŭlt / kar cŭn aviē / li dā / iarā / ʔodáji / ʃ-li
 da acoló // ʃi d-am...i spuné a cíta dŭ iŭ viní ʃi ʃi-i loá cáʃu / da iarā / oámini
 bătrîni / speŭiálnŭ di paşte ʔóli // ʃ-acólo ierá ocʔó / acólo tot la deat /
 undi iarā // ierá mai dŭmŭl / io nu aŭele n-am [ε] aŭeli n-am [r] n-am apŭcát
 5 // aŭeli iarā mai dŭmŭl // [...]

[Aceeasi]

kitoroázi [ʃi] galúʃi

[Cum era borş gros?]

ĩ

10

[Din ce?]

crúpi / ʃi aŭála // ʃi curék // curék // da / da am facút ʃi cu ʃtézi
 gálúʃe / ʃi / ʃtézi di-éja di criesc // d-ápŭl [= d-apăi că] ʃi di di úndi / di
 úndi aŭ ʃi luat // dácâ nu iará vára / dácâ fă [k] di úndi făŭ [k] cu ŭe aŭ ʃi
 făcút //

15

[Nu era.]

nu ierá / dă / curék iŭcâ nu ierá // ʃi făŭei cu ʃtézi / d-am ʃtézi
 de-am ʃtiŭ ʃi-i?! //

[Da.]

20

nŭ / tē ŭei [= duceai] ʃi rupéi ʃtézi / ʃi le spalái gŭni / ʃi li duŭicái /
 ʃ-amisticái / ʃi făŭei...ʃ-aŭást-aŭ iará // dă amúja ŭe-i...amú oriéz / amú dácâ
 nu-i oriéz / am facŭ cu crúpi / cí ti-or rŭdi ʃi...ʃi mŭŭele // iáca di cē // amú
 núma oriéz //

[Ce mâncare mai făceați?]⁸

25

făŭei aŭá / făŭei kitoroázi / kitoroázi făŭei / kitoroázi făŭe / ŭánti
 făŭe...ĩ...gálúʃi / di-éŭea vjerŭ / dácâ făŭei gálúʃ / gálúʃi / da dácâ nu [...]⁹
 făŭe // ŭánti puné cartoáfi ŭánti făŭe plăŭintâ iŭ strákŭnâ / iŭcâ diŭ grŭ
 făŭe... bulgŭr // aŭá ca crúpŭle //

[Cum se făcea bulgurul?]

30

ă...făŭei / dácâ-l făŭei la [ε] / la moárâ / iŭ rŭjŭniŭtâ / mai mult iŭ rŭjŭniŭtâ
 făŭei //

[Spune-ne dumneata, că nu am văzut niciodată.]

n-aŭ văzút?! // ă...da rŭjŭniŭtâ ʃti cum iŭ?

[Aşa, da.]

o ʃti nu [!] n-ŭ făŭám iŭ rŭjŭniŭtâ / ca crúpŭli //

[Din ce?]

din grîu //

[Din grâu.]

din grîu // nu ş-făşém...şánte o şerbéj aśála / şî făşéj plăşíntă îñ
strákinâ sǎ numǎrá // lǎj [ε] frǎmíntǎj / ş-túrtǎ punéj la strákinâ / núma c-o
unžéj gíni strákinâ / şî-n túrtǎ punéj / şánte-o acyperǎj deasúpra / şî făşám
plăşíntǎ-ñ strákinâ / [ε] o dátǎ făşám cu mîndrétj / ũjte-aşǎ /-ñcǎ loam cuşítu
/ şî primprejúr cu cuşítu-aşǎ // dám / dám / dám / dam / şî jerǎ zîmtj // nu
şî cînd ō scotéj dî [ε] pi díñsa o ũžéj de-amú / d-ap-sǎ-ñǎljéžǎ cǎ nu l-oj
púni niúñs // Hŭñs / şî da deasúpra şánti prisurǎj pi túrt-aśéja / strákin-aśéja
/ cîn la Hŭrmǎ punéj // preşurǎj cu zahár / ş-jerǎ bun /

5

10

[Aceeşi]

cînipǎ

[Cînd erai tânǎrǎ, se puneá cǎnepǎ pe-aicea?]

şî cînipǎ / şî-ñ colhóz am bátút / cînipǎ...şî rǎşárit-am bátút / şî
cînipǎ / şî frúñdǎ...

15

[Uite sǎ ne spui aśa, tot lucrul cǎnepii, de la-nceput de cînd o
samǎnǎ omul, de cînd o samǎnǎ acolo, arǎ locul, samǎnǎ, tot lucrul pǎnǎ
cînd o faci pǎnzǎ.]

20

da /

[Aśa sǎ ne povesteşti.]

sǎ dúşe / şî ǎl árî / jo cu tática...mǎ t'/cem [=mǎ duceam] / cu
hǎzeǎjnu / arám HógHóru / ísta h-ǎ Hógóru ñeñ / da aśéja ja ñi a ñatáli Hógór
/ [ε] ñoj ñi mirím // amú nu sǎ merjés / amú-s maj rǎj nǎródu // nu şî
mereǎ / d-atúnca...ísta-j rǎzhóru / ísta-j bîcǎjicǎ j-a mǎ / da ajǎsta je a
ñatáli / aşǎ arám bîcǎjǎlîlî şélja / pí [r] pi válî // şamanám cînipǎ / ísta-j a
ñatáli / d-ísta j-a ñeñ / da ísta la ált mahaleǎn / ş-aşǎ şî ni mirím // da amú
nú // amú-j rǎj nǎródu // amú-j hî [k] ñi hîtru borş s-mǎnínçǎ / da sǎ nu
lucríedǎ // dák-jel trép sǎ lucríedǎ / şánti a-j mîñcǎ maj búñ //

25

[Da, şî dupǎ ce o semǎnaţi?]

30

şánti u şamanám / şî ni duşém şî jarǎ sácî cînipî / ş-erǎ cu şamínţǎ /
[ε] cînipǎ / şî piližém pi şéja sácî / díñtr-ǎcǎj...cu şamínţî / ş-o duşém ş-o
tokím / maj intrám ũjǎz / şî ni ş[ε]cǎldám acoló // şî jerǎ vrǎemi / şî fríg / şî

tjeburjě ŝi ni scăldăm / jăca-ŋ_colc_ŋ_oz am ăcút tămác // hořodărstve // [...] i ăcăm tamác / da la urmă...

[Așa, după ce o culegeați p-aia "sacă", după ce o culegeați o puneți să se usuze.]

5 da //

[Așa, pe urmă ce-i făceați la vârfuri acolo?]

d-ápĭ jě...ašěj sácă / ašēja núma o frijacăm / ŝi-j tot // da ŝej cu
samínĭtă / punĭém sĭ uscă / ŝ-o-mblătĭém / jeră-mblăčĭŋ / amú nu ŝt'ĭŋ ŝ/če-j
imblătĭŋ // da niŝ ĭ săšeră nu ŝtiŋ / a tĭni-m_mĭn / aĭsta-j mai ĭntĭlihĭént /
10 amú-j năródu // d-atúnĝa nú... / atúnĝa lucrăĭ / ŝĭ...da mĭnĭli jěj pi ĭsa jeră
řolán d-ĭsa jeră / pĭnă-ŋcoășe / jĭpuĭtĭ jeră di pălăhĭdĭ / ŝĭ di burĭjăn / ŝĭ di
skĭnĭ / amú mašĭ [k] cu mašĭna đă [k] mašĭnă / cu lopatĭca / ŝĭ ĭŋcĭ-j đĭŝi / cĭ
sĭ trudĭești / d-apĕ n_ŋoj...amúja-ŝ-făca / ačél năród / ŝ-ap_pújĭbă / ŝĭ lucrĭeđă
jěj / če-l lucră / jĕŭ nu l-o lucră-lă // brázda o taj [k] o cosă / da noĭ o
15 punĭém...st'ic_la st'ic_ŝ / strĭŋžém skĭřili / cundiĕt'ili / ašă jĕ scurtĭřoari / ŝĭ
li vĭrăm ĭŋ_řelelántĭ ŝĭ ĭj grămăđĭém // toátĭ ašă ja / ŝĭ ni duřém / ŝĭ...li đăĭm
ĭn hosudăđă // ŝĭ clăđím păĭi aruŋcăm / ŝĭ clăđím...znók / ŝ-aruŋcăm ĭ [ĕ] ĭŋ
cărút / znókĭ //

20 [Da' n-am terminat cu cânepa. După ce o frecați de-i luați sămănta, cum se chema aia când o curățați, ce cădea din ea?]

řántĭ / řánti ĭi duč/řém... / jeră uscătă / ř-nĭ č/řem [= ne ducem] ŝ-o
tčém ĭ jaz / řĭđĕ cíti đĭli / acoló //

[Cum o puneai ĭn iaz? Cum făceai să nu o ia apa?]

25 [ĕ] cum s-a dúče / băteám părĭ dintr-un_ capăt / ŝ-ălt capăt / pár // ŝ-u
clăđím ĝiniřŋór / řan... / acoló / řánti-j dam...pomĭnt đeășupra / jĕ řĭđĕ pi
loc / da áltu ŋŏm / áltĭ párti punĭé //

[Ce zicea că face? Cum se numea locul ăsta unde ĭși punea el cânepa?]

30 ă...da peă...amúja jăca-j stŭ // d-atúnča jeră...ăpă // aĭřsa la mătca la
noĭ / ĭ...nu-ntr-aĭstă váli / da-ntre čĕja...[ĕ] líŋgă colhóz / đĭ...đi la sel'sovét
// [ĕ] k-ĭĭ đĭc acoló / cĭ jĕ...ĭești parahŋód // ĭ...ĭŋgruřát // ŝ-acoló...stŭŋ //
amú-j stu / da atúnča ară ápă / ĭ_nĭčăm / ŝĭ punĭém acoló //

[Așa. Cum se chema locul ăla? Se zicea că se face o "fosă"?]¹¹
cum? //

35 [Ai auzit vorba asta? Că face o "fosă" acolo?]

[ĕ] mŭlt năród punĭé cĭnĭp-atúnča / cĭnĭpĕ să zănimăjĕ cămĕřĭ di
cĭnĭpă / řřartŭ di cĭnĭpă am purtăt // j_đĭ lĭn-am purtăt / j_đi cĭnĭp-am purtăt
/ n-o puřĭém dúčĭ / cĭn să udă / di urmă / [ĕ] nu pŭřĭám tĭrăĭ //

[După ce o puneai acolo?]

şánti ȝ-adu⁵/cām acāsā / punjé sâ uscá ȝ / şî...ierá bătătoári / ȝ-o
bătjém // ...¹² / pi rînd o bătjém / o bătjém / o bătjém / ...¹² / îm bătătoári /
ȝ-o trăžém dē sâ loá di pi dîŋsa...cǝája toátâ / to¹ lǝémnu / ȝ-ă...éheē! cínipa
/ şánti / pǎŋ la hézu nópti o¹ spúni // ie gre [k] ie lúŋgâ // [l]

5

[Spuneți așa lungă.]

ē...şánti ȝo mǝlǝi¹ám / şánti o ražilám / şánti ȝ pèri¹jém / şî erá paşáli
/ şî cínipâ // şánti...ē şánti / [ε] o torčjém pim fúrcâ //...

[Da, da.]

o torčém pim fúrcâ // şánti ȝ punjém ȝ-o zoljém // pi dîŋsa // cú
şanúşâ // şánti ō [r] ō [r] o punjé[ε]m îŋ cutjór / ȝ-sî cočé / ver¹ îŋ ştibjéj /
ȝ-s-cočé / şî-¹ turnám cénúşâ dea[ε]súpra uŋcróp / şánti-o scu¹tjém
motobiélíničilē / şî...li spălám ġiniş¹ó¹ / şánti li punjám şî...dipânám / cú
[ε] pī...pi vîrtél¹niţâ / [ε] şánti pi rîşki [k] pi rîşkitó¹ri rîşki¹jém // cínipa-¹
lúŋgâ / şî jé...

15

[Când o torceați, era toată de un singur fel sau alegeați mai multe
feluri?]

cum?

[Când o torceați nu alegeați mai multe feluri? Înainte de a o toarce ?
Mai multe feluri de cânepă. Una era cu "şiru" mai lung, alta cu "şiru" mai
scurt?]

20

[ε] da di şî / cîn ġ...cîn ġ...cîn uō púnim pi dîŋsa / ȝ-o loám ȝ-ō

[Ț-o periați.]

ȝ-o pǝri¹jém / da pínâ cîn o bătjém / tóhma / o punjém //

[Atuncea "tohma".]

25

atúnca tóhma /

[Adică cum o puneți?]

d-ap-ō bătjém / ȝ-o punjém...şîmu¹jág la şîmu¹jág / ie [ε] şîmu¹jág /
ȝ-cu ísta trébi tot únu sî şíbâ / şánti cîn la [r] la rağilát u¹ raž/ğilám / pi rážilâ
// rážilâ di šērâ / o ş¹ij?

30

[Da, da.]

a¹ vǎđút-u...

[Scoteai fuiorul și ce rămânea?]

aşéla...rămînjé fiştílâ //

[Așa. Și era una mai scurtă, cu firul mai scurt. Aia cum îi zicea?]

35

[l] mícăŋcă [l]

[Nu-i mai zicea și altfel?]

mícăŋcă / sǎ d¹is/cé aşéja [ε] / mai¹ scurt¹şoárâ //

[Micancă?]

da //

[Nu-i zicea și "pășele"? Sau cum se zicea?]

pășăli / ē! la pășăli încă-i pîerjētu la pășăli // stáj / ásta-i rázilá / da
5 pîerjētu // ásta [k] ísta-i lúngă [!] //șánti stan noj roátă cîti ȳo šinș fumléj / și
cárj maj răpedi pșerjă // ni-ntrečlám cáre pereám maj răpede / șánti ašéli
pășăli //

[Și pe urmă?]

[ε] ș-o ʔjăsém // pîstátive // șánti atúnca [ε] punjém ș-ō o gileám la
10 fîntínâ / cǎ tári al rodjé pî flăcău neū / cōárlí / jérá mîetélut / da jex i făcǎ-
ji [ε] izmjeni da jel il rodjé / da jél șánti... 12 cu clăpácēa / maj clăpăcēm
mukjili šélija cîji făšám jizmjéni //

[Cu ce clăpăceai?]

[!] cu clăpácēa / cu ši! // pi dîŋsu-l rōdeá la [r] la cōári //

[Ce este "clăpacea"?]

mo [ε] moʔotóc //

[Ciocanul. Maiul.]

nù máju // máju cēl grȳós máju //

[Da.]

20 da // da ši vres-sámănj cǎmēs? [k] cínipâ? [...] táre-j mult lú cru la
dîŋsa //

[Cum țeseai? Cum puneai războiul? Stativele?]

ōhòh //

[Stativele cum le puneai?]

25 c̣și státivele ?! //

[Așa.]

d-aplí [ε] punjém în cásâ / așá je punjém verj așá lje punjém / di
s-ažunžé pîŋ la ȳómu cēla¹³ // státivele / și jāsám pî...spátâ / și pîjířâ /

[Înainte să începeți să țeseți, faceați, urzeaiți nu?]

30 d-ápî ȳurđí / ȳurđitoári / șa j di la dipánát / șánti la ȳurđít / ē! ásta-i
lúngă ēe!

[Cum urzeaiți?]

urdálâ dim podeátâ erá până-m pōmínt // și sâ-ŋvîrté // o-ŋvîrteám /
pimprežúr / o dam...ráz raz raz / pîn deasúpra / șánti înapȳoj / d-amú jéste
35 ȳurđitoári undiváj / o nu?! //

[Nu știu.]

n-áveț acoló / n-áveț [!]

[Câtă urzeală puneai?]

cîti motovîelnic...punîej / di ʎob di jîgiút / punîej şî... / [ε] împátru
îiîâ punîej / şî-n dǔǔâ îîâ //

[Şi o "jghiutǎ" câte fire avea?]

jgiútâ...[ε] dǎşi šíri // cîti trii lǔaj / punîej // o jgiútâ // punîej şî dí
ʎoptî / [ε] puné [k] puneám cîtiódâtâ mǔlti motovîelnic / da cîtiódâtâ mai
pǔtîntîeli //

5

[Într-un "motovelnic" câte jghiute erau?]

d-ápâ ʎoptî jgiút / di ʎopt punîej / punîej di [ε] dí verîetcútâ / mójno
sǎ t-arát driept / câ io ām / împat... / verîetcútâ iésti // skicǎtoári ie / úite-a-
iîşa¹⁴ / [...]

10

[Când era cânepa la tors era obiceiul să se facă şezătoare sau clacă?]

jără / fǎşîje /

[Cum se făcea o şezătoare?]

cum? /

[Cum se făcea o şezătoare?]

15

şǎdǎtoárea amú s-fǎşé la mîni // iǎca / toţ î plínâ cása / şî / pî şîni-an
kemát / "hai! la mîne" / íŋcǎ clácǎ s-fǎcǎ / nú şǎzǎtoáre / clácǎ //

[Şi clacă, da.]

şî...fúmei-a^c/şeja...d-amú fǎş/ce di mîncát / şî vinîe / şî...plínâ cása /
şî i-ažutǎ je i a toársi // e-aveǎ cǔpkîj şî nu pǔtîe sǎ-i îmbrǎş/ce cǎ / cam^eş
trebujé mǔlte // dǎ ie fǎcé şǎzǎtoáre / şî vinîe şî /...je...i-ažutǎ / da je i
torş/ce / da iǎ...puneǎ la ma^s / şî-i...[ε] ʎospátǎ nu h-amú // atúnş/cǎ erǎ
aşǎ¹⁵ iǎ paǎarútu // da amú i-aşǎ je¹⁵ // şî je i cînd ǎl bie u şánti...s neşebún i
di tót // ş-íŋcǎ şî mor / nu núma-z neşebún i // [...]

20

[La orice fel de cânepă se făcea clacă, sau mai ales la feştilǎ?]

25

la feştilǎ mai tári // la fǎestîlǎ / la urdǎlǎ / torcǎ // urdǎl-aşee i di [r] di
ʎuruiǔóc / la fǎestîlǎ acǎe-i bǎtú [ε] di...

[De bǎtut.]

di bǎtút / dá //

[Ai zis cǎ făceau şî şezătoare.]

30

da şǎdǎtoári fǎcîém...je u / a he u torcîém / da síngura nǎtáli / da áltu
[ε] a luj^ş/ce árî // [ε] amú sǎra la mîni / da mîni sǎrǎ la nǎtǎ / da pòimîni la
áltu /

[Ce făceau fetele la şezătoare, mai cântau, ce făceau?]

cîntǎ / grǎje / spunîe povîesti / da nu sǎ-mbǎtǎ / nu jerǎ-ntîj^u amú
cum i-amújaş / di cî mʎor?! / cî bie u pişti măsurǎ / ş-sî fac neşebún i / şî sî
uşíd únu pi áltu / sî bat únu pe áltu / şî viu pî la firéstri / pî lǎ bǎbi / pî la
iéstea / da nú-i gîni / aǎsta nu-i gîni / aǎsta nu-i cultúrno /

35

[La șezătoare veneau și flăcăi sau numai fetele?]
vîneșî flăcăi / d-ap_erá mintiós //

parascóvia davi'dovna mărtalóg
fără únu n-am noáúădăș [de ani]

5

[Nunta]

da pi îștealánt pi toș îî însámná // orî cu materiál orî cú...prosoábe /
da amú cam ieșîd d-amú prosoábele / [ε] i grieu di țásút ș-așéli //

[Da' prosoape se zice?]

dă / míneștergurâ la noi li dîc //

10 ["Mâneștergurile" astea și toate celelalte cine le aduce?]

hîrjása //

[Ale miresii sunt?!]

dă //

[Toate ea trebuie să le aibă]

15 toáti / toáti //

[Cine le coase?]

li țás¹⁶

li țásă //

[Cine?]

20 țásătoáreă dā / maj naińti fășé...părínî / da amú la tot aligátoru cîni
a dovídí / amú dău la țásătoári // li dā...înr-o vriemi / da amú ô_ĩșít
materéál / amú járâ s-or apucá di țásút

s-aj šínșùti di ștîergárâ //¹⁶

[Așa multel]

25 dóo súti părăk vių núma di la híri or di la hîrjásâ dóo súti / sâ_
grămădjesc pátru súti dî¹⁶

dî_nărqádi //

di nărqádi¹⁶

[Da' rușii și ucrainenii fac tot așa cu prosoape?]

30 m_sát / n-ári importántâ / i rús / i ucraineán / i neámî / toș îñ sat n-ári
importántâ // îel trébi și liézi și gáta //

[Da' în alte sate?]

dă mîzîjîş cu noi / la lipîeski¹⁷ / acólo leágî núma-n neámu híru^u /
da a híriési nõ-l leágî // núma [e] stárosti //

[Starostele ce rost are la nuntă? El ce face? Ce înseamnă staroste." Cu
ce se ocupă?]

şáfu núnti // iel cáti dî rúdi / şi nu îmbli pe-afári / toţ ş-şîbî gramádî //
dace voúnu rămîni niljegát / dáca nú [!] / amú ieu di rînd / nu-i //

i poştăiéşti //

da // iel cáti di [r] di toáti //

[Ce face?]

poştăiéşti //

ári grîjă di toţ //

ári grijă di toţ

îi cînstiési / [...]

[Starostele spune aşa şi ca o poezie?]

o fhost cîndvâ / ieu núma tîn mînti înci jó ierám copî aşá di vō...cît
o fost / di vo_dăşi anî / orî cum / cînd î...lélea maríca burloáji / ásta vasîli
bórle // [e] nu şt_nă ! dîşé ie / dácî nu stárostile dîşé / cáré mai [e] mai gîni
báté dim_límbî / cárî ştiie / [e] aşá sî i punié u^ucojuóc / o punié în ġenūġk
/ şi sta la mäsî / sî nu-l aşéla di-am^u i dîşé / ş-ámu tîn mînti / da noi...

cun_sî kámă aśée? / iertăşúnî¹⁶

iertăşúnja / nu ştîú cum / aşá-i dîşé // da noi ni vreám cî híriása
j_vidiém / [e] cum ie şádi / še faş/da ie o stat în ženūġk / da şadjé /
ş-d-atúnşa am^uap^ucát aiest cuvín / ş-am [e] ş-amú ni lie tîu mîntie // "èheée!
fitiŭo / fitiŭo! tárî bun şi frumós / l-ai mai găsît / păn să-ġcáltâ / ĩsoárle
să-náltă / păn n-oġ tráŷe u^uzdupát / nu pûni căşúla-ġ^ucap" [!] / d-am apcát
de-atúnşa le tîn mînti cî /

[Ce jocuri se jucau la nunţi?]

ieráu aşá / [e] dîc k-ierá... / î şi corcoveácu / şî...ajásta...şîru // şî...cum
mai ierá / carapiétu / d-ámú îs toáti tot úna // atúnşa ierá di mäsî / şi ierá
cîn tşáí afári / nu sta to_tîmpu núma la mäsî / da...

[Era un cântec numai al miresei sau un joc al miresei?]

la adunát / núma cîn...

[Ce înseamnă la adunat?]

la nuóġ...ş-amú şî tîni ist Ĥobičéġ // păn-a viní

mírelî¹⁶

hírele / î sî dău toáti rúdili / şi...[e] cum...

şînstiěsc¹⁶

5

10

15

20

25

30

35

na podobí / ñ-jési cî proščánije dj-amú cū...fáta // ašá // š-nǎl...tot
pun rúble acólo dj-amú cáre...cît il trázj línima //

[Ce-i pune miresei deasupra capului ?]

nul cîñ s-términâ ísta / de-am...máma...s-sui pi scáun / š i dîc dánțu

5 / š i [k] di trij ʎorǐ // mjéržj-i pun...

píñea¹⁶

píñea / nǎjánli li dîk' jii // najélǐ da / nū prostáje ašá / šíbâ cū flʎorǐ /

valientína jivánovna cóstina

[59 de ani]

píni

10

ascultás pi míni¹⁹ // drójdili lē-az mujét / ápǎ cáldâ na cūtl ašá / cum
î...cîn o bjeǐ // cîm bjeǐ čai / núma šíbâ / š-nu [k] šíbâ tári / calt tári // šánti
l-oǐ opǎré-lǎ // š-púni drójdǐ / š i púni ápâ / da najínti ápâ púni // šánti
drójdil li púni / š-uñ k'isór [= picușor] dǐ sáhǎr // zahár // š lāsâ-l / dǎ-j pásǐ
15 // da jel s-a rídica-sâ // lǐ pǎhujé // š-am plǎmǎdíť / š i fásis č i vreťǐ / dácâ-z
vrea di blinjéli / dǎš minúti di blinjéli / dǎš minúti lǎsát / da čuť s-ardícá-
sâ / š i fǎšjéť [ε] / punjéť lǎ ť... d-am acólō [k] in fa [ε] in farfurǐji // punjéť
š...amjesticás cu fǎnínâ / š-cū níšti óǎuâ / da sódâ / nū punjéť sódâ // š-sâ
fǎšj blinjéli // da kǐ [k] da píni ašá tot ašá //

20

[Pâinea în ce o faceți?]

ințr-ō...farfurǐji / mǎri // luháni / la noǐ loháni / da la voǐ nu štiǐ cum
d-am / cuñ sǎ...

[Spuneți cum faceți.]

lohane / farfurǐi // š dácâ-j ʎ plǎmǎdí-ʎ mǎhatá / dǎ / da púsím la
šǎpti šásurǐ / plǎmǎdí-u / drójdile // šánti iš / la uñ šaz la ahádâ / is
25 î...frǎmíntá-o / š-ún šas s-a rídica-sâ / fsjo! / š-pajáluǐsta / fǎ fócu in [k] / pi
cutjórǐ / š i adún-o // dácâ sǎ rídík je dim farfurǐji... / da voǐ dať fuócu [ε] pi
cutjórǐ / š i zǎraz adunátē-o / punjéť-o pi cutjórǐ / da cum / š i duskáscâ járâ
in scovoród // š i tʎot / š-ápí-z dá-o in cutjórǐ / da dácâ cutjóru / d-am voǐ
30 štiz mǎsúra luǐ / cu fuócu / š i...š i-ť fǎšj píni /

30

[În ce o coci? În tavale? În ce o coci?]

in scovoród // iésti inčrǎjtǐti // ť scovoród // nu štiǐ cum la voǐ d-am
s-kámâ / da la noǐ scovoród // inčrǎjtǐti // š i jǎ sǎ rídica...im farfurǐji [ε] nántâ

100

/ ʃánti / da fúocu dǎ-ji [k] / da s-o rǐdicát je [ε] diṃ farfuriji // zǎraz dǎ fócu
pi cutiǒrǐ / dǎ fócu // ʃi pûn hata-ji mej aduná-u / da fócu árde // ʃi-ntiǐ
uǒ-acóperǐ cu [ε] cû miniʃtérǵurǎ / la noǐ miniʃtérǵurǎ / ʃ-acóperǐ ġiniʃór /
ʃi iǎ sǎ rǎdícǎ / ʃi fócu d-ámî-ji iē s-o potolít / traǵ jǎráticu / ʃ-púni-o-ŋ-
cutiǒrǐ / ʃi biǵzaróv /

5

[Dacă nu ai drojdie de cumpărat, cu ce poți să pui?]

d-ápî vóji nu făşet fricǎţǎj di pǒámǎ? //

[Da' spune cum faceţi fricǎţei de poamă?]

ǵ-oǐ spúni / ʃi fricǎţǎj di pǒámǎ cum // cum?! // ǎ...noǐ scurǎm vínu //
ǎ scurǎm // ǎlǐ fac diṃ fus / da jeṃ nu vreu diṃ fusǎ // scurǵ žínu / dúlʃt //
eǎca az-l-amú i...vǎleţuit / da mǐni jeṃ ʃ-a jeṃ ʃi la scúrǵ pimşep / ʃi hi-l
adǎo [k] nu muǵtǎri // aʃǎ ja / vo dóo / dóuǎ lítri // ʃi puǵ zahár / ʃi-mblǎ o
sútǵ / o sútǵ ímblǎ / cu zahár // ímblǎ borgosín // ʃánti i dǎ-uǎ...fǎnín di
pǎpşóǐ cǐn ʃ-avǐet / di pǎpşóǐ fǎnínǎ / ʃi frǎmǐt-la // fǎnínǎ di pǎpşóǐ
/...fǎnín di pǎpşóǐ // frǎmǐntǎt / nu tǎri vǐrtúos / sirédniǵ ʃ-şíbǎ // frǎmǐnt-la
ġiniʃór / dǎ / dacǎ nú a ʃi la cald / da mai [ε] mai mult la cald ʃ-şíbǎ //
ĉiutǐ caldiʃúor ʃ-şíbǎ // da dacǎ nu a ʃi la cald / púni diʃúpt ǵapátǐju / ʃi
deasúpra jǎrá...şavǎ / acópǎrǎ-lǎ ġíni // ʃi s-arǐdicǎ-sǎ / ʃ-apúji...púni
fricǎţǎji // ʃ-aʃǎ-z-búnǐ / io mǎ duc ʃi v-adú fricǎţǎj // la j-v-adúc / io ámǎ //

10

15

[Ăştia ţin multă vreme?]

20

iǎca ǵi ǵin ínr-o tuǒrbǎ / ʃánti-jiǐ sǎ usúcǎ // puǵ [ε] pǐ...pi-o
scǐndurícǎ // puǵ / ġiniʃúor / da prǐsórǐ fǎnín di pǎpşóǐ / cǎ ʃ-nu sǎ prǐndǎ di
scǐndurǎ // ʃ-prisoǵǎrǎ un ĉor [-picuʃor] di pa fǎnínǎ di pǎpşóǐ // [ε] ĉut' s-o
zǵiĉit ji / d-am ʃ-ʃi jeṃ di la scǐndurǎ // amú hata je ʃ-íntoárʃi // pǵ-ast párti
// ʃi s-or uscǎ-si ġiniʃúor / ʃánti púnĭ-n toʳbiʃicǎ / iǎc-amúʃ ǵ-oǐ dá-ʃe próbǎ
// dá // da jiǐ nu doskǐesc /... // dǎ /

25

[Din "fǎninǎ" ce mai faceţi, în afarǎ de pâine?]

diṃ fǎnínǎ? / blinǐéli / plǎşǐntǐ /

[Aşa...învǎrtitǎ faceţi?]

ʃ-íṇvǐrtím / [ε] íṇvǐrtítǎ da / n-ávǐem duhóucǎ / d-ǎsta dǐ la ilǐéctricǎ //
dǎ pirinóscǎ n-ávǐem / plaşǐntǐ făşǐem /...da făşǐem di toǵtǐ / númai cǎ nu-ǐ
cǐnt / da kǎr no n-ávǐem [ε] de-ǎsta duhóucǎ //

30

[Duhotcǎ ce este?]

duhóucǎ!

[Duhoucǎ.]

35

duhóuc-ǎsta di lǎ ilǐéctricǎ / puǵ aʃǎ rizǐetǵ / ʃi cá ʃ-ǵi [ε] pi cutiǒrǐ
coş...i plaĉíntǎ / íli blinǐéli ĉi vrei // coş //

[Da' în cuptor dintr-ǎsta nu poți să coci învǎrtitǎ?]

p^ho^t // p^ho^t // núma^ci la n^hoⁱ cutⁱó^ri^u ísta / i de-amúⁱ-j barahlít //
 sînt^î jîg^ânîj / cum şoárşî // ş-eo de-amú^u nu fac // jo hî fac / am uⁿ cutⁱó^ri
 afârâ / şî hî fac / da [ε] maj mu^tjo^u vi^u dî^la dea^t / ş-hî pu^u duhó^uca /
 c-avjém duhó^uca vⁱékⁱ // pu^u duhó^uca ş-hî fac şî plaşíntâ / şî malaván^{ca} /
 5 ĉíni víni // amú v-oj da fric^ăţ^ăj // dácă-z^lua?! //

[Da' "malavancă" cum faci?]

v-oj spúni şî di malaván^{ca} // av^lét s^uódâ? //

[Mai avem.]

amúş ja! [ε] v-oi da fric^ăţ^ăj // ves^u fáşi // î...duhó^uc-aşàⁱ // aśéla
 10 malaván^{ca} aşá^e // pu^u s^uódâ uⁿ kⁱc / vo triⁱ óá^uâ / şî fánínâ / da dac-av^lét
 lápti d-ísta înăcrít // cum î...kⁱşl^éác // şî númărâ // lápti-năcrít // şî púni
 kⁱşl^éác / şî fánínâ / ş-s^uódâ / ş-triⁱ óá^uâ / báti / înt^r-o farfuríj // îl báti gⁱni /
 şínş minúti / la^s ş-sádâ / da j^l maj crⁱşti ĉⁱutⁱ // şánti fa^s malaván^ş / în
 duhó^uca // da //

[Şi-i bun.]

şî-i bun // bun // îⁿ scovorud^ăli / şî púni //

grăj^éşti maj tári că a scrí^je¹⁶

da la^s şíbâ / las că [ε] j^léⁱ-a scrí^je / a scrí^je şî j^léⁱ o şti fimi^jéⁱli //²⁰

[Da, să facem.]

dâ // pi nu li [ε] nu l^e-n^váz^u di ră^u // da di gⁱnî // [...] jo amúş ja! l^e-oⁱ
 20 dá-le fric^ăţ^ăj //

marí^{ea} n^egrin^jág j^acovl^éva
 [52 de ani]

[Porcul]

noⁱ cump^ărám / smut^{ré}ă // î^unⁱ / cum nî kícă //cum p^htjém //
 25 d-amú^ja l-am...cu^mparát^î / amú^ja-ⁱ apríl / şî uneó^{re}a nî j^ésâ / şî / cum
 mănín^{ca} j^ét // uneó^{re}a hî j^ésâ şî la tăjém di crăĉún / da uneó^{re}a ni j^ésâ şî
 di páşte // dácă lă mănín^{ca} / şánti şî-i hai^l / s-striş núma / ş-lă tăjém j^udi
 páşte şánti // da dacă ră^u mănín^{ca} / da noⁱ şánti...la maj lăsám da ĉi-ⁱ fáşi?
 30 // nu-^j faş níc cu dîⁿsu // d-amú n-^an^u l^uat^u n^o o zgríbátâ // ómu n-o l^uat^u la
 fí^lrmâ / da jo dîc / [ε] "o zgríbátâ n-^a l^uat" // d-amú s-o dres // [...]

[Ce-i daⁱ la porc să mănânce?]

cum?! // i dăm așelā...șertúrâ²¹ / mai mul șertúrlă / noi nū [ε] am / ȳo
lucrîléd ȳn_colhȳóž / și noi avîem_î [ε] î...sa!...cormováĵa sfîéclâ / ș-noi
prinîm_î în tot ánu / toámna // adușám o torșátcâ di sã-ntorșé tractoráșu //
ș-amú ȳncâ sfîéclâ am ȳngropátâ // ș-ō...ș-o ħráním // núma câ d-amú ĵe
s-strîcâ // d-amú dintr-ȳnsa tólco nu // așá mǎĵ...cùrǎșîm / mai... șe mai //

5

[Sfecla o dai întreagă, o fierbi întreagă?]

nũ...o ĳorcuím pin...pin_î / o ĳorcuím pin_ĳórcâ // [...] o ĳorcuiím
ĳinișȳóř / și șerbîém / și punîém d'érĳiȳ / șâ-l mǎnîncâ // ma dug_dîmneáĵa
șî-ĵ daȳ / și túma sára / da ĵeĵ...dĵĵ...fáșî ogrîș / șanti manîncâ tot șî / da șe-ĵ
fáșî! //

10

[Ce-i puneți "derdiu"?]

ĳ/d'érĳiȳ cîn ȳșépi-a șérbî sfîécla /

crúpe / crúpe /¹⁶

ȳĳgǎĳátâ / crúpîle /²¹

[Așa.]

15

șî șérbi sfîécla / șánti puȳ d'/ĳérĳ/d'u // crúpîle șéĳa // șî mai_ȳ
ȳnclocotîésc / șánti mǎnîncâ ěî! cîn aĵ și flǎmînt_sîngur / tóje-ĵ mîncá // [...]

ȳo uneóra ħ-e sîl-așá / kítâ cî di pȳorc nu mǎnînc // cî ĵăr / cî davlén-
nî-am // da ȳo ħ-e sǎr kítâ cu sárĵ /

da ĵeĵ așá mǎ rîtpǎ mîrlî šícâ // "fa! câ cîn aĵ zîšîĵcâ n-aĵ și mîncá!" /

20

da șe-ĵ di rușîndĵ-oámî[nî] / "nu și dácĵ nu pod_mîncá" / niș slǎnínâ
nu pot / ħîcâ nu [...]22 / da ȳo [ε] ħ-e sîlâ / și vperîód la deaĵ šî / ĵeli rd_dî
mîrlî / da ȳo nu și sî mâ fac! ún_d nu lǎ pot mîncá //

[Aunt, da.]

ma frîžĵ-aĵîša / ma prapadîésc // ĵáca ȳo di cȳkîlâ nu mǎnînc ȳunt //

25

aveám vac_ / da máma dĵ / "fa! ĵe-t ȳunt" // [...]22 da ĵeli cūm! / aveĳe pȳorĵš

// și tocǎnĳé // ș-tocǎné pó [k] î šolán / da ĵé / o mǎĳleǎncâ dĵ-a me / d-aĵîš

"fa!...dĵohlóĳĳa dǎ-ħ ħĵĵi ȳunt / da tu nǎ / așéla šolán"// da ȳo n-aveám

davlénie ș-mîncá^m // da úntu nu lǎ ĳĵúbésc // da lǎ ĳĵubésc ĳ^m_bȳōrș / [...]22

[Porcul cînd îl tăiați?]

30

dácâ la ĵeĵ...nǎ cum! [=ei cum] / ĵeĵ_ĵĵuĳ / ĳor_ĵ_ĵulĵ / ș-a la tăĳém dĵ

cráșún dákĵ-ĵel ĵĵ mîndru / da dácâ nu-ĵ frumȳós ĵel / răȳ mǎnîncâ / șánti la

tăĳém dĵ páșĵ! // noi di pașĵ! l-an_tăĳét pi únu // cî răȳ mîncá ĵel / [...] ș-an_

tăĳét di pașĵ! / ș-o vîníť_cȳkîlâ și l-o luát / o bîcátâ / da o bîcátâ_nȳuâ / da

ȳo s-șîbâ / or_sâ nu șîbâ / ħĵĵ-ĵ tot atîta //

35

[Ce pregătiți din porc la Crăciun? Cine-l taie, cum îl împărțiți?]

ȳ-ȳoĵ spúni // cúm // î mátele / luĵ // ĳĵ cȳrǎș ĳinișȳóř /

[Înainte de a ajunge la mațe, cînd îl înjunghie.]

jo-amúş ʈ-oj spúni / jo-s-spui / jo-s bòiŕcíc // núma cí nu la žunġiġi jo //
[Da?! Spune ce pregăteşti dumneata?]

ʈ-oj spúni //

[Cum îl pîrleşte, cu paie.]

5 la žunġ [k] / [ε] nu nu cu páji // amú d-amú o jēsī móda d-amú di
páji // da lā žunġiġém ġinişġór / ſ pu balónu // ſī trúpca au // ſ-áęa / cum la
balġón trúpca // ſ-la pîrlím ġinişġór / la pîrlím // ſan [=ſanti] la ſpalám /
ſánti dupa ſi la ſpalám nġoi / la...ăvălím // l-ăvălím ġíni // ſá cu piétſi //
l-ăvălím ġinişġór / ſ s-părujeşti lípu lui // aſă dăſ minúti / ſádi // ſán dup-
10 aſéje / da noi ſant la diſcupírím / ſī la rădém cu cuſitele // la rădém [ε] da
lípu ſéla ſă jé / la rădém ġinişġór / ſánti...la ſpalám ĩncă o dátă // ſ-la
ſteržém cu piétſe ġuſcáti // ſ-apóġi tăjém cápu / ſī ſcurám ſīžili / ſ-la
púnim pi mäsă / ſ-jó ĩ ſnimăjéſ ſlănína / jo ſ buiſtiġuc / jo núma nu la táu
// ſī i ſnimăjéſ ſlănína / ſī ſ puġ deopárti / pĉoróuca deopárte-aſī di dóġă
15 dġeſti di la pînĉ / da ſalántă

[Cum ai zis?]

piĉoróuca / áſta dī la pînĉ // aſă ja / poálili //

["Picioaraua"?)

da // puĉoróuca / la pînſ aſă / di colé ġal / ſti poálili íſtea // nu ſ-li
20 ſnimăjéſ / ſ-li puġ deopárti // da ſlănína dī pi ſkínári...ĭ [k] ca cári ári dī
[r] di triġ dġeſti / da jo puġ ũ...deopárti // áſta di ſarát ĩ-a ſi ĩġiġi / ſ-o puġ //
nu a.dăuđa jo d-amú-ó puġ / aſă ſíneş ſī cu bícăſica / adăuđa ma ſcġót /
dimġeăta / ſī aſée [ε] d-amú ſolánu / cáręa / d-ap cum cáręa / ſnimăjéſ
ſlănína / ſ-o puġ pi mäsă / ġinişġór / ſ-arămíni cáręa // da [ε] cum trúpu
25 lui // rămíni ĩlſ cu cárne // ſ-apóġi i ſnimăjéſ cáręa / di pi oásă // nú-ġ tári
júpuġ // di pe oásă // aſă ſirédniġ // ſ-cárę-aſéġ o puġ deopárti ġár pi mäsă /
ġinişġór // ſī / da oásăle deopárti // oásăle // ſ-ai! ma ſcġol dimġeăta
adăuđa / ſī oásăle / li puġ ſáma ſobóġ / am o caſtrú d-iz mar! / dī pátru
lítre // di pátru gálét // ſ-o puġă...ĭ oásăle / la fund / dá ĉolánu la puġ
30 deasúpra / álġi puġ pim bănſ / da jo nu // ſī i ſerb ſalamúră / o búcă di
ġou / ſádă / ſalamúră / vópſe ápa ſérbi / ĩſſépġ-a ſérbi ápa / ſ-ápō-ġ puġ
ſáreġa / ſ-amġeſtiſ // amġeſtiſ amġeſ / amġeſ / pîn ſ-tokéſt' ſáreġa // ſ-o búcă di
ġou / [ε] ſ-o ſlobóz da-ġ caſtrúġi // ſ-o búcă di ġou / ſáde-aſă²³ // deasúpra
/ o búcă di ġou // nú ſſio! mai mul nu-ſ trébe // ſánti ſalamúr-aſéġa o
35 raſéſte-o / azġ ai ſért-ò / az ai ſért-o / mġē...[ε] ſ-a raſí-ſă / di mġē
dimġeăta / ſlúbóz-o ĭápă // d-amú cum! / ſī ſolán // ſī ſolánăſ // ſlobóž-o
// ſī púni funduriġeli d-íſtea / di ſcġi [k] di ſcġindură / púni acšo vo triġ / ſ-o
kátriſică púni / ſ-a ſedġe cġt ĩ vree // ſ-ŭ an di dġl a ſedeă // da ſlănína /

jō...n-e tá-o // așá ja²⁴ // ș-o tau așá ja²⁴ / ș-o sār / ō-văluș piṇ sári / ș-o puḷ
pim_bănc / ș-amú șădi / im_bănc / șanti o puḷ pim_bănc / ș-puḷ crîșcâ di
caprón / șădi cîț aḷ vreă //

[Și crâșca de "capron" ce este?]

dá di-caprón // d-ásta di ân...capác²⁵ // [...]

5

[Și din mațe?]

da dim_mátjâ / spălă-li gîni / șî li rádi / șántî...cum?! / șolánu ŝel cari
la jípuḷ / cárnî-așéje / na ș-u u tai bîcașáli / pi_misurúpca / ș-u dăi / șî faș
î...cum? tát pim_misurúpca șolánu / cîț îi vre // șî dăi acólo kípîérî in sîṇṇ /
șî_șolán / c-amjestică-lă gînișhór / șî dăi hústuró / șî kípîérî / ș-amjestică / șî
puḷ iṇ cîrnăt // cîrnătjâ //

10

[Cu ce umpli mațul? Cum îl umpli?]

da jo n-am făcút într-aíst an / an_dat liúda²⁶ / pi misurúpca / trúpca /
da nu nî s-o priñít // dî_șéelî nu mîerzê // măcár strícát coválca // șántî
m-an_duz_la tîo dúñja²⁷ / așá o léjca // la vașîlîe ívánĉ / șî n-o [e] n-o dat
nîia o lîécâ / șî pi [k] cu léjca-așéje n-am făcút cîrnătî // dî_șéelî nu mîerzê /
jîdeá pi loc / șî tot / măcár strícát coválca // [...] șánti noḷi [k] jo m-an_dus
la tîo dúñja / [e] la cumáttra jăñja / o cumáttru aṇdrúșa / [...] mî-am_făcú
cîrnătî // da gîndeám câ jo / n-oi ieșî dim_mínti // ce jo sîṇgurâ // d-ap_șe!
șădiá pi loc / cîn_dam așá di forcotié / forcotié / nu ŝi șî faḷ_jo! / zîc
"doámne / d-ap-șî șî faḷ_jo / d-apî...hîe-n trébi cîrnătî șî fac" // [...] n-am
îmbracă_mátîli / la ŝelilánti / șî slăṇṇili ŝelea / kîšili ŝelea // jei! nî l-am pus
așá / na hōdújî le-am împlút //

15

20

[Și "chicile" care sunt?]

t'/kîšili // așéli / [e] ŝti cî sîm_marî kîš //

25

[Așa.]

nu ș-așélea așá cu mína / noḷi li ṭîneém / șî li bîcsîjém / șî...

[Ai una mai mare și una mai...]

dá / mátjâli ŝeli cū hūd /

[Da.]

30

da / cu hūd așéle-s mai...îṇcúste / da istealánti cū...bojîșóji îs mai
larz // mátjâ / nu ș-așéleā...așélea-z_mai marî pim_misurúpca șî li dăi // cūm!
misurúpca puḷ acólo trúpca ŝî...vperjód // da aḷeștea_mátîl-îștea / slăṇṇili...

[Și ălea groase și cu ălea subțiri la fel le umpleți, tot cu aceeași
umplutură, nu puneți altceva într-una...]

35

nú_nù / tót_ùna / tót_ùna tre_șî le puḷ //

[Tot la fel.]

da cáre cum liubéști // cári cum liubéști / álți cu cári núma puu și li
împlâ/ [...]

[Din capul porcului ce faceți?]

ă! lă șerb / [ε] într-o castrúlă / și la duńíc cu cîţítu / ġinişłór / ș-tot în
5 cîrnăt / la puu //

[Tot acolo.]

tot acólu / núma câ pi misurúpca nu / da nu tre_și la dăi // în k'ís /
núma și la dăi // în k'ísili šéli marĭ / im_măţáli šéli marĭ / [...]

["Chitoroage" nu faceți?]

10 kitoroáži fášém din ċoári // ċoárilę-așá ĵa lę taj / di culeă²⁴ / [...]

[Aceeși]

trei ieđ cucuiéd

trăjá o cá [k] im_pădúri / trăjá o cápră / și já avlé / trei ie [k] ie avé
trei ieđ // și s-a mîntuít mîncáreă la dîși // și cápra s-a [ε] ĵ-a spus cū
15 iédĭlor..."copĭji mámi / máma sâ dúši im_pădúri / și sâ adúcă mîncári //
încuiét úša / și...nu dať nimărúĵ drúmu // pîn n-a viní máma // cîn máma cĭ
[k] cînd ári sâ vînă / a cîntá //: trei ieđ cucuiéd [ε] mámeĭ úša descuiéd /
máma v-a adúši lápti/şuòr / în...curnişór / [ε] drob di sári²⁸ pi spinári
și...mălăĵés în_călcĭjáş²⁸ // da copĭji ĵ-a dîs "bun máma / noi [ε] n-ávem sâ
20 dam nimărúĵ drúmu " // da lúpuť še [ε] şedęá după cásă // și auzié // tot o
auzît și ċ-a zis mămĭca // ċ-a zis căprĭť [k] cápra // și s-a dus ĵ cápra dúpă
mîncári / copĭji ĵ-a rămás acásă / și cînd cáta / da báti-n úşă / și lúpuťu a
strígát // [ε] "trei ieđ cucuiét" / c-un_gótos grięu / c-un_glas grięu / și...a
strígát c-un_glas [ε] grięu / și ie [k] iédu ċel mai mittĭél / a zis "nu aiásta nu-ĵ
25 máma // la mamĭca nu-ĵ așá goť [k] glásu" // și lúpu s-a dus [r] s-a dus
la...cucóşu...ș-a dîs: "fă-mĭ glásuť ca la cápră" // și cucóşuť ĵ-a făcút glásuť
ca la cápră / și ĵel s-a dus și a cîntát : "triĭ ieť cucuiéd / dáti-mĭ"...cum a
cîntát cápra // și ieĵ a [k] au dat drúmu / ĵ...au dat drúmu lúpuťuĵ / și lúpu
ĵ-au mîncát pi duoĵ / da ċel mai mic s-a ascúnş în_gúrá la [ε] cutĭórĭ // și s-a
30 ascúnş în_cuPtĭórĭ și...ĭ lúpuť a mîncát pe ċeĵ doi / da pe-a trēja / pe-a
tréĭĵăa nu l-a puťú_găsí / și s-a dus // vĭni căprĭťa vĭédi / că tot mása-ĵ.../úša-ĵ
dĵeskĭsâ / mása-ĵ řidicátĭ / și ĵe a întrát în_clásă ș-a [k] în_cásĭ / și ĵ...ș-a
nċepút a plĭn²/ġe // da...a tréĭĵăa ieđ / aċel mai mittĭét / cáre s-a ascūs în_

cupjórí / ája aşá ȝ-o dīs "mămíco...mămíca / lúpuť ĵ-a mîncát pî çeĵ doĵ / da
 ĵeu n-am ascúns ĩņcuptór" / řî...da cápra a făcút ũ...cápra a ascultát tot /
 ř-a řacút ĵe...dis "ĵeu...oĵ făče... prázdnic lu çeĵ doĵ copíĵ / řî ĵ-oĵ púni
 lū...řup...scáun dē čĵará / řî fásĵ dēdēsúpt řuoc / řî čĵára s-a topí / da lúpuť
 a cādeá / ĩņfoc" // řî ĵe a făcút aşá / řî lu [k] l-a ķemát / l-a ķimát pe lup / a
 zis ĵe "vínă [ε] fac...práznic lu çeĵ doĵ aĵ meĵ copíĵ" / lúpuť a vinít / ĩ s-a
 pus pi scáun / čel di čĵará / di supt scáun ardeá řuocu / řî pîņ lúpuť a mai
 mîncát / a mai grăĵit / da scáunu s-a topít / řî lúpuť a cā[ε]zút ĩņfoc // da
 cápra a zis: "aşá cuĵ / aşá lúpuť ĩ...aşá nu trebuĵe să mănínč altóra copíĵ /
 cā ř-or fáře řĵe řă" //

5

10

sekerás cáteĵa
 septémĵre / treĵ septémĵre oĵ aveá păĵsřiře [ani]

trăĵá um moř ř-o bába

trăĵá um moř ř-o bába // řî bába ĵará...bōlávă / řî bába a murít //
 ř-arí [k] da ĵeĵ aveáu o fátâ // řî bába a murít / ř-a řămáz ĵ/d'ídu cū bába //
 [k] ĵí! fátâ // a řămáz ĵídu cu fátâ / řî ĩ řî ĵídu s-a [r] s-a [k] řî ĩ dā móřu s-a
 řsuát adăura // řî bába-ařĵa tótus aveá fátâ // řî fátâ bábi ĵic nu řtiřá sâ
 făcă // núma řî [ε] řî řádâ / sâ mînínčl / řî ĵárăř řî cúlčě // dā fátâ ĵíduřuĵ
 tótus [k] tót făčĵá // řî řpălă / řî di mîncát / řî torčĵá / tot če sâ trebuĵá řî făcă
 pe-acásâ // řî ĵată cînd ũ...ĵ ĵeĵ [r] ĵĵĵ aveá o vácâ // řî bába ĵ-a zis lu fátâ
 ĵíduřuĵ / "n-ař [k] ĵe vácâ dĵ brĵu / řî²⁹...ĵe vácâ sâ ti du la păscút" / řî ĵ-o
 dat ĵe...řo řuórbâ dĵ línâ // ř-a ř/zis "pîni-ĵ viní acásâ sâ říbâ...tórba-aĵasta
 toátî toársâ" // řî acúm fátâ s-a dus řî vácâ păřteá / da ĵe...s-a ...ă-nčepút a
 plínře // vácâ a-ntrebát-o / "čĵ plínře?" / da ĵă...a zis "ĵácă...bába [ε] bába
 ĵ-o dat řă...řuorc / pîn tu oĵ păřti / da ĵo n-ăm řî dovidĵesc p-atíta" // da
 bába a zis cā pîn n-o făčĵ / sâ nŭ vib-acásâ // řî...ĵe...vácâ ō zis "nŭ-ĵ
 nřevóĵě / nŭ plínře / ĵe ř-ti cúlčĵ" / da bába a trimăs ō... / a trimēs-o pî fátâ
 // cĵ...cu dĵřsa // řî vádă // ĵ a trimēs-o pĵ fátâ / da fátâ s-a dus / řî vácâ ĵ-a
 zis núma / [ε] "dă-ĵ / cînt [ε] adǎrmĵ řókĵ řĵeti a bábiĵ" // fátâ a cîntát řî
 řókĵ řĵeti bábi aĵ adǎrmít // řî / da fátâ tóĵĵ tótus s-a [r] s-a culcát / řî cînt ĵe
 s-a sculát / ĵ tot řerá řuors // řî vácâ ĵ-a zis: "hădem amú acásâ" / řî fátâ bábi
 cîn ĵ-a sculát / tótus řerá tóř řuors // řî ĵe n-a vađút čĵini o řuors // řî dúči ĵă

15

20

25

30

acásă și / i dă bábî lîna çei toársă / și báb-a vâz/dút dę-atîta vrîemî je átîta a
 tȕors / și je a zis / a trimés-o a dóiļeă / zi / tótuș cu váca la păscút // și mai
 múltē / mai múltâ lînă ĵ-a da^d dę tȕors / și bába mai mul_{di} lînă / múltâ lînă
 ĵ-a da^d di tȕors / și fáta tótuș s-a dus lâ...lă păscút váca / și a agúnș /
 5 s-a-ņșepút a plîņze / s-a-ņșepút a plîņgi // váca tótuș a-ntrebát-o "če plîņzi?"
 / je [k] ĵa ĵ-a spus iĵ / váca a zis "nu-ĵ ņșevóje je ș-ti cúlca" // dǫármę /
 dǫármî ȕókî flétej bábî / și..."cúlca-ti și tú" // fáta cîn s-a sculát / tot [r] tot
 î...tot ĵerá tort / toátâ lîna ĵerá toársă / și fáta a bábî tótuș cînd s-a sculát /
 tótuș ĵerá tot tȕors // și je n-a vađú nimíc ũ...cînd fáta a dovidít átîta sî
 10 toárcă // [e] s-a dus fetița acásă / să bába a vađút cîta lînă ĵa [r] ĵa a tȕors / și
 a trimăs-o a trîe o // [k] a trîiļeă / a trîiļeă ǫarâ cu váca // mai múltâ lînă ĵ-a
 dát ĵeĵ dę tȕors / să...s-a dus fáta și tótuș a-ņșepút a plîņzi / c-atîta lînă n-a
 dovledí je sâ toárcă // váca a-ntrebát-o "čé plîņzi?" // je ĵ-a spusă / váca ĵ-a
 spus "nu-ĵ ņșevóje / ĵa s-adoármă ȕókî fléti aĵ bábî // și cúlki-ti tu / [k] și tu"
 15 // s-a luat bába / [k] fáta s-a culcát / a adormít ȕókî bábî și s-a culcát / î și /
 cînt s-a sculát / fáta...gíduluj / s-a vađút cá tot iĵ tȕors / și fáta bábî tótuș s-a
 sculát / s-a vađút cî tot iĵ tȕors / s-a dus ĵiļeă acásă // sî s-a dus acásă / ĵéli...
 / da bába a zis d'/gíduluj: "davál s-ō taje váca // cá ĵi...davá s-om tăiá-ò /
 cá-ĵ bătrîne" / si gídū [k] fáta nū vrîe // da gídul ũ a đis "davál s-om tăié-ũ"
 20 // s-o tăiát-o / și...s-a tăiét-o și...ă da fáta nu vreę s-o táibe pē [r] pi vácă / și
 î...da báb-a tăiét-o // și da váca cîn ĵa s-o táibă / pă da je a zis // "ĵeĵ ǫásile
 mĵéli / je sâ le-ņgrǫpă // űņgrǫpe-li // și...ŭđle-le-ņ toáte zíĵa" // și cîn o
 tăiét-o pi vácă / fáta a luat ǫásile sâ le-ă...gropát // sâ le ȕudá ĵn toáte zíĵa //
 z_đin ǫásăle čeļeă a crescút um_{pom} di mĵeri // și múlti mĵeriē a rodít
 25 pómu čela // și mergé pi língă ačel î [e] la drum ĵerá fáta bábî / și fáta
 gídulú // mĵeržē pe acólo unē...un ũ...băiát / și um_{băiá} cu cať / și a đis:
 "cári fată n-a agúnge unĵ mĵăr de pe pom / pe ašee ĵo s-oĵ luĵá-o dę
 mirjásă" // și fáta bábî vreă sâ mărĵi c-ašĵia-ĵ fáta băiétuluj ačestă / și dă sâ
 rúpă um_{pom} [k] un ũ mĵăr / di pi pómuť mĵăr / dă crénĵilē sâ ridicáu ĵņ_{sus}
 30 / dę ĵără sâ rúpă...totuș sâ rídicaĵ ĵņ_{sus} // nu puté // da la ũrmă fáta gíduluj
 s-ă...apropiát dę pom / și a rupt um_{mĵăr} / și ĵ-a dat lu ačél băiát / sî
 fáta...gíduluj s-a măr [k] moșneáguluj s-a măritát //

[Aceeasi]

- 1 Subiectul ezită pentru că profesoara din sat, care asistă la înregistrare, îi sugerează un termen.
- 2 Intervenția aparține profesoarei din sat.
- 3 Răspunde intervenției profesoarei.
- 4 Intervine soțul informatoarei.
- 5 Gest: arată spre pat.
- 6 Kotovsk – oraș apropiat.
- 7 Bate cu mâna în masă.
- 8 Întrebarea este formulată de profesoară.
- 9 Cuvinte înțelegibile.
- 10 Își întrerupe povestirea pentru că anchetatorul vorbește în șoaptă cu profesoara care asistă la înregistrare.
- 11 Anchetatorul reia un termen obținut de la informatoarea Ana Corotnean.
- 12 Bate cu mâna în masă.
- 13 Arată spre unul dintre anchetatori, care se află într-un colț al încăperii.
- 14 Gest: arată spre pat.
- 15 Gest cu mâna prin care vrea să sugereze mărimea paharelor: unul mic și celălalt mai mare.
- 16 Intervine soțul informatoarei.
- 17 Lipeskoe – comună învecinată.
- 18 Intervine profesoara din sat.
- 19 Informatoarea nu își dă seama că este înregistrată și explică amănunțit rețetele culinare cu intenția vădită de a le învăța pe anchetatoare.
- 20 Informatoarea este convinsă că anchetatoarele notează doar rețetele culinare spuse de ea.
- 21 Cuvântul este sugerat de soțul informatoarei.
- 22 Cuvinte înțelegibile.
- 23 Gest: sus.
- 24 Gest.
- 25 Termenul îi este sugerat.
- 26 Se adresează profesoarei care asistă la înregistrare.
- 27 Nume propriu.
- 28 Fragmente sugerate de ceilalți copii care asistă la înregistrare.
- 29 Se întrerupe din povestit din cauza intervențiilor unor informatori care asistă la înregistrare.

TOCILA

(raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina)

Culegere: 1991; transcriere: VP

aíša o fost pàdŭre

5 [Ce știți dumneavoastră din istoria satului, de unde-i vine numele, îi sat vechi?]

în spurle parínții dei cã númili / o vinít únu...// áíša o fost pàdŭre /
padúrŭ o fost // o vinít únu pe-o poleán-acólo-n íánu / ím mǎgǎzínu šála //
o vinít / o stat pe-o poleánă ș-o-ŋšepút iel a sí...s-o făcút tošílă / și ascuță
10 tǎpóru / și o-ŋšepút a cǎrcuí pǎdŭri / s-o făcút um_bordéi diodátă / ș-ápuj o
vinít áltu / ș-áltu-așă / ș-s-o-ŋšepút a șă strojí / o-ŋšepút a fáši cásă / šála // și
jáca din...dintr-ásta // da cîș anŭ / de-amú din níca nícă-i știi [!] //

iván emiliánîc ráță
șáptîdășpátru [de ani]

puném papșóji

15 cu cáii / hárám // puném papșóji dúpǎ plug / șŭ prașŭám ș-aviém
papșóji // bŭnŭ papșóji ș-fășé // tári bunŭ //

[Da' de câte ori îl prășea?]

di trij ȳorŭ //

20 [Și toate prașilele erau la fel?]

da // tot așă // trij / di trij ȳorŭ / șánti papșóji íz bunŭ // ái rariéști / lăș
rărișȳorŭ // pǎpșóji ș-fac // ș-amú jáca-n grǎdínă așă / da diodátă lăsă-l cíti
únŭ / așă // șánti iel sí dúși-n hod // ș-čocălǎi o au / sí [=sînt] rǎrŭ // da amú
nu știu a lucrǎ // nu știu // iij / di știu da / nu gúruji // molodjóju nu pre sǎ
25 dǎu la lúcu / sǎ duc la-ŋvațát // dǎ aíștea iésă la péŋse / da sirédni di íca
nu gúruj cî-s punstŭiéj [=puțintei] / și trǎctorle // da trǎctorle še-ŭ // iel n-o
prășŭt trǎctoru //

[Da' ce înseamnă "nu ghiurui"?]

nu / cum sâ... // ni uspvájet...po po [r] po rúski //

[Când se cocea păpușoiul, cum îl culegeați?]

da cum? // îi sășir // șanti-ŭ cȋórăț // cȋórăț papșóji șî-ŭ adúș / ș-ŭ sui
în pod // șî-ŭ tot // cúm ŭi? / cójilŭ / bŭjŭli šélea lŭ / li cladŭé șî li usúș // dă
álŭi li day foc / da álŭi / maj naiŭnti / li hrănjé cu žítili // da amú...nu vor sâ
ŭŭbŭ ními șî žítí nu vor sâ ŭŭbŭ //

5

[Nu vor?]

nu vor molodŭóju sŭ ŭŭbŭ de-amú //

[Dar de ce?]

di mŭncát toț vor s-mănjŭșŭ / da di ŭnút nu vor // ŭ // ŭo-s batrŭn ŭŭ
// trŭŭ ŭném o vácă // o vácă ŭném // [...]

10

[Cum, trei familii țineți o vacă?]

ŭ? / triŭ famŭlŭ / dă // șî-n doáŭă ŭŭ / șî în triŭ / șî pátru ŭŭ //...ŭ greŭ //
nu șŭŭŭ // aŭșŭ tŭnirŭ nu vor șî ŭŭbŭ / da aŭșŭ bătŭrŭnŭ nu pot de-amú // ŭăca vŭni
ș-pŭ-ášŭ saptamŭnŭ vácă la mŭni // nu/șî s-fac ŭo // čóru mă dŭári / un kíčór
mă dŭári / nu pot // amú s-o ŭeŭ di fúniŭ / șî dú-ti ș- páști // ŭăca ploáŭa
ploáŭa / ti duș a páști //

15

[Da, da.]

ŭăga cum // treb ș-ti muncéșŭŭ // nu te-ŭ muncŭ / nu-ŭ mŭncá //

20

[Același]

poámă

[Da' la poamă cum e tot lucrul ei? Să zicem că puneți prima dată în
pământ.]

prŭma dátŭ / nu cum? // āŭ / adŭŭc // bŭn-aratŭră / adŭŭc-aratŭrŭ //
șánti / dúp-așéŭa o tocméžŭ ġinișŭór / așéla / șî puŭ cu cólu // la noŭ cu cólu
puŭ // șî ápă duc // an_dus ŭo / câ ŭo sŭŭgur am pus / poámă ŭéști // an_dus
cu bóččŭli ápă // am lŭpadát bóččŭli aculó / șî puném șî-ŭ turnám đárađ ápă
aculó / poámŭ / șî așá punŭém ŭŭŭrŭnd / cumsácadi / sâ žib_ș-așá / ș-așá / ș-așá
ș-așá [e] piș_tót lócu // șî piș-on an / doŭ / a trŭŭlea înșepŭ-o roadă a da /
poáma // a pátra-ŭcŭ maj bun / roádŭ // ŭácătă-o de-amu-ŭ dóuđăđ de-anŭ /
maj mult ŭŭ cŭn / șî-ŭ rodŭéști // la mŭni-ŭ pi tócmă am vo triđăđ di sóte di
poámă am //

25

30

[Și ce sort aveți?]

la noj a nóstru sort / voĭ nu lâ-ț ște-lî // țărăs jésti...sort / zájber / bajtá
[k] bajtálski sâ númără / sâ númără câ / bajtál so [k] sátul bajtál aista-ĭ
ucraínâ // ȡ-adús únu poámâ di šeja / și ĭ-o púsî-ĭ númili bajtál // așá
5 mașcátâ zájber njégru // șánti jésti di šeĭ di crășăști / creslîcî // așéja-ĭ
neágrî neágrî așá / cîn o scurĭ // mójna cu de šeĭ poámî și innegréști
dnéstru // dáca-ĭ avé đahár // și-ĭ fáși [!] ĭĭ faș / ĭĭ fáși ĭĭ žin cît ĭĭ gîndí [!] //

dî la [r] dî la voĭ vinjé moldoviéni și lua / poámâ // bajéĭ / cu
gàrmóni / cu [r] cu rádiu-n mașínî cú / și // "gáge / noĭ cų-a hătáli poámî
10 on negrí dnéstru [!]" // bajéĭ cu bánĭ / știĭ banĭ avjé / đahár ĭará mai naínti
distúl / cît aț vrut / aț cumparát // amú-ĭà am luát doĭ saș ș-am dat ĭo pătru
súti di rúbli //

[Pe doi saci?]

da / dóuă súti di carbuávi an dat / sácu //

[Același]

și žínu ĭar ĭĭ bun

[Povestiți-ne cum faceți vinul. Dar s-o luați de la cules.]

o rúpeĭ / ș-o adușém ĭĭ coržínĭ / acásĭ / și o lasám vo triĭ pătru đíli /
je sâ maj...sâ maj...sâ maj așádă / sâ maj šeĭa / șánti sâ maj muáĭi ħoleác //
20 șánti...o slobodím pin drobílĭcĭ // punjém ĭm polobóáši / și-l slobodím pin
zdrobílĭcĭ / o farmám // și ĭuti o kífluím ȡ / o lasám păn sâ rídícâ-ĭ sus // dac
s-o rídícát ĭn sus / ĭĭ dam drúmu pi šep // jésti šep di la polobóc la šála
jésti ĭn žos šep / și cúrí // și dú-ħo drept ĭn... / ĭn balércĭ // ș-vrej // dă-ĭ
đahár / da dácâ n-aĭ đahár / nu-ĭ da // ĭo ĭ-adáug adíca cĭtĭ-o žumatátĭ
25 mácăr di kílohrám ĭĭ dăĭ / la čístĭĭ soc // ásta sâ númără // curát soc / din
pomínt cári víni // ĭĭ dăĭ žumatá di kílohrám di đahár și-ĭ / ĭĭ maj bun //

nu-ĭ...nú-ĭ á cru // la baĭút sĭ dă maj bíni [!] //

[Dar ce rămâne pe fundul "zdrobilcii"?]

așéĭa / samínța šeja / o dăĭ pin...pin šála // pim pres / jésti pres //

30 frumúșél ĭl strîž / și-l dăĭ pim pres // și scoț cît / cît poț acúló //

[Și ceea ce aruncați, cum le numiți?]

așéĭa / húșili šeĭa / șánti li zvírlím //

[Ce zvîrliți?]

li...li dam la / la rípâ //

[Cum le-ai zis, "húš"?]

fus / î...macúhu šéla //

["Macuh". Da' ai spus un cuvânt, "húšili" sau cum?]

húšili / húši //

["Hușile?"]

nu / și li li dăi / da dácî aî đahár / mójno šî li dăi în polobóc / li tornî
ápâ / k'jéli rídícî ápa dă dăxorî / dă dăxorî // núma a trii / a trílęa nu nu
rídícî [!] da vdrug li rídícâ //da pănă-n sárî rídícî // ímblâ // ímblâ strășnic
ímblâ // dă-j / dă-le đahár // da noj nu dam așá / în húše / în [r] îm polobóc
// da dúpa š-al scurâm / da noj numarâm cíti galjét / nū / o cǎldáre // la
caldári dóuâ kilohrámi di đahár // dam / și 2ínu jâr ĩi bñn //

[Al doilea?]

a dólęa / da [!] / și fă cît ĩi yrié [!] / núma de-j avjé đahár // făšém
maj najíntĭ // da amú-ĭa / nu-j nu-j / đe-amú maj punstjél [-puțintel] //

[Același]

cásili di lemn

[Să ne spuneți cum se făcea o casă din lemn.]

cum di lĭemn //...sa fašéu? //

[Așa, de lemn.]

lųay î [k] tajéu fúrĭili // toáti tot úna li crojéu și li fašéu šépurĭ / li
fašéu šépurĭ / și li puné [k] ĩngropá fúršili așá drept / și punjé costorqábeļe
éstea pimprežúr // ș-ápĭj ĩnșepé a le rĭgluĭ // fáši bórtâ ĭáiši ș-ăiši píntri furš //
și li ašála / šánti-ņgrádéu / di sus ĩņžos // cu nujéli // așá / ĩņgradé ĩmprežúr
// ĩe-j tári di lĭemn / ĩl próĭnâ // di zemļeatrosénja ĩe-j maj búnâ dicĭt di
kátrĭ // ásta maj rábđi s-a právǎlĭ dicĭt ašéj di... / ašéj / ášéj să númǎrǎ //
pimprežúr ĩe-j lĭagátâ / strĭņsâ / ponimájĭtĭ? // ĩe niš [r] niš ašála n-ári niš o
drojéni / ĩĭĭ // nu / cum ĩj dá-ųo / ĩe nu nu nu sâ šála // k'ej [k] poprésti //
ș-o-ņgradéu / šánti o likéu cu lut di ást párti / di ásta / šánti jǎrâ di ásta / și
di ásta // pátru lúturĭ ĩj day //

[D-apoi cum lutul cela...]¹

ĭl frámĭntǎ cu páji //

[Cu paie, da?]¹

da / frământá cu cáji // frământá pi pomínt gíni / frământát și...îl ieș
cu bóțu și-l líkesc // îl líkesc di șéja párti / și-di șéja párti / di șéja párti / j-di
șéja párti // pátru lúturí îj dau / și-puș podeșála // tot așá sî líkesc // jo dîc [E]
/ cásili di lemn mă-ntreábî cum s-fac //

5 [Cum se făceau înainte?]

da / maj najínti / da //

[Și peste "costoroabe" ce-i puneai?]

nu / puné costoróabe / puné căpriyórí // [...] da amú j-am pus
fundámint jo cásii di ljemn / da j-am pus fundámint // o putredít fúrșili / da
jo am sapát / și j-am pus fundámint // je de-amú șádi pi fundámint //

10

[Și "crîșa" din ce-ai zis dumneata că se făcea?]

di / din páji di sacári //

[Și cum se făcea? Erau anumiți oameni care știau să facă "crîșe" de
astea?]

15

d-áp-cum // o cosá / cosá sácára șéja / și...o împuné-șu șnok // adușé
cópile șéleș acásá // și li cladiéș // șánti îșsepé / de-amú-așéja nū / núma
cu mínle // îmblașíșu / cu-mblașíșu batíéj / și scuturáj grașúnțli cíti aculó
ușuríel pi șéj párti / pi șéj párti // ș-ap-o luaj cu...cu șumuiágu așá-ja // ș-o
bátéj d-o pútina // o bátéj gíni / îl scuturáj ș-n-áibá grășúnțli // ș-ap-piș
gréblâ o grebláj ginișór / și bátéj mărúňku-m pomínt / și fășéj snópu bun /
curát sî șíbi // ápíj bizniúș luaj // bizniúș sî dîc // așá luaj / așá un șumuiág și
únu // și áltu // ș-ál punéj așá îș-crúși / jáca așá // și cu ligatóáreș / o
ligatóári loáj / așá / și-j prindéj / și-l luaj / ș-punéj córu pi-o bícátâ pi ísta /
pi-o bícátâ di bizdiúș punéj córu / îșvîrtéj...di ástalánti bícátâ / ál
îndreaptáj / și d-e-șíștea fașéj / buní / și-j cladiéj ginișór ș-ap-îj daj // únu
acopré / da únu zvîrlé / în sus / și așéla-l luaj //

25

[Ce sunt áia "bizniuci"?]

bizniúș sî dîc // ál luaj / și luaj din șéja párti / o bucățíc / o mărúňk
/ și di șéj párti // ș-ál șúșé și pi dupa leș // al luaj / cu șalalánt // îl ca...îl
luňžéj cu žanúňku / și cîn îl strîňžéj ș-ál ljaágá // [...]

30

[Da' acoperișul cum este făcut ca să stea pazele? De jur împrejurul
casei ce faci?]

stréșna //

[Și cum este făcută streășina?]

stréșna-j leagátî cū...skícu-șuș // cu skícu-șuș / stréșna-j leagátî și-j
batútî gíni / și tócmá pi / pi-ș-lieș de-amú / tócmá și šíbi gíni // ș-ápâ cîn
înșék bizdiúșii a-j ljaágá / de-amú cu skícu-șuș / mérži /

[Si de unde se încene "crîșa"?]

di žhos iŋ_usus sâ dúši // di žos iŋšék iŋ_usus // ljež stré...stréšna cu skícu-ŋ_usūs / toátâ pimprežúr / šánti-ŋšék cu skícu-ŋ_užos de-amú // po stiócu vodí // de-amú / sâ scúre di pi...ápa // šî-ŋšék ašá únu píšti áltu / únu píšti áltu / únu píšti áltu / pân ažúŋž sus // [...]

[Și când ajunge sus, acolo cum împletește?]

5

acólo / acólo cosíța-mplietéști / ș-ápîj // da...împletjéști cosíți / șî-j púni scíndurî di šej párti / di šēja pártē //

[Cosița-i tot din paie?]

da / tot di páji // o-mplietéști ašá / úna víni-ŋcoáši / da úna-ŋcoló // úna-ŋcoáši / da úna-ŋcoló // šî ásta sâ númără cosíță // šî-j úna líŋgâ álta / šî s-prihéști plótno // šánti o príndi cu scíndurâ ašá / ș-o príndi di díŋcoáši // šî deasúpra pi šála tóje dóyâ scíndurî și sî víni ș-o acóperâ adíca sî nu sî dúcâ ápa //

10

[Să cure apa peste ea.]

da / da // și-j bíni / nu razbáti //

15

[Același]

fašé fíntínâ

[Cum făceau o fântână?]

fašé maj najínti yámni cári maj cu putjéri // fašé fíntínâ / și la sâtî iŋ / fašé ș-pi djal a lor fíntíne / sâ-j pomíneáscî // [...]

20

[Așa. Cum făceau o fântână?]

ș-o / o luhá / o luhá díja / díja fund // o sapá // o sàpâ / raťúnd / frumyós šánti // iŋšepé a clădí-ŋkátrî // díja fund pân iŋ_usus / dácâ di kátrâ // amú di / dí šála li fac / di crúhurî // bitón // a nyástrâ jácătâ-o ajásta la fíntínâ // iŋ di kátrî / da-j ratúndâ ca yóyuu / šádi // o clădíť-o spejijalíști bunî / bunî spejijalíști // ș-ápîj / ápâ múltâ ári // [...]

25

[Se poate face fântână oriunde sau trebuie să știi să alegi locul?]

nŭ / núŋŋ // yúndi-j ...yúndi-j sfridilí / apâ trebâ s-šíbâ // [...] undjŋ-j drágâ / acólo púneť fíntínâ //

[Așa-i aicea la dumneavoastră, da' în alte părți nu-i așa.]

30

núma câ...// nu / dácî-j djálu mári //

[Așa.]

ápîj dácî-j deálu mári / acóló de-amŭápa fúži ũálti párti // je de-amŭn-ári cum // da ašá pi la noj / pi íša pi tócmâ / pí...ápî-j gáší // [...]

[Iată ați făcut fântâna de piatră. Ce fac deasupra?]

35

colác / colác // colác aístá sâ númârâ //
 [Colacul din ce-i, din lemn?]
 nu / din kátrâ //
 [Dar înainte din ce făceau?]
 5 di ljemn //
 [Și cum le spunea? Tot colac sau altfel?]
 tot colác / da di di...di ljemn jará // șî di / kár fašé di ljemn înútru /
 di žizdeéli sâ numără //da / di žizdéli // [...]
 [Da' apa o scoți cu mâna?]
 10 cū...cu barán / cū barán // amú cu baránu //
 [Da' mai demult?]
 mai dimúlt scotéu cu mína //
 [Cu mâna scoteau?]
 da da // yorí cu / ajásta fašéu ĩ...cum [ε] di ljemn ši...cúmpaṇâ /
 15 cúmpaṇâ / cúmpaṇâ // jáca la noj jésti cúmpaṇâ cí...facútă-ĭ aculó línga
 colhóz // aĭ vadút // cucostírc / cúmpaṇâ cucostírc // fórmî cucostírc //
 [Același]

ș-avém yoj

[Zici dumneata că oamenii aveau oi mai multe mai demult?]
 20 avjém yoj da / múlti ținé yoj //
 [Și cum era obiceiul aici, unde le țineau iarna, unde le țineau vara?]
 avjém yocúali / spețijál'no yocól sâ dîšé // [...]
 [Dar vara, nu le adunau toate oile din sat, cineva să se ducă să le
 pască? Cum era obiceiul?]
 25 da da da / lĭ-aduná // da / ši ma / ma ažunžé pĭ-a me óĉerdi /
 primérno jo avjém dăși yoj / jo paštém dăși dĭli // li țineém la míni dăși dĭli
 / ș-fašém dóyâ pútini di căș / cum...[!] cum o dîs țigánu [!] dîšé jáca
 ħ-ǫ-adús bríndĭ [!] // dă // ši fašém / ș-ápuĭ sâ dušé la dumeatâ ši ĭț
 fašéĭ...caș / șánti sâ dušé la ašála / po óĉerdi la toț // ši kár / cíti cári cíti yoj
 30 avjé / atíteĭa dĭli ținĭéu // li dušém ĭncoló mai dipárti / ș-aculó jará
 spețijál'no făcút bordĭéĭ // ĩ...șerbém acólo ħŭrdĭ / cáșu-aista // fašém tot /
 bórdéĭu šála // trajém acólo / dăși dĭli trajém // jéli-acólo paștĭéu /
 dimineáța li...păná-n dĭyŭĭ li dam drúmu // cumscádi // [...]

[Oile unde le mulgeau?]

în țarc / acólo Țn [k] în țarc / în țarc //

[Și țarcul cum era făcut?]

di ga[ε] gard facút / pimprežúr / și jará spețijál'no di dat cîț-o oáje
piñ-strúngâ / o mînáj / și o prindé hazjájnu / ș-o mulžéu / șánti sâ dušé /
vinjé áltá / ș-o prindjéu // ni dušem noj doj / trij // mulžém acúló //

5

[Și deasupra, că, uite, dacă e timp de ăsta cu ploaie...]

jará ș-acoprít žimatáti / žimatáti jará acoprít / da žimatáti dišárt // așá
jará // avjéu cum s- sâ déji la dos / di-o ploájji // Țójili sâ... da pi / pi-lá
dosálá //

10

[Și se chema cumva...]

amú-ja fac / Ț! frumós fac amú // níști / la noj di...lucreádâ di
arménja //

[Da' eu vreau să vă mai întreb...]

ș-acoprít cu șifer // stíłki di fjer / și gard di țámint o pus / așá plíti di
...nánti și și așá frumós // ajásta véčniji... // facút / fac di...n^umaj di uđj / c-a
nóștri au cu ši [ε] ș-cúmpiri uđj // iñ pun ș-cúmpiri uđj / și jíbî uoj // [...] am
fost întorlocát cū sátu bajtá / cu múlť sáti ș-amú ne-am dispártit // ne-am
dispártit díja dínși // de-amú ni puu ši... ni luam a noástri uđj ș-avém uđj //

15

[Să ne spuneți cum hotărați atunci la început când vă înțelegeați.
Care păzește zece zile, care trei. Cum vă înțelegeați?]

20

ij / ij măsurá / măsurá láptili [...] ápŭj cári maj múlť lápti așéla...
așéla maj múlť díli jíné Țójili // ei / și mulžéu // și avjéu kag / și dañ aculó
kag / iñkagáj láptili // jel sâ-ŋkéga / ș-ál...dañ iñ solcutjéj / așá mári / și ál
turnáj / da și-l punéj sâ scurá // ș-ápuj maj punéj o kátrá dúpa ši sâ scurá
píști dínșu / așá griéu / și sâ scurá di đăr bîne // ș-ápâ ál loáj ... / ș-ál tăjéj
/ ș-ál saráj hriñculít / ș-ál punjéj iñ pútina // ši...ístá-j cáșu //

25

[Același]

maj aprjápi di míni s-šíbâ

[Unde e băiatul dumneavoastră?]

30

iñ pèrvomájtki... / aísa iñ... / díncolđ dje kíráspo! // aíše-j jel // aísa
lúcrá // jel o fost kár iñ poltáva // șánti-o skimbát cfartíreă / ș-o vínit maj

încăși c-adica mai apruapi di mîni s-șibă // șî de-amú jel vo pátru anî di
cîntîi încăși // nu-î dimúlt //

[Și vă duceți pe acolo pe la el des?]

ni dușem / da / da nu pi la adîes / p-îsa pi la tîrásputî // da la dînsu
5 nu tări dîes ni dușem / că n-ávem cînd // jo aîást mașîntî dă cîn am vâzút
am gîhîit cî-î jîi / că jîi o dîs cî s-vîi di pervomáisc amú / [k] di péro máia
// dîși "om_vinî-îcôlo "că jey amú-ia lunî / mi să-mplinîesc áji // k_e jo-s lunî
dûpă dumínica mári / roditâ // nu / s-jel o dîs "jo mám-oj vinî" // sántî /
dam_nóra me o kámâ válea / șî dîși "nu cî au s-sâ dúcâ nú știu uni cî nu-ș
10 [= nu știu] šîni denî rojdénea amú / sî prihéști / s-o dîs cî n-or vinî amú /
ș-or vinî mai pi húrmâ [!]

[Da' când îi ziua dumneavoastră, când ați zis că sunteți "rodită"?]

dúpă tróita // mîni-î tróita // la noj dumínica mári să dîși // dă // sánti
lúnî //

[Da? Mulți ani cu sănătate!]

lunî jey îs...di šîndășăsî dî anî //

[Să trăiți, la mulți ani!]

ej / dă doámni // spasíbă // dă doámni j_vóuâ š...dîli múlti /
șî...sanatáti // ș-făr di hóri... //

marîja havrilóvna lucașeîco // cîbán dî la parînt
șîndășăsă dî-anî

dacă n-ar šî dumnadău și nîj n-am šî

că tări mult tări / s-asárî o pus pi rádîvâ / tări nu-îcuáși amú / înu
západ / na úndi / tări mári pîoáji / tări mári poťeri // j-o-îngropát / šî šî
25 šî...nū / níminî n-o sarít s-aîlúti / šî / úóbșcim tări mári stradánîj // šî da pi
rádivî / cum / pridajé / grăjé // că núma mult parténi sînt / da pómoč ními
nu dău //

[Da, da, da.]

așá o spus pi rádîvî // voj nú va mañníj / că jo nu știu cum sîntét voj
30 / parténi or nu parkéni / nu da așá pi rádîvî-o spus // dîși "pártîja îj múltî /
da ními púmōč nu dă // šî múltî...s-o njacăt lúmi // šî jo o dîs că jery jo...

ĩ-o-ŋgropát // da cum nu jésti / dǐši / náŋea / noĩ nu catám / da tot aša-j
súflet / šíibâ / nu ši-j drǐept? // s-šíibâ náŋiia šéje cum n-a ši / nũ / súfletu-ĩ tot
ašála //

[Sigur.]

cum aša! noĩ trǎĩm pi lúmi / ș-únu cu áltu / ș-núni-ŋvoĩm / ș-nu nǎ /
...ca ašél di dǐši / nu ni-mpoštaĩm // [ε] nǎvástǎ ǎjǎsta ni-ĩ strǐinǎ // da dǎ ja
/ dác-a mérži drúmu / da jo šavá ħ-i šúdǎ // síŋg^{ur}ǎ pǒátĩ-am... / dǎ ši jeũ ši
bǎtu / ši jēs ș-o...o bát // ș-o ušíd pi díŋsa // cá je di múlti orǐ mér pi lǎ / d-ap
di začém je ħíia ħ-i žinovátǎ? / i? // ca ș-aísta // ši mi-ĩ žinovát dac-o dat di
sus // dùmnǎdǎũ o dat pluǎia ásta // cá lúmea dǐši cá nũ-ĩ dumnadǎũ // nul
// dácǎ jésti dumnadǎũ / cá dacǎ n-ar ši dumnadǎũ ši nǒĩ n-am ši // [...] ši
jáca ș-o spus di milíši / dácǎ núam ĩnǎlės ši // milíšiia o ažiutát // íli milíšiia
n-o ažiutát / cá jii / šiĩ / ucrainéj grǎjé / da jeũ cam ucrainéjnu preǎ gí-
ni-ŋǎlǐég... // dǎ / d-am ašǎ cĩt a-ŋǎlǐés cĩ...cĩ nu-ĩ gíni-o făcút // [...] nu /
ș-jáca vǎ spu cũ... // o pǐredát asárǎ pi rádívǎ // jo nú-știũ / pǒatĩ
duǎvǎstrǎ aș audít / o n-aș audít / dǎ jo am o ráblǎ di rádívǎ ši... grǐgíje //
[!] ši cĩnd aúd / nu ħi pári gíni // nú-ħ pári gíni cĩ...cĩ sĩntjém toș pi pomĩnt
și toș...toș avjém súflet / ši toș vrem ši / cum dǐši / ș-kiť ši mĩŋcám / ș-o-
brǎcamĩnǐ ș-o-mbracám // da / da nú-știũ dácǎ cu ást scumpátǎte-așǎ tári
/ tári gíni nu-a ši //

[Aceeși]

kíta

[Cum se făcea pâinea pe aici?]

sǎ făšé maj najĩnti da / kíta t-oĩ spúni cum // sǎ dušé a rĩšniŋi // ș-o
rĩšnié... / cũ...cu di kǎtrǎ / așǎ / síŋg^{ur}ǎ ĩnvĩrtjé // ș-ápu făšé ȳopárcǎ //
ș-ápu plǎmǎdjé // ș-áp-o frǎmĩntǎ // da jel ši la deǎl o scotjé // sǎ dušé
fuméja ašéja ši la deǎl / ši je făšé ȳopárca / lucrǎ tǒátǎ díŋa / ši vinié ši făšé
ȳopárca // ș-áp-șǎ dušé la deǎl / ș-áplu viné ș-o plǎmǎdjé // ș-ápu nuǎpteǎ o
cošijé / ŧǎltǎ / șǎ jé...doské o sútcĩ / pĩn o cošijé // d-ap rĩšnié // uscǎ
papșóĩ / sǎcǎrǎ / maj najĩntĩ...jǎrǎ sacǎrǎ // šiť ċi-ĩ sacǎra pi lúmi?

[Da, da.]

jéști așǎ škic lung // sacǎrǎ // ši de šéji kíta // ši făšé jáca așǎ / ș-sǎ
munșé // ši noĩ am munșít ș-am ažiũș sǎ trǎĩm gíni ši-ĩ tót greũ // tót greũ
// noĩ gíni nu trǎĩm // tot greũ //

[Da' ca să crească "chita", să se ridice, ce trebuia să-i pună?]

[...] amú-ja pu și yáya / amú-i pu și ũsqári / amú púni și marharín
dácâ jésti-n mahazín / da dacî nu-j...

[Da' mai demult?]

5 maj dimúlt / aşá s-punje / da // dā / da atúnşa nu-j punje hícă //
atúnşa coşé aşé parpalác //

[Aşa parpalac?]

parpalaşél și líkijés / s-aşá cu...cu-aşála s-o munşít naródu // și cu
papúc di feştílâ / și cu papúc di línâ / care-avé yoj // da cári ny-avje yoj /
10 núma papúc di feştílî //

[Aceeși]

cínipa

cínipâ sámaná // yó sámaná s-punje copkíji storojă // și pi míni mă
punje // da jo și faşém? adomém // și cú-cócih pimprejúru héy / dā máma
15 cín_vinje díja lú cru / vaj di kíca me cíti...je pajă // s-ma sculá / s-áp cín [ε]
cínipa šéja creştje s-o rupém // și jará cu samínťá // și jará sácí // pj-aşéj sácí
o rupém djopárti / pj-aşéj cu samínťá yó lasám și faşé samínťá // da pj-aşéj
o puném mărunkéli / snokisór / s-o-mblătjem cu-mblăšíyu / s-áp-o duşém
la jăz // s-o tokém // punjem bjéti / kétri / pómínt // faşém tokílâ // šidje
20 nóyâ díli // s-noj ni duşém s-o scotjem / s-o spalám / s-o uscám / s-o
aduşém acásâ // cári-avé carúja / cári-avé cu táčcâ / cári-avé cu skínáreja //
cáreş cúš-avé //

și jará batatyári // s-punjem s-o batjem la batatyári / šánti-o dam la
mélniťá / šánti-o dam la rážílâ / šánti-o dam la píerij / s-áp-o torşém // ašél
25 din fiju...[k] și faşém fijuór // aşá cu gámálíja aísá s-aísá / și sâ ščotujé fijuór
// s-torşém maj šípťiri // și faşém cínipâ...šéja [k] píndi // și ni faşé máma
caméši / ni faşé tšórbí / šfartúuri / dintr-ašéja // da dintr-ašál maj gros / faşé
lăturí // jáca jo t-oj aratá pi šéja [...] // ásta-j feştíla² // feştíla jácâ scyárťi //
ásta-j scyárťa // ap-faşém vjerétci / dín...cári řinje yoj / faşé scumáni [...]

30 [Dar după ce cânepa era periată, de câte feluri era?]

jerá fijuór și jerá mícaŋcí / și jará fiştílâ // fiştíl-ajástâ gryásâ /
mícaŋca sâ faşé urđála / da fijuóru sâ faşé ř...pínda //

[Bătătura...]

pîndî / pîndî supîrî / ş-faşěj cāmés // meržé în trij în pátru sórtur
meržé //

[Şi când ghileai pânza, cum făceai?]

nu / fašém ĭ / djéstea-ja! / lěşĭi // lěşĭ o punĭém / ş-o uopîrlém ĭ / ĩn-
şĭjubėj / ş-o ōpărém / o dugém / acólŃ / de-a dŃura // ş-áp-ašėja o scotĭém /
ş-Ń bătĭém cū...cu cačâlca ş-ápâ o ġilém // şĭ s-faşé baláji / şan[ε] cosá
cāmés // am purtát // he he hé! / cĭn ĩ-adúc amĭntĭ...

[Dar urzeala, cum ştiaţi câtă vă trebuie?]

nu / d-apu rāşkĭjém ş-numarám // [...]

[Şi câte fire puneai?]

ĭ / puném šĭŃš / đášĭ ĭ...ġĭúť // ş-ápâĭ li numarám / şĭ di cĭt di lat /
cum ŭ-jará spáta // şĭ di pásprāš / cum ĭará di gros [...]

[Şi într-o "jghiujă" câte fire erau?]

ĭ / trij / ĭ ġĭúťĭ... / ĩn žárbi-s trij ħĭri // ĩn žĭárbĭ // ĭácată-le-s ĭal //
ĭácată-li // vidét? // aĭš ĭa-s đášĭ žĭérbi² // đášĭ žérbi // ĭác-aşă ca úna / dŃáua
/ trij / pátru / šĭŃš / šášĭ / šáptĭ / uopt / nŃáua / đášĭ... / ş-navérnŃ aĭša-s šĭri /
ĭli-s úŃsprāš / ĭli-s úŃsprĭjġĭúť // ĩn úŃsprāĭ ġĭúť // áp-aĭša-n úŃsprāĭ ġĭúť /
aĭša fašém umŭ motovĭélnic //

[Da, aista-i motovelnic.]

aĭsta-ĭ motovĭélnic // úŃsprāĭ ġĭúť // aĭsta-ĭ / aĭsta-ĭ scul //

[Tot îi scul.]

tót ĭĭ scul // ĭácată-lă // aĭsta aşá-ĭ di lunġ / ĭaca tráže aĭsta-Ńcoló /
aĭsta-ĭ scul // aĭša-ĭ crúša [...]

[Asta de când erai mneata fată mare?]³

da / di cĭn ĭeŭ am fost fátâ mári ş-áp-am ŭasút mĭniştĭégurĭ // [...]

[Pe asta din feştilă cu ce o vopseaţi sau cum se zice?]

o / c-o spátâ maj mári / ş-tŃt ĩn státĭvi // d-áp-o toršém //

[Cu ce-o "crăsăţi"?]

d-ápâ...crāscĭ // cumparám đĭĭa adjés // punĭém şĭ crasám ĩn šaĭún //
ĭáca ráznâĭ ĭĭelĭ / ĭáca ĭésĭ // ĭáca ĭésĭ nĭégro / ĭésĭ ĭáca ġáĭbán / ħulbŃvĭj //

[Da' asta cum?]

ħulbŃvĭj aĭsta ŭo fost / ĩĥ pári // da / cŭ-albástru sâ đĭši / ħulbŃvĭj //
vĭĭerdi [...]

[Dar nu se mai "crasă" şi cu frunze sau cu coajă de nuc?]

núŭtĭu / ĭo n-ám crāšĭt // [...]

[Dar când avea femeia multă cânepă de tors...]

ĭe he hĕĭ / ĭĭti di ĭĭuĭŃári ĭerá / ĭĭti // ĩŃ kĭtá ĭará dŃuáđás di ĭĭuĭári //

[Şi după ce era toarsă, ce-i făceai?]

5

10

15

20

25

30

35

5 áp-o rişkiĭém / Ț rişkiĭém // ş-ap_şanti o puniém pî urđiţuári...[k] /
 vîrtiĭelniĭ da / vîrtiĭelniĭ // ş-o puném pi vîrtiĭelniĭ şî...naiĭnti-o puném în
 cutióri / scúlurli / şî lî coşém cū ŝanúşâ dî ci...[k] di báz_di րօսարի / dî
 lĭemni // şánti-o duşém la fintîni / şánti րօսմ քնդա / ş-áp-o duşém la
 fintîni ş-o ġilém // քնդա Տէյա // şî o-ntintdeém pi ĵárbî / şî sâ uscá / ş-o
 strîţžém / şî ĵár ş-o muiém // şî ni munşém o vári-ntreágâ / pîn vidĭém
 çamés pi trup //

[Aceeşi]

cláca [ː] şăđăţuárga

10 [Se făcea şezătoare sau clacă?]

cláşe / clăş faşém / clăş //

[Da. Şi cum se făcea o clacă?]

15 cum? sâ găté naródu / cu di mîŋcát / cu di tot / şî poftím // ca la
 práznic // ĵácā / la clácā // ş-núma sâ duşé şî kámá / mahaleáŋca ŝéja / şî ni
 duşém / ni grămadím // dóyăđăş / trijđăş di clacaniĭ // şî torşém tyátâ
 nyápteja // ş-ápâ ni yospátâ cu şî ĵerá / cu borş gros / cu di papşóĵ / cu... //
 cy-oleác-acólo / dác ĵará uĵ_kic di curĭék / ş-un kic di šáp_prajĭla / ápâ ĵerá
 ġíni / da dácâ nu / núma aculó / nişu crupuşuári / ş-dup-ája vinĭej acásâ //

[Da' veneau şi flăcăii?]

20 d-ap_dácâ ĵará pim_mahálâ vinĭe / da aşá / da di úni / că atúnŝa o
 fost batălĭ / hólodurĭ // nu / tári flăcăĭ nu ĵará / núma băbărít d-ísta ĵará
 mult / da flăcăĭj...[!!] nu pre ĵerá // d-áp_şî / da bărbatóĵu-ĵ mai slab la
 jalúdoc / ĵel mai rápti [=repede] o murít în hólod // da... muşigaĭŝa ásta o
 25 rămás // da // dúpâ... / d-ap şî rĭdjét / d-ápâ-ĵ drĭept şî // la bătalĭj pi mujérĭ
 nu tári ĵi-o luýát / lă...în hólod bărbátóĵi mai tári-o murít // da noĵ am ramás
 // tot noĵ am ramás // noĵ / líla nyástrâ / noĵ // ap_di şî noĵ sîntém deasúpra /
 că noĵ mai mult am ramás //

[Au murit mulţi în sat, când a fost...]

30 o murít / o murít // creştínĭ di íşteja / barbatóĵ o murít // tinereáŝe
 yobşé o murít // cĭţ ĭĵ vré // şî ĵi-o luýát şî pin fazaú⁴ / ş-ap_şanti pin donbás
 // dác_s-o rĭdicát di şásprăşĭ-aj // da pi noĵ unĭ_nĵi-o luýát? //

[Când s-a făcut colhozul, au mai luat "culaci"?]

e he hē / ap-atúnŝa ġéáta máma me / o dat din căsĭ / şî ĵi-o luát ĵĭj // şî
 ĵi-o luát tot / şî din ulşór ĵi-o luát / şî...di piş_tot lócu o luát //

[V-a povestit mama cum s-a întâmplat?]

tot o fost // și o murit naród dí pi lát^{ura} drúmuluⁱ // da áltu muré / da áltu žiuⁱ jerá // da žii meržé / načáⁿⁱniči / și-i lua-^u carú^{le} / și-i da o kílⁱ di grí^u la ašála / o di papšóⁱ / și-ⁱ dušé la gryápⁱ și-l îngropá di žiuⁱ //

[Aoleul Așa s-a întâmplat?]

da / da // îngropá di žiuⁱ naród / c-ap^ucă și-i dějⁱ luⁱ o kílⁱ dí...di mîncári și / ș-măⁿⁱniși // da jel o-mblát píntri cásá / ș-o strî^uș tot / ș-o dat naródu ș-o făcút aišⁱ hólod // ș-atú^ușă / atú^ușă naródu [...] / da o făcút păgíⁱni // păgíⁱni nóștri // jo di ši đíc cí...cí sîntém / nu / nu sîntém naród / da păgíⁱni // î // únu pi áltu nu ni sufírím [...]

[Și când era cu șezătoarea, cum era?]

ē / d-ap^ucum jerá cu šăđă^uári? // cu šăđă^uári trăím gíⁱni cu neată / și cū-ašéⁱ ma^uha^uleá^uncă / și vinét la míⁱni / ș-toršém / dác-avjém jo lámpⁱ // da dác^u nu jará lámpⁱ / ap-oprindém triⁱ po^uponjé^uurⁱ // triⁱ po^uponjé^uurⁱ ā^uprindém ašă / și sâ^uvádⁱ // șiⁱ toršⁱjém și tot // da dácⁱ jarám fjéⁱti / ápă viné cî^ut-on băjé^ut acóló / și mai šidjém la hór^ubⁱ / și sⁱ dušé și tot / ș-jará // și-ⁱ impljéⁱ di tors ašá-mblí^und cásⁱli // cí^u sîngurá t-jará somn //

[Sigur că da.]

da // fășéⁱ o mămalíⁱgi ca o rǎ^uátⁱ di cotíⁱgi / ș-o mîncájⁱ ș... / cu šăžă^uáręa šéⁱja cu cari viné ŝ // da cări avé un pé^upini murát / jará gíⁱni / da cări nu jará niš pé^upini murát / ápă punjéⁱ...[k] turnájⁱ ápă / fășéⁱ žjándrⁱ //

[Cum?]

ápⁱ turnái ĩ...în / în ša^uún in^u šála / ș-punéⁱ un boz^u di mămalíⁱgi ș-un kíc di sári / și jará žjándrâ //

[Așa se chema?]

ašă ašéⁱja sâ kémá //

[Era mai moale sau cum?]

ašă / šurlúgă jará... / mamalíⁱgi mujétⁱ // ca cum dăⁱ la cînⁱ amú / da sîngur-o mîncájⁱ atú^ușă // [l] da // da atú^ușă turnájⁱ ápⁱ crúdⁱ / și punéⁱ uolé^uácⁱ di sári / ș-amistí^ucájⁱ mămalí^uga šéⁱja / ș-ápu jará žęándrⁱ // amú dăⁱ la cînⁱ ašă / da atú^ușă noⁱ mîncám // da dę-am^u pridjót^usa jar mîncám // dác^u kíta-ⁱ / piš^u carbóva-ⁱ kíta / zná^učit jă^u in^u mîncá mămalí^ugi mujétⁱ //

[Aceeasi]

poponéțu

[Cum ai zis, dacă nu avea femeia lampă, ce ardeai?]

poponjéțur! // jáca așá șîpsúór /

[Cum era poponețul ăsta?]

5 nu / cum jără? Ț... / jără așá: o bíteľcútă / și o luhá di la rúćcî,
Ț...ćybúcu šéla di la rúćcî // jără rúćc-așá / cí-mplîntăi în calamáră // ș-ap-
scotéj așála / și vîrěj o tjárfi într-așēja / șánti-l vîráj în șîp / ș-ardjé acúló //
turnáj uolęácă di solęárdă / or cari-avjé o bîcățícă di ũnt / așá / ti hjeri ši //
ș-di-acúló ardjé așála / poponéțu šála și toršjém //

10 da nu jără sarniši // și cări jără curjášci / avjé Ț...crémini / și mîskîj //
șîscapară // așá / da da da / sǎré scîntéj // și sǎré pi tjárf-așēja / fu fu fu⁵ !
fojém pîn mă-ŋflám // [!!] șánt ȡ-adușém // dac-aíst uom jără-ŋmahálă / la
mîni / nu jără uom / ș-ma dușém ș-adușém jarátic în teárfă / și fojém și
fojém ș-nu s-stîngă // da dac sî stîngé / stîngé / napój ma-ntoršém // or dac
15 vidjém únu că mērzi drúmu și curjé/mă dușém cu tjárfă / și h-aprindé díja
tahárci [...]

[Și tearfa aia putea fi din orice?]

nu / tjárfă / da // d-ap dę-amú / așá di ši nu jără // sac / d-ísta-ja /
cǎ...alt-așá tjárfă nu jără //

[De sac.]

di sac / da //

[Aceeasi]

leșíja

[Ca să ghilești puneai cenușă...]

25 dȚ...di biętă di răsarítă //

[Și cenușa aia o puneai într-o...]

o puném Ț... / fašém uŋcrłóp // și turnám în știbjéj / punjém šenúș /
ș-turnám î...uŋcróp / și je sǎ uopǎré / ș-ápă vîrám acúló / în dubála šēja // și
așēja și sčutujé lešíji // dǎjŋci / o stricurá / că je cu cǎrbúnî // ș-o stricurám
30 / sî fašé // da je ápa jără mǎáli mǎáli / și sŭ dugé acúló așejă / ș-ápî șánti
dam lǎ...

[Și prin ce o strecurai?]

și cínip-ajásta tăt... // d-aP pîn ți? // pin stulcutét di cínipî / di din... /
din ștei di ni fașém caméșe // di pínđi //

[Știubeiul ásta cum aráta? Din ce era făcut?]

di ljemn // diŋ copác di sálși // ți dałtúje cári putje / dałtúje și fașé
așá⁶ / bórtâ / da / ș-łěl ramhé așá nānt / așá di nant / di copác // ș-ap-acólo /
c-atúnșá nu jará așá și faș cu dǫáži / cu šércuri...cu rázni //

[Aceeasi]

5

fașé vrăj

[Ce obicei era de Sfântul Andrei?]

sâ fășé / sâ fășé / șánti / ș-ápu...jará amíntrileá fașé vrăj // cári-avje
gard // píJátúrea drúmulu // sâ dușé și liagá parí // și liagá / numărá nóuá
parí / ı[k] ıđpt / da a nóuá leagá // cǫ-ájâ roșá / ș-cu busuióc / da a dáuđa /
s-dușé ș-ál vidje // dákJ jará cu cǫájî / a ši bogát // da dakJ jará fář cǫájî /
jará sārác // și dakJ jará cu pripıórci / znáćit jará vǫdǫóji // da dacá jará
driěpt...páru / znáćit jará driept // da dakJ jará grǫbǫnós / știj // cíti-om par /
znáćit ...jará hírli grǫbǫnós // ș-áșá ș-jará //

[Aceeasi]

10

15

lúkij

[Pe aici se întâmpla câteodată să vină lupii la oi?]

o fost / o fost luk // o fost lúkī... / aísá dáji nu-áđ dipárti / lá / di noj /
la vǫvára ajásta-jā / la tát-so o fost un lup la ıđji // la vǫvára ásta díJ la valí
di natasíja sorǫáje // în rînd cū lǫúna je trăjești // și tát-sı-o ušís lúpu / jeł...
/ jáca nu ı-ıj spúni // jeł o scǫpǫtát ı acúlóı / ıŋ corlátı sâ kámâ la ıđji / íli
díJ la ıđji ıřá // și jeł ı-avút sínjełi dípi fireástrǫ // ș-l-ı-mpușcát / și nu jará
mıort / žıı // și ı-ı pus într-o hárbı / și ne-am gramadít íša în dvor / c-aís
jará colhóz / aís amú-ja / d-atúnșá nu jará / jará conjúșni // și ne-am dus /
da jeł šidje-ntr-o hárbı liagát [...] / jáca řıu mínti // și jará sur // așá cam cu
žıřınıı // da noj ne-am gramadít bastrucářije / și vidjem // și řtim / câ noj
nu vadúșım lup // ș-ápǫ / řıı mínti // cáJ ásta / da ásta d-amú dúpǫ batalíji
// și la așél ıom jará ıđji // da ıđji nu pre jará la cásá // așá cǫrar / dakJ jará
hazjān / așá...cǫ-ș-lucréđǫ iěl izdǫvi šavá / ș-áp și řıı ıđji / da așá / nu //

20

25

30

[Da' dumneata altădată ai mai văzut lup, de atunci?]

am fost odată / de-am^{le} iarăm mai marișu^{ar} / la skíši ne-am dus / și
ni-o lu^{at} din urmă / cot la valíșica brahárulúⁱ // da di^{la} padúrⁱ-o vînít / da
noⁱ la valíșica brahárulúⁱ strîⁿzém skíși... / copkíⁱ // ș-dác-așála mititjélⁱ / așá
un țîncuș^{or} / psíni [= pesemne] // ș-am fu^zít //

[Aceeasi]

porș salbătíș

porș salbătíș // porș am va^dút // eⁱ strășnic c^hóșu am va^dút o dátâ //
nu ș^tju / j^{el} porc or scr^ufáf / or șe jará // viném di^{la} bajtáli⁷ // di^{la}
sobráni^e și / áíșá di^{la} jázu lu vánica / pⁱ-asta párti // și di súpt^{on} tufárⁱ /
súr // jo dⁱ-ap^ruápi l-am va^dút // da átúⁿșá am va^dút // p^horc / s^{ur}ășá ca
cápra // și floc^hós toje-așá ca cápra // da cu-o s^{ur}l-așá di lúⁿgⁱ⁸ // și c^{and}
lu^{at}-o dí... / j^{el} nu a și fu^zít / și fost núma noⁱ / da noⁱ viném vo pásprășe //
și hă^hhă^h / hă^hhă^h / pi z^{os} / da j^{el} cⁱⁿo sarít di supt on tufárⁱ / și c^{ind} o
rúpt-o // ș-așá / čut' c-o kícát la de^{al} / șánti ș-o dat drú^my-așá-n... cu-asta
párti íⁿs^pri jázu la vánica // și da noⁱ ca cⁱⁿ-dⁱodátâ đic / jo aⁿđis cá-ⁱ uⁿ
c^{ir}lán sur // d^a ișčialán^t / jará barbatóⁱ / đíșe / d^a do bⁱ c^{ir}lán / aⁱsta-ⁱ porc
salbátic" // și dⁱ-atítá țⁱy mⁱⁿti cá j^{el} jará sur / și lⁱnós t^{ar}i // n^o / i^j[=ăștia]
di cásá / nú-ⁱ așá lⁱnós // da așála / așá ca cápra / cá jo am cá^pri și pră^zășc
cá^pri / tóčno așél / porc^y-așéla așá ca cápra o fost // da jⁱi ál^ti đic cá j^{el} cu
súrla scúrtâ / nu / așéla cu súrla lúⁿg^a...jará // nú^ștju ál^ti // da p^e-așála l-am
vázút sū[k] luⁿg la súrlâ //

[Da' se întâmplă ca porcii aștia să atace oameni, să le facă rău?]

sínt / sⁱnt... / sⁱnt // gr^a [k] gră^jesc lú^męa cⁱ pin ál^ti p^{ar}ț așá / d^a pⁱla
noⁱ așá nú^ștju / n-am audⁱț așá kar pⁱ-ap^ruápi așá / ca ș-lă prⁱndă p^{or}cu /
ș-ál...

[Se zice că dacă-i șcroafă și are purcei mici, atunci...]

po^áti / po^áti // è^hé! / dacă je cam s-acu^fúnd^eád^a / niș ^t...nu s^ufăr niș
un yom pⁱ-aculó dácă je s^a-ntí^mplă ș-áj^ba puršé^j //

[Da?]

da / ș-îⁿcⁱ mititjélⁱ // da dⁱ-am d^acâ-ⁱ groș șánti / s^a j^{ás}i jⁱi pi de^{al} / jⁱi
s^a dú^și pi la papș^o / pⁱ-úⁿdi pi la cⁱmpurⁱ / pⁱla șála // sⁱ d^uc...cu gramáda
/ cu pu^jét de-a lor / í^mblâ //

[Aceeasi]

aíša-m mahálă / tátu lu cólea [k] / níc-a lu cólea góľuhó // la aiașt
cásî o priș / o rás-o-ŋ frúnti ș-a dăuza o gasát-o / pi fereáștă // dîșé cá... //
d-áp-aist- așá sâ prihésc // cári / cîn fașé yodát lúmea copkíji mult // și dac-ô
facút șápti fiéti / Ț șás fiéti o fost fétli / da a șáptea o fost cu cǎdî // șánti-așéja
o fost strigóáici // or dac-o facút bajét șápti / șásî o fost ca la lúmi / da a
șáptea o fost cu cǎdî // șánti așéla o fost strígó // așála-z da dę-a-ŋ cápra /
și-s-fășé mîti / ș-cíni / și s-dúșé ș-luă rázni măr... // nu / jo n-am vadút dî
aiéște / aúd //

5

[Numai ce-auziți?]

da // așá am audít / da // d-áp-amú^سfáși ními șápti copkíji //

10

[Aceeși]

[Capra cu trei iezi]

trăje yodátă yó cápră ș-avlé trii jęd // ș-s-o dus cápra yodátă la
pădúri / Ț...lj-o spus jędilor // "jáca jęu mă duc j vă adúc vóuă [ε] lápti Ț /
sári / di [ε] kítă / di tyáti v-oj adúși // da voj / númă...cîn oj báti jęu / atúnșă
hi-z da drúmu" // și jáca je s-a dus / da lúpu o șădút / ș-o ascultát / ș-o vinít
/ ș-o bătút în fereáștră / dă jędji dîși "ásta nu-j máma nǎștră" / únu dîșé /
da únu dîșé "ásta-j máma nǎștră" // șánti takí / jęl s-o dus // s-o dus
ș-o ascutít dínți / a vinít Ț / yó... / o-ŋșepút a strígá // da jji j-o dat drúmu //
gîhéu [-gândeau] câ-j máma íjiș // únu s-ô [k] rápîdi s-o ascúŋs în cuptjóri
/ da únu s-o ascúŋs în cordíŋcâ / și cordíŋcâ / da únu / așá ș-o ramás // și
jęl o-ntrát / și l-o mîŋcát pj únu / ș-ap-l-o găsít pi așél sup cordíŋcâ și l-a
mîŋcát / și lj-o pus cáptili pî...pi fereáștră // cîn a vinít máma / da jęl-núma
únu jęrá // și je...ă / o lúát / ș-o făcút yŋ foc mári / o pus yŋ scáyŋ di šáră
j-o făcút / șánti...o kémát lúpu // "vin" / dîși / "cumátruli și...aj c-aŋ facút
plașinti / pένtru am [ε] / copkíji hej" // și jęl o vinít / și s-o pus pi scáyŋunu
šála di sáf / [k] dî čáră / și cîn... / scáyŋunu s-o topít / și ô cădút acúló
ŋ...grǎpa šej cu foc // și strígá // "cúmətră / scuăti-mă" // da jęl dîși "dă-n

15

20

25

[k] / ʃǎd̥ acóló " d̥ʒíʃi jɛl / "h̥-aj̥ mîŋcát copk̥íj̥i / acúló rămáh̥ " // ʃ̥c̥opk̥íj̥i
j̥i j̥i o ʔíʃít dj̥-a [k] / o j̥iʃít̥ d̥in p̥íntiʃ̥ d̥íj̥a d̥íŋsu //

g̥éna crăʃiún
páj̥spr̥íʃi [ani]

5

trăjé vodátâ on̥gid

cūm...trăjé vodátâ on̥gid ʃ̥-ō o vō [k] ávút̥ y̥o bábi ʃ̥i cum / ʃ̥-avé o
fát̥ / ʃ̥-o k̥amá ánuʃca [l] // ʃ̥-o vinít̥ fét̥ili / ʃ̥i o j̥éj̥bâ vodátâ l̥ă p̥ăd̥uri // o
vinít̥ ʃ̥-o j̥éj̥bâ / ʃ̥i o lyat̥-ō / da j̥e s-o dus / ʃ̥l̥str̥íŋgâ [ɛ] floríʃéli // s-o dus j̥éli
/ j̥e s-o pr̥ăp̥ăd̥ít̥ di fét̥ili ʃ̥elălánti / ʃ̥-o f̥ăc̥y̥ [k] / merg̥índ̥ pim̥p̥ăd̥uri o dad̥
di cása bábi j̥ih̥éj̥i //

10

[Baba iaga.]⁹

bába j̥ah̥á // ʃ̥i bába j̥ah̥á o lyat̥-o la d̥íŋsa / híreʃ̥ / i̥j̥ d̥íʃé ʃ̥i-j̥ f̥ácâ di
mîŋcát / ʃ̥íbâ ubirít̥ piŋ cáʃâ // nu / da j̥ē / ʃ̥i...[ɛ] o to ʃ̥pus / dacâ [ɛ] vodátâ
j̥e n̥-ă f̥áʃi̥ di mîŋcát / nu a ʃ̥i ubirít̥ / j̥e pi d̥íŋsa a fr̥íʒi / ʃ̥-a mîŋcá-ʎo // ʃ̥i
odátâ / j̥e dj̥-amú s-o s̥aturát̥ di facút̥ di mîŋcát // ʃ̥-o lyat̥ ʃ̥-ō... // bába j̥ah̥á
o vinít̥ / da j̥i di mîŋcát nu j̥arâ gáta // da j̥e d̥íʃé "j̥ác-amú ti ard" / ʃ̥-o lyat̥
ʃ̥-o dat̥ foc̥ iŋcuptór̥i / ʃ̥i ō...y̥o lyat̥ lopáta / ʃ̥i d̥íʃi / "pun̥i-ti p̥i̥j̥opátâ" / d̥íʃi
/ "ʃ̥i t̥e-ŋj̥ da-ŋcuptór̥i" //

15

da j̥e d̥íʃi "da j̥eɣ nu ʃ̥tiɣ cum s̥ă m̥ă pud̥esc̥" / d̥íʃ / -"arátâ-h̥" // da j̥e
a lyat̥ ʃ̥i s-a pus acóló // da j̥e o dát̥-o-ŋcut̥j̥ór̥i //

20

[Același]

on lup

m-am dus cu māmā... / m-am dus j̥eɣ cu māmā ʃ̥i̥cu frát̥ili h̥eɣ / a
dój̥l̥e[ɛ] veriʃór̥¹⁰ / n̥-am dus la pad̥uri d̥úp̥ă...smoródinâ // ʃ̥i c̥iŋt̥...viném̥
înapój̥ / da j̥ēl̥ / pin [k] am v̥ăd̥út̥ di lat̥úre̥a p̥ăd̥uri / noj̥ m̥j̥er̥žém̥ iŋ de̥al /
da-m p̥ăd̥uri / da noj̥ am v̥ăd̥út̥ on lup // ʃ̥i noj̥ mer̥žém̥ ŋ̥de̥al / da j̥ēl̥
m̥j̥er̥žé p̥i / pim̥p̥ăd̥uri // ʃ̥ánti noj̥ n̥-am dus iŋcóló pi ʃ̥éla de̥al / da j̥el̥ tot̥
aʃ̥é s-o pus pi-o trun̥k̥ín̥ă ʃ̥-ʃ̥id̥j̥é ʃ̥i̥ni pr̥ăžé pi noj̥ //

25

[Același]

váŕile

ne-am dus noj...uodátâ cu váčile ŝî...o-nŝepút a ploúá // ŝ noj ne-am
 dus ne-am ascúŋs ı̃n [ε] / acúló într-o posátcâ // supt copác / da váŝilı-a
 rămás // cînd o stat di ploúát/ noj am vinıt / da váŝili nu ıeráyú// s-o dus / s-o
 dus tıúáti // ŝî noj am îmblát pîn la vő / vrıo dóıspriŝe ŝásurı din nıápti //
 ŝ- núma a me vácâ ıo n-am găsıt-ı ŝî ıe / ıo an ıegát-o dı-uı̃ / dı-uı̃ copác /
 ŝi m-an dús ŝi ıi-ažıutám bajéřilor a catá váŝili // ŝi ııa vő / aŝe dóoŝpřiŝe
 ŝásurı ŝ-ıı-o găsıt ııı la ıııom ıı grădınâ / ŝî ııomu ŝála nu vre ŝi ıă dăıe / ŝi
 ıı dăıı váŝili // ŝánti ıo n-am luát váca / ŝi m-an dus acásâ / da ııı la von ŝas
 din nıápti / [ε] s-o dus acásâ //

5

10

[Fără vaci?]

nu // ıı-o dat ŝánti váŝııı //

[Acelaŝi]

sátu nóstru

sátu nóstru [...] ıı dimúlt // ıel ári vo pátrı...suı di anı // ıı...perviı cîn
 o trăıt aıŝe / áıŝa o fost on boıér // dá-ŋcâ ınaınti áıŝa o fost mári // ŝántı
 máreă s-o nıcsorát ŝî áıŝa perviı o trăıt on boıérı // ıeı avıe d-ıŝtea...sluŝ / ŝı
 unı dı la áltu / ŝı s-ő organizát sátu ısta // ŝánti amú [...] la noj aıŝa o găsıt
 ııı... / őom / o găsıt oı̃ mámunt / [ε] nu mamúnt...mámont / aŝá mári /
 ıúásı di mámunt // ŝi ıı-o dus ıı odésa / ŝi ıı-o [ε] restabilıt¹¹ // ıı-o
 făcút...ăsta muzéı¹¹ // ŝı ıı scris acıló uı ıı-o găsıt // ŝi de-atúnıa o făcút
 analízı ŝi o spus că ıŝa / ıı lócu ısta ıarâ [k] o fost mári uodátâ // [...]

15

20

da ıııŝa tóıe o fost o mári mári ... // áıŝa / o dıŝ că...túrŝı-o dat ıı... /
 uő...nı / cu zólot mult trıeŝeı ŝ-s-o-necát aıŝa coráblıli cı... / cu zólot //

[Da? ŝi a săpat cineva să vadă dacă chiar aŝa ıı?]

25

nu ŝııı //

nımenı n-o găsıt ııncă //¹²

[N-a găsit încă. Poate începeți voi...]

[ıı] da ŝı-om fáŝi cu zólotu ŝéla?

[ıa] nımenı nu câtâ /

30

[Nimeni nu caută. Dar de ce oare?]

[la] nú_ştîu // nîmarúja nu-î trébu [!!] //

[Acelaşi]

o njacát toť papşóji

5 [Dar nu s-a întâmplat așa vreodată să vină o apă mare, să facă potop?]

o fost // nū / nu kăr tári mări / dar la mátcię grădínili lî-a njacát // î / la
noj jestî-om pod acóló lîngă bolníťi // apă merzé pi deasúpra luĭ // máma
jará la sésiji la kîşinău //

10

[Şi!]

şi hícâ // o trîecút // şánti acúló [ε] jerá de-am marî papşóji aístea // ũ
ijúnî jará // ş-o njacát toť papşóji / toť...//

[Acelaşi]

trăjé om_moş ş-o bábâ

15

Ť...trăjé... / trăjé om_moş ş-o bábâ // şî avé móşu...móşu o fátî şî bába
o fátî // fáta bábij jerá lenqásâ / da fáta móşulu jerá hárnică // ă...fáta [...] jātâ
s-o dŭ [ε] / s-o dus jéli amândouă la țăsút // s-o dus ş-o țăsút şî cîn
vinéu înapój / da!...fáta [r] fáta bábij uo tręcút înalínti / dŭîşî "dă jo ŭ-oĭ ŭîné
țăsătúra / da tu îĭ [k] / da tŭ îĭ...îĭ tréşî píşť / píşťi...píşťi...píşťi uograd-ajásta
20 // dă / ásta-ja / fáta bábij ĭ-o dat je... / ĭ-o dat je țăsătúra / da...aşéĭ fáta
móşŭlu uo fužít / uo fužít acásĕ // ş-o dŭş "jáca jo cît am țăsút / da fáta / fáta
bábi lenqásâ / da jo-s hárnică" //

20

Ť...şî fáta ba...[k] bába dŭîşî / "móşŭlŭ tu trébŭ s-o duş pi fátî dĭ-acásĕ cĭ
je-ĭ tári lenqásâ / şî núma dižába mănínĭcĭ " // şŭŭ...ŭ...móşu n-avé şî fášĭ ş-o
25 dŭs-o-m_pădŭrí // şŭ-m_pădŭh¹³...jerá járnâ // jerá tári frig // şŭ-n ă... / ĭm
pădŭrí şădiĕ je su [k] sup...supt o sósňă şŭ / ş-tremurá // ş-o vinít [!]
...uo vinít dĭedĭ moróşş-o-ntrebát-o / " nŭ ŭî-ĭ frig?"

25

da je o dŭş "nŭ" // Ť... / da je o dŭş "nu" // şánti jel / jel maj tári o sŭflát
la dŭŭsa şŭ-ngéť-ĭncĭ maj tári // şŭ je / jăr o dŭş cĭ "nu" // jel pi úrmĭ uo luat-o
30 ŭa dŭŭsu / Ť şŭ ĭ-o dat ŭ / ĭ-o dat jĭĭa ăĭur / nu / bogăt jará // şŭ s-o dus jáca jeĭ

30

acásâ // cîn s-o dus acásâ / și fáta bábi cîn o vădút că cō^așá mŭltî bogă^{ti}ji /
o vinít je dj-acŭló din pădúri / ș-o dîs / j-o dîs ei! mósŭluⁱ și / și dúcî... / și
dúcî ș-pi fáta bábi /tóje ș-o dúcî încoló spriⁱ jŭtîⁱ // și di... / dídu žéla o dŭs-o
/ ș-cîn...cîn^d-amú o vinít înapóⁱ / ă [k] da cîn áste ja! cîn o dus /dă bába j-o
dus [k] / j-o pus jeⁱ di mîncă^t / tári j-o pus jeⁱ acŭlo-n jŭmcă // și cîndⁱ o
vinít ă... / deⁱ-am^u-o vînít î... / dîedⁱ moróz a vînít la dîⁱșsa / da je o-nșépút
a strigá la dîⁱșsa și / și nu súfli la dîⁱșsa cî jîⁱ îⁱ fric^ttári // dă ásta-jă / da...mo
[k] î gîdⁱ moróz o súflát încă majⁱ tári / și je o-^gge^tát cu tótu // și cîn s-o dŭs
gîdu dúpă fátâ / da j-^o-adúsâ núma yásî^{le}-acásâ // îⁱ tot // [!]

5

rotári ála
șáⁱșpși [ani]

10

la jecscúrsiji la kîșináu

noj cu aftóbúzu [k] î...cálhózulŭⁱ ne-am dus la kîșináu // și am mers
pistî cotó^vsc / cotó^vscu nóstru / î...am ažú^ș lă...graníⁱ / [e] la graní^șă cu
moldávija / și ne-am dus majⁱ dipártiⁱ / am ajú^ș la kîșináu // acŭló...am
îmblát pîⁿ kîșináuⁱ... // tot jo nu jî^u mînti-așă kár / kár pi únde-am^jblát...

15

[Ei, ce jii minte, ce ji-a plăcut mai mult.]

Î sára / pîⁱ la vŭ / Î șési žiásurî noj ne-am dus lă jîrc // am prăžít jîrc /
și la nó^uă žásurî noj ne-am pornít din kîșináu / Î am mărșⁱ [k] am vînítⁱ
înapóⁱ / la vo dóšpriși žiásurî amⁱ fost acásâ //

20

víca jîrcán
șî^șprăși [ani]

de-a basmalŭța

de-a basmalŭța noj Î stam tyáti fétili în cêrcⁱ... [k] nu-n cêrc / dă...îⁿ
crug // îⁿ crugⁱ stam tyáti și o fátâ aleárgă pimprejúr / și púnî basmalŭța la
áltâ fátî / și la așeⁱ di j-o pus basmalŭța / nú cum / trébŭ ș-alérži ș-o ažú^{ng}
pî-àstalántâ //

25

[Aceeși]

- ¹ Întrebările sunt puse de un consătean care asistă la înregistrare.
- ² Informatoarea arată cercetătorilor diverse țesături.
- ³ Întrebarea este pusă de profesoara care asistă la înregistrare.
- ⁴ F.Z.O. = prescurtare rusească pentru întreprinderile industriale.
- ⁵ Subiectul răsuflă.
- ⁶ Informatoarea bate cu mâna în masă.
- ⁷ Baital = localitate învecinată.
- ⁸ Gest.
- ⁹ Intervenția aparține profesoarei care asistă la înregistrare.
- ¹⁰ Termenul este sugerat de profesoară.
- ¹¹ Termenii sunt sugerați de profesoară.
- ¹² În textul informatorului Ghena Crăciun [= II] intervine Rotari Alla [= Ia].
- ¹³ Subiectul răsuflă.

GHIDIRIM

(raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina)

Înregistrare: 1991; transcriere: MM

la grîu

[Poți să ne povestești care-i tot lucrul la grâu?]

5

ă! la grîu? pʰoʦ ʃɪˈspuɪ // arám...sɛla...arəˈtúra / faʃém culˈtívátʃije /
ʃánti boroném / ʃánti puném suvǎlca / tɔrnám samínʃă / tráctoru tráʒi /
sămîn [k] suvǎlca sámână / ...jaca-ɲ tot la grîu // ʃánti jɛʃ crîeʃti / combájna
âl strínʒe ăl duʃém la sclad / la sclad ăl danʃ státuluɲ / cɔʎhózuluɲ ʃi lâ... //
iácată cum // ʃi-ŋcâ ʃe ti-ntirisujeʃti? //

10

mitróʃenʦo andrɛj rafǎi
ʃáptedǎʃpàtru dje aj

fîntîna

[Știi cum se face o fântână, cum se alege locul?]

da dîʃe / ɪɲˈjʉbʌóɲ ʎocu mójna sǎ faʃ fîntínă //

15

[Peste tot poți să faci fântână?]

da // jácată...du ʃi ádă crʉˈurɪli di la hosudársfǎ, cúmpără /
víni...speʃiǎlnî tráctǎr / sǎpǎ cu búru / slobʌóɲ crɔhurli ʃi-ɲ fîntínă //
da-naínti / ínaínti cu ʎopáta sǎpǎ // aduʃé kátrǎ / sǎpǎ / puné bagǎ / ʃcotié /
ʃǎrínǎ aʃéjǎ da ɪɲˈjátuɪ / ʃánti clăde kátrǎ / jaca la noɲ aísǎ la ʃcɔǎlǎ-ɲ di
kátrǎ / ʃi-ɲ búnǎ ápǎ / da di crɔhurɪ nu-ɲ aʃa / da tóje zdaróvaɲ //

20

[Același]

[Vița de vie] o jeĭ ș-o răsădléj da je crăști / crăște ș-o taj / șanti
jeĭ...slobodă / fáși poámâ / fažžin / și-ŋkínĭ / áltâ se sâ...fajdin je? //

[Cum culegi "poama", în ce o pui?]

5

în ši? ĩŋ-castrŭli / ĩŋ-cloržĩŋš / șanti jeĭ drobŭca ș-o dăĭ pin drobŭcâ
ĩŋ-cádâ / șanti ie tot acoló sâ rídícâ acoló o sútâ dóĭo / sâ rídíğâ jĩ-j dăĭ
drúmu pĩ ŝep / și jeĭ și-m-balŭércâ șanti...dăĭ zahár dacâ aj / dacâ nu ĩi [k]
n-aj zahár nu-j dŭj / șanti la-ŋkínát //

[Același]

10

ŋe-o răscolóčĩt

ĩn trŭtăretij ŋe-o da din_cásâ / și ne-o luat_o_čĩstovo / ne-o da_dĩn
cásâ / ŋe-o răscolóčĩt / și pi tíca l-o luuát / da máma o rāmás cu șăpti copkĩj
/ și ne-o dat o dátâ / ș-o luat tŭt iscljučĩtelĩŋo / numa sŭfletu ne-o rāmás și
ș-o fospe noj / mai mult hícâ-ŋ_cásâ difelĭ // șăinte o vĩnĩt a dóĭlea ħorĭ și
ne-o dat / da jārna jārâ //

15

[V] spúne cum aj...aș pus úșa di la pojátâ¹

[VII] d-apă stăĭ / a dóĭlea ħorĭ cĩnd o viŋĩt / ș-o lŭat ŝĩ_úșa la fĩndâ și
la...la násâ / da noj tot așa șĩdém ĩŋ násâ // șanti cĩnd o vĩnĩt a trēja ħorĭ /
máma o luat o úșâ de la o pójátâ / cã de-amú nu podgrăĩ /-j ĩnima tárje /
ș-o luat o úșâ dă la pojátâ ș-o pus-o la násâ aĭastâ hícâ și fašém fócu-ŋ_casâ
/ și șĩdém așá toz grāmádâ / da hícâ

20

[V] copkĩj mult

[VII] copkĩj mulș și ne-adușé naródu și ne-adușé de-amų dĩ mĩŋcát

[V] și jārna

25

[VII] și jārna // și cĩnd o vĩnĩt a trēja ħorĭ / și cĩnd o vāžŭt / máma o
pus úșa așá...di la pojátâ / da jeĭ o luat_topóru ș-o prāvālĩd_ħórnu / hŭba /
ș-o luat și ŝéjâ úșâ șanti

[V] sŭoba o prāvālĩt

[VII] sŭoba da / și d-atúŋŝa ĩs cto cudá // cáreș ĩm părtea ħor și...s-o
dĩsprāmăvărát și toț o murĩt / ș-an_rāmás jeu núma și tíca șanti gă viŋĩt / pi
úrmâ o vĩnĩt jeĭ cã... / și găca cum o fost // da ne-o luat iscljučĩtelĩnu tŭot /

30

șanti-o făcú din căsa noastră...o fărámă de clúbă / ăș mǎrs pi lînga clúbă /
aís [... aísă o facút conjújnă dîje di cai / din căsă / șánti...iaca ši //

[Și frații nu s-au mai întors?]

jei s-o prapadít / nímiñi nu...difeli / hímení nu ș-o

[V] núma hátá úna

[VII] núma jo úna // d-apâ jei muré pi drúmuri / cadé pi druñ și...ia
marúșca / d-ămú nu-î c-o murít /

și mîérze și ntreábă: "și-î lîléană / și șáz în drum?"

da je dîșe "h-î-a mîncă / h-î-a mîncă" / ș-așă și jo murít în drum // așa
ș-o murít acólo-n drum / tót în dréptu clúbu / o sîóră a mîia da² // și eăcâ
cum //

[Și pe unde v-o dus?]

nu ńe-o dus nicăîre / nu ni-o veselít pe nîoj / aca [k] pîtica l-o
lud / da noi aísă pe loc añ șadút acasă da //

[Și pe "tăca" unde l-o dus?]

piñ lúmi / jo ștju undi l-o dus? câ nu măi řiñ mînti kar to țe dîce și
cum // do trêîtrétje hódu-î ăiéta //

[V-au povestit pe urmă, când s-au întors?]

jo řiñ mînti síngurâ / řiñ mîntje / do trêîtrétje hódâ / da jo din
dvaťiáte hod / di cîť a jera jo?

[V] trêîsprîșe a /

[VII] di cîť?

[V] trêîsprîșe a /

[VII] nu / d-ăpî jo řiñ mîntje / da // oh doámne! și eăca cum //

[Greu o dus, tare greu.]

grjeu / grjeu / táre grjeu / tári grjeu / da // și tîot o murít / toátă
siméjstfa o murít / și máma o murít în trêîtrétje și / da jo añ râmás úna din
tîot //

[Cu mulți oameni din sat s-a întâmpat așa?]

mulț /

[V] cu mulț

[VII] mul⁵ táre³...mulț o foz visilít / și napîoj nu s-o mai întîors / așă
s-o pîpadít pî...piñ lúme // pi la síever / pî...i dușe la sib

[V] îñ sibír

[VII] îñ sivjér [...] îñ sivjér îñ dușe / da //

řibúlski evdókija
șáptjdoj [de ani]

cum va spun și-nțelez?

nu / pŏmîntu ăl săpám / cŭ_fúrca / ș sămănám sāmînta [de cînepă] /
 și jără cu ăi [k] cŭ_fúrca / și s-prindŭ je dŭ_pŏmînt și cŕeștŭ / dŭ-amŭ cînd
 jerá dŭ...de rupt / și je sâ fășe și cu samîntă și fără di samîntă / ș-așeje fără
 di samîntă

[V] sácă

[VII] sácă / o fupjém înăintŭ / ș-o tokém/ o punjém ũ_jaz ũ_jápă și
 niște bolŏháne / ŭ_rîmnic / da // și sâ toké / da pi úrmă așeja ăŏ strînzém /
 o batjém di samîntă / strînzém samînta / și jără o punjém tot așa / ș sâ toké
 je sâ...ș-apă o batjém / așa jerá batătoáre spičálino / așa sâ...sâ numjé je //
 șántŭ-o dam pim_mŭlŭjŭ / altă tot ca batătoárja / ca cînd jerá ă...di pozdŭrŭ
 o scŭturám / nu șántŭ-o dam pim...pin rázilă sâ_jemá / așa rătúnd-ășă cu
 dŭntŭ mășcăz di șer / și o drăpănám / și ișă și fŭjŏr / și din fŭjŏr torșém
 sŭptŭrŭjél și fășe...fășe fuméile cîl

[Urzeală.]

nu / și urďálă / da pŭndă di camjéj dŭ... / nu / cum jerá vrŭmea
 atúncea // și urďálă fășe și... / da din ŝel gros fŭeștŭlă / așeja o torșém și fășe
 tŏlurŭ / fășém așternuturŭ //

[Și "fiorul" era lung așa.]

lŭng și sŭptŭrŭjél / bun / mŏále jel / da

[Și mai erau unele mai scurte.]

așela sâ torșé /

[Aia cum se chema?]

sâ scotŭ și fŭeștŭlă și cŭlŭ // feștŭlă jără mai pozdŭrŭsă / mai mășcătă
 / da cŭlŭ mărúntŭjŭ mărúntŭjŭ așa cam ca váta cam / eáca cum //

[Și din călți ce făceați?]

da șe fășe...iésea / cum va spun și-n-țelez? cum...lŭba
 pjŭ...miniștŭrgurŭ fășe / tor [r] torșé / fășe / ștergăre fășe / torșé sŭptŭrelúș
 tárŭ / da din fŭjŏr urďálă // ș-așeje jără urďálă / da batătúra din ŭ...din cŭlŭ //

[Și, după ce-o mântuiați de tors, ce făceați?]

puňŭ státive / puné spátă / íŭă tŭŭt ăisto șe trŭbeuje și țăsă //

[V] o cresŭt or așă...?

[VII] nu / aŭesta balán / aŭista...dŭ-amŭ tŏlurle care fășeje jăsta sâ cresă
 / dă aŭista care di pŭndă je balán așa curát // [...]

[Dacă avea femeia multă cânepă de tors, era obiceiul să se facă clacă?]

clacă Țor șăđătoáre / într-o sárâ la dîńsa / întř-o sárâ la áltâ fuměje /
întř-o sárâ la mi[r] la míne / într-o sa...ș-așá și [k] ǵerá cláca ș-așá...șăđătoáre
aiásta ǵárá așá // da clácă / grămăđđe pi toáte la o fuměje / ș-fuměja fașđe
mîńcáre-acđóló ŝe m [k] fașđe da ǵele tȚorșe fum [k] de-amȚ toáte fúmėile
ŝelea / da ǵe le hoskě ŝi sâ râșkírâ ŝi tot // [...]

[Atuncea era lumină de-asta sau...?]

[V] hěi pŭponét

[VII] ŝi pŭponét ǵárá / sâ...âl kámá pŭponét iđ dîșem //

[Cum era făcut?]

cum / puněi în ŝavái / într-on ștacán un ǵigđi

[V] oliácâ di o

[VII] oliácâ di ȚolȚolȚ Țor ŝe acoló / ș-ō bleáhșgárâ ŝi fașđe bortișícâ ŝi
puńém mugđi bumbác / ŝi așela ǵárá pŭponét / ș-așá torșem //

[V] amú cu șfét nu vidém/

[VII] da amú cu șfét nu vidém / da atúnșâ torșem ęacâ âl puném așá
la colț / tȚpuněi așá la...luńínâ ș-așá ŝi tȚorșem //

[Ca să fie albă pâanza, ce-i făceați?]

sâ ŝi bă báláje? vára...lă stavóc / Ța ápâ / la ǵaz / Țor întř-o álgiije máre
așá cuń sâ numěște nu știu cum de-amu/ de-amu așá sâ dîșe l-imȚolȚ / ș-o-n-
tíns pi ǵarbâ / toátâ dîga / toátâ dîga ș-o mȚolȚ ș-o-ntíńz o-ntíns ŝi sâ fáșe
álbâ álba //

[Aceeși]

ș-o-ńkíz bisărica

[Biserică aveți aici în sat?]

ei aviém / iđ fărmatâ

[V] o fărmat-o?

[Cine a fărîmat-o]

[V] comuńiști //

[Când, demult?]

[VII] amú vxo...vo dǎŝe ani / [...] da de cînd ie-i încuietâ / he hi hî!
de cînd ie s-o-ncuiet și

[V] ie-i o-ncuiet-o deodată / dintîie o încuiet-o / s-o fos mult ai
încuietâ // o foz mare bisărică la noi / mare / frumoasă /

5

[Și veche, de demult?]

văleke / da facută o vost / dî tot mîndră // s-amú vo dǎŝe dǎjprăși
ani...s-o gramadît comuñistî di istia...

10

[VII] după ŝe o...o încuiet-o s-o șăst lúngă vreme-ncuietâ / șante oă
făcút club întî-însa / șă toată molodîoia și ieu aņ ŝucát acoló / și lúba / sâ
ne ŝi-ne păcát táre /

[V] nu / nu / nu jo n-am

[VII] tu n-ai apúcat?

[V] n-am apucát jo /

15

[VII] și năně baie [k] flăcăii trubî / múzică / și fǎŝe acoló tánturî și...

[La biserică.]

la bisărică / im bisărică da // arátá ráznîie acoló im bisărică ŝeie / și
d-éŝea ráznîie / sára /

[V] după ŝeie / da kar i ie înc-o slujît / bisărica

20

[VII] o slujît / șante dup-ăŝeie o slujît /

[V] o slujît / já amú-ja...amú-ja i...prin soveicaia vlastî átúnŝa o fost

[VII] d-apû ŝine-o fost? da cá púŝuntél o slujît /

[V] o slujît mult / și jo m-aņ cununát im bisărica aiaŝta / ŝi?...o slujît

[VII] apă o slujît cîn ŝe-āņ cununát tod de-aiaŝa /

25

[V] și voļ v-aņ cununát / ieu / o flost...o lucrát s-apâ nu ŝtîu ŝe acoló /
ŝine o dat-o pod...sub club / s-ápâj o...înapó o...diŝkís-o și o lucrát bisărica
/ o slujît //

[Și preotul în ce limbă făcea slujba?]

[V] rusăŝti / na rúskom jaziké / o slujît /

30

[VII] da pri romínskie o foz la noi rumín / s-o slujît im bisărică tloje /

[Asta când a fost?]

[VII] cînd / la bătlăie / [...]

[V] jo v-aș spúne diņcoŝe d-amú // s-o slujît im [k] pî rusăŝti / șante
acoló ŝe nu s-o jéstát / s-o-ŋkíz bisărica // s-ŝ ŝáz mUltă vrěme-ŋkísă / nu o
slujît // nu și s-o grămadît ieŝtî partorhanizăŝie...

35

[VII] da cînd pėrvîi dátâ o dat clópotilî zos / s-o ađús [...] cû tractoru
/ o priņș și o lġegat di clopŝótniâ

[V] nu vre ŝime / da naródu cum? naródu di tlot tári nu vre și xo
dăie / s-o dat

[VII] naródu s-o grămădít acóló /

[V] da ísta secretár partorhanizáŋŋe / predšadáteli calhúŋŋa o grămădít naródu ŝi ĩ-o dus la sobrăŋŋe / la colhúŋŋoz / pi dġāl / ŝi nu ŝiē naródu / o făcút ísta // ŝ-o adúz dim...ŋorăș...șoldát / c-așá nu vre ŋíme / numa gétu șoldát / pricáz / pricáz ĩ-o dat ŝ- v'ínít ŝi tráctoru o priŋs-o ŝ-o fărmat // cînd o vinít naródu di pi dġāl / mǎi!⁵ // ŝ-o fărmatu-ŋŋ ŝ-amú voj

5

[E] ŝ-o stăŋăveáscă / înapŋŋŋ /

[Da? vor s-o...?]

[VII] da / o adúz dġ-amŋ kátră / žŋmătátí [r] žŋmătátí i ridicátă // [...]

[V] da cînd o pravalít-ŋ...aíștia tot načálístva mult dač s-o făcút / dġintr-ăŋsa / o vinít ŝ-o luat

10

[VII] nu s-o lemút

[V] naródu n-o luat / aiēsta din sat / ŋíme niș o dŋŋŋscă / niș o scíndură / ŋíme niș o...ŋíme hícă n-o luat / da načálístva / ĩaca dġŋorăș ŝi dim...o vinít / s-o luat / s-o făcút dač /

15

[VII] ĩémny-o foz bun

[V] lemn táre bun táre-ntŋ-ĭŋsa /

[VII] da nu s-o temút ašéj dġ-o luat ĩémn dġ-acóló / câ ŝi nu...ŝi nu le fácă dumnađŋ ŝávái / ŝi nu le děje ŝávái //

[Aceleași]

20

o foz mǎre hólod

[V] ĩmǎ pǎtrudășășapte...o fost tod hólod la noġ / nu ŝtiŋ la voj / la hǎvgástă /

[Și la noi.]

o fost / ĩŋ sóroc sedímóġ hŋŋod / o fost?

25

[Da, da.]

[VII] atŋŋsa ĩmblá la noġ naródu-n západ na...cu vahónu

[V] ŝi ĩeŋ avém șáplē anġ / ĩm...pǎtruzășășapte // sóra me avġē...dăși anġ // da frátli dġ-o murġ / de v-aŋ ŝpus ĩeŋ / c-o murġ / avġē...pásprășē or ŝin...pásprăși anġ // ŝi...sóroc sedímóġ o fos mǎre hólod / mǎre // da sóroc vósemŋŋ de-amú ĩará olġácă di píŋe / de-amŋ ĩará móșna ŝi cŋácă / ŝi ŝiŋ mġnti máma mġe o cŋop píŋe // da ne da cŋ pŋŋŋŋŋ / ne da / taiē așa o hrġncă di kġtă / "na aġăsta ŝiŋ da aġăsta la aġăsta" / da to cu pŋŋŋŋŋ ne da //

30

ș-apă...da...tăticu ńey / jeh așá i șutlívij / zîj "d-amȳ disa [ε] disárâ " đîșe
"im faș áltâ pħórție la pîne" /

"da cum / tátâ-m faș pórție?"

5 šíni-j mai mărie [k] šíni-j mai mic ála lua o sûtâ di hráme / šíne-j
mej... / cari cum mérži după šíni / dóo sŭti di hráme / ș-apă trej sŭti di
hrâmi / "mă-ta pátru sŭti di hráme / da jo šin sŭti di hráme" //

da jo ńerám mai mícâ đic "tătícâ vahujéști-nje...cantăriești-ne j yăd
cîtâ je o sûtâ di hráme" //

10 "jo štíŭ cît j-o sûtâ di hráme di pîni" // da z dușt táje o bŭcátâ di
pîne / o bŭcátâ / și je ș-o vahujéște / "apo jâca aista-j o sûtâ de hráme" //

apo jo toată noapte n-an dornít // și dornén cu sóra mje // je jéste /
máma váli // je núma adorné da jo...da jey îj đîșém jey náhá / câ-j mej
máre / "háhe! apâ jo dintr-o sûtâ de hráme ț-oj da și jîja / și lu andrîj" /
c-ápîj frátili ńey andrîj ál kámá / "și jey oj mîncá / și-ńcâ și ń-a rămîné-ne" //

15 da jel numa așá o facút câ și ma búcurje / câ nu ń-o mai dat așéje
bŭcátâ di pîni //

[VII] đ sŭtâ di hráme o bŭcá di pîne

20 " [V] și je jârâ adorné / da jô jârâ "náhe / și d-ápâ noj mîne om mîncá
/ tăz dintr-așéje...dintr-ajástâ sûtâ di hráme? šî la dă...la tăț și-ńcâ și ne-a
rămîné-ńâ" / așá jo búcurie aviém / câ ń-o vahuí [k] ń-o cantărit // táta...o
sŭtâ di hráme o bŭcá di pîne // așá tárjě vrem mîncáre // [...] da la voj cuș
sâ numéște hólodu?

[Secetă.]

sécetă /

25 [Foamete.]

da-n tréjâtreij n-o foz la voj foámje [k] foámite / așá-j?

[Nu, numa-n "patrușapte".]

30 la noj în trîjđăștrîj o foz mári foáme / și s-o rodít fráteje ńey / în
trîjđăștrîj / cîm mure toată lúmea // da máma...s [ε] la voj jéste sféclâ / la
noj da

[Este.]

și jéste stalxóvaja / și la noj cormovája / și...

[VII] sáharnaja

35 [V] și sáharnaja // și puné máma cormovája sfjéclâ / în grădîná / și je
jârâ așá ca dléžit / mai máre nu jěrá // sâ dușé ș-o rupjé / ș-o curăjă / ș-o
spălă / și ńa fħoc / o puňé oljâcâ ș-o coșé // ș-o rugumá / și-j puňé-m pîndâ
ușip fașé dħop

[VII] im mările

[V] îm_márîĭ-ûm_pîn...nu ĵerá atúnŝ mârîĭe bítja / nŭ / îġm_pîndâ / ŝî-j
 puné ŝî cŭ-atîta ʔ-o scĥos pi fráti-ńo / ŝ-o azúnŝ ŝ-o murít ĵaca di
 trîđđăŝîĥóptâ de aĵ / atúnŝ n-o murít / trebŋĭe atúnŝ ŝî mǫará // ŝ-atúnĭ n-o
 muríđ-da amú ĵaca o murít // ŝî ʔ-o scĥos cu sfíclâ...cormovája // cîm
 murĭe tǫátâ lum [k] máre hólod în trîđtâretĭj hod / ĵo nu ŝĭu mintĭ / da máma
 [VII] da ŝi mîŋcá narĥódu pin trîđtâretĭe ĥyod?! ŝî mĥóhâ di pi pĥóh
 / ŝî

5

[Ce mânca?]

mĥoh di pi pón đĭn pǎdúre / mĥoh áĭsta / ŝĭj ŝe-j

[Da.]

di ĵĭsta mîŋcá / ŝî caŭǫáfe pútredi dim_pomín_dacâ gasá / ŝîđe
 cartǫáfele pútredĭ-m_pǫmínt tóje le scotĭe ŝî mîŋcá // ŝî đĭ-esteĝa...stĭéze /
 fáŝe lipjósĭ aŝá / túrtâ / da ĵe ĵeŭa ca cînd...niŝ nu ŝĭu cunŭŝî đĭc / ca cînd
 ĵará báligâ de vácâ / ŝ-aŝá-ŝ fáŝe / đǫámne ferĭeŝte ŝ-o fost trĕjĭtâretĭe ĥyod /
 đǫámne ferĭeŝte! // numa nu ŝĭu ŝe n-o mîŋcád_naródu atúnŝa // [...]

10

murĭe pi đĭum / ŝî ĭmblá carúta ŝî-j strĭŋžĕ ŝî_sâ duŝe ŝî_fáŝe o
 gropiŝĭcâ acóló / câ nij_grĥóĭĭle n-avé ŝĭnĭĭĭe fáŝe / ŝ-aŝa-j da acóló unu
 piste grǫápâ ŝî-j narujĕ cu ĵărĭnâ ŝî tĥot //

15

[Aceleaŝi]

la crăŝún

20

[De Crăciun mergeau flăcăii la colindat?]

[VII] ĭmblá da amú nu prĭe ĭmblâ aŝa flăcăi la...nu amú aŝá nu ĭmblâ

[Da' mai demult cum era?]

apâj cum? ĭmblá / cĥolíndâ / ĥajĕ / ŝî ǫámini ĭmblá kar / da amú ĵo
 nu [e] nu ĭmblâ núma aŝá cĥopkĭĭ dacâ ĭmblâ ŝineváj //

25

[Nu mai umblă?]

nu / nu ĭmblâ

[V] cînd sâ ĥăĭeŝti / la ánu nou ĭŋcâ

[Ori la Crăciun?]

[VII] la crăŝún

30

[V] la crăŝún sâ cĥolíndâ

[VII] sâ_cĥolíndâ / "sculát ǫámini bunĭ câ vâ viŭ ǫáspez_bunĭ" / aŝá
 sâ_cĥolíndâ la crăŝún / da // da la ánu nĥou "ĥĭĭĭ ĥăĭ!" / [!] aŝá sâ

[V] la ánu nou sámână /

[VII] ọ [= ori] sámână / da da / sámână

[Cum, cum se face?]

la a2únu...la a2ún s-haiéște / da la [k] da-ṇṇḍíya di ánu nou sâ,

5 sámână //

[Și ce spun copiii când vin cu semănatul?]

[V] "sleém! sleém! / posiváem / s-nóvim hódóm pozdravljáiem"

[Nu, pe moldovenește.]

á... "sámână gñíle / popșoáíe / máláíe"

10 [VII] pǎ moldoviñéști așá zíc / da rusáști / șánti

[V] da la noi mai mul pi rusáști sâ spuni //

[Fac și rușii la fel?]

tʰoʈ toʈ toʈ tot úna fac / tʰoʈ tʰoʈ //

[Dar mai de demult era un obicei să facă fetele, să vadă dacă se

15 mărită repede?]

[V] am facút și noi

[VII] fașé / fașé / galușéli

[Cum se făcea?]

nu / adușé apă dâ la fíntínâ cu gúra apă / și dacâ nu...púté câ și nu

20 rídâ și nu scápe apă áșéje / dǎ je adușé acásâ / și fașé toáti galușéle

[V] noi am facút / noi am facút

[VII] și li puñé di rín pi šávái ș-apâ kámá cínile / pi care naínte á
apucá-o / áșéje ínaínte sâ marítá // [!] [...]

[Gălușelele din ce le făceați?]

25 din fáñínâ dǐ papúșʰó / da

[V] adușém...io am facút și jou / și îi pi galușíe // am fost...trii
fíete / am fost jeu / și viera máñi / lǐúba ilénți / și tʰóje m-aṇ garát la...ápâ
cu gúra den tǐpâ de-acoló din váli / tu și di undi? / çarám apă ș-ap [!] ș-am
30 facút lúcu [!] ísta / și dǐjsfítelno s-o marítá dǐntǐ lǐúba / ș-apâ yera ș-apâ
jeu //

[VII] și dacă viné

[V] ș-așá și li-o apucát

[VII] dacă viné dâ la fíntínâ cu apă-ṇ gúra / toáfe / apă dacâ poáti
šávái...așá lǎ o-mbʰoldé pe-áșéja cu apă de nu púté íne șâ rídé și scápá
35 apă din gúra [!] // [...]

[Dar nu se zicea că pune ceva sub căpătâi, să vadă ce visează?]

[V] când ti duș în cásâ streínâ / și dorn

[VII] pjérvij dátâ

[V] întîia noápte / ápuĭ púneĭ / jáca voĭ amú o trěbuĭ sĭ vă púniĭ [!]
 da n-as_ştiút [!]⁸ / şî...vă punéĭ jácă_colĭŭni / nosĭvşĭje su_cap / le_punéĭ su_
 cāp / [!] aĭ [!] nu voĭ az_ŭi [!] az_ŭisát? // am auzĭd_ĭo dim_batrĭnĭ / da di
 dimŭlt aşá / uĭte-aşa dim_batrĭnĭ di dimŭlt / ráznĭje déli //

[Aceleaşi]

5

pîñe

[Cum se face pita pe la dumneavoastră?]

d-ápă_cun_să fáşe? / făĭnă / şĭ drĭójde / şî...ăpă_cum? o plamadĭm...şĭ
 o frămîntăĭ / şánti o puñĭám ĩn tavălĭ şĭ o dam ĩn_cutĭórĭ / şĭ să_priñeşte
 pîñe //

10

[Mai demult era drojdie sau mai făceaţi şi altceva?]

cu frĭcatĭăĭ / la noi_să numĭesc / la voĭ nu ştiĭ

[Ce sunt ăştia, cum se fac? Nu ştii.]

ştiĭ / da ěe nu ştiĭ / dĭm_pîñe / dĭ_aloát olĭácă lăş aluát neĭópt / da
 olĭácă cuopt / ş-amiĭestiĭ / ş-ápă_ĭéli să_rĭdĭcă ş-ápă_framĭnt / cu făĭnă_dě
 papŭşóĭ / făĭnă_dě_păş [e] papŭşóĭ // şĭ li puĭ aşá / li faş aşá ĭă şĭ ĭe usŭs /
 cĭoşĕ naĭnĭe / da amú d-amŭ cu drĭójdĭe coşám //

15

[Şi unde le usuci, la soare?]

nŭ_nu_nu / lă_aşa...ĭn_cásă // puñĕm / şĭ uscă //

[Se fac multe, multe?]

mŭlti mŭlti /

20

[Şi unde le ţineţi?]

ĭe...coşám ĩn tĭorbĭscă şĭ ĭe puñĕm... / ĭeĭ nu a... / da máma
 mĭa...faşá / da ĭo nu // da ĭeĭ ĭncă nu am_făcŭt aşá / nu mai / ŭ_ĭeşĭ_dě_sĭn_
 drĭójdĭj şĭ coşĕĭcu drĭójdĭe //

25

ĭĭúba nastasĕĭcu

ĭeĭ an_ŭĭŭzăşĭnu [de ani]

prindēŋ cŭcósu

prindēŋ cŭcósu / îl tăjém / âl peńím / âl spălám / cuřát / îl
puném...îl tăjém /

[Cum, pe unde-l tăiați?]

5 îm...cu bŭcățícă / îl tăjém / ș-âl puńém Țápâ și mai jésâ síŋzile ș-âl
[k] pînă fíșém cuřát // apâ puńém îl șașém: rășitúrĭ / dĭŋ cucyós șașém /
ă...din cucós numa rășitúrĭ //

[Răcituri le zice pe-aicea sau le mai zice și altfel?]

kĭtorágă la noĭ / da pe rusăștĭ Țolodĭét //

10 [Și cum se fac "chitoragele?"]

le puńém îm...șăún și li...șěrbjém / așa mjédĭeno mjédĭeno le
șarbĭám / și nu șărbâ táre // lĭe scuřoc așa și...ănte lĭe scoțgán și le puńgám
pim farfúrĭ și... / da jéle șă rășěsc și șă numjěște ásta...rășitúrâ //

[Și nu puneți ceva-n ele?]

15 puńém șápă / kĭpĭērĭ / frunzĭșgăre / usturĭdĭ / șașém și...ĭz gustgăsă //

[Când desfaceți cocoșul, ce dați deoparte?]

májĭe lĕ dam dĭopárte / le zvĭrljém / și...asă dĭintr-ĭŋs / dă aĭstalánt îl
puńém

[Ce mai avea într-îns?]

20 májĭe / rĭndă / cuŋ șă numjěște /

[Da' aia de la gât în care...]

gŭșa o zvĭrlĭm / ásta o dam ĭŋ játurĭ / o zvĭrlĭŋ gŭșa //

[Și penele ce faceți din ele, sau fulgii?]

le uscám / le...peńím / șașēŋ capatĭĭe //

25

[Aceeși]

cĭŋepă

[Ai apucat când se punea cânepă?]

ȭĭŋ mĭnti...ĥoljácă / da...

[Da' n-ai lucrat, numa mama sau cine?]

30 máma / máma o lucrăt / ȭĭŋ jo mĭnĭ máma cân ĭucrá //

[Da' nu știi cum era tot lucrul cânepii.]

d-ápă cum / câ jo ȭĭŋ / da dĭŋe nu ȭĭŋ? ȭĭŋ // o șamăná și creștĭe / o
rupĭe /

[Era de mai multe feluri cânepa?]

cum mai mulți?

[Era și uscată și cu sămânță?]

cũ samĩnța / și uscătã / samĩnța j-o rupjém / șanti-o lĩagã așã-m
manúș / ca manúșã di cĩnepã // o dučē în Tĩmnic ș-o puñjē ș-o...o murã / o
cum?

5

[O "toká".]

o toká ĩm... /ș-apã o ãdčã acãș ș-o uscã / și jerã...da nu știu cuñ șã
kãmã așēje / o batē / batatoğare... / o batē / șanti-o...o scarmanã / ȷo...ș-apã
o tȷorșē / și țasã / di țasút an țasút și jey / da di jēsta...n-an facút //

10

[Cum făceați când voiati să puneți stativele?]

o tȷorșēã / șanti o puñjē ș-o urdã / șanti ĩn státivē o punē ș-o-nvãljē /
șanti-o...lĩe lĩagã gúrã și nčepeã a țasã //

[Și învăluitul cum se făcea?]

am ĩnvãlĩ pi sul // așã ĩnvãljē cu cȷordiēnșu / și pi sul ĩl ĩnvãljē ș-apũ
ũl da pĩĩțã / ș-apã da piñ spátã / ș-ápã lĩagã gúrã / ș-ápã ĩnșepē a țasã //

15

[Cu ce?]

cu vátãlã / suvejã jēstē

[Și, ca să schimbe ițele, cum făcea?]

cu čõárĩle [= picioarele] calcãj pi-un čȷor / pi talkíc / ș-apã calcãj pi
alt kĩčor pĩ talkĩcu / da jēĩ sã...sã škimbã // dãj cu suvejã / calcãj pi talkĩg
/ dãj pi áltã suvejã [k] pi alt talkĩg daj jãrã cu suvejã / și...sã prĩhē //

20

[Ce se țesea din cânepă?]

jõu cĩn aĩ...mõ azũns jey... / cĩn mãma mjē lē fãșē și camēãșã fãșē /
da jo n-am azũns ajēstēã / nu / jo am azũns așã / láturĩ / fãșē ștjergãrjē /
țasã jē řĩdicã / la noj frumõãșē / jã la vãljã nu-s⁹ / la mĩnē sĩnt // frumõãșē
ștergãre țasã / lē...řĩdicãte / lĩ-aljēžē / ca cum alēg kĩlĩmu așã alēg ștjergãre
la noj // fãșē nunt / lĩagã...cu-ajēstē ștjergãrurĩ //

25

[Aceeși]

s-o njãcát

30

s-o dus pã...trej copkĩĩ aĩs la...pi mãlu jãzuluĩ amũęã...z vo doj trej
anĩ // și o priñs...sĩnt pĩestĩ așã cu tiũlca / da jey o priñs niști pĩestĩ /
da únu mĩéržē și díșē "ãn dã și vãd"
da ģsãlant "nũl"

și l-o strîns așă / da jel o mărș s-o dad blîndea / da jel s-o spăreát
și...acólă apă / și s-o...s-o niacát apă // o fost di vo șápti opt anî băițalu /
aís la noi //

[E adânc iazul?]

5

nu j-adînc táre / jel namolít d-amú / pátę o fî fóst adînc / da dj-amú
s-o namolít / s-o... / da amú copkílu / și di șáptę aj / jel s-o spăreát acóló
și...n-o putút inși / și...[...]

[Aici vin câteodată ploi mari, cu tunete?]

10

o fost ọ...s-o dętunát și Țom s-o fumíeje o dętunát / și pȚon o
dętunát // mjerzá fumíeje sá dușę la deal / la lúcrú / la colhȚóz / cu sápa-Ț
skínaré / și cu cǎldǎrea // da jel șier / și o mărș s-o dętunát s-o ditunád drépt
îȚ gǎleátă / îȚ cǎldǎre // și o cǎdút [k] Țpkicát fuméj-așéjă zȚos / s-o Țjagřít
/ s-o trǎid vo dóȚo minúfi și o murít //

[Și cu omul cum s-a-ntâmpat?]

15

și cu Țómu...to dímulț ajéstaj // tot / îȚ cásă // Țînrát și zǎta / îȚ cásă
/ și l-o...pǎlít la cap / numa n-o ars // și pȚon dętunâ //

[Da' vite?]

și zȚie o ditunát / a colhȚózúȚu / vo dȚoi anî Țjrmă¹⁰ / o dętunát //

[Unde erau?]

20

viňę ... di la pascút / di...la...di pi deal // viňę / și ploáje mǎre
și...táre o tunát / tot așă o mǎrs și...și vo šiȚ vǎș atúnș o...o dętunát //

[Aceeasi]

dumíńica mǎre

[Ce sărbătoare este astăzi?]

25

az îȚ dumíńica mǎre //

[Și cum e obiceiul la sărbătoarea asta?]

ap puňęám...puňęán frunđarí noi / și fǎșém

[Pe unde puneți?]

30

pe-afără-Ț cásă / eaca válęa nu s-o pus¹¹ // ne-am pus îȚ cásă / s-am
pus afără / la fíntínă puňém /

[Și ce fel de tufă puneți?]

dĩ...di pâ la pǎdúre adușém //

[Ori de ce?]

xori d¹e nucări / tăjém / frăsîn / nucări // și tăjém așá crănz² /
 [Și afară unde puneți frunzarul?]
 la stréșînă / afără /
 [Și la poiată?]
 și la pojátă / la cúhne puném // [...] d³e cînd î⁴ lúmea așá pu⁵ și o apucă,
 dîm parínt⁶ î⁷m parínt⁶ și púje // da și sînt [k] di še sâ numéști aístá cá púje jo nu
 știu / nu [...] 5
 șánt⁸e t⁹un⁸î is păiștil⁸e t⁸a no⁸ / amú t⁹un⁸î șe vîni /
 [Cum se cheamă?]
 păiștil⁸e / la no⁸ / j⁸arbă vj⁸erde / snimăj⁸esc frunzări i⁸j⁸d⁸e-⁸ puném / 10
 [Ce se fac?]
 i si [k] d⁸i-acum î⁸ l⁸uam / î⁸ luám și-⁸ dușém...și-⁸ puñ⁸en⁸ grămádă / ș-ápă,
 dacâ nu î⁸...p⁸l⁸oáje / ti duș și-⁸ u⁸ / j⁸e⁸ căldáre⁸a cu apă și ti duș și-⁸ u⁸ / dăcâ
 nu-⁸ p⁸l⁸oáje // spun⁸e batrîni odátă // și fașém mîncáre / și ñe grămád⁸îm t⁸oátă
 mahála / și ñe puném la fîntîná și fașém un...un fîel dî...di [ε] di záfric / pe 15
 rusăști / j⁸e⁸ t⁸hot⁸ t⁸s...spu⁸j⁸ // și sâ daruj⁸esc //

[Aceeși]

NOTE

¹ În textul informatoarei Țibulschi Evdochia [–VII] intervine informatoarea Nastasencu Liuba [–V].

² Precizarea este făcută la sugestia informatoarei V.

³ Subiectul își drege vocea.

⁴ Se adresează subiectului V.

⁵ Informatoarea oftează.

⁶ Informatoarea coboară vocea.

⁷ Se adresează gazdei.

⁸ Se referă la faptul că cercetătorii au dormit cu o noapte înainte în sat.

⁹ Se adresează gazdei în casa căreia se face înregistrarea.

¹⁰ Informatoarea oftează.

¹¹ Se referă la gazdă.

NESTOITA

(raionul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina)

Înregistrare: 1991; transcriere: MM

kíta o luát-o hăt

- 5 [Ții minte cum a fost cu culacii?]
ásta o fost...în sóroc trét'ij / sóroc ftoróij hódno sóroc trét'ij la noj o
făcút iscústvînj hólod / Ța noj // de-amu-acolé șî-Ț_sat / iscústvenij hólodu-ă-
jéstă pri stálinj o fost...// cum o fost?
[În trițatitretii.]
- 10 ha? / în trítâtret'ij / trítâtrjet'ij / da în trítâftoròij na trítâtrjet'ij urojáj o
fost / da kíta o luát-o hăt /
[Da, toată, toată.]
da k'ijej îmblá șî cătă...cum așéla zíșe? Țulșoare / imbûrlúje / șe jerá
acoló tóje lua / ajásta...
- 15 [Unde mai ascundeaji, în afară de ulcioare?]¹
unde-ascund'é? câ știj jerám...jo țij mînti gîni câ jer [r] jerám copk'ij /
îȚ_cásâ und'púté puné de-amu_părínȚi / da...da kíta...vo obșc'é kíta ajáz
de-amú o mașînujé / c-atúnċa amú-mblăťé / mașînujé / o luát-o tóatâ / o luát-o
// șî ne-adușé acoló / pǎate o ascúȚs-o-n ke [k] primérno dîșem / da o fost
20 ajásta // vsjo o ascúȚs // ap_mult_nu pútéi ascundé // apîdac-o ascúȚs pǎati
undeváj vun tăbutóc / o vinít le-o luát // nu șánti o-nșepút răsculăċi-ċe...a-Ț
da...a-Ț...a-Ț da pi oáminj diȚ_cásâ / a! š-ávje? // o pǎréċ_di caȚ / cărúťă
naprimérno / vácă acoló / pǎate vo... šin [k] trîj-patru Țoj / cît...așă țîném / jo
țij mînte ásta gîne // tot o luát // o luát ș-îȚcă vihé ș-ăl goné diȚ_cásâ / șî-Ț
25 žudicá șî-Ț dușé la sibír /
[Da?]
da o fos_șî ásta la noj //
[O fost și de-aicea din sat?]
așă diȚ_sat o fost / șánti jăcatâ la noj acolé pășîoloc / dipárte...carpéști
30 să kémá // o fost oámenj.../ nu jo cînd...ásta pǎ_la colecťivizăťje / nŭ_ș-o
cumpărát acoló o molot'ícă / da îmblá...vorbă așéje dă [k] șalvárċ di pîndă /
știj še-Ț așéj pîȚzâ?
[Da, da.]

da...da ʃĩ ʁokĩŋʂ di ʃur / jácǎ...pi dĩŋsu l-o da dĩŋcǎsǎ / copkĩji s-o
rǎʃkĩrǎt / ...da pǝ dĩŋsu l-o ʒudicǎt ʃĩ l-o trimǎs la sibĩr // ʃ-acólo jǎl ʒ...n-o maj
vinít napóji //

[N-o mai venit.]

no nu! // acoló jǎj ʃ-o murít // ajǎsta o fost la noj //

5

jijón brĩndǎ
[nǎscut] din dóisprǎʃe

luk

[Ai văzut vreodată "luk"?]

luk? am yǎdút //

10

[Te-ai speriat sau nu de ei?]

nu / de luk j...ʃtij la noj dǝ-amȳ...ĩŋ sat acolǎ ʃĩ pǎʃtǎ óili...pi rĩnd aʃǎ
cum noj an grǎit? // nu ʃ-o vinít ómuluj ʃĩ pǎscǎ óili / o pǎscút // nu jǎrá jǎl
ʃobán / da pi rĩnd aʃǎ pǎʃtǎ // ʃ-o făcút...corláte [ɛ] ʃ-o...óile ʒélea...lǎ-o adús
acásǎ / ʃĩ mĩje ʃi nu úmble jǎl noǎpteǎ...pǎ undevǎji / da-j acásǎ //nu / ʃĩ
jǎl...jǎl dǝ-amȳ nu-j / o murít ómu ʃéla / da síŋgurǎ s-o dus s-o culcat ĩŋcǎsǎ /
da óili...ĩn... ʃarc o făcút // da lúki o vinít ʃĩ lǎ-o rupt líŋgǎ cǎsǎ // da jǎl ĩŋcǎsǎ
dornǎ //

15

[Același]

ŋǝ-o-ntorlocát

20

[Dacă dumneata ești din Culnaia Veche și dumnealui de-aicea, cum
v-ați cunoscut? Cum de v-ați luat amândoi?]

da ŋǝ-o-ntorlocát ō...ŋǝ-o znaconít [!]

[Și cum s-o-ntâmplat?]

ʃ-o gǎsīt ũŋculnǎjǎn di lǎ...dĩŋculnǎja ʃĩ s-o-ŋsurát aĩʃja /da tóje s-o
znaconít po ʔĩlifónũ... / cǎ je lucrǎ ĩm póstǎ / nu ʃtȳ-acoló / ʃǎ s-o znaconít po
ʔĩlifónu // da jo...jǎ aĩʃa jo am [k] o vinít ʃĩ druzjá...popjǎŋki jǎrá druzjá
popjǎŋki [!/] ʃĩ haj cǎ ŋǝ-am ĩntorlocát /da cum? dacǎ óámĩni-ntreǎbǎ trébĩ di
spus?3 [!/] //

25

s-o luád doj óámeni ʃĩ s-o dus stárosti lǎ dĩŋsa / ʃĩ cĩŋ lǎ4

30

úndi dʏoɨ? cabăc̣ă / cõṇsul / ă văsja / ʃi jě / pătru // o vinít / jo jěram
ńireásă! c-on halát rupt aşá / čuťi maj...

da tu nu mă aşteaptái!?5

te-aşteaptám în toátă díŭa / da16 / ahál [!] tremurá [!] zienúnkile tremurá
5 [!!] [...] ʃ-ínčă si va...ʃi va maj spuŭ?

[Dacă fata era din alt sat şi băiatul din altul, când aducea "ńireasa",
cum făceau atuncea?]

jěrá odátă... dacá jěrá fáta díalt sat apăfasé núnta dícu sáră // ă
naprimér dacă-ŭ símbătă núnta / apúfăšé vínereŭa sára / sâ aduná / tot

10 [Tot la "ńireasă"?]

da / la ńireásă ŭor...ʃi la ńíri / sâ aduná toť ʃánti...de-amú jără [ε]
sâ-ntorlocá núnta / da amú-ŭă tot într-o dî // [...]

[Se făcea cu cai nunta înainte?]

dă!

15 [Cum era, împodobeau caii?]

împodogé cǎi / cu flŭŕi cáji / da amú maşínili împodogésc // puŭ cîťe
ŏ papúşă îńăńteŭa maşíni / sjédi aşá7 núma aşá na jă â7 păpúşa séja / îńăńte
c-o róke...ca di ńireásă / ʃícu vinŭŕŭc [!]

[Da' nu ştiţi de ce pun păpuşa aia, e vreun...vreo credinţă?]

20 jey tot...jo tot nu ştiŭ di se păpúşa [r] păpúşa-ăséja //

[Nu ştiţi.]

jăca nu ştiŭ di Ńe//...ʃi ştíbă...tot ɔa [ε] toť ɔámeni cǎ mérze ńireása //

raísa vasíļjevna ŭurcán
sínzăşpátru [de ani]

andréju

25 [La Sfântul Andrei era vreun obicei, ca să vadă fetele cu cine se
mărită?]

amú nu fac andríju // maj demúlt făsém andréju [k] la cáta [ε] la
catarína să fǎsje / leagǎ áťă rŭŕŭše la mǐnă / ásta lǎ şěstó d'icabríǎ // â...la şásǎ
30 dičémbríe / să m...sǎ ľegǎ áťă rŭŕŭŃe / da lǎ trǐjspresje dičémbríe jǎrá andréju //

la ʃ...nu-ŭ zin8... / sǎ...ať-aséjǎ o leg [k] dezľegǎ / o dezľegǎ de la mǐnǎ / ʃ-o [!]
ʃ-ŏ...cu ŭŕŕŭkŭŕŭŭ ʃi jǎrá pǎri / jǎrá gǎrdurŭ / aşá // ʃi áťă-aséja...pisteŭa
trǐjspreseŭa par / ǎl numǎrá cu ŕŕŭkŭŕŭŭ: ŭúnu / dŭoŭ / triŭ / pǎn-ja [r] pǎn-ja

trîsprese / ș-ăl leăgă / ș-a [k] sa sculă dimîneăța ș-ăl prăzé [=privea] // páru
 šéla dacâ áre vonclénsi / ș-ápâ jel' i' i'nsurăt or áre von...u'clénsi slevá / așá
 jel nu i'...nu i' cu tótu š'í'ibâ jel flăcău // da i...árē or' o văleăcâ seavá / u'or'
 sevá... / nu jerá jel' š'í'ibâ flăcău // și de-amu-așá și știé / š'ísă măritá š'
 toć...tócno așá jerá //

5

[Aceeși]

nežéj

da lā míni nu știu...la míne o fos la un ċor [=picioar] da nu țiu mínte la
 care ċor / ápă š'idjé așá ríndur / â dóuâ ríndur de nežéj de jéštja // și h-o spus
 că așá: je într-o mínâ náo popșój / náo grăuntâ di popșój / š'í'áltâ mínâ náo
 grăuntâ di pōpșój / j du-te la um pīrău / š'i' i'ngroápâ da nu grăj' la híme / și-ŋ-
 coló și-ñapŋój / te-or întreabá da tu tasj [=taci] tího // și...m-an dus și i-am
 i'ngropát popșói séja ș-am vínít acásă și pistē-o săptămínâ nu-s //

10

[S-au dus.]

s-o dus / nu-s nicăúrea // dă um bǎjéj ím [k] mă-ntreabă / i' strígă d'í
 úrma me: "un te dūz rǎjē?" // da jō tac tího / și-napój tot așá an tǎcú tího // "da
 unde-ai fōz de-așá nu spui hícâ? nimărúja hícâ" // și-o dūs nicăúrea // și-ŋcâ
 jéste úna / că...tai gǎjína / dácă sînt așá marj ni [ε] nižéj // ápâ tai ċóru d'í
 Ja gǎjína / și cu ċóru sjeła jel' ș-ăl unž i pī ašél unj-o...nižéi šéja sînt // și jel' ș-ăl
 i'ngrok // â..."cîn a putredí pċóru...și nu sîbâ și nižéi šéja di pi mínâ" //

15

20

[Așa zici...]

da / "cînd j a putredí ċóru šel di gǎinâ și nu sîbâ și...nižéi" //

[Aceeși]

leăcurile di fript

znăciċ leăcurile di fript să fac așá: să jē o sûtâ di hrăme...olój svijējā...
 / d'i rǎsǎritâ // mójno di lya și mai mult / nu protétno otnošénije... // să je sto
 hram olój...di rǎsǎritâ / sa dǎ... nu primérno am dat-o și-ntr-áista ja⁹

25

[Íhmî! în ceainic.]

în ċájnic // ș-sîbâ jel di šer / malivóvanîj / malivóvanîj // óbșċe...și să
 púne pi hazplitá or' pe eléctric plitá // și trébi jel și sǎrbă / da după cum jel

30

sjárbă jel táre...hímno isperjăetja // sã púne ...într-o domásno hoslówja /
noj...la míne-j...jéstę razrabótca...într-o jo h-am [k] an-dat-o / dac-ar si...un-
sahán sã puni desúpra // sã sjérbe do l'eh znáçit cum jel o-nsjepút a sjérbe /
sã sjérbe dăsi minúti // dăsi minúti // di dăsi minúte znáçit din olóju ísta isp [ε]
5 vîpáritja toátă ápa // [...] cum o trecút dăçi minúti...vîcluçáetja haz // orj
electro-plítaja //sã snimăjésti gd'eto na pjatj šestj minút/jel s-a...ahladítj / vot /
ahladít vot éto vsjo // jo rusăști o spun mai gîini //

[Nu rusește, moldovenește spune.]

nu / curóvu-ajésta znáçitj...șánti sã jě / píste mesorúbca vazób / alóje /
10 alóje // tóje sámó o sútă di hráme // sã strécură jítçușu šéla d'in...din din...din
olój // și znaçitj...mamentál'ino trébue...trébue c-o péticã sã sã jě /... și járâ
puj / la sjert // și járâ sjerğ djésët minút

[Deci tot desiați.]

tođ dăsi minúte // o ser-o serbj znáçit dăsi minúti / puj járâ...sub cu çutj
15 ohlăd'ílasj / sã...[k] cu çutj sã āstíngă // șánti jej dăçi hráme...di sjără / núma sã
šíbă čísto sjára

["Di alghini".]

di algîini da / sjára // și znáçit...aj turnát-o răpîdi // și járâ je clocotjéstę /
járâ dăsi minúti // după ajăsta znáçitj...scoț afără / și je s-o vastíválja // aná
20 astíváet și ja vot éto / șánti o s [k] nu cu tótu /

[Nu cu totul.]

nu cu tótu / da // șánti o strécurj piste mál'e / dij-amú...čístaja posúdâ
care...trébi și o dęje lu ómu sjéla care s-o priháscâ // orj un-ștacán / primérno
un-ștacán / puj máljușca și tornj piste málri // ja znáçitj o strécurj acurátno /
25 acurátno / ș-o puj în holod'í'ńic // într-o asjéla...gd'eto...tréjitatj sóroc...sóroc
pjátj minúta v holodél'ńic // și din holod'él'ńic o jej și daj ómuluj și...gáta //

tatárow grigórje vasíl'ivič
čîțzășunu [de ani]

Çai dę leac

30 Çai dę leac znáçit trébi di făcút o tvárâ...din zvirobųój și podorójnic //
proportjónál'ino // ā la qámenj znáçit kétrje...sã grămădés pi...póčki / íli

mofevó pozărėj orj pimpreziúr // di dóo vídurj // znáçiti la uņvid aziútâ
 zvirobój / la aldvid aziútâ...podorójnicu // ș-amú trébi di...di făcút și în toátâ
 díga d'i bă [k] znáçiti în di trébuje di băút doáo lítre...și șásădăz di hráme //
 dótrjoh lítrov / ne bóliše //

[Atât!]

da / în di // și trébûje di băúd znáçi vosiemnátiť lítrow de...zvirobój și
 vosemnátiť de...de podorójnic //

[Astea pe românește nu știți cum le zice?]

jeu așa pož... // moldovinjéște să kámâ tróscot // ásta-j podorójnic¹⁰ /
 da zvirobój jel îm pădúre / jel zvirobój așa să kámâ zvirobój //...

[E așa ca o tufă...]

ține / zvirobóju? // jo v-oj arătă-lă //

[Același]

histuíta

[Știți cine îs mai vechi aicea în sat, moldovenii sau ucrainenii? Ați auzit
 așa de la părinți?]

nu v-oj spúne / de ásta jo nu v-oj spúne // și sǎ vǎ spuų jo...jo va poșsǎ
 va spuų și...di úndi s-o luat nazvánijǎ / cum /

["Nazvania" de unde s-a luat?]

nazva [r] nazvánia s-o lua de-atíta că aísja znáçiti pim-
 prezjuru...histujǎi jerá mult tâlhárj / cum maj naińte jerá // și óbșce...dacâ
 merzje gámenj cu továru la vîndút la catóvsc¹¹ / da nu jerá catóvscu maj
 naińte da jerá bírzowa // să dușe la bírzowa / dușe továru la vîndút și dacâ sa
 oprę aísja / să dușe la bírzowa fǎrǎ hícă // și de-atít [r] de-atíta znáçiti...ne
 stojáte! neštoíta //

[Da' o fi sat vechi?]

sátu [r] sátu-j bătrín / sátu árę maj mul de dvésti let //

[Mai mult? Chiar mai mult poate.]

maj mul de dvésti let árę // nu știu / da maj mul de dvésti / tóçno câ jo
 aņsitićínjšca /

[Da?]

da jésti istórię și la je / nu știu poáte-ņ séliskij soviét je și éște // șă...cîn

să găteji yibã yótpusc

[Fiul şi nora] să găteji yibã yótpusc / de-amú s-o luat bilét pē sãmălîót
 5 şi hai sára şi o scăldē [pe fiică] // ş-o pus aşá-ja di márjină línga vãnâ cruşca
 de-o lítrâ cu kípitýóc / da aísja d'ē-amú o scăldâ / da ştiş câ...asēi dintîi toş şăd
 d'ēasúpra iej // şî prînde njávasta cu cōtu şî prăvǎle kípitócu pi díŋsa / şi o
 opǎrjēşti toátǎ aşē ie jǎ // şi telehrámu prińím "mámǎ mî ņē priéd'im / ne jdíte
 / alíóna v bolnítǎ s táŋē¹² / t'jajólom sostajǎnie // şto tacóju? ojo [k]
 10 obojhlázniú // nu cac î vósemi o semi mēsjaş v rebjóncu obojhlási" // şǎnti
 de-amú dup-asée podróbности tat-su rábde [=repede] si fáse liácur şî di
 čemǎdán şî pǎnǎ-n díó... / aǐesta sára am prińí telehrám / da jel dímineǎtǎ
 de-amú sǎ dúşe la díŋşǎ // ş-o mai j huŋs o mai şléla ie / şi nú j-o azjúŋs
 lecárstvu sála / víne napóŋ acásǎ şi víni sára şî jǎrǎ pǐste noǎpte şérbe şî jǎrǎ
 15 dímineǎtǎ sǎ duşǎ // şi de-amú cîŋ s-o duş / da je de-amú să l'acujēşte // şǎnti
 aşá...o fost iej înc-o săptǎmínǎ acoló şǎnti o adús-o la noj / şi vsjo v porjádki //
 [Şi era mică atunci, cât avea?]
 vo şǎ [ε] şǎpt'e lunǎ / şǎpt'e lunǎ / da //

[Tatarov Antonina]

20 jej pǎtrudǎşîşěşǎ oj avé piste o lúnǎ
 [Mulţi înaintel]
 să síbǎ

cum om puté aşá şi le-om azjutá-le

cum putém aşá şî trǎím // cum sîntém? ca d'îŋ sat prxoşti / únu şi áltu /
 25 şî copkíi cum am putút aşá j-am yóspítuít şi j-am învǎtát // cum / únu l-am
 vǎtát / da únu îŋca-l învǎtám / cum noj [k] jel sǎ-ŋvǎtǎ da noj j-azútám // şi nu
 sîntém prót'iv / zǐlas sǎ ştíbǎ / únde vor jej şî cum jǎlésc jej / da noj de-amú
 cum om puté aşá şi le-om azjutá-le //
 [VI] h-ǎi trimǎs copkíi la sibír¹³

[V] da / ĵ-an trimás [!!] // ĵeĵ cĵm ma mĵnijém pi díŋŝi... / da ĵeĵ bajét! ŝĵ
 nu ascultá ĵĵodátâ / da ĵo díg / "doámne / cĵn s-or ĵnsurá ĵncoló pę la séver /
 píĵa sibír / ŝi-ĵ vâd núma o dátâĵan" / [!] díĵ " ŝi ĵi víbâ ŝi ĵi síbâ dor de díŋŝi"
 [!] "ŝi-ĵ priněsc / ŝi napóĵ ŝi-ĵ pitriěc" [!!!]

da ĵel amú toátâ vrĵemeĵa-n díŝi "ĵ-ĵ trimáz la sibír!" [!!!] //
 ĵel síngurâ s-o alĵés / si / ĵo l-an trimás ? // "máma / ĵo poĵedu
 v_tómski" //

"ijáet v_tomsc" [...] //

5

[Aceeăŝi]

kíta

10

[Cum se face "pita" pe-aicea? Cum o faceți?]

cum ŝĵfáŝi? fánĵna tóje dim_moára noástrâ / díŋŝatu nóstru / da // dâ
 kíta cum o fáŝi? píŋea cum voĵ díŝĵét / amų...nu cum ŝĵvâ spuų? an_ŝjarnút
 fanína [!] an_ŝjert uŋ_kicŝor di cartoáfe / â... pin tíercâ an_făcút de aístâ... /
 zakípěĵa ŝi ĵúŝcâ_ŝeĵe di cartoáfe am opâ [e] făcút opárcâ / ŝĵopăřít-o uŋ
 kicúŝor aŝâ-ĵa ĵâ // ŝ-ăn_dad_drojdili-ĵncoló ŝánti aĵ acoperít cu fanínâ / da
 ĵéĵe...ŝăd un ŝĵas ŝánti-nsĵép a sâ řidică / ŝĵcrápâ_ŝaŝâ-ĵâ // de-amú_văd că o
 crăpát aŝâ ca đamósų / ĵn toáte pářĵĵe / ŝánti de-amú_adáog / cĵt híĵe ĵi
 trébuĵe-acoló pĵnĵ // úna doáųâ triĵ / la o píŋe mér2-o lítrâ di ĵítcostĵ // ŝ-am
 pus uŋ_kic di siróvat / că nu cuŋŝi spuų / di đăr di vácâ / cĵn_fazĵ brĵŋđâ // uŋ
 kĵg di đăr / pi_zumátátĵ cu ápâ / ŝĵŝáre ŝĵ...uŋ_kĵg di marharĵŋ / da ĵo acoló vđ
 cĵteváj_ųóųâ_an_ŝtrícát / cĵŝŝsíbâ mai buniŝoárâ /ŝ-am_frămĵntát-o / ŝánti ĵe ŝĵ
 řidică ŝĵo puų ĵn taválĵ ŝĵfac fócu-ĵ_cuptiór [!] ŝ-o vĵr ŝ-o cuųoc [!] / ŝĵ vsĵo [!] //
 aĵ amú_dagâ vreĵ acoló uŋ_cĵnĵ o ĵŋvĵrtítâ / mai prăĵájĵ ba ŝĵápâ ba măřárĵ / ba
 cu ŝĵe...cu ŝĵe ĵalıĵĵĵĵ / cĵ_curék cĵ_cartoáfe / cáre cu se-ĵ pláŝi // ŝĵtóje fac ŝĵ
 maŋĵŋcâ // da ĵéŝti zdóbnĵe de-amú //

15

20

25

[Aceeăŝi]

ĵel ĵerá mai sărmănéĵ

[Erați din aceeași mahală amândoi, cum v-ați cunoscut cu soțul?]

nū / ĵel dintr-uŋ_cápăd đa ĵo túgmaĵ dí_ăltu //

30

[Și cum v-ați adunat?]

da într-o școál-am îmblát // și știie /

[De la școală v-ați...]

pe la școálă încă / da! // jel jerá mai sarmănel / cum...máma jerá...jel v-o

5 spus pǎte biohráfiá /

[Nu, nu ne-o spus.]

mă-sa táre...o ra [ε] mă-sa o rămás vadánâ cu șapte copkíi / și fă...

[VI] cu ȳopt

[V] cu ȳop / șapte váňja / șapte ave / hríša // și greu trăie je / far di tátâ

10 și dupa batalíe / și copkíi mult / și s-o spăriet máma cu tótu de-amú / da
jei...nu priě...să-mbracă únu di pi áltu și să desculță únu di pi áltu / cum pǎte
/ da sâ-nvătă / jel jerá capós la cap / núma câ nu ascultá táre [!] //
vineá...sqácrá de-amú amú nijnu jerá sqácrâ / da dup-aséie cîn viné și cîn o
vidé în școálâ / da je c-um băș mări / și cîn viné / și-ntíi la ucíteli strigá [!] / la-n-

15 vașátóri / "intíi vóuá șanti ȳui va dău / di si m-as kámát?" [!] // "jo ș-așá n-am
cîn îmblá / da voi ma kámát? voi jo vă l-an da da voi învătăță-l" // și jerá la
noj pi mat'imát'icâ únu filíp ivánovič / da jel véčnij jàra câ...o këmá câ...nu
puté scoáti cu dínsu-ȳcápât // da je "intíi hătăle-ȳ dău o pǎlcâ șanti ȳui dóuâ"
[!] // "sâ nu ma kámát" // da jel n-ascultá / da s-ȳa-nvașátá ġinișȳór //

20 și řáșá / și ne-aȳ znacoňít di la școálâ / șanti s-o dȳs řármii / scrié scrisóri
/ șanti de-amú o venít / și așá și s-o-mplínít //

[Scrisorile vi le scria în limba moldovenească sau în limba rusă?]

nū / nū / rușáște [!] // da si? // noj în...în límba moldovenească așá
gráim într-ajúreă / ca cîn nu țar cum trébuie / da di gră [k] di scris scrim
25 rușáști [!] / rușáști / ucraínjește //

[Aceeasi]

núnta

[Cum se face o nuntă pe-aici?]

cum? întíi i [!] logodés ġhireása [!] / řáșá și la voi?

[Dá!]

30 viȳ stárosti acóló și de-amú cu hírile și o... si mai așá oȳ spúňe / pun-
te...[!] hi rušíni [!] / nu da jo spuȳ [!] /m-am řároșít [!] // nu ș-o vinít și ne-o
aísta...vojnu scriéț câ n-aȳ...

[Doamna scrie câte-o vorbă.]

o fost_â...nu cac sfátañja / â logod'élì cu...șî_s-o dohóvorít / "jácatá
dacâ...de-amú noj sohláseni" / șánti de-amų puų núnta "pi cînd?" //

[VI] ti leágâ / stárostele leágâ

[V] nu / stároste' leágâ cu pol'é [k] cu rușníc...aștál'ini [k] cu 5
minișt'íergurâ / la voi tóje ȝăs? și la noi ȝăs // jo de-amú an_ȝasút [i] túma híie
sínjurâ [i] // și leágâ de-amú stárostele / znášit dacâ l-o lġagád de-amú híreása
je sohlásno // de-amú a si núntâ // șánti sâ_kámâ de-amú-s cúscri / de-amų
dac-o fost a ȝui...stároste lă a nóstri parínz / de-amú la míne naprimér / la
híreásâ / șánti de-amų máma ȝui o síne acoló / pârínți kámâ pe_áistia-ncoló 10
cúscri // și de-amų-acoló grajésc pe cîn_núnta / cūm / acoló / cîț stárosti / cîț
na [e] nanășu cum și liġzi / cum sġela // șánti de-amų dup-asée kámâ jă-
râ-ncóasi / de-amú_la răspúnz / de-amú_la híreásâ / vių și de-amú
dohovári vaet // síne dohovari'j-acoló / ġe [i] doutočn'ili acolă / de-amú
múntuje // nu șánti de-amú_pî_cîn_puų núnta-j núnta // de dimíneátă să 15
gătiésc... / â núnta-j de ȝoság / hírile acásă híreása acásâ // sâ_duc / la noi amú
sâ duc...noj naprimér ne-an_scriș ja [e] jel ġeră...ġerá sečetár comsomólisco
orhanizătijjî șâ noi nu ġe... ġis_nu ne-an_cununát niș_híca / acoló o fost_ca
comsomóliscaja sfádiba // o viníd din rajiún acoló și ne-o pozdraviluijt și
colhózu...și colhózu¹⁴ o făcút măsă_acoló / în zalzasidánię ș-acoló ne-o 20
pozdraviluijt / ș-o pus pi toț la măsă cîț o fos_șî_i-o hoșcailít / ...și ne-an_rășkirát
jără cáreșj im_pártea lui [i] híreása acásâ da hírile-acásâ // și de-amú o făcút
običéj acoló cájdij și sfojéj / de-amú_s-o adunát / ġe-o darít podárki / cáreșj
neámu ȝor_ȝo prihít / după măsă / șánti de-amų_víne hírile cu ġeámu ȝui după
híreásâ // nū cu cărúță / mai naínte viné...nu cáre cu mașínă / care cum pȝod_ 25
de-amú / amú mai mult_cu mașína ímblă / atúnșea ímblă cu cái // [...]

[Mai demult era cu cai?]

cái împodogé și cái saų [-sar] / șiț cum / interjézno ġerá // da ásta jără
mai najínti cîn_jo ġerám mai hícâ / da de-amú la noi jel' o vinít cu mașínă // și 30
vių de-amų...víne núnta...adúc hírile la [k] íntiġ vių vórnisi / cu colácu / ș-al
skímbâ / așă și la voi? [i]

[Da, da!]

colácu ál împodogésc / și_víu vórnisi și cu_áistj vórnij di la híreásâ /
z_de-amú_șă...grăjésc la prág_numă / in_cásâ nu ȝe dău drúmu / și_la prag
acoló zġocâ / ȝi'leágâ cu minișt'erguri / cu sġe aų di ȝagát / și_skímbâ colácu // 35
și-j_duc colácu sġela ġapȝoj / și_víu ș-ál ġeu pi híre / ș-ál adúc la híreásâ /

5 nireása-ŋ údâ Ćóárlîĭ [-picioarele] la prag [!] / c-ăĭ prînéşti [!] / şî ĭđúsi hírlîle
 napłóĭ / şî la carúĭă acoló úni ĭeĭ ĭéste şî ĭea púne colăcu-ŋ cap / asĭél de l-o
 şķimbát nireása // şanti-acoló ĭ-ĭl rup cu tot cu kîcâ [!] băĭetáni âĭ [!] apúcâ [!]
 / cäre cît [!] apúcâ-m ĩmîŋ / táre ísta ĭĭ mųódno / şî frîŋgâ colăcu đăĭ la híre /
 ş-ăĭ frîŋgâ ş-ăĭ fărîmi hăt // şanti de-amú ĭŋtrâ toĭ ĭŋ cásâ / şî puĭ nireása de-amú
 la măsâ cu tot cu híre / şî ĭeĭ ĭŋsĭép pân la galúşĭ acoló / şî ĭéste ráse [= rece]
 şĭ măĭ đăĭ...de-amú kitoráze şanti dac-o pus galúsile / nanáša púne-aşá-ĭa ĭa
 ĭa¹⁵ / şî nu maŋĭŋse ĭíme ĭiş_o gálúşcă [!] // şî-ĭ ĭeágâ pi tųoĭ cît... cît vra /
 aprínd lumnárlî şî ĭĭ ĭeágâ pi toĭ //

10 [Cum adică?]
 nu cum / ĭĭ ĭeágâ cu minişterguri / materii / cu pălătiénĭă / cú síni cu...
 [Cu "se" are.]
 da // şĭ dacâ nu-ĭ dovólĭna ĭă nu-j [k] nu ĭése di după măsâ pan_nu-ĭ
 ĭeágátâ pi cît ĭe vra / nanáša séĭă... // şanti de-amú ĭĭésă dánĭu şî ĭĭésă núnta /
 15 afără //

[Aceeasi]

NOTE

¹ Întrebarea e adresată de Tatarov Grigore, care asistă la înregistrare.

² Se referă la povestirea anterioară.

³ Remarca vine drept răspuns la o observație a soțului.

⁴ Intervenția aparține unei învățătoare care asistă la înregistrare.

⁵ Intervenție ironică a soțului.

⁶ Răspunsul este rostit cu vocea puțin ridicată.

⁷ Informatoarea imită mișcările păpușii cauzate de deplasarea mașinii.

⁸ Subliniază că băutura cu care tratează musafirii nu e vin.

⁹ Informatorul se ridică și arată cercetătorilor ceainicul de pe sobă.

¹⁰ Termenul românesc îi este sugerat de un anchetator.

¹¹ Se referă la orașul Kotovsk.

¹² Tania - nora informatoarei.

¹³ În textul informatoarei Tatarov Antonina [-V] intervine soțul acesteia, Tatarov Grigore [-VI].

¹⁴ Reluarea este cauzată de intervenția soțului.

¹⁵ Gest: informatoarea arată cum se așază nașa în capul mesei și nu lasă pe nimeni să se atingă de mâncare.

aṇ lucrát ŝerári

[Cum faci când potcovești un cal?]

5

nu cum? Țȃ ȝau pȃkíśóru / âl prăžȃesc [=privesc] / âl cūrâs ŝă ŝíbâ ȝel
 tȃócmâ așá ca mása / dacă-ȝ púnē potcuáva pi-o párti / ȝel ŝă híuȝe ŝi âl
 înŝepe-a báti la kíčóare // la ála trábúȝi ŝi cūrâs kíčóru / ŝă ŝíbâ tȃócmâ hăt /
 ȝésti așá...âl...âl tocmiésc / ŝánti baȝ ȝíntē / di cīti...ȝop ȝínti / pátru di-o partȝi ŝi
 pátru d'í altȝ / ŝi-ȝ gáta / da // âl... trébui ȝă baȝ driep / cá ȝaiásta nu iȝ scíndurâ
 / cá ȝel iȝ žiȝ / cīnd iȝ kíká-ȝ žiȝ âl...ŝă dúŝi ȝínta pi crúŝi / ȝel înŝepe a ŝkopăčă
 / [!] nu pȃáte ŝi lucrádȝ / da trébuié ŝi baz drept acólo / cum žíŝi rusáŝti tóčno /
 driep trébui ŝă pȃátâ lucrá // cīnd ȝărám înkínát / ȝáca cīnd ȝe [e] cuȝ zic adicȝ
 feráȝu iȝ...tos ŝerári înč/t'ínâ [!] / da n-âm băgád níŝ o ȝíntâ níŝodatȝ / níŝúnu
 níŝúnu / noȝ sīmȝím / cī ȝíntȝ-ȝ moldovínéŝti cuȝ ŝă kámâ /

10

15

[Caiete parcă...]

caȝéli / caȝéle / níŝ o caȝéle nu-am...nu ȝ-am pus la kčor / așá ŝi s-o
 trecút //

[Dar cine ține piciorul calului?]

aísta d'in...aísta d'inaínti ȝo âl ȝiȝ / ístâ âl ȝíne ȝel / al ȝíne dac-a lui ȝ cálu
 / ȝel âl ȝíni / âl întȃrŝ-așá / da ȝeu aíŝa bat / da aŝel d'í úrmâ ȝeŝti-așá făcút...

20

[Cum se cheamă?]

stanȃóc rusáŝti / noȝ dȝŝém rusáŝti stanóc / cum drácu? bariérâ /
 cum...cum ŝi-ȝ zíc? [!] în límba...stanóc i da ásta // ŝi âl ȝieȝ cu...fríngȝia pčóru
 iz d'í úrmâ / ŝi dȝ-amú ȝel...pi míne n-áre cum mă loží / da âl1...âl...âl
 potcoveám //

25

[Potcoveați și boii?]

bȃóȝi iȝ potcovié / aíŝa nu / ȝ...ȝ altȝ partȝ pȃotcožé / da bóí a trábu [e]
 din dȃóuȝ / cá ȝe bóu...ŝă díŝáŝe / ásta / cokíta ŝă díŝáŝe-n dóȝo / ŝi o...o
 búcă di lúnâ la o bucaȝícá ŝi o búcă d'í lúnâ la al búcăȝícá / da la cal iȝ...iȝ
 lúnâ / întreágâ / o búcă di lúnâ //

30

[Potcovele le cumpărați?]

nu / le-aduŝé colhózu / de la zavód le-aduŝé colhózu / da dácâ nu ȝără
 lȝe fâŝém / ha?

[Nu le făceai dumneata.]

dácâ nu jerá vre...[e] într-o vréme lî fâşém / da nu la tyos fâşém /
cáre...núma la priyéteni / câ tári grîeu iî di făcút [!] //

[Cúm se fac potcoavele?]

5 âñ foc tot pos sâ fâş / fócu dacâ jel încălzáşti şéru jel sâ dă ca alyuátu /
c-ápâi fuméja...fuméja aluyátu âl adúşi la colác / cum vra ję cum îi trébuj
colácu âl suşéşte / aşá şî şéru dácâ-î ferbînte âl...sûşéşti cum yra / da // [...]

[Dacă nimerea într-o parte când bătea potcoava, cum făcea ca să-şi
repare calul, să...?]

10 jăca amúş ȝ-oj spúne cum fâşám // aveám ajésta...untúri di gîscă / şî-n-
tr-o coropcútă di şer / găca cum di căltări o cum dîşém noi / şî untúrá di gîscă
/ ştiş fócu...o tokém şî îñ Jocu şéla úndi s-o kícát / úndi cură síñze / tuřnám
untúrá di gîsc-acólo² / şî jel sâ leacujé / îñcoló unde-o kícá murdării / daj
uñsǵarga ştiş di gîscă je... într-o ...turnáj acólo şî gata / ş-âi ... pǵáte njagré
15 după o dî dóyo / şanti iî mej turná îñ-ò dátă / gospodáru dácâ jără gospodár
/ dă dácâ nu...aşá şî merzê / c-aveá gospodári aşá-ñ colhyóz / hajl // cînd a
luj şî şîbă / ja...súflet a luj / âl dǵaré / da a colhózuluş jel... / da tót cînd jel áre
vinít dă la...măcăr câ-î a colhózulu / da venít jel áre de la dîş / câ o vinít o
dátă dă íşa dim posjóloc³ / yn...psíne [=pesemne] o umbláyo săptămínă /
20 cálu yúd / cu cǎrúta dişártă / o vinít la míne la...la şerárie // zîşî "haj şâ-l
controlés" / şî íşcǎ i dăy jo cu cuşítu / că zîşî "şkǵápâcâ / nu pǵáte merzî" //

 ēl jay...jay jo piçǵárlé / âl...âl bag jo cuşítu / l-añ curăřî / l-añ curăřít
aşá / "nu je bătút / nu sâ véde párcă hícǎ" / şanti mă duc zîc "ǵa" zîc "mérzeş
îñcólo dî h-ascúti cuşítu maj gíne / câ jo oj mej rǵáde..." / cîñ ǵ-añ rupt / řî!
25 de-acólo...murdării // ȝo tîntî de ásta mititícă i-o îñrátu-ie / sî s-o făcút asá
núma ca acú / o mîñcát-o de-amu acólo ştiş aşéja / ñeavóǵă aşéjǎ / ej d-ápâ tu
aj vǵcâ jěl arigínéşti //

 ē! cînd aj şti la míni şe famílii...ápâ niş îñ romíníja nu-ş aşá
famílii / trandafîr...di la móldóva / da / núma câ nója nu
30 dîşém trandafîr / da trandaşîr / câ la noi î întǵársă vórba
[Şi numele de botez cum e?]
nū...númele filíp / fílǵa / filíp
 şésǎzǎşîşásă [de ani]

[Terenul] ăl pregătés tractoárǵle şâ-l sãmâná [porumbul] tractoárǵle / da
noǵ núma ıl rărím / ǵel tractoárǵle merzǵe píntrǵ ríndurǵ / şǵ-ǵ faşǵe rínd / e! píntrǵ
ríndurǵ merzǵá da noǵ núma ríndu ăǵ mai rarém // eacǵ la papuşóǵ / da
mǵérzǵem núma la rărít // dǵamú-ǵa de-amú...şǵngur aşá ǵǵl crişǵte // şǵ
dumnǵdǵău ăl crǵşǵte pi dǵns / cam...ǵi dǵes ǵel / da nu ăǵ rărǵesc // da sfǵcla o
rărǵesc / o rărǵesc // o rărǵesc cu sápa / cu sǵpúşoárǵă aşá miticúǵă / dǵ-un métru
ăşǵa şǵ şavǵǵ / aşá şǵ şǵbǵa dooǵăş...de-o şǵkoáp-aşǵa şǵ şǵbǵa / mai lat / la um métru
trebu şǵ şǵbǵăaşǵa / da // de-o şǵkoáp-aşǵa / aşá i ǵnştrúǵă //

5

[Au fost şǵ vremuri când se semǵna altfel?]

10

ăǵǵ! sǵ sãmâná / dac-acásǵ sãmâná / eǵ da cǵn ǵără...cǵn ǵără ǵncǵ stǵpǵn
únu la alt poǵăte sãmâná / cum sǵ sãmâná? táta de-amú ǵn spunǵă / da kǵrǵa şǵ
ǵo aǵ vǵzut de-amú am apucát oleǵacǵ // plúgu...cǵre arǵ / locǵ / şǵ rotişǵ [k]
cotǵga ásta cum ǵ sǵ zǵşǵ / punǵe plúgu pi cotǵgǵ şǵ la o párte di...di cotǵgǵ la
roǵat-aşǵe ǵerǵa şǵvǵlcǵa aşǵ / dǵ...di şǵer aşǵ faǵutǵ // şǵ ǵurnǵa ǵntr-ǵnşǵa samǵntǵ /
papşuóǵ / ǵe⁴ / ǵac-aşǵǵ-ǵe / eǵ / c-o punǵe la cotǵgǵ [r] punǵă la cotǵgǵ ş-aşǵ o
ǵǵagǵ c-o áǵă di...di şǵkǵǵă şǵti / aşǵeǵa rotişǵcǵă aşǵeǵa árǵ şǵkǵǵă / hǵ! o legǵa cu áǵă /
dǵn treǵ lócurǵ: aǵşǵa ǵntr-un ǵloc ş-aǵş ǵntr-un ǵloc⁵ / o legǵa cu áǵă // aǵşǵa tuǵrnǵa
papşuóǵ // şǵ ǵerǵa aşǵa um brǵu aǵşǵa / da la mǵne ǵǵşti úna / ǵo am adús-o / oǵ da-
o-m muzǵǵ / la noǵ ǵǵşte muzǵǵ /

15

20

[Este "muzei" aicea-n sat.]

lǵ...noǵ ǵn şat nu-ǵ / da la ǵéninǵ aveǵă acólo-ǵ şǵapte kǵlomǵtri ǵǵşti muzǵǵ
/ dacǵ vǵ ǵnterísǵzǵ púteǵǵ sǵ vedǵt / acólo poǵăte şǵ ǵǵşti // la noǵ kǵr acásǵa
ǵǵştǵe / şǵ aşǵa um brǵu áǵcǵa şǵ cu bortǵşǵeǵǵ // ǵn ǵa lǵ tuǵrnǵm pǵpşuóǵ / şǵ ǵ-ǵǵ da
drúmu şǵ roǵata sǵ-nvǵrtǵǵşti / cáǵ trag şǵ ǵel pǵpşóǵu zǵvǵr zǵvǵr şǵ cadǵ // ǵm brǵzǵdǵ
// da plúgu ǵl nǵruǵe / plúgu-ǵ dǵ ǵurmǵ / roǵata ǵǵşte...cú cotǵga mǵrǵze nǵntǵ / da
plúgu-ǵ dǵ ǵurmǵ / şǵ ǵl nǵruǵe // amǵ-ǵǵ aǵzǵnş la cápǵt / cǵ o brǵzǵdǵ...ǵǵ
sãmǵnát-o / da a dóǵǵe nu trebuǵ sãmǵnǵ c-a şǵ deǵsǵ / ǵǵ ǵnǵkǵs / ǵ
ǵǵştǵa...póesu ǵsta // dǵin a dóǵǵeǵa ǵără l-ǵǵ dǵşkǵs //

25

[Acelaşǵ]

30

poǵmǵ

ǵǵaca amú-ǵa ǵǵǵti ǵo ǵ-am pus obzǵş di butúş / la ǵénina / la ǵénina / zǵc
ǵǵu poǵăte nu oǵ aǵzǵnş / da...şǵ mǵnǵnş / da nǵǵpşóǵǵǵ or pomnǵ [= pomeni] //

jeu acasă nu h-ăm pus / am bûnâ bûcăřică ásta / am trîzăștrii di ā
...moldovinėj zîc árii da la noi ĩ zîșem sóti / ári / da?

[Da, da.]

5 la míne trêzăștrii de árii acasă am // ĵac-așá m-am mîngîit / nu h-ăm
púsâ ĵeu / trăbuié di pus // da la noi pomîntu tári-i bun / niégru / și poáma nu
pre merže / ĵă trêbui la nesíp / la ketrís / ĵac-acólo-ĵa mai pi váli eaca ĵésti /
dă...dúpă deálu ísta ĵésti poámâ / a oámînilor / ș-acólo-ĵ ketrís și ĵe mai mîérže
/ dă áíșă... / da am d'í ásta așá spînzurăt / da la...acólo la fátâ ĵo am pus / h-o
10 dat ũ hom...h-o făcút cîrlízi / spuĵ cîrlíze / și ĵo...ĵo an ĵuat cu bába / cu sořĵă
și așá ũ...un șer așá luĵ / și áíșă cu... cu čóru puĵ...pidáli cuĵ zîșem / um
prag / um prag așá ĵi pus la šeru šela / ș-ĵ fașem...bórtâ așá adîĵc / da bába
cu... din čáĵnic tuřná ápâ / ĵo cîrlígu-ĵ las acólo / și-ĵ mai strînzé și gata // s-o
prîns tuoř / čiti-ntr-un ĵóc am čiti duoř ș-așéĵă s-o prîns // toátâ s-o prîns // eaca
15 amú-ĵa am fos primăvară ș-an curățit-o / an curăĵi / de-amú ári...eaca rodéște a
trîĵlea an /

[A, e al treilea an.]

a trîĵlea an de-amú / de-amú rodéște /

[Ea nu rodește din primul an.]

20 de-amú a-nșepút a rodĵ / nu ! // e! cum? da matá še nu ști / știĵ da nŭma
mă-ntrég / hē / hē! nu ști / o ști [k] ĵeĵ știĵ diĵ fúndu pómîntuluĵ / ĵo știĵ că ĵeĵ
știĵ / da așá...așá la dîĵș lúcu / așá-ĵ lúcu // [...]

[Dar totuși în primul an trebuie...]

25 ĵ-ám făcú mořilířă / cum...ĵo-amú v-oĵ spúne cum / cînd ĵo me-am pus
cîrlígu / am pus mořilíz di pomín / și amú ĵel cîn múgu slobóadi / ĵésĵ de-
cólo cú cîrlíg / și ĵă crește // ș-atúĵș o pařrés șă nu ũmblă gaĵína și púĵi ševá
/ și-ĵ îĵgrădít / și de-amú a trîĵlea an de-amú ea ... //

[Același]

[Cânepă]

30 [Cânepa] ínaínti atúnș o sāmâná ș-acásâ-n harmán / sāmâná...// o
sāmâná / șánti creșĵé / ĵ de-amú cîn ĵerá...fíru d'í rupt il rupé / ș-o ĵeagá
mănúș /...șánti ĵerá ĵázurĵ / nu pre marĵ / și mănúșurĵ-éste li puné ĵĵaz /...li
puné ĵĵaz și áíșta... // li puné ketri deășuprá și nŭ...nu ĵásâ / și ĵe acólo sâmu
[e] sâmurá o sâ toké / șánti ō...o scoté d'in...d'im murătúřă și ō uscá / șanti o
băté // o băté pim...cum sâ kēmá? mĵe...nō! bătătoári d'íntăĵe / pim bătătoári /

- şánti di la şiel mai...măi măşcat / şánti pim miél'niţâ / miél'niţâ // ierá la máma
im pud // j-d'e-amú mai mult şánti după ástă o...o răzilá / aşá ierá
rázilá...rátúndâ di şierj cu diŋz aşá...marj / şî pin...pintre-aséja uo da / da pi
úmâ...ăi...o perijé / cú perii dié...di ísta / di pār aşá o fásé di...páru d'i puorc /
ş-o perijé / şî fásé fiioáre // aśéli marj sâ numără feştílâ / dă aşé...aşéje o...o 5
torsé mai gruos şî tásé...orzişqári / sasi // da fijóru d'e-amú il fásé miniştérguri
şi fásé aista...â...píndâ // şî cosé camjés / izmiéni [!] cum sâ zîc? [...]
[Cum era urzitoarea?]
cum ierá? váŋja tu şti cum ierá⁶ / aia aşá...ája-j cu pátru biéţâ / pátru
biéţâ / şî la híjloc avié um...um prud di her / ş-aşá pimpreziúru jej şî fásé 10
crúse acólo / şî ştiu jô cum [!] şî sâ fásé...
[Ştia orice femeie să urzească?]
xorşici...cáre ştié a urzi //
[Ştia câte fire să pună?]
d-ápuj ierá jgiút / ierá...numără cu jgiút cu...ziérbj / sâ...tríjdăzj di síre 15
sâ numără o jgiútâ / da ziérbe trej síre /
[Trei fire era o "ziarbă".]
da // da tríjdezi d'e-amú di síre ş-o jgiútâ //
[Şi la o pânză ştia câte "jghiute" să pui?]
nu d-apû-aşá-m spuné cítié...cíte jgiúz/vrej mai tâtâ / mai multe jgiúz / 20
da vrej mēj îngústâ / mai pînşielí [= puţintele] jgiút // [...]
[Şi după ce ai terminat de tors, ce faci cu fusele alea?]
li rişkié / rişkituóri // aşá únu ierá cú trej coárne / da aíşa úmblá cu
papijó / şî...
[Şi pe urmă ce făceai cu astea de pe râşchitor?] 25
li lipădáj / şă ísta...ierá ş'jubjéj / şî ié...ie ísta...in ş'jubjéj i' uopărié
cū...fásé cu...ljesja / di raşarítâ / biéţâ / şianúşâ / şî cu ljesji / fásé şî cu ljesji di
séje sâ s-fásé baláje // la píndâ cîn o jésé d'e-amú uo da-o la soáre // la soáre-o
da /
[Cum?] 30
cum? d-ap-aşá câ o muiá agoló jizvuór / şî crişté iárbâ / sâ duşé ş-o
zmulzé / ş-o-n'indé la soáre / o-n'indé / şî la čut' sâ uscă şî iár o muié /
şánti iár o înt'indé / şî jé la soáre sâ fásje álâ / mai álâ //
- maríja lúpoť
şésăzăşînòuă [de ani]

odátâ grăjé amíntrileă

nu po moldávski literatúrno zíc êe / êe / da la noj si si / vsjo u náševo si / da / în sjeje / unti dusi / si vrjei // da...da...

[În grădină ce cresc, ce plante?]

5 da la noj si criesc?

["Luc" în limba rusă, cum spuneți moldovenește?]

Țuc sjápâ / așá / la voji je čápa / zíc / la noj... // d-apô așá spuă câ límba moldovenească amú o lua ș-o prefácút-o / odátâ grăjé amíntrileă / da amú s-o găsít / ș-o prefácút-o / cum ís [ε] jo síngurá aș sitít / o luađ di la...â...rumínșkie slová / potóm vzjáli éti...italijánskie slová / eșcô po híspanijám / o îndătorídJa toj ș-o făcút límba moldovenească //

10

[A făcut o limbă aparte.]

o făcút dje nu-nțălég / jágă! // cum o spus...cum o spus um...po rádio / ũjom bătrín / zíse: "las ši...grăjască / jel așá ši las șa grăjască cum grăím noj piŋ sáte / da nu cum grăjesc / noj nu-nțeleziém hícă" / jără ũjom...po rádio / noj nu-nțeleziém hícă / jel grăjášti /

15

[La Radio-Chișinău când vorbesc și la televizor nu înțelegeți?]

nu înțălég jo / nu înțelég jo / jáca c-atíte cuvínte sînt / le-a mesticát...

[Da' noi când vorbim cu dumneata înțelegeți?]

20

nū! grăje [k] înțălég jo / da

[Acuma când vorbim înțelegeți?]

cum / cîn grăít în límba proástă așá / diŋ sat / da cîn î însépe litjeratúra nu înțelég hínică / nu înțelég da măcár împúșcă //

[Aceeasi]

NOTE

¹ Gest: informatorul imită bătutul în caia.

² Gest: imită mișcările de oblojire a piciorului.

³ Posioloc = numele unei localități apropiate.

⁴ Gest: imită modul cum turna sămânța în pânle.

⁵ Gest.

⁶ Se adresează profesorului care asistă la înregistrare.

MARTÂNOȘA

(raionul Novomirgorod, regiunea Kirovograd, Ucraina)

Înregistrare: 1995; transcriere: VN

cî'nîpa¹

- cî'nîpa o samaná^m / o pázím di vrági / di gajîni / de-amú cî'nîpa sî rîdicá / 5
îndátî s-o rup^t cî'nîpa / şeî sácî // şî primă^o culjézi cî'nîpa şeé sácâ / ş-o rupijém //
ş-o uscán / ş-o freacám / ş-o duşém la báltâ / ş-o punjém în tʰokíli / şídîé cíti díli [ε]
ne šem [= ne duceam] ş-o šercám / îġ gáta o nu / înc-a maj şidjé nu s-a báti gîni /
de-amú cînd jará gáta o iésta / ş-àpój şeî cu samínġi / ašéġ d-amú maj tqámna // [...] 10
ş-apú îṅšepəām a báte / ş-a meliġá / ş-a ražilá / ş-a perijé / ş-a toársē / ş-ápu túcma
taşám / státivile [!] // taşám iáca zʰólniše / [...]
[În ce o puneati la "tokit" cânepa?]
la báltî // la báltâ! e! / o loam^u îṅ skínari cári n-ávęam podvǫdâ // ş-ápġ sácu
cu páġi / ş-apú topuóru / şġ lopáta / şġ dǫġ pári // ş-iác-ašă² punjém / ašă ġa!² // tʰokíla 15
/ pári acolġó / d-acoló tokíla / ş-ápu sácám ... fǎnínă / pomín di-ašála / şġ punjém pi
tʰokíli / tó deasúpra / ş-o-ṅsǎmnám // cġ ş-natá aġ / tokíli / şġ ieu şġ /
[Aicea?]
ó ġiegá máma la par cá ... pǫáti n-o furá-n-o / cġ ... ísta bun s-a grǎşġ-sġ //
ş-ápu-o scoteém ş-o maj ʰuscám acólo la báltâ / ş-ápu sára ǧári ... -ṅ skínari / 20
ş-o-aduşém acásġ / numarám cíti manúş / is toáti / o nu-s toáti // pǫáti šinevái mġ-o
furát vo mǎnúşġ // iáca cum ş-ájásta / ş-ápu de-amú toršġjém şġ ... fašġjém //
[După ce era gata "tokitá" cum o făceaġi?]
[ε] èhé ġă! avém batatoári / ş-o batjém pă bǎtǎtoári // ş-ápu mġeliġi / ş-o
mġeliġám // ş-ápġ rážġla / ašă cu níštġ cracáni / ş-àšă o ražġlám // ġa! // ş-àpu pġerġjém
// ş-ápu toršġjém túcma cíltġ / şġ fġeštġla / şġ cġnġpa / şġ míccǎṅca şġ toátâ // [!] 25
[Trei feluri erau, trei.]
dá // cíltġ / ş-fġeštġla / şġ fġjóru / şġ míccǎṅca / pátru / túcma //
[Patru erau!]
pátru / pátru / pátru / dǎ /
[Şi ce făceaġi din fiecare?] 30
dim^u fġeštġlâ / fǎšém di iéstea zʰólnišġ //
[Da.]
dá // da dí iésta ... / cġnġpa / cíltġ-ġ fašġjém [ε] camés // ş-purtám camġés //
ş - muġérli / ş-barbatʰóġi / ş-tós purtám / amú / de-amú nu purtám [!] / da / da / 35
fašġjém //
[Mai demult făcea clacă?]

ĩmĩ fãşē cláci //
[Cum se făcea?]

da cum fãşĩjé / jáca ... sĩ rugá "dáci vreĩ vĩn disárâ la mínē la cláci" / da
fúmēĩlę sã duşĩjé la clácã cáre-avęé cĩnĩpã mĩltĩ / şĩ fõmėj-aşēja sĩ ęaťĩé / cu şĩ
5 s-ęaťĩé / fãşē mĩncári / da sára / sĩ ęramadeá fo cĩťivaj fõmėj / şĩ torşĩjé / şĩ-ĩ aźĩťá
[=ajuta] a toársē / ĵerá řĩşkitĩórĩ / [ē] aşē / ĵa! / řĩşkĩjé pe řĩşkitĩórĩ / ĵnumarãm cĩťi
ĵĩĩť / ş-cĩťi ĵērbj / care [ē] na ĵĩsta / ĵĩĩťa árĩ đăşĩ / da ... je [k] cĩťi treĩ ĵacátã / treĩ
şĩri / şĩ đăşĩ dĩ-ęsti / cĩťi treĩ / ş-ĵarã o ĵĩĩťã // treĩ ĵerbe / đăşĩ ĵērbĩ / da ĵērbĩ šēĵea trĩĩ
şĩrĩ // ş! ĵacat-o ĵĩĩťã / đăşj ĵĩĩť / amũ aĵēsta-ĩ om mĩltovĩēñic // da / đē-ãmu đĩ ĵist
10 mĩltovĩēñic / om pũnj jáca cĩť [k] cĩť cĩť / ş-om avé cĩť [k] cĩťi ... pĩņđã / cĩťĩ ĵsta
... / ş-apũ ĵaşãm pĩņđ-ajăsta / da vára / cĩnd pĩņđã ... pĩstũ ęrãđĩn'lo / [...] / ne đşãn
la báltĩ ş-o ĵĩĵēm // la báltĩ ş-o ĵĩĩãm / ĵęagãm maĩ đĩmneățã / şĩ-ť apũş pári / şĩ šē
log şĩ ĵ-aj / cã nũ-ĩ avé loc / cã mĩltĩ fumėjĩ ĵĩĵē şĩ cazn-avé / şĩ ĵĩĵēm // ş-ãpũ sára
le ĵoam ĵĩ skĩnári / ĵvineãm acásã // ş-ardeēm ũncroápĩle / [ē] şanũşĩ / or đĩ ĵrĩşcĩ /
15 orĩ đĩ cãri / ş-cũ şanũşēle maĩ pi ĵsta / ş! şĩbã maĩ albē pĩđã // ĵaca cum / ş-ajăsta
fãşĩjēm tójē / fãşĩjēm ş-ajăsta [!] // ĵacĩ cum cũ cĩnĩpã //

[Când puneai stative cum făceai?]

státĩvę řşēĵea / an ĵaşũť / an ĵaşũť / jáca đĩ ĵteęa cũ státĩvę şĩ ĵēũ // atũņşĩ
státĩvĩle pũņjēm / şĩ-nvãĵēm [!] đoáũă trēbũ / c-ũna nũ-ĩ putĩjē // trēb đoáũă / da //
20 úna şăđĩ đĩnt-ũņcapt / a da úna đĩ ĵalt cãpăt // ş-ãpũ ĵarã ĵĩť / şĩ đam pin ĵĩťĩlĩ / ş-amũ
şĩnt acoló la [ē] ĵĩsta³ / ş-ãpũ spãťĩ / ş-ãpũ ĵĩşęęēm // ş-ãpũ [ē] dácĩ cãrĩ-avé ĵĩcĩrĩc /
fãşēę ĵăźĩ cũ ĵĩcĩrĩcũ / da cáre-aşă pim mĩnĩ / dác-avęēm ĵĩcĩrĩc / đupă ĵĩcĩrĩc maĩ
rãpĩđĩ fãşēm ĵăź / şĩ ... ĵĩsta ... ĵăşē/ãm // ĵăşă/ēm / tãť mučénĩjĩ mĩltĩ cũ cĩnĩp-aşēja /
amũ ĵē cã ĵũcru mĩltĩ / da atũņşę şarãşēle fumėj / ĵĩcĩ maĩ tãri ĵũcru avęã cũ cĩnĩ-
25 p-ajăsta // jáca cum sĩ sĩĵē maĩ rãpĩđĩ ş-o ĵsta / ş-o đuşē mãma maĩ rãpĩđĩ / da ş-on
cončĩ cĩnĩpã đĩ tĩors / c-a vĩnĩ ĵũrã mĩũťãlĩ / şĩ řĩ-or ... đovđĩ [=dovedĩ] đjēşťĩlĩ //
ĵumãřĩťãlĩ cã carĩ n-o tĩors la vręēmĩ / şĩ-ĩ ĵenęásã // [...] "ĵaĩ sĩĩĵēşťĩ / ĵaĩ!" / đã ş-sára
la şăđãťoári ĵĩblãm / jáca cum! // ş! torşēm la şăđãťoári pană şĩnĩ şťĩjĩ šē vrēēmĩ //
ĵĩ maĩ řē/ãpđĩ şĩ cončēm jáca cum! ş! / torşjēm la vrēmenă // ĵntĩ ĵĵēşťĩla pi-amũ ĵã! /
30 ş-ãpũ cĩťĩ / ş-ãpũ cĩnĩpã / ş-aşă şĩ ĵodjē nũ aşă / đam tot la ũloc //

[Până când se zicea că trebuie toarsă cânepa? Până la Crăciun?]

dã / dà // paņ la craşũn / da đ-amũ-m pĩstũ şal mări / a şĩ đĩũa mãĩ mãrĩ /
ş! pũņãm státĩv / ş! ũ ĵsta / ş-apój [ē] nátra ĵĩc-o mĩĩăũ / ũņžēñ nátra cũ
[Cu ce?]

35 aşă cũ nĩşťĩ tarĩť / fãşē ęlogozálã / na / şĩ ũžēm nátra cũ ĵsta ş-ãpĩ

[Ce făcea?]

tarĩťã / ĵurmuzálã fãşēm / tarĩťãlĩ šēĵea [!] // ş-ãpũ ũžēm nátra šēĵea / ş-ãpũ s-sĩ
usũşē nátra šēja / ş-şĩbã şoári-ņ cásã ĵĩcã şĩ şĩ usũşj cáld // da dáci nũ s-a uscă / nũ
s-a ĵăşĩ ĵĩnĩ / jáca cum! // [...]

- [Pe ce o făceați urzeala?]
 tóje-o toršîjem mai plinišicî / și mai tócmă /
 [Ca să o poți să o pui pe „stative”. După ce ai tors-o ... ai făcut-o pe „rășchitor.”]
 pîrîškîŭór / ș-ăpŭ sâ ŭrdă / pe ŭrdîtoări / pe vîrtélniŭ / ș-ăpój di pî vîrtélniŭ
 fășem mōșoără / ș-ăpój di pă mășoărăle șélea pî ŭrdîtoare / ŭrdăm așă iă iă / pîm-
 prejŭr tŭóje / îmbłám și ŭrdăm / iăca cum / mŭltă / mŭltă piēsni / ieră cu cîni-p-
 ajăsta // amŭ fumîeli o jeși dî la ajăsta //
- [Femeile cum erau îmbrăcate, cînd erai dumneata fată?]
 cu cămeș di pîndă /
 [Albe.]
 álbe⁴ /
 [Cusute?]
 dă cusŭ / [E] cusute ș-pî colé⁵ / cusă flŭóri / ș-coleă / ș-coleă cu plēcâ / și ...
 cosă cu bumbăc rōșu / ș-cu niégru /
 [Și jos?]
 pă cari-avé și pi jos / da cari nŭ [!] /
 [Și pe deasupra, cămeșii cu ce se îmbrăcau?]
 spēniŭ / spîniŭ sâ-mbrăcă ... cu spiniŭ /
 [De cumpărat?]
 cumpărătî / da / cumpărâtă / da / da /
 [Și în picioare ce purtau?]
 da și? / și bōti / și bōti purtă ...
 [Pe cap?]
 basmă / basmă / basmă / basmă / da //
- [Vara, da' iarna?]
 da iarna / mai tări / mai grōási basmă [!] //
- [Și peste cămeșă ce lua iarna?]
 s-cosă sașoăse / iară ... prōtno / ieră-ŭ sāt și cosă // cosă podjōăse / cosă
 sașoăse /
 [Din ce?]
 vātî dușîjem / și iară [E] matéri-așă / s-kemă rūpcē / ŭorî miliskîŭ / și potclătca
 și dușem și cosă / cosă sașoăsi / cosă / prōdnoŭ cosă //
- [Guțu Fedora, 77 de ani]

núnta

- [Cum erau obiceiurile la nuntă?]
 cum ș-atŭnșă / așă ș-așă ș-amŭ la noŭ așă // [E] na primîer a néu băjēt // o-avŭt
 iěl fătî / s-o dus iarmătî / ș-o slujît triŭ ani și dóuŭ lunî // ș-o vîniŭt dî iarmătî / și s-o

dus jări la dînsa / s-o dus o-nșapút a grăi / și jël dîșj "mámâ / și jo-j îmblă-je așá ja!
 dă și an slujit da-n armát / dă și m-oj însurá-mă!" // "însorá-te" // nu! s-o dus s-o
 spus la pârînt / cî jácátî jôu ... cî cînd oj vîni și ... s-a-nșurá // parîntî l-o-ășteptát /
 jel s-o loat áltû xôm / stárostî / sî kámî // s-o luat pîni / și s-o loat bânî / și butiélca
 5 cu rakîjî / și s-o dus // no s-o grăi / "jáca nîoj ș-am vîni la vîoj" / așála / stárostele
 dîșe // "vo păate-avet" [E] nu dîșî cî fátî / da așá ca cîn cu hartágurî // da jîj jári /
 ș-ápî zșe "ș-nîoj jáca noj ș-am vînit / avet fátî / dácî avlés fátî / jácátă cî noj avjém
 baiéd" / da băjētu șădj-afári / încî nu întrâ djodátî // nu întrâ uodátî cû ... stárostele-
 10 cásâ / nú șîntî-l kámî și pi băjét / și dîșe "jáca aíst băjét / jáca vra lă ș-șibjsta" // nu
 sîglășásc pârîntî / ș-ápî parîntî dj-amú jî xurá / naprimér la mínî / la nátá / a néu í
 băjét / da a nátáli fátî / jáca j-ășá / ș-ășá / cîn-om fás / cînd om fásj núnta / cînd
 cum! / nú și grăjšc / și dovděsc ș-fácî núnta // așá ș-a // de-amú trjši vrjšmiășá //
 aťša / jácát naprimér cîn jo am făcú núnta pi ist băjét mări-am însurát / și pi šela /
 podvódîle-amú sî duc cu mașîni / cu ahtóbuz / așá podvód // o loat podvoáde dij
 15 colhxóz / cu șástî podvód / s-o dus óamîni cári tînjî îm parîléke // ș-ápu fîeti /
 ș-băjēt / și-j leágâ / care cu șe // carj cu še árij / i leágî / și s-duc în núntâ // acólo
 jásî la nírijási pátru ... băjēt orî doj / și pun mása / pi mási pu găléata cș-ápî / și o
 [E] vo pîni // nu! da jîj stău la mási / ș-sî străștujěsc și / așej băjēt šeu mai mûld / da
 jej nu dău / [...] nírlî bea ápî dij galeátî-ncrúșj // și je pînea / ș-o pup carî ... vrá /
 20 da cári nu / da tréb s-o pup cî ja stă ca zapolójno // nú și ja mása / ș-torn ápa pisti
 kșóare / da nírijása jési dîntî pi prag // ș-ășá ă sfîntăștî pi níri // da nírlî-ascóati
 dim buzunári canfjėti la noj așá / și / bânî / ș-așá ę împróășcî // in nírijási / și in lúme
 și // da cînd sî dúșj băjētu cu núnta / dă / naprimér / jo cí-s māmî / și nátá / aj jesh
 cu perénicu cu tot / și cu hostîntî / și cu bânî / și cu pînea // și pi pîni sári și
 25 mășărgurícâ orî o băsmălúti // ș-tójî așá l-aj samanát / și l-aj împróștijét / ș-s-o dus
 cu núnta // așá la noj /ășá ș-o fhost / așá ș-amú // [...]

de úndę símbăta să-șépi / și să cșncěștî dumínica // da lunî sî mai fac țigánî
 / cari au cînd /

[Cum?]

30 [!] da cum țigánî!? // țigáni ... jácătă ... s-fac țigánî / și țigăncî și // níre
 și nírijási / [...] și viu / și mai cîntî / mai jîsta / și šeu orî fúri o gájîni / orî rătî / òrîșe /
 orî lî dăj ši / [...]

35 dj-amú dimnjáta s-duc /ășteptáș starăștoáișe / jáca naprimér nírijása aculó /
 da nírlî aculé ... de-am ștrígâ îha-îha! / de-amú ajštea s-duc stăraštoáișele și-j puu
 flac la mă-sa / nírijési / [...]

dîșe najînti câ ... dácî n-o fost búni / orî pi mă-sa / orî pi tát-su-j îhámî /
 undivái // undivái / noj [k] jo n-am vad dj-ajěștea / n-am vadút //

[Aceeși]

[Când moare cineva, se întâmplă uneori ca mortul să vină strigoi acasă și să ...]

àhá / dîc cã viú /

[Zic?]

5

dîc / dîc // dîc cî jáca jésli o fûmîeji de-âlâtûrea cu mínî / dîši cî domovícu vínî la dîŋsa / da jo nu ştiu / la mínî nu s-ò-ntîmplát de-aişteá / dîc cî viú / [ε] dîc dáci ... îi faş şi polójîno la mîort / îi daŋ stat orî še polójno / şî cárnî şi răşitúrî [...] // da dîc fûmîeji cî ... domovícu vínî / şî ... aiísta cuŋşî mai kámâ / [...]

[Strigoi?]

10

îhî!

[Cum îi zice, care vine noaptea?]

zburătoriu //

["Zburătoriu"! Vine la femei sau la fete "zburătoriu"?]

[!] la fimîeji / cari i-o murít uómu // la fimîeji cári-o dîş cî i-o murít uómu / dîši cá vínî pi hîornárî / şî hodorožéşti / ş-ísta / nú jo n-am paŋídi jésti še sî dîc / n-am vađút //

15

[Dar au fost femei prin sat la care o venit "zburătoriu"?]

dá / dá / pi ... driept discusári dîši ca o măturâ / íntrî pi hornárî / şî [!] hodorožéşti / şî ... dîši cî jěť / da jel [ε] da nu sî dă să-l kípuji / şî vadî jěl / o nu jěl nu sî dă // [...]

20

[Vine ca o pară de foc? ca o flacăară?]

nû / nu / da díşe-aşa ca o măturî / sî bágî pi hornárî / şî vîni şî ... grajéşti dîši / spûni // [...]

[Şi ca să nu se facă "zburători", ce trebuie făcut?]

25

sfinţásc cásîle la óáminî / sfinţásc cásîle / zducla bisáricî /

[Aceaşi]

ni-ă rodît mòldovlénî

[De ce credeţi că sunteţi moldovancă?]

aşá ni-ă rodît mòldovlénî / ş-aşa / şî

30

[Aşa v-aţi "rodit".]

aşá şî máma o fost aşá / şî bunîelu bătrîn o fîost /

[Da, tot așa.]

tot așă o fhost și ieu / pi ními nu știu mai mult // și mai mulniș n-an kícát
nicăjúrea / și ni dușém cum ja! óáminí îmblá c-o fost ráznie hólod [...]

[Te rog să vorbești mai tare.]

5 áhà! / jo đic câ ... dácî [ε] dar și mă pun mai apróapi di hátá e! / [...] jo spuų
cî đic jo n-am fost nicăjúrea / niș cum sî duc áltî la noj / o fost la próizvósto / c-o
fost hólod sóroc piérvîjî [k] trîpiérvîjî o fost tari mári hólod // așă / noróadele o
îmblát / da noj n-am îmblát cî nū ... / am fost prostút / prostút / și sarás sarácút și /
nicăjúrea n-am kícát // [...] așă apucát moldovjéní / și moldovjéní și sîntjem //

10 [Moldovenii cum se cunosc între ei? Dacă te întâlnești cu un om, de unde
știi că-i moldovean?]

d-ápi iěj grajéști / dacă-î amíntrelea / jel dacâ arj áltî vórbî / alt ...

[După vorbă îl cunoști?]

da / da / dúpâ vórbâ / da / da / da /

[Aceeși]

15

ș-o murí di hólod

[Când a fost mare "holod"?]

în tréjđășîuna de aní //

[Și cum o fost?]

20 kít-o fhost / da nu ni-o dat // și lucránja pókít pi deal / lĵagám / și nqápte și đî
// și šidé polóž lĵgá polóž / znók // šĵđo nu ni da / nu știu di še / da noj frĵecám
așă ja! / skîšile šélea / lĵ freacám și punĵém ĵgúrĵ / šĵ mĵncám / šĵ ulsór adușĵém
acásĵ / și mĵncám // da đo nu ni-o dat / nu știu di še / și š-aveém ș-aĵéla vineĵé / și nĵ
scuturá și ni lŵuá //

[Cine?]

25 ĵerá brihádenĵ / și brihádâ vineĵá / di la sel'sovjét / o di úndi brihád-ašée
vineĵé / și ne luųá tót / și [ε] úndi cĵte-on šocălăųu đĵpapsĵóĵ / unđi cĵti-o fasúlĵ / tót
ne lŵuá // ĵáca cum // și ... prímăvára am ažiųps ... și niș grădínĵ / niș mĵncát / niș /
óáminĵ ĵmflát / tári-o fhost / ș-o murí di hólod / ș-a [ε] a luĵ nóstru bunĵélu-o murĵt /
[De ce o murit?]

30 di hólod / di hólod // ĵmflát tári óáminĵ ĵmflát și / ĵ dušé ... cu carúta / cĵte /
hátá auųđ d-amú? / aųđ câ še jo đic? // ĵ dušé cu carúta pi cĵte vo cĵtvái // ĵ
carúta mĵerzá / jo am murĵt / sĵngur-aĵ murĵt / ș-áltu / ș-așă di rĵnd / da // colhózu da
// pohareádo / mĵerzá podvóada și-ĵ lu / și-ĵ carúti / ĵcărút / ș-așă // acólo și ĵ da
ĵ groápĵ // pi tólja ŵjoc // ĵáca cum! // și de-am care-i mai tĵnăr puté ĵ ĵngropá / pi
35 tosja ŵjoc / nu cĵti únu fărĵ sacríĵ / fărĵ di nińíca // ásta ĵn trĵĵpèrvĵe hódá / așă o
fost hólod acóleă / jo ĵerám / cum di mittĵcí ĵerán da ĵĵu mĵnti // ĵáca cum / câ ĵerá

hólod // ʃ-a nóstru ... vuB/h / a ɲeu bunjél / bunícu ɲeu / o murít tóje di hólod / ʃaca
 cum // ʃi tóje o vínit ʃi l-o lɔat / colhózu ʃi l-o dus ʃi / ʃaca cum /
 [Mătușă, da' "răsculăcitul" aicea o fost?]
 o fost / o fost răsculăcitu /
 [Când a fost și cum a fost?]
 5
 ʃo nu ʃ-oj spúni în ʃe an o fost roscoločitu / da ʃtiɥ [ɛ] cî ʃ-o scōs tóje ʃárnà /
 ʃi ʃ-o mînat ʃárnà / da ʃi stráje ɔ-avút / ʃi ʃa! di-ésta ʃa! // lɛ-o scos acúlea-m pîiát / ʃi
 vindjé / strígá / "cto bólʃe?" / [...] "cto bólʃe? / ʃini bólʃe-a da?" // ʃi care-aveé pi ʃi
 lúuá / ʃaca cum / [...] nu ʃtiɥ undi ʃ-o dus dipárti la frig / ʃi /
 [S-au mai întors?]
 10
 [ɛ] n-o mai venít //
 [Nici unul nu s-o-ntors?]
 nu s-o-ntórs /
 [Pe cine a răsculăcit atunci?]
 [ɛ] aista o fos mahaleánu nóstru / aculeá ún noj ne-am facú-cásî / o fost
 15
 bɛlɛjɛtki / ʃifím / [...] tári ʃel avé ʃiétɪ / tári muɲʃiɛ / muɲʃiɛ / pomín mult ʃineá / da
 dí ʃe l-o rōscoločít / c-aveé pāmínt / ʃi cā lucrá // di ʃi noápte // [!] pi ʃela l-o
 rāscolăcít ʃiɥ mînti / cum o rāscoločít //
 [Nu ʃtiți unde l-o dus?]
 [...] la séver / dčā cā la séver / cā cî la séver / la frig / zčā cî la séver //
 20
 [Numai pe el sau toată familia, neamul?]
 ʃemjáɥa luɥ toátî /
 [Toată.]
 dá da / dá / ʃ-ap.ɲci o fost aʃá ɔámɲi / pi aista di pi úliɥa noástrî ca cîn / ca
 cólea ʃerá / acólea o traít // [...] 25
 [Nici unul nu s-o mai întors.]
 nŭ s-o-ntórs // nu s-o-ntórs / o murít acoló / nu ʃtiɥ ʃi s-o polučít cî ... nu
 s-o-ntórs // da ʃe s-o polučít nu ʃtiɥ // nu-ʃ [= ʃtiɥ] ʃ-o mai graít // [!]

[Aceeși]

[Obiceiuri la înmormîntare]

ʃaca cî sára iz vineé dóɥi mahaliénɪ ʃ-il spalá / ʃ-il pungeé pi lájɪtɪ / ʃ-ol ʃineé
 o noápti ʃi mîbɪ / ʃ-amú ʃa la nɔj // ʃ-ápɔl l-aduʃeé pi bátiɥʃca / [...] ʃi-l îngropá cu
 pop / ʃi l-îngropá ʃi / ʃegá cu píɲdi di-az di-aɲ spuz di cínipɪ / ʃásá / nu cum amú /
 cu cíti dóɥi píjétiʃ / ʃ-cū ... ʃot / cu basmá di pǎr / da ʃtúɲʃa cu mîɲʃtérɡurɪ / tăt /
 ʃ-cu bátiɥʃca aʃa // ʃi amú la noj cu bátiɥʃca-ɲgroápɪ ʃári / ʃ-cū bátiɥʃca / ʃ-cu
 35
 múzicɪ ʃar ɲgroápɪ // la noj /
 [Pregătea colaci sau ceva?]

da / da // ɣerá [ɛ] ɣatʲié cozári /

[Cum făcea?]

• nóuâ / nóuî colâséj / coşă mitʲiɛj / aşă într-ăséj ɖi // cînd ɪl scoáti mórtu /
ş-ăséj nóuî colîséj / ɪ̯ ɪmpărţǎ // cólivî faşé // ş-ápui lá aşéj di viy di la ɣrǎpî / tóji
5 alǎ colâséj mai marişuóri aşé faşé // [...] di-o duz / di-o şapád ɣrǎpa / dī steágurli /
járî colaşéj li da şǐ la aşéja //

[Şi pomană?]

pománâ fac / pománî // amú [r] amú la noj cog bŭls // bulculít // [...] ş-ápăi cu
lumînárică / o lumnáricî dău / cu lumnáricî şǐ ... /

[Coc femeile acasă?]

fuméji-acá ~

[Sau cumpărate?]

co[k] cari ... ɖa mai tári / cî-s scúmpi amú / şǐ mai tári amú cȃoc // cóc / cóc
mai tári dá // şǐ-najinti coşé /

[Praznic îi făceai?]

faşǐjé / ş-atúŋşa faşé / àdăuɖa faşǐjé / ş-amú / aşă faşém ş-atús-aşă // a...dăuɖa
faşé // ş-ápu ɣǎuɪ ɖǐli faşé / ş-apóǐ şăs şaptámǐnǐ // [...] ş-ápu ánu pi la noj fac //
ánu // an^u fac tóje / ş-apu / dă ş-ápu di-amú cári cum poáte-aşă / da aǐesti
obizátelno a dăuɖa / şǐ ɣǎuɪ ɖǐli / ş-şăs şaptámǐnǐ / şǐ ánu / aşă //

[A "dăuza" făceau "abur", mâncare caldă?]

dá / da / da // bȃorş [r] bȃorş / cartoáfǐ / ɣatúşe // crúpi / catliétǐ / cari şe au /
cari mai bogáz / mai mul ɣătésc /

[Da' trebuia să fie mâncare caldă?]

cáldi / cáldi // cólivî faşǐjé // [...]

[Coliva cum se făcea?]

ápǐ řǎši / şǐ dúlşe // şǐ cȃ-o kíti / o cu bulculiét / o cu covrig / cari cu şe ári //
şǐ fac / şǐ care [ɛ] ɪnaiinti ... ɪntǐ ɖǐş očináš la noj ɖic ɪntǐju // ɖic očináš / s-scoáli o
fumiéje şǐ ɖǐş očináš / toǎ ni sculám ş-fášám crúşǐ / ş-ápóǐ bloşlovésc píşca / ş-apóǐ
mǐérzi xómu cu rakíu / cu vǐny / cu şe au // şǐ dău / [...] la ɣǎuɪ ɖǐli / a dăuɖa nu-ǐ
30 uspét / da la ɣǎuɪ ɖǐli dău / orǐ cíti-um pirjȃoc / orǐ cíti-o bulculítǎ / orǐ şe la cáznic
/ cari-o fost la mîncári / la toǎ cari ɪşǎu / [...]

[Câte zile trebuie să ții mortul în casă?]

ɖǐşǐ mačár o sútcǐ şǐ mǐji-ɣásǐ // [...] árdǐ lampátca / árdǐ lumínáreǎ la noj
aşă-ǐ // cári cum viy la mȃort / arúŋcǐ cári ... banǐ / cari xou / cari şe ári arúŋcǎ
35 acólo // [...]

[Bocesc femeile?]

boşésc / boşésc // cari ári şe / dă cari / dǎ-amú nu dimúlt o murǐja nȃoj o
fumeje / n-ɣ-avút niş copíj / şǐ niş jel / niş ja amínduóǐ / o ɣásít-o-n tíndǐ moártǐ //
cînd vǐni nǎvástá⁸ di la şireǎdǐ / "mámǐ o murít jácítă dónca" / o kámǐ pi dǐŋsa // [...]

[Când e mortul în casă nu se zice dacă ai o oglindă că trebuie ...]

q-astupám // q-astupám woglínda jáca [ε] naprimér! la mîni jésti mort /
q-astupám cu matîérje / o cu basmá / q-astupám

[Și mâta?]

și mîța dij_cásî o tóje / și nu sîbî / și rádîva și nu cînti // și ... și legám la
poártî / legám ... jáca nàprimér la míne nú-î poártî / di poń lăgám o mîneștérurî /
o basmá // sã márgã lúmea sã știbã c-acóle la cás-ajásta jésti mort // [...]

5

[Aceeși]

jo am strojît-o sîngur

[Casa asta dumneavoastră ați făcut-o?]

da / ájista jo am strojît-o sîngur //

10

[Singur! Vreți să ne spuneți cum se face o casă?]

no! da cum / mî-am adús înaînti / iară cum wușór di strojît // sî yindé fińskéje
dómic / așá / iară // nu-ș cum lel diwetsót rubléj stojé // acoló hodé lémnu / šíferu /
témentu / și pláva plăteém // jéstea diwetsót rubléj jo-am platit pi scîndurî / pi
tément / și pi šífer // tot lémnu lîsta_ia o fos_ia mîni // nú_da / da pi pkátrî de-amú
otjélino pe téhlã am platit // ș-an gramadît rúda / druzeáuă / tot // și-ntr-o várâ / an-
rîdicát-o / ă wuńs-o /

15

[Cu ce ați uns-o?]

nu! noj cum fașém clácã ș-cu lut ũžém // da ș-apú de-amú cu bálegã / cu ísta
/ u dăj co-atb și /

20

[Câte odăi aveți? Câte camere? "Comnate"?]

cómnate!?! no! jáca pátru cómnate // da ajásta / da cînd prihózu acolé / câ
cînd iî tilivízur / da așéja a noástrã spálnî / da acólo-î détsca spálnî //

[Cu ce topiți?]

topím cu-otoplegá ... / sînt kax pí_ia voj otoplénîi așá // na! jîd [= zid?] cum
șéde catjól / dacî ísta / și cu harîúcê // faș //

25

[Deasupra ce i-ați pus?]

acólo tóji ũžém // znáčî / cu lut / așá fac la noj clácî / páji cu lut // frámînti
cu cáji / ș-ă wuńs / ș-ápoj am pus stúh / și jár am wus patalócu / și fsjo //

[Ați făcut clacă.]

30

cu clácî ajásta / cu clácî // grămadjésc / čolovjéc sto...sto pidisjăt / sî gră-
madésc sátu / și cu tóji aj wuńs /

[Când îi "gatova", ce faceți?]

ànrám /

[Faceți o ...]

35

a nóvose [k] nóvosjéje fașjém // áj_întrát îń_cásî / aj kemát č/číně-o fos_ia
clácî așá / čínj aista cî cînd rodneáu / și ... faș nóvosèli //

[Așa se cheamă.]

novosléleŭa //

[Acoperișul, cum îi spuneți la partea de sus?]

5 [ɛ] sʲíferu // cu sʲífero-acoperím // da p-aiísta ínrî tot în ist fińskîi dómic / devjesót rubléi //

[Tot.]

da / ínrî-ntr-însa // aísta tot ínrî-ntr-însa da // atúnș ʁușór o fost dě ... / fjerjéstrili ... / ʁúʃîli / ʁo n-ám facút níic / ísta tot gáta // n-ám adúsî-nle // din [r] din hórod di la sclat / tot am adús / și drept ...

10 [De unde sunt aduse astea?]

[ɛ] jará najínti așá s-kemá fińskîi dómic / jaca cînd cum strojé ca cînd ... nu ca reclámî jará o cum?! // nu d-ácólo tot jará ʁúʃî / fjerjéstrî / póluřile / scîndurli / tot dlja dóma fsjo! // cróme jéhlă // cróme jéhlă // mai ʁușór jará di strojít dċċît amú //

15

babáliĉ vîteŭa
sóroc sémjo [= 47 de ani]

[Munca la câmp]

[Ce se pune mai mult pe câmp ...]

a! ŝe puniém pi deat?/

20

[Da' ce puneți?]

a sî lom di toátî producĉeŭa la nʁoŭ iĉsti // șî papșʁóŭ / șî răsarîta / șî cartoáfa / șî grîu / șî ʁors / ș-sacári / nu tot șî jásti tót la noŭ iĉsti // șî baclájanî / șî plépini / ș-tot / núma bostáni / ínajínti șî bostáni jará / d-amú ... nu-z bostáni // la noŭ po zémliie cu sfácla mai tári ni zănimím //

25

[Cu sfecla mai mult.]

da / zaháru //

[Lucrul cel mai greu la care e?]

ê! cum la care! / là fiĉermî-i ġíni / acólo can [= cam] îŭ griĉu p-șî!

[Da' de ce?]

30

no! dacá ja! cúm! ie! dojárca / di triŭ ʁorî di dî sî dúși la fiĉermî // túcma-ncoló // di triŭ orî ĉítîri ĉasá s-scoálî / na pĉatî ŝ-șib-acoló / o lucrát pǎŭ la vósĉem / vínĉ-acásî / na odinaĉátî jârî sî dúși // nŭ [k] la noŭ pĉártî mașína // ʁar pi loc îŭ dúși // sára jârî trébu ș-sî dúci // pĉóŭi / fúlzerî / túnî / trébu ș-hranjésŭ și váca // cu mínile nú mulg / aparáturle / tot / complecsá ... láptile pi trúbi sî dúși / tot îŭ ...

35

[Pe aici se întâmplă să vină ploi mari, cu tunete ...]

dă / ínr-ajíst an can nî-o dat plóŭile /

[Da' s-a-ntâmpat vreodată să trăznească pe vreun om?]

pi álti sáti încoló j-o batút pí jéi tári / polovódia și žiti o dus și catiét / da pi
noĭ / cuĭ sî dîsî / dumnađău n-o iertátu cum n-o / o tînúť cu noĭ // plôuá / dácî
tîho / cáldî ploáie / gîneĭ // n-o ploúát și ni fáci [ε] bisnišíe //

[Niciodată.]

nŭ / n-o fĭost // n-o fost așá // așá bîválî di ká [k] kátrî a farmát tot // da / kátrî
o dat / sfácla núma struĉoáše ramîne-așá // kátrî bîválo așá // într-aíst an nu n-o
facú ħic / blâhopolúĉno tot pi noĭ //

[Da' când erai mic, „păpușoiul” se lucra tot ca acum?]

no! atúŋsa cum? / j-o știu încî máma pi deať tóji lucrá ie / to samaná sivaťca
cuadrát [...] // iará di šélĭ di samanát / dā prășǎ cu mînuřli / prășǎ muĭerili tot
prășǎ sfácla // și rupé šucălǎjĕĭe / cu mînuľe //

[Același]

papșuóĭ⁹

la papșuóĭ cŭm ierá / înaĭinti punĭĕ/ă cu șev-aísta / cu próvoca // [...]

[Cum era înainte.]

[...] și-l aruĉcáj ĭĭ gróp-acólo ¹⁰/ cît acólo / žúmatá di galjátâ di papșuóĭ
punĭĕ ĭĭ cóșu šélĭ / și tráctor treĉĕá sívag așá / bun ierá / cu próvoca // și šiĕmsĭát
na sóroc ... papșóĭ dĭ lǎ papșóĭ / ieĭ răsăreă d-ápă-ĭ prășǎ / i rǎrĕĭ / ní da nórmĭ /
și ní da / ni plăteá píntru aĭásť / [...] toámna dĭ-amú la rupt / fumĭeili rupeĕ / punĭĕ
grāmáz / da noĭ ȉarám la márĭna / podvózĭľ // [...]

[Și părinții cum lucrau "păpușoiul", tot așa.]

tóje-așá lucrá cum j-o spun /

[Tot așa în colhoz?!]

dǎ //

[Și părinții au apucat colhozul?]

d-ápă noĭ toť avé [ε] ažutám la pařintĭ // ni ľuá pi deaľ / frig iará / nu-ș cum /
toámna //

váneĭa húťul iván ilĭĉ

pĭedisĭát șástĭ

[Pe moldovenește?]

ĉiņzășǎsi [de ani]

ș-o pus númĭ martanóșa

[Dumneata știi, dacă satul ăsta-i de moldoveni, cum a rămas un sat singur de
moldoveni între străini?]

tóșe nu știu cum / da aúđđi

[Ce ai auzit de la bătrâni?]

di iž_bătrînî că ... naiinti o fłost ... / din ăeasta ... porót acólo / cum rođ // nú_

lă_noi o fost acolé vasma_róta // [ε] ș-o pus númî martanóșă / vasma_róta / dă

5 moldovjéni nu știu [ε] diŋ_șe an_îl jel [...] / știu că jo m-an_nascút acólo / și-z_

moldován / da jej_înaiînteă me_încă-s mai ... / parîŋ_nej / máma_ăca tot / tóji_

moldovjéni / [...]

[Bunelul, tot moldovan?]

dă / tos // táta o foz_moldován //

[Da' bunelú nu ji-a spus niciodată așa ... ?]

da nój nu ne_ă_lua_di hór [k] nu ne_ă_lua_di hórba / [...] di cînd_î / moldovjéni

/ da //

[Dacă e vechi ...]

je vlék / jel di-amú / da / din_șe an_îl niș nu m-o intirisuít nișodátă / n-am

15 întrebát ... [...]

[Alte "mahale" cum se mai chemau?]

úna_jești ... bășălcúta-î dîc / o_șoară-î dîc // [...]

[Cum îi zice, "Băsărcuță"?]

băsărcúță da / ajișa-î úliță //

[De ce, a fost o biserică?]

dá bisărcă o fos_undî-î școála // [...] bisăric-așéee ... o farmát-o niémî //

[Când?]

cînd o fost vojná túŋša / îŋ_sóroc piérvîi hod

[A trecut frontul pe aicea?]

d-ap acólea s-o ... o fos_fróntu / táre s-o bătút // și jej_ș-o fărmat-o / bisărcă

25 mări o fost // [...] je o fost / úndî-î clúbu-o bisăric-o fłost // da acólo așee i mai_mári

/ ŋentrálnî o fost / mîndră / ș-o fărmat-o / dă_ășei di_undî clúbu / ca o cásă o fost

ăea //

[Da' cine a fărmat-o pe asta?]

bisărica / psîne [= pesemne] colhózu / o niémî o fărmat-o / nu știu //

[Tot nemții?]

díveŋáni¹¹ o fărmat-o pe_ăiást di_lîngă școálă //

[Cine?]

divăŋáni //

[Cine sunt?]

áltu sat // pánčova s-ķeámă //

[Da' de ce?]

d-ápă jji sâ_fășé tās / le trebué_ŋíhlă // bisărica o bombít-o / da jji_viné ș-o

cončît-o cu tótu / ș-o carát-o_ŋcoló //

[Același]

[Cum tăiați porcul și ce pregătiți din el pentru Crăciun?]

nŏ / ȝo aȝista cum! /

[Îl cumpărați? Sau îl creșteți?]

îl crîeștîém // cumpăram noȝ mitetejûŭ // doȝ / ș-așă-ȝ hŕănîm pi dîșîȝ cu 5
ș-avjém // ș-ăpuȝ tăt crîeștî / da nŏȝ il taȝém // sàlám bútili / o punjém îli cum
înaȝînti punjé-n ... jéșčîc / bŭódňic / cuȝ sîk / t'ámî / dā šolánŭ ... î ... castrúle / șî
fașám tușŏȝcî / ábu-așă-l sařám / șî punjém / îm bútili orȝ pi jărnî //¹² așă șî îšépî
șî [!] //

[Cine îl taie? Bărbatul?]

nu / nu bărbátu / la noȝ šinȝváj din neam / vîni //

[Care știe.]

cărȝ ștîe a tăjé // cári ștîje din neam //

[Cum îl desface, cum îl împarte?]

aȝista ȝo nu / aȝista jî / barbatŭŏȝi acólo / da ȝo níȝa șî n-adúcî / níȝa șî n-adúcî 15
šolánu / sála / ȝo șî rașprădilésc de-amú așéȝa //

[Din ciolan ce faceți?]

nu šî s-poăti! / dácî vre únŭ diȝ kîșcî / șî cîrnăt fașém / da šéla punjém / cum
fașém? /

[Da.]

nu! șî dăm că-ȝ pim mesorúpčî / ábu-așă cusoáše / cî-ȝ malénkijé / șî-l punjém
îȝ kîșke / ș-ăpu i prăjîm / șî fsjo! // ș-apú mîȝcám [!] //

["Sala" cum o pregătiți?]

șădi ȝe că cînd păn ču čútȝ s-scúrî / ș-apóȝ ō sařám / šî punjém îm bútile

[Acolo o lăsați până vara?]

ŭo zacŕutîm / cît / zacŕutîm ș-pentru an / șî doȝ / șî treȝ // șî tîjè /

[Ține așa de mult?]

dá / dà / da / pe ŭ an / șî doȝ / șî treȝ / tîȝî // [...]

[Din mâțele porcului ce faceți?]

li cuřatîm pi dîȝseȝe / ș-apóȝ fașém cîrnăt //

[Din cele mai subțiri.]

dá / dintr-aȝéste sŭpŕîȝî / da dintr-așéleă cŕaveáȝcî //

[Cum?]

î ... šîžele isd de-ȝkagát îȝ / ș-ăpu hŕéčca / jar / cum ... o šerbém pi dîȝsa //

ș-apoȝ amisticám tot la ŭ loc punjém čutȝ kîpîér acólo / nu toăti prĭánosti aista //

ș-ăpu li zălíváim kîskili // șî ču čutȝ vářîmî ħ // da poăti îȝ cutĭŏrȝ / îli-n duhŏvcî /

orȝ îȝ šaváj / șî pi đrumeániță /

[Din cap?]

dá diŋ cap mójna ʃi-l ʃerǵ / ʃi-l puǰ aʃǎ ilī ... sal'disʏón faʃ // aŋ ʃert ǵáseli
scʏót // ʃi-l puǰ ... in ī ... pleón̄cī // ʃi-ǎ scót afári / da ǵel sī ísta // ili kitorǵǎžī mójno
īŋcī di facút /

[Cum se fac?]

- 5 kitorǵǎžele?! / cápu aǰ pus / áǰ pus ápī / trétea ǵastī ca cīnd // ʃi ʃolán // ʃi na
málen̄co mah̄m̄jént / ʃérbi / ʃérbi / ʃérbi / cīnd il v̄leǵ cī ʃolánu sī dizlik̄eʃti di lǎ ...
ǵǎsi / ʃ-ápoǰ ... il puǰ ǵim pim tarél̄c il rǎzlivǎjeʃtī / da ǵel s-príndi / ʃi-ǰ kitorǵǎže // [...]
[Din picioare?]
din ǵoǎri / tot holodjéǵ mójno di facút aʃǎ //

- 10 liéna babáliĉ hrehórevna/ nǎscútǎ ráduǵ
sóřoc ʃǎstī / sóřoc [k] pátrudǎʃiʃǎsǎ [de ani]

[Găina]

- 15 īi taǵ cápu / trébu ʃi ʏuŋcřóp ʃerbínti // aǵista / ʃ-apu jumól plénele // ʃ-apu
īntǎǰ di la ǵīt īi ... tajém ʃavái ǵar ʃi scotjém // ʃ-apóǰ ǵoǎrele / ʃī ... ǵácǎtǎ cum // ʃ-o
punjém ili ī ...
[ʃi înăuntru ...]
driep̄t la ǵoǎri // tót núma piĉín̄ca rāmīni / ʃi sérta / [k] línima //
[ʃi ce arunci?]
kíʃkili toǎti // toǎti máǵile-aŋuŋcǎm //
20 [ʃi?]
ʃī zeljónīǰ // [...] ǵúʃa / noǵ dintīǵ dī la ǵúʃi-ŋseplém // ǵúʃa o scotjém toǎtǎ //
ʃi nu rāmīǵi acólo niʃ un ǵraǵúntilī cu ʃe hrǎnīm // ʃ-ǎpú de-acolé dī / líŋgī [r] líŋgī
píntiʃe / líŋgī píŋʃe // [...] rínda / aʃéla-ǵ sŋimajīm aʃéǵ pljónoĉcǎ jésti / o snimajīm
/ da aʃéla-ǵ bun //

- 25 [Aceeasi]

aǵiʃa m-an nǎscút / aǵiʃa aŋ crjesút

- [Câți ani aveți dumneavoastră?]
ʃ/cínđǎʃǎsi //
[Să trăiți, mulți înainte!]
30 uóh! doǎmni / doǎmŋi // tǎri-ǵ ǵíni di traǵit pi lúmī // dǎcǎ-ǵ ǵíni // ... dǎcǎ-ǵ
ǵíni //
[Dumneata ești moldovancă, da?! Părinții amândoi au fost moldoveni?]

șî parîntî moldovîenî o fîost / șî-șcôala moldovînească am îtblât // șî-șcîpti
clásurî am îtblât /

[Cu ce litere ați scris? Latine sau rusești?]

cu moldovînească // moldovînească-ă scris // moldovînească-ă scris și ...

ș-învățătorî o fîost moldovîenî

[Născută, crescută aici?]

aiîșa m-an_născút / aiîșa an_criascút / șî-șcôalâ culeá am îtblât îm
moldovînească // ș-ăpu de-amú după șăpti o fîost î ... la đásî îm_moldóva / da
parîntilî-o murî / da máma o ramás cu nîoi cu dîoi / sarás / ... îm_pátrudășșăpti di
ai // și di-amú úndi ș-mâ mai duc șî-mă mai_învîlă! // mai dipárti // oî_kic_ă_șî / și
haj la ... strîns skîsi / ș-mîncîm / z_nu ni-îmfîlăm di foámi / ș-áp-ă_șepút a lucrá / șî-î
toátă-nvățătúra me // iáca cum //

[Asta a fost.]

aiásta o fîost // ánu trîecút an_treacú la pénzîi / și-î fsîo di-amú / [...]

[Care-i numele dumitale?]

lída

[Și mai cum?]

lohinóvna // batîco lóhin /

[Cum?]

lóhinóvna // [...]

[Și de familie?]

hútu! // hútu lídiia lohinóvna //

[După bărbat?]

da //

[Și după tată? Cum a fost numele?]

barbátu?

[Când erai fată ce nume ai avut?]

tot aiéstâ númî //

[De familie.]

jázán / jazán am avút // jazán am avút à táti famílii jazán //

[Și soțul matala tot de aiicea ...]

tó di-aiîșa dim [ε] di_n_sátu-aišta / ș-acolé nascút / ș-acolé criescút / șî ... acolé
o lucrát și / ș-încă lucreádâ //

[Cum v-ați cunoscut amîndoi?]

ē_ăśá nî-an_cunoscút și /

[Unde? Aici în sat?]

aiîs însad / d-apî_úndi? /

[La școală, sau unde?]

d-ap_dăc_ă_sîntiém dî_sat / drasvuitie¹³/ dacâ di_sat sîntiém / tó [k] toî ni știm //
únu cu_álto // lucrám la ũloc / ș-ni știm la ũloc / iáca cum //

[Unde ați lucrat? De unde ați ieșit "în penzie"?]

de la școală // sto [k] ă fo^s stóroș la școal-am fost // iaca cum / da ă lucră ș-lă
... sfiécli / și dojărcă / ă ... dăși aī la tilinā ă lucrăt // unde-i dīși aī lucrăt //

[Da' la "răsărită" ai lucrat vreodată?]

am lucrăt //

5

[Cum se lucrează? Care-i lucrul la "răsărită"?]

la rașarítă cum! / și o prășîlăm / ș-ápo naiinti mai nu-i de-aiíst combáini iară
de-amú / mai demútt / da taiém rașaríta ș-o-mpunîém i-așă-m blătt / da combáinu
ș-apī la úrmă ... mjeržee / ș-lie ... lúyá și le-mblătee //

10

[Și mai demult tot cu "combainul" le îmblătea?]

și mai dēmútt cu combáinu le-mblătea / núma câ nu de-aiíst combáin di
mjerži drierpt / și tī li ié singură // da noi li taiém / ș-li puniém îm blătt / taiétă șápca /
da ié șánti mjeržee / ș-o-mblătie // iaca cum // și sfiécliele cu mína le-ă hruđ/ztt /
ș-papșóji cu / cu mína le-am curățit șocălăyū

15

[Mai demult?]

mai dimútt / ș-ápu biéttāli li taiém cu sapa / ș-liegān znók da coróvniši vinie
ș-li lōa la vaș / la fiémā //

húttul lí di ja.
čínđășăsi [de ani]

20

[Murături]

d-ápu iárnā / amú i-acriéști / dă noi púniēm ...

[Ce puneți?]

și capústă puniém / și piépinī puniém agurtt și di toāti / pomidoári puniém /
salāti fášēm //

25

["Pepenii" cum îi puneți?]

cum îi púnim! / îm bāncā // îm bāncā /

[Clocotiți apa?]

clocotím ápa cū ... rošóol / cu [e] cu úcsus / cu ... še št / zalivaiim /
și zacrutím cu críšca di šer / și-i tot //

30

[Atât.]

d-ap și încă še-i fášim

[Și "pomidoarele"?]

pomidórule așă //

[Tot așa.]

35

tot așă /

[Și "capusta."]

și capústa dj-amú ... ȳ șatcuiím / ș-o punjém ĭ așá / șatcuiítâ / da întrjágâ
 capařina di galúși / [!]
 [Și aia când o puneți întreagă cum faceți?]
 cum fașém?! //
 [Îi scoateți ...] 5
 i scoátim ĭ șocánu așá pimprežúr / șe-ĭ trébuj ĭ / șocánu s-șâ murjédâ! // ĭ
 núma leșoáșeșe să murjádâ / dj galúși / și-ĭ fsjo //
 [Și pe urmă?]
 pe ħúrmă de-a^m [ε] aģunžé ...
 [Ce-i puneți ca să stea să nu se ... să se mureze?] 10
 sári / sári / sári ș-oljácâ di ... sfjéclâ di ist^l stolóvi / vo cĭtiváj / ș-șíbâ // rozĭvjě
 [ε] ... ísta ... đáma // așá-ĭ tótȳ //
 [Cum le faceți "galușele"?]
 cum ĭe fáșe^m! //
 cu pasát¹⁴ 15
 pasát / cu rísuri / cu ș-avjém //
 [Și?]
 lom / ĩl mujém / ĩl spalám / ș-ápu i fașân galúșile / dácâ jésti cáрни / pui
 ș-cárni /
 [Și păsatul cum ĩl faceți?] 20
 cum? / ál spalám / cú ĩncróp / și să púje acólo și mai avjém / dam ba šápâ /
 bā prajĭtúrâ / ba nu știu și / ș-ápu fașém galúșili / núma câ nu li fașém mărĭ / da
 miteálúřâ // miteálúřâ li fașém dâ //
 [Nu dintr-o ...]
 nú ĭ nú_nu // dintr-o frúnđâ pátrũ galúși / řĭřș gálúși / smutřá cum ĩř
 frúnđâ // 25

[Aceeși]

plařinta

[Ce făceați din laptele de vacă?]
 și fașám?! // par-amú nĭ-o foz ĭřĭni // ca-l luuá ... colhózu / ș-nĭ platjé banĭ / 30
 amȳ dj-amú colhózu n-ál ĭe // și dj-amú și fașĭém!?! //
 [Pentru acasă.]
 pentru-acásâ / dácâ řĭnevâ ĭ vĭni / cúmpără /
 [Nu făceați pentru casă brânză? Cum făceați?]
 fașĭém / cu brĭđâ / da cum fașám?! // s-fáși ĭřșlěácu / punjém láptili / 35
 řĭ mjěrzem řâ fâřĭ ĭřșlěácu / ș-ápu ĭel ĩl punjém ĩř cutĭór s-řĭ scoáșe / ĩl dām ĩn ĭ

márlje / ʃi-l punjém su pres / ʃi-ɨ brîŋdâ // ʃi dī varjénic / cuŋ dîc / colţonás / o cuŋ dîc moldovjéni // ʃi di variénic / ʃi di sírnic / ʃi di ʃe sí vínhě // [...]

aşál perejóç / ili plaşîntâ // cu brîŋdâ // plaşînta o faş // aluúatu mări / rătúnd / ʃ-ápu puɨ brîŋdâ / ʃ-ápu o-ŋkléɨ / ʃ-o puɨ ʃ-o coş ʃî /

5

[ʃi gata plăcînta.]

ʃi-ɨ gáta plăşîntâ //

[Pe lângă brânză, ce mai adunaţi de la lapte? Pe deasupra?]

pɨ deasúprâ ... dácâ iésti smîntîná / cu smî [k] cu ísta cu ɥunt / o uŋzén cu

ɥunt / páturli ʃélea / ʃî ... [ɛ] ajáz di ʒɥos // da dácâ nu-ɨ / cu ɥolój /

10

[Unt faceţi?]

făsim //

[Cum se face untul?]

cuŋ s-făşɨ úntu!// al alježém îm masliáŋcâ / ʃi-ɨ úntu //

[Ce este "măslîanca"?]

15

nu aşá ... speşíalno / facúti // o bočculîţâ / ʃi-ŋvîrtím într-îŋsa / ca o morişcâ // ʃi-ŋvîrtím într-îŋsa / ʃî fáşem úntu //

[Mama dumitale în ce făcea?]

da ɨo ʃtiɥ máma! / ʔşá tot / tot aveá o putínicâ / ratŭjórâ / ʃ-cu blăţu-aşâ / alježéç / ... îŋ cápatu blăţuluɨ ʃíluja iará o rotişícâ cu bɥorɨ / ʃ-cu díŋsa alježéç / ʃ-pi mîni ma punié ʃ-aljég ieɥ vreɥ z má duc ʃ-ma ʒoc vorɨkic [!] dá "alježé ɥunt / k'eo mîni ʃi ma duc la bazár / zâ vînd / j va cúmpăr iácâ ... di k'coáre / o pi ... trup di-mbracát/iácâ ʃcoála víni"/ oɨ! doámni! / doámne! //

[Ce jocuri jucau fetele când erai mică?]

25

da cúm ʒócurɨ jucáu! / iěşám noɨ aşá la toloácâ / ʃ-ni máɥ zmunčém ašéla cîntá / ašéla ʒucá / ašéla discúlt / ašéla-ŋcalţát / ... cari băjét máɥ avjé harmóşcâ / tát-sɥ ... avjá tát / j máɥ lucrá tractoríst / òbó ʃofiór / iará adíca máɥ avút // i cumpará fişórluɨ ... harmóşcâ // da iij vinié ʃî / cîntá pi toloácâ la noɨ / da noɨ ʒucám //

[ʃi ce jucaţi?]

30

ʃî [r] ʃi cîntá // pólcâ¹⁵ / váliɨ / ʒe cîntá în armóşca / da noɨ ʒucám / câ ni pareá gîni dî ní cîntá băjéti //

[Jucaţi şi jocuri moldoveneşti?]

d-ap_cúm! //

[Cum erau?]

35

d-ap_cum ʒucá ʒócurɨ-l-jeştea moldovíneşti! /

[Nu ştiu.]

[!] noáɥâ ni pári dácâ la noɨ j sátu moldovíneşc / to noɨ moldoviniéş ʒucám // da ieɥ ʃtiɥ / cum îj moldoviniésc! /

[Cum le ziceaţi la jocurile astea?]

40

şâ pólcâ / ʃi váliɨ / ʃi cra [k] carapiéti ʃi / [...] ʃi jábluċcâ / ʃi hórâ cîntám / ʃ-fiétiŭ / ʃi bajéti cîntá / di cari ʃtijá cîntá // ɨ! dácâ la toloácâ iarám // într-um prund

lócu úndi iará mai ... ādíca mai ... mai tógma / acólŭ ni gramadeé/ăm / ší mai / mai
îñžucám / mai cîntám / mai mu^{td} la deál dácâ ni dušém cîntám // păr ŋcoló /
și-napói /

[Aceeși]

NOTE

- ¹ Subiectul vorbește extrem de încet, cu vocea scăzută, încât unele secvențe înregistrate nu se pot transcrie.
- ² Gest.
- ³ Se referă la fiul ei care locuiește peste drum.
- ⁴ Cuvântul este șoptit.
- ⁵ Gest: la umăr.
- ⁶ Gest: își freacă palmele.
- ⁷ Se adresează unuia dintre anchetatori, care, puțin mai devreme, a rugat-o să vorbească mai tare, sub pretextul că el nu aude bine.
- ⁸ Se referă la noră.
- ⁹ Vorbește laconic și cu multe neclarități.
- ¹⁰ Își drege glasul.
- ¹¹ Numele locuitorilor unui sat vecin.
- ¹² Se adresează unei persoane care intră în casă.
- ¹³ Răspunde la salutul unei persoane care intră în casă.
- ¹⁴ Intervine soțul informatoarei, Vanea Huțul.
- ¹⁵ Termen sugerat de soțul informatoarei.

an trăit în prisacă jo

5 joŋ n-am făcút școálâ / jo an lucrát fărâ școálâ / numa cu práfticâ /
da lúcrú șel mai bun l-am dad d'im mînâ și d'in [e] mînurî dej d'in vidérea
meă din tătî aște / astă o fost o drágosti / că în viața me hii h-o plăcút
vínátu / pîescuítu și alginarítu // triŋ mesiúhî éșteă h-o fost drágosteă di...di
lúcrú / pluz de-aéștilanti / că și așteă le prind'am / dacâ lucrám cu um
10 mésťer...ŋi...i furám lúcrú // și îm fašém jeŋ / Hórșíse úndi o fost jo tătî šélja
și am lucrát cu meseríli ást'ěă și cop'c'tíi i-am éducát /...sâ sâ dúcâ...și cu
put'éreă di acásâ sâ sâ dúcâ sâ învêťă și jii â tăt lúcrú / ší la pomínt și
lă...úna și la altă / ašá //

 amú tréšem înapóŋ la alb/gíne amú câ doárâ de-acoló am înșepút //
15 hî jerá drag / di díŋsâli și ašá // fiméjâ meă strășnic jubé mhéri / sâ mîńńšî
// da un vešín aveă alb/gínî / și trîbujă sâ márgâ sâ îŋ lúcrú jo o dî sau o
žumătă d'i dî pîná îŋ da o stópcâ d'i...d'i mhére sâ mánńńșe / și ašá o pastrá
pi u...cîť'ivá zíli sâ o ájbâ / și ašá / ca d'i leac / ca...știu mai še // "măŋ da"
dîc "jo an sâ fac ș-ájasta" // mă duc și jeŋ la ómu šéla și lucréd și jo și luŋ /
20 și jeŋ amú...îŋ fac un stog acólo / îŋ fac šává / și am sâ...în déje și mhíi un
î...un stup / ca sâ lucréd/z / și jo câ sâ mâ-nvát / jéli... jéli ti învátă // ca sâ
mă-nvát cu díŋsâli cum și še // și mî-o dat ómu un stup / jerá omú băťrín
amú / t'hot / și jo l-am ažutát la lúcrú / ašá cum m-ar ažutá altu pi mîni și-ŋ
dońéz jo šává / și d'i la díŋsili jéli c't'i învátă // o dátâ mai grišít / mâŋ jeŋ
25 nu vreu ašá / cu frígŋ / cu căldúra / cu rámuřili núntru / cu pu...cu
populátjia l'hor / cu puiétu lor / cu...cum adúc / cum fac / še fac / cum sâ li
jeŋ / cîť sâ li jeŋ / cînd sâ li jeŋ / cîm sâ li jeŋ // ásta / ásti lúcrurî // ja / ș-an
trăit în prisacă jo / aís

[VII] šáp'c't'i kílómetri de-aís¹

30 [VIII] šápt'i kílómetri de-aís // acólo jerá la cîmp / îŋ cîmpu líber //
aveăŋ jéli d'i...acólo sâ kema prisaca / anúme lócu di alb/gínî adícâ cînvá
/ sâ numé // și jerá...o trăit acólo...hémť / ș-o řínú stupărîŋ / anúme cū...cū
aést sâ ocupá // amú jo cu a méli lúcrurî háŋ haj ínšétu / o dátâ mai grišít /

o dátâ maj încqá maj încólo / jéli t'i invátâ şî jo aņ_ľuat şî am...me-am_ľ
 făcút maj múlťi stúpurľ amú ľěľ / şî d'i la únu la áltu am azúņs la pátru / d'i
 la únu la pátru / la şinş la şésâ / şî trăięń_cu-a méli / ȯop_stúpurľ amú_ľ
 aveám / trăăń_cu-a mele-aşá // colhózu ńeavínd loc anumít şî ńeavín_ľ
 qámińi cári sâ sâ pğátâ ocupá cu díņsěli / tot ľi perd'ě / númaj avé 5
 trįzășpátru d'i şťuběľ // jii s-o hotărít napravlénii s-o...aşá cá sâ-m pğátâ
 da mńíi st [k] prisáca šéęa di albgínľ / şî sâ lucréz ľeľ // într-o.búnâ zî
 toámna / amú dúpa šę s-o...o...o lucrát áltu ȯom acoló la stupăríľă šéľa /
 n-o dat ńiś ńon dohód / ńiś ȯń_ľolós cum sâ spúne / n-o dat ńimńicâ /
 şî...niż_nu ľę-o mulťít / da niż_hřánâ n-o avút pi ľárnâ // şî aľ avút ľeľ ĩņ_ľ 10
 vid'ěre / "măľ / cu šę-ľ di hrăńít albínili šél'ęa? mă" ĩi " ľuám áltu ȯom" zľśi
 "amú" / jii toámna // vi [k] trimét ť_ľom la mńíi / zľś_sâ mă duc ľoľ ľă
 colhóz / cá sâ vorbeášcâ jii cu mńíi şî ľeľ sâ ľeľ stupăríľă šéľa / ĩťi-aveá
 ľeľ acólo / da nacajíti / ľerá / un stup aveá núma triľ rámurľ / trįzășpátru
 d'i stúpurľ cu triľ rámurľ şî pátru stúpurľ cu pátru rámurľ / cá trįzășpátru 15
 d'i stúpurľ o fost

[Slăbuť.]

slăbúťa d'i tát // ńoa / da ľo ľ-aņ_spus ómuluľ śíľuľa aşá / ľo nu ľę-aņ_ľ
 vázút albgínili núma ĩń_ľi-aņ_ľuat ľo va povistésc atíta...aşá put'ěre ȯ_ľavút
 jéli // da ĩń_mă...ĩńd o vinít ómu šéla la mńíi ľo ľ-aņ_spus aşá: "śíńi ľę-o 20
 vęrát / aşéla sâ ľi ľerńězâ // la prímavarâ dacâ ńo_şî ľo la prímavarâ m-oľ
 duś şî ľ-oľ ľuľá" // ş-am márs prímavara şî ľę-aņ_ľuat / pi_órmâ di la colhóz
 /...stúpurľi šéľęa şî aņ_ľ lucrá zěśi anľ / cu stúpurľi šéľęa ľěľ // şî d'ĩn
 trįzășpátru ń-o maj da_d'ĩntr-ńon sat_ľ cá colhózu ári śĩņ_sátĩ // pi úrmâ ń-o
 maj dat ĩńcâ...ĩńcâ trįzăș / din alt_sat / ş-am făcút vo şázășpátru // şî réstu 25
 lucrín_ĩntr-aşéľ anľ ľo-am_ľ făcút píşti sútâ / d'i stúpurľ // ľoľ trăľám acólo / şî
 cásâ ńę-am_ľ făcút aíś / cá cása šéęă ĩńęám acólo ca pĩntru stúpurľ / ş'ľi /
 stupăríľi d'i lucrát la...la ĩmp // aveám ármâ / ĩńńi púşcâ / ľo făşém
 şťuběľ / ľo făşém d'ĩjurnâ / ľo scot'ém mńěriľă / ľo ľi ľungu...ľucrám / ľo
 ľi-ńgrijećm / tát ś/ĩęe trebuięľ_ľo...ľo ĩm_ľrisáca šéęa am...aşa //ľa zľśi anľ amú 30
 jii pi úrmâ s-o răzgĩnd'ít cá ľeľ preġ mult...ľucréz /şî preġ mult mă-mbogăťăş_ľ
 preġa táre /

[VII] ş-o vinít cu şcğálâ / o vinít cu şcğálâ o rusğáľcâ /

[VIII] āşá / ş-o vinít cu şcğálâ o rusğáľcâ

[VII] n-áve ľúcu

35

[VIII] n-áve ľúcu şĩ aíś ľerá o agronómâ tot o rusğáľcâ şî s-ō uńít
 ľéľi / ş-o sfatuít ľéľi / cá ľo dacâ vřęaņ_sâ daľ prisáca şî dacâ n-am cuľ / nu

h-o je híme / n-an_cui j-o da // jésti obligát și silit sâ lucrî mai d'ipárt'i //da
ja dac-o vinít așéga și ja o șerút / ja o vinít la míni naínt'i și o-ntrebá_zísi

"dînatá cuñ_lucréz aîse?"

jo...zíc "jo lucréz pî trúdadèñ! ad'ícâ / nu pi...nu lu...nu cu luc [k]
stáycă cu lúna / lunár / jeu pi și...după lúcrú // jernátu îj atíta / î...vărátú d'i
la mhéri d'i la șárâ / d'i lă...mă rog șe jésti...d'i...tât am nórma / pi...mhíji
pi ásta îm plăt'és't'i și jo pi ásta cápât pînî...pîni / banî cápât pentru aîasta /
da //

[Când începeau să roiască, ce făceați? Știți ce-nseamnă să roiască.]

știu / știu / ș't'iu ș't'iu // ă múlt'i metódj sînt pentru roítu jésta // jést'i
metódâ câ poț faș-așá: ésta ári d'i roít / într-însu cîntâ mătca amú / je jést'i
ișítâ ad'ícâ / și...vra ca sâ_fácâ și je famílii nóyâ / und'ivá // și dacâ
dúmnetá știj și ál ști câ-j așéla îj așá / bun! îl cõtról'éz / caț / ári dóyâ
măt' / și jej și...așé batrínâ / mătca câ je sâ_cungháști cari-j batrínâ / puñ în
alt stup // amú-așá dac-aj pus în alt stup / rămíni cu úna tînâra // amú așá
dacâ aj pus în alt stup / cum vreñ sâ faș / áltâ metódâ jârâ // muț știubéju
jésta cari-am pus mătca...mut aîșe / înapój la lócu jji și...gízâli vin într-însu
/ újti aș [k] amú núma mătca am pus-o și dóyâ rámurî // da jéli mărg rjéstu
/ populátjâ cari-j pi cîmp víni napój îñ știubéjû_ísta / da šéla știubéj i pus
noy / și aîesta dî-áís îl jeu și-l duc în áltâ párt'i / cari o foz_vek / da / bătínu
// și așá sâ..fáši cî_și nu alérz pim_pomî dupa d'însâli // așá // áltâ dátâ
tot...úna cu skimbárea știubéjuluñ / a dójlea poțî sâ jej tát'i rámurîli sâ li
puñ în î d'-acólo / și núma ũ...tot tot așá / merzî [k] mărg acólo așéli d'i pi
cîmp / populátjâ šéğâ / da drep_c-așéla triñ zíli še amú l-am...l-am_î luyát /
batrínîli mărg tát'-acólo da jésteğâ gárâ (?) n-ári šíni le-adúși ápâ / măn_cari /
â...s [k] cãldúrá / și...și-z_maj múlti lúcrurî așá / rămíni cuñ_váscă
[=vasăzică] orfán / triñ / vo triñ zíl'ę núma // dup-așéjâ acólo așéla îñšépi
lúcrú noy jârâ / și pânâ-n toámná faș un stub_di rámurî / nğđj / plíni cu
mhéri / cu úna și cu alță // și nu trébuñ s-alérz...îñ_copác dupa d'însîli // [...]

[Când vreți să scoateți miere cum faceți?]

pîmér azî vreñ sâ scot héri / šcem azî / presupún / n-ál'ég o dî
ad'ícâ da / cum îm pt'ícâ // și jeu și...îm pîgăt'esc a méli îñstruménturî
tát'i...mașínâ di scos mjéri / di...în še sâ scúrgâ / cum...cum în še sâ pun/ și
porhesc lúcrú / de dimiñeătâ / de d'îmiñeătâ-nșep ad'ícâ // po_sâ și le
Olecútâ [k] cînd...dacâ îj réși d'îmiñeătâ puťín maj tîrzíñ / câ pujetu sâ nu
súferę răśálâ // câ tot...sâ-ntímplâ zíli și maj cáld'i și maj răś // și la lúcrú tot
cîñ_lucréz la d'însâli tot nu lúcrú d'îmiñeătâ // di la zéșe šásurî // dupa še sâ
duc jéli tát'i-ñ_cîmp / sâ nu... jeu sâ mă năcájás_pintri d'însâli / că-j griey

d'i lucrát / câ-u mûltâ populâ^{ti}i / pi^{te}-o mîi di...di gîzâ sînt // jî-s şî zê^{si}i mi^u
 şî ~~h~~opt mi^u şî âşâ // şî mai uşór d'i lucrát pi úrmâ dupa ~~şî~~ populâ^{ti}ia tâtâ sâ
 dú^{si} / tári bíⁿⁱ vî^{ez} şî i^{ei} / şî nu trébu^u sâ li scúturⁱ / sâ li ferⁱ / sâ li
 sti^{ng}irésti / âşa blînd / îⁿşetúcu / uşurél / lúcri la díⁿsâle / şî n-ai v^oá^{je} sâ
 súfli d'îⁿ gúrá asúpra lor // mai ale^z-dacâ fuméz íⁿcâ / sau şevá // da / a^u
 mîⁿcátⁱ p^oáti ustur^u sau...^u şti^u mai se / şî sâ nu şîⁱ nierv^us / ní^sodatâ /
 cum î^u şî nierv^us îl laş şî fu^z // câ t'i cun^oâşti // îl laş şî fu^z / jéle îs tâtⁱ cu
 du^umu / úna nu fa^z-b^z! şî âşélilan^{ti} îs şáptⁱidâş / sâ rădⁱcâ âsúpra ta ş-ai
 gâtⁱ-d'i lúcu // trăb^{sâ}-şîⁱ blînd / bun / şî sâ şti^u sâ nu li d'iont'ésⁱ / tré^{bi} di
 scu^ttát un ram / sâ nu d'iont'ésⁱ pi úna // cum a^u sup^ărá^t pi úna / jé sári /...
 ş-ápâ...

[Își cheamă ajutoarele.]

ş-aşélilant'ı / da / aşá //

[Armata.]

armáta // ȧȧ am ũ ȧȧȧȧ / ȧȧ pátru rámuřȧ...sau ũnũ aſá / câ...nu 15
cît'i cú pátru / câ nu-ȧ maj...maj dohóncâ în maſínâ mérȧi pátru rámuřȧ //
ȧȧ pátru rámuřȧ ſȧ m-am dus cu dȧȧſáli ſȧ ȧȧm învȧr'tȧ / ȧȧm învȧr'tȧ
pȧnâ o iſȧt tăt / pȧ-o párt'i ſȧ ȧȧm întórs pi áltâ párt'i / pȧnâ o iſȧt tăt
d'in...d'intr-ȧȧſáli //

iyón bulbúc / ne spúni túcâ 20

[80 de ani]

s-o mai împușcăți și unul pe altu

la padúri...mjerž / da šíni víñi la padúri...nu pre veđ.../ saų pğát'i cã
fumeázã saų pğát'i cã bea rat'íų saų pğát'i cã úna saų álta / saų áđadormí,
ší s-o trizít saų štių jo maj še / s-o maj ímpuścát ší únu pe álto //

[Se putea-ntâmpla și așa?]

a jácâ [k] da / vâ povestésc //

[S-a întâmplat vreodată așa?]

s-o-ntîmplát / kár la noj s-o-ntîmplá_tot // da // je [k] o mărz_duoj / 30
 únu cu árma da únu fărâ armâ / únu ca sã_stêje di azútórj / pꝛatî_ševá
 încꝛá încꝛólo / șî s-o apucát a dúși pânâ uñivá // câ pâ...pꝛáç/ti șî_pîn-acásâ
 saꝛ jo știꝛ jo und'i s-o dus / éstálant...nã_o dūrát_pꝛát'i mai múltâ vrêmi /
 jel amú s-o...linișt'ít pi lócu lui / o stat o stat o stat / pꝛátî și j-o...viní_sâ
 clipoșáscâ / pꝛátj-o băút vro [k] și rat'íu și pot_sâ știꝛ / și cîn o vinít

ăestălant a dójleă / ăesta l-o-mpușcăt // c-o văzúcă ríd'i šinevá la d'ínsu /
apoĭ n-ŏștiút'ŕe // pŏát'i c-o zărít_cápu núma / univá a foz_maj ĩn_váli / ŝi
núma o zărít cápu / ŝi pŏát'í cápu-ĭ maj...cúșma ĩĭ ŝi d'i ĩépuri [!] ŝi di vúlpi
/ ŝ-o văzút núma uĭ_cap šivá mișcînd ŝi l-o řas ĩn_cap //

5 [Și l-a prins pe cel care l-a-mpușcat?]

l-a prin_z_da o fost a lor / tot űgámu lor o fos_ŝi s-o...coperít // [...]

ŝi-m_padúri tot așá s-o-ntîmplát / cu vînătoári mári / cŭ_načálniš / s-o
dus ĩm_padúri-ĭcólŏ la munț / uni-s pădúriili maj marĭ / ŝ-o facút...kemáre
să_primé...vînătoári mári ŝi nu ŝtių ĭŏ maj ŝe // ŝi tot așá s-o-ntîmplát / că
10 dacá ũ_ĭom ĩĭ...ĭerá puș la...d'ín fáťá sâ m'ĭĭ / ŝi dac-o azúns aprŏápe amú
aprŏápe-aprŏápe / ŝi scoboré d'ín...d'ĭn_váli scoboré...sus // ŝi cĭn_s-o
scoborít sus / aveá cúsmâ tot așa / că di húlpi că di ĩépuri // ŝ-apŏ-așá
dĭ_ŝéĭă ĭ-o păřút "mă ŝevá...píntri cóřsurĭ ĩĭ...ĭĭ...ĭĭ húlpi orĭ ĩĭ ĩépuriĭ-amu /
řá2i!" ŝ-o tras / řăĭ/d'i pŕ-așéla ĩn_cap //

15

[Același]

cíńepa [:] ínu

săminán_cíńepă ŝi mereám_vára piĭ_cínipă ŝi_cătám áșa-ĭă cu m'ína /
dacá ĭeșé_fum / d'ĭntr-ĭńsa / amú_ŝt'í că floáreă sâ scúturĭ / ŝi mereám ŝi o
zmulžám ŝ-o ĭeăgám znopurĕĭ / ŝi lasám sâ sâ usúši bíńi bíńi bíńi / ŝi pi
20 úrmâ mereám ŝ-o scuturám čícă ca sâ pčĭši floáreă d'í pi dĭn [k] nu floáreă
[VIII] frúnda²

[VII] frúńza // ŝ-o-ĭcar [k] ĭeăgám așá grámádă ŝ-o dușăĭla sĭrĭéte ŝ-o
bagám ĩn ápă / [!] nu-i drept ásta?

[Da.]

25 ba e drept ásta

[VII] cĭn_vĭńé ápa máre o dușé [!]

[VI] ŝ-ápoĭ...dup-așéĕa...ŏ bagám ĩn ápă / ĭeăgát-așa sársĭnĭ marĭ / o
bagám / ĩn ápă / bať/čém parĭ / ĩn ápă bač/t'ém parĭ...ĭm_pa [k] ĩn ápă / ĩn
prúnd / ŝi tot legám acólo / cu d'ĭńsa ŝi pi úrmâ puńém prund pi d'ĭńsa // pi
30 cĭńipa așe // da ínu

[Și cât stătea acolo?]

[VIII] șépt'e ob_d'ĭli

[VII] mereám ŝi catám...așă-ĭă catám / â...

[VIII] dacâ-j gâta /

[VII] șci dacâ...fașéj așá-ja / câ je p^c/t'icá d'íⁱpi díŋsa / rămíh^é așá ca
pit'elúŋiⁱ / șt'i? // [...]

da ínu...ínu-l zmulžém dupa ște p^cicá floáreă / ápoj...puhám la
roáúă / și merém to^{li} catám / dacâ sâ...nu-l lasám sâ sâ rúpâ / și âșá tăt
pičelúŋâ jârâ / tăt așá ste^é

[VIII] áinu nu sâ pun^éăpâ

[A, inul nu-l puneți...?]

[VII] sâ^ápuñ^éă și^ápâ da nu ste^é / píŋza nu jerá...

[Deci numa așa la rouă se făcea, se topea.]

la roáúă așá / da da / jârâ čímpurli așá cum eráú oámiñi / amú
čímpurli...așá dupa cum ís oámiñi amú // pamíntu mére dupa lu [k] dupa
oámiñi // pamíntu d'ę-ašéřa nu rod'ęř^ę-așá cum trébú^j / pintru câ oámiñi-ž
č^řăj și pāmíntu rod'ęř^ę ă^j //

euğénia bulbúc

am șáp'tidășiunu ģe añi

cásili di lĕmn

inaínt'i cári faš [k] dacâ fašáú cásili di lĕmn / fundamént nu maj...nu
maj făčé fundamént // pe p^t/čátrâ...fašéú pi la cyólturⁱ sâ puneáú pópurⁱ pi
la mījloc / c-an^d'isfacút / am^jfos^{la}...ám ažutád^{la} d'isfacút // și fašéú dim^u
bírnⁱ / bírnili í^jpuneáú in...íŋ cruš / așá / pī la colțurⁱ tăd^ę-a roáta / și

[Una peste alta, și la colț tot?]

da / jéli^áis sâ...să un^éáú / la...la cápiti / sâ^áfašéú cuib / și-ŋcú^jbu lor
viñáú jéli ășá⁴ úna piște álta / ca sâ^ásâ...álta...aís sâ nu sâ vádâ pim^híjloc /
loc líber / sâ nu žíi // sâ sâ príndâ únu cu altu // ș-ápu sâ rădicáú...puneáú
gríndŋli / adícâ^cúm? la feréstri jârâ...jârâ sâ^ápuñ^éáú...ă furš / și dídísúpt jârâ
sâ puñ^éă...maj...pentru ca sâ ajbâ fereăsta pi ște s-a...așázá / și pi úrmâ
s-ašă^d/záú štócurli dí^{la} feréști / corópš cum zīšá / štócurⁱ li zīšéú / și pi
úrmâ sâ^ápuñ^éáú...deasúpra colácu / di deasúpra / și gríndŋli / și jârâ álti
costoróáb^j undi viñ^éáú / caprióri pentru...

["Costoroabele" care sunt?]

costoróabile ís ašéleă cari vin pi cap de o párti și pi álta / și pi
díŋsáli vin...víni...víñi caprióri // și scáuñe / la mñíjloc sâ pun sca [k]

puñǵáŭ scáuñǵ // dóŭâ scáuni viñǵáŭ / cum viñǵá...dáhurǵ aśá⁵ / aís scáun
ş-áís scáun⁵ / úŭti aśá sâ puñǵáŭ dóŭâ scáuñi // şî la scáuni puñǵáŭ hult' /
ca sâ pripǵáñi / sâ nu

[Ce puneau?]

5 hult' / húlpi / húlpi la noi sâ púne...

[Şi cu ce erau acoperite?]

cu jup / cari ǵerá mai vrǵednic â âcoperǵáŭ cu dráñiţâ / da cári
nu...cu jup cu páǵe // cása-m pátru dácurǵ sâ faşǵe / cum... //

rúsu ión a lu vasíle

10 pátruzăşîunu [de ani]

cu colínda

îŭ_zíŭa di azúnu crăşúnuluŭ / sâ încǵepim...fíicari la cása luŭ fáşǵe
azúnu / ş-ápu sâ ímblâ cu moş crăşún // cu moş crăcún ásta d'í azúnu
crăşúnuluŭ sâ ímblâ // la şîni? la copkí miş / cari fişóri mărg sâ prifác şî măr,
15 la fǵeti / lă...cu moş crăşún ş-ápoŭ pun barabúli papuşóŭŭ...mórcoţ / şevá
cu...un cadóŭ şevá / sâ li ducâ // şî aŭo...dat [k] pi dáta di şǵept'e / amú cîn
îŭ crăşúnu / la noi pí_dáta di şǵepti-ŭ crăşúnu

[Da, pe vechi.]

şâ...atúnş sâ ímblâ cu...cu colínda // aǵǵǵǵa mǵiş mai ǵeu mai
20 d'icusárâ / cǵ mai sâ ǵem noápt'ǵâ / şî mai d'icusárâ ímblâ cu colínda / şî
aśá pi la dǵǵǵe amú înşǵep şî fişóri mărg / pi la fǵeti / pi únd'í sînt / cu...cu
colindátu / cu harmóşcâ / cu flúŭiri / cū...cari îŭstruménti şî ári // cari nu
diŭ_gúrâ / cum...or colíndâ // hǵŭ gospodári amú sǵŭstrîŭg mai tîrzíŭ / pi la
úŭspreţ_dóosprázǵǵe / amú sâ mai strîŭg şî ǵiŭ / şî mărg şî ǵiŭ d'í la cása la
25 cása / la únu la áltu / la miŭŭiŭş únu la áltū / da // la famíliŭ / şî ne-apúcâ
óra şǵǵâ / dimineǵáţâ / amú_cum ŭ [!] e! la únu o vórbâ / la áltu o vórbâ
şî...sǵŭ mai îŭcúrcâ // na / ş-amú a dóŭŭŭa d'í la noi îŭ ş'ǵéfan / a dóŭŭŭa zî di
ş'ǵéfan sâ...sâ fáşî zóć / îŭ_sat // píŭŭ la amǵázî la bisǵericâ / mărg la...la
bisǵericâ / dup-amǵázâ...la zóć / cari und'í poáť'e / amú...pi dáta
30 di...tríŭsprázăşî sára sâ ímblâ cu...aǵşéŭ miş cu clopoţálu / â...aǵǵǵǵa fişóri
cári fac uŭ_zóć / ímblâ cu maláŭca / fac maláŭgâ ş-strîŭg banǵ
pântru...pântrū mǵzicâ / pântru tăt keltujélíŭŭǵǵǵe şî ŭŭ_fáşî la...la cása di
cultúrâ // şî...ă tot aśá / aǵéŭbătrîŭ zîşé / şe pot gǵăşí / cári fac...mai aŭ

buháj / cári fac cápră / cári...da / ɪŋc-ăjítá sî vă spun d'î...d'î craşún la noi
fac iróž / bajétî jęşti cari mai măřişórî / iród //

[Cum?]

iród cum fac / sînt...aşă jęsti o pięsă / şî jęi ɪs...şésă / di tăť // jęsti
ofițer jęsti ɪmpărát / jęsti gášpăr /...jęst'î méliŋkór şî jęsti váltăzari / şî 5
únu-j ɪžer // ɪžiru cu arípċ / facút că jăca...nu jăca cum...cum ştim noi că ɪj
ɪžiru / cum aŋvazútpi...[!] cum j-aŋvazúpi...hîrtíji / da

[Îmbrăcat în alb.]

da / ɪmbrăcát în alb / da / cu ċ/t'íŋgă / ajęşteȝa trii / bĳă...váltăzari
méliŋkór şî gášpăr / ăęştĳa trii aŋ stĳe / stęáȝa šęęa di la méliŋkór ɪm_mínă / 10
ári stęă / şî ɪs ɪmbrăcăt...aŋ trii colórĳ / páŋglică aŋ ăís la cúşmă şî ɪs...trii
colórĳ / róşu albăstru şî gálbîn / áístęa trii colórĳ / únu ári o colǵare áltu ári
áltă colǵare şî áltu áltă colǵare / trii colórĳ jęsti // şî jęi...íntăĳ / da...şî
jęsti...ă moşŋęág / ɪntră...ɪnăínt'e ɪntră moşŋęágu şî ɪntră...ɪmparátu şî
cu...cū ofițérĳu / ɪntră-ŋ_cásă / şî ɪntră moşŋęágu / moşŋęágu sâ trînt'eşti 15
žos şî ɪntră ɪžiru pi úşă şî spúni / cătęe moşŋęág ca sâ...cum..."scoálă
moşnéži nu dormí / că somŋu nimíc nu ŋ-o folosí" / moşŋęágu sâ scoálă /
acúma vă spun přescurtát //

[Acelaşi]

d'î andrĳ

20

d'î andrĳ li...să făšă tot aşă šăžătȝórĳ şî meržă cu tȝórsu / toršáu // cu
fúrca cu še meržáu / fĳicari cú_fúrca d'ĳ-acásă la tȝors / ş-ápă să_faşęu tot /
faşę mĳcărurĳ dĳ_tăt fęĳu / úŋă_ăltă / şă mai ɪnăínt'e jęráu gárdurĳ nu
d'î...jęráu gárdurĳ d'î nuĳéli facútĳ / di... / šęja párt lunž facút / marĳ // ş-ápă
ɪj ɪnşćínă [= ɪntină] / meržáu...jĳ trębuĳă sâ tręacă pişti gard pi uŋivă / ca sâ 25
nu...pǵárta anúmi ɪŋcuiáu pǵárta ca sâ nu pǵátă ɪntră jĳ pĳ_pǵártă / ca
sâ...ca sâ tręacă numa...númadicĳt pişti...pişti gard / c-acólo cum [r] cum ɪj?
ɪnăínti jęráu ɪmbrăcăt ɪŋ...ŋbrăcăt naşionál / ɪn izmęni / ɪnĳ...străȝe álbe
făcúti dĳ-anúmi // mozolęáu cu şmir / cū fęĳĳ d'î fel d'î...cu uŋsórĳ ca să_să
úŋgă jĳ pi mínă o [= ori] sâ sâ-ŋglǵádi ca sâ víi...cĳ ɪntrát ɪn...ɪnúntu ca 30
sâ rídă dĳ_dĳŋs // ş-ápă jĳ viŋęáu şî al [k] jáli sâ uĳtáu cari...cári-j uŋs // cu
še-j uŋs / că fĳicari aveá uŋsǵárĳĳ lor / şî cu colórule / cáreş cunostęáu /
"ahá! jęstăpĳtręcú pi...pĳ_líŋgă páru mŋeu / ş-ajęsta pos...să_pǵátĳ-ntĳmplă
ca sâ h'/šĳĳ...mŋířĳli mŋeu" [!] / álta dĳše "ajęsta pǵa sâ šĳĳ a mŋeu / că

i-mbrăcă în áltă...fel!" // și tot șădeău /glúme și...rísite /ásta jo n-am...puțin
am prins jo la... //

[Același]

puórcu

5 am scróafă / an_jînút scróafă tóŕ/d'auna / îm fătá și li îngrijém // na /
câi_sșésă stamínî op_stamínî / amú li lyam d'ęopárt'i / cît...cît îm opreám híi
/ riéstu li vindém / ș-ápâ cîn i d'i tajét amú p_xórcu na / cîn îi frumós_ / ŕe
mîncă? cîn...pîn-a tajé dău mîncári: trifóu tajét/ frúnzâ d'i sféclâ tajétâ /
cu... cu niști concêtrát'i / oparít'i / ³/h'ért'i /...li dăm și...maj lápt'i á cru
10 d'i la vácâ / maj... // ș-apo cîn îi di tajét_...îl táji...m_jésâr_ávém noj aís un
om și... / núma-l táje și...bărbátu hí-l pîrljést'i și-l spalám / ș-ápu-l
d'ispínt'icâ ómu šála și hí-l adúši înj_cásâ și...al'ég cárñja / cári pentru cîrnăt
/ cári-j pentru burcán // ș-ašéęă pentru cîrnăt_...tau pim_mașínâ și grijăsc
mátîli...pintru...li rad frumós și li spîăl // și...fašém materiálu pentru cîrnás_
15 și jéstî-așá mașínútâ și jéstî... / și fašém cîrnátu /...ș-ápu d'/ęînj_cárneă_ăšée
pentru burcăñi...o jey ș-o pun la prajît / într-o óalâ mári / și pun...un
mórcož doj acólo / o šápâ dóyu / o frundítâ / și jey așá o tîrâ slobod'î duma
jîj_ășá slobodj_ș-o tîrâ h'/šérbi / într-ašéęă puņ_și sári la gust / čipérî /
ș-apū...cîn vād jo cá-j d'/gă_zúņs amú prind'-a scad'ę duma ašéęă / jey și
20 pun îm_burcăñi d'-o ócâ / d'-o ócâ d'îi zumatá d'îi ócâ // pun îm_burcăñi așá
/ și fac foc înj_cuptjórî / áis avém cuptjórî / și burcăñilî_li pun așá îm_
bleáhurî ģi la pîñi / rotúndi / cît'i pátru cît'i šinš / cît'î_sșési /cît'i mărže-m_
bleah // pun ápâ o tîrâ îm_bleah / și_tot pun capašélîli / da nu li strîng / și
pun și bag la cuptjórî // și šérbi dóyu šásurî așá // și d'î-acólo li sco'_și li
25 strîng cu capašélu și...și šă_pastreádâ tári bíñi // fac áșá / taj_cîc't'i d'hoi porš
/ și / da slañína...je slañína și...o sámâ o puņ_cu slátinâ sșésă stamínî / da
jey...o_áfúm așá_a dojl'ęa dî // áfumátâ / afumatá bíñi / coáptâ / ș-ápu fac_î
slátinâ / cît...atîta sári pun pînâ stă kóu d'asúpra // cîņ_să radícâ óu
d'asúpra / atúnša jey-iz_d'ázúņs // tot cu frundítî cu čipérî / ș-ápu cîn îi riési
30 slátina jey slañína tot réši ș-o cúráť frumós / ș-o taj așá bucăt / așá bucăt
cum îi pásu / ca sâ íntri îm_burcán // ș-o...frumós pun îm_burcán / și torn
slátinâ / și tot cú_capašélu strîng / și_stîă... //

vasílăș natáliă_a lu i_xón
pátrujd'hoj [de ani]

na / d'i crașún / víni cîn_avlem̃...náștirea dómnnulu / cîn_îj / pi șésâ /
jáuvarie / avém crășúnu // na še / prigat'ím d'i azún: grîu / grîu cu mac îl
fașém așá noi / na cu mac / na o țîrâ ê/d'i mac / nu di grîu / mac_î / o țîrâ
șérbi și-l rîșhím

5

[Se cheamă într-un fel asta, cu mac?]

da / grîu / și nuș dáti pim_mașínâ puñém acólo-ŋ-grîu și...și sâ fáși
pǫáme / tă_d_ghi plost / tă_ghi post // șî_buób / șî_fasuóle / șî_péri h/șért'i /
uscát'i / și...t'iróști dacâ avlem̃ [k] aŋ_cînd fa / șî_galúști di plost / tăť așá

10

[Câte feluri faceți?]

plópt sâ_fáși / opt

[Și când le mâncați?]

le mîncám îŋ_sar-așéa ș-a dójlea dî dac-o rămás

[Dar numai seara se mănâncă, toată ziua se postește.]

da / da // și li puñém...puñém o lumanáre pi másâ și o plașîntâ
d'-estâ sácâ / și hê puñén_tăz_ê/d'-a rǫáta / îm jey_ápâ pi másâ / câ sâ nu
ma scǫol d'i la mîncári / și sup másâ am așá uŋ_jigán c-o țîrî ghi fîn / și dácâ
h-am hrănit amú / sâ scoálâ așél mai_ñic și il pun o țîrî îŋ_jigán sâ stéje /
sâ-m stéje cluóștli / și-n iast an sâ nî_jásâ niș um_puj [!!] //

15

[Apă de ce pui la masă?]

20

ca în t'împu šéla sâ nu hî sculám hîș únu di la másâ / că o dîs câ tári
bíni stau clóștîle //

[Aceeși]

cluóșcâ

jê cîn_cád'i cluóșcâ stă mai_mul_pi cui_bárî și cloŋcăi_éști și nu sâ mai
ǫóuâ ș-o puj // pi_dacâ-ŋ gaína mári puj dóuzășîúna d'i ǫóuâ / dacâ-ŋ mhícâ
șépspeși nóuosprezèși / și stă/ dacâ stă bíni stă tri stamínî / și jésâ puj //
dacâ sâ-ntímplâ câ uóuli_îz_búni / și nu-s límpid'i / t-jésâ / t-jes cît'i óǫo puj
atîta...atîta t-jesâ // da dacâ stă rău / stă o stamínâ și dup-așéa nu vra sâ
mai stéje // sâ-ntímplâ / da //

25

30

[Aceeși]

5

n-am fét'ít mult / câ io m-am mărită tînărâ / di şéptisprezèşi anî şi
şavá / pe-a Țópsprîzeşa şi...aȚfoz di cît'ivá Țorî la Țoc / m-o Țucat / m-o
adús acásâ / mai Țerá şoférî / mai treşé cu maşína / io-z d'Țe-acólo d'i la...
Ț/d'i la interséctiá aşéja / cum stam...mai înćólo Țac-acásâ / Țeu Ț/d'-acólo
stam // mai treşé cu maşína mai sâ opré mai grăȚém mai.../ şi [!] ş-apú
aşéja o fost...aşá tâtâ vára / şi Țárna pi dóoşesâ fébruarié am avút núnta //

[Şi a fost așa cu înțelegere?]

da da / o vinít şi

10

[Povestește-ne, cum se face?]

o vinít şi o spus înćásâ tát'i / câ Țaşá ş-aşá / sâ-nȚălétî cu míni şi...vră
sâ ma Țéji d'i soȚíje şi...â...táta o zîs "bun mă băíte / dacâ t'/Ți...dacâ
t'i-nȚălétî" / m-o-ntrebát pi míni dacâ îm pláşe / aȚ zîs câ-m pláşi / şi...ş-aşá
// şi dup-aşéja...aşá o spus Țel / şi dup-aşéja la o stamínâ o vinít Țel cu táta
şi cu mȚă-sa / cu tatá-su şi cu mă-sa / aşá...sâ fáşi cred'ínȚă // io am prigat'ít
15 másâ / noi am prigat'ít másâ / şi Țel o vinít cu părinȚi lūȚ / cu...fráti / cu sórá
/ cu...aȚ fos vo d'Țe / parék o fost // ş-ápū...na / tot atúnş s-o sculát în
k'şóare şi tot o spus câ ȚeȚ... ..o vinít vrémea / câ Țtricút atȚta ah şi...s-o
găşít cu míne şi vra sâ sâ...şi vra sâ sâ-nşóare şi...dacă-s parínȚi Ț/d'Ț-acȚórd
20 // ápū...o d'Țis câ da // şi...s-o grăit aşá / cîȚ sâ fácă núnta şi...Şe dai tu /
Şe...cúscrâ / Şe...unu tréje sâ déje...Şe dau... // n-ápâ táta mȚeu o d'Țis câ áre
fańínâ / ári porc ári / poa sâ d'Țe şi...na / Țeu cu ásta...máma cu mȚireása
dă dárurî / dă d'i şóacrâ la máma lūȚ / Ț-an dat caméşe / Ț-án dat catrínȚă /
Ț-án dat tulpán / şi lă sócru caméşâ / şi şá / şi şȚergár // şi la sóra lūȚ
25 tulpańél şi d'i rȚókii / şi la frát'ilî lūȚ caméşâ şi şȚergár / áşa sâ...aşá sâ dă
// şi la nanáš / tot an dat tulpańél şi...d'i rȚókîe / şi la oámińî caméşâ şi şal
şi şȚergár / şi

[Şalul care e?]

Ț! şálu / aşá Țárna Şe ȚeȚ la gît / oámińi Şi Țeu la gît //

30

[Şi atunci s-a stabilit când o să fie nunta?]

da / atúnş s-o stabilít câ sâ Şíi pi d'Țodăşíşésâ núnta / şi cîȚ o vinít
vrémea Ț/d'i d'Țodăşíşésâ / Țō...Țoi / pînâ-n d'Țodăşíşésâ o vinít după d'Țestre
/ sâ Țe zéstrea //

[Pe aici cum se face?]

viñt...o viñit cu dóo maşín / aşá / parc-aşá / şi a viñit în ográdâ şi jo
an_capatát: Ȳop_périñi marí / şésâ mîtişél'i / laiseri / paretári / ȳn duláp/
c-aşá sâ da / um_p'at / mäsâ / pátru scáuní / ládâ / aşá sâ da // amú sâ dá
frumós / jo la fatâ an_dat tri compléct'i / di mȳóbilâ / da jo an_căpătá numa
um_pat / ş-aşéla stă îm_pod / da-j bun ş-aşéla da numa [!] / câ nu-j plăşé
barbátuluí / câ jérá pat facút / la úrmâ a íşit divánurli ş-amú scúmpi / nájba
scúmpi / scumb_dí_tăt / l-oj scoborí cîñ_s-a rúpi divánu / şi

[O fi bun atunci.]

da / aşá cu strígatúrí / vin nanášîli-s îm_maşínâ / o nanášâ-ntr-o
maşínâ / o nanášâ-n áltâ maşínâ / şi trág d'inaínt'ea úşâ / şi strígâ strígatúrí /
şi carivá d'in...d'in t'índâ tod_napój strígatúrí / ş-apu_jésâ soácre sêşea mñícâ
şi li poft'ést'i-ȳ_cásâ / şi li şînst'ést'i şi...mñírili cúmpârâ d'estreá / aşá o jírâ
sâ négoátâ [!]

[Cum?]

ã na / jo aveám sórá^{mai}mñícâ / încâ ramásâ / şi o jírâ na! sórá_áşéşâ
mñícâ sta lîngâ d'estreá_áşéşea clad'ítâ / şi jêl j-o da_vo dóo rublí / "haj cîd
vrej?" / ná_apu_ásta spúñi / cîd_maj mul / c-aşá / ápu jêl...maj cu ñîş'ti bañi
prȳóşti maj...vo doj cumínt / c-aşá maj cu rîs / ş-ápũ na! ş-amú dup-aşéşâ jo
j-an_cúsút...jo j-an_cúsút cu_ã...floári la cúsmâ / áşa sâ coásâ / floáre la
cúsmâ / ş-ápũ j-am pus cúsmâ-ȳ_cap şi jêl h-o pus tulpahélu dupa gît /
hóbytu / şi...cu strígatúrí şi cu_ðşéje şi jê d'estreá / soáçti afárâ şi o zóacâ /
o jucát-o d'-a roáta maşínî ş-o-ȳcărcát-o-m_maşínâ şi s-o dus // [...] ş-ápu
dumíñica o fos_núntâ // şi dumíñicâ jo m-an_facút híreásâ / şi am aşt'aptát
acu [k] ȳacólo acásâ / jêl mñíre o viñit frumóz_dupa mñi / cu maşínâ / câ
jérá d'ipárt'i / aşá sâ mérí pi zós / jêl cu druş'ti / şi cu nanášî / o viñit dupa
mñi / şi...o-ncun_zurat mäsâ / şî jo tre_sâ-mí jey ramáz_bũn / aşá d'i la
mámâ d'i la tátâ / şi...jo stau dupa mäsâ / ş-ápu...tatâ [k] jésti aşá uȳ
vornişel / vatajêl / ş-ápu spúñi / spúñe aşá o jertaşúni / ş-apũ dup-aşéşâ
párínti hírésî / un't/ćésî fraţ surórí sã_treacă maj aproápi / sã jéje ramáz_bun
// ş-ápu na / jo jey paháru-m_míñâ şi...spun / íntáj la tátâ: "sã trăjés_tátâ câ
m-aj crescút / şi poáti t-an_grişéşî_şávâ / jártâ-mâ / şi...mulţamášc frumós câ
aj avú_grijá di míni / şi m-aj crîescút mári / şi" â! îm_víñe-a plín_zîb [!] //
ş-apó_aşá la mámâ tȳot aşá / şi dai paháru şi sarút míñâ şi...lã frát'i tȳot aşá
sã dîşî şi la sórá tȳot şi...dup-aşéşâ-aşá / cu strígatúrí şi dup-aşéşea sâ jésâ
şî...ne-an_suít îm_maşínâ ş-am_víñit la...biséricâ şi ñe-an_cununát / şi d'i la
biséricâ ñe-an_dus...la díñsu / úñi-j núnta / ş-ápũ_o jírâ o zúcat în ográdâ

ș-ápū vorñișelu šela mări poft'ěști frumós "šíñi ári búnâ plășeri / gospodárĭ
și gospod'íñe / šíñi ári búnâ plașeri / poft'ím trišém la mäsâ" // äĭ / cári-s
t'ámát / câ símbîta sâ kámâ / vorñiși // ši trěși tátâ lúmea dupa mäsâ /
și...sâ-nšěpi núnta / tot vorníșelu šela ínšěpi mäsâ / ši...sâ spúñi așă...știĭ
așă o...cîñsâ-nšěpi masă // [...]

a dóĭĭ'ęa sárâ ĩs ĩ...amŭ-a dóĭĭ'ęa sárâ ímblâ mñírile și mñiręasa piñ
sat / pi lăájěștea še ǵ-azútát la núntâ / ħęámurĭ / vešínĭ / ș-apâ t'/kámâ // ši
sâ fáși ospățu / sâ spúni //

[Unde?]

tot úñĭ-o fos núnta / da // ș-ápă ĭésâ ospățu aproápi jumăťá di núntâ
[Marți seara?]

da / marț-sárâ / luĥ / luñĭ sárâ / marț sárâ / așă cuñsâ stabilésĭjeĭ //
[...] strígâ strígatúrĭ / nu ĩs tári ĭo amatǵárĭ / ĭěnu! sâ strígâ na cîñmerĭ după
děstri / după na / cîñsâ-nhóbótâ mireása amú pi la...dupa še sâ strínži
pahár dúlĭ / apu amŭ s-apúcâ d'ri mñiręasâ / o di [e] o dízhóbutâ / ș-ápū sâ
strígâ /...cum n-oĭ šĭ? úĭt'e...úĭt'e nu / nu / ĭo nu š'ĭu a strígá strígatúrĭ / a
bošĭ / cum sînt o sāmâ / n-am...n-am dárú šela așă / cîñstrígă ašélantâ ápâ
ĭo după díñsa stríg [!]

[Ai zis după "paharul dulce"?]

da / dupa ši sâ strínži pripóĭu /

[Uite asta nu ne-ai spus-o; ce e aia?]

ă! ă stă lúmea la mäsâ / mîníñcâ / ĭéșâ afárâ danșęázâ / ș-ápâ sâ
puñę-a dóĭĭ'ęa mäsâ / pi la úñsprízeși / a dóĭĭ'ęa mäsâ sâ púñĭ šávâ cald /
bĭorș / friptúrâ / ši friptúrâ // ș-ápū sâ strínži pahári [k] pahár dúlși / așă sâ
kámâ // doĭ ǵámiñĭ pi-o párt'i ši doĭ ǵámiñĭ pi áltâ párt'i // vin cu
lumanárilu šéĭa a nanášĭlor / vin frumós cu lumanárilu / vin d'ínanínt'ęa
úñi stau nanášĭ ši pun lumăñárilu íñtr-o pútnâ / pútna-ĭ cu grĭu / ši sâ pun
lumanárilu-m pútnâ / ș-ápū...ĭel ĭe un colác ím mîñâ / ásta ómu mĭeu / ĭel
tód'ęauna strínži pripóĭu / ĭel dac-ar ši mai bîni / ĭe...ĭe așă un sahan /
ș-ápu máma cu...šéęa a mñirésâ / sqácrá šéęa mñícâ / ári tráĭsta cu dárurĭ /
ș-ápu ĭel đĭși: "šĭñst'ĭĭ gospodárĭ ši gospod'íñi / ĭěsti un...nun mări ă d'ím
párt'ęa mñírului" / ș-amŭ sqácrá scoát'i / ši púñi pi colác: camésâ luĭ /
rĭót'ia ĭeĭ / tulpañélu / ș-ápâ ĭel ĭĭ ínt'ínâ nănáșuluĭ šĭluĭa așă / ș-ápu ĭară la
šélálál nanáš / ș-ápâ dup-ašéĭa púñi colácu pi mäsâ ši ĭe un sahan / ši
cít'ĭ...pátru...ș-pátru paharĭéli / ĭñ sahan / únū...únu-ĭ cu sahanu cŭ pahári /
da unŭ cu st'écĭa tǵárnâ // ápâ dúlĭ / ápâ dúlĭ // tǵárnâ-m pahári ș-ápū ĭel
spúñi: "šĭñst'ĭĭz gospodárĭ sâ áflă un vasĭláš ĭĭón / ĭést'i ĭel aís or nu?" amú
ašéla đĭși "ĭěsti / ĭést'i" / așă o ĭírâ ĭñ ságâ // "poft'ím la pahár dúlĭ" // ș-ápu

jel je paháru ši be / jel ši fimjeja / da cîjîodátâ strîgâ cîi doj la pahár / maj
 iút'i sâ gât'ascâ // je ši be / ši púñi...púñi paháru-napój šîscóat'i banj ši púñi //
 cîi púñi / o sûtâ / dýóuâ / mǎj d'imúlt jerá dóuâđăj d'i rúbli / dóoşcinj d'i rúbli
 / trîjđăş / jerá mult / amú púñi cîjî-o sûtâ ši tot îj puťín //

[Aceeşi]

5

o fo la noj uñ caz

o fo la noj uñ caz / nu...aís îñ sat la noj nu d'imúlt // jel aşá fişór maj îñ
 vîrstâ / tári bun bajét // ši s-o gasít cu o fátâ / cu o...hevástâ / c-o fos marítatâ šî
 nu s-o pútút îñtălêži cu ómu jîj / šî s-o d'isparťít ši je c-om băiţál / ši jel s-o
 găşít cu dîñsa piñlúcru pe-acólo / ši núma s-o dus la dîñsa ši...şi n-o maj vru
 s-ascúlt'i / sâ víje acásâ ši na / parîñtî tári suparát // jel viñe-acásâ / viñe-acásâ
 / ši grǎjěş'i cu mă-sa lu / da je n-o maj fos la mǎmâ aşá / na / că şî viñít şî dîş
 "mǎmâ jo mă-ñtǎlîeg cu dîñsu / ši-m pláşî pi dîñsu " / ši tot şî viñít la dîñsa /
 doxár nu îş de-aşé ş-aşēja animáli / şî calmá aşá / şî... / da ja nu o maj viñít
 ši...trǎjěş'i cu dîñsu / câ ári...ári copt'ílǎ amú cu dîñsu ši...jel víñi pî-acásâ pi
 la mă-sa ši pi la tátâ-su / da je núo fost //

10

15

[Aceeşi]

mǎmǎlîgâ

[Pe aici cum se face mǎmǎliga?]

[!] tári símplu [!]

20

[E simplu, da? Deci nu te-am întrebat greu.]

tári-j símplu [!] / sâ púni ápâ / šîférbe / ši sáre / cîñje sâ-nsépe-a férbi
 ápa sâ púni fǎnína / ši pînâ férbi ş-ápî sâ mésticâ bíñi / pînâ...

[Cu ce?]

cu...[!] nu-ş-cuñspúni / culiçéru / pînâ férbi ja / ş-ápâ je šîsâ...sînt
 fúndurj díja mǎmǎlîgâ / facâ...pt'ar nu sînt ín tăť cásile / da sînt // că oámîni
 maj dídimúlt au / diñjemñ făcút / ši sâ răstoárnâ / ši... //

25

lucrétia záet
 dóuâzăşidoj [de ani]

la noi ște dau?

[O fată când se mărită ce-și pregătește de zestre?]

ioi! dacă-i ca ța noi aís tări mul trebuie o fátă / [!] cîn sâ marítă //

[Da? Cam ce trebuie?]

5 trebuie / trebuie sâ áibâ pérne / cári...cári amú cît ásta-ia / cáre máma
amú cît poáti da // șásâ / dóusprâzece / ă...ogáluri fac / pčítote / pături /
pocrâváli / prostírí / fétâ di mäsâ / fétâ di píerne / â...podud'álniki / nu ști cum
sâ spúñe [!] / podugélniki / nu tăt șe-i trebuiéști pentru o cäsâ tăt trebuie sâ
áibâ / mýóbiľá tréi sâ áibe / pentru o cäsâ / ca sâ...cäsâ sâ ș-o mobilézâ tăt / și
10 tăt pentru bucătárie și-i trébi tăt tăt tăt // și íncâ pľus íncâ...trébi sâ déje íncâ
dáruri la ńęámurle...la ńęámurle mńíriluj //

[Și la neamuri ce se dă?]

ca...la...la noi ște dau? așá la...máma mńíreluj sâ dă [k] sâ-mbrácâ tăt /
sau le dau costiúm / bljuzúť / sandále / colľúňi / combinášcă / tulpán /
15 și-ńcâ...da ínaínti cîn jerá íncâ sâ da și da și d'i áor / or șeršéj or țăpočcâ la gît
/ sau íněl di áor //

[Aceeși]

pot ínotá

anú trecut m-am ínvătát cîn...mĵ-erá táre sâ [k] dor să...să ma scald /
20 mē...mereám / jéște acólo un...ășa ca um păráj / ńe...numíd decúng / și
stăteám acólo ím păráj / dădeám víč't'ili pi toľácâ și mereán sâ ni scaldám //
și tot áșá / știeám bine-a notá / da nu...nu táre bine / la mĵjoc jerá la míne
piste cap di-adíncâ sâ...tăt cîm mereá...ș-odátâ cînd...íntř-o dumíńicâ jeĵ...m-a
ľoaniști băjéť máj marĵ și mă dučá la...mĵjoc și mă [k] ín dădeáj drúmu și tot
25 ~~ma-nvát~~...m-a...ínotám pá la măržinâ / da grēj / tot mă dučán la fund piști
tot... // odát...ș-odátâ cînd am ĵíĵam obsĵervát că știĵ să ínot / um...um băjéť
stăteá la mĵjoc și to sâ s...máj mări sâ scaldá / da jeĵ am ínkíz gu [k] yóki /
an ľuat áĵer și tot íno...a-nčepút a ínotá / da ĵo nu știeán câ ĵo aj bíní pot ínotá
/ și cînd...tot așá / tot...núma-l...yóki nu diskideám / núma gúra / tot ľuám
30 áĵer // și cînd â am diskís óki jerán ĵa mĵjuc / și m-an spăriát și m-an ĵus la

fund / ș-um băeăd m-o priș / și m-o dus la mal / și atúnz jo anștiút că pot
înotă //

rus sergėj
dójzprezeči [ani]

jerám la școálă

5

jerám la școálă / și sora mea are pătru ani jumătate / și jará la școálă /
cu máma // ja cîn făcă léctia a zís că jásâ afără // și s-ă...a isîn afărâ / da...la
grădińiță ári um prijeten / unú cel mai bun // máma lui tot îi...jeste învățătoare
la școálă // s-a loat cu dínșu di mînă și s-a dus acásâ // s-a dus acásâ și s-a
mărs și la vesínâ sâ sjárâ méri // la...cîn a suná la repáuzâ noi îi cătám pisti tot 10
/ și nu jerá // nu șteam úndi sâ mjerím // am mărs la grădińiță / că jerá
aproxápe // tot nu jerá // ci sâ fásem? m-a çerúpi míni di la léctii și...catám //
am mărs pisti tótul / da cîn încoło / la áltă léctii jej vineá // pi sub gard
amîndój / noi mereám...sâ li catám înańtea lor și angîndípogati s-o dus acásâ 15
// și mereám înańtea lor / da jej vineá de mînă pi sub gard acásâ / cu
buzunárile plíne de mére / vineá încoá // cîn ne-a văzú da jii sâ bucurá (!)
și întrebá "úndi mére?"
da noi zíceń "sâ vă căutám" //
cînd am mărs și cîn le-a tras o máma di bătáje / áltadatâ nu mai a făcút
așá //

20

púju dína
[am] únsprezeči [ani] jumătate

NOTE

¹ În povestirea informatorului Ion Bulbuc [-VIII] intervine soția, Eugenia Bulbuc [-VII].

² În textul informatoarei Eugenia Bulbuc [-VII] intervine soțul acesteia, Ion Bulbuc [-VIII].

³ Gest explicativ.

⁴ Gest: își suprapune palmele.

⁵ Gesturi explicative.

⁶ Informatoarea, impresionată, lăcrimează.

sátu ísta-î tăt di răzăs

5 Ūjti-aiîşî de-a rîndu sîntiém // scrîpa / da // ásta îe famílie di rădés /
de-a lu ştéfan şel märe //

[În sat mai sunt familii de răzeşi?]

 mai sînt // dă cüm! // famíl [k] sátu ísta-î / tăt di răzăs // dă iásti
famíli-amú ucrájineánâ / s-o-amisticăd di mûlt / şî nú... // dă // da aiîş sáti di
10 răzés / sîntiém númai n-oi îîzéstlu / rŭópĉea / baníla / şîudjĕiu / crásna / şî
dóuâ pătrăuţuri //

[Şi care dintre ele o fi cel mai vechi? Toate sunt la fel de vechi?]

 toáte-s la fel! da vidlés că...răzés nú¹ sînt... /răzésî-ş núma...nói
îîzéstlu /ŕ...rŭópĉea /şî-n búdinis sînt /vo cît'avà famíli /ĉ/sejalánt îs ţărăni //

15 [Ceilalţi sunt ţărani, da. Dar ştii ceva despre istoria satului, de când
o fi?]

 di cîn o fi nú mái iásti... // nu mai ştiu io // uítáz-vâ / bisjĕric-âsta á-
re-amú / noi sîntiém di súti de-anî / bătrîni // şî ja îe ársâ / a trîileá uárâ /
făcútă / şî...am întrebát pi príuotu / dîc "úndi îî?... / iásti vo îistórii di cînd
20 îî bisjĕrică?" / dîşî "trébî sâ fîe da n-ám găsît" / zîşî // d-apĕ sînt uáminî píşti
sútâ di-anî / cíti-o sútâ şîdej di-anî amú / o murít ónu nu dîmûlt //

[Da?]

da // şî...nú ştîi // di cînd îî bisjĕrica //

[E veche, veche.]

25 i vĕkî //

[Cum de-o fi ars celelalte două?]

 òárs / jará uŭó báb-acólo / trŭparnişîţâ / cári loá sáma / o lasá vo
cíteáva lumanári aprîşî / şîni ştîi cum / ş-o cadút / şî... / o-ars // dă / că aiîş
o luptát ştéfan vódâ / de-aiîşe...pînâ la grigóri gíca vódâ / la polónea // îel o
30 arát aiîşe...o şamanát gîndâ //

[Pe aicea o fost Dumbrava Roşie?]

 dumbráva róşe / dá // dumbráva róşe cum îeş de-aiîşî pîn Jă...la
şernăuúti // pi şeja párti //

[De unde știți povestea asta?]

acúm o povestí / ne-o povestí tót bătrîni //

[Cum?]

cum?! / iel o arát cu dîșî // cu lěșî šéjă // ș-cu tatári šéjă // štéfan šel mári // Țo arát / ș-o saṃanát gîndă / ș-àcúm mai jěsti // stejári šéjă // dă // ă! iel o fost ũ Țom...cam puțînî Țăminî...

5

[Este vreun stejar care s-a numit stejarul lui Ștefan cel Mare?]

jăsti / da nu știȚ ũndî / ășála-m pári că-i_îm basarábęa // dacâ nȚ //

[Da' aici în Valea Cusmin?]

poátî s-șîjî / dà nŭ știȚ á...jęgzáct // dá-m basarábęa / dȚ sînt / să-ntînd deálurî //

10

dumítru scrípa
Țóbzěștrîj [de ani]

o dat într-un șant

jará dȚoi cu mașîná // cu mașîná de-ástea šî discárcă sîngurî / cărá níștî pkrâ / nu știȚ șe // șî jěl s-o dus înăjînti šî / o dat într-un șant // cu mașîna k-lerá plioáij // șî mașîna ō...o scapát cu dóȚă roț în șant / šî bocsá / nu mai puțéá scuátî // ș-o vinít așélalált di dinapój / șî l-o lęgá-să-l trágă // șî jěl... š-o făcút / š-o dirłés / cŭ...[k] cum jará cȚ-o mîná pi volán / ș-cȚ-o mîná pi Țúșă // șî de-aiš cum pliuȚă / s-o lunęecát / šî / o scapát / mîna // ș-o vinít în șant / šî...o trłęcú rȚáta píști dîsu // șî j-o rup šîra spinári // ș-o zácút aišă dój anî šî šápti lunî // la mîní // fimłéi-sa s-o ășát / cu áltu s-o luat //

15

20

[Același]

fin

25

îl sămlîjî / cîn îl sáminî // așá // vără așéjă... puțîn jásî / că-i... // acúm a dójleá an jęsî fînu // îl cosěștî / io l-aȚ cosît an / di [ε] di trij Țorî // ș-a pátra Țără ō pașcút váca // câ pómîntu l-aȚ gunoij bîni / șî l-aȚ lucrád

bíni / ș-acúma jo am...fin / cosít žios / da...la noj o brumát...di trij žor!
acúma // cartófilí j-o brumát / fasófilí... / popșóju i mai suferitžorí / și
cu-ásta ne-ocupám / cu víti / cū...

[Care-i toată munca lui...]

5 fin / mun [k] múnca luj...[e] l-an dat žos ástăđ / l-an cosít // acúma
l-împrăștij / frumžós // dacă-î vrjémi dóuă trîj díli / sâ žusúcâ pe-o párti
/...trébi sâ-l întžórš pi šája párti // cu hrébla-ntžórš tăt / frumžós / pi šēja
párti // dacă s-o žuscát bíni /..pi-o párti / și s-o uscát și pi šája párti /...la vo
pátru / šíž žili / il punjém im prepeleác // prepelés úite-avžém² / tăt im
10 prepelés // ș-stă o săptămínă / o săptămínă žumătáti / sâ usúcâ bíni /
ș-pi-órmâ-m pžód // cu-ásta trájéž vítili // n-aj cu ši áltă ševá //

[Din câmp cu ce l-duceți?]

ă...cu cărúti / cu mašina // àpi...acúma aų fižicárj-apruápi / lîngă
cásâ / pomíntu //

15 [Mai demult nu l-aveați lângă casă?]
aveám / tót aveám // ásta-î pomíntu nóstru / lîngă casâ // aveám mai
mul pomínt /
[În deal, unde aveați?]
și pi deal / am avút pădúri / žō...o fálši și đěši / a prájini / cuž zîšén
20 nój // amú ljémni cúmpiri //

[Când aduceați fânul de la deal cum pregăteați căruța, ca să încapă
mai mult?]

ě! noj iŋcărcám cíti-o toánâ ši ševá / di [r] di fin pi cărúta //

[Cum făceați?]

25 puneám ŋ...níšti raštoáše-așă... / intíj únu de-a curmedíšu / ši
tp-ašēja parút // de-a lúngu / džóž // lžagáz bíni / ši-ŋcărcáj...

[Oricine putea să-ncarce carul?]

cum! / puteá s-šíj žoršini / da tot cárī... fermáni / cári šiijă // ríndu la
carúta / ca...dacă nu...un trăctor adúši / orj cu mašina // [...]

30 [Cum se făcea un prepeleac?]

pi prepeléž da / il bažlém im pămínt / ši-ŋšepém di žos cíti-oljácúta /
cíti-oljácúta / pi-órmâ mai mul / mai mul / ș-ápă vîrším súš / fásj-o căpt'ítă
búnâ ši / šédj-o săptămínă / sâ žusúcâ bíni / ș-ápi [k] pi-órmâ / c-álfelj nu-l
pos žuscá / jo l-an dat ástăž žios așá di mári³ / ši vjérđi / aística tre sâ stăje o
35 săptămínă / ca sâ sâ usúši // dac-a ši căld // ši dac-a ši tot așá pžuáj / -j
griéž //

[Același]

cînd_încîșepîă sâ fiĕti / fată acăsâ // ĩiĭ / amú cîn ĩără...di méĭi /
 di-nțarcát sêĭa / uoĭli le da la stîna / și méĭi i țînĭă acăsâ / uáminĭ fașă cáreș
 ĩn_cári / fașă cíte-o stîna // pŏhtuĭă mai mul_pomînt / și...țînĭă uoĭ / [ε]
 vără uoĭ // lua di mai mŭlți / că uoĭ mŭlți tări nu țînĭă uáminĭ // cíti ší_đĭéșĭ 5
 / pre mŭlt // și li da la stîna și / méĭi i creșĭă acăsâ / [ε] dă la noĭ / tări
 mŭlți cu uoĭ nu sâ ocúpă / aéșĭa dim_pă...pătrăúturĭlĭ4-àstelálti / țărăni mai
 mŭlți uoĭ sâ ocúpă ĩeĭ //

[Aici nu se ocupau mult cu creșterea oilor.]

nŭ_mai_ĭară așă di mult / știz_di ší? / că ĭară tot...tŭmea deásă / și 10
 pomînturĭ puțĭnĭe / și nu ĭ-ațunțĕă // trebĭă s-ári / sâ sáminĭ / aĭĭsa n-árĭ
 vŏĭe și / și la uoĭ trebeă păscătŭŕĭ /

[Nu aveau ĭmaș.]

n-ávea ĭimás // la noĭ păscătŭŕĭ nú-s așă //

[Nu!]

nú // úĭti ĭq-am búcățĭc-àsta ș-az_vadŭt-o aĭĭșĭ / și váca / júŭca ásta / ĭĭ
 vác-amú // priponĭt-o ĭn // ca sâ nu toložáscă tăt deodátă / ca sâ...sâ am
 pĭnâ-n_tuámna / și ĭĭ mai dau o țĭrâ-n_grajd ší... /

[Cum se făcea stâna?]

pĭ-un_cîmp unĭavá /

[Pe un câmp.]

pĭ-un_cîmp //

[Cum era stâna făcută?]

cum? / făšă ō...ŭgrăditŭră / cît șideă uoĭle / acupeŕĭș / și úni le mulžé
 // ș-acoló-n't/k'agá cáșul / ší... 25

[Acolo făcea cașul?]

acoló //

[Cum știa cât caș să dea?]

ăpăĭ...cît ĭz_da di la uáĭe / ĭel o mulžé / și videă cît lápti ári / și
 socoteă / šíș / șási kilogrămi-z_da / pi vărâ / di la ũna // 30

[Același]

- m-o-mbatrînit naçázu // iq-am foz_diportatâ im_pátrudêc / im_pàtšûnu // inajîntî dĩ răzbuoî // am foz_diportatâ / in_çazahstân // ši jarám_î cu dóo dĩli pînâ-n nuntâ // ě! mîrili mî-o ramás / tăt / tăt / tăt / ě-o fost
- 5 prigătit di nuntâ / bált-aşá o ramás // ši m-o suít pi trîen / ši nî-am dus acoťó / [e] iel ō...aflát cá / úni in_cári párti ni dúši / o dat ca sâ nî prîndâ / sâ ma scuátâ di-acuťó / ši cîn cólo...s-o-ntîmplát razbóju ši / niš dĩya di az nu-am vadút // ši m-an_duz_dipî vadavuoî // cū hom cu copt'î / in_î la stat // k-jěl o fost luat la trudavóe / ármî / ştiť / lā fábrica di monítiĵe // c-acóťo
- 10 cîn am ažilúns / tári o luát_î...ş-o-aliés / fiĵeti / slóbidi / pi mínî nu m-o putút_loa / cá iq-am avút famíliji mári / tátâ bătrîn / māmâ / ši şápti frať // äĵ kar aşá...fiĵeti // am_fost in_cásâ şápti // ši am trăit_î cu_şâ_spûni / di la dumínica mári / sâ-s_cîştîz pînea / pi járnâ / o fos_cam...grĵeu / cá noi nu ştigám ŝe-ĵ ašéĵă nŭormă // á lucrám / dā / cîs_ne-a scriĵi unjavá cá nú /
- 15 habár n-aveém // cá nu jarám in_văťat_cu_cothuóz / cu de_aeste // ş-ápi nî-o-nvăťat_î naçázu / ši m-an_suít pi trăťurĵ / cá nu pŭťiám întreĵin_ă / aşá o famíliji di mári // pi frátili ŝel mai mári dicît mínî l-o omorît tráctorliu / o trecút un tractoríst nu ştiĵá bîni / a mîná / ş-o trĵécút pisti jĵť // ši l-o homorît // ş-am rămás ioŭ mai...mári / dĩ dóuâ [k] di şápspredăşĵ-anĵ / nŭ ĵ-avĵám
- 20 /cîn m-o diportát / ši dĩ dóodĵšťtrĵi / m-am mai întŭórs / c-am márs dupâ dĩŵsu / máma o dĩs / cá nŭ ştiĵám cá mai ni mai vidĵém aiĵŵ / pomîntu // an_gîndît c-acóťo ĵe rămîn ĉĵáreĵe // ši...şi mî-o spus dĩŵi "mĵérĵ că-ĵ gospodári" / cá fimĵĵĵa lui o murît di fuámitiĵ // copĵi ĵ-o luĵát la stat / únu...ĵáste / o gaŝit / da ŭ / únu-ĵ mŭort / da únâ o luát-o acúm ĉínĵeva di
- 25 súflit / ašĵĵa-ĵ pĵerdŭtâ / nu s-o mai / nu s-o putút aflá / ši gáta // ši...tot in toám-n-ačĵĵa únjavăĵ zvónŭ-o fos_că ĵĵĵ...romîni / s-ar dúŵĵ-acásâ / da n-ŏ dat pi fáťâ // d-ásta o fost aşá ca mŭťĵĵŵti // cá tári bîni lŭcrám / noi jarám mŭŝitŭŕĵ / poťóni mai jmĵĵĵerănĵ / mai o lucrát / mai n-o lucrát / da noi...cum aiĵŵ // ĵiĵ gîndĵă / s-temĵă di nŭoĵ prîma dátâ / cá noi sîntĵém aşá
- 30 níŝti di ŝĵĵ ŝi-mpuŝcám in_fúnâ / ši cîn o vadút c-aşá di tári ŝe muŵŝím / "da ŝ-az_lucrát" / dĩŝĵ- "acásâ ? // c-as_fost colăŝ aiĵŵa" / colăŝ in_sámnâ cá...bŏĵĵrĵ / marĵ / dā dĩĵ "noi tăt lŭcru / ŝi ni dať / ašăĵa ŝtim" // ş-aş-ám lucrát / şáşĵ-anĵ pi trăťurĵ / ši m-an_dus dipe dĩŵsu / ş-am fuŵit de-acó-lo-ŵcŏăŝĵ / făr di áťĵ / făr di bulĵetĵn / făr di nimíc // ş-pi drŭm / nî-o priŵs
- 35 a controlá / nu jará vŏĵi lĵngă grániťâ / noi ásta nu ştiĵám // ši cîn ne-o

...poprít / jo am̃ [ɛ] jarám gravítâ / dĩc "úni? // cã vreu sã...nasc " // ři j-o
 dĩs la strujníťâ // ři m̃-o dat drúmu la ĉernáut / la strujníťâ / la strujníť-an-
 stat o dĩ-ŋkísâ / ři ĥ-o da drúmu // ř-o vinít acásâ / ři ñ-o lua la-ntriabári / ři
 ñ-o dat buljetínje...î...aĩś pi zŋónâ // sã trăĩm // k-jarám tãri pàťăt // tãri
 pàťăt jarám // am facút mări // adĩca cuŋsã spúni...la statŋ / o mări răŋutá-
 t̃i-am facút // cã párcã am fos fãcút muárĉ/t' di ŋóm // cari-o imblát cu
 řpiéculi / cu dĩ-ásti // pe-aśēja nižŋ n-o-ntrebá / dà dácã-i diportát / dĩŋ
 cazaśiťâ nu m-o slaví ními // tot cazaśiťâ // řĩ dúŋa dĩ as / is persicutátâ //
 mĩia m̃-o triacút ápa / pĩ ŋogŋór / ři ĩm-trebuĩá sã mã skĩmbi ĩn áltâ párti
 ŋoljecútâ / mã buniřŋór pomĩnt / c-aĩś ĩ...nasíp / ři ĉe // nũ mã o vrut // ři
 cum s-o bagát mižĩiařa / ř-o luat pi dĩŋsa ke-i a ĩĩ // o ĩsurát fiřór-su / ři
 j-o dat ca sã pũĩ cásâ / ř-ařa řĩni mã dipárti / da ĩĩ pi míni m-ŏ...strĩŋs
 aĩśe ři / greotátĩ // am dĩstúl c-amúř mãrg ĩm-pãmĩnt // am dĩstúl //

[Da' de ce v-a deportat?]

matá nu řtiť / ařá pĩnã-ŋ răzbŋóĩ / aĩĩkã o alés cã...sã dúcã o sérĩ /
 ř-sã nãhodeřascã ářtia // nu jo nú řtiŋ cã / ĥ-o gařit ĩn áĉĉe cã nu řĩntĩem /
 vinovát / nũ //

[Mulți români au fost duși.]

mũť / mulť // da puťĩni s-o-ntŋórs // ařá s-o-ntŋórs řtiť cum?! / cum
 s-ar maĉiná / ři ŋŋ-graŋúnti o sãrít // atĩta o rămås // vã spun driept // tãri
 puťĩni [ɛ] ŋe-am ĩntŋórs // dĩŋ famĩlia ŋgástĉe / o venít ři řrãťi / dĩ pi...jo am
 aźũŋs / apĩli-an dat lóra / ĩndrumári cuŋsã...pi cári trĩen sã víĩi / ři ĩŋcã n-a
 mã vinít pi trĩen bun / am vinít pi řel dĩ bŋóĩ // dĩ...am vinít ĩm-mizėriĩ
 mări // mã scuzát cã va spun / cĩn am ĩntŋórs ařá / jará núma pãdũĉ/t' //
 ĩŋ greotát marĩ / ř-ap-am vinít / ř-an dat aĩś dĩ fuámĩti / acólŋ am pitricút
 fuámitea / ř-am dat aĩśe / ĩm-pátŋřęãpti jará aĩś fuámiti //

scripa aurĩca dĩpi bărbát dã dĩ pĩ...řfĩntĩřki [ɛ] dĩpi tátâ //
 am ĩ fãr dĩ dĩŋŋ řęãptęđĉ [de ani]

[În Kazahstan]

prĩma dátâ ŋe-o dus ca-ntr-ŋŋ-club // řtiť ĉe-i aśēja ĉľub ři ñ-o pus
 ĩŋ fiĩecári cotiřŋór / ř-sã trăĩm [ɛ] famĩlie // cã ř-ávĩãm! / ŋŋ-sag dĩ...lúcruri
 / nimíc [ɛ] doŋ nu ñ-o spus úni ni dúře // s-ni lom / ĉ-am apucát ĩŋ

repežlúni / cu-așéi-am fost / da níŝ nu mî-erá a lya // mă gîndeám sâ mȳor /
da nu-m_párj rîău / di ŝi sâ_năcăjăsc / da na pîn_la ȳurmă / ŝtis_c-o trebuîit
ȳoleácă di făiínă / cari ári [e] n-o strícát / cari-aviă ȳoliácă di ȳunturîŝă tót
n-o stricát // c-amú an_dat îŋ_greuutăt mări // ŝtis_cînd iără razbȳóŋ / dor nu
5 ierá-ŋ_cap di nȳoŋ / câ noŋ [e] iarám sîŝi străiín // sîŝi di romín // [...] iarám
ramăș cā púji di la clóŝcā // ŝi ȳobijnuiŝ_ŝi cu múnca / ŝ-cū la cāsă...

[V-a făcut case?]

ám...grijîť níŝti căsî ramási / ŝtij / di la...ŝíni ŝti cā uñe-o márs lú-
me-așéŝa // ŝ-am reparát-o / ŝ-an_grijîť / ŝi_n_e-am_î...hotărîť sâ trăiím
10 într-îns_ele // o mai cađút ŝi pȳódu pi nȳoŋ / iará s-ni nađuŝăscă pi tîăť / cā
s-o rup parúť ŝíea // ŝe-î di spus aŝá / párcă nu dorjesc sâ-mî rieămintjesc
un_ròmín / o cárti scríji atîta...de-atîta năcăzurî // ŝi cînd am vînít aŝiŝi...
n-an_gîndít cā.../ da ŝtis_că iará acúm [e] îŋcā stálin trăi_e / îŋcā putjă s-ti
dúcă o dátă // nú o dátă / da di cíťiva ȳorî // [...]

ŝi_mułămáz_lu dumnjedău / [e] mă áflu...párcă...fieriŝítă / ŝ-n-ă_z_dorí
15 coplîji mjei s-pitriácă așéja ŝ-am [e] am pitriecút iou / ióu nú-s așă párcă atî
di batrińă / da di [r] diń pitrićút / greutăt / áp_ť_pót_s-ájbă ŝ-o sûtă di-anî /
párcă n-ăr ŝi-avút atîta greuutăt / cíťe-am pitriecút //

[Aceeasi]

20

[Porcul]

[Cumpărați porc sau aveți scroafă cu purcei?]

avjém // scroáfă cu purŝéŋ / ŝi-î crięŝtiém / diŋ dóo_trîŋ săptămínî / li
dăm sâ mîńîń_cîŝi / [!] îŋ crięŝtiém / ȳoŋ! îŋ hrăńím cu ŝ-avjém // cári
25 au...barabúli / cári pîńle / láptî / cáre cu ŝe ári / așéga hrăńjéŝti // cîn_îŋ má-
ri-l táje / ŝi fáŝi // fáŝi cîrnăt / saltisȳón / paŝtiét / cîŝe sâ fáŝe // ca di
ȳobiŝéŋ //

[Întâi să ne spuneți cum îl taie, cum îl despică...]

ásta nu ŝtíu cu_ŝă_vă lămurjesc / [!]

[Cine vă taie porcul?]

30 da ŝíńi-l táje! / cîn_î trăiă táta / ŋ_tăiă táta / da amú / táje bărbátu //

[Deci știți cine-l taie.]

ŝtíu [!]

[Așa...Cum îl taie? Îi taie capul sau îl înjunghie numai la gât?]

nú-ŋ táŋe cápu / núma[ε]-l spárŋi la línimâ cu coŋítu / ŝi p-órmâ-l grijeŝti ŝi / il pãrlieŝti frumúos / il cãptieŝti / cum? /

[Din slănină ce faceți? Cum o pregătiți?]

â-făŝiém aŝă cãri sâ ŝerbjiém dóozěŋ-di minúti-n...ápă sãrãtã / clocotitã / ŝi făŝiém aŝă-ŝa úo...captím / ŝi o prajím / prajím cu cîrnát / făŝiém gústur / [!] ŝtis-cum! //

5

[Cum spuneți la apa sărată?]

no! apă sãrãtã / po-ŝi spui apă sãrãtã / po-s-spui slătină /

[După ce o țineți la sare, ce-i faceți?]

úo captím / úo scotiém la riěŝi / ŝ-o captím / ŝi pi úúrmã / o puniém / úo puniém cu-úo...pãpricã / ori cū...

10

[Ce înseamnă o "captim"?]

o afumlãm / ori cum sã spuniém // úo àfumãm /

[Din mațe ce faceți?]

ápã dim_mátã / făŝiém cîrnát / cíŝti făŝiém / saltisúon / făŝiém /...

15

[Chiștile cum se fac?]

ŝierbiém úoriědu / í plãmíjele-ěŝte cári ál[ε]be / li-ntribuinŝes-toáti / li-ŝierbi / ŝi mai puŋ acóló mai níŝti... / aŝă s-ăibã gústur / tot li puŋ iñ ...

číŝc-aŝeja ŝi faŝ // nu ŝi pi-úrmã...li faŝ gústur / puŋ čipjér / puŋ sári / puŋ tát / faŝ gústu // ŝi ímpli / ŝi mai-i vrjeŋ / le puŋ s-sã...coácã / dà_dácã_nú / le ŝiérbd' iñ...ntr-uŋ_yas čavã ŝi le scoŋ / cáre cum vree //

20

[Se pot face și puse la copt. În ce?]

înr-um_blea / iŋ_cuptjóri //

[Cârnații cum îi faceți?]

cîrnát / tăiém múŝki ŝi...tăiém pim_maŝínã / puniém čipjér / ŝi faŝém tot di...pi gust / ŝi ímpliém cîrnátã // il puniém pîn-a dóya đi s-sã úusúŝi-oljácã / p-órmã...ál afumãm capt'ím aŝă-ntr-o timperáturu-oleácã mai mári // ŝi-l prajím / cū slăninã / cum faŝiém_noi / ca di úobiŝeŋ /...

25

[Din picioare ce faceți?]

noi faŝã_raŝitúri / jo ŝtiu cáre cum...

30

[Cum faceți?]

li tăiém / le spălãm în apă-aŝă / caldúŋã / nú ŝerbínti cã cléju ŝela pi-órmã sã_pjérđi // ŝi le-ŝierbiém / puniém înr-îŋŝele tot aŝă sã_ăibã...gust / ŝi [ε] aleŝiém / ŝoláněle frumúos / cárneŋa / ŝi puniém...s-sã príndã // ŝi farfurí //

35

[Șoldurile cum le pregătiți?]

șuōld...și sâ vâ spun! lo / noj o párti puniém la cîrnăț / da rîestu-ășě
/ fâșlém tușuōņs mai mûlt / amu-ó jașít / și fâșlém tușoņsile-àstea / cárnja
ō...

[Cum se fac?]

5 cuņs-fac!? // tai cárnea / bucațielī / și puī / o puī iárâ ĉipierī intr-îņsa
/ puī sári di pi gust / li puī îm bôrcănġě / și li ŝlérz pátru uárâ / și pi-urmâ li
conzervăéz / li dai la rġēșġ / ș-atîta // și cîn is trébi / aġ cárnġ proăspădă //

[Din cap?]

diņ cap sâ fâșġ...păștiéd dă / io-m fac tot rașitúrġ mai mult //

10

lôġin avréġja
pátruđăș [de ani]

în ajúnu ánu lu nou

15 înajînti di crășlún fac repetîțġ cîțġ-o săptămîná dóu-așă sâ strîņc sára /
șġ-ăġa fac repetîțġ / cáre cu malăņca / așă / cari cu uo jġénġe / brîņcoviénġe
/ faș bġănt / ímblă / d'e-ănu nou ímblă sára în ajúnu ánu lu nou / ímblă-i
primăsc / î...uăménġe // d'e crășlún iăr îņ sára d'e an [k] d'e așlún núma
ímblă / și

[Care umblă, și cei mai mici și cei mai mari?]

20 tăț într-o sáră ímblă / la noj nu ímblă în ajún sâ ímble băġēġ / și di
crășlún sâ ímbli uām'ini // tăț într-o sáră // că pġéntrușě / cġ a nóștrġ
uăménġ-așă cari ímblă mascăt / dipi băġéz nu sâ iēu / sâ-i spârġe / nu nimícă
// fiġecári ímblă pġē / pi línġea luġ // băġēġ ímblă / s-fác-a lġor // așġja
plășlérġe cárġ-au / și jġstălănt mascăt / așă ca di uobișġ // mălăņs nu sâ fac
ca ġálti sáti-așă / s-sâ fâcă uūrș / ș-așă // sâ-mbrăcă mascăt / șă-mbrăcă-ņ
25 háġġi búniē / în álti sati fiēl di fiēl dġē...cotriénġe-așă mai rufuăsē / da ásta
nu // jġi sâ-mbrăcă-ņ háġġi búniē / núma sâ punġēvâ o máscă pi fâțâ
uárecărġ / cā s-nu-l cunuăscă / ș-atîta // și iēu...harmónicu-orġ iēu șevâ /
ímblă únġe-s mai mûlt / únġe-s uāmġni-așă gospodărġ / úndġe-s fiēti mai
mûlt'e / ímblă / iġ primăsc íņ cásă / no-áfărâ sâ žuășġ // ímblă s-o
30 dizbracăt / i-o primít frumuōs / ē! i-o trecút la măsă / žġuăcă / sâ pitriēc /
și...așă trec / șarbatóřile // [...]

[Jienii cum sunt îmbrăcați?]

da jġénġē...d'-ásta mai voiénġġ cum așă cu mġedáli / cū dġ-áste vġ-

dîeî // [...]

[Cine îi învață?]

îiî au mai d'i d'imúlt / cári o rămás / vidjés_că...śíni sâ ȳocúpă / [ε]
ajésta o ímblát ánu jésta cu cáreva ím_bándă / śî jej amú ś'íu pjésa / śî [ε]
la ánu dacá cáreva nu ímblă / ja pi śéllànt śî-l íváťă / śî îiî sâ-ŋvátă //

5

[Au caiete scrise?]

da //

[Aceeasi]

ȳúša

ȳúša // î...încépim.../ da / di la scínduri / íntîj_ē...razmjéru / cîť
îi...cum...marímea / da // śî...pínâ la a crojî // li crojím / cuŋ_dîc / le-aliégim
cîť mai fără člóturî / fără...lje...li žalujiím // pj-o párti / pę-álta / sâ fíji žalujiíti
// śî li dăm íŋ_stanȳóc lă ȳopjeráťe / dácâ ȳúša-ĵ cu taflíĵ / dácâ-ĵ cū...stlécle
/ la frézľăr // múlt'ę // íntîj lje... le-ŋsamnám śî lĵē...cum tánea⁵?...[ε] la
daltujít⁶ / la daltujít / da jo dîc cā daltujítu tot di múlti orĵ íŋ_pčícā daltujítu /
di múlti ȳorĵ // [...] li daltujím / dup-aśéja li dăm la fluári // fluári mai đîśém
cîn_î...la bjéťâ / la fĵeréstĵ // ajíša la úni stlécla víni // la-ŋclejét / śî...dupâ śi
le-ŋcliĵém / li batĵém pjéni ĵárăš pim_pľăť lă...strîžĵém íŋvîrstát lĵ /
lĵ...vidĵém dacâ-ĵ drĵept / sâ nu sâ śíĵĵ horťĵš / li męsurám bîni / śî li žalujiím
/ śî ĵárăš la ślifȳóučă / cā sâ fĵĵē... // dup-aśéja di cantujít / ĵárâ sâ fĵĵĵ...pi
pľăť / śî...da / falťujítĵ⁷ / úni víni brȳasc-àĵa...ȳúśĵ //

10

15

20

áťa vlad dragomirnovna
ȳópsrăđăśi [ani]

mămálĵa

mămálĵa // fĵĵrbĵ ápa / śî...puĵ fĵĵínă / sári / oléacâ di margarín /
cînd fĵrbi ápa / cať sâ mięstĵ cîť mai mul / sâ nu fĵĵĵ bóťurĵ [!] //

25

[Cu ce o mesteci?]

cu culiśĵĵu //

[Și când e gata pe ce o pui?]
o prăvăljés pi fund // fundiš ʔór //

[Cu ce se mănâncă mămăliga?]

mămălgă / cū...cu brîndă / cu smîntîna / sau...brîndă di ʔáji / măcár
5 câ n-aviém ʔoǝ [!] dā /

[Aceeasi]

brînză scuáptâ

brînză scuáptâ / brînda púnjem...strînzîem smîntîna / și brînză
10 punjem oleácâ la-ȋcǎldî / o púnjem î ʔálâ / ș-ʔoliácâ kișliác-adiácâ / îl
punjem la-ȋcǎldî / pușîñ s-sâ-ȋcǎldâscâ / pîn ʔ/ĉe prîndi lél // și...pus la
scʔopt /... cum noi sára / pîn dimîñjă [!] lom brînză //

[În ce o puneți să se scurgă?]

îñî...bînt / în...bandáj // sau...

[Se face și brânză cu cheag?]

15 cáș ʔ?

[Caș, da.]

căș...nu preă făcem noi caș așă / fașîem...lápti á cru / da [!]...tótuš...

[Cum faci dacă vrei să faci unt?]

alég ʔ smîntîna / o pun ʔm_burcánî / și...smîntîna sîñgurâ o pun
20 lă...zbatút ʔunt // ș-ășă...sâ zbátî...îñ dóuăđēz di minúti / diñ_holodîñic /
îñcâ riĉĉi / câ nú đeodátâ / or a dóuza or / și pînă să zbátî bîni dóozĉĉ di
minúti [...] făcem úntu dim_pátru ʔóki jásâ uñ kilográm di ʔunt //

[Ce rămâne la fund?]

dărâ //

25

[Aceeasi]

cîn jaram mícâ

cîn jaram mícâ / noi am foz la mári / da / jaram [k] aviám pa[k] trîi
aviám // am foz la mári / lă oĉĉácovo / la ʔodîhnâ // și...jaram cu frátile / și
cu ũ ʔunĉĉés am márs / și doǝ viérĉ / tot đodátâ cu frátîlî și mai mic / noi
30 jaram đodátâ / și...parîñtî / mamíca / tatíca / s-o duș î...pîm_magazîñĉ / [ĉ]
ñ-o lasát cu mʔóșu // și noi jaram ʔobraznicúť / pi mári aņ_stat lîngâ móșú
/ cît aņ_stat / móșu-a adormít // móșu-a adormít / și noi ca copîi...ni jucám

cū juáca cū cářu / ři najínti ři...am îņșepút a alġergá / ř-ařá cá nġ-am
 prapădít [!] // řel mai_important că...atîta păřínři nġ-o catát / s-o spăřeăt / s-o
 gîndít na! undi sîntġém / da noġ nŭ mai.../ atîta párcâ mġ-adúc amínti ca pin
 vis / c-alġergám pi mářu mări / ři / înaínti pînâ nġ-am [k] nġ-am dus îņcôlo
 ři... / nu mai řtiġám // řinġevá / řin mînti cá ũ ħom ġará pi mărġinā ařá / ři 5
 tări sâ ħuítá la noġ ařá sâ ħuítá / da noġ ni uġtám / dġři ħómu ísta sâ úitá
 ařá la noġ / da řeř o vađút cá noġ sîntġém fără stapín / ř-alġergám / ř-alġergám
 dimŭřt / ři ġarám sġngurġ // řel tot ... sâ uġtá la noġ / tot sâ uġtá / ři noġ am
 fuřít dip-řeġ-am vinít înapói / ři řel ġářăș sâ uġtá / ři tot párcâ ni urmăřġe pi
 noġ // đġc "vġez ře-ġ ásta!" / da ġo mă gîndġesc cá řel o vađút / ři...pîņ_ la 10
 ħúrmă...cum / cá tót móřu párcâ ħ-o vađút prġma dátâ / nġ-o ġasít // [!]

[Aceeăși]

s-o curġentát

m-an_dus cu frátġe / ġo ř-táta / ři...ři...máma // ři prġma đġ / an_ġăsít_ 15
 pġ... amîndóġ frař a mámi...acáša / ři únu s-o dus la lŭcru / ř-únu tot //
 amîndóġ s-o dus la lŭcru // ři cġn o vinít únu...o đġs řa prindġém pġăști cŭ
 corġént / ři...cġn o mġers la pġăști s-o curġentát / ř-o murít //

[Cine?]

frátele mámi //

lupășcu andriėj ġóřgevič 20
 dóġspriđěči [ani]

NOTE

- 1 Sořia informatorului vorbește îņ șoaptă, încercând să aranjeze masa pentru a-ři servi oaspeřii.
- 2 Tușește.
- 3 Gest: 50 de cm.
- 4 Este vorba de două sate vecine care se numesc Pătrăuři.
- 5 Se adresează surorii **sale**.
- 6 Informatoarea ezită ři atunci i se sugerează termenul de către cei care asistă la înregistrare .

PROBOTEȘTI

(comuna Târnauca, raionul Herța, regiunea Cernăuți, Ucraina)

Înregistrare: 1992; transcriere: VP

fînu

- 5 dăcă bunăgără ... mîni-î vórba de mers la fîn // trébă să cătăm coása
[!] / s-o bătiém / s-o prigătím / na! că-je pğáte-î zvîrlită-n po [!] acolo stă /
n-o trébuiț // și mșerșém // și-nčepém a cosí // prima dat-dúpă-țe-l cosím /
brázde-așă făcém frumós // pe urmă dacă tímpu-î frumós și-î vérdé / lășám
10 doyă tréi zîle și pátru / după cum îi iárba dí ... fînu de gros / í ... vèrdéăța
// pe urmă-nturnám // dúpă č-o-nturnám / ș-vidém că-î uscát ... / loam ș-fă
[k] l-ădunám / ș-făcém vălurj // dúpă če făcém vălurj tăt frumós / ș-făcém
căpít // așă cum sî spun ęđ ... / căpít așă ... să fac // și pi urmă / după če
făcém căpít / dacă-î a nóstru tăt / bunăgără am búcățic-ačéęa n-o dat-o
níje / am făcút căpít pî dîńsa / iew cărúța / și mă duc [!] / și-ȋcárc / ș-adúc
15 acásă și pun ȋn stoc / și prigătlesc jernátic pένtru víte //
[Căruța, când aduceți fânul, ce faceți cu ea? O mai măriți?]
à dá // puném așă ... pátru parj pi dîńsa / acolo pi cųoș / fűnię de
lęgát / drúcu čála căre să vidém ca di lemn lęgát la mįjloc / ș-na! ca s-să
tűje să nu-l perdém pe drum / că-î műńcă //
20 [Da' cum numiți parii aceia?]
lăturáš // așă să spúnę // așă un fcel di ... curmizîșęrj [ε] lăturáš //
[la spuneți, astea care le puneți de-a-lungul cum se cheamă ...]
lăturáš //
[Așa. Și de-a-latul?]
25 curmizîșęrj // ș-ajstálánt // drűg //
[Ăla unde se pune?]
ačála să púne la mįjloc d'ě legát // da //
[Și cu ce se leagă?]
cű fűnięă // drúcu cu fűnięa // áp-am spűs că drúcu // fűnęa o legám
30 asta cărúța áre o ȋnimă // pűsă // așă víne căre condúče rőtîle // noi fűni-
ę-ačée o legám la jumátate // oȋ căpăt víne mai scurt / úne vine drúcu // și
dįncgáče úne-î trásă [ε] să áib-o cúmpîná / ca să nu să prăvéle drúmu /
doar la noi nu-î trotoyálă / sîndęálurj / sînt váj //
[Și ... tot așa ca să nu se prăvale, nu-i mai puneți și altceva ca să
35 țineți de ...]

ă! cîn vîne ape-avém únu cáre mérge / únu mîná cǎl / bôu / cîe áre
jel acólo // şî únu cînd yéde că-î vále de-amú oleacă şîne cărúta / ca să nu
să ...

[Cum, așa cu mîna sau cu ce?]

nu / di fúnîe aşá // cu mîna sau cu fúrca aşá cumvá ... / cu grálea /
cum să spúne //

[Dacă se prăvale, ce puteţi face?]

ci putém fáce?! dízlegám ... / înapó / puném fínu grămăgúará /
şî-ncărcám din nŷōu // să-ntîmplă că să prăválă [!] //

[Şi pe urmă îl aduceţi acasă ...]

l-aducém acásă / ş-pe urmă-acásă ... făcém pŷōdină // acólo púnem
níşte lémne jŷōs / ca s-nu fîje la pomînt s-nu să strîce / s-áib jel áer dísup
// şî-l cládím şî ... / pînă sus // sau dácă jéste îŷ sará / úne-avém cum amú
stadó fácut / îl puném îŷ stadŷólă // ... îŷ gráj / sau îŷ sará / îŷ grajd //

mărandél vasíle
şáizec / şî ŷopt [de ani]

o găst uŷ şárpán grŷos

hélga nu [r] nu múscă // nu fáce híca // núma şárpilē acéj ... dácă-l
zădărásť cumvá / jel încárcă pŷáte ŷ [-încă] ş-s-súgă // da ŷm pŷáťt aşá / ş-pe
lă vîte / pē la vaş / c-am avút o vácă ... cîn jerám mic copkíl / la máma [!] //
úndi trăiém ŷ / ŷáltă casă / nu ajîc [!] // s-o-ntîmplát aşá c-am avút dóo vaş /
avxém bōj / gítáj / e! na! / váşile durneá ... mai afără / mai ŷŷúrâ nal cum
erá najînte núca amú ... şur / gospodărj / frumŷásă aranjátē / mai
potrivíte-atŷ jal făcúde nujéli / ŷs cu lut ŷ ... / tamán atún[c]ea ...
s-o-ntîmplát aşá / că şîn ménte nal că doar de jerám tŷt mărişŷór na! / di vō
... ŷopt anj / nóŷă / j-aveám // s-o-ntîmplăcă vác-acéje ... nu prea avé diŷ
... tr-o ŷíjă / láptj // ē! di cî dumnezăŷ sfîntu! // cēlántă dădeá trēj // da úna
nú // ŷz nú-j / míne nu-j / pojímíne nu-j / da din cē ... cam ráge // doar
d-ăea ... cu mînzát / ştiŷ întărcátă de-amú / n-ávege gítáj // întărcă gítájlu //
di cî ráge / haj az / haj míne / măj cē-j ... măj! na! // máma ... s-antrebá /
j de únu j de áltŷ / da àcēj mai bătrîŷ spúnē // "măj copkíle" na! cum
spun la cēj bătrîŷ / lă ... la nevéstele lor // "măj copkíle! să n-ávez voŷ vō
... vo cāvă pe-acúlo / zădărj voŷ şárpe / úna álta şî / sî-j súgă lápteŷe"
îŷtălég? // e! bun // cu tímpu-aşá jerá gunój na! strîŷ acólo / mai vek //

gunóju / ɣi nu dovedé na! / gunóju ɾamás atúnĉea ... copkíji níš // ĉinĉ
 copkíji la máma na! // táta atúnĉa luat cū ... / ɾǎzbóju luat ɣi / niĉ az nú-i //
 hǎi s-scoátă gunóju ĉála // ĉin o scoz gunóju šála cu cáru na! // tăt gunóju
 ĉ/šála // s-fac curăţăne // 0 gǎst uŋ ɣǎrpár acóló iŋ gunóju / poat nu credet
 5 [!] da iŋga jo că ɣi mínte cí ná! // o gǎst uŋ ɣǎrpán grɣos acóló / ašála viné
 núma suǵé lā vácă // ma credeat că ... / o povesté máma / spuneă // că
 dupa ĉi 0 priŋs ɣǎrpilē ĉála / l-o omorít / vácă ɾǎǵă // că ie vroie să víje să
 ... / ašteaptă să víje s-súǵă la vácă // o vǎst că az nu-i / míne nu-i / ɾǎǵé //
 10 ǎhǎ ... zíc iŋga úŋe-i boála // da n-a muɣcát-o / nu níic / je núma suǵé din
 ... din ɣi-aĉée // [...] nu ní s-o-ntímlát / iŋga am oleácă di an! da / n-ám
 auzít ašă ĉavá //

gǎjínă vasíle a lu dumítru [61 de ani]

la stîna la imás

[Vă grăbiţi?]
 15 nū / avém sâ mărg / da fíŋc-az vinít [!] ... mă duc / mă urc la deal cí
 / poáte maj víne carivá la brînză / di lun! trepsî ...
 [Unde, brânza o faceţi acolo, la oi?]
 da / o făĉém la stîna //
 [Cum e obiceiul aicea la dumneavoastră?]
 20 nõi mulǵém / nõi iŋkeǵám / il strîŋgém ɣi / ĉin trébú // kemám
 ɣómu / ɣi vîni ɣ-o je ɣi ... / ɣi gáta //
 [Dar spuneţi aşa de la început, de când încep oile a făta. Cum îi
 rostul oilor aici la dumneavoastră?]
 nù cúm! // dác-fátă oáea / vǎi să ɣi ɣómu / [k] mélu-l ɣíne // dàci,
 25 nū-l ɣíne vo ĉitívá zíle ɣi-l táe // ɣ-ápī ... ná! / il fáĉe kǎg / că ... prigăteşte pi
 vǎră / píja ... di // mǔlǵe oáe // să [r] să-ŋkǎǵă // să fáĉe brînză ɣi ... dǎ la
 lúme na! dacă //
 [Aşa. Şi pe urmă când fată toate, unde duceţi oile?]
 úŋe / la stîna la imás // jéste imás / să fáɣ stîna // s-strîŋge grǎmádă
 30 că // amú ány ísta 0 ... nĉepút a fáĉe o ... / o sámă s-o unít s-fac-apárte // să
 vádă je cu ríndu cum li jésă / ĉit ŝe jésă // că zíc [!] că jésă maj mǔlt / maj
 ... // măróg / fiĉecáre / [!] námurli dumneatále [!] ɣtij ... / s-o unít // 0! nǎ /
 las s-fácă //
 ínaínte să dǎdē ... zǎĉe kíle de brînză ɣi ... úna de úrdă // na! / iară

poáte și mai bine imáșu / și măi ... oáța mai sănătoasă // dipinde cum erá
 tímpu ná // da amú j-álfel / amú / de-o bucá di tímp să dă pi yóp kíle //
 [Da' mai demult nu se făcea cu măsuratul laptelui?]
 nu jú / la noi tăt î ... grămádă / tăt grămádă //
 [Nu amu. Când erai dumneata tânăr și oile nu erau la colhoz, 5
 dumneata ai apucat sau nu?]
 cúm n-am apúcat!//
 [Așa. Da' atuncea cum se făcea măsurarea laptelui?]
 nù făcê nēmíc // mulgá la ũ Joc / tăt / ș-ap făcê brínza pe loc / și-j
 dădé yómulu // [...] 10
 [Și cam când se duceau oile la imaș?]
 cîñ la ... la zăś/ce mai să strîngé / în tímpu romîniilor / înalînti // la
 zăcê mai // [...] atúnca la zăcê mai // amú / di-o bucátă / párcă íngă / noi
 amú tót la zăcê mai am apúcat a strîngî // păn s-o făcút remóntu / íñcu-
 ló-ncóacê / tăt la un Joc / s-o făcút // 15
 [Și de acolo când le aduce?]
 la vînerăa máre să dă / la pájšpe octómbre / să dau //
 [Și acolo unde le duceți cam cum e? Ce faceți, construiți ceva
 acolo?]
 dă cúm // să făcê yocól / să făcê stîná di stat dí ... / făcút aculó / 20
 îñ prigătít strîngá ș / na / di dat aculó // áltfel nù-j cum lucrá // treb di făcút
 cává / și de prigătít //
 [Acolo la stâna de stat, câte încăperi sunt? Mai multe odăi sau una
 singură; unde stau oamenii, unde stau ciobanii, unde dorm?]
 je! ō yodăi [k] / o stîná / na / socotít așá / cît o yodăiță / prepúnem 25
 cîñș pi trei yorí ... ím pátru pi trei / na! / cum să poá di făcút // da din cîi să
 făcê! // díñ scîndură / díñ nuiéle / díñ orîcí // să faj díñ kîrpić?! / cum j ... /
 cum făcê yómu acás / nù-j din cîe // acóló ... toámna să fármă / járna să
 fármă tăt // prímavăra járă / jar la lúcru ínapóñ / treb di prigătít // și járă
 múñcă / greu / păn cîe ... fać ínapóñ / păn cîe dă aģitór // 30
 [Și cașul, brânza unde se face?]
 aculó pi loc noi făcém // [...]
 [Și aia cum se cheamă?]
 íñ còmárníc să spúne la noi [!] / íñ comárníc // [...]
 [Spuneți așa cum se face brânza, cum se face urda?]
 e! cum / de prîma dat-așá să peregătește // strîngém yóji lă ... la
 grămádă / prigătím tăt aculó frumyós ște trebú / o budácă / o pútină /
 găleată / tăt aculó / orî cărdá [k] căldăre / strecătórî / tăt di / ... mă rog /
 de-arañjă s-șîje curát // s-șîje bun / tot frumyós aculó // de aculó ... puném
 a múlge oáța / dimineăța / de-aneáză // sára / de trei yorí pe zî / na! // 40

strecurám láptele čála / la fiječáre mulsqáre / strecurám frumwós / im,
budác-acwó curátă // inkegám și il strîngém de-amú-l ... fărímám / il făčém
/ na! / așá moále / ș-ápă-l lăsám woleácă să... să zgi [k] / vo cîteva menúte /
zăče / črîșpe menúte / sâ dėje woleácă de zăr așá într-însu // ș-ápo-l
5 strîngém / frumós il strecurám in strecătuáre / strîngém bîne / il frămîntám
cu mína / na / ca sí [k] / ca ș-cuim nevásta ar plămădí / știi ... / pînea ca să
creáscă // așá și cășu // brînza / strecurám tăt frumós / il strîngém / și-l
puném acwó / in cujeri acwó ca să... să scúrgă-n ... in ligán acwó tăt
frumós // dupa če să scúrge / să zgíčește bîne / il puném pi leásă / s-să
10 zvîntuěasc-acwó ... / ș-ap-de-acwó / na / cu prînsu nū / s-kíče čevá vo ...
murdárie / ún-alta da / s-șije curát / ca-n aptécă // așá să čere // și ásta-j
tăt //

[Și la acela care curgea din caș, ala cum îi zice?]

zjár //

15 [Da' "zară" se zice pe aicea?]

e! acée ... / zará / cum s-ar spúne / căn-alegát wînt // la noi // cum
alegé neveástile unt înalînte / să socoté c-acée e zará //

[Da' "jintuială"știi ce e?]

jănt [k] jānt [k] jāntița ásta / cîn să urde // cîn să urde înalînte //
20 făče čobánu / puné-n cazán máre dí / pqa de-o súdi kile cazánu má-
re-acwó ș / il șerbé la wóc / făče ... / je socotít ... spum-acée // deasúpra de
cazán / să socoté jintiță // sa lqa spum-acée frumwós / să strecurá járá tot in
strecătuáre frumós / și ișá úrdă na! / cum ... să făče înalînti //

[Același]

25 **deálu gíbi**

[Cum se numesc locurile din jurul satului? la-o de la răsărit și vino
roată.]

cun să spun! // de la deálu gíbi / de-amú să socóate coștișa // de la
pódu lu brázác ... / aíče lîngă ... grăniță // de-amú lă ... būd-ajíča la
30 crèhănesh la búda // de-amú meărze roátă ... la deálu lū lisác / la sārătúri
/ de-amú víne ... ketrósu / víne // na! / nu / mai depárte cum ... spuneám /
ajéstē denumír / na / și deálurle / și vájile socotít da //

[Da' dincolo de "Chetrosu"?]

35 iěj! de-amú acéea spre válea târnáuči // málăiște / na // jéste
málăiște // díncólo de málăiște-nčepi tîrnáuca de-amú //

[Da' în partea asta, spre Herța?]

Țoleăcu // oleăcu / na //

[Da' între dealul Ghibii și șoseaua Herța-Dorohoi?]

búcovă //

[Dar știe cineva, fiecare dintre numele astea, de ce o fi așa? O fi vreo poveste. De exemplu, La sărături. De ce-i zice așa?]

de ce?/ așa-î denumirea // locu // na / ca noi sîștim ... în ce loc să află terenu căla //

[De ce i-au dat numele ăsta?]

di ce?/ acól-o fost o ... / o fost ȳ ... ȳ-ápă / ȳ izvȳr acúló // și di cé să spună la sărături / că apa cēja é sarată // da trăgă animale / uóile / vîile mergă acúló ca să ... / sâ béje-ápă / sî ... mănînce de-acúló cașlog, di sáre / și noi nu lasám / copkîji / cî nŭ-î bun // acēja e sárát-acēja / ... animálu / na / pîntecarește // ȳăa tot nu-î ... nu-î vîne gîni // mǎlăștea // mǎlăștea cēja de-amŭ-î socotit terén drept / î pένtru ... pîne //

[Mai înainte se punea păpușoi sau "piine"?]

dá da da // să samăná popșoi / trifoe / în tímpu romînilor înainte //

[Da' "La Chetrosu?]

kétrósu // la kétrósu îș socotit că-î ketrós // [...]

[Da' e "cheatră" mărunță sau bolovani mari?]

ei! / fel de feluri / așa o denumit ... lúmea / părinți înainte //

[Da' la "Podu lu Brânzei"? de ce-i zice așa?]

asă // pomíntu acúló o fost a ùnúȳ om //

[Este pod sau e așa un podiș?]

îăște pod / îăște-um pod / tréc-um_părău dĩ... dĩ la romîni / tré-
ce-ȳcăce //

[Ce pârâu trece? Cum se cheamă apa?]

nŭ / n-ăre de númî / cum s-ar spúne //

[Da' familia Brânzei era în Probotești?]

ȳ fóst // o fost / o fost // o fost faméle da / rădicátă din î pătruzăc atúnga // pátzășî ... / dúp-acēja o vinít sovétic-atúnga / rŭșî // l-o rídícát nŭ / nŭ s-o depús sâ déje la stat // pîne // na / ȳ-avút ȳoj / o avút ... poloboacă cu brînză / mă rog / ȳom gospodári // o-s_că [=o zis că] n-ăre n-ăre n-ăre șî cîn ... o căutát // o căutát // cárę-o trebuít sâ mǎrș sâ cáute nǎ / primárlu / cîne-î acólo / șî / o găsít șî / l-o rídícát cu tátu // n-ay ínșălés níci //

[Și unde l-o dus?]

úndi?// îȳ rŭșę-acoló l-o dus //

[Același]

[De unde ziceți că era venit tata?]

dí la onéga o fost // la lácu onéga //

[Și de ce l-au dus acolo?]

5 váliu! / váliu! // atúnċa tăť ĩ-o luát / tăťe gríeșu o fost //

[Dar cum s-a întâmplat?]

atúnċa cîn_cu răzbóju / s-o t'emúď_d'e partizánĭ / și o culés tăť
bătrínĭ / și tînerĭ / ċe-o fost oámĭnĭ tăť // ĩ-o dus aculó pένtru períre cret_că
ĩ-o dus aculó la ... la lácu onéga // ĩ-o pus în_vagoáni dĭ-éșteá ca pένtru
10 víť_e / saráci / ší ĩ-o dus // cum o vínĭt acásâ / fereǎscâ dumnezău // slăb /
să poticné dí_pi piċoári / sarácu // noĭ_ăĭnċepút a plínĝe / dí_pi prac_s-o
dizbracă_táta / máma l-o [r] l-o skimbát / o puz_báje // doámni / doámni ċĭ!
/ ċĭ greș // ș-aș_noĭ ĩ-an_daď_mîncáre / o săptámĭn-așă pútĭn / pútĭn ĩĭ
dădém mîncáři câ [...] câ muré // dí_pi kíċoári-așă di slab o mai vínĭt //
15 fereǎscâ dumnezău //

[Cât a stat acolo?]

ò_stat / tot o stat ũ ... ũ_an ší / ... dój_anĭ // mai bínĭ_dĭ_doj_anĭ / o
stat //

[Și vă povestea cum era acolo?]

cúm_nù! / jáca fódor aĭsta / fódor aĭsta cári ĩel o fost miliționérĭ / din_
20 ĭ hĭérta¹ ĭésti ... únu / ĩel ĩĭ la pénsĭi-amú / ápŭ jáca ší_ĭel tot o fost aculó
cu táta ší cŭ / c-ŭ...aĭċa / cu dănelĭevíċ únu // tot din_hĭérta // aċála ĩará
bucatarĭ / ší_cŭ-atĭta mai ĩiné la táta // ĩel ș-amú toď_yĭni la noĭ la ħram // ċe
"l-aŭ_scos pi móșu miháj dí_Ja moártĭ / kĭ-iel muré" // câ dădél pένtru [k] //
25 ċĭ / ĩĭ dădél lor aculó / o sámâ ... dădél pínĝa l_yor pένtr-o ĩĭgára // câ_făċé o
ĭĭgára / pĭnĭta ċĭĭ ċe-o dădél aculó cĭtĭva grámę // o dădél pένtr-o ĭĭgára //
ș-aċála muré / sarácu // fumá ĭĭgára ċée / da muréu / povesté táta // aculó //

nŭ-l lăsám sâ mănĭnċe cumpŭóď_di ċirése // yoleácâ mai mult // nu-l
lăsám sâ mănĭnċe ċevá mai áċru máĭ_mult // híċa // am copt plăċĭnt'e ĩn_
30 cuptĭór / ĩará // ĩel vroĭá așă sâ mănĭnċĭ cá_ĭerá ... zatoċĭnĭt súflitu luĭ // toď_
nŭ-l lăsá máma // spuné: "jáca / táje / mănĭnċ-amú cĭn_ĭĭ căldút // o
bucăťĭcâ / pi úrmă ĩĭ mai mĭncá yoleácâ_mai mult / yoleácâ mai mult" //
ș-așă ș-o vínĭt ĩn_șíre // da ĭsu ó_capatát máre boǎlá de_aculó / c-o avút pi
piċoári tăť ĭĭczéma // ĭerá așă dĭ táťe bŭlnáv șărăcu ší / așă o murĭt / [e]
35 d'e_ásta o murĭt ĩel șărăcu // cá_de_ásta m-an_dus_ęo la padúre // cá_ĭo
ĭerám ċeĭ mai máre / ș-mă-mpĭnĝe pĭmĭnĭ // n-áve ċĭne méréĝ_ęu bóĭi // ĩel
șărăcu nu put'e d'e piċoáre / ș-ápâ m-an_dus_ęo ĩn_lócu luĭ // ĩn_lócu táťĭ //

[Și au fost și oameni care nu s-au mai întors?]

poftím?

[Au fost și oameni care nu s-au mai întors?]

dă / dà // ȍ fos / táre mult nu s-o mai întȍrs //

[Și el v-a povestit vreodată așa, ce-i puneau să facă acolo, cum au trăit?]

5

povîștă // da țe // acúlo prindéu pișt'e ... // da țe mîncár'e le
dăde?! // l'édădéu o feliútă de pîne / și cu cai dî ... / di brăd // i-o dus
anúmea ca sâ mgară iij acúlo // ș-ápă-i duce // iij sujá iñ mașîni / iij ducă la
... iñcărát lîémne / câ viñeu acúlo matêreá // da iij putéu sárăci? // vâi de
cápu lor // râmîñeu acúlo sup_pîétrile cêlea acúlo // eî! / ierá grîeu / o
povîstít tãre grîeu o fost acúlo //

10

o murît frățele lui / tot acólo o ramás // k-el [k] iij o ovút / ... o fost
îmbracát de-acásă bíñe // o spus cînd ... o murît / l-o dizbracát / ca_cúm
am spus la véřile mîele // și matúș-sa cã ierá la tîrnáuca² măcár sã ... iij
diéji d'e pománã / de-mbracát cã tot l-o pus cu pélea gǒálă-n ... pétřile
cêle și l-ō-mormîntát // acîñe cáre o [k] ieráu mai îm putéře l-o dizbracát /
și hájnile cêle le-o dat pi [r] pe-o bucăřică di pîne // și pantófi cēja / și toare
// ș-o spus că l-o ngropát / zîce / fãră nimíc apsolut // așă / cu pélea gǒálă
îm_pétřile cêle // da muréu ... // mûlt o murît pin trén vinînd / táre mult o
murît / pin tren // povîsté și dânilévič³ aįsta // zîce "iō" [k] / iel i-o pus táti
mîncáre de-acúlo cîn s-o pornít / k-iel ierá bucatári / și cu-atîta o mai aǵúñs
iij sárăci vo [...] vo vòptsprízăce uáminî / atúnca o aǵúñs // cêilánt o murît
// și pi drûm / și pin trêñ // nu s-o uítá níminî //

15

20

[Da' au plecat mulți de aici din sat?]

dă // mûlti // mûlti // cǒ-o fost // cǒ-o foz_bărbát // jáca și tîneri sînt //
jéste mihál a lu găjinúță / cáre-o fost / potcolínú_u nu // stăi / iñcă cîñe-o
fost acoló? // tot la wónéga o fost / d'e mîč // cùmátru / mihál a lu vâsilică⁴
tot o fost // jáca aįșteá tot o-ndurát / iij o fost ca cophîji lor // da jáca
o-ndurát și iij sárăci / și rău / o vinít acásă slabî / ș-așă di_di_di năcăjîť /
s-fergăscă sfântu //

25

30

[Și cum i-au ales pe cei pe care i-au luat, de ce s-a zis că i-au luat?]

de cǐe? / jáca ... díla silsovétu // cáre ierá / ierá únu ... ũngur la noi
ierá ... / primáre-aičî // și ... bõniș / iij zîcé / lui // și cǐ-ō fúōst / într-o
noápt'e / o strîñs tăť bărbátî / o făcút așă ca trivúōgă / o strîñs tăť barbátî / și
i-o loát / și i-o dus úni jáca úni-i iñkisoáreá ásta la černáút // jo am_fos_la
táta acúlo cu peredáči // și i-o-ñkís aculó / de-amú / dúpă cî i-o adunát táť
dípin táti sáțeli / i-ō [r] i-o pus la vagoánî / cum v-am spus / aįéșteá dî ... /
d'e dus víti / și i-o dus acoló // mûlt o mîers // iij o mîers ... o lúnâ [k]
aproxápe-o lúnâ d'ě_zîlî // vo [r] vo doozás_și yob_d'e zîle-o mîers iij /

35

pîn-ǵ-ajúnş acólo la lácu Čála ǵonéga // c-ap_pî úrmâ am primít scrisqári ...
/ dí la díŋsu / câ jǵl ǵ-ajúnş acólo lă lácu ǵonéga //

tufănescu maríja a lu miháj
aísta după părínt / da după bărbát nístor maríja miháj|òvna
şáizăşpàtru [de ani]

5

o întrád_la noi / rúşĩ

da / jerá griéu / prima dátâ če ... jo jîn mínti jo / čĩ jerám mícâ / câ o
întrád_la noi / rúşĩ/-ŋ_cásâ / cîn am jeşít afárâ / m-am [r] m-ă_spăriét /
împrejúru cásâ / nú_depárte-am trăjít / îŋcǵác-aşá / şĩ ... o făcút tăţ canál /
10 tranşáu // [ε] şĩ bǵortĩ // îŋ fijećare bórtâ jerá cîte-on şoldát // jii viñéu ... îŋ
cásâ / şĩ sâ-ŋcálzáu // cu rĩndu / cíti zǵéče / întráu / ş-să-ŋcálzáu ǵoleácă-ŋ
cásâ / şĩ jár merǵáu afárâ // čeréu mĩŋcáre / máma s-o dus ... únu jerá
afurísít // câ o adús máma paniéru cu ǵóuâ / ş-o mai trimés-o ş-o mai adús
máma íŋcâ şĩ-m_pestíelcă // ş-o făcút máma / şĩ le-o prájít ǵóuâ / le-o dat /
15 le-o scos cárni / ş-o mĩŋcát soldát-ăćeja / aşá mirosă şaráci di la díşĩ aşá-ĩ /
da únu jerá aşá afurísít / s-o suíft la noi / cum jerá cuptiór / jer-aşá / şĩ noi
jerám îm_máržina cuptiórulú de frícâ / jii o durńĩ pi păt / ģós / máma le-o
daJăičere / ǵ-aşternút / da noi ne-an suiít pi cuptiór / ieĩ cu latiérna / şĩtot
întrebá paşapórtu / úne noi atúnča ştiíem de paşapórt la romínĩ / nú
20 ştiíám di paşapórt // da // da jii controlá de paşapórt // noi jerám mič / jo
jerám čei mai máre / nu vă spun câ cît aveǵám / čĩ aveǵem // cĩt anĩ aveǵám
jo!?!// dójsprázăč-anĩ // da // dójsprázăč-anĩ // ačála afurísítu Čála / j-o dat
mámi cu ... cu pičóru / íŋcâ [ε] îm_pięstíelcă / ş-o fărmat ǵóuăle // o zís câ
če ... să meǵargă / o loatđiǵiǵálu den şúrá / şĩ s-o dus jerá o cásă cáre erǵá
25 evacuát-acúló / dūs / ş-ō ... o loat viǵálu / şĩ l-o dus / şĩ l-o tăiét acúló / ş-o
loat cu díŋşĩ pi órmă / cárŋe / jii aşá o loat // nú put'él sâ zĩşnĩmĩca atúnča
/ nō zĩčéj câ / [ε] táta jerá cočeŋtrát atúnča parcă // níş nu jerá // pi úrm-o
vinít // táta acásă // câ jǵl spungeé câ mai grábăstăţeé la româŋia / şĩ nu
mai trăǵé / şĩ mai il dučá la onléga⁵// ě! ş-acólo tódiúna / dacă ... jerá nu
30 tot îndurá / tot o řamás aculó // tot o durát acéj č-o rămás //

[Au rămas numai femeile în sat?]

dá // númà feméj // núma feméj // númà femíej / câ o scos cíntec //
îŋc-atúnča // ... "câ nu mai vlespe níme jĩsat / câ ... íč coló ... / o feméje ...
blestemátă / [ε] stríǵă pi boĩ cĩtđodátă" // cĩn àră // sĩŋgurjéle // da noi cu

văciŋe-am arát / de-amú bóji ŋe-o loajla colhóz / ʃí noj cu văciŋe-am arát /
puném váca / mje / ʃ-cu ... / a mjeŋiŋeʃulu / ʃ-am arát la colhóz / am arát /
ǎ! jará ... griŋu / ʃí dǎd'e nǎorma / ca s-fač // á naiŋte jerá griŋu / jerá ...
noj ríd'em // cáŋǎ ... la talǎncǎ // o pus aʃá ũǎbóbúz máre / ʃ-ǎb-dimiŋǎta /
bǎt'e / talǎnc-ačée acúló / la brigádǎ // bǎt'e / ʃí noj ... merŋenja lúclu // 5
dǎ // pínǎ s-ǒ [r] s-o čivilizát / piŋs-o-ntǎrit / s-o fácut / s-o ... organizát / o
flost ... cu tátu ǎlfiél / mai ... da / mai ... / dǎtót a nóstri óamenǐ / ... care-o
ramás / o ramás vo cízva óamenǐ / ačǎla o rǎmás únu / c-o rǎmás primǎriju
/ únu cá jerá brigadirǐ / únu ... jerá jǎrá ũ ... ũsecretár // secretár[e] am
avú noj úna / bandúra / di pín černǎútu / o fiméje / táre búnǎ ačée o flost 10
// ajič ũsat //

[După ce s-a pus granița, au plecat în România?]

după ce s-a pus hotărârea? // treceți noaptea cum nu! // mai treceți //
mai treceți așa / și altu kică / l-împușcă / încă joia ... în mîntu unu ... / din
romînița cîră ... l-o-mpușcăt aco / pi bicăta noastr-aculô / jo pășteem
vîrle / s-o trecu doia soldat / calări / l-o urmărit din grănița / cum o trecu
grănița / unu de-alu ... cărăușu // încă d-îc // ieră u ... / iel sărăcu la
avijăte-ncă iară // și ieră i hăine ... cîvile / nu ieră în hăine militare iel //
părc-ămú n-aduc amîntu-ntr-o jakéta cu ... guler brumarîu / și jakéta
albăstră / cu niști cubotă d'e cele romînești / și strălucetu / cu-o cîjmă-n
cap neagră / și deodată noi am fugit că ieră în margîna imășulu aculô ieră
un tranșeu / noi fugem că auzem împușcă / mergem ne bagăm aculô în
bordéu // ieră tranșăe făcut / i / am flos și joia s-am ajutat la tranșăe / că
naiîntă sâ [e] tăt o flos / în d'gălur-este ... / ni puné și făcém cîte dóozăi
di métri / sapám di tranșăe așa să nu ti vîez așa / [e] încă ... încă di zăce
santîme aculô ... / [e] cî trîețe lómu-ășă / încă ca cum soldátu cu tăt / cu i
[e] jekipamént / așa făcém tot tranșău // și còtîi / nú dîiept // s-ápo úne vihé
/ vihé bôrdéi / făcut / așa un zémnic așa / puhé lémne / s-o cărădim
padure / și să făcē ... // aculô úne ... mai stăté mai mult gramádă // an
sapăt / și la [r] la tranșei / măcăr că ierám mic-atuncu // am avút o mătúșă /
s-o dus dim prîcina tranșeelor / o trecu grănița // di-ámú cîn dăd'é vóje ...
c-avém pămînt dîncolú / ie săraca o pus bagáj iîn / tăt c-o-avút ie
bulențioare / s-o loabóji / și căru / iel ieră ... rămás / [e] aculô ieră coțetrát
/ la romînița / soldat ieră // și o pus tăt în car // poate nu mai ierám [i] az pi
îca / ierám aculô-n romînița // și ... o pus tót / și s-o dus // cîn sára ... / pi
prôpuscă ni dăd'é drúmu / aculô pisti grănița // și sára viném napóji acásă
// da ie săraca / o trimurát / o găsít lómu pe-aculô pin romînița / o rămás
cu tátu cu buoi / acas-o lăsád'vácă / dóo vac / gîncă / c-o fost în casă

scqártă // nîmîc nu s-o ujtá la ríca // ríca ... cása ê-o-mbrăcát ăşă o lăsát-o
 // o ramás / o fúost je // núma je trăjeşte / mósu-o murít / jará mătúşî ... / da
 je s-o dus // noi ne-am făcú crúce // níşu n-avé própusc / câ je n-avé pămînt
 încoló la romîniş / da o loat la áltă mătúşă / a lu jeftíme úna / a mé // ş-o
 5 loa própusc-acée / şî de multe ori / [ε] o viniđ la nşó de-amú / soldát //
 şî de-aişte ... grănicéri / şî-ntrebáu // şî-controláu / tăţ / şî pímuşód / şî pi ...
 la noi jerá acóló băhnă / şî jerá níşte stuh / o farmát tot stúhu čála / şî-l
 căutá / câ zíče poát'e j-ascúns acoló // núma jël n-o mai vinít // şî [ε] je
 şî-n-zúya de az o făcú-casă / túmna la ibănéstî 6 // áre-acoló / trăjeşte jă
 10 acoló / áre gospodărlji / trăjeşte bínj / je la romîniş // niţu n-o mai vînít
 napój / sarácă // aşă să temé / da cîte tranşăe o mai sapát saráca // amú
 ne-amăgê / spúne "hăi cu mînj / că ... mătúşa a s-alegăă ūnt / mai bun ca
 / [r] ca mamăje-ta" // zíşe // şî ... "hăi cu mîne j-aştă [=îi ajuta] / jăcă če
 nórma măre ne-o dať // sãpî di íče / şî pînă-n-cutáre loc" // ş-ap-mergém şî
 15 j-ağutám / măcár a da ţárn-acée j-ağutám // je săpăluje / şî noi ... dî ūrmă
 dădém ţárna // [ε] o fúost lúmea năcăjítă najínte / éě! cu răzbój / pi
 òriúnde o fost grijeu //

[Aceeşi]

caloján

20 [Când nu ploua era vreun obicei?]
 da / jerá / să făcîe şî sfînte masle / cú pređî / dá cu noi copîji / noi
 copîji loam păpús / jerá de čele dim magazín / ori făcîem noi aşă de
 cordjê / dacă nu jerá dim magazín / dà cel mai mûlt jeráu aşă cu pélea
 goálă / cúm ... erá najíte / da noi li-mbrăcám // li-mbracám / făcîem
 25 mirjăsă / i puném într-o cutîji aşă frumşós / şî li dučém / şî-ngropám mûlt
 copîji ne strîngîem / plîngîe / ūrmă / dădém bomboăne-ncă de pomăná /
 şî mergém / îngropám ūjăca la noi jéste ajíc ū ... deál / gîbe să numeşte /
 jerá o crúče-acoló / di pi tímpurj / cu [r] cu răzbój // şî mergém acólo la
 crúc-acée / ş-đ ... îmmormîntám păpús-acée / plîngîem / noi / ş-apú ... /
 30 jăca nu durá mult poát'e pînă-n-sără // kár // şî ployá // ployá // s-a-ntîmplă
 că plóó // da jăc-amú am pus nepqátele nu dimúlt / jăca o ployát amú ja!
 // am pus ş-ō ... ş-o-ngropát şî nepqátele / tot / tot o dus aşă la hotár /
 [Făceau pomană numa cu bomboane sau cu mâncare?]
 loă / di mîncáre / dá // da // da //
 35 [Şi ouă sau ce?]

uóuâ / orî dacâ nu făcēm noi [e] ûncupțîorî / pișcôturî / cum jera
 najînte-așă / avēm noi o fôrorm-așă / înimîgără / orî așă încruțî așă //
 făcēm di cēlea șî /

[Cum se chema păpușa aceea?]

păpúșă / cum! / i puñém ... un númî-i puñém //

5

[Ce nume îi puneai?]

poftím?//

[Ce nume îi puneai de obicei?]

di Țobičêj șe núme?! //

[Da.]

10

îi puñém ... șî ișana-i puñém / șî ólea ș / jáca mai încuăcî // dă ...
 înaîntî ... ișléana / un núme /

[Nume de fată?]

númi di fátă / dacâ nu șî di băjét puñém cê ... cê mormîntá //

[Și cântați într-un fel păpușii?]

15

da / da / bočîjém /

[Ce vorbe ziceați?]

cê vorbeám! // plîngém ... plîngém c-sî ne-adúcă / ploășea / să ni
 milujăscă cu bîni // șî ... întărcă nóuri // șî bînele asúpra pămîntulu nóstru
 // șî ... sî nu murím noi / sî ni dúcă tot la mormînt / ș plîngém Țúrma
 lej //

20

[Da' nu se numea caloian?]

poftím?

[Caloian. Se numește caloian?]

da zîșém / șî caloján // cum nu //

25

[Ziceți sau nu ziceți?]

zîcém //

[Aceeși]

pi táta l-o-mpușcát la gráníț-afci

cîn o vînit ajîci rúșî / ápij de-amú ... avēm páisprăzăc-anî // am fost
 terminát șápti clásă / șî m-am dus la botoșanî la ličéu / j de-amú ... /
 de-amú ... s-o-mbolnăvît părînjî / pí táta l-o-mpúscát la gráníț-afci // pi
 móșu néu d-iș l-o lo la onîega / pi mătúșa tot așé // máma o fost bătútă dî
 ... / di njamî [k] / di ruș // o murîț / de-amú jo ărmás cu ... frátî néj //
 doj sînt // șî frátli čal máre o fost dat la [...] l-o dus încuăcî // de-amú jo ă
 30

35

rămás ... // merġém ĩn Jocu mámi la corvătă // merġém la rostȃoică-n Jocu
mámi // pájsprázăċe-anĭ avém / ċĭnsprázăċe anĭ // șĭ de-amú ... múlte
greutăt / feĭ de feĭ // am fost la ĩnġisqáre loátă //

[Dumneata?]

da //

[De ce?]

așé / ģe-o loát la-ġisqáre ... // ăntăĭ am fost lă dombás⁷ loat // cĭn
avém ċĭnsprázăċe [k] șăjsprázăċe-anĭ cĭn am foz la dombás // dĭ-amú dúpă
ċĭ am vĭnĭt dĭ la dombás / dĭ-amú ... avém băĭéĭ dĭ-amú / [ε] m-o luát
la-ġisqáre // péntru còlhóž // că nu pútém ĩmplinĭ nórmele // yómu
puté-mplinĭ / da jo nu puťém // șĭ mę-o dat un an de zĭle //

[Și cum, pentru asta se făcea ĩnchisoare?]

pátru copġiláš ħ-o rămás acásă // ș-ápă am vĭnĭt dē la-ġisqáre
de-amú // jó cu yómu // mătúșa d-fĭĭ o murĭt // fráteĭ ney de-amú o fost
ġudicát / aĭĭsta cáre-o murĭt amú pi ċĭnsprázăċe anĭ péntru polítică / ... șĭ
de-amú ... am rămás așé ... sĭġgurĭ ...

[Cu tata cum s-a ĩntâmplat?]

táta ĩm pátruzăċ / aș cĭnd o vĭnĭt sovġétiši aĭĭ / ĩ ... dómnu pávăl⁸ ħel
tot ștĭĭ [...] / ápi ștĭĭ / cĭn o așezát gránița aĭĭa lúmea le păré șăġă deodátă /
merġéy lă ... lúcu / la fĭn / la prășĭt // gránița ĭncă nu ħerá stabilit-aĭĭa //
lúmea treċĭe / fuġĭe // ĩntăĭ o fos refuġĭiereă așé ... / o trecút ... / o mai vĭnĭt
/ o mai fuġĭt // da de-amú gáta / ĩn ĭ ... pátruzășĭpátru de-amú ħe s-o
stabilit de-amú táre / lúmea nū o-ġălés // mai vĭné di pin tătĭ sátele ħésteă
// șĭ ĭ-mpușcă // șĭ táta o mġers ... // ĩn pátruzăċșĭúnu / ĭn mĭntĭ de sfĭntu
pġétru / cum noi ĭ-am pitricút ș-o zĭs că mġérġe ca să dúcă lu fráteĭ ney
mĭġcáre că ħerá loat de voluntáři la armátă // șĭ cĭnd o aġúġs acólo la șușé /
gáta ... // ĭ-o-mpușcát / ĭ-o-mpușcát // ĭ-o urcát ĩn cărúță / șĭ ĭ-o dus / șĭ bun
dus // ne-o mĭċunĭt ... // un an di zĭ [k] dóĭ anĭ de zĭle am ĩmblát cu fráteĭ
ney / co-ăcála ħic // merġém la ċernăuť pi ġós / că ħel ħéste // spunéy ħĭdáni
că ħésťsantinéle ... da ħel nū mai ħerá //

ĭm pátruzăċșĭúnu / de-amú cĭnd o vĭnĭt ĭ ... romĭni / ápă ne-am dus
aĭĭ ... la ħĭérța // la virȃón⁹ / dácă ștĭĭ // ne-am dus acoló ... lă / noi zĭċém
la virȃón / úndĭ ħerá bēċurle-aċéĭa aculó únē ... ștĭĭe lúmea de-amú cáre-ĭ
prĭndé la grániță merġé șĭ-ĭ sġĭġuġé acoló // ș-ăĭċ la bórtă¹⁰ ĭm probotéștĭ o
fost ħără duș // ș-ápĭĭ ... ħerám de-amú ca la ħécstra-școláři / ħerá-ġcă ...
școála am gătĭt-o // șĭ ne-am dus acólo ș-am cunoscút așé párcă ħel cum
ħerá ħitĭġĭel așé / únu pávăl de-ăĭs silvéstru lu pávăl / anĭca ħar o mġers șĭ o
zĭs că párc-ar șĭ ħel / dă ħĭĭ ħerá așé tokĭť / așé oáșe-așé-ġcă ...

[Și cine zici că a fost la Onega, moșu'?]

móșu ńeu // ńn dóuă lunı o murıt // acúló lúmea cáre s-o dus ...
 [Nu s-o mai ńtors ...]
 nu / nu // nu s-o mai ńtors // lúmea tăt cáre di pi ńci / cáre-o fost
 ǵáminı voıníc tăt la trêjzășćinć / șı pátruzăć / pázășćinć / cêj cáre-o fost
 [...] ńn dóuă trej lunı s-o irosıt ǵáta // [...]

5

[Ce povesteau ei, cei care au fost acolo?]

o mers acúló // j-o pus la lăcu cêla la ńonéga la lú cru aculó / le-o
 dat mńncáre așé ja cê-j trêbu ... / din ... / șı j-o ... omăřıt tăt / j-o nımıcıt
 tăt //

măřándél anjéta [68 de ani]

10

șı o bătút așă túnurle ńtrúna

șı j-o spun la a ńej copkılăș zíc ńnga / da amú plńńǵém pi băjét / dacă
 jel o fost de dóuă uorı la dubăsáři ¹¹ acúló coćinrát ¹² [...]

cń viné băjéto-acásă / j-o tot povistém mai najńte / ńgcă nu jerá cu
 ajásta povistém // "șı cum mămă o fost ańc la gráńiță?" / j-o spun "costícă"
 zíc "újti cum" /

15

cńd j ... ńm pátruzăć / de-amú [k] / ńm pátruzășșıńunu cń o vinıt
 romńni / ápă cń o vinıt armáta ... // știț cá dóuă săptámńńı o fost batáje
 ańcń / dé la ńńtńń ¹³ băté ańc la cantńń // șı o bătút așă túnurle ńtrúna /
 șı o ploǵát / la douăzăjdóuă júńe // jerá o căldúřă dı dóuăzășćinć de grádi
 // ápı cń rńńı o fost aculó șı cń morț ańc la adám al pávăl ańc ja ... // n-ávje
 kíp s-s-aprókie nńminı // [...]

20

șı cńd ne-o loat aculó la corvátă ńj lócu mámi cń cáru cu boj / ápıj
 loam / dà cń / cń putíere-avém / cń / de-amú spun / a ńej să tńem cń să
 jas-afără / [...] da j-o spun / loam di cāp / șı loam dı kńcǵare / cáre / móșu lń
 dómnu pávăl ń ... bizdjé costícă / cńd atúnča / cń ń pus mńna pi granát /
 pi cń-o pus jěl s-o calișıt / șı prodán / șı cu ańála a lń crńsmářıj // ápı puńém
 ńj car / da jıj să ... / ǵáta să dispăřéu // cń dóuă stámńńı o ploǵát / șı o fost
 căldúřă // șı-j puńém ńj car // șı merǵém aculó la cantńń / șı-j răsturnám //
 ș-aculó tăt puńé var //

30

[Aceeși]

fínu ... // așteptăm cîteva zîli dácă-î sqăre / sǎ-l ... pîrlească sqărle /
 sǎ-l ... / cum sǎ spūne / usūce brázda [...] // pe-o ... pârte / lom ... fúrçili /
 grǎli sǎ mai spūne // șî fúrç avém / fúrç dǎm emn // ȩ ... fúrca sǎ socǒate la
 5 noȩ acēe cǎre dǎi fínu sus // cîn fač stógu / aȩ loatȩ / cum s-spūne / fúrca/
 ș-aȩ dat mǎi sus cu dînsa // țǎpǒȩ i meȩ spūne // țǎpǒȩ / [...] șî-ntorcēm jǎrǎ /
 sǎ usúcǎ / dúpǎ ȩe s-ǎ uscát pe-amîndóo pǎrȩ / adunǎm / val fǎcēm / lǎsǎm
 válu ȩoleǎcǎ sǎ-l ȩ pǎleǎscǎ / cum ȩ spūni / róȩa ca s-nu sǎ / ca sǎ nu sǎ
 mai acúpere fínu // cǎ dácǎ ... dácǎ noȩ am fǎcút val șî-n / cum ȩ spūne /
 10 ȩrșîțǎ deneǎza / báte-n ... / [...] núma cît bǎȩle rǎmín // ... așǎ sǎra // cîn [r]
 cîn dǎ róȩa așǎ ȩoleǎcǎ / merzém / șî strîngēm / fǎcēm ... cǎpîȩ // noȩ
 spuném cǎkîȩ //

[Așǎ și spuneȩi, ca aici la dumneavoastrǎ.]

cǎkîȩ spuném [ȩ] // pi úrmǎ / cǎre cum // cǎre cum gǎsǎște / trǎnsport
 15 ... / aducēm acásǎ fínu // dúpǎ ȩe l-am adús acásǎ / ȩl dǎdém ȩn stodǒalǎ /
 cǎre áre / cǎre n-áre stodǒalǎ / ȩl fǎcēm afǎrǎ stog //

[Și cum se face un stog?]

cum sǎ fǎcǎ-un stog?! // puném didisúpt níște lémne / ca s-nu ... sǎ
 umezeǎscǎ / șî pe lémnele ȩleȩa fǎcēm un stog // sǎ súȩ únu sus / șî únu
 20 dǎ de ... ȩǒs / or doȩ kǎr / nȩ uȩtǎm // acǎ [ȩ] acǎla cǎre / ȩ ... / acǎl cǎre stǎ
 acǒló sus ... / púne suptȩ kȩȩȩrle luȩ / cȩ [ȩ] ... / da noȩ de ȩȩs ȩȩ spuném /
 așǎ / așǎ / așǎ // pȩȩȩa úrmǎ fǎcēm stógu cum ne coȩvȩne //

[Și cam cum ȩl faceȩi, rotund sau lungǎreȩ?]

ȩl fǎcēmȩ / ȩȩ fǎcēm la jumǎtǎte um pȩnteȩe // ca sǎ nu sǎ scúrgǎ //

[Așǎ, deci cu pari la mijloc.]

fǎrǎ par / fǎrǎ parȩ // cu parȩ sǎ fac mǎi sus¹⁴ // de la culicȩnȩ¹⁵ //

ȩȩcǎ la culicȩnȩ / núșȩȩȩ preȩȩs // cǎ ȩeste / párcǎ nu ȩeste // dǎ pǒate mǎi
 ȩeste pȩ unȩle lócȩrȩ // dar dac-o ... dac-o lom de la hȩȩubóca¹⁶ ȩȩcóló-ȩȩ sus
 ... / spre munte / acóló-s pȩȩȩȩ / șî ȩȩȩ ca s-sǎ usūce mǎi rȩépȩde / sǎ púne tǎt
 30 pe parȩ // șî pe gǎrdurȩ așǎ pun ȩȩ // aȩȩȩ la noȩ avȩém noróc cǎ dovidím
 sǎ-l mǎȩ strîngēm // ȩeste cȩȩ-o vǎrǎ plǒȩȩe / tǎre / mǎȩ greu // ȩeste șî
 cȩȩodǎtǎ la tímpu coșȩtuȩ cîn s-sǎ strîngǎ fínu / tót bǎt plǒȩȩile // ȩl mǎȩ ...
 ȩntindém șî noȩ / pi gǎrdurȩ / pȩ o plásǎ așǎ fǎcēm / ca o cortȩnǎ / sǎ spūne
 // ș-ǎpǎ puném pe-acēe cortȩnǎ / de-amú / de / cum s-spūne / nevȩȩe / ca sǎ
 35 sǎ usūce / sǎ-l putém prȩnde-olǎcǎ mǎȩ ... s-avém ȩe da ... la vȩte //

[Ceea ce ȩei dumneata o datǎ cu "gralea" sau cu furca, cum se
 numește?]

cu grálea // dā / páľǎ // lom o páľǎ / ș-o dām sus // încă jēste puném
... cītvǎ fīn așǎ gos / ș-ápǎ-l cálcǎ Țolǎcǎ / cū kīcǎrle / ...

[Da' de la fân, cade așa ceva mărunț. Cum îi spuneți?]

stroh // da / stróhu čála-ť strîngém tót / acála să opǎrēște și jǎrna cu
șīșcă tăiēt / la șīșcórniță / puném fǎlínǎ / orǐ urľuǎlǎ / če jēstē-acólo //

5

popánu miháj [41 de ani]

lucrám la popșóǐ

[Să ne spuneți așa tot lucrul la păpușoi.]

arám dispre tqǎ [k] / dí cu tqámn-arám // îi čej meǐ bun // la noi în Ț
... pǎmínturǎ-ēstea a nǎastre hlejǎsǎ dē deať / aǐč la noi să čēre arǎtúrǎ de
tqámnǎ // prímǎvǎra dac-arám / apťare greu să lucreázǎ / și dē fǎrmát
pomíntu // îi griey // dar dac-arám tqámnǎ / hlejǎ ēsta dégerǎ / și s-fáče
bínē // și rǎda-ǐ maj búnǎ // și ... prímǎvǎra / Țorǐ cu-o grápǎ dām / cu
cálu / Țorǐ kar c-un tractȚór // dām cū grápa / dàdǎcǎ nú / cu cultivatȚóru /
orǐ cū ... boróncǎ să spúne la noi // da Țel / borónc-ǎsta / díscovǎēa bórona
// cū zímť așǎ jēste / ... tractȚóru tírǎe-n Țúrma lui // fǎrǎmítǎzǎ // să maj
spúne lūščélnic / dā / dar Ț luščélnicu-ǐ cu ... díscurle dílépte // dar
borónc-ǎsta / cum îi spúnem noi / ǎsta-ǐ spúne díscovǎēa bórona // Ța áre și
dínťi zímťǎť / și jēste dē-amú díscovǎēa bórona cu ... / aǐč întrebuintǎm și
cuvínte rusǎști / vidíēť cum // cum am Țǎťǎť / cum nē-aǐ ... nē-a-mȚǎťǎť să
lē spúnem așǎ lē pronunťǎm //

10

15

20

[Spuneți-le cum le știți.]

da // și dúpa acēēǎ să [...] sǎmǎnǎtǎqǎēa / o jēșít o mod-ámú la noi /
că făčém sǎmǎnǎtórǐ síngurǐ // le trážem cū mína // únu ínaínte / ș-únu Țíne
cít din úrmǎ / dē / cum s-spúne / cǎrnelē čéleǎ če áre Țe și / ca cum aǐ arǎ
cu plúgu // și a ... / dē-amú áre márker / Ț ... marcatór să spúne pe
romǎnēște // și ... sǎmǎnǎm // și după cít timp [!] dúpǎ cǎt timp dē-amú
trǎčē / pǎ[č]pușóǐ jēsǎ / prǎșím // prímǎ prǎșlǎ // îi și rǎrím / pǎte maj
dēs o mǎers // pǐ úrmǎ / àdóǐēa prǎșlǎ //

25

[La fel e și prima și a doua prășilă sau e diferență între ele?]

30

ínnǎškím // la a dóǐēa prǎșlǎ // la prímǎ i prǎșím așǎ / maj tăiēm ...
burǎnu / maj trážém Țárnǎ pe língǎ díņș // dar la a dóǐēa prǎșlǎ
sǎ-nnǎškēște / și cartófa / și pǎ ... pǎpúșóǐ să fáče ... ímprejúru lor //

[Ce înseamnă "se ínnǎschește"?]

să fáche ca mōșurgáje împrejúru lor // ca jel să ájbă rădăcîn-acée úne
sâ-ș îm ... cápitē ráwăn // rávîn ásta sâ fíje pāmíntu îñfojēt // c-adíca jēl îș
prinde pāpușóju ġos un fel dē rădăcînă / dác-az vǎzút / că úne-ı táre / și
n-ò fóst înnăskít / jel îș scóate acéle sus // și sǎ príndi dī čevá așá / ș-apı sǎ
vǎd rădăcînle čélea-n afára pāmíntulu // da ásta la noj nú-ı / cá noj îñăskím
/ și jēl ... núma cît čucléju-ı ... //

[Așa, și pe urmă toamna, când se coace?]

toámna / séčereǎ / și cáre mai répede // ca să nu ne-apúče járna //
cári mai répede [!] // tăjem / făčem bráturı întăı / mai mititéle ca să lē
putém rídica / ș-s-le putém adúče língă cásă // făčem gluġı / și dup-acée
pi-nčétu ... ă glúgă / desfăcăm / făčem grămăġoáre ġos / s-aleġém / pă [k]
pāpșóji cáre mai ... bun / cáre mai ... rău // cáre péntrū gǎjínı socotít // cáre
péntrū fǎjínă de făcút măligă // cáre de sāmíntă / ápı sînt / dǎ să-nțălėge /
ap-o urcăm ím pōd // așá-ı la noj //

[Cum îi numiți?]

seminčúere noj numím //

[Tulpina lui cum se mai cheamă la dumneavoastră?]

stūroǎn // și čucléǎ ăcál čē rǎmíne dē-amú il socotím čucléj / dar
stru [k] strujánu mērže tótul / de lǎ čocléj pǎn jǎ vîrf //

[Deci "ciocleju"-i numai partea de jos?]

čucléju pártea dē ġos / dē-amu-ăcála rǎmíne // čucléju dē-amú
rǎmíne ș / luám ... luám strujánu // strujánu-l tăjem șıș / și-l dǎdém la
vîte // [...]

[La "desfăcat" ce dați deoparte?]

strujéni / bráturle / cum să spun! făčem bráturı / și lē legám /
fiécǎre-apárte braț / ș-ap pe-úrmǎ făčem gluġı pe dóuǎ ríndurı / pi un rínd /
cáre cum vreǎ // dar sǎ mai pǎate ș-așá // făčem ō / așá puném bráturle
pe-ō kîng-așá // un lemn așá lung // cu níște parı bătút / ș-ap puném / și
dē-o pártē / ší de álta // și făčem așá // și pi-úrmǎ bătém leaț / și sus îi
strîngém / ca să nu-ı ... údı // cîn plóuǎ // io de píldǎ nū pre mǎ ocúp
cu-acée // vǎd că fac așá yámeni // da la noj / io de píldǎ fac gluġ / pe
dóuǎ ríndurı // fac glúgă pe dóuǎ ríndurı / leg snopı / ca s-n-am dificultǎț /
sǎ stǎje járna strujáni pı yogrǎdǎ în úrma mé // am loat snópu și l-am dat lǎ
vǎcǎ / dácǎ-s mǎnîntǎı strujáni il dǎu cu tătu-așá / da dácǎ nú-l pun ăñ
șıșcórnițǎ și-l taj /

[Și ce rămâne după ce l-"ai desfăcat", așa cu boabele pe el?]

čucǎlǎu // dǎ / čucǎlǎı / dǎ / am spus că urcăm čucǎlǎı-m pod / ím
pod dē-amú sǎ mai usúcǎ //

[Și boabele de pe "ciucălăi" când îi curățați?]

aşá // boáběle dí pi čucălău jáca-ndátă vin şi tímpu lor // că dácă-j
lăsám mult aşá-m pod / fac flúturi // şi pi urmă ... nu ai nimic / mâníncă
tăt nézu de la grăúnte / tăt îi bortilit grăúntile // da dácă îndátă / [ε] íncă
dácă ę-acupirită căsa cu čevá aşá cu păje / cum iară naínte / sau cu ştüh /
jel pqa-să nu mai scoátă fluť [k] pqa-să nú-dee flúturi // da de la şíferi / de 5
lă ... şífer ę-un núme ... / de lă ăzbést / dúpă le [k] dúpă régulă să numesc /
să lom să vorbím rómâneşte / dăr şíferi /

[Da, da, spuneţi așa.]

cum vorbím / aşá vă spun [!] // şíferă noi spuném // şi dácă sǎ...
s-o-nşărbíntát / ápăi jel grăúntu čála grėu iară dácă jéste-m pod // jel fáče 10
... grí [k] ... gǎgǎlǐ gríu fáče / grăúnte / cum spun flúturi fáče // şi /
ásta-j késtea // ş-ápă noi desfácám amúia vára // desfácám tăt frumós /
puném în-sac / dăm mai lă ... răcǎre sáci / ş-ápă nū / nu nimic / stă
grăúntăle bíne //

[Da' când frecaţi boabele, cu ce le curăţaţi, cu mâna?]

ī / jerá pe la magazín / să vindé desfăcătúori // cū mína-nvîrteám şi
merzé // a dójlea avém desfăcătoáre de mín-aşá făcút cu níşte dinť o lom
... pe mínă şi / da pe urmă şi c-on čucălău / căre l-an-đesfacát gol / il lom
ím-pálmă ş-cu-ačála // să rǎde-ačála / lom áltu // dă-ntăi îi bat în-sac //
íntăi il pun în-sac / şi-l bat bíne / şi jel dácă je uscát şfǎróg / jel s-ō ... 20
gáta // [...]

[Dar ce înseamnă la dumneavoastră vorba asta "şfǎróg"?]

aşá am auzí-de la táta // cret-că uscát // uscát¹⁷ // de-amú cret-că-n-
trecút dí uscát // şfǎróg uscát să đesfácă bíne // nóji / ştiť cum íntăleģém //
ca şi cum aísté trii cuvínte // dójnă / drágoste / dor // nu sǎ înlocuiesc // 25
aşá şi ásta pǎáte [!] //

[Da' de unde ştiţi lucrul ásta?]

ă / ştim noi uoleácă // mai stau de vórbă şi cu pu [k] plojět dácă /
dácă ştiť / lútič¹⁸ łori nu-ş cum // lútic / mírča lútic //

[Mircea Lutic de la "Zorile Bucovinei".]

da / jel o fost lă brigádă lă ... tractǎre la noi / şi jo an-stat de
vórbă //

[Acelaşi]

no! / cum să vă spúne! ca să !nem no! porc acasă / no! nú !nem /
 tăt !mpu cumpărám // cumpărám / 3 ... creştem máre // cu ce-l hrănim?¹⁹
 // cu sfíclă // cu cartófă / cu píne / cu ... / ce să pǒáte // ce rămíne de lă
 5 mäsă / tot nu-azvrúm aháră! dăm tot la purcél // nu!... ş-divíne máre / !l
 tăjem // táje la míne fráte!e // bărbátu nú táje purcél // níe gǎ!nă nu táje [!]
 bărbátu / ásta [k] fráte!-l táje / !el împărtaşte // ş-acúma úti / kǎr nú dimùt
 am tăjét purcél! //

[!i cum !l împarte, de unde începe, pe unde !l taie prima dată?]

10 cum! înt!i! cápu / táje fiecáre táje / de ... mult s!nt cáre-n!ún!ije
 núma // la no! n!-aşá // !l táje cápu / p!-úrmă !l jupím no! dí! ... [...]

[Ei, !i după ce i-"ai jupit" pielea ...]

dúpa e-o jupít pélea / !l dispícă drept !n jumatáte / scǒáte din...
 tr-!nsu / cum spuném no! / má!ile // scǒáte / dăm afáră // nícodátă / spălám
 15 k!şt!le / nícodátă nu !-aruncám / că ajásta-! o m!ncáre-aşá cáre ... să fáce
 ş! sálám dintr-!nsu / să fáce !i k!şc-aşá / dí! cásă / cu crúpe eáráş dí! păpuşó!
 / !i cu ... !oréz !ntr-!nsa / dácă mai !éste de-acúma !oréz nu mai avém
 gáta / la no! // !i pim !ucáte / !mpertím cárnea / !mpărтім / vă spun
 !nc-odátă / ş-o puném la fum / o-afumám pu!h // nícodátă n-o ... // o
 20 pră!im / cáre-o puném la borcáne / făcém aşá / !i dăm !ncup!ior! / cáre-!
 pră!it ... ca de m!ncát cu măligútă / !i cu br!nză eáris / deopárte pùném //

[!i "chiştele" din ce se fac?]

no! făcém !i dim máte groáse / făcém k!şte // dintr-acéle sup!ir!
 făcém sálám // le cură!im / le spălám bíne / cum să fáce-aşá // pentru sálám
 25 !e cură!im aşá / rămíne o ... pel!ă táre sup!ír!că / ştiu / să !mplu eáris cū
 ... cu cárne / cū ... dim porc !ără //

[Carne tocată cu ce?]

!i maşína de !ocat // cárne / !ustur!ó!
 pip!ér! / da //

[!i la "chişti" ce pune!i?]

30 crúpe de păpuşó! / !oréz // cárne mai ... din núntu de-acólo //
 f!jecáre cum !ub!éşte // !ub!éşte mai gras / !ub!éşte mai slab / !ubéşte
 númai cu crúpe // f!jecáre cum le pláce / dúpa ... gust //

[!i din picioare?]

dim piçǒáre / răc!túr! // poftím / po-să vă servésc // tánea!²⁰ ád-o
 35 farfur!je de răc!túr! [!] //

[Cum face!i răc!turile?]

răc!túr!le? // eáris! lom cápu / !l pră / cum [k] / !l p!rlím / p!-úrmă-!
 dispicám // piçǒárele / cǒáda de purcél tot n-o-árunçám / tot la răc!túr!

mérge // și le tăjem frumXós / li spălám / li curățím / le púnem îḡálă la
 fiert / șiḡpínă ... scáde // puñém așá / ficáre gospodínă ștji intiriésu cum! //
 sēcrlétu jej cum să púne / cîtă apă să púne mai sus di [e] de cárne ca să
 feárbă // dácă / dipínde / pórku je mai bătrín / mai mûltă apă k̃el mai mul
 férbe și mai greḡ / i să desprínde di pi qásă / cárnea // și / ... ásta-ḡ așá / îm
 páre c-o- ntrebáre cáre o știje ficáre //

5

[Da' din cap ce se face?]

știḡ / la noi să mai fáce / să spúnim șiḡ paștjet //

[Așa. Cum?]

paștét // paștétu // cárnea / járăș / cum spúnem / óspălám / o
 puném la fiert // la fiert puném cu pipjér / cu čápă / frúnze dēdáfín /
 acólo mirós s-áibă // dúpa či fiérbe și gáráș să dispríndi cárnea di pi qásă
 cum spun / să lăsă s-să răčáscă / cárne-ačee / să dă pi mașína di tocát /
 plămíja ... ča neágră / o dăm crúdă pin mașínă / di tocát / ș-amisticám /
 cárnea čea ... di cap / și cā [k] / și plămíja / amisticám la ũloc / puñém îm
 borc [k] čápă prájím la uḡcap di porc / jo știḡ / așá / dipínde și pórku //
 pûñém uḡkilográm de čápă / jo přejesc deopárte / așá / nu táre prájîťă /
 puťín așá // pi jumáte / núḡa // și lăsăm tótul să răčáscă / ásta ș-amesticám
 // într-ũ ... vas / într-uḡliḡenáš // așá cum să spúne la noi / núștiḡ //
 ș-amisticám tótul ásta / dúpă gust // și gustám // și pi-úrmă púnim îm
 buřcáne // puñém sáre / járăș ... dúpa [r] dupăgúst // și dăm ... púnem îm
 borcáne-așá // cáre di-uḡkilográm / noi puñém îḡjumá de kilográm cā-ḡ
 mai bíne // l-aj loat / și dintrodátă l-aj mîḡcát / nũ ... // și le dăm îḡcuptjóri
 // și píște dóḡă čásur / dácă fócu nu táre / la cuptjór așá ... //

10

15

20

čobánu jejléna
 pázeșpàtru [de ani]

25

de paști

[De Paști, ce obiceiuri sunt aici la dumneavoastră?]

înajînt'e de paști știm toț că e post // cáre postéște / cáre ... / cáre
 fijcáre áćuma // dupa posibilitáte // după cáre-ḡ acásă bătrínu po^s să
 posteáscă / cā iel / știḡ cum îi [...]

30

[Și pe urmă, la Paști ...]

la paști / vínere járăș jo / vínere seácă / nu să mănîḡcă cárne //
 vínereḡa neágră / vínereḡa seácă / așá să numéște // post néḡru să fáce [...] //

di joĭ se-nĉepe ȕoȕăle / cum să ştiĭe că să-nĉepe păştele / să-nĉep a făce
 ȕoȕăle // vĭnerĭ sáră ĵeste la dĭzgropáreă áĵerelor // vĭnerĭ / áĵeru să
 deĭzgropă la noĭ / símbătă sáră să-ngrópă / naĭnteă ĭnvĭĵeri / aşă // vĭnirĭ /
 símbătă sáră / şi ĵărăş după ĉ-am prigătĭt / şĭm noĭ símbătă de-acúma
 5 naĭnteă păştely / ásta ... ĭn fiicáre căsă să făce mĭncáre / fel de fel / cárē
 ... cárē şi ĉe pǎte şi ĉe áre // cĭnvă ĵerá vă spun / că ĵerá toáte ĉele şĭ / dă
 acúma mai ... / mai puĭntlél // nū / mulţumím lú dumnezău că ... de-ásta
 ĉe ĵeste / ĉĕ-avém / că deodátă ĭncă nū // dácă n-a dat dumnezău ploăĵe şi
 n-a fi / ásta mai rău // da deodátă ĭncă mai să menĭn // mai pim pod / mai
 10 diŭcóló / mai diŭcǎĉe / mai ȕoleăcă di ... zăpást [!] / cum /

[De rezervă, da?]

de rezervă dă [!] // să mai menĭne şi ... // símbătă sáră merţém la ...
 ĭnvĭĵere ... păşte [k] păscúte / cum să spúne // la noĭ ĭn tăt ánu băĵetu
 pleăcă // noĭ gospodínele cam mai [r] mai rărut // vă spun drept / că dácă
 15 toátă săptămĭna la lúcrú / símbătă / da ásta / o zĭ săptămĭna aĭ líbiră / nu
 ştiĭ de-acásă di ĉe să te-apús // vă spun ĭnc-odátă că ĵez dimneăta la şapte
 şi vĭn sára la [k] / cu últimu aftóbuz la opt // ĉe fak ĵo!/? ĉe fac?// puĭn /
 puĭn treáb-acásă şi ȕobosă / şi nu pre ... // mérze băĵetu de-acúma ...
 la-ĭnvĭĵere // că ştim d'ĭ lá pǎrĭnĭ mei / că ştiĭ aşă / că ĵei símbătă sáră / sau
 20 s-o lom ĵărăş la-nĉepút²¹ / păscúta // că spúné máma / dumnezău s-o ĵerte
 / că zĭĉe să nu mĭncám páscă nesfinĭtă că ĵe păcát // nū cĭn ĵerám miĉ aşă
 ca natăsa²² / pǎte ȕoleăcă mai máre / cĭt ŭĭn mĭnte // loam şi furám cĭte-o
 păscúţă / şi noĭ ne-ascundém pi-univá [!] // scotém ... lăĵĭĉerle-afără / şi le
 ... aşterném / ne vărám sup lăĵĉere / şi mĭncám // nu! mĭş // nu ştiĭém
 25 ĉe-ĭsámŭă păcát / ĉe-ĭ ásta / nu / ĵerá pófta // acúma nu po-să fiĵe nū ştiĭu
 cum // şĭ ... máma zĭĉe "măĵi băĵet măĵi / da nu vă tĭĵemet voĭ / vă tem ... vă
 vĭĵedi dumnezău / păcát / nū mĭncát!" // da noĭ numĭrím / sĭntém sup lăĵ-
 ĉere [!] ... //

acúmă spun ş-ĵo / copĭĭi mei ... // şi după ĉe vĭne de la sfĭntĭrea
 30 păştiu / ĵo ştiĭ c-aşă pĭnă-naĭnteă răsărĭtu şŭárelu aşteptám ca orĉíne /
 ȕorĉíne ... nu / ĉe-ĭ mai scúmp că ... să guşĭ sfĭnta náfură / aşteptám / ĭşám
 fúga afără / pĭn-a răsărĭ şŭárlē făĉém fócu ... / mǎre / pĭn vĭney de lă
 bisĵerică de la asfĭntĭtu paşĭ // şi ne-aşăzám toţ ... la másă // ĉei ĉ-ăĵ
 preĵătĭt / lumánare de lă ... sfĭntĭt o-aduşém / puném pi mĭjlóc / pe másă //
 35 şi strĭngém roátă-mpreĵur tăţ ... / ĉocnĭm ȕoȕŭ / "hristós a-ĭnvĭĵát"... aşă //
 nu / aşă ȕobiĉĵu zĭĉe că nū / da ĭ... că nu spúne că nu ... că nu să
 ĉoc[ε]néşte ȕoȕu că ĭŭncă te ĉocnéşĭ piĉǎrle // ĭm pĭma zĭ de paşĭ nū să
 ĉocnésc ȕoȕă // [!] ficáre ... // aşă / aşă să zĭĉe ... / da / pǎlēs piĉǎrle //

[Da' aici cu ce culori se fac ouăle?]

toate culóriile / toate // și rósșî / și merișoare / și-n ... înkistrít așa ...
cum / cu cărá //

[Cum se fac așa "închistrite"?]

înkistríte!? le férbem / le scoátem uóuăle // le férbem uóuăle // le
scoátem de-acólq-asa cǎldúț cum sînt / puném cărá-ntr-oñ ... / anúmea ... 5
fǎrfurjút-asa di lut / avém noi / puném pe plítă // căra să-ncǎlzěște / cu
kǐștiță / cum să numéște / și să ... // fiicáre ... / căre floricéle / cǎre crúca
fáče / crúca pī ... [ε] ásta / scrije mai pī uóuă cristós a-nviiát // flǐicáre
gospodínă če poáte / și čee če-ǐ vîne-η_cap // cum ... știu ǐo // merișoare
roș să spálǐ / că să [k] se fac / fiŋcă așa járăș / vă spun că ... cîn viním de la 10
... bisjerică / de la ... și ǐ-așteptám și ne spuné ... / máma-ηcă de-acásă / așa
fac ș-ǐo [!] cu-ǐ meǐ amú și cu nepóș-ntr-o ... Čáșcă máre / puném ũ_ηou
róșu / busuǐóc / banǐ / ápă / și-ne spǎlám íŋcă // uóu ca să fije rósșu ca
uóuă / busuǐóc să ǐ nòróc / banǐ să fiǐ bogátă píste-an // áșă după uobičéǐ /
cum știu dí la máma da / ... vă spúnem că din če čǐ ... tréče tímpu uǐtám 15
tótul //

[Ce culoare-i asta, "merișoare" ați spus?]

mērișoare róșǐ / róșǐ // mēre curáte rósș // cu-áčee róșș așa ne
spǎlám // boím róșu // merișoare-asa să spúne da // culoáre róșe / curát
róșu / l-am scos de la flert / și l-am pus ím boǐálă rósă / núma la uóuă se 20
zǐče merișóari // áșă / curáte // fără ... înkistríte // rósșǐ //

[Aceeasi]

căcúlă

[Cum se face o căciulă?]

úǐte ǐo vă spun așa // presupúnim ... loam kéǐilǐ ... // di jépure ... / 25
mai bîne cunósc / fiǐecáre // lom kéǐilǐ di jépure // lúmea le dǎ la dubít //
pe-órmă ni le-adúče mǐǐi // dácă-s kéǐilǐ búne / dim pátru keǐ jés-o căcúlă
// alǐég căre fáťă vǐnǐ / cozorócu diŋ fáťă / cozurǐócu ... așa // alég căre-ǐ
mai búná // pe-órmă la spáte / pe-órmă urǐékile jéstǐa // pe-órmă căpu /
ș-ápă căre-ǐ vin didisúpt // deč dup-áčee vǐni și dosála ím mǐjloc // dosála 30
de-acúma-m mǐjloc o cos la mașín-aslǎltă / d-áčee la scorneájnaǐa // ásta la
sféǐnaǐa / da áčee la scorneájnaǐa ... mașínă // și ... de-amú am íŋvaťát /
foártǐ ... ușǐór ǐu pένtru míne // mult n-ǎu rǎbdáre / că-ǐ mǐltă kímboșǎlǎ //
da ǐo ... criét c-asa m-am nǎscút cū ... / ím pláče ... // ásta să cos așa căcúlǐ
/ kǎr m-am deprǐŋs // ǐága sátele-mpriǐejúr aǐče / cǐt ǐ ... vreǐ cíteva sáte / tót 35

încăce la mîne-adúc // ş-acúma vára / şi iágă o gramá-de-a căcúli am la
cusút // cîndîi ploáje / i vînt afără / nu po_să fac afără / fac în_casă / cos
căcúli // şi dác-am munčît sîngurică / ne-am_făcú sîngurică / şi n-am
aşteptát de la máma să-n deje čevá ... ajútör //

5 [Când se croiesc pielicelele, cu ce se taie?
cu cuţitu / da //

[Cu cuţitul se taie, nu cu foarfeca?]

nū nū / iága ia! cuţitáşu acólo sus // ... ujtáti-vă²³ ... če fel de cuţitáş
/ da // cuţitáş speţéal că ... dácă taj cu foárfecu să táje páru ... / şi nu poţ //

10 dă_aşá ... am crójurli / fječáre razmjer ... / čînzěşpàtru / čînzěščînč /
čînzăşasă / fječáre mărímea cum o áre la cap // şi pun cróju / uríeka /
cozuríocu / úşkelē / cápū / cum trébuie / şi taj cu cuţitáşu //

[Pe dos.]

dá / dà // pe dos // pi dos // şi pi dos le cos / şi pe_urmă dúpă č-an
15 cusút ... tot blána / o-ntyórc căcúla / şi o cos cu mína ... // de-amú roátă //

dosála o cos la čějláltă maşínă ... sféjnăi // pένtru mîne-i uşóř //

[Da', ai zis dumneata că-i mai multă "chimbuşală". Ce-nseamnă
vorba asta?]

kimboşálă / ádică mai mult lucrú // iî măruntíş / ş-tréş-aj răbdáre că
20 poáte / á ... am crojít de pe péle / presupúnim ... fáta // á rămíne mai níşte
cólţuri / dar la cap nu me-ajúnge / da la uríekile čéle dídisúptnú // şi áltă
blánă iî cu páru mai mic / álta-i cu páru mai tufyós / şi nu poţ // trépsă le
lo[ε]véstí / şi trébúi s-aj rabdáre / şi culóarea / şi ... mărímea párulei / da /
lungímea párulei / şi trébui să aj răbdáre // dar níje dácă n-e drágă / níje
25 iîm páre c-asta-i uşyór [!]

nístor jeléna
tréizăşşapte de ai

múlte să fac / táre múlte din fájínă

30 [Şi "pânea" cum o faceţi?]

şi pínea încă mai uşóř // pínea tot aşá pun²⁴ // la píne pun ápă //

pot să pun şi lápte // dar bărbátu meu mai bîne iuběşte-aşá ... / să nú fíje ...
uŭnt într-ânsa / să nu fíje ... / pínea să fíje aşá núma cu_ápă / şi sàre / şi o
frámínt táre molcút // că dác-o frámínt molcút / je críşte / şi să păstreáză
mai múlte zíle ... mòlcútă // dar dác-o fač vîrtoásă / je niş_nu créşte níč în
35 tingíri / niş_gústu čála nu-l mai áre / k-je nū-i ca púfu aşá pínea // o fac

molcúță / ș-apă cîn o ieu diñ ... alqátu diñ ligán ... / dac-o fac molcúță / nú
am de-amú cum o-ntinde s-o-ñvîrtesc // pot să fac și să-ñvîrtesc așa ca
colácu / dă o ieu așa ș-o fac ca o plăcintúț-așă // și o tăpîcîesc așa iă! // și ie
criește-ñ sus // așa de frumós // jo așa le fac // m-àm îñvătát // fac și colác /
péntrū ... pitrîcîre / cum să dă la noi //

5

[Ăia cum se fac, din ăia așa rotunzi?]

da da / cum aț văzút asáră la club / da //

[Și au și alte forme?]

ău // acîia să-mplîetesc îm pătru // da // da să pğáte de-mplitît și-n
xopt cáre-î fac ... / la noi uobiçēju ... fac î / iágă jo de multe ori am botezát
/ am dóuăzășîdòî dî šinî botezát / și șásă cununî //

10

[Să vă trăiască!]

mulțumím // sâ trăîț și dmnevqástră // șî ... coláci cîia să fac îxopt //
péntru că jii vin mai mărî / și măi crescúț // și m-am îñvătát de la bunica
me // dēla sóra mámi // îi zîcēm bunica // de la dîñsa m-am îñvătát / că
ie-î bucătărîț píla nunt // să duce ... täre dîes ... pin tîrnáuca / pim
probotestî / píla hiérta / pis tá lócu // și ie zîce "jo iz bătrîná de-amú dă ...
/ prindetî și voî cum şă făcēt" // și m-am îñvătát și jo și sóra cāi mai mícă //
și făcîm și colác // știm cum //

15

[Da', colacii, cum de ies pe deasupra așa rumeni?]

20

rúmán? péntru că-naînte de-a-l da-ñcuptióri / îl uñgî // cîn iel î
crescút / și trebui de-acúma să-l dai îñcuptióri / socót așa că fócu l-ai tras /
s-o potolît fócu-ñcuptór / ai tras / ai lăsát um pic s-să răcorească cuptóru /
uñg ... cu uou / uolecúťică de sáre ș-oleacă dî záhăr // puî ... / și-l zbaț bine
bínî / și cu piriłúta ... uñgēm ... deasúpra // și cîn îl scotēm diñcuptór î
gáta și de-acúma-l scotēm / fac apă cu zahăr / și cu uolói // uolecúťică de
uolói / și iel luçêște ... coptúra deasúpra de-acoló //

25

[Asta după ce-l scoateți?]

dúpa cē-l scot // da da // cîn îl dai / dái cu uou / da cîn îl scot / cu
ápă cu zahăr și cu uolói // [...]

30

pâmpúști / ... jără făcîm dim_pîni / tot așa //

[Ce sunt acelea?]

tot cu brînză / cu dulcătă / uorî co-alvá // tot făcîm ... // rotunğoare //
făcîm o fqáe / întînd'em o fqáe máre / púnîm brînză / ș-áltă fqáe ... /
púnem áltă fqáe supîrîcă púnîm deasúpra // ș-o tăjēm cū paháru / cu
gúra-ñ jos // și jéle cîn mai cîesc / î ... puñēm î uolói // cîn férbe uolói-î
ferbînte / pun în cēunáš / am anúmeă cēunášu / pî jumatáti cu uolói //
cam vreø trej kilográme pun di uolói // că doar acála nu să strîcă // iel
férbe / pe-úrmă jăr îl întrebuintáz la mîncáre // și fac așa cîte vreø

35

ĉiŝprăžăĉe pampúŝti o dátă / ŝi le dau drúmu-nă ĉeĥunás // ŝi cîn li scĥot
au [k] / fac sáhăr / púdră // ŝi le dau cu sáhăr púdră / ŝ-atúnĉa ferbínŭ /
ŝ-aŝă-z_dî būnĭ / foărte gustăśă // dà mŭlŭte să fáĉe din fajĭnă / foărte mŭlte
// ŝi kíróŝti / ŝi piliméne //

5

["Chiroŝtele" cum se fac?]

10

tót aŝă // fáĉem aloátu co-ápă / núma nú púnim níŝ_pótiŝ / nij_drójde
niŝ_nimíca / câ mai ... gustăśă-ŝ // ŝi ... uőu tót_nu púnem la kíróŝte /
péntru că pre táre-nvítăśă // iel jága tocmági cîn îi fáĉem di cásă / púnim
ă ... uőu / númai cu uőu // uőu ŝi fajĭnă tocmági de cásă // îi fáĉem tot aŝă
foáea ŝi-î tăjém ... mărunŭă / dar lă ... dar la kíróŝte nú // fáĉem aloátu cŭ
... um_pic di sárę / ĥol'ecúŭă di zahăr / fajĭnă ŝi ápă // ápă riĉe dĭn fĭntĭnă /
ŝ-ápă // ŝi frămĭntăm aŝă tot molcŭŭ // ŝi-ntindém foáea supŝirică / supŝirică
// ŝi púnem brĭnză / tăjém ĭntĭi cu pahăru / pe-ŭrmă púnem brĭnză / ŝi li
fáĉem kíróŝtile // ŝi núma um_pic li prĭnde clócŭŭ-acólo ŝ-jéle-z_gáta
15 k-jéle dácă-s supŝirjéle / nú trébue / nu-ĭ nevóe mult să feărba / acólq // dă
la_nóĭ mŭlte să fac / tăre mŭlte din ... fajĭnă // turtĭŭ jága // nú-ĭ pĭne la
magazĭn // nú-ĭ pĭne / am_yenĭt napóĭ acás // órĭ fag_măligŭŭă / ĥorĭ dácă nú
am pus riĉpide ŝ-am frămĭntăt / ĭeu borcănu cu kíŝleác / ĥor cu láptę / dácă
nu-ĭ / pŭn ápă / dácă nu-ĭ acăsta // aŝă ŝi ĭeu ... repižór / ŝ-am_j frămĭntăt
20 ŝ-fac turtĭŭ prăjĭte // dácă nú fac aládi // ĭncă-ĭ mai uŝĥór //

20

[Ce sunt acestea?]

aláde?... cum / nú_ŝtiŭ cum să mai spŭne la dumneavoaŝtră // tót aŝă
cu lĭngura-ĭej ca clătĭtele // tót aŝă cu lĭngura / da mai micŭŭ //

[Mai mititele, aŝa rotunjoare?]

25

dă_dă // rotunjoare / micŭŭ / dă // tot aŝă cu kíŝleác li_ĭej / cu ĥou /
cŭ olóĭ // tot aŝă le fáĉe / dar foărte mŭlte să poáti de făcŭt din fajĭnă /
foărte mŭlte / da //

[Aceeŝi]

o k'emát pojáru

30

nŭj ĭerám ĭn ĥográdă tĥót // ŝi cîn dĭodátă ... meĝiĭęŝa noăŝtră / ápĭ
ĭe a pus nu-ŝ_ŝe la foc ca să ŝărbă // ŝi ŝ-a duŝ pi ĥogór să prăŝăscă // ŝi ...
cĭnd_ĭ ... noĭ stăteám la măsă / am auzĭt pòcnĭnd // crăpău stĭclĭli / pocnéu
tăre // ŝi noĭ am alergăt cu tĥótĭ / s-au mai strĭŝ meĝiĭęŝ / ŝi o k'emát
pojáru ca să víĭe / ŝi ... am k'emát-o ŝi pé_dĭŝa di pi ĥogór // ŝi ĭa o vinĭt / a
35 k'emát pojáru / ŝi a stĭŝ //

35

[A mai scăpat ceva din casă?]
a ars totul din bucătărie / din dormitor //

[Și de ce s-o fi întâmplat, de la ce-o fi luat foc?]
dîlă ... cum jî / ie aveá dóuă balóane de gaz // și únul lă plítcă / și
únul stăteá așá într-o pártē // ș-ačála cáre stăteá într-o pártē dăde drúmul //

și ... cînd_a agúns pára de lă plítcă la balón / ap-o loát_foc amîndóo
balóanele //

5

topálă adrián
tréjsprezeči anî

di andrîj

10

[Ce făceau fetele mai demult ca să ghicească viitorul?]
ásta jéstē ... andrîj / de andrêj //

[Cum era?]
dóozeșînduă ... noiěmbre // da / dóozeșînduă noiěmbre //

[Cum se făcea?]

15

jô sâ vă spun kár î ... sínĉer / am auzît așá cum să făcé / da nŭj
n-am petrecút aieste de andrêj // vrăjăsc // fac fel dî ... fiĵel / atúnĉa sára //

zíce că sâ vîez a s-te jéje bogát / ŭor sárác // făcéu așá ŭobiĉej // merġeŭ și
număráu noapteá / cu ŭóki-ŭkíș / pári dî Ja garĉ // și ... a nóŭlea par îl legá
// dácă jerá ĉotorós / îŭsámnă c-a s-fíje sárác // dácă îĵ drept / áre s-fíje
bogát // mai făĉém de-acúm-acásă așá cu máma / î ... ne bucurám și noiĵ
andrêj / haj sâ vrăjím // loám nóuă castronĵele / și le puném cu gúra-ŭ
jŭos / máma lĵ puné ŭoglíndă / măligúĵă / crĵejón / muzícúĵi / cre ... [k] ásta
pi inél // mŭlte-așá puném / nóuă fĵelurĵ / képtine // ș-ápîĵ de-amú știĵém //

képtinĵe-a s-fíje cŭoltós // mălíga / bógát // ŭoglínda / frumŭós // muzícúĵa /
muzícánt // î ... di toate-aiesteá // și jerá ĉenteresánt : ĵ-ntre copĵi sâ vídém
cáre píĉĉ-o pus mĵna [!]

20

25

[Și se potrivea chiar așa?]

ej! / așá o joacă / mai ĵîném mĵnte de-atúnĉa?! [!] frumósurĵ
ŭobiĉejurĵ jerá //

30

[Da' nu mai puneau fetele ceva sub pernă, să viseze noaptea ...?]

am auzît ș-așá // la sîŭziĵénĵ // acĵja la sîŭziĵénĵ // pun sŭzĵiánă // cĵn
îĵ sârbătoáre-ásta de sîŭziĵénĵ / pun stĵŭziĵánĵ sup cap și să cúlcă // și zíce
cáre ĵi-ĵ pártē / o viséz îŭsár-acĵĵă / ej! jô am pus sĵ jĵu / daŕ ... piĉĉ-

NOTE

- 1 Orașul Herța.
- 2 Târnauca, comună învecinată.
- 3 Se referă la un consătean cunoscut de anchetatorul Vasile Pavel, originar din sat.
- 4 Numele a fost sugerat de anchetatorul Vasile Pavel.
- 5 Lacul Onega situat în nordul Rusiei.
- 6 Ibănești, localitate din județul Botoșani, în apropierea graniței cu Ucraina.
- 7 Dombas, zonă din bazinul Donului, în Ucraina.
- 8 Se referă la anchetatorul Vasile Pavel.
- 9 Este vorba de curtea cunoscutei familii a pictorului Verona.
- 10 Bortă - numele unei familii din sat.
- 11 Localitate în Transnistria; la momentul anchetei, la Dubăsari conflictul militar nu era încă încheiat.
- 12 Informatoarea, foarte emoționată, plânge.
- 13 Satul Ținteni e situat la vreo 7-8 km nord de Probotești.
- 14 Se referă la satele vecine situate spre munte.
- 15 Comuna Culiceni este așezată la aproximativ 10 km de Probotești, înspre munții Carpați.
- 16 Localitatea Hliboca.
- 17 Termenul este confirmat de o persoană care asistă la înregistrare.
- 18 Se referă la poetul basarabean Mircea Lutici.
- 19 Răspunde la o întrebare anterioară a anchetatorului.
- 20 Informatoarea se adresează fiicei.
- 21 Informatoarea, conștientă că este înregistrată, încearcă să reia povestirea.
- 22 Se referă la fiica ei.
- 23 Informatoarea arată cuțitașul pus pe o poliță.
- 24 Informatoarea se referă la faptul că anterior a descris alte preparate din făină.
- 25 Cercetătorii au fost invitați la o serbare dată, cu o seară înainte, la clubul colhozului.

(raionul Noua Suliță, regiunea Cernăuți, Ucraina)

Înregistrare: 1992; transcriere: VN

păp^usóĭ

Ȳómu nai'íntĭ / àrám // prímăvára // cĭ pi tímpurĭ puĭín ará tuámna 5
 cum amú...cothózu árâ / dă prímăvára // și sámaná / pi urmă puneá fasúli /
 cu sápa-acólo / puneé...bȲób // puneá...rašarítâ ruátâ ímpriġúr / cum háturĭli
 iară / [ε] no! și pi urmă prășeá o dátâ / prășeá a dóĭlea oárâ // și tuámna
 cînd păp^usóĭi ĭerá copt / merzăĭ și-ĭ taiăĭ / puniá...gramádâ / pi urmă
 ĭĭ-ĭncărcái / ĭ-aduĉăĭ acásâ / i diz [k] dizġocái / i disfăcá / și...ĉucălăĭi...o 10
 ĭĭr-ăĭ uscá la suári / dacâ nu ĭerá bínĭ / și...rĭestu ĉéle bób / fasúli / ímblăteá
 / și strîngém / și...

[Era deosebire între prima și a doua prașilă?]

ĭerá dĭosebírĭ // prășăĭ o dátâ / cînd ĭeĭ ĭerá așá dĭ măriș^uórĭ¹ / pi 15
 urmă amú ĭerá așá dĭ marĭ¹ / cînd ĭĭ prășăĭ a dóĭlea oárâ // și cu-atítâ...prașilă
 ĭerá //

[Prima dată numai săpai sau îi răreai?]

ĭ răreăĭ / c-atúnĉa nu sâ puniá...cu sápa la cîmp // orĭ cum amú
 cu...suvárca sâ sáminĭ cū...da nú așá cu mĭna luuá și sáminá / și ĭĭĭ vineá 20
 ímprăștiăĭ așá // ș-amú cu sápa mĭerzăĭ și...kĭbzuiăĭ // cam aĭsta / trébu-
 ie-așá//únu di áltu cam așá di rarĭ sâ hĭĭĭ așá...sâ víĭĭ //

[Când prășești a doua oară, mai tragi țărână?]

ápăĭ da / a dóĭlea oárâ...traġ țárnâ lîngă dĭnsul / la radaĉínúĭă o ĭĭr-dă
 țárnurĭ //

[Cum se numește?]

năskít // năskít //

[De ce e bine să tragi "țărna"?]

ápo ca să áĭbâ ô...dacâ plóo sâ ĭe umizeálâ cólo la rădăĉínâ / câ
 dácâ ĭeĭ ĭĭ...rădăĉína dĭasúpra și-ĭ suári / nó ĭeĭ n-ári niĉ o putere // și 30
 barabúlea tot prașá o dátâ // ș-a dóĭlea oárâ...

[Toamna, cum îl culegeați, îl aduceați cu totul acasă, cu...?]

cu tăť / cu struján / cu tăť cu struján tajě / cu tótu / și l-adușeě acásă
cu tătu // ș-ámu acásă / scoteă cucălăii deopárte / strujánul lăgá așă...znók
// cųópca / și...ásta //

[Ce făceați cu ciucălăii?]

5 cucălăii / curățiă / da la pųorc / da la vítı / di mamalígă / la noi
mamalíga-ı la putéri / ım boján // la noi mamalíga //

[Unde-l puneți?]

10 iel î sâ puniă...ım pųod la cásă / dacă aveă afără așă un felı di...noi
spuneăm sijac // amú a-nčepút a fáči lúmea // d-atúnča cın s-o făcút
cothózu / ápu aveă či bogăt núma // da...colhózu o vinıt și l-o luuát /
de-acásă / ș-o duz la colhóz // pi urmă o pus pi fųoc / și s-o gătıt cu sťácile
// ș-amú fac amú / nú nu fac di nuiăli așă / da fac di lěturı / așă / fac //
da // [...]

15 [După prașila a doua, leagă frunzele una de alta și o dau peste
cap.]²

ca sâ sâ liăgi...o đis cã...așă sâ spuneă / sâ liăgi cucălăii / sâ făcâ
cucălăi buni //

[Cum făceau?]

20 lăgá na! frúndă di frúndă / nu tăť / așă / doi păpųóı numa // da / i
lăgá frúndă di frúndă așă ia / și spuniă cã...ar sâ leăgi bíni pòpųóı /
cucălăi frumós or sâ híıı // [...]

[Ca să rămână boabele, ce dai la o parte?]

panúša o dezgóč / ș-panúša ramíni pi struján // așă //

[Așa o iei.]

25 dai ın stınga /-ı dreapta / și de-aiăca rŭt'k / și ramíni panúša pi
struján //

[Ce se face cu strujanii?]

30 strujáni la víti / la víti / la uoi // ınaiínti vrěmi / di mult / nu mai știă
níme sâ táıı strujěni...ı sícâ // așă-l da-ntrăg / ș-či mîncă mîncă /
rěstu...acéı či ramăné...puneă pi fųoc //

[Ș-acuma îi taie în "sicică"?]

da acúma mărze-ı siică tăť //

porójniı nicolái condrátovič

[72 de ani]

bojănu ísta

bojănu // da n-am audít di la níme / di úne-o vinít bojănu ísta / cum...

[E sat vechi?]

i sât veg di dimúlt // da de [ε] cîț ah ári / dumnedău să știi / jo nu
știu // [...]

[Satul are mai multe mahalale?]

dă_dă //

[Vreți să ne spuneți așa toate mahalalele?]

aiíci sâ numjăști hucău // sus în_părtea áilăltă: îj je...hlínița sâ spúni
// ș-ápo harasíménj / ș-aiíci úni-j člěntu sâ spúni vālĭ / ș-ápu mai_ 10
in_cólo...undi-j primărija dipárti-m_priprúkja / amú-j...deálu / harasíménj
toménj / dîrdeănĭ / mai mult așa cum o fost // di pi tímpuri uámenĭ / da /
ápu-așé le-o spus // ši...dim_priprúk acoló / p-acólo i spuneé lehačěănĭ pi
vālĭ / lĭhačěănĭ pi djať / î...ásta / la gîzeănĭ / în_felĭ și-n_fórmă // d-amú-j cu 15
tátu...áltă primăriji //

[Și cum îi porecleau pe...]²

kîščárĭ // kîščánĭ li spuneá k-ej meržă la prut / și prindeá péști // [!]

[Da' pi lihăceni?]²

hribárĭ // merğă...hribĭ // hribĭ // da //

[E obiceiul să se dea porecle la oameni?]

dă_cúm // jáca jástĭ háuca // di búnăoáră așa famíliji / pă háuca sín_ 20
mai mult // no! cari-j háuca?! / d-așá-j spúnĭ / aísta j-a lu...cúcu / d-ačála j-a
lu górgĭ / de-ačála j-a lu costáke și ómu gáta štĭje // așa je // așa cred că pist_
tă lócu i de-ásta //

[După ce se dădeau poreclele?]

múltĭ polécre diŋ_copíji mič // jáca diŋ_copíji mič la școălă / i 25
spuneá "măj...măj...buzátulĭ" or "măj nu știu cum" / ș-așá diŋ_copĭ în_
copĭ / ș-așá moări / ší copkíji lui și nĭepótă lui // așa rămíni // [...]

[Dar care sunt numele de familie cele mai vechi?]

no! spuneá că dîrdeăni / tomeăni / aístĭa mai...vĭek famíliji / da 30
dumnezéu să știi //

[Același]

jácă o spun ásta:
 drághi mej frați /
 trecút-au an!
 și lun! de zílj /
 mǔlt îñ_veát-am suferít //
 au venít dușmáni péste nǔoj /
 și ne-au jéfuít //
 s-aúde-o vóče dim_mormínt /
 "să fiț jeróǐ / să fiț jeróǐ" /
 de-ar fi dómnu-ñ_veát-acúm /
 am fi scăpát și noi //
 vorbéște ștéfan /
 din mormínt // cu popóruľ său //
 cu lácrim! în uok / ș-ofteáză greu //
 "popóruľ meu...mǔlt iubít //
 de či uáři am murít?/
 căc de-erám îñ_veát-acúm /
 jerát unít demǔlt" //
 ștéfan vódă al moldóvi /
 ne-a fost tátă pentru toț /
 dar acúma hodicnéști
 sǔs la pút-na-ntre pǔorț //
 bát clópoteli...și dau vęști /
 ștéfan vódă nu mai jęști //
 s-a dus...de la nǔoj acúma
 și s-a dus pǐ totdeauna //
 plîngi deálu plînge válea /
 plîng pădúriľi bătrîni //
 plîngém și nǔoj cu toți //
 "cǔǐ ne laș? pǐ noi stăpíne" //
 "jéu vă las pǐ voi cu bínǐ /
 dar să fiț așá ca mínǐ //
 țára sǎ v-o_opărát /
 la dușmánǐ voi sǎ n-o daț" //
 dar vedét...cum am luptát?!

căc ă ũ sfert din țăr-am dat //
 basarábea / bucovína //
 kár am dat pîn_ă la sulína //
 și nŭ ștu-acúma țe vom fáțe //
 cîn_ă acést pămínt ne-a-ntoárțe //
 ămpreúnă sâ luptám //
 acést pămínt ca să-l [r] ca să-l scotém //
 căc nŏi romín_ă din cernăuț //
 și cŭ-acéi peste carpát_ă //
 toț sîntém romín_ă și fraț_ă //
 toț sîntém de-acelăș sînge //
 ínima-n noi tot plînge //
 plînge ínima-n noi //
 căc am vrea să fim cu voi //
 nŏi...cu voi am vrea să fim //
 și ca frát_ă să trăím //
 că cîn_ă-a-ndrăgít străj_ăni //
 mănínțe_ă ínima cîn_ăni //
 căc străj_ănu_ă ca și spínu //
 maj amár decît pelínu //
 pelín beu / pelín mănín_ă //
 seára pi pelín mă culc //
 dimineáța_ă cîn mă scŭol //
 întăi plîng / ș-apŏi mă spăl //
 căt în_cófă apă nu_ă //
 cána cu pelín în_cu_ă //
 ăó! căc mŭlt am suferít //
 și mult amár am maj băút //
 mŭlt amár / ș-amărăcŭni //
 úite-aș-ăm trăít pi lŭm_ă //
 fraț román_ă io v-aș rugá //
 s-avét_ă gríj_ă de veáța mea //
 s-avét gríja rómîn_ăilor //
 din țara păgín_ăilor //
 și va rog...să nŭ úităt //
 căc noi sîntém ă vŏstri fraț_ă //
 frát_ăilor...de lŭme nŏuă //

zîlua búnâ vă zic vóuâ //
 zîlua búnâ nu di tót /
 c-am să vin să vă mai văd //
 5 ș-am să vîn / să ne uním /
 hăi să bem paháru^l plin //
 și să-l bem...noⁱ cu urári /
 pentru romîni^{ia} mări //
 căc de la tísa / pîn^{la} nístru /
 10 ăsta léstⁱ tot cuprínsu //
 acéste sunt hotárele //
 aiíc îmi sunt / mi-ⁱ n^{am}urⁱli //
 aiíc-aj^u v^{re}a ca să mun^cesc /
 15 ș-aiíc aj^u v^{re}a ca să trăⁱesc //
 romanⁱi...máma me^a /
 bocovína léste-a ta //
 černáútu tot așteáptă /
 să vínă unírea odátă //
 20 dé čì urári ne-a^t lăsát /
 și de noⁱ voⁱ a^t uⁱtát?! //
 lăsáti-mă...ca să vorb^esc /
 línima să-mⁱ răcor^esc //
 cáž durérea sufleteáscă /
 25 îⁱ mai gr^ea ca čea trupeáscă //
 m^{ul}te / m^{ul}te v-aș rugá /
 ca să-mⁱ lu^at voⁱ duré^eá
 de la inimⁱoára me^a //
 sâ lu^at / sírma čea-^ugimpátă /
 30 de la gránița rusáscă //
 ș-atú^uș^u t^uo^t să ne uním /
 límba noástră s-o vorbím //
 límba noástră româneáscă /
 35 în^uveč și purú^ri să trăⁱáscă //
 și să-ntíndem hóra máre /
 pîn^{la} ă^u noástrⁱ vek hotári //
 romⁱn sún^t / romín mă k^eámâ //
 romín sunt di búnâ seámâ //

romîn sunt / romîn îmî zîce //
 romîn sunt úne m-aj_dúce //
 și romîn aj_vrea să mor /
 în țara romînilor //

flóreă rusój a lu górgę
 am trȃecút pi șájzășinóő [de ani] acúma

5

cum cad nóri la pămînt

cum cad nóri la pămînt //
 trecînd pi-o vále-adîncă /
 nóri négri marî venęáu //
 și či ierá îȋ_cáleă lor /
 ieȋ tot o cučereău //
 cučerînd pămînturî /

10

și oráșę marî
 nóri îș făcău ieȋ plánurî
 la al nóstru vek...hotár //
 trecînd nóri și nístru
 bȃcovína aȋ ocupát /

15

și cu furîȋ marî
 și basarábeă aȋ luat //
 ocupîȋ pămîntul
 romîniȋ fost /

20

și-nčărcă de-acúm frátî
 înapój să-l scoț //
 frát basarabénî /

25

și noi bȃcovinénî /
 împriúnă să luptăm /
 acést pămînt ca să-l scotém //
 nóri sunt impériul čel mai marî-ȋ_lúmî /

5 și-au pus gâra frățî pi pămînturî bûni //
 báltica...de-acúm din somn ieî s-au trezít /
 cu tóți au luptát /
 și-au scos a lor pămînt //
 10 de-a vrea dómnu frátî/
 și ne-a ajutá /
 atúnzî din norî
 cu toț noi vom scăpá //
 nóri s-au întíns //
 15 sunt marî pi pămînt //
 dar mai márî ie putérea /
 a dómnu lui cel sfînt //
 nóri să distrúg /
 cu ploáie și cu vînt /
 20 și-acéî ce mai rămîn /
 vor cădeá la pămînt //
 impériu să distrúgî //
 să distrámă cúm //
 de-acúm tóț romîni
 să porním la drum //
 nímîc ne-âz_vra înlúmî /
 a_z_vra să mai trăiesc /
 și să...văd pămîntul
 25 [e] să văd pămîntul / unît cel...romînesc //
 doámni...un șoári iésti /
 pentru toț l-ai dat /
 da di ci tu oári de la romînî l-ai luat? //
 dă-ne doámni-o rázâ /
 și lúna să rásará /
 30 péste-a noástrâ scúmpâ și frumósâ járâ //
 dă-h doámni lumínâ /
 sâ vidém și noi /
 căc pîn-acúma am fóst / înkîș ca níști uoi //
 černăútu-așteaptâ /
 35 meréu tot să gîndéști /
 di ce ai nóștri frați
 bucovína n-o trezéști ?! //
 frát romînî!

de �e voi �e-� l�s�t? /	
c�c noi sunt�m �i v�stri	
copii �n�str�in�t //	
[e] st�u mer�u �i m� g�ndesc /	
c�m...s� fac s� nimit�esc /	5
ca rob�ia s� disp�r� /	
s� v�n-a no�astr� t�r� //	
r�bi / sunt�m p� l�mi /	
n�me nu ne cr�ed� /	
c�c rob�ia no�astr� /	10
dep�rt� nu s� v�di //	
v�ntul s�fl� t�r� /	
fr�nza n� lov�sti /	
�a s� m�sc�-n�c�t /	
�-��� �e ni �opt�sti: //	15
"fr��ilor! f� g�tal	
t�mpul va sos� /	
�-at�n� to� rom�ni	
noi ne vom un� //... ³	
t�r� m�a �esti /	20
�t�t ! voi b�ni to� /	
c�c am �n rum�ni�ia	
vro ��pti ��pt nip�t /	
�i str�g / �n g�ra m�r� /	
d�ti-m� m�na m��e /	25
s� v���-a m�a m�m� /	
sc�mp� rom�n���" //... ³	
c�c la noi �i�c �m b�cov�na //	
ni disp�rt...d���...front�er� //	
o front�er� �esti...sir�tul /	30
cari c�rg� la v�li...vorb�nd //	
��lt sir�t �esti mai mic /	
cari �esti...din ��crim�� no��stri // �nc�p s� pl�ng ³ ...	
stric [k] strig m�er�u /	
la a lu� fr�ti // sir�t mai m�r� //	35
fr�ti! �jut�-m� c�c sunt mic /	
�i n-am p�ter� //	
da a��l sir�t mai m�r� sp�ni/ �e:	

"frátily meu"...cē "voj crěști /
 și voj ǵeší dim málur'li mēle /
 și voj ajúnge la tını //
 și tǵ voj lua / sub arípa mea" //
 5 toť dintre noi așteptám...pástli...învíjérea //
 ajúnghem în fijecáre an //
 dar mai așteptám o ǵvíjérǵ /
 mai bínǵ de-o jumátáti di sécol //
 și ne púnem întrebárea
 10 care óari ǵești acēea...învíjérǵ //
 acēǵ ǵvíjéri a dóǵlea cári așteptám noi /
 ǵești ǵvíjérea romínílor din...bucovína //
 mǵlț cari o fost ca mını / și mai bătrínǵ /
 s-au duz dín veát-acásta //
 15 au așteaptát și n-au ajúnș //
 am rămás nǵoi / și....³mi-ǵ frícă c-o sa murím și noi /
 și n-o s-ajúnghem acēea / ǵnvíjérǵ / acēa uníri /...
 cari o așteptám cu tōť / romíni //³

[Același]

și úite-așă am scăpát dǵ ruș

20 jó nu m-aș fi întǵórs înapóǵ / dar aveám o māmă bătrínă // nu m-aș fi
 întórs înapóǵ / ǵerá máma bătrínă / și mǵ-adúc amíntǵ cǵ / i spun lu fráteǵe ...
 / fráteǵe mi [ε] ǵn spuneá "nu te dúcǵ // nu te dúcǵ cǵ...nǵ-ǵ bínǵ că ti duć " //
 25 ǵi " mă duc cá-ǵ máma-ǵ bătrínă / și dacá n-o sǵ-m plácă cēvá am sǵ
 fug înapóǵ" //
 cē "bǵǵétǵ ǵeș tǵnǵr ǵncă / nu-ǵ așá di ușór...sǵ treć gráníța ǵrǵ sǵ...sǵ
 vǵǵ înapóǵ" //
 mǵ-adúc amíntǵ cǵ...m-a pitricút la gáră...ǵn ǵolténea pǵn la gára
 devesét // ǵǵ cǵn sǵ-mǵ ǵau zǵua búnă la última / ǵel n-a putút / s-a-ntǵórs
 30 ǵǵ...nu s-a mai...ǵuat zǵua búnă dǵ la mını / nić ǵo dǵ la ǵel //
 [Și așa așǵ venit acasă.]

am venít acásâ şî / cîn am venít acásâ / máma ierá bātrînâ /...am
ajúns în ĉernăúť / cîn am ajúns în ĉernăúť...şa cōnoşteá cá...vin di unĵevá //
ĉi "di úni víj?" //

"pă din armátă dĵ la...romîni" //

ĉe "mă"...ĉe "la ĉ-aj vinít?!" //

"păj an_vinít acásâ" //

"mă! rúş-aleárgă după uămjni / aşá ca vînaťóri dupa...după jépur;
// p_ĉe "nu tréĉi pĵstĵ puot_c-acoló...ťj príndĵ şĵ ti ja" //

ĉĉ "bínĵ da pi úni sǎ mǎ duc?!" //

"păj ti duĉ maj_jncólo şĵ treĉ prútu...cumvá aşĉ" //

am luat pi málu prútuluĵ...níşte feméĵ ieráu acóló_ĉi "úni vreĵ sǎ
plecǎť?" //

"păj vrem sǎ treĉém [e] prútu " /

"păj nu tréĉeť pĉ-ajĉi cá jĉstĵ armáta şĵ vă príndĵ" //

ĉi "bínĵ mă da úni sǎ trec?!" // pĉ-ajĉi nu-j vóĵe / pĉ-ajĉi nu-j vóĵĵ cá
// la húrmǎ mă gîndésc...ĉe trec...pi pĵod cum tréĉĵ toatǎ lúmea // trec pi
pĵod / núm-an trĉecút pĵódu-m_pártea ailáltǎ... / mă ĵopréšťĵ // unĵ
cu-árma-m_mínǎ / "stai!" zĉĉi //

[Eraťi îmbrăcat soldat?]

nŭ în ĉivíl // "di undĵ viĵ?" / i spun di únĵi vin // ĉi "dacǎ spuĵ cá jĉĵĵ
dim_boján...spúnĵ tuǎťĵ comúnĵĵ diĵ_jur // sǎ vǎd dacǎ spuĵ dĵlept" // ĵ-am
spus ĵo / tuǎťĵ comúneĵe //

vin acásâ / cîm_bat în gĉeam...máma-n_diskídĵ úşa / spúnĵ ĉe "drágu
mámi...bínĵ cá te-am vǎzút / da maj bínĵ nu vinǎi" //

"bínĵ da di ĉe mǎmǎ?" ĉi //

ĉe "mǎl vin rúşi şĵ prínd uămjni tínerĵ / flĉťĵ / fiméĵ care n-au...bǎrbǎť
/ şĵ-ĵ dúĉe_ñ...îĵ_rúsiea" // am stat ascúns...ĉítĵva lunĵ // n-a ştiút níme dĵ
mínĵ // pi úrmǎ n-am_maj putút // am jĉšťĵ // m-ierá dor...dĵ drúmurĵle jĉştea
/ sǎ vǎd drúmurĵle / sǎ vǎd drúmurĵĵ / sǎ vǎd...viĉĵni / sǎ...ĵimidĵát nuǎptea
au vinít / m-au príns.../ şĵ...sǎ mă dúcǎ // întodeáuna nu m-au putút lua
cǎ...am fuĵĵt în tot tímpul // pi úrmǎ ĉ-au spus jĉĵ / zĉĉi "mǎ"...ĉi "pi rusĵóĵ
nu-l maj luom maj mult / nu cá fúĵĵ jĉĵ /da cu díĵsu fug toť" // şĵ mĉ-o dat
un_servícĵ // ierá...cǎre_aveáu cai / merĉĉáu lǎ...carát pădúrĵ // ĵĉmn la gǎrǎ
// jĉu sǎ fac tuǎťĵ róťĵĵ la cǎrút cárĵ sǎ fármǎ / şĵ úĵte_aşá am scǎpát dĵ...de
ruş //

[Acelaşĵ]

lemnărie la casă

5 rîndiélî am dî mai mûltî félurî / cã le fac joŭ / dúpa...fórmî / după
cum în trébî mîiî // păi úite-aiíć cum să spun / gîámŭ-ásta // ásta-î gîam...
să numéşti gîam în trej canáte // cã-î cu trej ŭókurî // sŭs / trej ŭókurî mai
mić / cari sã diskíd / şi gîos...ástea trej...mai marî cari tot sã diskíd // ásta
gîam să numéşti gîam în trej canáte // [...]

10 păi iésti aşá: iéşti cari dî făcút şenţulétur pentrŭ [r] pentru sticlă // să
numéşti...şpŭnt // jéli tuátî să numésc...î...rendiélî // tuáte // tuáte // acéla să
numéşti şpnt // cari sã fáćj fórm-ásta úite-aiíć⁴ / ca să v-arít // uít-ásta dî íćî
// ásta să numéşti...całeóucă // całeócă // păi ca să-ndrépt čevá...ásta
iéşti...fugánúc⁵ // di čî să numéşti fuganúc / cã jël fúgî // [...] diŭ ĺlemn
făcút // şî dî bătút...zavísurî d-éstea úiti...iéşti-o dálťá anúmea...cari sã
numéşti...cuáda a rînduníćî // cã ári-aşé ō...coáda rînduníćî / da //

[Ce mai faceţi?]

15 lemnărie la casă tot če je //

[Asta de la uşă cum se numeşte?]

ásta să numéşti...còrópcá⁵ // corópca úşi // sau ásta úiti...i
corópca...a gîámuluj //

[De jur împrejur.]

20 da // ásta d-íćî // a iéşti sã numésc...prívázurî // [...]

[Cum se făcea o casă veche, bătrânească?]

25 úiti la mînjî ō fost căsa bătrînească...ierá...ierá făcútă mai mult diŭ
lemn // şî...ierá cu dóŭ ŭodáj / ş-o odájî...aŭ colidŭór aiíće-ñ...în tîndă cum
să spúnî // în tîndă // mai ieráu...o bucătăriíjî mai mícă // cásăle...i
zićéá...kiliqără // kiliuără // cásēle pi tímpurî să făćfáu...čēle mai mŭlte
rótúndî // ieráu mai búni...pîntu čē cã...de cutrémur / sãŭ de ō vînt cîd de
putérnic n-ar fi fost / vîntu fuğéá dî pe cás-ăea...ca di pe ŭou // vîntu nu da
// şî ierá căsa ĺlegátă bínjî cã cutrémur / cíťî cutrémur / cîd de mărî n-ar fi
fŭost...ia...rãmăneá ĺm pićuári //

30 [Acelaşi]

să țîn uóili / lje hrănjeș tuámna / le taj și cã / jom d-jesta / cum să
spúnj // mai i dai fainã / mai únã àlta // nõ cîn vîn lúna lui mai / dejã le
daj la pascút pi tolúacã / cari i-apruãpi dî tolúacã / da cari nu / lî tîni-acásã
// și cînd vîn lúna lui mai...încêpi a măsurã // a mûlgî // cari mai mul lãpti
ári / cun dă uãja // și jei au acólo níști măsurî / și le mûlg / și lî măsurã /
și...tu atîtea kilogrãmi / tu atîtea kilogrãmi / și lî dai la stîn-acòlo și / apói
cari ári mai mûlt / ia mai întã lãptile // cari mai ári mai puțîn / dóozãz dî
kilogrãmi / àpói il ia piști o lúnã / piști dóuã / și tãt așé // cê-ai mai mûlti /
jei mai digrãbã / cê-ai mai puțîn jei mai tãrdîu // [...]

[Din ce erau vasele făcute? Cu care măsurăți.]

sînt dî ljemn / sînt acúma din tini kîjã / dim bleah / [k] dim î...bleășcă
de-asta cum spúnj // la voi sã spúnj tini kîjã / la noi bleah //

[Mai demult tot așa se spunea, de două sute de grame?]

dim mûlt / da / pã tot așã o fost / da tãti-o foz dî ljemn //

[Nu le zicea altfel la măsurile astea?]

nú / tot așã // tot așã // ásta je kilogrãmu / ásta-i uóca / ásta sînzëápu
/ ásta i àșã // amú noi grãim pi rusêști / grãim pi romănêști așã // ásta-i
uóca / ásta iêști sînzëápu / ásta-i / ásta-i kilogrãmu / orî žumãtã dî kilo-
grãm //

["Sângeapu" câte grame avea?]

sînzëápu...aveã dóuã suti di grãmi // nu ștu cum așã //

[Și oca?]

și uóca aveã / ia-i skimbãtã / k-ia nu i-așã uóca ásta cum dim
magazîn / ia-i mai mări / uñ kilo [k] o uóca ári uñ kilogrãm și trej kitús //
trij suti di gra [e] ásta trej kitús / n-ažungî la dóuã kilogrãmi uo kitúsã // trej
sférturî //

cuzúb ștefãnu lu górgë
șșaptiž doj [de ani] la mîná

[Cânepa]

[Cum puneți cânepa?]

ápã cum / cu sãpa / hi prigãtjem / șamanã / prășej / pi húrmã ia
criește / o zmúlgěj / o legã așã micút / mjerğěj la parãu / o murã / batěj /
ě! mûltã vórbã / ásta-i cunșã spúni / istorij mûltã iêști //

[După ce o murai o aduceai acasă.]

acăsă / o uscăj / cu batalău o batěj / o melitáj...o rágiláj / ș-ápo pi
úrmă ti puněj la fúrcă...și torčĕáj // și făčĕáj cămășĭ // ásta jĕrá //

["Batalăul" era tot ca melița sau altfel?]

nú // álfelĭ / mélița jĕrá cū [r] cu cum așá /

[Ca o limbă.]

da / núma límbă / da gáuură nú // da batalău jĕrá-ŋkís // ș-o bătěj
așá / așĕ //

[După ce o dădeai la meliță, ce făceai?]

la rágilă // jĕrá așĕ: ratúndă așĕ ratúnd / și níști cŭólturĭ // și-l luáj
șĭ...ŭ dai // piŋ_rágilă // ș-acĕje mĭergĭjă la tŭors //

[Cum le spuneai la ăia care rămăneau în "raghilă"?]

búč // buč /

[Și ăstălalt care-l făceai mai...]

ačĕla că fijór // fijór //

[Ce se făcea?]

cămășĭ / diŋ_fijór făčĕáj cămășĭ / dim_buč făčĕj tóluřĭ / ĭ...fĭelurĭtĭ nŭ!
ca pi tĭmpurĭ cum jĕrá // cum n-aș apucát? / čĭ sa va spun //

[Dumneavoastră acasă le țeseați.]

dă / avém stătĭvĭ / ĭțe // ĭțe / stat...// acum n-am / că nu țăsám amú că
n-avém // [...]

[Torceai pe fus și pe urmă ca să poți să...]

punĕám pi rășkitŭórĭ / jĕrá așĕ / așĕ / ș-așĕ la un [k] cum as_spúnĭ /
ca di ĭč pĭn-acólo / punĕm așá probléma // ș-aveá doi crač așá coló / d-aíc
jĕrá púsă așĕ mai lúŋg // și punĕj / merĝĕám tot ruátă / și punĕj pi rișkitŭórĭ
// dup-acĕj merĝĕáj și punĕj zolĭĕj / ĝilĕj / la suári / și făčĕj piŋ_zúcă álba //
ásta-i / și ti-mbrăcái // [...]

stătĭvi și ĭtĭtă //

[Care parte se cheamă stative?]

pĭárĭilĭ // carĭ stau sulu / ĭtĭtălĭ / și talkĭĝĭ / ástea tălkĭĝĭ / acĕ vatálĭ /...

[În vatale "ce stă?]

spătă //

[Ce lățime avea o pânză?]

căre_șĭ cūm // ș-așĕ dĭ cum as_spúnĭ / ĝumată_dĭ mĕtĕru / [...]

[Cum se număra?]

cu jard'/ĝiútĭlĭ // vĭni dăosprădăčĭ jargiútĭ di șăjsprădăčĭ / di
păjsprădăčĭ / și di diĭĕčĭ // cari și cūm_ĭ aveá putĕrĭ // [...]

[Într-o "jărghiuță" câte fire erau?]

trîjděč di jăr[ε]gîrúťâ // trîj hîri...o numărătúrâ // cum s-ar spúni //
 tréjdăž dî hîri jerá o jargîúťâ //
 [Pânza se făcea albă?]
 álbă / álbă / nu álbă / ca pă...pentrū...cămășî //
 [După ce era gata țesută...]
 țesútâ / o lua și mergěám lă / ș-o punîém la báltâ / ș-o gîlím / o
 soponím / ș-o făcěj álbă / ș-o-ndojěi în doáúâ așé / ș-o strîngěj îñ_val //

5

ána nicoláevna miélnic
 șéptiděč [de ani] îñ sectémbrîe

[Obiceiuri la înmormântare]

10

[Dacă se vede că omul trage greu, ce obiceiuri sunt?]
 pă ȳobičěj cum?! // dacâ viédî cu-o slăbít tarî / puáti únîa / pi_la
 bolníťâ / da o sámâ care-acásâ / adúčî préutul / îl pristujăști / îl privigladă
 cari cum / ș-aș^a / j_dac-o murít / tot așá să-ñgruápâ cû bisîérîca /
 [Îl spală.]

15

îl spălă / da-l scáldâ / vin ȳámenî / vo pátru ȳáminî / činč / și-l scáldâ
 / și-l îmbrácă-n...stráji curátî / noáúâ / frumuásâ / și-l pun îñ sicríu / ș-apó
 așádâ așá pi_másâ / ori așá...și vin_î gospodári din_sat / prijetîñî cu luñîna
 vin // tăť // la dîñsu // stă așá / pe a trejâ dî_tómna dupâ čî_muárîe // ș-a [k]
 p-ormâ_vínî dî_la bisîérîcâ mărg ȳáminî / și ieñ prosésîja // ieñ cîntăreťâ /
 córu bisîérîčě // și pornjesc la mormínt // mărg la bisîárîcâ // diminiáťa /
 ș-ápâ sâ_sâvîrșeăștî slújba biserîčascâ / ș-ápâ dapa slújba mărg la čimitír //
 cu toť acolo / și_acoló sâ mormînteáđâ / ș-p-ormâ cum amú ie običěju cu
 mașîna / tăť îm_mașîná / vin acásâ / ș-fac o_másâ mărî // fr [k] așá / pá_tátâ
 lúmea ȳ_ospăteáđâ //

25

[Și pe urmă la cât timp...]

și la trîj dîlî iărâ fáčě-așá o_másâ // ș-ap_ormâ la pátrudăj dî dîlî iărâ //
 ș-ápo la...î...la ũ_an / ș-apú la trîj / ș-ápo la șéáptî // fáčî // da // másâ // [...]
 da amú sâ_jásâ la înaltăreă dómnnulu // da / la čimitír / ș-atúnča [ε] jéstî
 mormíntu jeróilor cum o fost dimúlt_î ñngropát jerȳój la noj / acóló-n_
 țintirím / mŭl...mulț jerȳój // și_jerá o crúčî náltâ amú s-o farámát pi

30

tímpurilj-ástea / [...] ș-àpo_ormâ...mîerġi la mormíntj / șî aşá sâ pun pi
mormíntj / doi colác / orj páscâ / oáua ċi mai púnj-acòlo / o litrúťă cų-âpâ
ș-ápu vínj préutu șî / aşá fáċi ictjénj / ș-atămăjádă șî /

5

vjeroníca cobzárj
șájdășċinċ [de ani] amú împlinġesc în júnijj

núntă

sâ kemeă la logódnâ / vineă // vineău paríntă băjâtulu cu vo doi [k]
cu cîťva uăminj // șî păríntj fétj sâ prigătíău / umblá măsâ / ș-àpó...sfătuiġ
cum atúnċa jerá pomínt / ș-ápu-ntrjebá cît ĩ dă pómínt / șî úndi-j dă
10 pómínt șî / aşá pînâ sâ-mpacá // dacâ s-o-mpacăt apó / gáta sâ puneă la
măsâ // pânâ nú sâ-mpacá / nú sâ puneă la măsâ // j_dacâ s-o-mpacá / sâ
puneă la măsâ / șî ċi [ċ] ċístiă / șî-j Țoșpatá / ș-ápu la úrmâ skimbáu inġelġi
// lġ púnj-ġ_gġġ // ș-ap_viniă ũ [r] uġ_copílaš mai ħic / șî-l cătă / ș-ápu da
únu ħírġi / ș-únu ħirjásâ amú / dintr-ġșjġġ cum jġġ jerá / lġ skimbám //
15 ș-ap-órmâ puniă núnta / pi cárj dátâ / ș-cîn viniă...atúnċea dġġa núntj / amú
sâ prigatjă / mġerġeă ș-kemá la núntă tot / âtúnċea jerá aşá Țobiċġġu /
mirjása kġámâ sġngurâ ħjámurġi jġġ / da mírelġ ġe [k] a lúġ / dă amú /
amîndȚoġ ímblă amú dġ la o bucátă ġġcųácġi // nu ġe Țobiċġġu ċel ċe ġe-
r-atúnċa // și-ġ_dġġa núntă [ċ] / ħi[k] mirjása sâ găteă la căsa ġeġ / șî_mírġi a
20 lúġ ș-ápu vín [k] mġerġeă mġrġi dímnjăťă la bisġerġcâ // nu viniă dupâ díġsa //
núma núntăși viniă dupâ ħirjásâ // și ġa amú...mġerġeă ġar la bisġerġcâ /
ș-acóló prihá táġna cunúnġj / dġ la cunġnġj tot mirjása viniă dġ mŭltj Țorġ la
díġsa acásâ / șî ħírġi la díġs / ș-ap-órmâ viniă cu tuăťă núnta ș-o luuă / pi
díġsa // și cu dġġestre / și jeráu fimġġ / șî_hupcăġġ / dġġestreă acġe / piġnelġi
25 ċeġea / le rădică ġ_sus / șî cġntă ġġel dġ ġġel / câ aşá jerá tímpu atúnċă / aşá
Țobiċġġ jerá / da amú s-ō...cumva dġ-o búcátă nu sâ dúċġ ásta aşá // amú o
ġa // cġn a trġjġda / la o stămġnă / ċi árġ ġa a ġeġ // dġăstră / da atúnċa tăt sâ
luuă ġġ_dġġa núntj //

[Se făcea cu cai nunta?]

30

cu căġ / da // mġerġă calġărġ / ħírġi șî...mírġi șî vătăġġj mġerġeă pi [k]
calári / pi cal // da drŭștelġ merġeă cu mirjása cu carŭťa //

[Când se mântuia nunta?]

sâ mîntuîá lunî diminîáâ // ş-ápo_ámú...lunî nú / da marî sára amú
járâ pârîntî mirîésî / kêmá tát la dîŋs / nănásâ / şi / pi cúscri cêia tînrî / tăz
vinîá la dîŋs / tot frumúós jerá //

[Cum se chema obiceiul de marî?]

cáli primárâ / sâ spûneá // cáli primárâ / da //

[La iertăciune cum era?]

iertăcûneá spûneá lă...pârîntâ mirîésâ amú / cînd o luúá / da // da
nu ştiu io iertăcûneá cum spun [k] ştéfan cuzúb nu v-o spus! / iel ştîiî // dă
iel va spûneá dacă-l întrebât / iel ştîiî //

[Dumneata ţi-ai luat iertăciunea?]

dá //

[Şi cum a fost?]

atúnca / hirîása sâ púnî-ŋ_ŋenúŋk / nă [k] înaîntea pârîntîlor //
şî...pârîntî o părăg di colác ŋî-m_ŋînâ / deasúpra cápuļu iei / amîndúóŋ // şî
acêla o [k] iéstî ŋ flăcău / cari ştîiî iertăcûneá / şi tări frumúós spúnî dar //
iei um_pahár îm_ŋînâ / dē...rakíu / orî di vin / orî di cî // ş-cu paháru-očála
îm_ŋînâ / amú spúnî...iertăcûneá frumúós tări cîni ŋ ştîiî //

[Cum îşi primeşte soacra nora?]

suácrá iásâ naiîntî / cu sŋócru / ş-o [r] o cîŋstîesc / şi de-acóló dau
dărurî / i da dărurî la pâr [k] la pârîntî mîruluŋ da // mîruluŋ i da uŋ_şál / da
suácreŋ i dău ŋ cămîeşe / ş-o bastícâ / amú o mai iješî de-ált fîel / mai cu
flanîelî / mai róki / d-atúnca nu / aşá s-da núma cît...o bastícâ / şî camîeşâ /
cusútâ / suácreŋ / şî...dacâ jerá fraţ / surórî / tot le da cîvá / dac-o sórâ v-ŋ
da vo bastícâ cîvá / dacâ frátî / tot şal sâ da // la núni cêi marî tot aşá sâ dă
/ cîn_vin // şál / núnúluŋ cûluŋ mári / şi núni-ŋ da basmá frumúásâ tot aşé //

[Da' soacra o primeşte cu pâine şi cu sare?]

ŋ pus pînî ş-cu sârî / ş-ap-órmâ o ia la gŋōc / şî gŋăcâ / ş-ápu
ŋ-adúŋŋ_cásâ după masâ / ş-ápo i vo spúnî vo dóuâ cuvîntî frumúásâ aşá
// şi p-órmâ gáta sâ ijes la gŋoc cú tăţ //

[Se strigă la nuntă?]

sâ strîgâ // strîgá atúnca naiîntî / amú nu sâ strîgâ / da dimúlt sâ strîgá
// aşá strîgătúrî / cá...aduŋă...diéstrea mai alés / orî vinîá nóra / spûneé:

"búcurâ-te suácrâ mári /

ŋ-am adús cŋcănătuári /

cîn-a-nčépî a cŋcănî /

lásâ cása şî-ŋ fuŋî" // [!] [...]

pi suácrâ i spûneé:

5

10

15

20

25

30

35

"ieş afară / şi ia nora di mînút /
 ş-o du pin_cămrútă
 ş-o cîstêşti cu cafê sâ nu hîji nora ră " //
 ş-o cîstêşti cu-arbát / sâ nu stéje suparátâ" //
 ["Harbat"?]
 hârbátâ // aşá un_fel di băutură ierá /
 [Numa pernele se "hucăiesc"]
 şi piernîli / ş-lai_cerăşîli cum ier-atúnca //

[Aceeşi]

cînepă

[Aţi avut cînepă?]
 cînipă dă / cînip-am avút / am lucrát //
 [Ai pus?]

dă // sâ şamană / prîmăvâra / aşá / sámănă cîtom...cărî cid di mult i
 15 tribujă în_casă di-mbracát aşá...cînikîşti di mări // şi ia crişteă frumúşă /
 aşá nántă / deăsă // şî cîn vînjé tímpu vîeri / merğeam ş-oa [k] o zmulgém /
 ş-o lëgám fujo_rîeli aşá tătî / ş-o puneám în cîcuarî / şi ia sâ uscă // dácâ sâ
 uscă / o du_ceam la pără // ş-o puneám îm_pară // ş-sâ murá acólo / vo
 şeptî_hob_dîli / c-ap-cum cîn ierá murátâ ie // mierğeam ş-o cătám / cîndî
 20 sâ fármă aşé / tulpinî-acéja a iei // ş-o scoţiem / ş-o [e] aducém acásă /
 ş-o-ntindiem tăt cîti-om_fuio_r / ş-sâ uscă // ş-áp-aveám aşá um_batală // di
 liemn / aşé lûng şî / bătiám // u_puniam la suári / ş-o bătiám cînp-acéja /
 ş-o scuturám di puzdéri / ş-p-ormă ierá un...mîelişă p-urmă / a dói_lea uără
 25 // acéja ierá cu dóo lîng / aşá // şî fármă mai mănunţă // ş-o scuturám tăt
 // frumúos di puzdéri-acéja / şi p-urmă ierá rágilă // aşá cu dint di her aşá /
 ş-áp-...aşá sâ trăgeă pintr-însa / şi işá...î un_fel di cîlt / búc // da la urmă
 ramâneă fuio_ru // şî curát / aşá di lûng // áp-acéla fuio_r...sâ tuor_cîe // fimîeli
 tuor_cîe iarna // şî...o sámă aveă maşînî di tuors / da carî nu / cu fûsu // şi
 30 p-ormă...zoleé // puniă aşá-nt-ro zúolnîşă mări / cum ar hi...aşá ô...om
 polobóc // ş-puniă cu cînúşe / cum ierá tímpu átúncea // ş-herbeé uncrúop
 / şi zoliă // di vo cîns şási ori iarna // şî_puneă p-ormă la ger tórturî cêla / şi
 jël sâ nălgé // ş-apă cumpărám pác / ierá aşá di pînză / şi fumêili urdeă / şî
 cî...puneă ş-teseă pînză // pînz-acéja o iar mai înălgă / şi făcêă cămêş //
 35 ş-atúncea sâ făcêă cămîeşîli // d-amú a ieşîť cămîeş cúmperî gáta [!] // [...]

[Unde le zoleai, cum era...?]

aşá puniám pi ĉublǎr / puneám aşá ʁō / aşá umbutói ierá rǎtúnd /
da n-ávea fund disúpt / núm-aşà-ŋvo dóo scînduriĕli-aşá puneám / ca sâ
nu kícĭ tǔórturĭli ĉéleǎ // [e] da deasúpra sâ puneá ĉĭnúşĭ / ş-lás-aşà unJoc
gʁōl / ş-acólo turnám óala cu unĉróp // şi ja pintr-îŋsa curĝeá cǎtinĭél aşá / 5
cǎtinĭél toť / jéli ierá aşezátĭ / ũna ca sâ nu híjĭ boř marĭ / pintr-unJoc //
áp-acĕe cáldâ / da şâ márgâ píşĭ tǎt ruátâ // j_dacâ mĭerĝá píşĭ tǎt / jéli sâ
fǎĉe aşá di...curǎĭĕli / ş-cîm_mĭerĝeám / şĭ zbăteám la parǎu / pi ĝĭér // şi
ne-ŋĝetǎ mĭnĭli // ş-ápu li puneám şi-ŋĝetǎ / ş-ápo...mai vo cĭťĭva ʁorĭ / ş-sâ
fǎĉĭ aşá di álbi / şi frumuásâ // 10

[Cenuşa în ce o băgaţi?]

o puniám pi tórturĭ aşá o prisurám //

[Pe tort?]

pĭ_tǔórt / ş-ápu de [k] la súpra îŋcâ mai puniám // d-amú cĭn ierá
mai curátĭ ápo...nu puniám pin tórturĭ / núma deasúpra //puneám aşá-ntr-o 15
pĭŋzâ mǎřĭ / ca sâ nu cúřĭ-n tǔórturĭ / sâ cúrá núma leşĭje acĕjǎ //

[La pânză cum îi ziceaţi?]

áp-ăşé pĭzâ i spuniám // pĭŋzâ spuneám // nu áltfelĭ...

[Cenuşeri?]

ĉenuşérniť aşá cǎ ĉĭnúşâ sâ puneá-ntr-îŋsa / ĉenuşérniť // 20

[Care cenuşă era cea mai bună?]

ĉĕa mai búná ierá di řasarĭť / di ĉucălǎĭ / d-ĕĭştea carĭ scoť dim_
porŭmb // cŭ de-acĕĭa sâ zoleá tǎt tímpu //

[Aceeasi]

[Spălatul rufelor]

25

[Cum spălai haine?]

cum fǎĉĕám?! // tot fǎĉĕám leşĭĭ // [...] tot lişĭĭ din ĉĭnúşâ fǎĉĕám //
tot puneám într-o ĉĕnuşérniť / puneám deasúpra ĉubǎrulu acǎĭa/ş-turnám
unĉróp ĥerbĭntĭ / ş-ĭa...cólo sâ fǎĉĕá ó-ápâ muǎli / ş-ápu-ntr-acĕĕe le
soponĭám / şĭ p-órmâ le mai friacám / le mai ʁopǎreám acólo / şĭ...le 30
spălám aşá // túnĉa ierá...camésĭle sâ spălǎ // şi le mai ĝeruĭám járna / da //
vára le ĝĭliám / li dedeám pi iárbâ //

[Cum le ghilești?]

cum le ghilești?! // așă totu le punjám ĩápâ...molićícă / facútă lișíj /
ș-ápu le-ntindeám pi jărbă la suári // șĩ p-ormă jăr le mujám cîn o ĩră
să-nherbintă jăř / după ĩi / ș-ntorćeam pi áltă páře // da amú să ĩliăști / că
5 să cúřĩtă cū àlfíel / atúnć-așă // ș-nu să puártă așă alb cum dimúlt amú //
dimúl șĩ bărbăřĩ ĩmblă tářora ĩalb // bărbăřĩ ĩmblă la cĩmp / la lúcrú / tăř
tĩmpu / ĩei ĩn caméșĩ albă așé / ĩeră pĩnă lúngă pĩn-aić / aić ĩn ĩos ĩeră
izmĩani șĩ / așă ĩmblă oámenĩ la lúcrú atúnćă //

[Și din pânza de cânepă altceva ce se mai făcea?]

apă dim_pĩnďă nu făćeă áltă nícă / da dintr-aćeă dim_búćĩ ĩřia amú
řeseă țurĩ // da // ș-o torćiam / șĩ tăř așă ĩ zoljám șĩ-ĩ făćeam / ș-p-ormă
fărbujám puárt / dă [e] colorát șĩ / urďălă tot řeseă din níști cĩř / țurćie / șĩ
urďem / șĩ cū-aćeă făćeam țolurĩ //

[Cu ce "fărbuiți"?]

cumpărám fárbă // cumpărám //

[Aceeși]

bucovínă țară drágă

foářĩ vřerdĩ / fuářĩ aleásă /
frař romĩnĩ din țára noastră /
20 uřtăřĩ-vă la răsăřĩt /
ďĩ unde rúșĩ au venĩt /
ĩn țára[ε]șoára noastră s-a așezáď
de uámenĩ s-o-apucát
ĩn rusířa la cărát //
25 cólo [k] // uřtăřĩ-vă la răsăřĩt
a nóstru pămĩnt /
șĩ viděř rúșĩ ĩ-au făcút /
ĩ-au ĩerút nóř tot le-am dat /
șĩ pe nřoř tot ne-au luyát /
30 au luyát flăcăř șĩ řięřĩ /
će lă...maj tĩnjere nřevéseř //
au luyát uámenĩ băřřĩnĩ /

ș-au rămas copii străini //
 vaj de trăiu românului
 în țara păgînului //
 seára în loc să ti culc /
 nu știți unde să ti duce // 5
 în loc să te odihnești /
 nu ști un să ti porniești //
 de frica dușmănului /
 de legea păgînului //
 iar la cîmp cîn te duceai / 10
 prin tuneric te porneau /
 păgîni să nu te vada /
 că te duceau la corvoada //
 [e] tuată veața să lucrezi /
 și...lui stalin ca să-i urmezi / 15
 i-am lucrat / și ne-am supus /
 și-n rusia tot ne-au dus //
 de-acasă cîn te duceai /
 la nimic nu te gîndeai /
 decît pe unde să fug / 20
 unde te-ai pornit s-ajungi //
 cu păgîni să nu te-nfîlăști /
 ieră griu să nimeriști /
 păgîni de te vedeau /
 pe listă te iscăleau / 25
 te duceau...bogi nebuni
 în rusia la carbuni /
 supămint ca să lucrezi /
 pe stalin să-l onorezi //
 să nu vîez cîmpuri cu flori 30
 nic să...să nu ști de fraz de surori /
 nic să nu vezi călători /
 să lucrezi fără de plată /
 să...nu ști de mamă / de tată /
 să nu...să fim străini viața tuată // 35
 să nu stim cine ne-a crescut /
 ne-a crescut / și ne-a-ngrijit /
 pînă ruși au venit //

5

rúși dacă au vîenit /
 nu s-au temút de păcát /
 că i-a bâte dumnezéu /
 c-au făcút atîta rău //

10

ne-au lu ... uát / și ne-au vîrît /
 în rusíja su_pămînt //

15

în rusíja cîșa turbătă /
 de lúmea tuátă blestemátă //

20

blestemátă de bătrînî /
 c-au rămás copíj străínî /
 blestemátă de copíj /
 c-au rămás sáte pustíj /
 pustiítj dj dușmánî /
 cî ne-au kínuít doj ani /
 blestemátă și de noi /
 că ne-au declarát răzbói /
 o lu_xát bocovína / ca o floárj /
 la o zi de sárbătuárj /

25

[e] fraș romínî la noi în țară /
 vin dușmánî foc și pářă /
 vjáța nu_ástră ne-o omu_árá /
 dar cum vin s-or dúcî jără /
 vin să ne stîrpească /
 lîégîșă să ne fúrij /

30

avu_íjja /
 să ujtám de romíníjja /
 c-am avút o țără mári /
 și frumu_ásă ca o fluárj /
 flu_áreșă ne_ámului păgín /
 căzútă sub jug străín /
 bucovínă țără drágă /
 căzútă rúșilor prádă //

35

rúșj-o prádă fără mílă /
 lúmea plínge și suspínă /
 de kínurîc cî vin
 dij_cománda lui stalín /
 că stalín je lége pru_ástă /
 de te-am prínde-m_mína nu_ástră /

te-am învâţǎ a trăi /
 ţǎra nuǎstr-a stǎpîni /
 lúmea-n foc sǎ prǎpǎdǐeşti /
 stálin juǎcă / sǎ rînjǐeşti /
 lúmea plînge / şi ofteázǎ / 5
 stálin sǎre pésti cásǎ /
 de bucûríje cǎ-o ári
 c-o luat bucovína ca o fluáre //
 sǎ úitǎ cu drag la ea /
 o jefuǐeşti cum vreǎ // 10
 cǎere bani / cǎere fáinǎ /
 cǎere lápte / cǎere línǎ /
 cǎere cárne ca sǎ-ǎ dǎm /
 şi táncuri ca sǎ-ǎ fácem //
 noi cu tóţi ne-om uní / 15
 ún odgón om ímpletí /
 lui stalín ǎ-om dǎruí /
 puǎţi cu ǎel s-a spînzurǎ /
 şi de kínurí om scǎpǎ /
 cǎ áltfíel nu ǎeşti loc / 20
 sǎ scǎpǎm dintr-acest foc /
 foc cǎe árde-n ţǎra nuǎstrǎ /
 de-a rúşilor lége puǎstǎ //⁸
 árde tot / şi nímícheşti /
 pí creştíní ǎ prǎpǎdǐeşti / 25
 trăjés-sǎráci criştíní /
 ca criengúţa-ntre spiní /
 víǎţa lor din cǎas în cǎas /
 şi nu mai pot de necáz /
 sǎ se-ndúre dó[e] dómnul sfînt / 30
 sǎ deǎ páce pí pǎmînt //
 ţǎra nuǎstrǎ s-o uním /
 cu fraţ sǎ ne-ntîlním /
 cari sînt înstrǎináţ /
 şi de cásǎ-ndepǎrtǎţ // 35
 de-acúm cînć luní de zǐlǐe /
 n-au de-acásǎ nić o ştírí //
 din lúna lui mărtişlór /

5

10

15

20

25

30

35

nu știu de copii lor //
d-ei mai sunt /
Țorî au murî /
orî rúși i-au prăpădî //
foáje vérdę / dę harbúz /
griéle zíle am ajúns /
să-z lépez căsúta ta /
să fuğ încótro-î vedeá //
să nu vez légea rusească /
niĉ păgînî în țara năastră //
să [e] îndúre dumnezíeu /
să ne-ascúlte glásul meu /
cáre-î ruágă zi și năapte
dę dușmánî ca să ne scápi /
de sub jug ca să ne scuátă /
să fim líberî veáta tuátă //
fuáje vérdę ș-o laléá /
az aíĉ / míne coleá /
az la deal / míne la vále /
îi veáta-ń rusíia mări /
as-ți kéámă / míne nu /
pòimíne la kóromú /
te dúĉi la-ńkisúari /
pentru um pic de-ńtîrziári /
și nu mai vezî sfíntu suári /
nu-z vez căsa / níĉ copíi /
niĉ a ta gospodăriíi //
foáje vérdę liliiác /
cîte fete sunt îńsat /
nu le zíĉe níme nimíca /
și trăiesc fără dę frícă //
númai io nu pot să trăiesc /
că dușmánî me prăpădesc //
mi-î drag ca să stau acasă /
da dușmánî nu mă lásă //
mă trimít în țări străíne /
să n-am mílá dę la níme //
să nu știu dę máma mea /

să n-am cui jo m-alinǎ / cǎ-ncotró m-aş înturnǎ / tot peste străinǐ oǐ da // foǎje vérdę ċucurǎrǐ / mǎ duc síngur pe cǎrǎrǐ /	5
şi nu vǎd de lǎcrǎmǐoǎrǐ / cu lúmea mǎ întilnesc / şi nu ştiu ċe să vorbǎesc / ʁoki-h juǎcă-n lǎcrǎmǐoǎrǎ gíndu la rusíja-m zbuǎrǎ //	10
foǎje vlǎrdǐ trei granáte / de ċe n-am noróc şi pártę / sǎ trăiesc jo cum îi vrea / sǎ fiu lîngǎ cása mea // sǎ...n-am gríja drúmului /	15
níc fríca păgínului // s-aud de lúme grǎínd cǎ je páċi pǐ pǎmínt / la dumnezéu m-oǐ rugǎ / poáte jel m-a ascultǎ //	20
şi de rusíja am scǎpǎ // fuǎje vérdę mínte creǎtǎ / într-o lunǐ de diminǎtǎ am primít órđin dǐ plǎecǎrǐ / sǎ merg la rusíea mǎrǐ //	25
noi ordínu [ε] am ascultát / şi de fúgǎ ne-am cǎtát / sǎ fuǒím unde-om vidǐǎ / pîñ_rúşi de noi or uǐtǎ //	30
foǎje vlǎrdę de secǎrǎ / ástǎz fug / şí míne íǎrǎ // az la deǎl / míne la vále / rúşi nu mai au răbdǎre // trimít milíţia-ñ sat /	35
sǎ s-apúċę de cǎtát // dacǎ de fétǐ n-or da / pe pǎrínţǐ lor sǎ-ǐ ǐa // sǎ-ǐ ǐa / şi sǎ-ǐ kínuǐǎscǎ /	

să p_ui_i să iscălească /
 că-j_u dau cop_ii lor /
 ru_șilor într-ajut_or //
 și că-j_u dau cu bucur_ii /
 5 înstrăinat_u de ve_c să fi_i /
 fu_uie ver_de de tre_i spin_i /
 după dou_uă săptă_mi_ni /
 din nou_u h_ordin am prim_it /
 că stălin a porun_cit /
 10 f_iet_i dim_u bo_ian să i_a /
 și la d_ombas să l_e de_a //
 zi și nu_uapt_i să mun_căscă /
 oră_ș ca să zide_ască //
 că_uiel cu n_em_i s-a lupt_at /
 15 și ru_si_ia i_a făr_amăt //
 dă_i d_oamne du_șmănu_lu /
 bucur_ia p_omulu
 cár_i-i cr_iesc_ut l_ingă drum /
 n-ăre t_ihnă ni_id_iec_um //
 20 c_is_u triec nu-l mai_u ocol_esc /
 și cu p_ietri-n i_el lov_esc //

[Aceeși]

di crăc_un

[Cum era obiceiul la Crăciun?]
 25 cop_iil_e-a_șa î_mblă cu col_eada //
 c_it_i do_uă //
 ș-c_intă col_eada //
 c_in
 vine_a a d_oj_lea col_eadă /
 spu_nă plugu_șu_oru /
 [Cum se adunau, cum cântau...]
 da bai_at_u făc_eă cal_ut /
 făc_eă i_ir_uod //
 am_u mai_u fac_i //
 [Aici în pia_țu' ăsta?]
 30 ai_ica da //
 da //
 și i_șa //
 i_șă...prigă_tiă ca_i //
 e_il mai_u m_uls_u ca_i s_a fac /
 ș-ăp_o i_ș ai_ic în [k] la-n_tri_ec_ir_i /
 în drum //
 vin t_iă_t //
 ș-am_u c_in a do_uăd_i /
 am_u v_in_i i_ir_uodu /
 [e] care_o î_mblăt pi_univa /
 v_in_i ș-sp_un_i ș_i cu_u-ăla tot ac_i la
 g_oc //
 î_mp_iă_țu i_șt-a_șa /
 t_ot t_impu di crăc_un //
 da ă_lă s_a mas_cădă /

aşa sâ...fîel di fîel di mîaşti sâ jeu şi... / vin şi jeu / fac partidă luor /

álťű...míri / mirjásâ şî... / fîel dî fîel // şi tot gûacâ iej / şi frumós //

[Și la Crăciun cu caii sau numai la Anul Nou?]

și la crăcîn / și ánu nou // de-ámîndúroo colíd / sâ'ímblâ //da //

[Pe la casele oamenilor...]

îmblă cu mŭzică / cāl mărē sâfăci / acēi mai hīc mārē cŭ-o armōnii
 // așă / p_la căsele ȳămenilor și cîntă // da cēi mārē fac cal cu mŭzică... / și
 îmblă / ș-ăpo acēja fac gŭoc // acēi cari cu călu mārē / cîn_î...tăti dîlîi
 sărbătōrilor iej fac gōc //

[Calul din ce e făcut?]

i făcút așă [i] [...] așă diñ lîemñ i tajăt / așă cā...așă ca ȇlútu vínj așă
ca cap ȇlútu ȇla // ȇ // ș-ăpăi i-mbrăcăt ȇasúpra cū nîști ȇlť dť ȇnípă
// așă // așă p-ormă să púnj o pîȇă māj / așă mai a viēki / șť ȇasúpra să
púnj o pîȇă ălbă fruműsă / așă să pún nîști ȇurġelúși // așă pġ dġnsu / șť să
îñkistrġtăt / ș-ăpő fluturáš șť / [e] floriȇġġġ / tăřj / mănuntăl tăiătġ fruműs /
ș-ăpă să făġġ ȇuămă pġ-o pártġ / niăgră // ȇa pġ-o pártġ să fac canafurġș / tót
cu mărġġġġ // ăġġc sus // cā vínj așă la cap // șť ȇ-ăġġc să pun mărġġġġ / di
un cum ar ġi bótú ȇálulu // să púnġ [r] să púnġ mărġġġġ / ș-al púnġ ȇupă cap
la baiġġ-ăġa cari-l puărtă // fruműs împodogġt ȇálu //

[La gâtul calului îi pun ceva?]

clopoṭăl // aiiĉi clopoṭăl îŋ pun // su bárbă //

[Cine-l joacă?]

gûácã acâl carî puãrtã / om / iestî-um baiãt cárî puãrtã cálu / da únu
sã fáçj bábbã //

[Aşa, şi...]

să-mbrăcă cu-o...cũ_căméși frumŭsă / cu mărgîlî / ș-cu catrință /
 și...l-îmbróbodă cu șîiergăr / cum îmblă lúmea dimîlt acéia // și ări așa-m
 mîná / așa ca o mătŭră / să spúnĭ / așa dĭ busuĭóc / frumŭós făcútă // și jĕl
 guácă-mprĕgŭr / și jei guácă amîndój așa frumŭós // juácă tot //

[Şi fetele?]

fiétili amú g'wá'câ la g'oc // i hór-a'sà //

[Aceeasi]

5 în timpu căla cînd m-an_cășătorit / jóu di bûnăuărâ / iară așă un
 obi_cėj / mai alés di cîn_merzáu...î...la mireăsă / eî! la mîrî / la mîrî // da la
 mireăsă cîn_mer_gău...î...nuntăși...ei fétile și cări fla_căi acolo mai
 10 ieráu...poftî / àpó...știu că...pîn-a-n_cépî cînstea...mirjása luá cu liņ [k]
 întîi dör sâ puneáu pátru félurî di mîncărî acóló / ci...răciturâ / galúșcă /
 dămâ / î...și o fripturâ // cę.../ da întăi să gustă ra_citurilî // și mirjása știu că /
 vasíli nicoláeviĉ¹⁰ dacă v-aducę amîntî // cîti-o língurâ di ra_citurî lua diņ
 10 sa_hănu...dintr-un sa_hăn și_pună în áltu // dintr-acála într-a_ista // tuăti
 ră_citurîli le_ntonlocá ști! // da nu știm di cî // [...]

[Cum era iertăciunea, poezia aia?]

ei parîntă sâ_puneáu...î...dinapoia mirjăsă pi sus acolo pi scăunâ /
 mirjása să-ntor_că cu fáta la parînt / i da um_pahár di vin sau di rakíu / di
 băuturâ / cęluî cî spuneá iertăciunea / și...î...acéla începeá a spúni:

15 stás fraț ș-ascultát
 și palaríli diņ cap va luaț /
 și luaț amînti [e] la acéstî dóo tri_cuvínti
 cari sînt în c_lărt [k] în cárs_scrísă /
 și tribuésc ástáz díse //
 20 iar dumneată cînstítă mirjăsă
 cu smerénie_aleăsă /
 poftím ș-ascúltă la zísă noăstră //
 dumnezéu cu gîndul a făcút cęru¹ și pămíntul /
 dumnezéu diņ gînd gîndeá /
 25 spră răsărít un_raj mări făc_să /
 un_raj mări și frum_ós /
 pentru toátă lúmea lumin_ós //
 un raj mărî și rotát /
 pentru toátă lúmea luminát //
 30 dumnezéu pin raj s-a primblát /
 văzînd dumnezéu că ráu bínî-a stat /
 trup di _om î_jeî nu s-a aflát /
 atún² dumnizéu diņ gînd a gîndít
 luînd trup diņ_lutu_ástă / dim_peátră /
 35 sîngî dim_mári / orî diņ_soárî /
 sprin_cęni diņ_st_eli /

dîndâ- ₁ duh / și răsuf ₁ lări /	
âl bogoslov ₁ ști pi strămóșu nóstru ădám //	
dumnezéu pi adám pi ₁ ŋ raj l-a primblát /	
și vâzînd dumnezéu că lu ₁ -adám nu je bîni	5
fără soțîje lîngâ dînsul /	
atún ² dumnezéu di ₁ ŋ gînd a gîndît /	
pi adám l-a adormît //	
luî ₁ ŋ trup din trúpu lu ₁ /	
oásâ din oásâ ₁ li lu ₁	10
sîngi din sîngî ₁ li lu ₁ /	
uót' din uót ^k /t'i lu ₁ /	
sprinč ₁ eni din sprinč ₁ enili lu ₁ /	
dîndâ- ₁ duh și răsuf ₁ lări dupa kip ș- ₁ asemânári /	
o bogoslov ₁ ști pi stramoáșa noástrâ jéva //	
ș-o bogoslov ₁ ști di la cap pi ₁ ŋ la pič ₁ oári /	15
să nu fîi ₁ dicî adám mai mări //	
atúnč adám di ₁ ŋ somn drîept s-a dișteptát /	
și- ₁ ŋ glas mări a strigát:	
"d ₁ oámni! curát m-a ₁ ŋ culcát /	
da ačásta lîngâ míni či s-a aflát?!"	20
dumnezéu l-a binecuvîntát //	
"adáme! nu te- ₁ ŋcrîncîiná /	
nu te- ₁ ŋspăjmîntá /	
c-ačásta va fi soțîja ta" //	
dumnezéu pi ₁ -adám și jéva	25
în aúr ș-aržînt j-a îmbrăcát /	
și- ₁ ŋ raj j-a dat /	
și l ₁ -a binecuvîntát:	
"adáme! di ₁ ŋ toș p ₁ ómi rájulo	
pos ₁ sâ mănínč /	30
jar di ₁ ŋ p ₁ ómul oprít /	
să nú mănínč /	
câ nu je vóje" //	
dumne [k] adám cu jéva prin raj	
s-a preumblát di porúnca dómnu ₁ lu a ujtát /	35
di ₁ ŋ p ₁ ómul uoprít a gustát /	
poáma- ₁ ŋ gîd l ₁ -a stat /	
dumnezéu pi j ₁ ei ráu s-a supărát /	

cu sábiij di foc afárâ din raj lę-a dat /
 și lę-a binecuvîntát:
 "adáme! pîn_nu vez_lucrá /
 sâ n-áves_ĉi mîncá /
 5 pîn_nu vez_lucrá cu-asudqári
 sâ n-áves_ĉi mîncá la zíli uşuári" //
 atúnĉe un deávol nicurát /
 diminjáĉa s-a sculát /
 la bált-a alergát /
 10 îm_báltâ [k] coáda-m_báltâ a muiét /
 și-ndărăptu a stropít /
 ș-o multímĭ dĭ-a négri a multít //
 dumnezéu văzín_câ diávolu putéria ș-a arátát /
 îŋ_glas mări a strigát:
 15 "ilíĭe! traznéşti cu túnu tăă cotít di míni numít /
 di májca préĉistâ bogoslovít" //
 ilíĭi dîn tun cînd a trăsńít /
 ĉéru s-a cutremurát /
 pămíntul s-a prăbuşít /
 20 și pi toş_nĭégri-m_báltâ
 ĭ-a prapădít //
 atúnĉe dumnezéu văzín_d
 câ lu ilíĭi preă_mári putĭéri ĭ-a dat /
 mína și piĉóru ĉel drĭept ĭ-a luat //
 25 ilíĭi îŋ_glas mări a strigát:
 "doámni! pi_tini_tę-am ascultát /
 mína și piĉóruĭ ĉel drept mĭ-aj_luat" /
 dumnezéu l-a binecuvîntát:
 "ilíĭi! nu ti-ŋĭnĉiná / nu ti-ŋspăjmîntá /
 30 c-a táli vor fi túnurĭli
 cînd vor îŋflorí_pínili //
 c-atúnĉe sâ baĉ într-o zi di várâ /
 sâ n-ájibâ ĉi mîncá o járâ //
 sâ baĉ cu ploáĭe și cu fuoc /
 35 sâ n-ávem ĉi mîncá cu toş_pînâ-ŋ_zíua mórĭă " //
 iar dumneávoástrâ ĉiŋstít parínt /
 ca doĭ pomĭ mîndri-ŋflorít /
 fĭĭca sâ v-o_ertát /

căc di la brăt o daț /	
căc brățilî v-o rupt /	
sîngîli v-o supt /	
fîica-ș cêri jertačûni /	
cû-o mări plicăčûni //	5
fîica sâ cêri jertâtâ /	
dî la māmâ / dî la tâtâ //	
cu mîni pi brătâ /	
cu lăcrămî pi fătâ //	
și di urăt mai v-aș ură /	10
da nu știu cî plătâ mi-z da /	
mîi mi sâ cădî o nafrâmâ di iin /	
sâ-ștîerg gurîța di vin /	
și úna di matásî /	
sâ va fîi nûnta voioăsâ /	15
dar în zădăr îi cêrîrea mea /	
știu pre bîni cî nu mi-z da //	
mi-oj ștêrgî io nâsu cu mînica sucmánulu	
c-așă-i treába țăránulu //	
și pahăriélu ísta l-aș bea tot /	20
dar mă tem sâ nu mă-mbăt /	
sâ-l biău mai jumătátî /	
am priétinî la spátî /	
cári dî-o săptămínă mâ-ŋgotésc /	
cu pičóru sâ li fac și lor dóru //	25
și dicît iou l-e-o beă /	
și l-e-o fâcî vóii rea /	
mai bîni písti cap /	
l-e-o da /	
și pi tuót i-o adapá //	30

nicoláj bóta
 cîrșezsidò [de ani]

ē! sa va spun ȕe ſîn mîntî / ſi târî de mûltî ȕorî povjeſtéſc/ újtî
jáca...fuámea //

[Cum a fost atunci?]

5 parîntî adícătêlea la a nóſtri / neámu nóſtru să vă spun / pi drjept /
ja să láudâ / dā o fos_bogát // adícâ o avút pómînt mûlt / pāmînt vaj! /
uŋkăſî / ſî matúſîlî / ſorórîlî māmî / ſi...toſ // ſî mai o fost piŋ_canáda / cáti
uŋkéſu jónícâ ſájsprázăcê-anî o fost îŋ_canáda / ſi s-o cîſligát / de-acólo o
venít cu ſájsprázăcê fálc dî pāmînt o cumpărát aîcî / eî! n-áre de-a fácere
10 acêjă / da vreŋ să spun atîta că...am ajûns zîlîle fuámi / îŋ_vîrſta cîn jerám
dî ſeáptî aniſȕór // nu cî îmblám atúnca la ſcuálă // paſteám vítiélî // láptî
jará cá ſî jûncîlî fîră ſă...fi fost de-a fatá ſau cum / s-au mûls / jáca la móſu
vladút / ícî la deál / o jûncâ o trás atîta pînă j-o vinít ſi láptîlî // da // nu da
cî-j cu láptîle cêála / núma láptî dacâ pîŋe-acêjă amú nu jará ſî // ſ-am
15 vinít odátâ cu vítelî dî la cîmp / ſ-àſá dî târî racneém / "vreău să maŋîŋc /
ſi vreău să maŋîŋc" // nu! uŋ_copiláš dî ſeáptî anî / cî! // númai mamúca /
dûmnazău s-o jértî // ma ſi parc-o väd¹¹ / o luát o bleſcúſă de-acêjă ſtiſ
di cuop_pîŋî / ſ-s-o dus îŋ_j_ğradínâ / î ſă ſtiſ la cújbu dî barabúli / dî
cartófî / ſă ſcoſoráſcâ acólo / puátî cāvá jeſt / da atúnca...s-o pus / dinî /
20 s-o tăjât îm_pátru cartófu cála / ſau dacâ nu din cōr s-o pus / núma să ájbâ
cólſurî // nu da áſta o fȕoſt / jo nu pot să zîcî...îŋ cî lúnâ ar fi fȕoſt / ...la
ſfîrſîtu lu jûli [k] jûŋj ſau la-nĉipútu lu jûlî / ùnevá aſă că nu s-ar fi gîndít
ními cá puáſă fîjî acólo cartóf noŋ // ſî mamúca s-o dus / ſ-o ſcoſorít / ſî
vínî cu bleſcúſ-acêjă plínâ cu...cartófî la deál / ſ-o fȕoſt / o facút mîŋcarícâ
25 / o facút...cartófu ſeála / ſi jo última zi dî fuámj híjî îm_párî c-acêjă o fost
[!] // de-atúnca m-am ſaturát párcă ſi eî! dor puátî c-o mai fost / dā atúnĉ jo
am fost ſatúl //

[Acelaſi]

cîn nu ploŋá

30 cîn jerám noj miĉ / cîn nu ploŋá / noj nî ſtrîŋgám mai mûlt copîj /
făcêám o păpúſă dim_buljéndri / ſî luam mîŋcárî dî-acásă cî aveám /
fijecári / ſî mjerĝeám la hotáru sátulu únj jerá / d-igzémplu la noj / hotáru
mahálău ſî bojánŋ // ſi-ŋgropám păpúſa la hotár / ſî făcêám o crúcî dî

liemn / dim_{bi}etă / și făc_{ea}m práznic și-n_{ci}piám a bočí / și ni rugá să deje
d_{um}nez_{eu} să ploáii / și vinínd acásă / ni ȕudám cu-ápă / și vinínd acásă p_i
drum ploáia ne-ajung_{ea} din ȕúrmă [!] și ni udá //

domníca / micúta-_n spun // savíen_{co}
dóoșasj di an_i

5

máma mja tot povistiá fuárte m_{ul}tj

io v-am adús la fimléj-àsta¹² cá_numa / p_uteám s-întrám lă [r] la
ȕórșic_{ini} // io pot s_avâ duc la móșu m_{ie}u / j_{et}...m_{ul}tj povesteášti / j_{et} o
făc_u n_uma...pátru clásă // je din o m_ij_i nóo s_utj...șăb_zăși ȕopt di an_i árj // ȕ
páj_sprădăč_i im_i pári cá... / jerá mitit_{iet} / j_{et} povistiá cá l-o [k] j-o duș_i...j-o
ridicát ȕástreha_n¹³ // și j-o dus / j_{et} avjá pátru an_i / písti doj an_i di đ_il_i / j-o
dus înapó_i ajíc / úni n_uoj locujím // ún_i-am făc_ut cása / úni am_ufăc_ut / ajíc
jerá...cása p_{ar}ín_{ti}lor lúj // j_{et} mai avjá un_u frát_i / [!] j_{et} mai aveá un_u frát_i /
ȕ...ș_i j_{et} jerá // c_{in} au vinít înapó_i ajíc úni noj locujím / jerá o cásúta viék_i
/ acuperítă c_u t_uot_i / așá s_asp_un_i la n_uoj / t_uot_i // [e] jerá acuperítă cu t_uot_i
/ și jerá cr_iesc_ută...tot cu buru_jen_i ruátă / nu s_a mai vidjá cásúta din_i...dim_u
buru_jen_i / ș-ápă j_{et} povisteá cá zíc_i... "am vinít ș-am ...făc_ut cură_șán_i / ș-am
înčip_ut s_a" / da nu jerá nimíca // tót_ut jerá distrús // tót_ul // jerá distrús
compléct / jerá...nu jerá nimíca // ș_i fráte_{le} lu_j a murít / ș-au rămás doj
copí_j / și j_{et} dup-acé_{ea} j-a-ȕgri_{it} / j-a cr_iesc_ut j_{et} // móșu // povistiášti foárt_i
m_{ul}tj // c_{in}tă din nájer / poizí_j...fuárti m_{ul}tj / istórja rumín_ij_i o ștí_ij_i la
perféc_{te} [!] // strășnic m_{ul}tj ștí_ij_i / o veášă fuárti gr_ia a avút // da // [...] máma
mja tot...

10

15

20

[Din ce ai zis că cântă?]

din nájer // așá dim_u muzicúta // la noj s_asp_un_i nájer // máma mja tot
povisteá foárt_i m_{ul}tj / fuárti gre_u au trăit îna_int_i / nu jerá cum acúma /
avém di t_uát_i / și nu știm di bín_i č_i s_afăc_{im} // îna_int_i nu jerá așá // máma
sp_un_iă zíc_i "aveám o c_{at}rin_{ta} di purtát / ș-av_iám úna car_i di ȕinút / cari
ișjám n_uma dumínica // și caméș_i avjá álbi...cari îmblá-n tătă zí_ua / ș-aveá
car_i jerá...jerá di ȕinút n_uma // ș_i nu cum acúma încă_lșám_{in}t_i ȕ_{el} di ȕ_{et} /
discú_lșă // discú_lșă îmbláu / ș-inč_ișă cu c_{at}rinč_ioári / ș-așá îmbláu atúnč_a //

25

30

núma la gîoc / cân s^âduçîáú / şî cári ierá fátâ mai vestítâ / acéja aviá cízmi
mai frumúásâ / sau încălţămínti mai frumúásâ // [...] noi am fost şlápti copíi
// ió îs cêa mai mícâ //

[Şapte fraţi!]

5 da // am fost pátru suróri / şî trej fraţ sîntiém //

[Unde sunt toţi?]

tót sînt [!]
tót sînt [!] // am o sórâ la moldóva¹⁴ / carî a-nvaţát la mîdiçínâ / şî
kar acóto a lucrát / în drókêa¹⁵ // am o sórâ ie dnjeprodiérjăñsc¹⁵ / în
ucraíña // i dipártátâ / şî riestu-s ajiéca îñsat // [...]

10 aveám frátii mai mári carî iésti / iét aviá şeápsprădăçî anî // şî máma
spuniá zîci / iét amú lucrá // cîn m-o născút ierám străşnic urítâ // străşnic //
[Şi acuma eşti frumoasă!]

iét viniá di la lúcu / máma aşá dî tárî plîngiá / cîn m-o dus acásâ /
ierá leágîn îñaiínti / amú nu-s liégîni / c-avjém patút / ş-avjém çariçîorî /
15 nu ştim copíi di bîni în çî sâ-î îñiém // da atúnca ierá liágânâ / şî máma
spuniá / iét primeá saláriu la...lúnâ / şî viniá acásâ / ş-nu sâ mai ujtá /
aruncá báni cêja aşá-ñ liágîñâ / şî ieşjâ / şî sâ duçfâ // nu s^â mai ujtá la
míni niçodátâ // máma o spus cîn m-o născút¹⁶ / la noi ierá cásâ vîékî // ca
di dimúlt / nu cum acúma // o cásâ vîékî // şî máma cîn ierá gravidâ / pi
20 cuptór stăteá // şî dim_pwod i-a căzút uñ şuárec // pi fátâ // ia s-o sperjât /
ş-o dat aşá cu mína pi uok // ió cîn m-am născút / m-am născut ajié¹⁷ c-uñ
şuárec // am avút pi pliçápî deasúpre / am avút uñ şuárec // cu mustetâ / cu
laçubúţâ / ş-cuádâ / compléct şuárecu ierá ajiéca / aşá uñ şuárec cafíníu // cîn
ierá la spitát i-o spus o fimjéi mai bătrîñâ / zîci "o sâ ti scuolî diminjáta
25 pân_răsarî şuárele / trij díli la rînd / şî s^â Jing cu límba di nóo uorî" // da s^â
ma fúri / sâ nu ştíi ními / sâ ma fúri // dim_patúc de-acóto / dî úni ierám //
şî s-s^âpúii în gēunúñ / sâ ma tíi aşá-m brátâ / îñ fáta şuárelu / cîn răsarî /
ş-s^âlíngâ di nóo uorî cu límba // ş-aşá mî-o triecút //

[Aceeşi]

30 **la crăçlún**

la crăçlún / noi taiém la crăçlún / la páşti / s^âtáii púorcu la noi / da
çel mai múl_lúmea táii dî crăçlún // în agúnu crăçlúnulu / îñ_săptămína
crăçlúnulu // îñaiínti di crăçlún / sâ táii púorcu // dim_pworc / púorcu-l táii
barbátu sîngurâ [!] / şî iéu i-ajút / s^âpîrliéşti cū páii / acúm / îñaiínti s^â

pîrlîá cu páji cu stuf / ştiú cá_jerám mai mícá / şî mîe'gêám cu máma lâ / la huĉ / la pađuri crîeştiá aşá ō [ε] noî spunjám húĉ / mîe'gêám ş-aduĉêám stuf / cîn jerá acúma uscát // mîe'gêám şî tăjám / ş-aduĉêám stup // şî_cu stup îl pîrleám puórcu // da acúma jéstî gázû...butelîile di gaz [!] cu propán [!] / şî mai mul_s-ō învăţát lúmea cu gaz / sâ-l pîrleáscâ //

5

[Cum e mai gustos?]

i cu suf şi cu páji / ĉel mai gustuós / i şorícu sâ fáĉi muáli / şî gustuós //

[După ce-l pârleşti nu-l îngropi?]

nú_nú / nu-l îngropám / îl spalám cu-ápâ cáldâ /

10

[Nu-l înveleşti oleacă cu paie?]

dă_dă // puniém tăt aşá stúfo-ál [k] lîngá dînsu / ş-aşá tătă djasúpra îi puniém // şi dăm drúmû fuoc / şi jêť acíá tăt sâ...árdi pájili ĉelea deásupra pî jêť // îl curăţám înaúntu / îl dispîrîm / îl dispîrîm înjumátî /

15

dup-acéĉa încă înjumáte // şoldurîlî deopártî / ş' pártea dinaín dîopárte / ş-cápu dîopártî púnim // dup-acéĉa împîrîm / dispîrîm slanína / di cárnî // o lom ş-o tăjému frumuós / ş-o dispărîm / cari jéstî mai dî la pîŋsiti măi dinnăúntu jéstî slanína / ĥuntúra // o púnîm ş-ō...tăjém mănunţál / şî fáĉem / prăjím ĥuntúra // cum la noî sâ spúni / î...jumeărăle să strecuárâ deopártî / şî ĥuntúra curátâ sâ púnî dîopártî // da io di-obiĉeî tótul la ũloc / la noî sâ mănîncă [!] la ũloc // îs mai gustuásă // şî diŋ cárnîe...fáĉim / î kíşĉilî dinnăúntu le spalám / le rădiém súptîrî_súptîrî // le rădiém / ş-le spalám frumuós / şî împliém kíşti / cum sâ spúni la nĥoi // cu crúpî di hrîşcă / saŋ cu ĥorîéz // şi tótul dinnăúntu púnim / plămîili / saŋ...cárnî / [ε] adăogîm // şî_púnim ĉĉápâ prăjîť mŭťť / şi crúpilî lî fîerbîm / şî amisticám / pipîér / sári fáĉim la gust / ş-ápăi le ĥumpliém // şi le dăm...

20

25

[Care plămâni? Aia albi sau negri?]

î...niégri // niégri [ε] di la cap aşá / bucăt / şoríĉi / cari dorîeşti púnî // şi le ĥumpliém // dúp-acéĉa le dăm [ε] noî le ferbém îŋcuptuór // máma mea dă...máma mea da îŋcuptuór / da noî le ferbém pi...şparhát / cuŋ_sâ spúni la nĥoi // [!] la sat // púnîm ũuálâ / şi lî ferbém // dă máma fáĉĉá înaíntî le da îŋcuptuór / aşá îŋ bléştiilî di cĥopt / le puniá aşá frumuós / şi le da îŋcuptuór / şi lî coĉĉá // faĉĉám saltisĥón / cuŋ_sâ spúni la nĥoi // tot îl fáĉim // púnîm şĥoríĉi / plămîini niégri / ficătu // î...bucătêlî di slăŋŋâ púnîm / cárnî / şî...tot buhónu / buhón sâ numjéşti // îl spalám frumuós / îl [ε] rădiém / ş-i ĥumpliém // ĥumpliém ásta / ş-i-l púnîm la fert / îl coslám / şî-l púnîm la fĉert // şî cîn îi gáta / îl scuátim ş-i-l púnîm aşá / frumuós / ş-i-l

30

35

acuperím cu cívá grieu / ca jël sâ sâ fácă...și fácim saltisúón / fácim cîrnáz
todj // fácim șúnca / slániná afumám /

[Cârnații cum îi faci?]

5 cîrnázu tót așá // cárnj púnjém / slániná tăjém mărunțlăt / Țusturóĵ /
púnjím / pipjér / tótul amisticám frumúós / și tot așá-j kișcili le rădjém
supțírĵ / frumúós / ș-ápo-l pun [ε] il Țumpljém / și-l lăsám pîn-a dóȳa zî // ca
sâ stéje jêř așá o zî / sâ stéje // ș-ápoj dúp-acéja-l púnjím lă...la afumát / la
fum / il púnjím / și-l...afumám //

[Din picioare...]

10 dim pičqáři... / pičqáři făcém î [ε] răciturĵ la noĵ sâ spúnĵ [!] //

[Cum faceți?]

15 cum fácim?! // pičqářiĵ...spălátĵ bínjě / î...tăjátĵ / le púnjím la fiert // și
púnjím múórcov / púnjím petrunjĵěř / o cĕápâ / Țusturóĵ / frúnđâ dj dáfín / sâ
feărbâ // și púnjím la foc lin // la foc lin / lĵ púnjím și lĵ férbim // sâ feărbâ
20 bínĵ pînă cóláneĵi din ĵ pičór cad sĵngurĵ // sâ disfác // atúnca lom și
scuátĵm deas [k] deopártĵ cárnja / să răcĕască / punjém frumúós farfurĵilĵ /
împărtĵím ĵn fijecáři farfurĵi / jár đăma...o lom și o stricurám bínĵ / Țuntúra
djasúpra o strĵngem // și turnám ĵn fijecáři sahán / și púnjím s-sâ răcĕască //
[...] jo d-igzĕmplu maj pun / fac floričĕĵlĵ dim mórcum / māj...frúnzâ di
25 pičrunjĵěř pūn / cari și cum ĵubjĕști // Țorĵ un ȳoȳ fiert acófo sâ púnĵ...

[Dar slánina asta afumată ai zis că o pui în borcan.]

slánina afumatâ trébu púsâ-ntĵ ĵn slátinâ // o săptămĵnâ sâ stéje-ȳ
slátinâ // o sărám bínĵ / púnjím sáři múltâ / ș-o únĵi pi tuátĵ plăřĵlĵ / ș-o
púnjím ĵntr-o ȳălâ mărĵ / și ĵ...ápa feărtâ cū pipjér / cu frúnđâ dj dáfínâ / o
25 ferbém bínĵ / și cĵn sâ răcĕști / turnám pistĵ slániná // sâ stéje o săptămĵnâ //
și dup-acéja o scuátĵm / sâ scúřlĵ bínĵ / ș-ápo púnjím la afumát // cĵn ĵ gáta
afumatâ / cĵn ĵ mȳáli bínĵ / ĵ ĵnaĵntĵ...lúmea-l / punjá așá bucáz / da acúma
s-o maj ĵnvățát jo d-igzĕmplu fac ĵ...cĵn ĵ gáta / ferbĵntĵ-o scot / taȳ așá
bucăt...ca sâ ĵntrĵ-m borcánĵ / cum maj [r] maj bínĵ // pun ĵm borcánĵ /
30 ș-ȳō...capsĵěz // ȳo-ȳkĵd // cu...ș-așá stă ĵă șĵ đoĵ anĵ / [...] dar acúma jo fac
ȳn fiĕř de paștĵét //

[Cum?]

daȳ [k] fiĕrb cápuř / il dĵspăřțăsc frumúós / il cúřĵ tăť / il dĵspăřțăsc
ĵm bucăt / și-l pun la fiert // și pun ĵ la un cap pun dóȳă kílográmi dj cárnĵ /
35 și ficát / puțăn // pun // și fiĕrb tótu ásta / cĵn să răcĕști daȳ pim mașĵna di
tocát / ĵ...adáog pipjér / sáři la gust / cĕápâ prăĵítâ / dóȳă kílográmi trébu la
un cap // cĕápâ prăĵítâ / așá...duĵítâ cuȳ sâ spúnĵ la noĵ [!] / de-ábĵă

ruminîță / și totu dat pim mașină / ș-asta s-amîeștiță / sâ pûni-m borcâni și
pûnim pi dîozăj di minûte la sterilizât // și fac paștêtă diŋ cap //

[Aceeși]

păcâlă

[Știi o poveste?]

5

pî tîndâlă cîn a mîrs sâ cumpêrî...brînză și smîntînă // nú / láptî și
smîntînă //

[Spune de la început.]

înaiîntî vrîemi trăiă păcâlă // jêl aveă soțîje // soțîja...lúja l-a trimís la
bazár sâ cumpêrî...î...brînză și smîntînă [k] și láptî // táptî smîntînă // î 10
mergînd pî drum jêl a ujtát î [e] a ujtát yulçyárele-acásă // ajuŋgînd în î [k]
la tîrg...a văzút u că ũ [k] o fimîeji vindeă smîntînă / ș-a mîrs ș-a cumpărát
smîntînă // ja a spus "úne sâ ț-o tûorn?" // jêl a zís că [k] a scos pâlărîjea diŋ
cap ș-a zís ẽ [l] "turnă-ț-o în pâlărîje" // ă...acúm di úni sâ cumpêrî láptî [l]
a măs ș-a [k] cîŋ sâ cumpîrî láptî a-ntyórs pâlărîja pi dŷos / și j-a zís ẽ 15
fimîeji cêlel sâ-j tûárnî láptele-n [k] pâlărîji // întyorcîndu-să acásă / î soțîja
întrebi [k] întreabă "n-aj cumpărát láptî?" // "țî-aj cumpărát" // și j-arátă
láptele / j-a dat smîntîna / jêl întyárçî "acús țe-o arát" / jêl întyárçî
pâlărîja...î pî dŷos / și vârsă ș-tot láptele / și zîce "aiîca am avút smîntînă" //

aurîca tŷóma
pâisprădêce [ani]

20

sobór pintru pluăji

25

sâ strîng a bisjêrică...s-adúnă dá / la bisjêrică...mai mul [k] mai mûltă
lúmi / și acóto iésă...pópa cū mai...bărbaț cări jey prosjêsîlî și la copîi dă
licyâni / și sâ purnjescî / [k] dá fac slujbă¹⁸ / ș-ápō cōjyără bisjêrica / ș-ápă 30
se pōrnjesc pi drum ũ únje...la hotáru sátulu¹⁸ / și...asfințascî î fîntînîlî úni
sînt pi dîat /

[De ce e bine să se facă slujba asta?]

[Capra cu trei iezi]

- 5 jërã Țodátã o cáprã și aviã trej jëz / șĩ...înr-o zi Țã a rãspũs la jëz / ca
sã-ȚcũȚi Țũșã / șĩ sã nu dëjë drũmu pĩnã n-a veni Țã / kě Țã miërği lã /
miërği p'ĩm padu [k] la tĩrg / ca sã cúmpere dȚ mĩȚcãrȚ // dar Țĩn dȚosu cãsĩ
lũpu o auzĩt cȚ o vorbĩt Țã cu jëzĩ / șĩ...
[Cum a cãntat?]
- 10 trëj jëz / cucujëz /
mãmi úșã dȚskĩdȚët //
șĩ...Țã o mãrs la tĩrg / darȚ lũpu a venĩt șĩ a bãtút Țũșã / ș-a spus
cã...o-ncĩpút a cĩntã "trej jëz / cucujëz / mãmi úșã dȚskĩdȚët" // darã acãl
mãri a vrut sã...mãrgã sã dȚskĩdã úșã / dãrã acãla mic a spus "nu miërğë cã
15 ásta nu-Ț mãma nuãstrã" / cĩn o auzĩt Ț lũpũ jël õ mãrs lã...la covãlĩ sã
ascũtã...Ț/d'ĩntĩ / ca sã [k] sã-Ț fãcã glãsu mãi subȚĩrȚë // șĩ vinĩȚ ĩnapõȚ
Țãrã...o-ncëpút ã...cĩntã // atũnc acãla mãrã s-õ [ε] o mãrs așã la Țũșã / acãl
mic Țãrã Ț-o zĩs cã "ásta nu-Ț mãma nuãstrã" // șĩ o lȚat / da cël mãrȚ
n-o-ascultát / șĩ õ dȚskĩs úșã // atũnc lũpul õ ĩnrát ĩȚcãsã șĩ...[ε] acël mic
20 s-o-oscũps / dar pȚ cëȚlãlȚ Ț-õ mĩȚcát // șĩ cĩn s-a-ntȚõrs Ț cãpr-acãsã ápõ o
vãzút cã tãt ĩȚ dȚskĩs / tãt ĩȚ fãrãmát / șĩ...a lȚat...[ε] atũncȚã Țãsã dȚ sup
ã...dĩȚcuptĩõrȚ...un Ț...jëzu cël mic șĩ...alëãrgã la mãma lȚȚ/dar Țã l-ĩnrĩãbã
"ũni-s acëȚlãnt?" / jël spũni "lũpu Ț-o mĩȚcát" // atũnc Țë...cãpra...o mãrs... o
fãcút [k] sã-Ț fãcã / Țã o lȚat ș-o fãcút õ grȚãpã / șĩ...[ε] o fãcút ĩ scãun dĩn
25 cȚãrã / ș-ápo sã [k] dȚasũpra la grȚãpã [k] dȚĩdĩsũpt o fãcút ȚȚõcu // ș-dȚasũpra
o pus Ț nĩșȚĩ...nĩșȚĩ crĩenğ uscãtȚ / șĩ...mãsã / dȚasũpra...la crĩenğ mãsã...cu
mĩȚcãrȚ // șĩ l-o këmát pȚ lũpu o spus cã "s-ȚĩȚ dȚ sũflĩtu jëzĩlor mëȚã" //
atũnc o vinĩt lũpu / s-o pus sã mãnĩnĩcȚ / õ mĩȚcã mĩncã dã scã [k] scãunu
se ȚȚõpȚã // s-o topĩt șĩ...ș-a cãzút ĩȚ grȚãpa cu ȚȚõc // ș-o murĩt // "scȚãti-
30 mã cumãtrã cã...ĩmȚ árde sũfletul¹⁸" / da // da cãpra Ț-a zĩs "ȚĩȚ ĩȚ árde sũflitu
/ da a mej [k] la jëzĩ mëȚã"...

[Aceeșii]

¹ Gest.

² Întrebarea aparține profesorului din sat care asistă la înregistrare.

³ Plânge.

⁴ Gest.

⁵ Subiectul accentuează fiecare silabă.

⁶ Gest.

⁷ Poezia, compusă la vârsta de cinsprezece ani, este citită dintr-un caiet scris de informatoare.

⁸ Oțtează.

⁹ Nume topic.

¹⁰ Se adresează profesorului care asistă la înregistrare.

¹¹ Plânge.

¹² Se referă la informatoarea Veronica Cobzari.

¹³ Nume topic: Astrahan.

¹⁴ Republica Moldova.

¹⁵ Nume de sat.

¹⁶ Oțtează.

¹⁷ Gest: pe față.

¹⁸ Profesoara care asistă la înregistrare îi sugerează termenul.

s-o dezherdát fiécári

- 5 dimúlt cum / așă zîcê la noi țol [!] țol / pi pat // tot așă batút / țăsút /
 și c-un țol să-nvălîe și cu únu [k] pi únu dorhê // da amú cum an spus / tăț
 îz bojeri / nu vra împat / pi d'iván // ánu ísta cîn...în septémbrii s-o-nčepút
 școála / câ la noi sâ-nčepi la-ntî septémbrii / da la romîni i pi čínsprăzăș
 septémbrii // și m-o kemát la școálâ tot așă câ și lē povistésc čevá // și č-an-
 10 spus? an spus cum am învațat n-oi cîn jerám școlári // și ...le-ân-
 spus..."îmblám în sumán" / știț če ásta sumánu / tod dină línâ di oáje / "cu
 okînc // če lăa noștri parínț nu lîjará sî și copkíi lóra?" / cîd maj frumós //
 da...o fos tímpuri gréli / și nu jerá cu či // da amú copkíi či spun? dacâ n-ar
 gántâ ȝorî diplomát nu sâ dúși la școálâ // da nu-i? așă și jesti // am îmblát
 15 pâ la cășă úni jerá cásili maj marî / am îmblát la școálâ // amú o
 școálâ...poate-az vâdút la noi či școálâ jesti // nu júkê himî pârîetî atúnčâ /
 nu scrie pi pârîet // da amú... // și pi ásta școálâ o făcút-o táre frumósâș //
 tot colhózu / číne o făcút-o / či oámîni? // și î pácát / câ acoló tod banî s-o
 varsát / și făcâ așă / da copkíi distrăbălâsînt / dízhardát / dacâ poate-o
 20 sudujít máma [k] asta ș [e] învațători pî copkílu lóra / jel s-o dus acásâș-o
 plîns ș-o spus // da mă-sa zîși "mă m-oj dúči jěu la școálâ!" // nu / și videt
 cum s-o dezherdát fiécári dacâ... //

andrițki lizavéta nicoláevna
 șájzășîpàtru [de ani]

25

cínipa

dacâ samánâ cínipa / pi úrmâ după șe jerá gáta cǎptâ cum spuné
 / o zmulgém / o dučê ș-o puńém uńávâ ĩápâ / sâ toké je așă sâ spuné sâ
 toké // pi úrmâ sâ dučâ și videá câ sâ dispațăști...di la blăt...cum...niști
 áțâ nu știu cum le spuńe / ápâ o...o scoťe / o uscá // o uscá bîni și pi úrmâ

o bateám / járâ bataláá / sâ dîşé aşá bataláá di lemn făcútâ / avé o límbâ
mári / şî batém // pi úrmâ jerá meliţâ / meliţám // mai sâ sfarmá pozderiă
cum zîcê // şî pi úrmâ dam prin răgilă / o răgilám / făcém fuiorári / o perileş
c-o périş şî torcém // ţăsăncínipâ / saĉi // ásta o fostăt diŋcínipâ // dim
búĉi ĉejă făcém... / torcém mai gros şî făcém saĉ // baté ştiĵ tot aşá-n supţiri 5
baté grósu ĉála şî...saĉ // cosă saĉ şî...dac-avé píne / care-avé...járâ bogát
mai hai! trebúĵé sâ ájbâ / cari járâ aşá... // [...]

[După ce era ţesută pânza, ce-i făcea ca să fie mai albă?]

o gîlîé / încăldă / puné acolo ĉe mai puné săpún nuşşé / şî o gîlîé /
o da la soári şî sâ nălgé // o zolîé / jerá...ştiubéĵ aşá din pom / cari pom 10
mai grĥos / scoţjá tăd dintr-îns şî ramîné numa cum...aşá di grĥos² / şî
puné pînda acólo ĥor kar şî scúlîle cîn_o ţăs / puné várâ / ĉânúşâ nu ştiu
ĉe şî făĉé liestî / şî...sâ nălgé aşá şî pînda şî scúlîli şî jerá frumós / nu cum
jerá...tráju dimúlt // dacâ ţăsă pînda / făĉé vălătúĉi / din valetúĉi ĉejă...nu
jer^a aşá cumâ...cum dîşî maşînă di calcát ĥorĵ nu ştiu ĉi / da cu c-aĉalcă / 15
cúsuĉitoarĵ / ş-aşá şî háĵniŋe ŋe...li caĉilîé ş-aşá-mbrăcă // şî jerá tári curátĵ
şî tári frumóasă //

[Aceeşi]

la bucureşti

[Când m-am dus la sora din Bucureşti] spúni câ zîşĵ "noĵ sîntém 20
învitátĵ az la miháj / la dómnu miháj" //

zîc "nim[ic] / voĵ vă dúĉeĵ da ĵo nu ma duc de-aĉéle / câ ĵeĵ îs
obosítă de...di pi drum" //

cîn_noĵ anstaĵ la másă / o pus sóra másă / anstat la masă súnâ
tiŋífonu / jeráĵ înĉă înĉása lóra // nu ásta mai d'imúlt / nu pátru anĵ / nu / 25
pátru anĵ jerám la bloc // am mărs la dîŋş / súnâ tiŋífonu şî spúni miháj
ĉála "vinéĵ ĥorĵ nu vinéĵ? câ noĵ amúĵéşti frátĵiŋi petrícă" zîĉĵ "şî...puném
másă da v-aşteptám pi voĵ" //

nu / dacâ ĵeĵ nu mărg / sóra cu cumnátu / mă gîndéz din cáuza meă
sâ nu margă "hai merġám" // an mărs / am mărs apă...ne-ăŋsuít cu ŋíftu la 30
a trîĵă letáj / la miháj ĵ-un cal'idór mári / da pi mini ma cunoşţéĵ // da
cumnátu-miĵ zîĉi: "náşa líza" / câ ĵo n-ăŋspus câ ĵ-ăŋcununát / "náşa
líza" zîĉi "ascúndi-ti" // ĵeĵ o-ntrát înúntĵu / da...ĵeĵ stau³ // stau într-ŋ

unġér acoló /...cumnátu o-ntrat înúntru / zîj / "dom_miháji da nu ş_cîi vâ
câtă_o fetiţâ" // ieu jes afărâ / cîŋ_o vâzúd "vâj dqámna líza / da di úndi
v-az_luat?" // am mǎrs îŋ_cásâ / o pus mása / pletrică dce [k] da cumnátu-
meu...câ ári rematízm / ş-aşá-l dqáre pićqárîli / da iel ş-aşá un năntúó /
5 dacă_ar şî [k] ar îŋcápi áříca [!] / iel zîşî câ "jo dacâ ma-mbát şî_cad jos /
oprés_cţgată cîerculáŋie" [!] // şî spúni...jor-j-áista cumnátu că_tári îl dor
pićqárîle // da petrícă_ăčála zîşî "dómnu...neă ġícâ" dîşş "jo vâ spun un
leac di rematízm" // da ieu aşá an_cascád_gúra / ma ujt şî jo câ şî_pi minî tăt
ma dor pićqárîli / dîşî "núma kár sâ nu şîj fricúós / ti-j dúčî la óra
10 dóúdspreşi ngáptrea la čimítîr / Źúrmâ sâ nu ti ujt / cu ħíme şî nu vorbéstî /
şî...la un mormâ [r] mormínt prqáspăd_mormíntăt / ti duč şî iei cų-amîndóo
mîni! ġárnâ ş-arúnč pisti cap / şî dîč aşá "dqámne / cum l-aj lēcui_pi ísta
aşá sâ ma leăcuiéstî pi mîni!" // apăaşá_ărîs / adíca şî moără ş-ačála //
zîc "jăj! da leac o maj flost!" / [!] şî jăca cum //

15

[Aceeasi]

sâ poroclîesc aşá únu pe áltu

[Cam ce porecle sunt pe-aici?]

poréclă...adígâ...vă spun aşá...ădígâ dacâ...xorj únuu-j maj grúós
xorj cumvá aşá... / d-amú_xorj_ŋ zîčî búóčcâ / xorj...aşá pi ruséşti / aşá ca
20 pút'ina [!] / pút'ina aşá îj zîşî // la únu al_felî_ŋ zîşî // sâ ieu şî únu pi áltu şî
să_porúoclîesc / aşá...

[Şi se supără oamenii dacă...?]

sînt că_tári să_súpârâ / da sînt câ núma rîd // e /eġ "zîşî / zîşî /lās_sâ
zîcâ / şîŋşe ári / şî ħî strícâ ħíje aşéje / jîj nu ħî strícâ ħíčă_ăşéje" / dqar nu i
25 dă cū šávâ îŋ_cap xor...l-or rîdî di dîŋs // aîj_la noj iésti...iésti aşá uom că...
/ îŋ tîmpu romínuluŋ jo an_trăit la d'gal / amú trăjesc aîj_d'iváli // îŋ tîmpu
romínuluŋ jerá únuu maj bogát şî maj tări / ářáturî / miġilés trăjesc_ă / núma
gárdu le dispárt aşá ja // şîj_la únu_ŋ zîşé burduhósu / câ jěl grúós uom /
niculáj al dionís / acoló-n lízâ trăjéşti / da aîş jără pétre-al parfîj / al liséicu
30 / úni-j sărafíma⁴// şî jěj s-o_ŋşepút a pofoclí / cum ħatá⁵ aj îŋşepút de ásta
[!] / a poroclí / şî luŋ_ŋ zîčé "burduhósule" / dă_ăšála-j zîčé ġlîscâ luŋ // câ
dacă-j zîčé ġíscâ / apăj sâ-nşepeă a sfăd'í de-amų / dar iel pişti gard / câ
núma drúmu li dispărjă / câ drúmu-ŋgust / ş-aşá săsfadé pişti gard / jo ŋŋ

míntj câ jerám băjét / jîn mintj / câ dacâ acoló miġiġés / miġiġés apróapi
 únu cu áltu jerá // și sâsfăd' / iġzicé ġiscâ / aista nu știé și...piști ġărd /
 umblá cu šomágu / da ašála d'j-acoló...tâtâ veáta cît o trăit...jeġ acoló s-o
 sfăd' sâ... pîntru poréclâ / câ l-o poroclít / čéla j-o ziz ġiscâ / da šála
 j-o zizburduhós / și sâsfăd' únu cu áltu p-órmâ //

5

parpaút serġej d'emianovič
 [56 de ani]

ásta nu-j povéstj / da ásta-ġi s-o întimplát

[Nu vi s-a întâmplat vreodată să vă iasă hoții înainte sau să vă
 speriați de ceva? Să ne spuneți ca pe o poveste.]

10

și sâvâ spun / la și sâvâ spun dacâ jo sîngur am păřt / da
 [Dar cum s-a-ntâmplat?]

dacâ aise...s-o-ntimplát ašá / jġu am márs la pādúri...ă...îġ
 stořojinġkij / la baňlâ sâ numejdja-șu yġsat / baňlâ / da baňlâ // aġ
 sázút o lunâ di zîli // frátili ġeu ašál maj mári...și ġeu și cu um moșġeág /
 moșġeágu-ašéla ġncâ nu-j mort / din dóispreși născút / noj d'ġoj izdóviġ /
 am márs ġ acoló...șătrăžém ġiemn d'ista gros pîntru colhóz / toț
 zagatavġ sâscotém dîn rîpâ / nu di flogda pîntru materijál / o sûtâ di
 cubís // ș-aninám câti doj caj...la...la drúcu šála / li scoțém dîn rîpă și ġe
 puġém ștábile ašá-ja / și viné mařínili și li-ġcără //

15

20

sára... / la vótrij d'ili după še nî...am aźúnġ noj la baňlâ acoló / aġ
 lucrát trij zîlîacoló / dorġém ġm pādúri / la pāduráriu šála și haziáġin jerá
 acoló / cáġi avé ġrájdġu lor acoló / tát // la đára dóġă ġăpteă... / ásta nu-j
 povéstj / da ásta și s-o întimplát // la đára dóġă ġăpteă s-o ġăuzít oġcal
 nikizind // noj jerám pátru / pátru đáminġ jerám // da ġrájdġu šálâ apróapi
 jerá di cas-ašéje și dorġém noj // pāduráriu šéla s-o sculát / și báti la úșâ la
 noj / câ noj...dacâ...ġm pādúri / ca...cásâ ašé mári / da jerá undi dorġí /...și
 ni scoălâ pi noj / ġel sînguru / și púșcâ // avé púșcâ ġel / pāduráriu / câ
 pāduráři fără púșcâ nu-j pāduráři / dacâ đóarmi acoló ġel sîngur // ġel avé
 zíti // la đóra dóo ġăpteă ...o bătúđla...și o stríġát pi frátili mîša maj mári
 acoló jerá și pi móșu lisándru únu / "sculát" zîši "câ...hi-m pári câ sînt
 talháři la caj" // noj ġe-am ġmbrăcát répedj / ș-am ġinșít afărâ / inșé...cu cálu
 d'in ġrajđi / inșá da gáta gáta cu cálu inșít // noj tátâ zíġa am lucrát / noj

25

30

am adurhít / ši nu ni sculát jel... / o avút a ni furá cáľu // ş-aís trębuię...aísta
 cálu cári răspundém joı / câ noı ni iscăľm cîn_méržen_câ...dųğitócu šėla
 trębuię jo sâ-l plătesc / da / da // ši...mînţăním ši az lu păduráriu šála / câ jo
 trębuię sâ plătesc triı mij di rúbľę / da jo prihéem... / ásta ıerá pi trudoheı
 5 cîndavá / nu pi bah / pi dıľie aşá / áhá! ásta o lună prihéı pátruzáj di dıľi /
 dáımu la dı [e] la dıľıaşé ıı da pıni / pıni da la...cît acoló / triı kılı la dı
 ıorı cît / cum kícá / ši da dóozáj di capéıš la sfırşıtu ánulu / dóozěj di
 capéıš // ši dı ıóčere...tăt ánu nu prihéı ħim [k] nič o capéı / ħic / nič o
 capéıcâ nu prihéı // la sfırşıtu ánulu socoté dóozeı di capéıš / ahá!
 10 cıti...trudoheıca avéı pátru sutı ıorı şın sutı / cıti dóozeı di capéıš sáıdučé
 şı-z da acoló //

[Acelaşi]

fintína

la noı la deaľ / unı-an trăľt ıeu / ıeu ıın mıntı táta o făcút fintína / di
 15 kátrá tătă // amú fac...

[Cum?]

săp gámıni / gámıni săp / pănă dau di ápâ // ši-nčep a clădí // da //
 ă... pimprežúr ásta o făcút...ă gręap-aşee...puntru fintína / ápâ-ı pun
 scındurı la málurli este / li-ntăřesc / câ ši nu sâ prăválâ / câ dacâ jel ıesti
 20 ómu acoló cînd o clădıęşti / pos sâ lâ strıngă ş-acoló rămıři // ápâ-ı pun
 scındur tăt ĩmprežúr / druğ / scındurı / ši jel de-acoló de-amú clădeşti / di
 ęos ĩn sus clădeşti / nu di sus ĩn ęos / pănă ıęsă afărâ // la noı o fost di
 úņsprăši métri fintína //

[Şi deasupra ce-i face?]

şı deasupra faşem gızdıľıľę estea cum aşá...cári mai...cári mai...mai
 25 bogát fáši mai frumós / carıńú fáşe aşá / cum...căreş cum pęatı // da sâ fıı
 astupátâ / sâ nu şıe aşá //

[Şi omul cum iese de-acolo?]

ómu ıęsă...pı kéri / sıngur ııęsă / da i stracuít [k] ıı ľęgát / ši
 30 cîn...cîn de-amú sâ-ıázâ de-acoló / ápâı jel ıı ľęgát ajá c-o fúnii / ş-aíc
 gámıni ıın / dı-ıę caz câ scăpăteázâ jel cu kışóarıľi / ııı il ıın / il ıın / da //

[Dar ca să ştie omul unde e izvor bun, cum poate afla?]

ă...ıesti...ıágă jo sıngur aıs unı trăřesc fintína ıeră aproápe
 da...baıęıı...vrau măı aproápi ııcâ / ásta...dacâ po sâ faş ıorı nu // ápâı

jésti îṇ sátu mihaljéu cá aísá únu / după bălcaúz aísá jésti ũuom / cam în vírstă jel / şîl-an kemát pi díṇsu / "unî poş sâ găsăsc jey ápâ? aís la míni? cá jey...nu ştiu" / jo-s treízăşpătru di anî di cîn trăjéz de-amú aís... / trízăjdvoj de anî // fíntína-j aproápi / kar...nu / băjézî vrau jii / băjétu ísta vra-le...jel aís trăjéj da jel vra...jel di udát / îṇ grádínâ / grádína aveám 5
 číṇzāj di sóti / îṇ grádínâ aís kar unî tráím // şîl-am adús pi xómu žála dĵ-áčoló / ş-o pus dóo sírmi aşá-jé⁶ / şî cum şî mérži pin...piṇ grádínâ // jey zíc "aís-ja / aís ij...dacă aproápi sâ žíi d'í...di saráju ísta unî trájesc jey / sâ žíi cum udá amú-ṇ grádínâ diváli / aís-ja cětás níja / aísá loc cětás níja" // ş-o ũmblát aşá-mprežúr tăt şî n-o arătá [k] nu j-o arătát níčă / şî cîn jo vinít 10
 măj aproápi / pi cĵornâ de-amú spri saráju ísta unî trájesc / zíši "aís je / şî-j şapá... / aísá" / ş-o pus ũm ...jarús acoló // ṇ-an şapát íṇcâ cá amú nu-j cînd / ş-aís ij //

[Aşa cu sârmele alea?]

şî cú sírmili žéle / jerá...cînâ jésti ápa / jĵel...jága jel mérž-aşá-jă / şî 15
 cîn jésti ápa / ápâ ş-o-mpreunát⁷ / síṇgurâ / síṇgurâ / nu li-mpreungázâ jel / cá jel li žíni aşá-ja drĵept / jag-ajá li žíni drĵept / şî cîn jo

[Şi cu două beţe se mai face.]

şî dóo bĵetĵ / da la...jel sírmâ ári făcút-anumítá aşĵ / ži razmiér orĵ 20
 cum / nu...nu l-am întrebát / cum

[Şi astea erau din sârmă...]

din sírmâ di ásta mǵáli / da grosút-aşá / sučít-aşá / alimínju // şî 25
 ímblâ cu díṇsa piṇ grádínâ aşĵ-ja / ímblâ ímblâ / şî cîn s-o-mpriunát / jel o stat // "aís ij ápâ" zíši //

[Acelaşi] 25

plorc

de-aházâ cĵŵs mĵŵŵáj [purceii] lĵ dam mĵncári / li crĵestjém frumós // 30
 cîn de-amú jey sâ fac marĵ / ...nu cĵă? xóbzāj noŵăzăš / o sŵtâ / pişti sŵtâ / cúmiş cáreş cum ĵ vra şî-l táje // čĵ-j fašém? il tájem / il partalujém / pişǵárĵle le tájem şĵli şarám şî le puném ím bănš / li conşǵarvám // de
 răšitŵrĵ // dă di la pĵntičĵ luŵán ŵi puňém štiŵ rĵndurĵ di carni / puňém
 â...tájém aşĵ dĵrjúnčĵ / cum spŵni aşĵ bucátâ / şî puňém îṇ salamŵr / fašém
 salamŵr / puňém ĵ frundĵşǵári di [k] kipérĵ / frundĵşǵári di dáfin cum sâ
 spŵni? aşá sâ numéštĵ / şĵ puňém / ş-o puňém şĵ sádi dóo...trij şapťamínĵ /

cît je sâ je tădă bunătăti / hîrôzna şeje într-însa // dup-așeje o scurzēm / o
 șer [k] o fașēm capcôg / ȧo afumâm // da / așeja d'in...d'im_pȧorc // da
 rșestu tajēm bûcăt marî / slănîna o dam pim_mașîncă // tătă slănîna // câ
 nu hî plăși piŋ_cărni și șîje slănîna / câ n-o pot mîncă // da așă bîcă [k]
 5 numa cārne // cîși fașēm? cāreș cum_j...aŋ_făcût [k] aŋ_șercăt și-ŋ_cuptjôrî /
 am pus în tăvălî / în tinzîrî / dî_alēste așă di copt pîni // fașēm_focu ca di
 pîni // puñēm_j...cārnea şeje o punēm o sărām / olecújă o bûcătăm / o
 punén_tătă-n tinzîrî / tinzîrîli și nu zîi plîni / da și_zîi pi_zumatāti // apă nu
 tuřnām / câ je slobădi dintr-însa // kiperî puñén_tot / fruŋzîșgări / di sărăt
 10 je o [k] ș-o třas sári cît j-o trēbuî / cîn_ŋ [k] noj_am...aŋ_luat-o di pî_șolāne
 ápi je noj_j-ām pus sári cîtrēbui // dup-așeje o dām ŋ_cuptjôrî // dupa_ș-o
 sc [k] o țînēm pátru gără / dup-așej dadēm aîše borcānîlî și zîi uscătî /
 â...capacēlîlî și zîjî...distîlăt / mașîncă sâ zîi la porjădcî / și sâ mai zîi vo
 cîțva lucrătórî ca sâ ne-ăzútî // únu scgāti diŋ_cuptjôr / únu pûni / únu dă
 15 capácu / unŋ...ca_șă_șîje a_zútór / dgară_ăsta-j um_porc / noj_ũ_ŋ nu trēbuije
 sâ așteaptām / apă_ȧo dî_trebŋ [r] trēbî noj...ne-ăzútām / câ dacā nu sîntēm
 mulț în ȧogradă / ápa_j...invitām vō...vunŋ_večîn careavá / ŧărî vun neam și
 ne-ăzútî / și scotén_ș-o consjervám // așeje sâ păstreádî și doj_anî și trij_anî
 / așeje-j mîncări prgáspătă // și mai făcēm čava / tuș_ȧónčă fac / da
 20 tuș_ȧónčă // cārni...gáta numa scozdim_borcān și-j mîncări //

[Și cum se face asta?]

o fașēm bucătălî așă cum la ftarój să_pûni / cum lă...la a dójî'e cuŋŋ
 sâ numjēste / gága bȧorŋ_ș-apă_cînd fáși ftarȧój / cac un_felî di guljās / tot pi
 rusăști

25 [La felul doi.]

la félu dȧoj // apă_știj bîcătălî_așē / tot așă prga [k] dacā
 vraj...cum...rîndurî cû_slănîna / cārăș cum_vra // pûne [k] o puŋ_ș-o șerb /
 așă oleácă_șo șerb // tot îj pun acólo cî trēbul čuŋî așē ca fripturîca // și
 dup-așe punēm îm_borcānî de_ŋ_kîl / ș-avēm_ă...plîtă d'î la luhîna / ca
 30 cuptjorăș / și_punēm și...o herbēm íncă o gără_zumatāti / nu la_ș_șî_șîi dáo
 gără // dup-așeje o luan_ș-o consjervám // apă_așeja sâ numēști tușónčă //
 așeje-j gáta di mîncăt / unî_ljubój o jej dac-acēlă unî_tî duč...o jej_ș-o dîskîŋ
 ș-o mînîns_ș-o...pîna cum...așeje-j gáta / mîncări gáta // [...]

[Și din picioare și din cap ce se face?]

35 noj_utî_jă cî fac / adicā nu noj / jeŋ / jeŋ nu ștu álŋ cum_ȧo / fîicari áre
 u [ε] ȧobičej a luj cî ștfe / čejă fáci // jeŋ li taj / kar_nŋ_atúnča / le-o adús
 caldútă / le-am_luat și le-am [r] le-an_tajét / cît ŋcāpi-m_borcān / di cît
 â...nu / cu cārni nu tarî / așē núma šolānu și kelișgāră_șă zîi // și jeŋ și le

pun la undít / îj tăjět ápâ ĩņ sáre // kár ġíni sári și le pun ĩm ĩborcán // și nu
pun ĩic ășa și le-astupát și le-am puz la răși // și șăd /

[Și ce faceți din ele?]

rășitúrĭ fac //

[Cum se face aici?]

5

cum? ĩăğ-așá ĩi scotĭém / li puném ĩăpa avé sáre / acóló torĭém
un...um ĩogíz di ăătăt / cã otátu scoátĭ sáreă / á cru scoátĭ sárĭă [k] sarátu /
sarátu á cru / și tiș // și ĩ scoatĭ tăt și de-ámú punénĭă șert // după și li puném
la șert / trăși șárbâ ĩņ vóje / așéjă rășitúră cáre je șerbe-ņ vóje ápâ je ĩ álbă
/ rășitúră álbă / sâ cunqášti fúndu [k] floáreă la... / ĩo așéje rășitúră ĩi plași
și sâ cunqášti floáreă la tálzer // đqarâ tálzerli tăt fiicári ári floári / paņă sâ
vlédi // și dupa cĭ...jel trébűe ĩncétu tári / cĭņ și cĭn um ĩbulbúc / așă cã și
vrațĭ...rășitúrĭ și mĭncát frumqási și buni / apă tréje și ĩe puĭét și uĭtáz dĭ
dĭņsálĭ / cã li las ĩnșé-nșét / nu la foc răpidi / așeleă sâ numescă rășitúrĭ
fugărĭtĭ [!] / da ajéșteă rășitúrĭ búne așă / și gústu nu perdi / dor cĭņ sâ
fĭérbi...tăt ĩrĭóznă așé / gústu șála tătă ĩésă ápâ // da / da / da ĩel așă ĩel
ĭņșă s-o prĭņșă grășmeă așé / și ĩel dĭe-amú ĩel tihóņco șăd și...mai
dăņ și pi rusášti [!] / și ĩéli sã...și-z búni // și ásta fáĭim //

10

15

[Când le pui în "talgere" cum faci?]

cum? ĩ...untúra o ĩam / deásupra / cu gazĭét / dacã nu cĭ gazĭét ápâ
ĭesti dĭ-éște șĭ...salfétĭi / și untúra o ĩam tătă cĭ salfétĭile șéleă // și pin
drușleăc și pim bint o strēcưám / cã ĩéli au cĭlaņășe / și útĭă cĭņ fo [k] cĭņ
luám noĭ rășitúrĭli di la foc / da cĭņ li puném la șert puném o cãpă și doi
cațăĭ di usturĭóĭ / cã tot je ĩrĭóznă așé și frunzĭșqári // și dupa șĭ li scotĭén
dĭ-amú tăt / și cárneă și tăt apă puném usturĭóĭ șála / da și nu șárbâ // dacã
și șárbâ ĩel olecúța ĭúșca șéjă-n usturĭóĭ / dupa cĭ usturĭóĭ șála ĩo ĩșĭt ĩirós
/ ap de-amú le strēcưám și li puném pin tálzerĭ // puném carníĭă / carníĭă
cum vraĭ // po și șĭbă di kĭcör saĭ po și nu puĭ ĩică // da carníĭă ĩo ó fac
așă būcațáli tot așă cári di ĩubájă cári și pun ca sâ am sâ pună frumós ĩn
[e] ĩn t [k] ĩņ farfurĭĭ //

20

25

30

crĭétu ána ivánovna [zisă] anúșă
am pátrudăși ĩópt [de ani]

5 jĕu aşă coc pîni: o...prîfăc dŕójdeă / ma scol dimineătă / jo mă
 sc...mă...pă la ora dóyðsprăžăşi prîfăc drójdiă // că la ora trii mă scol // ş-o
 framînt / că n-ări şîni / jo am o sqăcrâ... / îi būnă / da ştiţ...scrieţ?⁸ máma ta
 je ti crĕdi da striínu nŭti crĕdi // şî ma scol di ngăpti...şî framînt / după şi
 framînt...dóo qără şădi şî creăscă / jar o tăpuşăsc / că je dacă di şî o
 tapuşăz di ş-o prelucrĕdă / di şe pîneă aşee-j pĭăturĭ / je sâ je pĭăturĭ / je
 aşă vîni parcă...túcma sâ tokĕşti-ŋ gŭră // dup-ăséjă şi pun...ung tinzĕrĭli / o
 pun în tinzĕrĭ / pan_nu crĕşti... / cît am pus-o jo? o zumată di tinzĕrĭ // je
 10 tre şî creăscă aşă: zumatăti şî şîe plînă şî áltă zumatăte afără // di dóyð ħorĭ
 tre şî creăscă // ħo da [ε] aşă o pârti o pun / dóo pârştrĕje şî creăscă // da
 jĕu cîn am pus-o-n tinzĭrĭ / am mărs / păn-a creşti şĕli dóo pârş / jo am
 mărs şî am făcút fócu // fac o qără fócu / aşă la cuptĭórĭ / îm faćcóló fócu /
 şî dupa şî...sâ ardĕ aşă...cum v-o spus dumeaéj⁹ că sâ...algĕşti tăt şĕriju /
 15 jĕu scotĭ...jăráticu / tăt îl scot // dupa şî îl scoďjărátĭca şî văd că şî nu ard
 jĕu pîneă şĕja /am or tarĭt ħor ħurlujălă pentru pħorc /şăváj crúpe de-aşĕle
 / ăl zvĭrlĭ pi...pi vâtră / jĭdacă o luat řăpidĭ fĭloc / jĕu nu dau pîneă //
 cum o dau cum o árdi // da aşă...maj lăs sâ potoleăscă / maj aştépt olĕăcă
 / maj şădi un ...trij minŭti pátru minŭnu lasă şinş minŭti / jar ăl şerc / jar
 20 azvĭrĭ aşă o mînă di faĭ[r] faînă // dupa şî sâ...făina şĕje...de-amú daca nu
 s-o aprĭns / de-amú aşĕ je jĕsi fum /gáta jĕu îl trag fúmu şála ca şî nu
 íntri-m pĭni / dau pîneă // şăd la cuptĭórĭ pan_nu sâ rumĭnéşti // dacă greu
 sâ rumĭnéşti / punĭ...guráriu / dacă nu lăs aşă / ş-o qără şin pîneă-ŋ cuptĭórĭ
 // dupa şe mă ujd la şas / şăfăşi o qără / la şi qără am pus-o / şî la şe...la o
 25 qără o sqătem de-amŭ pîneă / şăpăti de-amŭ mĭncă // ş-o jĕu şî hă?
 [Se coace într-o oră?]
 dă / şăcqăşi-ntr-o qără // ş-o jĕu pîneă şĕje ş-o pun ş-o-nvăliĕsc / şĭ
 avĭém dóo sâptămĭni di mĭncăt // je sâ năsprĕďa jo o fac prăspătă // dă
 30 ħeş [ε] a ħeş barbăt îi cam slab la dĭnt / şî jĕu prăspătă o fac întódĕauna
 / la áburĭ // taj ħrĭncŭta / am spećiálă pintru áburĭ / ş-o pun ş-olecŭtă ş-o
 jĕje áburi / şî jĕu...la noĭ po...poş pîneă... / laş şî şĭi di dóo sâptămĭni da
 pîneă-j prăspătă //

[Aceeşi]

bábâ ħjágřâ / uġtáťĩ-vă cum fac ġo bábâ ħeágřâ: cárêş...cárêş cum şĩ
dinġcĩt ári / dacâ aġ maiġ din ři / fař maiġ dimġmult / maiġ

[O babă mai mare.]

nu / maiġ búñâ / da dacâ n-aiġ d'ĩn ři / fajġdin trĩ [e] d'ĩn triġ ħóuâ / d'ĩn 5
dóo ħóuâ / ġdiġġġu // bábâ fař/ġ // ġo vâ spun / cum ři aġ / tĩăt ařă fař //
ġeu cĩn am tăt ři ħĩ trebujęřti fac â...fac bábâ d'ĩn nóo ħóo / din zăġi ħóo /
pun o kĩlâ dĩ fáinâ / de-ásta picluĩtă¹⁰ / umġborcán dġ-umġkĩl / řtiť / nu batút
/ dĩ fáinâ // aġ pus-o / ...aġ pus đăři óuâ / după đăři óo asġpus umġkilográmm
di láptġ [r] dĩ láptĩ // după kilográmmu řála dĩ láptġ asġpus umġpahár d'ĩ...di 10
olħój / dĩ răsăřită // după u...olój řála punet o língurâ...búnâ dĩ sóđâ // řă
o sútă dĩ grámi dĩ ħóťăt // da dac-avġet ř-olecúzz dĩ rakĩġ căťári buřřĩli búni
făřĩ ca la fágur! [!] / ħġcâ nu-zġmaiġ gătĩ cu minĩ / câ ġo cĩť řtiġ apâ... / ásta
bábâ ħjágřâ sâ numęřti //

[řĩ ce faci cu ea pe urmă?]

sâ mânĩcâ [!] ġĩ o puņe [e] ħo frămĩntám ġĩniřor / da řtiť cum? ħntăġ
făĩna săpúni / řĩ ħóuli / řĩ olecúťăřă...postűpenu řtiġ o frămĩnt / câ đoară
dacâ tħorň ġ tăt ħodátă apă făĩna řeġe-ġ bóťurġ / da ġe tręġe sâ fař aluuyátu
d'ġies / ř-ápâ to-l [= tot ħl] rărġeřtĩ ħl rărġeřtĩ / trebġťári distúl dĩ multă mult /
da ħăťátu řĩ sħóđâ cĩn o puném ħĩn tĩngĩřĩ kar s-o puném ħġcuptġorĩ / 20
misticátă / řĩ cu ġĩřleág ac... / ħĩ?

[řĩ cu ġĩřleag?]

řĩ ġĩřleágu dacâ ġeřti...dacâ n-áveť ħóťăt / punet kĩřleác //

[ř-o puneťĩ ħĩn tavă?]

da / řĩ puném ħĩn tavă řĩ o puném ħġcuptġorĩ / cárĩř ħĩn caġĩ [k] ħġ 25
cuptġorĩ mári/-ħġcuptġorĩ mĩťătăl dĩ-ěřta...di lă...di carĩ ře ařĩ / řĩ cum...cum
ári // řĩ la plĩtcâ poř-s-o cřăřĩť //

[řĩ fără zahăr?]

ě! řĩ záhâr / cum? řĩ záhâr / n-oġ fi spus záhâru / umġřtacán dĩ zahár /
da // 30

[řĩ iese bună.]

da / řěsâ babă

[Đa' de ce-ĩ zice "babă neagră"?]

câ ġe vĩni...â...ťġutűńĩġ / vĩnġ-ařă-ntunicátă / tutuńĩġ /

[Se rumeneřte.] 35

jerá sǎ ma múști un șǎrpi mǎri

meržém ašá cum...cum_vǎ spun mǎiș copkij / nu / meržám la
 5 cǔpérċi // și jeṡ ṡṡloc și jeṡ um_bǎj / și catán_cǔpérċ / știén_cǎ cǔpe [k]
 șǎrpi sǐnt // ș-an_luat um_bǎz_dǎ...și l-am apúcat un_șǎrpi tamán d'ṡ la cap /
 ašá ja¹¹ / di la cap // da jel_â olecúťa mai...mai supťiri dícit mǐna // șí_cínd
 l-an_șfacát ṡṡlog di bǎť / șí_cínd am vadút cǎ jel la mǐni...și ma múști... / o
 aruncát coádǎ_ápǎ_mǎri / j_lcum jerá da jo jerám di vo șǎpti ȳopt an! ašá
 10 cam jerám / o aruncát coádǎ_áiša¹² și ma nǎdușám ṡṡgít // șí_fiétǐ! o luat
 bjéṡli și hǐ trǎžé și piștǐ_mǐn! și piștǐ_cap / și da de-amú jerám_vo șǎpti fiété
 acoló și di-amú_jéli ș'ṡi mai barbǎtoáz! da jo de-ámú_și "ma nǎdușáz / gáta
 mǎ nǎdúșáz"¹³ / coáda/ jeṡ / șǎpti...catán_și pǔťéri-ṡcoádǎ // ș-o aruncǎ
 și...cǐnd de-amú-o dat cu bǎťṡ ș-o dat cu bǎťṡ ș-o dad de-amú l-o hrușít / ab
 15 de-ámú jo m-am slobozít / m-an_dat ašá jǔ jerám albǎstrǎ de-amú / spuné
 fiétǐli jo nu știṡ / fiétǐli // jǔ-an_kicǎ de-amú_jeram_mai mult moártǎ ašǎ
 jǐdém / di_șpǎjmǎ úna / ș-a dójleṡ ma strǐnzé_áiș-jǎ¹⁴ / și jelṡ cǐn_ǎ_ápǐ
 d'ṡ-amú l-o ušís șǎrpilǐ šéla / da...avé um_ǔmétru și ópžǎš dacǎ nu mai mul /
 nu piști doj avé / cǎ noj nu l-am mașurat_j da ašá lung // apǎ_șǎ vǎ spun cǎ
 20 olecúťǎ mai supťiri dícit...dícit_j mǐna // la cap cǐn_l-am apúcat / jo ṡṡlog di
 bǎť am apúcat / da jel ṡṡbjéťǎ di_éșteǎ...di štejár / cam combáti di šej / sǔri
 řǎj / ș-am avút-o și jeṡ putéri-m_mǐn și jeṡ_jl ṡṡném / da jel nu...vra și ma
 muști / și tot ṡṡstřǐgǎ cǎ și ṡṡn mǐnǎ_ašǎ-jǎ și nu / și jelṡ tod_dau piști mǐn
 piști cap / di fricǎ copkǐi šǐj jǐj pal'ṡṡ cǎ mai tarǐ...piști mǐn! pal'ṡṡ / di
 25 fricǎ / da / și l-au hrușít // și dacǎ l-au hrușít apǎ_an_șcapát //

[Aceeasi]

poárca sǐmťǎști

[Porcii mistreți atacǎ oameni?]

nu! atǎcǎ da știť cǐnd_ǎ? cǐn_fáši puršéj / am paťít și di ásta / va spun //
 30 am mǎrs la frátǐli_lǔ táta / și m [e] an_yǎst ȳo gáurǎ / da jǐj o ișít / ašǎ mǐťǐťǎj
 / da jǐj tarcát...cu álbǎ și cu njégru / cǐť_ș mǐťǐťǎj / și o ișít_ǎ únu ašǎ

frumúşăl / da jo aşă ăm jubít di...şē-j mîţîţăl tăt h-ará...h-ará drag [!] // şi tăt
h-e...numa şī cît o işít / jé jē! m-an dus jo / jé hje! cîn o audít / da je pǎarca
sîmţăşti cîn ũ la cújbu jii // o vinít frátîli lú táta / o audít cā grohǎje pǎarca /
díşi "şinivá jésti la cujb" // cîn o vinít / da jē am ũ am întrát înúntru şi
purşēj-aşēj cîn ũnu-m brăţă áltu-m brăţă / şi carî li púpám / carj... / ă! da jii 5
aşă mîţîţăl / da pǎarca viné...o...fulţerá nu vîné je / şi...ta [k] şî frátîli lú
táta s-o suít împatcānu di la cantón nu dipárti / ş-o vînit rápîdi şî vádâ /
şi cîn o vînit m-o suít împatcān / şi nu mă suítă-m pačān / ma rupé pǎarca
/ mā rupé / o zîs c-aşă şarîé...jel spuné zîşi cā "jē dē-ámú ō-am învălít
acóló" cā ma temém / zîşi "aşă şaré la...ca [r] ca lupu ca cínîli " / cā ş-am 10
fost jē / ş-an catát // ş-aşă ũ hînoşă şi aşă mult timp nu s-o [r] nu s-o dus
je dē-ámú s-adúcă di hránâ / cā şi temé cā şi nu mai víji la...la purcēi //

[Aceeşi]

ñi povisté táta di la răzbǎj

ñi povisté táta di la răzbǎj // cum j-o luat împliēna / cum...jel cu 15
stolǎva / şi cum o vruşî-l îm...lă-mpúşti niēmţî / şî j-o luat cu...cu çarúţă cū
ţǎtu / şi faşé mîncári la ofiţărî // ş-o ũs cā dup-aşēje ũ [k] j-aduşé mîncári
acóló la...lă puñé şi guj din tăt tǎlzeru //

şi dupa şī mîncă / şolání ũ "na moldován şi je şi mánîncă!" //

da táta zîşi "ápă jē am facút ş-o mîncă şolání? jē am mîncát cárnî 20
înaînteǎ vǎstă" [!] // da h-o povistít sarácū cît o trās / cum l-o luat...îm
pǎólşa-m pljen / tot cu stolǎva / jel cu [k] jel o avút noróc cū stolóva o
fost / şî fîicari...ştiţî...cum...cum n-ar şī / răzbǎj cum n-ar şī / dacâ o priş
stolóva jii fîicari di mîncát au grîjî / sâ ápire a lui stomác // şi dacâ lâ
prindé cū stolóva apă jē jérá bucurój / gînj cā au di mîncári / haj lasám pi 25
ómu istă / gînj cā ári di mîncári // şi l-o luat tăt cu stolóva / şi jel pregaté /
cum bun jérá ũ niēmţ / la niēmţ / la...îm pǎólşe/-m pólşe / úni...úni
jără...cu rúşî / úni...úni nimeré / jel cu mîncáreǎ jérá / şi jel scapá di tăt //

jel cu a [k] mîncáreǎ o scapád / d-apî jel hî spuné "fîétilor...cum vrăşşî
cum da...da jubít" díşi "lúcru hē / cā" díşi "di tăt an scapát / di tătî ré ũ /
da ştiţ pin răzbǎj...poşî şî cîd dî greutátî / dacâ stomácu ũ pî in...apă" /
íşi "tăt ũ bun / şi şanátáti / ómu-j şanátǎs / şi ujd di tăt / da dacâ stomácu
ũ gol" ápi díşi "nu-j hîcâ / dî ũcolo puşcă / dîncólo nu-j şī mîncă / 30

díŋcolo...nu i ápa / díŋcolo-ŋcǎŋi" / da jel díŋi "jeu...jeu amú amú luptát" /
câpăŋ la berlín o fost / da...o scăpát //

[Aceeasi]

cu colíndu

5 jeu...am ímblát cu șás [k] cu trii băjés și trîi fléte-am ímblát într-o...í
ánu ísta kár am ímblát // am ímbláŋoj...maj mul di zúma di sat am ímblát /
da meržém pi la cásă / ferăstră și spungăŋ colíndâ //

[De unde-ai învățat colinda?]

10 da di la fétili șéleă am ípvațát // noí íntăi...jerám íntăi trîi băjés / pi
úrmă o vinít fétili șéleă / jeráŋ trîi fėti / fétili șéleă avéŋ steáŋă // noí cu
steáŋă de-ámŋ...cu steáŋă di-amú-ă...și noí ne-ámŋ fâcút o compánii
íntreăgă // jo cu díŋsele-am ímblát pân la dóospășe...de-amú //

[Și ce colindă ați cântat?]

15 a...trei păstôrî / ă...și ímaj cáre? noí trei păstôrî cîntăŋ și flórli dálbe
núma //

ursáki serjóša

[12 ani]

ń-án rupt mína

[Cum ți-ai rupt mâna?]

20 ēi! ni zúc...ni žucám / ni băteám ... ni bătiám pię pŋoh / ni sujám pŋ
poŋ și ni dădeăŋ jŋos și m-o-mpinș și...cínă...cínăŋ cázút apăi ń-án rupt
mína // ș-a m mǎrs la pășcăŋŋ și...ŋómu čála cáră trǎbŋiă sâ ŋi [...] am
mǎrs lă...la nou su [ε] nóŋo súliță ašíŋă acólo mŋ-a...pi narcŋóz / narcŋóz și
ń-ŋ-a índreptát // ș-a pus gips / jeráŋŋu dreapta // nu scrijám la școálă /

25 [Era bine!]

jerá [!]

[Dreapta?]

dă / și jo am fost ruptă și stíŋga //

[Cum?]

stîngă...atúnca săreám_ă piste băncă // aņ_sărit și slućáino...[ε] am
pus mínă_ășa și s-o rupt // și m-o dus...acólo și mă...pân_ă urmă mî-a puz_
gips //

[Multe ai pățit.]

dă / aņ_fo [k] cîņ_aņ_fos_ă...¹⁵ mai o dátă la pădure / mă-ntorcăm și
m-o mușcăt uņ_cîne /

[De unde?]

dîņ_spáte /

[Păi ce i-ai făcut?]

jo merzám / da jêl acól_ăveă...cred c-a prins vriũ_jépurle / și
j_a...ă...și mîncă // da jo trećán_da jêl s-o lua_după míne / ô_alergát / și m-o
mușcăt // și óamiņi...l-o hăbăzîd_bîni / j_o da_d_batăle / și...amú de-amų...pi
urmă nu l-am..nu l-am mai văzút //

damián vitáli
tréjspreši [ani]

di paști

di paști tot_î mărg la bisérică / â asfințasc páscă / trebuie să mănînce
di prîma dátă númai_j di cîj_ă sfințítă / mîncări sfințítă // pi urmă di cîilantă
cári.../ că nu t_ătă demîncăreă trebuie...că o dúcem la asfințit / dar cê-
mai...prinćipál //

[Așa, și?]

sîmbîță spre păște se fac fócuri //

[Cum?]

se adú_î cu r_otî di la mașín_i / dî la...tráctor și pun_î...pun r_óile și
aprînd_î / șî_t_ătă noápteă șad baietî acólo //

[Pe deal?]

pi d'xálori / pi tologáče

[Și strigă ceva?]

nu / nu strígă? núma fac fócu / șáde / mănîncă // șáde și spre sáră
noápteă trebuie di mers la biserică / noápteă-î pástîle la noi / o fost / și jêl
d'î la fócurîli cîleă o mărș la biserică //

[Ouă roșite se fac?]

da / să fac óo r_óșt_ /

[Și numai roșii?]

șî di tăť félu /

[Înflorate așa?]

da / cu florî

[Împistrite sau cum se cheamă?]

5

da / împistrite / cu mûlti florî //

[Știi cum se fac?]

mămûhğa fáci / buhîca / darî nu florî / așa numa rûșî /

[Dar n-ai văzut cum lucrează?]

cum sâ lucrează n-am vădûť / núma le-am vădûť // știu / tăťcâ al

10

meu spuňğá câ cu cîrâ sâ dîă / ca sâ nû cînî pui înî...în castrulîca cîéğă
úni 1ę șerbî / apâ sâ nu se jîji floárega cîéğă / șî cu cîrâ / pi úrmâ dupâ cî
tăťi s-o spus acolô jeli sê roșește tot ôlu și rămîñğ numa floárega //

dóina gidúh

tréisprizece [ani]

15

sátu nóstru s-o numít glodğasa

într-o părťe di sat jêráu romîñî / dar între-áltâ părťe jêráuî ruș // și
îiia...merğá gâminî la gâminî întrebáu:

"Cine-s acolô?"

da jîi o zîs / da rușî spuneáu "ñe sfájéi" / nu-s a nóștri

20

[Ilb] " nu a [k] nu-s a nóștri" ¹⁶

[la] "ne sfái" //

și jîi o fostî...sátu nóstru s-o numít glodğasa /

[Ilb] glodğasa / da jîel amú-j curát / núma glod jêrá /

[la] da / și dup-acêe apu o spus hêsfâđje / câ ne sfái / di la cuvîntu

25

ne sfái /

[E sat vechi, ați auzit?]

[Ilb] da / în ánu o mîje cîn súde / aveá un documént maj...fel de fel /

și de ji [k] dîjstóreă / și jîi...acolô jêrá scris în cîe an o loxát năștere / întâj
cuň sâ numeá /

30

[Sunt ruși aici în sat, ucraineni?]

[Ilb] ucrañjénî așa

[la] ucrañjénî nu preă sînt / da ruș táre puťîñî sînt //

[Biserică aveți aici în sat? a fost întotdeauna?]

[Ilb] da / nu / întăi cîn_o fost înainte glodgása o fost o bise [k] jo an
 şitî documente şi...întăi ierá-n ţintirím acólo o biserică mícă ş-acólo dămîni
 să strîngău se rugău... / şi...iar mai pi urmă a fost construită ásta...ásta máre
 / prímu homî care-a...o_cărat peátră jésti în ţintirím...mormíntu lui jésti
 făcút din peátră / peátră máre / făcút crúşi / ş-acóló în ţintirím sle...se
 păstrează biserică cîi care-o fost // un castél mititél / aşá mîticút / a [k]
 n-áre [r] n-áre úşă / íncă n-áre uşă // acóló jéste un_î...un_stîlp íncrúce
 acóló î

5

[Ia] isús hristós

[Ilb] isús hristós / din lîemn / mititél //

10

[Aceiaşi]

oleána

într-o-mpărătie trăjá odátá un împărát // jel aveá doî copî / o fátă şî
 un băjáť // pe băjáť îl kemá vă [ε] vasilică iar pie fátă oleána // cîn_pă [k]
 împărátu de-ácúma trăbueá sâ moáră / jel j-a spus băjáťu_lui:

15

"ascultă pe oleánă / pένtru că ja jésti mai máre şi mai coáptá la
 mínt'ě" //

jel o spus că "bíne" / da jel cum a murít împărátu / l-au ínmormíntát
 / frátî_ε ho_éni s-a ínsurát // a luat o...o fátă rea // jel se ducă la vîntoáre /
 iar fiméja lui a mărş_ş-qa luat ş-a tăjáť toáťe c_ózi_ε la cai // cîn_a vinít_î
 frátî_ε o_éni / merz_ε şî-ntreábâ d_ε fiméja lui

20

"cîne mń-a tăjáť mńî_ε c_ózi_ε la cai?"

da jel [k] já spúne "du-tî_şî-ntreábâ de sóră-ta / tu pi díńsa o as-
 cúlťî" //

a dóga zi jel tot mérz_ε la vîntoáre // â...fiméja lui merz_î şi strícă
 toáťi cărúťî_ε li fármă // jel vîne acásă şî-ntreábâ:

25

"cîne me-o fármát [ε] me-a fármát cărúťî_ε m_éle?"

fiméja lui iárăş spúne "du-tî_şî-ntreábâ de...â sóră-ta / că tu pe díńsa
 o ascúlťî" //

jel a-nhamád doî cai la cărúťă şi o kámă pi oleána //

30

"oleána fátă frumósă / vîná-ncoáťe / hai mérz_εm íncódru sâ-tî arát
 un_co [ε] un_copác cu [k] íncare jéste un_cujb cu yá_εo di áur" //

jel a mărş íncódru / jel o suít-o-m_pom şi a l'ágát-o / şi j-a tăjёт
 mîni_ε di la coáťe // ũ spúne "cum tu mî_ăj tăj [k] m_aj fármát cărúťî_ε
 şî m_aj tăjёт cózili la cai / pi míni m-o durút / pi tíne toť_trébu_ε sâ t_ε

35

doără" // â cînjel a vinît acasă / oleăna a rămas în pom plîngînd // pește
vreo trei zile pe-acólo o trecut ũîmpărât // jel o auzît căv [ε] că cinevá
plînge în pom / și-ntreabă: "dacă jești fátă mică mi-i fi sóră / dacă jești fátă
tînără mi-i fi nevástă / dacă jești mai j bătrînă decîdj míne mi-i fi māmă" //
5 cînj-s-o suît acólo sta o fátă // a coborît-o și a dus-o-acasă // jel a kēmá,
dóctor și j-a l'jăcuît mîjni'e // dar j-ă trim [k] ja darâ [ε]

máma lui spúne "c-aj adús fátă astă acasă fără mîini?"

dar împărátu cel mai bătrîn / tátăl [ε] spúne "jeu pi tíne te-aj luyát /
lásă și jel sâ jéje cari vra / fiméje" //

10 da le-a vinît o scrisóare și ple [ε] pe împărátu cel tînăr l-a kēmát la
răzbój // oleăna a rămas acasă și a născúdoj băjéj / cúpárul di áur //
dar...împărâteása cā mai bătrînă / cáre fiméjă...ca máma / máma lújă a
trimás lui o scrisóare cáre j-o scris cā fiméjă lújă a născút doj băjéj frumósj
// și j-a dat la ũhom / da ómu cāla s-đa dus pe la...frátile hóleni // da
15 fiméjă acă j-a dat vin cáre adóarme și j-a luat scrisóare și j-a citíși j-a scris
cā a născúdoj cîní // s-đa dus cu scrisóare acólo la bătlíje și j-a arătá,
scrisóare / dar...împărátu cel tînăr j-a scris "lasă fíje cu cíni / d'je-ámú
lásáj-o acasă" // da jel jar...ân a dóđa noápti jar s-o dus încoló la...frátile
hóleni // jel [ε] fiméja a lui frátile hóleni / lui yasil'icá j-a dat â vin jar
20 care adóarme și j-a scris cā s-o alúnge de-acasă / cu tótu // și a vinît acasă /
j-a citít â máma lui / împărátuluj scrisóare și j-a l'agát copi [k] j-a spus
oleăna ca sâ léze copíj la gît și s-đa dus // jejj i jerá foarte [k] táre sjéte / și á
ázúns la o fintínă // acólo je nu púteá ajúngej / și copíj s-ay [r] s-ay lăsát în
fintínă // jă a vru și-j p [k] béje ápă și o kícát...o căzút ujcopíj în fintínă //
25 ja s-a întíns și...și a agúnssu...cu coátile la ápă // și j-o crescut înaplj
mínile și ga a scos copíj // cînj-s-a spălát pe fátă a...a fost în...încis mai
frumósă // ja a luat copíj și s-o dus la frátile său // dar în tímpu cāla
sâ-ntorčá di la bătlíje și prin [k] împărátu cel tînăr // și tot a făcút popás
acólo // și [ε] și sára ay spus fiécáre sâ spúnâ cîte o povjeste // oleăna nu
30 știá poveste și j-a spus toátă...toátă veáta sa caréja ...care-đa trăjít // și...cîn
a ajúnss cā...fiméja frátilej jejj a scris áca...acăsta / á...a povistídar frátile
său a luat și a înhamát la cărúță doj caj [k] ujcă / și a dus-o pe fiméjă sa
pe címpurj // úne a căzút córpu jej s-đa formát j o rípă / uñ-a căzút mína
s-a fă [k] a fost un izvór / uñ-a căzút cápu ga fost fintínă //

mihajela samojlova
dójspreše [ani] digrábă

- ¹ Sublinierea vine ca răspuns la faptul că anchetatorii rād.
- ² Gest: cât cuprinde cu brațele.
- ³ Ultimul cuvânt este rostit în șoaptă.
- ⁴ Se adresează unui consătean care asistă la înregistrare.
- ⁵ Se adresează anchetatoarei care i-a pus întrebarea.
- ⁶ Gest: își pune degetele arătătoare în cruciș.
- ⁷ Gest: împreunează cele două degete.
- ⁸ Se adresează unuia dintre anchetatori.
- ⁹ Se referă la subiectul Lizaveta Andrițchi.
- ¹⁰ Face aluzie la faptul că anterior explicase ce este făina "picluită".
- ¹¹ Gest: cât mâna.
- ¹² Gest: după gât.
- ¹³ Informatoarea se transpune perfect în situația descrisă.
- ¹⁴ Gest: la gât.
- ¹⁵ Pauză determinată de o mică defecțiune tehnică.
- ¹⁶ În textul informatoarei Doina Ghiduh [– Ia] intervine informatorul Vitali Damian [– Ilb].

(raionul Hotin, regiunea Cernăuți, Ucraina)

Înregistrare: 1992; transcriere: VN

cásâ

- 5 puneá ačéja furč / cuṇ-s- spúni / parí / și sup̃t parí punié acoló... Țo
lisipij'urâ / Țo peátrâ // nu făcěá așa-ntaríti cum amúja //
- [Da' cum le făceau?]
djemúlt jerá Țám'ini tárí / da cási slábi // d-amu fac cási tarí / da oám'ĩ
slá[bi] // ást-a hílmie / ásta jar sã-i gatiéști naródu // [...]
- 10 [Casa din furci cum se făcea?]
liké cu lut // așa făcě calcatúrâ cu páji / ș-ápu...așă făcěé //
- [Cum o călca?]
cu căji // lútu //
- [Adică cum?]
- 15 nu cum / așa sapá / sapá țárnâ / ș-puníe páje / ș-o frămîntá / așa
cã...lă o cásâ tribujá di đăci Țorí sã puṇ páji // cã dacã puníej múltâ / ápi ja
sã'...bătoleé / cū sã spúni // și cîn s-o făcút ásta sușá la nȚoi / ápi îtblám
la școálâ / ánu dóuâđâșeásâ // s-o făcú sușeáȚa // [...]
- [Cu ce se acopereau casele?]
cu șindílâ / ie! cum la cumnâta / cu păjě / acupireé /
- 20 ["Șindila" cine o făcea?]
oám'ini / číní? /
- [Dumneata știi cum se face?]
nú / jo nú ștíám / diṇ corpát² adučéé // acoló făcěé //
- 25 [Cu ce fel de paie se acoperea?]
stūȚ / páji / di ásta di [r] di șacárâ / cū sã spúni / ș-făcěé pleśáč /
- [Dumneata ai făcut acoperiș de paie?]
n-ám făcút jo /
- [Ce este "plescaci"?]
- 30 cum sã spun! / așa...tót dim páji făcěé // [...] făcěé vírvu / și
dacã...dacã cu páje-ápo... / vírvu băteá bini / cu páji mai marúnti / și făcěé
așă // níști căpriȚórej / ačeá sã zīcěé képtiní //ca sã nu-i iejě víntu știj // [...]

[O casă veche câte odăi, camere avea?]

tréj_pàtru / dóyâ / şî úna / cum şi...

[Cum se chemau odăile?]

aiîce sâ zîcêé casa mări aiîce // dă dîncolo sâ këmá casúâ // dă
dîncolo àŋkíríc // sâ zîcêé //

5

alięcsięj pavlinčúc
şáptidăşşèpti [de ani]

sátu-aièsta

aièsta sat o fos_pi címp // pi címp // ş-àiîci îăsti ápâ mări / grîeuj
trîecêé // şî pi-úrmâ / acól-o fărmat / ş-o trîecút aiîce // ş-o făcút di lâ ápâ /
di la / întăi ş-întăi ápâ trébui / dacâ nu-î ápâ cu çi-î trăiî?! // ş-aşă k-îěl ári /
poáte n-ári aşă / mai múl di ʋop súd di-anî ári // sátu-aièsta // [...]

10

moldoviénî // aiîc sîŋ_dăşi sáti // păŋ la hotín // ş-aiîşteá tăŋ ruş // da
noj sîntiém moldoviénî / rakítna³ moldoviénî / dac-aŋ auudîť di mahalá³ / di
bojăn³ / aiîce / pişti dóyâ grădínî / ierá hrániŋa // ierá áuŋstriá // şî...[ε] la
sátu aièsta...tupʋruúť⁴ / ápo nu-z_da níme drúmu / iará grăničérî-aiîci /
pikéturî cuŋ_sâ spúni / ş-áp^o nój / a noŋtri_cará rakíu de-acoló // acêá
[=aducea] rakíu bun / da di-îc / dučéá tiutiún îŋcoló // aş-átûnčéá iărâ //
şî dáca-î...ťi-o priŋs... / acêj pograníŋti / ti dučéá la nóvoseliťá⁵ // acoló iărâ
/ piriŋuód graniŋa // şî platiéj...čînč carboávi / cum iărâ dîemúl // ş-o batăi
búnâ / şî mai mul_sâ nu fač aşă [!] // [...]

15

20

[Cum se cheamă fiecare parte a satului?]

aiîc úndi noj trăiím / ásta sâ dîci găuriánca / da acoló sâ dîci țariŋca
// da acoló țúnca // ş-ápo...hrásŋa / ş-áp_caličéánca / ş-áp^o gropána /
ş-ápo-aşă şî_ma! dîepárti // niŋforeánca // aşă / sátu-aièsta ári ō [r] ʋô ʋob_
númi / cuŋ_sâ spúni //

25

[Acelaşi]

spuné tátu mîeu cá...la fălîeşti⁶ / fălîeşti-s îm basarábea / pi málu
prútulu // şî iará um máre baláure // ş-acél baláur făcé págubâ bojérulu //
prindeá mînzôci / mîi / viţăi / ş-îl tîrîjá-la...şî lúmea sâ luuá cu grállî / cu
5 bétăli / cú / şî iel fugéá coló / şî /...gáta //

[Unde se ascundea?]

în [r] îñ stînc acoló / îm málu prútu // şî s-o găsít ũ uom / "io la várâ
l-oi niştojî pi ist bá[laur]" / bojériu mări da // núma sâ-l niştojáscâ acát baláor
// dac-az vadút aşé...furnícile / aşé / trági ca cu gégítu / au drúmu lor //
d-acéja iará baláoru // núma sâ plătiéj la uámenî / da cînăr hî frâg / şti ce-î
10 frag? // de-amú cîn o vinít vára / cîn frági cuopt / iel o cîerút o sûtâ di
uámenî sâ-î djéj // núma sâ ni plătiéşti // j de-amú hai! câ dopustím //
cum ũ suşé...şidé balaúru acoló // o pus cîbăr / ştii ce-î cîbăr? // o pus cîbăr
cu frag? // ş-acéá tári aňiroşé // mai dipárti...o pus cîbăr cu lápîi // încâ
15 máj djepárti...o pus cîbăr cu vin di sépti-anî // şî iel cî o vinít / ş-cî uo
súor/gít / dj-ac/séla zin / di şéapti aî / şî...s-o îmbatát cuñs- spúni / şî
lúmea de-amú cu boláni [= bolovani] / cu grále / cu şépi / cu...cum iará
pe-atúnşa // şî-ntr-aşá xóbrizo l-o [r] l-o ístujít pe-acél balá[ur] // iel de-amú
dēc s-o-mbatát / iel n-o márs la lócu lui / la cúibu lui / da / aşá o kicát /
20 ş-àşá // beát ierá // ş-intr-aşá uóbraz l-o hučíş pe-acéál / baláur //

[Acelaşi]

cînipa

[Ai lucrat cânepă?]

dă / kar ş-ám ţăsút / am murát-o / şî...nu cuñsâ samaná //

[De la-nceput de când se semăna.]

să samána / ş-ápu ie criéşti / ş-pi-úrmâ sâ zmúlgî cînipa / ş-sâ-púnî
ápâ / ş-stă atîta pâm bîáţu nu sâ rúpi // á! pi disúpra tréb cu cîvá ácupérítâ /
cu boáti di glóduri / cu pşetri / ori cu cêvá încâ / şî cîn sâ rúpi / de-a-
mu-atúnca o scoz di ápâ / ş-o husúć / o spieli frumxós / ş-o husúć / ş-ápu
30 iar-ášá ũ...fiel di băţălău / ş-o frămîntám acoleá / ş-ápi iará îñcu-o mieliţâ /
ş-áp-o mieliţám / ş-ápo...ráiilâ iará / ş-áp-o ráiilám aşá pi ráiilă / ş-ápu

de-amú pi-úrmă sâ torcêé // din tuórsu cála ieşá...din fírile cêle făcêám pîzâ / puneám pi státiyi / ş-ţîşeam pîzâ / ş-îmblám cu pîzâ de-acée / nu cum amú cu cumpărát [!] //

[După ce o dădeai prin meliță, ce ieşea?]

nú! ı́şá aşá ca pîáru lūng //

[Cum se chema?]

fuiór // fujór //

[Nu ieşeau mai multe calități?]

ı́jşá bŭc / cîn o dam pi ráiilâ / ş-ápâ ácêá mănuntál sâ ramîneá / acél supţırı fujór / sâ [r] sâ ráiilá / ş-sâ torcêá supţırı / da dim_buc / torcêám gros / ş-făcêám...lăicêri⁸ / o cuŭ sâ spun / nú lăicêri / ...nu ştiŭ cum rumnéşti sâ díci //

[Lăicerele se aştern...]

da / pi podeálâ / pi láitâ aşterneám / câ áveám lăițe // aveám lăițe //

[Cu ce le vopseați?]

tót ı́ará /

[Boială cumpărată?]

nu ı́ará aşé...lócurı câ boıá la briçenı⁹ am fost o dátâ la bŭıt / tót ı...făcêá ráznı fiéluriti di [r] di colórı //

[Nu ştiați să boiți și cu frunză de arin sau de nuc?]

nú / dacâ ştiŭ / tári sâ ştiérĝi // sâ rămáni pi mîná / ş-ápu boıála acát diskıs / cu-acále întunecát / [e] triéci únu pi áltu / [!] şı nu sâ polucêşti / váşea vîni¹⁰ //

[După ce o terminați de tors pe ce o dădeai?]

ap_de-amú nimícâ / núma pi urđituári aşá ıurdeám / şı...

[De pe fus o puneai pe urzitoare?]

nú pi ĝém / pi ĝém dipanám / pi ĝém urı pi tuórt / făcêám tórt pi...cála ıa / pi rışkituórı aşá / ıará rışkituórı / ş-făcêám tuórt / ş-pi cal [r] acál tuórt de-amú sâ crăşé / orı sâ spalá_măi / c-ápâ dacâ pîzâ vreı álbaş sâ fac / ápâ trebúıá sâ-l ĝiliéşti / da /

[Cum?]

cu cînúşá // amú ıáşti himicáti / da atúnçea di úni! // cu cînúşi spalám şı /¹¹ ş-aşá făcém // lucrám tăt dim_mínili noástri / şı-mbrăcám / şı-ıcalţám / de-amú făcêám tápočki cu criúcca dim_buc /

[Cum?]

aşá cu criúcca făcǎám / făcǎám / făcǎám pǎn nu sǎ...sǎ polucǎá
tápočkí //

marína anakíćúc
şájdǎjdòj [de ani]

5

línâ

[Şi la lână să ne spuneti...]

tot tundeám / ş-spălám / şî scarmanám / ş-ápu-ú puníám pi fúrcá şî
torćjǎm / ş-ápu di-amú řiseám láicǎri di línâ // ur făcǎám cuófti / sviřǎdiri di
línâ mpleteám / tót / tót síngurâ-mpleteám / făcǎám şî ásta //

10

[Sumane nu făceaţi?]

da sumáni făcǎém / dacâ nu jo acéj jo n-ám vadút cuş sǎ făcǎé // sǎ
řiseá-nřij pi stǎtívi / acǎla / da je sǎ polucǎé řitiř rǎr / nu sǎ polucǎé dijes // nu
sǎ [r] sǎ făcǎá aşá / ş-ápu dućǎá nu řtiu úndi şî băteé řnj kívi / da cum băteá-ř
kívi nu řtiu / ce n-ám vadút // sumán / mantá aveám / da acée nu řtiu...

15

[Şi nici n-aţi řesut sumane.]

am řisút / da [r] da n-am vadút cuş sǎ băteé řnj kívi // máma meǎ řtiu
cǎ řiseá dumnědǎu s-o řerti //

[Aici nu era "chivǎ" řn sat.]

20

nú / nu řtiu úndi dućǎé / şî băteé // cum [r] cum făcǎé je cǎea n-am
vadút / dǎp-acé sǎ polucǎé dijes / aşá / vřtuos //

[Aceeşi]

[Portul]

barbǎř sǎ-mbrǎcǎ cu cǎmǎşj álbi / şî sǎ-nćingǎ cu kímjǎřju / ş-atǎta-ř
tot puórtu řarǎ frumuşǎř-acée //

25

[Ĭn partea de jos ce avea?]

tot cu-ř...cuş sǎ spúni / řizmjǎeni / şî cǎmǎş-ǎlbǎ /

[Din ce?]

și cămăș-ălbă / dip cînipă // diŋ cînipă / d-ap diŋ cî? // diŋ cînipă /
 diŋ iŋ / dacă iară iŋ la nŋoŋ nŋ samăná iŋ / nu iŋ mînti s-să hi samanát
 iŋ de-aceă / diŋ cînipă / moșneăgu neŋ / ș-amú iŋ caméșe / aceă / da ie-i
 așă-i di ŋurít o stat // așă s-o-ŋgálnít [k] ŋgálninít / așă urítă s-o facút /

[Dacă o țineți la soare se "ghilește".]

5

dā cuŋ trébui amú //

[Și femeile cum aveau portul?]

ieli / tot cămășe albă / ș-cu...spîniŋă / ș-atîta-i tot // dac-aveău cuoftă
 pi diŋsa bíni / de nu...

catrîntă¹²

10

catrîntă nu-ș-țe [= nu știu de ce] / nu iŋ mînti / sâ hi ŋumblă la nŋoŋ
 / bătrîni / fimieiă apúi le-ă apucát c-o catrîntă //

["Skînița" ce e?]

spîdnița /

[Era o singură bucată?]

15

da //

[Și nu mai erau și niște catrințe așa întoarse într-o parte?]

așă // așă /

[Cum le zice?]

ș-aceă sâ trăbuă sâ hîbă cămășa álbă didisúpt / câ dacă iară
 camășa urítă / apâ n-ăi cuŋ sâ-ntuórc [!] catrîntă súș [!] //

20

[Mama dumitale purta costumul ăsta?]

io știu drăgi neŋ / nu mai tári...grieu an trăiŋ / n-ám / nu táre-aveám
 cu cî... // ie aveă ŋo ...o trîi...ŋor pátru spiniéŋ / și táti spiniéŋ di pi dísa
 io-am cúșút pi míni // [ε] io m-am [k] rădicám cuopkíla / și n-aveám în cî
 mă-mbracă frumúș / s-mâ duc ŋunivá / între lúmi // și di pi diŋsa trăgeám
 știŋ / iară ŋ fiel di materiát așă / cari sâ kamá... matériiŋ mînîntîcá /

25

nu-ș-cum... / așă știŋ mînîntă / mînîntăla // rîndút aveă pi diŋsa //și de-a-
 cîle spîdniŋ-aveă ie ŋo treŋ / ș-an cúșút pi míni / cu-aceă io...j di-amú
 cîŋ...mai pi ŋúrmá / ápi ie iară vādŋvâ di la răzbuóŋ / cî a ieŋ ŋom acát
 dintîŋ / [ε] o fost ucís nu știu úni / într-acála răzbuóŋ / im páisprădăcî cîn-o
 fost // și atúnce pŋ-acál ŋom a ieŋ l-o ucís / da ie s-o marítát dup-ăiéstă a
 neŋ / și ie di la rumanîia priné...priné péŋsii pîntru barbátu cîtă cî io ŋ ucís
 la front // și io așă mă-mbucurám cîn videám acéŋ cîtivá / nŋ șeptîdășcîŋŋ di
 lei / or cît ie priné pi lúnâ / io nu iŋ mînti // șeptîdășcîŋŋ di lei im párică //

30

35

[Cu ce se încălțau femeile?]

papûc / čizmi / jara...

[Erau și "ochinci" mai demult?]

uokinc / da // kar s-jo a imblat in okinc / din camera di la masina / si
din...si kar din scat / faceam nisti uokinc asa nanti / [...]

[De picioare cu ce le legai?]

ase cu...uotmotca-ase / jara un fel de-ata si /

[Cum se chema aja?]

uotmotca //

[Din ce era?]

din cinipa / [...]

[Pe cap ce purtau femeile?]

fimejili cu basmali mai mult imbla / tot d-este [...]

[Si barbatii?]

barbate-ave...palari / kepci di-este nu jara / dim pai facea palari

da //

[Si iarna?]

cusmi di nel // di uai //

[Aceeasi]

am pus pomat

di tati fructili sint la noi // si sereasa / si yisini / si meara / si pera / si
pierja / si...din tati //

[Cum faci de la inceput, daca nu ai gradina cu perje, si pana cand
incep sa rodeasca?]

am intaljesu // am intales asa / cand...ai luat o gradina / da hica nu-
acolo //

[Așa.]

ai luw/uat s-ai ...ai prasadit / le-ai pus / le-ai udat / le-ai catat / le-ai
curjit / si an dupa an / cresti // si sa rodesti / da...

[Cam la cati ani incepe sa rodeasca?]

nu...pierja...mai...uti vin...doi tri ani / da...mierali / si pierale
trebu...asteptat tri...patru la cinc ani // la cinc ani de-amu...s-puati a spuni
ca mai da mai... / incepi sa dije mai buna / asa citi-um mar / citi doi

/...după doi ani / la a trijele an / dă cîti-um mîăr // dá piérile ...mai [r] mai
tîrdîu oleacă //

[Și mai târziu.]

și mai tîrdîu / dá dà // apû cum îi cătă după dînzî / așá și iěl criéști [!] //

[Cum "cătați" după ei?]

5

jóu î...di cum cătă bîni / c-am avútă...grădînă úni...cu soșîea asta /
anteriór an trăit / ș-am astrojît / am făcút cás-acòlo / tăt / ș-am făcút / am
pus pomăt / tări bun // ș-am catát / cît am fost jóu acóto / dá / șî...jó și după
[r] după p_xon în plácê-a catá / șî...așá piņ gradîn-a lucrá așá cêvá nu-mî
pláșe // da //

10

[Primăvara îi curățați de crăci...]

prímăvără / [ε] în tătă prímăvára / trébu curățî // da // și trébu-a ști
cum le-a curăți-le / șî sâ nu le dai drúmu tări_sus / [ε] dai drum ũ_sus / tări /
ápi iěl î...nû / nu rodjesc // cuņsăcádi // stî // súcu d-amú mîérzi tăt piņ
craj / da nu mîérzi pi mîeră //

15

[Le mai săpați la rădăcină?]

nú / rădăcínă...trébu mai guņjój a da... / năvós cuņsă spúni / și ápă
trébu a le turná-le / tuămna... / tuămna / prímăvára / dá șî vára cîn [r] cîn
suári / nu-î [r] nu-î ploî / nu acêea trébi a li turná-le ápă // da // nùmaidicît
trébi a le turná / dacâ nu li t_xonî ápi mor și / așá cum și xómu / dacâ
nú...măńcâ cê sâ cádi [!] [...]

20

[Ce se obișnuiește din perje? Ce se face?]

dim_pjérje tăt sâ puáti făci // ș-așá sâ măńic / șî și le xuscám /

[Astea uscate cum se fac?]

î...xuscáti...iáște...î...la n_xoj sâ spúni loźniță // dá // lózniț-așé...așá /
beátă pus așá / și sâ púnj...disúpt_să fáci xócu / și fúmo-acàla mîérge cu
fúmu // cú fúmu sâ xusúcă // așá nú deodát-așá // [...]

25

[Unde se păstrează ele?]

să păstreáz-așá / să púni cêvá / orî intr-um bolobóc / orî intr-xó
iásêic / [ε] strîs sâ púni / cã sâ nu...

30

[Să nu intre aer mult.]

dá / da / dà // i-a strîns cîn sâ púni / strîns / únă álta / strîng / ș-îeli stă
bîni // da trébi s-híbă xuscáti //

iván nicoláevic / gélîc
pátruzějdòj [de ani]

[La Crăciun, ce obiceiuri erau mai demult?]

la crăcún dimútt / cînd iarám ioy...flăcău / cînd iarám...atúnċ
îmblám cu múzica / nċ strînzî/ġġám / ...strîngġá yunu... / cálfá sâ nume-àşá /
5 únu mai...mai...i...făċġá cáre-ġ [ε] múzic-acġġia / cu-armóniġġ / baṛabán /
merżán la fġġti / la...ġucá piġ cásâ / iátă / ġġġ nċ prihá pi nòġ aşá // ġucá /
sîleáġca lăo cásâ / la áttá /

[La fete?]

la fġġt mări / da cum! // da // [...] cari de-amú de-o vírstâ / cari ġnsurás
10 / sau marítatâ acġġea / tot ġ...mărs su fereáştâ / cġntâ colínda / cuġ sâ spúni
/ da / tot mărg ġn cásâ / stău dupâ másă / cġti-um paḥarút / [!] şġ...colíndâ-ġ
cásâ / cġntâ / visilġġ / bucurġġ / da o bġcă di timp ġ...nu da drúmġ [...] nu da
drúmġ // cġn iarám mai ġic / atúnċġa ġe mai da drúm / mai aşá / da pġ-ór-
mâ [...]

[Cum este colinda, ştiţi vorbele?]

nu tári li ştiġ / câ nu tári le cġnt ioy [!] / soġġġġ cġnt ġġli / ġġli da...

[Şi la Anul Nou?]

nú / ánu noġ cum sâ spun / ánu noġ / sâ fáċġ ġelġġca / cuġ sâ spúni /
ġólca s-făċi / copġġġ / acġġea ún-álta //

["Iolca" se făcea şi mai demult?]

di cġnd ġġn mínti ġo sâ [r] sâ fáġ / di mic ġólca da //

[Cum este?]

no cum ġġ... // ġólca / cum ásta brádu¹³ / brádu // tăť / sâ táġġ dim
padúri / s-adúċi... // ġġ fiġġcari [r] ġġ fiġ[ε]cáři cásâ la noġ sâ púni-aşá /
25 ġġtr-uy cotlġón / unde sâ púne / orġ-ntr-o vġérândâ / sâ púni /sâ-m-
podobġġşti tăť / cu rázniġġ // rázniġġ frumuşġť // cū ġriġúşċi / cuġ sâ spúni //
[...]

["Malancă" se face?]

şġ colġádâ / şġ maláġca / şġ...

["Malanca" cum este?]

tot aşá cum şġ co [k] şġ colġáda / núma-n áltu fġel sâ cġntâ // [...] d-amú...a dóġġa đġ...d-amú maladġójġ d-amú / fáċi [ε] ġoc / dăġs cuġ sâ
30 spúni la noġ ġoc / dăġs s-făşġ / sâ...dăġsádâ...

[Acelaşi]

m̥ɕɛrgém la padúri / ádu̯cém̥ î...bur̥i̯é̯t̥ / punjém̥ m̥ barcáni /-ntâi̯ ǃ̥
 ʁoálâ / li herb̥iém̥¹⁴ / li punjém̥ m̥ borcáni // sal̥i̯á̯tur̥i̯ ásti̯ c̥i̯ / ɤc̥iém̥ /
 k̥iparú̯scâ / [ɛ] jo n-am̥ d̥iestupát¹⁵ [!] k̥iparú̯scâ cu cur̥i̯ék̥ / avjém̥ / da ĭ-am̥
 uitát¹⁵ // patla̯g̥i̯éli / pomi [ɛ] ligúmi̯ / pl̥épin̥i / t̥á̯tu / c̥o̯ziervjém̥ // d-ápú̯ /
 àmú vo trej̯ an̥i / st̥i̯ám̥ r̥i̯ău cu pl̥épin̥i //

5

[Nu s-au făcut.]

nu sâ fac / d̥ la rădi̯á̯te-ásta¹⁶ / da pomidóri̯ ĭ-avjém̥ / ligúmi̯ avjém̥
 i̯ncâ // am̥ d̥iestupát c̥â nu ĭará̯ ĥic herb̥i̯nti̯-/așâ / o barabúli̯ c̥evá¹⁷ / ș̥i̯ ș̥i̯...

[Pepenii cum se pun?]

10

pl̥épin̥i...dacâ trej̯ d̥ili di murát / ș-ápu di ĥert mu̯á̯rea / așâ d̥e turnát
 i̯ncóto / ĩm̥ pl̥épin̥i c̥i̯i̯a / ș̥i̯ di șurubít / ɤc̥ém̥ așé / c-acóto la combinátu
 c̥éla / t̥á̯tu ĭará / tótuf̥ // d-amú / vo trej̯ an̥i n̥i̯-ĭ pl̥épin̥i / ș̥i̯ dacâ s̥i̯nd̥
 d̥e-amú...tári scump̥i̯ //

[Ce mai puneți în ei?]

u̯ó̯t̥ / u̯ k̥ip̥i̯ér̥i̯ /...fr̥ú̯d̥úc̥â / da la pomidóri̯ așâ / s̥i̯ la as [k] ligúmi̯
 // luvám̥ ș̥i̯ punjém̥ ĩm̥ borcán / ș̥i̯ d̥i̯ă̯m̥ cu...[ɛ] stop̥i̯cú̯t̥â așâ / nu pl̥i̯nâ sári
 / z̥ahár / ș̥i̯...u̯ó̯t̥ // ș-punjém̥ k̥ip̥i̯ér̥i̯ / ș-c̥i̯áp̥â / ș-frun̥d̥úc̥â / ș-a̯c̥é̯i̯a núma̯ ̃
 / vo c̥ispr̥ă̯d̥ă̯și minút̥i̯e / sâ ĥărb̥â / ș-așâ-ĭ di búni //

15

[Ce mai puneți, numai "pomidore"?]

20

k̥iparú̯scâ / [ɛ] o punjém̥ vo dóo̯ tr̥i̯i̯ k̥iparú̯ști̯ / dáca / ș-ápu bagám̥
 acóto / púnjem̥ pomidóre / ș̥i̯...i̯é̯ ș̥é̯ gust avjé //

[Compotul cum se face?]

mal̥i̯i̯na / ĩ...herb̥iém̥ ʁu̯ncrópu cu d̥ahár / ș̥i̯ punjém̥ ĩm̥ borcán
 at̥i̯ta...ș̥i̯ turn̥i̯ă̯m̥ áp̥â // șurubím̥ / ș̥i̯ punjém̥ ĩntr-ō așé...jós ĩntr-o ogát̥â
 vát̥ni [k] di vát̥â / ș̥i̯ st̥ă ō...o sút̥c̥â / ș̥i̯ ĭěl̥ sâ st̥ă róșâ [k] róșu // [...] da
 mal̥i̯na așé ɤc̥iém̥ //

25

[Nu fierb.]

nú / nu herb̥ áp̥â așé // s̥i̯rop t̥urnát / ș̥i̯...i̯a s-fá̯c̥e róșé // mal̥i̯na dim̥
 padúri / cu̯á̯pt̥â / bú̯nâ //

30

[Din ce se mai face compot?]

tlărcușă / avjém îṇ grădínă / î...aliĉeá¹⁸ / aliĉeá ucráiniĉesti //
 da...prúni / prúni // am a^ds [= adus] aiĉe om bărcán¹⁹ / [...] da ásta ĵě ĵă
 piérje vĵerd / vĵerd așé ĵa! /

homaniĉt lída
 tríjdășpàtru [de ani]

5

ziérh

[La colhoz la ce ai lucrat?]

matásă / la matásă //

[Adică ce-ai făcut?]

10 nú / jo / ñ-adúĉi-acásă / níĵa-ntr-o corópcă / așé / acásă ñ-adúĉe
 așé-ntr-o corópcă / î mĵiĵăĵă / ca furnicări // și ma duc și rup frúṇḍă di
 agúd /

[Cum se numesc ei?]

15 î...să đĵĉi la noi pi moldo^vniĉesti / ziérh // pi ucráiniĉesti...tot
 șol^cóviță // ucráiniĉesti // și...avjém agút așé niĉgri lúnĝe / șĵ ȳrĵ álbi / și
 rupjém frúṇḍă / și hránim / și dăm la...stat / dēm așă ȳoȳuȳuári / ĵa...maj
 aveă^m únu / șĵ l-ă arúṇcát ĩñ...foc // șĵ sí [r] sâ coăsă ȳoperă^tĵli cu acéĉ
 matásă / mérĝi la kișĵnău / și đĵ[ε]vărĵĉesti / și la samaliĵóati / la parașúti /
 acéă áĵă di matásă //

20

[Aceeși]

núnta

25 să conósc amĵnduóĵ / și vin șiĵ...să vorbiĉesti táta cu máma / și cu
 nănáșu vin lă [ε] cuṇ s-spúni / la ĵiriásă / și...ȳo ĉĵĵ / ș-áp-ȳo fac núnta // ĵ
 mărg la bisĵérĉă / și sâ cunúnă / și di la háḍă víni de-amú ĵiriĵi cu
 neámurĵi la ĵiriásă / și stau la másă / și de-amú tăt / núnta-ĵ la ĵiriásă // și
 sára ĵeu ĵiriás-acásă / ...și d-amú ȳo đĵău / ȳo ĵeu cu tăt cu zĵĉstri / și
 mĵérži la barbát / maj mul la barbát la nȳoi s-stá-ȳo // nu lă...la [ε] ĵĵáltĵi
 sáti lă...la ĵiriásă / da la noi / la míri // ...și tunĵ sára de-ámu-ĵ...a dóĵĵa đĵ
 núnta / ș-să gaĵĉesti //

[Tocmai luni seara!]
 lúne sára sâ gatjésti //
 [Lunea dimineată este vreun obicei aicea?]
 nú // lúnea dim'niátâ / nu-î / núnta tătă nuáptea / dumínica / pan-a-
 dúci zjéstrili cêle / [ε] da lúnea dim'niátâ nu-î / sâra de-amú // sára // 5
 [Ce se face seara?]
 sára / sâ strîng lúnea lâ...cuñ sâ spúni / la-ndreptát // la-ndreptát //
 [Ce înseamnă?]
 câ s-ó puz la másâ / stau / ș-măniñcâ / și aî múzîca / mai j'uc / mai...
 [Asta când este?]
 lúnea sára // cînvá iará mai múlti dîli núnta / d-amú mai.../ o dî / ș-a
 dóilea sárâ // 10
 [Este obiceiul ca la o săptămână tinerii să se ducă la părinții fetei?]
 la noi dácâ sâ cunúnâ / a dóilea dumínica mărg la bisiericâ și
 sâ...jéje molídvâ / 15
 [La nănași sau la părinții fetei nu se mai duc?]
 nănâșa / jé kámâ hércurî sára la dînsa / și fáci cîrpa // da //
 [Ce face? Cum e obiceiul?]
 cum îi obicéiu! / câ sâ puárti basmáya / ș-asta-î cîrpa / sâ-î fácâ cîrpa
 / așá-î // cîrpa / púni pîáru // și ásta nănâșa fáci...hércurea / sára // 20
 [Cam ce zestre trebuie să aibă o fată de măritat?]
 tări mul zjéstri trébu // da la noi așá / mai puțin di djéci piérni nu-î //
 și fáci dóyâ [r] dóyâ [ε] c'ovioárâ / scórurî / dóyâ trébu s-áibâ / dácâ nú /
 macár úna // și trébu / trébu s-áibâ dîn estia vo tríjdáj di laiçérî // și trébu
 s-áibâ [ε] móbilî frumúșâ // da amú ia! n-ám cumparát încâ móbilî // 25
 trébu sâ cumpăr fîeti móbilî / amú î-an luuát î // n-am luat di-acéia scuárță
 // măr-amú //
 [Și de pus pe pat ce se pune pe aici?]
 puocrivâturî / di-éștea ia...aștiernătúrî pi pat trébu // trébu sâ áibâ
 fiétâ di skimb / vo djéci álbî / vo djéce-așa cu floriçîeli / ydiálâ [k] 30
 od'/gálurî di-éște / od'/gát di vátâ / di lînâ/ n-az vadú la míni ácóló / stau
 táti-amú / prigatî /

[Aceeși]

la crăcún

[Ce obiceiuri sunt la Crăciun?]

la crăcún / m̥ɛrʒém t̥ăʦ la bisj̥érícă / pr̥íma d̥i / d̥in n̥uǎpti / î...fácîm
slúbă / d̥p-acé̃ea [ɛ] coléada s̥ă cîntă îñ...îm_bisj̥érícă // ş̥i d̥iua mǎrg copîi
5 d̥i la h̥ădă cu coléada / s̥ára mǎrg bătrîni ş̥i copîi tótut // a d̥oilẽa d̥i tot î
slúbă // la bisj̥érícă / ş̥-a tréilẽa d̥i-î slúbă / ş̥-ápu vîni sf̥întu vasîlje/-î slúbă
/ ş̥i copîi iî tot cîntă malánca / coléada / p̥e la cásă / ş̥i bătrîni s̥ára cîntă //
ş̥i d̥i ánu nou ímblă cu samanátu / copîi / d̥ie dim̥înjătă // j' d̥i iordán
slúbă-î d̥i la d̥ouă n̥uǎptẽa / s̥ă...îm_bisj̥érícă / j' dup-acé̃ea afără s̥ă sf̥întj̥eşti
10 ápa / la f̥intînă // cu toţ acoţo / ş̥i s̥ă [ɛ] mǎrg p̥i drum strîgă k̥irâlăjsa pár-
acàsă / f̥úmă / mámo cuñ s̥ă sp̥uni pi acé̃ja?//

[Nu e mama.]

aş̥ă îa...făci f̥úm / nu ş̥tiţ?! / aş̥é ʋo bucătă di l̥jemn // aş̥é di l̥jemn o
bucătă stă/ ş̥i sp̥uni...făci f̥úm aş̥é / aş̥é l̥jemn di paduri/ s̥ ca f̥úmu //s-a-
15 pr̥îndi/ ş̥i cu-acé̃ea s-asf̥întj̥eşti ápa/ ş̥i acàsă s̥ă m̥iéri/ s̥ă strîgă k̥irâlăjsa // [...]

[Merge cu "malanca". Ce înseamnă?]

aş̥ă cum cu coléada // d-ap̥ de-amú aş̥ă s̥ă sp̥uni sf̥întu vasîlje . . .
de-amú...spre s̥întu vasîlje sp̥uni c̥ă malánca //

[Ce este "malanca"?]

coleădă / tót î coléadă / tăt î colíndă / tăt î colíndăr̥i / cîntă copîi ş̥i
20 bătrîni tăt //

[Aceeşi]

sf̥întu andriéi

s̥ă făci d̥i...di tr̥ispr̥edăci / la noj / di c̥émbr̥ije // di sf̥întu andriéi // a
25 lu andriéi // mǎrg lă...úna la álta / fac n̥ísti...boăti di p̥îni / p̥on / adúc c̥îli-
cásă / î...ĩeu ş̥i arúnca...papúc̥i pişti cásă / ún̥-ar s̥ă k̥íci-m̥pártea / bótun-
cári párti / acóto b̥áti c̥îñli/-ntr-acé̃a párti f̥át-ar s-sa marítje // aş̥é-î obi c̥éi
d̥jemúlt //

acé̃ja portíţa fúră //20

[Cum este cu portíţa ?]

[!] rădică / radícă [!] a bajét̥i mǎrg / l̥iágă / pórt̥ilje / rădică / pórt̥ilje /
30 ...aş̥ă îe obi c̥éu // [...]

aíste p̣ḥoṛṭ amú-ṣ şurubíti / şî nu ḷẹ j̣ă / da cari j̣arâ di [r] ḷj̣ěmṇ facúti
/ ʔo radicá / ş-ʔ duč̣eá [!]²¹

[Fetele nu pun nimica sub pernă?]

pún / pún / képtin / î...brău şî képtin / pun / sâ dá / bṛẹụ şî képtiṇẹ //
puṇ dúp̣ạ dụʔspṛặʔčẹ nụăptẹạ // câ spuṇ câ dimúlṭ luwá luńina / merǵá la 5
fintínâ / catáu pi ápâ / sâ vâdâ cîni ar hi / la órle dụʔsprẹ nụăptẹạ / ar sâ
vâdâ-sâ ị̂ fintínâ / [!]

[Să vadă ce?]

norócu / spúni câ ar sâ vâdâ [ε] băjētu č̣ela pi ápâ // 10

[Aceeasi]

[Porcul]

tṛẹbẹ a-î dá-ēē mîncári / dácâ-î ḥic di pátru ʔoṛi pi ḍi / da dacâ-î mai
máre di tṛị de-amú // ş-ap̣ọ dac-a ži mári / sâ pụăti şî di dóuâ ʔoṛi / núma
l-a hṛăni-lă pi ḍi /

[Ce-i dați de mâncare?] 15

da cî-î ḍḷăm?! // cî-avjém / cartụʔscâ / de-ăč̣ẹẹă caṛẹ ṣịnguṛi n-o
mînc̣ăṃ ṃanuṇṭic̣ạ dịṇ gṛăḍiṇâ / sf̣j̣ecḷă / pap̣ş̣ʔọ́i / vár-ap̣ọ / j̣arḅă / buṛịán
de-ástà / crúpi / combic̣ụörn / cụṇ sâ spúni la vọi nu ştịụ // cumpaṛăṃ /
j̣ăşti la nọi sâ ṿindi //

[Când vine Crăciunul, îl tăiați chiar de Crăciun?]

c̣ări c̣ịṇ_vṛă // şî di hṛăṃi amú pụăte-l ṭaj̣e / şî di páşti / c̣ări cum cui- 20
ịi j̣ẹṣă //

[Cine-l taie și ce faceți din el?]

îl ṭaj̣i ʔómụ...nũ ṭăt ʔómụ ṭaj̣e // nu ṭăt ʔómụ / j̣ăşti...c̣ări j̣ẹşti câ nu
tạu / şî...îl ṭaj̣i şî c̣ị îl pụi / nọi oḅic̣nọ nú ṭári vinḍj̣ém / ṣịnṭ câ ṭăẹ di 25
ṿinḍút / da ṣịnṭ câ nú...p̣ănṭru ḍịṇş núma / câ-î gṛịẹụ di j̣ịṇút //

[Când este pentru casă, cum îl pregătiți?]

puṇj̣éṃ ị̂ṇ î...ḅărc̣áni / ş̣ṭịţ̣ č̣e-î ásta ḅărc̣áni?! /

[Da.]

puṇj̣éṃ ị̂ṃ ḅărc̣áni c̣áṛnẹa / şî puṇj̣éṃ toṭ ị̂ṇ cụptụörṇ / ş-ṛ̌ăč̣éṃ 30
tụş̣ụă / ʔ̣oṛc̣ă / ş̣...ş-avjéṃ...de-amú...c̣ịṇ nẹ tṛebu / c̣ịtẹ-olẹă...

[Și din mațe ce faceți, din...]

dim_măță / sîmt cā fac cîrnăț / fac_î mățîle cēli / împ [=umplu]_cū
crûpi / fac croveănca / cîn_tau puorcu / strînc sîz/gele căla / ș-cu hreăccā /
șî fac.../ cari cum ștîji...

["Croveanca" cum se face?]

5 iō lîcno n-am făcūt nîșcît // ayud cā fac / da iō cē [k] iō cēga niș_nu
fac / niș_nu mănînc //

[Da' ce obișnuiți să faceți din mațe?]

dim_măță...ș-așē le tau / șî li prăjăsc // da împ_cu crûpi... / cîrnăț /
s-făci tȳjē /

10 [Cârnații cum îi faci?]

cîrnázî cu cārni / cárnea tăiátâ mânunțâl / mînunțîlă / ș-acóto pûni
ȳusturȳj / kîpjérî / dî-ěsta...dușîstîi / sári / ș...băglăm cárnea încóto-m_maj /
ș încuptȳr /...s-făci cîrnățu // [...]

15 [Slănina cum o pregătiți?]

da slănîna cari făci capcȳjncā / da carî așē ũ tokăști / ș-ăpo o pûni
tot îmbărcán / da cárî-o sárâ / așá ia pe-o párti / p-álta / șî_pûni-m_bărcán
tăt //

["Căpceoanca" cum se face?]

20 căpcȳjncā?! / căpcȳjncā o pun înc_sári / tót herbî salamúrâ / acó† //
o_kîlâ dî...sári / șî...cu cîtâ apă / ș-o țîn...cîti dîli-acȳj / dóuâ stămîni / o țîn
înc_sári aco†o / ș-ăpo o puñ la fum / șî ia sâ făci căpcȳjncā /

[Asta se face din slănină sau și cu carne?]

s-puáti șî cu cārni / s-puáti cē-î maj bûn nu /

[Șoldurile, ce faceți cu ele?]

25 cē făcēm! / tót așē // puniém ori îmbărcán / ori făcēm cotliėti /
[Cum?]

cotliėti nu știs_cum?! // vreț iō s-spun / s-am cē grăi? [!]

[La noi este altceva.]

álta?! /

30 [Cum se fac?]

cárnea pim_mesorúpca / iăste-așà o_mașîná // șî ȳolecútâ di pîni /
oáuâ / șî sári / usturȳj șî / mișticăm acēá tăt șî / făcēm așē...așē ia! / șî
prăjîm pi olói pi-o párti / pe-álta / ș-acēe-î cotliét //

35 [Și din căpățână?]

nú diñ_căpățîná / făcēm rečitúrâ j'_diñ_lábi //

[Cum?]

aşé ħerbjém / púném...la hért / ş-cînt_să_raqêşti / mai_punjem ĭ_zabân
/ tot_punjem ħusturħoj / ĉápâ / di_tăt_spéŋŋe acólo // şî ĭé sã...prîndî-aşă /
sã...rěĉitŭrĭ / cuŋ_sã spun / nu_ştiŭ // [...]

[Din rărunchi şi din plămâni?]

alt aşé ħerbjém // dim_plămîŋe ĉea neágrâ / ʔpu sã jěreášti ĭa / ħo
jěríŋ nħoj / şî / făĉém aşă cu tomát //

5

ólea ĭiván anahinĉúc
tríďŋjñòuâ [de ani]

[Şarpe]

[Şarpe aţi văzut?]

10

òhó! // cíte [k] cíte vriét / cíti deáĉŋli prîndjem pi đĭ //

[Cum!]

aşé / cíti vriet pi toloácâ // ĭerĭ trij le-am priŋs şî le-an_da drúmu şî /
àláltejĭrĭ ĉínĉ /

[Cum îi prinzi?]

15

adnó // ĭej bĭăŋŋe / cu_crăcănĭŋ sã ĭeŭ // şî táŋ / ş-am o crăcănĭŋă
mĭŋcŭŋă aşă / cĭn ĭej fug la gĭrle / puĭ şî / şî li ĭej di cap / şî ĭej n-au [r] n-au
cum ŋ-a făci híca //

ĭasĉúc alĭecsĭej
[13 ani]

20

[La pescuit]

[Cu ce-i prinzi peştii?]

cu ĉe vreŋ / pi pĭni / pi žěrh / pi pĭni [...] ĭej pĭni ŋ / o moĭ_ĭ_ápâ / şî
îm_pumh aşă o strĭng / o strĭng pĭn_nu stă deásâ // ş-ápi ĭej...aşă mai di-
grábă peáštili sã víŋi / ĭej o cĭtĭva peáni di la găĭŋnâ / şî li prĭď / s-árdâ // şî
cĭnd peánile de-amú ard şî poroşóc stă / cĭn stă de-amú poroşóc / li ĭej

25

și...mięștiși cu-o...cu pîni / și...puj pi Țotćóc / faș ășá mîțîțjeli așá / di šeli /
ș-puj pi-otćóc și priņz piăști /

[La ce-i bun "poroșocul"?]

la zăpah // [ε] nîrózno / o cuņsâ kámâ / anínosâ // [...]

[Cu ce se mai prinde?]

cu doáņca îņcâ sâ poáti a prîndi //

[Ce este?]

doáņc-ásta / nu-așá / cu žjélcâ / ș-cu rîđîņcâ // și tot puĳ...cam cíti
vreĳ cōáći đăći / cîņspi / dóuđăĳ / și ĳei ș-arúnć c-ũ ħer / cîť đí tári de poť
arunćá / ș-p-ormâ priņz / scoť / d-amú nu cu tăť // ĳăști ș-zakidúșcâ / [...]
zakidúșca...arúnć / și-napój trébĳ-a scoáti tăť cū...cu kátrâ / și ĳar žvîrlĳ-o
dátâ / no! / núma o scoť / peăștili ăl răđíc năpójĳi daĳ drúmu pi rîzîņcâ
napój //

[Ce fel de pești sunt aici?]

di cari vreĳ / de-o kílâ / di dóuâ / ócĥonĳ ĳăști / carás / córu / Ȥóconĳ
ăiíc nu / dar în deăł acólo su padúri ĳăști //

[Cum sunt, albi?]

gálbinĳ // sînt așá frumȤós máre pești / đercánĳ ĳi đic //

[Același]

[Borșul]

[Cum se face borșul?]

trébi-ntăĳ curăťĳ cartȤóflĳ / a spălă-ȥo / a tajă-ȥo / ș-ap púni sâ ħárbâ
sápâ / de-amú cîn ápa ħérbi / púni cartȤóflĳ acóló / [...] de-amú cîn s-o ħert
/ ĳl laș și prăĳím olój cu cĥápâ / ș-cu smîntínâ / orĳ cu ši s-a únĳe / și gáta //

[II] cartȤóșcâ ĳmplúťă /22

[Cum se face?]

[II] cartȤós ĳmplúť / puĳĳ-ıntăĳ cárnĳ sâ ħarbi / [ε] ĳntăĳ z_dâ pim
misurúpcâ / ș-ápũ sâ ħarbi // și dupâ ħert / ĳei cartóșcâ / jăřĳěști așá ca...așá
ca s-sâ feárbâ / așá mîțtăl / faș bȥórtâ ĳn ħĳĳluc / ș-ápĳ ĳei šĳ o ĳmplĳ cu-aĳeá
cárnĳ ħártâ / ĳmpl cartóșca / și o puĳ ĳņ-castrúli sâ ħárbâ / ș-cîn s-ħarbi / gáta
le drež cu smîntínâ /

timoftĳĳ óleā
trĳspriĳĳ [ani]

NOTE

- ¹ Bate din palme.
- ² Numele munților Carpați.
- ³ Numele satelor vecine.
- ⁴ Numele satului Toporăuți.
- ⁵ Numele centrului raional Noua Sulița.
- ⁶ Nume de sat.
- ⁷ Gest: inspiră aerul ca și cum ar adulmeca.
- ⁸ Termenul este sugerat de o persoană care asistă la înregistrare.
- ⁹ Numele unei localități învecinate.
- ¹⁰ Se referă la o persoană care intră în curte.
- ¹¹ Se oprește puțin din povestire pentru că intră cineva în încăpere.
- ¹² Intervine o persoană care asistă la înregistrare.
- ¹³ Termenul este sugerat de anchetator.
- ¹⁴ Ritm allegro.
- ¹⁵ Povestind își dă seama că nu a pus pe masă și alte mâncăruri pentru a-și servi oaspeții.
- ¹⁶ Se referă la explozia de la Cernobâl.
- ¹⁷ Face aluzie la ce a pus pe masă de mâncare pentru anchetatori.
- ¹⁸ Termenul este sugerat de fiul informatoarei care asistă la înregistrare.
- ¹⁹ Ne arată produsul.
- ²⁰ Intervenția aparține fiului informatoarei, care asistă la înregistrare.
- ²¹ Intervine mama informatoarei.
- ²² Textul este continuat de informatorul lasciuc Alexei [= II].

bosorcăi

- 5 [Când dormeați la oi, venea Fata Pădurii?]
păi nu știu / jo n-am văzút-ò // jo am văzút dintr-él'ea / jo am văzút
bosorcăi /
[Cum?]
phă! jo ierán tînăr / ș-aveám un loc acóle...suz la hotár / avém prúni
10 múlt'i acólo / și aveám...aveám un somsíd aícica...1 //
da...mă-ntrebá pa míni "măi d'o / nu t'e t'emh acólo?" //
jeu ierám bajét tînăr așé-jă / și durném acólo / c-aveán colíbă / aveán
doj cîhî / "da dá cîhî sâ mă t'em drácului?"
"mă acólo góócâ fáta padúri p-a vost / góócâ-nt-um pt'icór" zíčě /
15 phă! a! jeu nu mă las așé...cu gúra grăiez da ma gîhéz "bátâ-t'e drácu
lúcru" jo dorm acóale mă și...pun-amú n-an șt'iu d'e áste / și batrínu-m spúhi
d'i drácu așá // așé-nt-o sárâ dup-amházd...un cîhî-l tînén tăt vrémea ligát /
acólo la colíbă și únu ierá dizlegát // și amú mai mul ș-apropt'ijá d'i sár-așă /
ș-acólo-nt-o prisácâ / cum coborăi p-a nóstu loc / cătă apșení / căt-a jóji a
20 cîrshnicului / vād că...cîhîc ...lumhîhî / žóócâ: úna sus / cîje žos / úna sus / cîje
žos / tăt ímblă // noă amú íncâ sâ véd'e / câ...câ pă groápă in cornét o fo plin
d'e jéšt'a care-o fo la prúne acólo o dorní / darâ noi cu...cu táta-ŋ laturá
apșenílor / oleácâ mai...cob...cobór mai în gos / tăt cobór // jeu cobór așá pă
gol / cum ierá língâ ión a níțá și jéli tăt pîm prisáca álea meré-n jhos // tăt
25 suínd in suys și-n jhos / suín și jhos / și l'e-am vadút pîn-o trecút prihódu /
ș-an știút ínt-a lu ión a lu t'izea / d'i séjâ laturá d'i prihód / tă-m-am uítá
după jéle cum s-o duz lumhîhîle šálea aprínsă așá // una / da într-únu rînd / și
jéle tăt úna sus și úna jos așá meré / ásta o fost //
[Așa se vād ele.]
30 d-ápâi jo...zícâ că as[tea]...sîm bosorcăi //
[Ele fac rău la oameni, cum sunt ele?]
nu știu / n-am...ce să... / n-am áuzít jeu să nu híuâ sâ fácâ / fără jo
spun...grăi di fáta padúri / on strămós a mhey acólo o avúd loc / ș-acólo

dorméá iel // și aveá col'ibă /...și jerá foc și tăié cîti-um prun_căre jerá uscát /
 și puñé cum zîcá / heî din naclád / língă foc / și și'd'á așá și dohăñéá cu t'ípa //
 ș-odátă o viñít așă...ca cum ar zburá cîñivá / și drept acólo s-o pus pă na...pă
 năcládu_ăśéla / íngă foc // și o zîs cătă iel că sâ-î dáie iel foc / d'in...din t'ípa //
 nõá c-o grăi cu iel cê s-o [k] iel s-o... / ómu s-o spăreát / da s-o făcút 5
 vînt...s-o făcút-o așá un_vînt / și l-o luat pă iel pă sus și l-o dus // l-o duz
 d'ê-acólo hăt... / și trii [k] vo trii zíle n-o fost // l-o dus cum í_zivóru așă-
 iácă...nu știu să spun cum să...știu pă după cûhă2 / pun-acólo cătă sohodeá2 /
 cā cîñ le-a făcú_pă izvórále cêle / pógate p-acólo / p-acólo / tăt o inít...la vo
 trii zîi tăt o inít_farmád di p-acólo / tăt o inít... / cîi cā l-o dus fáta pădúri // 10

d'órd'e móiș
 șapteștrii [de ani]

cu mărtîni

iey îm_pit'ícu2 / atúnê am avút așă vō...șapt'espreșe ópsprășe aî / jo am
 trăit...fără tátă / táta mñey o murít_cînd am avút ioy...îñcā n-am avú treî añî d'i 15
 zîl'e / nu l-an_cunoscú_niș nu știu / nu-m înt'ipuiésc d'-așá d'ê mñic d'ê iel //
 nõa! ș-am mǎrs cu cáii / greu lē_jerá / luan_cái la pit'ícu să mérem îñ_kícură2
 după l'émñe // da újte cum îñ ómu cîñ_cápătă cái álтуja...vre tátă pădúrea s-o
 adúcă // mñe-am tăié_niște lémñe / mîndre așá drépt'e și...făgi eștî iz_grei / ca
 cît an_scoz_di dóo orî púnă-n vîrv cu sánia / și mărtîni o fo búni // am pus pă 20
 sánie / ...ș-am inít // abd'ê-nt'ind'ê pă vîrv / abd'ê adușé mărtîni_lē sañia // cîñ o
 fo la vîrv / așá o fost om...prípor așá / o treî_sâ te napóî drépt în jhos // da
 puñéj dóo pt'édiș pă sánie / și coborăî // noi am pus pt'édișile și mărtîni n-o
 putú_clăt'í sañia // zîșe cătă mîñe grigóre..."stăi cā iey pt'édișile și t'i-î oprí
 túma-m prípor / îñ_vîrv" // nõa da ásta n-o fost așă // mărtîni cum o fo táre 25
 îñfocát'e / cînd am strígát pă jél'e...s-ō zmičít și s-o-nd'emnát și n-o_ăpucát... /
 n-am_putút_a le oprí // m-am dus / fără pt'édiș / în jos // da mñ-o fost așé cā
 mñ-o hărăduít rúda așă...suptógrā / m-am tînú_de rúdă / și scorbăcu mñ-jerá
 hăđîm_mínā...stînga / și iey tăt dam hăt_nain't'e / da o fo îñ_cúlniș / n-ō_maj
 avút úndi sâ dúcă // cîñ_m-o scoz_dintre cyólnișile šeleă_afará /m-o scos 30
 sañia-m_pădúre // jo cîñ_am_văzú_că uc îm_pădúre / mă_uc îñ_l'émñe / am tîpát

5 așé scorbáșu písti jēi și m-am aruncát...dă...în ȝmát // da jeli-o mǎrz drept
 înti-ȝgorún / cu cápu / marțína o mǎrs cu cápu pă dúpă gorún / și rúda cu
 cēje mǎrțínă pa d'ingǎ // o rub necláu ș-o-ntórs-o...píngă cēje / și cu
 pt'isǝrili drépte pă sup sǎñe și s-o dus cu tă cu je / mai în ȝos // câ în jos o
 10 dat înt-o cōtă / s-o-ntórs cu marțínă acólo ȝ / ȝ / ȝ / ġemé acólo // și l-arǎgñé
 pǎvulúz "mǎj d'ōy! mǎj d'o" / după míni d-ápă // jo m-an da după un alt așá
 ș-am diz'egát acólo...ștrǎngurli ș-am...fǎcú ș-am t'ișcát-o cu...zd'iču / și s-o
 apucá marțína s-o scuturátă / și jerá marțína a fătă / sǎ úrcă așá-m pit'icu // o
 fo a fătă mǎrțína / no // jeroním to ġǎmǎñín p-acólo pím pǎdúre // ǎ! m-am
 15 ujtá / bíne c-aȝ scǎpát / cǎ jeȝ n-am niș umblád niș cu cái / sǎ spun c-am
 ȝblát și știȝ / ș-acólǝ [k] te duș p-ǎșá um prípori / cu sǎñja-ȝcǎrcátă cu
 l'émné // ș-apo aȝviní ș-an discǎrcát-o / sǎñja o dátă / inapȝǝ / ș-am tîñt-o-n
 drum ș-am inǎrcát-o d'-a dój'ē / jel o lo bál'igă ș-o uȝ marțína pă und'-o
 fost...crǎpátă hǎju! / o uȝ-o cu cēje ș-am ínít / aȝ súsít ȝǝpt'a acásă / ș-o
 15 diz'egát / am d'iscǎrcá l'émnele ș-o dus jel cái acásă / câ iȝ a lui o fo jel...ȝ-o
 loát // cē nu-z / da d'órd'-a dóki / jerá cocón...dímiñeátă o vǎdút //
 o'is "tatúcă" zísi " c-aȝ fǎcú dím mǎrțínă? tǎtă mǎrțína-ȝ farmátă / tǎtă-ȝ
 nimișítă " //
 "ǎȝ cum?"
 20 ȝǎ! o ínít și mă-ntreábă / c-aȝ fǎcút jo acólo-m pǎdúre / c-aȝ fǎcút? //
 pím pǎdúre știȝ câ cē-ȝ im pǎdúre / ȝa așé ș-așé // "fútu-ȝ ȝásta / ș-ȝ fǎ grigóre?
 // ȝ-am da cái lu..." câ câ...cái cáru / sǎ dúșe / da jo am [k] jo am putú rǎmíñé
 acólo! pă sup sǎñe / sǎ jéje núma...cǎt'ȝ-un cōnt... //

[Același]

25 cínepa

30 príme dátă ȝ imblád [k] ȝ mǎrs la cîmp cu samínța cíñipt'i // ȝ sǎpát
 frumós / ȝ culíes frumós / atúnĉ ȝ sǎp [k] sǎmínát-o / ȝar ȝ astupát-o / ...bíñe
 și ȝ lǎsát-o sǎ creǎscă // dac-o crescút / în lúna...ȝúnie / sǎ culežé cínepa álbă
 / mai ínтіje / în dóo pǎrs sǎ culežá cínepa: sǎ culežá cínepa álbă // túnĉica ȝ
 ȝacút-o tă snot' ș-ápăȝ legatúrȝ ș-o dučé la apă // o puhá în apă / sǎ zîcǎ
 30 cínepa / ȝ pus cínepa-m báltă / așá sǎ spuné // sta acóló o sǎptamínă /
 dup-acéē ȝ mǎrs la t'ísă ș-am luat-o ș-am spalát-o frumós la apă / și ín-acásă
 ș-o puñ-a uscá // dupa čē sǎ uscá / atúnĉ aveǎ anúme mélițǎ sǎ zîcē // ș-ápăȝ o

melitá acólo // pínă răminé fujóru numa // fujóru iară-l da pa hrebd'încă / mai
o dátă / ș-ápăj_era fujóru / cîlț să zîcê căre jerá mai.../ și puhé...

[Câte feluri era; fuior, câlți și nu mai era încă una?]

trășúri / trășúri // jerá trii_părț // ș-o puhé_încămară / îm_puod pínă
járna // dup-acêe / mai la gătát / ca și-n_î aųgúst să culegê căie_vêrd'e // 5
cînepa / âcêi cu samînta // ș-ápû puhé și sta așêe fâșê cópă dint-je ș-o astupá
c-așêe să...să uscá acólo și...ca și mučeză așêe să să.../ ș-apój meré
ș-o-n'ind'ê...î...snópt'i tăt îj_înt'ind'ê să să úșt'ê.../ d'imîháta sára [k]
dup-amháaz meré ș-o tocá...samînta frumós // cu snópt'i cu cînepa meré_jără
la báltă ș-o dučê / sãmînta o puhé...încásâ_înrá cu je_ș-o puhé_îm_pod pâ la 10
áltu an // dup-acêe_jără o făcê tot așá / o dučê la báltă să topt'ê / iar o scot'ê /
o spălá frumós / șî_vîné acásâ o uscá / șî_jar la melitát / și cu-ocê // și să făcê
cum am_făcút cu cêe_álbă //

[Și pe urmă?]

p-ormă s-o gată_cîmpu /...toámna / t'-aj dat a tórce // pínă la ánu nou_aj
tors / după tors aj_facút pa rășt'ituóri / l'e-aj spalát / tăt frumós / aj d'epínát 15
/...să d'epíná // după crăcún cum zîcem noj / după ánu nou_aj urzít // ș-apój aj
începút a...jăsâ // pă lă...lúna...noa ca și cum ij_póstu máre / cum să zîcê /
amú jerá pînduri la gazdój // jerá pînduri gáta / apój o hêrd_je-aj spalád_je-aj
bd'ilít / omú_ósta o foz_d'e la cînepă3 // 20

[Vlla] d'ê_la cînipă cu kemes

[Vlla] s-o făcút gáta ș-apo_aj_începút a cósă kemes // gátii la bərbát /
kemes la cophí [!] la fiméj / tăt s-o_începút a cósă //

[Cânepa aia de vară cum știați când e coaptă, după ce?]

jerá_gálbină...páile /

[Vlla] frúnza de pe je / amú je_îngálbiné /

[Vlla] jerá_gálbin_páile // că je_cînd o isít / că je_cam nu s-o_cunoscút că
cáre-j / da_ăcêje_álbă jerá_îflurítă_álbă / și cîț_s-o_cunoscú_că-j_coaptă jerá
pájele_gálbin // da!4

* háidi-ηcòè!

[Aoleu!]

túma amú túma amú //

acsínia lu ilíje / după bərbát vlad acsíńia
io-z_născútă pi dóyășese

- dúmnezău trăia st'egáriu /
 să poárt'è harbúș cu cáru /
 și d'-amú și d'-ámu-i ánu //
- 5 fíne doámne stégàrú
 să poártă...să poártè cu càrú /
 tă harbúji încărcáz
 d'e drăgúță sărutăt //
- noo! strîgătúri // ápăi d'emúl / d'im bătrín // ei áste-i d'im bătrín // ápăi
 10 mai cáre strîgătúri le strígám noi? // ápăi în ápșă și io am fost / am fost da d'e
 dóisprăce ai / n-am șt'iút așé d'e bíně / am ă...am știút / amú a strígá / da n-am
 șt'iút atít'e // aiă ierá atúnċ cîș-o măritá sóru-meă / câ-i di dóisprăčċ ai / ș-aș
 zis că:
- hăi măi mńire nu hi cńě /
 15 fíne-m surureága bíně /
 d'e ț-a gréșî cît'odátă /
 tu fă bíně și o iártă //
- d'e ț-a gréșî a dóua oárá
 o sărută ș-o ia-m poálă //
- 20 d'e ț-a gréșî a tri [k] a triă /
 o sarútă că-i a ta //
- atúnċa aș strígát núma io / ca cocoșă / aș strígá la...la sóru-meă // păi
 máma me...cînd s-o du la...sóra m...cușă zícă...a dóo zî / cu ȧospătu / atúo
 strígá:
- 25 drágu mámi hăi mări /
 ieș a mámi la priláz /
 și îșpúhe cum ai mas?
 ieș mamúcă n-am maz bíne /
 că n-am mas io língă t'íne /
- 30 adécă a mas / a durńít
 io mamúcă n-am maz bíne /
 n-am maz bíne c-am a [k]
 n-an durńít ieș língă t'íne //
- mámă d'è cînd am inít /
 35 lăcrimńi únd'i mń [k]

	lăcrîmile mă păzăsc / și cu gúra să grăjesc / da nu pot mámo a grăi / că aicî îs străini //	
	tăt ja s-o cîntát // máma s-o cîntát încólq și ja s-o cîntát așé ca...strîgăt șt'i / o fo //	5
	apėj...maj čéva...strîgătúri sâ vă spun? // cîn aș fo la...socačítă / ápėj aș strîgá la socačítă:	
	socačítă laudátă nu mh-i da să-mbúc o dátă?	10
	să vă d dúlče-j o sarátă //	
	socačítă júcă-z gúra / fjă bíne și je custúra și t'e du și táje lúla [!] și ímple la drúšt'e gúra [!]	15
	ápâj socačítă...socačítă in la njo / nu / socačítă laudátă / nu mh-i da să-mbúc o dátă / că halúští'i-s cu păsát / mhíreásá d'-ajésta sat /	20
	haluští'e-s cu olój / mhírá-s-ar lumeá d'e voj [!] [...] cuvínt'elé-éștiá așé nu...nu-ț in / da cînd aúđ o...um mhez d'e drímbă /	
pâj	čét'era cînd o aúđ / tă mă sfírt'ic și ma rump / d'e tătu mă fag bolúndă //	25
	cînd aúđ jo čěterá / mŕsă híu și m-aș sculá //	
	țíple domníța șésăzășîðpt [de ani]	30

- ápăi îṇ spuṇe...noă um mṇoș a nost / ṇi spuṇé că...ă...d'e úna am vazăt
 5 și jey / d'e bosorcăje / acéa am vazăt-o // m-am dus pîm_pădure cu uṇ
 cumnát a mṇey sâ înt în ápșă // șî noă jerám d'i dóisprăci anî / și "haṇ domníță
 mérem" / noṇpt'a / la mháză-noṇpt'e / péste vîrv // an_trecút / jerá pátru
 lumínúță / tă_jucá naínt'a noṇstă / da cumnútu-ṇu zîse "să nu t'e t'émî
 domníță / cê-j vid'ê / nu t'i t'émę / tu d'e mîni t'e tîñě" // jo mă tîñám d'i jey /
 10 păt_tă_jucá // ápăi tăt sárę naínt'e tăt amú / am avú_lăngă rîu / a tréce sâ trécem
 rîu sâ trécem...acólo o fo la rîu // da cumnútu-ṇey zîcă "ínă mîñî la noj / șî
 t-oj da íță și spátă" // noă / am alṇșs îṇ_casă / îj spúni mărîja noástă / "ioaj tu
 mărîja noástă" / zíc / "dóo [k] pátru lumínúță tăt o jucát înaínt'e / a noṇstă /
 păm_pădure / cúm am inít" // noă păj zîce mărîe "bosorcăja îj_bágă cu
 drácu" // adíc-a dóo dî dímińátă o inít o mătúșă d'-a lui / o fo bosorcăje // o
 zîs "vasî / cê mh-aj făgădúit asárâ? să-m dai" //
- 15 noă zîce "ni matúșă il'ęănă! jă-j bosorcăje / ja o vińít dupa íță și spátă"
 // pěj zîcă "ínă că t-oj da íță și spátă" a dóo dî // o inít / a dóo dî / noṇ
 zîce...acéa o foz_bosorcăje // â...iéstă...vîrcolac / ș-aśela l-am vazăt // așę sâ
 fáce vîrcolácu ca uṇ_cíne // șî jerá alj_la noj un om / îj zîșę cā-j vîrcolác // tăt
 sâ zîcę cā sâ dučę știț cîne? cum sâ spun_ă? cum j-o zîz_lui? amú und'i șęd'i
 20 cútúcu / ă...na...d'íță cúju // c-o tînú_pă ileána // și...jey înt-o sárâ am_víńíd
 d'îṇ_șezátqare // și aṇ_stat...cu fičór / și cê doámñě! uṇ_cíne...pa palánt / rod'ę
 / cu d'ínî // n-aṇ_știú_cā-j vîrcolác // uṇ_jid / șmil / a rívki...s-o uítă_di pa
 fereástă
- o zîz "dumníță vés_șe-j alćicà?"⁵
 25 zîg "vîăd" //
- "aiéstă nù-j cîni d'-ă...iéstă-j cîni d'-adevarát" / adícă cîni d'in uom
 [Nu-i adevărat.]
- nu-j cíne [k] je cíne d'in om // jey "noăpte búnâ tu fičór" / m-am t'emú
 / "dú-t'e hîăt!" // ma_uc îṇ_casă / cê știu / am isít / și mă du_și spun mámi / și
 30 jésâ máma c-oṇ_lemṇ / și dîă // nu zîci nímińíc // a dóo zî tăt_palántu jerá
 cu...sínge / șî rós / acólo // jídu di pă fereástă da cu o cočórvă / înt-jey // núma
 nu s-o duz_d'-acólo // cînd o inítă / zîcę că cînd o inít sâ dúce șî šíd'á / pa
 palánturî șî rod'ę // șî dacâ l-aj hîrăít / dacâ l-aj mîñiét / oricum zîcę că fuğę /
 da jo n-ô_fujít / așę aṇ_șázú_pa palánt acólo / ș-ápâ n-aṇ_dúsă și n-aṇ_culcát /
 35 pă dímińátă núma...un d'int-aṇ_gasít acólo rodínd / și palántu jerá rṇos // jerá

sînge / și ierá ros palántu // ápăi cuṇṣ-o dus nu l-am yázút / câ cuṇṣ-o dus //
da așá ca cínilé ierá // áċċea [k] d'-aċċéja știu // [...]

[Auzeam eu odată că era o femeie cu soțul, la fân, la claie.]⁶

că...d'i țe cîine? / nănașu d'im_mîi_jloc o fost așela // și jël o ședût sup_ clăje / c-o inhît jî...ploaje / s-o...s-o pu_su_clăje // și jël s-o dus / și n-o inhît / ș-o inhît cîine // și femeje tăt o dat "tê / tē / tē!" / să nu iua cătă ję / și jël tăt o inhît cătă ję / și tăd_o da_cu fu_côj_u // și apôj pa cîj_s-o perefacût / tăt o fo făr_măt // jël_o zîs că" cûlcă-t'e jos și cătă-mă-ŋ_cap" / că tă...tă căpu j-o fo...

"ioi da č-ai facú? / tă căpu ȝ-î..." /

o zîs "tu ai dat" //

"Jo! d'e mîne!" atûnş femēja zîçe câ s-o şi spărijet / c-o văzú că...jel
îi...s-o facú cîne // vîcolác // tăt i-o dat cū... //

[Aceeasi]

p^{ri}ma m^{an}ăst'ⁱre...s-o gă^sit în per!

Će sǎ đĩĉem / noĩ sĩnt'ém aĩĉica...ĩeu ĩz đ'e șesǎzǎșĩuòb đ'e aĩ / la noĩ
 nu s-o petrecút ō vo [k] așĉ sǎ hĩuò_o vrème gre / on...fũlgere túnet'e foc / sǎ
 hĩje la noĩ n-o fost // la noĩ n-o fost // máma me-m povesté șĩ...bába-meȃ / cǎ
 zĩĉé cǎ cĩnd o fost ĩn ĩ...ĉevá muscalĩ / ĉe șĩu ĉĉ...armátă // muscalĩ // ápoĩ o
 ĩșĩt tǎtǎ lúme đ'ĩn ĉĩășuri / óamiĩnĩ / cu ȃrũtǎl'ě / puhé váca / ĩgátǎ đ'e car /
 gǎĩnĩl'e ĩn car / șĩ sǎ ĩásǎ // ș-aĩs cum ĩĩ la uócnǎ / la noĩ / dacǎ...póat'i cǎ-ț
 ajúnjě / cum merĩ la ápsē đ'e ĩos / la ócnǎ ĩerǎ o beséřĩcǎ adécǎ n-o fo
 beséřĩcǎ / n-o fo hĩș...ĉĩășuri / n-o fo ĩĩmĩńĩc // o fo pǎdũrĩ // o zĩs cǎ o mǎrs
 ĩ...móșu-mńeu / cu bába ĩn ca [k] ad'écǎ...stramóșu-mńeu / nu móșu-mńeu //
 stramóșu-mńeu / cu cǎřu / șĩ cu váca / șĩ mai muls...veĉĩnĩ // s-o dus cǎ sǎ
 márgǎ-m pǎdũre crǎĩascǎ / c-acólō...muscalĩ o zĩs cǎ meré șĩ scot'ǎ uót'i / ĩn
 cǎsǎ / șĩ băjucuré / nŕa / tĩnerétu // ș-o zĩs c-o ĩșĩt o feméje lúngǎ cǎ nu ĩ-
 vǎzũ mǎrĩnĩl'e / ĩn hǎĩnē álbe // o zĩs "ũnd'e méreț? ĩntóářĉe-vĩ-ț ĩnapuóĩ /
 c-aĩĉsta loc ĩĩ sfĩnt // or hĩ războóje / or hĩ cutřémure / or hĩ ápe / la voĩ n-a hĩ
 ĩmĩńĩcǎ" // o arǎtǎt "aĩĉsta-ĩ sfĩnt / șĩ va-ntóářĉeț ĩnapuóĩ acásǎ" // șĩ óameĩnĩ o
 ĩńĩt / cǎ n-o mǎrs cǎi / o fo řǎĩ cǎi șĩ n-o vřut sǎ márgǎ // ș-o ĩńĩt ĩnapuóĩ // ș-o
 ĩńĩ muscalĩ acéje cum o ĩńĩt / da o ĩnĩ ș-o trecút // nŕ-ápǎĩ războóju ĩm
 pǎtruzǎsprǎžĉe / řear o fo / da p-aĩj n-o fo ĩmĩńĩcǎ / ápǎi ĉĉela-n uósprǎžĉe

5 járâ n-o fo himhîcă // amú-m pátruzășiunu járâ la noi n-o fo himhî / la noi nu
 s-o gustát / la noi...nu s-o făcú nimhîcă // áuzá báté túnu acólo / da la noi o
 trecút așă frumós și catáhil'e n-o avú himhî himhîc / ápâi d'încólo cûm o dat
 la cōápâ / ápâi pe-acólo o fost járâ...járâ o fo răzbói și batáie / da la noi himhî
 10 n-o fo // ș-ápâi zîcă máma / "nū va tēmez himhîc c-aiésta loc îi sfînt / câ așá o
 arătát" o zîs / tátâ ásta / romańhîja / ad'écă noi cē sînt'ém aíc / i sfînt // pŕima
 mănăst'îre / pŕima mănăst'îre...s-o găsît îm perî / pŕimá mănăst'îre / cētát'a
 rûmîhîscă // d'-acólo sã trag rumîni / pŕima mănăst'îre // acē...și ortodócs-o fo
 // pŕima mănăst'îre ortodócsă // sabótnică / că jo o ș'ti // acēe s-o găsît mai
 15 d'emúlt // amú pa locu-acēla / cînd o fo prióti tă d'in romańhîa o fo pîn-acólo
 la lȳoc / încă-o fo cŕŭca ă d'e l'emn / ș-o ramás îm pamînt / ș-o d'ezgropát-o și
 înc-o fo crúce / n-o fo himhîcă // ș-amú au rîdicá cručă acēe acólo ș-amú
 acólo vreu zîd'í mînăst'îre // álta / sã hîiș cum o fost // i pã un mûnt'ě //

[Aceeși]

15

jo am fost...pfăi d'e căpu mheu

noi îmbălâm / jo am fost...pfăi d'e căpu mheu / încît'ě
 [Pe unde ați umblat?]
 20 am fost...mai întîie am fost în nicoláev / la maláj cuț zíc la noi // am
 strîps maláj acólo / cît am strîps? vó dóo luhi d'i zîli hí sã pári // al dóileá an
 am fos tăt în nicoláev / ad...așă / în nicoláev / în â...jelánițki rajón jerá // și
 d'ę-acólo m-am dus în î catáńie / la noi sã zîce-ę catáńi-n armátă // ài! și
 hę-am dúsu-ne...noa câ noi d'-acólo m-ō...strîgát /am avú telegrámă și m-o
 strîgát acásă // și cē sã-ı fâcem? // m-am dus înc catáńe // mŭ! amú catá [k]
 cātuhiá v-am spus câ uń-am fost și [!] cît am fost? / ășă // șî dup-acēe járâ...în
 25 șépt'ezâșipàtru am fos cu húlpea / cu batrínu // la stróică-ntîie...întîiu an înc
 vjájta me //

[Pe unde ați fost?]

30 tăt în dnipropetróvsc / decît în magdalínovski rajón acēe o fost //
 am...am făcút / iew ştių... / mŭ...dóo căsurî mi sã páre atúnċ am făcút / și uŭ
 garás la maşínî // märe uŭ garáj / di vreō...o sútă dóuozăj di métărî mi sã páre
 d'e lung // mŭ! ș-acólo m-am petrecút acēe vărâ // cã...toámna tîrzîu / pa cîŭ
 s-o-nċepút vrémea malájului / la noi atúnċ așá o fost obiċei că trêje sã t'e duċ

5
 10
 15
 20

[Și unde, în ce stăteați acolo?]

încasă / aşé cu...da jo...cum să zîc? ǎăricîŋva o fost Ménina stánŋia /
l'énina o fost ca şî un_fel d'e lágăr // înt'emhîţăt o stat acólo mult // şî să
véd'e că jeŋ o-mbătrînit ş-aşé j-o lăsát ǎ...j-o lăsát acólo sâ trăjăscă jeŋ // jeŋ ş-o
făcút ǎámîni ... s-o adunát jeŋ între jeŋ / ǎámîni cu feméj ş-aşé ş-o ... / c-acólo
n-o fost únu să zîc că n-o fost cáre n-o fost îŋkís // tăŋ o fo ... d'e eşť
înt'emhîţăt /

[Și ăștia ce erau, ruși?]

tăt jerá cît'e...aşş cît'-o...sóbă tă la doĵ...qámîñĵ / dóo páturĵ ş-atîta / ş-o
 maşucă / eĵ! noă čĕ / če li mai trábă la doĵ catáñĵ? // ş-acólo-am tráĵ noĵ // noă
 // s-o topt'ít omătu / cum zíc vára / mai cald / mai pozĵ lucră / ă...cum zíc / pă
 cînd anĵ gătă cásurli h-ăm dúsû-hĕ în ĵ...paďure / şĵ hĕ-anĵ dátu-hĕ d'e
 5 drumĵ-ajésta / d'e nas [k] noĵ nastíla ĵ zîčâm // saĵ lijhówcă-ĵ mai zíc // ş-amĵ
 făcút ă nastílu-ajésta /...cîn amú mai h-o ramáz dóo şaptamîñĵ n-am putút a
 lucră / aşş s-o loat iáră un jer ş-on omătu aşş d'íntodătă / n-am putú şă fáčem /
 bátăr če hĕ-amĵ făcút? // noă amĵ yínít la...domn cum ĵ zîčem noĵ / lă...la şef şĵ
 ĵ-anĵ spus "ĵa măĵ ómúle / nu put'ém şĵ gată" //

10 "nu put'ĕĵ / nu pút'ĕĵ / ĵ ĵ ĵ [r] ĵ ĵ ĵ la áltu an"// ş-aşă am rămás // h-o
 rőscítát / hĕ-o dadĵbáni cĵ am avú d'ĕ...primhít // şĵ am vĵnít cu dumhézáĵ
 acásă // şĕpt'ežăşĵčĵnč //

şĕptezăşĵşĕsă // şĕptizăşĵşĕsă amĵ fo cu pt'izúcu vasĵĵ / lă...tăď ĵa stroĵcă /
 ĵmĵpermĵ /

15 [Cum?]

tă ĵa stroĵcă amĵ fost

[Nu, dar aĵi zis...]

cu pt'izúcu / aíč ŷn om / o murít ĵel / ĵnt-acĕl an o murít / sarácu d'ĵ ĵel
 / dumhézóĵ ĵl ĵéti! c-o fo om bun // na! h-ăm dúsû-hĕ acólo /...ĵn prímu rĵnd
 20 hĕ-am dúsû-hĕ...ĵnĵ cariér / a fáčĕ pt'átră // amĵ facút nişte cúbičĕ de
 pt'átră...mŷnt / na / anĵ ĵĵhĵč-avém d'e ásta pĵnă...tătă vára / cĵt om hĵ acólo //
 h-ăm bucurăĵ-avém pt'átră acĕĵĵ / noă o-am adús-o...und'e hĕ-am datĵsă
 stroím /...amĵ făcút on...sclad ĵa minerál'nĵĵ dobréhĵĵ / cum ĵ zĵč? / ĵa
 ĵnĵrăşámĵnt'ĵ / ăşă // na! 'hm / am adús tătă pt'átra lĵngă...stroĵcă acĕĵĵ / h-o
 25 şapátu-hĕ cu escavátoru h-o şapátu-hĕ şánturĵĵ / ămĵ ĵĵpát pt'átra / pa cĵnĵ
 fozĵgáta / tătă pt'átra h-o mărs ĵn şánturĵĵ / şĵ noĵ anĵ ĵĵhĵč-om avĕ pă tătă vára
 // năcăzu nost! // noă čĕ să hĕ fáčem? // iáră-ntĵĵ şĵ ĵar acólo ! // anĵşápă
 pĵn-amú n-am pútu mai multĵ câ n-o fost módru a şcŵátĵ / ş-ápă am adús
 d'-ajĕşĵĵ...ă...vzďrĵvĵčĵ /...a vzďrĵvá / cum ĵ zĵč?

30 [Cu dinamită.]

dinamítă / đă â...speĵiálĵşti čĕĵĵ ĵ-ăm adúsă-ĵ...o facúďĵgăurĵ aşş...ñĵşte
 găurĵ cam aşş d'e vro...zăčĵ čĕntimĕtri aşş-n đĵiamĕtru // şĵ afúnd'ĕ...pe
 afúnd'e ĵĕ-o făcú / ĵĕ-o făcú d'ĵ vo trĵĵ métăre đĵi afúnde // o napustít cĵt'e doĵ
 sač d'ĕ...farĵnă đĵĕ-acĕĵ / ĕĵ! cĵnd o ecsplodát o řĵďĵcád ĵĵşte...aşă / aşş ca
 35 cásĵlĕĕşteă đĵĵ nálti nişte...o...o...tătă mas-acĕĵĵ cĵt-o fo tătă o řĵď'icát-o sus //
 acólo d'ĵď'ĕşŷpt o fo măñĵñĵĵle da đĵĕasúpra acĕĵĵ...n-a.../ ĵo n-am putú fa hĵč

// ș-ápâi o pus așă jej tăcî't'e doî pum' / pa...tôt iĉ și côle / și o fărma'da tăt o făcút amú șiliónca // n-o fo [!] búnă d'i nimí' //

gúzo jonîél a lu d'órd'e
pátruzăc [de ani]

s-o-nĉepútâ-să ploáia

5

în óbzășîșĕpt'e [!] nu / în óbzășîșĕsâ / am fo cu stánu / la lú cru / cu
iġón⁸ // ă...[!] hâ! am facút noî táre mul lú cru atúnĉa / am foz náo gámiñi și
cred că la fíecare am făcú cî't-on obiéct / c-am zorobd'ít... / o fo marî bañ /
am zorobd'ít cî't'ĕ úņsprăzăĉe mñi on om // ĕ! úņsprăĉe mñi d'ĕ rúble acĕĵi o
fost...mărî bañ // nŕă / și ĥ-an dúsû-ñe îm padúre / n-am avút ĥiĉ scîndurî / 10
nŕa ĥorî cum a mño s-o gătád l'émnu / și n-am avúĉe fáĉe / o fo músaj să
mérem noî sîngurî să ĥi fáĉem noî l'émni / îm padúre // nŕa / ĥ-an dus
ĥ-am ... tătă brigáda / și vo triî zîle-am facút // nŕa! nu ștîu cum s-o pt'icátă-să
că m-am dus ġo cu vasíle-a lu țigánu / cáre merĕ todosîie // ĥ-an
dúsu-ñĕ-amîndúó...șî s-o-nĉepútâ-să ploáie / și noî îm padúri / îm padúre 15
îi...strășñic a rămîñĕ...pîn ploáii / cu ĥiș'ĕ...tunatúrî / și ĥiști trázñite / c-aj ġiñî
că creápă pamîntu // nŕa ĉe să fáĉem? cu drújbi'e-n...mîná dóo drújbe /
cañístru cu benzínu / la fúğă! ș-am avút vo ĉîņș kilométăre d'e fujíd d'im
pădúre pînă-n mărjiñĕa padúrî // nŕa! am fujíd noî / șî pîm pt'isóc / cî't i d'e
greġ a-mblá-m pt'isócu ĉéla! // da nu poț / nu poz mére / tă ti-nhîulă / te duĉ / 20
te...tra sâ t'e-mpínjî / nŕa...am fujî noî pînă-m mărjiñĕa pădúri / șî
s-o-nĉepútâ-să ploáia ĉĕĵe máre / vâġ d'e mîne și di minî // nŕa ș-aņ stat așĕ
ș-am ĥîñt / nŕa / cu vasíli "ĉe să fáĉem?" // viñím / o zîs c-or viní după noî cu
mașína / m-adúc amînt'e / păġ n-ŕa maî iní ġíme // nŕa ĉe stăm? aņ sta cî't aņ
sta noî / cî't îi? "vasíli mérem pă jos" 25

"eĵ" și vasíle "mérem" // ĥ-am duz noî ca și vŕ zăĉe kilométăre pă ġos
// da cîñ ĥe dăm sáma "pi di ĉe să dúĉem noî benzínu-ăĵesta?" // atúnĉ o fo
benzínu cî't aĵ vrut // ș-așĕ că [!] aņ ġoat...ă răsturná benzínu d'in drújbe /
benzínu din cañístru / noî n-am yru lasá drújbile și canístru-acó sâ ĥi l'e fúre
ġañĉíne // ș-apóĵ ĥĕ-am ġă... / cî'tă greutát ĥ-an dus noî ĥņ spáte ! // șî ġe-am țîpă
hăt / amú pa cîñ am fo pa drum! / pt'isócu cu lud de-acéla gálbîn / ĥorî t'ínă /
am yiní tă pîm pāmînt tînă // na / ș-am yiní pînă ĥņ comaróvo / ĵerá uņ sat / 30

că și hórje jésti comaróvo / la ruș / tári mîndră hórje // nqa! amú yíńj pân-acólo / ș-apâi nu ștíu...cu únu d'e la un molocovóz ań grăi / ș-ačéla ńe-a adúsu-ne pînâ-ńsat / în poréz // nqa,atúnča waj d'e mîne! //

[Același]

5

șezătorî

10

15

șezătorî o ișít običéju / amú puřín / abd'é d'e șt [k] nij nu știų jo / da cîn, amú fost jey o fos,șezătorî / cum nu // o foz,de pîldă la o fátă s-o adunát cî'te cîn,șésă fét'ă / care-o fo maj, sumsíd'e / maj pîn apropt'iere / saų priét'íně / jo șt'íu amú // nqa / ș-o șezút jé'e acólo // amú d'e pîldă s-o dus fečórî // nă / s-o dus un rînd'e fečórî / cî't'-on cînș,cî't'e șésă fičórî / jo știų / cáre če...cîț prét'ín o fo lăoláltă / poát'e núma cî't'e dıoı // s-o dus acólo / o ședút /...o inít áltu rîn, d'e fečórî // dácă n-o fos,scáuńi-ń,căsă / amú o fost običéju ca ačéj care-o fost în,casă șă jăsă / șă lășe și p-ai,ști șă șádă // dácă o fo fečórî mej,batrîn...o râmás în,casă jey / p-ai [k] nqa fečóru măj,batrîn cáre-s fečórî d'e-ńsurát nu j-aj pútú, scoát'e / o trăi șă râmíuă pîn [k] o șezú,cî't o vruť,jey // da care-o fos,t'ínerî / tát cam d'e o vírstă / d'odátă / ačéj ș-o skimbá,lócu // o lasát p-ačéj,să-ńcalzáscă [!] mňhă! că járna če... [!] nqa / și čéi s-o dus...hăť,or s-o dus înt-áltă șezatoáre //

[Și erau niște jocuri la șezătoare?]

20

na păj amú če / če jócurî o fost? ńij nu știų așă / dıără řin mînt'i jo amú...d'e a mńey,cápăt // o fost...să zícem la...la péńi / jo amú,îmblát în ápsa d'e jıos / o dat-amú fost în,șezatoáre // șă mére-ń,șezatoáre și...fét'il'e scármîná péńe // gínștiľ-éștea / nqa ș-amú jey le scármîná péńil'e-ačéle și...la fečórî și la fét'e s-o hert,măláj // s-o hért,măláj acólo / și cu mńere / Ptuăj! da bun o fost

[Cu sare.]¹⁰

25

30

cu mńere s-o făcu,ńú,cu sáre // tu amú če řt'i / tu řt'i a tále / amú,să véd'e c-o fo maj,dúlče lúmea cîn,amú,știút jey [!] // că s-o pus mńere în,ĩ...îm, măláj // nă / ș-așé // și...da / cîn,aj,ișít,din s [k] la noj,n-o fost običéju ísta / da-n ápsě d'e jıos // cînd aj,ișít d'în,șezatoáre / care-o jesíd,maj,înapıoı / â ... cı-ačéla o ișít... / d'e pîldă gázda cási / caré o fo fáta d'-acólo d'în,căsă // nqa! și cı-ačéla [!] o ramás je / nqa če običéj o fost la jey,așă! // cari-o fo maj,mult și așă,râmíne / n-ań,știút običéju lor / care-o ramás maj,napoı,ačéla anúme a

am fo mor_d'e spáimâ

odátâ h-o povéstít ión a búduluj hié_jertát // şî zîčč..."odátâ iîn,
mă"...lucrá la báje / la bája d'e sáre / scot'ě sáre d'im_pamínt // "păj" zîče "in
odátâ d'ě la báje" / da góga jerá...ō murít amú / jerá mort / maj tînăr cu o
grămá d'e ah // "in odátâ.../ cînd îs pe dreb_góga...văd un om pa...pǫǫrtă /
píst'e pǫǫrtă_aşă...şid'ě // zîčč <<stǫj!>> / rusěşt'e ó_zîs cātă jel // jel odátâ
s-o spărét // ĉe-s? ĉíni? "m-am ujtát / cînd îl vǎd_pa góga // mă / ştiu că góga-
mort_şî góga amú ni la jîj pa pǫártâ // cînj_am_vǎzú_că ĉi-j / am a paşí
maj...maşcát // ě! ĉéla o pašít <<stǫj!>> o zîs / <<únd'e meri?>> ş-amú" o zîs
"cîn_m-āņ_luā_la fúgă!" zîče // da jey_ăcóló la móşu gráma noi şid'ém / amú
cum să in acásă? / cîn_am auzít am_fo mor_d'e spáimâ / că şî jo ştiu că pǎ
lîngă góga tra_sâ in [!] // da jel anúme doǎrâ m-o spărét pa minj [!] //

o-ntîmplárě_ad'evărátă

vǎ spuņ_jey o-ntîmplárě_ad'evărátă / tot aşá" // jerá únu d'ord'-a
stánulu / ş-amú trăie // jel îl şt'ie / d'oc a stánulu // şî jel jerá acóló-ņ_şezátǫre
// nu / d'odátâ-ņ_yro ĉîņzāşî...ĉîñč / ĉîņzāşîşésâ/ jel jucá cǎrť// înt-o_búnă
noǎpt'e ...pǎ la...un ĉaz_după mhéz de nópt'e / auzím la noi "buh!"

"ĉíne-j acoló?" sar jo

máma cuņ_s-o sculát / s-o trezít / i s-o pařú_că íne táta de la lúcu // o
d'eşt'ís úşa la şátrâ / şî la...úşă // uşulîta dî_la şátrâ şî la úşă "hǎj ánù!" // máma
nu s-o da_sámă / nu jerá lumínâ-ņ_ca[să] // s-o dūs_s-o dişt'ís // cîn_o_dişt'ís
jéstâ íntrâ-ņ_cásâ // máma o dad_napóij_îņ_cásâ / amú s-o şî spărét/ s-o aprîņz
loámpa // o aprîņz_loámpă / i d'órd'-a stánulu // cum o íntrát / jo m-am trezít
/ jerám...d'e vo zéčč...ĉîņsprěčč / n-am avú_yo ĉîņsprǎžěčč aj // şî ínĉépe: "tu
nu vez nimíc?"

"nu vād hímhíc" / într-amú máma /  e "taj_măj d'ol!"
ş ed /  i...oríc m pa o aprín z l  ampa / s-o pus p  sc  un /  i t  s  u t  pa
fer      //
" e vez m j d' ?"
5 "tu  n  nu vez h m c ? n a am "  e "t s s nt' m m r z d'e sp  m " [!]
"- c s " /  e d m nez   l- j l s  s   ntre- c s  [!] p  h b n / p-     !"/ p n 
la vo p tru   sur   -o c nt t cuc   u d'ord'-a s ndul j n-o       d n c    // h 
sp   e z   e "c  nd     f  oz" z   e "d n   o d' ...d' da / am vaz t   n om / m j
  t  "    "- o fo m j m  ic m j / dup-    e o fo" z   e "c  t    d      //    m  d  j
10 la d      /       l la d      /    m  d  j la st     /      l la st    " /     e "n-am
put  m   e / dipt-     "    e "m-am bag   la vo " // di  -o v   t? // d'e sp  m 
 -o.../     cum s-o juc t /   c    /  -o povest   -    o /   l s-o t'em   i
[Vla] p      o  i bay t
[Vlb] d r  /        ltu /           // o m rs       nt-om prev d' la m   t
15 / la mort //  -     o f z d'e blastam t /  -o leg  m  a m  t l j / cu h    e     //
      t    juc t   c    // am  b      o fo m   e /       t  c  z b      o o fo
// cum  ... juc t       c    / od     o r  ic    m  a / m    l j // c  nd o r  ic  
m  a m    l j / c  r [!]-      //   l bit           m  a p  b   / ...   o        l
// pa c  nd am -nt-o vr   e s-o str   s   r  nap  j p   c   "    -o l   b   i?" c  
20 n-o r      n   e / n  a m     [!] // na!      r   ...d nt-    t  t   s-o...t'em  t     
/ da bit      am    l... / dup-      o       c    l o f        tr    a      l o l     
b    //
[Vla] d  pa h      cum o [k]  -o z    v    a ol    l j / o cum o fo m    
     ? //     o /  -o tr     h     ? //  i d'i     o z   c  n a   r  f    r   c  /  
25        t  c        n      n      / am  j g  a d'-o gr     d'e    i mort // o   c  s-o
d s  c    d'i p ...n a / d' n          // o v    n m         a l j //  -o tr  s
    t'     / s -l       -         /  e " -a s    m        " // s  d   e m j
d' p  t'  //       z   e"-m s    m    pa      / am           "  -o f  t      vit'  
/ nu      om // "od  t-   f        " / cum povest'     l // "ma scol cum p  t
30 / m  d  j m j d' p  t' " // s  d   e / c  nd    p  d  b b      ...   e..."v   o   al
     c  s      -  b       / p   e f      " / c  t    d'e n     f       // na /
c   nd o v   t am  s-o sp      / o   c        nu i...nu-  c r  t/no am  m j
d'es...o l    s-o nap      h     /cum  -    -n j    / s      e  c    / c   nd   
p   e h      i st  c    / p   e h      [...] "m-am tr s p  d'      c      "
35 z   e "cum am put t / pa u      /   - c    cu t         " c   nd o pus
m      -n      / cu t          o-ntr t   c    //

da tátâ-so "āmú t'-a lya drácu" [!] //

"iðj tátă / ĉe-i?"

pâ iĵ spúne că ĉe-i // jésă ta-su-acásă [sic!] / ĩvĩrt'e roȝtă pĩ ĩngă cásă /
nu-i ĩmĩńĩcă // "ă-t'e-mŭbd'áta ta mucósule! hm!" // núma l-o vǎzú că sǎ úitǎ
pǎ fereǎstǎ //

5

[Gheoghe Moiş, 50 de ani]

porc

amú avém mńícúť / di trĩ zĩĵ núma /... piĵ pátru sǎptǎmĩń āl ǎĩĵ
cu...cu scrǒfa / pátru ĉĩnĉ / amú ĉĩ jĩĵ stax // ř-dũp-ǎĉĕje-i lom sĩngurĩ / ř-ǎpǎĩ
dac-avém lápte le pũnem lápte / dacă nu...cu pt'ítă / cu tocánă [!] ři cu ȝarĩĉé
/ ĝrĩũ¹² / maj hadabũrĉ / frũnză di burán noĩ ĵe dǎm / sǎ hĩĩĵ ĩĵ vėrd'e / ři ĵeĩ
crez de voĩntǎ / tátă vára-i creřtĩ // ca cĩnd ĩĵ la craĉún ĩl tajém / avém únu
amú atĩta d'e mǎri la craĉún / că nu maj lǎsǎm...pĩnǎ la craĉún [!] // pǎĩ ĩl
ĩmparťĩm ĩn tă fėĵĩũ / ĩl fáĉem tát ĉĕje: cĩrnǎť / slǎńĩnǎ bud'ítă / díznořǒaje //

10

[Slǎninǎ cum?]

15

bud'ítă //

[Dar ne spui ĩntǎi cum ĩl ĩmparte. Mai ĩntǎi ĩl junghie?]

da / maj ĩntĩje ĩl ĵe tǎĩĵ / ĩl júnd'e // apóĵ ĩl pĩrjolĩm / ȝorĩ cu páĩĵ / amú
am avú ĝaz / nu řtĩũ-amú ĉ-om fa-nt-aĩst an / vezĩ ĝázu-amu cořsúnĵă mǎre /
řĩ úna dȝoŭŭ maj lucrát cu ĵel // dupa ĉ-o fořĝáta / l-o spǎlát / řĩ apóĵ o priņs
řĩ o tǎĩǎť / dǎ a mńeũ bǎrbát fáĉe maj ĩntĩĵ crúĉĉ / [!] pǎ cab / ǎřă fáĉe vasĩle
noǎřte / ǎ sórǎ-me bǎrbát / řĩ řĩ ĵeĩ s-o-řvǎťát ařĕ // ř-apóĵ ĩl tǎĩĵ ĩm...řóldurĩle /
maj ĩntĩĵ ĵă řȝóldurĩle / pt'ĩĉoǎrĩle li ĵă maj ĩntĩje / tát'e pátru // ř-ǎpǎĩ
ĵă...apóĵ ĵeũ slǎńĩna / nu řtĩũ cum amú acólo cum d'esfác slǎńĩna / ř-ápoĩ
ramĩne ĵel maj napóje ařă cořǒstĩle / řĩ búrta acólo nóntu / ř-ápĩĩ li d'ĩsfác tát
tát darábe-ařĕ / apĩ pėřtĩ ĉeĩ marĩ / cum ĩs pǎ cořǒř'e / ĉe treǎbǎ sǎ ĵa di t'ĩlĩn
/ că noĩ ĩĩ fáĉĉen cĩrnǎť ĩntĩĩũ // řĩ núma cĩn tajém ařĕ ĩl pũnem / ĩl crepǎm ĩn
dȝo / da cĩnd ĩĵ la craĉún / apǎĩ ĩl...tát ĩl fáĉem că fıĉcare ĩm pǎrt'e sǎ řtĩje
únd'i sǎ mǎrgǎ / la lócu ĵeĩ [!] //

20

25

[řĩ řoai...cum i-ai zis?]

30

díznořǒaje / řoajt / ásta sǎ fáĉĉ pũj...cápu / or darábe-ařĕ d'e cárne sǎ
hĩĩĵ / pũĩ acólo a hėrbe řĩ ápoĩ ĵe ĵeĩ dupa ĉĉ-řă hėrt'e / le dímnĩcǎm / řĩ l'e

făcēm cū āj / ūsturōj / ŝi kīpérī sáre / ŝi-l púnēm în ă búrtă // acéie o spalám
míndru / sǎ cúrâtă / ŝi-nt-éjé púnēm ŝi o cǎsâm ŝi púnēm sǎ...sǎ fǎarbǎ / um
pic / acólo-n apâ mai cǎt / ŝ-apój dup-acé sǎ je / o pui um pt'ic supt ă...t'asc /
c-așé pui pa je greutáte sǎ stǎje um pic sǎ sǎ strîngǎ // ŝi atît

[Și din mai?]

dim mai făcēm paștét //

[Cum?]

paștétu-l púnēm ă...púnēm slańínâ / cárhe ŝi máju // cît máju îi atíta sǎ
híje cárne ŝi slańínâ // ŝi l'e púnēm în ă...nt-um vas / acólo demhicám čápǎ / ŝi
le púnēm tăe-acólo sǎ hǎrbǎ așǎ sǎ sǎ frígǎ jelî tǎt'î laoláltǎ // dup-acé le
luám ŝi l'e mačínám pést'e moǎrǎ / d'i dǎo ȝorî // ŝ-apój l'e púnēm ŝi fáčen cu
sári ŝi cu t'ipérî / ŝi l'e púnēm în ă bănc ŝi l'e púnēm a hérbe //

anúta lu vasíle móiș
triisǎpt'e [de ani]

lictár

noj adúcēm prúníl'e / le púnē [k] lom așé în ápǎ / sǎ sǎ spēle ŝi le
stílčím d'e símbure / ŝi noj [k] la noj sînt așé caldǎrî / cǎ jo amú an facút / de
trîj zíli napóje // caldǎri máre / ŝi pui acólo ŝi fac fócu d'ídisúpt / în caldǎri /
ŝi-l méstič / úna-l méstič / cǎ sǎ nu sǎ príndǎ d'i fund // ŝ-apoj dupa če vǎd
cǎ-j fǎ [k] disfácút'e ámu prúníl'ě / sǎ fáčē kísǎlița / púnēm mhére / înt-jéli //
ŝ-apǎj lás ă...pínǎ vǎd cǎ mi sǎ-mpǎrțǎ amú je-ńfierbínt / sǎ-mpǎrțǎ / sǎ nu híe
pe rar / c-an ȝru sǎ hí-l fa d'es / cǎ n-am pus mǔltǎ mhére / cǎ nu jéste mhére
átíta [!] sǎ híje mult / ŝ-apǎj cîn țî-j híje ăl jej ŝi...rǎréștî um pt'ic / mai pui
mhére ŝ-um pt'i d'e ápǎ ŝi-l fierî pa șporî amú cît îț trábǎ d'ě...în cǎsǎ sǎ lúcri
cu jel //

[Și în ce-l puneți sǎ stea?]

înt-o gǎlǎ / înt-o gǎlǎ l-am pus orî înt-ō caldǎre /

[Și stǎ așa?]

stǎ stǎ / cǎ l-am facút amú d'es sǎ híe vîrtǔs așé / sǎ nu...// dupa če
l-ǎj jel i-ńfocát / nu trábǎ sǎ-l astúpt' / îl laz dǎstupát pínǎ sǎ răčé / sǎ sǎ
príndǎ cojǎ deásúpra / sǎ n-asúde / cǎ jel asúdǎ ŝ-apǎj j nu i-j bíni //

[Aceeși]

noĵ am ŝezúd / ĥe-an ĵucád'-a fódbal / ŝi...h-án...h-an ĵásá mhéi ácóló
 pā un cîmp // ŝi jumătát'e mhéi mhi s-o dus cū...c-un ĵiċoráš maj mī...maj
 bătrîn ca minĵ s-o dus înt-acásâ // ŝi mi s-o dus ŝi vo triĵ mhéi d'ġ-a mhéi cu
 a...cu a luĵ / ŝi mh-o rămás a mhéi núma...cu-a lu veċínu d'epárt'ě / buhóĵu // 5
 ŝi după âċċeĵa h-an ġată de jucát / aĵ yru sâ mérjem acásâ // ŝi am ajúnš [k]
 priétenu mĵeu că ĵel n-áre ŷm mhél ŝi ĵo-am yázú că n-am ŝi ĵeu triĵ // apóĵ am
 mărš ŝ-an cătát-o pe...tătă pădúreĵa am întórs-o / pġ-acóló címpurle / pi ċ-o fo
 tăt'i le-am întórs // ŝ-apóĵ maj...la un dăráb d'e vréme o ihít...fiċorášu ċéla ŝi
 hi le-o...h-o adús // pátru mhéi // ŝ-apóĵ núma am ihít acásâ / d-abd'á ĵ-an 10
 ġāsít //

gúzo ĵonél ivánoviċ
 pátrušprezeċe anĵ

NOTE

- ¹ Se adresează profesorului din sat care însoțește echipa de cercetători.
- ² Nume topice.
- ³ Se referă la soțul său, Ilie Vlad [= VIIIa], care intervine în textul informatoarei Axinia Vlad
 [= VIIa].
- ⁴ Informatoarea răspunde unei vecine care o strigă de afară.
- ⁵ Informatoarea încearcă să imite intonația evreilor.
- ⁶ Sugestia vine de la profesorul care asistă la înregistrare.
- ⁷ Se referă la datele personale în cadrul cărora a relatat despre stagiul militar.
- ⁸ Se adresează profesorului care asistă la înregistrare.
- ⁹ Cuvântul ți este sugerat de profesorul căruia, de altminteri, i-a fost adresată întrebarea.
- ¹⁰ Intervenția aparține profesorului.
- ¹¹ Informatorul Gheorghe Moiş [= VIb] se referă la o întâmplare povestită anterior de Ionel Guzo
 [= VIa].
- ¹² Îi sugerează socrul, Gheorghe Moiş, care asistă la înregistrare.

I-o nîmîcîit hăt!

- 5 jël a dîo dî dimînătă ... / o car ... că strînjî grăyúnjă din sád d'ě la
 ômin strîjî că [ε] dučê-n tarás¹ pîță / că n-o fos pt'ită // ș-ápăi d'î la ômen
 lua d'ě pă úně avșê cît'ě dăcă / dîoî d'ě kîli / cîndăî d'ě kîli / um_métăr /
 care cum / ștîi! // înj car o pus sáci cu grîu / și să să dúcă-n tarás / să dúcă-n
 tarás // nó! /
- 10 î ... d'îmînătă ... î lă pátru căsurî ... óra locătă / cum o fos atúnčîně /
 o clopot'it / tras clopótu la beșêrică / înt-o urîéke / ștîi / înt-o láture // tótă
 lúmea să jásă acóla / ș-acólo / că nj jey pămîntu // ní jău ... né jey píta / ne
 jay / málăju //² a clopot'it / ômiîni s-o duș // jey am avút acólo pămînt //
 tûm-acólo / apruópea/-n_rămășîiă³ / lîngă drum / că ... drúmu-aiíst-a țări //
- 15 ș-am luat încă un cosás / am avú cu mîné / ș-am cosît acólo / am avút jărbă
 / o cosît / adică lúternă // cum să spúně / o trifóî așú // am cosît acólo // ce
 văd c-atîta lúme íné / și íné / și íné // și íné // dă_víně un hom / prétin cu
 mîî / d'odátă cu mîné / d/zîc, "măj vasîlî! stăî! cê-j_băi?" //
- 20 "mă! ín că nj jău pămîntu / né jay málăju! / né jey rămășîia / né jay
 málăju / né jay ni!" //
- "cî?! d-ápi cîîné / cûm? //
- "ín a púně șăránî" / z/dîčě // "a púně șăránî" / știs cê-s șăránî ? /
 stólpt' a púně // îm_pămînt // no! ca și ... cîm_puj gârd / să púyă stălpî / și
 pă stătp [...]
- 25 ômeni s-o spăriját / o márs // și jey cum o jeshît în drúmu țări aiéști //
 mŭltă lúme / aî ! cu mic / cu márșe / cu s/ěčărî / cu feméjîle cu sac pă
 mîî / și cu s/ěčărî / și ômen / și tát cu ... sácúrî / și cu tătî o jeshît / și ín
 drum // dîc cătră jël "măj vă-s_întórčă-vi-t înapóî / c-aiéste nŭ-î nimîica
 éste // n-or fi [k] n-áre să fîîe nimică / nu vă t'êmeî / nu să jey málăju // nu
- 30 vă ja píta // ajăsta / nu k/t'î t'êmeî / d'ě să fáčě colhóz / s-a fáčă ... ín ánu
 viitóri // da nu amú // și nŭ v-a lua píta" // n-ascultát / o jeshît în drum //
 acê la černîcca / holová [k] ă ...colhózu / adíca [ε] o fos ca și holová a
 colhózului b/d'enumît // o íîit înj car // ôoprît cáru ôômeni / ... și málăju //
 jël o scos pistoliétu ș-o-mpușcát înj_sús / da nú îjom // îjôômen // și l-o

omorít // l-o-arunçát jós / și tăt l-o făcút ... ȅcă! // [...] l-o nimiçít hăt! //

mihálca ȕiȕón a lu górga
ȕóbđășîpàtru ȕ/d'-ań

cucurúzu [și] căsă d'ě ȕiemn

[Cum era tot lucrul mălaiului?]

5

plúg // plug d'ě ...ȕiemn / cu-aéste cornăc d'ě ȕiemn / d'ě plug / nu
d'ě fier acólo / boȕ / sau caȕ / arám / sîmîná / să grăpá / cŭ [r] cu gráp-acȕȕ
cu ȕ/d'inȕ jără tot / să grăpá frumkós // căre úně ȕmeńi / găzdȕ / mai femȕȕ
tocá și gliȕile-acȕele mai mănunȕȕ // și dup-acȕȕ puńé fasóȕe puńá așá
rîndurȕ / cŭ sápa puńȕ / tăt úna / ápă puńȕ fasóȕa rîndurȕ cu rŭd'ȕ / a rŭdȕ /
rŭd'ȕ puńá să súȕă // nȕ-așá! mai d'ěpárt'ȕ să lucrá // să sapá-ntȕȕ / sápa al
dȕil'ȕ / tȕmna mereă și strȕȕȕ //

10

[Numai de două ori se sápa.]

nŭmai d'ě dóo orȕ //

[Da' era la fel sapa întăia și a doilea?]

15

nú / lă întȕȕa să sápa / să curăȕȕ d'ě pîngă fíru d'ě măláȕ / să ȕistolȕ //
libe' / să sápa // ș-al dóȕle să strȕȕȕ lútu pîngă măláȕ / jără să făcá grámádă /
așá pîngă măláȕ / să făcȕă // da // să nu să-mbúrd'ȕ // cîn criȕȕt'ȕ máȕȕe //

[Cum le ziceaȕi la puișorii care creșteau pe lângă mălai?]

p'k/t'ír //

20

[Nu, tot din mălai, din firul lui.]

cópilȕ // [...]

[Și toamna, cum îl culegeaȕi?]

mereă / cu sácu de-a úmăr / și rumpȕȕ cucurúzu / și-ȕ sác / și rumpȕȕ
/ și-ȕ sac / și ... aduȕȕăȕ la grámádă / gramáda vińȕ cáru / puńe-ȕ car /
dúȕȕ-acásă // sár-acásă strȕȕȕ ... vo doȕ triȕ femȕȕ / o' ȕinȕ / o đáȕe / o cȕt /
cȕntáu / petȕȕȕȕ / și-ȕ lușȕă d'ě piȕiánă / și-mȕpod cu jȕl / îmȕpódu căsȕ //
c-atúnȕ ȕerá căsȕle la noȕ d'ě ȕiemn / tot ȕerá căsă d'ě ȕiemn / și căsurȕ
nȕ-așá cum amú vid'ȕȕ aȕeste căsurȕ // căsúȕă d'ě ȕiemn / vă spun ... cum să
va spŭńȕ ... ȕerá ... căsă / íntri-n k/t'índă / și đĩn t'índă íntri-ȕ căsă / așá să
kémá t'índa / că íntri-ȕ căsă / ș-aiȕȕ ĩȕȕȕȕ ȕerá cămára // la ĕĩńȕ ȕerá // da la
care ȕerá mai sárăȕ ȕerá t'índă / și căsă / și gáta // șȕ ... durmeȕȕ-n mícă / dá
ȕilȕéd'ȕ-ȕ căsă / tăȕ! ápiȕ // pă jos // așt'ernȕ páȕȕ / și pă páȕȕ-ȕvăȕȕ / șȕ ĕe [!]

30

așĕ petrieĕă // jârna foc încăsă dacă jerá frig / șporĭ d'-acéle d'emúlt jerá-m_u
múk't'ě așă da // sārăĕiĕ / vînăță // [...]

[Cum era "șporul"?]

5 d'ě tiĕglă-l făĕă // așĕ / d'ě tiĕglă / care-aveă t'eglă / t'eglă / lut / și
siĕră pă jĕl / [...]

da jerá ... șporĭ că să făĕĕ cuptióri / făĕă-ncăsă // cuptióri d'ě cop_u
pĭně // și-ncuptióri-acéla jerá ... și șporĭ erá apói // [...] și pă șpori_u-acéla
jerá fiĕră // acólo púsă așĕ / și ajiĕ jerá-ncuptióri píta / pă io șt'iu máma mé
/ aveă pă trii pt'icóre așĕ / pă trii lábe / un_u siĕr // și pă siĕr p-acéla / acólo ni!

10 pă vâtră / vrăscuĭ / și făĕĕ mîncăre //

[În pod pe unde mergea fumul?]

îm_u p_uod //

[Cum?]

15 cómiñ / jerá cómiñ di_uncăsă // ca și no! / hurn_uoĭ // cum să vă spun! /
care iĕșĕă fúmu-m_u p_uod // nú afără // îm_u pód / că-m_u pod ... firiĕ/ĕĕ ... ĭ ástă
...no! / slăni_una o-afumă // cárnĭ d'e p_uorc / cîn_u pe p_uorc / care-aveă ápă
o-afumă //

[Cum se spune?]

20 cómină // cómină / da ásta-ĭ nu-ĭ p-a n_ustă límbă / nu-ĭ p-a n_ustă /
noĭ zĭcăm horn_uoĭ // [...] ápăĭ dĭm_u p_uod / trăĕĕ / dĭm_u pod tăiă / acólo-nc_u
c_uorn / jerá o gáu_ură / și scot'ě afără pîngă pârĕt'ě / i hórn_u / ș-acólo sus
făĕĕ jâră ĕĕvă [...] și fúmu ișă núma-m_u p_uod // nu jerá mai d'epárt'ě //

[Nu era și peste acoperiș.]

nu! // cásel'ě jerá cu drăniță //

25 [Cum se făcea o casă veche, bătrânească?]

ápăĭ d'emúlt / cásu_urĭ / io-am apucát / io-am apucát cása ... să tăĕĕ
ĕirĕ / ĕ/d'ĭ ĭiemn / d'ě gorún / și pe ĕírĕ să pu_uĕ strátu_ule-acéle / kár io-am
apucát acéle cásu_urĭ // ínc-am apucá dĭ-acéle cásu_urĭ // pu_uĕ strátu_u-acéle / și
gáta / să řidică cása pă ĭĕ // ápăĭ dup-acéle a d'evenít ápă pu_uĕ piĕtri // ápă
30 o sc_uot'ě ĕmíni pt'etri / și pu_uĕ pt'etri / și ... pă pt'átră pu_uă // múru-acĕla //

[Murul era din piatră.]

dá / dă / ĭntĭĕĕ_u dátă io ĕ-am apucát pĕ ĕírĕ / jerá // ĕírĕ //

[Murul cum era? Murul era pe "cinci"?]

35 nú-nú / ĕírĕi ină pă pāmĭnt / ĕírĕ / no! / ĭntĕl'ĕĕĕ ĕe-ĭ ĕírcă // on_u
ĭiemn ĕóblu / cum ĭ-aiĕsta nĭ! / tăĕt așă ni! / vĕĕ! // ačála să pu_uĕ-m_u
pāmĭnt / șásedăz_u d'ĭ tĕntĭ / ĕĭĕzăj d'ě tĕntĭ / și pă jĕl să pu_uĕ ĭiem_une/-acéle
/ strátu_ule // și pă jĕl să zĭd'ĕ cása //

[Când se făcea casa de lemn, era și „mur”?]

nū // no fo mūr // pāmīnt ȡm pus acólo // pāmīnt // ċírċi // puńċ
k'/t'íċeri / ŝ-úna-nt-àlta / aŝá ni! puńċ //

[Una lângă alta.]

úna lîngă álta / ŝî pǎ pāmīnt íńcă jǎ //

[La casa veche vorba "mur" se spunea?]

dac-ar ĥi d'ě pt'átrǎ // da atúnŝ ŝ-o spus ŝî d'ě lîemn // că-ĭ mur [r]
mur d'ě ċírċi // mur d'ě ċírċi aŝá // da jǎrá mur d'ě pt'átrǎ jǎrá //

[Se făceau ŝi case cu murul de piatră.]

sǎ făċċċ // care_rǎ mai ...ŝput'ċrniċi / cáre mǎi ..sǎ suċċċ mai / ċċċja /
ápǎi s-o făcút / ápǎi s-o făcú_cásǎ ... ápǎi mai_ĩńcȡċe / ģńcȡċe / c-am apucát
pǎi ...io ģń sad_la noi ... / ģń sátu-aiċesta tĩn mĩn^k/t'ě ... pátru_cásǎ ... o fost //
jǎrá dȡo_cásǎ jǎrá ... d'ě pĩldǎ ... / aiíċ jǎrá_cásǎ / ŝ-ĩntrǎi ģń_cás-aiíċ_ĩn
k'/t'indǎ / aiíċ jǎrá_cásǎ / ŝ-ĩċ jǎrá_cásǎ // dȡo_cásǎ // adĩcǎ dȡo_cȡmnat'ě /
dȡo_sȡbe jǎrá // ŝ-ĩń fúndu t'ĩnd'i jǎrá_cǎmǎrǎ // aŝ-ám apucát / pátru_cásǎ
núma //

[După ce se puneau murul, deasupra ce se puneau?]

tǎlpĩ sǎ puńċ_sűs / s-urcǎ / sǎ puńċ_pȡȡd / ŝî pĉ pod_vĩrv / pĉ_vĩrf
lĩċturi, ģ/d'ě l'emn_numa / că nu d'ě áĩċeste ċe-ĭ amú / ċe ċopl'ċċ d'ĩn
ċġoplitúrǎ / ŝî puńċ_l'ċturi / ŝî pǎ_lĩċturi ... drǎniġǎ // că-nġǎlĩċŝ_ċe-ĭ drǎniġǎ? //

[Da, da.]

no! drǎniġǎ ģ/d'ě lîemn // ápĩ_jǎrá d'ě drǎniġǎ d'ě fag // ápǎi mai_
ĩńcȡċċa s-o făcú_d'ě brad / mai_ĩńcȡċċ-amú / ċ-o fo / da la ċċĥi n-o foz_mod
d'ě brad / că n-ȡ dat ċċĥi / táre-o sustĩnú_pǎdúril'ě // că ċċĥi o trǎĩt d'im_
pǎdúrilĉ_nȡste / d'-aií_dĩń_carpát // o căpátǎ_pĩńċ / úńguri da / n-are [k]
n-ávĩċċ lîemn / cu úńguri // ŝ-a noŝ_da scĩnduri / lîemn / ŝî ċċĥi nċ da
úńguri pĩtǎ //

[Dar la casa de lem̃ cum se încheiau bȃrnele?]

cáre lĩ-ńkĩĩċ ŝ-aŝċ le-ńkĩĩċ // da jǎrá adĩcǎ sǎ-ńkĩĩċ ŝ-aŝǎ / sǎ-ńkĩĩċ //

[Cum se chema încheiatul ăsta?]

cǎĩĩtĩ // [...]

sǎ făċċ_cásǎ ŝî-ń_ŝǎrǎnt // sǎ făċċ //

[Cum?]

ĩń_ŝǎrǎnt // cúm a meǎ_cásǎ jé-ń_ŝǎrǎnt //

[Adĩcǎ cum?]

no! pĉ ... puĩ stráturi / ŝ-ápĩ ŝǎrǎnt / puĩ aŝá ní! ŝǎrǎnt / sűs / aŝċ /
ŝǎrǎnt tǎt / jos úna / ŝ-ĩntre ŝǎrǎnt / puĩ pǎ ŝǎrǎnt sǎ bǎk'/t'ě ... lĩċtĩ / ŝ-ĩntre
lĩċtĩ sǎ_púnċ lîemn / sǎ bǎgǎ lîemn sǎ bǎgǎ // tǎt / dĩm_bucǎtċl'ě // acȡ_dĩm_
bucǎtċl'ĉ-ĭ mod a_púnċ ŝî d'ě ... trĩĩdǎŝ_d'ĩ tĉnti / ċĩńzǎŝ_d'ě tĉn / d'ě

5

10

15

20

25

30

35

uóbzǎj d'ě tǎntǎ / di-um métǎr / cum să íně acólo / cum íně súš // da // io aş
arătă la míně [!] núma [!]

[Unde făcea mama pânea?]

5 cuptiórǐ // cuptiórǐ úně făčě pínǎ // ápǎi ... făčě ... ierǎ aşǎ sǎ kǎmǎ triǐ
pt'ičóre // pǎ triǐ pt'ičóre // pǎ triǐ p^k/t'ičóre ierǎ uñfǐer // aşǎ n̄ ... îñî ... în
triñúñǵ / no! // îñǎliėj / triñúñǵ amú // no! p-ačéla ... ačéla / şǐ pǎ iěl puñě
óla / disúpt făčě fñoc / şǐ făčě mîñcǎre // şǐ vára ... şpurluiėj iǎrá ... şpurluiėj
liémně / că ierǎ / nu ierǎ liemn / ierǎ scrízǎ d'-amú / ápi cu vrǎscurǐ /
di-ástea ni ! // afǎrá // făčě // [...]

10 pǎ ierǎ aşǎ sǎ t'/kǎmǎ ... şǐligúrá // liémnu-ačéla / sǎ bǎgǎ urét'a óli /
ačéje / şǐ sǎ tǐně liémnu-ačéla / [...] sǎ nu sǎ mǐşte uóla // [!]

[Acelaşi]

ş-am rămás cu fáta

15 áltū⁴ / o ínít aǐiǐica / áltu am avút iǎrá / l-am dus îñ kǐşináǎ / sǎ între
... triǐ an d'ě zǐl'ě o stat acólo / şǐ s-o acupát cu bǎñutúra / o lucrát lǎ
naródnǐ suť acólo-ñ kǐşináǎ / ş-ápǎi o lucrát / nu ştiñ dǎcă l-o lot şógoru-
sǎñ / lucrurǐ îñ sǎcriét'ě lucrǎ / inǐinǐer lucrǎ / şǐ l-o luat ş-acólo sǎ lúcre / şǐ
ǎla l-am adús acásǎ // "ín! acásǎ / mǎǐ víctor" / că víctor o fo númǐle // "ín
acásǎ tu! // şǐ d'-acásǎ / t'ě-i ññsurǎ / şǐ-i locuiǐ aǐiǐ / îñ locuiǐñta mǐ" /
20 und'ě //

ş-iěl s-o-ñsurǎť / şǐ o luót nǐvǎsta ačéluja // ĉ-o murít⁵ // doj o mǎrs //
ş-aiésta ije nu ştiñ ĉe / şǐ cum / s-o dus în rusǐje / şǐ-ñ rusǐja l-o omorít // iěl
o fost acólo ... ca şǐ ... feméje ačéje / o fo póvar / a feméji ačéje bǎiétu i-o
fos sud'ít // jud'écát // şǐ iěl cum o ínít d'in îñkǐsóre / acásǎ / [...] şǐ iěl o
25 ĉerú bǎñ d'ě la mǎ-sa // şǐ mǎ-sa n-ő vru sǎ-i dǎje / o dǐs "ĉe tǐ hǐje a mámi
bǎñ?! // iz dañ vo doj l'ej / da nu" / n-ő vru núma sǎ-i d'ěiě bǎñ / că sǎ ávǎ
iěl d'ě pǐetriēcút / şǐ d'ě bǎút / ş-asta-i / şǐ n-o vru sǎ-i d'ěje mǎ-sa // ş-o
uǐs pǎ mǎ-sa // o-ñcruntát-o // ş-ǎ mñeu bǎjét s-o bǎgátǐ // ş-o-apére pǎ
mǎ-sa // ačéla i-o dat órĉe [r] órĉe udár / órĉe bitǎñǵ / i-o dat udár aşǎ aǐiǐ
30 la ínimǎ / şǐ ... dǎr o fo gǎta // l-o-adús mñort // şǐ p-ačéla no ! // ş-am rămás
cu fáta / fáta meǎ // amú n-ji nǐpótu la míně / a fét'i //

[Acelaşi]

[Se auzea de fata pădurii?]

ăuză/ă / ăuză // táta mńe / o sí văzút-o //

[Știi să povestești?]

áp-om pic și i / da nu táre scríe [!] // că nńe povest'ě jěi d'ěd'ěmúl //

5

... o zís că ... ș'ed'ě acólo⁶ / șed'ě așé pă d'ál / cu uóji'ě // și-nt-o nuópt'ě /
s-o culcát / ș-aveám și slúgă pă bébe / pă vási⁷ // și ... o ínít ... / dáră slúgă⁷
// și o ínít / jě ... și s-o pus așé ni! pă foc // tătă-i păr o zís /

[Cum ați spus, n-am auzit bine.]

[!] ò ínít / și durmé / [ε] colibă jérá // o no! cum să vă spun /

10

[VIIb] afără / cu óji'ě

[VIIa] afár-așé cu óji'ě no! / amú dumavóstä puóť'ě știț //

[VIIb] șt'i așá o colibă ni!

[VIIa] așá o colibióřá // și fócu jérá așá ni! -m mǐjloc // mǎi ...⁸ / și
jěi durmeá ... / fócu jér-acólo / și noi durmeám / că ș-iő am durmít /
dumnězău ști cît ínčă // fócu jérá acólo / și noi durmeám așá níńca jłős pă
... / așt'erám / și durmeám lńgă uoi / járna // și-o ínít / ș-odátă s-o pus / o
zís că tătă grámádă pă fłoc / a să-ńcǎlzí //

15

[VIIb] da n-o fo-mbrăcátă? /

[VIIa] guółá / o zís că núma pǎr // núma atít o fo pǎr // tăt o fo păr //
și ... táta / no! / s-o táre spǎrijet / slúg-acěe o durmít / táta l-o clăt'ít să vádă /
slúga d'ě spáimă nu vă poť niș spúně / că o gínđ'í că ... duómńě ferí ș-ápără
c-o făcút //

20

[VIIb] o răcnít /

[VIIa] a! jě s-o sculát / járá d'ě pă fłoc / máre / ș-o jěșít cum jérá
úș-așă pitit'óćă / s-o-áplecát ș-o jěșít / și s-o dus // după cě s-o dus / táta /
"no!" zíce "vez uí c-am putú păří" // [...] ș-o luot fłoc / ș-o-aruncád după
jě //

25

[VIIb] după fátă //

[VIIa] a! ș-ápőj s-o-ntłórs ínapóję /

30

[VIIb] fáta /

[VIIa] á! ș-ápăi ă [ε] amú colíb-acěe cum vă spun / cum erǎsus //
oiť'ě o gínđ'ít că tătă o surúpă // și s-o băgát acólo-nt-um múnť'ě / ș-o loat
un í jěmn / și tǎ fócú-o loť //

35

[VIIb] jě / fáta pădúri // [...]

[Da' omu noptii?]

[VIIa] sí d'ě ómu nópti s-auzě // d-ápăi nu ștím / n-am auzít /

[Ce se auzea?]

[VIIa] d'ě ómu nóptî s-auzǎ că cîn prînd'ě fáta pădúri o omóără //

[VIIb] pă fátă /

[VIIa] pă fátă // no! şti bd'áta că ...

5 [Da de "bosorcaie" ai auzit?]

àm_auzît şî l'ě [ε] / aşǎ d'ě bíně l'ǎ-am auzît că doómně! /

[VIIb] bosorcăil'ě cum mereá cîntînd

[VIIa] d'ěmúlt /

[Da!]

10 d-àmú nú! // amú io cîn am [r] io cîn am fo ni! mńícúťă / aveám auzît

// cîn ă fo micúťă şid'am túma sub_besěřică no! // d'ě cá láture // şî máma
nu sǎ culcǎ decusǎrǎ / no! pînǎ la atás_copiŭ / pînǎ lucrǎ / ǎă_ăuzǎ // aşǎ
cîntǎ d'ě frumós / ǎěl'ě / da [ε] glásu l-ăj_impričipút că-ǎ mńindrǎ / frumós /
da besǎzil'ě nu l'ǎ-a ştiút că ĉe zíc // aŭ! [...]

15 [Da' ele ce făceau "bosărcăile"?]

nó! p-ăčél'ě číně şti cîn / cîn o tńlńt om / ńn_drŭm / făcút-o boğét'ě /
nu t'ě t'ěme că n-o făcút //

[III] o spus cum şî pă móşu l-o priņş şî l-ō cu curǎya /⁹

[VIIa] da_da_pǎ / nú pă móşu / pă móşu mńeu / pă bătrń l-o priņş //

20 [Cum s-a-ntâmplat?]

o zís că s-o dus / ş-odát-o sǎrit o căťǎ-n_drŭm / şî_dac-o sǎrit
căťǎu-ăčǎeă-n drum / s-o dat sǎ-l prîndǎ // ǎěl o lot [ε] o tras curǎya din
tŭcur / ş-o pus-o pă după cap / ş-o zís "nu mă omorí !" / zísǎ móşu mńeu
gő //

25 [VIIb] cătrǎ căťǎ //

[VIIa] cătrǎ căťǎu-o zís /

[Şi?]

no! şî ǎ-o da_páče // s-o dus hǎt că ǎ-o dat páče // şî s-o dus hǎt ǎ /
căťǎya // şî ǎěl s-o dus acásǎ / ş-o zís cîn ǎ-o řípát aşǎ păstǎ cap / o zís că sǎ
30 n-o omųǎrǎ / o zís căťǎya // ăi! şî ǎa s-o făcŭ_feměę din_căťǎ // no! / şî s-o
dus hǎt // şî "sǎ nu spuŭ nimurŭ" ō_zís că // şî n-ō spus // [...] ş-odátǎ o ínít /
d'ě la sócri luŭ / şî p-ăjĭcca pă la besěřică / şî s-o suiŭt o feměęę pă ǎěl / pă
móşu górgǎ / a bábî¹⁰ / cu-o gŭbǎ // ş-ńnt-atĭta l-o frǎmńtát pń-o cńtát
cŭcósŭ // d'ě triŭ_řorŭ / ş-ápoŭ l-o nǎpust'ít / ş-o yínít acásǎ // [...].

35 řĭ_řerǎ aşǎ d'ě marŭ vǎč / s-arǎtǎ ... vid'ě da nu [ε] nu s-arǎtǎ bǎtĭr cuŭ
/ máma l'ě vid'ě // şî bába / dumńězǎŭ_řértĭ-o zís că mereá a da lǎ ... cáŭ /
nópt'ě / la vǎč / la caŭ / d'ě băgǎ-n ... sǎ mǎńńčě // ş-odátǎ íně om_mńņzóc
/ tǎt_tŭp_tŭp! um_mńņz aşǎ d'ě

[VIIb] pńn ocól

40 [VIIa] pńn ocól // după ǎ / şî pńn-ōdátǎ ǎ o băgát la vǎč / o stat cu
dŭo pičŭǎre pă prag / şî s-o ŭĭtǎ_ǎa ǎ // ǎ o gńńd'ĭ_cǎ-ǎ mńņzŭ ... nost

[VIIb] a vost /

[VIIa] păj cîn o vâzút că țe îj / s-o dus hăt / și s-o vrú băgá-ŋ_cásă / și cîn s-o băgát îŋ_cásă / o picát

[VIIb] máma-ť /

[VIIa] î bába // o zîs că jós o picát // d'ě spájma / că ô vâzút că țe mîŋz // [...]

am auzît că dučĕá pă sus / ômu nóptî / dučĕá pă sus ... jó odátă î am șezút așá afără / cu bába meę / am fost îŋc-așĕ çoconită // ș-odát-o ínît օŋ_vînt / máre / și aveám um_pjăr măriĕ //

[VIIb] zîua?

[VIIa] zîuă // amńádăť // și [e] aj gînd'í_că tăt "no!" zîĕe bába "să ști c-amú-l dúĕe pă suș" // dučĕá pă súș // și o zîs că p-acéla țe-l dučĕá pă sus / nu ĕereĕá nimíca núma ápă //

călína jéudi [67 de ani]

ș-așá s-o-ntîmplát

s-o-ntîmplát așĕ / ǎ ... stráňěpuótă d'-a meę / a něpótuluĭ fátă // atîta d'ě jib o vrút-o să jĕĭĕ că nu ști níme / și vo trij zíl'ě o ֆo-acólo / da mĭĭĕ nĭmĕ nu mń-o spus / nu m-o-ntrĕbá_nĭmĕ / ĕ-ǎ_iz_mătúșĕ / că já-ĕi // hăzljũc¹¹ / cū ... / nĭme / ș-jo tóma păstă drum né! / nĭ! tóm-așă-ni! / cuŋ_sînt'ĕm ajĭĕ // níme nu m-o-ntrebá_nimíc¹² // vo trĭj zíl'ě ... ajĕști somsíz tăt o fost acólo / la ĩei / nŋ! nŭ știu nĕmíc! // da jó mă duc ín hust¹³ // înt-acĕĕe zĭ // înt-o jŏĭĕ // și ĩn / dĭă a-ŋsără / dă a-ntuňĕcă // nu știu / ęo mă duĕ_după áp-acòlo / c-ĭmblám à_ápă lă ... că tărĭĕ [e] mń-o plăcút ap-acĕĕe // a fáĕe d'ě mîŋcát / și așĕ / dă a spălă blĭd'ĕ / așĕ / spălám d'ě la mínĕ // că cuŋ_să spun / o fost óriĕevà ĩm_pút / și jó n-ám vrŭt /

[VIIa] îŋ_fĭntĭnă //

[VIIb] îŋ_fĭntĭnă / nŋ! // că nu ibăsc / àpó jó nu po_mĭŋcă dacă șt''ŭ că_cúm o fo / jó nú_nú mére-ŋ_súflĕtu / "bíňĕ!" // pă cîn jó m-am pus ș-aŋ_tĥórs óriĕevà lĭnă / să fac strĭmfĭ / ĕlorápt' / cum zĭĕĕt dumavĥóstă // și tĥorĕ_lĭnă // amú-ĭ nópt'ă / o-ntuňĕcát // òdátă ínĕ / jĕl / somsĭdu // "nŋ! păulĭ / vĭnă la nŭntă // t'ĭ ĕem la nŭntă" //

"d-ápi ĕe fáj_nŭntă?"

"făĕĕm" / zĭĕĕ //

"bíňĕ // ápi cu ĕínĕ? / pă ĕínĕ lŏť?" //

"păi ... d'ě la dumítru d'í la ńěpŭótu tŭău" / că dumítru-l kámă pă
táta a ńe /

"no! bíně" // bíně // ma_dŭc / mă duc / mă gat'io / și mă duc acólo
/ pă ńe_i găsăsc acŭó'e / nu-s ańičí jŭos / da ís sŭs / ínt-al d'óí'a ńetáj // mă
5 duc cătră ńe / sărút pă ńe / sărút pă ńe /

"sí mă ńoá!" / că ńon l-o kémát // "nu să-ńtímpl'ě ca cu cěńělăltă
drăgŭtă" // [...]

"ó! nú" / zícě "mătŭ / d'ě ũnd'ě no!" //

mă búcur că-s tárĭě ómeń / ańěšt'-o fost tárĭě ŭómeń / tárĭ stăpínitŭóri /
10 stăpín // pă cĭnd ... văt_că nú-ń pęa bíně // nu-ń pęa bíně / văt_că tát_ńi
supărătă ńe / máma mńińeluj // nu-ń tarę bíně / ńo pĭn-atŭńcă atĭta d'ě jib am
îmblát acólo / că somsízĭ cę / vĭad că nu-ń așé d'ě bíně amú / nu mă duc
așé / zĭ să nu gĭnd'ăscă că îmblă ńo nu șt'u cę / ha! ho! după ... / nú mă duc
// númă odătă auzím ínt-o dimińăťă c-o dus-o hăt amŭ // o dus-o acăsă // ńe
15 // "dŭmńě jărtă-mă dŭómńě" / grăĭés sĭńgură / vă ńa cę bd'áta s-o-ńtímplát!
// mă duc pĭńă la ńe / [...] dip cę / nú-ń hid'ěșu / nu-ń hid'ěșu / nu-ń h'idé_șt
o dŭs-o acăsă / no! //

"vă ńpĭ" zĭc / "dip cę n-aj stat tú ańěsta an / și să nú t'ě-ńsŭóri pĭńă la
crăcĭlŭn jără / dác-aj găsĭ-o pă plag_dără / dácă n-o fo așé frumŭósă nă!" //
20 ș-așă s-o-ńtímplát / ș-amú no ńu dúcem bíně / pĭńtru ... ńo-z_vinovătă //
ș-ńo n-ăm șt'ut cu spát'ěl'ě / cum nu șt'ĭj / cum n-am șt'ut că mă [k] mĭ-ť
stĭrgă dumavóșt-ajĭc / așă n-am șt'ut cŭ d'ě d'ě ... / ș-amú ńe_i ... / tátă
lŭmea n-o grăĭĭ bíně d'ě ńe // no! // s-o gĭńd'ĭ_că sí ńo nu grăĭĭz_bíně // ńo
n-aj grăĭĭ nęmĭcă // n-ăm șt'ut nĭmĭ / n-am fo băgătă / n-am fo amest'ēcătă /
25 nĭmĭ nu v-am făcŭ / nĭmĭc nu v-am adŭs-o / nu v-am dŭs-o // zĭc "mĭĭě-n
daș_păcě" // ńe s-o gĭńd'ĭ_că dacă ńo-z_mătŭșę ě ńo nú-ń ĭbăsc // dá năĭńt'ě
d'ě vrĭeme / ńe-am spus // am spŭs / "n-ő fo frumóz_lŭcră să făcęz_voĭ așé" /
tŭm-așă ań spus / "n-o fo frumóz_lŭcrŭ // trĭj zĭl'ě aș fost la ńe / n-ať ńeșĭt dĭń
căsă / o_treĭ [= trebuit] să vă ŭĭtáz_bíně cŭ-ókĭ / să n-ő lŭz_d'ě la păńĭť /
30 s-ŭ-ădŭcęz_la voĭ / și s-o ĭńĭěť o lŭńă și jumătăt'ě // ať ĭńŭt-o la voĭ / ș-amú
nu v-o plăcŭt // amú nu vă plăcě" // ta [= dar] o lăsă acólo / la păńĭťĭ ńe /
nu-m_plăcě nĭ! // m-ŭ_dŭcě mĭń / lăs-amú că m-ŭj dúcě mĭń sáră_omĭńĭ // și
mă du_cĭt a hĭ lŭme / dacă nu-m_plăcě d'ě ńe // așé tátă lŭmea ar făcě // aj
dŭmĭ / ș-aj dŭrmĭ_cu dumătă / ș-amú nú ... mĭ să părĭě tárĭě bíně c-aj dŭrmĭť
35 / amú dŭ-t'ě-acăsă / la [!] máma-ť și la nĕni-ť [!] // no! ańěsta-ń frumós_lŭcrŭ?!
// lor nu ńe-o plăcŭ_dip cę-ań spus dĭńĕptăt'ě //

paulína fŭťurĭ
cĭńzěșcĭńc [de ani]

táta luŭ o fost î brigadir / la férma // cá ni ŝti dŭmŭneaiéj¹⁴ // ô fo
 brigadir la férma / ŝ-jo-am fo doiárc-apò // [ε] čĩŝ sau ŝésă aŭ // acólo // ŝi
 l-am văzút jo pă iěl / táta vréme / da m-an gĩnd'í că nu m-ăj dŭce după iěl
 / nĩj dip čĩt // aŝé m-an gĩnd'ít jo // "n m-ăj dŭce după tĩnē" / gĩnd'ěsc // 5
 ŝi jo acúm-am prigătít vácile-acólo tăt / ŝi m-am pus aŝé m-mĩnlócu
 ŝtalăului / ŝ-an ŝázút / da umblă ŝi iěl ĩn loc cu táta-său // ŝti / o umblát /
 o-mblát ā ... / cá nó! táta-so n-o márs / o mǎrz la lucrú / óri ĩnd'ě ĩnt-áltu
 loc o fo ĥĩd'ěŝ // o ĩnít iěl acólo // ŝi iěl cum l-o strígát ĩnt-áltu ŝtalău / ŝi
 iěl o trecút píngă mĩnē / ŝ-aŝă m-o piŝcát d'ě-ajĩj ni! d'ě după cap / d'ě jip 10
 /o-an gĩnd'í că n-ăvea bai cu mĩnē // aŝă m-o piŝcát d'ě ĭb / d-acéŭ-o fost
 ápă mai mŭltă vréme după ĉe n-am lot laoláltă // jo zíc [ε] / după čě [k]
 cĩn ô ĩnít ĩnapói / zíc "măĩ mŭtul'ě" / zíc // "jo n-ăŝ mēre după t'ĩnē / nŭma
 tú să ĥĩj ĩn sat // ĉe m-aj piŝcát aŝé d'ě jip că lácrimĩ ĩn ók mĩ-ō ..." / [ε] cum
 o fujít / fujĩn gĩnd'ăĩ că mă píŝcă hăt bĩnē / "dŭ-t'ě la drácu" // [i] an grăĩt 15
 eo / an zĩs cătră iěl [i] // nŭ ! / ŝi tăt am fost aŝé / am tras ĩ / nŭ! pă cĩnd ...
 ĉe ŝt'-jo odátă ĩn / ĩn la nŭoj a peŭí // nŭ ! // m-an t'ēmŭd' d'ě iěl / că táre-o
 fo grózav móŝu-acéla / ată o fo d'ě rău / n-o fo ĥĩd aŝé la ... da rău / táre
 rău // táre jib ĩnē ocără că să lucrám bĩnē / să fáĉem bĩnē aŝé ŝi / nŭ! /
 bĩnē-am fáĉŭ/nŭŭj // nŭma ĩncă mai jib ĩ-ō ... // nŭ! bĩnē // pă cĩnd ... 20
 fět'il'ě ŝpun că l'ě-o peŭít aĭěsta // noi am fo trijăŝidŭŭ d'ě fět'ě / doiérčĩ //
 l-o peŭít aĭěsta // ô! gĩnd'ěŝă ... jo m-an gĩnd'í să mă ŝi peŭáŝcă / după iěl
 nu mă duc // mă dŭŝ nĩd'ěčĩt // d'ě trijăŝčĩng d'ě aŭ ŝĩnt'ēm laolált-amŭ //
 nu mă duc // nŭ! // pă că odátă ĩnē // ĩn la nŭoj // ĩnē-a peŭí // jo fug
 ĩnaiĩt'ě ŝi-j ŝpun mámi : "mamo! ĩnē vasalĩĭ lu putălăĩ" / aŝé / c-aŝă ĩnē zíc 25
 // "ĩnē-a peŭí // da dumatá să nu vrēu" / că jo-mpĩng ĩna pă ĭe // k-jo eără
 mă dug la iěl acólo ni! // nŭ! "mi-j peŭí dumatá cu fečóru dumatál'ě / ŝi jo
 nŭ vreu mēre" / no! ĉe! // cu ĉe vėŭ uitá la mĩnē // da jo-j zĩĉe că máma n-ŭ
 vrŭt // máma nŭ vrē // pă cĩnd ĩ ... / máma zĩĉe "nŭ paŭlĩ / că jo nŭ t'ě dău
 / nu t'ě dău" / zĩĉe // nŭ! / 30

'ē ... ŝi iěl o fo tĩnăr / o trăĩ [= trebuiť] să mǎrgă-n armátă // nŭ! //
 máma pă ŭna fátă d'-a nŭstă naiĩt'ě mēŭ o dát-o // pă ĉ-o márs ĩn armátă //
 amŭ-ó-s că pă mĩnē nú mă dŭă după d'-acéj // ŝi pŭnt aŝé m-o dat ŝi pă
 mĩnē după ŝ/cáre-o márs ĩn armátă // trij aŭ / ŝi juŭ [k] trij aŭ o cătuńít //
 ŝ-o-am fo cu mă-sa ŝi cu táta-său / am ŝezút // fářă copil // 35

[VIIa] aŭ tras o viátă bŭnă //

[VIIb] ăi! // no! bîné // așé m-o t'ēmú^d d'ě jip / că nu m-o lăsá^d d'ing^u
 căsă / atîta că nu m-o l'égá^d d'ě pt'icóru pátulu^j cē ... / no! s-o t'ēmú^t c-am
 fo măi mîndră / măi tînără no! / cum să zîz^u măi ... [ε] am fo măi grāsă /
 kē jē mă ști¹⁴ //

5 [VIIa] c-o fo d'ě mîndră / jēl n-ō fo mîndrū d'ě cîn^u i^j //

[VIIb] șî pă cînd ...

[VIIa] că ș-ámú-o t'ēmⁱe / mînt'énáš //

[VIIb] ș-āmú nu pot a ieșí dipt-acēē așá mă t'ēm c-a zîce că ... ăi!

d'ē-a ști d'ě mîné / auz nū-ă acásă // d'ē-a auzí d'ě mîné / "únd'ě drăcu
 10 t'ē-ai dus cū ōmeñ álŧi străin?" // da jo núma cū-ajéstă crîet ști secretáriu că
 nō [ε] a zîce că n-ai vrut iní pǎolîncă / jo cîn t'ē-an^u strîgáⁱ/și òricé vre^j să-ț
 scri^u / orîcé drăcu [!] dǎmñē jártă [!] // și cū-atîta am vinít încó // no! //
 bîné // pă cînd j ... o șázut tri^j an d'ě zîl'ē-η cătánē / ș-ápoj o inít la tri^j ai //
 15 na! amú jo-am începút a slăbí / că bǎbă táre-o fo rē^u/ă // móșu-o fo măi bun
 / sócru // dǎ suócra táre ră o fo // și jē m-ó t'ēmút / și d'ě móșu m-o t'ēmút /
 și d'ě ... d'ě móșu jēj // jo-an^u zîs "jo nū hǎi bábo! / jo nu-ț ibásc pǎ fec^uor /
 nu pǎ ... bǎrbátu dumatál'ē / pă móșu dumatál'ē că jo gǎsásc o mñî^j dacă
 20 vri^u // da jo n-am vrú^d / mñî^j nu mî-o fo hîi^j d'ě ... d'ē nébuñî^j" / ști / jo
 n-am făcút fátă // kē jo d'ē-acásă / a nóști-o știut c-oleácă-z măi ... ști așá / și
 20 știu a grǎi / și-ηcólo și-ηcó // "vēs paulîncă nóstă ai grije // jēl mēre-η cătánē
 / tú să nú faĉ òricé / să nu né faž rușîñē / s-avém după t'îñē òricévă" /
 dǎmñē fēerî! / jo-așé m-am t'ēmút d'ě ... d'ē-acēla felⁱ / că nu ști nîme // jo
 n-am [ε] fo acupátă / nū n-ō grǎiⁱ nîmeñē aiĉica să si grǎi^t orîcîñē // și
 25 după cē-o inít d'in armătă / la cînĉ ai am avút^u ... copîi no! / am avút
 cocón // la cînĉ ai după ... //

[Aceeși]

30 cîñēpa

[VIIa] cîñēpa / no! // s-ō-arát / s-o sǎmǎnát / dac-o fo coǎptă / un^u jîn^u
 s-o copț ma^u naiñ^k/t'ě / ș-am cul'és-o // ș-am pús-o-n apă / o stat cît-o
 35 săptămîná / aprǎpe și dóo săptămîñ // și znóp¹⁵/ așá făĉám / znop // și o
 spălám / ș-ō-aduĉēfám acásă / ș-o puñém la soó^urie // și să uscá // ș-ápō^j /
 cēieláltă jār o culîejēm / măi înapō^j ca ș-amú / pă la sîntă-mǎrîñē // o

culjejem / al dójlea oará¹⁶/ ácejaláltă / și o tocám / o uscám / ș-o tocám
așe cũ ...mélița¹⁶/

[VIIb] să denumeá mǎlița //

[VIIa] nú / nú mélița / sǎmínța dint-eé /

[VIIb] ă! sǎmínța da /

[VIIa] o tocám / mîn [k] s-avém járă d'ě sǎmǎnát pǎ áltu an //

[VIIb] înt-acél a dójle /

[VIIa] da / dint-al dójlea // ș-ápăi o puńém ș-acéja // și sǎ ū [k] topé /

cum scán noj / sǎ topéă în apă // ș-o spălám / ș-o-aducám acásă /

ș-o-n^k/t'ind'ám / ș-áp-o meliám // dac-am meliát-o / o fos hrebíncă /

ș-áp-am trăs-o pǎ hrebíncă / ioj! /

[VIIb] cît lúclu o trebuíť /

[VIIa] am trăs-o pǎ hrebíncă / și dac-am trăs-o pǎ hrebíncă / am făcút
d'int'-eé / ș-am făcút căjer / ší fús / ș-am tors //

[VIIb] făcút áťă //

[VIIa] dá / áť-am făcút d'int'-eé //

[VIIb] áťă sǎ tǔťăsă //

[VIIa] dá / áťă // și dup-acéjě / am pus ^k/t'ará dint'-eé // am pus

^k/t'ará / ș-am țăsút / ș-am făcút cămés // c-acúma n-o fos

[VIIb] an cusút cămés cu mîna //

[VIIa] cu mîn-am cusút / tǎťă nópt'ě šid'ám ... / nu jerá velón / núma
lǎmpǎ // šid'ám și cusám dac-am vrú purtá cămés // dacă nú / n-ăi avút //

[VIIb] și făcă și mîndre cămés / ští cu flurí /

[VIIa] făcă mîndre /

[VIIb] p-aiíc la fiét'ě / că mereái la joc // tǎ d'ě mîná / și-n tǎťă
sǎptǎmîna o dát-o spălát-o // núma ...

[VIIa] sūmnǎ cumpǎ [k] cușă zîcă la noj / nǔ ! pǎ cămése / acéle
l'ě cumpǎrá dim magazín // nǔ! / ș-așá o fost gríeu //

[Bătrânele nu aveau și "zadii"]

[VIIa] la noj ší zádij / s-o făcút

[VIIb] și zádij

[VIIa] și la noj / s-o făcút /

[VIIb] d'i línă //

[VIIa] da d'ě línă // nǔ! / ș-ápăi dint-acé n-ă făcú nóō cămés și la
oámeń / cum spuńá gáki //

[VIIb] și cămése //

[VIIa] ší la om // nǔ!

[VIIb] și opínči / jerǎ / ští obd'él'ě d'ě línă /

[Cânepa când o dădeai prin "hrebincă", ieșea toată de un fel?]

[VIIa] jerǎ un fel mai bun / trij fiélurí jerǎ // trij fél'urí // fujóř / trăsúrí
/ cîľ /

5

10

15

20

25

30

35

40

[VIIb] ší cîlț // cîlțî mai răi ȧerá /

[VIIa] așá sǎ denumeǎ nq ! // cum vǎ spun cum ȧerá //

[Și ce se făcea din fiecare?]

[VIIa] d'in_î cîlț sǎ făcǎ l'ipid'euǎ /

[VIIb] d'ě durmít /

[VIIa] d'ě durmít //

[VIIb] mai grȧós //

[VIIa] ǎi ! // d'in_fuȧór / din trǎsúrǐ / torċċám d'ě ... cǎmǎșǐ //

[Fuiorul era de urzit?]

[VIIa] d'ě tor [k] da / da / d'ě urzít /

[VIIb] d'ě urzít / ší d'ě bǎtǎtúrǎ //

[VIIa] nq! da cumpǎrám ší dim_mǎgǎzín / bumbác

[VIIb] bumbác / care ȧerá módru a fáċe // núma

[VIIa] ș-ápǎi ... puńém un ħir d'ě bumbác / un ħir d'ě bumbác /

15 ș-únu d'-acéla // c-așá s-o făcút // un ħir d'ě bumbác puńám la k/t'árǎ /

ș-únu d'ě tort / ș-ápóȧ am / cu bumbác am ȧǎsút /

[VIIb] da cînd aȧ făcút ... / cînd aȧ făcúċ cǎmǎșa așé a ta / bumbác aȧ
pus d'ě urzǎlǎ / și bumbǎș d'ě bǎtǎtúrǎ /

[VIIa] fǎrǎ cínǎpǎ /

20 [VIIb] sǎ sȧǎ táre frumósǎ / fǎrǎ cínǎpǎ /

[VIIa] fǎrǎ cínǎpǎ /

[VIIb] fǎr-acéċ / cumpǎrám dim_bȧold // sǎ zċċǎ atúnċ //

[VIIa] amú-ȧ mai bínǎ / amú-ȧ mai bínǎ / c-amú

[VIIb] dim_magazín nq! // [...]

25 [VIIa] t'-aȧ gǎtát [r] t'-aȧ gǎtát d'ě tōrs / s-o zo[lit]

[VIIb] l'ċ-aȧ zolít / lȧ-aȧ spǎlát o dátǎ /

[VIIa] l'ċ-aȧ zolít / și l'ċ-aȧ spǎlát d'ě triȧ orǐ sǎ ħȧǎ frumósǎ // l'ċ-aȧ

spǎlát / ș-apóȧ s-o urzít / k/t'ára / ș-ápǎ aȧ avút așǎ stǎtivǐ / ș-ápǎi int-acéċ'ċa

s-o pūs / ș-aȧ ħȧvǎlít-o pǎ_ȧ_sul ȧerá / ș-o-ȧvǎċám pǎ sul / ș-ápǎi ȧerǎ ħǎ /

30 așǎ sǎ zċċǎ / și spǎtǎ // ș-ápóȧ ma naiħt'ě pħn ħǎ / și dup-acéċċ pħn_spǎtǎ /

ș-áp-am l'ěgát-o / ș-ápóȧ am ȧǎsút //

[VIIb] am ħċċepút a ȧǎsǎ //

[La capăt cum făceai?]

[VIIa] l'ěgǎ //

35 [VIIb] l'egám cu áȧǎ

[VIIa] o l'egǎ și puńám ni ! la súl / o bótǎ

[VIIb] uȧ_fușt'él /

[VIIa] uȧ_fușt'él // ș-ápǎ tǎt o l'ěgám / ș-amú ȧerá d'ěpárt'ě // și ȧerá

ponós / ș-ápċ cǎlcám pǎ ponós / ș-așá ȧǎsám //

40 [Ca sǎ slobozi sulul?]

- [VIIa] cǔm sǎ nú / ǵerǎ // bótǎ și slobozǎ / ǵe sǔlu / cǐn no!
- [VIIb] potihǵe / și-n k't'ind'ǵicǎ / cu-acǵel'ǵe-nk't'ind'ǵi / și-n sul ǵerǎ
bǵótǎ / no! / și sǎ poț a nǎpustǐ / sǎ nu-ț ǵasǎ // și p-ǵiǵic cǔ ... cǔ ... cu
potihǵe / puǵeǵ ǵiǵicǎ ǵǎr erǎ sul / ș-ǵn vǐnt'ǵi / ș-ǵiǵic bǎǵǵi acǵe-ntind'ǵe /
ș-ǵiǵic ǵerǎ
- [VIIa] ǵǎurǐt
- [VIIb] ǵǎurǎ / și bǎǵǵi / și-nk't'ind'ǵi / ș-apóǵ ... cǐd d'ǵe-nk't'ǐnsǎ-ț
fǎcǵi mai [e] mǐndrǎ /
- [VIIa] mai mǐndrǎ pǐnza / [...]
- [Cum era vergeaua fǎcutǎ?]
- ǵerǎ-șǎ nǐnca! / lǔnǵǎ / ș-avǵ ǵn cǎpǎd dóuǵ cuǵúțǎ / ǵerǎ așǎ lúnǵǎ /
ș-aveǎ-ǵ cǎpǎt / și-nt-un áltu cǎpǎt / dóǵ cuǵúțǎ // ș-o bǎǵám așǎ-m
pǐndǎ / ǵ
- [VIIb] ș-ǵiǵic ǵǎrǎ ǵerǎ așǎ nǐnca ni! / și ǵǎrǎ sǎ bǎǵǎ ǵn cuǵ pǐnt-eǵ / ca
cum s-o poț ǐnk't'ǐnd'ǵe sǎ nu strǐnǵǎ spǎta /
- [VIIa] sǎ sǎ rǔmpǎ /
- [VIIb] jǐb // cǎ sǎ strǐnǵe / ǵi nu put'ǵi sǎ fǎc pǐnza // no! ǵo-z
d'-ǵutóru ǵeǵ / cǎ ǵe no!
- [Lasǎ cǎ te ǐntrebǎm și pe dumneata.]
- [VIIb] [!] ǵo știǵ cǎ pǎmǐnǵe mi-ț ǐntrǐebǎ ǵe n-oǵ ști [!] [...]¹⁷
- [Dupǎ ce o ǐnvǎleai pǎnza, ǐncepeai a țese. Când ǵǎtai de țesut cum
fǎceai ca sǎ nu se destrame?]
- [VIIa] o cosám ǵn cǎpǎt / cǎ pǎ mǎrzǐnǵe nu s-o d'ǵstrǎmǎ / núma-ǵ
cǎpǎt / dacǎ-ǵ ǵǎtǎtǎ / am pus dóǵzǎj d'ǵ rǐǵi cuǵ zǐcám nǵóǵ /
- [De ce?]
- d'ǵ rǐǵi /
- [VIIb] métǎrǐ / ca și métǎr
- [VIIa] nú-ǵ métǎr / da zǐcǎn rǐǵi / la noi sǎ zǐcǵeǵa // puǵeám trǐzǎc /
cǐn cǔm // ǵn cǎpǐt'ǵe sǎ cosǵ / da bat [k] sǎ tǎǵe / d'ǵ zǎcǵe no! / sǎ tǎǵǎ pǐnza
/ ș-ap-ō zol'ǵám / cuǵ sǎ zǐcǎ d'ǵmúlt / nǵ! ǵ zol'ǵem / ǵi o prǎnicám /
- [Ce?]
- o prǎnicám / no! așǎ
- [VIIb] la bǎscǎu¹⁸ / dam cu pranǐcu-nt-eǵ /
- [VIIa] dá dǎ // ș-apóǵ ... croǵám ... d'ǵ cǎmés // d'ǵ mǐnǵeș cǐd d'ǵ
lung mǎsurǎ // dǵ-ǵiǵic mǎsurám / ǵn spát'ǵe // tǎt mǎsurám ǵi / cǎmése sǎ
- fǎcǎ pǐn-ǵiǵic¹⁹ // dǵ-ǵiǵic ǵn ǵhos ... cumpǎrám d'ǐn mǎǵǎzǐn /
- [VIIb] mai supțǐrǐǵcǎ /
- [VIIa] mai supțǐrǐǵcǎ // no! // c-aș-o trǐbuǐt c-atún n-o fos nǐc kǐlót /
cum sǎ zǐcǵeǵa // n-o foz d'ǵfǵeǵi / cu pt'ǐcǵrel'ǵ ǵuǵl'ǵ-am ǐmblát //
- [VIIb] ș-cu-opǐnc /

5

10

15

20

25

30

35

40

[VIIa] ș-cu-opînc / am îmblát / și cum s-o ińít // ınt-o vręeme n-am
avút nîj_d'in ĉe sǎ nĕ făĉem nŭ plát'ě saŭ sŭmnǎ / da n-ŏ_fòst / că_purtá
d'-aǎsta ĉe ȝăsǎm / făĉá [e] puńá fárbǎ ș-ŏ-frǎnșîl'ě / și făĉǎá ...

5 [VIIb] pe sŭmnǎ ni!
[Ce fel de "fárbǎ"?]
[VIIa] náǵrǎ / no! /
[VIIb] ńǵáǵrǎ
[VIIa] ńǵáǵrǎ da cum! //
["Fǎrbuia" și de-astea de ...]

10 [VIIb] dim_pîńza ĉǵ-an_ȝăsút noj /
[VIIa] dim_pîńz-aĉĉĕ // și n-am făcút așa ni! ca și lŭpcǎ // că no fo
mod //

15 ["lupca" ce era ?]
[VIIb] fústa // [...]
[Portul mai de demult cum era? Cum se îmbrăcau mama dumitale,
tata dumitale.]

[VIIa] sǎ-mbrǎcǎ așjǎ // făĉǎá / ȝerǎ cu căml'ěș / făĉǎám / la áłta
t' / kǎrá d'ě línǎ // no! d'ě línǎ / torĉǎám / urzǎlá // și-ȝ făĉǎám ĉŏriĉ la ŭámiń
/ și l'ĕcriĉ // și ǵǎtǎn // cu_ńzîĉán_nŭoj // nóŭŏ nĕ făĉám núma l'ĕcriĉ_și
20 ǵǎtǎn // nóŭǎ // no! ȝăsǎ/ĕm / tund'á ōjil'ě / după ĉe l'ĕ-aj tuńș
[VIIb] d'ě línǎ /
[VIIa] d'ě línǎ / l'ě opǎrǎám lína / zîĉám c-o púnĕ ŭncróp pǎ ĕĕ / și
sǎ [e] spǎlá / și mereám ș-o spǎlám // ș-o torĉǎám / și făĉǎám //
["Zadiile" ce culori aveau?]

25 [VIIa] zádii l'ě_ȝerǎ cu róșu / și cŭ gálběn / și cu ńĕgru //
[În toate satele erau aceleași culori la zadii sau fiecare sat avea ...]
[VIIa, VIIb] dǎrá / dǎrá //
[VIIb] așǎ_ȝerǎ //
[Și negru cu portocaliu?]

30 [VIIb] nŏ! și cu d'ě áltu fĕl'ĭ / cu d'ın tă_fĕl'ĭ_u / care cum după
tîńĕrǎǵǎ // ș'ıj //
[Bǎtrǎnele cum purtau?]
cu ńĕǵrĕ //

35 [VIIa] bǎtrínil'ě cu ńĕgre ș-cu róșu /
[VIIb] cu róșu //
[Și tinerele?]
[VIIb] cu gálbǎ_și cu rozosín / cu róșu / care cum / care l'ĭ sǎ plăĉǎá
mai mîndre / că sǎ hîjĕ //

40 [Cămeșă cum era cusută?]
[VIIa] la ŭŏm? /

[La femeie.]	
[VIIa] la feméēē / aḷ făcú p-áiĭcica fl̥or̥ / cu-átǎ rósĭje / gálbîná //	
c-aş-o fo ^s //	
[VIIb] d'ě tă fel̥ju	
[VIIa] d'ě tă fel̥j / -u făcĕáḷ // şĭ mĭnĕcă o făcĕá pîn-aiĭc ²⁰ / aiĭc éără	5
s-o-ŋcreŭt̥ aşē cu-ácu /	
[VIIb] şi éără puńǎḷ pǎ	
[VIIa] şi ĵǎrá p-áiĭcica ...aḷ făcút cu fl̥or̥ aşá / aḷ tras trāsúrǎ // zĭcām	
noj // trǎjĕáḷ // no! şĭ aşà s-o făcút //	
[Pe lângă flori nu ...]	10
frĭndic̥i //	
[Şi şi la mânecă?]	
şĭ la mĭnĕcă / da //	
[Şi aici, la gât, cum o prindeai?]	
n-o-am prins nimíc / aiĭcica no! // núma [ε] um_píc // ş-a făcú kot̥or̥	15
// aşá frumuásǎ / rós'-or̥ vĕerz /	
[Cum erau "cheotorile"?]	
ór̥i rósu	
[Din ce?]	
din áţǎ / dim_măgázĭn //	20
[VIIb] din áţǎ rós-or̥ vérd'ě //	
[VIIa] dim_magazĭn cumpărát //	
[VIIb] aḷ_ţásút aşá cu žĕžet'el'ě n-am ştiút a	
[VIIa] aşá l'ě ţásá //	
[Ţesut cu ce?]	25
[VIIb] cu žĕžet'il'ě / l'ě ştiĵám aşá / aveám pǎ tăţĭ žĕži't'ě / şi ştiĵám a	
l'ě trĕĕcă	
[VIIa] ş-atĭta d'ě mĭndre sǎ făcă	
[VIIb] cà şĭ t'ǎra / cum az_zis dumavóstǎ / ţásǎ/ě ápǎ ...	
[Aveaţi brâu, cu ce vă încingeaţi?]	30
[VIIa] nū / nu // noḷ n-am avú [k] î lǎ zád'ě s-o făcút brĭu	
[VIIb] dá_dǎ //	
[VIIa] da la sŭmnǎ / cum zĭs/ĕxám n_oḷ / merĕám la sǎbojĭǎ / şi	
cosám sŭmna	
[VIIb] şi diḷ_sŭmnǎ făcĕ aşá	35
[VIIa] şi d'in sŭmnǎ făcĕá bájer / cum zĭs/ĕxám noḷ / şi ně l'ěgám //	
[Tot din ea.]	
[VIIa] tō_din_ēē //	
[Pe cap ce putrau fetele, femeile ... Toate la fel şi cele măritate şi	
cele nemăritate?]	40

și cêl'ě măritát'ě purtá [ε] șiríncă zícem noi // și iéșt'ě nēmăritát'ě //
 și fét'ěl'ě nū îmblá cu cápu ghol / [...]
 [Cosite le cum le prindea?]
 [VIIb] pă spát'ě /
 5 [VIIa] pă spát'ě //
 [Cum erau fetele pieptănate?]
 așá cum mă vez pă míně // ș-aveé dóđ cosítă cum zícet
 dumavóștă /
 [VIIb] dóđ pl'ětíturí /
 10 [VIIa] pă spát'ě /
 [VIIb] pă spát'ě /
 [VIIa] pl'ětíturí la noi /
 [VIIb] în trîi / așá ni! cum am făcut acéla²¹ / așá-n trii sã ... mopl'ět'ě /
 dóđ pl'ětíturí pa spát'ě / ș-așá sta / puńéé pl'eteánčă înc-așá róșîe // ștîi sã
 15 nū [...]
 [În picioare ce purtați?]
 opínč
 [VIIa] atúnč d'ěmúlt am purtát ș-opínč / da mai mult am purtát
 cízmiě //
 20 [Opincile cum erau făcute?]
 [VIIb] așá ni /-ncrějt'ě / ș-ajícica și cū [ε] curě/ăl'ě / păstă obd'ěl'ě //
 [VIIa] cînd aj avút ștrimfí / nu știų cum sã [ε] ápăi aveám obd'ěl'
 l'ě / [...]
 [Bărbații cum erau îmbrăcați?]
 25 [VIIb] păi așá cu cōăreč / cu l'ěcric //
 [VIIa] î járnā //
 [VIIb] járna /
 [VIIa] vára / gáki / d'ě cămేశă / ș-opínč și jei încăltăt așá //
 [Ce purtau vara?]
 30 [VIIa, VIIb] gáki // înc loc d'ě cūcur cum zícet dumavóștă / cūcurí jerá
 gáki //
 [VIIa] gáki / d'ím pînz-acéé c-am ășút // [...]
 [Și pe cap?]
 clóp /
 35 [Și iarna?]
 járna cújmă //
 [VIIb] d'ě mněl / ști / dacă tăeái mnélu / [...]
 [Da' la gât, femeile ce aveau?]
 [VIIa] am avút zgărdárí / n-aj avút? /
 40 [VIIb] avút /
 [VIIa] zgărdárí / jerá făcút-așá /

[VIIb] și zgărdă

[VIIa] um pic mai / nŭ túm-așà lat // și zgărdă pînă p-aiîci²² niŭca! //

[Aceleași]

nunta

[Știți cum se făcea nunta?]

5

[VIIb] ie șt'i mai bíně / iă ști mai bíně / 'áia [!] // noi n-om aġutá
amîndôo //

[Așa.]

nôj amîndôo h-om ajútá / că ce ștíie / ia-i mai bătrînoór-oljácă / ie
ști mai bíně

10

[VIIa] no! cum o fost? / îmblát-on fečór după tíhě / o ínít / l-ai îvoit /
o grăi cu părinți /

[VIIb] s-o-ntrîebát d'ě părint

[VIIa] și cu mîńe-o grăi / și cu părinți / și părinți dacă [e] io m-am
îuvoit / o zís părinți "t'ě-îuvojěști?" // "îuvojěsc" // și părinți s-ō-voit // și am
făcút șt'îmb / să zîčă // și h-am duš odátă /

15

[VIIb] ai dát mîna / ai mǎrs la sîmsovjét /

[VIIa] dá / da / da nú la pópa /

[VIIb] ori la pópa / atúnčî ²³

[VIIa] la pópa // am dát î mîna / am mǎrz la pópa ș-an_dad mîna / și
am stá trij săptămîń / o cîť! / mńírî //

20

[VIIb] t'ě-ai răspuns la besérică /

[VIIa] îm besérică d'ě tréj òrî //

[VIIb] d'ě trij ȝorî /

[VIIa] la besérică s-o răspuns nunta no! / cǎlína cu vǎšjî ō nŏ! //

25

[VIIb] dac-o știút lúme òríče d'ěspre-acěj doj mńírî / că nú-î táre
bíně iě / òspŭs // ca [k] că să nu să jějě / c-ȝ-avút iě álta drăġutǎ / saȝ au
fost îșsurát / no! da dup-acěȝ s-o dat răspunsurî îm besérică că pópa
zîčě-așá / că d'ícă să șt'ij čevá d'ěš [k] d'espre ajěști / nu tári bíně / nú-î
cúnunǎ // pȝópa / no! //

30

[Chiar așa, numai dacă o avut o drăġutǎ?]

șî / da / o șt'íut-o c-o ĵubít-o jib / și nŭ / nŭ / nu au îuvoit pópa / nu
j-o cununát / [...] să cŭlcă sára și pă d'imjńǎšǎ amú nu-î bíně / trimás acášǎ
// túma-ȝǎ noi s-o-ntîmplát ášta // [...]

35

[Și după ce dădeai mîna?]

[VIIa] apăi pã trîj sãptãmîń am fost ca și mînrî / și la trej sãptãmîń
am fãcú nũta // nũtã // apăi am fãcú mîncãre mũltã / d'ẽ ... tã fẽel'iu nõ!
cum sã fãce la o nũtã //

5

[Ce se făcea atunci?]

sã fãcẽã halușt'ẽ / cum zîcẽu nõi // sã fãcẽ cãrnẽ / cũ plãcînt'ẽ
d'ẽmũ/cã n-o fost atît'ẽ cum o fost

[VIIb] fãcẽã scovẽd/zã / cum plãcînt'ẽ așã pã l'ẽspid'ẽ //

[VIIa] șî pîna ... / șî'erã gãta nũta / și palińcã / [...]

10

[Când începea nunta?]

sã-ncepẽ nũta ...

[VIIb] d'ẽ la zẽ/ãcẽ // zîuã / orî jô [ia]

[În ce zi din sãptãmãnã începea nunta; cãnd începeau pregãtirile ...]

nõ! tãtã sãptãmîń-acẽe mereãu și kemãu /

15

[VIIa] kemãu // șî ẽerã așã // sã prẽgãt'ã // ẽerã nãm / j-aj poftît / cã
cîńẽ-o vrut õ inît / cîńẽ nũ ... n-õ inît / nõ! n-õ ... cum // șî ... sã fãcã nũta
núma mãrta / sîmbãta /

[VIIb] jôja /

[VIIa] și jũjã // îp_zî d'ẽ ... mñẽcure / lúnî / vińẽrî / nũ s-o fãcũt

20

nũtã șóhan / la nõi / nîc amú nu sã fãce /

[VIIb] niç àmú / șî nu sã fãce / núma care fũg //

[VIIa] núnú / nu vrîẽu / nõ! / nũ

[VIIb] nũ-j vójẽ /

[Câte zile ținea o nuntă?]

25

[VIIa] únã //

[O singurã zi.]

o [ẽ] prińs cãsú d'ẽ la zẽcã / cum zîcẽ / șî pîn-a dõg dî dimińãta s-o
spart // s -gãta //

[Și care erau obiceiurile, cãnd se făcea pita, tot, tot.]

30

[VIIa] píta sã fãcẽ cu vo dõg dî'ẽ-naĩnt'a // curîẽku sã fãcẽ sprã dîuã
nũntî /

[VIIb] cũ-o zî /

[VIIa] cũ-o zî núma //

[VIIb] sprîẽ

35

[VIIa] nõ! așã sã fãcẽ //

[VIIb] zîuã nũntî //

[Și în ziua nunții ce obiceiuri erau?]

apã-ń zîuã nũntî ẽerã obiçẽu-așẽ // inẽ ... care cum inẽ / aduçẽ-n
nũtã / aduçẽ cã [= carne] nõ! /

[VIIa] pǎcǐnǐ cun zǐcǐen noj / d'ɪ tǎ fǐlɪu-adučǎ // sǐ-z dǎ / ʃɪ l-aj pus
dupǎ mǎsǎ / ʃ-o mǐncǎt / ʃ-o bǎuút //

[VIIb] ʃ-o stat pǐnǎ čǐ ...

[VIIa] ʃ-áp-o ínít ... čǐl'ǎ / cum sǎ zǐčǐ la noj // ʃ-áp-o jucǎt // tǎtǎ
nǐǎpt'a //

[VIIb] nó! ō pǐn-a mǐrǐe mǐrǐǎsa / la besǐricǎ / o jucǎt /

[VIIa] nó! pǐn-a mǐrǐe mǐrǐǎsa / da // la besǐricǎ ʃɪ t'-o cununǎt pǐópa
// ʃɪ ... d'ǎ la besǐricǎ /

[VIIb] s-o bǎgǎdupǎ mǎsǎ /

[VIIa] mǎsǎ / ʃ-ápǎj jucǎ jǐócu mǐrǐǐsǐ / cunǎ sǎ zǐčǐ a noj / s-o stǐnǐs
banǐ / ʃ-áp-o jucǎt

[VIIb] ō [ɛ] o jucǎt oɲ jǐoc / ʃɪ dupǎ jǐócu-ačǐla o čínǎt mǐrǐǎsa cu
mǐrǐl'ǎ / ʃɪ s-o duz la mǐrǐl'ǎ / s-o dus [r] o dús-o hǐǎt // nǐ-ǎǎǎ pǎj -
ǐǎmǐn-o molot'ít pǐnǎ dimǐnǎǎ / čǐ ...

[Cum ǐʃɪ ia mireasa ziua bunǎ de la pǎrǐnǐ?]

[VIIa] la noj n-o fost //

[Cum o primeʃte soacra pe mireasǎ? Aici nu este obiceiul sǎ-ʃɪ ia
iertare de la pǎrǐnǐ, de la fraǐnǐ?]

amú / amú // amú maj

[Da' cǎnd erai dumneata fatǎ ...]

nú / n-o foɹ d'-ačǐl'ǎ // s-o-nvoǐ / m-am ǐnvoǐt ǐo / s-o-nvoǐt el / ʃɪ
čǐ / ʃɪ pǎrǐnǐ luj m-o-nvoǐt / ʃɪ pǎrǐnǐ mǐǐj l-o-nvoǐt / ʃ-atít o fo / maj mǐlt
// da ǎǎǎ ca sǎ / n-ǒ fost //

[Era cu oǐngurǎ pereche de nǎnaʃi sau au fost maj multǐ?]

p-ačǐl'ǎ vrǐmurǐ o fo pót'ǎ vo pǎtru / d-amú poǎt'ǎ-s ʃɪ dóo sút'ǎ //
tǎǎ ǐs nǒnǎǎǐ //

[VIIb] tǎtǎ núnta-z nǎnǎǐ //

[VIIa] amú / cum ǐ-amú // da atúnǐ puǎt'ǎ-o fo pǎtru ...

[Cum se alegeau ǎʃtia patru nǎnaʃi?]

nó / pǎ-j-al'ǎǐ mǐrǐl'ǎ ʃɪ mǐrǐǎsa / dǎ a fost a mǐǐj dǐoj /²⁴

[VIIb] mǐrǐǎsa care ʃ-o kǐmǎt nǎnǎǐ

[VIIa] ʃ-a fost a luj doj / o fost a mǐǐj trij / ʃ-a luj trij // [...]

[VIIb] ǎj! jucǎ uɲ jǐoc / atúnč // ʃ-ápǎ merǐu / ʃɪ l'ǎ dau d'ǎ čínǎ / la
mǐrǐǎsǎ / ʃɪ la mǐrǐl'ǎ / cǎ sǎ dučǐ hǐǎd mǐrǐǎsa / d'-ǎcǎsǎ nó! // ʃɪ l'ǎ dau
d'ǎ mǐncǎt / ʃ-ápǐǐ sǎ dučǐ / nó! // sǎ sǎrutǎ cu mǎ-sa / cu tǎtǎ-sǎu
mǐrǐǎsa / ʃɪ sǎ dučǎu lǎ mǐrǐl'ǎ // ʃ-ápǎ jeǐ ʃt'i maj jucǎu pǐnǎ dimǐnǎǎ /
dimǐnǎt-aʃt'ǐptǎu ǐospǎǎtu / sǎ je mǐrǐl'ǎ / lǐnǎ mǐrǐl'ǎ dúpǎ pǎrǐnǐ //
dupǎ pǎrǐnǐ / ʃɪ-j dučǐǎu acólo la jeǐ / nó! // ʃ-acólo ǐǎrǎ sǎ

[VIIa] mǐrǐǎsa rǎmǐnǐ acólo la mǐrǐe /

5

10

15

20

25

30

35

[VIIb] mńí [k] da / mńíril'ě d'ě la mńírlě [k] d'ě lā jěł íně dup-ajěști /
 după táta jěł / și după máma jěł // și-ı dućéu acólo / ș-acólo să băgáu după
 măsă / și acólo no! să mǎlǎtujeu / să uítáu / șid'ěu mńirǎsa după mǎsǎ cu
 jěł / cu pǎrínți-ntrě pǎrínț / șid'ě după mǎsǎ / ș-ápóı atúnċ să ló cúnúná
 5 d'ıń cǎp // dúpǎ ċiě o sosít pǎrínț // nọ! // dúpǎ ċ-o jěł d'ě după
 mǎs-/ápóı loau cunúna ... hǎt //
 [Steag se făcea la nuntǎ?]
 [VIIa] făcě
 [VIIb] sǎ făcě
 10 [Cine face steagul, cum arată; fetele care însoțesc mireasa cum se
 numesc ...]
 [VIIa] nǔ sǎ-ńsoțáz la nọ! //
 [Nici înainte?]
 nǔ! st'águ s-o făcút așě / o fost ǒ / o bótǎ / așě lúnǵǎ / și tǎ s-o făcút
 15 o șirínǵǎ / s-o ńpǎ pǎstǎ jěł / și s-o tǎpus plántiċe-așě cuńsǎ zícě la nọ! /
 st'egáriu il ńíně / și ńerǎ feméjě cárłě il cǔosǎ //
 [VIIb] lcosě //
 [VIIa] și-ı cǐntǎ atúnċ /
 [Cum?]
 20 ǎp-amú cǐnt'ěcu nu ńı-oı spúně / că nu știı cǐntǎ / [!] // cǐntǎ / hóre /
 nọ! ca și cǐ
 [VIIb] hóreǎ st'águluı //
 [VIIa] a st'águluı / nọ! sǎ cǐntǎ // nọ! / și
 [VIIb] [ε] ńerǎ ší uǒm // nu știı vez und'-am fǒ / ǎ fo cocónǎ // un om
 25 bătrń // cǐntǎ a st'águluı / "la cusútu st'águluı // plńje máma mńíreluı"/
 zícě [!] // da ıǒ-atíta știı
 [VIIa] și "la cusútū cunuńıı / plńje máma mirǎsı"// no! p-aċěl'ě ńerǎ
 [VIIb] cıńsǎ cosě ști cunúna-ńcap lǎ ...
 [VIIa] ș-ápǎ dacǎ s-o gǎtǎ / l-o scuturǎ / "gǎta-ı st'águ d'ě cusút" / [ε]
 30 [VIIb] "și n-oı hı feċór mai mult"
 [VIIa] "mai mult" no așě /
 [VIIb] ș-atúnċ o zıs ċet'ěra / ș-o jěł d'ıńcǎșǎ / ș-s-o duz la besěricǎ /
 la cunuńıjě / nọ! //

[Aceleași]

35

pínt'ě

múnťěle ċéla / ǎla-ı beșícura // acól-o trăı pńt'ě //
 [Acolo? Știi vreo poveste despre Pinteǎ?]

- dac-o povestî pǎrînjî //
- [Ce ai auzit așa, ca poveste?]
- bába nǔq! / pi pînt'ě / i mormîntu oî! acólo ni! la ... síget //
- síget
- [La Baia Mare.]
- la bága máre acólo ni! //
- [la, povestește-ne.]
- ápěj acólo jésě [= este] / cum să zîce pjěst'ěrě / jése hornóju lui / pǐ
- pǎ la hornóju am îmblát / am fo pǎ clásu zě/ăcǎ // ș-am mǎrs tăt băet / și să
- sǎpǎm / să ni întrăm acólo / să vidém und'ě într-acoló // i-afúnd //
- [Și?]
- pǎ n-am întrát / n-am t'ěmút a întrá // nǔ o zís cǎ / pǎrînjî d'ě d'ěmút
- / bǎbel'ě / or strábabel'ě / pǎ-o-z-cǎ [= apăi o zís cǎ] d'ě la opínc⁽²⁵⁾ / nǔ!
- ș-áp-o ǐs cǎ nǎpust'ě / o-ǐs cǎ-ǐ afúndǎ / hǎt afúndǎ // pěj o fo oǔmeńi-
- ńěúntru / ǔsǎpát acólo / să gǎsǎscǎ áor // pi n-o gǎsǐnime nímíc //
- [...]
- nǔ-ășé copíl /ășé c-aiésta²⁶ / să poǔt'ě băgǎ / șǐ să poátě nǎpustí
- acólo //
- [Da!]
- pěj číně / číní / číní și če-ǐ acólo! // grejós [!]
- [N-a intrat nimeni niciodată.]
- nú d-ápěj árē táre máre t'/kág-acólo // órǐcě baj gúm-orǐcě
- sǎ-árd-acólo nū să stǐnje hǎt //
- [Ce are acolo?]
- kágǎ //
- ["Chiagǎ"?]
- t'ágǎ //
- [...]
- [Ce v-a povestit mama?]
- báb-acólo care-o trăiit acólǔ / bába mé / cum povest'ěá / d'ě-álea
- bǎtríně / pǎ jo stǐju o fo drǐpt orǐ n-o fo drǐpt //
- [Numa să ne spuneți ce v-a spus ea.]
- ápěj ję / nǔ! če n-o spus // o zís c-o fo ǔdrǐcě om / táre máre nǔ /
- uręǎș / zǐčǎ // ș-îmblá la [ε] romǎnǐjě / ș-îmblá șî-ncó la noi //
- [Ce făcea?]
- řǎu la ómeń nu făčě // núma la bogǎt // tǔn d'ě l'jěmn o-s [= zis] c-o
- fo [k] făčǎ / p-ǎič orǐcě tun / o-avút // d'ě cǎrpǎn // lǐemn d'ě cǎrpǎn // pǎ
- jo ǐn sǎma če n-o povestí d'ěmút / o fo bába / cǐt o trăií bába / o avú-
- nǔozǎșinǔo d'ě ǎj // ǔs c-o fo ǐnǎlǐt / pést'ě dǔǔ métre / dǔǔ métre și
- jumǎtát'ě o fo ómeńi //
- ómu //
- [Așa mare.]

șîmblă / șî o murît în romăniîșă // la ôrîce cumî ... / ȡ-avút ȡrîcê
drêgútă //

[Cum a murit?]

5 păî l-o-mpușcăt / îel ȡ-avú cojóc d'ě fîer // și cînd o sărît gárdu /
atúnĉ l-a ... l-a omăřît //

[Așa se zicea.]

păî nu știu ĉe / c-o-s_că cojóc d'ě ĥer ȡ-avút / d'ě bądóc // nŭ șt'u
ĉe-ȡ-avút / ĉe n-avú / dă mormîntu iêș't'ě // la romîniîșă //

[El aici avea ...]

10 pi ș-aiîĉ-avé / cum zîĉe pșêșterē //

vlad iîón a lu văsîî
trîîjdòî d'-ai

amú-î grieu a fa o căsă

[Care este tot lucrul la tâmplărie?]

15 îej rozmîru úși / dȡo métre / dȡo métre pátruzăĉ / șî la dȡo métre
trêzăĉ / d'ě náltă // ș [ε] cŭm o îej rozmîru / tai scîndur'l'ě / [ε] ô ... d'eluiéj-
mîndrŭ / șî sî-șsámh // tăt t'pă ... matemática //

[Cu ce le "gheluești"?]

20 iêșă g'elăî / dim_mîná / [K] din řelectrîca / că ší ióî [k] iȡ am
stănȡcŭ-acéla // să d'ěluiéj // scîndura / și pi ... tăt îî

[Aceasta este făcută dintr-o singură scândură?]

pș-acéġă scîndură-î făcútă i únă / nȡ únă // ásta-î únă²⁷ / ș-ápě/ăî
acólo d'înjîoz iără [ε] cum îs crăpát'e // nú d-amú să fag_dim_frásîŭ la noi
// úșî d'i frásî //

25 [Mai tari.]

mai tarî și mai fru [ε] mai frumȡsă // ș-amú să loguiéz_la noi // [...]

[Înainte oamenii au avut tot așa case mari?]

dă / n-o fȡ-ășă d'ě mări / d'ě amú să strojěsc / [...]

[Știi cum se face o casă?]

30 d'ě l'emn nŭ ștîŭ // táta o fȡ máîstăr d'ě l'emn // știŭ fáĉe căsă // iȡ
mń-am_făcút-o-ȡcȡlo // d'ě tiêglă //

[Cum se face o casă?]

35 di pí cum! / faș_proġctu / d'ę-amú t'ě iej / t'ě uiz_la o căsă / la álta /
cum îî prăġctu // săpî / amú únd'ě-î pămîntu cum îî / aiîĉi-î pămîntu mai
vîrtȡȡs // sáb_mai puîŭ / ĉîŭză / řępt'ězăî d'ě řentimétrî îm_pămînt //

cõrñě / d'-um_métăř // ři zălivéz^c / țămént // șútăř // pilúje // ři zăliváz / ři-ñ_sus / říturĭ / să_rădícă / fundámentu // múru // ři pă_mur să clăd'ě apóĭ // țięgla // trăbă văr / pisóc // ř-om_pig_d'ě țămént // ři dăĭ ... cît ĩ țrăba-ñ_sus // d'ě dõo métri / ři cît ĩ sóbil'ě-așă // dõo métri ři șă [k] șępt'ězăc //

[Cam așa are. ři pe urmă partea de deasupra cum o faci?]

5

păĭ pui sl'ínĭ / sl'ínĭ mărğ_păst'ě [ε] sóbă // pěj-ñ_sus járă să răd'ícă / să púně vírvu / córnĭ // pui řífa / l'ěțurĭ'ě ři / õ-acoperěșt' //

[Da' "slini" ce-nseamnă?]

peĭ slínĭ-aiěșt'i să [k] care mărğ cŭ l'émněĭ'ě-áșę / pă dõozăc // la dõozăc ĩz_d'ě grŭoș // nõ! peste su^t [k] bărdĭ // pĭ dip ĉe să cõsă scíndurĭ'ě?! // pódu pă ĉe // ři tăťĭs pus ĩñ_sl'ínĭ / ĉĭñ_sl'ínĭ ĩnt-o sóbă // tă_la òbzĭăc // ř-ápoĭ să bať_scíndurĭ'ě / ř-ápeĭ să șprățuiés / să ũng / múlt'ě problémĭ // pînă ĭ'ě gaț //

10

[Acoperișul din ce se face?]

acoperișu-ĭ řífa //

15

["Șifă", da.]

or_bădóc // ři cu badóc / ĩę ři cu řlífa // care cum pót'ě cu jébu // cît áre jeb // amú-ĭ da / amŭ-ĭ grięu a fa o căsă //

[Același]

fin

20

o fo músa / a cosĭ //

[A fost musai, da.]

păĭ_păřínĭ mñěĭ o ĩnút cît'ě dõozăĭ_d'ě óĭ / cît'ě trĭĭ_pàtrŭ mărĥă / bŭóĭ / fěĭ'_d'ě fěĭ' / o ĩnút / păřínĭ

[Cum era o zi de fân, de dimineață până seara?]

25

d'imińătă / păřínĭ ně sculă d'imińătă / la ĉĭńĉ / pînă nõpt'ę / d'ě d'imińătă cosăm pînă la zăčĉ / lă ũņsprădăčĉ // spăržĕ^m / ĩntorčĕm / ř-jără căpt'ĭť / fa căpt'ĭť // ř-așă_e veăța // o fo / d'ě pă d'ĭal //

[Cu ce l-aduceați fânul acasă?]

cu rúd'ěl'ě /

30

[Nu cu carul.]

nŭ / pěj cu căpt'ĭťă /

[Cu două rude, nu?]

dõo rúd'ě /

[Băgate sub ea.]

35

pîna lă oboróg //

[Și acolo?]

ȕpám ȕn oboróg / oboróc cuȕsă zȕce ...

[Cum arată "oborogul"?]

peȕ kȕ -ȕo-l am aȕȕci nil //

[Spune-mi cu vorbe.]

păȕ oborócu / șópru //

[Sub fân puneȕi ceva?]

puȕ scȕndurȕ //

[Și cum le pui?]

pȕ cum să zȕce // puȕ podláš // să púňě podláșu d'ed'ěsúpt / și să púňě fȕn //

[Fânuȕl ȕl aranjaȕi ȕntr-un fel sau ȕl aruncaȕi așă?]

da / pi să fáce / frùmłóš / tăȕ / să ȕntre mulȕ fȕn cum?! // nu núma l-oȕ ȕȕp-așě //

[Cum ȕl faci ca să ȕntre mult fân?]

pȕ să súĕ ȕnu-acólo / și tăȕ rȕtă bátușě // pă rȕn puȕ // pȕȕ'ě // tăȕ cȕt'e-o páłă / rȕn păȕ rȕnd //

[Același]

găȕina

[Să ne spui ce se face dintr-o găȕină. Da' de la ȕnceput, de când o prinzi ȕn curte, cum o taie ...]

na cum! // o prinȕ / a tăȕá n-o taȕ / că ... ȕo-s fȕt'ě milóșă // ȕo ... pȕna la fáta čĕa mai bătrȕná / amú fečȕlóru mai ... le táĕě // ȕȕ ... nú.pòt // pă cȕn văt că să zbát'ě-mȕ mȕná / ȕȕł ȕ-arúȕc hăt / nu pot [!] // à / și puȕ unȕrȕp / cum să spúne/-ápă să feárba / și ȕ-opăȕĕșȕ' / o ȕȕȕ d'im pȕňě // șiȕ dup-acĕĕa o crȕăpi / scoȕ d'int'eĕ čĕ nu-ȕ trábă / máȕăĕ-acĕĕe no! / [!] și ... apăȕ ves čĕ vreȕ să faj // dacă vreȕ să fač umȕbuĕȕón ȕ zámă / cu puȕ / șiȕ puȕ mȕrcuv / cālărábȕ / čĕápă / faj láșt'ě / d'ě cásă / ȕo ... núma d'-acĕĕa-mȕ plac / ȕo àlčevá nú / nu-mȕ pláčĕ-ȕȕđámă // no! / și pă ȕȕ orȕ o frȕș cu smȕntȕná / łóȕȕ po s-o friȕ așă nuȕ ... / nu știȕ cuȕsă vă spun / ...

[Spune cum se vorbește aici.]

no! o frȕș pă l'ěpȕd'ě / așă cum ĕa-ȕ ȕntrȕágă / po s-o friȕ / frumós / și s-o daȕ cu-ȕȕ / șiȕpipȕĕȕ / și poprȕg-așă s-o puȕ / pést'ě ĕȕ / și ... faj mȕȕđár d'ě aȕ / tăȕ la ȕȕ / și foárt'ě búna / nóč ĕě pláčĕ táre // fáčĕm așă // ápȕ să

maĵ fáčĕ ŝí ĩmplútă găĵına / no d'ĕ-acĕĕ-amù ... / viĕrd'ĕ ȳō ... ũmpli máĵu / ŝi ficátu cuĵ_să spúnĕ / ŝi ĩnima / aŝă / ŝi rĩnza / tát'ĕ sǎ ... dimícă mǎrúnt / ŝi sǎ frig ĩn ĉĕápă / cu untúrá / ŝi i mod fácút fárŝu ŝí cu riŝcǎŝ / cŭ_ŕjéz / ŝi orĭ saŷ cu pínĕ // pínĕ care-ĵ búná / ál bă / o puĵ d'-amȳóĵ / ŝi ... ĕĵa sǎ tát'ĕ frĩpt'ĕ / ĉe-z dinúntu / dĩnt'-acĕl'ĕ le frijĵ / ŝi l'ĕ mĕst'ĕŝ cu pĩna acĕĵa / ŝi-ĵ faĉ un_fel d'ĕ fars // ŝ-o ũmpli / ŝ-o cȳoŝĭ / nu-ĵ faĉ máre tăĵetúra / cĩn o vreĵ s-o ũmple // ŝĵ-o cos / ŝ-o ŝĕrbĵ cu tótu //

5

Ijúda baránova
pátruďăĉ [de ani]

lášť'il'ĕ

10

lášť'il'ĕ?! / pă ĵo láŝtil'ĕ-m_plac núma d'ĕ cásă / sǎ l'ĕ fac sĩngurǎ // de-ajĕŝte cumpǎráť'ĕ nu-m_plac niĉodátă // ĭ ... zámă //

[Cum le faci?]

nô! ôm_pig_d'ĕ fǎrĩná / ŝi toĉ un ou / dóȳă / ŝi l'ĕ [k] um_pig_d'ĕ ápă napóŝti / ŝ-o frǎmĩnt / o căĉelujĕŝti / sǎ úscă d'-abd'á / o taj / ŝi gáta // láŝť'ĕl'ĕ //

15

[Ce mai faceți din "fărină"?]

diĵ_fǎrĩná i mul_moď_d'-a fáčĕ // faĉ pínĕ / faĉ túrt'ĕ tajĕť'ĕ / faĉ ... mŭlt'ĕ / pǎncove / scóverďi / d'ĕ tă_félĵu faj_diĵ_fǎrĩná // cĩnd o aĵ //

[Să ne spui cum se fac pita, pancovelé ...]

20

nol pĩta cum sǎ fáĉe?! // ĵeĵ fǎrĩná / o ĉĕernĵ frumós / o sarĵ / ŝi cȳ-ápă căldúťă / nŭ sǎ fáĉe cu řăĉă // ŝi-ĵ faĉ um_pig_d'ĕ drójd'-acólo/-n ápă căldúťă i d'ĕŝfáĉ aŝĕ ŝi / drojdĵ / ŝi sǎre / ŝi gáta // ĵáŝť'ĕ ĉĩńĕ-ĵ pláčă pŭńe om_pig_d'ĕ margarĩná saŷ ĵuntúrá / că-ĵ ... / nol da mĩĵ nu-m_pláčă // d'-acĕĵa-ĵ fǎrmăĉqóŝă / la o zĩ după ĉe stĕĵe/-ĵ fǎrmăĉqóŝă // tátă sǎ tăřĩťă aŝă // ŝi mĩĵe nu-m_pláĉe sǎ pun d'ĕlóc ĩnt'ĕ-ĕĕ nimíc / núma drós / ŝi sǎreĵ // no! // ŝi pǎncovelĕ tot puĵ acólo / puĵ maĵ mŭlt'ĕ // puĵ um_pig_d'ĕ smĩntĩná / ŝi [ĕ] záhǎr / mńĕřĵe / ŝi niŝť'ĕ óȳō toĉ / ŝi ... droŝ_tăt / ŝi ũm_pig_d'ĕ sǎre / ŝi l'ĕ frǎmĩnt / dospǎŝc / dáĉă-ĵ dospĩť / l'ĕ căĉelujĕŝti / frumȳós / ŝi l'ĕ taj c-um_pahár / ŝi le laŝ um_pic sǎ stĕĵ / sǎ creáŝcă / ŝ-ápĵ l'ĕ frijĵ ĩn olóĵ / saŷ ĩn untúrá dáĉă nu aĵ // ĵél'ĕ ĉřĕŝc //

25

[Da' la_pita, înainte de a o băga la cuptor, ce-i faci ca să ...]

d-ápĕĵ o frǎmĩntǎm / ŝi dac-amŭ ĵĕ-ĵ ĉřĕŝcŭťă / gáta / atúnĉ o pǎvǎ-lujĩm pă mǎŝă / ŝ-o pŭńĕm frumós ĩn t'ĕpŝurĵ / ŝi-ĵ dǎm ... / o lǎŝăm_ĵ sǎ stǎĵĕ om_pic / sǎ ĉřǎŝcă //

35

[Cum adică o "păvăluți"?]

noi! pii pă másă / o păvăluim / așé Țō ... i făcem să ay o fórmă /
carevǎ / nó! așǎ rătúndǎ / și Țō púnēm să stǎe acólo / și să dospǎ [k] / să
creǎscǎ-n tǎpsǎ // púnǎ să fáce fǎocu-ȧ_cuptǎr / și púnǎ să árd'ě / je
5 crǎșt'ě // și dǎcǎ je fócu / normál / amú gát-atúnč /

[Când știi că-i gata ars cuptorul?]

pěj ... să vlǎd'ě pă vǎtrǎ // cînd ȧi ... focǎtǎ vǎtrǎ / d'ěstút / atúnč ...
sǎ trá / da / să tráje jǎrǎticu cǎtrǎ míně / și o bajǐ // [...]

[Cum se fac turtele tăiate?]

10 túrt'ěl'ě tăjǎt'ě?// pěj ... l'ě frǎmînt / ȧō ... jubǎsc ca să toc ȧou /
dǎo-ȧ aluǎtu-acéla / și l'ě fac amú cîd d'ě grǎoșǎ-m par mǐjě / că-ȧ bugét /
și l'ě las om_pic să să zvínk/t'ě / ș-ápoj o tău ... / o tău așǎ cúbiče / nú
marǐ /

[Tot în "oloi"?]

15 nó! / túrt'ěl'ě tăjét'e-acél'ě-s ca și cum ar si oȧ ... macarǎnǎ / cum
sǎ spúni la dnǎvoǎstǎ / nu știu //

[Cu ce se fac de obicei?]

pěj ... cū curǐék pǎrgǎluim / cuȧ să spúně la noi dǎrǎ / no! / l'ě vreǐ
fáce / l'ě mǎst'eč așǎ / și stau sîngurǎ l'ě fǎrbǐ așé / și l'ě unturǐez / cū
20 untúrǎ sau olóȧ amú cu če-s_plac / poșǎ ... / a mǎj cît'odátǎ / fečóru l'ě
ibd'ěšt'ě așǎ cu núcǎ mǎčinátǎ / și c-um_pig d'ě mǎjě // ȧs fótě búne // și
cu smîntínǎ-ȧ mul_dát'ě și / mai mǐlt'ě fǎlurǐ / cáre cu číně [k] cu če-ȧ
pláčǎ // [...] scovérđǐ tǎt să fac_ȧ / tǎt pă drojdǐ dospǐk/t'ě / droș și sǎmě / și
gǎta / dǎcǎ vreǐ să l'ě fac plǎčint'ě dospít'ě să sǐjě crǐescút'ě // și sȧ cǎre
25 l'ě ... pláčě să sǐjě dulčín / um_pig d'ě mǎjě púnim pă jǎl'ě / [...]

[Când nu aveai drojdie, ce puneai înainte, ca să dospească?]

ȧō ... nu șȧi cum să vă spun / da ȧō núma pă drójdǐ am făcút
tod'ayúna / dǎ ... d'ēmúl_dacǎ șȧi că-ȧ_zǐčě bǎbjǐ'ě că nō ... vre să
dospáyō / or_puǎt'ě n-ȧ avút drójdǐ așǎ mulț sau nó! / orǐ poát'ě n-ȧ avú
30 d'ěfélǐ / făcǎ om_pic d'ě ca și șcǐlob d'ě aluót // să spuǐe la noi / um_pi d'in
aluát mai rǎrút / ș-y lǎsǎ ... să dospǎa / șcǐlobu-acéla / aluǎtu-acéla / ȧl
făcǎ sǎra / și púnǎ di cǎtrǎ dimínǎȧ-l lǎsǎ // și dǐmínǎȧ pǎl să da ș-o
frǎmîntǎ tǎt / tǎtǎ fǎrín-acǎe / núma um_pic în mǐjlocu fǎrǐni să făčǎe /
alǎtu-acéla rǎrút // și d-apǎ să dospǎcǎ jǎl așé jǎsǎ ca și-acǎe / să dospǎǎ
35 / și dup-acǎe frǎmîntǎ tǎtǎ [r] tǎtǎ fǎrína / și dospǎ p-acéla fǎl / dǎcǎ nu
puǎ drójdǐ // ȧ alǎtu-acéla // și să zǐčě că pítǎ pă alǎt //

[Aceeși]

pěj ... pórcu cum / nq! / dacă-l-ej mic / grijěști / dacă vrei să crească / i dai mai bun um_pic a mîncă pîună um_pic mai sã ... i mai mărișuór // cît'j-um_pig_d'ě lápt'ě dacă vrei să s-facă bírě // șt ... țe-z, rămîrě d'i pă-ŋ_casă // il jîj // nq! / amú pă cîn îj mai mářě mănîncă și buráci / și òr'č'ě // și harbúș / șt / d'ě tă_č'ě'u // dácă-j máre / ápi noi d'ě crăčlún / îl ... tăjěm așé / naînt'ě d'ě crăčlún / ca să sîjě ... ŋ_casă // ŋtîjě il tájě bărbátu / tăt lucră cu jěl / să fac kîșt' / dint'-gél /

[Întâi ne spui cum îl taie, pe spinare sau pe burtă?]

pěj sôtu pă spinăre-l desfăčě așé / pă spinăre-l tájě //

[Ce-i scoate de obicei?]

dă_șt ... / noi scuô't'ě mătăł'ě / mai_intîj jă slăňna / lăturlj d'ě slăňna / pičmôri'el'ě / l'ě jă // șt păj scuô't'ě mătăł'ě / și al'ěje de-acólo / ficátu / máju / acéle / plômîrîil'ě / tăt'ě huc l'-al'ějě / și l'ě púně / hěrbem d'-o laturjě l'ě hěrbem // și să fac kîști d'int'-el'ě // coló înima / șt ... cárńě / șt mai țe să púně / să fáče șôit / și mûlt'ě să fac dim_porc //

["Șoit" cum se face?]

pî ... să pun_î ... căpu // să púně-a hěrbe îŋ_șôit // căpu pórcului_î sjerbi / șt înima întră-ntîj lîmbă / acél'ě tăt'ě l'ě ferbi / șt l'ě dimč'i mănuntóc / după țe-aj hert / și pu_aj / pipjérî / l'ě sarî / șt să ímpl'ě ... rîŋza / cum să vă spun / rîŋza pórcului / acéje să bel'ě / k-ęe/ă-j ca și un_strat / pă jé / țeă čě nú-j_bună / o bel'ěști frumós / șt ... o ímpli // ș-o coș / ș-ō h/sjerbi // după țe să sjerbă / ŋō pu_ p-on_fund / și pu_ grěotát'ě pă jěl să stăjě / șt-l [-și el] ... păj să prěsujé / iac-așé // după țe să răčě // vîrtuós / și pos_să-l táj-așé / i fuôrte bun / mîje-m_pláčă // ... să sîjě //

[Din mațe?]

din mătă fáčem kîști // și cîrnăt // din čéle-ŋgúst'ě / čél'ě strîmt'ě / să fac cîrnăt / și d'in čél'ě larj čě is / acél'ě să fac kîșt / cū rișcáš / să fac șt ... să hěrbe máju / și plômîrîel'ě / să mácină / și-j dai pipjérî / sáręà / și čímbră // așé jěste-un_felî d'ě burŋeán cáre tárě mirósă // și [e] rișcášu il_î ífli um_pic / ș-ápă l'ě měst'eč / rișcášu / și plômîrîi acél'ě tăte laoláltă / șt ... l'ě unturjézî / frijî um_pig_d'ě čěápă pást'ě jél'ě / șt ... ímpli așá / păj p-acél'ě l'ě hěrbi um_pic tăt cu mătă // sã ... nu să stríčă //

[Și cărnații?]

cîrnătî să demică pijęști d'ę la porc / că jo nu-m_plac pijęști / núma-ŋ_cîrnătî i pun / dip țe / i-z_mai sáčî // ca ásta cárńě // șt l'ě demč'i / jěste care_

ěběst'ě măčínát / păn ĩ maşínă / pă dint-ăsta nínca // şĩ sarĩ / şĩ pipjérĩ / şĩ àĩ
// şĩ ímpli máťăl'ě / l'ě spjél'ĩ frumós / l'ě cúřăt / prĩmu rĩnd / ş-ápěj l'ě spell
frumós / şĩ l'ě ímpli / şĩ l'ě puĩ la bud'ít // cĩrnătĩ //

[La ce-i pui?]

5 la bud'ít // să budięsc //

[Ce-i asta?]

la fum //

[Aveți special făcut?]

10 nóĩn-ăvĩem // aĩĩ la večĩna / ĩnt-ahăęa budĩm / cā áre cāsúcă mícă /
şĩ fũmu ĵęsă-mĩ pod // nu-ĩ făcút hurnój aşę d'ě ĵęşĩt / ca la noĩ // şĩ táre
mă-nťălĩęę cu ęă-n tăť áni // tăť n-am fõ pregătĩť cā să fáčem noĩ
buditõre-aşę s-õ-avém ... acásă /apăĩ ... nũ-ĩ čĩné // na-m máĩstăr [!]

[Și din picioare?]

15 pi pičõqřěl'ě l'ě laş care-ntrĩėjĩ / aşă / nõĩ ĩnd'eóbşť'ě l'ě lāsám
ĩntrĩėjĩ / şĩ l'ě sārĩám / şĩ l'ě púněm la fum / nq! d-apĩ dim pičõqřěl'ě dacă
vreĩ să faş čevá / tăť l'ě dimĩč / orĩ nu t'-ajũnj ĩn cĩrnătĩ şĩ dimĩč şĩ dim
pičĩórurĩ / nq! / da d'ěóbşťě àşá să pun núma budĩm // la noĩ pičõárel'ě //
nu să tájě //

[Din copite?]

20 nq // péčęa ĵě ... copĩť'ěl'ě mĩjě-mĩ plac să fač ĩ cum să zĩče pĩťtirĩ la
noĩ //

[Așa se spune.]

25 aşá să spun la noĩ / pĩťtirĩ // să pun a şjérbe / şĩ sarĩ / şĩ după čě-ĩ
hártă cárń-ačęę / čoláněl'-ačěl'ě bíńě / ş-amú să sĵě pũťried'ě d'ě hért'ě //
apój l'ě scos / şĩ l'ě puĩ ĩn ĩ blĩd'ě / şĩ tornĩ zám-ačęę / şĩ-ĩ dai um pig d'ě aĩ
/ şĩ pipjérĩ / şĩ-um pig d'ě poprĩgă pést'ě ĵél'ě / ĵél'ě să răčăs / să-nťăpeńěsc
şĩ / să mănĩncă // ráčĩ //

["Peștii" îi pui la cârnați?]

30 péşti dim porc / ĵõų ... sĵn cārĩě l'ě pláčă să rămĩjě péşť'ě-ę cásă / să
sĵě d'ě prõspătă / o bágă-ę frijid'ěr / să stájě prõspătă // da ĵo nũ-mĩ pláčă
dip čę táre-ĩ sĵč péşť'il'ě // [...]

[Da' cu grăsimea de pe mațe ce faceți?]

35 nól dacă nu-s ... sparjĩ máťěl'ě aşę nu áre níč un bāj / o po s-o frij cu
ęásta untúřă // da dacă aşá păĩ / să sparę máťăl'ě um pic / apăĩ ... áre loc să
pútă / şĩ nu [r] nu puĩ nĩmńłc // cā pót'ě o dac-o vreĩ s-o frijĩ / o frijĩ d'-a ...
d'ě kilín / la o párt'ę-o frijĩ / şĩ-ĩ búnă ... pāntru copĩĩ mič / cĩnd ĵz bolnávĩ /
cĩnd aũ fócurnĩ / ráčĩť / aşę táre-ĩ bun / s-o puĩ p-o gazétă / şĩ să-l ĩnťăşurnĩ ĩn
gazétă // tárĩ bíńě trájě fócurn'ě şĩ ... //

[Mai este o untură, unsoare la porc ...]

șerîncă // șerîncă // d'ě pă măță //

[Ce se face cu ea?]

păi să d'emică // îñ untúri // să topîeșt'ě // [...] untúra // la noi așé / i untúra d'ě pă măță / să spúně / no! / și untúra d'ě pă pînčit'ě ámu-ačéé / láture-àsta d'ě pă pînčet'ě / noi ... n-am ... slănina-î slănina mai_încă d'ě la spăt'ě /

5

[Slănina cum o preparați?]

slănina cum! / o sărăm / o sărăm / ș-o lăsăm pún-a dóya zî să să stuôrcă / ș-o púně la fum //

[Aceeși]

10

să zol'ě // cu čenúše

d'ěmúlt spuñě bába că să zol'ě // cu čenúše /

[Cum?]

care_erá hájíñě d'ěst'a jerá / nu jerá dj-aést'a / aést'ě dáră că l'ě púně a zolí / nu s-al'ějě nimíc d'ínt'ěl'ě / dă / jerá țăsut'ě / jerá ... d'-acél'ě cárę da / dîñ_cíněpă // tórturi d'-acél'ě carē ... o fō_tàrj // l'ě puñě d'ě sára pînă dimińáța d'ě-amó_îñ ... apă / ni! așá știu că povesteá bába / și deasupra puñě o cîrpă mai rě/ă / o rándă / și puñě čenúšă pă jé pă sě/ámñě-acólō / și turná órjče uñcroápe pésti_jél'ě acólo să stě/ăjě púnă dimińáța / ș-ápej_îo știu če făčá čenúš-acéé pînă dimińáța [!] / l'ě spalá síngură // noi n-ám apucá_d'-acél'ě //

15

20

[Da' la râu spală femeile rufele?]

cum să nu! // nú spală / da l'ě limpázăsc // l'ě limpězăsc // no! síñ_care-s aproópe d'ě apă / pej vára jēs la spalát / k'-ij drag să stă/ěe la apă / cu píčuárile-n apă //

25

[Aceeși]

[Murături]

[Ce ai pus acolo?]

porodíči //

["Porodici" sunt?]

30

porodíči / cu poprís_ / și čépe //

[Cum le-ai făcut?]

zîčě la noj // o frjéčl' / ŝi o laŝ mai um_pic să ŝárbă / pînă să-nd'ásă / ŝi_vez
c-amú-ŝi i bíhě // ŝ-o jeŝ hăt //

[Pe ce o pui?]

no! p-ôn táljă_aşă mai máre / ca sã ... p-on_vas mai máre //

[Cu ce o freci?]

no! jést'ě anumít ... aŝă /

[Cum se cheamă?]

totalău / tocán [k] ori cun_drácu să zî [l] // ... totalău //

5

mărfje jabléj
dóozăč [de ani]

10

hrěnzulă

[La cartofi cum se zice pe aici?]

hadabúrčl' //

[Ce mâncare ŝtii să faci din "hadaburci"?]

hrěnzulă //

[Cum se face?]

no! să curăţăŝc hadabúrčil'ě / ŝi l'ě spél'í / ŝi l'ě răzălujěŝt' / jést-aŝă
numít un_răzălău / ŝi l'ě răzălujěŝt' / ŝi l'ě sarí / puŝ pipiérí / óuă / graŝt'ór /
ŝi l'ě męjěŝt'ěč / ŝ-apóŝ l'ě coč pă l'ěŝpid'ęa //

[Ŝi din hribi ce se face?]

no! d'ě-ăŝt' ăa cum aţ mîncát ... la noj

[Astea cum se fac?]

aést'ě č- o fo ...

[Noi nu ŝtim să facem.]

[l] dă_nu ŝtít // aést'ě č-o fost cu óu / l'ě spjél'í / l'ě curuţăŝ / no cum!
/ ĩŝcū cŝolb / ŝi cu frúnză / dim_pădúrlě // l'ě curuţăŝ frumŝós / ŝi l'ě spjél'í
/ ŝi fačl'î ... hop d'ě óuă / baŝ óuă / ŝi-ĭ [k] mai_intl'í l'ě fac ĩn_fărínă
l'ě-ntoločěŝt' / ŝ-ápóŝ ŝou / ŝi l'ě coŝ_pă lěŝpedęa // ŝi jěst'ě la ált'ě care-o
fo frípt'ě³⁰ / l'ě diml'čl' / ŝi l'ě ŝjérbl' / ŝ-ápóŝ l'ě părgălujěŝt' ĩn untúra / cu
čřápă / ŝi popríğă rŝóŝă // ŝi să frig ŝi gáta //

[Ŝi sosul?]

no! jerá / ĩn untúra ŝi čřáp-acěę ŝi popríga / ŝi-ŝ puŝ groŝt'ór // ŝi sã
píčă ŝuŝ //

[Borcanele alea le-aŝi făcut pentru iarnă.]

dá /

35

[Știi să faci dintr-alea?]

așé cum-ûs aést'ëä?³¹/ pī dá / l'ě šĭerbĭ / šĭ l'ě šĭerbĭ în apă cu oțăt //
maj intĭi l'ě šĭerbĭ în apă / curátă / ș-ápóĭ în áltă apă puĭ oțăt / și l'ě šĭerbĭ
puĭĭn / și puĭ ... níšt'ě bóbe dě pipĭérĭ / și l'ě-ŋc'ŕĭšt' //

5

[Ce le faci?]

l'ě-ŋc'ŕĭštĭ // nú! lę-astúpĭ [!] // [...]

[Și se păstrează bine pe iarnă?]

no! cĭn cum l'ě nimerĭéș / nŭ-n tăt an // täre-s ... žĭngășă / cum să
zĭče la noĭ // dacă l'ě nimĭerĭéș bĭné l'ě pŭňe-a stă / dacă nŭ nŭ // pŭót'ě
òričé ... / orĭ pŭót'ě nu l'ě šĕrbĭ / b/pog'ět // šĭ ... nu stau // [...]

10

[Da' ciuperci uscate faceți?]

făc la nòĭ // noĭ n-ăm făcú că n-am [r] / n-am ĩmblát a hrĭbĭ așă d'ě ...
/ máma tă mére și ínĕ / jo sĭngură n-am pă čínĕ să las cocónu šĭ / ... da făc
/ l'ě pun a uscă / și să úscă / atĭ núma // ș-ápo jĭrna l'ě šĕrbĭ / și l'ě ...
părgălujést' // l'ě frijĭ //

15

[Ce nume au ciupercile?]

jĕšt'ě ... hrĭbă / jĕšt'ĕ // așă-j zĭc // așă să numĕ // jĭă // și jĕšt'ě cozářĭ
/ să numĕ / āšă šĭ holopĭncă // sĭndĭ ĩ ĩ zĭc čĭupĭercă // šĭ žĕd'it'ě așă /

[Cum?]

žĕd'it'ĕa //

20

[Da' cum arată fiecare. "Holopinca" cum e?]

holopĭncă-j cum ást-o fo cu oĭ / ĩntreágă // rotúndă // așă supĭřĭóćă
/ și rotúndă // hrĭba jĕstĕ-așĕ grĭóšă așĕ / ș-un clopút áre-așĕ tăt // rotúnt
păstĕ cóďă // šĭ cozářĭ-s [ɛ] ĩs așĕ / tăt cu clĭōp / da-j coăda lŭngă /
supĭřĭóćă // și žĕžĭt'it'ĭ ĩs așĕ ca un fel d'ě cĭorĭc așĕ / grĭos / šĭ supĭřĭéče /
[k] supĭřĭĕl'ě // așĕ // [...]

25

[Pe unde găsiți ciupercile?]

păm pădúreà //

[Ai fost vreodată la cules de ciuperci?]

fōst / am fost //

30

[Aceeși]

clóșcă

[Cum faceți să scoată găinile pui?]

ĭ ... pŭňēm óŭō / nŭ! dácă-j găĭnă d'-acĕę / că pă la noĭ să zĭčĕ
clóșcă // clóșcă // care scoót'ě puĭ // cĕ/ă ō ... d'-ásta orĭ cáre găĭnă nu stă

35

pă óŋǒ // núma clóșca // și puŋ óŋǎ / și ȷe stă tǎtǎ vréme pă ... pă ȷǎl'ě pînǎ
 [ε] la noȷ zíc că cločlěsc // și să fac puȷ / ápǎȷ ȷěs puȷ //

[Câte ouă puneți?]

noȷ! číně cum să-ndŭrǎ / čít'ě áre / cáť'ě vrleu // zǎ/ǎčǎ čínšprǎ
 dǒozǎș čít'ě //

[Trebuie alese ouăle?]

[ε] trábǎ să síŋǎ prŋǒspit'ě / crǎét_c-așé-m_páre // [...]

[Puii cu ce-i hrǎniți?]

cŭ fǎrínǎ d'-ásta d'ě grīŋ / nú d'ě grīŋ / d'ě mǎlǎȷ / d'ě mǎlǎȷ [!] // mǎ
 zǎúȷ // ŋǎ cŋ-áp-o mŋoȷ / ŋǎ cu d'-ačéȷ pínǎ-z_mȷ mič // ápǎȷ pă cín crǎěsc
 / iz_mǎrǎ / cu grīŋ cŭ / d'i pǎ-ŋ_cásǎ če să strǐǧě mīŋcǎre // pítǎ / și
 d'ǎ-ǎȷěstǎ //

[Ce mai au oamenii în afară de găini?]

ǎŋ_ŋǎ rǎťǎ / ŋǎ grǐŋșt'ě //

[Aceeasi] 15

čišmjět'a

[Ce faceți din ouă?]

čišmjět'ě să zǐče la nŋoȷ // óǒ tocát'ě //

[Cum se fac?]

puȷ_ŋǎ l'ěspid'ě untŭrǎ / și l'ě toč înt-ō ... mŋblid / și l'ě bolcǒť'ěšt' /
 și l'ě ŋǐpǎ în untŭrǎ / și ȷǎ să fáče čijmět'ě //

[Cum?]

nu / să cóčǎ // čišmjět'a //

[Și ce se mai poate face?]

și glazŭná //

[Ce e asta?]

no tǎť așé-ŋ_l'ěspid'ě / ŋǎ l'ě točǎ întrǎȷǎ așé l'ě tŋoč / ŋǎ rǎmǐ [k] ȷǎl'ě
 să coc așé-ŋtrǎȷǎ //

[Aceeasi]

să fáĉe túrt'è /

[Cum se fac?]

no! puĵ fărínă / şī groşť'xŏr / şi unt / no! care ĉe / ĉe fel d'e túrtă faĉ
5 // puĵ óĵă / şī ... mńérĵě / şī faĉ alót / şi l'ě căĉelujěş / şi l'ě coĉĭ / ş-ápă faĉ
crĉémă // d'ín unt / cu mńérĵě // şi căcăĵ /

[Cum?]

nŏ! baĵ úntu îĵ ... să síŵă aşá cā / nŵ cum să vă spun / să síŵă î ...
mŏl'-aşĉě / şi-ĵ puĵ mńérĵě acŏlo după scris amú / ĉe fel d'e túrtă faĉ // şī
10 căcăĵ / şi méstiĵ bńĵě // şi să fáĉe crĉémă / ş-ápăĭ ũje túrt-acĉe / şi să púně
poláltă şī /

[Şi altă prăjitură mai ştii să faci?]

tăt aşĉě / dá cŵ ĵēm / cum să zĭĉe / cu [ε] lictárĭ //

[Care turtă ştii să o faci mai bine?]

d'-ăsta cu jibrŏv // cŵ [k] cŵ lictárĭ / sŏ zĭĉe la noĭ [!] //

[Cum ai zis?]

lictárĭ //

[Nu, la ji...]

ĵēm //

["Jibrov", sau cum i-ai zis?]

dá jibrŏv / aşá să numé túrta //

[Túrta se numeşte așa? Cum se face?]

da / da // puĵ fărínă / şī óĵă / şī unt / dá / şi unt / şi mńérĵě / şi faĉ
alót / ş-ápěĭ să căcăĵ / şi l'ě cĵoĉ acél'ě / frŭnzăĭ'x-acéĵă / aloátŵ-acéĵă
25 // ş-apŏĭĵ ŵŭĭ cu lictárĭ ũlŭnră / ş-acél'ě cópt'ě l'ě puĵ pĉoláltă / ũna áĵă
d'ě túrtă / şi lictárĭ / şī ĵără puĵ ũna d'-acéĵe / cu maiĵ mŭlt'ě rĭndurĭ // şi l'ě
coĉĭ / şi gáta //

[Turtele în ce se coc?]

nŏ! şĭ-ŋ gaz / ĩm plĭtă d'ě gaz / şi-ŋ duhŏvcă / dácăĵăĭ / anumĭt // maiĵ
30 mĭcâ // nŭ-ŋ gaz //

[Le coci pe fundul cră...]

t'ĉpşe / t'ĉpşe //

[Atunci pui una şi pe urmă alta.]

maiĵ intĭĭ puĵ / o căĉĉelujěş / şi puĵ o frŭnză d'-acĉeĵ / o pa' [k] o látŵre
35 d'-acĉeĵ // şī să cŏĉe / ş-ápăĭ álta puĵ / pă rĭnd // să coc / pă rĭnd // ş-ápŏ
după ĉe-s cópt'ě tăt'ě / şĉsă să fac d'-acĉĉĵă / apŏĭĵ l'ě faş cu lictárĭ //

["Lictariul" ştii cum se face?]

dá să / diP no! / şi să fáĉe d'ín mĉre / şi d'im prŭné /

[Din prune cum se face?]

scoț sîmbur!e dim_prună / și l'ě măcînî / păn mașîná d'ě măcînăt /
și l'e puî pǎ în ólá / nq! pǎ șpór órî pǎ gǎz / șî sǎ șárbǎ mŭltǎ vrĭme // táre
mŭltǎ vrĭme / șî puî mńérĭě // amŭ-acólo după gust / cît d'ě dúlĭe-s [k]
ibéșt' // și pînǎ ves_cǎ scád'e / pînǎ-ĭ d'/ĝēs / șî-l-j-eĭ / și gáta //

5

[Aceeasi]

gîndát'e orb

[Ai văzut veodată un "gîndac"?]

o dát-am văzút / úna dátǎ //

[Cum?]

10

da / an_trécú_pǎ lîngǎ on_cĥorĭ // și am văzút o hrĭbǎ // ș-jo rĕpĕzítǎ
sǎ ĵau hrĭba / am cǎlcát pǎ ĵěl // și cîn am cǎlcǎ_pǎ ĵěl / ĵěl s-ō spǎrĭĕt / da o
fo gîndát'/kĕ d'acĕla / ĕe nq! ĕe nu mŭșcă // gîndát'/kĕ ĥorb / sǎ zĭĕ la
nĥoj / ĕe nu mŭșcă // și erǎ máre / și gros // ș-jo cîn am cǎlcát_pǎ ĵěl / ĵěl
s-o-mblăt'ít / sup_piĥór // ș-jo atúnĕa așǎ m-am spǎrĕĕt / ș-am sǎrĭt șĕ ...
atĭta d'ě táre an_rǎșnĭ_cǎ doǎmńěl // ș-o dát-o fost ... ō somsĭdǎ / cu noĭ //
ș-ja o-auzĭ / ș-o-z cǎ "ĕĕ ... ĕ-aj pǎřĭt?" // ș-o mǎrs sǎ vǎdǎ // amú ĵěl fujĕ //
s-o spǎrĕát gîndát'ěl'ě / ș-o fujĭt / cǎ nú ĵerǎ d'i ĕĕla ĕe mŭșcă // [...]

15

[Există și "gîndacul" casei?]

sĭnt / și d'-acĕĭ pǎ ĕ/d'álŭrĭ / únd'ě d'-o láturĭe und'e trǎĵĕsc / sĭn_

20

d'-acĕĭ și ĕe ímblǎ pǎ lîngǎ cásǎ // dǎ nú p-aiș_pǎn_sád / da pǎ d'álurĭ //

["Gîndatele" orb ce culoare are?]

ńĕgrĭ / atĭt-ǎ loǎ_sǎma cǎ-ĭ [!] ńĕgrĭ //

[Aceeasi]

[Despre grai]

25

[Unii zic...]

ùn_sĭr d'ě áșǎ / și cĭt'ě únu zĭ_cǎ un ĥĭr //

[Cine spune așa?]

eĭ no! ĵo nu șt'u cuŭ_sǎ vǎ spun / care cuĕ ...

[Și chiar aicea în sat? Da' în satele vecine cum se spune? Tot așa?]
tot așǎ / care cum //

30

[Tu cum zici de obicei?]

uŋsír //

[Un "sir" spui. Că ai zis "să siuă".]

să síuă / da [!] // că túma că uŋvecín ajíĵŋ-o făcút / mŋ-o spus zíĉe
5 "d'í ĉe zíĵ tu í ... « să síuă? » / nu sá ... « să híuă? »"

[Da' mama tot așa zice?]

da n-am băgá'd'ě sámă // [!] să síuă / să síuă m_páre că zíc / zíĉe și
máma / așa-m_páre că /

[Da' bătrânii zic "să híuă"?]

da / bătríni //

[Și cei tineri zic "să siuă".]

nū tĭáz ... jo știu cum să vă spun /

[Care cum.]

da / care cum ... [...]

15 [Pe unde ai fost în România?]

îŋsíg'et // și păŋsugátág //

[Și cum ți s-a părut că se vorbește acolo? La Sighet vorbesc oamenii
tot ca aicea?]

nū! //

20 [Da' cum? Vorbesc altfel?]

nū / m_páre că măi ...

[Mai cum?]

nŋ! cum să vă spun [!] // mai frumŋós / mai culturát³² / măi / ...
vórbe-z_măi ... / mai áltfel / mai / nu-s așa ca la sat / ca la noi /

25 [Te-ai înțeles cu ei?]

dă! / m-am înțál'és //

[Aceeasi]

o fujít fără vóĵe părinților

nŋ! únŋ-o fujít / ŋ nū járna trĕcútă / ĩĕárnă // o fujít fără vóĵe
30 părinților / ŝī o fost ascũŋs / ŝí no! cu mŋírl'el'ě uŋd'ĕ-o fujít ... / ŝ-ápăi la
múltă vrĕmeŋ-o ínít acásă / ŝī / nū!-o cătát părinți pă táĵlŏcu // ŝ-ápŏi o ínít
acásă / ŝī ĵěl ĉĕ-ŏ ... nŋ! părinți ĉ-o vruťsă nu o scápe pă fátă / să nu să
dúcă / o zís că nŋ! să-ŋvŏĵĕsc // núma să íŋ-acásă / că tát a h'i bíně // dă pă
cín o ínít acásă / l-o ĵípát hăť! pă ĵěl // o zís că ĵĕ-t'ĕ d'-ajĵdin_cásă / și t'ĕ
35 duŝ / să nū t'ĕ vĭăd mai mult ajĭĉ // că nu mi-ĵ h'ĭĵĕ d'ĭ tíně // ŝ! s-o dus //
l-o ĵípát hăť! / ŝ-o rămás /

[Cum ai zis, că nu-mi ...]

nu mi-*ǎ* h'íǎ //
 [Pe băiat l-"o ȝăpat".]
 da / pǎ *ǎ* / pǎrínȝi *ǎ* /
 [Și fata ce-o făcut?]
 o rămás cu pǎrínȝi nēmăritátă // 5
 [Nu s-a mai măritat.]
 s-o mǎritát *ím* pare că // s-*ǎ*uzít *ápó* la um_pic d'ě vrlēmie că să
 mǎrítă / dà cu-*á*ltu //
 [Da' de ce nu l-o plăcut pǎrínȝi?]
ǎ s't'iy d'ě *ĉe* nu l-o plăcút! // 10
 [Nu era de neam sau cum?]
 pī *ĉ*le_c-*ășă* că / tǎre s-*al*ǎg la noi ... /
 [Cum se aleg?]
 n*ol* care-*z* mai d'ě nám / care să ȝin mǎi ... b*òg*ǎ / și care-s mai ...
 pǎi_n*u* / n*ũ* vrieu primí bătir *ĉe* ... fe*ĉ*ór o ór*ĉe* fátă // mǎi [k] d'ě mai slab 15
 n*ę*am //

[Aceeși]

punȝuȝa cu doi**ǎ**n

[Zici că vrei să ne spui povestea ...]
 c*ũ* punȝuȝa cu doi**ǎ**n // 20
 [Ia, spune.]
 o fost o[*ĕ*]átă / ca [!] n*ĉ*odátă [!] // *î* ... bába *ǎ*-avút o gǎiínă / și m*ó*șu
 u*ȝ* *c*ocósȝ / și gǎiína bábi s-*ò* *ǎ*ót *ȝ* / *î* ... *c*ocós*ũ* m*ó*șulu*ȝ* nu s-o *o*ǎt / *ȝ*
 m*ó*șu o *ĉerút* / *î* *ǎ* d'ě la bába / și bába nu *ǎ*-o vrút a da // *ȝ* tăt o *ĉerút* / și
 nu *ǎ*-o vrut a da / *ȝ*-*á*poi o zís [e] o zíz_bába că *î* "dú-t'ě băt'ě-s_cocós*ũ* / *ȝ* 25
ápó s-a [k] ȝi s-a *ǎ* / c-*ăș*-*ă*m_făc*ũ*și *ǎ* cu gǎiína"// *ȝ* o mǎrs m*ó*șu și l-o
 bătút pǎ cocósȝ / *î* cocós*u* o mǎrs d'-acásă / *ȝ* s-o tĩlnít cu doi bo*ǎ*erĩ // *ȝ*-o
 [k] și *î* ... mǎrgín*ȝ* pǎ drum o gǎsít_*î* *î* ... pun[e]gúȝa cu doi**ǎ**nĩ // *ȝ*
 s-o-tĩlnít cu bo*ǎ*erȝ s-o vǎzút / bo*ǎ*erĩ / um_bo*ǎ*er / *ȝ*-o zís cǎtră *ĉellál* / sǎ-m
 e*au* [k] sǎ mǎrgă sǎ *ǎ* punȝuȝa cu doi**ǎ**nĩ / *ȝ* ... *î* l-o l*ot* / și ... *î* *ò* ... o 30
 mǎrs / hǎt // *ȝ* / și tăt_*î* cocós*u* o zís "cucurígu! bo*ǎ*erĩ mǎrĩ / das_punȝuȝa
 cu doi**ǎ**nĩ // ... *ĩ*napó*ȝ*" / *î* *ũ* ... tăt_ă o / tăt o mǎrs *ȝ* tăt o zís "cucurígu
 bo*ǎ*erĩ mǎrĩ das_punȝuȝa cu doi**ǎ**nĩ"// *ȝ* o m [k] l-o mĩnát sǎ-l ȝípe *ĩn* ...
 ĩnt-o fĩntĩnă // *h*ápoi l-o ȝípát ĩnt-o fĩntĩnă / *ȝ* tăt-*ă*pa o-*ȝ*ĩt / *î* [e] *ȝ*-*á*poi
*ǎ*ă o [e] *ò*-*ȝ*ĩt / *după* *ĉ*-o-*ȝ*ĩt tătă *ă*pa / o sǎrít hǎt // *ȝ*-*ă*ă s-o l*u*ot 35

după ... boier // ear o zîs [ɛ] "cucurîgu bóier| mar| / das_pungúŭta cu doi
 bani|"/ ŝi ... àpój [ɛ] tăt o zîs "cucurîgu bóier| mar| das_pungúŭta cu dôn
 bani|"/ ŝ-ápoj tăt o mǎrs mai d'épárt'ě ŝî ǫ-ajúnŝ înt-on_săt // ŝ-o zîs cătr-o
 boreásă să-l îpē-nt-on_cuptîór // cu fūoc // ŝi l-o î [k] tătă áp-o îpát ŝ-o
 5 stîns î fūocu // ŝ-ear o ieŝît hăd_dîŭcuptîór| / ŝî ear s-o rǎp [ɛ] după boier| /
 ŝ-o zîs "cùcurîgu boier| mar| das_pungúŭta cu doi bani| / ŝî î apój tăt o zîs
 "cucurîgu bóier| mar| das_pungúŭta cu doi bani| / ŝi î ... pûnă c-ǫ-ajúnŝ între
 ǫōj / ŝî vās / ŝi gǎjín| / ŝî ... o îpát| [ɛ] între î bǫj / ŝî ... î gǎjín| / ŝi vāc // î
 ŝ-àpój / î ... tătî l'-o-ŋgîŝîŭt // ŝ-ápoj jǎrǎ / ŝ-jǎr o fujîŭt după î ... î boier| //
 10 ŝ-ápoj o fo mǎrǎ / mǎrǎ // o zîs "cucurîgu bóier| mar| / das_pungúŭta cu doi
 bani|"/ ŝî ... ápoj s-ō [k] tă-s-o gînd'í_cǎ cē sā / únd'ě să-l îŭpe / ŝî l-o îpát îŭ
 î ... gǎlben| // ŝi ō-ŝ î o-z [k] o gînd'í_cǎ n-a [k] nu j-a mēre pǎ glîŭt / ŝi sî sî
 hēce // [!] ŝî àpój j-o [ɛ] j-o-ŋgîŝîŭt tǎŭt / cu lăcomîŝ ŝ-o [ɛ] ō mǎrs / o fujîŭt
 acásă // ŝi tătă jǎr-o-z "cucurîgu bóier| mar| das_pungúŭta cu doi bani|"/ ŝi j-o
 15 dat // pungúŭta // ŝî o mǎrs acásă // ŝî-àpój [ɛ] făcút "cucurîgū"! / ŝi o ínŭt
 mǫŝu / ŝî î ... ŝi j-o b/d'ěscujēt pōrta / ŝi o zîs cătrǎ moŝ să adúcǎ om
 pròcút / ŝi [ɛ] ǫ-adús ŭm_procút / ŝi tăt'ě l'-o îpát / tǎŭt ... î gǎlbiŭi cēj /
 tăt'ě gǎjínîl'ě / ŝi vǎcîl'ě ... / ŝ-àpój î dup-aŝēēē / î o zis [k] o cērúŭ bába
 hēŝt'ě gǎlbin| / d'-ačēē ŝî / móŝu nu j-o vrut a da / o zîs cǎ atúnŝ_cîn [k] cǎ
 20 "tu nŭ mŭ-aj vrut a da / amúnca nîc_jò nú-z_dau"/ o zîs cǎ bát'ěz gǎjîna
 c-apój j-a mēre pǎ saá [k] ŝi jǎ j-a adúce atît'ě / [ɛ] ŝî o mǎrs [ɛ] ŝ-o bǎtú
 cǎjîna / ŝi o mǎrs pǎ drum // ŝ-ō ...

[Ce-o gāsît gǎina? A gāsît o mǎrgică?]

a gāsît ... î / ŝi j-a-ŋgîŭt [k] ā-ŋgîŝîŭt-o ŝî [ɛ] o sǎrît pest'ě pōrtǎ // ŝ-o
 25 mǎrs îm_pojátǎ / ŝi [ɛ] s-o oŭt // ŝi o ínîŭd_bába / ŝî o lōt-o ŝ-ō gāsît o mǎrgîŭ
 [ɛ] o vǎzút mǎrgîca acēē // ŝî jǎr o bǎtút-o / ŝ-ō mōrît-o // ŝî ... gáta //

vlad vǎŝîj a lu jon a zúguluj
 ŝēpt'ě / nŭ ŝēpt'ě / da / nōŭǎ [ani] // înt-a treja [clasǎ]

on_î urs ŝ-o húlǎ

30 o foŝt ... on_î urs ŝ-o húlǎ // ŝî ō [ɛ] ŝ-um_moŝ / móŝu o mǎrs a
 prînd'ě plēŝt' / ŝi ... î ... tăt plēŝti j-o pus îŭ ... cáŭ ŝ-ō / o mǎrs cu
 plēŝt'ě-acásă / ŝi ō húlǎ s-o_o pus îŭ [ɛ] drum // ŝi s-o făcút cǎ-j i p^k/t'erítǎ
 // ŝî î cîn a ínŭmo [k] óríčîŭvǎ să o éŭǎ [- să o ia] / o ēē / o_éǎŭǎ din drum

/ sã o púnã îñcar // ș-o vîñt mósu și ȃ vǎzút-o-n drum / și / ȃoprítî cáru /
 și ȃo pus îñcar // ș-o făcútî / și tǎs_pǎșt'i ȃo țipát ȃhós // și mósu tǎt o
 mǎrs / și cîndu-ȃ-ajúñs acásă / ȃ / a ajúñs acásă / șî ... î ... o zîs bába că
 "únd'ě țîs pǎșt'i?" / ș-o zîs că ... "îñcar" // ș-o ínít / și-ȃ-arǎtát / pǎșt'i n-o
 fost / dǎ [ε] niĉ [ε] húlpa // î ... și ... î ... dup-acêe ȃ ínít úrsu și o-ntrebǎpǎ
 húlpa că "d'ě únd'ě-aj pǎșt'i?" / o zis că ... "d'in rîu / mȃ-am ... prîñs //
 mń-am băgát cȃ[ε]da / în apă / și-am șǎzút acólo / și mi s-ȃ acǎtǎd d'ě
 cȃdǎ" // și o mǎrs și úrsu / și [ε] o zîsî húlpa sǎ stáuȃ d'ě ... / d'ě ... sǎrǎ
 pîñă d'imiñǎțǎ // și úrsu ... o mǎrs / și ș-o băgát cȃȃd-acólo / șî î ... în apă
 o-ȃgețát cȃda // șî ... î ... pǎ d'imiñǎțǎ o vru sǎ-șt [k] sǎ trágǎ / și o-ínítî ...
 mȃósu / șî s-o gîñd'î cǎ ... amúñc-ǎre pǎej_múlt / și cîn ș-o tras cuȃda / î ș-o
 trás-o jip / și ș-o rúpt-o // și ... î ... o trǎecút_pǎ lîñgǎ húlpa / ș-o zîs că
 "úñd'ě țîñ cȃda?" // o zîs că ... "mń-ȃ rúpt-o pǎșt'i" //

[Același]

la bába

[Cum este la bunici. Ce vezi și ce faci toată ziua acolo?]
 vǎz d'ě mńěj ... / d'ě vǎș³³ / n-am ĉe fáĉe p-acólo // strîñg_hríbǎ /
 úñd'ě n-am ĉe fáĉe / mă duc pîn ... prî-um_pǎpǎr acólo / strîñg cozǎrî /
 d'-ěșt'i rîĉgri // ș_p-acólo pînrě túyǎ / pintre cǎrpini // nú șt'u ĉe hrîbî aȃ
 gǎșît //

[Le cunoști care sunt bune?]
 cunȃȃsc //

[Cum sunt ălea bune de mǎncat? După ce le cunoști?]
 cȃdǎ / pǎ cap // pǎ clȃȃp //

[Cǎprioare acolo ai vǎzut?]
 vǎzút // da nu d'ě stan // gîndǎȃ boĉĉ //

[Acolo? Erai singur?]
 nú și mǎrîĉ //

[Voi doi singuri erați?]
 ștîĉ atȃș cîd d'ě lujg o ȃ-acólo pînrǎ pĉ/t'ėtri //

[Atȃta era?]
 m-aȃ_sujît înt-um_pom / m-am t'emú_sǎ nu mă múșt'ě [!] //

[Și cu Mǎria ce-ai făcut?]
 d-aprȃȃpĉ ... k-ȃ-ȃ_stǎt / ca ș-ȃĉîc sînt'ėm noĉ / ș-acólo îñc-o fo
 gîndǎc // d'-aprȃȃpĉ îñcǎ n-am uĉtát // da ȃ-avút puĉ // trîĉ puĉ //

[Ai văzut și puii?]

ʔhī // núma únu // orǐ dʰóǐ // dʰóǐ // am vǎzút //

[De unde știai că are trei pui?]

pǐ cǎ ... nú jó ǐ-am vǎzút / ǐ-a vǎzú_mǎ [k] orǐ mǎrǐǐ orǐ vǎsǐǐ ... //

[Da' Vǎsǐ cine este?]

ǐ-a mǎtúșǐ mǎrǐǐ //

[Cum?]

ǐs a mǎtúșǐ mǎrǐǐ //

[E vǎrul tău?]

vǎr // [...]

[Te-ai temut de "gândate"?]

t'ēmút // [ɛ] jo cǐe_cǎ-ǐ vid'ám // da n-am vrú_sǎ-ǐ vǎd // n-ám ǐmblát
pǎ uǐd'ǐ am vǎzú_s-amú ǐ-ǎnu // n-am ǐmblát pǐntre pt'ǐtri sǎ mǎ uǐt // [ɛ]
ca s-ǎǐǐcǐ-z_jo / s-acólo-ǐ_ǐncǎ gǐndát'ǐl'ǐ // drǐǐpt cu cápu o ǐeșǐt // [...]

[Ai zis că ai văzut căprioare.]

cǎprǐó_rǎ erá //

[Erai singur?]

sǐngúr // ǎtúnč // amú-ǐ-an / n-ám [k] amú ǐ-an am ǐmblát_pǐm_mǎǐ
múlt'ǐ lócurǐ cu mǐǐǐ // am ǐmblát pǎ ... tǎrǎsurǐ ³⁴ la noǐ // la bába //

[Te lasă "baba" așa să umbli?]

da sǐngur ǐs // dǐr n-am foș [ɛ] n-am fo pǐa sǐngur //

[Da' cu cine?]

cǐ_copǐǐ / tǎt o trǐecút_ǐ nǐșt'ǐ borǐǐsǎ pǎ drum //

[Ce-au făcut "boresele"?]

nimíc / o trǐecút pǎ drum șǐ ... acólo nú trǐǐce nǐme // núma sǐngur
// șǐ nu vǎd nimǐ / núma veverǐǐ vǎd / ǐǐpurǐ / ǐncǎ n-am vǎ [k] n-am [k]
núma o dátǎ am vǎzút / ǐn ǐmǎș // [...]

[Ai zis că te duci cu mielușii. Câți mieluși are "baba"?]

čǐspr-ǐ fǐ ... trǐsprǎ //

[Așa mulți? Nu i-ai pierdut?]

núma cǐn am fo cǐ ... cǐ ǐón ǐ-am pt'erdút //

[Cum? Pe unde i-ați pierdut?]

atǐta ǐ-ǎn_cǎtát // tǎ-ǐ-am jucat / ǐ-am jucat // [ɛ] čǐ_ǐz cǐ ... cǐ mǎǐ
únǐ-apóǐ ǐ pt'ǐrd //

da cǐn ǐeș_sǐngur nu [ɛ] nu grǎǐǐ_nimícǎ // ³⁵

no atǐ_mǎ uǐt dupǎ mǐǐ / șǐ nu-i pt' / kerd //

[Cum ǐi găsești până la urmă?]

cas_pǎ tǎ_lócu / șǐ-ǐ gǎsǐșt' //

mére șǐ bába șǐ-ǐ cǎtǎ ³⁶

atúnŕcu jon n-ŕ ínŕt bába // cîn j-am pt'erdút // núma cîn o ieŕŕ'd'im
pojătă ... / n-am îŕkŕs pere [= prea] bír ... [e] ẽ pojăta //

[Ŗi or ieŕit de-acolo?]

tăt o-mpŕŕs / o ƒo flămŕz Ŗŕ / s-o d'ẽscuŕă pŕŕta // că núma pă vŕf /
am îŕkŕs cu drótu //

[Unde s-au dus?]

palunána³⁴ // [...] cum îŕc [k] cum îŕcẽpe-a méré la hotár // pă
drúmu p-acéla // Ŗ-ápăŕ [e] tăt o ínŕ [e] tă ieŕ / Ŗi jără s-o-ntŕŕs îŕcŕce să
ŕ-acăsă // Ŗ-ápăŕ j-anŕgăsŕt // [...]

[Nu te-a "sfădit"?]

ŕŕ-s.că "dŕp.cẽ nu nŕ-am îŕkŕs mai bírŕ" // [...] Ŗ-amúŕca j-am îŕkŕs
mai bírŕ // atúnŕ.núma am păzŕt / Ŗi nu j-am îŕkŕs bírŕ / núm-am pus pă
vŕf // úŖa nu s-o-ŕkŕs pére bírŕ //

[AcelaŖi]

căpra cu trei iezi

fŕodătă o cra [k] o căpră / Ŗ-ŕ-avúŕ.triŕ [k] trei ẽz // [e] Ŗi j-o spus // o
zŕs mă [k] mă-sa a[e] o zŕs că / că Ŗŕs.cumŕŕt / cîn îŕ auzŕ ...

[Trei iezi cucuieŕi.]

"triŕ ieŕ.cúcújez ... úŖa³⁷ mámi d'ẽscuŕŕ"...

[Da. Unde a plecat?]

o pŕecă.să [e] să [k] să-j adúcă mŕŕcărŕŕ / Ŗi tăt o mărŕ / o mărŕ / Ŗ-o
vázú.lúpu // lúpu-o fo după cásă / Ŗi o vázúŕ / Ŗŕ s-ŕ [e] o zŕs că "triŕ ieŕ
cucuŕŕ.mámi úŖa d'ẽscuŕŕ // máma vŕo vă adúce ... lápt'ẽ³⁷-ŕ ... /
lápt'ẽ-n ŕŕŕă / mălăŕŕŕ³⁷ îŕ ...

[CălcăieŖ.]

îŕ.călcăŕŕŕ //

[AŖa Ŗi, ...]

Ŗ-o [e] Ŗ-o zŕs // "d'ẽscúje-m úŖa" / o zŕce ála mic "nú d'ẽscuŕŕ" / Ŗi
tăt o zŕs // "da nú / n-o d'ẽscúŕ aŖa" / pẽ dup-acẽŕ o zŕs ... "trẽŕ iezi cúcújez /
mámi úŖa d'ẽscuŕŕ"³⁸ / [e] Ŗ-apŕŕ o zŕs că "dăvăr d'ẽscuŕŕ / c-o ínŕ
mămă" // Ŗŕ-o-nd'escuŕŕ // Ŗ-únu după hurnŕŕŕ / únu după lăvărŕ / Ŗŕ măŕ únu
Ŗ-ŕ-ascúŕŕ îŕt-un / după túŕlă // Ŗ-ápăŕ tăt o cătát / pă únu l-o mŕŕcát / pă
p-al dóŕl'ẽ / Ŗ-ápăŕ ... [e] s-o dus hăt // Ŗ-o pú [k] Ŗŕ únu o pus căpurl'ẽ-ŕ
fereăŕŕă / Ŗi [e] Ŗi cẽlal [k] cẽla mic s-o pus îŕ [r] îŕ mŕŕŕŕŕ / Ŗ-o vŕŕŕŕ mă-sa /
aŖŕ bucurŕŕă / Ŗi ieŕŕ o zŕd'ŕŕŕ / o zŕs că "cẽ-j zŕd'ŕŕŕ" / o zŕs că Ŗ-o mŕŕcát

fráti / ši mă-sa o žd'erát / š-àpóĭ ... o făcú^d mîncări / š-àpóĭ o făcút o gró^{pă}
 // š-ápăĭ o făcú^f foc // š-ápěĭ ... ā [k] ō adūs o māsă / cu scău^hě / š-apóĭ in
 tát'e-o pus pă māsă [ε] / o zis că "t^hă lúpule" / š-ō [ε] š-o vⁱíñft / š-o mîncă^h /
 š-o^dátă s-o-mburdát cu tát'-acòlo / š-apóĭ dup-acé^hē ... [ε] o ars // ...

vlad mărfi^h
 šépt'e aĭ

NOTE

- 1 Numele oraşului Taras.
- 2 Îşi drege glasul.
- 3 Nume topic.
- 4 Tuşeşte.
- 5 Este vorba despre celălalt fecior care a murit electrocutat.
- 6 În textul informatoarei Călina leudi [= VIIa] intervine Paulina Fuţur [= VIIb], povestirile celor două informatoare adesea suprapunându-se.
- 7 Se adresează informatoarei VIIb.
- 8 Pătrunsă de misterul povestirii, informatorea vorbeşte în şoaptă.
- 9 Intervenţia aparţine informatoarei Mărie Jabei [= III].
- 10 Se adresează informatoarei VIIb.
- 11 Nume propriu.
- 12 Vorbeşte şoptit.
- 13 Oraşul Hust.
- 14 Se referă la informatorea Călina leudi.
- 15 Termenul este sugerat de informatorea Liuda Baranova.
- 16 Termenul este sugerat de informatorea Paulina Fuţur.
- 17 Textul continuă cu datele personale ale informatoarei Paulina Fuţur.
- 18 Numele pârâului care curge prin sat.
- 19 Gest: până la brâu.
- 20 Gest: până la încheietura mâinii.
- 21 Anterior, informatorea a încercat să explice cum se împleteşte, cu ajutorul degetelor, brăul, în trei sau în şase şuviţe.
- 22 Gest: cam până la o palmă sub bărbie.
- 23 Uneori, intervenţiile celor două informatoare se suprapun, dar, pentru inteligibilitatea textului, ele au fost transcrise succesiv.
- 24 Din nou, textele informatoarelor se suprapun.
- 25 Îşi întrerupe relatarea, pentru că nevasta lui îi domoleşte pe copiii gălăgioşi.
- 26 Se referă la fiul lui, de nouă ani, informatorul Vlad Văsăi.
- 27 Gest.
- 28 Informatorea vorbeşte foarte repede, cu multe neclarităţi.
- 29 Intervenţia aparţine soţului ei, informatorul Vlad Ion a lui Văsăi.

- 30 Își drege glasul.
- 31 Se referă la conținutul borcanelor de pe masă.
- 32 Termenul este sugerat de unul dintre cercetătorii de la Chișinău.
- 33 Termen sugerat de tatăl băiatului, informatorul Vlad Ion a lui Vășcu, în forma *vaci*.
- 34 Nume topice.
- 35 Intervenția aparține surorii lui, informatoarea Mărie Vlad.
- 36 Intervine tatăl băiatului.
- 37 Cuvântul este sugerat de unul dintre cercetători.
- 38 Își subțiază glasul.

STRÂMTURA

(raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică, Ucraina)

Înregistrare: 1993; transcriere: MM

jără-j skimbáre

5 [Se putea trece de la leud încoace?]

da pe la síget / aíş s-o trecút / dă atúnche / că jerá pod aíş / pâ la ślátină / cum ũ sígetu / jerá pod máre / núma l-au spart / últimù / în Ȳoctómbber / im̃ pátruşpatru l-o spar hémŃ / şî d-ája că să nu treacă / da jerá pōd fǫárte bun / maşínile trecă / cárăle şi tot / pod máre / cu dōo dvijénij / dōo...únu...un rînd merjá áltu iněá / ş-aşá fǫárte...

10 [Pe urmă nu s-o mai făcut altul?]

nu l-o mai făcút / ño! // fost-a să-l făcă / s-o-Ńcuiét grániţa-m̃ pátruşasă / ápiŃ conflicte o foz rúşi cu čěje cu čěje tát...rúşi aeşteá dac-o fost aşá o...opăríz bîne bîne d'e ŃjemŃ atúnche / jeŃ tǫátă vjája pîn-amú núma o făcút árme / ş-atíta ármă cît o avúd rusíja pǎj...[...]

15 [Înainte de a jine de Rusia, de Uniunea Sovietică...]

Ńe-am Ńînút...Ń-am Ńînút d'e čehăs [k] čěhije / d'e čěhije / da / a fos contrác čěhia cu...carpátŃ dōozăj d'e añŃ // în trŃjzăşinoŃă čěhi-au ieş...au ieşít hăŃ / jěj au jŃít / pe...pe dohovór // în trŃjzăşinoo a viŃít jără úŃguri / şi úŃgurj-au stat pînă-n pátruzăşičînč [k] pînă-m̃ pátruşpátru / pîn-a trecú răzbóju // ş-ápoj s-au...o-nčepú răzbóju-m̃ pátruşŃunu / şi ǫa viní răzbóju ş-ǫa cučeríd rúşi ş-ǫa trecút-o rúşi pînă la berlín //

20 [Înainte de cehi cine o fost?]

înăint'e áustrie-ungárie / au fost înăinte de čehŃ / da //

25 [Şi mai înainte?]

ápăj númă atíta ştiŃ că áustrie-ungárie / şî ápăj čěhi...ş-aşa // şi dup-ačěeá acúma rúşi / ámù d'e la ruş tréčem la ucraínéŃŃ/că jără-j skimbáre //

búga Ńicoláj
şájzăşŃopt [de ani]

[Să ne spui dumneata cum se face brânza. Ai mults oile...]

brînza? aşá / aj strecurá lápt'il'e / frumós / strécură d'e lînă / jéste acéga
numít say şărbán / şi aj luat kágu // kágu dacă-j...jeş...házeájn síngur ş'i cá cît
î d'e táre // l-aj pus într-o lîngură de astă / nt-o lîngură čě mănínč / d'e pleu // 5
ş-aj pus doĵ pícuri...aj puz lápt'e aj luat...plínă lîngura / l'îngură / ş-aj picurá
doĵ pícuri d'e kág // şi t'-aj ujtát / ş-aj tras [k] aj...l-aj picurá şi núma pîn-aj pus
ujága pe másă / ş-aj pus-o [k] aj încuiát-o ĵar ujága / aj pus dugáŷ pe ĵe / ş-aj
tras cu žéžětu aşá ħi1... / şi d'-aj vāzũ c-amú ĵel iĵ priņš / i bogád d'e doĵ pícuř
la tátă pútina / dóo [k] o lîngură la toátă pútina // 10

[Aşa?]

aşá-j / doĵ-triĵ pícuri / aşá táre-j kágu // d'ecă...aj făcúđ măĵ o dátă aşé1 /
şi nu-j priņš / ş-aj măĵ făcút înc-o dátă aşé / şi aj scuturat-o / nú-j priņš / i daĵ
dóo l'înguri / cá-j slab kágu // şi ĵel stă un čaz d'e vréme / la un čaz d'e vréme
ĵel tot ĵi strîņš frumós aşá / ş-ápăĵ aj luat bataláŷ şi l-aj bătút fest pună...f-aj
ş'ers pe frúnt'e / ş-aj făcút ş' l-aj bătú pûņ l-aj făcú d'e tot d'î iznów lápt'e /
járă // 15

[De tot...?]

ĵar d'in tod căşu acéla če s-o strîņš / îñkegát / sâ...ĵar l-aj bătú ş-aj făcú
lápt'e // dup-acéja j-aj da pa[ce] / záče minút'e // după záče minút'e l-aj luat 20
cu bătálăŷ cu-acéla şi l-aj făcú l-aj sučíd l-aj sučít / tă l-aj sučí roátă / şi ĵel tă
să fáče aşá ca píta / pîngă acéla // şi frumós aj luat cu mîna / pîngă ĵel pîngă
ĵel púnă l-aj răđícát / şi l-aj întórs acólo-m pútina / şi l-aj făcú cu mîna
pîn-amú-j tát ĵi ca ş-o pítă pîngă bătálăŷ acéla čě fáčě [k] čě baz lápte //
d'-acólo amú l-aj vāzút / cum îs plăče? să faj măĵ bătrínă brînza / măĵ...să fie 25
măĵ vîrtóśă ori măĵ tñără? ap-amú ūl caĵ / aşá ca ş-o femeĵe cáre-j găzđoĵe
cum şti fáče píta // o pus drojd buň / şi să ujtă la pítă ş-o frāmîntă /
ş-o ntóárčě / ĵe aşé ĵi pături // şi-j o pítă gustóśă / n-o fáče preă d'ásă // apă
aşé şi brînza / o cas cu žéd'it'it'e / o traj d'ě eíč / o traj d'e...ĵe crápă / şi 30
năpóśtă aşá o gálbińálă frumóśă ca şi cum aj úņj-o // hop! // vreŷ brînza să
fie unturóśă / atúnj măĵ mul nu pun mîna pe ĵel // l-am luat şi ĵar l-am bătú

păstórĵ la lupt'

- 5 qámęñĵ / qámęñĵ / ĵeráŷ anumĵĵ pá gándáč / ĵerá anumĵ pá ĵe...pă
lupt' / și ĵerá anumĵ pá șqóřęĵ / qámęñĵ / păstórĵu / ála o avút păstórĵ // la noĵ
o avút [k] am avút uŷ slúgă d'emúlt / să numęă d'in d'ĵbróva² / da...d'in
cqóřtă acólo să numęă...cătă dumbrávă // o zĵs că táta luĵ d'emúlt umblá la
ȵócňă / după sáre // d'emúlt s-adučę sáre d'-a úmăr / ĵŷ sac // cáŷ n-o fost ĵm
bȵóldurĵ // și s-o dus dimiŷęăťă tárĵe / și cĵnd o fost ĵm ĵĵlocu dŷmbrávi o
10 vązút ęn om / túma d'i la ĵeĵ d'ĵ șomsĵz / l-o t'emá d'ord' / viŷę c-o túrmă
d'e...d'e lupt' / dŷpă ĵel // čĵŷę řt'i cĵť / cá nu ĵ-o numărát //
- o zĵs ĵă ĵel aĵéstă ȵom o zĵs "măĵĵ d'ol...păĵ tu ĵeș...ĵeșť păstórĵ la lŷpt'?"
o zĵs "măĵĵ văsĵ" / amú aĵéstă l-o t'emá văsĵĵ / o zĵs "tu d'e mă spŷĵ cuĵvă
/ ĵo t'ę...duc lŷpt'i...núma doĵ řĵ tăť t'e mĵnĵŷcă pá tíŷę" //
- 15 n-o spus omŷăčála pŷňă amú čę ĵnaĵŷę d'-a murĵ // amú čĵla o fo
mȵort / č-o fos slúgă lă...la lupt' // čę s-o t'emút / c-o ĵs că d'e...d'ęcă spŷŷę că
ĵel [k] pá ĵel l-o vązúd d'ę...păstórĵ la lupt' / ĵel ĵĵ ĵ...să dúčę cu lŷpt'i ři-l
măŷŷcă hăt / cŷ...řĵ pá ĵel řĵ pá cocóhi luĵ řĵ pá femęĵă áĵe // nu řămĵŷę
ňĵmĵc dĵnt-ĵel // řĵ ĵel s-o t'emút a spŷŷę / n-o spuz vęč / pun-amú...după č-o
20 murĵ ómu ačĵla / ápâĵ amú o řĵĵúčă nu...n-a spus // [...]
- [Orice om poate să fie păstorul...?]
da / núma cárĵę...čĵŷę řt'i / pęqót'ę l-o numĵ dŷmęezăŷ o drácu / d'ę lă
fáčereĵ luĵ / d'ę la nářĵere / c-o fo numĵ p-ačęĵę că a ĵĵ ĵel // čĵŷę řt'i? //
- [Și după "gândaci" tot așa?]
- 25 păĵ dŷpă gĵndáč // řĵ d'emúlt ĵerá qámęñĵ că...ĵŷŷę gĵndát'ę acăsă / řĵ ĵel
atŷŷč ĵerá gázďă märe / ačĵla o fost tárę buŷĵa cásă // ĵerá...ĵŷŷę...řĵ ĵŷ satĵa
noĵ o fost qámęñĵ / řĵ pá d'al o fost care-o avút gĵndát'e la ĵel acăsă / řĵ ačĵla
ĵerá gázďă märe // ĵerá anumĵťă o sóbă avę a luĵ / řĵ acólo-l hrăŷę [...] //
- că táta spuŷę tăť odátă că o mărz la qăričę om / depárę und'evă / ĵel o
30 řt'iút // ř-ap-o zĵs c-o găsĵ omŷăčĵla așę cu...c-om bĵť / řĵ avę stupĵ / da avę

pǎáte-o sǔtăcînzăş / pǎáte dǔo sǔte / jo ştiu cîţ? // ş-ápoĭ o_zis că ĭel ĭmblá cu
gîndát'ele pîntre stupĭ // şi gîndát'ele vre sâ márgá ĭncólo

[VIIb] ĭel nu-l lăsá³

[VIIa] de-acólo sǎ-ntorcĕ / merĕ ĭncólo / ĭárâ...ş't'i ĭel o vru sǎ-l mîyă
und'-o ş't'iút ĭel / pîntre stupĭ

[VIIb] pân...pîn tăţ huc / pântă tăţ huc /

[VIIa] pîntre tăţ_rînd / da...o_îs că...púnă-nt-amházáţ or ĭmblá
gîndáĕ/t'ile-acĕla pîntre stup't // ş-apóĭ ĭárâ ĭl băgá hăţ_pîná mîñĭ // aşĕ-n tátă
zúya...ĭel o umblá_pîn albínĭ şi...

[VIIb] o fost [k] o avút ĭel lucrú-acĕla a-l fáĕe //

ána ĭúrovna bíĕe [zisă] anúţă
şǎştrijĭ [de ani]

zĕstre

[Cam ce zestre trebuia pregătită unei fete?]

ĕe zĕstre? i fáĕĕ halúbe / žerž / sǎ fáĕĕ ĭnt-eştĭ aĭ / pun-amú / ĭólorĭ /
fǎţóĭĕ aljásă / ápăĭ ĭásĕ d'e lepid'émĭ / ĭe cosĕ / ĭĕ fáĕĕ cu flxorĭ / halúbe pǎ
ĭĕ / ş'vo doj băñĭ /...ĭĭ pregat'á / şi...o măritá ş'ĭ sǎ dućá la căsa ĭejĭ //

[Hainele în ce i le puneau?]

cît-on d'esáz

[VIIa] ĭ_ĭásĕ desáz / ĭerá obăĕĕĭ / i fáĕĕ o păréĕ d'i d'esáz⁴

[VIIb] dǎ ĭn d'esáz sǎ_duĕĕ / da // ĭn d'esáz_puñĕ...cît'e-ĭcǎpĕ / ş-ápă
ş'nt-o tráĭstǎ // noǎl amú ĭĕ ĭjágă-ĭ_lipid'ém / amú nu ĭĕ...nu ĭĕ ĭn desáz /
amú ĭĕ ĭjágă / ĭĕ púñĕ tăţ ĭnt-un_lipid'ém mǎrĕ_şĭ ĭĕágă ĭm_pátru córñĕ / şĭ ĭi
ĭĕ d'-a úmǎr şĭ sǎ dúĕĕ cu ĭéĭe la marşínǎ // da / sǎ dúĕĕ cu ĭéĭe //

[Aici nu era obiceiul cu ladă de zestre.]

nu / nu nu nu / nu nu / núma amú dac-o ĭeşít amú dacǎ mai ĭmĭni ĭz
mai bogát / o ĭşít cu marşínĭ / amú ĭĕ duc pǎ marşínǎ // amú ĭĕ ĭĕu la...la
femĭĕĭ / la fĕt'e butǒără şĭ ĭĕ duc cu marşína / spál'nĭĭ / de tát fĕĭĭu noǎ / ĭĕ

iaș și le duc cu mașina la...la un timp // dacă s-o dus apă la mîine / apoi duc
zește / cu mașina //

filip anuță
șaisunu [de ani]

5

ăi / la cîneapă

- păi săpăm / locu-ačela / gunojem / și sămână cînepa // ș-o astupă cu
gribebla // pă urmă dacă creșt'e mare / culežem onrînd / cînea albă // jerá dóo
cînepi / și albă și verd'e // apăi acînea albă o culežem / și o puñem la top [e]
îm băscău⁵ / în apă / sâtopé / o meliță / o făcē pă hrebínčă / și făcēncăjer și
10 torčē // pă cînd jerá acînea verd'e / amú iasta jerá din...d'e tȳors / albă //
apăi culežem cînea verd'e / apăi ōfăcēm znopĭ / făcēm căpt'it' / o făcē așē
grămádă sâ sâ opărească / ș-apōi o tocá sāmînta dint-je // ș-apăi jără făcēm
lĭegătúrĭ / ș-o dučēm la băscău / apăi plōoá / inē apă mare / apoi fužēm
noăpt'e sâ il scoát'ēm sâ nu h-o mîiă / [l] // ș-apă sâ topē-m băscău / ș-apo o
15 spălám / o dučēm acásă / ōuscă / jără o meliță și p-acînea // și o făcē pă
hrebínčă / făcēm căjer / torčē // zoljă tȳorturĭ⁶ // apăi d'im [e] d'epînám
törturĭe acînea / apăi puñám t'ără / apăi făcēm pînză / o bd'ilēm afără la
soqre / ș-apōi crojē și cosă / făcē cămēsĭ / la oămenĭ / gát'ij / cămēsă / la
femēj cămēsĭ // și t'e-mbrăcăi cu jēle //
- 20 [Și d-astea de pus pe pat?]
făcē / făcē lepid'ém / da pă ce ăi durmít? tăd dĭn lipid' [k] d'im mĭnă
dint-acēle ē-ăi tȳors ăi făcū lipid'ăuă / ăi făcūt pînză d'e cămēsĭ / ăi făcū
ștērgătōrē / ăi făcūt fătōjĭe pă māsă / ăi făcū trájstă d'e duz la mōră / ăi făcū
săjĭ d'e duz la mōră // tăt tăd d'in cĭnĭpă / și tăd im mĭnurĭ ē-ăi făcūt //
- 25 [Dar nu tot din aceeași cânepă...]
dă! d'int-acēlĭe ce jerá mai răj făcē...lipid'ăuă și saj la mōră / și sač
[Ăia cum se chemau?]
cĭlt / acējĭe cĭlt / ce jerá mai cu pozdărij / nă! jerá și mai rău a-j tōrčē /
cînea mai fujoasă / acînea făcē pînză supĭrĭoacă / d'e cămēsĭ // și d'e lipid'ăuă
30 frumoasă făcē la fēt'e cĭn sâ mărĭtă / avē mĭndre álbe / că d'int-acēlĭe cu

pozďárĭ n-aj pŭtŭ fáĉe mĭndre / řĭ hĕt'ed / dă acĕĕă s-o făcŭt ařĕ ca řĭ din
făbrică // aĭ tors mĭndră / cu fŭsu / ř-aj zolĭt tórturĭle acĕĕe ř-apôĭ aĭ făcŭ r'ăřă /
ř-ápoj pŭnă ĉ-aj rupt / cămేశă / tŏt o fos tă sparĭ [!] //

[O lăsaĭi numai albă sau făceaĭi ři "fărbuită"?]

d'emŭlt...cĭndŭ ĭo m-am [k] am apucăt / am purtă řĭ sŭmnă d'e tort / řĭ
mĭ-o făcŭt-o máma rŏřĕ // mámi řĕ s-o făcŭ năgră řĭ mie rŏřĕ řĭ la surŏrĭle
mĕĭĭe ĭ-o făcŭt tăt rŏřĭ / ĭmblă cu bábilĭĕ ĭntrŭna // da / řĭ sŭmnă am avŭ d'e
tort / că n-o fo d'e ŭnd'e cumpără...ăltu măterĭál / núma tăd d'in mĭnurĭ ĉ-aj
făcŭt acĕĕă aĭ avŭt //

[Cu ce vopseaĭi, cumpăra...?]

da / řeră fărba / řeră // řeră fărba d'i tăt fĕĭĭu / rozosĭnă / albăstră / vérd'e
/ gálbĭnă / mĭrĭoĕră / d'i care-aj vrŭt / o fost / la jiz // řeră jiz atŭncă řeĭ avĕ
fărba / řĭ d'e...la řeĭ cumpără / că jiz [k] pă mĭne mă mĭnă máma după fărba
ĭnřat / la o řĭdŭcă // ři cumpărám řĭ vĭnĕm acăsă //

[Nu řtiau femeile să "fărbuiască" ři cu coajă de mesteacăn?]

da / d'e gorŭn // řĭ d'e arĭn // aduĉĕ acăsă / belĕ d'i pă ĭĕmn / ř-o puĭĕ
la řĭert / moĉĕ acólo / ř-ápăĭ cu d'-acĕ / că nu řeră...négrĭ / táre řĭeĭ să găsă
négrĭ // áltu řĕl maj s-o găsĭt / da négru...o fo greĭ // řĭ făĉĕ négrĭ // apăĭ
ĕla...núma ĭe-o văzŭ řŏĕrĭle řĭ mĭnt'enáš řeră alb / ĭnapôĭ // să...ĭřĕ hăt / că
nu řĭné / acĕĕe-ĭ slab // da //

[Aceeășĭ]

fáta pădŭrĭĭ

[Oamenii când umblau pe drumuri se ĭntălneau cu fata pădurĭi?]

řĭ sócru ĭ-o...o văzŭt-o ř-o...

[Cum, cum s-a-ntămplat?]

o zĭs că ĭel nŏápĭĕ o mărř ōreŭnd'eva ř-o auzĭt-o cĭntĭn / că táre
frumŏs cĭntă / fáta pădŭrĭĭ / da nĭme n-o văzŭt-o cu řŏkĭ / núma ō auzĭt-o // řĭ
ĭĕl o durmĭt ĭn col'ĭbă / la řŏĭ d'emŭlt / řĭ o ĭńĭt / la col'ĭbă // o ĭńĭdĭa col'ĭbă /
cătră řel // ařă o zĭ [k] spuĕĕe-ĕe ĕe / ř-o zĭs că s-o bă...s-ŏ băgăt ĭn col'ĭbă /

5 cătră jel / o fost jǎrnă mǎre / omǎt // o zís că...dacă...o fo cătră jel / și je tárē
 săcrétă o fost / o zís că să nu spu // o vu îmblát ómu nópti după je / c-amú
 cînd o [k] je o cîntát / și ómu nópti o fos și fáta pădúri // și jel îmblá...amú jel
 o auzít-o cîntînd / și je o inhít cătră mósu-η_col'ibă / și je o zís cătră mósu că să
 10 nu spúyă că je o fost acólo / c-a inhít áltu ș-a cǎtá-o / da să nu-î spúyă că pă
 únd'î-o mǎrs / pă aíc or pă áíc / da să spúă că-n cîje laturē / s-o dus / să nu o
 gǎsáscă pă und'-o mǎrs je // ș-așē î-o spus mósu // că sǎ...no! că l-o-ηfricát je
 că să spúyă că núp-aista drum o mǎrz / da pă cîlálalt // no! ș-așē s-o dus apój
 je și... // ș-ápō-nt-yn vîrv...jel cîñēști cît o fo d'e lótrî / o mǎrs-ș-o prîns-o /
 15 cîñē și cîñē řăcníturǎo řípát je?! cînd o prîns-o ómu acéla a nópti // cîñēști
 cî...put'érnic a fo ș-acéla // hé povest'é mósu / d'e múlt'i yorî că...cum o
 auzít jel durmînd jǎrna-η_col'ibă / jǎrna îî noópte mǎre / cîñē și ie cît nu
 dormi / cîñi și / ș-acǎzǎ t'i-ntyórj d'i zēcē yorî pă...tǎt'i lǎturîe púnă-î zúyă
 // c-acoló făcǎ fȳoc / durmeǎ la fȳoc...tǎtǎ jǎrna cînd jerá frig // și mhi [k]
 20 yóil'e îñstáyol // dac-o fǎtǎt / óil'e mai tîrzíy dupǎ crǎcún / păl'e făcē
 un...un cot'é / să numē țarc / și mhelúti acólo řid'é / în țarc // ș-acól-o trud'ít
 qǎmini / p-afǎrǎo durmít / ca cîni // [...]
 d'emúlt jerá așē: dacă o avút î fáta drǎgú / apáj o făcúd / dacă poǎte
 pǎrînti n-o lǎsǎ s-o jéje pă je / c-o fo mai sǎrǎcǎ / yorî cum o fost / apój je-î
 25 făcē că sǎo jéje / și d'i und'-o fōst / d'i la lúclu d'e únd'evǎ ápǎ l-o adús // l-o
 vrǎjít cîñē și cîñē fǎcút // și l-o adús // ș-ápǎ o_ís cǎ inhē...așē ři...cum t'-ǎj
 întǎrce...lǎturîș / ș-ápǎ o zís că cîñē știē řăcnē jel inhín pă sus / l-aducē pă sús
 / c-așē să numē că il aducē pă sus // și il aducē / și tǎtǎ-so o fost în [k] acoló-m
 prihyód / ș-ǎea o trecút díy așē pîm_pádúrje // amú_o_ahíná_pîn l'émne // o_ș
 25 c-așē žēmē și...ca și zd'erǎ / că cîñē ři_cǎ d'e greu î-o fo luj / cîñ_l-o adú // și
 d'-acēl'e o_ș-o foz d'emúlt / amú nu //

[Aceeasi]

jo n-am fost în munte

30 [Când se muta stâna dintr-o parte în alta, era obiceiul să mute și focul?]
 lǎ-aducē d'ǎ-aíc fog / d'e lǎ_ásta stínǎ púnǎ la cîñelálta //

[Povestiți-ne cum era obiceiul.]

noă pãj jo n-am fost în munte / núma am auzí d'e lúme / d'e... // noă /
pãj-aducé // să mută / aij nu jerá pašúné / să mutá în áltu munt'ě // apăj meré
cu foc pâ lopátă / d'-aíc pîn-acólq înaínt'e ȳóilor // da / să nu s-aprópie čevá
čúmă d'ě...d'e vít'e / d'-ačéle noa! // ș-ápâ făčé acólo... sâ-m...băgá în álta
stínă / și trăje pînă coborâș-jjos / n-áltu loc //

[VIIa] fócu ard'ě tqátă vára⁴

[VIIb] și fócu acólo nu să stínže/-m munt'e // járna va [k] ad'ícă tătă...i
zíqa noápt'e-j foc / că acólo tăt ij...acólq fağ brínza / apăj fac mîncárea / apăj
fac úrdă / tăt la foc // apăj tăt adúc qámíni íémne / d'i pîm_pădúri / d'-a
ȳúmăr / fağbálmoș...

[Era așa un obicei cu sărit peste foc?]

pãj da / jej făčé...săritóri pást'e foc / așé jej făčé // și cînj_sujé-m munt'e
așée făčé / săritóri d'-ačél'a // că să sáră...năcăzu d'i pă vít'ě / să nu híuă pă
jéme / c-o zís că...cînd s-o...îș_pere oríčeva d'e la cásă / cînd d'e bănuít ij! //

ș-ápâj ș-ačéla o fost...o fost a ta ȳorj a me or la álta feméje / orj la...noă! // da
acólq s-o strînz la mai mîlt'ě...cînd dučé cit'e cînj_sút'e șéśă súte d'e ȳoj /
cítă lume-o fost acólq cu...tăt o avú_gázd'e óilě_ačéle // [...]

[De ce nu avea voie femeia la stână?]

d'i če / d'i če? je nu-j...nu-j činstít-așé ca și bărbátu / da // și cînj_meré
qámíni-n...cu óile-m munt'e / ápoj únu păcurárij ij_lqa b [k] gát'ile pă bótă /
gól / și naínt'e ȳóilor cu čucaláj rósu la...la clop / și cu struz_máre [l] / da / și
zíčé / cu flújer / cu trímbită / da jel în...únu care-o fost îndrăznéj / n-o fól
rušinós / gól // încălțat cu opínč / gát'ile pă bótă / și cu jéle-m munt'el înaínt'e
ȳóilor să nu să d'eqátă // că...feméja je...zíče că...jerá feméj pînj_sát'e / că
trăžé qájé și...lqa um_pig d'e lápt'e / și lqa lápt'eli la oj // da nu cu slóbod /

[VIIa] și n-avé ȳóile lápt'e tătă vára

[VIIb] n-áve óile lápt'e

[VIIa] d'-atíta să dučé jel așé înaínt'e lor / să nu s-aprópie nič o fiméje

[VIIb] pãj feméile cînd vid'ě / tăt "jōj bătí-t'ě ! jōj" tă_răghé / că cum să
vádă ómu gol? // adícă d'e om nu scápă ničodátă fiméje [l] tăt ij cu
je [l] // [...]

[La Sfântul Gheorghe ce obicei era?]

la sfîntu d'órd'ě jerá...înaînt'ě d'e...aşé pă la fîntîni / jerá un fel d'e
 burián cū...cu florî gálbine...să numé calĉ // acĉela-l lǵă sára / după ĉe ...⁷ lǵa
 sára / tăĉé cū cuĉîtu / şi puńé-n...înt-o ǵălă / acólo la fîntînă / und'-o fost // şi
 5 ǵála o umplé d'e apă şi...o astupá / şi a dǵo zî / íńcă nu jerá zîŷă / aduĉé
 acásă ǵălă acĉéje / ş-ápăj pă tát'e ví'tile lĉunzĉ // pă la cǵărńe / pă la-ńkiietúri
 / pă la tát'e huc // uşóri dă la poiátă / să nu s-aprópije ĉuma / şi gîndăĉ să
 băgă atúnĉ de d'emúlt îm poeátă // cînd aĉ făcút acĉela ápăj zîĉé că nu să băgă
 // nǵă / aşé ştié ǵă [k] lúme / amú nu fáĉe híme // núma d'emúlt o făcút //
 d'emúlt o ştiút múlt'ě...bătrîńi / amú nu ştiy ıimíc // [...]

10 [Dacă muşca "gândacul" vaca, ce putea să-i facă?]

ápăj fujá şi d'escîntá / d'ĉscîntá la ǵărĉe d'ĉscînt [k] cáre jerá
 d'escîntătúriy // d'e n-aj mǎrs...o perid yáca / da / s-o îmflát ş-o perít hăt //
 n-o tráít / da că acĉela-j virinós //

[Cum îi descânta?]

15 ápăj jo ştiy? şt [k] ní cum făĉé / şi jo am foz d'emúlt / â...făĉé foc în
 şpoără / úna dǵo şpori / şi trăzĉ carbúni înt-um pahár d'e apă // carbúni acĉéj
 aşé zd'erá...aşé...jerá un súnăt mǎrĉ / cîn tuřná / zîĉé că...j-aju...ŷ j-ajútă /
 atúnş cînd ŷ...cînd zd'áră carbúńi // dăcă n-o zd'erát carbúńi...însámnă că nu
 j-o ajutát // nǵal la noj am lyat o vácă d'im bisérĉa álbaş / ...şi mă duc
 20 d'imińáŷa a o mŷlĉě / amú ca şi d'i vǵ trĉzăj d'e aĉ d'-atúnĉ / ...măi / vacă-j cu
 cápu-m pǵod / să jertáz bál'igă pă íńgă je nu-j ıemíc / tátă-j pă păréĉ / d'im
 piĉǵaré / ĉ-o aruńcát-o je // caĉ lă pŷlpă / pŷlpa ǵǵălă / tátă-j bălǵóşă
 pă...cum aĉ súzĉ...iĉălu // ĉe dǵámńe? jes afáră / strĉg pă tátă-so⁹ / că jel mń-o
 fo mai îndămínă aĉj ni / "hăj moşú moşú! íńĉ pînă la noj" // íńe la noj / zîĉ
 25 "orĉ ĉe ŷi-j cu váca / că ŷj... ŷj mŷlsă şi váca ŷj aşé d'e spăriétă/-m pǵod?" // da
 jel o fo gîndát'e-m poeátă / ş-o supt-o //

zîĉe "fŷj" o zĉs tátă-so / híe jertát / "la mǎriĉ lu fodorícă" / aşé o fost o
 bábăŷa lu fodorícă // m-am dus acólo ş-o d'escîntát /

zîĉe "d'e nu inéj" íĉe "pă...p-amńáz ŷ peré váca" // ş-ápăj vo dǵo
 30 sǵptămín tát o fost aşé-ńi váca / ca şi...mǵale / n-o păscút / n-o...n-o rumăgăt
 / ş-ápo s-o tomít // da de nu meré...păgubĉj cu je / hăt! da / aşé jerá d'emúlt /
 amú nu ŷs // [...]

[Dar la Bobotează era vreun obicei?]

nu la bobot'áză / la sîñ_văşî // cáre fét'e vre sâ să mărit'e / ápâi tîñé
pă.../ cum să numé atúnê / jô_nu ş't'iu_că n-am...n-am tînút // să tîñé pă ursît
// aşé să zîcê // ş-ápâi_j pînă la zî meré ...ducé áťă / şi l'egá pîn...d'in drum /
d'im_márjineşá drúmuluj pînâ-nt-áltu drum / cîñe-a merţe_sâ déjîe cú_cápu-n
áťă / să íuă la je / fáta / nu să márgă la alťă [!!] //

5

[Şi se striga "chiraleisa"?]

la noj nu să strígá aşé / núma...dacă tîñé acéje şi tîñi coćé orćé túrtă d'i
măláj îñ_sîñ / pîntre tăťă // c-ápâi acéje tári-j jerá drăgă / dacă o da la fećór să
mânínče / ápâi acéje s-o măritát...după cîñe vre je / [!] // cáre jerá măj mîndru
fećór...p-acéla îl je / cárē o ş't'iuť / ápâi jo...noj n-am ş't'iuť da mai auzé d'e
lúme că ěe fac / fét'ile şi... //

10

[Dar ca să ştie cum o să fie, frumos, "hâd" ...]

ápâi je...je făcé acéje ěe a vut aşé avé // acéje núma la...numără pári⁶ /
la sîñ_văşî / numără pári / ş-apó...no

15

[VIIa] d'i la únu pînă la nóo

[VIIb] d'i la...d'i la nóo pînă la únu / îndăríăť //

[VIIa] ş-ápâi cum s-o picá páru

[VIIb] cum să picá páru / d'i jerá páru márje / jerá...jerá frumós şi mînd
[e] hód'in / d'i jerá pic / mic / ...moşúc / orćé...na / âmărit / îl lqa //

[Aceeşi]

20

aşé jerá obićáju

[Cum era obiceiul când năştea o femeie?]

pij nga o născút / îm_păe [k] pă păt.../şî...o mărz_după moáşe/ d'ec-o
apucát o mărz_maj jű[te] după je / d'e nu o apucát o mărz_după čă o născút /
ş-o adús / şi j-o tăjé burícu / şî l-o l'egád_moáşă_acéje ě-o ş't'iuť a l'egá / şî ...
l-o-nyăşijăt în ěéş'e ríñză acólo [!] ŋt-o pérină şi l-o puz_língă...máma
cocónuluj acólo-m_pat // áşă o fost obićáju / n-o foz_d'emúlt cum j-amúca
dóptorj şi d'-ajést'ě ... să márgă borésăl'e la ... bd'átă //

25

[Şi moaşa numai atât avea de făcut, să-i taie buricul?]

piŋ mǝǝʂa o unjǝ maj pǎ pínčite p-aícǝ / o l'egá cu o l'eg...l'egǝǝǝre
p-aícica pǎste pínčit'e / pǎi amú nu o l'ágǎ dóftori amú...nu-ŋ d'e l'egátǎ // [...]

[Nu era vorba că în primele zile copilul nu trebuie lăsat singur, să nu
i-l fure, să i-l schimbe?]

5 pǎi nu nu // că ȝel tǎt o fost acólo língǎ má-sa / cum a...că n-o fost
atít'ǝ...cócii și d'ǝ-ǝǝǝte / núma acólo ȝerǎ un l'ǝgín língǎ pat / ȝǎi-ǝi pus
acólo-ŋ l'ǝgín și...dacǎ n-o fo táre bet'ágǎ máma lui l-o clăt'ít cu l'ǝgínu
cu-ǎǝǝla //

10 [Dar dacǎ mama trebuia să iasă la apă sau să facǎ ceva, ce-i punea
acolo în leagǎn, ca să nu vinǎ...?]

ȝǎ puńǝ acolúca un...un ȝrǎunt'e d'e ǝ / d'ǝ mujd'érǝ cum zícǝm / puńǝ
acólo un ȝrǎunt'e d'e ǝ și puńǝ un cuǝt or fǝǝfǝcile acólo la cápu lui la
cocón /

[De ce?]

15 sǎ nū i...sǎ nu-l íȝe fáta pǎdúri [!] c-íl dúǝe-m pǎdúre [!]

[Dar s-a-ntǎmplat vreodatǎ să ieie...?]

nu s-o-ntímplatú-sǎ / núma ǝǝǝ ȝ'íe bábi'e dǝ d'emúlt puńǝ / ȝor...

[Mǎtura nu se punea?]

20 peȝ nu ȝt'u / d'e n-am vǎzú și mǎtura punínd-o máma [!] núma la ...
d'-ǎǝǝlá am vǎzú punín / d'e nu ȝerǎ cuǝtú d'i-ndǎmínǎ fǝǝfǝcǝ d'e nu...¹⁰

ǎpǎi sǎ zǎuǝtǎ / zícǝ "m-am zǎuǝtǎ" // s-o zouǝtǎ la noȝ o femíȝe /-n
dibróva¹¹ / s-o zouǝtǎ pǎ ȝǝpur [ǝ] pǎ ȝǝpurǝ // čǝ fúǝǎ pím pǎdúre / ȝǝpurǝ //
ǎpǎi s-o zǎuǝtǎ-ǝǝǎ o fǎcút fátǎ / la fǎǝ...cu ȝok / cu sprínčǝne / tǎt ǝǝǎ ca
ȝǝpuril'e //

25 [ȝi cu bot ǝǝ de iepure?]

no nu-ȝ...túma...bólfa d'-a ȝǝpure / da ȝókí tǎt íz d'e ȝǝpure //

[Adicǎ cum "s-a zǎuǝtǎ"?]

30 ǎpǎi ǝǝǝ s-o zǎuǝtǎ o-zís cǎ pǎ ȝǝpure / ǝǝ o s [k] spuńǝ ȝǝ cǎ s-o
zǎuǝtǎ pǎ ȝǝpure / trǎȝǝ-ǝ-amú...trǎȝǝ-ǝ-amú fa...ǎǝǝe / fátǎ // piŋ ǝǝǝ ǎre ok ca
ȝi la ȝǝpurǝ / albǝ / sprínčǝne álbe p-aícica și... ǝǝǝ-ȝ ca ȝi la ȝǝpuril'e / híǝǎ /
nu-ȝ mǝndrǎ //

[Ce nu avea voie să facǎ femeia "groasǎ"?]

noa pâi trebuia să...îi uă-n mînt'e / dac-o văzúċevá să-ş adúc-amînt'e /
 că o véd'ě...aċéla / să nu să zăúċte la ĵel / să úĵt'ě că...nu-ş adúċă amînt'e că
 ĵe-ĵ...áre copíl ĩm_pínċîit'e // tră să-ş ádúċă amînt'e că "ĵo am copíl şi nu mă uĵ
 la aċéla"... lă aċéla fel d'e ańímál // aşċ ĵerá obiċáĵu / aşċ zċċé //

ileánă ópriş
 híbă únu de şċpt'ězăċ [de ani]

5

NOTE

¹ Gest.

² Dibrova – numele oficial al localităţii Apşa de Jos.

³ În textul informatoarei Ana Băce [– VIIa] intervine Anuĵă Filip [– VIIb].

⁴ În textul informatoarei Anuĵă Filip [– VIIb] intervine informatorea Ana Băce [– VIIa].

⁵ Băscău – numele râului care curge prin sat.

⁶ Îi sugerează VIIa.

⁷ Întrerupere provocată de o întrebare nerelevantă.

⁸ Localitate învecinată.

⁹ Se adresează informatoarei VIIa.

¹⁰ Întrerupere cauzată de schimbarea benzii de magnetofon.

¹¹ Vezi nota 2.

tăt am fo la uoi

- 5 și tática o v'ynít s-o [r] o pejtít / s-o lua pă máma/s-o dús-q-acólo // la
ápșă d'ě j'os / în dibróva // [...]
[Dumneata tot aicea te-ai tras.]
j'el'ij vinít înqóáčě // ajić jo-am avú log_măre / noi / ști d'-a mámi /
paiócu-o fost ští / párt'ě d'-a mámi // și j'el' dăcă o j'ínúđ găzdušág / acólo o
10 fo caŋ griěu ĩ sat // pūn s-o mutát ajić / s-jo m-am ĩnsurát / și mh-o da mí-
je /-acía d'-acólo / grăb/d'ínă / ší cás-acěě / mh-ò dát-o míě // după ĩ-am
ínít jo-amú d'ě la armátă // áp-o v'ynít j'el' ajić // no! // s-ápi d'-acěě j'el' ij
vinítă / ajić la míhě / ajić ò murít // ápi cǎ j'el' o foz născúđ din ápșă d'ě j'oz
/ n-o fo d'-ajiće //
- 15 [Soția matală este de aicea?]
nú / tá d'-acólo //
[Tot de acolo.]
tá d-acólo // a mea go [ε] gorodína-i diŋ solótvina¹ / din [ε] diŋ
slátina // [...]
- 20 jo-atúnĉ-am avút...pást'ě trǐjzǐj d'ě aĭ // tăt ĉobán // ști // atúnĉ // [...]
pǐnă la sǐnžórž prind a fătá uóĭl'ě / la blagovišt'ěhijě prind a fătá /
ĭncă-naĭĭnt'ě // da // no! / da merjái după cum aĭ avút oĭ // dă s-jó am avút a
mēl'ě uóĭ cĭt'ě ĉĭŋ sásăžăče / šěpt'ěžăč pĭnă la calhóz / am avút ęó a miel'ě
// no! / și cĭn ajúŋg lǐngă ĉěě cásă / am avút pĭnă la calhóz / c-ápăĭ atúnĭ la
25 calhóz mh-o lua dóóžešĉĭnĉ o dátă / mi l'ě-o luat // ĭŋ calhóz // ò dátă / mi
l'-o luat / ĭncă j'ó le-am mĭnát sǐŋgur pĭŋ la... // cĭn s-o ŋfintǎ calhózu //
atúnĭ s-o ŋfintǎ calhózu / s-o strĭŋs uóĭ d'ě pă la uómiŋ štĭ / dá // ĭncă j'ó
sǐŋgur le-am mĭnát // da o zĭs cǎ sǎ mă duc cu tăt'ě // d'ě mereám cu tăt'ě /
tăt'ě rămĭŋǧă acólo // da am mǎrs cu dóoșĉĭnĉ // [...]
- 30 fătă / trěbeá sǎ t'ě grijėj' d'ě mhelútǎ acěĭ / zǐcem / pĭnă ĉe-ĭ dőo trĭj
zǐl'ě // faĉ oŋ cāmār / zǐcem la ĉĭŋ sǧěsǎ / pĭnă [ε] s-apúcă dőo trĭj zǐl'ě //
după ĉe-z mai marĭ / làolǎltǎ / tá pui la grāmádă // štĭ / dácă-z mai
mōrĭ // aĭ cólbotǎ mǔltǎ cu uóĭl'ě care nú-ŋtǎl'ějě / štĭ // d-ápi la calhóz
aveám cĭt'ě ĉĭŋ sǧăsǎ sǔt'ě // no! // štĭ cum am mǎrs / nu cǎ mă lǎud / da štĭ

cum am mǎrs ȝo la calhóz n-o mǎrz nímě // nímě // că ȝo mai mul d'ě
dóozǎj n-ám băgát ȝn grúpă / şti / care cum o fátát / mǎnîntǎǎ / ȝo la vo trîj /
pǎtru zíl'ě / o săptǎmínă / după ȝe-o crescút / cólo / şí mai máre d'ěcít
pǎtru ȝínzej d'ě [k] n-ám pus ȝn grúpă / níċe d'í-ăċeǎ marǎ //

[Făta şi câte doi miei.]

ȝó cît'ě // o dát-am avút... / atúnċ-am avú máre prǎeme // am avút o
sútă dóuăzej d'ě jumînǎrǎ // cíd'ě cu doj //

[Da' trei?]

trîj nu fa^c / nu mh-o fátá niċo

[Niciodată.]

níċodátă nu...cu trîj // níċodátă // [...] dá cu d'ȝóǎ...nó d'-ăċeċe şti ȝe
fáċe!? // tȝómna / cînd_e pă... / cînd_e să [e] tomházá ȝóǎl'ě bíhě // atúnċ
prind mheǎ d'i ĝumînǎrǎ // cîn ȝs ȝóǎl'ě búhě adícă tȝómna // şi cînd ȝz
bátîr d'ě care // atúnċ'ica abd'á prînd'ě únu / şí mǔlt'ě nu prin níċúnu // dă
// oáea-ȝ cu máre ȝstórċe / da dácă nu-nǎl'ěǎ / ş-amú d'ě vo pǎtru aȝ n-ám
niċ úna // ş-ȝo d'ě cînd am fo d'ě om...cum ȝ-am spus / tát am fo la ȝóǎ //
amú nu mi-ȝ niş trábă / şi nu-ȝ niş cui // da după ȝe / númai d'ě trúdă //

[Cum era la măsuratul laptelui?]

nó! ápǎǎ la măsură cum ȝi?! // ȝerá hozéinǎ / nu calhóz ca ş-amú
zícem // cîn o fo pi d'-a óminilor // nó! ápǎǎ ȝo zícem bíhě d-am fo d'ěputát
/ am avút troscomċént d'-ăċeǎ ȝea / vǎsǎl'-ăċeǎl'ě // ápǎǎ aȝ íhít dumáta / o
íhít ómini / s-o strîĝs acólo / trîj pǎtru sút'ě laoláltă // [e] adícă zúȝa măsurǎ
// l'-aȝ muls tát'ě a tál'ě // ȝó lǎb'ě [=laptele] l-aȝ ȝo şi l-am măsură tát ȝo
// la fíċecǎre // zícem //

[Cu ce l-ai măsurat?]

ȝm pútina / ȝm...cu d'ěju ȝel mċ / d'ěmúl n-o fost ȝşá c-amú cu
lítǎ / o fos cu carǎmbǎ / cú páriċe carǎmǎ mai mǔlt //

[Cum?]

aȝ muls ȝóǎlǎ // cît aȝ avút?! / trîj pǎtru lítǎ / zǎċe lítǎ / dóoȝ d'ě lítǎ
d'ě lápt'ě // [e] cît'ě-aȝ avút zícċe / zǎċe / ȝísprǎeċe / dóozaċ / care cît'ě
ȝ-avút // da aveċe atún şí cît'ě pǎtru ȝínzǎċ ȝómu // ni! cum ȝi mǎtúş-asta / o
vút ȝóbzǎċ ȝ-ovút // cu cápǎre cu tát / ȝóbzċe // ȝ-avút plínă pútina d'ě
lápt'ě // plínă pútina // nó! da tát aȝ făcút páriċa / cărǎmǎ aȝ avút / c-aşċe să
zícċe // şti / carǎmbǎ //

vasí'ě ȝúrǎviċ búga
ȝóbzǎş fǎrá únu [de ani]

prímăvără s-ō tunș uójiľě / aľ luat lîna ș-aľ spalát-ō / dúbă cē-aľ
 spalát-ō / aľ scărmanát-o / tătă s-o scărmanát / d'ě cu mînurilě / frumúšs //
 àpój aľ luat-o pǎ hrebd'ínčă / și s-ō făcút pǎ hrebd'ínčă / dúpă cē-aľ făcút-o
 5 pǎ hrebd'ínčă / aľ pús-o pǎ cáier / aľ făcút cáier / aľ tórs-o // cum eráľ
 d'ēmúlt // númai d'ě d'ě-aiást'a d'ě člérj / o tľors supťírľě / d'ě urzálă //
 dup-acēē-aľ tórs-o mai pǎ...pǎ grľos... / d'ě bătătúră / așă să zícě la nľoj
 /...ă făcút-o [ε] scúlurj / s-o fēestít /...șĩ / cu-acēē supťírľě / cu-acēla supťírľě
 tľort / aľ urzít / pǎ urzľój s-o pus / aľ urzít / aľ pús-o k't'áră // aľ luat pǎň /
 10 acólo-aľ avút ítă / spátă / șĩ...aľ ĵăsút // nľ! dǎ aľ fēstít / dac-aľ vrút cǔ
 culľórj //

[Culori de cumpărat sau...cu frunză?]

acăsă / nú cu frúnză // nu / cu fărba // n-ám șĩ'jút //

[Numai cu "farbă" cumpărată.]

15 c-așă / da // număĩ j b/d'ě culľárľě hágřă / s-ō puz_d'ě arín ĵ / scuárĵă
 d'ě arín hégri / să zícěă / șĩ...scuárĵă d'ě núcă / ba nľ! nu s-o așě primít' /

[Ce culoare ieșea de nucă?]

bǎ mai mul s-o cumpărát // culľárľě hágřă //

[Și aia de nucă tot neagră ieșea?]

20 să vǎpsă hágřă // hágřă / da nũ / nu tárľě / hágřă / cum trábă /
 dǎ...nľ! // așě la musáľ // șĩ aľ ĵăsút / după cē s-o ĵăsút / ĵípát-ō vıltoárľě / [!]
 șĩ-ň vıltoárľě-o ĵípát pľăr /...ș-ol'ácă s-o képtínát /

[Văltoarea asta cum este făcută?]

25 vıltoárea-s púsă așě-n dőo l'émně // așă³ / dőo l'émně // ștrímbe... / șĩ
 p-acél'ě s-o pus scíndurj // șĩ scíndurj s-o făcút...// scíndurj dúpă [r] dúp-a-
 cēl'ě l'émně strímbe // și pǎ mǎrĵĩně s-o cusút așă drept // acólea s-o
 nǎpustít / s-o făcút lőtőčj / ș-s-o nǎpustít ápa șĩ /...

[Și apa ce-i face?]

ápă ō [ε] o-ntoárče / o poártă // și ĵa sǎ să strĩĵă //

30 [Se bate.]

să bát'ě șĩ...nǎpőst'ě pľăr // că dǎcă nu ĵa nǎpőst'ě pľăr / să mai
 Pkǎptĩná așă cǔ...jést'ě képtăňu-așă mǎre //

["Cheptănul" este tot așa în vâltoare?]

nũ / cǔ mĩna // cu mĩna / afără // afără //

35 [Așa ca "să năpoaste" pǎr, cu mâna-l trage, da?]

- da / cu mîna trájă // dacă jă nu năpóast'ě sîngură... / plăru //
- [Când le spălați, tot la vâltoare le spălați cergile?]
- tót îñ_vîltóare să spală //
- [Cum se spală?]
- acólo să jípă / ș-acólo l'ě pǫártă ápa / așa ca și-ñ...mașínă ě/d'ě 5
spălát / și mașínă ě/d'ě spălát ję /...dácă nu l'ě-ar purtá nu s-ar spalá //
- [Mai puneți și săpun?]
- acólo nŭ-ı mod a púně săpún // îñ mașínă-ı mot / c-acólo stlă ápa o
pǫártă úna / da aıíce să dúce / aıíce trábă sopóáhě cŭ / ș-amú spalá [ı] //
- tăt'ě l'ě-ar mîná ápa / jél'ě nú jíně // dácă ję...[ε] trléce // că dácă ja ar 10
sta...ja ápa l'ě pǫártă / tăt íně / tă l'ě pǫártă / l'ě pǫártă pînă jél'ě...să fac
pînă la...
- [Din ce fel de "farbă", ce culoare se fac cergile?]
- ě/d'ě tot fęéljŭ...nŭl róșă / vęérd'ě / albástră / nágră / álbă //
- [Cergile erau cu flori sau cu vărgi?]
- jél'ě să herb îñ î... 15
- [Cergile ce modele aveau, cu flori sau cu vărgi, cu dungii?]
- dá cu flórı / și cŭ...șı cŭ dŭj // maj ě/d'ěmŭlt / jeráj cu dŭj // apój la
un timp / o ıșıt cu flŭorı // cu ě/d'ě tăt fęéljŭ d'ě flórı //
- [Din lână ce se mai face altceva?]
- d'-acúma će să maj fáčem?
- [Ce se făcea demult.]
- no!4 / číně će s-o gînd'ít / číně čĕ-o putút să fácă // úhı s-o ocupát /
cu pămíntu / čín-o avút maj mŭlt / álŭı...[ε] ș-cŭ pămíntu / cu vıt'ě / cú xŭj /
cu bóı / cu vácı / n-ám [ε] nu-ı acéla timp / 25
- [Ce se mai țesea din lână, în afară de cergi?]
- če s-o țásút? //
- [Așa, da.]
- cămęșă // am tŭórs / am sămánát cĭnhěpă / am tŭórs-o // am pus t'ęára
/ am țásút-o // am... 30
- [Din lână ce se mai făcea?]
- ě/d'ıñ línă [ε] / d'ıñ línă s-o făcút î...jólurı / pă jŭós / pă măsă / pă
păt... 35
- [Cea de pe masă cum se numea?]
- fățoáiě // fățoáiě pă măsă /
- [Pe pat.]
- pă pat o fos tŭól // tol //
- [Și pe perete?]

și pă pãrîék/t'-o fo ʃol //

[Și covoare n-o fost?]

nu s-o numít covqára // covqár-o iěșít după / iél'ě covqár-o fóst /
însă nu l'-o numít // nu l'-o numít așá o foz ʃa noi... vqárba // ʃol

5

[Da' de îmbrăcat oameni, nu se făceau ʃesute?]

tăt'-o foz d'îṇ ʃínă // o ʃăsut... / o tórṣ supʃîrjě / și urzála / ʃî...bătătúra
/ și l'-o ʃăsut / l'-o adúz ʃa pt'íuă / ʃ-acólo l'-o bătučít...

[Piua este altfel decât vâltoarea?]

10

pt'/kíuă // ásta-î pķíuă // cu pķíuă / cu pt'íuă o fost ũ / iél'-acólo o fost
o ládă / ʃî-ṇ lád-o îmbłáḍ dḍóuă...dḍóuḍ cōcáně...⁵ // d'ě l'émn⁵ așě iél'-o
purtát o roátă / l'-o purtát o roátă / și iél'ě l'-o...l'-o purtát ũ... / ʃî tót
o-ntḥórs // pánura / ierá pánur-așá s-o numít ʃa // ierá... / o făcěáṁ d'ě čínṣ
pălh //

[Așa era măsura.]

15

măsúra // [k] spáta // ʃ-iél'ě dacă l'ě dučěáṁ ʃa pt'íuă / rămínháṁ d'î triṁ
pălmḥ // ca să [ε] să d'ájě d'ě l'ěcríc // să nú trăbuṁă...a púně aṁčē...

[Să mai tai din ea.]

20

dă / să h́íě d'îm pánura-ṇ curmezíṣ / ʃ-o pús-o ʃî / o făcú l'ěcríc //
n-ó fo frumósă / iě d'-aṁč o fost ũ...cum ṣă vă spun //...iél'-o fo
pánură...ḅ/d'ásă / pánură...búnă / groásă // îṇs-aṁčē l'-o cusút / nú s-o-ajúnṣ
// tăt o fo căldúṭ/ da n-aṁ čē să l'ě fi făcút// să h́íě foástă móda/ l'ě-mbumbá
/ și să h́íě căldúṭ //

[Era numa așa.]

25

așá / nú mai ierá / aṁč ierá képtu gḥol' // tăt o fo frig //

[Altceva din pánură ce se mai făcea?]

și făcěá ʃî cábác // fără d'ě ḿíñēč / așá ca ʃî coṁóčil'ě // și cabác //
ʃ-o făcú ʃî čōáric ṇ log ḅ/d'ě...nădráj //

[Cioarecii cum erau?]

30

tă d'ě așá pánura álbă // d'îm pánura álbă // ʃî l'ěcrčil'ě ierá d'îm
pánură [ε] súră // ʃî álbă / da tot puṭín mai súră // dá čōáreci álbṁ / să h́íě
ḿíndri albṁ //

[Și "căbacurile"?]

cabácuri'ě súde //

[Tot sure, da.]

35

tót súde //

[Și "căbacurile" aveau o anumită croială? Cum se făcea spatele, cum
se făcea fața?]

tot așá ierá dṛiept înapḥóṁ / ʃ-aṁč ierá oṁ ḿhéz d'ě gúler /

ș-jiră...cusút / cū...ca și cu primă / pûnă d'ě jȳos // primă nágri //

[Astea erau fără mânecă?]

fără mîheca // àşá jĕrá //

[Așa se purtau.]

aşá să purtá // jĕl'ě jĕrá ca și d'ě primăvără / și ȳ/d'ě toamnă /
l'ěcrîcil'ě l'ě purtá jârna / cînd jĕráj frig //

[Și femeile și bărbații?]

și / d'ěcît jĕl'ě jĕrá pa álta módă cusút'ě // feméjil'ě / o-avút
deșkilinîre / dă...la feméj jĕrá vjĕrz // jĕrá vjĕrz / și cábăcil'ě jĕrá vjĕrz / și
l'ěcrîcil'ě jĕrá vjĕrz //

[Și în picioare ce purtau oamenii?]

ápi ĉe purtál? // ȳopt'înc /

[Din ce?]

sí dĕ gúmă / d'in dŭj d'ĕst'ě d'e la [!...] [e] d'in roz d'ě la mașínă //
să vind'ě / jĕrá șpețjalís_căre...l'ě lucrá și / jo n-ám putú_să l'ě port //
pîntru că mă-mpt'ěd'icám [!] // n-ám putút //

[Erau așa "îngurzâte"?]

jĕrá-ȳgurzît'ě / și...strîjám pángă pt'iĉór cură'il'ě // mîhi sâ-mflá
pt'iĉóarjel'ě [!] // pá sára táti pt'iĉóril'ě mî-erá-mflát'ě // m-am împt'edicát
îȳ gurgájě / n-am putút_să l'ě port //

[Ce mai aveți în picior, "ștrimfi"...?]

ștrîm / ștrîȳh și...

["Căluni"?]

și coltŭh / și...nol să jĕrtát / și ȳobd'él'ě / ș-obd'él'ě // cîn ĉĕ-ai avút //

[Cum erau "ștrimfi", cum erau "colțuni"?]

ștrîmvî... / ștrîmfi jĕráj mai luȳj / jĕrá pînă supțî...pûnă la gerŭȳke //
tót d'-ișt' // ș-aĉéj să numĕz mai mîiĉi / coltŭh / c-o fo pŭȳla jumătát'ě
pt'ĉóru //

[Erau tot lucați de femei?]

tă d'ě feméje lucrát că n-ai avút / n-o fost //

[Cu ace, cu...]

cu áĉe făcút // ĉîĳe-o știút // o făcú mai frŭmȳós / ĉîĳě...l'ě-o făcú
mai pă prost // ĉîĳě cum o știȳ // [...]

["Zadii" aveau femeile?]

àveă / ș-ȳo-am făcú_d_zád'ě // și jo mî-an_ȳsút /

[Cum era făcută?]

tors / foártě supțîrĕ // supțîrĕ tȳōrs / și spáta jĕrá rără / și puňăj
urzála ȳ/d'ě rotîlc // dim_măgazîn // nŭ...nu s-o potrivít / d'ě rotîlcă // nu

5

10

15

20

25

30

35

s-ō potrivít // ȝăṣṣá / aveá spát-anúme / ca ȝă să primească / să să-mvălească
urzála / să nu să vádă // d'ě frumósă // ȝerá d'ě culoáre nágrá / ȝī rósă //
sau ū vġerd'ě / ȝī gálbănă /

[Era așa cu dungi?]

5 hēgre ȝi cu dŭj / nùmaid'ecít cu dŭj // cu dŭj / să ȝtăġe aşá ca ȝi
d'ě...pátru žéd'it'ě / ȝăṣăġi...négrī / ȝī dup-acéla négrī-l ȝăṣăġ...róṣu / ȝ-aşá
ȝerá ġel'ě / ȝ-aveáġ čevá sprinčēġ-acólo d'ě áltă culoárġe / mġestecát /

["Sprincene" ce înseamnă?]

10 nŭl ca ȝi polosát'ě / ġeşá / ġerá ȝi făčġăġ sprinčēġ / puŭín d'ě
áltă...culoárġe / [ε] puŭín d'ě áltă culoárġe / vġerd'ě / ȝ-ápă puŭín ġ ġáră róṣu /
apŭj făčġă látă / rósă // ȝi ġár aşá dóŭ sprinčēġ mănŭntăġ'ě / ápăġ négrī /

măříġe a lu ġon a tocăhéruġ / măříġe ȝíman
čġnzăȝġŭŭpt [de ani]

cġġepă

15 príma dátă sāmġġa aŭ-sămănat-o // o crġescút cġġepă / măre /
ȝerăġ...o párt'ě...mai d'ěvrġeme să cul'ejġġ / álăă // s-o numít // aŭ cul'és-o /
aŭ făcút-o znopt' / ...am ŭ ūscát-o puŭín / znopt' aşá // ġŭ-cópă făčă // pŭ
ġŭrmă...am dŭs-o-m_báltă / ȝ-o stat o săptămġă // poát'ě ȝi mai bġ/d'ġġ
cum_eră ápa // ġ_a [k] ġn tŭpt'ilă? / ġm_báltă// d'-acŭlo-am scġŭs-o / am
20 spălát-o / am văzút că...să d'ězġipt'ě d'ě cătă pozdărie cġġepă / fuġóru // am
dŭs-o-n ŭ / am spălát-o frumós / ȝ-an_tocát-o d'ě ápă // ȝī am'...pŭs-o pă
ġárbă / pă cġmp / sau o am răzġmát-o d'ġ čeva gard/ s-o ūscát / apŭj...am
meliġát-o // după če s-o ūscát / am meliġát-o / ȝ-s-o făcŭ fuġŭáre /

[După meliġat, ai mai dat-o prin ceva.]

25 pă hrebd'ġcă / să dă pă hrebd'ġcă după če-ġ gáta meliġată // rămġġ
núma fuġóru // după čġ...am trăs-o pă hrebd'ġcă / ġel'ě s-o făcút trġġ pġărč //
s-ŭ făcút om_fuġŭr cáre-o fo măġ_măřġe / curát / acéla l-aj...l-aj tŭŭrs ġ/d'ě
urzălă // c-o fo mod a-l tŭárčē supġġġe / ȝ-o fo ġung / mai tářġe // al dóġle s-o
numít trăsŭrá // acéla s-o tŭŭrs d'ě bătătŭrá // să ġġe cu čġ ȝăṣă // al trġġle-o
30 rămăs...cġġ // d'ġ_cġġ...am făcŭd_lipid'ėŭ // am tŭŭrs ȝ-am făcŭ lipid'ėŭ // ȝi
d'ġnt-acġē am_făcŭ_cămlġăşă // àm_ȝăsŭt / am tŭŭrs-o / am pus t'ġára / am
ȝăsŭt-o / ȝi dŭpă čġ-am ȝăsŭt-o / am spălát-o / am pŭs-o la soáre / s-o albd'ġt

/ dpǎ ȕe s-o albd'ít...am̃ luát-o cū prǎnicū / aḷ hēt'ēzít-o frùmōs / s-o făcút
mǎi hēt'edǎ // śí mǎi moǒl'ě / aḡ croiḷ / ś-am̃ făcú cǎm̃lěse //

[Când faci cu "pranicul", de ce o faci?]

ia s-o-ndoḷít în dóuǎ // s-ō-ndoít în dóǒ / ś-aḷíc-aḷ pus rǎzvǎlca / ǵ/d'ē
/ la lǎşt'ě [!] / o óríȕe bótǎ m̃ ...aşǎ să híc // d'-acǒál'ě tǎt aḷ sućít / śí aḷ dat
tǎt cu prǎnicu / tǎt aḷ hēt'ēzít-o / ḡ log d'ě...t'iclǎzǎḡ [!] //

5

[Aceeşi]

[Portul]

[Şi spuneai despre cămaşă, partea din spate şi partea din faţă...]

úmerel'ě jǎrá făcút'ě...d'ěkilin // acólo pǎ úmerḷ o fost / n-o fost lat /
o fost ḡḡgústǎ / acólo-aḷ făcút colḷḡḡuǒrḷ / d'im pḡḡz-aḷ ḡḡtḡórs // s-o tăjǎt /
śī...ápǎḷ s-o făcút trǎsúrá să numeǎḷ / bḷlbuúȕ // d'ě tă félḷu făȕǎḷ...

10

[Modelele astea.]

da / ca şi uzó // uzḡǒr / s-o făcút un uzór // ś-ǎḷice să făcǎḷ uzḡór //
ś-aḷíc-aşǎ jǎrá tot ḡǎtǎ //

15

[Şi la mânecă?]

śí la mǐnhěca // tǎre mul lúcrḡ-o fost // o trǎít [= trebuit] a-ḡcreḡí aḷíc
/ tǒt a-ḡcreḡí / śí să híc cu uzǒará /

[Cum erau "uzoarǎle"?]

ḡǎ! să numeǎḷ ḡḡ túrt'ě / ḡḡ ḡ codǎȕǒrḷ / să făcǎḷ d'im [ε] mereǎḷǎşǎ ḡḡ
codǎȕǒr aḷíc d'im...cum s-ō-ḡcreḡít // mereǎḷ ḡḡ codǎȕǒr / sau mereǎḷ aşǎ o
turtúǎ // zícǎ-ḡ túrt'ě // şi-ḡ codǎȕǒrḷ / śí-m̃ prǎḡtḷ //

20

[Partea asta din faţă şi din spate cum se chema?]

látu d'inaḷínt'ě / látu dinapóḷě //

[Nu-i zicea "stan"?]

25

nú // ḡǎ! ḡḡ únili lócurḷ ḡǎt'ě zícǎ śí stan / c-aşǎ s-o [ε]

[Da' aicea nu-i zicea.]

aḷícǎ aşǎ s-o grǎḷít // ḡ ḡpşǎ d'ě ḡḡoz zícǎ cǎ stǎnu d'inaḷínt'ě śí stǎnu
d'inaḡǒḷ //

[Ce avea la cămaşa femeiască?]

30

aḷícǎ jǎrá-ḡcrǎḡǎl'ě / ḡḡcrǎḡít //

[Şi puneai o bandă sus?]

aḷícǎ jǎrá keptút [!] // ǎşǎ mhícúḷ // micúḷ aḷíc jǎrá keptút //

[Dacă era prea stǎmtǎ ḡi băga ceva?]

[!] o pus puiút //

[Și la mânecă nu aveau așa...]

p-ajíĉ jerá cu bĕezjérĭ // bĕezjérĭ //

[La mânecă?!]

5

ș-ajíĉ jerá cu bĕezjérĭ //

[Dar de ce se prindea "bezerul" la mânecă?]

sau cu pomátă jerá // și cu pomátă // pomátă / și bĕezjérĭ jerá marĭ /
cáre jerá ě/d'ě...la mñirjásă d'ě sərbătĥórĭ / jerá cu bĕezjérĭ marĭ // să numé
// și care jerá majĭ / la maj bătrîñě / majĭ...d'ě tát'ě zĭl'ěl'ě / jerá cu
10 pomáta // pomátă áșă d'ě dóuă žĕžit'ě / pomátă / și pă pomátă jerá
trăsúră / cusútă / cu áťă //

["Trăsura" ce era? Cum era cusătura la trăsură?]

d'ě tă fĕlĭu // d'ě cúlŏrĭ //

[Cum arăta?]

15

îmbulbúĉ jerá / bulbúĉ / sau jerá trăsúră trăsă cu-ăcu // trăsă

[Trăsă cu acul era cu culori sau tot cu alb?]

î...cînt o trăs-o númaj cu d'-un_fĕlĭ o trăs-o // și cáre-o rămás
uzŏárl'ě-mñijlŏc / l'-o umplút cu d'ě ált'ě culŏrĭ //

[Aia era "trăsura".]

20

trăsúra o trăs-o // órĭ cu álb / òrĭ cū ĥégrĭ / cu d'-ŏ [r] d'-o culŏárĭ // și
pă úrmă...ĉ-o rămás culŏril'ě acŏlo ĉe s-o făcút uzŏárl'ě / l'-o umplút...cu
d'ě áltu fĕlĭ / cu vlĕrd'ě / cu albástru cu...

[Atunci când le umpleai cum spuneai, că era tot "trăsură" sau erau
numai "uzoare"?]

25

zĭĉáj că traj o trăsúră //

[Chiar și cu culori.]

cu culŏrĭ // númajd'ĉĭt culŏrĭ o trăbujĭt // făr d'ě culŏrĭ n-o fo mod //
jeráj și fără culŏrĭ / jeráj tod d'-ŏ [r] d'-on_fĕlĭ // o tras ajĭș trăsúră / pă táđ
lŏcu / și númaj cu ĥégrĭ // dac-o vrut númaj cu ĥégrĭ // nú ĭmpl'ĕj // și dacă
30 ŏ [e] avútĭ...cu ĉe să ĭmpl'ě / atúnĉĕ-o ĭmplút / cu róșu / cu vérd'ě cu d'ě
tă fĕlĭu // jerá uzŏára // jeráj șĭ frumŏásă / și jeráj...și ĥĕplăcút'ě // [...]

["Prăguțul" cum era?]

prăgútĭ ?! / prăgútĭ jerá răđ'icát [!] // jerá rădicát / ĭěl așĕ să-ĥ-
creťáj...ĭej jerá prăgút rădicát //

35

[Și coseai pe partea aia ridicată.]

ĭĥreťă...ála [e] rămĭñej maj jĥos / șĭ ĭĕ ŏ [e] fost așă ca ș-um prăgút //
puťĭn răđ'icát //

[Cămașa cu ce se prindea?]

ierá pomíet̃ // pomátă ierá aǐíc / pomáta //
 [Ș-acolo era "pomată"?]
 dără / pomátă / și să puńă / ș-o-ndoie / să făcă pomátă / și cu trăsúră
 / cú...cusútă // ș-áp-ěčéle-ȋcrătǎlǐ'ě să puńă pă ie // ș-iel'ě rămîhě așá
 mǐndru pomátă / cu cosálă / ș-aíče la jumátát'ě ierá / tăiát / ș-aííc⁸ // ș-aííc
 ierá...aííc ierá...[!] pkeptútu [!] aííc ierá [!] //
 [Spune cum îi spune.]
 puiút //
 [Se lega cu ceva sau rămânea așa deschisă?]
 ierá kotǎóri / o fo kotǎóri aǐíca /-ȋkotorát //
 ["Chiotorile" astea cum erau făcute?]
 împl'et'ít'ě // pă zézit'ě // aǐjmpl'etít ȋn șeépt'ě / sau ȋ...sau ȋn cínč //
 ȋn cínč ierá mai oábl'ě / și-ȋ șeépt'ě ierá mai latúă / trábă făcú cu cūcalăuǎ //
 ǎ făcút // și ȋ'ě l'ěgăt / mǐl ȋlucru-o fost // pierzáre d'ě vriémie //
 [Da' când avea femeia multă cânepă, făcea și șezători sau clacă?]
 númaid'ēcít // și șt'ěrgătǎre / ší fătǎă / și lipid'ěu // ší cămésă
 și...tăt o fo făcút // da o fost on timP / că ší súcñă juos //
 [Tot din cânepă.]
 dá / făcéi / ȋn trǐi ȋă // ȋn trǐi ȋă s-o făcút //
 ["Fărbuie"]
 dá / l'-o fěrbuít //

[Aceeși]

ȋ-aȋ strǐnsu-ȋě

ȋ-aȋ strǐnsu-ȋě / dǎǎ ȋ-am dus únd'ě-ȋ mai oleág d'ě ȋěntu / t-adú
 ȋȋ.../ bá la noi ȋíče ierá tímpu d'ěmúlt // că părȋȋ / acéla ȋam ...acéȋi-s
 oámiń... / cu-acéȋ ȋě put'ém să ȋě ȋȋcuscrǎm / cēȋlǎlt nŭ-s oámiń d'ě
 háznă / [...] sau că-ș sǎrăș sau că-z beȋȋv / sau că...no! // zícē "nȋ-acéla [r]
 acéla dǐntre... / ám cu cíně să m-adún // nǎ! cu-acéȋ n-ám cu cíně m-adună
 / ȋoi! d'-acólo t'ě duș și ȋa d'-acólo ȋá fátă" // or o fo búnă / or o fo rá / k/t'-o
 strǐns părȋȋ ší / [...] mai rǎă cu rál'el'ě ca róbu cu hǎrǎl'ě //
 [Unde te-ai cunoscut cu soȋul?]

păi iel ȝ-mblăt / nu m-anȝdus ȝo după iel [!] //

[Numai feciorii umblau.]

îmblă fećóri cum! //

[Și!]

5

ei! h-an strîȝs // în ánu ĉiȝzășșeșă // mh-an cumpărát o sumhíȝă mai
míndră / și...mh-am luy păpúĉ impt'iĉȝriě și / mh-an cumparát că / dar am
fost...orfánă // și mh-an cumparát șeriȝcă / d'ě fiȝút miriășă / la iei o fost
zăĉă cocȝóh / la noi o fo pátru cocȝóh // n-ám avút avléríě níĉ unu // táta...

[V-a trimis peȝitori?]

10

peȝitȝóri am avú mŭlȝ / și nu mh-o plăcút / únŭ...ieráȝ d'in ápsă d'ě
mhíĹoc⁹ //

[Aceia-s peȝitorii, care vă cer în căsătorie.]

îȝ căsătoríȝ dără / acěia-s peȝitȝóri / cáre in a peȝí / și zíĉe că să t'ě
iěie-ȝ căsătoríě

15

[Cum au venit?]

áp-o ĵinít tăt'ě hámuril'ě lui / șȝȝori lui / noi / ȝo ca și n-am pȝa vrŭt /
c-ápȝi...o zís că n-oȝ fi bajucorítă / nu m-a ucíd'ě / și-ȝ blīnd și-ȝ d'ě ȝámiȝ
mări / și bíh-o fost // am pȝetrecút // am petrecút și-m bd'íně / și-ȝ rău // mai
mŭl rău // că... / cuȝ să zíc // am avú tátă // táta ȝo biȝ'ác // o zăcú pă pat
20 / zăĉe-ah / zăĉe anȝ și pátru lunȝ // ș-am avú și cocóh // ș-o trăbuiȝ-a lucrá
// ș-o fo gríeu //

[Aceeși]

ȝo-ȝ muri

25

máma o țásút // țásút pīză / ȝopus pátruzăȝ d'ě rífi // să numeă // ca și
pátruzăȝ d'ȝ mítăríě / și máma...plīȝjá / și să cīntá // noi să cīntá [e] // ȝoȝ
făĉám țăĝě [-ȝevi] d'ě țásút // ĵerám d'ě nóȝ aȝ // și ȝo-am întrébă pă máma
// "mámo! dip ĉe plīȝi? // dip ĉe t'ě cīntȝ? // nu mh-o vru spúně // ȝȝ zī
"mámo! ȝo nu mă lăș d'ě grumázu dumhítal'ě púnă nu mh-ȝi spúně / că dip
ĉe?" //

30

o zís..."cum să nu plīȝ / ȝo-ȝ muri / și mă gīndés că ĉe t'-oȝ fa?! // că
tu rămíȝ mhícúȝă" //

"ě! n-ȝi muri màmó! / cŭm să morȝi?! // ȝo nu t'ě las să morȝi" //

"ě! mări a mámi" /

și cum o gătat t'ăra / amú cît mai t'ăra ȝ-avút înt-acéla an / nú jîn
sáma // núma o săptămínă // mai cît // și cum o găta k/t'ăra / la dóo
săptămín o murít // o murí // núma-ȝ săptămína pást'ilu! // ná! / o mùrít /
am avú frát'ě / táta la aiešta / ȝe sînt'ěț în_casă // ásta-ȝ hěpót // ierá mai
bătrín / ȝe fu prímăvára / toámna s-o-ȝsurát / ȝ-ieráȝ cu ieȝ // cū...m-am
întăl'ěs tárle bd'íně cu nóra / cū... / cu feméja frát'e-mhu // m-am întăl'ěs /
ȝ-am petrecút așě pûn-am fost máre //

[Câți ani aveai atuncea?]

nóuă / nóo / nóo // n-am fo d'ě vō...pátrusprăeȝe aȝ / mh-amȝ lucrát
ȝoȝ //

[O înmormântare cum se face pe aicea, "petrecare" cum se spune
pe aicea?]

tot atíta-ȝ // ȝi mormîntári/ mormîntăre-ȝ mǎȝ...calificát/ mai frumȝós //

[Cum se zice pe aicea?]

la petrecăre / și la mormîntăre să zîȝe // á cum să zîc! / care sǎ
pocǎjíz / d'ě adivăr / [e] ieȝ zîc la mormîntăre // și d'ȝ iéști zîc la petrecăre //
petriěȝere ȝi...mormîntát / ȝ-àșă // i să cîntă / să cîntă / ȝi-ȝ cîntă ȝi năcǎzu /
ȝi b/d'ě...ȝi ȝel'ě búně l'ě pomîhě / ȝi ȝel'ě rǎl'ě / ȝi /... b/d'ě n-o trăiȝ
bd'íně / zîȝe că

d'-aȝ fo búnă /

d'-aȝ fo rǎȝu /

tăt aȝ fo bărbátu mheȝu / ȝi...

iártă-mă / soȝiě pă míně că

anȝ trăiȝ ȝi răȝu / ȝi b/d'íně /

ȝi nu h-o mai ȝtiú nímeȝ //

îz_d'ě tăt'ě fěȝelurí'ě // íȝsǎ...i bai că...îl duȝ la mormîntȝi ȝi ȝi [-vii]
fǎrǎ d'ě iel / [...]

dacă sîn_în_î_î_l'ěȝe / să púně lumhínă // și dacă ȝe-ȝ_ȝ...no! / îz_
mártorí a lu ȝehóva / nu púně lumhínă // pǎntru că în_î l'ěja ásta / î_l'ěja
pocǎiíntǎ / în l'ěja mártorúlúȝ luȝ ȝehóva / ieȝ nu să crîed înt-acéȝe //

[Aceeasi]

I'ȝ-aj prǎnicát cu pránicu

[Ce este "pranicul"?]

pránicu-ǵ / d'ě l'ǵěmn //

[Cum arată?]

aćéla cǎ o prǎnicát'

[Rufele?]

5 rúfil'ě // cǎ rúfil'-ajǎšt'a...ajǎšt'ě / atúnće nu ǵereǎǵi... / dac-aj vrut
sǎ...şpiǎǵi / trǎbuiǵa a púně-nt-o rándǎ / a púně ćenúşǎ //

[În ce?]

10 înt-onǵsǎcút / nǵ! dac-aj vrut / înt-onǵsǎcút nǵ! // sǎcút a puñě...sau
ûnt-o şerínǵǎ / ĉi ĉ-aj avút // aj puşǵ ĉenúşǎ / ş-aj l'ěgát-o // ş-aj nǎpust'ít-ǵ
uñcróp // în ápǎ // aćée o şiert / ş-o scurs // áp-aćél'ě o rămás acólo... /

[Apa.]

15 ápa o foz lúćě / ş-aj scós-o ćenúş-aćée... / şi-nt-aćée ǵ/d'-aj avút om
pt'ic d'ě sopún mai...mhe! l'-aj spǎlát / ş-l'-aj pus înt-o bărbántǎ / l'-aj pus
în bărbíntǎ / aj împlú bărbíntǎ / da dǎcǎ l'-aj spǎlát cuǵ_ǵrînt / ...ş-àcólǵ aj
pus deasúpra ćenúşǎ / ćenuşérǵ / ćenúşǎ / şǵ sǎ cam strécurǎ // ş-aj turnát
uñcróp / aj turnát cǎldútǎ / ápǵ mai_îñfocátǎ / mai_îñfocátǎ pîn-o ĥert //

20 dac-o ĥert / tǎt aj turnát mai vǵ [k] d'i vo dóo ǵorǵ // aćél'ě o stat îñfocát'ě /
lúćě / d'in ćenúşǎ dint-acée / ş-ápǵ l'-aj scǵos / după ĉe s-ǵ rǎćít // mai d'i
ǵel[-abia] cǎldútǎ // şǵ l'ǵ-aj prǎnicát // cu pránicu // l'-aj bǎtućít pînǎ... /

25 care-o fo slábe núma o sǎrít / núma s-o-mprǎştiját // [ǵ] ǵo ştiǵ...cînd am
avút...prímu cocón // ápǎǵ nǵ! / n-o fost aşǵ... / am_ǵácút...sǎ_ertáz
rǎñzǵl'ě...díǵmǵ mǎǵ bătríñě // ápǎǵ ríd'ám cǎ şǵ mǎmǎ...lu nútu¹⁰ ajístúǵa /
ş-ájǵlǵ aşǎ / c-am avú_deodátǎ / pǵǵ tǎt an_spǎlát / tǎt an_spǎlǎ_rǎñzǵl'ě pîn_

n-am rămáz_núma cît'ě cu-o bucǎǵ / tǎti s-o rupt... //

[Aceeǎşi]

an rămás sîngurǎ

30 ǵěl ǵo stat cît o stǎt / pǎ noi ñ-o lǎsǎ la on_ñǎm / o ññít / s-o-ñsurát // a
dóo_ǵǎrǎ // ǵ_ǵuat o fátǎ tǵnǎrǎ d'ě ópsprǎćǵ-aj / ǵel spuñǎ máşť'eha cînd_a...
trǎǵěm noi / ápi ǵa-ñ spuñǵ / zǵće "ǵǵ núma ópsprǎćǵ-aj am avút // c-am
iñít după ĥení-ǵ" // cînd_ǵerǎ la mǎrítát / ǵo sǎ mǎ mǎrít zǵćǎ // "ǵǵ cǎ dú-t'ě /
će mai aşt'éptǵ / cǎ_aj dóoj_d'ě aj! / da nu mai k/t'ě duć?" // spuñě "dú-k/t'ě
/ ǵo-aveǵám ópsprǵzǵće ş-am íñít după ĥení-ǵ / şǵ voi ǵeráz_dóo_ću_ćoǎñǵ" //...

no! bun¹¹ // s-ō ȋnsurát cu ȋe / ș-o trăiĭ nú mŭlt// dójsprēē-ai / cre_c-o
trăiĭt // ș-aveă pătru cocónĭ // cu ĭēĭ / ș-o murĭt și ĭēĭ / o murĭt sóra mai
naiĭnt'ē // doămhē ferēșt'ē! / cĭd_d'ē mǎre istóre // dá pǎi cĭtl //

[Vai de mine!]

o murĭt ȋe // aveă ċĭsprēē-ai // trăĭēm / trăĭēm / amĭndóo / ĭerám 5
surórĭ și / pǎrĭntĭ nŏ! // máșt'ēha și táta / aveă și ȋeĭ / mĭhĭc // cĭnd ĭerá la
ċĭnsprēē-ai amú ĭă sǎ-mbĭet'ēĭē//k-erǎ bĭet'ágǎ / sĉa atúnĉ că...d'-a-
prĭnd'ērĭe d'ē cl'ēĭ // nŏ! cuĭ_sǎ spuĭhē / amúĭa nu știu / da atúnĉ căpu c-o
dureē // și n-ŏ mai dŭs-o ħecǎrĭ / nu știu cum o l'ēcuĭĭt-o acásǎ / c-ō...ș-o 10
murĭt și ĭă // aĭ_rámás sĭngurǎ // nŏ! aĭ_rámás sĭngurǎ / și o_ovút ȋeĭ treĭ
cocónĭ // táta cu máșt'ēha // cĭn_s-o-mbet'ijĭși táta / s-o-mbet'ēĭĭt / ș-o bolĭd
d'ē toámna / așǎ d'ē lǎ...sǎmmĭhàĭ / sǎrbǎtoáre-acēēē or cumvǎ /
pĭna...ĭntĭĭ ĭm_póstu mǎrĭē / dumínĉă ĭntĭĭ / ĭm_póstu mǎre l-am ĭngropát /
vĭhērĭ sár-o murĭt / și dumínĉca l-am ĭngropát // ș-ām rámás // și d'ē ĭēĭ joĭ 15
// ă_rámás și d'ē [k] fǎrǎ mǎmǎ / fǎrǎ táta / sóro_ŏ murĭt...máșt'ēha aveē triĭ /
cocónĭ // sĭ-ŋc-o rámás și cŭ_únu / sǎ ĭertát ĭm_pĭncĭt'ē // amú la șĕpt'i ăĭ /
șĕpt'i ăĭ ȋe n-ŏ avút / da cĭnd řerǎ sǎ rǎmĭĭē Ń/d'ē bd'ídǎ / rǎmĭhē ĭŋcǎ și /
cŭ_únu-m_pĭncĭt'ē // dǎ slábĭ_ĭerám amĭndŏo // can_d'ē zhĕcáz / d'ē
supǎrǎrĭ / d'e ġrĭeotát'ē / táta ĭárna...am stat ĭŋgǎ táta // sǎ-l ĭngriĭm // d-ápi
n-o fo mod a-l / n-ŏ_fo_mòd / n-ŏ-avú_l'ac // n-o fu mod / nŏ! / sǎ trăiásǎ // 20
o murĭt // ș-ápǎ ĭēĭ o murĭt túma / l-am ĭngropát ĭntĭĭ ĭm_póstu mǎrĭ /
dumínĉca / și ĭa vǎra / ĭŋ_zúĭa d'ē sĭmpt'/'kétru o nǎscút ĭǎrǎ ōm_bǎĭét / la
șĕpt'ē-ai // ș-aveă triĭ bǎĭés_ș-o fátǎ // númai // nŏ! acēĭ mĭhĭ-s frǎĭĭ // că trăĭés_
tǎĭ // [...]

ȋe cĭnd aveă ĉeĭ pătru cocónĭ / nú mǎĭ ȋe mŭlt¹¹... ámu ĭo sǎ mǎ 25
mǎrĭ / mǎ mǎrĭt // c-amú ȋe vreă s-sǎ mǎrĭt'ē și ĭă // k-erǎ tĭnǎrǎ // aveē
tréĭzǎșĉĭn_d'ē ăĭ núma // ȋe așē spuĭhē // cĭnd ĭer-amú vǎduuǎ cu pătru
cocónĭ // sǎ mǎrĭtǎ a dóu_uǎrǎ dupǎ feĉór / ŭnu la pǎrĭnt // ŭnu-aveă / ĭerǎ
la pǎrĭnt feĉór núma // prĭma dátǎ ĭa fátǎ mēre dupǎ vǎduuǎrĭ cu dóuǎ
cocoánē / și mai bătrĭn ca ȋe / nu știu cu cĭt o zĭs c-o [ē] ĭǎ-mĭ povesteē / 30
c-amú nu ĭĭm_mĭnt'ē / tǎt'-am uĭtát //

mǎrcúĭa marĭna a luĭ ĭon a mĭtruluĭ a lu ĭon a dokĭĭĭ
șásǎžǎșĭŭnu [de ani]

amúja cum?! / să zîcă c-amú bosărcăie nú-j / amú bosărcăil'ě
s-ajést'ě / ie lúmea-ntreágă // care ímblă pă dóo pt'icúórlě / să ęrtát // da //
da amúja zís_că nú-j // núma tát o fo 8/d'ěmúlt / amú d'ěmúl_núma s-o
5 grájí_d'ě fáta pădúri / d'ě 4ómu nópti / d'ě hēcưăřăh-acềj d'ě bosărcăi /
d-ape-amújā ves_cît-ar si...

[Ele veneau prin pădure sau pe la casa omului?]

păi să-ntîmplă că inhě ší la căsa ómului // ší strígă / zîcă că "ioi! d'ě
míně-amú ástă nọápt'ě la-m [k] mhěz d'ě nųópt'ě o-ihít hēcưăřăhă / 5-o
10 strígát la fereástă ší / nú-j slóbod să răspúnz / că t'ě strígă ținěvă / că k/t'ě...
t'-ajúnjě / nọ! // ca ši k/t'ě ie buólä // t'-ă 5áză [k] t'ě 5ázătă zîčě // că...jerá
omú biét'ág // feméjě o ęe jerá // ęa "nú-j slóbo_să răspúnz" / t'ě strígă
ținěvă la mhěz d'ě nųóptă / da cum! // d-ápe-amú nú //

[S-a ntîmplat "să săgeteze" pe cineva?]

nú pěj d'ěmúlt a5ă o-s_că // d-amujúca 5ti d'ě cín_d_5tių / n-am au-
zít // [...]

4ómiñi care spuñě că_erá ca 5-õ òri5/ęe cāl / sã_vid'ě ca on_cal máre
alb // 5-a5ă o trēcú_ca on_vînt núma // ší l-õ...a5ă l-õ...ngreřořát / ę-avút o
spáimă d'j iěl // ęe [- zice] "cîn m-an_dus nųápt'a pîm_pădúrlě o m-an_duz_
20 nųápk'/t'a nọ! / ă_îmblát / 5-o vîhít õ_ń_cál / máre / 5-a5ă o fost on_vînt" / că
maj...nu l-õ dád_j_4os // ší i s-o făcú_d'ě rľăų / ší nọ! sća că...acề-
o fost...bosărcăie // [...]

[Erau oameni care conduceau lupii?]

atúnj_d'ěmúlt zîčě că jerá // jerá fiméjě / o jerá [e] 4om // tóma
25 acóal'ě ni! nu d'ěpárt'ě hotáru-ajěsta / la noi / túm-acuórl'ě... / cum a5 [e]
jeřit asára-m_pădúre / ší cum_e cás-àsta nóđ / jerá o bábă // bătrínă // da
jerá iă / nọ! diņ_sátu-aěstă din...apşítă¹² / diņ_vodítă¹² // şi jer-àmú io 5tių
vădu4ă // şi zîcă / ímblă în tát'ě nóptil'ě ímblă // mblă / 2_loa o bótă şi
mereă tá_nųópt'a pă la mhěz d'ě nųópt'ě trečă_hotăr acólo / i zčă-n_
30 dîmb4óų¹³ // zčă "l'ána a hrľetului ímblă nųópk'/t'a cu bóta / cu cočórva //
şi iă ádúnă / ęste [-astea] bosărcăil'ě... / nọ! cum ís ?! // ęe sã...măr! / cu
bruăřt'ěl'ě cum să spun / ģarapájil'ě ašél'ě // n-ar aveę put'érle // zîcă k_je
l'-adúnă // 5-ímblă / ímblă nųápt'ă // no! io 5tių / puát'ě iă a_mblát / io
nū...mă k/t'emeám d'ě ie // jerá o bábă bătrínă / erá vădu4ă / bărbă_n-aveá
35 / aveá dóo tľék'/t'ě // ší tátă lúmea spuñă "àn_tîņkinát-o ástă nųópt'ě" / 5ęe

"amú sǎ dučǎ la dǐmbóu pǎ la mhez d'ě nuǎpt'ě" // or "an tǐnkinát-o amú sǎ dučǎ-ŋcólo" / ápǎ ię sǎ vǐéd'ě c-o zís cǎ ierǎ...ierǎ [k] nú ierǎ curátǎ // o-s cǎ iǎ adunǎ ǎ -adunǎ // ǐmblǎ úna noǎpt'a cu mǎtura / cu cočórva / ǎ/d'ě la fȳoc // ǎ/d'ě la cuptjór // cuŋsǎ spuňě // cočórva d'ě liemn // cum erǎ // d'ěmúlt // ǎ/d'ě iǎ ǟtiu cǎ sǎ grǎiě cǎ iǎ ierǎ...nu ierǎ curátǎ // cǎ iǎ adunǎ čevǎ / aveǎ //

5

[Lua laptele la vaci?]

ǟ iǎ lǎpt'ěl'ě la vaš // zǐčǎ cǎ iǎ lǎpt'ěl'ě // sǎ povesteǎ aiǎsta //

[Ce făceau sǎ vinǎ laptele la vacǎ?]

iǟi! če făcǎu... // ǐmblǎu ǟ d'ěscǐntǎu // la bábe / mǟblǎ ǟ cǎtǎ bǎbel'ě // care ǟtiu a d'ěscǐntǎ // pǎ sǎrle / pǎ ǎiu / pǎ ápǎ / ǟ dau la vǎcǎ // noǐ //

10

[Zicea cǎ mulgea printr-o potcoavǎ, cum era obiceiul?]

zǐčǎ cǎ mulǎ pǎ čevǎ...vrǎjě // pǎ čevǎ // sǎ [k] sǎ iǎ lǎpt'ěl'ě / da iǟ n-ǎm făcút ǎčél'ě / n-ǎm vǎzú / nu ǟtiu // [...]

15

[Femeile care luau laptele cum se numeau?]

tǎ bosǎrcǎi //

[Tot "bosǎrcǎi".]

tǎ bosǎrcǎi / da ierǎ úna / ǎcól'ě iǟ izv ǎóru-aiǎsta // tǎt o bǎbǎ a lu grigóre // ǟti un grigóre a iǐculuǐ / ię [k] ię ierǎ numít-ǎcǎl'ě / c-o iǎ lǎp^k/t'ěl'ě // ierǎ...vorbit // [e] pǎ cǐnd o mú [k] n-o putú sǎ mǎrá // cǐnd erǎ bǎtrǐnǎ nu pu^k/t'ě murǐ // ǟ-ǎpǎi tǎ strǐgǎ cǎ númai "lǎpt'ěl' lǎpt'ěl'" // aǟǐ iǟ n-ǎm fost ǎcóló sǎ vǎd / da auzám lúmeǎ grǎiǐnt / cǎ o-z cǎ n-o putú murǐ // da [e] iǎ o ǟtiút a iǎ lǎpt'ěl'ě // bǎb-ǎčěe / tǎre ō...vrǎjǐt amú / cum / cǐnd o vǎzú vǎca / gǎta iǎ o ǟ iǎ lǎpt'ěl'-amú cum // noǐ ǟ-atǐta lǎpt'ě ǟ-avút / ǟ groǟt'ór cǎ dumňězǟ ǎpereǐ / nu ǟtia če sǎ făcǎ / ǟ-ǎlta vǎcǎ nū aveǎi nimňíg / nu da nimňíc //

20

25

[Aceeǎși]

iǐl aǟ zǎ/d'ǎrǎ d'ě muǟr^k/t'ě

ǟ ierám' cū...cǟcǟnu ǎčéluiǎ fečór če trǎiě ǐn černǎút // lǎ crǎsnuiěls¹⁴ / sat // čél mai mǎre bǎjět nu-i ǎcóló // iǎ-i ǐnvǎjǎtuǎriě/ǎcól-o lucrǎ ǟ iǐl / o lúcrát ǐnvǎjǎtúór / s-o strǐŋs laoláltǎ // ǟ-ǎpuǐ ierǎ frǎmoǟel //

30

lučél / lučícu // il aveá acqál'è / ší mai au um_băjét amú acólo d'è cînd îs /
 d'odátă cu andrúşa // şī sam [=stam] cu váca acqál'ě la drŭm / cu jel im_
 brátă / că nu-l lăsám d'è la súflet / täre l-am ibd'ít // ş-íně o fīmējě...ş-ıncă
 să opreá cu míně / şi-ı dă...o bqábă // o bomboánă d'-ásta // cum spúñez
 5 dumăvqástă // i da o bqábă / na! "čě-ı ásta? / i fátă / o fečór?" /
 zǐḳ-"e fečór" //
 "d-a cuje?" / sče "că-l řijim brátă" // [ε]
 "tăt a fečórluj" // n'vęsti //
 "na-ı! cîd d'ě frumós / ma [=numai] să creáscă máre"// şi-ı dă femēja
 10 o bqábă / să dúce hăt // da jěl...sta-m brátă / şi stan_cu váca / şi
 erá...dumíneca aşá d'ésáră // ıa o coborá dim_plăjút¹⁵ / mereá řvodíja¹⁵ /
 c-acólo ıa o trăjít // stăm acól_númai cu váca / in acásă / kě_jeı nu jerá
 acásă / nóra // nu erá acásă hěvástă / cu jěl / cu bărbátă-su // jerám ıo
 númai cu je / vára / ş-in acásă / şi jěl aşá zǐḳ/d'áră d'ě mųórḳ/t'ě ! // [ε]
 15 ş-avém fát-ásta če-ı la kışináı / jerá ıa mai tınărúcă / şi jerá acásă vára d'ě
 lă...învăjtúrá / jerá ca şi-n ótpus^c // "če să fáčem ileá? / zd'/gără / lučícu /
 zd'áră ě/d'ě mųórḳ/t'ě / zdáră lučícu pîn_nu ştiı če na! / če să fáčem?!" // ší
 haj fug la bábă / la ačée / şi ı-o stıış noı / şi jěl aşá o fo ě/d'ě ě/d'ěokét /
 ě/d'ě dqámhě feręşt'ěl / că númai dácă nu mereám mureę cocónu / [...]
 20 [Ce sunt "noi"?]
 báb-ačée ę-o luat ápă / cu paháru // ş-ápăj acólo je męre púně
 cărbún // d'ě la foc // řípă cărbún / náo cărbún! / ştiı că // şi-ı númără cum
 ři je d'e la-nčepútu d'ě la nųă / pînă la únu // ş-ápoi únu / níč_đnu spuňě
 // [!] āş-auzám că [!] // nų! şi ı-o spus_ă...şá ápă sfintítă / d'ě la besărcă / d'ě
 25 la pópa / ı-o pus tăt řn acólo // ş-ápo ı-adučán_şí /-l muiém / i da ol'ácă...cu
 ziminícu / d'ě tré_vór! / trăbueă să-ı dăm să bėje / aşá núma să-ı udám
 oleácă-ı_gúrá or / cu paháru / aşá [ε] n_ıqáta paháru-ı / d'-acqál'-o dátă /
 mai d'ıncqá o dátă / mai dıncqá o dátă / aşá_al'ácă // să jėje-ı_gúrá // şâ-l
 muię pă lă...křičuăre / pă la mınurı / pă la-nkřijetúrı / pă únd'ě cum //
 30 [Şi dacă mai rămâne apă descântată ce faci cu ea?]
 trăbújă s-o řípám qáreuněvă / orı că sūs / zícă pă stręşina la căsă /
 da / únd'-amú / nų! n-ajúnş_s-o daj sus / orı că pă...řříněle la úşa // nų! //
 [Aceeşi]

șeș-am avút // únu mh-o murít încă // a avút //

[A murit la naștere?]

nũ / jera...d'ě toámna jera născút / și pînă-n iarna / că februașă
oărecum o murít // antrudít ol'ă cu iel / da cum //

[A fost beteag?]

o-avút aprínd'ěrfe / o zís¹⁶ // da érá...aveém aista fečór / če-ı la
černăúz mai naiınt'ě / d'/górge / ș-ápăi aveám o fátă anúță la doi ai // jera
doi // ș-al tréi'eă aveám acéla č-o murít // iuón jera // șt l-am născút / și
bătrínu / bărbátu / jera la lúcrí / la obórcă / cum să spuně / a stríjě máláje
la ucráina // p-acólo/ pîn rusíe nu! pĩ ucráina/ amú ę-ocraín-ăsta //nũ er-a-
cásă / ió dumíněca l-an născút acásă // și iel o inít / ș-o fo bdíhě / da așă
jera b/d'ě būn / că párcă nu jera nič únu / álfi care-s čínš / ca și cum erá
acéla // dumítru // da frumyós / ă iel jera mǎi / mai bd'íně // jera górge / și
iel [e] jera bu [k] tǎrle bd'íně // núma o dá / mulțămńí lu dumńězǎu //
c-avém únu táre cumsăcáde // dă acéla ęerá încă mai mındrí / zíce bătrínu
"mai mındrí ca iuón aistéa níme nũ-ı" // ști dup-acéee mǎi doi am avút /
fečórı // da níme n-o fo ca acéla // zíce iel nǎ! o inít / ș-jera bucuríě / jera
bun / cín înt-o símbăta zíce că číně [k] símbăta sǎ-mbęet'ějěšt'ě / níče nu
sǎ lecuíęst'ě // zíce că kǎr muǎńě // așă sǎ grǎiě // jera acól'ě ō doctoríță /
așă / la félșerkind / nũ-ı...bolníță la noi // da trăiě acól'ě nú d'ěpárt'ě / io
tǎre bd'íně dučęem cu ie // acóle túma la cortíla jera ǎ / fátă // da dín
húst¹⁷ / túma jera ǎ // rusǎ [k] rúscă // ucráiancă d'-ásta // ię mereǎ acólo
la on cumná d'-a mńeu / sǎ d'áiě iněčf // íně / "če fáče iuón? // ioněl" // zíc
"če fáče oleǎcă im par_cǎ tușě" // ólea // pǎ ie o kema // íně ıa la nıoi /
símbăta ıa tá imblǎ la noi / atúnča nu jera rádeo / aveám rádeo d'-esta d'im
batarı / da mǎre / o-adus... / ca și rób/d'ina / cum sǎ numeę / d'emúl /
bărbátu-o adús d'ě pǎ la lúcrí d'ě únd'ě l-o luat / așă mǎre_era // nu jera la
níme / dǎ noi aveám // íně ıa la nıoi / și hai iel jera...in leágǎn // d'-acéla
d'ě l'emn // da-l puńám núma ca sǎ-l l'ęgǎńám că d'ě če sǎ-ı hıiě mai
bd'íně / nu că_era táre rău / da cum sǎ-ı fáčem că... mai bd'íně sǎ-ı hıiě
píntru iel // jera iel bunút / mındrút / ięǎ...dǎ níșt'ě pt'icuri / d'ě túsă // că
iel tușă // i spunǎ io // ší ı-a da pt'icure-acéi întrej / dint-o iogút-așă mńicúță
// și nu o zís ıa k-ıo l-apłecám // d'ě la képt / n-o zís ęa...múlje-oleǎcă d'ě
képt / și púně-ı / or om_pkig d'ě čai // dai o dát acéee / érá ca ší spırtu //
cînd ı-o dat / iel núma așă s-o scuturát / oliǎcă / ș-așă l-ō loat oărecumva

5

10

15

20

25

30

35

d'ě răău / cînu la săptămîna / sîmbăta l-am îngropátŭ // o fo gáta // sótu
númai / mai nu m-o pus pă fŭoc / că jo l-an l'ecuiít așă mîndru cu ȝólea //
nă! táre rău mh-o părút //

[Aceeasi]

5

ačél o fo l'ácu

[Copiii mici de ce sufereau când le ieșeau niște bubulițe mici, roșii?
Ce ziceau că au?]

zîcă că au rápor //

["Rapor"!]

10

ěi! rápor //

[Cum se vindeca?]

păi spuňě că núma-ŭ cásă să stăjě la cǎldúra / [e] l-îmbrăcáŭ îŭ rósŭ
// îŭ hájănă rósă / [...] și nu mereá nicărí cu jěl // únd'ě! // eĭ doámňě! // noĭ
d'ěmúlt únd'ě! / mereámŭ [k] an trăiít acólo-n izvŭr¹⁸ o dátă / lă sócri //
15 pînă am făcút cása acóal'ě // și jerá bĕet'ág acéla cocón mai máre / ĝórge //
ș-jo cobór cu jěl / da atúnŭ nu-mblá aotobús / jerá mașínĭ / lucrá isprómu¹⁹ /
ș-jerá mașínĭ acóal'ă cu l'émňě // stam acólea la drum / cu jěl îmbráță / ca
să mă duc úh'd'evà // d'ěpárt'ě / la dóctor // ině bába acéj / cum îs spun /
că bábile-ěste / éle múlt'ě o știú / spúňě "da úh'd'ě t'ě duč?" /

20

șid'am jo acólo sîngură cŭ cocónu // "mă duc că-ĭ bet'ág"¹⁹ //

"únd'ě să t'ě duč?!" //

"mă du cu jěl / că órĭúh'd'evà la dóctor îmbîșcói²⁰ / orĭ úňe jerá îŭ
slátină²⁰ / orĭ úh'd'ě atúnč // că nu jerá bátir úh'd'ě îŭ cáre sát jerá/ dóctor //

"aj" zîce "nú t'ě dúčă" //

25

"d-ápĭčě să fac?! cuŭ să mă-ntórc ear în dĭal acólo cu jěl? / no! cŭm
că-ĭ d'ěpárt'-acóalea a suí" //

"t'ě du acásă" zîce / "și t'ě prînd'ě d'ě póstu crúci // pîntru jěl // că-l
eĭ postí îŭ fiiecare an / cîn îŭ póstu acéla o săptămîná / șeásă zîl'ě / ca
dumňězăŭ ĭ-a da-ĭ lŭj sănătát'ě / ș-aj l-a criěșt'ě máre și / jěl n-a ħi bĕet'ág"
30 / mai! și mă-ntuârse bába / cŭ pričina / cu-acéj // mă duc acásă / ș-jo m-am
prîns d'ě póstu crúci pîntru jěl // cînd jerá jěl mňic / că jěl áre amúĭa
dóozăč / tréjzăč și ȝopt d'ě aj // no! // și [e] jo-n tăt ánu am sǎ...înaĭínt'a lu

dumhezău jărtă-mă doamnă! că grăesc păcăt'ě / că păcătuiesc că cum
jēs...póstu-ačēla // ș-jo mai mult cu jěl nu m-an_duz_nicări // mai mult jiel
n-o fo bēet'ág // dumhezău ști că píntru acēe nūma jō-am socot'ít cǎ...jō
ștíu // nō! și nu m-an_dus cu jěl // [...]

[Se mai umflau copiii mici la gât, ce boală este aia?]

5

ěi_ee! c-aș-amúja / cuņ_să spúně d'ě mondúl'ě // ápěi_če făcēē
atúnča // ȳ făcǎ tocǎnǎ / sǎ flǎ / făcēǎ tocǎnǎ / hēsǎrǎtǎ / cǎldúțǎ / rǎrúțǎ / și
puhēu_pǎ ō rǎndǎ/ și l'ě lipt'ě acóluca / sǎ-ncǎlzǎscǎ / ca sǎ l'ēcuiǎscǎ //
na! //

[Se făceau bine.]

10

pěi_sǎ făcǎ bd'íně // bol'ě cǐd_bol'ě / dōmnhě! / poǎt'ě și mureē d'ín-
t-ásta jō știu! // și cǎrē scǎpǎ / și zǐcǎ c-ačēl o fo l'ácu /

[Cu ce se putea vindeca mai demult cǎnd se întepau oamenii?]

_puhē_óričē frúnzǎ / oǎreče frúnzǎ_puhē / òričevǎ lipt'ě p-acólo //
orǐčē cǎ frúnza tăjetúri / zǐcǎ / frúnza beșíci / óričē tă d'ě pǐm_pǎdúre / če
buruēǎn_șǐ / puhē acólo / ca sǎ vǐnd'ěčē / ca sǎ úșt'ě //

15

[Aceeasi]

nú trěbújé a lucrǎ în sǎrbǎtoǎre

[Se zicea cǎ nu e bine la sǎrbǎtoare sǎ...]

la sǎrbǎtoǎre čě sǎ sǎ spúně / cǎ nú-j bd'íně sǎ lúcri / ca sǎ ři
sǎrbǎtoǎreǎ // cǎ dǎc-aj lucrǎt / aj...pričínǎ / aj priliěj // aj întímplǎt čevǎ //
nō! / c-aș_ș-amúja la noj acóál'-o femēge / túma acóál'ě-ŋ_cás-àsta / jerǎ o
sǎrbǎtoríțǎ / sǐmbǎta //...jǎ nu știu č-o făcút / o lucrǎt // sǎ_ertǎt! o spǎlǎt îm-
pǎre jō zǐc // ș-o pt'icǎt așǎ cu fáța-ŋ_sus / dǎ jē_ě zdrǎvín-așǎ / tǐnǎrǎ // cǎ
n-áre pátruzǎj d'-aj // ș-așǎ s-o tunǎt acólea la spǎtǎ / c-o fō mǎrs în_rajúón /
c-o gǐnd'ǐ_cǎ poǎt'ě cǎ ș-o rupt mǐna// ș-ápóji no! ja cam [ε] o zǐ_ "am spǎlǎt
sǐmbǎtǎ // íně" zǐče "cumnátu-mheu / ș-o zís < <če lúcri? anų?> > // spǎl
/ < <d-ápǎ ástǎ_ři sǎrbǎtoǎre / tu ástǎs spǎlǎřǐ?!> > // d-ápǔj n-am řt'íut //
n-am_fo la bisērcǎ" / zǐče "n-am řtiút" // jē cǐnd o dat așē / s-o_așternút cu
fáța în_sus / áșǎ s-o tunǎt acó'l'ǎ cǎ...așē nu ș-o putút adúče mǐna pǐnǎ
lǎ...pǐnǎ la gúrá // řlét'il'ě o kēptiná / sǎ jertǎt / kě_ja nu put'ě // au zís cǎ
n-ō...dip č-o lucrǎt // o lucrǎt / cǎ doǎrǎ ja n-o řtiut / cǎ-j o sǎrbǎtoǎre / řǐ
nú trěbújé á lucrǎ // în_sǎrbǎtoǎre //

20

25

30

[S-a făcut bine?]

ă! comprîeş nŭma cu palîncă o pus / şî cŭ cēva spîrturî // da // c-au
zîs dóhtoru că nu-î impuşcát cōntu / nŭ-î / nŭ ie crepă / nu îe hemhîcă /
nŭmai ie tunată táre //

5

[Aceeşi]

mŭ-am făcú hóre

[Nepoţii vorbesc româneşte?]

ş/d'ě úhş/d'ě?! // d'ě únd'ě! // îe! o zîs "mámo! î-oî dúčě / l'ę-oî lăşá
la dumătă / să-î îŭviét / pă îeî bătîr să ştîîě" / d-ápăî nu î-adúčă că...î-o duz
la máma îeî / cînd î erá mai líbeî / şî amŭ / băjētu mére pă clása tréjă /
amú dácă nu-î î yár-àsta / îără să-nčēpe / túm-amŭja / óşcola / d'ě la-ntîîe /
da cînd î-a adúče?! // cîn a îhî ?! / [...] o îhî la pás [- Paşti] / ş-ápō îără la
ánu la paş / aşá mă cātă šd'ě... / ş-ápoj d'-ástă...táre mă usúc ²¹// ...c-anŭ zîs
/ că mŭ-am făcú hóre / ş-anŭ zîs că...

crescút-am ş-îo čîŭş prunč
văî bd'íně mŭ-o fost atúnč //
cînd î-anŭ cręescút /
mŭ-o fo táre bd'íně /
da nŭ / cum mŭ-o fo bd'íně? /
şti că nu mŭ-o fost uşóru /
da bătîr nu l'ę-anŭ duz dóru /

anŭ zîs /

că mŭ-o fos şî grîeş / şî bd'íně /
da tăş o fo lîŭgă mîîě //
şî cîn máma m-a strîgă /
dşóqmŭě bd'íně mă aflá //
d-ápę-amú nu mă strîgă níčodată /

máre istóre / c-ápăî...atîî'ě compún cît'odată / cîî'ě [r] cîî'ě mă fac
něbŭnă // c-ápěî zîc "uî! [= uite] máma-î něbŭnă" // d-ápăî îo zîc nŭm-a
mēî'ě l'ě compún // še m-ō...mîŭcát / şî l'ę-am pîîtreçút // noî /

[Poţi să ne spui câteva "hore" din astea?]

aúşî cum am compús // ázî am [ε] compús aşē d'espre mîîě // c-anŭ
zîs că:

àvút-am ş-îo čîîŭ prunč

o crescút / amú / cum an zîs? / c-amú tă mă zăújt vezî?!

vaj bd'íně mh-o fost atúnĉ / an zîs //

da mh-o fo ři grieu ři bd'íně /

tátă júcu pîngă míně /

řti că nu mh-o fost uşóru /

da batír nu le-an_duz_dóru //

da batír nu le-an_duz_dóru /

da ĉe [ε] ři ĉe bíně maj_erá

cîn tă máma mă strígá //

[ε] cîn mă cînt / cînd_îs sîngură / 'apî-atúnĉe tăti-m_jin aşá / atít'a-m_jin pǎ...că

[ε] nu vi l'-aş spúhě d'-amú pîn-astára / să řtit_cît'ě l'ě řîn [k] cît'ě l'ě am îņ

cap // da ves_řti cînd hě trábă...

da dacă marĭ o crescút²² /

lúmea d'ě jeĭ s-o umplút /

cũ [ε] tăť [r] tăť o făcú_ĉ-o řtiút //

ři lúmea ě/d'ě jeĭ s-o umplút //

dacă jeĭ marĭ o crescút /

dqómhě lásă / ř-aşá-ĭ bd'íně /

ajúnĭ-o ři jeĭ ca míně //

cînd or ħi máma ři tátă /

atúnĉe mh-or criéd'-odátă

cît am fost ě/d'ě supărátă /

dip ĉě n-am fos ascultátă²² /

ř-aşá-ĭ //

[Foarte frumos.]

o zîs că ħ-e máma // jeĭ aşá ca ĭemîhěscu-o zîs // tăť compúně hórĭ /

ři tă compúně hórĭ / o zîs ařě-ĭ că...n-are mînt'ě / o zîs că... //

no cum să nu compúĭ / că am compús d'ě [r] d'ě...àpóĭ iar an zîs că:

ĉíně n-are dor pǎ lúme /

n-are núma zĭl'ě búhě /

că ĉíně n-are dórurĭ n-are řăău //

n-are núma zĭl'ě búhě /

da jo úna l'-am avút /

l'-am putú da ři-mprumút //

atít'a dórurĭ am avút //

zĭl'ě búhě n-ăm řtiút

ě/d'ě cîm máma m-o făcút /

ca²² / c-an crescút fără mǎmícă /

5

10

15

20

25

30

35

aveám dórurĭ d'ě cu mhícă /
 ș-an crĭescú fără mămícă //
 aveám dór d'ě cu mhicútă /
 c-an crĭescút făr d'ě măicútă //
 5 da dórú-ĭ d'ě mămă-ĭ grĭeu /
 nu-l ști níme / núma ĭeu //
 da dórú d'ě mămă-ĭ máre /
 númaĭ ĉel ști ĉe nu áre //
 10 tát a mĕl'ě le-am compús / dip ĉe...dip ĉe am petrecút // d'ě ĕst'ě // ș-așă //
 tátă tihĕréta meă /
 cu dórurĭ o peetĭeĉă
 că n-ám petĭecút-o // núma tă cu dór / că únd'ě vid'ĕm / d'ĕmúl că ĉihĕ áre
 mămă / cūm ? să k't'ě laș ĕ/d'ě dor / ĉin n-aĭ / númaĭ máșteha //
 15 aveám dórurĭ marĭ și grĭél'ě /
 gĭhăĭ c-oĭ scăpá d'ě ĭĕl'i /
 da ĭo d'ě ĭel'ě n-am scăpá
 maĭ mŭlt'ě mĭhi s-o adăogát /
 c-amŭ-a mĭheĭ únd'ě-s?! //
 20 ș-amú ĭĕst'ě-ĭ ĉás maĭ grĭél'ě /
 că-s dórurilĕ d'ě prunĉ //
 ș maĭ grĭél'ě ca ș-atúnĉ //
 și grĭél'ě-s dórúrl'ě toát'ě /
 dúĉe-le-oĭ pĭnă la moárt'ě /
 și cu-atĭta an ĭerminát // ș-așĕ-ĭ //
 25

[Aceeși]

NOTE

¹ Numele ucrainean al localității Slatina, raionul Teacevo, Regiunea Transcarpatică.

² Înregistrarea, întreruptă brusc de o pană de curent, nu a mai putut fi reluată.

³ Gest.

⁴ Ofează.

⁵ Cuvântul este sugerat de fratele informatoarei care asistă la înregistrare.

⁶ Răspunde nedumeririi unuia dintre anchetatori.

⁷ Termenul este sugerat de fratele ei care asistă la înregistrare.

- ⁸ Gest.
- ⁹ Comună învecinată.
- ¹⁰ Nepotul subiectului în casa căruia se face înregistrarea.
- ¹¹ Tușește.
- ¹² Numele (românesc și ucrainean) al satului vecin.
- ¹³ Nume topic.
- ¹⁴ Nume de sat din regiunea Cernăuți.
- ¹⁵ Nume de sat.
- ¹⁶ Își dreg glasul.
- ¹⁷ Numele orașului Hust.
- ¹⁸ Parte a satului Plăiuț.
- ¹⁹ Își dreg glasul.
- ²⁰ Localități învecinate.
- ²¹ Plânge.
- ²² Oțtează.

AGRICULTURĂ

FLOAREA SOARELUI: 180; GRÂU: 133; PORUMB: 110-111, 161, 175, 227-229, 239-240, 333;
TREIERATUL CU CAL: 39-40

ALADE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

ALBINĂRIT v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

AMINTIRI: 8-10, 41, 55, 58-59, 64-65, 71, 131, 198-199, 204-205, 248- 249, 278-280, 322-326, 397-401;
cum s-a cunoscut cu soțul: 149, 155-156, 341-342; cum au intrat rușii în sat: 220-221; cum au trecut granița în România: 221-222; ~ despre deportare: 204-206, 217— 220, 223-225, 271; ~ despre foamete (holod): 4, 7, 139-141, 148, 170-171, 205, 270; ~ despre hoji: 10-12; ~ despre închisoare: 224; ~ despre ocuparea Bucovinei: 224; ~ despre răsculăcit: 4-7, 9-10, 122-123, 134-135, 148-149, 171; ~ despre România: 2-3, 42-43; ~ din timpul celui de al doilea război mondial: 42- 44, 225, 289-290

ANUL NOU v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

BABĂ NEAGRĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

BLINELE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

BOLI LA COPII: 41-42, 405-406 (v. și MEDICINĂ POPULARĂ)

BOSORCAIE v. FIINȚE FANTASTICE

BOTCALE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

BRÂNZĂ v. PREPARATE DIN LAPTE

BURECHIȚE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

BULGUR v. PREPARATE DIN GRÂU

BORȘ v. MÂNCĂRURI

CAL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

CALE PRIMARĂ v. OBICEIURI LA NUNTĂ

CALOIAN v. PRACTICI MAGICE

CARAPETUL v. DANSURI POPULARE

CARTOFI v. MÂNCĂRURI

CASĂ: 19- 22, 40-41, 173-174, 250, 354-355; ~ de lemn: 113-114, 189-190, 296-297, 333-335;
acoperiș de stuf (paie): 20, 114-115, 296; cuptor: 336

CAȘ v. PREPARATE DIN LAPTE

CAȘCAVAL v. PREPARATE DIN LAPTE

CĂCIULĂ v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

CĂLUȚUL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

CĂPCIOANCĂ v. PREPARATE DIN PORC

CÂNEPĂ (prelucrarea ei): 57-58, 86-89, 93-96, 120-122, 136-137, 144-145, 162-163, 165-167, 188-189, 251-253, 256-257, 278-279, 298-300, 316-317, 342-343, 345, 380-381, 394-395; ÎNĂLBITUL CÂNEPII: 124, 345; știubei: 125, 163; zolniță: 256-257, 279, 299; ȚESUTUL: 49-50, 68-70, 166, 345; URZITUL: 96-97, 121, 163, 167

CĂRNAȚI v. PREPARATE DIN PORC

CE A FĂCUT SUBIECTUL IERI ȘI AZI: 80

CHEAG: 18

CHEMĂTOARE v. OBICEIURI LA NUNTĂ

CHIROȘTE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

CHIȘTE v. PREPARATE DIN PORC

CLACĂ v. OBICEIURI SOCIALE

CLOȘCĂ: 193, 364-365

COLĂCEI v. PREPARATE DIN FĂINĂ

COLIVĂ v. PREPARATE DIN GRÂU

COLȚUNAȘI v. PREPARATE DIN FĂINĂ

COMPOT v. CONSERVE

CONSERVE v. PREPARATE CULINARE

CORCOVEACUL v. DANSURI POPULARE

CRĂCIUNUL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

CROVEANCĂ v. PREPARATE DIN PORC

DANSURI POPULARE: 182; CARAPETUL: 99; CORCOVEACUL: 99; ȘIRUL: 99

DATE DESPRE SUBIECT: 117-118, 154-155, 169-170, 178-180, 272, 388

DESCÂNTATUL v. PRACTICI MAGICE

DESCÂNTEC v. PRACTICI MAGICE

DESPRE LUME ȘI VIAȚĂ: 118-119

DOIARCĂ v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

DUMINECA MARE v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

FATA PĂDURII v. FIINȚE FANTASTICE

FÂN: 201-202, 212-213, 226-227, 355-356

FĂNTÂNĂ: 115-116, 133, 282-283

FIERĂRIE v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

FIINȚE FANTASTICE

BOSORCAIE: 314, 320, 338-339, 402-403; FATA PĂDURII: 314-315, 381-382, 402; OMUL NOPTII: 337-339, 382, 402; PĂSTORUL LUPILOR: 378, 402; PĂSTORUL ȘERPILORE: 378-379; STRIGOAIĂ: 127; VÂRCOLAC: 320-321; ZBURĂTOR: 169

FLOAREA SOARELUI v. AGRICULTURĂ

FRECĂȚEI v. PREPARATE DIN FĂINĂ

GEANDRĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

GEM v. CONSERVE

GHOZLOMELE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

GRAIUL LOCAL: 164, 367-368

GRÂU v. AGRICULTURĂ

HORĂ v. OBICEIURI SOCIALE

HRIBI v. MÂNCĂRURI

IERTĂCIUNE v. OBICEIURI LA NUNTĂ

ILUMINATUL: 22-23; OPAIȚ (poponeț): 124, 137

IN: 189

IROZI v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

ISPAS v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

ÎNĂLBITUL CÂNEPII v. CÂNEPĂ

ÎNTÂMLĂRI: 34, 65-67, 129-130, 145-146, 154, 197, 199, 201, 210-211, 213-214, 281-282, 290-291, 315-316, 327-329, 331-333, 336, 339-340, 368-369, 372-373, 403-408; ~ cu animale: 125-126, 128, 149, 288-289, 311, 367, 371-372; ~ cu balauri: 298; incendii: 21, 236-237; înec: 145-146; ~ la vânătoare: 187-188; trăznet: 146

ÎNVÂRTITĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

JIENI v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

JINTIȚĂ v. PREPARATE DIN LAPTE

JOCURI DE COPII: 131, 182

JOIMARI v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

LAPTE ACRU v. PREPARATE DIN LAPTE

LAȘTE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

LÂNĂ: 48-49, 90, 300, 346, 390

LOGODNĂ v. OBICEIURI LA NUNTĂ

MALANCĂ v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

MALAVANCĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

MANA VACILOR ȘI A CÂMPULUI v. PRACTICI MAGICE

MĂMĂLIGĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

MĂSURATUL LAPTELUI v. OIERIT

MÂNCĂRURI v. PREPARATE CULINARE

MEDICINĂ POPULARĂ: 41-42, 55-57, 151-153, 272, 280, 406-407

MURĂTURI v. CONSERVE

NALANGĂTE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

OBICEIURI: ~ la terminarea construcției casei: 21; ~ la stână: 382-383

CICLUL VIEȚII

NAȘTERE: 30, 42, 72-74, 385

NUNTĂ: 14-15, 23-28, 59-63, 98-100, 150, 156-158, 167-168, 194-197, 254-256, 266, 306-307, 349-352; CALE PRIMARĂ: 255; CHEMĂTOARE: 27; IERTĂCIUNE: 28, 99, 255, 266; LOGODNĂ: 14, 23-24, 62, 156-157, 349-350; ORAȚII: 266-269; STEAGUL: 352; STRIGĂTURI: 255-256, 318-319

ÎNMORMÂNTARE: 32-34, 46-48, 171-173, 253-254, 399

OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

ANUL NOU: 142, 190, 208, 265, 304, 308; CAL: 265; JIENI: 208; MALANCĂ: 190, 208, 304, 308; SEMĂNATUL: 142

CRĂCIUN: 141-142, 190, 193, 208, 264-265, 290, 304, 308; CĂLUȚUL: 264; IROZI: 191, 264; MALANCĂ: 190, 208; PLUGUȘORUL: 264; STEAUA: 290; URATUL: 141, 142

DUMINECA MARE: 146-147

ISPAS: 45

JOIMARI: 31

PAȘTE: 147, 231-233, 291-292

RUSĂLII: 45

SÂNZIENE: 237-238

SFÂNTUL ANDREI v. PRACTICI MAGICE

SFÂNTUL GHEORGHE: 384

SFÂNTUL VASILE: 308, 385
OBICEIURI SOCIALE
CLACĂ: 97, 122, 137, 166, 173
HORĂ: 23
ȘEZĂTOARE: 97-98, 123, 137, 166, 191, 326-327

OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

ALBINĂRIT: 184-187
CĂCIULĂ: 233-234
DOIARCA: 174
FIERĂRIE(potcovit): 159-160
PESCUIT: 311-312
PIUĂ: 392
POMI FRUCTIFERI: 302-303
RĂZBOI DE ȚESUT: 344-345
SPĂLATUL RUFELOR: 257-258, 361, 399-400
TÂMLĂRIE: 209, 250, 354
VĂLTOARE: 390-391
VIERMI DE MĂTASE: 306

OIERIT: 17-19, 91-92, 116-117, 203, 214-215, 251, 388-389; MĂSURATUL LAPTELUI: 17, 117, 389; STÂNĂ: 18-19, 203, 214-215

OMLETĂ v. MÂNCĂRURI

OMUL NOPTII v. FIINȚE FANTASTICE

ORAȚII v. OBICEIURI LA NUNTĂ

PAMPUȘTE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PANCOVE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PASĂRE v. MÂNCĂRURI

PAȘTE v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

PAȘTET v. PREPARATE DIN PORC

PAPARUDĂ v. PRACTICI MAGICE

PĂSTORUL LUPILOR v. FIINȚE FANTASTICE

PĂSTORUL ȘERPILOR v. FIINȚE FANTASTICE

PÂINE v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PELIMENI v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PERSONAJE LEGENDARE (Pintea Viteazul): 352-354

PESCUIT v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

PIFTIE v. PREPARATE DIN PORC

PIROG v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PIUĂ v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

PLĂCINTĂ v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PLUGUȘORUL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI

POEZII (creații proprii): 242-248, 258-264, 408-410

POMI FRUCTIFERI v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI

PORECLE: 280-281

PORTUL POPULAR: 88, 91, 94, 167, 258, 271, 300-302, 343, 346-349, 392-397; ȚESĂTURI: 258, 380, 391-392

PORUMB v. AGRICULTURĂ

POVESTIRI DESPRE SAT: 1, 65-66, 110, 129-130, 137-139, 153-154, 175-176, 200-201, 241, 292-293, 297, 321-322, 376; ~ despre biserică: 137-139, 293; ~ despre Mănăstirea Peri: 322; toponimia satului: 1-2, 176, 216-217

POVEȘTI: 36-37, 63-64, 106-108, 127-128, 130-131, 275, 276, 293-294, 369-371, 373-374

PRACTICI MAGICE: ~ pentru nevăstuică: 35; ~ pentru a trăi nou-născutul: 30, 386; ~ pentru a vorbi copilul mic: 52-53

DESCÂNTATUL: de deochi: 404; pentru mana vacilor: 403

DESCÂNTEC: 56

INTERDICȚII ÎN TIMPUL SARCINII: 30, 52, 386-387

INVOCAREA PLOII: CALOIAN: 28-29, 45-46, 222-223, 270-271; PAPARUDĂ: 29, 45-46; SOBOR PENTRU

PLOAIE: 275-276

MANA VACILOR ȘI A CÂMPULUI: 34, 383

VRĂJI DE DRAGOSTE (Sfântul Andrei): 125, 142-143, 150-151, 191-192, 237, 308-309, 382

PRĂJITURI v. PREPARATE DIN FĂINĂ

PREPARATE CULINARE

CONSERVE (murături): 53-54, 83-84, 180-181, 305, 361-362, 364; COMPOT: 305; GEM (lictar):

330, 362, 366; PRUNE USCATE: 303

MÂNCĂRURI: BORȘ: 72, 312; CARTOFI: 35, 312, 363; HRIBI: 363; OMLETĂ: 365; PASĂRE: 144, 178, 356-357; SARMALE: 86, 92, 181

PREPARATE DIN FĂINĂ (de grâu și de porumb):

BABĂ NEAGRĂ: 287-288; BLINELE: 32, 100-101; BOTCALE: 77-78; BURECHITE: 35;

CHIROȘTE: 236; COLĂCEI: 31, 235; COLȚUNAȘI: 75; FRECAȚEI: 82, 101-102, 143;

GEANDRĂ: 123; GHIOZLOMELE: 32; ÎNVĂRTITĂ: 78-79, 101, 155; LAȘTE: 357; MALAVANCĂ: 102; MĂMĂLIGĂ: 50-51, 83, 197, 209-210, 362-363; NALANGĂTE: 32; PAMPUȘTE: 235-236; PANCOVE: 357; PĂINE: 31, 51, 76-77, 82-83, 100-101, 119-120, 143, 155, 224-225, 286, 357-358; PELIMENI: 75-76; PIROG: 78; PLĂCINTĂ: 32, 79-80, 86, 92-93, 101-102, 182; PRĂJITURI: 366; SCOVERZI: 358; TOCMAGI: 236; TURTE TĂIATE: 358; VARENICHI: 75; VĂRZARE: 79, 86
 PREPARATE DIN GRĂU: BULGUR: 92; COLIVĂ: 172
 PREPARATE DIN LAPTE: BRÂNZĂ: 12, 17, 19, 74-75, 181, 210, 215-216, 377-378; CAȘ: 117; CAȘCAVAL: 12, 117; JINTIȚĂ: 13; LAPTE ACRU: 12; UNT: 75, 182, 210, 216; URDĂ: 13, 19, 216
 PREPARATE DIN PORC: 84-86, 102-106, 177-178, 192, 206-208, 230-231, 272-275, 283, 309-311, 329-330, 359-361; CÂPCIOANCĂ: 310; CÂRNAȚI: 177, 192, 207, 274, 310, 359-360; CHIȘTE: 207, 273, 359; CROVEANCĂ: 177, 310; PAȘTET: 231, 274, 275, 330; PIFTIE: 85, 92, 106, 144, 178, 208, 230-231, 274, 285, 310-311, 360; SALTISON: 85, 178, 207, 273, 274; ȘOIT: 359; TUȘONCĂ: 208, 284
 PRUNE USCATE v. CONSERVE
 RĂZBOI DE ȚESUT v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI
 RUSALII v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 SALTISON v. PREPARATE DIN PORC
 SARMALE v. MÂNCĂRURI
 SÂNZ I ENE v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 SCOVERZI v. PREPARATE DIN FĂINĂ
 SEMĂNATUL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 SFÂNTUL ANDREI v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI ȘI PRACTICI MAGICE
 SFÂNTUL GHEORGHE v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 SFÂNTUL VASILE v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 SOBOR PENTRU PLOAIE v. PRACTICI MAGICE
 SPĂLATUL RUFELOR v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI
 STÂNĂ v. OIERIT
 STEAG v. OBICEIURI LA NUNTĂ
 STEAUA v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 STRIGĂTURI v. OBICEIURI LA NUNTĂ
 STRIGOaică v. FIINȚE FANTASTICE
 ȘEZĂTOARE v. OBICEIURI SOCIALE
 ȘIRUL v. DANSURI POPULARE
 ȘOIT v. PREPARATE DIN PORC
 TÂMLĂRIE v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI
 TOCMAGI v. PREPARATE DIN FĂINĂ
 TREIERATUL CU CAI v. AGRICULTURĂ
 TURTE TĂIATE v. PREPARATE DIN FĂINĂ
 TUȘONCĂ v. PREPARATE DIN PORC
 ȚESĂTURI v. PORTUL POPULAR
 ȚESUTUL v. CÂNEPA
 UNT v. PREPARATE DIN LAPTE
 URATUL v. OBICEIURI LA SĂRBĂTORI
 URDĂ v. PREPARATE DIN LAPTE
 URZITUL v. CÂNEPA
 VARENICHI v. PREPARATE DIN FĂINĂ
 VĂRZARE v. PREPARATE DIN FĂINĂ
 VĂLTOARE v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI
 VÂRCOLAC v. FIINȚE FANTASTICE
 VIERMI DE MĂTASE v. OCUPAȚII ȘI ÎNDELETNICIRI
 VIN v. VIȚA DE VIE
 VIȚA DE VIE: 111-112, 134, 161-162; VIN: 112-113
 VRĂJI v. PRACTICI MAGICE
 ZBURĂTOR v. FIINȚE FANTASTICE
 ZESTRE: 13-14, 198, 307, 379-380

GLOSAR

adj. = adjectiv	m. = masculin
adv. = adverb, adverbial	m. m. c. pf. = mai mult ca perfect
art. = articulat	n. = neutru
art. nehot. = articol nehotărât	num. adv. = numeral adverbial
augm. = augmentativ	num. card. = numeral cardinal
colect. = colectiv	num. ord. = numeral ordinal
cond. = condițional	opoz. = opoziție
conj. = conjunctiv	part. = participiu
conjuncț. = conjuncție	peior. = peiorativ
dat. = dativ	pf. c. = perfect compus
dim. = diminutiv	pf. s. = perfect simplu
expr. = expresie	pl. = plural
f. = feminin	prep. = prepoziție
fam. = familiar	prez. = prezent
fig. = figurat	pron. = pronume
gen. = genitiv	pron dem. = pronume demonstrativ
ger. = gerunziu	pron. negat. = pronume negativ
imperat. = imperativ	pron. nehot. = pronume nehotărât
impers. = impersonal	pron. polit. = pronume de politețe
impf. = imperfect	refl. = reflexiv
ind. = indicativ	rus. = rusesc
inf. = infinitiv	s. = substantiv
interj. = interjecție	sg. = singular
intrans. = intransitiv	sil. = silabă
invar. = invariabil	sup. = supin
loc. adj. = locuțiune adjectivală	tranz. = tranzitiv
loc. adv. = locuțiune adverbială	val. = valoare
loc. conjuncț. = locuțiune conjuncțională	var. = variantă
loc. prep. = locuțiune prepozițională	vb. = verb
loc. subst. = locuțiune substantivală	viit. = viitor
loc. vb. = locuțiune verbală	voc. = vocativ

A¹ prep. **1°** AJ VIII, VIIa, b, III, B Ib, BA VIIIb, VI, C VII, Gh VII, To VII, U VIIa "la": N-am îmblat *a* hribe așa ... mama tăt mere AJ III. Să mă duc *a* vapor U VIIa. Să ducea *a* rășniță To VII; în ~ *rând* v. **rând 1°**.

A² conjuncț. Cr VII, V, H VIIc "dar".

ABÉDUL s. n. art. Nf v "masa de prânz".

ABIDNO adv. în expr. *mi-a fost* ~ U VIIa "mi-a părut rău; am regretat": Da eu n-am știut [ni]mica, da *mi-a fost abidno* ca să zic că nu știu.

ABRICOASE s. f. pl. AJ Vb, Cr v, Tr Ib, U v "caise".

ÁBUR s. Cr v "pomană constând în mâncare caldă, oferită la anumite intervale după înmormântare (trei, nouă zile și trei, șase săptămâni)".

ACARÁT v. **ócără**.

ACÁȚ s. m. T VIII "salcâm".

var. **acăț** s. m. H Ia; **acăție** (3 sil.) s. f. Gh II, V VIII; **agăț** s. m. T VIII; **acățér** s. m. H IIa.

ACAȚÉR v. **acăț**.

ACĂȚI v. **acăț**.

ACĂȚIE v. **acăț**.

ACIA v. **aice 1°**.

ACILCA v. **aicica**.

ACOÁLE v. **acólo 3°**.

ACÓL v. **acólo 2°**.

ACÓLE v. **acólo 3°**.

ACÓLEA v. **acólo 2°**.

ACOLEÁ v. **acólo 3°**.

ACÓLO 1° *de* ~ loc. adv. H VIIc "apoi". **2°** var. adv. C II, Cr VII, Gi IIIa, H VIIc, d, Nf VIII, v, Tr VIII, "în acel loc îndepărtat, în alt loc". **3°** var. adv. AJ VIII, BA VIIIb, Gh VII, H VIIa, c, d, M VII, VIa, Va, b, N VII, Pl VIIa, Pr VIIa, To VIII, VII, II, I, VH VII "aici": Am trăit acolo în Izvor odată, la socri, pân-am făcut casă *acóale* Pl VIIa.

var. **2° acólea** adv. Cr VII; **acól** adv. C II, Gi IIIa, H VIIc, d, Nf VIII, v, Tr VIII; **3° acoleá** adv. M VII, VIa, Vb, **acóle** adv. BA VIIIb, N VII; **acoále** adv. AJ VIII; **aculó** adv. H VIIa, M VII, Pr VIIa, To VIII, VII, II, I, VH VII; **aculé** adv. Gh VII; **coále** adv. Pl VIIa; **coleá** adv. M Va; **culeá** adv. AJ VIII, M Vb.

ACOLÚCA adv. Pl VIIb, St VIIb dim. de la *acolo*: Era pod aici [...] și treceam *acolúnca* și cumpăram și duceam ș-a vinde meream AJ VIIa.

var. **acolúnca** adv. AJ VIIa, St VIIb.

ACOLÚNCA v. **acolúca**

ACOPERÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ Vb "acoperi".

ACȘÓR s. n. Nf VII dim. de la *ac* (de cusut).

ACUFUNDEÁZĂ, *se* ~ vb refl. ind. prez 3 sg. To VII [despre porcul mistreț] "se ascunde (în deșis) de om".

ACULÉ v. **acólo 2°**.

ACULÓ v. **acólo 2°**.

ACÚMA v. **amú 2°**.

ACUMPĂRÁT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. H Vb "am cumpărat".

ACUPÁT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. Pl VIIa "m-am ocupat".

part. *acupát* AJ VIII, VIIb, f. *acupátă* AJ VIII, H VIIIb, VIIa, Pl VIIb.

ACUPĂRII s. f. gen. H VIIIb "ocupării".

ACURÁTNO adv. N VI "cu mare grijă (pentru curățenie)": Șanti [fieritura de plante] o strecuri peste marle ... de-am[u] cistaia posuda ... o strecuri *acurátno*.

ACUȘA adv. Gi VIIIb "acum".

ADÁUGE vb. **1°** *să se* ~ refl. conj. prez. 3 sg. H V [despre mămăligă] "să se umfle, să sporească". **2°** part. m. pl. *adăugiți* T V [despre pari] "înnădiți, prelungiți".

ADÁPÁ, *voi* ~ vb. ind. viit. 1 sg. B Vlb "voi cinsti (cu băutură)": Mai bine peste cap l-oi da [paharul] / și pe toți [prietenii] i-oi *adápá*.

ADÁURA v. **doura**.

ADÁURĂȚI adj. m. pl. Gh V [despre copii] "proveniți din altă căsătorie".

ADÉCA adv. BA VIIb "adică".

var. **dică** adv. AJ VIIb.

ADIMISTRĂTORUL s. m. art. U VIIa "administratorul".

ADÓRA v. **doura**.

ADÚN vb. ind. prez. 1 sg. VH VII "modelez aluatul (de pâine), dându-i forma dorită": [Coca] o *adún* așa ... ș-o pun acolo-n formă.

ind. prez. 2 sg. *adúni* Cr v, Gh VII, H VIIa, N VII, U VIIb, v, N VII, VH VII, 3 sg. *adună* H VII, 1 pl. *adunăm* U v, 2 pl. *adunați* M v, impf. 2 sg. *adunái* N VII, viit. 2 sg. *ii adună* H VIIb; imperat. 2 sg. *adună* H v, 2 pl. *adunați* H VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se adună* U v, III.

ADUNÁT s. n, în *la* ~ H VIIc [la nuntă] "obicei în cadrul căruia se oferă miresei daruri în bani": *La adunát* [...] la noi ... ș-amu să ține ist obicei; pân-a veni mirele ... tot pun ruble care cât îl trage inima.

ADURMÎT, *am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. Nf VI "am adormit"*.

AFTÔBUS s. n. Cr I, Nf V, M VII, To Ib "autobuz".

AFÛMEGĂ vb. ind. prez. 2 sg. Gi V "scoate fum; fumegă".

AFÛND adv., adj. AJ VI, Pl VIIb "adânc".

adj. f. *afûndă* AJ VI, pl. *afûnde* Pl VIIb.

AGĂȚ v. *acăț*.

AGĂȚ vb. ind. prez. 1 sg. Cr VIII,

Gl VIIa "agăț".

2 sg. *agățî* Gi II.

AGIÛNGE v. *ajûns* 3°.

AGIUTĂM vb. ind. impf. 1 pl. Pr VIIa "ajutam".

AGRANÔMĂ s. f. T VIII "specialistă în agronomie".

AGÛD s. m. C Va, Cr VII, pl. *agûzi* Cr V, U VIIb "dud".

AGÛDE s. f. pl. Cr V "dude".

AGURÊȚI s. m. pl. N VII "castraveți".

var. *agurți* s. m. pl. M vb.

AGURȚI v. *agurêți*.

ĂGUST s. Gi VIIIb, Nf VI, V VIII "numele lunii august".

AHLADÎT, *s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. N VI "s-a răcit"*.

AI¹ s. m. pl. AJ VIII, VIIb, VI, Va, b, III, BA VIIIa, b, VIIb, VIa, V, C VIII, Gh VIII, VII, V, H VIIa, c, d, V, M VII, VIa, Vb, Pl VIII, VIIa, b, St VIII, VIIa, V, To VII, V VIII "ani".

AI² s. AJ Va, III, BA V, Pl VIIb, St VIIb, III "usturoi".

ĂIAZMĂ s. f. C Vă "agheazmă".

ĂICE 1° adv. U VIIIb, VIIb "aici". 2° var. *aciă*, *d- ~ loc. adv.*; *icea*, *d- ~ loc. adv.* Gi VIIa "apoi".

ĂICICA adv. AJ VIII, VIIb, Va, II, I, BA VIIIb, VIIa, b, Pl VIIb, St VIIb, V dim. de la *aici*.

var. *aicica* adv. Pl VIIb; *aciica* adv. AJ VIII.

ĂICICA v. *aicica*.

ĂICIÛCA adv. St V dim. de la *aici*.

ĂIREA 1° adv. AJ VIII, St VIIb "în altă parte; aiurea": Nu te primea, te duceai *ăiurea*. 2° var. *ăiurea*, *într- ~ loc. adv. N V "anormal, nefiresc"*: Noi în limba moldovenească așa grăim *într-ăiurea*, ca când nu chiar cum trebuie.

ĂIÛREA v. *ăireă* 2°.

ĂJÛNS vb. 1° *am ~ ind. pf. c. 1 sg. Gh V "am apucat"*: Eu *n-am ajûns* aiestea [cămăși din cânepă] să lucreze. 2° refl. ind. pf. c. 1 pl. Cr VII "am crescut, ne-am

maturizat": *S-au ajûns* băieții, au început și ei să lucreze Gi V. 3° var. ind. prez. 3 sg. H V "sosește": Cum să venim napoi, *ăgûngem* aici în răpă Tr v.

2° ind. pf. c. 1 pl. *ne-am ajûns* Cr VII, 3 pl. *s-au ajûns* Gi V.

var. 3° **ăgiunge** vb. ind. prez. 3 sg. H V, 1 pl. *ăgiungem* Tr v, pf. c. 3 sg., pl. *o ăgiûns* H la, Pr VIIa, b, viit. 3 sg. *a ăgiunge* H la.

ĂLĂDE s. f. pl. 1° Cr V "clătite": La noi *ălăde* să zic, blinele subțirele, subțirele de tot, care le împli, da nalangătele le pui cu lingura. 2° Pr vb "gogoși din aluat subțire, turnate cu lingura în tigaie": *Ălăde* ... tot așa cu lingura l-ei ca clătitele, tot așa cu lingura, da mai micuți [...] rotunjoare.

ĂLĂTUREA, *de ~ cu loc. prep. M VIIc "alături cu"*: laca este o femeie *de-ălăturea* cu mine.

ĂLBĂ adj. f. în *cânepă* ~ BA VIIa, Pl VIIa [în opoz. cu *c â n e p ă v e r d e*] "cânepă de vară".

ĂLBINI s.f. pl. N VI, St VIIa, T VIII "albine".

ĂLBOĂSĂ adj. f. St V "alburie, albicioasă".

ĂLDE art. invar. Cr VIII, VII, V, Gi VIIa, b, V, U VIIb, VIIa, b [precedând un nume propriu sau de rudenie] "a(l), ai, ale lui": *Ălde* Larisa a făcut căluian U VIIa.

ĂLERGĂT, *s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. în expr. i ~ gura* Gi VIIa "a vorbit ce nu trebuie; a pârât": I *s-a ălergât* ... vreunu *gura*, eu așa zic, un dușman care ... de a trimis de-a venit de l-a luat [la pușcărie].

ĂLÉS adv. BA VIIb, H VIIa, Tr VIII, U VIIb "îndeosebi, mai ales".

ĂLIMÎNIU s. f. Nf VI "aluminiu".

ĂLINĂM v. *ălină* 2°.

ĂLINTĂȚICĂ adj. f. Tr VII dim. de la *ălintată*.

ĂLTĂCEVA pron. nehot. I VIII "altceva".

ĂLTUL adv. 1° BA VIIa "în alte împrejurări; altădată": *Ăltu* n-am mai vorbit cu el niciodată. 2° AJ VIII "în alt fel; altfel": Să prindea mai *ăltu* [bârnela], mai spețial.

ĂM v. *ămú* 2°.

ĂMA v. *ămú* 2°.

ĂMĂNĂTĂ adj. f. H VIIIb "mănată, purtată": Toată locuitorimea aceea ... o fost aicea o fost cândva *ămănată* de aici de către tătari încolo, unde era pădure.

ĂMESTECÛȘ s. n. H VIIIb "amestec, amestecătură".

AMIAZĂȚ v. *amiazăzi*.

AMIAZĂZI (3 sil.) s. AJ VIIa, b, BA VIIIb, VIIa St VIII "amiază": În timpul *amiazăfului* Pl VIIa.

var. **amiázăȚ** s. AJ VIII, Pl VIIa, St VIIa.

AMINOS s. n. C II "miros".

AMINOSE v. *amiroseă*.

AMIJĂ vb. nid. prez. 3 sg. Nf IIa [În jocurile de copii] "mijește".

AMINTRELE v. *amîntrilea*.

AMINTRILEA adv. H VIIa, c, N VI, Nf V, To VII, V VII; *de* ~ loc. adv. H VIIa, c "altminteri": Mai mintos năródu-o fost, mai *mînteneă* H VIIa.

var. **amîntrele** adv. Gh VII; **mîntenea** adv. H VIIa.

AMIORĂS v. *amiroseă*.

AMIRĂSEĂ v. *amiroseă*.

AMIROSEĂ vb. ind. impf. 3 sg. C VIII, H VIIa "mirosea": *Aróros* tare șoricu ceta H VIIa

var. **amiórăs** vb. ind. prez. 1 sg. H VIIa, U VIIa, VIIa; **amirăseă** vb. ind. impf. 3 sg. H VIIa; **amínose** vb. ind. 3 sg. C II; **minoseă** vb. ind. impf. 3 sg. Nf V.

AMOI, *de* ~ loc. adv. AJ Va "la muiat".

ÁMA v. *amú* 2°.

AMÚ adv. 1° AJ VIII, VIIa, b, Va, b, II, I, B VIIIa, c, VIIa, b, **Vla**, V, Ia, b, BA VIIIa, b, c, VIIa, b, VI, V, C VIII, VII, VI, Va, b, c, Gh VII, V, H VIIa, VIIa, b, c, d, V, Ia, b, I VIII, V, IIIa, IIb, M VII, Vlb, Va, b, N VIII, VII, VI, V, Nf VII, VI, V, IIIa, b, IIa, Ib, Pl VIII, VIIa, b, St VIII, VIIa, b, V, To VIII, Tr VIII, VII, V, V VIII, VII, VH VII "acum". 2° *de* ~ loc. adv. Cr VII, V, H VIIa, VIIc, d, V, M VII, Vlb, N VIII, VII, V, **Nf** VII, Pr VIIa, To VIII, VII, Ia, Tr VII, V VII; loc. adv. "apoi, după aceea": Cănepa o samănăm, o păzim de vrăbii, de găini, *de-amú* cânipa să ridică M VII. 3° *de* ~ loc. adv. B VIIIa, C Va, Gh VII, V, N V, Nf V, To VII, V VIII, VII "deja": Bătrânii nu pot *de-amú* To VII. Ș-o pus așa-ia de margină lângă vană crușca de-o litră cu chipitoc, da aicea *de-amú* o scaldă N V.

var. 2° **acúma**, *de* ~ loc. adv. U VIIa, VI, **áma** *de* ~ loc. adv. Cr I, H VIIa; **am**, *de* ~ loc. adv. H VIIa, c, To VII.

AMÚCA adv. St VIIb dim. de la a m u.

AMUIÁ adv. C VIII, Gh VII, V, H VIIc, d, V, Ib, N VII, Nf VII, VI, V, Pl VIIb, Pr VI, To VIII, Tr V, V VIII, VH VII "în clipa de față; acum": *Amuiá* îs vo doi trei ani de când s-a

înecat un copil Gh V. Nu era întâi omu cum e-*amújași*. Mor că beu piște măsură H VIIc.

var. **amúiași** (3 sil.) adv. H VIIc.

AMÚIAȘI v. *amuiá*

AMUIÚCA adv. Pl VIIa dim. de la a m u i a.

AMÚNCA adv. AJ Va "acum"

AMÚȘA v. *amúși* 1°, 2°.

AMÚȘI adv. B VIIIc, I, Gh V, H VIIIb, V, I VII, M VII, N V, Tr VII, V, V VIII, VII "acum": *Amúș* eu v-oi da fricăței H V. 2° var. loc. adv. Tr V "apoi".

var. 1° **amúșa** adv. H V.; 2° *dr* ~ loc. adv. Tr V.

AN adv. C Va, Gi V, I VII, *în* ~ loc. adv. H V "anul trecut": Eu l-am cosit *an* [fânul] I VIII.

ANAFTĂR s. n., pl. *anaftăruri* Gi VIIb "jesătură specială pentru față de plapumă".

ANCHÍRIC s. n. C VIII "cămară".

ANGINÉRI s. m. BA VIIa "inginer".

ANHÍNĂ s. f. M VII "anghină".

ANÍNĂ 1 vb. ind. 1° prez. 3 sg. Tr V "prinde cocarde pe hainele nuntașilor": Druşca aceea de frunte care-i *anínă* buchetul ... 2° impf. 3 sg. *aniná* Nf II "lega, balota (paiele)".

var. 2° **alinám** vb. ind. impf. 1 pl. Nf VI.

ANÍNĂ 2 s. f. N VI "nisip".

ANIVILÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. Pr VIIa "s-a nivelat".

ANÚMEA adv. B VIIIb, VIIb, Pr VIIa, Va "anume".

ÁOR s. Gi VIIIa "aur".

AP v. *ápă*.

APARÁTURILE s. n. pl. art. M VIa "aparatele".

APÁSTNO adv. U VIIIb "periculos": Cel mai *apástno* îi luțerna de verdi ... dacă trebuie s-o dai luțernă, măcar o zi să steie, așa să pălească [...] da așa deodată să umflă și piere vita, că-i oaie, că-i vacă.

ÁPĂ adv. B VIIb, C VII, Cr VII, Pr Va, T VI, To VII, Tr V "apoi": Ș-*ápă* până venea soarele la chindie, nu se-ncheia hora Cr VII.

var. **ápi** adv. C VIII, VII, I VII, Pl VIIa, Pr VIIa, b, Tr VII; **ápii** adv. I VIII; **ápu** adv. C VIII, Tv, Tr VII, Ib; **ap** adv. B VIIb, To VII, VH VII; *d* ~ loc. adv. Gh VII, M Vlb, To III, VH VII.

APERÁȚIE s. f. AJ Vb "operație".

ÁPI v. *ápă*.

ÁPII v. *ápă*.

APÍLCĂ s. f. Gi V "rumeguș".

APLEÁCĂ vb. tranz. ind. prez. 3 sg. St VIII "dă mielul, copilul la supt".

ind. impf. 1 sg. *aplecám* Pl VIIb; conj. prez. 3 sg. *să aplece* St VIII.

APRIL s. H V "aprilie".

APRÎNDERE 1° s. f. Pl VIIa "pneumonie". 2° ~ *de clei* s. compus Pl VIIb "meningită": *Aprînd'ere d'e clei*, cum să spun amuia nu știu, da atunci capu c-o durezza.

APROÁPE adv. cu val. adj. U VIIa, *de ~* loc. adj. Cr VII, Gi VIIa, U VIIa [despre rude] "aproprate": Bărbații îi leagă cu cămăși care să-l ducă ... care-s mai *aproápe* U VIIa, Venea flăcăul de-acasă cu părinți [...] cu neamuri *de-aproápe* Cr VII.

APȘENI s. m. pl. BĂ VIIIb "locuitori din satul Apșa".

APTÉCA s. f. Pr VIIIb, pl. *aptéce* Gh v "farmacie".

ÁPU v. *ápă*.

APUȘOÁRĂ s. f. Nf VII dim. de la *apă*.

ARĂBÁUA s. f. art. Gi VIIa, U VIIIb pl. *arăbále* U VIIIb "căruță (mare)": Căra frate-meu de la deal, cu *arăbáua*, pânea Gi VIIa.

var. *harabá* s. f. U VIIIb; *hárbá* s. f. To VII.

ARÁCNEÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. BĂ VIIIb "striga": Gemea acolo [mărțâna] și *l-arăgné* Păvăluț.

ARĂMÁNE vb. ind. prez. 3 sg. H Vb "rămâne".

ARĂMITĂ adj. f. B VIIIc "acoperită cu un strat de aramă".

ARĂSTOÁRNĂ vb. imperat. 2 sg. H Vb, "răstoamnă": O *astăárn-o* pe-o măscuță [mămăliga].

var. *astoárnă* vb. imperat. 2 sg. H Vb.

ARBÁT v. *harbátă*.

ARDÍCĂ v. *ridică* 2°.

ARHITÉCTOR s. m. B VIIb "arhitect".

ÁRII s. pl. Cr V, U V, V VIII "ari".

ARIDICĂM v. *ridică* 6°.

ARMÁN s. n. 1° Gi VIIa "curte". 2° U VIIIb "loc amenajat pentru treierat grânele; arie". 3° U VIIa, b "grădină de zarzavat": Săpăm în *armán*, avem zarzavat, avem varză ... VIIa.

var. 3° *harmán* s. n. Gh II, V VII, pl. *harmáne* U V.

ARMĂNEÁI vb. ind. impf. 2 sg. U VIIIb "băteai grânele în a r m a n 2°; treierai". Era o piatră cu care *armăngái* cu dânsa.

ARMENÍN s. m. U VIIa "locuitor din

Armenia; armean": Un *armenín* ș-a avut moșia acolo.

ÁRMIE (3 sil.) s. f. 1° H VIIIa, VIIc, IIc, M VIIb, N VIII, VI, VH VII "stagiul militar; armată". El o fost până la *ármie*, o fost în Donbas, la șahtă H IIc. 2° art. în *trudováia* ~ -a Nf VIII "stagiul militar efectuat la muncă".

ARMÍSTIA s. f. B VIIIc "armistițiu".

ARMÓNIE (3 sil.) s. f. B VIIb, C VI "armonică": Acel mai mici merg c-o *armónii* pe la casele oamenilor B VIIb.

var. *garmónie* (2 sil.) s. f. N V.

ARMOȘCĂ s. f. M Vb "armonică".

var. *harmoșcă* s. f. M Vb, T VI.

ARUȘINÁT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. N V "m-am rușinat".

ASCOÁTE v. *scoáte* 3°.

ASCOLCĂ s. f. Gi VIIa, Tr VIII "schijă".

ASCUFUNDÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. M VII "s-a scufundat".

ASCÚNSA v. *ascúnsul*.

ASCÚNSUL, *de-a* ~ loc. subst. Nf II, St VIIb "numele unui joc de copii; de-a v-ați ascunselea".

var. *ascúnsa*, *de-a* ~ loc. subst. T III, Ia.

ASFÁLTUIT adj. Cr V "asfaltat".

ASFÎNȚESC vb. tranz. ind. prez. 3 pl. B Ia, Nf Ia, Pr Va "fac slujbă religioasă; sfînțesc": *Asfînțesc* fântănele B Ia.

sup. *la asfînțit* Nf Ia; refl. ind. prez. 3 sg. *se asfînțește* C Va.

ASPĂSEȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. H VIII "salvează, ajută": Te-i ruga lui Dumnezeu te *aspăsește*, sohrănește și te-a-ntări.

ASTÁR s. Cr VII [la acoperiș], "strat subțire de stuf, peste căpriori, sub învelișul de papură": A voastră [casă] veche cu stuf a fost acoperită, îi puneau un *astár* de stuf, șifer deasupra.

ASTÁRĂ adv. Pl VIIb "diseară".

ASTÎNS, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. N VI "am stins".

ind. prez. 3 sg. *a astîns*; refl. conj. prez. 3 sg. *să se astîngă* N VI.

ASTOÁRNĂ v. *arăstoárnă*.

ASTRÂNGE vb. ind. prez. 3 sg. Cr VIII, "strânge".

ASTROÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. C VI "am construit; a m s t r o i t": Ș-am *astroít*, am făcut cas-acolo tăt.

ASTŪPĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Cr V "se acoperă (mortul)": [Înainte

de miezul nopții] la noi *s-astupă* mortu, unde este, pe masă, că cum este, *l-astupă*, se-nvește.

ASTUPĂTOARE s. f. C vb "capac cu care se astupă gura cuptorului".

ASUDĂ vb. ind. prez. 3 sg. BA V [despre magiunul fierbinte] "face condens": Îl las dăstupat până să răce[ște], să să prindă coajă deasupra să *n-ăsude* că el *asudă* ș-apăi nu-i bine.

conj. prez. 3 sg. *să asude* BA V.

ASUDOARE s. f. B Vlb "sudoare".

ASÚPRA prep. U Vllb "aproape de, în preajmă": Păi trei luni am stat în Praga, nu în Praga, *asúpra* Prăgii, Praga vine cum îi satu nostru, da noi stăteam ca la mोगhila așa.

AȘEZĂTĂ adj. f. St Vllb [despre o tânără] "căsătorită, la rostul ei".

pl. m. *așezăți* AJ VIIa, Pl VIIa, St Vllb, V; f. *așezate* AJ Vllb, Va.

AȘTERNĂTURI s. f. pl. C Va "cuverturi": *Așternăturii* pi paturi trebu.

ATAIEM vb. ind. prez. 1 pl. H vb. "tăiem".

ATĂMAIAZĂ vb. ind. prez. 3 sg. B Vllb "tămăiază".

ATĂT 1° *într-* ~ loc. adv. AJ VIIa. [intensiv] "atât de mult": *Într-atât* l-o frământat. 2° var. *cu* ~ loc. adv. AJ VIIa, *de* ~ loc. adv. To VII "de aceea": Aș zice că n-ai vrut veni, Paulină, [...] și *cu atăta* am venit încoa AJ VIIa. 3° var. *de* ~ *că* loc. conjuncț. N VII, VI "pentru că".

var. *atăta* 2° *cu* ~ loc. adv. AJ VIIa; *de* ~ loc. adv. To VII; 3° *de* ~ *că* loc. conjuncț. N VII, VI.

ATĂTA v. *atât* 2°, 3°.

ATRÍURA num. adv. H VIIa "a treia oară": Ș-*atríura* de-amu dacă o bătem [coca] de-amu să ridică *atríura* ...

ATUNCICA adv. Pl VIII dim. de la *atunci*.

var. *tuncica* adv. BA VIIa.

ATÚCINEA adv. AJ VIII "atunci".

AȚĂ s. f. V VIII "cârcel la via de vie".

AȚÂN vb. ind. prez. 3 pl BA v "jin": Patru săptămâni îl *ațin* [purcelul] cu scroafa.

AÚDE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg To VIII "se simte mirosul; miroase": Poama fierbe până *s-aúde* a spirit.

conj. prez. 3 sg. *să se aúde* N V.

AVĂRIE (2 sil.) s. f. I VIII, Nf Ib, U VIIa "accident (de mașină)".

AZÍMCĂ s. f. Gi VIIa, U VIIa, b, "grâu de toamnă": Pâine dospită, da din făină de grâu, *dí azíncă*, fără ou, fără zar, fără de [ni]mic Cr VII.

var. *azíncă* s. f. Cr VII; *zímcă* s. f. U Vllb.

AZÍNCĂ v. *azímcă*.

AZIS, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c.

1 sg. AJ VIII "am părăsit (serviciul), am renunțat": Am văzut că nu mi-e bine mia aiesta servici, *m-am ađs* de el hăt.

AZMÁN s. m. Cr VIII, VII, "berbec castrat; batal": *Azmán* este ... berbec batrân, batrân de-acuma, de doi. de trei ani, numit vii.

ĂI adv. St Vllb, V "da".

ĂLELÉU interj. Gi Vllb "aoleu".

BÁBĂ s. f. 1° AJ VIII, VIIa, b, VI, Va, b, II, I, H V, Pl Vllb, "bunică". 2° B Vllb, Cr VII, Gi V, IIIa, M VII, N VII "femeie care moșește; moașă". 3° pl. *bábe* Cr V "viermi de mătase leneși": Da care-i mai moi de tot *bábi* așa să numeau acelea care cel mai puturoși. 4° C vb, N VII, ~ *neágră* C Va, Nf V, Pr III "un fel de prăjitură care, uneori, la copt, din cauza componentelor, devine maronie; budincă": *Bába* să face din vermișei fierți, ouă, unt, marharin C Va,

BABÍCA s. f. art. Nf v "stomacul porcului".

BABÚSEA s. f. art. Tr v "bunica".

BABUȘCA s. f. art. Tr v "bunica".

BAC s. n. H V, pl. *bácuri* U v "vas din metal, de dimensiuni variate, folosit la bucătărie sau pentru depozitarea cârnii conservate în untură; bidon".

BÁCICĂ (2 sil.) s. f. M VII "Groapă zidită pentru înmormântat".

BACIÓC (2 sil.) s. U VIIa dim. de la b a c: Cu căldările, cu *bačóc*, ce au acolo, și le mulg [vacile].

BÁCIUL s. m. art. Cr VIII "ciobanul care prepară brânza la stână".

BACLAJÂNĂ s. f. M VIa, pl. *baclajâne* N V "pătlașea vânăță".

BADIÁ (2 sil.) s. f. Gh VIII "găleată".

BADÓC s. n. AJ VI "tinichea".

var. *batóg* s. n. BA VIa.

BAGABOÂNTELE, *de-a* ~ I I "numele unui joc de copii".

BAGEÁC s. n. Cr VII "coș la casă".

var. *băgeác* s. n. Gi V.

BAGEÁUA s. f. art. Cr VII "coșul casei": *Băgáua* care iese fumu de la sobă când arzi soba, hogueac.

var. **băgea** s. f. C VII.

BĂHNĂ s. f. Pr VIIa, T VIII "mlaștină".

BAI s. n. 1° BA VIIIb, Pl VIIa, St VIIa "necaz, supărare". 2° în expr. *(nu)ăre* ~ AJ VIII, VIIb, Pl VIIa, b, *(nu)are probleme*": Eu am gândit că *n-ăre bai* cu mine Pl VIIb.

BĂICĂ s. Tr Ib "diftină": Ținea minte că are niște *băică*, cum spune la noi, albastriară-așa.

BĂIE s. f. 1° ~ *de sare* AJ VIII, VIIa, BA VIIIb, VIa "salină". 2° pl. *băi* St V "mine de cărbuni".

BAISTRUC (2 sil.) s. m. N VII "copil nelegitim; bastard".

BALABUȘI v. **balabuste** 2°.

BALABUȘTE s. f. pl. 1° H° "turte făcute din făină, mălai, grăsimi, pentru vrăjit în noaptea de Anul Nou": Ș-apu făcea d-estea *balabuşke* și da la căne. 2° var. **balabúși** s. f. pl. H VIIc "turte pentru dospit pâinea": *Balabúși* era făină de păpșoi și cu de grâu, să ȝăie, c-aceea de păpșoi nu s-a ȝinea.

BALAHÓN s. m., pl. *balahóni* Gh VII "piept la ie": Făcea pușori pe umăr și pe *balahóni*.

BALÁOR v. **baláure**.

BALÁURE s. m. 1° C VIII "balaur": Pe malu Prutului ... iara un *baláure* mare. 2° pl. *baláuri* M VIb "șerpi".

var. **baláor** s. m. C VIII.

BÁLCA s. f. N VII, pl. *bălci* Cr VIII [la construcții] "grindă": [La strungă] acolo să face vazică ... patru proptele-așa groase ori patru *bălci*.

BALDISÎȚI adj. m. pl. Gi VIIa "epuizați de foame și de oboeală": Stând așa în tren, de-acuma era *baldisîȚi*, s-a trezit c-o bâcată de buhancă ... doi sovietici [...] I-a văzut că el e mort de asta și i-a pus o bucată de buhancă, adică o bucă de pâine.

BALÉR v. **balércă**.

BALÉRCĂ s. f. Gh VIII, To VIII, VH VII, pl. *balérci* Gh V, To VIII "butoi".

var. **balér** s. n. VH VII.

BALÓN s. n. H v, Ia, Nf VII, Pr II, pl. *baloáne* Pr II "butelie de aragaz".

BÁLTĂ s. f. C VII, Cr VIII, VII "luncă": Primăvara, după ce fătau [oile], le duceam în *báltă* Cr VIII.

BANÁT s. n. pl. *banături* BA VIIb, "supărare, necaz, regret".

BANC v. **bâncă**.

BÂNCĂ s. f. AJ Va, Cr VII, Gh v, H VIIa, M vb, N VII, v, Nf v, St III, Tr v, U v, pl. *bânci* AJ vb, BA v, H VIIa, Nf v, T Ib, U v; *bânce* H VIIa "borcan": În borcan, cum la

noi e *banc*, să zice, da-n borcan [se pun conserve] Gi v.

var. **banc** s. n. pl. *bâncuri* Gi v, IIIb.

BÂNCICĂ s. f. N v dim. de la *b a n c ă*.

BANDĂJ s. n. T VIII, v, III "tifon": Am așa o trăistuță din *bandăj*, poate să fie două ... două rânduri de *bandăj*, de iesta cum se spune, că prin una-i prea slab VIII.

BARABÁN s. n. C VI "tobă".

BARABŪLĂ s. f. T v, pl. *barabúle* B VIIIa, VIb, C Va, I v, T VIII, VI, v "cartof".

var. **barabúlea** s. f. B VIIIa.

BARABŪLEA v. **barabulă**.

BARÁCUL s. n. Gi VIIa "baraca".

BARAHLÍT adj. H v [despre cuptor] "deteriorat, stricat": Numai la noi cutioru ista-i, de-amu-i *barahlít*.

BARÁN s. n. To VIII [la fântână] "val, drug pe care se înfășoară lanțul de care este prinsă ciutura": Scoteam apa cu *barán*.

var. **băránul** s. n. art Gh VIII.

BARÉZ v. **baríz** 2°.

BARÍZ s. n. Nf VII 1° "voal de mireasă". 2° var **baréz** s. n., pl. *baréze* Gi VIIa "batic subțire; bariș".

BĂRTĂ s. f. AJ VIIa, b "îndoitură în partea de sus a cioarecilor pentru introducerea brăcinărilor".

BASMĂLI s. f. pl. N VII "basmale".

var. **băsmăli** s. f. pl. Gi v, III.

BĂSORCA, *de-a* ~ loc. subst. BA VIa "numele unui joc de copii".

BASTICĂ s. f. B VIIb "basma".

BASTRUCĂRIE s. f. colect. To VII "mulțime de copii".

BAȘLĂC s. n. Gh VII "glugă la haine".

BĂTĂR adv. AJ VIII, VIIa, b, III, BA VIIb, Pl VIII, VIIa, b, St v "măcar, doar".

BĂTE vb. 1° *a* ~ inf. AJ VIIa "a lătra". 2° ind. prez. 3 sg. BA VIIb, To VIII "împușcă": *Băteá* tunu acolo BA VIIb. 3° ind. impf. 3 sg. în expr. ~ *din límbă* H VIIb "vorbea frumos; povestea": Care mai bine *băteá din límbă*, care știa, acela spunea iertăciunea. 4° ind. prez. 2 sg. Cr v "frământă": Începe a dospí, o dată *bătem*, adăura, atriura H VIIa.

ind. prez. 2 sg. *bați* 4° Cr v 3 sg. *báte* 1° C Va, 2° BA VIIb, To VIII, 3° H VIIb, 1 pl. *bătem* 4° H VIIa, impf. 3 sg. *bătea* 2° BA VIIb, 3° H VIIb, pf. c. 3 sg. *a bătút* 2° Pr VIIb; conj. prez. 2 sg. *să bați* 2° B VIIb.

BĂTIA (2 sil.) s. m. Nf v "unchiul".

BĂTIUȘCA (3 sil.) s. m. art. M VII "preotul".

BĂTÓG v. **badóc**.

BATÓN s. n. Tr v "franzelă".

BAZÁR s. n. B IIa, Ia, C VII, Va, b, H VII, I I, M Vb, pl. art. *bazárele* C II "piață, târg".

var. **bázár** s. n. AJ VI.

BAZÁRNÂI adj. Gh VII [despre un produs] "de bazar, de cumpărat".

BĂBĂRÎT s. colect. To VII "femei bătrâne; babe".

BĂBUȘOARĂ s. f., pl. *băbușoare* Tr VII dim. de la b a b ā.

BĂCȘÓR s. n. H Vb dim. de la b a c.

BĂDICA s. m. art. 1° Gi II "soțul surorii mai mari": Un om care s-a-nsurat cu ȣaȣa, *bădica* să spune la noi. 2° Gi VIIIb "nenea".

BĂDÎȚĂ s. f. Gi V "termen de adresare pentru fiul nașului de cununie".

BĂGEĂ v. *bageăua*.

BĂGEÁC v. *bageác*.

BĂHĂLÉȚ s. m. To VIII "copilaș": Un *băhălét* mititel am fost.

BĂIÁȚII v. *băiet* 1°.

BĂIÉT s. m. 1° AJ VIII, Va, H VIIa, d, M VII, Nf VI, Pl VIIb, Tr VII, V, U VIIIb, VIIb, VI, V "băiat": Aveam *băétu* cu care preteneam Tr v. 2° pl. *băiéȣi* Cr V, Gi VIIIb, VIIa, V, Nf VI, V VIII "copii (indiferent de sex)": Șapte *băiéȣi* am fost la părinȣi: un băiat și șase fete Gi VIIa. 3° pl. art. *băiéȣii* Cr VII, V, Tr v "tinerii (logodiȣi, căsătoriȣi)": Dacă s-au împăcat *băiéȣii*, de-acuma bătrânii au dat mâna [la logodnă] Cr VII. *Băiéȣi* să duc la zacs Tr v.

var 1° *băiéȣul* s. m. art. Tr V: *băiáȣii* s. m. pl. art. B VIIb.

BĂIÉTÁNII s. m. pl. art. N v "flăcăii".

BĂIÉȚUL v. *băiet* 1°.

BĂJUCĂREÁU vb. ind. impf. 3 pl. BA VIIb "batjocoreau".

part. f. *băjucăntă* Pl VIIa.

BĂLÁIE adj. f. Gh VII, V, H VIIc, N v, To VII, V VII, pl. *bălái* N VII, V, V VII. "albă": Crăseai lâna *băláie* H VIIc. Poamă *băláie* N v. Să făcea *băláie* [cânepa] V VII.

BĂLÁN adj. Gh VII, V, N VII, V, Tr V, f. *bălână* "alb": Mireasa se-mbracă-n *bălân* N v. [Când e bine ars] cuptorui *bălân* N VII.

BĂLÁICĂ adj. f. N v, Tr VII dim. de la b ā l a i e: [Pânza de cânepă] să face *bălájică* Tr VII.

BĂNUÍT adj. St VIIb, f. *bănuită* BA VIIb, Pl VIIb "supărat": Când îi pierde oriceva de la casă, cât de *bănuít* îi.

BĂNZI s. f. pl. I v "cete de colindători; bande".

BĂRÁNUL v *barán*.

BĂRBĂTÓIUL s. m. art. To VII, pl. *bărbătóii* H v, M VII, Va, To VII "bărbatul": *Bărbătóiu-i* mai slab la jaludoc.

BĂRBĂTOÁSE adj. f. pl. Nf v "care se comportă bărbătește; curajoase": Șapte fete *bărbătoáse*.

BĂRBÂNȚĂ s. f. 1° St v, pl. *bărbínȣe* BA VIIb "putină pentru păstrat brânză". 2° BA VIIa "vas din doage în care se spală rufele; ciubăr".

var. 1° *berbínȣe* s. f. pl. St v.

BĂRCÁN v. *burcán*.

BĂRDĂHĂNÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. H IIa "a tăiat burta": Mă-sa s-a dus și l-a *bărdăhănit* și toȣi iezișorii i-a înșit din pânce, da lupu a murit.

BĂSÁRCUȚĂ s. f. M VIIb "bisericuȣă".

BÁSMÁLI v. *basmáli*.

BÁSMÁLÚȚĂ s. f. 1° Nf VI "batistă". 2° art. *de-a* ~ *-a* loc. subst. To I "numele unui joc de copii".

BĂȚÁIE s. f. BA VIIb, Pl VIII, Pr VIIb "război".

BĂȚÁLÁU s. n. 1° C VII, Nf VII "meliȣă mare cu care se rup tulpinile de cânepă". 2° B VIIa, b "băȣ lung și gros cu care se bate cânepa înainte de meliȣat". 3° St VIII "băȣ, prevăzut cu un mănunchi de nuiele la un capăt, pentru bătut laptele prins".

BĂȚÁLIE s. f. Gh VII, N VIII, VII, VI, V, Nf Ib, To VIII, VII, V VIII, VII, pl. *bătálii* To VII "război".

BĂȚÁTOÁRE s. f. Gh VII, V, H VIIc, d, M VII, To VII, V VII "meliȣă mare cu care se rup tulpinile de cânepă înainte de meliȣat": Era *bătátóare* și băteam [...] în *bătătoáre* [cânepa] ș-o trăgeam de ... să lua de pe dânsa ... coaja toată, tot lemnu [...] șanti o meliȣam, șanti o răgilam, șanti o periam H VII, d.

BĂȚOLEÁ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. C VIII [despre paiele amestecate cu lut, la construcȣia casei] "se bătátoreau".

BĂȚRÁN adj. 1° N VI, pl. m. *bătráni* I VIII [despre sat și locuitorii lui] "de demult; vechi": Satu-i *bătrân*, satu are mai mult de dvesti let N VI. Noi sântem de sute de ani *bătrín* [în sat] I VIII. 2° Pl VIIa "părintesc, strămoșesc": Tata meu o avut moară, vietoare, și eu am rămas pe locu *bătrín*. 3° Pl VIIa [despre un copil în comparaȣie cu altul] "de ani mai mulȣi, născut mai înainte": Ista nepot era mai *bătrín*. 4° f. St VIII [despre brânză, în opoz. cu t î n ā r ā] "tare, densă, veche".

f. *bătrână* 1° AJ VIII, Pl VIIa, 3° AJ Va, III, Pl VIIb; 4° St VIII; pl. *bătrâne* 1° Pl VIIa.

BĂTRÂNÍ, *îi ~ vb. ind. viit. 2 sg. Nf VII* "vei îmbătrâni".

BĂTUCÎT, *ai ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. Pl VIIa* "ai bătut rufele cu pranicu l": Le-ai prănicat cu pranicu, le-ai *bătučit* până ... care-o fost slabe numa o sărit.

BĂZĂR v. *bazăr*.

BĂCĂTĂ v. *bucătă* 2°, 3°, 4°.

BĂCĂȚELE v. *bucăteá* 1°, 3°.

BĂCĂȚESC, *să ~ vb. tranz. conj. prez. 1 sg. Gi IIIa* "să tai în bîcăȚele, să tranșez (o pasăre)".

BĂCĂȚICĂ v. *bucăȚică* 3°.

BĂCSĂIAM vb. ind. impf. 1sg. H Va "îndesam carnea pentru cărnați în mațe".

BĂLI s. pl. AJ VIII "coceni de porumb": [Iama ținem vitele] cu fân și *bîl*.

BĂRNI s. f. pl. T VIII "bărne".

BĂT v. *băț*.

BĂTCĂ s. f. N VI "bătă".

BĂȚ s. n. BA VIa, St VIII "băț".

var. *bât* s. n. AJ VIII.

BĂZĂICA s. f. art. H Ic, IIa "numele unui joc de copii": *Bizîica* ... unu o stat așa [...] auzea așa [...] *băzâiește*, da el nu cunoaște care ... IIa.

BĂZĂIEȘTE vb. ind. prez. H IIa "băzâie".

BÉCHER s. n. Nf VI "vânturătoare acționată manual".

BELEÁ vb. ind. impf. 3 sg. St V "jupuia coaja unui copac".

BENZÍN s. n. BA VIa, H VIIb "benzină".

BERBÎNȚE v. *bărbânță* 1°.

BESÁZI s. f. pl. AJ VIIa, St V "vorbe, cuvinte".

BESÉRICĂ s. f. AJ VIIa, BA VIa, b, Pl VIIb, St VIIa, b, V "biserică".

BEȘICA s. f. art. H VIIb "bășică".

BETEÁG adj. BA VIa, f. *beteágă* St VIIb "bolnav".

BEZDIUC s. m. To VIII "snop de secară pentru acoperiș".

var. *bezniúci* s. m. pl. To VIII.

BEZNIÚCI v. *bezdiuc*.

BEZÉR s. m. BA VIIa, pl. *bezéri* Pl VIIa "volan la mânecile cămășii femeiești".

BIBIAȘI (3 sil.) s. m. Cr V 1° dim. de la *b i b i i* 1°. 2° "strigăt cu care se cheamă puii de curcă".

BIBII s. pl. 1° Cr V "pui de curcă". 2° Gi V "bibilici".

BÍBOLĂ s. f. T VI "hârtie creponată cu care se împodobește c ă l u ș e l u l".

BÍBOLI s. m. pl. St VIII "bivoli".

BÍBOLIȚE s. f. pl. St VIII "bivolite".

BICINICIE (4 sil.) s. f. M VIa "prăpăd, calamitate": N-o plouat și ni facă *bișnișiii* ...

BIDĂ s. f. Pr VIIb "necaz, suferință": Când era să rămâie de *bdidă*, rămânea încă și cu unu [= copil] în pâncete.

BIJDUÎT adj. m. pl. Pl VIIb "necăjit, amărât".

BILÍM vb. ind. prez. 1 pl. B VIIa "albim tortul la soare".

ind. impf. 1 sg. *bileám* B VIIb, T VII, 2 sg. *bileái* B VIIa, 3 sg. *bileá* BA VIIa, Gh V, Nf VII, 1 pl. *bileám* Gh V, St V, pf. c. 2 sg. *ailit* BA VII.

var. **ghiléști** vb. ind. prez. 2 sg. C VII, impf. 1 sg. *ghiléam* H VIIc, d, M VII, To VII, 2 sg. *ghileái* B VIIa, H VIIa, 3 sg. *ghileá* M VII, Nf VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se ghiléște* B VIIb; **dileám** vb. ind. impf. 1 sg., 2 sg. *dileái* H VIIc; conj. prez. 2 sg. *să ghiléști* C VII.

BILÉU s. Gi V "haine albe; albituri": Mireasa-i dedea mirelui, îi dădea *biléu* de-ala, vrazică ițari d-eia, cămașă, maică, brâu.

BINT s. Cr VIII, VII, Gh V, I III, Nf V, IIIa, Pr III, U VIIa, V "tifon (folosit ca sedilă)": Luam *bintu* ista de strecurat U VIIa.

BIOHRĂFIA (3 sil.) s. f. art. N V "biografia".

BIRÁU s. m. AJ VIII "primar".

BIȘTUȘ, *pe ~ loc. adv. Pl VIII* "sigur, exact".

BITÁNG s. m. AJ VIII, Pl VIIa "om leneș; haimana, vagabond": Ajuns-o lumea că-s *bitánj*, is mulți *bitánj* ... Pl VIIa.

var. **bitángă** s. m. BA VIb, St V, pl. *bitángi* Pl VIIa, St VIII, V.

BITÁNGĂ v. *bitáng*.

BITELCÚȚĂ s. f. To VII "sticluță".

BIURUIE vb. ind. prez. 3sg. Tr VIII "depășește o situație; biruie": *Nu gúruii* molodiu nu prea să dau la lucru.

BLAJÍNULUI s. m. în *Păștele* ~ C VII "Paștele blajinilor".

BLÁNDĂ adj. f. T VIII [despre miere] "fără iuțime": Mierea curată la gust îi pipărată, îi tare, îi iute [...] da, dacă nu-i curată, îi *blíndă*, mai moale.

BLÁNDUȚ adj. BA VIIa dim. de la *blánd*.

BLEA v. *bleah* 3°.

BLEAH s. n. 1° B VIIc, N VIII, T V "tablă (zincată); tinichea". 2° pl. *bleáhuri* T V

"tăvi pentru copt pâine". 3° var. s. n. I V
"vas de tablă".

var. 1° **bleáhă** s. f. Gh VII, N VI; 3°
blea s. n. I V.

BLEÁHĂ v. **bleah** 1°.

BLEAHȘOARĂ s. f. Gh VII dim. de
la **bleahă**.

BLEĂȘCĂ¹ s. f. 1° B VIIIc, C vb,
Nf VI, v "tablă, tinichea". 2° B VIIa, b, pl. art.
bléștele B III "tavă": Punem în *bléștele* de
copt.

BLEĂȘCĂ² adv. în expr. *udáu ~*
U VIIa "udau leoarcă".

BLEHÚTURILE s. n. pl. art. T III
dim. de la **bleah** 2°.

BLÉNDE s. f. pl. în *dă ~* H VIIIb, IIb, la
"îmbrânțește, împinge": Mă-sa i-o *dat*
blénde și ea s-o dus [cu scrânciobul] IIb.

var. **blénde** s. f. art. în *a dat*
~ -a Gh V.

BLÉNDEA v. **blénde**.

BLEȘCŪȚĂ s. f. B VIIb dim. de la
bleașcă 2°: Mămuca o luat o *bleșcŭță*
de-acee ... de copt pâine. 2° C VII "bucățică
de tablă ascuțită pentru încondeiat ouăle".

BLÉZNIȚĂ s. f. Gh II "fiecare dintre
copiii gemeni".

BLID s. n. 1° AJ III, pl., *blide* AJ Va
"farfurie mare; platou": [Mămăliga] o pui pe
un fund sau într-un *blid* ceva sau farfurie
mare di-asta Cr V. 2° var. s. n. pl. H VIIc
"feluri de mâncare".

var. **bliud** s. n. 1° Cr V, pl. *bliude*
2° H VIIc.

BLIDUȘCA, *de-a ~* loc. subst. St VIIb
"numele unui joc de societate, la priveghi".

BLINÉLE s. f. pl. Cr V, Gh V, H V,
Nf V, IIb "clătite".

BLIUD v. **blid** 1°, 2°.

BLIUZŪȚĂ v. **bluzŭță**.

BLOGOSLOVÊȘTE vb. 1° ind. prez.
3 sg. B VIIb "blagoslovește": [La pomană] o
femeie zice ocinaș ș-apoi [preoții]
bloscovêsc p-istia [invitații] M VII. 2° var.
part. U VIIIb "rânduit, menit": Da' de om cine
nu fuge? [...] De om orișice e frică, din
cauză-i dat așa, că e *boslovit* așa.

var. 1° **bogoslovêște** vb. ind. prez.
3 sg; part. *bogoslovit* B VIIb; *bloscovêsc* vb.
ind. prez. 3 pl. M VII; 2° **boslovit** vb. part
U VIIIb.

BLOSCOVÊSC v. **blogoslovêște**
1°.

BLUTCULÎȚI v. **bulculiță**.

BLUZI s. f. pl. BA VIIa "bluze".

BLUZŪȚĂ s. f. T III dim. de la
bluză.

var. **bliuzŭță** (3 sil.) s. f. T III.

BOĂBĂ s. f. Pl VIIb "bomboană".

BOĂMBELE s. f. pl. art. U VIIa
"bombele".

BOÂNCUL s. n. art. BA VIIb "miza la
jocurile de cărți".

BOÂNDĂ s. f. Gi VIIa "pieptar
încheiat în față".

BOĂȚE s. n. pl. C VII, Va, b "bucăți
(de pâine, de pământ); cocoloașe": [La
Sfântul Andrei, fetele] pun *boățe* de pâne
Va.

BOBÎȚ s. n. cu val. adj. în ~ *de* Nf V
"foarte puțin": Turnăm *un bobîț* de oțet.

BOCCEĂ s. f. pl. *boccele* Gi VIIa
"șervet simplu (fără model)".

BOCICĂ (2 sil.) s. f. Gh V, N V, pl.
art. *bócicile* To VIII "butoi".

var. **bótce** s. f. pl. Gh V.

BOCICULÎȚĂ (4 sil.) s. f. M vb dim.
de la **bocică**: Maslianca ... *spețialno*
făcută o *boćculiță* și-nvârtim într-însa ca o
morișcă și să face untu.

BOCÓVCĂ s. f. M VII "bucătărie".

BOEVÁIA adj. f. Nf V "îndrăzneală,
curajoasă".

BOGĂȚ v. **bugăt**.

BOGĂTANI s. m. pl. B VIIa
"bogătași".

BOGHÉT v. **bugăt**.

BOGOSLOVÊȘTE v. **blogoslovêș-**
te 1°.

BOHÂNCĂ s. f., pl. *bohânci* Nf V
"pâine neagră de formă paralelipipedică".

var. **buhâncă** s. f. Gi VIIa.

BOHOMÉLNICI adj. m. pl. H VIIc
"credincioși în mod exagerat, peste măsură;
habotnici".

BOIÁLĂ s. f. C VII, Pr Va, U VIIb,
VH VII, pl. *boiéli* VH VII "vopsea".

BOIM vb. ind. prez. 1 pl. Pr Va,
"vopsim": [La Paști] te speli cu un ou roșu,
boiit de-amu și cu un ou curat Tr VII.

ind. impf. 3 sg. *boiá* VH VII, 1 pl.
boiám U VIIb. pf. c. 3 sg. *am boit* VH VII;
part. *boit* Cr VII, Tr VII.

var. **buft** vb. part. Tr VII; sup. *la buft*
C VII.

BOIÂNCĂ s. f. T VI "acordeon".

BÓILĂ (2 sil.) s. f. Gi II "măcelărie,
abator".

BOINCÉNI s. m. pl. B VIIIb "locuitori
din Boian".

BÓIȘCIC (2 sil.) s. m. H V
"măcelar".

var. **buștiuc** (2 sil.) s. m. H V.
BOLĂNI v. **bolohăni**.
BOLCOTÉȘTI vb. tranz. ind. prez.
 2 sg. AJ III "amesteci ouăle bătându-le".
BOLD¹ s. m. și n. St V, pl. *bolzi*
 AJ VIIb, *bólduri* BA II, St VIII "prăvălie,
 magazin".

var. **bolt** s. n. BA VIIa.
BOLD² s. n. Tr V "ac cu gămălie".
BÓLEE adv. 1° N VI "mai mult". 2°
 [pe lângă un adv.] T VII "mai ceva, de
 calitate superioară": Strașnic *bólie* era
 pâinea mai demult.

BOLÉZNĂ s. f. 1° Gi VIIa "boală".
 2° în ~, pe ~ loc. adv. Gi VIIa "pe caz de
 boală": S-a pensionat *pă boléznă*. Mi-a venit
 moșu în *boléznă*, *pă boléznă* din ... din
 pușcărie.

BÓLFĂ s. f. St VIIb [peior.] "față,
 chip, înfățișare".

BOLINDÉȚUL s. m. art. Gi V, pl.
bolindéții Gi V, IIIa "colindul din dimineața de
 ajun a Crăciunului".

BÓLNAV adj. H VIIId, N VIII, VI,
 U VIIb, f. *bólnavă* Gi VIIIb, N VII, To VII
 "bolnav".

BOLNĂVIT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c.
 3 sg. H VIIc "s-a îmbolnăvit".

BOLNÎȚĂ s. f. B VIIb, C VII, VI, V,
 H VIIa, M VII, N VII, v, Pl VIIb, T II, To VIII, II,
 Tr v, U VIIa, pl. *bolnițe* H VIIId "spital".

BOLOBÓC s. n. C VI, pl. *bolobóace*
 Pr VIIa "poloboc".

BOLOHĂNE v. **bolohăni**.

BOLOHĂNI s. m. pl. B VIIc
 "bolovani".

var. **bolohăne** s. n. pl. Gh VII;
bolăni s. m. pl. C VIII.

BOLÓTE s. pl. BA VIa "mlaștini
 peste care se pun lemne și pământ pentru a
 face n a s t i l a": Ne-am dus să facem noi
 drum în pădure ... pădure sălbatică, am
 îmburdat lemnu dint-o lature dint-alta, le-am
 pus unu lângă altu ... crângile tot ce-o fost
 am aruncat peste ele și-apăi o adus șutăr ...
 ș-așă s-o făcut drum ... că altfel îi strașnice
bolóte.

BÓLȘE adv. N VI "mai mult".

BOLT v. **bold**.

BOLÚND adj. f. *bolúndă* BA VIIb
 "nebun, smintit".

BOMBÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg.
 M VIb "a bombardat".

BONGĂZÓI s. m. pl. Gi V
 "reprezentanți (rude apropiate) din partea
 miresei": *Bongăzói* [erau] care vineau de la
 mireasă.

BONTĂNÍND vb. ger. Pl VIIb [despre
 strigoi] "zdroncânind, bocânind".

BORCĂNĂ v. **burcan**.

BORDÉU s. n. Pr VIIa "bordei".

BOREĂSĂ s. f. AJ II, I, St VIIb, pl.
borése St VIIb "femeie măritată; soție".

BORGOSÍND vb. ger. H V [despre
 must] "făcând zgomot la fier; bolborosind":
 [Mustul] îmblă *borgosínd*.

BORÓNCA s. f. Pr VI "grapă".

BORONÍM vb. ind. prez. 1 pl. Gh VIII
 "grăpăm".

ind. impf. 1 pl. *boroneám* Gh VIII;
 part. f. *boronítă* V VIII.

BORȘ, ~ gros v. **gros** 2°.

BORȘÍȘÓRUL [*borșóru*] s. n. art.
 Tr VII dim. de la *borș*.

BÓRTĂ s. f. C Va, b, I, Gh VII, H VIIc,
 I III, Nf IIIb, Pr VIIa, To VIII, V VIII, pl. *borți*
 B VIIb, C II, M VIIb, v, Nf V, Pr VIIa, T VIII,
 To VIII, *bórturi* U VIIIb "gaură".

BORTICĂ s. f. Gh VII dim. de la
bortă.

BORTICÍCĂ s. f. Gh VIII, V VIII,
 VH VII, pl. *borticéle* V VIII dim. de la
bortă.

BORTILÍT adj. Pr VI "găurit".

BORTITE adj. f. pl. C VII "scobite,
 găurite".

BORTÍȚE s. f. pl. T VIII dim. de la
bortă.

BOSLOVÍT v. **blogoslovéște** 1°.

BOSORCĂIE s. f. 1° AJ VIII, VIIa, b,
 Pl VIIb "vrăjitoare". 2° BA VIIb "ființă
 imaginară cu puteri nefaste, despre care se
 crede că trăiește în pădure".

pl. *bosorcăi* 1° AJ VIIa, Pl VIIb; 2°
 BA VIIIb.

BOSTÁN s. m. 1° M VIa, N VII,
 Pr VIIa, VH VII, pl. *bostani* M VIa "dovleac". 2°
 U VIIIb "pepene galben".

var. 2° *bostánă* s. f. M VIa.

BOSTĂNĂ v. **bostán** 2°.

BOT¹ s. n. St VIII "grămadă".

BOT² s. n. Nf IIb "fiecare dintre
 capetele unui băț": Bețe ascuțite-n *bot*.

BOTĂ s. f. 1° BA VIIa, b, VIa, Pl VIIa,
 b, St v, pl. *bóte* T III "bătă". 2° AJ VIIa "fuscel
 la sul".

BOTCĂLĂ s. f. art. Tr v, VH VII, pl.
botcăle VH VII "turtă pentru dospit pâinea":
 Pui oleacă de apă caldășoară ca să nu
 opărești *botcălă*-aceea Tr v.

BÓTCE v. **bócică**.

BOTEĂZĂ s. f. Tr VIII "Bobotează".

BRĂZDĂ s. f. Gi VIIIa, b, VIIb "hotar
 între două localități".

BRĂHĂRULUI, (a) ~ s. m. gen. To VII "(a) bragagiului".

BRĂȚĂRUSI s. f. pl. Gi VIIa dim. de la *brățără* ("cusătură la manșetă").

BRĂȚETE s. f. pl., în *de* ~ Gi VIIIb "de brațe": Mama am sculat-o de *brățete*, de s-a uitat la tetea pă fereastră, nu putea să se scoale din pat.

BRÂNCOVENE s. f. pl. I V "persoane deghizate în soldați care joacă m a l a n c a".

BRE interj. Gi VIIIb, V, U VIIIb "formulă de adresare față de o persoană vârstnică".

BREAD s. m. Gi VIIa "petrecere în sămbăta nunții când se împodobește bradul".

BREÂSCĂ s. f. Cr VIII "tescavină stoarsă cu care se hrănesc animalele".

BREZOI s. m. N VIII "albină".

BRICICĂ (2 sil.) s. f., pl. *briști* Gi VIIIa "bucățică (ovală) de metal strălucitor, folosită ca nadă la pescuit".

BRIGAD v. *brihádă*.

BRIHÁDĂ s. f. M VII, N VI "brigadă".

var. *brigád* s. n. Nf VI.

BRIHÁDEN v. *brihadír*.

BRIHADÍR s. m. N VI "brigadier (la colhoz)".

var. *briháden* s. m. M VII.

BRON s. Nf VIII "rezervă".

BRONĂȚI s. m. pl. U VIIa "rezerviști".

BRONIROVNĂI adj. Nf VIII "de rezervă".

BRÓZĂ s. f. AJ Vb "bicarbonat de sodiu": Sodă de mâncat, *bróză* cum zicem noi.

BRUMĂT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg I VIII "a acoperit bruma": Cartofelii i-o *brumát*.

BUBUCÉLE s. f. pl. art. N VII dim. de la *bubă*.

BUCĂTĂ s. f. 1° *o* ~ B VIIb, în expr. *o* ~ *de an*, ~ *de oră* Tr V, ~ *de timp* C VI, ~ *de zi* H VIIc "un timp anume (mai lung, mai scurt)": Amândoi împlă amu de la *o bucătă* încoace. 2° var. s. f. în expr. *o* ~ (*de ou*) H VIIc, V "un exemplar (de ou)": Fierbi salamură ... cu sare ... să cadă așa un ou, *o bîcătă de ou* să fibă v. 3° var. s. f. în expr *o* ~ *de oi* Gi VIIa "un grup din turmă". 4° pl. *bucăți*, N V, *bucățuri* Gi VIIb "porții de carne în mâncăruri". 5° Gi VIIa "lot, teren": Mi-a dat orz de-o *bucătă*, că trebuia două hectare jumate, da el ... numa de o *bucătă* mi-a dat.

var. *băcătă* s. f. 2° H VIIc, V, To VIII, 3° Gi VIIa, 4° Gi VIIa, VIIa, V, 5° Pr VIIa.

BUCĂȚĂRIȚĂ s. f. Pr VIIa Vb "bucătăreasă".

BUCĂȚEA s. f. 1° Pl VIIb dim. de la *bucătă*. 2° *o* ~ *de cunună* St VII "cunună mică, cunună": Punea fetei o *bucățea de cunună*. 3° pl. *bucățele* Gi VIIb dim. de la *bucătă* 4°.

var. *băcățele* s. f. pl. 1° H VIIc; 3° Gi V, IIIa.

BUCĂȚICĂ s. f. 1° Gi V dim. de la *bucătă* 4°. 2° I VIII, V VIII dim. de la *bucătă* 5°: Soția avea *bucățică* de sfeclă [la colhoz]. 3° ~ *de țolișor* Tr VII "țolișor foarte mic". 4° var. *băcățică* s. f. B Ia, H VIIc, VH VII dim. de la *băcătă*.

BUCĂȚICUȚĂ s. f. Pr VIIb dim. de la *bucățică* 2°.

BUCHEȚUL s. n. art. Tr V [la nuntă] "cocarda".

BUCI s. m. pl. B VIIa, b, C VII, Nf VII, To VII "câneapă de calitate inferioară; câlji".

BUDĂICĂ (3 sil.) s. f. Pr VIIa "putină (mică)".

BUDĂLĂU s. n. Gh V, H VIIa, VH VII "putinei".

BUDÍ, *a* ~ vb. inf. BA V "a afuma (carnea, slămina etc)": *Budím* la vecin, are căsucă mică [...] . Le pui *la budít* [șuncile] AJ Va.

ind. prez. 1 pl. *budím* AJ Va, BA V; part f. *budítă* BA V; sup. *la budít* AJ Va, BA V; refl. ind. prez. 3 sg. *se budéște* BA V.

BUDIGĂNIA (4 sil.) s. f. art. BA VIIIb "dihania, jivina".

BUDITOĂRE s. f. AJ Va, BA V "Încăpere amenajată pentru afumat carne; afumătoare".

BÚDTO, *cac* ~ Tr V "ca și cum": Și-i pune de-amu la găină [prăjită, ca dar pentru nași] ou, *cac búdto* că ea să ouă atunci.

BUGĂI s. m., pl. *bugái* U VIIIb "taur": Asta-i cireada de *bugái*, de vaci, de boi.

BUGÁT adv. AJ Va, BA VIIIb, V "destul, suficient": [Copacul] n-o fost tăiet *bugát* BA VIIIb. Turtele le fac cât de groase-mi plac mie că-i *bugát* AJ Va.

var. *bogát* adv. St VIII; *boghét* adv. AJ VIIa, b, Va, III, Pl VIII, VIIb.

BUHÁLTER s. m. C VII, Vb, U VIIa "contabil".

BUHÂNCĂ v. *bohâncă*.

BUHĂR s. m. H VIIc "buhai".

BUHĂIESC vb. ind. prez. 1 sg. BA V "sucesc, mișc pâinea în cuptor, pentru a crește bine la copt".

BUHÓN s. n. 1° B III "stomac (la porc)". 2° var. **búhul** s. n. art. M va "mațul gros (la porc)".

BÚHUL v. **buhón** 2°.

BUIȘTIUC v. **boișcic**.

BUIT v. **boím**.

BULBÚC s. m. St VIIb, pl. *bulbúci* Pl VIIa "flori, boboci de floare (pe țesături)".

BÚLCĂ s. f. B III, M VII, Nf V, pl. *bulci* M VII "chiflă": Pomană fac [...] amu la noi coc *bulc*, bulculiț-așa-ia, *búlcă* ș-apu cu-o lumânărică, cu lumânărica dau.

BULCULIȚĂ s. f. pl. *bulculițe* M VII dim. de la *b u l c ă*: Da amu [la pomană] pun niște *blutculiț* [...] și să numără că o pus de multe feluri de mâncare; oleacă, oleac-așa pune H VIIc.

var. *blutculițe* s. f. pl. H VIIc.

BULÉNDRE s. f. pl. B III "cârpe, petice": Făceam o păpușă din *buléndri*.

BULENGIOARE (4 sil.) s. f. pl. Pr VIIa dim. de la *buleandrá*.

BULGÚR s. Cr V "crupe de grâu".

var. *bulugúr* s. Gi VIIa.

BULIÓN (2 sil.) s. n. Pr VIIa "supă de carne".

BULUGÚR v. **bulgúr**.

BUMB s. m. 1° Gh VII "nasture". 2° art. ~ul *șpórului* *Plyá* "capacul cu care se acoperă ochiurile plitei (la mașina de gătit)".

BUN 1° adj., f. *bună*, pl. *bune* Tr V "de calitate superioară": Și ia ghirlantu fetii, adică miresii din cap, ș-o leagă cu basma *bună* ... și-i pune în spinare o pocrivală așa-ia *bună*, ori ce are ea [nașa] cel mai *bun*. 2° s. n. pl. *bunuri* Tr V "ingredient delicios (ou, unt, zahăr) adăugat în aluatul pentru pâine": Pui într-însa [= pâine] *bun*, ouăli, untu, chișleacu, toate estea să cheamă bunătațe, is *bunurj* toate.

BUNĂOĂRĂ, *de ~ loc*. adv. B VIIa, VIIb, b, C VII, Cr VII "de pildă, de exemplu": Când m-am căsătorit eu *de bunăoară* era așa un obicei B VIIb.

BUNĂTĂTE s. f. Tr V "ingrediente bune, delicioase (ouă, unt, zahăr) adăugate în aluatul pentru pâine": Dacă-i pui *bunătațe* multă, chiar peste măsură, apă [= apoi] ea [= pâinea] să face trunchi [...] pui într-însa bun, ouăle, untu, chișleacu, toate astea să cheamă *bunătațe*, is bunuri toate.

BUNÉLUL s. m. art. B I, Cr VII, v,

Gi VIIa, II, M VII, N VIII, U VIIa, pl. *bunéi* Tr Ib "bunicul".

BUNÓS adj. m. Pl VIIb [despre un copil] "bunișor": Era el *bunós*, mândruț.

BURÁC s. m. St III, pl. *buráci* AJ va, BA VIc "sfecălă": [Purcelului] îi dai mai bun un pic a mânca: lapte ... și *burác* și orice.

var. *burán* s. f. BA v.

BURÁN v. **burác**.

BURCÁN s. n. T V, pl. *burcáne* T v, III "borcan".

var. *bărcán* s. n. C Va, pl. *bărcáne* C Va, b; *borcănă* s. f. U V.

BURCĂNELE s. n. pl. T v dim. de la *burcan*.

BURECHÎTE s. f. pl. Cr I "un fel de colțunași cu carne": Întinzi o foaie de aluat, tăiem carne, punem cu mărar ... petrușcă, punem chiper bucățele, pătrățele și punem carnea-ntr-însa pe urmă o luăm și-o turtim; după ce-o fiert apa, noi turnăm, punem *burjekîțele*.

BURIÁN (2 sil.) s. n. H VIIc, St II "buruiană".

BURLÚIE s. n. pl. N VIII "urcioare": Rușii umblau și căta [grâul] [...] în ulcioare, în *burlúje*.

BÚRUL s. n. art. Gh VIII, U VI, v, pl. *búruri* U v "mașina pentru forat pământul": Vine speșialnăi tractor, sapi cu *búru*, slobozi crohurile și-i fântână Gh VIII.

BUSIÓCUL (4 sil.) s. n. art. Cr VII "busuiocul".

BUTÉLCA s. f. art. M VII "sticla (cu băutură)".

BÚTILE s. art. M va "pulpa din spate la porc; butul".

BUȚURÉLE s. n. pl. art. N v "cocoloașe, boțuri mici de aluat".

CACEÁLCĂ (3 sil.) s. f. 1° Nf VII "sul de lemn pe care se întinde pânza pentru a o netezi înainte de a se face val". 2° To VII "unealtă pentru bătut pânza la *b i l i t*". 3° var. *căciulca* s. f. art. St III "sucitorul, vergeaua".

CACEALCÚȚĂ s. f. M VII "făcăleț".

CACEALÉSC v. **căcelésc**.

CACELĂRIE (4 sil.) s. f. Gi VIIIb "cancelarie".

var. *cântălărie* s. f. Pl VIIa; *cântărie* s. f. AJ VIII.

CACELÍM v. **căcelésc** 1°.

CADRELÚȚI s. f. pl. N v "țesături groase din lână cu romburi sau pătrate (pentru acoperit patul)".

CĂFLĂ s. f. B Vla, b "coș din olane la cuptor".

CAFTÂN s. n. AJ VIIa, b "haină țărănească": [Bărbații] purtau ceoarici, lecriș și *caftân*.

CAIUCEAIA v. *próocă* 2°

CĂIERI s. m. pl. Nf VII "caiere".

CALĂI s. Gi VIIIa "cositor".

CALAMĂRĂ s. f. To VII "călimară".

CALCI¹ vb. ind. prez. 2 sg. Pl VIIb "întinzi aluatul cu mână": Ș-o faci ... din mână binisor ... aluatu, și *calc* cu mână, atât îl lucrî.

CALCI² s. St v "plantă cu flori galbene (care se pune la casă și la grajd la Sf Gheorghe); calce".

CALCŌNCĂ B VIIIb "un fel de rindea cu ajutorul căreia se îndreaptă imperfecțiunile tocăriei".

CĂLE s. f. 1° H Va, ~ *primără* B VIIb "vizită pe care o fac tinerii căsătoriți părinților, la câteva zile după nuntă": A treilea zi face *căle* părinții miresei, să duc de-amu mai puțini: nuni, staroste, nănași ... *atât*. 2° art. ~ - a *întâi* U VIIa "prima ieșire din casă a unei femei care a născut de curând". 3° U VIIa "dată, termen când se fac pomenile în decursul primului an de la înmormântare": Da masă să face la fiecare *căle*. Câte ori fac poman-asta? La șase, la trei, la nouă ... [săptămâni].

CALEAP s. n. Nf VII, v "rășchitor".

CĂLFĂ s. f. C VI [odinioară] "persoană, tânăr care avea misiunea de a tocmi muzica de Crăciun".

CALICESC vb. 1° *să* ~ conj. prez. 1 sg. H v "să stălesc, să pocesc, să sărăcesc (limba)": Eu nu vreau *să calicesc* limba H v. Moldoveneasca noastră e *calicită* de fapt, nu-i moldovenesc curat H VIIa 2° ind. pf. c. 1 sg. Pr VIIIa "am devenit neputincios". 3° refl. conj. prez. 3 sg T VIII [despre un obiect] "să se strice, să se deterioreze".

ind. pf. c. 1 sg. *am calicit* 2° Pr VIIIa; part. f. *calicită* 1° H VIIa; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a calicit* 2° Nf VI, Pr VIIb; conj. prez. 3 sg. *să se calicească* 3° T VIII.

CALIDŌR s. n. Nf VII, V VIII "coridor".

var. *colidŏr* s. n. B VIIIb.

CAMPŌT s. n. St v, pl. *campŏturi* U v "compot".

CANCÉU s. n. St v "cană".

CANDÉLNIȚA s. f. art. U VIIa "cădelnița".

CĂNE s. f. pl. H vb "căni".

CANFĂT s. n. H VIIIa, pl. *canfete* M VII "bomboană": [La înmormântare] dacă are un măr, un *canfăt*, pune în el [în pomul mortului].

CANISTRUL s. n. art. BA Vla "canistra".

CANTŌR s. m. Nf VI, la "contabil".

CANTŌRĂ s. f. Nf VI, St VIIa "sediu al serviciului de contabilitate".

CĂNTURI s. n. T VI "muchii la planurile înclinate ale unei construcții".

CANVĂ s. f. H VIIIb "canava": Materialul istoric îl puneam pe-o anumită *canvă* că omu care nu cunoaște, el, la dânsu, toate evenimentele într-o zi se petrec ...

CAPCIŌG v. *căpcioăncă*.

CAPCIUNĂTĂ v. *capciunesc*.

CAPCIUNESC (3 sil.) vb. ind. prez. 3 pl. H* "afum (camea, slănină)".

var. *capciunată* (4 sil.) vb. part. f. Nf v; *copciuiesc* (3 sil.) vb. ind. prez. 3 pl. N v.

CAPÉCĂ v. *capéici*.

CAPÉICI s. f. pl. Gi VIIIa, Nf VI "copeici".

var. *capécă* s. f. Gi VIIIb, pl. *capéici* Cr v; *capíci* s. f. pl. Gi VIIa; *capíc* s. m. T v; *cupíc* s. m., pl. *cupíci* AJ III.

CAPÉLĂ s. f. T VI "bonetă militară".

CĂPELNIȚA s. f. art. N v "aparatură medicală cu care se fac perfuzii".

CAPÍC v. *capéici*.

CAPÍCI v. *capéici*.

CAPLICIOĂRĂ s. f. VH VII dim. de la *capeli* ("picătură").

CĂPRĂ s. f. 1° art. *de-a-n~gloc*. adv. To VII "peste cap; de-a rostogolul": Aceia să da *de-a-n căpra* și să făcea mătă. 2° pl. *căpre* Gh VIII, v, To VII, v, Nf VI, v, V VIII "animale domestice; capre".

CAPRŌN s. Gh v, H v "celofan": Pun crișcă de *caprŏn* [la borcane] H v.

CĂPUL s. 1° m. art. în~ *sátului* s. compus M VII "primarul". 2° pl. Nf II, Tr Ia "capetele (de oameni, de animale)": Maică-sa ieșilor a văzut pe fereastră două *căpurî* de ieșiori Nf II. 3° pl. AJ VIII "căpeteniile".

n. pl. *căpurile* 2° Nf II, Tr Ia; 3° AJ VIIIb.

CAPŪSTĂ s. f. M vb. "varză": [Punem la murat] *capŭstă*-ntreagă, căpățână de găluși.

CARANDĂȘ s. Gh v, U VIIIa "creion".

CARAPÉTUL s. art. H VIIb "numele unui dans popular".

var. **carapét** s. M vb.

CARAPÉT v. **carapétul**.

CARĂMBI s. m. pl. Pl VIII "bețe cu creștături cu ajutorul cărora se măsoară laptele la stână".

CARBOĂVĂ s. f. To VII, pl. *carboave* C VIII, N VII, To VIII "rublă": Pita-i piște *carboăvă*.

CĂREȘI pron. nehot. 1° Gh VII, V, Gi V, IIb, H VIIc, d, Ic, N VII, V, Nf VII, VI, V, IIb, Pr VIIb, VIIb, III, St VII, To VII, Tr VII "fiecare": Își făcea *căreș* a lui răbnic Gh V. Și d-atuncea-s cto cuda, *căreș* în partea lor Gh VII. 2° în expr. ~ *de căre* H VIIc, ~ *din care* Pr VIIa, ~ *în căre* I VIII "care mai de care; pe întrecute": *Căreș* de *căre* două oi are H VIIc. Oamenii făcea *căreș* în *căre* făcea câte-o ștână I VIII.

CARIER s. n. BA VIa "carieră de piatră".

CARNÍZ s. n., pl. *carvizuri* Cr VII, U VI "ornament la ferestrele caselor, la galeriile pentru perdele etc".

CARPOGLINDĂ s. m. Nf II "soi de crap fără solzi".

var. **oglindă** s. Nf II.

CĂRTE s. f. M VII, N V "scrisoare".

CARTOĂFĂ s. f. Gi VIIb, H VIIa, V, M VIa, N VII, VH VII, pl. *cartoafe* C VIII, Cr VII, V, Ia, Gh V, Gi VIIb, IIIa, H VIIa, b, c, d, I VIII, M VII, N V, Pr Vb, Tr V, VH VII "cartof".

var. **cartófă** s. f. Nf V, Pr VI, Va;

cartófle s. n. pl. C I; **cartófelii** s. m. pl. art. I VIII.

CARTÓFĂ v. **cartoăfă**.

CARTOFELII v. **cartoăfă**.

CARTÓFLE v. **cartoăfă**.

CARTÓȘCĂ s. f. C Vb, I, "cartof".

CĂSA s. f. 1° ~ *măre* C VIII "odaia, camera de oaspeți a unei locuințe țărănești". 2° pl. *căsuri* AJ VIII, VIIa, VI, V, BA VIIb, c, VIIb, VIa, St VIII, *căsi* Nf VII, *căse* T III "case". 3° pl. *căse* AJ VIII "camere": Era *casă*, două *casă*, adică comnate.

CASĂNCĂ s. f. Gh VII, Tr V, pl. *casânce* Tr V "basma".

var. **cosăncă** s. f. VH VII.

CASIÉRCĂ s. f. Tr V "casierită": Avem șase copii, trei învățători, o prodaveață, o *casiercă* ș-un băiat la armată.

CĂSNIC s. m. M VII 1° "stăpân al unei case". 2° "om, ins, individ dintr-o casă": Dău ori câte un pârjol ori câte-o bulculiță orice la *căsnic* care-o fost la mâncare [= pomană].

CASTRŪLĂ v. **castrúle**.

CASTRŪLE s. f. C VII, I, Cr V, Gh VIII, Gi V, H VIIa, v, M VII, va, VH VII, pl. *castrúle* Nf VII, *castrúli* Cr VII, Gh VIII "cratiță".

var. **castrúlă** s. f. H V.

CASTRULICĂ s. f. Gh V, Nf Ia dim. de la *castrúle*.

CATIÓL (2 sil.) s. n. M VIa "cazan pentru încălzire centrală".

CATLÉTĂ s. f. Nf V, pl. *catléte* Gh VII, V, M VII, N V, Nf VII, v, "chiftea": Fac *catléte* de ciolan Gh VII.

var. **cotléte** s. f. pl C Vb.

CATRINCIÓARE s. f. pl. B III dim. de la *catrință*.

CAVÉI s. AJ Vb "cafea".

CAZ s. n. în *de un* ~ loc. adv. U VIIIb, VIa "bunăoară".

CAZÁN s. n. 1° Cr VII, Nf VI "găleată". 2° pl. *căzani* U VIIa "cazane".

CĂ, ~ ... ~ conjuncț. corelat. M Va, U VIIIb, VIIb, "fie ... fie": Deodată să umflă și pierie vita *că-i* oaie, *că-i* vacă U VIIIb.

CĂBÁC s. pl. art. *căbăcile* Pl VIIa "vestă din păpură purtată de bărbați".

CĂCÁU s. AJ III "cacao".

CĂCELÉSC vb. ind. 1° prez. 1 sg. N VII, VH VII "întind aluatul cu c a c e a l c a 3°. 2° impf. 3 sg. Nf VII "netezea pâna cu c a c e a l c a 1° pentru a o face val".

1° ind. prez. 2 sg. *căceléști* AJ Vb, St III, VH VII, 1 pl. *căcelím* St III, impf. 1 sg./pl. *căceleám* M VII, Va, b. 2° impf. 3 sg. *căceleá* Nf VII.

var. 1° **cacealésc** vb. ind. prez. 1 sg. N VII, 2 sg. *cacealéști* N VII, VH VII, pf. c. 1 sg. *am cacealít* N VII; *cacelím* vb. ind. prez. 1 pl. VH VII.

CĂCÉLUL s. n. art. Pl VIIb "sucitorul, vergeaua".

CĂCELUIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ Va, III, Pl VIIb "întinzi foaia de aluat cu c ă c e l u I": [Pancovele] le frământă, dospesc, dacă-i dospit, le *căcaluiești* frumos și le tai c-un pahar AJ Va.

ind. prez. 1 pl. *căceluím* Pl VIIb; refl. ind. impf. 3 sg. *se căceluía* Pl VIIb.

CĂCÍM, *ne* ~ vb. refl. ind. prez. 1 pl. H Ia "ne legănăm": Ne grămadim acolo, *ne căcím* pe scrinciub.

CĂCIULCĂ v. **caceálcă** 3°.

CĂIMÁC s. U VIIb "smântână": Dădea că brânză, că smântână sau *căimác* noi atuncea ziceam.

CĂIUȚI s. m. pl. Pr V, T VI, v "obicei de Anul Nou, conform căruia participanții se deghizează în cai".

var. **CĂLŪȚ** s. m. B VIIb.

CĂLĂRĂBI s. f. pl. AJ Va "gului".

var. **CĂRĂLĂBĂ** s. f. BA V.

CĂLĂRĂȘI s. m. pl. T VI "membri în grupul irozilor, îmbrăcați în haine militare de cavalerie".

CĂLĂREȚI s. m. pl. T VIII, BA VIa "lemne legate câte două la un capăt, care așezate călare pe coama casei, apără acoperișul de oale contra vântului".

CĂLĂIAN v. **căluian**.

CĂLBĂȘI v. **colbasă**.

CĂLBĂZĂ s. f. St III "gălbează".

CĂLBĂJESC v. **călbăzesc**.

CĂLBĂZESC, se ~ vb. refl. ind.

prez. 3 pl. St VIII [despre oi] "se îmbolnăvesc de c ă l b a z ă".

var. **se călbăjesc** vb. refl. ind. prez. 3 pl. St VIII.

CĂLDUȘOR adj. Gh VII dim. de la *cald*.

CĂLDUȚI adj. f. pl Nf V "călduțe".

CĂLMUȚ adj. Gi VIIb dim. de la *calm*: Trebui să fii oleacă mai *călmuț*.

CĂLTĂRI s. pl. tantum V VIII "încălțăminte".

CĂLUIAN s. n. Gi V, U VIIa, b "păpușă de lut, împodobită cu flori și coji de ouă roșii care se îngroapă sau se aruncă pe apă, după Paște, în timp de secetă; caloian".

var. **călăian** s. m. Gi V.

CĂLUȘ s. Gh VII "bețișor pus în capătul aței care susține izmenele".

CĂLUȘEI s. m. pl. T VI "căluți din lemn purtați de membrii echipei de c ă l u Ț i".

CĂLŪȚ v. **căluți**.

CĂMĂRUȚĂ s. f. Gh VII "tindă".

CĂMEĂȘĂ v. **cămășă**.

CĂMEȘĂ s. f. Gh V, Pl VIIa, T V, pl. *căméși* AJ VIIa, B VIIb, III, C VII, Cr V, Gh VII, M VII, To VII "cămașă".

var. **căméșe** s. f. AJ VIIa, B VIIb, T V; **cămășă** s. f. Gh V; **cheméși** s. f. pl. BA VIIa.

CĂMEȘE v. **cămășă**.

CĂNĂCĂL s. m. T V "ciucuraș".

CĂNĂȚUI s. f. pl. Gh VII dim. de la *cănată* ("cană").

CĂNEȘNO adv. H VIIc "desigur".

CĂNTUIM vb. ind. prez. 1 pl. I III "facem cantul la uși".

CĂNȚĂLĂRIE v. **celărie**.

CĂNȚĂRIE v. **celărie**.

CĂPĂCĂ s. f. Gi IIIb "capac (la borcan)".

CĂPĂTĂT vb. 1° a ~ ind. pf. c. 3 sg. în expr. ~ ~ *boală* Pr VIIb "s-a îmbolnăvit". 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. s-a ~ BA VIIIc "s-a întâmplat, s-a petrecut".

CĂPĂTĂI s. n. 1° Gh V, pl. *căpătăie* N V "pernă". 2° V VIII "râscol (la căruță)".

CĂPĂȚANE s. f. pl. H VIIc "căpățâni".

CĂPCIOÂNCĂ (3 sil.) s. f. C vb "slănină, carne afumată".

var. **capcióg** (2 sil.) s. n. Nf V.

CĂPICIOARE s. f. pl. To VIII dim. de la c ă p i Ț ă.

CĂPIȚI s. f. pl. 1° AJ VI, Pr VIIIb, VI, To VIII "căpițe". 2° St V "glugi de cânepă".

1° var. **căpițul** s. n. art. AJ VI.

CĂPIȚUL v. **căpiți** 1°.

CĂPÓI s. n. Gi II augm. de la c a p.

CĂPÓS adj. N V "intelligent, deștept, bun de cap": [Soțul] era *căpós* la carte. El era *căpós* la cap, numa că nu asculte tare.

CĂPTÊȘTE v. **copti**.

CĂPUÎT adj. BA VIIIb [despre trunchiul unui copac] "taiat (suficient) din toate părțile pentru a cădea".

CĂRĂLĂBĂ v. **călărăbi**.

CĂRBUNĂRIE s. f. Gi VIIIa "mină de cărbuni".

CĂRCUII, a ~ vb. inf. To VIII "a defrișa".

CĂRTURĂR s. m. H VIIb "intelectual": Eu pot să-l învăț pe copil să fie *cărtură*.

CĂRUCEAN s. n. To VIII "car mic; căruț".

CĂRŪȚI s. f. pl. Gi VIIa, b, I VIII, T VIII "căruțe": Furau cai, *căruf* Gi VIIa.

CĂSŪCĂ s. f. AJ Va "afumătoare".

CĂSŪȚĂ s. f., C VIII, Gi VIIa pl. *căsúfe* Gi VIIa "anexă la casă, în gospodăria țărănească, în care se locuiește în mod curent": Ei ședeau în *căsúță*-ncoace, că aveau și *căsúță* și două case ... Gi VIIa.

CĂSUȚELE, în ~ Tr Ib "numele unui joc de copii; șotron".

CĂȘLEĂG v. **chișleág**.

CĂȘUȚ s. Pr VIIa dim. de la *caș*.

CĂTĂ vb. ind. impf. 3 pl. în expr. ~ *lăptele* T V "măsurau, în cadrul unui obicei, cantitatea de lapte obținut de la un număr de oi".

CĂTÂNĂ s. m. 1° AJ VIII, BA VIIIb, Pl VIII "soldat": Ce le mai trebă la doi *cătân*! BA VIa. 2° pl. în expr. *în* ~ BA VIIIb, c, VIa "în armată, în serviciul militar": M-am dus *în cătănie*, la noi să zice *în cătănie*, în armată BA VIa.

pl. *cătăni* 1° BA Vla; *cătâne* 1° BA VIIIb, c, VIIb, Vla; 2° AJ VIIb, BA VIIIb, c, VIIb, Vla, PI VIII.

CĂTĂ v. *cătră* 1°.

CĂTĂTURĂ s. f. Cr VII "privire, uitătură".

CĂTILEȚI v. *cotileți*.

CĂTINEL adv. B VIIb "încet": Ș-acolo turnam oala cu uncrop și ea [= leșia] printr-însa curgea *cătinél* așa.

CĂTRĂ prep. 1° AJ VIII, VIIa, b, Va, III, PI VIIa; var. *de* ~ prep. compusă PI VIIb "spre": Să trage jăratul *cătră* mine AJ Va. Lucră vara până *de cătă* toamnă PI VIIb. 2° *de* ~ prep. compusă PI VIIb "de": Am văzut că ... să dezlîpe *de cătră* pozderii cînpa.

var. 1° *cătă*, *de* ~ PI VIIb.

CĂTRUNĂ s. f. U VIIa "tigvă (folosită ca recipient)".

CĂTUNEȘTI adj. m. pl. în *căini* ~ St v "câini-lup, folosiți de armată sau de poliție".

CĂTUNÎT, *a* ~ vb. ind. pf. cf. 3 sg. AJ VIIb "a efectuat serviciul militar".

CĂTUȘTI s. f. pl. Nf VII "mosorele de ață".

CĂȚELI v. *cățelul* 2°.

CĂȚELUL s. m. 1° art. BA Vla [la construcții] "locul de îmbinare, printr-un șant cioplit, a două bâme". 2° pl. *căței*, în ~ AJ VIII, BA Vla, "mod de îmbinare a bâmelor unor construcții": *Cățăl*, în *cățăl*, în *căței* no! aiasta ni [...] pã tăt una acolo, *cățăl* să prindea numai să rătunzea, ei, da, el să prindea mai altu, mai spițial de-amu s-o făcut AJ VIII.

2° var. *cățeli* s. m. pl. în ~ AJ VIII.

CĂȚELUȘCĂ s. f. Cr I "cățelușă".

CĂZĂMUC v. *căzămuc*.

CĂZĂNI v. *cazán* 2°.

CÂND, *pe* ~ loc. adv. AJ III, St v "când".

CÂNDVĂI adv. H VIIIb, VIIb, V "cândva": O fost *cândváj* VIIb.

CÂNE s. m. 1° BA VIIb, C Va, Gh VII, H*, Nf v, St v, To VII, pl. *câni* St v, T VII, To VII "câine". 2° var. *câini* s. m. pl. în ~ *cătunești* v. *cătunești*.

CĂNIȘCĂ s. f. Gh VII, N VI "cärtică".

CÂNTĂ, *a* ~ vb. inf. BA VIIb, H VIIIa, PI VIIa "a jeli, a boci": Nu m-am învățat *a cîntă* [la mort] BA VIIb.

ind. prez. 3 sg./pl. *cântă* BA VIIb, H*, St VIIb; refl. ind. prez. 1 sg. *mă cânt* BA VIIb, PI VIIb, St VIIb, 2 sg. *te cânti* BA VIIb, 3 pl. *se*

cântă St VIIb, impf. 3 sg. *se cântă* BA VIIb, PI VIIa, pf. c. 3 sg. *s-a cântăt* BA VIIb; conj. prez. 2 sg. *să te cânti* St VIIb.

CĂRLĂNUL s. m. art. H Vb, To VII, pl. *cărlării* H Vb "mielul".

CĂRLIG s. n. V VIII, pl. *cărlige* To VIII, V VIII "butaș de viță de vie; mlădiță".

CĂRNĂȚA v. *cărnățul*.

CĂRNĂȚUL s. m. art. H v, T v "câmatul".

var. *cărnăța* s. f. art. I v.

CĂRNĂȚEI s. m. pl. H v dim. de la *cărnăț*.

CĂRPĂ s. f. 1° C Va "basma". 2° în expr. *se face* ~ C Va "se pune pe capul miresei, de către nună, o basma în locul voalului, în semn că a devenit nevastă".

CĂRPICI v. *chirpíc*.

CĂRTIȚI s. f. pl. Tr VII "cărțițe".

CAȘLIG vb. ind. prez. 1 sg. -C Va "câștig".

ind. pf. c. 3 sg. *a cășligat* B VIIb.

CĂȚ 1° ~ și ~ loc. adv. PI VIII, *câte* ~ loc. adv. Nf IIa "în mică măsură, puțin": [Dumneata ai apucat vremurile dinainte de colhoz?] Cum să nu ... *căț și căț* PI VIII. 2° ~ ... ~ loc. conjuncț. Gi IIIa "și ... și": Fierbem apă, *cît* o opăresc [găina] s-o smulg, s-o penuesc, o curăț, *cît* o bâcătesc, o tai. 3° *câte* adj. nehot. H VIII "câteva": Ședea cînepa *cîte* zile acolo.

CĂȚAI, *să mă* ~ vb. refl. conj. prez. 1 sg. U VIIa "să mă plimb, să mă fâțai".

CAȚIVĂI pron. nehot. H VIIc, v, M VII, N VII, U VIIa, VI, f. *cătevái* Gh VII, v, H VIIIa, VIIb, M VII, Vb, N VII, v "cățiva".

CĂZĂMAC s. Cr VII "pojar".

var. *căzămuc* s. U VIIa.

CEAHÚNUL v. *cehún*.

CEĂINĂ s. f. Cr v "ceainărie".

CEAMÚR s. n. Cr VIII, pl. *ceamúruni* U VIIIb "lut frământat cu paie pentru tencuit pereții".

CEAM, *mă* ~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. H VIIb "mă duceam".

ind. impf. 2 sg. *te ceai* H VIIb.

CEARCÉI s. n. H VIIa "cercei".

CEAS s. n. 1° ~ *de vreme* Cr VII, St VII "ceas, oră". 2° pl. *ceásuri* în *șase* ~, *nouă* ~ To I "ora 6, ora 9".

CEAÚNAIA adj. f. VH VII "de fontă".

CEAUNICĂ s. f. H v dim. de la *ceaun*.

CEAUNIȚĂ s. f. Gh v dim. de la *ceaun*.

CEAVÁI v. *cevá*.

CECĂIE s. f. U VIIIb "briceag":
Cēcīe de-astea de buzunar ...

CECĂIȚĂ s. f. U VIIIb dim. de la
cecăie.

CEHÚN s. H VIIa "fontă".

var. **ceahúnul** s. n. art. V VIII;

cehúnă s. f. V VIII.

CEHÚNĂ v. **cehún**.

CELUÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg.

AJ vb "a înșelat".

CEMĂDÁN s. n. N v "geamantan".

CEMOLÁDĂ v. **cimolădă**.

CÉNDELĂ s. f. Cr VIII, VII "sedilă".

var. **céndilă** s. f. Gi v.

CÉNDILĂ v. **céndelă**.

CÉNTI s. m. pl. St VIII "centimetri".

var. **țénti** s. m. pl. AJ VIII, BA via.

CENUȘĂR s. n. Pl VIIa "pânză în
care se pune cenușa pentru făcut leșia".

CENUȘELE s. f. pl. art. M v "cenușă".

CENUȘÉRNITĂ s. f. B VIIb "pânză în
care se pune cenușa pentru făcut leșia".

CERCĂM vb. ind. impf. 1 pl. M VII
"încercam, căutam": Ș-o *cercám* că-i gata.

CERÉP v. **cirép**.

CERPÁC s n St VIII "lingură cu găuri
cu care se ia urda din vasul în care a fiert".

CÉRSE s. f. pl. AJ vb "caise".

CÉRUL s. n. în ~ *cuptóru*lui Nf v
"bolta cuptorului".

CÉSTNO adv. H VIIId "cinstit":
Lucrează *céstno*.

CEȘMETĂ s. f. AJ III "omletă".

CÉTERĂ s. f. BA VIIb, VIa "vioară".

CETÉȘTE v. **citít** 2°.

CEVÁ 1° adj. nehot. Pl VIIa, St v
"oarecare": Punem lângă *čevá* gard Pl VIIa.
Nu s-o temut acei de-o luat lemn [de la
biserică] că să nu le facă Dumnezeu *šaváj*,
și nu le facă *ševáj* Gh VII.

var. **cevăi** pron. nehot. Gh VII, v,
H VIIc, M Va, N VII, VI, v, V VIII, VH VII; **ceavái**
pron. nehot. Gh VII, H VIIId, N VII.

CEVÁI v. **cevá**.

CHEFELUIÁ vb. tranz. ind. impf.
3 sg. St VIIa "trăgea lâna cergilor, după
țesut, cu peria; peria".

CHEIÁ s. f., art. *cheiáua*; gen.
cheiélui Gi VIIa "cheie (între două înălțimi):
Cheia e de lacat, da asta îi teren de câmp,
keiá.

CHÉLNE s. f. B VIIb "mistrie".

CHEMĂTOÁRE s. f. Cr VII
"petrecere, joi după nuntă, la părinții fetei":
Chemătóare uite cheamă ... părinții miresei,
cheamă socru, soacra, nașu și nașa și
deavoru.

CHEMEȘI v. **cămeșă**.

CHÉPCE s. f. pl. C VII "șăpci".

CHERÁMICĂ s. f. H VIII "ceramică".

CHERPÍCI v. **chirpíc**.

CHETÓRI s. f. pl. AJ VIIa "băierile cu
care se leagă cămașa țărănească la gât".

CHÍCĂ s. f. N v, To VII [la om] "păr".

CHÍCILE v. **chișcă** 1°, 2°.

CHÍFLUI vb. tranz. ind. prez. 2 sg.
H VIIa "zdrobești strugurii pentru vin".

ind. prez. 1 pl. *chífluim* To VIII.

CHILIOÁRĂ s. f. B VIIIb "bucătărie
de vară în afara casei".

CHIMBOȘEÁLĂ s. f. Pr v
"migăleală".

CHIMÉRIU s. n. C VII "chimir".

CHINÚIT, *am* ~ vb. ind. pf. 1 sg.
Nf v "m-am chinuit, am pățimit".

CHÍOSCĂ (2 sil.) s. f. To VIII "semn
constând dintr-o bucată de stofă (lână)
colorată pus la oi pentru a fi recunoscută".

CHIOSCULIȚĂ s. f. To VIII dim. de
la *chioscă*.

CHIPĂRÚȘ s. m. pl. *chipărúși* AJ Va
"ardei".

var. **chipărúșă** s. f. pl. *chipărúși* T v.

CHIPĂRÚȘĂ v. **chipărúș**.

CHIPĂRÚȘCĂ s. f. C Va, Nf v, pl.
chipărúște C Va "ardei iute".

var. **pipărúșcă** s. f. B III, C Va.

CHIPÉR s. m. 1° H VIIId, To II "ardei".
2° ~ *dúlce* H VIIa, pl. *chipéri dulci*, ~
borcănóși To VII "ardei gras". 3° Nf v ~ *iúte*
U v; ~ *négru* H VIIa, U v "piper". 4° var. s. m.
~ *róșu* Cr v, I "boia".

var. **chipériul** s. m. art 1° M VII ;
pipér s. m. 1° Cr v, Gi VIIIb, VIIb, v, U VIIa; 3°
U v; 4° Cr v, I.

CHIPÉRIUL v. **chipér** 1°.

CHIPIATÓC v. **chipitóc**.

CHIPITÓC s. n. N v "apă caldă".

var. **chiatóc** (3 sil.) s. n. N v.

CHÍPUI, *să* ~ vb. conj. prez. 2 sg.
M VII "să pipăi": Da nu să dă să-l *kípuj*.

CHÍPURI s. n. pl. în expr. *nu áre* ~
Tr v "nu poate, este imposibil": Da așa,
n-áre kípur! s-o alunge [soacra pe mireasă]
dacă i-a plăcea de-ndata mare.

CHIRÁLÉISA s. f. T VI "numele
unui obicei la Bobotează".

var. **chiriláisa** s. f. C Va; **ciurálésa**
s. f. Gi v.

CHIRILÁISA v. **chiráléisa**.

CHIRPÍC s. m. Pr VI "chirpici".

var. **cherpíci** s. m. pl. Pr VIIIa;
cârpíci s. m. pl. T VI.

CHİSCHILE v. **chișcă** 8°.

CHISOAIE s. f. U v "răzătoare din lemn, prevăzută cu un cuțit pentru tăiat varza".

CHIȘCĂNI v. **chișcăr** 2°.

CHIȘCĂR s. m. 1° U II "pește mic de râu; țipar". 2° pl. **chișcări** B VIIa "oameni care pescuiesc *ch i ș c a r i*".

var. 2° **chișcăni** s. m. pl. B VIIa.

CHIȘCĂ s. f. 1° I v, U VIIa "maț gros la porc". 2° Gi v "stomac la porc". 3° I v, M va "mezel preparat în mațul gros de la porc". 4° T v "cartaboș preparat în stomacul porcului". 5° pl. Nf v "mezeluri (tobă) preparate în stomacul porcului". 6° Pr va "mezel de porc cu umplutură de crupe și grăsimi". 7° pl. B III "intestine, mațe de porc subțiri pentru cârnați". 8° var. M va "intestine, mațe de pasăre, sau de porc": *Kiškile* toate, toate mațele [de la găină] aruncăm.

pl. **chiște** 1° BA VIa, 3° AJ Va, 6° Pr v; **chiști** 1° Nf v, 3° AJ Va, 4° T v, 5° Nf v; **chiști** 7° B III.

var. **chicile** s. f. pl. 1°, 2° H v;

chischile s. f. pl. 8° M Va.

CHIȘLEAC s. n. H v, I IIIa, M vb, Nf v, IIIa, Pr VIIa, U VIIa "lapte acru".

var. **chișleag** s. n. H VIIa, Nf IIIb, T v, U VIIa; **cășleag** s. n. U VIIa; **cișleag** s. n. Nf v; **pișleag** s. n. T v.

CHIȘLEAG v. **chișleac**.

CHITĂ s. f., pl. **chfte** To VII "grămadă de 20 de fuioare".

CHITORĂGĂ v. **chitoroagă**.

CHITOROAGĂ s. f. H vb, pl. *chitoroage* H VIIb, c, V, M Va, N v "piftie".

var. **chitorăgă** s. f. Gh v, pl. *chitorage* N v.

CHITUȘCĂ v. **cițușcă**.

CIBĂR v. **ciubăr**.

CIBOTĂ v. **ciubote**.

CICĂLĂI v. **ciocălău** 1°.

CICĂRĂC s. n. M VII, Nf VII, U VIIb "sucală".

var. **țicărăc** s. n. M VII.

CICIOARE s. n. pl. B VIIb "picioare".

var. **cior** s. n. To VIII, V VIII, pl. *cioare* H VIIa, c, d, V, M Va.

CIÉR s. n. Gi VIIa "pășune".

var. **ciir** s. n., pl. *ciiruri* U VIIIb.

CIGHIR v. **gighir** 3°.

CILR v. **ciér**.

CILÉDI s. m. pl. AJ VIII "copii".

CIMBRĂ v. **ciumbur**.

CINĂ s. f. 1° AJ VIIa, b "mâncare": Le dau de *cină* la mireasă și la mire. 2° U VIIa

"masă de seară într-una din cele trei zile cât stă mortul în casă".

CINEȘI pron. nehot. H v "fiecare".

CINEVĂI pron. nehot. H VIIa, d, v, M VII, VIIb, Va, b "cineva".

dat. *cuivăi* H VIIa.

CINSTE s. f. H VIIc "băutură": Careși grămădea și făcea, fetele să gătea acolo, da băieții aducea *cinste*.

CINSTESTE vb. ind. prez. 3 sg. Nf v "bea, obișnuiește să bea băuturi alcoolice": Pe la orele trei veneau [...] niște oameni *cinștiți*, au avut ziua de naștere.

part. m. pl. *cinștiți* Nf v.

CIOĂCE s. f. pl. Gi v, II "buturugi".

CIOBĂNEȘTE adv. în *doarme* ~ Gi VIIa "doarme ușor, cu grijă, ca ciobanii".

CIOBENI s. m. pl. Pr VIIa "ciobani".

CIOBOTĂR s. m. T vi "cismar".

CIOBOTE v. **ciubote**.

CIOCÂN s. m. și n. 1° Gi VIIIb "știulete". 2° n. pl. Gi v "știuleți fără boabe; coceni". 3° Cr v, Gh v, M vb "cotor de varză": O tai [varza] *ciocănu*-aceala [...] și să umple cu sare Cr v. 4° m. pl. Tr VII "tulpini, bețe de porumb": Erau ogrinji din popșoi, *ciocâni* mai scurt.

pl. **ciocâni** 1° Gi VIIIb, 4° Tr VII; *ciocâne* 2° Gi v.

CIOCĂLĂU s. 1° m. M VII, VIIb, To VIII, V VIII, "știulete". 2° m. și n. M VII, VIIb, V VIII "știulete fără boabe; cocean". 3° var. s. n. St v "ciucure".

pl. **ciocălăi** 1° Tr VII, U VIIa; 2° N VII, Tr VII, U VIIa, art. *ciocălăile* 2° M VIa.

var. **ciucălău** s. m. 2° I VII, Pr VI, 3° St v, pl. art. *ciucălăii* 2° B VIIa, Pr VI; 3° St v; s. n. pl. *ciucălăuă* 3° Pl VIIa, b, St v; **ciocălăi** s. m. pl. 1°, 2° C VI.

CIOCLÉJI s. m. pl. V VIII "tulpini de porumb după culesul știuleților; coceni".

var. **ciuclej** s. m. Pr VI; pl. *ciucleji* Nf VI, T VI, VH VII.

CIOLÂN s. n. Gh VII, v, H VIIa, c, v, M Va, N v "carne macră": Ș-o pune oasăle la fund, da *ciolănu* la pune deasupra H v. Trec pim misorubcă *ciolănu* H v. [Fac] catlete de *șolân* Gh VII.

CIOLĂNAȘ s. n. H v, pl. *ciolănășe* Nf v dim. de la *ciolăna*.

CIOLOVECI (3 sil.) s. m. pl. Gi VIIIb "oameni (etnici ruși)".

CIOMOLĂDĂ s. f. AJ Va, b "murături asortate".

var. **cemoladă** s. f. AJ Vb.

CIONT s. n. BA VIIb, AJ Va, Pl VIIb; pl. *cioánte* BA V "os": Nu vre pune *čóntu* a trudi AJ Va.

CIOR¹ v. *cicioáre*.

CIOR², *un ~* s. n. H V "un picușor": Și prisoară *un č* or de fanină de papșoi.

CIOTÓRNĂ s. f., pl. art. *ciotórnele* BA VIa [la casă] "jgheab la streășină".

CIPEÁZĂ [*čikáză*] vb. ind. prez. 3 pl. Pr III "ciugulesc, ciupesc".

ČIRCĂ s. f. pl. *circi* AJ VIII "lemn gros, așezat la temelăa unei case": Să taie *čirc* de lemn de gorun și pă *čirc* să pune straturile-acele ... și să ridica casa pe ele.

CIRÉP s. n. BA VIIIc "țigla".

var. **cerép** s. n. BA VIa.

CIREȘIE adj. f. U VIIb "de culoarea cireșei".

CIRIPÎȚĂ s. f. BA VIIIc dim. de la *cirep*.

CIȘLEÁG v. *chișleág*.

CIȘTÁȘAG s. n. St VIII "curățenie".

CÍSTĂI adj. 1° To VIII [despre sucuri] "natural": *čistčij* soc. 2° f. *cistaia* N VI [despre veselă] "curată, bine întreținută".

CÍSTO adv. Gh VII "neapărat, obligatoriu": Puneam stative, puneam spată, tot *čisto* ce trebuie și țesea.

CITORÍM v. *sicitorim*.

CITÍT 1° *am ~* vb. ind. pf. c. 1 sg. N VI, Pl* "am predat o materie la școală": Am fost uciteli po himii, am *šitit* doi ani himia N VI. 2° var. ind. prez. 3 sg. U VIIa "slujește mortul": *čitit* duce la biserică, *čitit* *četěște* în biserică [...] nu știu cât *čitit* *četěște*.

var. 2° *četěște* vb. ind. prez. 3 sg. U VIIa.

CITORÉȘTI v. *sicitorim*.

CITÓRIU s. n. H VIIa "sucitor, vergea".

CITÚȘCĂ s. f. B VIIIc "măsură de greutate echivalentă cu 250 grame".

var. **chitúșă** s. f. pl. *chitúși* B VIIIc.

CIUBĂR s. n. B VIIb "hărdău".

var. **cibăr** s. n. C VIII.

CIUBÓTE s. f. pl. B VIb, Pr VIIa, T VI "cizme".

var. **cibótă** s. f. pl. *cibóte* M VII; **ciobóte** s. f. pl. Gi VIIa.

CIUBÚC s. n. To VII "parte la tocul de scris în care se fixa penița": Era așa o bitelcuță și o lua de la rucică ... *čubucu* cela ce-implântai în calamară și vârai o tearfă-într-aceea, șanti *čit* vâra în șăp și ardea.

CIUCĂLĂU v. *ciocălău* 2°, 3°.

CIUCIÚTI v. *ciuti* 2°.

CIUCLÉJUL v. *ciocléji*.

CIÚCURI s. pl. tantum AJ VIIa, b "gaci".

var. **čucúr** s. AJ VIIa.

CIUDĂ s. f. Pr VII, VH VII "oala minunii".

CIUDÍT, *s-a ~* vb, refl. ind. pf. c. 3 pl. BA VIIb "s-au mirat".

CIÚMBUR s. Gi IIIa "cimbru".

var. **cimbră** s. f. AJ Va.

CIUMBURÉL s. Gi V dim. de la *ciumbur*.

CIUPÁG s. n. Gi VIIa "bucată de pânză pentru pieptul cămășii".

CIUPI s. m. pl. tantum Nf v "câlți".

CIURÁLESA v. *chiráléisa*.

CIUREADĂ s. f. Cr V "cireadă".

CIURLUGĂ s. f. To VII [peior.] "mămăligă moale, subțire ca cirul".

CIURUIM vb. 1° ind. prez. 1 pl. Cr v "cernem cu ciurul". 2° part. m. pl. *ciurulți* AJ VIIa [fig., despre ciorapi] "cu găurele; ajurați".

CIUTI 1° adv. Gh VII, H VIIa, c, v, M VIb, v, N VI, v, Nf VII, v, To VIII, III, V VIII, VII "în mică măsură, puțin": Băietu încă *člut* știe [moldovenește], da fata nu știe M VIb. 2° ~ ~ loc. adv. M Va "abia-abia": Ș-o bătea [cânepa], o melițai, altu mai amintrelea *člu-čluk* H VIIc. 3° *la ~* V VIII, *na ~* H V loc. adv. "la repezeală": Drojdi *čit* și muiet, apă caldă *na čutč* așa H V. *La čutč* să usca [pânza la soare] V VIII.

var. 2° **ciuciúti** adv. H VIIc, M Va.

CLACANȚI s. f. pl. To VII "participante la clacă".

CLADÓVȘCIC s. m. Tr VIII "șef de depozit (de pâine)".

CLÁPÂN s. T VI "supapă la fundul vasului de scos apă din fântână".

CLAS s. n. AJ VI, H Ia, U VIIb, pl. *clásuri* Gh VIII, N VIII, *clásuri* M vb [în învățământ] "clasă": Ne-a dat înapoi cu un *clas* U VIIb.

CLĂSIC s. n. C II, I "șotron".

CLĂCE s. f. pl. To VIII "clăci".

CLĂDÍM vb. ind. prez. 1 pl. Gh v, H VIId, Pr VIIIb "așezăm (varza în puțină, snopii în clăi etc.)".

ind. impf 2 sg. *clădeái*, 3 pl. *clădeáu* To VIII.

CLĂI s. f. pl. St v "stive de bârne; grămezi".

CLĂNȚĂU s. n. Gi VIIa "turmă mică; clățău".

CLĂPÁCEA s. f. art. H VIId "unealta de lemn cu care se bătea pânza de cânepă (ca să dispară asperitățile)": Cu *clăpáča*

mai clăpăcea, muchiile cele, când îi făceam izmene.

CLĂPĂCEĂ vb. ind. impf. 3 sg. H VII d "bătea pânza cu clăpăcea".

CLĂȚI vb. 1° a ~ inf. BA VIII b "a mișca din loc": N-o putut *clăȚi* sania. 2° pf. c. 3 sg. St VII b "a legănat": Dacă n-o fo tare beteagă mama lui l-o *clăȚit* cu leagănu.

ind. pf. c. 2 sg. *ai clăȚit* 1° BA VI a, 3 sg. *a clăȚit* 2° AJ VII a, St VII b.

CLÉCIUL v. *clétce* 2°.

CLEI¹ v. *crei*.

CLEI² vb. ind. prez. 2 sg. Cr VII "ungi foaia de plăcintă cu grăsime": Pui aluat dospit și pui brânză, *clei* ș-o coci.

CLÉIUL³ s. n. art. I v "gelatina".

CLÉTCE s. f. pl. 1° în expr. *în ~* Gh VII (despre o țesătură) "în pătrățele". 2° var. *cléciul* s. n. art. Gh VIII "ascensorul".

CLIPĂ s. f. cu val. adv. St VII b "imediat, într-o clipă".

CLIPOCEASCĂ, *să ~* vb. conj. prez. 3 sg. T VII "să moțăie".

CLITIȘOR s. n. Tr VII dim. de la *clit* ("grămadă").

CLIUCÉSC (2 sil.) vb. ind. prez. 1 sg. T VIII "închid prin învârtire un buton, un capac, un întrerupător".

ind. impf. 2 sg. *cliuceai*, pf. c. 3 sg. *a cliucit* Nf VI.

CLOP s. n. AJ III, BA VII a, St VIII, V, pl. *clópur* BA VIII a "pălărie".

CLOPOTEĂ v. *clopoțit*.

CLOPOȚIT, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. AJ VIII "a tras clopotul".

var. *clópoteă* vb. ind. impf. 3 sg. AJ VII b, pf. c. 3 sg. *a clopoțit* AJ VIII.

CLOPÚȚ s. AJ III dim. de la *cló p*.

CLOȘCI s. f. pl. Gi V "cloști".

CLUBĂ s. f. Gh VII "club".

COÁDA ~ *rânduncii* s. compus B VIII b "rindea".

COÁLE v. *acólo* 3°.

COÁRBĂ s. f., pl. *coárbe* T VI "manivelă la roata fântâni".

COC s. m. 1° AJ Va, pl. *coci* St VII b "colac": Face un *coc* într-o țepșă mai micucă AJ Va. 2° AJ VII a, b "prescură".

COCIU s. m. 1° To VII "porc mistreț". 2° pl. *coci* U VII b, VII b "berbec".

CÓCIE s. f. 1° Nf V "căruiță". 2° pl. *cócii* St VII b "cărucioare pentru copii".

COCÓN s. m. AJ VII, Vb, BA VIII b, VII a, St VII a, b, pl. *cocóni* AJ VIII, VII b, Vb, III, BA VIII b, VII a, VI a, II, PI VII a, b, St VIII, VII a, b, V "prunci, copii".

COCOÂNĂ s. f. AJ VIII, VII b, Va, b, III,

II, I, BA VII b, V, II, pl. *cocoâne* PI VII b "fetiță".

COCONIE s. f. BA VI a, "perioadă a vieții de la naștere până la adolescență; copilărie".

COCONIȚĂ s. f. AJ VII a dim. de la *cocoană*.

COCOȘEI s. m. pl. U VII a "floricele de porumb".

COCUȚE s. f. pl. Cr VII "copii mici; sugari".

CODĂCÍORI s. m. pl. PI VII a 1° "viermi". 2° model de *uzor*.

CÓFTĂ s. f. 1° Gh V "pulovăr". 2° Gh VII, M VII "bluză de pânză".

pl. *cófte* 1° C VII, 2° C VII, Gi VII a; *cofci* H VII c.

COFTIȚĂ s. f. Gh VII dim. de la *cóftă* 2°.

COLÁC s. m. 1° St V "obicei conform căruia tinerii căsătoriți se duc cu daruri la nași, la o săptămână după nuntă". 2° Tr V "petrecere organizată a doua zi după nuntă". 3° T VI "lemn, bârnă deasupra pereților, sub grinzi".

COLÁCI v. *culác*.

COLB s. n. 1° AJ VI, Va III, B VIII c, C I "praf". 2° pl. art. *cólburile* St VIII "pulberile, medicamentele".

COLBASĂ s. f. Gh V, pl. *colbăși*, art. *colbășele* N v "câmat".

var. *călbăși* s. m. pl. N v; *gălbăși* s. m. pl. Gi v.

CÓLBOTĂ s. f. PI VIII "muncă multă; trudă": Ai *cólbotă* multă cu oile, care nu înțelege ...

COLCEȘIT, *ai ~* vb. tranz. ind. pf. c. 2 sg. BA VIII b "ai curățat crengile de pe un copac dărâmat".

COLDUȘCĂ s. f. BA VII a "femeie care părăște; delatoare".

COLDUȘII s. m. pl. art. BA VII a "oamenii care părăsc; delatorii".

COLEÁ v. *acólo* 3°.

COLEÁDĂ s. f. B VII b, III, C VI, Va pl. *colézi* B VII b "colinda".

COLECTIVIZĂȚIE s. f. N VIII, Pr VI "colectivizare".

COLHOÁZE s. n. pl. U VII a "colhozuri".

COLICÉRUL v. *culișérul*.

COLIDÓR v. *calidór*.

CÓLIVĂ s. f. M VII "preparat culinar, din bulci sau bucăți de pâine însirocate, oferit la pomeni".

COLÓNCI s. f. pl. M VII "cișmele".

COLORĂȚCHI s. pl. M VII "gândaci de Colorado".

COLȚUNI s. m. pl. 1° Gh v, H v, Pl VIIa, T v "ciorapi împletiti din lână". 2° AJ VIIa, b, Va, "ciorapi din pânză albă".

CÓLUL s. n. art. To VIII "chitonagul".

COMANDIRÓVCĂ s. f. BA VIIIc, C VIII, Gi VIIIb, T VIII "deplasare pe teren ca obligație de serviciu; delegație".

COMANDIRUL s. m. art. BA VIIIc, Pr VIIa [în armată] "comandantul".

COMĂNDUIȚ, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. M VIa "a comandat".

conj. prez. 3 sg. *să comănduiască* V VII.

COMBĂINĂ (3 sil.) s. f. Gh VIII, H Ia, pl. *combăine* Nf VI "combină agricolă".

var. **combăinul** (3 sil.) s. n. art. C II, M Vb, pl. *combăine* M Vb.

COMBĂINUL v. **combăină**.

COMBANIÉR s. m. Gi VIIa "lucrător pe combină; combiner".

COMBINĂȘ v. **combinășcă**.

COMBINĂȘCĂ s. f. Gi V, T III "combinezon".

var. **combinăș** s. n. T III.

COMERSĂNT s. m. St VIII "comerciant, negustor".

CÓMINĂ s f pl. *cómini* AJ VIII "hom".

CÓMNATĂ s. f. H v, VH VII, pl. *cómnate* AJ VIII, M VIa "cameră": [Avea] două *cómnate*, două sobe AJ VIII.

COMNŪȚĂ s. f. B VIIIc "colibă pe câmp pentru cioban".

COMPÂNIE (3 sil.) s. f. 1° colect. Cr VII, H*, Nf II "grup, colectiv": Să grămădea trei-patru, să grămădea o *compânie* H*. 2° H VIIIb "campanie": S-o-nceput la noi în Ucraina o *compânie* a aduna istoria satelor.

var. **cumpânie** (3 sil.) s. f. 1° Gi V, 2° Gi VIIa.

COMPÓTE s. n. pl. AJ Va "compoturi".

CONAVÁL s. m. H VIIIb (peior.) "vraci șarlant": Asta-nseamna *conavál*, când caii să bolnăvea de sap, așa boală este siberiană, pe dânșii nu-i lecuim, da era acolo o râpă adâncă și trăia acolo un om, ducea calu ceta, el îl lua și-i da blende în râpă și-l ucidea.

CONĂCĂRI s. m. pl. Tr v "colăcari": *Conăcări*-s care schimbă colacii, vorniceii de frunte iștea-s.

var. **conocări** s. m. Tr v.

CONCEĂM vb. ind. impf. 1 sg./pl. M VII "terminam".

ind. pf. c. 3 sg. *a concít* M VII, VIa, b, viit. 1 pl. *om concí* M VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se concéște* M VII.

CONDÍTER s. m. U VIIa "cofetar".

CONDITERSCAIA s. f. U VIIa "cofetărie".

CÓNIC s. m., pl. *cónici* U VIIIb "îngrijitor de cai": Când eram *cónic* noi coseam tot, da ei [...] pe la patru, la cinci să duc acasă și vin a dăuza.Ce, asta-i conicie?

CONICIE s. f. U VIIIb "ocupație de c o n i c".

CÓNII s. m. pl. art. H VIIIb "caii".

CONIÚJNĂ (3 sil.) s. f. 1° Gh VII "grajd pentru cai": [Rușii] o făcut *coniújnă* de ... de cai din casa [noastră]. 2° var. **coniúșne** (3 sil.) s. f. To VII; **coniúș** (2 sil.) s. M VIb "adăpost pentru oi": Vara le pasc, da iarna în *coniúș*!

CONIÚȘ v. **coniújnă**.

CONIÚȘNE v. **coniújnă**.

CONOCĂRI v. **conăcări**.

CONOCĂRII s. f. pl. Tr v "orații de nuntă".

COPÁC s. m. 1° ~ de *sálce* v. **sálce**. 2° pl. *copáci* în ~ de *piérsici* Gi IIIb "piersici".

CÓPĂ s. f. BA VIIa, Pl VIIa, pl. art. *cópele* To VIII, VII "glugă": [Cânepa] am făcut-o snopi, am uscat-o puțin snopi-așa, în *cópă*, pă urmă am dus-o în baltă Pl VIIa.

CÓPCĂ s. f. AJ VIIb "ac de siguranță".

COPCIUIÉSC v. **capciunésc**.

COPERÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. T VIII "s-a acoperit".

var. **cuprím** vb. ind. prez. 1 pl. Pr VIIa.

CÓPIL s. m. AJ VIII, BA VIa "bastard".

COPILÍCĂ s. f. art. N v dim. de la *copilă*.

COPTÍ, a ~ vb. inf. N v "a afuma (carnea)".

ind. prez. 3 sg. *coptéște*, 1 pl. *coptim*; part. f. *coptită*; refl. ind. viit. 3 sg. *s-a coptí* N v.

var. **căptéște** vb. ind. prez. 3 sg. I v.

COPTÍLCĂ s. f. H*, N v "afumătoare pentru carne".

COPTÚRĂ s. f. 1° Pr vb "partea coaptă de deasupra unui produs din cocă". 2° colect. Tr VII "aluaturi coapte".

CORÁBLELE s. f. pl. art. To II "corăbiile".

CORÁTOR s. m. Pl VIIb "cântăreț de biserică; dascăl".

CORĂȚ vb. ind. prez. 1 sg. To VIII "curăț": [Peștele] îl *cúruț* de solzi Gi VIIIa.

ind. pf. c. 1 sg. *am corățit* V VIII.

var. **cúruț** vb. ind. prez. 1 sg. Gi VIIIa, 2 sg. *curuțești* AJ III.

CORBĂCI s. n. BA VIIIb "bici".

var. **scorbăci** s. n. BA VIIIb.

CORCI s. n. AJ III, pl. *córciuri* St VIIb, T VIII, II "tufiș".

CORCOVÉACUL s. art. H VIIb "numele unui dans popular (la nuntă)".

CORDICĂ s. f. 1° Gi V, IIIa "panglică de mătase". 2° pl. Pr VIIa, T VII "petice (de tot felul)".

pl. *cordéle* 1° Cr VII, 2° Pr VIIa, T VII.

CORHĂZ s. AJ VIIa, b, BA VIIIb "spital".

CÓRHĂ s. f., pl. art. *córhele* Pl VIIb "coastă de deal răpoasă".

CORI s. m. Cr VII, H VIIa, M VII, N VII, U VIIa "pojar".

CORINDĂM vb. ind. impf. 1 pl. AJ VIII "colindam".

CORINDĂ s. f. AJ VIII, B VIIb, III, pl. *corinzi* St VIII "colindă".

CORLĂTE s. f. 1° pl. N VIII, To VII "adăposturi pentru oi". 2° var. **corlėti** s. f. pl. T Ib "balustrade din scânduri puse de-o parte și de alta a unei punți": [Peste apă] era așezat un plop [...] și pe acolo noi treceam și ... mai pe urmă s-au pus aceste *corlétj* care te țineai de ele.

CORLĂȚELE s. f. pl. Tr VII "un fel de îngrădituri în jurul cuptorului": Ș-aveau *corlățele* la marginea cuptorului și bătea un cui și-l lega cu fașa [pe copii].

CORLÉȚI v. **corlăte** 2°.

CÓRMA 1° s. f. art. Nf VI "nutrețul": [Sunt] brigadir pe *córma* asta, unde se hrănesc vitele. 2° var. **córmul** s. n. art. Cr V "concentratul (făinos) folosit la crescătorile de păsări": *Córmu* de pește e cel mai bun pentru bibii, cresc mai repede.

CORMOLĂNĂ adj. f. C VI [despre sfeclă] "furajeră".

CORMOVĂIA adj. f. B VIIIa, Gh V, H V, Nf VI [despre sfeclă] "furajeră".

CÓRMUL v. **córma** 2°.

CORN s. n. și m. 1° AJ VIII, BA VIIa, Nf VI "colț la construcții, clădiri, încăperi". 2° pl. St VIIb, V "colț la cearșaf, pernă etc". 3° pl. AJ Vb "preparat culinar din aluat, în formă de semilună".

pl. *coărne* 1° BA VIIa, 2° St VIIb; 3° AJ Vb; *córmuri* 1° C VII; 2° St VIIb, V; *corni* 1° AJ VI.

CORNĂCI s. pl. AJ VIII "coarne la plugul de lemn": Aveam plug de lemn, cu aeste *cornăs* de lemn, de plug, nu de fier.

CORNUCIOARE (4 sil.) s. n. pl. BA V dim. de la **corn** 3°.

CORNŪȚ s. 1° n. Pl VIIb "colac în formă de **corn** 3°. 2° n. pl. *cornuțuri* BA V "plăcinte din aluat de pâine (cu mere, nuci, caș etc) în formă de corn". 3° m. Cr VII "ghimpe, țepușă care crește pe tulpina sau ramurile plantei numite o l e r i e ": Ea [oleria] face pe urmă un fel de *cornuț* tot ... ghimpos. 4° m. pl. *cornuți* H VIIc "scai, măracini": O scarmanai, o scoteai din *cornuț* și o scărmanai, șanti o torceai [lâna].

var. 4° *curnuți* s. m. pl. Gh V.

CORÓPCĂ s. f. 1° C Va, M VIIb "lădiță, cutie". 2° B VIIIb "toc la ușă sau la geam". 3° pl. Gh VII, V "forme metalice pentru copt aluatul; tăvi".

pl. *corópci* 1° U II, 2° T VI, 3° Gh VII, V; *corópce* 3° Gh VII.

COROPCĂRAȘI s. m. pl. Gh V "pești din familia crapului".

COROPCÉLE s. f. pl. Gh VII dim. de la **coropcă** 1°.

COROPCŪȚĂ s. f. V VIII dim. de la **coropcă** 1°.

COROVATICĂ s. f. U VIIa "nume de plantă; coada vacii".

CORÓVNICII s. m. pl. art. M Vb "grăjdarii, îngrijitorii vacilor (la fermă)": Legam snopii, da *coróvniși* veneau și le lua la vaci la fermă.

CORTILĂ s. f. Pl VIII, VIIb "spațiu (cameră) cu chirie; gazdă": Avea și *cortilă* în raion acolo.

CORVATĂ s. f. Pr VIIa, b "corvoadă".

CORZINCĂ s. f. To I, pl. *corzinci* C VII, Gh VIII, V VIII "coș din nuiele, cu toartă": [La Paști] vin oameni cu *corzinc* ... cu tătă familia, chiar vin cu coșărcuță plină cu ouă, cu brânză C VII. Nu ne-ncăpea poama-n *curzinc* H V.

var. *curzinci* s. f. pl. H V.

CORZINI s. f. pl. To VIII "coșuri (pentru cărat strugurii la cules)".

COS vb. ind. prez. 1 sg. I III "unesc, asamblez, închei diferitele părți ale ușii de lemn între ele".

refl. ind. prez. 3 sg. *se coáse* AJ VI, pf. c. 3 sg. *s-a cusút* Pl VIIa.

COSÂNCĂ v. **casâncă**.

COSCŪȚI s. f. pl. Pl VIIb "bucăți pătrate din aluat".

COSEALĂ s. f. Pl VIIa "cusătură, broderie".

COSITORIE s. f. Gi VIIIa "croitorie".

COSIȚĂ s. f. Nf VIII, To VIII "împletitură din stuf pusă pe coama acoperișului".

COSTIÓR (2 sil.) s. n. T III "foc de tabără".

COSTIȘ s. n. V VIII "coastă de deal; pantă".

COSTIÚM s. n. Gh V, Gi V, T III "costum".

var. **custiúm** s. n. Tr V.

COSTOROÁBE s. f. pl. T VI "bărne așezate, peste grinzi, de-a lungul pereților, pe care se sprijină căpriorii".

COȘÁRCĂ s. f. T VIII, pl. *coșérci* St VIII "coș din nuiile împletite".

COȘÁRCÚȚĂ s. f. C VII, T V, pl. *coșárcúțe* C VII dim. de la c o ș a r c á.

COȘÓL v. **coșúlcă**.

COȘTIG s. n. U VIIa "coșciug".

var. **coștigă** s. f. U VIIa.

COȘTIGĂ v. **coștig**.

COȘÚLCĂ s. f. U V "coș din nuiile împletite, cu toartă".

var. **coșól** s. n. H VIIc.

COȘÚTURI s. n. pl. T III "forme, coșulețe din nuiile împletite în care se pun pâinile la crescut înainte de copt".

COTELI, a ~ vb. inf. N VIII "a căuta, a scociorî".

COTEȚE s. f. pl. Cr V "lese pentru viermii de mătase (când îmbracă gogoșile)".

COTILÉȚI s. m. pl. N VI "pietre cioplite folosite în construcții".

var. **cătileți** s. m. pl. Cr VIII.

COTIȘÓR s. n. I VII dim. de la c o t ("colț, ungher"): În fiecare *cotișkór* să trăim o familie ...

COTÍT adj. B VIb [despre tun] "orientat".

COTLÉTE v. **cătletă**.

COTRÉŢE s. f. pl. I V "haine vechi, uzate": Să-mbracă mascați [colindătorii], în alte sate fel de fel de *cotriénțe* așa mai rufoase.

COTRÚȚĂ s. f. H VIIa, N VII, Nf VII "nișă sub vatră sau între cuptor și perete": Jăratu cu *cotrúță* să dă H VIIa.

COTÚNA s. f. art. Gi VIIIa "cătunul".

CÓTURI s. n. pl. Pr VIIIa "părți ale satului; mahalale".

CÓȚCĂ s. f. St VIII "treaptă (la scară)".

COVÁL s. m. B IIb, Ib "fierar".

COVÁTĂ s. f. Cr V, M VII, Pl VIIb, Tr VIII, V, Ib "vas din lemn de formă alungită în care se frământă aluatul".

COVIOÁRE (3 sil.) s. n. pl. C Va "covoare".

COVIȚUIT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. To VII [despre porc] "a guițat".

COZÁRI s. pl. AJ Va, b, III, II, St III (soi de) ciuperci".

COZURIÓCUL s. n. art. Pr Vb "cozorocul".

CRACI s. m. pl. V VIII "lemne care se pun de ambele părți la inima căruței".

CRAN s. n. U VIIa "pomă de apă; cișmea": Înainte la ghiol ne duceam, da acumă chiar dacă ai acolo o oiță, două, *la cran*, nu te mai duci la ghiol.

CRÁNGĂ s. f. U VIIIb, VIIa, pl. art. *crángile* BA VIa "creangă".

CRÁSCĂ s. f. C VII, Gh VII, H VIIc, M VII, N V, To VII "vopsea".

CRÁSNITĂ s. f. St VIIb "maladie infantilă; pojar".

CRÁNGOÁSE adj. f. pl. U VIIIb "cu multe c r á n g i": Sălci așa mari *crángoáse*.

CRÁSEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. To VIII "vopsește; colorează".

ind. impf. 1 sg. *crăseám*, C VII, H VIIc, To VII, 2 sg. *crăseái* H VIIc, 3 sg. *crăseá* H VIIa, 1 pl. *crăseám* H VIIc, To VII, pf. c. 1 sg. *am crăsít* C VII, H VIIc, V, To VII; refl. ind. prez. 3 pl. *se crăsesc* C VII; impf. 3 sg. *se crăséa* Gh VII.

var. **creșți** vb. ind. prez. 2 pl. Gh V, 3 pl. *creșesc*; sup. *la creșit* Gh VII; refl. ind. impf. 3 pl. *se creșéa* Gh VII.

CRÁSLICĂ s. f. To VIII "vopsea".

CRÁSUIEȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. N V "se vopsește".

CRÁM s. f. Nf IIIa "Crimeea".

CRÁȘCĂ v. **crîșcă** 1°, 2°.

CRÁȘMĂ s. f. AJ III "pânză oferită copilului la botez de către nașă".

CREÁPĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. BA VIa "crapă": Niște tunături ... c-ai gănit că *creápă* pământu. 2° part. *crepăt* Pl VIIb, "rănit, accidentat": O uns mărțana pă unde-o fost *crepătă* BA VIIIb.

ind. prez. 1 pl. *crepám* BA V; part. *crepăt* Pl VIIb, f. *crepătă* BA VIIIb.

CRECIÚN s. Gi V "Crăciun".

CRÉDEȚI vb. imperat. U VIIa "aveți înțelegere, îngăduință": Apoi *credeți* dragă ! nu ! cu bine și *credeți* ...

CREDINȚĂ s. f. 1° BA VIIa, T V, III "logodnă". 2° *pe* ~ loc. adv. St VIII "pe datorie, pe credit".

CREI s. n. AJ VIIb "creier".
 var. **clei** s. n. PI VIIb.
CRESÎȚI v. **crăsése**.
CREȘTĂTUR s. n. U VIIIb
 "creștătură".
CREȘTEȚURI s. n. pl. Cr VIII
 "creștături".
CRICIÓC v. **crucióc** 1º.
CRÎȘCĂ s. f. 1º C Vb, Gh V, H VIIa,
 V, M Vb, N VII, V "capac (la borcan, cratiță
 etc)": Astupăm cu *crîșcă* de fier așa C Vb.
 2º var. s. f. AJ VI "acoperiș la casă".
 var. **crâșcă** s. f. 1º AJ III, H V; 2º
 AJ VI.
CRÍTURI s. n. pl. PI VIII "cazemat".
CRÎCICA (2 sil.) s. f. art. C VII
 "croșeta, iglița": De-am[u] făceam tapocichi
 cu *crîcica*, din buci.
CRIVĂTURI s. n. pl. U VIIb "paturi".
CROHMĂLĂ s. f. Nf v "amidon".
CROHMĂLEAZĂ vb. tranz. ind.
 prez. 3 sg. Nf v [despre *crohmală*] "leagă
 tocătura pentru chiflele".
CRÓIUL s. n. art. pl. *cróiturile* Pr vb
 "croiala".
CROVEÂNCĂ s. f. C Vb, M Va, N V
 "mezel de porc, preparat din sânge și
 slănină": Fac *croveâncă* când tau porcu,
 strâng sângele cela și cu hreacă și fac
 C Vb.
CRÓVELELE s. f. pl. art. N VI [la
 casă] "câpriorii".
CROVI v. **pocroáv**.
CRÓVUL s. n. art. Gi v [la nuntă]
 "horă care, conform obiceiului, se joacă în
 jurul unui foc făcut într-o scobitură în
 pământ": [Luni după nuntă] făceau acolo
cróvu ăla cum să face la noi, fac foc în
 mijloc și joacă ora pă marne.
CRUCE s. f. 1º *pe* ~ loc. adv. V VIII
 "cruciș". 2º pl. tantum *cruci* Nf VII
 "vârtelintă".
CRUCIÓCUL (3 sil.) s. n. art. 1º
 Cr II, pl. art. *cruciócele* Gh II, Nf IIb
 "cârligul de pescuit". 2º H VIIb "cremonul":
 Dischidea *crucócu* și inșea pe fereastră.
 var. 1º **cricióc** (2 sil.) s. n. Nf IIb.
CRUCIȚĂ s. f. 1º St V, T VI dim. de
 la *c r u c e*. 2º Pr VIIa, pl. *crucițe* Pr vb
 "colăcei (în formă de cruce)".
CRUG 1º s. n. To I "cerc": Noi stam
 toate fetele în cerc, nu-n cerc, da în ... *crug*.
 2º var. s. n. pl. Gh VIII, To VIII "tuburi de
 ciment pentru fântână".
 var. **cruh** s. n. 1º VH VII, pl. *crúhuri*.
 2º Gh VIII, To VIII.
CRUH v. **crug** 1º, 2º.

CRUHÓVCĂ s. f. St III "tigaie de
 tuci".
CRUJOACE s. n. C II "cercuri
 școlare": *Crujăce* sânt sâmbăta, sâmbăta
 mergi și te-nveți.
CRUPE s. f. pl. tantum B III, C Va, b,
 H VIIIa, V, M VII, Nf V, Pr VIIb, III, T V "boabe
 de porumb măcinate mare, folosite la
 diverse mâncăruri".
CRUȘOĂRE s. f. pl. tantum
 To VII dim. de la *c r u p e*.
CRUȘCĂ s. f. N VII, V "cană,
 ulcior": Da sara pui și obielile, te disculți și
 pui și obielile sub cap toje, ce-i visa, șanti
 aducea apă nefncepută ș-o pune, lua o
hrúșcă o cât acolo și pune ... în strachină
 o turna și pune sub masă da singură
 tre[buie] să te culci pe laiță H VIII.
 var. **hrúșcă** s. f. H VIII.
CTO CUDĂ expr. Gh VII, "care
 încotro": Și de-atuncea-s *cto cudă*, careși în
 partea lor.
CUBĂ vb. ind. impf. 3 sg. Pr VIIIb
 "măsura în metri cubi".
CÚBICI s. 1º m. pl. Nf VI "metri
 cubici de lemne; steri". 2º n. pl. BA VIa
 "stive de formă cubică din piatră sau din
 bușteni". 3º n. pl. AJ Va "pătrate": [Foaia de
 aluat] o tau *cúbice*.
 pl. *cúbice* 2º BA VIa 3º AJ Va.
CUCÓȘ s. m. H VIIa, Ia, N V, Pr I
 "cocoș".
CUCURÚZ s. 1º m. AJ VIII "porumb
 (plantă)". 2º n. BA VIIIb "știulete".
CUHNȘOARĂ s. f. Cr VII dim. de la
c u h n e.
CÚHE v. **cúhne**.
CÚHNĂ v. **cúhne**.
CÚHNE s. f. AJ VIII, BA V, Gh V,
 H VIII, PI VIII, Tr v "bucătărie".
 var. **cúhnă** s. f. BA VIIIb; **cúhe** s. f.
 N V.
CUIB s. n. 1º T VI [la construcții]
 "scobitură la capetele bănelor pentru a le
 îmbina". 2º Nf v "culcuș al porcului mistreț".
CUIUȚE s. n. pl. AJ VIIa dim. de la
cui.
CULÁC s. m., pl. *culáci* Gi VIIa
 "chiabur".
 var. **coláci** s. m. pl. I VII.
CULEĂ v. **acólo** 2º.
CULIȘÉRIUL v. **culișérul**.
CULIȘÉRIUL s. m. art. B IIa, Pr VIIa,
 T V "făcălețul".
 var. **culișériul** s. n. art. C I, I III,
 Pr Vb; **colicérul** s. n. art. T III.

CULNĂIAN s. m. N VII "locuitor al satului Culnaia Veche".

CULTIVĂT, *a ~ vb.* ind. pf. c. 3 sg. Nf VI "a lucrat pământul cu ajutorul cultivatorului".

CULTIVĂȚIE (4 sil.) s. f. Gh VIII, Pr VI "operație de grăpare cu ajutorul cultivatorului".

CULTURĂT adj. 1° AJ III [în domeniul limbii] "cultivat". 2° f. *culturată* BA V "civilizată".

CUMĂTRII s. m. pl. art Pr III "nașii de botez".

CUMĂȘI adv. Nf V "cum".

CUMNĂȚI s. f. pl. Gi V "cumnate".

CUMPĂNIE v. *compănie* 1°, 3°.

CUMVĂI adv. *M VII, Pr VIII "cumva".

CUNȚE s. f. pl. Nf IIIa, b "jderi".

CUNOĂȘTE vb. ind. prez. 3 sg. H VIIIb, d, IIa, "își dă seama; știe": Bâzâiește, da el *nu cunoaște* care ... [copil emite sunetul respectiv] IIa.

CUNÓP s. n. Nf VI "buton de acționare a unui mecanism".

CUNÓPCĂ s. f. U VIIb "copcă, buton": O adus rochia de la croitor și nu i-o pus *cunópcă*.

CUNUNĂ v. *curună* 2°.

CUPĂ s. f. U V "vas în care se pune pasca la copt".

CUPRÎM v. *coperit*.

CUPTIÓR s. n. AJ VIII, Va, II, I, B VIIa, BA VIa, V, Cr V, I, Gh V, Gi VIIb, N VII, V, Nf V, Pl VIIb, Pr VIIa, Va, b, III, I, T V, III, To I, Tr VII, U V, VH VII "cuptor".

var. *cutiór* s. n. Gh V, II, H VIIa, d, V, IIb, M VII, Va, b, Nf V, To VII, II, I.

CURĂT 1° adv. To VIII, U VIIb "într-adevăr, exact": Mi-am adus aminte, da *curăt* asta: în ziua de Sfânta Marie [a lucrat] U VIIb. 2° adj. Gh VIII "imaculat, pur": Bălan *curăt*. 3° adj. f. *curătă* AJ III [despre apa pusă la fiert] "simplă, fără adaosuri". 4° adj. f. pl. *curáte* Va [despre obiectele vopsite] "monocolore": La ouă să zice merișoare, așa *curáte*, numai roșii Pr Vb. 5° adj. Cr VII [despre un obiect] "simplu, fără anexe": Pe miri îi puneau pe moale, nu-i puneau așa pă scaun *curăt* [ci cu perne]. 6° adj. Tr V [despre un obiect în raport cu un altul vopsit] "în culoare naturală; nevopsit": La Paști ne spălăm c-un ou roșu și-un ou *curăt*. 7° Pr VIIa [despre un lemn, în opoz. cu *cioturos*] "fără noduri".

CURĂ vb. ind. prez. 3 sg. B VIIIc, M VII, St VIII, To VIII, V VIII "curge".

ind. impf. 3 sg. *curá* Nf VIII, VI; conj. prez. 3 sg. *să cûre* B VIIIb.

CURĂȚITURĂ s. f. T VI "curătură".

CURBUITURI (3 sil.) s. pl. Nf VI "bucăți de piele cu care se leagă hădăragul la îmblățit".

CURCUDÉLE s. f. pl. Pr VIIa "corcoduși".

CUREĂ vb. ind. impf. 3 sg. To VII "fuma": Dacă vedeam unu că mergea pe drum și *curje*, mă duceam cu tearfa și mi-aprindea de la țaharcă.

CUREĂȘCII adj. To VII "fumător".

CURÉCHI s. m. 1° AJ VIIa, b, Va, III, C Va, Cr V, Gh V, H VIIa, c, Nf VII, IIb, St VIII, VIIb, V, III, To II, Tr V, VH VII "varză". 2° în ~ *împlút* sg. tantum AJ III "sarmale".

CURGITOARE adj. f. Gh V "curgătoare": N-avem *curzițoare* apă [în sat].

CURMEZIȘERI s. m. pl. Pr VIIIb "pari fixați de-a latul căruței, la cărat fânul".

CURNŪȚ v. *cornuț* 4°.

CURUIESC vb. ind. prez. 1 sg. U VIIb "croiesc".

CURUNĂ s. f. 1° BA VIIb, St VIIb "cunună". 2° var. *cunună* s. f. St V "obicei practicat în seara dinaintea nunții".

CURUNIȚĂ s. f. Cr VII dim. de la *curună* 1°.

CURUȚ v. *córăț*.

CURZINCI v. *corzincă*.

CŪȘCRI s. m. pl. 1° B VIIb "invitați la nuntă". 2° N VII "rude ale mirilor".

CUSOÁCE s. n. pl. M Va "bucăți (de carne)".

CUSTIÚM v. *costiúm*.

CŪȘMĂ s. f. 1° AJ VIIb, BA VIIa, b, Gh VII, N VI, Nf IIa, Pr VIIa, St V, T VIII, VI, V, pl. *cŷsme* BA VIa, C VII "căciulă (din blană)". 2° VIII [fig.] "strat format deasupra strugurilor în fermentație".

CUTIĂ (2 sil.) s. f., art. *cutiáua* M VII "preparat din grâu fiert cu nuci și sirop de zahăr, împărțit în ajunul Crăciunului".

CUTIÓR v. *cuptór*.

CŪZNIȚĂ s. f. Nf VI, IIa "fierărie".

CVÁDRATE s. n. pl. Gh V "bucăți, pătrate din aluat".

CVARTÁL s. n. Gi VIIa "uliță, zonă în sat": [Fata] a mai mare e aicea în sat, da-i departe de mine, în al șaselea *cvartál*.

CVARTÍR v. *cvartiră*.

CVARTIRĂ s. f. AJ Va, b, III, To VII, VH VII, pl. *cvartire* M Vla "locuință, apartament cu chirie": Nu se face focu în *cvartire*.

var. **cvartír** s. n. C Vib; **cvartírea** s. f. art. To VII.

CVARTÍREA v. **cvartiră**.

DĂCĂ 1° adv. H V "chiar, într-adevăr": *Dăcă* eu am de un an de zile încă jîmere. 2° var. **děcă** conjuncț. St VIIc "în cazul că, presupunând că".

DĂCE s. f., pl. *dăci* Gh V "casă de odihnă construită în afara orașului".

DĂCURI v. **dah**.

DĂFEN v. **dăfină**.

DĂFINĂ s. f. B III, Nf IIIa, pl. *dafini* Pr Va "(frunză de) dafin".

var. **dăfen** s. m. B III.

DAH s. n. 1° I VII "acoperiș": Primăvara, când am dat drumu la păreți, s-o dus până-n *dah*, tăt putred, ș-am construit diznou tot frumos. 2° pl. *dăhuri* T VI "planuri înclinate la acoperiș".

var. **dăcuri** s. n. pl. T VI.

DAI vb. 1° ind. prez. 2 sg. St VIII "adaugi": Îi *dai* două linguri că-i slab cheagul St VIII. Îi *dău* jumăta[te] de kilogram de zahăr și nu-i acru [vinul] ... *dă-i* zahar, da dacă n-ai *nu-i da* To VIII. Și *dă-i* acolo chiperi în sânge și ciolan, l-amestică-le binișor și *dă-i* usturoi și pui în cârnaț H V. 2° impf. 3 sg. *dădeă* în expr. ~ *soarele îndeseără* U VIIa "scăpăta, apunea": Cum *dădeă* *spărele îndesără* stătea galben [bolnavul de friguri]. 3° var. conj. prez. 3 pl. în expr. ~ ~ *inēcții* v. *inēcții*. 4° var. ind. prez. 1 pl. H VIIc "predăm, dăm": Ne ducem și ... le *dăim* [grămezile de cânepă] în hosudarstvo și clădim paie deasupra. 5° refl. ind. prez. 3 sg. *se dă* în expr. ~ ~ *mai bine* To VIII [despre vin] "devine plăcut la gust; se îmbunătățește": Îi mai bun [vinul cu zahăr] la băut, *se dă* *mai bine*. 6° refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am dat* C II "m-am obișnuit, m-am deprins". 7° refl. ind. impf. 3 sg. *se dădeă* Gi VIIa [despre câine] "lătra tare repezindu-se": Când *se dădeă* cănele, știam glasu, cum să ... lătra cănele-ăla altfel laăștia.

1° imperat. 2 sg. *dă* Gh VIII, H V, To VIII, negat. *nu da* To VIII.

var. **dău** vb. ind. prez. 1 sg. 1° To VIII; **dăim** vb. ind. prez. 1 pl. 4° H VIIc; **să deie** vb. conj. prez. 3 sg. 3° Pl VIIb.

DĂJE adv. Gi VIIa, H VIIc, To VII, VH VII "chiar": Asta *dăje* nici nu tare demult aiast-am făcut H VIIc.

DÂNȚUL s. n. art. H VIIb, N V "dansul".

var. **tanț** s. n. H V, pl. *tânțuri* Gh V.

DAPĂCŪM v. **dapcŭm**.

DĂPCĂ loc. conjuncț. H VIIc "căci": Am făcut și cu ștevie gălușe și ștevie de-ăia de cresc, *dăpcă* ... de unde aș fi luat, dacă nu era vara [varza acră], cu ce aș fi făcut.

DAPCÉ adv. To VII, VH VII "desigur, da": [Tot așa era obiceiul demult ?] *Dăpcé*, dapcum, că eu așa am apucat, de-amu iacătă-s vo obzeci de ani, așa am apucat.

DAPCŪM adv. Pr VIIa, To VIII, Tr V, VH VII "desigur, firește": Că amuia, doamne ferește, numai ochi de om nu-s pe mas-aceea [la nuntă] *dapcŭm* Tr V. *Dapcŭm* că eu știu, da de ce nu știu Gh V.

var. **dapăcŭm** adv. Gh V.

DĂRĂ 1° adv. AJ VIII, VIIa, b, Va, BA VIIb, Pl VIII, VIIa, b "da". 2° adv. St VIII, VII "desigur": Păi *dără* că să supără VIIa.

DARĂB v. **darăbă** 1°.

DARABĂ s. f. 1° AJ VIII, III, BA VIIIb, VIIa, pl. *dărăbe* BA V, *dărăbi*, *dărăburi* St V "bucată". 2° var. s. n. AJ III, ~ *de vrème* BA II "perioadă, bucată de timp": O îmblat într-un *dărăb* [autobuzul].

var. **darăb** s. n. 1° St III; **dărăb** s. n. 1° BA III, 2° AJ III, BA II.

DAVÁI vb. imperat. 2 sg. cu val. de interj. Cr VIIIb "hai!".

DAVLÉNIE (3 sil.) s. f. H V "tensiune (arterială)": Da eu n-aveam *davléni* și mâncam, da untu nu lă liubesc.

DAVNÓ adv. Gh VII "demult".

DĂIM v. **dai** 4°.

DĂÓRI v. **doura** 2°.

DĂRĂB v. **darăbă** 1°, 2°.

DĂRĂMÁSE vb. 1° ind. m. m. ca pf. U VIIa "doborâse un agregat militar": Un avion *darímáse* ... 2° part. f. *darámátă* Gi VIIa [fig.] "pauperizată, sărăcită": Încolo nu era așa *dărímátă* lumea ca la noi și să duceau cu ... zece perechi de opinci [de vânzare].

DĂTÓRIE, *pe* ~ loc. adv. St VIII "pe credit, pe datorie".

DĂU v. **dai** 1°.

DĂULEA, *a* ~ num. ord. f. Tr VII "a doua".

DĂURA v. **doura** 1°.

DĂUZA v. **douăzea**.

DĂUZEA v. **douăzea**.

DĂVĂIEȘC vb. ind. prez. 1 sg. BA v "amestec".

DĂMB s. n. T II "grămjăoară de pământ": Facem de lut un *dâmb*.

DĂRJŪNCI s. f. pl. Nf v "fășii, bucăți lungi de carne sau de slănină".

DE prep. 1° To II "în": Am văzut *de* laturea pădurii un lup. 2° M va, Tr v "pentru": Învață prin corespondență *de* judecători băiatu ista a meu Tr v. Lestoacele se murează *de* găluci. 3° B viib, Pr viib, St viib "de la": Am auzit *de* lume St viib. 4° AJ viib, Nf ib, Pr viib, St v "pe": Întrebă *de* soră-ta Nf ib. 5° N viii, Gi viib "din": Om *de* sat Gi viib. 6° N v "decât": Era mai mic *de* tata. 7° St v "la": [Căinele] s-o dat *de* el. 8° ~ *cu* prep. compusă AJ iii, Pl VIIa, b "cu": Lâna s-o scarmanat *de* cu mânurile Pl VIIa. 9° ~ *la* prep. compusă Nf vii "de": Firul *de* cânepă se despărțește *de* la băț. 10°, ~ *-a* în expr. ~ ~ *umăr* AJ viii, St viii, VIIa, b, v "pe": Mergea cu sacu *de-a umăr*. 11° ~ *-a* în expr. ~ *drăgul* Nf vii "de drag; mai mare dragul": *De-a drăgu* [ne era] de tors. 12° ~ *îndemână* loc. adv. St v "la îndemână": Nu era cuțitu *de îndemână*. 13° ~ *moarte* loc. adv. H viic, Tr vii "pe moarte; în agonie": Mama era *de moarte* H viic. 14° ~ *rând* v. *rând* 1°.

DEADE (2 sil.) s. m. 1° Cr v, art. ~ *-a* Gi viii, H viib, c, N v, Nf ia "unchi (rudă)". 2° Nf v "nene".

DEAL s. n. 1° Gh vii, v, Gi viib, v, iib, M vii, vb, N vii, Nf vi, To vii, Tr vii, V viii "teren agricol aflat în afara vetrei satului; câmp". 2° *de la* ~ loc. adv. H viid, Pr vii "din sus, în sus": Partea socrului cel mic să șadă în partea *di la deal* Pr vb".

DEASŪPRA adv. 1° în expr. *suntem* ~ To vii [fig.] "depășim (pe cineva); întrecem". 2° var. *deasupra* adv. Gi v, H vb; *desupra* adv. N vi "în partea de sus; sus".

DEASŪPREA v. *deasupra*.

DEĂVĂR (2 sil.) s. m. Gi VIIa, v "persoană care se ocupă cu organizarea nunții".

var. *deăvor* (2 sil.) s. m. Cr vii.

DEĂVOR v. *deăvăr*.

DĂCĂ v. *dacă* 2°.

DECĂT adv. Gi viib [în prop. afirmative] "doar, numai": *Decât* lua numa doi lei, cinci lei.

DECHILIN adv. AJ va, BA via, v, Pl VIIa "separat".

DECŪNGURILE s. n. pl. art. St viii "tranșeele".

DĒCURI s. pl. Pl viii "decalitri".

DECUSEĂRĂ adv. AJ VIIa, C vii, Va, b, Cr v, M vii, U VIIa, "la lăsarea serii; pe înserat": Drept *decusără*, zice, ca o mătură, intră pe hornari și hodorogește M vii.

DECUZİ adv. Cr v "în zor".

DED v. *did* 3°.

DĒIE v. *dai* 3°.

DEISTFĒTELINO (4 sil.) adv. Gh v "într-adevăr, realmente": *DeisfĒtelino* s-o maritat dintâi Liuba.

DĒJUL s. n. art. Pl viii "vasul pentru măsurat lapte".

DEJURĒZ v. *dijurĕsc*.

DEJŪRNĂ, *făceăm* ~ Pr VIIa, T viii "făceam de serviciu".

DĒLĂ [g'Ēlă] s. f. 1° Gh v, H* pl. *dĒle* Gh v "treabă, trebuință; problemă". 2° în expr. *faci o* ~ Gh v "rezolvi o problemă".

DELICĂȚI adj. m. pl. U viib "pretențioși, înfumurați": Alde Smochină aiește cam *delicățî*.

DELŪNG adv. C vb, Nf v "mult timp; îndelung".

DEMIĂZA adv. C va, Pr VIIa "amiază".

var. *deneăza* adv. Pr VIIa, vi.

DEMĒICI vb. ind. prez. 2 sg. St viib "tai, toci mărunț (carne, fructe, legume etc.)": Și rupeai ștevie și le spălai bine și le *duhicăi* H v. *DuhĒs* ceapă N v. Ceapă *duhicătă* Gh v.

ind. prez. 1 pl. *demicăm* BA v, St iii, pf. c. 1 sg. *am demicăt* St v; part. *demicăt* St iii, pl. *demicățî* BA v, f. *demicătă* BA v; refl. ind. prez. 3 sg. *se demică* AJ va.

var. *dimĒci* vb. ind. prez. 2 sg. AJ va, iii, 1 pl. *dimicăm* BA v, pf. c. 2 sg. *ai dimicăt* St viii, 3 pl. *au dimicăt* AJ viii; refl. ind. prez. 3 sg. *se dimică* AJ va; *dumic* vb. ind. prez. 1 sg. H v, N v, 2 sg. *dumici* N v, impf. 1 sg. *dumicăm* H VIIa, N vii, v, 2 sg. *dumicăi* H viic, v, 1 pl. *dumicăm* N vii, v, pf. c. 1 sg. *am dumicăt* N vii; part. f. *dumicătă* Gh v.

DENEĂZA v. *demiaza*.

DENI 1° ~ *rojdenĕa* v. *rojdenie*. 2° ~ *pobĕdă* s. compus C vii "ziua victoriei".

DEOĂCĂ, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. St viib "să se deoache".

DEODĂTĂ adv. 1° Cr v, Gi VIIa, Nf viii, vi, To viii, Tr v, U VIIa, v "la început, mai întâi": *Deodătă* fac oparca-n covată și turtișoarele-ntr-o cănuță de-asta, le moi și le răstom acolo Cr v. 2° C va, Cr vi, v, i, iii,

M VII, Pr VIIa, U VIIIb, VIIa "imdeiat, îndată": Da tu o pricepi *deodată* pe dânsa ce vrea U VIIIb. 3° Gh v, II, Pr vb, V VIII "deocamdată, pentru moment": Da, *deodată* încă să mai menține Pr vb. 4° în expr. ~ cu AJ VIII, I III. Pl VIIb "născut în același an; leat". 5° H VIIc "demult, odinioară": A *deodată* crăseam acasă, d-amuia de-am la Kotovsk crăsea [...] da mai înainte spun c-acasă crăseam.

DEOLĂLTĂ adv. BA VIa "laolaltă": Țevile le leg *deolăltă*.

DÉPE v. după 4°.

DEPLÍN adj. U VIIa "integral": Nu plăteau leafa *deplín*.

DEPLINEĂM vb. ind. impf. 1 sg. Pr VIIIa "îndeplineam".

DEPRÍNDE vb. ind. prez. 3 sg. Pr VIIIa "depinde": Samănă ovăz, pâne, *deprinde* une-i terenu bun.

DERCHI s. H VIIa, N v "urluială": [Porcul] mai răpdi crește cu fier cum cartoafe fierbeam acolo, d-estea *derk* di păpșoi N v.

var. *dérghiu* s. ; *dérdiu* s. H v.

DÉRDIU v. derchi.

DÉRGHIU v. derchi.

DES adj. AJ Vb, BA V, N v, T VI, f. *deasă* C II, St VIII, T VI, [despre un preparat culinar: magiun, aluat etc.] "gros, consistent, dens".

DESÁGI s. n. St VIIb pl. *desági* St VIIa, b "desag": Hainele miresei le punea în cât-un *desáz*.

DESCĂNTĂTORIU s. m. St v "vrăjitor".

DESCHILINIRE s. f. Pl VIIa "deosebire".

DESCHILINÍȚI adj. m. pl. Pl VIIa "separați, izolați": [Mieii] o fost *deskiliníȚi* de oi.

DESCÚI vb. ind. prez. 2 sg. AJ VI "desfac, deschid": *Descúi* banca [= borcanul].

DESCULȚĂ, nu ~ vb. imperat. 2 sg. H v "nu descălța !": De ce *v-aȚi* *desculțat* ? AJ Va.

refl. ind. prez. 2 sg. *te descúlȚi* H VIIc, impf. 3 pl. *se desculțáu*, pf. c. 2 pl. *v-aȚi* *desculțat* AJ Va.

DESCURCĂM vb. ind. impf. 1 sg. I VII "îndreptam, amelioram": Cu dânsa [sora] *discurcăm* durerea.

DESEMÎN, *să* ~ vb. conj. prez. 1 sg. B VIIb "să desenez".

DESETINĂ s. f. U VIIIb "unitate de măsură pentru teren, mai mare decât

hectarul": *Destinu-i* mai mare ca hectaru, *desetina-i* mai mare ca o metrovcă.

var. **destină** s. f., pl. *destini*, **destinul** s. n. art. U VIIIb.

DESFĂCĂM vb. ind. impf. 1 pl. Pr VI "desfăceam pânușile de pe știuleți".

ind. impf. 2 sg. *desfăcăi* BA VIIIb, 3 sg. *desfăcă* B VIIIa, pf. c. 2 sg. *ai desfăcăt* BA VIIIb.

DESFĂCĂT s. C VI, v "operație, acțiune de desfacere a pânușilor de pe știuleți".

DESFĂCĂTOARE s. f., pl. *desfăcătóri* Pr VI "unealtă pentru desfacere".

DESPĂRȚESC vb. ind. prez. 1° 1 sg. B III "tai, împart (un animal sacrificat)": *Dispărțim* în jumătate [porcul]. 2° 3 sg. H v "desparte".

ind. prez. 3 sg. *despărțește* 2° H v, 1 pl. *despărțim* 1° B III.

DESPĂRȚIT s. T VIII "plantă perenă": Este farfelă și este *dispărțit*, *dispărțit* tot așa, încă mai ... încă mai jugluit în sus și tot înflorește ... tot cu dulceață, adică aistea-s plante pentru albiți anume, anume se seamănă.

DESPĂTURÉZE, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. Tr VII [despre cânepa pusă la topit] "să se desfacă din straturile în care a fost pusă".

DESPINTECĂ vb. ind. prez. 3 sg. T v "spintecă".

DÉSPRE prep. Cr VII, Gi VIIa, v, H VIIIb "dinspre, din partea": Tu ești *déspre* mireasă, da el e *déspre* mire Gi VIIa. *Déspre* partea nașii am strâns cinci mii de ruble Gi v. Poftea la nuntă *dispre* partea mirelui Cr VII.

DESTINĂ v. *desetină*.

DESTÍNUL v. *desetină*.

DESÚBT 1° adv. AJ VIII, B VIIb, C VII, VI, H VIIa, v, Pr VIIIb "dedesubt": *Disúpt* turtă, deasupra turtă H VIIa. 2° *pe* ~ -ul loc. prep. C Vb, Cr v "pe dedesubtul": Când vaca ... spune că trece rândunica *pe disúbtu* ei, atunci ugeru se strică C Vb.

DESÚPRA v. *deasupra* 2°.

DEȘCĂT v. *dispic*.

DEȘCHEIAT, *s-au* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. AJ VI "s-au desprins, s-au desfăcut": Nu s-o *deșcheiát* roatele [la avion].

DEȘCHID vb. ind. prez. 1 sg. Gi VIIIb "deschid".

conj. prez. 1 sg. *să deșchid* Gi VIIIb.

var. **se deștig** vb. refl. ind. prez. 3 pl. BA VIa.

DEȘERT adj. 1° To VII [despre un spațiu închis] "fără acoperiș, neacoperit": [Tarcul pentru oi] era acoperit jumătate, da jumătate *dișărt*. 2° f. *deșărtă* U VIIIb, pl. *deșerte* H VII [despre sămânță] "seacă, fără conținut": Macu ... are și căpățâne *deșerte*.

DEȘPIC [*dișkic*] vb. ind. prez. 1 sg. Gi VIIa "despic".

var. **ai deșcat** vb. ind. pf. c. 2 sg. U VIIIb.

DEȘT s. n. 1° VH VII, pl. *dêște* Cr VII, H V, N V, U VIIb "deget": Altă turtă așa d-un *deșt* subțirică. 2° var. s. n. pl. AJ III "nume al unui soi de ciuperci".

var. **jédite** s. n. pl. 1° PI VIIa, St VIII; **jéjet** s. n. 1° St VIII, pl. *jéjete* 1° AJ VIIa, PI VIIa, 2° AJ III; **gégetul** s. n. art. 1° C VIII, pl. *gégete* PI VIIa.

DEȘTIG v. *dișchid*.

DETÓRI adj., f. *detóäre* Tr v "dator": Nunu cel mare îi *detóóri* atuncea să scoată [ruble].

DÉTSADIC v. *sádic*.

DETÚNĂ vb. impers. ind. prez. 3 sg. Gh v "trăznește": O *detunát* și om și fumeie [...] și pomi *detúnă*.

ind. pf. c. 3 sg. *a detunát* Gh v; part. f. *detunátă* PI VIIb.

DETÚNET s. U VIIIb "trăznet".

DEZBÁT vb. 1° ind. prez. 1 sg. H Ia, Nf v "bat bine (carnea tocată) pentru a o afâna". 2° conj. prez. 2 sg. *să dezbáti* C II "să desprinzi, să scoți": Și puneai tot un băț și cu aesta băț l-înflegeai și trebuia *să-l dizbát* pi cela [din gaură, la țurcă]. 3° ind. pf. c. 3 pl. *au dezbátút* H VIIIa "au dezvățat, au dezobișnuit": În școli îi învăța de-o *dizbátút* copiii de la așa ceva, de la biserică.

DEZBĂRNĂM vb. ind. prez. 1 pl. T v "desfacem, desprindem carnea fiartă de pe oase".

DEZDÍNĂ vb. ind. prez. 3 sg. PI VIIa "rupe pomii, desprinzând crengi groase": Vine ursu la prune-asa *dezd'ínă* prunii, pă unele locuri *dezd'ínă*.

DEZDOCĂM vb. impf. 1 pl. M VII "dezghiocam, curățam fasolea de teci".

DEZHÓBOTĂ vb. ind. prez. 3 sg. T v "scoate voalul miresei".

DEZMETICÊSC, *mă* ~ vb. refl. ind. prez. 1 sg. Tr v "mă descurc; reușesc": *Mă dizmeticêsc* a citi [cu litere latine].

DEZMIERDÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. Nf VII "s-a răsfățat".

part. m. pl. *dezmierdáti* Nf VII.

DEZVÂNTĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. VH VII "se zvânta (lâna în sac)": Ni le boia ș-apoi li scotea și noi le spălam oleacă, *să mai dizvîntă* și în sac ... huț! ș-acasă.

DEZVÂRTÊȘTE vb. ind. 1° prez. 3 sg. C va [la trasul firului de pe gogoșile de mătase] "se execută operația inversă învelirii". 2° impf. 2 sg. *dezvârteái* U VIIIb "suceai în sens invers": *Dezvârteái* funea până la margină.

1° refl. ind. prez. 3 sg. *se dezvârtește* Gh VII.

DEZVELÊȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ ~ *icóana* Cr v [la mort] "se face pomană de șase săptămâni": Icoana ... care stă la mort, când de-acuma să-l îngroape, iconiț-aceea ... se-nfășoară-ntr-o batistă și să ține-nfășurat tot așa la icoană ... timp de patruzeci de zile se face [pomana] să spună că *se dezvelêște icoána*.

DEVERICA s. m. art. Gi VIIa, v "fiul devăroiului".

var. **vedericul** s. m. art. Gi VIIa.

DEVĂROÁICA (4 sil.) s. f. art. Gi VIIa, v "soția devăroiului".

DEVĂRÓI s. m. Gi VIIa, v "persoană (de obicei fiul cel mare al nașului) care se ocupă cu organizarea ospățului la nuntă".

DIACÓNUL (3 sil.) s. m. art. Tr VII "diaconul".

DICĂ v. *adecă*.

DID [*gid*] s. m. 1° Gh VII, v, II, M VII, N VIII, VI, V VIII "bunic". 2° H VIIIa, VIIId, V, Ia, To II "bătrân, moș". 3° var. *ded* s. m. în ~ *Maróz* To I "Moș Gerilă".

DIHÚN s. n. Nf VI "pană de fier (prevăzută cu două zale despărțite printr-un vârtej) care se bate în capătul bușteanului pentru a-l trage cu vitele".

DIJURÉSC vb. ind. prez. 1 sg. U VIIIb "fac de serviciu".

var. **diujurésc** (3 sil.) vb. ind. prez. 1 sg.; **dejuréz** vb. ind. prez. 1 sg. U VIIIb.

DILEĂM v. *bilím*.

DIMEATĂ v. *dumătă*.

DIMÍCI v. *demíci*.

DIMÍI s. f. pl. Gi VIIa "postavuri (albe)".

DIN prep. 1° B VIIIa, H VIIb "de la": Multe polecree *din* copii mici B VIIIa. *Din* părinți am auzit H VIIb; 2° ~ *urmă* loc. adv. H VIIId "în urmă".

DINAPÓIA prep. BA VIa "în spatele".

DÍNSPRE prep. H VIIIb "despre": Ne-au trimăs în raionul Ananiev și vorbim

cu bătrâni ca povești *dînspre* satele noastre și *dînspre* Handrăbura.

DINTĂIE num. adv. Gh VII, V, V VII "întâi, la început": *Dintîie* o-ncuiat [biserica] Gh V.

DÎNTE s. m. 1° BA VIa [la construcții] "creștătură în bârne pentru a le îmbina". 2° *în* ~ BA VIa, pl. *dinți*, *în* ~ BA VIIIc "mod de a îmbina bârnele".

DÎNTRU, ~ *acéea* loc. conjuncț. Tr v "din această cauză, de aceea": Jap ! trăgea c-o lineică [învățătorul]; *dintr-acéea* n-am vrut să mă duc la școală.

DINȚUCI s. m. pl. T VII dim. de la *dinte*.

DIPĂRCIÓR adv. Pr VI dim. de la *departe*.

DIPT v. drept 1°, 6°.

DIRÉG vb. ind. 1° prez. 3 pl. în expr. ~ *mása* Tr v "aranjează masa (la nuntă)". 2° pf. c. 3 sg. *a dirés* I VIII "a dres, a reparat". 3° var. *s-a dres* vb. refl. pf. c. 3 sg. H V [despre porc] "s-a îndreptat, și-a revenit (după boală)".

DIREPT v. drept 2°.

DISNOȘOĂIE v. șoit.

DISNOȘOĂIT v. șoit.

DIUHĂNEȘC v. dohăneă.

DIUJURÉSC v. dijurésc.

DIVÁN s. n. Gi V "pat (cu tăblii)".

DIZNÓV v. iznóu.

DÓBÁ s. f., pl. *dóbe* Cr V "tobă (instrument)".

DOBINDÍM vb. ind. prez. 1 pl. N V "facem rost, găsim, dobândim".

DÓCTORELE s. f. pl. art. Nf V "doctorițele".

DÓCICA (2 sil.) s. f. art. M Vb "fiica, fata".

DOCOVÓR v. dohovór.

DOCTOREÁSA s. f. art. Pr Va "doctorița".

DÓFTOR s. m. AJ VIIa, Pl VIIb, pl. *dóftori* St VIIb "doctor".

var. *dóhtor* s. m. Pl VIIb; *dóptor* s. m. St VIIb.

DOHĂNEÁ vb. ind. impf. 3 sg. BA VIIIb "fuma": Lângă foc ședea așa și *dohăneá* cu pipa BA VIIIb.

var. *diuhăneșc* (3 sil.) vb. ind. prez. 1 sg. T VIII.

DOHÓD s. n. T VIII "profit material; venit": O lucrat altu om acolo la stupăria ceea, n-o dat nici *dohód*, nici un folos cum se spune.

DOHÓUCÁ v. duhóvcă.

DOHOVÓR AJ Va, St VIII, VIIa "contract": Face *dohovór* să zice la noi, contract, scrii acolo pe ce bază AJ Va.

var. *docovór* s. n. T VIII.

DOHOVORÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. N V "au căzut de acord; s-au înțeles".

DÓHTOR v. dóftor.

DOIÁRCÁ s. f. 1° AJ VIIb, H VIIc, M Vb, Pr VIIa "îngrijitoare la viței". 2° Cr VIII, M VIa, pl. *doiérci* AJ VIIb, Cr VIII "mulgătoare".

DÓILEA num. ord. invar. *a* ~ 1° B VIIIa, b, Gi VIIIa, VIIa, V, "a doua": A *dóileá* fată e la Chișinău Cr VIIIa. 2° *de* ~ ~ num. adv. Gi VIIb "a doua oară": S-a-nsurat *de-a dóileá*.

DOM s. 1° BA VIIIb, Nf V "casă, locuință". 2° ~ *báta* Cr VIII "complex comercial (cu magazine și servicii diverse)".

var. *dómă* s. f. BA VIa.

DOMÁȘNE adj. f. pl. 1° Gh V [despre preparate culinare] "realizate în gospodărie; de casă". 2° *státive* ~ H VIIc "război de Țesut în casă în opoz. cu războiul mecanic".

DÓMÁ v. dom 1°.

DOMÁDÁ v. dumătă.

DOMOHAZEÁICÁ (5 sil.) s. f. V Va "stăpână a unei gospodării".

DOMOVÍCUL s. m. art. M VII "stăpânul casei".

DÓNÍȚ s. n. Nf VI "găleată pentru muls; șiștar".

DOPLINEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ VIII, VIIb, Va "adaugi".

DÓPTOR v. dóftor.

DOPÚI vb. ind. prez. 2 sg. AJ Va "adaugi".

ind. pf. c. 1 sg. *am dopús* AJ Va.

DOR¹, (*mi*-)erá ~ loc. vb. T I "eram dornic; doream": *Mi-erá* tare *dor* să mă scald.

DOR² adv. AJ II, B VIIb, Cr VII, I VIII, VII, U VIIa "doar"

var. *dóra* adv. Cr V.

DÓRA v. dor².

DOS, *la* ~ 1° loc. adv. Gi VIIIa, b, V VIII "la loc ferit, adăpostit". 2° *dă* ~ ~ loc. vb. Cr VIII, To VIII "adăpostește, ferește, pune în siguranță".

DÓSCÁ s. f. Gh V, H VIIc "scândură": Nime nici o *dóscă*, nici o scândură [...] n-o luat [din biserică demolată abuziv] Gh v.

DOSEALĂ s. f. 1° To VIII "adăpost": De-o ploaie oile să dă pi la *dosălă*. 2° Pr vb [la haine] "căptușeală".

DOSPEĂU vb. intranz. ind. impf. 3 sg./pl. Gi VIIa [fig.] "stăteau degeaba, trândăveau": Răutățiile, care nu munceau, *doskău* toată ziua, eu n-am fost din bogați, da noi munceam.

DOSPITĚLE [*doskĭtĕle*] s. f. pl. art. Cr VII, I "turte (mici) din aluat dospit": Cuptorul i-a dat câteva ... *doskĭtĕle* ... ele-s făcute din aluat dospit și băgate-n cuptor, coapte I.

DÓUĂZEA (3 sil.), a ~ loc. adv. Gi VIIIb, N V, To VII, V "a doua zi".

var. **a dōuzea** loc. adv. Cr VII, V; **a dăuzea** loc. adv. Cr V, H VIIa, To III, Tr V; **a dăuza** loc. adv. H V, M VII, To VII, Tr V, U VIIIb, VIIa, b; **a dōuza** loc. adv. Gi VIIb.

DÓURA 1° *de-a* ~ num. ord., adv. Gh V, To VII "(de-)a doua oară": S-a-nsurat *adăura* H Ia. [Coca] să ridică o dată, o bătem, să ridică *a dăura*, iar o bătem H VIIa. 2° var. num. adv. H VIId, U VIIIb "de două ori": Să duce numa vo *dăori* H VIId. [Calul] învață-l o dată, *dăori*, de zece ori U VIIIb.

var. 1° **dăura**, *de-a* ~ num. adv. H VIIa; **adăura** num. adv. Cr V, H VIIa, c, Ia; **adōra** num. adv. H VIIb, c; 2° **dăori** num. adv. H VIId, U VIIIb, **de** ~ num. adv. To VIII.

DÓUZA v. **dōuăzea**.

DÓUZEA v. **dōuăzea**.

DOVEDÍM vb. ind. prez. 1 pl. N VI, Pr VI, U VIIa "reușim, izbutim": N-am *dovedit* să ȧes pânză Cr VII. [Gutuile] n-am *dovedit* să le punem în borcan U VIIa.

ind. prez. 2 pl. *dovedĭți* Tr V, impf. 1 sg. *dovedeám* Tr VII, 2 sg. *dovedeái* H VIIa, I c, 3 sg. *dovedeá* B VIIIc, Pr VIIIb, VI, pf. c. 1 sg. *am dovedit* Cr VII, Gh V, Nf VI, U VIIa, 3 sg. *a dovedit* H Ia, 3 pl. *au dovedit* Nf IIa, viit. 1 sg. *am să dovedesc* H Ia, 3 sg. *a dovede* H VIIb, Ia; conj. prez. 1 sg. *să dovedesc* H Ia, 3 sg. *să dovedească* B VIIb, III, Ia.

DOVÓLNA adj. f. N V "mulțumită".

DRÁCINĂ v. **drăgilă**.

DRĂGĂ, (*ȧi-ȧi*) ~ loc. vb. Pr VIIIa, Vb, To VIII, VII "ȧȧi place; dorești": Unde *ȧi-ȧi drăgă*, acolo pune-ȧi fântâna To VIII.

DRĂGILĂ s. f. To VII "arbut spinos; dracilă".

var. **drăcină** s. f. Gi VIIIa.

DRÂNCĂ s. f. B VIIb "scândură din lemn de brad, mai mare decât șindrila, folosită la acoperit casele".

DRĂNIȚĂ s. f. AJ VIII, B VIIb, BA VIIIc, VIa, T VIII, VI, V "scândură din lemn de brad, mai mare decât șindrila, folosită la acoperit casele".

DRAPÁC s. n. Nf V "mătură din crengi".

DRĂȘPINĂ, se ~ vb. refl. ind. prez. pers. 3 sg. AJ Va, b, II "se zgârie".

DRĂPÂNĂM vb. ind. prez. 1 sg. Gh VII "stricam, dăramam".

DREPT 1° adj. AJ VI, C VII, II, Cr VII, T VII, To VII "adevărat": O duceam la Sirete și-o băgam în apă [cânepa]. Nu-i *drept* asta? T VII. 2° var. adj. U VI "egal, uniform": Să toamnă foarte *dirépt* jos. 3° adv. BA VIa, Cr VII, M VII, U VIIa "chiar, tocmai": *Drept* decusară zice ca o mătură intră pe hornari și hodorogeste M VII. 4° adv. Tr V "cum se cuvine; corect": O venit de-acolo legați [nuntași] *driept* legați. 5° prep. U VIIa "către, spre": Ne-a suit la tren *drept* București. 6° var. prep. Pl VIIa, U VI "pentru": O vândut un cal *dipt* un milion Pl VIIa. 7° *pe* ~ loc. prep. BA VIa, b "în dreptul, în fața": Când ȧi *pe drept* beserică ... vād un cal alb VIa. 8° *de-a-n* ~ loc. adv. BA VIa, *de-a-* ~ *-ul* loc. adv. V VIII [fig.] "drept, vertical, neîncovoiat": Eu pot și stau *de-a dréptu* [că n-am fost membru al partidului comunist].

var. *dirépt* adj. 2° U VI; *dipt* adv. 1° AJ Vb, prep. 6° Pl VIIa, U VI.

DREPTĂR s. n. BA VIIa "tindeche".

DRÉPTE s. f. pl. AJ VIII "trepte (la casă)": O ieșit afară pă *driepte*.

DRES v. **dirég** 3°.

DROBÍLCĂ s. f. Gh VIII, To VIII "unealtă pentru zdrobit strugurii; zdrobitor".

DROD v. **drot**.

DRÓJDE s. f. AJ Va, Gh V, H VIIa, V, Pr III, Tr V "drojdie (de bere)": N-ai avut *drojdĭ* așa mulți AJ Va.

art. *drójdea* H VIIa, V, Nf V, Pr Vb, pl. f. *drójdile* H VIIc, d, V, M VII, N VII, VIIa
var. *drojdĭ* s. m. pl. AJ Va.

DROJDI v. **drojde**.

DROJÉNIE (3 sil.) s. f. To VII "vibrații, mișcare, (cu)tremur".

DROT s. n. AJ III, II, N VIII, VI, T VI, pl. *dróturi* N VI "sărmă".

var. **drod** s. n. St VIIa.

DRÚCUL 1° s. m. art. Nf VI "bușteanul". 2° Pr VIIIb "parul": Punem patru pari pe dansa [cărută], funie de legat *drúcu* ceala ... legat la mijloc. 3° var. s. m. pl. Nf VI "bărne la casă".

var. **drúg** s. m. 2º Pr VIIIb, pl. *drug*
3º Nf VI.

DRUG v. **drúcul** 2º, 3º.

DRÚJBE s. f. pl. BA VIa "ferăstraie mecanice".

DRUJÍNICI s. m. pl. AJ VIII "oameni însărcinați de armată pentru rechiziționarea alimentelor": *Drujinici* ca și miliștiții, no !

DRUMUL, ~ *járri* s. compus AJ VIII "șoseaua națională".

DRÚȘCĂ s. f. 1º BA VIIa, Tr VII, V, pl. *drúșce* Tr v, *drúște* B viib, BA VIIb, Pr III, Nf VII, IIIa, T V, III, *drúști* Nf IIIa, T V "tânără care însoțește mireasa la nuntă, având anumite atribuții". 2º ~ *măre* Nf IIIa "tânără care invită tinerii la nuntă". 3º ~ *de frunte* Tr v "tânără care stă lângă mireasă și pune cocarde vorniceilor și celorlalte drúște".

DRUȘLEÁC s. n. H vb, Nf v "strecurătoare": Usturoiești [răciturile] șanti le dați pin *drușleác* ... și usturoiu cela rămîne-n *drușleác* Nf v.

DRUZEÁUA v. *druziá*.

DRUZIÁ (2 sil.) s. f. colect. N VII "(grup de) prieteni": Ș-am grămădit ruda, *druzeáua* tot și-ntr-o vară am rădicat-o, am uns-o [casa] M VIa.

var. **druzeáua** s. f. colect. art. M VIa.

DUBÁVLIM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. Nf v "adăugăm".

DUBEÁLĂ s. f. To VII "leșie pentru înălbit tortul".

DUBEÁM vb. 1º ind. impf. 1 sg. To VII "opăream cânepa în ș t i u b e i ": *Dubeám* acolo de-a doua [cânepa]. 2º part. *dubít* Pr vb, U VIIIb "argăsit". 3º part. f. *dubítá* B III [despre ceapă] "prăjită, rumenită".

DUGÁU s. n. St VIII "dop (la sticlă)".

DUGHEÁNĂ s. f. U VIIb "prăvălie".

DUHÁN s. n. BA VIIIb "tutun".

DUHÓUCĂ v. *duhóvcă*.

DUHÓVCĂ s. f. AJ III, Gi v, M Va, Pr VIIa, St III "cuptor la mașina de gătit".

var. **duhóucă** s. f. H VIIb, V, VH VII; *dohóucă* s. f. VH VII.

DUHOVÓI s. n. U VIIa "fanfară".

DUIÉN s. n. Cr v, U VIIIb, pl. art. *duiénurile* Cr v "unealtă pentru tăiat paiele în a r m a n, construită dintr-o placă mare pe care erau montate bucăți de cremene": Puneai *duién*, dacă vrei să faci pleavă pentru cai U VIIIb.

DULÁP s. n. U VIIIb "instalație de lemn folosită pentru irigați".

DUMĂTĂ s. f. Cr v "pătlașea roșie".

var. **domádă** s. f. Gi v.

DUMAVOÁSTĂ pron. pers. polit. 2 pl. AJ VIIa, b "dumneavoastră".

var. **mneavoaștră** pron. pers. polit. 2 pl. VH VII; **mneavoaștă** pron. pers. polit. 2 pl. Gh v.

DUMĂTĂ pron. pers. polit. 2 sg. PI VIII, VIIb, St VIIb "dumneata": *Natăle* îți dau o palcă, șanti lui două N v.

var. **dumnetă** pron. polit. 2 sg. T VIII, **mneată** pron. polit. 2 sg. Gh v, H VIIc, d, V, M VII, VH VII; **mneatăle** pron. 2 sg. H VIIc, d, N v, To VIII; **mnetăle** pron. polit. 2 sg. H VIIc, N v, VH VII; **mnetă** pron. polit. 2 sg. T VIII, VH VII; **neată** pron. polit. 2 sg. H v, Nf v; **dimeată** pron. polit. 2 sg. T VIII.

DUMÍC v. *demici*.

DUMICÁTUL s. m. în expr. *la tot ~* Gi VIIa "mereu, permanent": [Dacă mireasa nu era fecioară, socrii] îi scoteau ochii *la tot duinicátu*.

DÚMINICĂ s. f. Gi v "duminică".

DUMNETĂ v. *dumătă*.

DÚNĂRE s. f. în expr. *erá ~* Gi VIIa "era belșug, din abundență": Era ... *dúnăre éra*, așa bun orz să făcea.

DUNGÚȚI s. f. pl. Nf VII "dunguțe".

DÚPĂ prep. 1º C VI, T v "la": Mi-a pus tulpănelu *dúpă* gât T v. 2º în expr. ~ *auzíte* Gi VIIa "din auzite". 3º în expr. ~ *măsă* AJ VIIa, b, PI VIIa, b, N v [cu val. spațială] "la ospăț, la masă": De-amu s-a adunat, le-a danit podarchi, careși neamu lor l-o primit *dúpă măsură* N v. 4º var. *dépe* I III, U VIIa "după (cu val. temporală)": Aleg mieii deoparte *dípi* Troiță, degrabă U VIIa.

DURMEÁM vb. ind. impf. 1 sg. AJ VIIa, BA VIIb "dormeam".

ind. impf. 2 sg. *durmeái* U VIIIb, 3 sg. *durmeá* AJ VIII, VIIa, Pr VIIb, St VIIb, pf. c. 2 sg. *ai dormít* AJ VIIb, St VIIb, 3 sg. *a dormít* BA VIIIb, Pr VIIa, St VIII; ger. *durmínd* St VIIb.

DUS, *m-am ~* vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. în expr. ~ ~ *dépe (văduvói)* I VII "m-am căsătorit cu (un văduv)".

DUȘÁGE v. *dușég*.

DUȘÁG v. *dușég*.

DUȘÉG s. n. U VIIb, pl. *dușége* Gi v "saltea (de lână)".

var. **dușág** s. n., pl. *dușáge* Gi v, *dușáge* s. f. Gi VIIa, V.

DUȘÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. U VIIIb "sufli, respiri".

DUȘÍSTĂI adj. C vb [despre piper] "mirositor, aromat".

ECTÁR s. n, *Givmb*, U VIIIb, pl. *ectáre* Gi VIIIb, VIIa "hectar".

ELECTROSFĂRCĂ s. f. V VIII "aparat electric de sudură".

EPÍTROPII s. m. pl. art. T V "membrii din consiliul de conducere al unei biserici".

ESCADRIL s. n. Gi VIIIb "escadrilă": A venit un *escadril* de avioane.

ESCAVĂTOR s. n. Nf VI "excavator": Aduceam *escovătăru*-ista și ne făcea o groapă AJ Va.

* var. *escovătărul* s. n. art. AJ Va.

ESCOVĂTĂRUL v. *escavător*.

ESPRÉ adv. Cr VII "special": Erau *iesprije* așa jărovne VII. O strângi [urda] ... au așa *ispre* ... chiroșcar noi îi spunem Cr VIII.

var. *ispre* adv. Cr VIII.

EXISTĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Gi VIIIb "există, se află": Da [era] un băiat bun ! Nici nu să *egzistă*.

FA interj. Gi V, H V, M Vb, U VIIa, b, "fă !": *Fa!* ca când ai zice că n-ai ce mânca M Vb.

var. *făi* interj. Gi VIIIb.

FACERE, *de-a* ~ B Vlb, Gi VIIa, U V, "de-a face": Cu găgăuții ... să n-ai *de-a făcere*, să nu te pui cu ei Gi VIIa. Cu lumea ... *de-a făcere* lucru-i urăcios U V.

FACI, *te* ~ *nebún* H Vld "te prefaci, simulezi nebunia".

FĂIERMUR s. n. BA VIa [la casă] "zid de protecție, din piatră, la baza coșului".

FĂLCE s. f. I VIII "măsură agrară de suprafață".

FALTĂU, *pe* ~ loc. adv. St VIII "pe datorie; pe credit".

FANERĂ s. f. U V "scândură, placaj": [Pentru uscat fructe] punem o *faniără* mai curată.

FĂRBĂ s. f. AJ VIIa, b, B VIIb, Pl VIIa, St VIII, VIIb, V, T VII, VI, pl. *fărburi* T VII "vopsea".

FARFURICĂ s. f. Tr V dim. de la *farfurie*.

FĂRMĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. B VIIIb, Nf Ib "fărămă, distruge". 2° ind. pf. c. 3 sg. B Ib, BA VIa, C VIII, Gh V, M VIa, N VII, VI, Nf VII, VI "a demolat": Biserica o *farmăt*-o N VI. 3° ind. prez. 1 pl. Pr VIIa "zdrobim strugurii, cașul". 4° ind. impf. 1 sg. Gi V "spărgeam ouăle". 5° part. BA VIIb [despre un om] "zdrobit fizic; epuizat": O venit la trei zile tăt *farmăt* de pe acolo [de la fata pădurii].

ind. prez. 1 pl. *fărmăm* 3° Pr VIIa,

impf. 1 sg. *fărmăm* 3° To VIII, 4° Gi V, pf. c. 3 sg. *a fărmăt* 1° Nf Ib, Pr VIIa, 2° B Ib, BA VIa, C VIII, Gh V, M VIa, N VIII, VI, Nf VIII, VI, 3° Pr VIIa; part. *fărmăt* 1° M VIa, 5° BA VIIIb, f. *fărmătă* 1° Pr VIIa, 2° Gh V. 5° BA VIIIb; sup. *de fărmăt* 1° Pr VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se fărmă* 1° B VIIIb, VIIb, Pr VIIIb, V.

FĂRȘUL s. n. art. AJ Va, N V [la mâncăruri] "umplutura din carne tocată, orez, pâine, zarzavat etc": Îi făcut *fărșu* cu rișcaș, cu urez o sau cu pâne AJ Va.

FARTUURI v. *șfartu*.

FARTELĂ s. f. T VIII "plantă perenă cu flori albe; un fel de mazărice": *Farțelă* [...] aiasta tot înflorește și-nflorește, și-nflorește-n sus, îi albăstrie, cam ca mazărea aceea sălbatică.

FASOLĂ s. f. Pr VIIa, b, pl. art. *fasóile* I VII "boabă de fasole".

var. *fasulă* s. f. M VII, pl. *fasúle* B VIIa, Tr V.

FASULĂ v. *fasolă*.

FĂTA, ~ *pădúrii* s. compus BA VIIIb, VIIa, St VIIb, V "ființă imaginară, cu puteri nefaste, despre care se crede că trăiește în pădure".

FATĂ s. f. Gh V, N V, art. *fatăua* Cr VII, V "voal de mireasă".

var. *fătăua* s. f. art. Gi VIIa.

FĂȚĂ s. f. 1° U VIIa "față de masă": Să pune pe stol tot ... ce trebuie pentru încălțăminte, îmbrăcăminte ... mătură, *făță*, lampă ... plin stolu cu mâncare. 2° art. în *în* ~ -a loc. prep. B III "la": *În făță* soarelui.

FĂCULĂIAM vb. 1° ind. impf. 1 pl. M VII "zdrobeam (boabe de fasole, struguri etc)". 2° var. part. f. N VII [despre foaia de plăcintă] "întinsă".

var. *fălăcuim* vb. ind. prez. 1 pl. 1° V VIII; part. f. *fălăcuită* 2° N VII.

FĂI v. *fa*.

FĂINUȚĂ s. f. Pr VIIa dim. de la *făină*.

FĂLĂCUIM v. *făcăluim* 1°, 2°.

FĂLLI v. *félie*.

FĂLTUITE adj. f. pl. I III [despre scânduri] "scobite".

FĂNINĂ v. *fărină* 1°, 2°.

FĂR v. *fără* 2°.

FĂRĂMĂ v. *fărămă*.

FĂRĂ 1° adv. BA VIIa, b, VIIa, ~ *númai* loc. adv. Cr VII "(în) afară de, decât": *Fără* ce se plătea acolo, taxe a bisericii Cr VII. 2° ~ de loc. prep. M VII, Pl VIII, VIIa, b "fără": *Fără de școală* nu-i bine Pl VIII, Făcea și cabac *fără de* mâneci

PI VIIa. Se-ntâmplă că moare *făr de* lumânare, *făr de* preot H VIIIa.

var. 2° *făr*, ~ *de* loc. prep. H VIIIa,

M VII.

FĂRĂMĂ s. f. o ~ *de* loc. adj. Cr VII "mic(ă)": [La pomană] tot câte-o *fărimă de stol* aşază aşa, stol cât de mititel, da aşază masă Cr VII. O făcut din casa noastră o *fărămă de* clubă Gh VII.

var. *fărămă* s. f. Gh VII.

FĂRBUIEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ VI "vopsești".

ind. impf. 1 sg. *fărbuiam* B VIIb, T VII, pf. c. 1 sg. *am fărbuit* T VII, 3 sg. *a fărbuit* PI VIIa; conj. prez. 1 sg. *să fărbuiesc* T VII; part. f. pl. *fărbuite* PI VIIa.

FĂRBUIT s. n. C Va "vopsit".

FĂRINĂ s. f. 1° AJ Va, b, III, BA VIa, V, PI VIIb, St VIII, III "făină". 2° var. s. f. în ~ *de păpușoi* Gh V, H VIIa, c, d, V, V VII "mălăi".

var. *fănină* s. f. 1° Gh V, *M, N VII, VI, V, T V, III, To VII, VH VII 2° Gh V, H VIIa, c, d, V, V VII.

FĂRMĂCIOASĂ adj. f. AJ Va "fărmăcioasă".

FĂRTĂIE s. n. pl. AJ VIII "bucăți de teren; loturi".

FĂTĂUA v. *fată*.

FĂȚĂRE s. f. U VIIIb "loc unde se treieră grâu; arie": *Fățăre* făcea mare ș-o bătea [cu maiul].

FĂȚOĂIE s. f. PI VIIa, pl. *fățoăie* St VIIb, v "față de masă".

FĂNĂR s. n. T VI "felinar": Dacă avea oi multe și, când băntuiau lupi pân sat, aprindeau *fîniéri* Cr VIII.

var. *făner* s. m., pl. art. *fănerii* Cr VIII, VII.

FĂNER¹ s. n. Pr VIIIa "adăpost pentru fân".

FĂNER² v. *fănar*.

FĂNTÂNE s. f. pl. B Ia, To VIII "fântâni": [Oamenii cu stare] făceau pă deal a lor *fîntîne* să-i pomenească To VIII.

FĂSTE s. f. pl. Gi VIIa "fuste".

FEBRIOĂRE v. *februărie*.

FÉBRUARIE (3 sil.) s. m. T V "februărie".

var. *febrioăre* (3 sil.) s. m. Pr VIIa.

FECIORĂȘ s. m. BA II "flăcăiandru".

FELI s. n. 1° AJ VIIb, Va, Cr VII, Pr VIIb, St VIIb, T VI, To VII, Tr VI, U VIII "fel". 2° în expr. *în ~ și-n formă* B VIIIa, art. în *de tăt* ~ *-ul* AJ VIIa, Va, PI VIIa, T VI, *în tăt* ~ *-ul* AJ VIIb, BA V, PI VIIa, To VII "în fel și chip". 3°

var. *féluri* s. n. pl. în expr. ~ *de* ~ Pr VIIIb, Tr V "fel de fel; felurite".

FÉLIE s. f., pl. *félii* Pr VIIa "felie".

var. *fălii* s. f. pl. Cr VIII, Gi V, IIIb.

FÉLURI v. *feli* 3°.

FERĂSTĂUL s. n. art. T VI, U VIIIb "ferăstrăul".

var. *firisăul* s. n. art. BA VIIIb.

FEREĂSTĂ s. f. BA VIIb, VIIb, C VI, To VII, pl. *feréști* AJ VIII, I III, art. *feréstele* BA VIII, VIa "fereastră".

FÉRȘĂL s. m. Cr VII, T V, pl. *fērșăli* C VII "felcer".

FERȘĂLIȚĂ s. f. Tr V "felceriță".

FÊȘNIC s. n. Cr V "sfeșnic".

FEȘTEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. St VIIb "vopsești".

ind. pf. c. 2 sg. *ai feștit* PI VIIa; part. f. *feștită* St VIIb; refl ind. pf. c. 3 sg. *s-a feștit* PI VIIa.

FEȘȚILĂ s. f. Gh VII, V, H VIIc, d, M VII, To VII, Tr VII, V VII "câneapă de calitate inferioară, dar mai bună decât câlții": Da câlți și *feștilă* și fiior și micanca, patru [calități] tuma [...] din *feștilă* făceam zolnice M VII.

FIACĂR (3 sil.) s. n. AJ VIII "trăsură, birjă".

FIDÉU s. n. St III "capac (la vase)".

FIE s. f. 1° St VIIb, v "trebuință": Nu mi-i *hie* de el v. 2° în expr. *să(-ți)* ~ AJ VIII, VIIb, III "să(-ți) pese": Ce *să-ți hie* a mamii bani ? VIII. Mie nu mi-o fo *hie* de ... de nebunii VIIb.

FIERB vb. ind. prez. 1 sg. V VIII "sudez două bucăți de metal cu ajutorul focului".

ind. prez. 1 pl. *fierbém*, part. *fierț*, f. *fiartă*; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a fierț* V VIII.

FIERBÂNT adj. St VIII, *în* ~ loc. adj. BA V "fierbinte, înfierbântat".

FIERT s. H VIIa "fiertură": [Porcul] mai repede crește cu *șert*.

FIÎOR v. *fuiór* 2°.

FÍLMURI s. n. pl. T III "filme".

FIMÉIE v. *fuméie*.

FINÁNȚI s. m. pl. PI VIII "jandarmi".

FIOĂRE v. *fuiór* 2°.

FIRISĂUL v. *ferăstăul*.

FIȘCOĂIE vb. ind. prez. 3 sg. BA VIIIb [despre o mașinărie] "face zgomot".

FIUIÓR v. *fuiór* 2°.

FIŪȚ, *de* ~ vb. sup. PI VIIb, St VIII "de fost": Șerincă *de fiūt* mireasă PI VIIb.

FIX adv. U VIIa "exact, la fel": Aveau animale la moșie, nu ! *fics* cum îi colhozu.

FLAC s. n. M VII "steag": [Miresei] îi pune *flac* la mă-sa.

FLĂCĂOÁN s. m. Gi VIIa "flăcăiandru": A murit un cal la un om, la un băiat de-acuma, *flăcăuán* era.

FLĂMÂND adj. U VIIa "înfometat prin absența îndelungată a unui anumit fel de mâncare; dornic": Că el [ciobanul] îi *flămînd* de borș cald.

FLECUI v. *flecuiesc*.

FLECUIEȘC vb. ind. prez. 1 sg. Nf IIIb "zdrobesc, pisez (cartofii fierți)".
part. *flecuit* Nf IIIa.

var. **flecui** vb. ind. prez. 1 sg.;

frécui vb. ind. prez. 1 sg. Nf IIIb.

FLOAREA, ~ *soare* s. compus Gi VIIIb "floarea soarelui".

FOAME s. f. AJ VIII, C VII, Gh V, Gi VII "foamete".

FOARFECUL s. n. art. Pr vb "foarfeca".

FOCĂTĂ adj. AJ Va [despre vatra cuptorului] "încinsă": Când îi *focată* vatra destul, să trage jăriticul către mine.

FOCĂRAIE s. Tr VIII "incendiu".

FÓCURI s. n. pl. AJ Va, St VIIb "temperatură".

FODOLÉSC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. M VII "se fudulesc".

FOIÁM vb. ind. impf. 1 sg. To VII "suflam în foc pentru a-l aprinde sau a nu se stinge": Fu ! fu ! fu ! *foiem* până mă înflam.

FÓNTĂ s. f. Cr V "fundă (la mire); papion".

FORÁSC vb. ind. prez. 3 pl. St VIII [despre cai] "fomăie".

FORCOTEÁ vb. ind. impf. 3 sg. H Vb "forfotea".

FORMÁLUIT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. BA VIa "s-a aranjat, s-a pus în forma dorită".

FÓRTUCICĂ (3 sil.) s. f. N VI "ferestruică; oberliht".

FÓSĂ s. f. H VIIc "groapă făcută în albia râului unde se pune cânepa la topit".

FOȘĂLĂI s. m. pl. I VII "piepteni pentru lână".

FRAI, *la* ~ loc. adv. T VIII "la câmp, la teren dechis".

FRANZOÁLE s. f. Nf VII "franzelă".

FRÁTE s. m. 1° Gi V "termen de înrudit pentru fiul nașului de botez". 2° art.

~ *le (meu)*, *al doilea* To II "vărul (meu)".

FRĂMÂNȚI vb. ind. prez. 2 sg. AJ Va, b, Pl VIIb "frământa";

ind. prez. 3 sg. *frământă* Pl VIIa.

FRĂNGHICI 1° s. f. pl. St v dim. de la *frânghie* ("șnur"). 2° var. *frîndici* s. f. pl. AJ VIIa, b "ciucuri (la mâneca cămășii femeiești)".

FRĂNGHIȚĂ s. f. St v dim. de la *frânghie*.

FRECĂLĂU s. n. Aj III "ustensilă pentru zdrobit fasolea (boabe) fiartă".

FRECĂȚEI s. m. pl. Gh V, H VIIa, V, N VII, V, V VIII, ~ *de poamnă* H VIII "turte pentru dospit pâinea; aluățele".

FRECUI v. *flecuiesc*.

FRIG¹ s. n. în expr. *la* ~ M VII "în zone reci, în Siberia": Nu știu unde i-o dus departe *la frig*.

FRIG² vb. ind. prez. 1° 1 sg. AJ Va "prăjesc în ulei": [Hribii] îi *frig* în untură AJ Va. 2° 1 pl. Gh v "fierbem": *Frižem* perjele [pentru magiun]. 3° impf. 3 sg. AJ VIII "afuma carnea sau slăcina".

ind. prez. 2 sg. *frigi* AJ Va, 3 pl. *frig* 1° H VIIa, 1 pl. *frigem* 1° H V, T V; *frigém* 2° Gh V, impf. 3 sg. *frigeá* 3° AJ VIII; conj. prez. 3 sg. *să frigă* 1° H VIIa; refl. ind. prez. 3 sg. *se frig* 1° H VIIa.

FRINDICI v. *frânghici* 2°.

FRONTIER (2 sil.) s. n. T VIII "frontieră".

FRUMUȘEÁȚĂ s. f. C VII, N V, Nf V "frumusețe": Bărbații să-mbrăca cu cămeși albe și să-ncingea cu chimeriu și atâta-i tot portu, eara *frumușăță* aceea C VII.

FRUNT s. n. St VIII "front".

FRUNZÁR s. n., pl. *frunzäre* Gh V "creangă cu frunze".

FRUNZĂ s. f. 1° Nf IIIb "foaie de dafin". 2° pl. art. *frúnzele* AJ III "foile, blaturile de prăjitură".

FRUNZIȘOÁRE s. f. pl. Gh V, H VIIa, N V, Nf V, U V "foi de dafin".

FRUNZIȚĂ s. f. T V "foaie de dafin".

FRUNZÚCĂ s. f. C Va "foaie de dafin".

FRÚPTE s. pl. Nf VI "mâncăruri de dulce".

FSIO v. *vsio*.

FTARÓI s. Nf V "al doilea fel de mâncare din meniu".

FUGĂNUC s. n. B VIIIb "un fel de rindea cu ajutorul căreia se îndreaptă imperfecțiunile tocăriei".

FUGĂRITE adj. f. pl. în *răcături* ~ Nf v "piftie fiartă la foc iute".

FUIÓR s. n. 1° B VIIb "mănunchi de cânepă (nemelițat)": Ș-o aduceam acasă [de la pârau] ș-o-ntindem tât câte-un *fujór*. 2° var. *fiuór* s. n. B VIIa, Gh VII, M VII, V VII, pl. *fiioáre* V VII; *fiuío*r (2 sil.) s. n. To VII; *fióáre* (2 sil.) s. n. pl. H VIIc "mănunchi de cânepă melițat".

FUIORÉLE s. n. pl. B VIIb dim. de la *f u i o r* 1°: Când venea timpul verii, mergeam ș-o smulgeam [cânepa] ș-o legam *fuio*réle așa tât ș-o puneam în cicioare și ea să usca.

FUIOROĂSĂ (4 sil.) adj. f. St v [despre cânepă] "cu firul lung".

FULTĂU s. n. St v "clin (bucată adăugată) la cămașa țărănească".

FUMÉIE s. f. B VIIb, Gh V, H VIIc, d, V, II, M VII, N VIII, VI, Nf Ia, Pr III, To VII, pl. *fuméi* B VIIb, Gh VII, H VIIc, M VII, VIIb, N VII "femeie".

var. *fiméie* s. f. Gi VIIIa, b, VIIa, b, Pl VIIb, Pr VIIIa, VIIa, III, VH VII, pl. *fiméi* B VIIb.

FUNDĂMENTUL s. n. art. AJ VI, BA VIIa, N VI, T VI, To VIII "fundamentul la casă".

FUNDĂTOÁRE s. f. B VIIb "tablă cu care se astupă (înfundă) gura cuptorului".

FUNDIȘÓR s. n. Pr Vb dim. de la *fund* ("tăler de lemn pentru mămăligă").

FUNDURÉLE s. n. pl. H v "bucăți de scândură așezate în partea de sus a vasului cu saramură, ca să nu se ridice carnea deasupra lichidului": *Fundur*éle ... de scândură pune acolo [în puțină] vo trii ș-o piatricică pune ș-a ședea [carnea] cât îi vrea.

FÚNEA s. f. art. Pr VIIIb, U VIIIb "funia".

FURÁȘCĂ s. f. BA VIIIb, Pr Vb "șapcă, chipiu".

FURĂ vb. ind. prez. 3 sg. în expr. (ii) ~ *óchii* Cr VII "se uită, privește cruciș".

FURĂTÚRĂ s. f. BA VIIIb "lucru de furat".

FÚRCĂ s. f. St VIII "semn de recunoaștere în urechea oii; furculiță".

FURDICĂ s. f. N VI "închisoare".

FÚSELE s. n. pl. art. Gi v "numele unui obicei (practicat de femei) marți după nuntă": La noi era ... *fúsele* să făceau marți,

nu luni, da marți [...] seara să strângeau numa femeile [...] la soacră, la mire să strângeau și fiecare duceau podarcă miresii.

FUSTIȘOÁRĂ s. f. Tr VII dim. de la *fustă*.

GAIDÚCI (2 sil.) s. m. pl. Gi VIIIa "haiduci".

GÁLBÂN adj. AJ VIIb, To VII, f. *gálbănă* H Ia, Pl VIIa, Pr III "galben": Era *gálbîn* paile [la cânepa de toamnă], da aceea albă era înflurită albă, și când s-o cunoscut că-i coaptă, era paile *gálbîn* BA VIIa.

var. *gálbân* adj. BA VIIa, T VI, f. *gálbănă* AJ VIIa, BA VIIa, Pl VIIa, St v.

GÁLBÂN v. *gálbân*.

GARDIRÓP s. n., pl. *gardi*róape Gi v "dulap pentru haine".

var. *hardirópuri* s. n. pl. N v.

GARMÓNIE v. *armónie*.

GÁTE v. *gati*.

GATI s. pl. AJ VIIa, b, BA VIIa, St VIIb "pantaloni largi, din pânză albă, specifici portului bărbătesc; gaci".

var. *gáte* s. pl. St v., art. *gátele* St VIIb.

GAȚI vb. 1° ind. prez. 2 sg. AJ VI, St VIIb "termini". 2° var. refl. ind. prez. 3 pl. H VIIa "se pregătesc": [La nuntă] *se gă*țesc oleacă.

1° ind. impf. 1 sg. *gătám* St VIIa, pf. c. 2 sg. *ai gătát* AJ VIIa, BA VIIIb, VIIa, 1 pl. *am gătát* BA II; part. f. *gătátă* AJ VIIa, pl. *gátete* St v, refl. ind. impf. 3 sg. *se gátá* BA VIIa, St VIIa, pf. c. 3 sg. *s-a gătát* BA VIIa, St VIII.

var. 1° *gătím* vb. ind. prez. 1 pl. Nf Ia, pf. c. 1 sg. *am gătít*, 3 sg. *a gătít* Nf VI, viit. 2 pl. *îți gátí* Nf v; refl. ind. impf. 3 pl. *se gátéau* M VII, N v, Tr v, pf. c. 3 sg. *s-a gătít* Nf IIa; 2° refl. ind. prez. 3 pl. *se gátésc* H VIIa.

GÁZDĂ s. m. 1° BA VIIa, St VIIb, v, pl. *gázde* BA VIIa "om înstărit": Acela era *gázdă* mare St VIIb. 2° BA VIIIb "stăpân al unui teren": Era *gázdă* pe munte.

GAZÉT s. n. Nf v "ziar, hârtie de ziar".

var. *gazétă* s. f. AJ Va, Nf IIb.

GAZÉTĂ v. *gazét*.

GĂIGANÁ s. f. Gi v, ~ *de ouă* Cr VII "jumări de ouă; scrob".

GĂLĂDÁIE s. f. Gi VIIa "sărăcie".

GĂLÚȘCĂ s. f. 1° B VIIb, N V, pl. *gălúște* Nf v "sarmale": Atunci știi, *gălúși* făceai H VIIc. 2° var. pl. ~ *verzi* H VIIc "sarmale cu frunze proaspete".

var. **gălúșe** s. f. pl. 1° Gh V, H VIIa, c, M VII; **gălúși** s. f. pl. 1° H VIIc, M vb, N V, Tr v, V VIII 2° H VIIc; **halúște** s. f. pl. 1° AJ VIIa, BA VIIb.

GĂLÚȘE v. **gălúșcă** 1°.

GĂLUȘELE s. f. pl. Gh VII "cocoloașe mici din mălai și apă cu care fetele își ghideau viitorul".

GĂLÚȘI v. **gălúșcă** 1°, 2°.

GĂMÂNIND vb. ger. BA VIIb "vorbind, strigând": No ! [S-auzea] Ieronim tot *gămânind* p-acolo prin pădure.

GÂNCUIESC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. C VII "dau vina unul pe altul, se învinovățesc reciproc".

GĂTICIOĂSE adj. f. pl. Tr v "bine îmbrăcate; elegante".

GĂTİM v. **gați** 1°.

GĂURE s. f. pl. Nf IIb "găuri".

GĂZDĂLITUL s. n. art. PI VIIb, St VIII "tolitatea treburilor dintr-o gospodărie; gospodărirea"

GĂZDĂLUI, *a* ~ vb. inf. AJ Va "a pășuna, a îngriji [vitele]": Nu-i cine *găzdălui* cu ele [= vacile].

GĂZDOĂIE s. f. 1° PI VIIb "stăpână a unei gospodării". 2° St VIII "femeie înstărită". 3° St VIII, pl. *găzdobi* BA VIIa "gospodină": Ca și-o femeie care-i *găzdoăie* cun ști face pita [...] și se uită la pită.

GĂZDÓI s. m. AJ VIII "om înstărit; gospodar".

GĂZDUȘĂG s. n. PI VIII "avere, avere constând în animale": El dacă o ținut *găzdușăg* acolo, o fo cam greu în sat.

GĂLBĂȘI v. **colbasă**.

GĂLȚI s. f. pl. Cr VII "amigdalită".

GĂLŪȚ s. n. BA VIIa "clin la mâneca cămășii țărănești".

GÂNDÁC s. m. AJ Vb, III, BA VIIa, b, St VIIa, v, pl. *gândáci* AJ Vb, II, BA VIIa, II, St v "șarpe": Pă deal o fost om care-o avut *gîndát'e* la el acasă St VIIb.

var. **gândáte** s. m. AJ III, II VIIb, St VIIa, b, V, art. *gândáte* AJ II, St VIIa, b.

GÂNDÁTE v. **gândác**.

GÂNDÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. H VIIb, vb, VH VII "crezi, ai impresia, presupui": Ca pe chiște, *gînéști* că umbli [pe terenul cu b o l o t e] BA VIIa.

var. **gănéști** vb. ind. prez. 2 sg. BA VIIa, impf. 1 sg. *gâneám* PI VIIb, 3 pl. *gâneáu* To II, pf. c. 1 sg. *am gánít* BA VIIa, To VII, 2 sg.; *ai gánít* BA VIIIb; refl. ind. prez. 1 sg. *mă gănesc* BA VIIa; impf. 1 sg. *mă gâneám* BA VIIa.

GÂNÉȘTI v. **gândéști**.

GÂNSCĂ s. f. Pr III, pl. *gânște* AJ III, BA VIIa "gâște".

GĂRGĂLIȚI s. f. pl. Pr VI "gărgărițe".

GĂTUIE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Cr v [despre oameni] "se spânzură": *Gîtuifi* ... cruce nu li se pun ...

part. m. pl. *gâtuiți* Cr v.

GĂȚA s. f. Tr v [la fete, femei] "coadă împletită": Pasca o faci împletită iaca eu, de pildă știu cum m-o nvațat mama-n trei vițe, iaca pui ca cum *găta*, ca cum fimeja se-mpletește-n trei viți.

GĂZE s. f. pl. T VIII "albine lucrătoare": *Gizele* vin într-însu [în știubei].

GELUİM vb. ind. prez. 1 pl. I III "dăm la rindea, la g i l ă u".

part. f. pl. *gelulte* I III.

var. **gheluieste** vb. ind. prez. 2 sg. AJ VI.

GEÂNDRĂ s. f. To VII "fel de mâncare pregătit din bucăți de mămăligă înmuiate în apă (rece)".

GENUNCHELE s. n. pl. Gi VIIb, N VII "genunchii": Te așteptam în toată ziua, da,aha !, tremura *zienúnkile* NVII.

var. **gerúnți** s. m. pl. BA VIIa, St v; **gherúnche** s. m. PI VIIa.

GERÚNȚI v. **genúnchele**.

GÉGETUL v. **deșt**.

GHEALĂU [*d'alău*] s. n. St III "oală mare".

GHEĂȚĂ s. f. H VIIb "grindină".

GHÉBĂ s. f. Gi v "gheb, cocoașă".

GHELĂU v. **gilău**.

GHELUIEȘTI v. **gealuim**.

GHERLÂNTUL s. n. Tr v [la mireasă] "ghirlândă".

GHERÚNCHE v. **genúnchele**.

GHÉZĂȘ s. n. BA VIIa "tren".

GHIBÁN s. m. Gi VIIa "biban".

GHILÉȘTI v. **bilim**.

GHIONTEȘTI (3 sil.) *să* ~ vb. conj. prez. 2 sg. T VIII "să deranjezi prin mișcări bruște": Să nu d'*ontéșt* albinele.

GHIOLZLOMÍCĂ (4 sil.) s. f. pl. *ghiozloméle* Cr v "plăcintă cu brânză;

brânzoaică".

GIGHÎR s. m. 1° ~ *alb.* U v "plămân". 2° ~ *negru* U v "ficat". 3° var. **cighîr** s. n. Nf v "preparat culinar (de dimensiunea pârljoalelor) din ficat tocat înfășurat în prapur și prăjit în tigaie".

GILĂUL s. n. art. BA VIIIc "rindeaua".

var. **ghelău** s. n. AJ VI.

GIOACĂ vb. ind. prez. 3 sg. B VIIb, BA VIIIb "joacă, dansează".

ind. prez. 3 pl. *gioc* Pr III, impf. 3 sg. *giucă* C VI.

GIOC v. *joáce*.

GIORĂPI s. m. pl. Gi v "ciorapi".

GIOS adv. B VIIb, BA VIIIa, Nf VI, Pr VIIIa, VIIa, VI, Tr v "jos".

GIREADĂ s. f. pl. *girézi* Nf VI "șiră (de paie)".

GIUBEĂ s. f. BA VIIIa, Nf VI pl. *giubéle* Gi VIIa "haină scurtă fără mâneci; vestă".

GIUDECĂT adj. Pr VIIb "judecat".

GIUMĂNĂRI s. f. pl. Pl VIII "oi care fată miei gemeni": Am avut o sută douăzeci de *gumînări* câte cu doi [miei].

GIUMĂ v. *jumătate* 2°.

GIUNCĂ s. f. Pr VIIa "juncă".

GLAS s. n. 1° BA VIIb "melodie". 2° *cu* ~ loc. adv. St VIIb [despre modul de a vorbi] "tare, cu glas puternic".

GLAZÚNE s. f. AJ III "ouă ochiuri".

GLĂSOĂȘĂ adj. f. St VIIa "cu glas puternic".

GLIGĂNUL s. m. art. Pl VIIa "porcul mistreț".

GLOGOZEĂLĂ s. f. M VII "amestec de tărâțe cu apă cu care se ung firele de urzeală": Ungem natra cu ... așa niște tărâță, făcea *glogozălă*, da și ungem natra.

GOGÊȘTE vb. ind. 1° prez. 3 sg. V VIII [despre planta de porumb] "stagnează în timpul creșterii". 2° impf. 3 sg. *gogea* V VIII [despre un animal] "zăcea".

GOLĂNÓI s. m. Gi VIIIb augm. de la *golan*.

GOLODÓUCĂ s. f. H VIIc "foamete".

var. **holodóucă** s. f. H VIIa, c.

GÓLOS s. H Ia "glas": Și lupul a strigat c-un *gólos* greu, c-un glas greu".

GOMBÓȚI s. m. pl. BA v "găluște (cu prune sau alte umpluturi)".

GOSPODEȘTE vb. ind. prez. 3 pl. M VII "invocă divinitatea; se roagă".

GOSUDÁRSTVO s. Nf vi "stat".

var. **hosudárstvă** s. f. Gh VIII, H VIIb.

GÓZURI s. n. pl. Nf vi "impurități în boabele de cereale".

GRÁFICA s. f. art. H VIIa "ortografia": Am terminat școala în *gráfica* latină.

GRAFÍN s. n. H VIIa "carafă": Iau un *grafin* de vin și un pahar.

GRAJDÁNSCHII, ~ *miliționér* Nf vi "milițieni care se ocupă de evidența populației".

GRÁJDIUL s. n. art. Nf vi "grajdul": Caii aveau *grájdju* lor acolo, da *grájdju* cela aporoape de casă era.

GRÁLE s. f. Pr VIIb, pl. *grále* C VIII, *grăli* Pr vi "furcă pentru fân".

GRÁMOTNICI adj. pl. Pr VIII "știutori de carte".

GRANÎȚĂ s. f. To Ib, U VIIa "frontieră".

var. **hranița** s. f. art. C VIII, V VIII.

GRAS s. n. T v "parte grasă din carne; grăsimă".

GRÁDINĂ s. f. BA II "grădină".

GRÁITOÁRE adj. f. St VIIa "vorbăreață".

GRĂMĂDEȘTE vb. 1° tranz. ind. prez. 3 sg. Gh VII "adună, strânge": *Grămădeam* acolo cât smântână trei litre, o cât puteam H VIIa. 2° refl. ind. prez. 1 pl. Gh v [despre oameni] "ne adunăm în grup, ne grupăm". 3° refl. ind. impf. 3 pl. H vb [despre oameni] "se îngrămădeau, se înghesuiau". 4° refl. ind. prez. 3 pl. în ~ *la vórbă* H Ia "stau de vorbă; pălăvrăgesc". 5° refl. ind. prez. 3 sg. N vi [despre calculi] "se depun": La oameni pietre se *grămădesc* pe pocichi.

ind. impf. 1 sg. *grămădeam* 1° H VIIa, 3 sg. *grămădea* 1° Gh VII, pf. c. 1 sg. *am grămădit* 1° M VIa, 3 sg. *a grămădit* 1° Gh v, 2° M VII, 1 pl. *am grămădit* 1° Gh VII; conj. prez. 1 sg. *să grămădesc* 2° Gh VII; refl. ind. prez. 1 pl. *ne grămădim* 2° Gh v, 3 pl. *se grămădesc* 2° Gh VII, H VIIa, VIIb, d, U VIIa, 4° H Ia, 5° N VI, impf. 1 pl. *ne grămădeam* 2° M VIIb, v, N VIII, To VII, 3 pl. *se grămădea* 2° M VII, N VIII, *se grămădeau* 3° H vb, 4° H Ia, pf. c. *s-a grămădit* 2° Gh v, 1 pl. *ne-am grămădit* 2° N VI, To VII 3 pl. *s-au grămădit* 2° N VI.

GRĂMĂGIOĂRĂ s. f. Pr VIIIb, pl. *grămăgioăre* Pr vi dim. de la *grămadă*.

GRĂGĂIE vb. ind. pf. c. 3 sg. To VII [despre radio] "hârâie".

GRĂIELE s. n. pl. art. Gh VII "lanurile de grâu".

GREBENÔȘI adj. m. pl. U VIIa [despre copiii diformi] "cocoșați, gheboși": De samcă rămân *grebenôși* copiii, numai babele descântă".

GREOTĂTE v. *greutăte* 3°.

GREȘĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. H VIIc [despre fetele care fug cu bărbatul fără nuntă] "greșeau, păcătuiau": *Să greșe* era fete *greșite*.

ind. m. m. c. pf. 3 sg. *se greșise*, viit. 3 sg. *s-a greșit* M VII; part. f. pl. *greșite* H VIIc.

GREȚÔS adv. AJ VI "greu, dificil, anevoios": [În peștera lui Pinte] no așa copil, așa c-aistea [nouă, zece ani] se poate băga și se poate năpusti acolo ... păi cine, cine ști ce-i acolo ? *Grețôs* !

GREU adj. H Ia "îngrozitor, fioros": Și lupul a strigat c-un golos *greu*, c-un glas *greu*.

GREUTĂTE s. f. 1° Pl VIIb "necaz, supărare". 2° în expr. *eră* ~ U VIIa "era greu, era anevoie (de trăit)". 3° var. *greotăte* s. f. Gi VIIIb, VIIa "viață grea".

GRIJESC vb. ind. prez. 1 sg. T V "curăț, mă ocup de ...": *Grijăsc* mașele ... le rad frumos și le spăl.

ind. prez. 3 sg. *grijeste* I V, pf. c. 1 pl. *am grijit* I VII, 3 pl *au grijit* BA VIa; sup. *de grijit* T V.

GRÎPCĂ s. f. U VIIa, V "lopățică pentru curățat covata în care s-a făcut pâinea".

GRISĂ s. f. Pr VIIa, III "gris".

GROPICĂ s. f. Gh VII dim. de la *groapă*.

GROS adj. 1° Nf VII, VI, To VII "mare": Doi viței *groși* To Ib. Piatră *grăasă* To VIII. 2° *borș* ~ To VII "fel de mâncare cu multe legume și c r u p e, fără prea mult lichid". 3° f. Cr VII [despre o femeie] "însărcinată, gravidă".

pl. *groși* 1° H Vb, To VII, Ib, f. *groasă* 1° To VIII, VII; 3° Cr VII.

GROȘTIÓR (2 sil.) s. AJ Va, b, III, Pl VIIb, St V, III "smântână".

GROZĂV 1° adv. B VIIb "foarte": *Grozăv* mult am răbdat. 2° adj. AJ VIIb, Pr VIIa "îngrozitor": M-am temut de ei că tare-o fost *grozăv* moșu-acela, atâta o fo de rău, n-o fost hâd așa, da ... da rău AJ VIIb.

GRUMĂZ s. n. AJ VIIa, Pl VIIa "gât": Mamă! Nu mă las de *grumăzu* dumatăle Pl VIIa.

GRUȘCIC s. m. Gi VIIIb "hamal": Lucram hamal, la noi să spune *grușcic*.

GRUZIÑOĂSĂ adj. f. H VIIc [despre cânepă] "cu firul inegal, neuniform, cu asperități".

GUBĂVE adj. f. pl. Gi V [despre păsări] "plăpânde, firave".

GUBĂ s. f. AJ VIIa "sarică".

GULEĂȘ s. n. Nf V "gulaș".

GULER s. n. 1° St V [la cămașa țărănească] "bentiță la mâneci și la gât". 2° art. ~ *-ul băierului* To VII "model în țesătură".

GULESC vb. ind. prez. 3 pl. N V "petrec".

GUBERNIA (3 sil.) s. f. art. H VIIIb "regiunea, districtul": Cherson, că-nainte era chersonscaia *gubernia*.

GUMĂ s. f. AJ VIIb, VI, Vb, Pl VIIa "cauciuc": Cizme de *gumă* VIIb.

GURĂR s. n. Nf VII, V "bucată de tablă cu care se înfundă coșul cuptorului (pentru a opri căldura să iasă când se coace pâinea)".

GURUȚĂ s. f. St V dim. de la *gură*.

GUSTĂT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. BA VIIb "a avut parte, a simțit": N-o *gustat* nici un rău.

GÚSTURI s. n. pl. I V "mirodenii (pentru carne)".

GUZÁNII s. m. art. I VII "șobolanii".

GUVIȚESC vb. ind. prez. 3 pl. To VII [despre porci] "guiță".

HA interj. Gi V, N VIII, Tr VII, V VIII, VH VII "poftim".

HĂBĂ, *o* ~ Gh VII, H VIIa, To VII, ~ ~ *de vreme* H VIIa, b, Tr VII "un timp oarecare".

HADABÚRCI s. f. pl. AJ III, BA VIIIb, VIa, V, St VIII, VIIb, III "cartofi."

var. *hadabúrgi* s. f. pl. AJ III, Pl VIIb, III; *mandrabúrcă* s. f. B VIIIa.

HADABÚRGI v. *hadabúrci*.

HÁDE To VII, *hadém* H Ia, Nf V, *hadéji* VH VII interj. cu val. verbală "haide, haidem, haideți !"

HÁICELE (3 sil.) s. f. pl. art. V VIII [la căruță] "piulițele".

HALDÁN s. m., pl. *haldáni* Nf VII "cânepă de toamnă care produce sămânță". var. *hăldán* s. m. Tr VII.

HALIVÁ (2 sil.) s. f. Nf Ib "halva".

HALÓȘI s. m. pl. Gi VIIIa "galoși".
HALÚBE s. f. pl. St VIIa, V "haine, îmbrăcăminte".

HALÚȘTE v. **gălúșcă** 1°.

HARABÁ v. **arábáua**.

HARBÁTĂ s. B VIIb "ceai, băutură din plante": Ș-o cinstește cu *arbát* să nu steie supărată [nora].

var. **arbát** s. n. B VIIb.

HÁRBĂ v. **arábáua**.

HARBUZ s. m. 1° B VIIb, N VII "pepene verde". 2° pl. AJ Va "dovleci".
pl. *harbúji* 1° AJ Va, BA VIIb, 2°

AJ Va.

HARDIRÓPURI v. **gardiróp**.

HARMÁN v. **armán** 3°.

HARMÓNICUL s. n. art. I v "armonica".

HARMÓȘCĂ s. f. M vb, T VI "muzicuță".

HARȚĂGURI s. n. pl. M VII "glume, vorbe hazlii": Starostele zicea «voi poate aveți ...» nu zicea că fată, da așa ca când cu *harțăguri*.

HÁȘCHIE s. f. BA VIIb, pl. *háșchii* BA VIIb, St VIII "așchie".

HÁTURILE s. n. pl. art. B VIIIa "câmpurile (nelucrate)".

HAZ s. H VIIc, d, la "gaz lampant": Lampă cu *haz* VIIa.

HAZEÁICĂ v. **hozeáica**.

HAZEÁIN (2 sil.) s. m. H VIIIa, VIIc, d, Nf VI, St VIII, pl. *hazeáini* C VI, To VIII "gospodar, stăpân al unei gospodării": Doi *hazeáini* o vacă țineau C VI.

var. *hazián* (2 sil.) s. m. To VII;
hazeáinin s. m. Nf VI; **hozeíni** s. m. pl. Pl VIII.

HAZEAINÍN v. **hazeáin**.

HAZEÁISTVO (3 sil.) s. Nf VI "gospodărie".

HAZIÁN v. **hazeáin**.

HÁZNÁ s. f. Pl VIIa "folos".

HĀBĀGÍT, *au* ~ vb. tranz ind. pf. c. 3 pl. Nf IIb "au bătut (rău)": Oamenii l-o *hābāgít* pe câne.

HĀCUÍM vb. ind. prez. 1 pl. N V "tăiem în bucăți (carnea, varza etc)".

ind. pf. c. 2 pl. *ați hācuít* Nf v.

HĀI interj. BA VIIb "termen de adresare (pe lângă un substantiv, în postpoziție)".

HĀIESC vb. ind. prez. 1 sg. Tr VIII

"colind în ajunul Crăciunului strigând «hăi ! hăi !»".

ind. prez. 2 sg. *hăiēști* Pr VIIIa, Tr VIII, 3 pl. *hăiēsc* Pr VIIIa, impf. 3 pl. *hăiá* Gh VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se hăiēște* Gh VII.

HĀINIȚĂ s. f. Pr Vb dim. de la *haină*.

HĀIT vb. refl. 1° *s-a* ~ ind. pf. c. 3 pl. BA VIIb [despre cai] "s-au dat înapoi trăgând într-o parte". 2° var. *se hāuie* ind. prez. 3 sg. V VIII [despre calul potcovit incorect] "se vatămă la picioare": Dacă-i pune potcoava pe-o parte [calului], el *să hāuie* și el începe a bate la picioare.

HĀITUL s. art. H VIIIa *de-a* ~ loc. subst. Tr VIII "(de-a) uratul (cu plugușorul) de Anul Nou".

HĀIZĂȘ s. n., pl. art. *hāizășurile* BA VIa "acoperiș".

HĀLĀBUDĂ s. f. H VIIa "cort la nuntă": Vornicu mirelui are un băț și-l zvârle piște *hālābudă* când vine.

HĀLDÁN v. **haldán**.

HĀMĀIÁ vb. ind. impf. 3 sg. Gh v [despre câine] "lătra".

HĀRBĀNIȚĂ s. f. St VIII "găletușă".

HĀRMĀSÁR s. m. Nf II "armăsar".

HĀRNÍT, *au* ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. BA VIIb [despre vite] "s-au dat într-o parte, n-au mai vrut să tragă".

HĀȘCHIUÍT (3 sil.) *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. BA VIIb "s-a făcut h a ș c h i í".

HĀT adv. 1° AJ VIII, VIIa, VI, V, III, II, I, BA VIIb, VIIa, b, VIa, N V, Pr VI, St VIIb, V VIII [temporal] "mult, îndelung": Fierbem carnea *hāt* cât trebuie N V; 2° AJ VIII, VIIb VI, III, BA VIIb, VIa, St V [spațial] "departe": Au mers de-acasă *hāt* AJ VIII. 3° AJ III, N VIII, St V "de tot, irevocabil": L-o țipat *hāt* pe el AJ III. Pita o luat-o [rușii] *hāt* N VIII. 4° AJ VI "niciodată": Orice bagi, gumă, orice să ardă, acolo nu să stinge *hāt*.

HĀȚUIÁ vb. ind. impf. 3 sg. U VIIb "comanda, dirija, hărțuia": Aicea am jvit-o bine, nu mă *hāțuia* nimeni.

HĀZMĀNÍT adj. Cr VII [despre berbec] "castrat".

HĀD adj. AJ VIIb, St V, Pl VIIb, f. *hādă* St VIIb "urât, dizgrațios".

HĀJ s. B VI "cociorvă".

HĀJCIÓR s. B VI dim. de la *h ā j*.

HĀLCI s. f. pl. H v "hălci".

HĀRÁ s. f. St VIII "boală de piele la oi, din cauza căreia cade lâna".

HĂRBURI s. n. pl. 1° AJ VIII "geamuri": *Hirbur*, la lume-a pune, ferești ... 2° T VII "jigle".

HĂRLÉȚ s. n. T VI "cazma".

HĂROĂSĂ adj. f. St VIII [despre o oaie] "bolnavă de hâră".

HĂRTIE s. f. H VIIc "scrisoare": Și mama s-o bolnăvit, era de moarte și mi-o scris *hîrtije*.

HĂTRÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. U VIIa "ne-am deșteptat, ne-am civilizat": Hei ! pe urmă *ne-am* mai *hîtrît* noi oleacă încoace.

HĂTRU adj. H VIIId, U VIIb "șiret, viclean": Amu-i rău nărodu, amu-i *hîtru*, borș și mănince, da și nu lucreze H VIIId.

var. *héteră* adj. f. Pl VIIb.

HĂUIE v. *hăit* 2°.

HEGHEDUȘ s. m. BA VIIId, VIIa, St VIII, VIIa, V, pl. *hegheduși* AJ VIII "lăutar".

var. *hidêșul* s. m. art.; *heidêș* (2 sil.) s. m. AJ VIIb.

HEIDÊȘ v. *hegheduș*.

HÉLGE s. f. Pr VIIId "nevăstuică".

HEMÉI s. n. Nf VII "hamei".

var. *hmei* s. n.; *ieméi* s. n. U VIIb.

HÉTERĂ v. *hătru*.

HIBĂ s. f. BA VIIId, Pl VIIb "defect, cusur".

HIDÊȘUL v. *hegheduș*.

HÍLDĂ s. f. B VIIId "patron la tun": *Hilda* ceaia sărea jos, era arămită.

HIMICĂTE s. f. pl. C VII "chimicale".

HÍREȘ 1° adv. Pl VIIb, To II "cum trebuie, firesc, normal": Facem focu ș-o punem *hîreș* în țepșe Pl VIIb. Baba laga a luat-o [fata] la dânsa *hîreș* To II. 2° adj. Pl VIIb "plăcut la înfățișare; frumos": Dumneavoastră spuneți că-i frumos băiețelu aiesta, da noi spunem că-i *hîreș*.

HÍZLĂ s. f. St VIII "preducea (pentru găurit urechile animalelor)".

HLÁVNĀI adj. N VI "principal".

HLEB s. Gh V "pâine".

HLEI s. m. Nf VIII, Pr VI "pământ cu argilă multă, lutos".

HLEIOÁSE adj. f. pl. Pr VI [despre terenuri] "cu h l e i mult; argiloase; lutoase".

var. *hleós* adj. Nf VIII.

HLEÓS v. *hleioáse*.

HLÓRCĂ s. f. Gh VII "clor".

HMEI v. *heméi*.

HOÁRDA s. f. art. în ~ *nășilor*, ~ *mîrelui*, ~ *miresei* Cr VII [la nuntă] "grupul

invitaților din partea nașilor, mirelui, miresei": *Oárda mîrelui*, societate, da la noi în sat *qárda mîrelui* [...] *hqárda nășilor* și *qárda mîresii* ... nu, și la nuntă nu-i tăt formă de organizare ? ... și de-aea-i numită *qárdă*. Când să-ntâlneau la nunt-așa de-acuma "măi, da tu din ce *qárdă* ești, a mireșii ori a mirelui ?"

var. *oárda* s. f. art. Cr VII.

HÓBOT s. n. T V "basma".

HOD¹ s. n. Gh VII, M VII, Vlb "an".

HOD² 1° *se dúce-n* ~ To VIII [despre o plantă] "își ia mersul, se dezvoltă". 2° *eră în* ~ C VII "avea căutare, era la modă": Tot cânepa *eră în hod* mai tare.

HODEĂ vb. ind. impf. 3 sg. M VIa "mergea, se ducea, intra": Acolo *hodeă* lemnul, șifer, țementu și deviatșot ruble eu am plătit pe scânduri.

HÓDIC s. N V "anișor": [Nepoata] împlinește un *hódic*.

HODICNÊȘTE v. *hodineám* 1°.

HODINEÁM vb. 1° ind. impf. 1 sg. To VIII "mă odihneam". 2° var. refl. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ ~ *mórtul* Cr V [despre cortegiul funerar] "face popas în drum spre biserică".

1° refl. ind. pf. c. 1 pl. *ne-am hodinît* N VIII.

var. 1° *hodicnêște* vb. ind. prez. 3 sg. B VIIId; 2° *se odinêște* vb. refl. ind. prez. 3 sg. Cr V.

HOGEÁC s. Cr VIII, VII, Tr Ib "coș pentru fum".

HÓLBURĂ s. f. Tr V "vârtej de apă".

HOLÉRCĂ s. f. Gh V, N VIII, To VIII "rachiu".

HÓLOD s. n. Gh VII, V, H VIIa, M VII, N VIII, VII, VI, To VII, V VIII, pl. *hóloduri* To VII "foamete": Soroc sedimoi o fost mare *hólod*, mare Gn V; *iscústvenâi* ~ N VIII "foamete artificială, provocată".

var. *holodóul* s. n. art. N VII.

HOLODÉLNIC s. AJ Vb, N VI, "frigider".

var. *holodinic* s. I III, U VIIb.

HOLODÉȚ s. Gh V, M Va "piftie".

HOLODÍNIC v. *holodélnic*.

HOLODÓUCĂ v. *golodóucă*.

HOLODÓUL v. *hólod*.

HOLOPÍNCĂ s. f. AJ III, pl. *holopínci* AJ Vb, St III "mănătărcă".

HOLOVÁN s. m. AJ VIII "primar".

HOP, ~ *de ouă* loc. subst. AJ III "omletă".

HOPÁC s. n. Pl VIIa, St v "opaiț".

HOR s. n. H VIIIa, Tr VII, U VIIa "cor (bisericesc)": Este care cântă-n *hor* la biserică U VIIa.

HÓRBĂ v. *voárbă*.

HÓRBOTĂ s. f. B VIIb, Tr v "dantelă".

HORBOȚICĂ s. f. Tr v dim. de la *horbotă*.

HORCÍT adj. N v [despre ficatul de porc] "amărât din cauza lichidului din fiere".

HÓRCOIE vb. ind. prez. 3 sg. U VIIb "horcăie".

HÓRE¹ s. f. Gh VII, pl. *hori* To VII "necaz, durere": Careși a lui *hóre* o știe Gh VII. Sănătate fără de *horî* To VII.

HÓRE² s. f. BA VIa "munte": Și *hórje* este Comarovo la ruși, tare mândră *hórje*.

HÓREA s. f. art. AJ VIIa, b, pl. *hóre* AJ VIIa, Pl VIIb, St V, II, *hori* Pl VIIb "cântecul, povestea".

HOREÁ vb. ind. impf. 3 sg. AJ VIIb "cânta".

HÓRICĂ s. f. VH VII "scorțioasă".

HORÍLCĂ v. *holércă*.

HORN s. n. H Vb [la casa țărănească] "parte a coșului din interior, până la pod, prevăzută cu o poliță (în opoz. cu partea ieșită în exterior, pe acoperiș, denumită *hornar*)".

HORNÁR s. n. M VII [la casa țărănească] "parte a coșului ieșită în exterior pe acoperiș": [Zburătorul] vine pe *hornáři* și hodorogeste.

HORNÓI s. n. 1° AJ VIII, Va, BA VIa "coș la casă". 2° AJ VI, II "gaură, ascunzătoare".

var. 1° *hurnói* s. n. AJ VIII, I.

HÓROD s. n. Gh VII, H VIII, M VII, V VIII, pl. *hóroduri* N VIII "oraș".

HORTÍȘ adv. I IIIa [despre un lemn pus vertical] "strâmb, pieziș": Vedem dacă-i drept, să nu fie *hortíș*, le măsurăm bine.

HOSPODÁRĀ s. f. Gi VIIa "soție de gospodar, stăpână a unei gospodării": Eram *ospádárĀ*, umblam cu perna pă uliță, din casă-n casă, pă la surori, eram și eu hazeaică.

var. *ospádárĀ* s. f. Gi VIIa.

HOSTEÁ [*hoské*] vb. ind. impf. 3 sg. Gh VII "ospăta, trata": Da ele torceau toate fumeile celea, da ea [gazda] le *hoské*.

HOSTÍNJE s. f. pl. M VII, VIb "daruri constând în dulciuri": Ai ieșit cu perenicu tot

și cu *hostínji*, și cu bani, și cu pânea, și pă pâne sare ... și s-o dus nunta VII.

HOSUDÁRSTVĀ v. *gosudárstvo*.

HOȘCEAIT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. N VI "a ospătat, a tratat".

HOȘTINĂ s. f. sg. tantum T VIII "rămășiță din faguri, după ce s-a scos miera".

HOTÁR s. n. BA VIIIb, pl. art. *hotárele* BA VIIa "teritoriu în proprietatea unui sat, situat în afara părții locuite".

HOTĂREȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Tr VII "se învecinează".

HOZEÁICA s. f. art. H VIIc, M VII, U VIIIb, VIIb "stăpâna unei gospodării, soția h a z e a i n u l u i".

var. *hazeáică* s. f. Gi VIIa.

HOZÉINI v. *hazeáini*.

HRAM s. n., pl. *hráme* Gh V, N VII, VI "gram".

HRÁMATNĀI adj. M VIa "știutor de carte; școlarizat".

HRANIȚĂ v. *graniță*.

HRĀNĚC vb. ind. prez. 3 pl. în expr. ~ *mireása* N VII "practică un obicei în cadrul nunții".

HREÁCICĂ (2 sil.) s. f. C Vb "zgârci, cartilagi".

HRĚNZELE v. *hrénzulă*.

HRĚNZULÁ s. f. AJ III "preparat culinar, în formă de chiftea, din cartofi rași". var. *hrénzele* s. f. pl. St III.

HREBÍNCĀ s. f. 1° AJ VIIa, BA VIIa, St VIIb, V "darac". 2° N VI "vârf, creastă de deal".

HRÉCICĂ (2 sil.) s. f. M Va "hrișcă".

HRIBÁRI s. m. pl. B VIIIa "oameni care culeg h r i b i".

HRIBĀ s. f. AJ Va, III, pl. *hribi* AJ Va, b, II "hrib".

HRIBIȘÓRI s. m. pl. Pr VIII dim. de la *hrib*.

HRINCĀ s. f. Gh V, H VIIa, T VI, pl. *hrinci* T V "felie": Ne da cu porția, ne da, tăia așa o *hríncă* de pită Gh V. Și-l punem și-l cocem bine [s a l t i s o n u l] și-l tăiem cu *hrínca* H VIIa.

HRINCULÍȚI s. f. pl. To VIII dim. de la *hrincă*.

HRINCÚȚĂ s. f. Nf v, pl. *hrincúȚi* T V dim. de la *hrincă*.

HRIPÁC s. n. T VI "plantă sălbatică cu flori galbene, asemănătoare cu ridichea; rapiță sălbatică".

HROM s. Gi VIIa "box": Ciobote de *hrom*, făcute la moș Ciobotaru, cinci sute de lei ... și le purtau până-mbătrâneau.

HRŪBA s. f. art. Gh VII "coșul (casei)": Rușii o luat toporu ș-o prăvălit *hrŭba*.

var. **rŭbă** s. f., pl. *rŭbe* Gi-VIIa.

HRŪȘCĂ v. **crŭșcă**.

HUC adv. în expr. *tot* ~ AJ VI, *toți* ~ St VIIb, V, *toate* ~ AJ Va, St VIIb "absolut tot, toți, toate": [Măruntaiele porcului] *tăte huc* le alege AJ Va.

HUCI s. B III "tufiș".

HULBÓVII adj. To VII "albastru".

HŪLEA interj. T V "scoală, mișcă".

HŪLPĂ v. **hŭlpe** 1°.

HŪLPE s. f. 1° C II, Gh VII, V, H Ia, N VIII, To II "vulpe". 2° pl. T VI [la casă] "lemne subțiri cu ajutorul cărora se consolidează scaunele și căpriorii".

pl. *hulpi* 1° C II, Gh VII, V, H Ia, N VIII, 2° T VI.

var. 1° **hŭlpă** s. f. AJ II.

HULTUIĂ v. **oltuiă**.

HULŪB s. m. 1° T VI "porumbel".

2° gen. în *gŭșa* ~ *ului* loc. adj. To VII "de culoare gri cu diferite nuanțe".

HULUBĂȘ s. m. Nf VII, pl. *hulubăși* Pr V "colăcel".

HULUBÎȚI s. f. pl. Pr VIIa, T III "hulubițe («ciuperci»)".

HUNSŪTĂ adj. f. PI VIIb "șmecheră": [Nora era] *hunsŭtă*, mai heteră o pus mâna pe el.

HUPCĂIĂ vb. ind. impf. 3 pl. B VIIb [la nuntă] "jucau, cu strigături, zestrea miresei".

HURLUIĂLĂ s. f. N V "urluială".

HURNÓI v. **hornói**.

HŪRTA, s. f. în expr. *cu* ~ U VIIb "cu totul, cu grămadă": A dat opt sute de ruble să i-o deie văruiță gata [casa] *cu hŭrta* sau nu știu cum socotea.

HŪȘELE v. **hŭște** 2°.

HŪȘILE v. **hŭște** 2°.

HŪȘTE s. f. pl. tantum 1° în ~ *spuzite* v. *spuzite*. 2° var. **hŭșele**, **hŭșile**, **ŭșile** s. f. pl. art. To VIII "boștina, tescovina". 3° var. **ușci** s. f. pl. Gi IIIa "drojdie de borș".

IBLŪCICĂ (3 sil.) s. f. M Vb "numele unui dans": Și polcă și valiț și carapeț și *iablŭcică* și horă cântam.

IÁGA interj. Pr Vb, To VIII "iaca": Parcă *ínga* noi am tot la 10 Mai am apucat a strânge oile Pr VIIIa. Dormeam așa *nínca* jos AJ VIIb.

var. **ínga** interj. Pr VIIIa, b, VIIa; **nínca** interj. AJ VIIb, Va.

IÁGĂR s. m. 1° BA VIIb "vânător". 2° AJ VIII "pădurar": Da *jăgăru* o toit pă noi să nu răcnim, că noi, coconii, am început a răcni.

IAMĂȘ s. n. Gi VIIa "pășune, izlaz".

var. **iemăș** s. n. Gi VIIa.

IAN interj. H VIIb, Tr V "ia".

IANĂIE s. f. Cr V, I, Gi V "iahnie".

IÁRTĂ vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ *mirăsa* Cr VII [despre părinții tinerilor căsătoriți] 1° "binecuvântează perechea după nuntă": La o sărbătoare care vine de-acuma după nuntă ... părinții miresei cheamă și *iártă mirăsa* tot așa cu colac ... le face la băieți cu farfurioară, cu pârele [=păhărele], cu asta și cu pâine acolo, cum îi obicei și pune ... pune părinții, părinții ține colacu-n brațe și mirele și mireasa pun două dește pă pâine și părinții-i întreabă: "ce-i asta?" și li spun "pâine și sare și fata dumitale!", "s-aveți parte de pâine și de sare toată viața-n viața voastră!" și copii sărută pâinea și primesc pâinea lor, asta-i daru lor ș-asta să numește iertăciune. 2° "oferă daruri mirilor sâmbătă, înainte de nuntă, sau duminică, în timpul nunții": O *iertău pe mirăasă* părinții ei, neamurile ... fiecare-i dădea ruble ... bani-acolo-n mână.

2° ind. impf. 3 pl. *iertău* Cr VII.

IÁSCIC v. **iășcic**.

IASCICÉL v. **iășcicél**.

IÁȘCIC s. n. H VIIc, T VII, Tr VIII, U VIIa "ladă din lemn de diferite forme (alungită, pătrată) întrebuințată în gospodărie".

var. **iășcic** s. n. C VI, Tr VIII; **iేశcic** s. n. M VII, Vlb, Va.

IÁȘCICÉL s. n. Cr VII dim. de la *i a ș c i c*.

var. **iascicél** s. n. H VIIc dim. de la *i a ș c i c*.

IÁSLĂ s. f. Cr V "creșă".

IBÉSC v. **iubేశc** 2°.

ÍCEA v. **áice** 1°.

ICRĂ s. f., art. *icráua* Tr V "icre": *Icră* neagră este, da pui așa pe baton, ș-apoi pui *icráua*.

ICTÉNE s. f. B VIIb [la parastas] "rugăciune, ictenie".

IEDŪȚI s. m. pl. AJ I dim. de la *ied*.

IEGÚȚĂ s. f. Pl VIIb dim. de la *uagă*.

var. **İOGÚȚĂ** s. f. Pl VIIb.

IEI vb. ind. 1° prez. 2 sg. în expr. ~ *din pene* AJ Va "jumulești (o pasăre)". 2° pf. c. 3 sg. *a luat* în expr. ~ ~ *pe dansa* I VII "și-a asumat răspunderea (pentru ceva); s-a angajat".

IELĂU s. n. V VIII "nicovală".

IELINCA s. f. art. C Va "brădișorul, brăduțul (de Anul Nou)".

IEMĂȘ v. *iamăș*.

IEMEI v. *hemei*.

IERBĂREȚ s. n. Cr VII, Gi VIIa "taxă percepută nuntașilor din partea mirelui când se aduce mireasa din alt sat".

IERNÁT s. n. T VIII "îngrijire a albinelor în sezonul rece".

IERNÁTIC s. n. Pr VIIIb "furaj de iarnă pentru animale": Am făcut căpiți [ânul], ieu căruța [...] și-aduc acasă și pun în stog și pregătesc *iernátic* pentru vite.

IERNÉZE, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 2 sg. *să îngrijască* albinele pe timpul iernii".

IERTĂCIUNE s. f. 1° Pr III, T V, în expr. *ia* ~ H VIIa [despre mireasă] "cere iertare părinților și rudelor apropiate". 2° Cr VII "moment în prețuia nunții, în timpul nunții sau după nuntă, când tinerii cer iertare părinților și primesc, în schimb, caruri pentru viitoarea lor casă".

IERTĂRI s. f. pl. BA VIa în expr. *au* ~ BA VIIa [despre miri] "cer iertare părinților și rudelor apropiate".

IEȘCIC v. *iașcic*.

IEȘCICEL s. n. H VIIc dim. de la *ieșcic*.

IEȘIT vb. ind. 1° *a* ~ pf. c. 3 sg. în expr. ~ ~ *în casa lor* U VIIa [despre o tânără] "s-a căsătorit și s-a mutat în casă proprie": Stolul [= masa] se dă [de pomană] la una care *a ieșit* în casa lor. 2° refl. viit. 1 sg. (*mi*)-*oi ieși* în expr. ~ *din minte* H V "voi înnebuni": Trubca nu mi s-o primit [la nașina de tocat] defel, nu mergea [...] da gândeam că eu *mi-oi ieși din minte*. 3° var. vb. inf. Gh V "a ieși".

3° var. **İNȘI** vb. inf. Gh V; ind. prez. 1 pl. *inșim* Tr V, impf. 1 sg. *inșeam* N VII, 2 sg. *inșeai* H VIIb, 3 sg. *inșeă* Gh V, H VIIb, Nf VI, To VII, pf. c. 3 sg. *a inșit* Gh II, H VIIb, c. IIa, Ia, N VII, 1 pl. *am inșit* Nf VI; part. *inșit* Nf VI; **İȘEĂM** vb. ind. impf. 1 sg. Gi VIIb, VIIa,

3 sg. *îșeă* Cr VII, V, pf. c. 1 sg. *am îșit* Gh VII; 3 sg. *a îșit* To II.

İEZUL s. m. art. B Ib "iedul".

IEZUȘÖR s. n. Gh VII dim. de la *iaz*.

IEZÜȚ s. m. Nf VII dim. de la *iaz*.

IGRIUȘCI (2 sil.) s. f. pl. C VI "jucării (pentru pomul de Crăciun)".

ILI conj. H V, M Va, To VII "sau": Pe cutiori coci plăcintă *ili* blinele H V.

IMININET s. n. Nf V "(zi) onomastică".

INCUBĂTOR s. n. Gi V, Nf VII "incubator".

İNÉȚIE s. f. St VIII, pl. *inėȚii* în expr. *să deie* ~ Pl VIIb "să facă injecții".

İNGA¹ v. *lingă*.

İNGA² v. *iăga*.

İNIMĂ s. f. 1° H V "burtă, stomac": Nu mi să poate la *inimă* și n-o văd mămăliga. 2° în expr. (II) *lăsă din* ~ Cr VII, (II) *lăsa de* ~ Cr VII, V "(II) lăsa inima, avea milă; se îndura". 3° var. **İNLİMA** s. f. art. AJ Va, b, III, Pl VIIb; **İNEMA** s. f. art. AJ Va "cordul".

INSTRUMENTURI s. n. pl. T VIII "instrumente".

var. **struménturi** s. n. pl. Nf V;

troscomént s. n. pl. Pl VIII.

INSTUJIT v. *niștoji*.

İNȘI v. *ieși* 3°.

INTERESUIEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Gh VII "interesează".

ind. pf. c. 3 sg. *a interesuit* To VIII, VII; refl. ind. prez. 3 pl. *se interesuiesc* H VIIb.

var. **a interesint** vb. ind. pf. c. 3 sg.

M VII; **să întirisească** vb. conj. 3 sg. H VIIb.

INTERISİNT v. *interesuieste*.

INTIRISEĂSCĂ v. *interesuieste*.

INVITEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. Cr VII "invită".

İOGÚȚĂ v. *iegúță*.

İOI interj. AJ VIIa, b, V, BA VIIb, VIa, Pl VIIa, St V, T III "aoleu, vai".

İÓLCĂ s. f. C VI, To I, U VI, pl. *iolci* To I, U VIIa, VI "brad".

İORDÁN s. n, C Va "Bobotează": Și de *jordán* slujba-i de două noptea".

İORGÁN s. n. U VIIb, pl. *iorgáne* Gi VIIa, V, IIIa, U VIIb "plapumă".

İRÓDUL s. m. art. B VIIb "obiceiul, ritualul unei drame populare, jucată de către tineri costumați, cu prilejul sărbătorilor de iarnă; irozii".

ISCĂLEĂU vb. ind. impf. 3 pl. B VIIb "înregistrau, notau": Te *iscăleău* pe listă.

ISCLIUCÍTELINO (5 sil.) adv. Gh VII "absolut": Ne-a luat *iscliucítel'nu* tot, numa sufletu ne-o rămas.

ISCÓS, *la* ~ loc. adv. U VIIIb "mod de tăiere a ștufului în pieziș".

ISCŪSTVENĀI v. *hólod* 2°.

ISPRÉ v. *espré*.

ISTÓRE v. *istórie*.

ISTORIÉ s. f. în expr. *máre* ~ 1° Pl VIII [la creșterea animalelor] "pricepere, dichis": Oaia-i *cu máre istoríe*, da dacă nu-nțelegi ... 2° var. *istóre* s. f. ~ Pl VIIb "poveste lungă, târășenie": O murit sora mai nainte, cât de *máre istoré*.

IȘEĂM v. *ieșit* 3°.

IȚ s. n. Gh VII "iță": Am pus și-n patru *iț*, și-n două am țăsut H VIIc.

var. *iți* [i] s. f. pl. H VIIc.

IȚI v. *iț*.

IUBCĂ s. f. AJ VIIb, III "fustă".

IUBÉSC vb. 1° ind. prez. 1 sg. St III "îmi place (mâncarea, clima etc)": Bărbatu meu mai bine *iubéște* să nu fie unt într-însa [în mămăligă] Pr vb. Nevasta mea strașnic *iubeă* miere T VIII. Porumbul nu *iubesc* [sic!] la răcoare V VIII. O *iubít* și beie rachi M VII. 2° var. ind. pf. c. 1 sg. AJ VIIa, V, III, Pl VIIa, b "am avut afecțiune, am ținut la cineva".

1° ind. prez. 2 sg. *iubéști* AJ vb, III, Pl VIIb, 3 sg. *iubéște* AJ va, BA v, Cr v, Pl VIIb, Pr vb, *iubesc* V VIII, 3 pl. *iubesc* B III, St III, impf. 3 sg. *iubeă* T VIII, pf. c. 3 sg. *a iubít* AJ VII.

var. 1° *liubesc* vb. ind. prez. 1 sg. M vb, 3 sg. *liubéște* H vb, pf. c. 3 sg. *a liubít* M VII. 2° *ibesc* vb. ind. prez. 1 sg. AJ VIIb, 2 sg. *ibéști* AJ va, III, pf. c. 1 sg. *am ibít* AJ VIIa, V, III, Pl VIIa, b.

IULI s. m. H v "iulie".

IUNI s. m. H v, To II "iunie".

IUȘCĂ s. f. H v, M VII, N v, Nf v, IIIa "suc de carne, de fructe; zeamă": *Iușc*-aceea tumați-o deasupra și-i chitoroaga H v.

IZBUCNEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Tr Ib "plonjează (în apă), sare (în apă)": [Copilul] așa *izbucnește* în apă și iese la suprafață [...] peste vreo minută.

IZDAVÓI v. *izdóvái*.

IZDÉLE s. f. pl. Gh VIII "ghizduri".

IZDÓV v. *izdóvái*.

IZDÓVĀI s. m. Nf vi "cărăuș".

var. *izdóv* s. m. Gi VIIa, To VII; *izdavói* s. m. C VIII.

IZNÓV, *de* ~, *din* ~ loc. adv. St VIII "din nou": Și după ce-am gătit-o [casa] de construit a venit apele *diznóu* I VII.

var. *diznóu* adv. I VII.

IZVÁRNIȚĂ s. f. St VIII "zer obținut după prepararea cașului".

ÎMBĂTRÂNÍT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. Cr VII "am îmbătrânit".

ÎMBETEGEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. Pl VIIb "se îmbolnăvea".

pf. c. 3 sg. *s-a îmbetegít* Pl VIIb.

ÎMBIZUI, *te* ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. Nf vi "te bizui".

ÎMBLĂ vb. 1° *a* ~ inf. AJ va, BA Vla, C VI, Gh v, H VIIa, d, N v, T v "a umbla". 2° ind. prez. 3 sg. în expr. ~ *la școálă* B VIIb, To VII, VH VII "frecvența cursurile școlii; învăța". 3° ind. pf. c. 3 pl. Pl VIIa "au funcționat, au acționat": În ladă o *îmblát* două ciocane. 4° ind. prez. 3 sg. H VIIa, d, vb, To VIII [despre must] "fermentează".

ind. prez. 1 sg. *îmbli* 1° Nf IIa, *îmbliu* 1° H VIIa, 2 sg. *îmbli* 1° BA Vla, H VIIa, 3 sg. *îmblá* 1° AJ va, B VIIb, C VIII, VI, Gh VII, I VIII, v, Nf VI, IIIa, b, IIb, St v, III, Tr VIII, 2° To VII, VH VII, 4° H VIIa, d, v, To VIII, 1 pl. *îmblám* 1° BA VIIb, Vla, v, C VIII, VI, va, T v, 3 pl. *îmblá* 1° B VIIb, BA Vla, Cr v, Gh VII, H VIIIa, VIIa, v, Nf IIIa, b, IIb, impf. 1 sg. *îmblám* 1° AJ VIII, VIIa, B VI, C VIII, M VII, Nf VII, Pr va, T VI, II, Tr VIII, 3 sg. *îmblá* 1° AJ VIII, VIIa, b, VI, III, B VIIb, BA VIIIb, VIIa, Gh VII, I VIII, VII, N VIII, v, Nf VI, Pl VIII, VIIa, b, St v, Tr VIII, 1 pl. *îmblám* 1° St VIII, 3 pl. *îmblá* 1° Gh VII, pf. c. 1 sg. *am îmblát* 1° AJ VIII, VIIa, C va, Nf VII, IIa, b, Pr VIIa, b, St VIIb, III, To I, 2 sg. *ai îmblát* 1° BA VIIa, 3 sg. *a îmblát* 1° I v, Nf VI, 3° To VII, 3 pl. *or îmblát* 1° St VIIa, *a îmblát* 1° T VI, 3° Pl VIIa, viit. 3 sg. *oi îmblám* VII; conj. prez. 2 sg. *să îmbli* 1° C VI, Pr vb, Tr VII, 3 sg. *să îmble* 1° I v, și *îmble* 1° H VIIa; refl. ind. prez. 3 sg. *se îmblá* 1° T VI.

ÎMBLĂTEĂM vb. 1° ind. impf. 1 pl. H VIId, To VII "scoteam boabele din cereale, fasole etc., băteam cânepa cu *îmblătiul*". 2° refl. ind. prez. 3 pl. AJ va [fig.] "se mișcă repede, aleargă": La noi puțină lume cine lucră, mai multă lume cu *bîniț*-asta, să ... *să-îmblătească*. 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. AJ III "s-a zdrobit, s-a strivit":

[Șarpele] *s-o-mblătit* sub picior. 4° refl. ind. pf. c. 1 pl. St v "ne-am bățut".

1° ind. impf. 3 sg. *îmblăteá* M vb, N VIII, pf. c. 3 sg. *a îmblătit*, part. *îmblătit*; sup. *de îmblătit* Nf VI; refl. ind. prez. 3 pl. *se îmblătesc* AJ Va, pf. c. 3 sg. *s-a îmblătit* 3° AJ III, 1 pl. *ne-am îmblătit* 4° St v.

ÎMBLĂTÍU s. n. H VII *"îmblăciu"*.

ÎMBLĂTOR adj. BA VIIa "umbător, mobil".

ÎMBRĂCÁT, *am* ~ vb. refl. pf. c. 1 sg. H v "am umplut (mațele porcului)".

ÎMBRÓBIZI, *te* ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. Tr v "te îmbrobodești".

ÎMBUCURĂM, *mă* ~ vb. refl. impf. 1 sg. C VII "mă bucuram".

ÎMBUMBÁ vb. ind. impf. 3 pl. PI VIIa "încheia o haină cu bumbi («nasturi»)".

ÎMBURDÁT, *ai* ~ vb. 1° ind. pf. c. 2 sg. BA VIIb "ai răsturnat, ai doborât". 2° part. f. BA VIa "încălinată, aplecată".

1° ind. pf. c. 3 sg. *a îmburdát* BA VIIb, 1 pl. *am îmburdát* BA VIa; part. f. *îmburdátă* 1°, pl. *îmburdáte* 2° BA VIa; refl. ind. pf. c. 3 sg. *se îmburdát* 1° AJ I; conj. prez. 3 sg. *să se îmburde* AJ VIII, BA VIIb.

ÎMFLÁ vb. ind. prez. 3 sg. Tr v "umflă".

part. m. pl. *îmfláji* M VII, Tr VIII; refl. ind. prez. 3 pl. *se îmflá* Nf V, impf. 3 sg. *se îmflá* V VIII, VII, pf. c. 3 pl. *s-a îmflát* N VIII, St v; conj. prez. 1 pl. *să ne îmflám* M vb.

IMPACHETÉZ vb. ind. prez. 1 sg. Pr va "încid borcanele cu capac": [Bureții] îi fierbem și-i *împaketám* în borcane.

ind. prez. 1 pl. *împachetám* Pr va, part. m. pl. *împachetáji* Pr VIIa.

ÎMPÁCĂCIÚNE s. f. Nf VII "logodnă".

ÎMPÁCÁM, *să ne* ~ vb. refl. conj. prez. 1 pl. Gi v "să stabilim condițiile și data nunții": M-a luat, m-a dus la dânsii [= socri], hai, pă urmă au venit *să ne-mpácám* cu nunta.

ÎMPĂRTEÁLÁ s. f. Cr VII "pomană": La Troiță ne ducem cu-*mpărteálă*, ne ducem cu farfurii, cu cănuțe; cu colăcel numaidecât.

ÎMPĂRȚESC vb. ind. prez. 3 pl. U VIIa "împart": Își *împărțesc* laptele.

ind. prez. 3 pl. *împărțeste* Pr VI, U v; conj. prez. 3 sg. *să împărțească* U VIIb.

ÎMPING vb. ind. prez. 1° 1 sg. în expr. ~ *vina* AJ VIIb "învinuiesc, acuz": Eu

împing vina pe ea. 2° 1 pl. *împingém* AJ VIII "amănăm": Mai *împingém* oleacă [nunta].

ÎMPISTRÉSC vb. ind. prez. 1° 1 sg. C VII "încondeiez ouăle de Paști". 2° 3 pl. T III "împodobesc (bradul sau cununa de la porțile mirilor)".

ind. impf. 1 sg. *împistreám* 1° C VII; part. *împistrít* 1° Pr va, 2° B VIIb, pl. m. *împistríji* 2° T III, f. *împistríte* 1° Pr va.

ÎMPLANTÁI vb. ind. impf. 2 sg. To VII "muia (tocul în călimară)".

ÎMPLINÍ, *a* ~ vb. inf. Pr VIIa "a îndeplini": Nu putem *împliní* normele.

ÎMPLU vb. ind. prez. 1 sg. Nf v "umplu".

jnd. prez. 2 sg. *împli* AJ Va, C I, Cr v, 3 sg. *împle* Cr v, U v, 2 pl. *împlem* Nf v, PI VIIb, impf. 2 sg. *împleái* PI VIIa, 3 sg. *împleá* Cr v, St v, 1 pl. *împleám* Gh v; part. *împlút* AJ III, PI VIIb, *împlútă* Nf v, pl. *împlúte* AJ Va, Cr v; refl. ind. prez. 3 sg. *se împle* Cr v, Nf IIIa, Pr va, b.

ÎMPLUTURÁ s. f. BA v, Cr v "umplutură".

ÎMPOCITÁIM, *ne* ~ vb. refl. ind. prez. 1 pl. To VII "ne respectăm (reciproc); ne stimăm": Noi trăim pe lume ș-unu cu altu și nu ne-nvoim [...] nu ne-*mpoștáim*: neavasta aiasta mi-i striină, da dacă-a merge drumu, da eu ceva mi-i ciudă ... dă sâieu și bătu s-o bat.

ÎMPÓDOBE vb. ind. prez. 3 sg. Gh v "împodobeste".

ÎMPORNÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. H III "s-a pornit".

ÎMPREJÚR adv. în expr. *ánul* ~ U v "pe parcursul întregului an; tot anul": Noi facem socuri din pătlăgele ș-avem aproape *ánu-mprejúr*.

ÎMPRÉUNI vb. ind. prez. 2 sg. Pr VIIa "amesteci (făina cu plămădeala)".

ÎMPUNEÁ vb. ind. impf. 3 sg. To VIII "punea": Cosea secar-aceea și-o *împuneá*-n snopi [la acoperiș].

ind. impf. 1 pl. *împuneám* M vb; refl. ind. impf. 3 sg. *se împuneá* H VIIc.

ÎMPUȘCÁT adj. PI VIIb (despre un os) "fracturat": C-au zis dohtoru că nu-i *împușcát* ciuntu.

ÎN prep. 1° N VII, U VIIa "la": leagă băsmáli *în* gât N VII. [Caloianului] îi punem și-*n* gât mărgelile U VIIa. 2° H la "cu": Se joacă *în* păpuși. 3° ~ *scurt* loc. adv. Tr VII, v "adică; pe scurt". 4° ~ *zi* loc. adv. N VI "zilnic": Znacit *în* zi trebuie de băut două

litre [de ceai]. 5° în expr. *s-a jucat ~ cărți* BA VIIb "a jucat cărți".

ÎNĂNT adj. St v "înal": Aveam biserică bună-n sat noi, tare *nântă*, frumoasă Gi v.

var. **nant** adj. Gi VIIIb, H VIIId, V, T VIII, U VIIIB, II, pl. m. *nanți* Gi VIIIB, f. *nântă* B VIIb, Cr V, Gh V, H VIIId, V, pl. *nante* Gh VII, St v, To VIII, U II; **nalt** adj. U VIII, VIIb, pl. f. *nalte* BA VIa.

ÎNAPÓI adv. 1° Gh v "din nou, iarăși": O farmat-o [biserică] ș-amu vor s-o stănăvească *înapói*, 2° Pl VIIa [la haine] "în spate": Căbac drept *înapói*, 3° var. adv. AJ VIIa, BA VIIIc, St v, T II "îndărăt", 4° var. adv. AJ VIIa, BA v "târziu, după termenul obișnuit": Cânepa o culegeam mai *napói*.

var. **înapóie** adv. 3° AJ VIIa, BA VIIIc, St v; **napói** adv. 3° T II, 4° AJ VIIa; **napóie** adv. 4° BA v.

ÎNAPÓIE v. *înapói* 3°.

ÎNĂDUȘIȚI vb. ind. prez. 2 pl. Pr VIIb "înábușiți (camea)".

ÎNCĂ adv. 1° Pr VI, St VIII "de asemenea": Noi *încă* căutam bureți ... că primăvara sînt bureți de pomăt Pr VI. 2° H* "chiar și": Altele aruncă făină *încă* pe vatră H*. Fata era *încăși* mai frumoasă Nf Ib.

var. 2° **încăși** adv. Nf IIa, Ib.

ÎNCĂSĂTORÎT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. U VIIb "s-a căsătorit".

ÎNCĂȘI v. *încă* 2°.

ÎNCĂLCENĂ, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. Gi II "se încâlcește, se încurcă": Peștele *să-ncălčenă* în setcă.

ÎNCĂRNÎT, *m-am ~* vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. Nf IIa "am schimbat direcția; am cărnit": Trebuia *de-ncărni* barca.

sup. *de încărni* Nf IIa.

ÎNCĂRȚIȚI adj. m. pl. T VII [despre dinții pieptenilor] "ușor îndoiți (la vârf)".

ÎNCEPĂTOÁRE s. f. BA VIIa "băț, vergea de care se leagă firele urzelii când se începe țesutul".

ÎNCÉT adv. Tr v [despre modul de a vorbi] "rar".

ÎNCETÚC adv. T VIII dim. de la *încet*.

ÎNCHEGĂM vb. ind. prez. 1 pl. U VI "asamblăm părțile componente ale ușii de lemn".

ÎNCHÍNI vb. ind. prez. 1° 2 sg. Gh VIII "bei alcool, te îmbeți": Când earam *înkínát* [...] toți fierarii *înkínă*, da n-am băgat nici o țintă niciodată [în mod greșit] V VIII. 2°

3 sg. Tr v [la nuntă] "oferă daruri": Este un nun mare din partea mirelui ș-amu soacra scoate și pune pe colac cămeșa lui, rochia ei [nune], tulpănelu, ș-apă ... îi *înkínă* nașului celuia.

ind. prez. 3 sg. *înkínă* 1° V VIII, 2° Tr v; part. *înkínát* 1° V VIII; sup. *la înkínát* 1° Gh VIII; refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am înkínát* 1° H v.

ÎNCHIOTORÁ (4 sil.), *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. St v [despre o haină] "se închidea prin *chetóri*".

part. *închiotorát* Pl VIIa.

ÎNCHIPUIRE s. f. în expr. *aveám ~* H v "înțelegem, știam": Era cuvinte chiar *n-aveám înkípui* ce este aista.

ÎNCIPGEÁ v. *înfingeái*.

ÎNCIRIPÁT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. BA VIa [despre o construcție] "s-a ridicat, s-a înfiripat".

ÎNCLEIÁ vb. ind. impf. 3 sg. VH VII "ungea cu grăsime foile de plăcintă, suprapunându-le".

ÎNCLOȘEÁZÁ (5 sil.), *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. Gh VII [despre aluat] "devine cleios, se ține de mână".

ÎNCLOCOTÉSC vb. ind. prez. 3 pl. H v "clocotesc".

ÎNCOÁCEA adv. Pr VI "încoace".

ÎNCOLĂTĂCÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Tr v "încolăcește".

ÎNCONCÎT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. M VII "s-a terminat": Da *s-o-nconcît* cănepa de tors.

ÎNCRĂȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ III "pui *c r â ș t e l e* la borcanele de conserve".

ÎNCREȚELE s. pl. Pl VIIa "încrețituri".

ÎNCRESTÁTE adj. f. pl. Tr v [despre ouăle de Paște] "încondeiate".

ÎNCREZÚT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. To VIII "a crezut".

ÎNCROPÉLUL s. n. art. H v dim. de la *uncrop*. [Găinei] îi tai capu și pui *uncrop* și-*ncrokílu*-acela se-nfierbântă bine.

ÎNCRUCÍT adj. Pr VIIa [despre aluat] "impletit".

ÎNCRUNTÁT, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. AJ VIII "a umplut de sânge": A ucis pe mă-sa, *o-ncruntát-o*.

refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a încruntát* AJ VIII.

ÎNCUIÁT vb. 1° *ai ~* ind. pf. c. 2 sg. St VIII "ai închis, ai astupat (un recipient)":

Ai încuiât uia. 2° *au* ~ pf. c. 3 pl. AJ VIII "au secheștrat": O aflat douăzeci și trei de oameni, i-o-*ncuiât*, i-o dus.

ÎNCUJDÎT, *ai* ~ vb. intranz. ind. pf. c. 2 sg. BA VIa "ai arcuit (un băț, o nuia)".

refl. ind. prez. 3 sg. *se încujdeă* BA VIa.

ÎNCÚNJURĂ vb. ind. prez. 3 sg. Gh VII "înconjoară".

ind. impf. 3 sg. *încunjură* Gh VII.

ÎNDĂTA, *de* ~ *măre* loc. adv. Tr V "imediat, urgent": N-are chipuri s-o alunge [soacra pe mireasă], dacă i-ar plăce *d-îndăta măre*.

ÎNDATORÊȘTI vb. 1° ind. prez. 2 sg. H VIIc "ai obligații, ești dator, datorezi": Au cinci, dă șase stacane, o șapte stacane, păste trei zile veri patru zile o dată să dă jumăta de stacană, adică *îndatorêști* la acela. 2° ind. pf. c. 3 sg. *a îndatorit* V VII "a împrumutat (fără obligația de a returna)": O *îndatorit* la toți [români, italieni, spanioli] și-o făcut limba moldovenească.

ÎNDĂRÂPT adv. B VIIb "îndărât".

ÎNDĂRĂTĂT, *m-am* ~ vb. refl. pf. c. 1 sg. PI VIIa "m-am înapoiat, m-am întors îndărât": Eu *m-am îndărătăt* înapoi și-am toit, mai mult nu l-am văzut [lupul].

ÎNDEMÂNĂ, *de* ~ loc. adv. St VIIb "la îndemână".

ÎNDEMÂNÓS adv. T II "la îndemână, ușor": Când prindeam pește nu ... nu era tare *îndemînós*, că trebuia tare mult să aștepti.

ÎNDEMNÂT, *s-au* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. BA VIIIb [despre vite] "(s-)au pornit la drum trăgând simultan".

ÎNDEMÂNTOĂRE adj. f. T V "care îndeamnă la ceva".

ÎNDESCUIÂT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. AJ II "a descuiat".

ÎNDESĂRĂ adv. U VIIa "seara".

ÎNDRĂNIȚĂ vb. ind. impf. 3 sg. BA VIIIc "acoperea casa cu d r a n i ț ă".

ÎNDREPTÂT s. C Va "petrecere, luni seara după nuntă": Luni seara să strâng ... lumea, cum să spune la-*ndreptăt*, s-o pus la masă, stau, mănâncă.

ÎNDRÉSÊSE, *se* ~ vb. ind. m. m. c. pf. 3 pl., Gi VII "se dresese".

ÎNEMA v. inimă 3°.

ÎNFĂȘIÂT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. St VIIb "a înfășat (copilul)".

ÎNFIERBÂNT adj. BA V "fierbinte".

ÎNFIMBE v. înfingeai.

ÎNFIGEAI vb. ind. impf. 2 sg. C II "înfingeai".

var. *să se înfimbe* vb. refl. ind. prez. 3 sg. NF IIb; **ÎNCIPGEĂ** vb. ind. impf. 3 sg. M VII.

ÎNFÍULĂ vb. tranz. ind. prez. 3 sg. BA VIa "înfioară".

refl. ind. prez. 1 sg. AJ Va *mă înful*, 2 sg. *te înfîuli*. BA VIa, 3 sg. *se înfîulă*, impf. 1 sg. *mă înfulăm* To VIII.

ÎNFLOCOȘEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. H VIIc [despre firul de cânepă] "devenea flocos, se înfoia": O rășchier, și-o muiem și dam afară acela sculu acela, că era mai moale *să mai înflocoseă*, că era vârtoasă și să mai muia.

ÎNFOÁCĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. BA VIa [despre vreme] "se încălzește". 2° part. AJ Va, BA V "care fierbe pe foc; fierbinte": Lictar *înfocat* BA V. Ai turnat călduță [apă]? Apoi mai *înfocată*, mai *înfocată* PI VIIa. 3° part. m. pl. BA VIIIb [fig., despre boi, după mers mult] "încălziți, încinși, transpirați".

part. *înfocat* 2° AJ Va, BA V, pl. *înfocați* 3° BA VIIIb, f. *înfocată* 2° PI VIIa, pl. *înfocate* 2° PI VIIa, 3° BA VIIIb.

ÎNFOAIE, *să se* ~ vb. 1° refl. conj. prez. 3 sg. Tr V [despre pâine] "să crească, să se umfle". 2° part. *înfoiat* Pr VI [despre pământ, după arat și grăpat] "afănat".

ÎNFRÂNCÉZ v. înfrânșeă.

ÎNFRÂNȘEIA vb. ind. impf. 3 sg. AJ VIIb "înfrumuseța (lâna prin vopsire)": Punea farbă *ș-o-nfrânșeă*.

var. **ÎNFRÂNCÉZ** vb. ind. prez. 1 sg.; impf. 1 pl. *înfrânșeam* St VIIb.

ÎNFRICÂT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. St V "a înfricoșat".

ÎNGĂ v. lingă.

ÎNGHIMPĂTĂ adj. f. *în sârmă* ~ B VIIIb "sârmă ghimpată".

ÎNGIOSĂT adj. B VIIb [fig.] "înapoiat".

ÎNGLOĂDE, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 pl. T VII [fig.] "să se năclăiască, să se murdărească de unsoare".

part. m. pl. *înglodăți* T VI.

ÎNGRĂMĂDEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 pl. U VIIa "să adune, să strângă": Toate documentele se *îngrămădesc* și noi le trimitem la Odesa U V.

refl. ind. prez. 3 pl. *se îngrămădesc* U VIIa, V.

ÎNGREȚOȘĂȚ, *a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Pl VIIb "i s-a părut g r e ț o ș": L-o îngrețoșat, o avut o spaimă de el.*

ÎNGURZITE *adj. pl. Pl VIIa [despre opinci] "încrețite".*

ÎNHOBOTĂ, *se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. T v "(i) se pune voalul (miresei)".*

ÎNIERNEĂZĂ *vb. ind. prez. 3 pl. Gi VIIIa [despre oi] "petrec iarna; iernează".*

ÎNIEȘE *vb. ind. prez. 3 sg. Nf vi, To v "iese".*

ÎNIMA *v. înimă 3°.*

ÎNJERUNȚ *vb. ind. prez. 1 sg. BA VIa "stau în g e r u n ț i; îngenunchez".*

ÎNJUCĂM *vb. ind. impf. 1 pl. M vb "dansam, jucam".*

ÎNLEMNÎȚ, *am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. Gi VIIIb "am pus lemnăria la casă": Până toamna am înlemnit casa.*

ÎNLÔNTRU *v. înluntru.*

ÎNLUNTRU *adv. AJ III, Nf VII "înăuntru".*

var. înlôntru *adv. BA VIIb; înuntru* *adv. T VI, To VI; núntru* *H VIIa, U VIIb; nóntu* *adv. BA v.*

ÎNMĂSCĂȚ *adj., pl. înmăscăți* *Gi IIIa "mascat".*

ÎNNĂSĂDEĂȚ *vb. ind. impf. 2 sg. U VIIIb "aranjai snopii pe arie pentru a treiera cu ajutorul vitelor".*

ÎNNĂȘIPÎM *vb. ind. prez. 1 pl. Pr vi [la cultura porumbului] "mușuroim".*

part. înnășipit; refl. ind. prez. 3 sg. se înnășipește *Pr vi.*

ÎNNĂȘTEĂU *vb. ind. impf. 3 pl. U VIIa "nășteau".*

ÎNNUMĂRĂ *vb. ind. impf. 3 sg. St VIIb "număra".*

ÎNS *pron. pers. 3 sg. Gh v, Nf vii, Pr VIIa, pl. înși V vii "dânsul, el".*

ÎNSĂRĂ *vb. ind. prez. 3 sg. C vb "sărează".*

ÎNSCRÎU, *se ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. H VIIb, Pr III "își depun actele pentru a se căsători": Ne-am logoditu-ne, piște opt zile ne-o fost nunta, ne-am înscrîsă-ne* *H VIIc.*

pf. c. 1 pl. ne-am înscrîsu-ne *H VIIc, viit. 3 pl. se vor înscrie* *H VIIb; part. înscrîs* *Pr III.*

ÎNSCRÎS *s. n. T III "cununie civilă".*

ÎNSEĂMNĂ *vb. ind. 1° prez. 3 sg. H VIIb "pune semne distinctive nuntașilor pentru a-i deosebi de restul sătenilor": Pe toți îi înseamnă ori cu material ori cu*

prosoape. 2° pf. c. 1 sg. am însemnat *Cr VII "am reținut, am verificat": Asta [întâmplarea] am însemnat-o tot drept, asta-i drept, asta mie mi s-a întâmplat adevărat.*

ÎNSERĂȚĂ *s. f. Pr III "serată": Mâne sară, în ia sară este iară ... o însărătă.*

ÎNSTRĂINĂȚ, *s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. Pr VIIb "au devenit străine, de nerecunoscut; s-au schimbat". O scos ... s-o-nstrăinat* *câmpurile ... nu mai era nici pomi ...*

ÎNSTELĂȚ, *a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. I VII "a instalat": Ap-am venit aici, m-o-nstelat* *înapoi în casa lui.*

ÎNȘCHIMBĂȚ, *am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. "am schimbat".*

ÎNȘIRĂȚURA *s. f. art. Gi VIIIa "desfășurarea, întinderea": Înșirătura* *Văii Strejii.*

ÎNTĂIE *num. adv. AJ Va, BA VIIa, VIa, V, St VIII "întâi".*

ÎNTĂLNEĂLĂ *s. f. Nf v "întâlnire".*

ÎNTÂMLĂȚ, *ai ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. Pl VIIb "ai pățit": Ai întâmlat ceva.*

ÎNTERMINĂȚ, *s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. U VIIIb "s-a terminat".*

ÎNTEVEDÉU *s. m., pl. întevedéi* *Gi VIIa "NKVD-ist".*

ÎNTÎNĂ *vb. ind. prez. 3 pl. T vi "murdăresc, întinează".*

ÎNTÎNGĂ, *să ~ vb. conj. prez. 3 sg. BA VIIa "să întindă".*

ÎNTOLOCÊȘȚI *v. întorlôci 2°.*

ÎNTORLÔCI *vb. 1° ind. prez. 2 sg. Gh v "amesteci bine". 2° ind. impf. 3 sg. C VIII "aduna, unea": Am fost întorlocăți cu* *satu Baital* *To VIII. 3° refl. ind. prez. 3 pl. Nf v [despre tineri] "se iau unul cu altul; se căsătoresc".*

ii. impf. 3 sg. întorlocă 1° B VIIb; 2° C VIII, pf. c. 3 sg. a întorlocăt 2° N vii; part. m. pl. întorlocăți 2° N VIII, To VIII; refl. ind. prez. 3 pl. se întorloacă 3° Nf v, impf. 3 sg. se întorlocă 2° N vii, pf. c. 3 pl. s-a întorlocăt 2° Nf vii, viit. 3 pl. s-or întorlocă 2° V VIII.

var. 1° întolocêști *vb. ind. prez. 2 sg. AJ III; 2° se întrolocă* *vb. refl. ind. impf. 3 pl. N vii.*

ÎNTÔRS, *au ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. H VIIIa "au repus în drepturi": Ș-o-ntors* *școlile rusești.*

ÎNTRĂ, *a ~ vb. inf. AJ vi "a intra".*

ind. prez. 3 sg. *întă* AJ Va, Gh VII, M VII, Via, Pr III, T VI, Tr V, 1 pl. *întăm* Tr V, impf. 3 sg. *întă* B VIIb, 3 pl. *întău* Pr VIIa, pf. c. 1 sg. *am întă* Nf V, 3 sg. *a întă* Gh V, H VIIIb, VIIb, Ia, Pr VIIa, m. m. c. pf. *a fost întă* Nf VI; conj. prez. 3 sg. *să între* H VIIa, Nf V, Pr VI.

INTRAURIT adj. St VIIb "aurit".

INTRÉGI adj. m. pl. Pl VIIb [despre medicamente sub formă de picături] "nediluate": Și i-o dat picurii aceia *întřej* dintr-o ieguță-așa micuță, era ca și spirit, când i-o dat n-o zis ea [moașa] «mulge oleacă de piept, or un pic de ceai».

INTROLOCĂ v. *întorlăci* 2°.

INTULBURĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. AJ Va "se tulbură".

INTURNĂM vb. 1° ind. prez. 1 pl. Pr VIIIb, VI "întorcem (fânul în brazdă)". 2° ind. pf. c. 1 sg. AJ Va "am vărsat, am turnat". 3° refl. ind. impf. 1 sg. Nf VI "reveneam".

ind. pf. c. 1 sg. *am înturnăt* 1° Nf VI; 2° AJ Va; refl. ind. impf. 1 sg. *mă înturnăm* 3° Nf VI.

ÎNȚĂPOȘCĂT adj. St VIIa "speriat".

ÎNȚELEGEĂM vb. 1° ind. impf. 1 sg. Gi VIIa "pricepeam, recunoșteam": Aveam câne și-i *întelegăm* când vineau ăștia [= i n t e v e d e i i] ... știam de-acuma, vini ... când venea om bun, de ăsta de sat, tot știam. 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a întelės* U VIIb "a rezultat, a ieșit": Și cică *s-o-ntelės* așa un fel de turtă [în loc de pască] că ... trebuie să ai răbdare la toate și să ai ajutor ... ales când ajungi pe la zile, pe la pască.

ÎNȚEPENESC vb. ind. prez. 3 pl. AJ Va [despre răciturii] "se încheagă".

ÎNUNTRU v. *înlănu*.

ÎNVĂȚĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. M vb, N VI, Nf IIIb "studiază, învață": Unu [fiu] *se învăță* în Kiev M vb.

ind. impf. 3 sg. *se învăță* Nf IIIb, pf. c. 1 sg. *m-am învățăt* H VIIb, Nf VI; conj. prez. 1 sg. *să mă învăț* M vb, și *mă învăț* N VII, 2 sg. *să te înveți* Nf VI.

ÎNVĂLĂCİM v. *învălătucim*.

ÎNVĂLĂTEĂM v. *învălătucim*.

ÎNVĂLĂTUCİM vb. ind. prez. 1 pl. H VIIa "înfășurăm, facem vâlătuc": Și facem turte [= foi de plăcintă] subțirele ... și le ungem, șanti brânză de oaie, trei-patru turte cât de subțiri ș-așa le-*nvălăcăm* șanti o-nvârtim.

var. *învălăcim* vb. ind. prez. 1 pl.

H VIIa; **ÎNVĂLĂTEĂM** vb. ind. impf. 1 sg. N VII; **ÎNVĂLĂCİM** vb. ind. prez. 2 sg. H V; refl. ind. prez. 2 sg. *te învălăcești* U VIIb; impf. 3 sg. *se învălăceă* H VIIc.

ÎNVĂLEĂ vb. ind. impf. 3 sg. Gh V "învelea pânza pe sul".

ÎNVĂLĂCİM v. *învălătucim*.

ÎNVĂȚĂTOARE s. f. Pl VIIb "profesoară (de școală elementară)".

ÎNVĂȚĂTOR s. m. Cr V, Pl VIIb, Tr V, pl. *învățători* N VI, Tr V "profesor (de școală elementară)": Eu cu-*nvățătoru* de geografie am lucrat Cr V.

ÎNVĂRĂTĂT adv. I III [despre modul de asamblare a părților componente ale unei uși] "după fibra lemnului; după vârstă".

ÎNVINDEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. H VIIa "se vindea": Dacă era pârîit cu paie, [porcul], așa repede *se-nvindeă*, că amiorăs tare.

ÎNVOIESC vb. 1° ind. prez. 1 sg. AJ VIIa "sunt de acord, accept": O venit un fecior după tine, *l-aj învoit*, o grăit cu părinții. 2° refl. conj. prez. 3 pl. To VII "să ne înțelegem, să ne suportăm".

1° ind. pf. c. 2 sg. *ai învoit* AJ VIIa, 3 sg. *a învoit* AJ VIIb; refl. ind. prez. 1 sg. *mă învoiesc*, 2 sg. *te învoiești* AJ VIIa, 3 pl. *se învoiesc* AJ III; pf. c. 1 sg. *m-am învoit* AJ VIIa, 3 pl. *s-a învoit* AJ VIIa; 2° conj. prez. 1 pl. *să nă învoim* To VII.

JALANTÎN s. H V "gelatină".

JĂLE s. f. în expr. (*mi*-, *fi*-) *este* ~ 1° Gi VIIIb, VIIa, U VIIb "îmi pare rău, regret": *Mi-i jële* că eu, de-o pildă, eu am spus, eu nu vreau să calicesc limba H VIIb. 2° var. s. f. H VIId "îți este dor": Cum *fi-i jële* ție de acasă, acela-i încă mai scump.

var. *jële* s. f. 1° H VIIIb, VIIb, c. 2° H VIId.

JALÉSC vb. ind. prez. 1 sg. N V "doresc": [Dupe nuntă] care *jaléște* să duce cu pită și sare la mama H VIIa.

ind. prez. 2 sg. *jaléști* N V, VH VII, 3 sg. *jaléște* H VIIa.

JALÉTCI s. f. pl. Nf VII "veste".

JALÚDOC v. *jelúduh*.

JĂMĂLȚUITĂ v. *zămălțuită*.

JĂR v. *jir*.

JĂRDIE s. f. V VIII "joardă".

JĂRÉȘTI v. *jerești*.

JĂRGHIUȚĂ (4 sil.) s. f. B VIIa, Nf VII, pl. *jărghiuți* Nf VII "jurubițe": Număram

câte *j'giuț* și câte jerbi ... *jg'iúță* are zece [fire] H VII.

var. **jghiúță** (2 sil.) s. f. Gh VII, H VIIc, d, M VII, To VII, U VIIb, pl. *jghiúți* Gh VII, H VIIc, d, M VII, To VII, V VII, *jghiúțe* H VII, M VII; **jighiúță** (3 sil.) s. f. To VII, U VIIb.

JĂRÓVNE s. f., pl. art. *jăróvnele* Cr VIII, VII "formă de tablă pentru pâine, friptură etc; tavă": Noi, *jăróvnile* pâne punem într-însele VII.

JĂPUIA v. **jupói**.

JDÍTE vb. imperat. 2 pl. N v "așteptați".

JEB s. n. AJ VI "buzunar".

var. **jep** s. n. Pl VIII.

JÉARBĂ v. **jirébă**.

JÉDITELE v. **deșt**.

JÉJET v. **deșt**.

JÉLE v. **jále** 1º, 2º.

JELOÁSE adj. f. pl. BA VIIb "de jale; jalnice".

JELÚDUH s. n. H v "stomac".

var. **jalúdoc** s. n. To VII; **julúducul** s. n. art. H VIIa, V; **jurúduh** s. n. H v.

JEM s. n. AJ Vb, III, pl. *jémuri* AJ Vb "gem".

JEP v. **jeb**.

JERJI [*žerži*] s. f. pl. AJ Va, St VIIa, b, V "cergji".

JERÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. C Vb "prăjești": Din plămăia cea neagră apu *să jeréște, jărim* și facem cu tomat.

ind. prez. 1 pl. *jărim*, refl. ind. prez. 3 sg. *se jeréște* C Vb.

var. **jăréști** vb. ind. prez. 2 sg. C I, 1 pl. *jărim* C Vb.

JÉRTFĂ s. f. sg. tantum N VI "victime; oameni morți".

JGHIÚȚĂ v. **jărghiúță**.

JIB adv. AJ VIIb, Pl VIII, St VIII, VIIa, V "grozav, puternic, intens": O știut-o c-o iubit-o *jib* și n-o învoit popa, atăta de *jib* o vrut s-o ieie AJ VIIb. Tare *jib* o lucrat St VIII. Și femeia să teme tare *vip* Pl VIII.

var. **jip** adv. AJ II; **vip** adv. Pl VIII.

JIBROU s. AJ III "un fel de prăjitură cu magiun".

JICHÉT s. n. Pl VIIb, pl. *jichéte* Gi VIIa "jachetă".

JID s. m. BA VIIb, Pl VIII, VIIb, pl. *jizi* St VIII, V "evreu".

JIDÓUCA (3 sil.) s. f. St v "evreică".

JIDOVÉȘTE adv. T III "mod de a împleti colacii (din patru suvițe)".

JIGÁNII s. f. pl. H v "animale (sălbatiche)": Sînt *jigánii* cum șoareci.

JIÉNI s. m. pl. I v "participanți îmbrăcați în soldați în cadrul obiceiului *ma l a n c a*".

JIGHIÚȚĂ v. **jărghiúță**.

JÍLCĂ s. f. C II, Cr II, Gi VI, N VI, Nf IIb "fir de plastic (folosit la undiță sau la legatul snopilor)".

JIMĂTATE v. **jumătate** 2º.

JIMÉRE v. **jumére**.

JINTÍT s. n. St VIII "zer gras obținut la storsul cașului; jintuit".

JIP v. **jib**.

JIR s. n. C Vb, Gh VII, V, H V, N VII, V VII, VH VII "grăsime, untură".

var. **jăr** s. f. H v.

JIREBĂ s. f., pl. *jirébe* BA VIIa "grup de treizeci de fire de tort, formând o unitate de măsură la urzit; jirebie".

var. **jeárbă** s. f. To VII, pl. *jerbe* M VII, *jerbi* H VII, M VII, To VII; **viérbă** s. f. M VII, pl. *viérbe* V VII.

JITÁRI s. m. pl. C VIII "paznici la câmp": Cum zice la noi *jítárj* [...] paznicu câmpului, care păzea câmpu ...

JÍTCOSTI s. N v "lichid, zeamă".

var. **jítcuș** s. n. N VI.

JÍTCUȘ v. **jítcosti**.

JIVÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. U VIIIb "am trăit": Aicea *am jivít* bine, nu mă hărțuia nimeni.

JMULȚUITĂ v. **zămălțuită**.

JMURÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. H IIa [la jocurile de copii] "mijește".

JOÁCE 1º s. n. pl. Toº "jocuri": Ce *joáce* vă jucați? 2º var. **gioc** s. n. B VIIb, III, C VIIb, Pr Vb "dans popular".

JOM s. n. B VIIIb, c, Gh VIII, M VII "borhot".

JOSÁNI s. AJ VIII "nume al părții de jos a unui sat situat pe deal".

JUCĂREI s. pl. St VIIb "jucării".

JULÚDUCUL v. **jelúduh**.

JUMÁRUTE s. f. pl. Nf v dim. de la *j u m e r e*.

JUMĂTATE s. f. 1º în ~ *de nuntă* Tr v "nuntă mai mică": Ș-apă iese ospățu [a doua seară după nuntă] aproape o *jumatate de nuntă*. 2º var. **jimătate** s. f. H VIIa, To VIII; **giumá** s. f. Pr VIIa "a doua parte dintr-un întreg; jumătate".

JUMÉRE s. f. pl. T v "jumări".

var. **jimére** s. f. pl. H VIIc, V.

JUNCȘOARĂ s. f. Pr VIIa dim. de la *juncă*.

JUP s. m. T VIII, VI "snop (din secară) de acoperit casa".

JUPIĂ v. **jupoi** 2°.

JUPIM v. **jupoi** 2°.

JURINCĂ s. f. AJ VIII, BA VIIIb "junincă".

JUPOI vb. 1° ind. prez. 2 sg. M va "jumulești penele". 2° var. ind. prez. 1 pl. Pr va "iei pielea unui animal".

var. 2° **jupim** vb. ind. prez. 1 pl. Pr va, impf. 3 sg. **jupeă** Cr VIII, Nf VII, 3 pl. **jupeău** Cr VIII; pf. c. 3 sg. **a jupit** Pr va; **jăpuiă** vb. ind. impf. 3 sg. H VIIa, part. f. pl. **jăpuite** H VIII; **jupiiă** vb. ind. impf. 3 sg. Cr VIII, 3 pl. **jupiiău** Cr VIII.

JURÚDUH v. **jelúduh**.

KIL v. **kilă**.

KILĂ s. f. AJ Va, b, BA VIIIb, C vb, Gi VIIa, H v, Nf v, T v, To VII, pl. **kile** Gi VIIa, **kili** AJ VIII, Cr VIII, H VIIa, Nf VI, v, U VIIIb "kilogram": O **kilă** de făină Nf VI.

var. **kil** s. n. Gi VIIIb.

KILOMÉTĂRI s. m. pl. St VIII "kilometri".

var. **kilométere** s. n. pl. BA VIIa, VIa.

KILOMÉTERE v. **kilométări**.

KINÓ s. n. T v, Tr v "cinematograf".

LA prep. 1° în expr. ~ **gust** B III, T v "după gust": Fierb apă cu sare, **la gust**, și torn pe dânșii T v. 2° Nf VI "pe": Trei kilii **la** zî.

LÁBĂ s. f. 1° St III "gheară de pasăre". 2° pl. C vb "picioare de porc".

pl. **lăbe** 1° St III; 2° C vb.

LACÓM, **cu** ~ loc. adv. Pl VIIb "cu lăcomie": Să uită **cu lăcom**.

LĂGAR s. n. 1° Gi v, Nf IIa, la "tabără pentru copii". 2° Gi VIIIa "loc în b a l t ă unde stau vitele".

LĂIE, **să** ~ vb. conj. prez. 2 sg. Cr I "să spele (copiii)".

LAIȚȘOĂRĂ (4 sil.) s. f. Nf VII dim. de la **l a i ț ă**.

LĂMBĂ s. f. Cr VII "lampă".

var. **leămpă** s. f. T VI; **loămpă** s. f. BA VIb, Pl VIIa, St V.

LAMPÁC s. m. Cr VIII, VII, pl. **lămpáci** Nf VIII "chirpici".

LAMPĂDĂ s. f. H VIIc "candelă".

var. **lampădul** s. n. art. H VIIc.

LAMPĂDUL v. **lampădă**.

LAMPÁTCA s. f. art. M VII "candela".

LAMPÓCICĂ (3 sil.) s. f. H Ia "lampă cu gaz".

LANC s. n. Pr VIIa "echipă".

var. **lancă** s. f. Pr VIIIa.

LANCĂ v. **lanc**.

LARIÓC (2 sil.) s. Gi VIIa "cârciumă".

LĂȘTE s. f. pl. tantum AJ Va, BA V, Pl VIIa, b "tăiței".

LATERNA s. f. art. Pr VIIa "lanterna".

LÁTUL s. n. 1° art. Pl VIIa [la cămașa femeiască] "partea de jos, din spate și din față". 2° pl. **late** N VI "leațuri, șipci". 3° var. **laț** s. n. Nf VII "lățime a unei țesături".

LĂTURE s. f. 1° în *de-o* ~ loc. adv. AJ Va, BA VIIIb, v "separat". 2° art. în ~a **drumului** To VII, ~ **pădurii** To II "marginea drumului, a pădurii": Care-avea gard **pă lăturea drumului**, să ducea și lega parii To VII. Am văzut pe **lăturea pădurii** un lup To II. 3° pl. Gh v, H VIIc, To VII "țoluri, preșuri". 4° pl. **în** ~ loc. adv. Gh VIII, VI, v "la o parte": Scotea țărâna [la fântână] **da în lături** Gh VIII. Gușa o zvârlim, asta o dăm **în lături** Gh v. 5° pl. art. AJ Va, St v "părțile": Ş-acasă te-ntorci pe tăte **lături**, până-i ziua.

pl. **lături** 3° Gh v, H VIIc, To VII, 4° Gh VIII, VII, v; **lături** 1° Pl VIIa, 5° AJ Va, St v.

LAȚ v. **lătul** 3°.

LAVRÓVIE v. **lavróvilist**.

LAVRÓVILIST s. U v "foi de dafin".

var. **lavróvie** (3 sil.) s. H VIIa.

LĂCRĂMI s. f. pl. B VIb, C VII, Cr VII, U VIIa "lacrimi": Ne ungeam cu ceapă la ochi să ne curgă **lăcrăniile** Cr VII.

LĂDIȚI s. f. pl. T VIII "lădițe".

LĂICÉR (2 sil.) s. n. Nf IIIa, T v, pl. **lăicere** (4 sil.) Nf IIIa, Pr VIIa, III; **lăicere** (3 sil.) C Va, Nf VII "țol țărănesc de pus pe laviță (sau pe perete)".

var. **lăicéri** (2 sil.) s. n. C VII, Va, Pr va, Tr v; **lincér** s. n. Gh VII; **lăncere** s. n. pl. N v, Tr v, V VII.

LĂICERĂȘELE s. n. pl. art. B VIIIb dim. de la **lă i c e r**.

LĂICÉRI v. **lăicér**.

LĂIȚE s. f. pl. C VII "laițe".

LĂMURÉSC vb. ind. prez. 1 sg. **vă** ~ VH VII "vă explic": **Vă lămurésc** ca cum brânza să face.

LĂNCERE v. **lăicér**.

LĂPĂDÁT v. **lepădám** 2°.

LĂSĂTŪRI s. f. pl: Gi VIIa "terenuri întinse între două dealuri; văi".

LĂTURĂȘI s. m. pl. 1° Pr VIIb "pari fixați, de-a lungul, pe cele două laturi ale căruței, la cărat fânul". 2° Nf III "invitați la nuntă, alături de rudele mirilor". 3° Nf VII "însoțitori ai cumetrilor la botez".

LĂTUREĂZĂ vb. tranz. ind. prez. 3 sg. Pl VIIb "dă de o parte, dă de o latură".

LĂTURÓI s. n., pl. *lăturoaie* BA VIIa [la țesut] "lătunoaie".

LĂTURIȘ adv. St V "pe de lături; pe furiș".

LĂTÚȚ s. n., pl. *lătúțuri* St V dim. de la *lat(ul)* 1°.

LĂÚSĂ s. f. U VIIa "lăuză".

var. *leúză* s. f. Cr VII.

LĂJELE v. *Iijuri*.

LĂNÓS adj. To VII [despre mistreț] "cu păr mult".

LEA s. f. U VIIb "lelea".

LEĂGĂ vb. ind. prez. 3 sg. Gh V, H VIII, V, N V, Tr V, U VIIa [la nuntă, înmormântare etc] "oferă daruri (cămăși, prosoape) unora dintre participanți care sunt prinse în diagonală peste pieptul și spatele acestora": Bărbații-i *leăgă* cu cămăși, care să-l ducă [pe mort]. La Lipieski *leăgă* numa-n neamu mirelui, da a miresii nu-l *leăgă* H V

ind. impf. 3 sg. *legă* Gh V, ind. pf. c. 3 sg. *a legăt* N V, Tr V; conj. prez. 3 sg. *și lege* H VIII, N V; part. *legăt* H V, pl. *legăți* Tr V, f. *legăță* N V; sup. *de legăt* N V; refl. ind. prez. 3 sg. *se leăgă* Cr V, Tr V.

LEĂMPĂ v. *lămbă*.

LECĂRSTVUL s. n. art. N V "medicamentul": Și nu i-o ajuns *lecărstvul* acela.

LECÍT, *s-a ~ vb.* refl. ind. pf. c. 3 sg. U VIIb "s-a vindecat": *S-a lecít așa*, da el nu vrea s-arăte că-i bolnav.

LÉCRE s. n. pl. BA VIIa [în portul popular] "haine de postav".

LECREĂȚIE s. f. U VIIb "recreație".

LÉCRIC s. n. AJ VIIa, b, Pl VIIa, pl. art. *lécricel* Pl VIIa "haină de postav".

LÉCUIE, *se ~ vb.* refl. ind. prez. 3 sg. U VIIb "se lecuiește".

LECURÉLE s. n. art. Tr VII dim. de la *leac*.

LEGĂTOÁRE s. f. St VIIb, V "brâu".

LEGĂTŪRILE s. f. pl. art. Gi V [la nuntă] "darurile constând din haine cu care

sunt l e g a ț i unii dintre nuntași": [Bongăzoi] aduceau *legătŭrile*, ce trebuia să dăruiască acolo, care au cumpărat.

LÉGE s. f. 1° B VIIb "religie": Vin dușmanii foc și pară [...] vin să ne stârpească, *légêa* să ne fure. 2° în expr. *sunt în ~* Pl VIIa "sunt creștini": Dacă *sînt în léje* să pune lumină [mortului]. 3° B VIIb "nație, neam": Lumea plânge și suspină / Din comanda lui Stalin [...] că Stalin e *lêge* proastă. 4° pl. *legi* în expr. *a fînút ~* St V "a respecta tradiția, datina".

LÉICĂ s. f. H V "pâlnie".

LEJÂNCĂ s. f. [în locuința țărănească] Cr VII, V, Gi V, M VII, Tr V, pl. *lejânci* Cr V "spațiu de dormit, amenajat deasupra cuptorului".

LELICĂ s. f. Gi V "termen de înrudire pentru fata cununată în raport cu b a d i ț a".

LELIȚĂ s. f. 1° U VIIa, b, "termen de adresare pentru cunmată, soția fratelui mai mare". 2° var. *liță* s. f. U VIIb "termen de adresare pentru o femeie mai în vârstă".

LEMN s. n. 1° AJ VIII, BA VIIb, C VIII, St V, pl. *lémne* BA VIIa, C VIII "copac". 2° H VIII "puzderie".

LENÓASĂ adj. f. Cr I, M VII, To I "leneșă".

LÉNTĂ s. f. Cr V, Gi V, IIIa, Tr V, pl. *lénțe* Cr V, Nf IIIa, *lenți* Tr V "panglică".

LEOÁRCĂ s. f. St VIII "zer rămas după preparare? urdei".

LEPĂDĂM vb. ind. 1° impf. 1 sg. Tr VII "lăsăm (în grija, în paza cuiva)": Îl *lipadám* [copilul] cu mama. 2° pf. c. 1 sg. H VIII "am abandonat, am părăsit": Și mama s-o bolnăvit, era de moarte și mi-o scris hîrtie și eu di-amu *am lipadát* [școala] acolo și am venit acasă H VIII. [Soțul] *a lăpdát* [caii] și s-a dus în cincizeci la tractoare Gi VIIa.

2° ind. pf. c. 1 sg. *am lepădát* H VIII, 3 pl. *au lepădát* B VIIa, viit. 1 sg. *voi lepădă* H V.

var. 2° *a lăpdát* vb. ind. pf. c. 3 sg. Gi VIIa.

LEPEDÉU s. n. AJ VIIa, b, St VIIb, V, pl. *lepedeăuă* BA VIIa, St VIIb "cearșaf".

var. *lipidéu* s. n. St III, pl. *lipidéuă* AJ VIIa, *lipideăuă* Pl VIIa, St V.

LÉSPEDE s. f. AJ VIIa, Va, b, III, St III "tigaie din fontă".

LESPEGIOÁRĂ s. f. C VIII dim. de la *l e s p e d e*.

LESTOÁCELE s. f. pl. art. M va "frunzele (de varză)": Și numa *lestoáșele* să murează de găluși și-i vsio.

LETJ s. m. To VIII, pl. *lěfuri* AJ VI, B VIIIb [la casă] "la".

LEUZĂ v. *lăusă*.

LÍCINĂI adj. H VIIc "personal".

LÍCINO adv. C va "personal": Eu *lično* n-am făcut nișcât [c r o v e a n c ă].

LICTĂR s. n. AJ Va, b, III, BA V "magiun".

LIHÁNCĂ v. *lohánci*.

LÍJURI s. n. pl. Gh II "schiuri".

var. *lájele* s. n. pl. art. H Ia.

LIN adj. B III [despre foc] "mic, slab, moale".

LINCÉR v. *lăicer*.

LINÉICĂ s. f. Tr v "riglă": Jap, trăgea c-o *linéică* [învățătorul]; dintr-aceea n-am vrut să mă duc [la școală].

LÍNGĂ prep. N VIII, To VIII "lângă": Lupii o venit și le-o rupt *lingă* casă [oile] N VIII. La noi este cumpănă ... făcută-i aculo *lingă* colhoz To VIII. Tuma *íngă* noi s-o-ntâmplat AJ VIIb. S-o pus fata pădurii pă năcladu ceala *íngă* foc BA VIIIb.

var. *ínga* prep. Nf VIII, VI, Pr Va; *íngă* prep. AJ VIIb, BA VIIIb, VIa.

LÍNIE s. f. Pr VIIa "graniță, frontieră": O pus *liniia* de ceea parte.

LÍOHCHI (2 sil.) adj., în *rac* ~ Gh v "uscat, cancer uscat (la ficat)".

LIP s. n. H v "jeg, murdărie".

LIPIDÉU v. *lepedéu*.

LIPIEȘ s. n. To VII dim. de la *lipie*.

LIPIÓȘI (2 sil.) s. pl. Gh VII "turte din aluat nedospit, coapte pe plită".

LIPOVÁN s. m. Gi VIIIb "(rus) lipovean".

LÍTĂR s. n. AJ Va 1° pl. *litäre* St VIII "litru". 2° var. s. f. BA VIIIb "kilogram".

var. *litără* s. f. 1° pl. *litäre* AJ Va, 2° BA VIIIb; *litră* 1° AJ Vb, Nf VI.

LÍTĂRĂ v. *lităr* 1°, 2°.

LITINÁNT s. m. AJ VIII "locotenent".

LÍTRĂ s. f. Gh VII, N VII, Nf v "unitate de măsură pentru lichide egală cu 250 ml".

LÍTRĂZ v. *lităr* 1°.

LITRÚȚĂ s. f. B VIIb dim. de la *litră* 1°.

LÍȚĂ v. *lelîță*.

LIUBÉSC v. *iubésc* 1°.

LIUBÓI (2 sil.) 1° adj. Gh VIII, Nf VI, f. *liubáia* "oricare, orice": În *liubói* locu, în

ála să face fântână Nf VI. 2° *úne* ~ loc. adv. Nf v "oriunde".

LIVĂDĂREĂSĂ s. f. Gi v "lucrătoare în livadă".

LOÁMPĂ v. *lămbă*.

LOÁTRĂ s. f. St v "hoață".

LOC s. n. 1° în expr. *áre* ~ AJ v "se poate, este posibil": Dacă se sparg mațele un pic, apăi *áre loc* să pută untura. 2° art. în pe *tot* ~ *-ul* loc. adv. AJ III, PI VIIIa, *péste tot* ~ *-ul* loc. adv. B VIIIa, Pr VIIIa, Va, To VIII, VII "pretutindeni": De *péste tot lócul* o luat mâncarea To VII.

LOCUITORÍMEA s. f. colect. art. H VIIIb "locuitorii unui sat".

LOGODEĂ vb. ind. impf. 3 sg. Tr v "se logodea": Fata *logodé* cu băietu, iaca *logodéu*.

ind. impf. 3 pl. *logodeáu* Tr v.

LOGODEÁLĂ s. f. Cr VII 1° "logodnă": Care era poftit la *logodeálă* să plimba prin sat, cu căruța, să mântuia *logodeála* ... 2° art. "alaiul, invitații": Când s-a luminat de ziua ... de-acuma ieșea *logodeála* din casă.

LOGUIESC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. AJ VI "se lăcuiesc (scândurile)".

LOHÁNE s. f. H VIIa, V, N V, VH VII "lighean": Șanti mojno să plămădim într-o *loháne* H VIIa.

var. *luháne* s. n. H vb.

LOHÁNCI s. f. pl. N v "ligheane"

var. *liháncă* s. f. Cr v.

LOM s. Gi VIIIa "unealtă pentru spart gheața (la pescuit)".

LOMPÁTCA s. f. art. M VII "candela": [La mort] arde *lompátca*, arde lumânarea la noi.

LOȘI v. *loși*.

LÓȘI v. *loși*.

LOȘI s. m. pl. BA VIa "elani".

var. *lósí* s. m. pl. Nf VI; *losi* s. m.

M VIIb.

LOTÓCI s. m. pl. PI VIIa "jgheaburi de scânduri prin care trece apa la vâltoare": Vâltoarea-s puse așe-n două lemne strâmbe și p-acele s-o pus scânduri [...] dup-acele lemne strâmbe și pă marjine s-o cusut așa drept, acoloa s-o napustit, s-o făcut *lotoô* și s-o năpustit apa.

LÓTRU s. m. St v, VIIb, pl. *lôtri* St v "hoț".

LÓVER s. St VIII "lighean".

LOVÍ vb. 1° inf. Pr v "(a) nimeri, potrivi": N-am putut *loví* cu cuptioru, pre

mare am făcut focu. 2° ind. pf. c. 3 pl. *a lovit* St VIII "au prins".

LŪCE adj. Pl VIIa [despre apă, la spălat rufe] "alunecoasă": Apa o fost *lŭce* ș-ai scos-o cenuș-acee și-nt-aceea de-ai avut un pic de sopon mai le-ai spălat.

LUCITĂ adj. f. B VIIb "strălucitoare, lucitoare".

LUCREĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. Tr v, U VIIa "funcționează": El *lucrează* învățător de educație fizică Tr v. Au mai găsit din odoarele bisericii la alte biserici care *au lucrât* Cr VII.

ind. pf. c. 3 sg. *a lucrât* Gh v, 3 pl.

au lucrât Cr VII.

LUHÁNE v. *loháne*.

LUHÁRI s. m. pl. BA VIa "cocoși de munte din taiga".

LUJÉNI s. m. pl. Cr VII, v "tulpini de porumb (uscate), folosite drept combustibil".

LŪLA s. f. BA VIIb "cep la butoi": Fă bine și ia custura / Și te du și taie *lŭla* / Și împle la druște gura.

LUMÍNĂ s. f. B VIIb, BA VIIb, C Va, Pl VIIa, b, St VIIb "lumânare".

LUMINÁREA s. f. art. C VII "lumânarea".

LUMINŪȚE s. f. pl. BA VIIb dim. de la *l u m i n ă*.

LUNECÁT, *s-a ~* vb. refl. pf. c. 3 sg. I VIII "a lunecat": Cum ploua *s-o lunecát* și-o scăpat mâna ș-o venit în șanț ș-o trecut roata peste dânsu.

LUNG adv. H VIIa, N v "îndelung, mult timp": Da noi o mestecăm *lung* mămăliga, după ce o mesteci mai *lung* e mai bună H VIIa.

LUNGUIÁT adj. Gi VIIIb "lunguieț".

var. *lunguête* adj. Cr v.

LUNGUÉTE v. *lunguiát*.

LUNGUȘÓR adv. H VII dim. de la *l u n g*: [Pâinea] ședea *lungușór* în cutiori.

LUNTROÁSĂ adj. f. AJ Va [despre o groapă] "adâncă": Da câteodată scade râu-așa, Băscău-ăsta, cum îi spune la noi, pe ... aducem escavatoru-ista și ne făcea o groapă mai *luntroásă* așa să putem limpezi la apă.

LUȘTEÁN s. AJ VIIa "leuștean".

LUȘȚI, *a ~* vb. 1° inf. AJ VIII "a dezghioca grăunțele de porumb sau boabele de fasole": *A lușți* când îl *luștêști* de grăunțe. 2° ind. impf. 3 sg. AJ VIII "desfăcea pănușile de pe știuleți": Și-i *lușți* de pițjană și-n podu căși.

1° ind. prez. 2 sg. *luștêști* AJ VIII; 2° impf. 3 sg. *luștéa* AJ VIII.

LUȚÉRNA s. f. art. U VIIIb "lucerna".

MACAHÓN s. n. 1° Gh VII "vas în care se pisează (cu un pisălog), în special, macul". 2° Nf IIIb "sită pentru zdrobit cartofii".

MACÁSURI s. n. pl. Cr VIII, U VIII [la casă] "căpriori": Noi le numim *macásuri* și toate la un loc, când se puneau pe casă, ș-ășea numa ca s-o-nvelească, să numește merteceală VIII.

MACINI vb. ind. prez. 2 sg. AJ III "dai prin mașina de tocat (came, nuci etc.)".

ind. prez. 1 pl. *măcinám* BA v, pf. c. 2 sg. *ai măcinát* St VIII; part. *măcinát* AJ Va, III, f. *măcinătă* AJ Va; refl. ind. prez. 3 sg. *se măcină* AJ Va, III.

MÁCIUHA (3 sil.) s. f. art. Gh v "mama vitregă".

MACRÓVCI s. f. pl. Tr v "cuverturi flaușate".

MACÚC v. *macúh*.

MACÚH s. 1° B VIIb, M VII "turtă din semințele de floarea soarelui, după ce s-a scos uleiul". 2° To VIII "tescovină".

var. *macúc* s. B VIIb.

MAHÁLĂ s. f. C VIII, H IIa, M VIIb, To VII, Tr v "parte a unui sat, constituită din câteva ulițe învecinate; mahală".

var. *măhălă* s. f. Gh v, N VIII, V VIII;

malăua s. f. art. U VIIa, II.

MAHAZÍN s. n. N VII, To VII "magazin".

MAI s. n. AJ Va, b, BA v, St III "ficat".

var. *măierul* s. n. art. U v; *măiere* s. f. Gh v, N v, H VIIa, v.

MÁICĂ s. f. Gi v "maiou, tricou".

MĂIERE v. *mai*.

MĂIERUL v. *mai*.

MÁISTĂR (2 sil.) s. m. AJ Va, St VIII "meșter, maistru"; ~ *de lemn* AJ VI "tâmplar".

var. *măisterul* (3 sil.) s. m. art. N VI;

măistor (2 sil.) s. m. AJ Va.

MÁISTER v. *măistăr*.

MAISTERSCÁIA s. f. B VIIb "atelier".

var. *maistrescăia* s. f. B VIIb.

MÁISTOR v. *măistăr*.

MAISTRESCÁIA v. *maistérscăia*.

MALÁNCA s. f. art. C VI, Va, b, I VIII, M VII, T VI "numele unui obicei practicat în cadrul sărbătorilor de iarnă: o ceată de flăcăi (colindători) deghizați (moș,

evreu, urs, capră etc.) umblă pe la casele oamenilor și colindă".

MALARIE s. f. U VIIa "malaria".

var. **malerie** s. f. U VIIa.

MALÁUA v. **mahálă**.

MALAVÁNCĂ s. f., pl. *malavánci*
H v "turtă din mălai cu lapte bătut, brânză, unt sau smântână; alivancă".

MÁLDURI s. n. pl. U VIIIb [la casă]
"legături de stuf sau de papură folosite la acoperiș; maldăre".

MALERIE v. **malarie**.

MALIVOVÁNĀI adj. N VI "emailat".

MÁLTĀR s. AJ VIIa "mortar".

MAMÁIE s. f. Pr VIIa "mamă".

MAMÁREA s. f. art. Gi VIIIb
"bunica".

MÁMĂ s. f. St VIIb "bunică".

MÁMILĂ s. f. AJ VIII "namilă".

MAMÓNT v. **mamúnt**.

MAMÚNT s. m. To II "mamut".

var. **mamónt** s. m. To II.

MÁNĂ s. f. T VIII "nectar": [Albinele]
se opresc cel mai mult unde găsesc *mánă*,
mai multă dulceță.

MÁNCĂ s. f. B III, Nf v, Pr III "grîș".

MANDRABÚRCĂ v. **hadabúrci**.

MANUSCRÍPT s. n. H VIIIb
"manuscris".

MÁRĂLE v. **márle**.

MÁRE adj. 1° B VIb [despre glas]
"tare, puternic": Și-n glas *máre* a strigat. 2°
m. pl. *mari* BA VIa, Gi VIIa [despre bani] "cu
putere de cumpărare; valoroși": Era o mie
de lei și ... erau bani *marí*, cum erau rublele
acuma-n trecut Gi VIIa.

MARGARÍN v. **marharín**.

MÁRGINĂ s. f. C Va, Cr V, M VIb,
N y, Pr VIIa, To II, Tr VIIa, U VIIIb pl. art.
márginile U VIIa "margine".

var. **márne** s. f. Gi V, art. *márnea*
Gi VIIa, pl. *márnele*, *márnile* Cr V.

MARHARÍN s. Gh VII, V, N VII, V,
To VII, VH VII "margarină".

var. **margarín** s. n. BA V.

MÁRHĀ s. f. pl. AJ VIII, VIIa, VI,
BA VIIIb, VIIa, Pl VIIb, St VIII, V "vite".

var. **márhile** s. f. pl. art. BA VIIIb.

MÁRHILE v. **márhă**.

MARINÁTUL s. art. AJ Va
"saramura cu mirodenii care se pune peste
murături".

MÁRLĂ v. **márle**.

MÁRLE s. Gh V, H VIIc, M Vb, N VI,
VH VII "tîfon": Îl scurăm acolo [laptele prins]

punem *márle* și-l scurăm acolo H VIIc.
[Chișleagul] îl dăm în *márle* și-l punem sub
pres și-i brânză M Vb.

var. **márlă** s. f. Gh V, VH VII; **márále**
s. f. Gh VII, V.

MARLIÚȘCĂ (3 sil.) s. f. N VI dim.
de la *marle*.

MÁRNE v. **márgină**.

MARȘINĂ v. **mașina** 2°.

MART s. m. C Va, V VIII "martie".

var. **márta** s. m. Cr V, Gi VIIa, U VIIIb.

MÁRTA v. **mart**.

MASAGÍST s. m. Tr V "masor".

MÁSLĂ s. f. U VIIIb "unsoare": Un
fel de *máslă* este așa groasă care ungi la
tractoare.

MASLEÁNCĂ s. f. M Vb "putinei".

MÁSTER s. m. Gi VIIIa "meșter,
maistru".

MASTIRÓC s. n. B VIb "mistrie".

MAȘCÁT adj. T VI "mascăt,
deghizat".

MAȘINA, 1° ~ *de tren* s. compus
Gi VIIIa "locomotiva". 2° var. **marșină** s. f.
AJ VIIb, St VIIb "vehicul".

MAȘINCĂ s. f. 1° Cr V, Gi V, Nf v
"mașină de tocat carne". 2° C Vb, Nf IIIa
"dispozitiv cu care se fixează capacele
borcanelor de conserve". 3° ~ *de cusut*
Tr Ib "mașină de cusut". 4° pl. *mașínci* Nf VI
"mașini agricole".

MAȘINUÍÁ vb. ind. impf. 3 sg.
N VIII "treiera".

MAȘINÚȚĂ s. f. T V "mașină de
tocat carne".

MÁȘTEHA s. f. art. Pl VIIb "mama
vitregă".

MATÉRIE s. f. Gh V, H VIIa, M VII,
Vb, Nf Ib, U VIIa "material, țesătură (de
cumpărat)".

MÁTUȘCA s. f. art. M VII
"preoteasa".

MÁȚUL s. n. 1° art. în ~ *înfundăt*
H VIIa [la porc] "cecumul". 2° pl. *máfe*, în
~ *de tabác* M VII "semințe (proaspete) de
dovleac".

MĂCÁR conjuncț. Gi VIIIb, VIIa,
H VIIa, V; ~ *că* loc. conjuncț. Pr VIIa, Tr V "cu
toate că; deși": *Măcár* eram săraci, din an
în an s-a mai ușurat Gi VIIa. *Măcár că*
mama ... era din satu-aista, dar am făcut pă
cum mi-o spus de-acolo Tr V.

MĂDĂMÚȚĂ s. f. U VIIb "cuconiță".

MĂDUĂ s. f. AJ VIIa "măduvă": O
zis că-mi dă scăldușuri la *măduyă*.

MĂGĂRI s. m. pl. U II "lemnne fixate în largul apei, ca o platformă, pentru a putea pescui": Dacă mai adânc să ne ducem să prindem ... facem *magări* ... de lemn, așa un fel de mese nante și le duci mai adânc și prinzi acolo.

MĂHALĂ v. mahălă.

MĂHĂLEÂN s. m. H VIIb, d. M VII, pl. *măhăleni* Gh V, M VII "vecin din aceeași m a h a l ă".

MĂHĂLEÂNCĂ s. f. H VIIa, M VII, N VII, To VII "vecină din aceeași m a h a l ă": var. *măhleâncă* s. f. H V.

MĂHĂLENE s. f. pl. M VII "vecine din aceeași m a h a l ă".

MĂHLEÂNCĂ v. măhăleâncă.

MĂISTĂRIT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. St VIIa "a lucrat ca m a i s t ă r".

MĂLAI s. n. 1° AJ VIII, BA VIIb, VIIa, via, Pl VIIb, St VIII "porumb". 2° *fărină de ~* AJ III "mălai". 3° pl. AJ VIII "lanuri de porumb". 4° pl. Gh VII "lanuri de mei".

pl. *mălăie* 3° AJ VIII, 4° Gh VII.

MĂLĂIȘCĂ s. f. 1° BA VIIb "tulpină de porumb; cocean": În Slatina să face *mălăiști*, la noi să zice băli AJ VIII. 2° pl. AJ VIII "lanuri de porumb": *Mălăiști*, noi ce mălaiu să face pă ele!

pl. 1°, 2° *mălăiști* AJ VIII.

MĂLĂTUIAU v. molătuiău.

MĂLIGĂ s. f. C Va, b, J, Pr VI, V VIII "mămăligă".

MĂLIGUȚĂ s. f. Pr VII, Vb, Tr VII dim. de la m ă l i g ă.

MĂLUIȚ vb. 1° part. N VI, V [despre ou] "încondeiat". 2° var. *mănliești* ind. prez. 2 sg. C II "desenezi (cu creta)".

MĂMÂNĂȘA s. f. art. Gi V, IIIa "nașa de botez".

MĂMUCĂ s. f. 1° B I, Pr II, T V "bunică". 2° B VIIa, b, VIIa, b, VIIb, BA VIIa, Pr III dim. de la *mamă*.

MĂMÚNEA s. f. art. Nf IIIa, IIa, Ia "bunica".

MĂNÂNȚEL v. mănunțel.

MĂNGĂLĂU s. n. T VII "lemn lung (de formă paralelipipedică), cu fațetele ondulate, folosit la frecatul rufelor".

MĂNLIÊȘTI v. măluit.

MĂNȚĂMIM v. mulțămesc.

MĂNUNȚEL adj., adv. B VIIb, III, C VII, Vb, f. *mănunțică* C VII, Vb, U V, pl. *mănunțele* Pl VIIa, b, "mărunțel".

var. *mănânțel* adj., adv. BA V, Pr VII, T VI, pl. *mănânței* Pl VIII, f. *mănânțică*,

pl. *mănânțele* BA Via, Pr VIIa, b; *mănânțel* adj., adv. BA V, Nf VI, St III, pl. *mănânței* Nf IIIb, Pr VI, f. *mănânțică* T V, pl. *mănânțele* BA VIIa, V, Nf VII; *murunțele* adj. f. pl. N VII.

MĂNUNȚOC adj., adv. AJ VIII, Va, f. *mănunțoacă* St VIIb dim. de la *mănunt*.

MĂNUNȚUC adv. St III dim. de la *mănunt*.

MĂNÚȘ s. n. pl. art. *mănușurile* V VII "mănunchi de câneapă".

MĂRCUȚOACĂ s. f. AJ III "soi de ciupercă".

MĂRGINĂRUL s. n. art. Pr VIIa "bordura cu franjuri a șalului".

MĂRHILE v. mărghă.

MĂRIȘOARĂ adj. f. Tr VII dim. de la *mare* ("în vârstă; vârstnică"): *Mărișoară* baba ... cam vo obzeci de ani.

MĂRITĂ, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Pl VIIb "se mărită".

MĂRMÎNTE v. mormânturi 2°.

MĂRȘĂGURICĂ s. f. M VII dim. de la *mâneștergură*.

MĂRTĂȘ s. n. BA V "sos alb".

MĂRȚÂNĂ s. f. pl. *mărțâne* BA VIIb "iapă".

MĂRUNCHELE s. n. pl. art. To VII dim. de la m ă r u n c h i.

MĂRÚNCHIUL s. n. art. To VIII "mănunchiul".

MĂSUCĂ s. f. BA Via dim. de la *masă*.

MĂSUR vb. ind. prez. 1 sg. T V "măsur".

ind. prez. 3 sg. *măsură* B VIIIc, T V, 3 pl. *măsură* B VIIIc; conj. prez. 2 sg. *să măsurî* T VIII.

MĂSURĂ s. f. Pl VIII [la stână] "acțiune de măsurare a laptelui".

MĂȘCĂȚ 1° adj. Nf V, V VII, pl. *mășcăți*; Gh VII "mare": Ragilă să chema, rătund-așa, cu dinții *mășcăți*. 2° adj. BA V, T VI, f. *mășcăță* Gh VII, To VIII, U VIIIb, VI [despre cereale, struguri] "cu bobul mare": Poamă *mașcăță* To VIII. 4° adv. în a pășit ~ BA Via "a mers cu pași mari".

MĂȚINCĂ adv. H V "probabil".

MĂTRÁSURI s. n. pl. St VIIa "saltele".

MĂTRICE s. f. AJ VIIa "reumatism": O zis că-mi dă scăldușuri la măduă; am *mătrice*, cum zicem noi, reumatism, *mătrice*-n măduă.

MĂTURLICĂ s. f. Cr V "măturică".

MĂCĂ s. f. H VIIIa, V, IIa, M VII, N VII, Tr V, V VIII "bunică".

MĂITURĂ s. f., ~ *măre* U VIIIb [la cai] "mânătură; cursă lungă": Calu se poate de *măitură* *măre* să-l aprinzi, de *măitură* *măre*, i-o picat apa-n picioare.

MÂN s. n. H VIIc, N VII, pl. art. *mânule* M VIa, Tr VII, *mânuri* BA VIIIb, VIa, Pl VIIb, St V, T VI, art. *mânurile* AJ VIII, M VIa, Pl VIIa "mână": Cu *mînule* nu mulg M VIa. Da nici secera nu știa a ține-n *mîn* H VIII.

var. *mâni* s. f. pl. B VIb, H VIII, Pr III.

MÂNĂ vb. tranz. 1° ind. prez. 3 sg. Pr III "trimite": Mă *mână* mama la jizi St V. 2° a ~ inf. I VIa "conduce un vehicul": L-o omorât tractoriu, un tractorist nu știa bine a *mîna* ș-o trecut peste el.

1° ind. impf. 3 sg. *mână* St V, pf. c. 3 sg. a *mânát* AJ I, U VIIIb; conj. prez. 3 sg. *să mână* St VIIa, b; part. f. *mânătă* Pr VIIa.

MÂNĂNȚEL v. *mănuțel*.

MÂNCĂRI (2 sil.), *de-a* ~ loc. adj. (adv.) Nf V "de gătit, pentru gătit".

MÂNCĂRICĂ s. f. Nf V "tocană cu multă ceapă".

MÂNDREȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. H VIIIa "împodobește cu cioplitori bățul vornicelului": [Bățul] îl *mîndrește* și face cruce și-l zvârlie peste hălăbudă.

MÂNDREȚI s. f. pl. H VIIc "înflorituri făcute cu cuțitul deasupra aluatului": [Plăcinte în strachină] odată făceam cu *mîndrețî*, făceam că luam cuțitu și mergeai cu cuțit-așa dam, dam, dam și era zimți.

MÂNDRU adj., adv. AJ VIIa, BA VIa, V, H VIIb, V, St V, f. *mândră* AJ VIIb, BA VIa, Gh VII, H VIII, pl. *măndre* AJ VIIb, BA VIIIb, St V "frumos, excelent": Biserica *mîndră* este H VIII. Mi-am tăiat niște lemne, *mîndre*-așa, drepte BA VIIIb. Acea [burta porcului] o spălăm *mîndru* BA V.

MÂNE adv. AJ VIIIb, C Va, H VIII, Pr VIIIa, b, III, To VIII "măine".

var. *mâni* adv. AJ VIIb, H VIII, Pr VI, UVIIb.

MÂNEĂ vb. ind. impf. 3 sg. M VIa "poposea peste noapte": Venea și *mînă* la mama M VIa. Le-a adus acasă [oile] și nu *mîne* el noaptea pă undevai N VIII.

ind. pf. c. 1 sg. *am mas*, 2 sg. *ai mas* BA VIIb; conj. prez. 3 sg. *să măibă* M VIa, și *măie* N VIII.

MÂNEȘTEGURĂ v. *măneștergură*.

MÂNEȘTERGURĂ s. f. M VII "ștergar, prosop": De pomi legam o

măneștergură ... lumea să știbă la cas-aiasta ... este mort.

var. **mânștergură** s. f. M VII; **măneștergură** s. f. Gh VII, H VIII, pl. *măneșterguri* Gh VII; **miniștergură** s. f. H VIII, N V, pl. *minișterguri* Gh VII, N V, V VII; **măneștegură** s. f. H VIIIb, pl. *măneșteguri* To VII; **miniștegură** s. f. H V, pl. *minișteguri* To VII.

MÂNGĂIT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. V VII "m-am resemnat": La mine, treizeci de ari [de vie] acasă am, iaca *m-am mîngăit*, nu mi-am pus an, trebuia de pus.

MÂNI¹ v. *mân*.

MÂNI² v. *măne*.

MÂNIAT, *s-au* ~ vb. refl. pf. c. 3 pl. H VIIIa "s-au supărat".

MÂIȘTERGURĂ v. *măneștergură*.

MÂȘTERGURĂ v. *măneștergură*.

MÂNTUIT s. n. H Ia [la jocurile de copii] "sfârșit": Eu ... azvârl mingea, da două fete stău în mijloc, da care rămâne la *mîntuit*, aceea trebuie să fibă de zece ori.

MÂNUȚUȘUL s. n. art. Nf V "bucățile mărunte de carne; mărunțișul".

MÂNUȘELE s. f. pl. art. H VIIc dim. de la *mănușă* (de cânepă).

MÂNZOC s. m. AJ VIIb, pl. *mânzoci* C VIII dim. de la *mânz*.

MÂȚ s. m. BA VIIb, VIa, II, I I, Pl VIIa "pisoi".

MÂȚĂ s. f. H V, M VII, To VII, pl. art. *mățele* H VIIc, M VII "pisică".

MÂȚĂȚEL adj. C II, Nf VI, V, IIa, pl. *mățăței* C Va, Nf V, f. *mățățică* B VIIb, Nf VI, T VIII, pl. *mățățele* C VII, Nf Ib "mititel".

var. **mițățel** adj. N V, II, pl. *mițăței* Nf IIa.

MÂȚICUȚ adj., f. *mățicuță* C II "micuț".

MÂȚUCI s. m. pl. T V "mățișori de alun".

MEĂRĂ s. n. pl. C VI "mere".

MEASORÛBCĂ v. *mesorûbcă*.

MECANIZĂȚIILE s. f. pl. art. T VIII "utilajele și agregatele mecanice".

MECI s. n. St V "fitil (la lampă)".

MEDĂLE s. f. I V "medalie".

MEDLENO adv. Gh V "încet".

MEDVÉDI s. m. pl. M VIb "urși".

MEGIĂȘ v. *megiêș*.

MEGIÊȘ (3 sil.) adj. Nf VI, IIa, b; s. m. Nf IIb, Pr VIIa, T VI, pl. *megiêși* (3 sil.) Nf VII, V, IIIa, Pr II, T VI "vecin".

var. **megiăș** (3 sil.) adj. C VII, Pr VIIa, f. **megiășa** (4 sil.) I VII, Pr II.

MELESTÉU s. n. Gh V, Nf IIIb, Ib "făcăleț".

MÉLIȚ v. **mélنيță**.

MÉLNIȚĂ s. f. To VII, V VII "meliță".

var. **méliț** s. n. Nf VII.

MERÁRI s. m. pl. H IIa "meri".

MÉRE, *a* ~ vb. inf. AJ VIIb, St VIIb "a merge".

ind. prez. 3 sg. *mére*, AJ III, I III, 1 pl. *mérem* Pr III, impf. 2 sg. *mereái* AJ VIIb, 1 pl. *mereám* Pr III, St V, 3 pl. *mereáu* AJ VIIb, viit 1 sg. *oi mére* St VIIb, 3 sg. *a mére* AJ I; conj. prez. 1 pl. *să merēm* Pr III.

MÉRİM, *ne* ~ vb. refl. ind. prez. 1 pl. H VIII "ne măsurăm": Noi *ni mirim*, amu *nu să merjesc*, amu-s mai răi nărodu, nu *să mereá* atuncea ... ista-i razoru, ista-i bâcățica, i-a mea, da iasta e a mnetale.

refl. ind. prez. 3 pl. *se meresc*, impf. 3 sg. *se mereá* H VIII.

MÉRİNDE s. f. 1° BA VIIIb, St VIII, VIIb "uger (cu lapte)". 2° pl. Gi V "petrecere între femei la casa lehuzei".

pl. *merinzi* 1° BA VIIIb, 2° Gi V.

MERIȘOARE s. n. pl. Pr Vb 1° "ouă vopsite, roșii ca merele": La ouă să zice *merișoare* așa curate, numa roșii. 2° "colaci".

MERIȘTE s. f. Pr VIIIa "miriște".

MERTECEÁ, *se* ~ vb. refl. impf. 3 sg. Cr VIII [la casă] "se puneau căpriorii la acoperiș".

MERTECEÁLĂ s. f. colect. Cr VIII [la casă] "totalitatea căpriorilor": Da asta, toți căpriorii la un loc să numește *mjertičálă*, a făcut *mertičála* la casă.

MÉSĂR s. m. T v "măcelar".

MESCHÍU s. To VII "amnar".

MESORÚBCĂ s. f. C Vb, I, Gh VII, Nf VI, Vc "mașină de tocat".

var. **misurúpcă** s. f. C I, H V; **measorúbcă** s. f. M Va, VH VII.

MÉTĂR v. **métri** 2°, 3°

MÉTRĂ v. **métri** 1°, 2°.

MÉTRI 1° s. m. pl. Nf VI "metri cubi de lemne; steri". 2° var. s. n. AJ VIII, VI, BA VIIIc, VIIa, VIa "unitate de 100 cm. ce servește la măsurarea lungimilor". 3° AJ VIII "greutate de 100 kg".

var. **métră** s. 1° Gh VIII, 2° Gh V, pl. *métre* 1° AJ VI; **métăr** s. n. 2° AJ VIII, VIIb, VI, BA VIIIc, VIIa, VIa, 3° AJ VIII, pl. *métări* 2° AJ VIIa, BA VIIa, *métăre* 2° BA VIIIa, St V.

METRÓCI s. m. pl. Gh VIII "bucăți de lemn lungi de un metru".

MEZINÍC s. m. BA VIa "denumire a degetului mic de la mână".

var. **ziminicul** s. m. art. Pl VIIb.

MÍACOCCHIUL (3 sil.) s. art. N v "carnea moale".

MÍAZĂ v. **amiázăzi**.

MIC¹ adj. C v [despre aluat] "puțin": Dacă-ți rămâne aluat mai *mic*.

MIC² [*híc*] v. **nemică**.

MICA v. **nemică**.

MICÁNCĂ s. f. H VIII, M VII "cânepă cu firul mai scurt decât fuiorul": *Micáncă* să făcea aia mai scurtișoară [decât fuiorul] H VIII.

MICĂ v. **nemică**.

MICÚCĂ adj. f. AJ Va dim. de la *mică*.

MÍERE s. f. AJ Va, b, III, BA VIa, V, St v "zahăr".

MIEREÁLA s. f. art. St v "albastrul cerului".

MIEZ s. 1° n. cu val. adj. în expr. (*un*) ~ de BA VIIb, Pl VIIa, b, Șt v "mic, redus": *Miez* de guler Pl VIIa. Mâncăi din *mîezu* acela de purcel Pl VIIb. *Miez* de buleandră Pl VIIb. *Miez* de masă Pl V 2° m. pl. art. *mîezii*, ~ *nópții* s. compus BA VIIb "miezul nopții".

MIJABÁTICA v. **mijátca**.

MIJÁTCA, *de-a* ~ loc. subst. H IIa, U II "de-a v-ați ascunselea".

var. **de-a mijabática** (4 sil.) U VIIb.

MIJEÁLĂ s. f. U II "faptul de a miji la jocul de-a mijátca": Stă la *mijálă*.

MILIȚIONÉR s. m. Nf VI, Pr VIIa "milițian".

MILIȚIȘTI s. m. pl. AJ VIII "milițieni".

MILJÓCUL s. n. art. AJ II, C VII, T II "mijlocul".

MINCIUNÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Pr VIIb "a spus minciuni; a mințit".

MÍNGEA, ~ *fugitea* s. compus U II "joc de copii, cu mingea".

MINIȘTÉGURĂ v. **mâneștégură**.

MINIȘTÉRGURĂ v. **mâneștégură**.

MINOSEÁ v. **amiroseá**.

MINTENÁȘ adv. AJ VIII, VIIa, BA VIIIb, VIIa, St VIIb, V dim. de la *minteni*.

MÍNTENEA v. **amíntrelea**.

MÍNTENI adv. AJ VIIa, BA VIIa "imediat, îndată".

MINTIÓȘI v. **mintós**.

MINTÓS adj. H VII [despre un om] "cu minte multă; înțelept": [La șezătoare] veneau și flăcăii, d-ap[oi] era *mintiș*, da nu ca amu.

var. **mintiși** (2 sil.) adj. m. pl. H VII.

MINȚESC, *să* ~ vb. conj. prez. 1 sg. H VII "să mint".

MINUȚĂ s. f. H VIIb, Tr Ib "minut".

MIREĂSĂ s. f. AJ VIII, Pl VIIa "logodnică": Am stat trei săptămâni o cât *mireasă* Pl VIIa.

MIRÉI s. m. pl. C VII "miri".

MIRI 1° s. m. pl. AJ VIII, Pl VIIa, Tr VII, IIb "logodnici": Ne facem *miri*: la noi dacă am măs și-am dus la popa ș-am dat mâna sântem mire și mireasă până la nuntă AJ VIII. 2° var. **mirul** s. m. art. Tr V "mirele"; **mirului** s. m. gen./dat. B VIIb, Cr VII, Gi VIIa, V, N VII, Pr III, Tr III, Tr V "mirelui"; **Nirlu** ia pe mireasă în brațe Tr V.

MIRIOARĂ (4 sil.) adj. f. St VII dim. de la *mierie* ("albastră").

MIRLU v. **miri** 2°.

MIRÓSURI s. n. pl. Cr V "mirodenii".

MIRÓZNĂ s. f. Nf V, III "mireasmă".

MIRTĂ s. f. Tr III "mirt".

MIRULUI v. **miri** 2°.

MISURÚPCĂ v. **mesorúbcă**.

MIȘELĂ, *nu te* ~ vb. imperat. 2 sg. Tr VII "nu te vâita, nu te jelui": Nu te *hișelă* / nu te vâicăra / du-te la Maica Domnului.

MIȘIAU vb. ind. impf. 3 pl. Cr VII "mișunau, alergau": Când cântau cocoșii de ziuă [...] toți *mișiau* pân obor.

MITÉL adj. H Ia, Tr VII, Ia, f. pl. *mitéle* Cr VII "mititel".

MITELÚȚ v. **mititelúț**.

MITICĂ adj. f. Cr VII, H VIIc, M VII "mititică".

MITICÚȚ adj. Nf IIa, f. *miticúță* U VIIb, V VIII dim. de la *mititică*.

MITITELÚȚ adj. H IIa, pl. *mititeiúți* Gi V, M V dim. de la *mititel*.

var. **mitelúț** adj. To V, m. pl. *mitelúți* H VII, f. *mitelúțe* M vb.

MIȚ s. St VIIb "lână scurtă, miță".

MIȚĂTEL v. **mățâtel**.

MNEATĂ v. **dumătă**.

MNEATĂLE v. **dumătă**.

MNEAVOĂSTĂ v. **dumavoastă**.

MNEAVOĂSTRĂ v. **dumavoastă**.

MNETĂ v. **dumătă**.

MNETĂLE v. **dumătă**.

MOÁLE adj. To VII [despre leșie] "slabă în concentrație".

MOĂRĂ s. f. BA V "mașină de tocat carne".

MOÁRE s. f. C Va, VH VII "zeamă acră de la murături": [Borșul] îl năcim cu *moări* de patlagele VH VII.

MÓBILI s. f. Gi V "mobilă".

MOCÉVO, ~ *puzări* s. compus N VI "bășica udului; vezica urinară".

MOCNEĂ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. St V [despre coaja de gorun pentru vopsit] "fierbea încet; se macera": Belea de pe lemn [coaja] ș-o punea la fiert, *mocneă* acolo.

MOD v. **módru**.

MÓDĂ v. **módru**.

MÓDRU s. n. AJ VIIb, Vb, BA VIa, V, St VIIa, V "posibilitate, putință": N-a fost *módru* a scoate piatra BA VIa. La ceși n-o fost *mod* de brad, că n-o dat cehii, tare s-o ținut pădurile AJ VIII.

var. **mod** s. n. AJ VIII, VIIb, Va, b;

módă s. f. St VIIb, V.

MOH s. n. Gh VII "mușchi de copac": [În timpul foametei] și *mloh* de pe pomi din pădure [...] de ista mănca.

MOHORĂȚI adj. m. pl. AJ Vb, II "cafenii".

MOI, *de-a* ~ loc. adv. AJ Va, BA VIIa "la muiat": [La tocătură] și cu rișcaș, cu urez, și o sau cu pâne care-i bună, albă, o pui *de-a moi* AJ Va.

MÓJNA 1° adv. Gh V, I I, To VIII, V VIII "e voie, e posibil, se poate": *Mójna* nvârțită cu drojdie, da *mójna* și fără de drojdie Gh V. 2° var. s. f. Gh V "posibilitate": În soroc vosimoi, de-amu era *mójnă* să coacă.

var. 1° **mójno** adv. H VIIa, d, M Va; 2° **mójnă** s. f. 2° Gh V.

MOGHILĂ s. f. U VIIIb "movilă".

MÓJNĂ v. **mójna** 1°.

MÓJNO v. **mójna** 1°.

MOLĂTÍT v. **molătuiău**.

MOLĂTUIĂU vb. ind. impf. 3 pl. AJ VIIb "participau la o petrecere; petreceau": După jocu-acela o cinat mireasa cu mirele și s-o dus la mire [...] oamenii o *molătít* până dimineața AJ VIIb.

var. **molotuiă** vb. ind. prez. 3 sg. BA VIIa; a **molătít** vb. ind. pf. c. 3 pl. AJ VIIb; se **mălătuiău** vb. refl. ind. impf. 3 pl. AJ VIIb.

MOLCĂLÚȚ adj. H VIIb "molice".

MOLDÁVSCA adj. f. M Vla "moldovenescă": Acolo școala *moldávscă* o fost.

MOLDOVÂN s. m. Gi VIIIa, Nf V, pl. *moldovâni* Gi VIIa "moldovean".

MOLDOVÂNCĂ s. f. Gi VIIIa, M VII "moldoveancă".

MOLENTIERĂ s. f. U VIIIb "moletieră".

MOLÍTVE (3 sil.) s. f. H VIIIa "molitvă".

MOLODIÓJA v. *molodióju* 1°.

MOLODIÓJUL (4 sil.) s. m. art. 1°f. colect. To VIII "tineretul": Toată *molodiója*, și eu am jucat acolo [în biserică] și *Liuba* Gh VII. 2° pl. *molodióji* C VI, H V "tinerii".

var. 4° *molodiója* (4 sil.) s. f. colect. Gh VII.

MOLOȘĂG s. AJ III "petrecere, veselie".

MOLOTÁRCĂ s. f. Nf VI "locomotivă".

MOLOTILCĂ s. f. Gi VIIb, N VIII, pl. *molotilci* Gi VIIb "combină de secerat".

MOLOTUIĂ v. *molătuiau*.

MOLTOVÉLNIC v. *motovélnic*.

MOMÂNT, *pe* ~ loc. adv. St V "pe moment; momentan".

MOMENTAL adv. Pr VIIIa "momentan".

MOMENTALNO adv. U VIIa "pe moment; momentan".

MONDULE s. f. pl. Pl VIIb "amigdale".

MORÁR s. AJ III, BA V "mărar".

MORĂTOÁRE s. f. BA V "saramură".

MÓRCOJ v. *mórcove*.

MORCOTÉTURI s. n. pl. H VII "piulițe în care se freca (pisa) macul".

MÓRCOVE [*mórcoze*] s. m. Nf V "morcov".

var. *mórcum* s. m. B III; *mórcuv* s. n. AJ va; *mórcoj* [*mórcož*] s. m. C V, T V.

MÓRCUM v. *mórcove*.

MÓRCUV v. *mórcove*.

MORMÂNTEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. / 3 pl. B VIIb, Gh V, H VIIIa "înmormântează".

part. *mormântát* Nf VII.

MORMÂNTURI s. n. pl. 1° Gh VII "morminte". 2° var. *mărminte* s. n. U VIIa, b *mormânți* s. m. pl. Pr VIIa "cimitir": Ne ducem la cimitir, ori cum la *mărminte* noi așa zicem *mărminte* vilă.

MORMÂNȚI v. *mormânturi* 2°.

MOȘ s. m. AJ VIIa, b, B VIIb, III, BA VIIIb, pl. art. *móșii* T v "bunic".

MOȘTÉNI s. m. pl. Pl VIII "băștinași".

MOȘÚC s. m. St V dim. de la *moș*.

MOTOBÉLNIC v. *motovélnic*.

MOTOVÉLNIC s. n. To VII, pl. *motovélnice* H VIIc, d "mănunchi (scul) de fire, format din zece j g h i u ț e": Zăce ghiuți, amu aiesta-i un *motovélnic* M VII.

var. *moltovélnic* s. n. M VII; *motobélnic* s. n. H VIIc.

MOVILȚI s. f. pl. V VIII, VH VII "movițițe".

MOZOLEÁU vb. ind. impf. 3 pl. T VI "mânjeau gardurile cu păcură".

MOZÓLI s. f. To VII "bășică (la deget, din cauza torsului)".

MUC s. n. H V "fîtil de opaiț".

MUCÉNIE (3 sil.) s. f. M VII "chin, caznă, muncă multă": Da-i *mućenie* multă cu cânip-asta.

MUCIGĂIȚA s. f. art. To VII [fig.] "porecla unei femei leneșe".

MUGUL s. m. art. V VIII "mugurul".

MUHÓR s. Gi VIIb "mohor".

MUJDÁR s. 1° AJ va "mujdei": *Mujdár* de ai. 2° var. *mujdér* s. n. St VIIb "usturoi".

MUJDÉR v. *mujdár* 2°.

MULT 1° adv. B VIIb "foarte": *Mult* frumos tare. 2° *mai* ~ loc. adv. BA VIa, C VIII, M VII, Pl VII, St VIII "în plus, în afară de": Îi pe veci acela, *maj mult* n-ai de lucru cu el St VIII. Pe nime nu știu *maj mult* M VII. 3° adj. f. *múltă* To VII "numeroasă": Partia [=partidul] *ti múltă*.

MULTĂMÉSC vb. ind. prez. 1 sg. T v "mulțumesc".

ind. prez. 1 sg. *mulțám* BA VIIa, VIa; conj. prez. 3 sg. *să mulțámească* T VI.

var. *mănțámím* vb. ind. prez. 1 pl. Nf VI, ind. impf. 1 pl. *mănțámeám* M VII; part. f. *mănțámítă* Gi VIIb.

MULȚÍRE s. f. T VIII "înmulțire".

MULȚÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. B VI, T VIII "ai înmulțit".

MUNCÍTĂ vb. part. f. Gi VIIa, H VIIc "chinuită": Eu de mititic-am fost chinuită, nu numai chinuită, da *muncítă*, știi, de-acasă; noi, dacă eram vo șapte și eu a șaptelea ... ca un buboi în ceafă eram Gi VIIa.

refl. ind. impf. 1 pl. *ne munceám* To VII; conj. prez. 2 sg. *să te muncéști* To VII.

MUNTEÁN adj. U VIIIb [despre vânt]
"care bate de la munte; rece".

MUNȚUIE vb. ind. prez. 3 sg. Cr VII,
N v "termină, mântuie".

ind. pf. c. 1 pl. *am muntuit* Gi v; refl.
ind. prez. 3 sg. *se muntuie* N VII, V, pf. c.
3 sg. *s-a muntuit* Gi v, N VIII.

MUR¹ s. m. AJ VIII, VI, BA VIa, St v, III
[la construcții] "brâu din piatră deasupra
fundatiei": Și punea pietre și apă [= apoi] pă
piatră punea *muru*-acela AJ VIII.

MUR² adj. Nf v [referitor la culori]
"maroniu, cafeniu".

MURAI vb. 1° ind. impf. 3 sg. B VIIa
"topeai cănepa". 2° sup. *la murat* Nf IIIb "la
saramurat (carnea)".

1° ind. impf. 3 sg. *mură* B VIIb, Gh v,
pf. c. 1 sg. *am murat* C VII; refl. ind. impf.
3 sg. *se mură* V VII.

MURĂȚURĂ s. f. 1° Nf v, IIIb "apă
sărată și condimentată folosită la
conservarea cărnii". 2° V VIII "topilă".

MURUIT, *a ~* vb. ind. 1° pf. c. 3 sg.
BA VIa "a tencuit". 2° impf. 3 sg. Gh VII [fig.]
"măzgălea, murdărea".

2° ind. impf. 3 sg. *muruiă* Gh VII; refl.
ind. impf. 3 pl. *se muruiău* T v.

MURUNȚELE v. *mănunțel*.

MÚSAI adv. BA VIa, St VIIa, b, *la ~*
loc. adv. PI VIIa "neapărat, negreșit": Să
văpsea neagră [lâna] ... da nu, nu tare
neagră, cum trebă, da ... no, așa *la musai* și
ai țăsut PI VIIa.

MUSCĂLI s. m. pl. BA VIIb "ruși".

MÚSCĂ s. f. 1° N VIII "albină". 2°
U VIIIb "pată neagră pe dinții de jos ai calului
(tânăr) care indică vârsta acestuia": Calu,
dacă are cinci ani la șase, el are *múscă*,
dinții de jos e negri toți. Între dâșii, pe
mijlocu dinților, de-acuma ea s-a șters,
dacă începe să se șteargă, de-acuma are la
opt ani, la nouă.

MUST s. n. Gh VII "măzgă (la
copac)".

MUSTĂȚĂ s. f. V VIII [fig.] "cârcel la
vița de vie".

MUTĂȚ, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. în
expr. (*mi*)-*a ~ cuvântul* PI VIII "a răstălmăcit,
a interpretat, a replicat".

MUȚEȘTE adv. I VII "mutește".

MUZÉI s. n. To II, V VIII "muzeu".

NACEÁLISTVA [*načál'stva*] s. f.
colect. art. Gh v "persoanele de la
conducere; conducerea".

NACEÁLNIC s. m. BA VIIb, Cr v,
PI VIIb, T VIII, pl. *naceálnici* N VIII, To VII "șef,
conducător": Mă-ta-i *načálnic*, mă-ta-i sus
Cr v.

NÁFURĂ s. f. Pr v "anafură".

NÁIER s. B III "muzicuță".

NALANGĂȚE v. *nalangăte*.

NALANGĂȚE s. f. pl. Cr, v, U VIIb
"gogoși din aluat subțire": *Nalangățele* le pui
cu lingura și se primesc rotunde.

var. *nalangăte* s. f. pl. Gi VIIa.

NALÓG s. n. Gi VIIIb "impozit":
[Tătarii] n-aveau de unde strânge ...
nałóhurj, n-avea de unde strânge bucate
H VIIIb. Ne-o pus *nałóh* de doamne ferește
H VIIIb.

var. *nałóh* s. n. H VIIIb, VIIIb, pl.
nałóhuri H VIIIb.

NALÓH v. *nalóg*.

NALT v. *înánt*.

NANT v. *înánt*.

NÁNTE adv. N VIII "înainte, mai
demult".

NAPÓI v. *înapói* 3°.

NAPÓIE v. *înapói* 4°.

NAPRIMÉR adv. HV, M VII "de
exemplu".

NAPRIMÉRNO v. *primérno*.

NARANGIU adj. B VIIIb, VIIb
"portocaliu".

NARCOMÁNII s. m. pl. art. H VIIa
"persoanele care consumă narcotice;
toxicomani".

NARCÓZ s. n. Nf IIb "anestezie".

NARÓD s. n. 1° colect. C VI, Gh v,
H VIIIb "populație, lume": Predsedateli
colhoza o grămădit *narłódu* și i-o dus la
sobranie, la colhoz Gh v. *Năródă* era multă
la câmp Nf VI. 2° var. pl. art. H VIIIb, M VII
"oamenii, localnicii": Să duc *norqádele*
acolo [la biserică] M VII. Se grămădesc [la
nuntă] patru sute de *nărqáde* H VIIa.
Năródurile o duc bine H VIIIb.

var. *năród* s. n. 1° M VII, VIIb, pl. art.
năródurile 2° H VIIIb; *năródă* s. f. 1° Nf VI, pl.
năróade 2° H VIIa; *noróádele* s. n. art. 2°
M VII.

NASÓS s. T VIII, VI "pompă
aspiratoare": Am *nasós* că bate pân-la
cincizeci de metri și cu apă, am o căldare
de apă lângă mine, repede cu *nasós* și
îndată îl încurc [roiul] și să prinde de pom
VIII.

NASTÍL v. *nastilă*.

NASTILĂ s. f. BA Vla "drum amenajat pe terenurile înghețate din Siberia".

var. **nastil** s. n. BA VI.

NĂȘELE v. **nănășă** 2°.

NAVÉRNO adv. H VIIIa "probabil": *Navérno* tare demult [e] biserica aceea, are o sută cincizeci de ani.

NAZVÂNIA (3 sil.) s. f. art. N VI "denumirea".

NĂBUIĂ vb. ind. impf. 3 sg. BA VIIIb "se repezea; năvălea".

NĂCĂZ s. n. BA Vla, I VII, PI VIIa, b, St VIIb, pl. *năcăzuri* I VII "suferință, chin, necaz".

NĂCĂJÊȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. H VIIc, "se chinuiește, se necăjește": Și *năcăjăște* cu dânsa [= vaca]. 2° part. f. Pr VIIa "neîngrijită, jalnică": Să vorbească ei cu mine și eu să ieu stupăria [colhozului] câte-avea ei acolo, da *năcăjite* era, un stup avea trei ramuri T VIII.

part. *năcăjit* 1° Pr VIIa, pl. *năcăjiți* 2° Pr VIIa, f. *năcăjită* 2° Pr VIIa, pl. *năcăjite* 2° T VIII.

NĂCLĂD s. n. BA VIIIb "grămadă, stivă de lemne".

NĂCRÎM vb. ind. prez. 1 pl. VH VII "acrim".

NĂDUȘEĂSCĂ, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. T VII "să sufocă, să asfixieze": O mai cazut și podu pe noi, era *să ne nădușească* pe toți.

NĂMEĂ [*nărê*] vb. ind. impf. 3 pl. Gh VII, Nf VII "tocmeau, angajau": *Nărê* băieții muzică și făcea acolo tanțuri Gh VII. Ciobanul era *nărît* acolo pe loc ... și păștea oile H VIIb.

part. *nămit* H VIIIb; refl. ind. prez. 1 pl. *ne nămim* N VI, impf. 3 pl. *se nămeau* N VI.

NĂNĂȘĂ s. f. 1° C Va, H VIIla, VIIa, M VII, T V, pl. *nănășe* AJ III, *nănăși* St III "nașă". 2° var. **nășele** s. f. pl. art. Cr VII [la nuntă] "invitatele din partea nașilor": De la nași luau toate *nășele*, nașii tot la fel rămăneau acasă.

NĂNĂȘICA s. f. M VII dim. de la *nănașă*.

NĂNĂȘUL s. m. art. C Va, H VIII, Pr III, T V, pl. *nănășii* AJ VIIa, b, B VIIb "nașul".

NĂNTÔI adj. Gi VIIla, Nf VII augm. de la *nănaș*.

NĂPOSTÍ v. **năpustí**.

NĂPOȘTÍ v. **năpustí**.

NĂPRĂVLÍT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. U VIIIb "a îndreptat": De-acolo ne-a luat și ne-a mănăat la front, ne-o *năprăvlít* la Polşa.

NĂPUSTÍ vb. 1° *a* ~ inf. AJ VIIb "a lăsa liber, a elibera": Ş-apoi l-o *năpustít* [fata pădurii] ş-o venit acasă [moşul] AJ VIIa. 2° ind. pf. c. 2 sg. PI VIIa "ai turnat, ai pus": *Ai năpustít* în uncrop [cenuşa] PI VIIa. Şi toci un ou, două şi un pic de apă *năpostí* ş-o frământa AJ Va. 3° var. vb. ind. prez. 3 sg. PI VIIa "scoate, degajă": [Cerga] se bate şi *năpoáste* păr, da dacă ea nu *năpoáste* se mai piaptănă.

ind. pf. c. 1 sg. *am năpustít* 1° BA VIIIb, St VIII, 2 sg. *ai năpustít* 2° PI VIIa, 3 sg. *a năpustít* 1° AJ VIIIa, B VIIIb, Vla, PI VIIa; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a năpustít* 1° PI VIIa.

var. **a năpostí** vb. inf. 1° AJ VIIa, b, VI, PI VIIb, ind. prez. 3 sg. *năpoáste* 3° PI VIIa, St VIII; **a năpošti** vb. inf. AJ VIIa, b, PI VIIb; ind. prez. 2 sg. *năpóști* AJ Va, PI VIIa.

NĂRÓD v. **naród** 1°.

NĂRÓDĂ v. **naród** 1°.

NĂRUIE vb. ind. prez. 3 sg. V VIII [despre plug] "acoperă (boabele) întorcând brazda".

ind. impf. 3 sg. *năruia* Gh VII.

NĂSĂDEĂI vb. ind. impf. 2 sg. U VIIIb "aşezai snopii pe arie pentru a treiera cu vitele".

NĂSĂLE s. f. Tr VIII "năsălie".

NĂSÍP s. n. I VII, U VIIb "nisip".

var. **nesip** s. n. V VIII.

NĂSÍPÍM [*năskím*] vb. ind. prez. 1 pl. Pr VI "muşuroim porumbul".

part. *năsipít* [*năskít*] B VIIIa.

NĂTRÊJ v. **notrêj**.

NĂURÉLUL s. m. art. Cr V dim. de la *năur* ("nor").

NEĂCĂ vb. refl. ind. 1° *se* ~ prez. 3 pl. VH VII "se înecă cu mâncare": Când vin pe la noi [cuscii] pe ospețe, apăi numa *să neacă* [măncând]. 2° pf. c. 3 sg. *s-a necát* Gh v, Gi v, Pr VI, To VII, Tr Ia "a murit prin sufocare în apă; s-a înecat".

NEĂGRĂ adj. f. în *vinerea* ~ Pr V "vinerea mare, zi de post".

NEÁLCOȘ (2 sil.) adj. St v "frumos, arătos".

NEAPĂRÁT adv. M VII "indiscutabil": Moldovancă *neapărát* [sunt].

NEAȘEZĂT adj. Pl Vllb
"necăsătorit".

NEATĂ v. *dumătă*.

NEAVĂSTA v. *nevăsta*.

NEBŪNE adj. f. pl. AJ III [despre ciuperci] "necomestibile".

NECĂRIĂ v. *nicăiurea*.

NECURĂȚENIE s. f. Pl Vllb "ființă necurată; vrăjitoare": [A venit] *necurățenia* aceea de bosorcaie [...] A venit *necurățenia* și-o strigat la fereastră și nu-i slobod să răspunzi.

NEDELEA s. f. art., gen. *nedelii* H VIIIa "săptămâna": Înaintea *nedelii* measopostnăi ... în toată săptămâta [...] slujbă se face la biserica.

NEGÉI s. m. pl. N VII "negi".

var. *nIngéi* s. m. pl. N VII.

NEGOĂȚĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. T V "se tocmește, se târguie": Mirele cumpără zestrea și o țară *se negoăță*.

NEGRĂMOTA adj. f. Pl Vllb "analfabetă".

NEGRÎU adj. Tr V "negricios".

NEGRÓS adj. AJ II "negricios".

NEGUȚĂTOR s. m. AJ VIII "negustor".

NELEGĂT adj. H Vllb [la nuntă] "care nu a primit în dar un prosop sau un alt obiect (cu care este l e g a t în diagonală peste piept)".

NEMEȘIE s. f. AJ VIII "calitatea de nemeș".

NEMÍC v. *nemică*.

NEMICĂ pron. negat. AJ Vllb, C VII, Pl Vllb "nimic".

var. *nemíc* pron. negat. Pr Vllb, St Vllb, V, VH VII; *nimică* [*nírică*] pron. negat. U VIIa, V VII; *ninică* pron. negat. V VII; *mic* [*híc*] pron. negat. B Vllc, Cr VII, Gh VIII, Gi V, H VIIIa, Vllc, V, Ia, N VIII, Nf VI, V, Pr VIIIa, b, U VI, v; *mícă* [*hícă*] pron. negat. BA VIa, C VII, VI, Gh VII, Gi VIIa, H VIIIa, N VII, VI, V, Pr VIIIb, VIIa, T V, To VII, Tr VII, U VIIa, V VIII, VII, VH VII; *mica* [*híca*] pron. negat. C VII, Cr VII, I, Gi VIIa, V, Pr Vllb, VIIa, U Vllb, VIIa, b, V.

NÉNE s. m. AJ Vllb, Pl Vllb "tată": Amu du-te acasă la mama-ți și la *néni-ți* AJ Vllb.

NEPLĂCUTE adj. f. pl. Pl VIIa "urâte, neaspetuoase": Erai și frumoase [uzoare] și erai și *neplăcute*.

NEPOĂTĂ s. f. Gi V "fină în raport cu nașa da botez".

NESÍP v. *năsíp*.

NEȘCĂT pron. nehot. C Va "câtva, puțin".

var. *niscăt* pron. nehot. Nf IIIa.

NEȘTIŪTĂ adj. f. BA VIa "neștiutoare".

NETEZEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. Cr I "să mângâie": S-a ntâlnit cu cățelușca, a vrut s-o *nitizească*, dar ea a început să latre.

NEVĂSTA s. f. art. 1° H Vllb, Pl Vllb, Pr VIIa, b, To VII, VH VII "nora". 2° To VII, Tr VII, pl. *nevêste* Pr VIIIa "femeie căsătorită în raport cu sâtenii".

var. 1° *neavăsta* s. f. art. M VII, N V.

NEVĂTĂMATE adj. f. pl. Cr V [despre fructe] "nepătate, nelovite, neatinse".

NEVESTEĂ s. f. art. *nevesteăua* St V "nevăstuică".

NEVEDÎM vb. ind. prez. 1 pl. U Vllb "urzim": Firele toarse, pi-urmă *nividîm* pe gard [...] mergeai de vo șase-sapte ori ... scotea jghiuită.

impf. 3 sg. *nevedeă*, 3 pl. *nevedeău*, pf. c. 3 sg. *a nevedît* U Vllb.

NEVOIȚI adj. pl. U VIIa "nevoiași, sărmani": [Pomah] să dă unor tineri care-s mai *nevoiți*.

NI interj. AJ VIII, VIIa, b, VI, V, BA Vllc, Pl VIII, VIIa, b, St VIII, VIIa, b, V, T V "uite, iată".

NIÂNIE (2 sil.) s. f. Gh V, N V, art. *niânia* Gh V, To VII "apelativ pentru o soră mai mare": Eu îi ziceam [surorii] *hăha*, că-i mai mare Gh V.

NICA v. *nicul* 1°.

NICĂIUREA v. *nicăiurea*.

NICĂIŪREA adv. Gh VII, H VIIa, V, M VII, N VI, V VIII, VH VII "nicăieri": Nu ne-o dus *nicăiurea* Gh VII. N-am fost *nicăiere*, de-aicea n-am plecat *nicăiere* Gi V.

var. *nicăiere* adv. Gi V; *nicăiurea* adv.; *nicăure* adv. N VII; *nicăúra* adv. H V; *nicăria* adv. AJ VII; *necăria* adv. AJ VIII; *nicări* adv. AJ VIIa, BA VIa, Pl VIII, Vllb, St VIIa, b.

NICĂRI v. *nicăiurea*.

NICĂRIĂ v. *nicăiurea*.

NICĂŪRA v. *nicăiurea*.

NICĂŪRE v. *nicăiurea*.

NICĂŪREA v. *nicăiurea*.

NICE v. *nici* 1°.

NÍCI 1° adv. St VIIb "nici". 2° conjuncț. AJ VIII, VIIa, b, BA VIIb, PI VIII, VIIb "nici".

var. 1° **níce** adv. Nf v.

NICICACÚM adv. Gh VII, H VIIb "nicidecum".

NICIDECĂT adv. AJ VIIb "nicidecum".

NICOREȚE s. f. pl. Nf IIIb "nume al unor soiuri de ciuperci".

NÍCUL s. m. art. 1° H v "unchiul". 2° var. **níca** s. m. art. To II "bunicul".

NIJNÍOCĂ (3 sil.) s. f. BA VIa "drum special amenajat pe terenurile înghețate din Siberia".

NÍME pron. negat. AJ VIII, VIIb, Va, II, B VIIa, b, BA VIIb, VIa, C VIII, Vb, Gh v, M VII, N VII, Nf VII, v, PI VIII, VIIa, b, St VIIb, v, T VIII, To VII, Tr VIII "nimeni": Nu dați *nimărúi* drumu H Ia.

var. **nímea** pron. negat. U VIIa; **nímerea** pron. negat. Gi VIIa, gen. *a nimărúia* Nf VIII, dat. *nimărúi* Pr VIIa, *nimărúia* H Ia, N VII, To II, *nimurúi* AJ VIIa, PI VIIb, St VIIa, v.

NÍMEA v. **níme**.

NÍMEREÁ v. **níme**.

NIMERÍC pron. negat. dim. de la *n í m e r e a* Cr VII: "Dacă n-aveai pă *nimeríc*, pă *nimeríc*, de-acuma, la trei-patru zile, să scoală [lăuza].

NIMICĂ v. **nemică**.

NIMICÍTĂ adj. f. BA VIIIb "zdrobită, rănită".

NÍNCA v. **iága**.

NINGEI v. **negéi**.

NISCÁT v. **neșcát**.

NÍȘCĂ s. f. St VIII "băț de mestecat urda".

NIȘTOJÍ, *oi* ~ vb. ind. viit. 1 sg. C VIII "voi ucide, voi distruge": Eu la vară l-*oí nistojí* pi ist ba[laur].

conj. prez. 3 sg. *să niștojească* C VIII.

var. **a instujít** vb. ind. pf. c. 3 sg. C VIII.

NOI num. card. în expr. *am stins* ~ PI VIIb "am descântat, stingând nouă cărbuni": I-*o stins noí* și el așa o fost de deocheat ... baba țápă cărbuni [...] și-i numără de la început de la nouă până la unu.

NOJÍTĂ s. f. St VIII "semn de recunoaștere în urechea oii".

NÓNTRU v. **ínlóntru**.

NOROÁDELE v. **naród** 2°.

NOSÍÚȘIE (4 sil.) adj. f. pl. Gh v [despre haine] "purtate".

NOTÁRĂȘUL s. m. art. AJ VIII "notarul".

NOTRÉȚ s. n. Gi VIIIb "nutreț".

var. **nătréț** s. n. U VIIIb.

NÓURI s. m. pl. Pr VIIa "noni".

NOVOSÉLIE (4 sil.) s. f. Cr VII, M VIa [la casă nouă] "sfințire, inaugurare".

var. **novoséne** s. f. Cr VII.

NOVOSÉNE v. **novosélie**.

NU interj. Cr VII, Gh VII, H VIIa, d, N VIII, Nf VII, VI, V, IIIb, U VIIa, VI, V VIII, VII "ei!".

NUCĂRI s. m. pl. Gh v "nuci".

NÚCĂ s. f. în expr. *a făcút o* ~ Tr Ib [la înot] "a stat puțin timp sub apă": *A făcút* cum s-ar spune la noi, să spune *o núcă*, așa izbucnește în apă și iese la suprafață [...] peste vreo minută.

NÚMAIFÁRDECĂT adv. Tr VII "numaidecât, neapărat": Da nu te lua așa tare din scurt că *númafardecít* ca să te duci.

NÚMĂRĂ, *se* ~ vb. ind. prez. 3 sg. 1° H VIIc, v, V VII "se numește, se cheamă" Și făceai plăcinte-n strachină *să numără* H VIIc. Da dac-aveți lapte d-ista înăcrit cum ... chișleac *sí númeră* lapte-năcrit H v. 2° H VIIc, To VIII "se consideră": Da amu pun niște blutculiți [= chifle] și *să numără* că o pus de multe feluri de mâncare H VIIc.

1° ind. impf. 3 sg. *se numără* V VIII, VII.

NUMĂRĂTÚRĂ s. f., pl. *numărătúri* Nf VII "jurubiță din trei fire".

NUMERÍM vb. ind. prez. 1 pl. Pr va "nimerim".

NÚMERO s. Gh v "număr": Lampă *número* opt.

NUMÍTĂ adj. f. 1° C VII, U VIIa "fixată, stabilită": Este *numítă* normă ce și cum U VIIa. 2° PI VIIb "renumită, vestită": Ea era *numítă* acolo c-o luat laptele.

NÚMURI s. n. pl. PI VIIb "nume".

NÚNA s. f. art. în ~ *cea máre* Tr v "nașa de cununie".

NUNISÓRI s. m. pl. Nf VII, IIIa "invitați ai nunului la nuntă".

NÚNTRU v. **ínlóntru**.

NÚNȚURI s. f. pl. BA VIa "nunți".

NÚNUL s. m. art. în ~ *máre* Tr v "nașul de cununie".

O¹ pron. nehot. C II, U VIIa "vreo": Înainte se dădeau [concediu de naștere] o trei săptămâni, patru-nainte de-a naște copilul U VIIa. Ie o câteva peane de la găină și le-aprinzi să ardă C II.

O² conjuncț. AJ VIIa, b, Va, III, BA VIIb, VIa, C VII, Va, Gh VII, V, H VIIa, c, M VII, N V, PI VIIa, St VIIb, T VI, To VII, U VIIa, VH VII "ori": Miroznă o cum să cheamă aminos C VII. Poate l-o numit Dumnezeu o dracu St VIIb. Am stat trei săptămâni o cât mireasă PI VIIa.

OĂLĂ s. f. Cr VII, ~ roșie U VIIa "tiglă".

OĂRĂ s. f. Nf V, IIIb, Tr V, Ic, pl. oară Nf V "oră": Fierbeam [carnea] o qără și jumătate, las să fie două qără Nf V.

OĂRDĂ v. hoárdă.

OĂRE conjuncț. U VIIa "sau, ori": Îi puneau și pantofi, o rochie, oăre ce-i dădea acolo [nașei].

OARECÂND adv. AJ VIII, BA VIIb "cândva": Noi tare mare familie am fost qarecând AJ VIII.

OARECÂNDVA adv. AJ VII, BA VIa, PI VIIb "odinioară, cândva".

OARECÉ pron., ođj. nehot., BA V, PI VIIb "ceva": Punem qarecé grâu [porcului] BA V.

OARECINE pron. nehot, BA VIa "cineva".

OARECÉVA pron. nehot. BA VIIIb "ceva".

var. oareceyái pron. nehot. BA VIIIb.

OARECEVÁI v. oareceva.

OARECÚM adv. 1° PI VIIb "cam, cu aproximație": Ca în februarie-așa qarecúm, o murit copilul. 2° în expr. (fmi) erá ~ Tr V "mă simțeam incomod, (îmi) venea greu": Mie mi-erá qarecúm ... dacă nu ne e așa obiceiul.

OAREÚNDEVA adv. St VIIb "unde": [Apa descântată] trebuia s-o țipăm qareúndeva PI VIIb.

var. oareúneva adv. PI VIIb.

OAREÚNEVA v. oareúndeva.

OÁSTEA s. f. colect. art. Gi V "alaiul nunții".

OÁUĂ s. n. pl. H V, To VII "ouă".

OBĂCINO adv. H VIIIa "de obicei": La noi obícino al treilea zî îi îngroapă [morții].

OBICEÁIUL s. n. art. St VIIb "obiceiul".

OBIJDUITĂ adj. f. B III "supărată": Nu-s obijduită pe viața mea.

OBIJÁTNAI adj. M VII "trist, jalnic": [După înmormântare] este obijátñi a dăuza și nouă zile, și șase săptămâni și anu așa.

OBIVNÁIE v. odbivnáie.

OBLASTI s. H VIIIb, PI VIIb "regiune, unitate administrativ-teritorială".

OBOR s. n. Cr VII, V, Gi VIIIb, VIIa "curte": Mătură de asta de obór, de ogradă, care se mătură-n ogradă Cr V.

OBÓRČĂ v. ubórcă 1°.

OBORÓG s. n. AJ VIII, VI "adăpost construit din patru stâlpi, dispuși în patru colțuri, pe care este așezat un acoperiș reglabil, pentru păstrarea fânului; șopron".

ÓBRAZ s. n. C VIII "mod".

OBȘCIM adv. To VII "în general".

ÓCĂ s. f. B VIIIc, T V, pl. ocă T V, óche I III "oca": La un burcan de trei ócă, pun o lingură de oțăt T V. Din patru óóke [de lapte] iese un kilogram de unt I III.

ÓCĂRĂ vb. ind. prez. 3 sg. AJ Va "ocărăște".

ind. impf. 3 sg. ocără AJ VIIIb.

var. a acărát vb. ind. pf. c. 3 sg.

I IIb.

ÓCEREDİ (3 sil.) 1° s. f. Nf VIII, VI, To VIII "rând, coadă": Ședea la óceredi Nf VI. 2° var. óceri s. pl. H VIIa [la stână] "termene, date de ridicare a brânzei de către stăpânii oilor": Ți-i lua de-amu atâta óceri.

ÓCERI v. óceredi 2°.

OCHITA s. f. art. T Ia "numele unui joc de copii: partenarii se întesc (ochesc) între ei cu o minge".

OCHIURICĂ s. f. H VIIa "tifon".

OCÓL s. n. 1° AJ VIIb, H VIIb, PI VIIb "curte": La mine singur a venit din ocol [lupul] ș-o mâncat c-aveam ocólu rău H VIIb. 2° H VIIc, Pr VIIIa, To VIII, V VIII, pl. ocoále To VIII "loc îngrădit pentru oi". 3° de ~ loc. adv. BA VIIIb "(de jur) împrejur".

OCOLÓTĂ s. f. N VI "împletitură din snopi de stof la vârful casei".

ÓCONI s. m. pl. C II "specie de pește; biban".

ÓCOROC s. N V "jambon".

OCTÓMBER s. m. St VIII "octombrie".

ODAIE s. f., pl. odăi H VIIc "colibă la stână".

ODBIVNÁIE s. n. pl. T V "preparat din carne bătută și prăjită; șnițele".

var. obivnáie s. n. pl. Nf v.

ODEÁLĂ v. vodeálă.

ODEJDE s. f. pl. H VIIc "veșminte; haine": Lăna numa de laturi ... *odiéjdi* nu era.

var. **odiója** (3 sil.) s. f. colect. N VI.

ODINEȘTE v. **hodineám** 2°.

ODIÓJA v. **odejde**.

OGHEAL v. **ogheálă** 1°.

OGHEÁLĂ s. f. 1° C Va, I III, To VII, pl. *ogheále* VH VII "plapumă": Șurubim borcanu ... și punem jos într-o *og'álă* de vată C Va. 2° To VII "cergă pentru acoperit fânul".

var. 1° **ogheal** s. n. C Va, pl. *ogheáluri* C Va, Pr III, T III, VH VII, *ogheále* VH VII.

OGLÍNDĂ v. **carpoglíndă**.

OÍȚI s. f. pl. Pr VIIa "oițe".

OGRADĂ s. f. Cr V, M VII, Nf VI, Pr Va, U VIIa "curte".

OHÓNIC v. **ohótnic**.

OHÓTNIC s. m. AJ VIII "vânător": Cu toate că am fost *ohótnic*, ș-am îmblat cu ... arma, da n-am văzut [omul nopții].

var. **ohónic** s. m. Gh VIII.

OHRÁNIC s. m. Gh V "paznic".

OIEȘI s. m. pl. BA VIIb "oieri".

OLECÚȚ v. **olecúță**.

OLECÚȚĂ adv. C Va, b, I VII, Nf V, IIIa, dim. de la *oleacă* 1°.

var. **olecúț** adv. Nf VII, VI.

OLECÚȚICĂ adv. 1° Cr VII, Pr VI, VH VII dim. de la o l e c u ț ă . 2° ~ de loc. adj. Cr VII "mic(ă)": leșea *olecuțică* de flacăra-n pod.

OLÉRIE (2 sil.) s. f. Cr VIII, VII, pl. *olérii* Cr VII "ciulin": Tot *olérie* și românește-i spune, ghimpoasă și face p-ormă un fel de cornuți tot ghimpoși VII. *Olérie* [...] pă oi s-agăță tare VIII.

OLINI s. m. pl. To VII "reni, cerbi".

OLICICĂ v. **olișcă**.

OLIȘCĂ s. f. Pr VIIa "lână fină de cumpărat (folosită la țesutul catrințelor)".

var. **olícică** (2 sil.) s. f. B VIIa.

OLOÁBE s. f. pl. U VIIb "fiecare dintre cele două prăjini prinse de crucea căruței, a trăsurii, între care se înhamă calul; hulube".

OLOI s. n. AJ Va, b, BA VIIb, C Va, b, I, Cr V, II, Gh VII, Gi V, H VIIa, VIIa, c, V, M Vb, N VII, VI, Nf V, IIIb, Ib, PI VIIa, b, Pr VIIa, V, St VIIb, III, VH VII "ulei".

var. **ulói** s. n. AJ Va.

OLÓINIȚĂ (4 sil.) s. f. H V, Tr VII "teasc pentru fabricarea o l o i u l u i".

OLTUIA vb. ind. impf. 3 sg. Gi VIIa "altoia".

part. m. pl. *oltoíji* Cr V.

var. **ultuiá** vb. ind. impf. 3 sg.; **hultuiá** vb. ind. impf. 3 sg. Gi VIIa.

OMĂRĂT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Pr VIIb "a omorât".

OMENIE s. f., în expr. *în* ~ AJ VIIb "în pețit": M-oi duce *în omenie*.

OMUL, ~ *nóptii* s. compus St VIIb "ființă imaginară; personaj fantastic".

OPÁRCĂ s. f. Cr V, H VIIa, N V, To VII, VH VII "plămădeală (la pâine)": Punem fânină, opărim și e *opărcă*, începe-a dospi o dată, o bătem, a dăura, a triura, șanti mojno plămădim H VIIa.

OPÁSNO adv. H VIId "periculos": Supt un pom tare-i *opásno* și nu șad când tună.

ÓPĂRE v. **opărește**.

OPĂREȘTE vb. refl. 1° se ~ ind. prez. 3 sg. St III [despre lapte, în opoziție cu mâncărurile] "se fierbe". 2° conj. prez. 3 sg. *să se opărească* St V [despre cânepa pusă în glugă] "să se încingă".

var. 1° **ópăre** vb. ind. prez. 3 sg. AJ Va, b.

ÓPUSC v. **ótpusc**.

ÓRĂ s. f. Cr VII, Gi VIIa, V "horă".

ORFÁNCĂ s. f. PI Va "orfană".

ORÍCE (3 sil.) pron. nehot AJ Vb, III, PI VIIa, b "ceva": Să nu păjim *oríce* AJ III.

ORICEVA pron. adj. nehot. AJ VIII, VIIb, Va, PI VIIb "câtjiva": Sânt *oríceva* români AJ VIII. Când îți pieri *oríceva* de la casă, cât de bănuít îi St V.

var. **oricevá** pron. nehot. St VIIb.

ORICUMVÁ adv. BA VIIb "oarecum".

ORICEVÁ v. **oríceva**.

OSÁNDĂ s. f. Tr VII "chin, suferință, caznă": Unu mitel [copil] ... când am venit din vacuare mi-o murit acela da ... de *osíndă* cre[d] că: îl lepădam și ne duceam să strângem spice ca să dăm postavcă, vrazică să plătim pe pomânt.

OSÁNDIȚI adj. m. pl. Tr VII "chinuți": Și cu spinarea așa-ia [căram], *osíndiț* mai în scurt.

OSÉBI, *de* ~ loc. adv. N V "separat": Nunta-i de *Țoság*: mirele acasă [la el], mireasa acasă [la ea].

OSÍÓL (2 sil.) s. m. Nf IIa "măgar".

OSPÁDARĂ v. **hospodără**.

OSPĂȚ s. n. 1° AJ VIIa, b, BA VIIa, b, T V, III, St V "petrecere a doua sau a treia zi după nuntă". 2° pl. *ospéfe* în expr. *pe* ~ AJ Va, b, H VIIa, VIIa, T V, VH VII "în vizită": Să duce *pă ospéfe* copiii la părinți H VIIa. Ei

[cuscarii] când vin la noi *pi Țospéja*, apă numa să neacă [mâncând] că nu facem noi mâncarea ceea care-o fac ei VH VII.

var. *uspét* s. n. 1° St v, 2° T v.

OSTA PĂTRAȘ, *de-a ~* loc. subst.

BA VIa "numele unui joc de copii".

OSTRÓCICA (3 sil.) s. f. art. H VIIIb "amânare": Studenții foloseau atunci de *ostrócă*, așa numit rusește, de o amânare la armată.

OȘCOALĂ s. f. PI VIIb "școală".

OȘIBCĂ s. f. N VI "greșeală".

OTCENAȘ s. M VII "rugăciune (Tatăl Nostru)": Întâi fac *očinăș* [la pomană], școală o fumeie și zice *očinăș*, toți ne sculăm și facem cruce ș-apoi bloscovesc pi iștea [invitații], ș-apoi merge omu cu rachiu ...

OTCIÓC s. n. C II "cârlig": Pui *pi-otóc* [râma] și prinzi peaște.

ÓTCUȘ v. *ótpusc*.

OTDÉLNO adv. C VI, M VIa "separat": *Otiélno* l-am plătit [lemnul pentru casă] M VIa.

var. *otélno* adv. M VIa.

ÓTE v. *úte*.

ÓTELNO v. *otdélno*.

ÓTPUSC s. n. N V, V VIII "concediu": Era acasă vara de la-nvățătură, era ca și-n *ótcus* PI VIIb.

var. *ópusc* s. n. Pr VIIIa; *ótcus* s. n. PI VIIb.

OTRĂSLÉSC vb. ind. prez. H VIIb [despre copaci] "dau mlădițe, lăstari; lăstăresc": *Otrăslésc* așa oleacă, prind a-nerzi [copacii].

OTRĂVÍM vb. ind. prez. 1 pl. Nf VI "tratăm sămânța cu piatră vânăță".

PAÁR s. n. Gi VIIIb, I v "pahar".

PAC s. n. B VIIb, Nf VII "pachet": un *poc* cu dulciuri T III.

var. *poc* s. n. T III.

PACEÁ s. f. U v "mâncare pregătită din cap și din picioare de pasăre cu sos de usturoi".

var. *păceá* s. f. Gi v, III.

PÁCICĂ (2 sil.) s. f. 1° N v "pachețel". 2° var. *pașcă* s. f. BA VIIIb "legătură din șase bușteni, făcută pentru transport".

PADNÓS s. n. T v, Tr v "tavă (pentru servit la masă)".

PADÚȘTI s. f. Cr VII "perne mici": Îi puneau [pe mini] pe scaune și cu perne, cu

padúști, îi puneau pe moale, nu-i puneau așa pe scaun, curat.

PAHOÁNE s. f., pl. *pahóni* I VIII "irod, persoană în costum de epocă care joacă drama religioasă Vicleim".

PAHÓDA s. f. art. Nf VI "vremea, timpul".

PAIÓC (2 sil.) s. n. 1° N VII "rație, tain, porție". 2° PI VIIa "parte de pământ (revenită dintr-o moștenire)": Aici eu am avut loc mare, noi, știi, de-a mumi *paiócu* o fost, știi, parte de-a mumi PI VIIa. Da io n-am imaș ... da vreau a ține oi ... la dumneata am cumpărat ... o bucată de pământ, la altu ... aceea să chema *păic* C VIII.

var. 2° *păici* s. f. pl. C VIII.

PAIȘTILE (3 sil.) s. f. pl. art. Gh v "numele sărbătorii care se ține a doua zi de Rusalii".

PAJÁLUISTA (4 sil.) interj. H VIIIb "poftim".

PALÁSURI s. n. pl. AJ Va "mochete": [Fata de măritat] covor trebuie să aibă, da o țoală pă jos, la noi acuma ... cârpe, feși de-astea de cârpe și punem, nu numaidecât *paláturi* Gi v.

var. *palát* s. n., pl. *paláturi* Gi v.

PALÁT v. *palásuri*.

PALÁTCĂ s. f., pl. *palátce* U VIIIb "cort, adăpost": *Palátcă* făcută și-n fân ca porcu durmeai.

PÁLCĂ s. f. N v "băț, nuia": Da ea [soacra] cu un băț mare [...] «întâi mneatale-ți dău o *pálcă*, șanti lui două».

PALIPĂ s. f. Gi II "polip".

PALISÓS s. n. U VII "aspirator".

PALITÓU (2 sil.) s. n. To VII "palton".

PÁLOCICĂ (3 sil.) s. f. În ~ *de drójdje* VH VII "baton de drojdie".

PÁLUCICA, ~ *druceálucica* s. compus T III "numele unui joc de copii de grup, cu bețe așezate în grămezi, pe care partenerii le lovesc cu piciorul pentru a le face să sară".

PAMBÚC s. Gi VIIIa "trestie (de mare) cu tulpina groasă, folosită la confecționarea undiței". Coadă de undiță de asta de cumpărat, de *pambúc*.

PAMIATUL (3 sil.) s. art. V VIII "memoria".

PAMPÚȘTE s. f. pl. Pr vb "un fel de gogoși".

PÁNCOVE s. f. pl. AJ Va, b, PI VIIb, St III "gogoși".

PAPRÍCĂ s. f. 1° I v "boia de ardei". 2° var. St III "ardei gras".

var. 1° **paprigă** s. f. AJ Va, b, III;
poprică s. f. BA V, Nf v, pl. *poprici* AJ Va; 2°
poprigă s. f., pl. *poprigi* St III.

PAPRIGĂ v. **paprică** 1°.

PAPRIVÓC s. Nf IIb "fir (de material plastic) la undiță".

PAPȘOI v. **păpușoi** 1°.

PAPŪCI s. m. pl. AJ VIIa, Pl VIIa "pantofi"; ~ *de feștilă* To VII "cipici de câneapă".

PÁRA, ~ *fócului* s. compus To VII "numele unei specii de flori; gălbenea".

PARÁ s. f. Cr v [la ou] "bănuț".

PARAHÓD s. n. H VIIb, pl. *parahoáde* H v "vapor".

PARALIZUIT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. Gh v [despre o forță supraomenească] "a paraliza".

PARAVÓZ s. n. V VII "locomotivă cu aburi".

PARDOSÉSC vb. ind. prez. 1 sg. T VIII "căptușesc pereții stupului contra frigului".

PARNÍCE s. n. pl. Tr VII "sere": Am adus cu spinarea sticle de la *parniși*, că nu era sticlă, nu era nică.

PARPALÁC s. n. H VIIa, To VII "turtă coaptă în gură cuptorului (pentru copii), înainte de a fi gata pâinea".

PARPÁLÁCÉL s. n. To VII dim. de la *parpalac*.

PARTALUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. Nf v "împărțeam, tăiam în bucăți, tranșam (porcul)".

PÁRTE s. f. 1° Pr III "ursit": Pe cine l-am visat, nu mi-a fost acela *părtea*. 2° pl. *părte* VH VII "categorii, sorturi": Am două *părte* de pui: am o *părte* ... de-amu ... o săptămână ... da o *părte*-s mititei.

PÁRTIA (2 sil.) s. f. art. To VII "partidul".

PASÁTCĂ v. **posádcă**.

PASTARÓNE adv. Nf v "din afară, din exterior".

PASÚDĂ s. f. colect. Cr VIII, VII, Tr v "veselă": Fiecare femeie aduce ceva [la cimetrie] tot din ... din ceaune, ceva așa de *pásúdă* Gi*.

var. **pásúdă** s. f. Gi*; **posúdă** s. f. Cr VII, N VI, Tr v, pl. *posúde* Cr VII.

PASTÁRE s. f. M VII "păstaie de fasole verde".

PAȘ s. m. I I "pas".

PÁȘCĂ v. **păcică** 2°.

PAȘTÉT s. n. B III, BA V, I v, Pr vb, T v "pateu (de ficat)".

var. **paštétá** s. f. B III.

PAȘTÉTĂ v. **paštét**.

PATÉLCĂ s. f. pl. *pátélce* C vb "formă în care se pune pâinea".

PATRUZÁ, a ~ num. adv. U VIIIb "a patra zi".

PĀĀRÉL s. n. Cr VII dim. de la *p a á r* : O iertau cum i-obiceiu la noi, cu *pāāriélu* și-i da bani miresei.

var. **pārél** s. n., pl. *pārēle* Cr VII.

PĀCĀTÓS adj., pl. *pācātōši* Pr VIIa [despre copil] "lipsit de putere, slab".

PĀCEÁ v. **paceá**.

PĀCEÁNUL v. **pātucean**.

PĀCOSTEÁLĀ s. f. B VIIIb "staniol".

PĀCURÁR s. m. Pl VIII, St v, pl. *pācurári* St v "cioban".

PĀICI v. **paióc** 2°.

PĀLÁN s. n. BA II "gard de scânduri".

var. **pālánt** s. n. BA VIIb, pl. *pālánturi* BA VIIb, Vla.

PĀLÁNCĂ s. f. Nf vb "gard de scânduri".

PĀLÁNT v. **pālán**.

PĀLÁTÉNTE s. n. pl. N v "prosoape".

PĀLÉSC vb. ind. prez. 1 sg. H VIIc "coc în gura cuptorului la foc slab": Trăsnețele ... cu sămânță de câneapă și-o frământă și-o *pălésc* înaintea focului [din cuptor] care usucă ...

PĀLÉȘTE vb. ind. 1° prez. 3 sg. Pr Va "lovește". 2° pf. c. 3 sg. *a pālít* Pr VI [despre un fenomen meteorologic] "a survenit": Era douăzeci și cinci de grade de ger în noiembrie, pe urmă *ho pālít* cinzășpatru.

PĀLIMÁRUL s. m. art. T VI "paracliserul".

PĀLÍNCĂ s. f. AJ VIII, VIIa, b, BA VIIIb, Vla, b, Pl VIIa, b, St VIII "rachiu, țuică".

PĀLMI s. f. pl. Pl VIIa "palme".

PĀMÁNT s. n. 1° pl. *pāmánturi* Nf VI "unitate de măsură pentru suprafețe de teren agricol; lot". 2° gen. *pāmántului*, în *tálpa* ~ Cr VIII "talpa țării" Am fost de *tálpa pāmántului*. 3° var. B VIIb, C VII, VI, H VIIIa, VIIa, c, d, I VIII, VII, M VII, Pr VI, To VIII, VII, Tr VII, VH VII "sol considerat sub raportul productivității, întindere, suprafață de teren agricol". 4° var. M VII, To VIII, V VII, YII "substanță, materie solidă din care este

constituită scoarța pământului": Ş-apu puneam *pomînt* de-acela şi puneam pe topilă M VII.

var. **pomânt** s. n. 1° Pr VIII, 3° B VIIb, C VII, VI, H VIIIa, VIIa, c, d, I VIII, VII, M VII, Pr VI, To VIII, VII, Tr VII, VH VII; 4° M VII, To VIII, V VIII, pl. *pomânturi* 3° Pr VI.

PĂPĂRÚDĂ s. f. Gi V "ritual, a treia joi după Paşti, când fete îmbrăcate în verdeaţă (frunze de stevie), cântă şi dansează pe uliţe, invocând ploaia, şi stropesc trecătorii cu apă (la rândul lor, fiind şi ele stropite)".

var. **păpărúvă** s. f. Cr VII, U VIIa, b.

PĂPĂRÚVĂ v. **păpărúdă**.

PĂPŞOI v. **păpuşoi** 1°.

PĂPUŞELE s. f. pl. T VIII [la casă] "împletituri din paie la coama acoperişului".

PĂPUŞOI s. 1° m. B VIIIa, c, Vla, b, C VI, Va, b, Cr V, Gh V, Nf VI, V, T VII, VI, U VIIIb, VIIa, b, V VIII "plantă de porumb". 2° m. pl. ~ *plesniţi* U VIIa "floricele de porumb". 3° var. n. pl. art. Gh VII "lanurile de porumb".

var. 1° **păpşoi** s. m. M VII, Vla, N VII, V, Pr III, To VIII, VH VII, pl. art. *păpşoii* M VII, Vlb, Vb, To VII, II; **papşoi** s. m. H VIIa, V, To VII, pl. art. *papşoii* To VIII; **popuşoi** s. m. Gi V, I VIII, Tr VII, pl. art. *popuşoii* Gi VIIIb; **popşoi** s. m. Cr V, Gi VIIIb, VIIa, Pr VIIIa, T VIII, pl. art. *popşoii* B VIII, Pr VI; 3° **popşoáiele** s. n. pl. art. Gh VII.

PĂR¹ s. m. 1° Nf VII "lână cu fir lung, folosită, de obicei, la urzeală". 2° M VII "îesătură de fabrică din lână": [La mort] lega cu pânză ... nu ca amu cu basma de *păr*.

PĂR² v. **pără**.

PĂRĂ prep. M Vb, N VIII, VI, Pr VII, Tr V "până": *Păr*-amu ne-o fost bine M Vlb. Am fost *păr* în ... sub Crâm N VIII.

var. **păr** prep. H VIIc, M Vlb, c, N VIII, V.

PĂRÉCHEA s. f. art. B VIIb, St VIIb, Tr VIII, pl. *părăchi* T V, Tr V "perechea".

PĂRÉL v. **păărél**.

PĂRETĂR s. n. Tr VII, pl. *păretăre* T V "îesătură le lână, mai îngustă decât covorul, cu care se împodobesc pereţii casei ţărăneşti".

PĂRETE s. m. AJ VIII, H V, IIa, pl. *păreţi* I VII, St V "perete".

PĂRGĂLUIÉŞTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ III "prăjeşti": Ciupercile le *părgăluiéşti* în untură AJ III. Turtele tăiete, acelea-s ca şi cum ar fi ... macaroane cu curechi *pîrgăluft*, cum să spune la noi, le vrei face AJ Va.

var. **părgăluft** vb. part. AJ Va.

PĂRINȚI s. m. pl. în expr. *din ~ în ~* Gh V "din moşi-strămoşi": De când e lumea așa pun [frunze] şi o apucat *dim părinţ în părinţ* şi puie.

PĂRÚTE s. f. pl. AJ VIII "zurgălăi": Ştiţi ce-s *părúţă* ? Pe cai, acelea ce zorgotesc.

PĂRÚȚI s. m. pl. T VIII, VII dim. de la *par*.

PĂSCĂTORI s. f. pl. I VIII "locuri de păscut; păşuni".

PĂSCULIȚE s. f. pl. Gh VII dim. de la *pască*.

PĂSIÓLOC (2 sil.) s. n. N VIII "cătun".

PĂSTĂIANĂI adj. Cr VIII "permenent": Lucru *păstăjánîi*, vazică lucru la vite [de] dimineaţă până-n seară.

PĂSTĂIANO adv. U VIIIb "permenent".

var. **postoiáno** adv. Pr VIIIa.

PĂSÚDĂ v. **pasúdă**.

PĂŞELE s. f. pl. art. H VIIa, c, d "fire de câneapă mai scurte decât fuiorul": Odată să ziceau *păşéle* mai măruntele. *Păşelele* deoparte le torceai, da fuioarele deoparte, că aceea mai lungă era VIIc.

PĂTĂRELE v. **pătărăenii**.

PĂTĂRÉNII s. f. pl. Tr V "snoave, anecdote": Ş-apâi ei, băieţii ceia care-s conocari ei ştiu a spune *pătărăeni* frumos, aiaa tragedie dinainte se trage.

var. **pătărăle** s. f. pl. Tr V.

PĂTUCEAN s. n. Nf V "adăpost amenajat în pădure pentru pândă". Da poarca venea ... fulgera, nu venea ... şi fratele lu tata m-o suit în *pătućgânul* de la canton ... şi nu mă suită în *păćán*, mă rupea poarca.

var. **păćeán** s. n. Nf V.

PĂTURILE s. f. pl. art. M Vb "foile de plăcintă": [Plăcinta] o ungem cu unt, *păturile* celea.

PĂVĂLUIM v. **prăvăléşti** 3°.

PĂZESC vb. ind. prez. 3 pl. C V "priveghează (mortul)": Stau şi-l *păzásc* [mortul] bătrâni sau tineri cine sânt, stau toată noaptea şi-l *păzásc*.

PĂINE s. f. 1° colect. Cr VII, V, Nf VII, VI, V VIII, VH VII "grâne, cereale": *Pîne* alb-am samanat B VIIIa. Nu dovedeau de strâns de pe deal *pângea* Tr VIII. A tale vor fi tunurile / Când vor înflori *pînile* B Vlb. 2° Cr VII, T VI "grâu": La borş să pune tărăţe de *pîne* Gi IIIa. La ursitori să făcea pită din

pîne adevărată curată Cr VII. 3° var. s. f. AJ VIII, Va, B VIIb, C VII, Va, b, Gh V, H VIIa, V, Pr VIII, III, Tr VIII, V, VH VII "aliment preparat din făină, afănat cu drojdie și copt în cuptor".

var. **pâne** s. f. 1° B VIIIa, C VI, Va, Gi VIIIb, I r VIII 2° AJ Va, Cr VII, Gi IIIa, Pr VIIIa, T VI; 3° AJ VIII, Va, B VII b, C VII, Vā, b, H VIIa, V, P I VIII, III, Tr VIII, V, VH VII; ~ *ălbă* 1° B VIIIa, Gi VIIa; pl. art. *pânile* 1° B VIIb.

PÂNCE v. **pâncete**.

PÂNCETE s. n. AJ Va, B III, BA VIIIb, C VII, Nf II, Pl VIIb, Pr VIIIa, St VIIb "pântece, abdomen": Eu n-am tare necăjit [cu copiii]; unu care-i mare [...] de *pânțe*, tot îl durea *pânțecelu* Tr VII.

var. **pântce** s. n. M Va; **pânçe** s. n. H V, Ila, St VIIb, Tr VII.

PÂNE v. **pâine** 1°, 2°, 3°.

PÂNGĂ prep. AJ VIII, VIIa, b, BA VIIIb, H V, Pl VIIa, b, St VIII, V "pe lângă": Astea-s fleacuri, *pîngă* atunci cum o fost miresele AJ VIII. Să grămădea *pîngă* mine H V.

var *pîngă* prep. H V

PÂNIȚA s. f. art. 1° Pr VIIa dim. de la p â n e 3°. 2° Pr II "aluatul de pâine (din care se fac colaci)".

PÂNTCE v. **pâncete**.

PÂNTECĂREȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Pr VIIIb "se îmbolnăvește de pântecare ("diaree").

PÂNZUCĂ s. f. B VIIa dim. de la *pânză*.

PÂNZURI s. f. pl. BA VIIa "pânzeturi".

PÂRGĂLUIĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. Gi VIIa [despre orz] "să se coacă, să dea în pârg".

PÂRGĂLUIȚ v. **părgăluiești**.

PÂRJOL s. n. M VII "pârjoală": [La nouă zile de la înmormântare] dau ori câte un *pârjól*, ori câte-o bulculiță, orice, la casnic care-o fost la mâncare.

PÂRJOLIM vb. ind. prez. 1 pl. BA V "pârlim (porcul)".

PÂRPĂLEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. Gi VIIa [despre cereale] "să se coacă, să dea în pârg".

PE prep. 1° C V, Pl VIIb, Pr V, St V "în": Descântă *pe* sare, *pe* ai, *pe* apă Pl VIIb. Cotlețe prăjite *pe* oloi C V. 2° BA VIIa, Gh VII, T V [local] "prin": Se duc *pe* pădure T V. [Umbilă] *pe* sate BA VIIa. *Pe* Rusie e cosinca Gh VII. 3° AJ Va, III, N VI, Pr Va

"cu": Ne lua că n-avem *pă* cine să rămănem acasă AJ III. S-o-nsurat *pe* una N VI. Scoverzi dulci îs *pă* lapte AJ Vb. Frământ [pâinea] *pe* apă [...], strudura *pe* lapte Pr Va. 4° BA VIIIb, N VII, St VIIb "la": Privim *pe* televizor N VII. S-o zăuitat *pă* iepure St VIIb. Am strigat *pă* ele [= vite] BA VIIIb. 5° St V, T V "de": Să-ndrăgostea unu *pe* altu St V. Îmi place *pe* dansa T V. 6° AJ II, Gh V, Pr VIIIa "după": Îi cunosc [hribii] *pe* cap, *pe* clop AJ II. 7° VH VII "din, de": Ogheale *pi* bumbac. 8° Tr I "față de": Eu o să mă răsplătesc *pe* el. 9° I VII "în": M-o suit *pi* tren. 10° N V "pentru": S-o luat bilet *pe* samaliot. 11° ~ *cum* loc. adv. Tr V "cât, după cum": *Pe cum* e și nunta de mare. 12° ~ *de* prep. compusă Nf III [temporal] "pe la": *Pe di* Anu Nou.

PEA adv. AJ VIIa, b, BA VIa, V, Pl VIIa "prea".

PEANE v. **péne**.

PEAȘTELE s. m. art. C II "peștele".

PEĂTĂ s. f. C II "pată".

PÉCAR, *în* ~ loc. subst. Gh II "nume al unui joacă de copii".

PECE s. f. 1° AJ Va "carne macră". 2° var. St VIIb, V "carne de orice calitate".

var. **pécină** s. f. 1° AJ VIIa, b; **pécine** s. f. 1° BA VIa, 2° St VIIb, V.

PECEANĂ v. **pecénie**.

PÉCENICA (2 sil.) s. f. art. M Va "ficatul".

PECÉNIE (2 sil.) s. f. Gi*, V "prăjitură".

var. **peceană** s. f., pl. *pecéni* Cr V.

PECEOROUCA [*pçorouca*] s. f. art. H V [la porc] "carnea cu slănină de pe burtă": Snimăiesc slămina și-i pun deoparte, *pçorouca* deoparte, de două dește de la pînçe.

PÉCINĂ v. **péce** 1°.

PÉCINE v. **péce** 1°, 2°.

PEDUCILIȘCE v. **ucilișce**.

PELIMÉLE v. **peliménea**.

PELIMENEA (3 sil.) s. f. art., VH VII, pl. *peliméne* Cr V, Pr Vb "colțunașul cu carne".

var. **peliméle** s. pl. Cr V; **peliméni** s. pl. VH VII.

PELIMÉNI v. **peliménea**.

PÉNE s. f. pl. în expr. *la* ~ BA VIa "șezătoare în care fetele alegeau penele de găscă pentru perne".

var. **peâne** s. f. pl. C II.

PENÊȘTE vb. ind. prez. 1° 3 sg. H V "curăță o pasăre de pene; jumulește": Prindem cucoșu, îl tăiem, îl *pením*, îl

spălăm ... îl tăiem Gh v. 2° 1 pl. Gh v "alegem, scoatem fulgi din pene pentru a face pernă": [Penele] le uscăm, le *penim*, facem căpătâi.

1 pl. *penim* 1°, 2° Gh v.

PENGHE s. AJ VIII "ban, fenig": Am ieșit afară, am luat un fiacăr ș-am dat un *pénge*.

PENSE s. f. To VIII "pensie"

PENSIONÉRI (3 sil.) s. m. pl. U v "pensionari".

PENUIÉSC, *să* ~ vb. conj. prez. 1 pl. Gi IIIa "să jumulesc penele (și fulgii) de pe o pasăre tăiată": Fierbem apă, cât o opăresc [găina] ș-o smulg, ș-o *penuiésc*, o curăț, cât o bâcățesc, o tai.

PÉPENE s. m. M VIIa, N VII, pl. *pépeni* C va, Gh v, M vb, Nf VI, T v "castravete".

var. *pépine* s. m. N V, St VIIb, To VII, pl. *pépinii* AJ vb, St VIII, III.

PÉPINE v. *pépine*.

PER prep. H VIIc "pentru": [La stână] ai cinci stacane *perí* o dată, paști două zile.

PERDEÁ s. f. U VIIa "stână la câmpie, construită din stuf".

PEREDACI s. Pr VIIa "pachet (pentru deținută)".

PEREDÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. AJ VI, To VII "a transmis (la radio)": *O peredát* că-i gata AJ VI.

var. *peredăiá* vb. ind. impf. 3 sg; *pridăiá* vb. ind. impf. 3 sg. To VII.

PEREDĂIA v. *peredát*.

PEREFĂCÚT v. *prefác* 3°.

PERELINÁ s. f. Pr v "pelerină".

PERÉNICUL s. n. art. M VII "șorțul".

var. *predénic* s. n. H VIIc.

PERJ s. m. Pr vb "prun".

PÉRJE s. f. pl. C VII, VI, Va, H VIIb, Nf IIIb "prune".

var. *perji* s. f. pl. Gh v.

PERJI v. *pérje*.

PEREGOVÓR s. n. Pl VIIb "negociere".

PERFÉCTE s. f. B III "perfectie".

PERIJIVÉSC vb. ind. prez. 1 sg. Pl VIIb "sufăr, mă frământ".

conj. prez. 1 pl. *să perijivím* Pl VIIb.

PERIOD s. n. C VI, Cr VIII, H VIIIb "perioadă": Alț *períod* H VIIIb.

PERSISCHI s. U VIIb "covor persan".

PÉRVÁI num. ord. Gh v, f. *pérvaia* Tr VIII "primul": *Pérvii* dată Gh V. *Pérvaia*

grupă și a doua grupă, pi rusește să chema flora Tr VIII.

PERVOMÁISC s. To VII "1 Mai".

PESCĂRÉSC vb. ind. prez. 3 pl. U v "pescuiesc": Înainte *pescăreáu*, da acumă nu *pescărésc*.

ind. impf. 3 pl. *pescăreáu* U v.

PESMETE s. m., pl. *pesmeți* Gi v "fâșie lungă și îngustă de slănină".

PESMEȚEI s. m. pl. Gi v dim. de la *pesmet*.

PÉSNE s. M VII [fig.] "cântec, poveste jale": Multă, multă *pésne* era cânip-aiasta, amu fumeile o ieșit la aiasta.

PÉSTE prep. 1° BA v, N VI, To Ib "prin, în": Dăm carnea *péste* moară BA v. Vurovu aiasta znacit ... *píste* misorubcă se dă. Șanti o strekori *píste* marle N VI. Ne-am dus la Chișinău și-am trecut *písti* Katovsk To Ib. 2° ~ *noápte* loc. adv. N v "în timpul nopții; noaptea": Iară *péste noápte*a fierbe [leacul] și iară dimineața să duce [la spital]. 3° ~ *tot lócul* v. *lócul*. 4° var. prep. H VIIb, V, III, Nf v "după, dincolo".

var. *píste* prep. 1° N VI; *píște* prep. 4° H VIIb, d, V, Ji, Nf v, Pr VIIa, VI, III, To VIII.

PESTELCĂ s. f. 1° Pr VIIa, Tr VII, V, VH VII, pl. *pestélci* U VIIb "șorț". 2° Gh VII "partea din față a fotei".

var. 1° *pístelca* s. f. art. VH VII.

PESTELCÚȚĂ s. f. Tr VII dim. de la *pestelcá* 1°.

PEȘCHER v. *peșchír*.

PEȘCHÍR s. n. U VIIb "ștergar".

var. *peșchér* s. n. U VIIa.

PÊȘTERE s. f. AJ VI, St v "peșteră".

PÊȘȚII s. m. pl. art. AJ Va, BA v "mușchii (la porc)".

PÉTČĂ v. *pétică*.

PETEÁLĂ s. f. Tr v "beteală".

PETECÚȚ s. m. în expr. *un ~ de loc* adj. T VIII "mic, puțin": Dacă-i mai multă miere și numa *un peticúȚ* de puiet, amu acela le pun și scot [mierea].

PÉTICĂ s. f. Gh v, H IIb, VH VII "petic".

var. *pétcă* s. f. H Ia, VH VII, pl. *pétce* H v.

PETRÉC vb. 1° *se* ~ refl. ind. prez. 3 sg. I v "petrec". 2° ind. pf. c. 1 sg. I VII, Pl VIIa "am îndurat, am suferit": Acolo [în deportare] *am petrecút* foamea ș-am dat aice [...] iară foamete I VII.

2° ind. pf. c. 1 sg. *am petrecút* I VII, Pl VIIa; conj. prez. 3 pl. *să petreacă* I VII; part. *petrecút* I VII.

PETRECÂNIE s. f. Tr v "petrecere organizată la plecarea unui tânăr în armată": Am avut două nunți și-o *petrecânie*.

PETRECĂRE s. f. Pl VIIa, b, "înmormântare": La *petrecăre* și la mormântare să zice VIIa.

PETRINJEL v. *petrunjel*.

PETRUNJEL s. m. B III "pătrunjel".

var. *pintrijel* s. m. T v; *pintrinjel* s. m. T v; *pitrijel* s. m. C Va; *pitrinjel* s. m. pl. tantum C Va; *petrinjel* s. m. pl. tantum St III.

PETRUȘCĂ s. Cr I, U v, VH VII "pătrunjel".

PEUCI v. *spévca* 2°.

PIAȚ s. M VII "piață".

var. *pliaț* s. n. B VIIb.

PIC adj. St v "mic".

PICĂT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. Pr VIIa [despre oameni] "au murit".

PICURĂȘI s. m. pl. St v dim. de la *picuri*.

PICURĂ vb. ind. prez. 3 sg. Gi VIIa "moțâie, picotește": [Ciobanul] în timpu ista *kicură*, știți, ba doarme, ba nu doarme".

PICURI s. m. pl. Pl VIIb, St VIII "picături (de tuse), de cheag etc.": Și i-a dat *picuri* aceia întregi dintr-o iogurtă micuță Pl VIIb. Ai picurat doi *picuri* de cheag St VIII.

PICUȚI s. m. pl. St VIII "picături".

PIEDICĂ s. f. U VIIa "șnur, panglică cu care se leagă picioarele mortului".

PIÉLEA, cu ~ loc. adj. și adv. Gi VIIa "în pielea goală": I-a dezbrăcat cu *kélepa* când s-au dus, toate hainele jos și le-a dat boarfe de-a lor.

PIELIȘOARĂ s. f. Nf v dim. de la *piele*.

PIELM s. Pr, VIIb "plămădeală pentru mălai («turtă»)".

PIÉPTENI s. m. pl. C VIII "snopi legați și puși într-un anumit mod în vârful acoperișului de paie pentru a rezista la vânt": Face niște căpriori, aceea să zicea *képtini*, ca să nu ieie vântu.

PIEPTUȚ s. Pl VIIa "bentiță fixată la gura cămășii femeiești, de unde pornesc încrețiturile și mânecile".

PIERIRE s. f. Pr VIII "moarte".

PIERÎT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. St v "a murit": O *perit* vaca, da, s-a înflătat și-o *perit*.

part. f. *pierită* AJ II.

var. s-o *pirit* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. Gh VII.

PIERZĂRE s. f., în expr. ~ de *vréme* Pl VIIa "pierdere de vreme".

PIETUȚĂ [*kétúță*] s. f. St v dim. de la *pită* 1°.

PÎFTII s. f. pl. BA v "piftie".

var. *piftiri* s. f. pl. AJ Va.

PÎFTIRI v. *piftii*.

PÍGLI 1° în ~ loc. subst. BA VIa "nume al unui joc de copii asemănător cu țurca". 2° s. BA VIa "băț scurt folosit în jocul numit în ~".

PÍLCĂ s. f. Gh VIII, N VI "ferăstrău".

PILIGEM vb. ind. prez. 1 pl. H VIIb "separăm, alegem cănepa fără sămânță de cea cu sămânță": Ș-era cu sămânță cânipă și *piližem* pe ceea sacă dint-acei cu sămânță și-o ducem și-o topim.

PILOTE s. f. pl. T III "plăpumi groase umplute cu puț".

PIM prep.† B VIIb, M VII, Pr Va, V VII "prin": Se duce *pin* sat cu proțasia M VIIc H VIIb "în": [Cănepa] o torceam *pim* furcă.

var. 1° *pin* prep. M VII.

PIMPREJUR v. *prinprejurul* 2°.

PIN v. *pim*.

PÍNGĂ v. *pângă*.

PINTRIJEL v. *petrunjel*.

PINTRINJEL v. *petrunjel*.

PIPĂRUȘ s. m. B III dim. de la *pipera*.

PIPĂRUȘCĂ v. *chipărúșcă*.

PIPÉR v. *chipér* 1°, 3°.

PIPÎNCI v. *popénci*.

PIRĂU s. U VIII "iarbă înaltă, cu frunziș bogat, pe care o mănâncă vitele": *Kirău* drept, da frumos, da el nalt crește, el e bun pentru vite.

PIREI s. Nf v "piure (de cartofi)".

PIRÎT v. *pierit*.

PIRÓG s. n. V H VII "plăcintă".

PIROHÁNA s. f., pl. *pirohane* N VII "plăcintă din aluat de pâine umplută cu brânză, varză, ceapă etc."

var. *pirováne* s. f. pl. N, VII.

PIRÓIUL s. n. art. V VIII "pironul".

PIROJÓC s. n. M VII, vb dim. de la *pirog*.

PIROȘCĂR s. n. Cr VIII, VII "strecurătoare folosită la fierberea piroștilor 1°: *Kiroșcár*? Așa o pasudă care strecori chiroștile cu ea VII.

PIRÓȘCĂ s. f. 1° N VII, pl. art. *piróștile* Cr VII "colțunaș". 2° pl. *piróște* N VII, *piróști* N VII, Pl VIIb, Pr vb "plăcinte".

var. 2° **PIRÔȘE** s. f. pl. Gh v.

PIRÔȘE v. **pirôșcă** 2°.

PIROVÁNE v. **pirohánă**.

PÍSĂ s. f. T v "piuă (pentru boabe)".

PISOC s. AJ VI, BA VIa, N VI

"nisip".

PÍȘTE v. **péște** 1°.

PISTELÇA v. **pestelcă** 1°.

PISTOLÉTUL s. n. art. AJ VIII

"pistolul".

PIȘCĂTÚRĂ s. f. Cr VIII, N VIII

"semn de recunoaștere, de forma unei creștături, în urechea oii".

PIȘCEA s. f. art. M VII "mâncarea":

Bloscovesco **pișcă**.

PIȘINIJNĂI adj. Nf v "de cereale".

PIȘLEAG v. **chișleac**.

PIȘTE v. **péște** 4°.

PITĂ s. f. 1° AJ VIII, Va, b, III,

BA VIIIc, VIIb, VIa, v, Gh V, H VIII, V, M VII,

N VII, v, Nf VII, Pl VIIb, St VIII, VIIb, V, III, To VII,

II, pl. **píte** BA VIa "pâine"; ~ **pe aluât** AJ Va

"pâine dospită cu ș c r i o b". 2° Cr VIII, VII

"pâine din aluat dospit care se oferă lăuzei

de către femeile care vin la

s c ă l d ă t o a r e sau care se pune pe

masă a treia zi după naștere, pentru

ursitori": Pâine-i toată și pupăza miresii, tot

pâine-i, da la ursitori să făcea **pită** numai

din pâine adevărată curată ... pâine dospită,

da din făină VII. 3° AJ VIII, N VIII ~ **mărunțică**

To VIII "grâu".

PITELUȚELE s. f. pl. art. T VII dim.

de la **petea** ("panglică").

PITITIOC (3 sil.) adj. Pl VIIb, f.

pititioacă AJ VIIa [despre o ușă] "scundă".

PITOĂȘTE s. f. pl. T III "ciuperci

asemănătoare cu mânătărcile".

PITOVNICE s. n. pl. Cr v

"crescătorii".

PITRIJEL v. **petrunjel**.

PITRINJEL v. **petrunjel**.

PIȚIAN v. **pițiană**.

PIȚIÂNĂ (4 sil.) s. f. AJ VIII, pl. art.

pițienele AJ VIII "pănușă".

var. **pițian** (3 sil.) s. n. BA VIIa.

PÎVE s. f. pl., în **băteă-n** ~ C VII

"dădea sumanul la piuă".

PLÂNCĂ s. f. 1° Cr VIII, VII, pl.

plânci Cr VII "scândură îngustă": Le-am

plâncuit cu **plâncă** de salcie, scândur-așa

îngustă. 2° U VIIIb "pană de despicat

lemn".

PLÂNOCICĂ (3 sil.) s. f. V VIII

"scândură pusă pod la căruță".

PLANTIC s. n. AJ VIIa, b, pl. **plantice**

AJ VIIa, St v "panglică".

PLĂSĂ s. f. Gi VIIa "dantelă".

PLASMĂZ s. U v "masă plastică":

Numaidecât în borcane cu căpac de **plasmăz**, cum le zice.

PLAȘ s. n. BA VIIIb "pelerină de ploaie".

PLAȘCEĂTCĂ v. **ploșceădcă**.

PLĂTFE s. f. pl. N VI "cosoroabe".

PLĂCEĂ 1° se ~ vb. refl. ind. impf.

3 sg. AJ VIIb "plăcea, prefera": Care cum,

cum li să **plăcă** mai măndre ca să fie. 2°

imperat. 2 sg./pl. cu val. de interj. **plăcă**

St v "poftim".

PLĂCINTĂ s. f. pl. ~ în **străchină**

H VIIa, c, "preparat din aluat cu umplutură,

denumit după vasul în care era copt": Când

o fost nunta noastră făcea **plăcinte** în

străchină. Cum ? Grâu îl făcea crupe, șanti îl

fierbea și punea poam-acolo, îl ungea cu

oloi și punea-n străchini, disubt turtă

deasupra turtă și punea-n cutiori și ea să

cocea H VIIa.

PLĂCINTÚȚĂ s. f. Pr vb dim. de la

plăcintă.

PLĂMĂIA v. **plămâni** 1°, 2°.

PLĂMÂNELE v. **plămâni** 1°, 2°.

PLĂMÂNII s. 1° m. pl. art., în

~ **négri** B III "ficații". 2° var. n. art. AJ Va

"plămânul".

var. **plămânele** s. n. art. 2° AJ Va;

plămânile s. f. pl. art., ~ **négre** 1° Nf v,

~ **âlbe** 2° I v, Nf v, T III; **plămăia** s. f. art.,

~ **neagră** 1° T v, ~ **cea** ~ 1° C Va, Pr Va, pl.

plămăie 2° Nf IIIb, U VIIIb ~ **négre** 1° T v,

~ **âlbe** 2° I v, T III.

PLĂMÂNILE v. **plămâni** 1°.

PLÂNCUIT, am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg.

Cr VIII "am căptușit cu scândură": Le-am

plâncuit cu plâncă de salcie.

PLÂNCULITE s. f. pl. Cr v dim. de

la **plâncă** 1°: [La cosciug] fundu nu se

face, se face numai așa vo două trei

plânculiți și să pune stuf și pe stufu cela să

pune joală.

PLEAN s. n. 1° Cr VII, v, I, Gi VIIa, pl.

pleânuri U v "loc de casă care are în jurul

lui grădină și teren pentru diferite culturi":

Plăan ? Grădină, locu une să face casă,

d-adică cum asta noi am luat **plăanu** tot și

noi într-o parte de **plăan** ne-am făcut casă

Cr VII. Sap cu bunica-n **plăan**, samănăm,

răsădim, prășim Cr I. Vecinii-n **plăan** au ...

semănat Cr v. Din **plăanuri**, din harmane fac

bani mai mulți ... 2° U VIIIb "arie".

var. 1° **pleána** s. f. art. Gi VIIa.

PLEÁNA v. **plean** 1°.

PLEAȘCĂ s. f. B VIIIa "soi de pește".

PLÉCICĂ (2 sil.) s. f., pl. *plécici* M VII "umăr (la cămașă)": Cusea flori și cosea cu *plecică* și ... cosea cu bumbac roșu.

PLEN s. în expr. *a luat în* ~ Nf v "a făcut prizonier".

PLEONC v. *pleoncă* 2°.

PLEONCĂ (2 sil.) 1° s. f. M Va "microfilm". 2° var. *pleonc* s. n. U V "polietilenă".

PLEONICĂ (3 sil.) s. f. M Va dim. de la *pleoncă* 1°.

PLESCĂCI s. m. pl. C VIII "snopi legați într-un anumit mod pentru a forma acoperișul de paie al casei".

PLESNIȚI adj. m. pl. v. *păpușoi* 2°.

PLETEĂNCĂ s. f. AJ VIIb "fir de lână sau panglică împletită în părul fetelor".

PLETITURI s. f. pl. AJ VIIa "cosițe".

PLEU s. n. 1° AJ v "măsură pentru lichide, egală cu 100 ml": Știi două *pléuri* ce-i ? *Pleu* o sută de grame, două *pléuri* de pălincă. 2° pl. BA VIIIb "tinichele". 3° St VIII "metal": L-ai pus într-o lingură [...] de *pleu*.

pl. *pléuri* 1° AJ v; 2° BA VIIIb.

PLEVAIU s. n. art. St VIII "lopățica de mestecat urda (la fier)".

PLIAȚ v. *piaț*.

PLINICĂ adj. f. în *urzeală* ~ M VII "urzeală groasă".

PLITĂ v. *plită*.

PLITĂ 1° s. f. în ~ *de la lumină* Nf v "mașină de gătit electrică". 2° var. s. f. în *haz* ~ N VI "aragaz".

var. *plită* s. f. în *elécric* ~ 1° N VI;

haz ~ 2° N VI; art. *plítăua* în *eléctro* ~ 1° N VI.

PLÍTCA s. f. Gi V, IIIb, H VIIa, Nf V, Pr VIIb, II "mașină de gătit".

PLOAIE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. B la "să plouă".

PLOĂTĂR 1° s. m. BA VIa "sobă din zid cu plită". 2° var. *plódăr* s. n. St III "cratiță".

PLÓDĂR v. *ploătăr* 2°.

PLOIER s. n. BA VIIIb "pelerină de ploaie".

PLOȘCEADCĂ (3 sil.) 1° s. f. Nf VI, III "loc amenajat pentru depozitarea legumelor, fructelor etc. spre a fi vândute sau transportate; piață". 2° T VI "platformă la construcția fântânii".

var. 1° *plasceătcă* s. f. Gi IIIb.

PLÓTNIC s. m. 1° Gh v "tâmplar". 2° Nf v "muncitor mecanic".

PLÓTNO adv. To VIII "strâns, compact": li una lângă alta [împleturile din c o s i ț ă] și să primește *plótno*.

PLUMBUIERI s. m. Pr VIIa "condei".

POĂLELE s. f. pl. art. H v "carnea de pe burta porcului".

POĂMĂ s. f. sg. tantum 1° C VI, Gh VIII, II, Gi VIIIb, VII, H VIIa, c. v, M VII, N VII, v, Nf V, Pr Vb, To VIII, V VIII, ~ *vie* T v "strugure (struguri)": *Ppăma* *vîi*, hai pe rusește vinograd, struguri . *na* . 2° Gi V, To VIII, V VIII "viță de vie": A treilea [an] începe o roadă a da *ppăma* To VIII. 3° T v "teren cultivat cu viță de vie". 4° *sloboáde*, ~ ~ v. *sloboáde*. 5° B VIb "fruct": Din pomul oprit a gustat / *Ppăma*-n gât le-a stat.

POĂMPĂ s. f. T VI "pompa".

POARCA s. f. art. Nf v "scroafa, purceaua".

POARTĂ vb. ind. prez. 3 sg. 1° PI VIIa [despre apa din vâltoare] "învârte, mișcă, întoarce": [Cergile] acolo să țâpă ș-acolo le *ppărtă* apa [în vâltoare] așa ca și-n mașina de spălat ... ie, dacă nu le-*ar purtă*, nu s-ar spăla. 2° B VIIb, M VI [despre vehicule, animalele de tracțiune] "duc, transportă călători": Doiarca de trei ori pe zi să ducă la fermă [...] la noi *ppărtă* mașina, chiar pe loc îi ducă pe *tot*. M VI, 3ta în. ~ *la școala* Pr VI "întreține".

1° ind. pf. c. 3 sg. *a purtat* PI VIIa; cond. prez. 3 sg. *ar purtă* PI VIIa; 3ta inf. *a purtă* Pr VI.

POC v. *pac*.

POCĂLUIT, *de* ~ vb. sup. BA VIIIb "de împachetat, de făcut p o c".

POCI vb. 1° ind. prez. 2 sg. Gh VIII, VH VII "pot": *Poc* și spun. 2° ind. prez. 3 sg. *poâte* în expr. (*mi*) *se* ~ H v "(mi)-e permis, (mi)-e recomandat": Și de-atuncea *nu hi să poâte* la inimă «dă doamne până la moarte să fibă mămăligă da eu și nu o vād».

PÓCICHI (2 sil.) s. f. pl. N VI "ridichi".

POCRĂVALE v. *pocriválă*.

POCRIVÁLĂ s. f. Cr v, Tr VII, v, pl. *pocriváli* I III, To VII, v, *pocriváluri* C Va "cuvertură".

var. *pocrăvâle* s. f. pl. T III.

POCROAVĂ s. f. H VIIc, d, "sărbătoare religioasă care se ține pe 14 octombrie; Acoperemântul Maicii Domnului".

var. *procoáve* s. f. Nf IIIa; *crovi* s. Nf VII.

POD s. n. 1° M VII "podea". 2° Gh VII [la covoare] "fond, parte fără model". 3° pl. *póduri* C VII, Cr V, Tr VII [la înmormântare] "bucăți de pânză sau de stofă care se dau de pomană la cititul stâlpilor sau în timpul opririlor spre cimitir": La femei se dă matereal, *póduri* să spune-așa, dac-ai țoală, dacă nu mater al Cr V. Am îngropat o băbușoară cu *póduri* și zolnice făcute de mâna ei Tr VII.

PODÁRCĂ s. f. Cr VII, Gi V, pl. *podárci* C VII, *podárci* Gi V, N V, *podárci* N V "dar, cadou".

PODÁRIOC v. *poreádcă*.

PODĂREȘTI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. Tr VIII "recompensezi, dăruiești": După posibilitate ... paralele ... câte-un colac și ieu și mai așa ... *podărești* băieții, îi pui la masă Tr VIII. Cum vrea omu ca să *podărească* pă tânăru-ăla, putea să puie atunci ce vrea Cr VII.

ind. impf. 3 sg. *podăreá* Gi V; conj. prez. 3 sg. *să podărească* Cr VII, Gi V.

PODEÁLĂ s. f. Gh VII, H VII, To VIII, pl. *podéle* M VII "tavan, pod": Urzeală [la casă] din *podeálă* era până-n pomânt H VII.

PÓDINĂ s. f. Cr VIII "tavan (de scânduri)".

PODIȘĂ s. f. Gi VIIIa "podis".

PODJOACE s. n. pl. M VII "haine groase": Iarna să cosea *podjoáše*, cosea scioace.

PÓDLAȘ s. AJ VI "podea, podină din lemn pe care se așază fânul în o b o r o g".

PODLÍFCĂ s. f. 1° H VIIa "sos". 2° Nf V "garnitură la mânecă; volan".

PODNÓSUL s. n. art. Tr V "tava (pentru servit la masă)".

PODODÉLNICHI s. pl. T III "cearșafuri de plapumă".

PODORÓJNIC s. N VI "pătlagină".

PODRAVLÍT v. *pozdrovleá*.

PODVOADĂ s. f. M VII, pl. art. *podvózile* M VIIb "transport": [Cânepa] o luam în spinare care n-aveam *podvoadă*.

POESUL s. n. art. V VIII "brâul, manșonul (la s i v a l c ă)".

POEZO s. Gh II "tren".

POFTÍȚII s. m. pl. art. Cr VII, Tr V [la nuntă] "invitații": Scia de-acuma *poftíȚi* care de la mire, care de la mireasă Cr VII. Vine nunu cu *poftíȚi* lui Tr V.

POGRANIȘTI s. m. pl. C VIII "grâniceri".

POGRÚȘCĂ s. f. Nf VI "încărcător, mașină de încărcat".

POIATĂ s. f. 1° AJ VIIa, II "adăpost pentru oi". 2° Gh VII, V, St VIIa, b, V, pl. *poiéji* St V "grajd".

POIEDU vb. ind. prez. 1 sg. N V "plec, mă duc cu un vehicul".

POJÁR s. n. C VII, Cr VII, Gh V, H V, Nf IIb, pl. art. *pojárele* U VIIIb "incendiu".

POJARNĂI adj. Gh II, f. *pojarnáia* Gh V, Nf IIb "de incendiu, de foc".

POJÁRNEA s. f. art. H Ia "mașina de pompieri".

POJARNIC s. m. Gh II "fochist (la tren)".

POLÁLTĂ adv. AJ III 1° "peste tot, pretutindeni": Unge turt-aceea și să pune *poláltă* [crema]. 2° "una peste alta, prin suprapunere": Acele coapte [turtele și foile] le pui *poláltă* una de turtă și lictari și iară pui una de-acele [foi] cu mai multe rânduri.

POLEÁC s. m. V VIII, pl. *poleáci* St VIII, V VII "polonez".

POLEÂNĂ s. f. To VIII "poiană; pajiște".

POLEÁNCĂ s. f. H IIb "poiană; pajiște".

POLECÉȘTE adv. AJ VIII "în limba poloneză".

POLOÁGE s. m. pl. N VII "preșuri".

POLÓCRA v. *porócra*.

POLOCREA v. *porócra*.

POLOGI s. m. pl. M VII "mănunchiuri de grâu secerate o dată și legate laolaltă": Legam și noapte și zi *polóz* lângă *polbôz*, znopii.

POLOJENIE s. f. H VIIb "situație": Așa *polojénije* o fost de n-a fost vozmojno, da amu ... nu-i bine, numai că mai trudno că nu väd.

POLOJENO adj. M VII "fixat".

POLOMÓȘNIC s. m. Gi VIIIb "împuternicit (la primărie)".

POLONĂ s. f. B VIII "poloneză".

POLÓNCĂ s. f. B VIIb "poloneză".

POLÓNI s. m. pl. B VIII "plonezi".

POLOSÁTE adj. f. pl. Pl VIIa [despre țesături] "în dungi; dungate".

POLOVICI s. f. pl. Gi VIIIb "jumătăți de buștean tăiate pe lungime".

POLȘA s. f. art. U VIIIb "Polonia": Ne-o năprăvlit la *Pólșa*.

POLUCÉSC vb. 1° ind. prez. 3 pl. T VIII "primesc". 2° refl. ind. prez. 3 sg. C VII "devine, se face": [Postavul de sumane] da

el *să polucé*, știți rar, nu *să polucé* des. 3° refl. inf. Nf v "a reuși": N-are *a se polucé*. 4° refl. ind. pf. c. 3 sg. M VII "s-a întâmplat": [Din Siberia] nu s-o-ntors, o murit acolo, nu știu ce *s-o polucé* că nu s-o-ntors.

ind. impf. 1 pl. *poluceám* 1° M VII; refl. inf. *a se polucé* 3° Nf V; ind. prez. 3 sg. *se polucéște* 2° Cr VII, Gh VII, impf. 3 sg. *se poluceá* 3° C VII, pf. c. 3 sg. *s-a polucé* 4° M VII.

POM s. m. 1° Pr V, U VIIa "creangă (de pom) încărcată cu diverse obiecte sau dulciuri, la înmormântare"; Când să duce mortu, atunci *pómu*, o creangă de *pom* uscată și să puneau și pantofi, o roche oarece-i dădea acolo ș-așa mergea cu dânsa până la mărmințe U VIIa. 2° ~ *de măr* s. compus H la "măr".

POMĂTĂ v. *pomeneată* 2°, 3°.

POMĂT s. n. Pr VIIa, VI "livadă".

POMĂNT v. *pământ* 3°, 4°.

POMENEĂTĂ s. f. 1° C v "bucată de pânză (sau ștergar) în al cărei colț se leagă bani, prinsă, în ziua înmormântării, la streășină sau la un stâlp al casei, unde rămâne până la parastasul de șase săptămâni când se dezleagă de către femeia care a legat-o": La patruzeci de zile să dezleagă și *pomiñata* la noi; să spună, când moare omu, că să știe, să leagă un ștergar undeva la streășina casei la ceva ... un stâlp ceva, cu ruble [...] femeii-aceia care-o legat-o ... o dezleagă. 2° var. BA VIIa, PI VIIa "manșetă simplă sau având cusături la încrețitura mânecii unei cămăși": La mai bătrâne, mai ... de toate zilele era cu *pomáta*, *pomátă* așa de două degete *pomátă* și pă *pomátă* era trăsura cusută cu ață PI VIIa. 3° var. PI VIIa "bentiță la pieptul cămășii femeiești de unde pornesc încrețiturile".

var. *pomátă* s. f. 2° BA VIIa, PI VIIa 3° PI VIIa, pl. *pométi* BA VIIa.

POMEȘCIC s. m. Gh VII, N VIII "boier".

POMIDOÁRE v. *pomidori*.

POMIDÓRE v. *pomidori*.

POMIDÓRI s. pl. B III, C Va, H VII d, M vb "pătlașele roșii".

var. *pomidóre* s. pl. C Va; *pomidoáre* s. pl. M vb.

POMIȚĂ s. f. PI VIIb "zmeură".

POMOȘNIC s. m. Nf VI "persoană care ajută, ajutor".

POMÓCI s. To VII "ajutor".

PONIMĂȚI vb. ind. prez. 2 pl. To VIII "înțelegeți".

ind. impf. 1 sg. *ponimăiám* Gh VIII.

PONÓJI s. m. pl. St VIIb [la războiul de țesut] "tălipigi".

var. *ponós* s. AJ VIIa.

PONÓS v. *ponóji*.

POP¹ s. 1° m. Nf VII "parte de jos, soclu la vârtelniță". 2° n. pl. *pópuri* T VI "popi la casă".

POP² v. *pópă* 2°.

PÓPĂ s. m. 1° BA VIIa "grămadă de mânuși de cânepă așezate în picioare ca să se usuce". 2° var. *pop* s. m. M VII "preot".

POPÉNCI s. pl. Pr VIIa "nume al unui soi de bureți".

var. *pipínci* s. f. pl. T III.

POPIRÚȘ s. m. 1° în ~ *sclipós* v. *sclipós*. 2° pl. *popirúși* St V "flori din celoid cu care se împodobește coronița miresei".

POPLÁNZI adj. m. pl. Gi V [despre puii de găină] "plăpânzi, firavi".

POPONÉT s. n. Cr VII, Gh VII, H VIIc, V, To VII, pl. *poponéturi* To VII "opaiț": Când era lampă, așa de bine era că se vedea bine, da la *poponét* ... oleacă de oloi, orice acolo, ș-o blehșoară și făcea bortică și puneam muc de bumbac și acela era *poponét* Gh VII.

POPREȘTE vb. ind. prez. 3 sg. To VIII "oprește, împiedică".

ind. pf. c. 3 sg. *a poprít* I VII, N VIII; imperat. 2 pl. *popríți* To VII.

POPRICĂ v. *paprică* 1°.

POPRIGĂ v. *paprică* 2°.

POPȘOÁIELE v. *păpușoi* 3°.

POPȘOI v. *păpușoi* 1°.

POPUȘOI v. *păpușoi* 1°.

PORÁIÁLĂ s. f. N v "trebăluială în gospodărie; muncă multă".

PORÁIT, *ai* ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. N v "ai muncit (la curățatul peștelui)".

PORÁITOÁRE s. f. pl. Tr v [la nuntă] "femei care ajută la pregătitul mâncării și la servit": *Poráitoárele*-s care fac masa, fac mâncarea.

PORCÁN s. n. Gi V "grămadă, purcoi (de flori, de fân)": Făceam coronițe [...] de salcie [...] le strângeam *porcán* ote-așa.

POREÁDCĂ s. f. Gi II, N v, Nf v "ordine": Punem totul la *poríadcă* Nf v.

var. *podárioc* s. Nf v.

PORNÉSC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. B Ib "pleacă, merg, pornesc".

ind. pf. c. 2 sg. *te-ai pornit* B VIIb, 1 pl. *ne-am pornit* U VIIa; conj. prez. 2 sg. *să te pornești* B VIIb.

PORÓCLA s. f. art. Cr V II "porecla": La noi toată familia *polócra*-i Păsărică Gi II.

var. **polócra** s. f. art. Gi II, pl. *polécra* B VIIa; **polócra** s. f. art. Gi II.

PORODICĂ s. f. AJ vb, pl. *porodici* AJ Va, b, St III "pătlăgică roșie".

POROȘOC s. n. 1° C II, T VIII "praf, pulbere": Câteva peane de la găină și le aprind s-ardă și când *poroșoc* stă [sting focul] C II. 2° AJ Va "detergent (pulbere)". 3° pl. *poroșocuri* St VIII "prafuri (medicamente)".

PÓRȚEA (2 sil.) s. f. art. H VIIa, pl. *pórfe* U v "porția".

PORUMBÊI s. m. pl. Pr VIIa "porumbarii".

PORUNCÊȘTI vb. ind. 1° prez. 2 sg. Cr v "recomanzi, sfătuiești". 2° pf. c. 3 sg. Pl VIIb "a comunicat, a anunțat": Amu tăt mi-o *poruncit* că [v]ine p-o săptămână cu coconii.

ind. prez. 3 sg. *poruncêște* Cr v; pf. c. 3 sg. *a poruncit* Pl VIIb.

PORUNCI s. f. pl. Pl VIII "zile în care sătenii se adună pentru a li se comunica programul săptămânii următoare".

POSÁDCĂ s. f. 1° T VI "pepinieră". 2° T VIII, To II, V VIII "fâșie de teren". 3° var. U VIIIb "lizieră".

var. 2° *posátcă* s. f. AJ VI, 3° *pasátca* s. f. art. U VIIIb.

POSÁTCĂ v. *posádcă*.

POSÍBIL adj. substantivat în expr. *ai* ~ Gi V "poți, ai posibilitate": Dacă poți și *ai posibil* cu ce să îl hrănești, crești porc.

POSIÓLOC (3 sil.) s. n. V VIII "cătun".

POSMÁG s. m. U VIIIb "pesmet, biscuit".

POSÓBNÁ s. f. Gh VIII "posibilitate".

POSOMORÓS adj. V VIII [despre timp] "posomorât, închis".

POSTÁUCA v. *postávca*.

POSTÁVCĂ s. f. Gi VIIIb, VIIa, Tr VII "cotă, impozit (cu referire specială la perioada de instalare a puterii sovietice)": *Postávca* am dat-o, că noi munceam, aveam pământ [...] numa popușoi am dat douăzeci de tone Gi VIIIb.

var. *postáuca* s. f. art. Nf VI.

POSTÚPENU adv. Nf v "treptat".

POSÚDÁ v. *pasudá*.

POȘTĂIESC vb. tranz. ind. prez. 1° sg. 1° N VI "cinstesc, respect". Staroștele [e]

șefu nunții, el cată de rude, dacă rămâne vrunu nelegat [...] îi *poștăiește* [...] îi cinstește H VIIb. 2° H VIIb, respect în zilele de sărbătoare, serbez, prin odihnă și joc": Nu *poștăiesc* joile astea. Trebe zilele aieste *poștăite* ... o sărbătoare, dacă era, *poștăia* sărbătoarea ceea șanti făcea joc acolo și juca.

1° ind. prez. 3 sg. *poștălește* H VIIb; 2° impf. 3 pl. *poștăia*; conj. prez. 3 sg. *să poștăiască, și ~*; part. f. pl. *poștăite* H VIIb; refl. ind. prez. 1 pl. *ne poștăim* To VII.

PÓTĂȘ s. n. T III "bicarbonat de sodiu".

var. *pótiș* s. n. Pr Va, b.

POTCLATCA s. f. art. M VII "căptușeala (la haine)".

POTIHÉCIUL s. m. art. AJ VIIb "slobozitorul de la războiul de Țesut".

PÓTIȘ v. *pótăș*.

POTOLEA vb. 1° ind. impf. 3 sg. BA VIIb "stingea cărbuni". 2° refl. ind. prez. 3 sg. *se potoale* H VIIa "se liniștește".

POTRITÚRI s. n. pl. U VIIb "potrivituri, formule de descântec rimate".

PÓVAR s. m. 1° AJ VIII, Nf v, V VII "bucătar". 2° St VIII "gospodar, om înstărit".

var. 2° *póvâr* s. m., ~ *gádză* s. compus St VIII.

PÓVARĂ s. f. Nf v "bucătăreasă".

PÓVARCĂ s. f. Nf v "bucătăreasă".

PÓVÂR v. *póvar* 2°.

POVEȘTEA vb. 1° ind. impf. 3 pl. St v "stăteau de vorbă". 2° tranz. imperat. negativ 2 sg. *nu povestí* U VIIb "nu alinta, nu dezmiarda": *Nu-l povestí* pe dânsul [pe copil] « ai vin la mama! Cine te-a bătut? ».

POVÍDLÁ s. f. 1° C va, T III, VH VIII "magiun". 2° St VIII "sos (la mâncăruri)".

POZĂRÂT v. *puzoreă*.

POZDĂRI v. *pozdérie*.

POZDÉRI v. *pozdérie*.

POZDÉRIE (3 sil.) s. f. Nf VII, pl. *pozdérii* St v "puzderie".

var. *pozdéri* s. f. pl. Gh VII; *pozdári* s. f. pl. St v; *puzdéri* s. f. pl. B VIIb.

POZDEROĂSĂ adj. f. Gh VII [despre cânepă] "cu multe p o z d e r i i": Feștila era mai *pozderoasă*, mai măscată, da călții mărunței, mărunței.

POZDRÁVLIÚT v. *pozdrovleá*.

POZDROVLEÁ vb. ind. impf. 3 sg. M VII "felicită".

var. *am podravliť* vb. ind. pf. c. 1 sg. Nf v; *am pozdrávliuit* vb. ind. pf. c. 1 sg. N v.

PRAG s. n. V VIII "pedală din fier atașată pe drugul de plantat via pentru a-i spori eficiența".

PRAGULCĂ s. f. Cr VIII "plimbare".

PRALIÓT (2 sil.) s. Cr VIII "deschizătură": [La strungă] faci iar așa un ... un *praliót* mai mititel de perdea.

PRANIC¹ s. n. BA VIIa "turtă dulce".

PRANIC² s. n. PI VIIa "mai folosit la spălatul rufelor".

PRAUCĂ v. *próocă*.

PRAVLEÁ vb. ind. impf. 3 sg. M VII "slujea, predica": *Pravleá* rusește preotul".

PRAVLÉNIE s. f. T VIII "cârmuire, conducere".

PRÁZNICE s. n. pl. Pr v "pomeni, parastase".

PRÁGÚŤI s. m. pl. PI VIIa "modele de cusătură la cămașa țărănească".

PRÁJÍM vb. ind. prez. 1 pl. Pr VIIa "fierbem îndelung (mămăliga)".

PRÁJINÁ s. f., pl. *prájini* T VIII "unitate de măsură pentru suprafețe".

PRÁJITURÁ s. f. 1° Gi v, IIIa, Pr v "carne prăjită". 2° M vb "prăjeală": Și să pune-acolo [în umplutura pentru sarmale] ba ceapă, ba *prájiturá*, ba nu știu ce și-apu facem gălușile.

PRÁNICÁM vb. ind. impf. 1 pl. AJ VIIa "băteam rufele cu *pránicu*".

pf. c. 3 sg. *a pránicát* PI VIIa.

PRÁPĎDÍT vb. 1° *am* ~ ind. pf. c. 1 sg. H VII d "am pierdut": Și cearceii *i-am prápĎdíť* lucrând. 2° ind. pf. c. 3 sg. *a* ~ B VII b "a distrus". 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a* ~ To II "s-a rătăcit".

ind. pf. c. 1 pl. *ne-am prápĎdíť* I III

PRÁSADE s. f. pl. Cr v "pere".

PRÁSĎDÍT, *ai* ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. C VI "ai sădit pomi fructiferi altoiți".

PRÁŠŤINÁ s. f. B VI "prăjină de care este legată găleata și lanțul la fântâna cu cumpănă".

PRÁŠUÍ, *a* ~ vb. inf. T VI "a prăși".

ind. prez. 1 pl. *prášuím* T VI.

PRÁVALE v. *práválěšti* 1°.

PRÁVÁLEŠŤI vb. 1° ind. prez. 2 sg. I III "răstorni": Mămăliga o *práválěšti* pe fund I III. Prinde nevasta [= nora] cu cotu și *právale* chipitocu pe dânsa [= fetiță] și o opărește N v. 2° part. f. *práválíťá* în *plácintá* ~ N VII "fel de plăcintă din foi răsucite în formă de spirală care se scoate prin răsturnare". 3° var. ind. prez. 1 pl. AJ va "modelăm aluatul de pâine dându-i formă rotundă": Pe masă o *páváluím* ... no,

așa rătundă și-o punem să stăie acolo, să crească-n țepșe [pâinea].

var. 1° **PRÁVÁLE** vb. ind. prez. 3 sg. N v; refl. ind. prez. 3 sg. *se* ~ H VII d; 2°

PÁVÁLUÍM vb. ind. prez. 1 pl. AJ va.

PRÁVĚSC v. *privím*.

PRÁVUIÁ vb. ind. impf. 3 sg. Nf VI "programa, ținea rând".

refl. ind. impf. 3 sg. *se právuiá* Nf VI.

PRÁNZ s. n. AJ VIIa, PI VIIa "pomană care se face la trei zile după înmormântare".

PREÁŠCÁ (2 sil.) s. f., pl. *preáște* Gi v "curea".

PRECATÍT [*pricakít*], *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. To VII "s-a pierdut, a încetat să mai existe": *S-o pricakít* acea limbă.

PRECESLÉNIE s. f. T VIII "transfer de bani".

PREDĚNIC v. *perénicul*.

PREFÁC vb. 1° tranz. ind. pf. c. 1 sg. Nf v "înmoi, dizolv, drojdia în apă caldă pentru plămăditul pâinii". 2° refl. ind. prez. 3 pl. *se* ~ T VI "se deghizează": Care ficii merg la colindat *să prefác* și mărg la fete. 3° var. ind. pf. c. 1 sg. BA VII c, VIa "am refăcut, am transformat".

var. 3° **am perefácút** vb. ind. pf. c. 1 sg. BA VII c, VIa; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a perefácút* BA VII b.

PRELUNGÁTÁ adj. f. Gi VIIa [despre o suprafață de teren] "alungită, întinsă": Era o vale *prelungátá* în sus.

PREM s. m. Gi VIIa "șef".

PREOBAJĚNIE s. f. C VII "nume de sărbătoare; preobrajenie".

PREPÚNEM vb. ind. 1° prez. 1 pl. Pr VIIa "presupunem": E stână cât o odăiță, *prepúnem* patru pe trei [metri]. 2° pf. c. 3 sg. *a prepús* Nf v "a confundat (o persoană)": M-a *prepús* c-o cumnată de-a ei.

PRES s. n. 1° M VII, vb, U VIIa "greutate, presă": Cașul îl pune la *pres*, așa ceva greu U VIIa. 2° To VIII "zdrobitor pentru struguri; presă".

PRESIDATELI s. m. AJ VIII, B VIIa "președinte".

PRESÓR vb. ind. prez. 1 sg. Pr v "presar": [Cașul] îl *presóri* mai mult cu sare U VIIa.

ind. prez. 2 sg. *presóri* H v, U VIIa, 3 sg. *presoără* H v.

var. **presurám** vb. ind. prez. 1 pl. H VIIa, impf. 3 sg. *presurá* N VII.

PRESURĂM v. **présor**.

PRETENEĂM vb. ind. impf. 1 sg. Tr v "întrețineam relații de prietenie; eram prieteni".

ind. pf. c. 1 sg. *am pretenit* St III, Tr v; conj. prez. 1 sg. *să pretenească* Tr v.

PREȚIN s. m. AJ VIII, pl. *prétini* BA VIa "prieteni".

PREUMBLĂT v. **primblăt**.

PREZÉNT, *mă* ~ vb. refl. ind. prez. 1 sg. Gi VIIIb "fac act de prezență; mă prezint".

PREZMĂ v. **prezmă**.

PRÉZMĂ s. f. T v "tobă de porc".

var. **prezmă** s. f. T v.

PRIBLEZITÉLNO adv. Gh VII "aproximativ".

PRICÁZ s. n. Gh v, St VIII "ordin, poruncă, dispoziție": *Pricáz* le-o dat ș-o vinit cu tractoru o prins-o ș-o farmat-o [biserica] Gh v. O venit *pricáz* de la Stalin St VIII.

PRICI s. n. BA VIIIb "pat rudimentar din scânduri așezate pe butuci".

PRICÍNĂ s. f. pl. Pl VIIb "(motiv de) supărare": La sărbătoare [...] nu-i bine să lucrî ... că dac-ai lucrat ai *pricină* ai prilej, ai întâmplat ceva.

PRIDĂIA v. **peredăt**.

PRIEDIM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. N v "sosim (cu un vehicul)".

PRIHÓD s. n. BA VIIIb, M VI- (loc de) trecere".

PRILÁZ s. n. 1° BA VIIb "pârleaz". 2° var. **prileáz** s. n. Pr VIIIa "poliță (la stână)".

PRILEÁZ v. **priláz**.

PRÍMA¹ adv. U VIIb "prima oară": Dacă el *príma* s-a cununat.

PRÍMA² s. f. art. Pl VIIa "panglica, bentița aplicată pe marginea hainelor".

PRIMÁRE s. m. Gi VIIa, U VIIIb "primar".

var. **primári** s. m. Pr VIIa.

PRIMÁRI v. **primáre**.

PRIMBLÁRE s. f. Tr Ib "plimbare".

PRIMBLÁT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. B VIIb "a plimbat".

refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a primblăt* B VIIb.

var. **s-a preumblăt** vb. ind. pf. c. 3 pl. B VIIb.

PRIMÉRNO adv. N VIII, VI, To VII "spre exemplu".

var. **naprimérno** adv. N VIII.

PRIMÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 1° Pr Vb To VII, Tr v, U VIIa "reușește": Prima dată mi *s-a primit* mai rău plăcinta

Pr Vb 2° Cr v, Gh v, Gi VIIIa, To VIII, VII "se face, rezultă": Dacă se rup fire pe nantră, *să priméște* lătunoaie Gh v. *Să priméște* flori deasupra [plăcintei] Cr v. 3° Cr v "ajunge, revine": [Pe foaia de aluat] *să priméște* brânză pe toată bucata de ghizlomică.

ind. prez. 3 pl. *se primesc* 2° Cr v, 3° N v, impf. 3 sg. *se primea* 1° H VIIc, 2° Gh v, pf. c. 3 sg. *s-a primit* 1° H v, Pr Vb, Pl VIIa, 2° V VIII; conj. prez. 3 sg. *să primească* 2° Pl VIIa, 3 pl. *să primească* 2° To VII.

PRINPREJÚRUL 1° prep. V VII "împrejurul". 2° var. **primprejúr** adv. M Vb, N VI, Nf VI, To VIII, I, VH VII "împrejur": Punea costoroabele aste *pimprežúr* To VIII.

PRÍNSA, *de-a* ~ loc. subst. T III, II "numele unui joc de copii".

var. *de-a* **prínsul** loc. subst. I IIa.

PRÍNSUL v. **prínsa**.

PRIPÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. H VIIa, N VII [despre pâine, la copt] "se coace prea repede, arzându-se la coajă și rămânând crudă înăuntru".

PRIPOIÉNI s. m. pl. art. T v "nuntași care oferă miresei *p r i p o i* 2°".

PRIPÓIUL s. 1° m. colect. art., pl. *prípóii* Nf IIIa "totalitatea invitațiilor miresei la nuntă". 2° n. art. T v, III "darul oferit de nuntași mirilor, la masa mare".

PRIPÓN s. n. Gi II "sfoară pe care se înșiră cârlige pentru pescuit".

PRÍPOR s. n. BA VIIIb "teren accidentat".

PRISTUIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. B VIIb "mustrează": Preotu îl *pristuiește*.

PRISTÚPNIC s. m. H VIII "conducător de răscoală": *Pristúpnic*, conducea ... cto zănit vostanea.

PRIVÁZURI s. n. pl. B VIIIb "pervazuri".

PRIVÉCHI s. n. St VIIb "priveghi".

PRIVIM vb. ind. prez. 1 pl. în expr. ~ *la televizor* Cr VII, ~ *filme* To Ia, ~ *șirc* To Ib "vizionăm".

var. **prăvēsc** [prázesc] vb. ind. prez. 1 sg. To VII, V VIII, 3 sg. *prăvēște* H IIa, impf. 3 sg. *prăveá* To II.

PRIZIONIÉRI (4 sil.) s. m. pl. U VIIa "prizonieri".

PRÓCINĂ (2 sil.) adj. f. To VIII [despre casa de lemn] "solidă, rezistentă": Ea [= casa]-i tare, de lemn, îi *prócnă*.

PROCOÁVE v. **pocroává**.

PROCÚT s. AJ II "țol".

PRODAVEĂȚĂ s. f. Tr v
"vânzătoare (la magazin)".

PRODNOI s. m. M VII "croitor".

PRODÚ s. AJ VIIb "spărtură în gheață; copcă".

PRODÚCTE s. n. pl. C VII, H VIIb, U VIIa "produse alimentare; alimente".

PROHÁDE s. Gh VII "cimitir".

PROHÁDELE v. **prohódie**.

PROHÁDELE v. **prohódie**.

PROHÓDIE (3 sil.) s. f. Gh VII, V
"prohod (la sărbătorile de Paști)".

var. **prohoádele** s. f. pl. art. Gh V;

prohádele s. f. pl. art. H VIIa; **provóde** s. C VII.

PROHÓT s. n. Nf VI "trecere".

PROIZVÓDSTVO s. f. M VII
"producție".

PROOCĂ s. f. H* "sârmă", art.
~' *caiuceaia* H* "sârmă ghimpată": Zona-i
zagrajdită cu *próoca cajúcaia*.

var. **práuca** (2 sil.) s. f. Pr VIIIb.

PROPONEȘTE vb. ind. prez. 3 sg.
Pr VI "priponește".

PRÓPUSC s. n. Pr VIIa "permis".

var. **própuscă** s. f. Pr VIIa.

PRÓPUSCĂ v. **própusc**.

PROS s. 1° colect. Nf Ib "semințe
de dimensiuni mici". 2° Nf Ib "motiv
decorativ, din semințe de mei, pe pască".

PROSÉȘILE v. **proțesia** 2°.

PROSOÁBELE s. m. pl. art. H VIIb
"ștergarele; prosoapele".

PROST 1° adj. Pl VIIa, pl. *proști* N V,
To V, f. *proastă* V VII "simplu": Grăiți în
limba *proastă* V VII. 2° *pe* ~ loc. adv. Pl VIIa
"sobru, simplu, fără podoabe": Cine-o știut
o făcut mai frumos, cine [nu] le-o făcut mai
pă prost, cine cum o știut.

PROSTÁIE adj. f. 1° Pl VIIb [despre
o persoană] "neinstruită, neștiutoare de
carte". 2° H VIIb [despre o țesătură] "fără
model; simplă".

var. 1° **prostáie** adj. f. pl. Nf VII;
prostoáie adj. f. pl. B VIIa.

PROSTÁIM, *să ne* ~ vb. refl. conj.
prez. 1 pl. To VII, "să ne iertăm".

PROSTÁIE v. **prostáie** 1°.

PROSTÍRE s. f. Cr V, Gi V, pl.
prostíri l III, T III "cearșaf".

PROTIȘÓR adj. Gh V dim. de la
prost 1°.

PRÓSTO adv. Gh VII, H VIIa, Nf VI
"doar, numai, pur și simplu": Poama *prósto*
o spală bine și-o pune-ntr-o găleată Nf VI.

PROSTOÁIE v. **prostáie** 1°.

PROSTÚDĂ s. f. M VII "răceală,
maladie".

PROSTUDÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf.
c. 3 sg. N VI [despre o persoană] "a răcit".

PROȘCEÁNIE s. f. H VIIb "rămas
bun": [La nuntă] ne iese că *proșcănije*
de-amu cu fata ...

PRÓTIV adv. N V "împotriva": Nu
sântem *prótiv*.

PROȚENTNO adj. în ~ *otnoșenie*
N VI "proporție în procente".

PROȚESIA (4 sil.) s. f. art. 1° M VII
"alaiul religios, condus de preot prin sat,
pentru invocarea ploii; procesiunea": Îl lua
pe batușca, se duce pin sat cu *proțásija*. 2°
var. **prosésiiile** s. f. pl. art. B VIIb, Ib
"steagurile bisericești care se poartă la
procesiunile pentru invocarea ploii".

PROVEREȘTE vb. ind. prez. 3 sg.
C VII "verifică"; Comisia *proveréște*, cată.

PROVÓDE v. **prohódie**.

PRUJÍN s. Nf Ib "arc (de prins
pește)".

PRÚNCUL s. m. art. AJ Va "copilul".

PRUȘLÍC s. n. B VIIa, VIIa "vestă
din pânură".

PSÍNCĂ v. **psíne**.

PSÍNE adv. M VIb, Pr VIIa, To VII,
Tr V, V VIII, VH VII "pe semne că; probabil".
var. **psíncă** adv. U VIIb.

PTÍCINIC (2 sil.) s. n. N VI "coteț de
păsări".

PÚDURI s. n. pl. H VIIc, d, Tr VIII
"unitate (rusească) pentru greutate, egală cu
16,38 kg": Trei *púduř* de brânză ne sărăm
H VIIc.

PÚHABĂ adj. f. Nf V [despre pâine
sau carne tocată] "afănată".

PUIÉLNIȚĂ s. f. N VIII "haită (de
lupi, de câini)".

PUIÉRI s. m. pl. To VII "pui de
scroafă, porcei".

PUIÚȚ s. m. Pl VIIa, St V [fig.] "clin
mic la subțioara cămășii țărănești".

PÚLPĂ s. f. Pl VIIa, B VIIb, St VIIb "uger":
Cat la *púlpă*, *púlpă* goală, tătă-i băloasă pă
... cum ai suge vițelu St VIIb.

PÚMNE s. n. pl. Cr V "pumni".

PUN vb. 1° ind. prez. 3 pl. în expr.
~ *núnta* B VIIb, Gi V, ~ *zi de núntă* Cr VII,
H VIIa "fixează, stabilesc termen pentru
nuntă": Dacă se-nvoiesc, de-amu *pun zi de
núntă* când se cunună, când se scriu
H VIIa. 2° ind. prez. 3 sg. *púne* în expr. ~ *pui*
T VIII [despre matca stupului] "depune ouă".
3° refl. ind. pf. c. 1 pl. *ne-am pus* în expr.
~ ~ *nași* Gi V "am cununat".

PUNȚIN adv., adj. N v "puțin".

PUNȚINTÊL adj. To VIII "puțințel".

PÚPĂZĂ s. f. C VII, Cr VII [la nuntă]
"colac oferit miresei, împreună cu voalul, de către nașă, în seara de s t r a i e": *Púpăză* ... colăcel așa făcut lung, erau espre așa jărovne, așa lung și-aceia-n patru colțuri puneau busuioc și-n busuiocul ăsta puneau așa aluatu frământat tot din pâine făceau așa subțirel și busuiocul ala-l ... acopereau cu aluat di-ala și să cocea cu busuioc cu tot la un loc și-așa să duceau la mireasă și-aceia-n mijloc îi punea fataua Cr VII.

PURCED vb. ind. prez. 3 pl. M VII
"pleacă la drum".

PUSTĂNE s. f. N VIII "loc, teren gol".

PUTÉREA s. f. art. T VIII "sprijinul, ajutorul": Cu *putérea* de-acasă să se ducă să-nvețe și ei [copiii].

PŪTINE s. f. pl. Gh V, H VIIa, St VIIb
"putini".

var. **pútnă** s. f. T VI, I.

PUTIOĂNCĂ (3 sil.) s. f. Pl VIII
"foaie de drum".

PUTNĂ v, **pútine**.

PUTREGĂI s. n. BA VIIIb "puroi".

PUȚINICA adv. U VIIb "puțin".

PUȚPOPIR s. AJ VI "glas-papir".

PUZDÉRI v. **pozderie**.

PUZOREĂ vb. tranz. ind. impf.
3 sg. H v "bătea la palmă până se făceau bășici": Da ne căta tot de păduchi, nu! ce?, ne găsea și ne *puzoreă*, da noi veneam de la școală «mamă, m-o *pozîrit*».

var. **a pozărât** vb. ind. pf. c. 3 sg.
H v.

RACHIE v. **rachiu** 2°.

RACHIU s. n. 1° Gi VIIa, V, IIIa
"petrecere, luni după nuntă, în cinstea miresei". 2° var. *rachie* s. f. M VII "băutură alcoolică".

RADE vb. ind. prez. 3 sg. în expr.
~ -n cap T VIII [fig.] "împușcă în cap": *Răde* pe acela-n cap, o văzut un cap mișcând și l-o ras în cap.

ind. pf. c. 3 sg. *a ras* T VIII.

RĂDIVĂ s. f. M VII, Pr VIIIb, To VII
"radio": [La mort] și măța din casă toje și nu șibă și *rădiva* și nu cânte M VII. Asară o spus pi *rădivă* To VII.

RĂILĂ (3 sil.) s. f. C VII "ragilă".

RAJDÉNIE (3 sil.) s. f. Gi v
"naștere"; art. în *deni* ~-a To VII "ziua de naștere".

RĂLĂ s. f. Gi VIIa "mașină de prășit; prășitoare".

RAM s. n., pl. *ramuri* T VIII "ramă în stupul sistematic ": Patru stupuri cu patru *ramuri*.

RAMATISM s. n. Nf VI "reumatism".

RÂMCĂ s. f. H VIII "ramă (la icoană)".

RÂNDĂ s. f. AJ Va, Pl VIIa, b, pl. art.
rânzile Pl VIIa "cârpă, zdreanță".

var. **rânze** s. f. pl. St VIIb.

RÂNȚOȘE adj. f. pl. St v [despre haine] "încrêjite".

RĂPĂ v. **răpor** 2°.

RĂPOR s. 1° Pl VIIb "coș, bubuliță". 2° var. *răpă* s. f. St VIIb "maladie infantilă; vărsat".

RAR adj. BA v, Pr VIIa [despre l i c t a r, aluat] "fără consistență; subțire".

RASCLADUȘCĂ s. f. U VIII "pat pliant".

RASHÓDURI s. n. pl. N VI
"cheltuieli".

RASPRĂDILÉSC vb. ind. prez.
1 sg. M Va "repartizez, împart": Mia să-mi aducă ciolanu ceala și eu și *rasprădilésc* de-amu aceea.

RAȘTOACE s. n. pl. I VIII "lemne lungi cu ajutorul cărora se mărește capacitatea căruței când se transportă fân".

RAȚAȚÉLIE (4 sil.) s. f. V VIII "soi de viț de vie".

RAZMÉR s. n. 1° AJ VI, Nf VI
"măsură, mărime". 2° N VI "legătură la snop".

var. 1° *razméri* s. n. I III; *rozmír* s. n. AJ VI.

RAZMÉRI v. **razmér** 1°.

RĂZNE adj. f. pl. H VIIc, V, Pl VIIa
"diferite, diverse": Cumparam crască [...] crăseai verde, albastru, roșu, roze ... făceai *răzne* H VIIc. Bradul să-mpodobește tot cu *răznii* frumuseți C VII.

var. *răznii* adj. m. pl. C VII, VI, V, Cr VIII, M VII; f. pl. *răznie* BA VIIIc, C VII, Gh VII, V.

RĂZNI v. **răzne**.

RAZPÍSUL s. n. art. Nf VI
"chitanța".

RAZRÚHA s. f. art. V VIII
"distrugerea".

RĂCIT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c.
3 sg. H VIIa, N VII "a răcit, s-a-mbolnăvit".

RĂCITÚRĂ s. f. B VIIb, Gh V, Gi VIIb, V, U v "piftie"; pl. *răcíturi* în ~ *fugăríte* v. *fugăríte*.

RĂCNITURĂ s. f. St v "răcnet, strigăt".

RĂCOVODEĂ vb. ind. impf. 3 sg. Nf VIII "conducea".

RĂDĂCINUȚĂ s. f. B VIIIa dim. de la *rădăcină*.

RĂDÎC v. *ridică* 7°, 8°.

RĂDICHE s. f. St VIII, T VI "ridiche".

var. **răghita** [*răd'ita*] s. f. art. BA II.

RĂGHITA v. *rădiche*.

RĂGILĂ, *a* ~ vb. inf. M VIIa "a trage fuiorul de in sau de cânepă prin răgilă".

ind. prez. 2 sg. *răgili* Tr VII, impf. 1 sg. *răgilăm* H VIIId.

var. **răilăm** vb. ind. impf. 1 sg. C VII.

RĂILĂM v. *răgilă*.

RĂLUÎT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Gi VIIa "a prăsit cu r a l a".

RĂMÁS vb. 1° *am* ~ ind. pf. c. 1 sg. în expr. ~ *de táta* Pl VIIb "am rămas orfan".

2° *s-a* ~ refl. ind. pf. c. 3 sg. C Va "a rămas".

RĂMĂȘEU s. n. Gi VIIa "rămășiță".
Au rămas *rămășeu* de ruși aici, în sat.

RĂNEAM, *ne* ~ vb. refl. ind. impf. 1 pl. N VI "ne hrăneam".

RĂPĂD, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. M VIb "se reped".

var. **se repedeă** vb. ind. impf. 3 sg. Gi II.

RĂPEDE adv. Tr VII "repede".

RĂRESC vb. ind. prez. 1 sg. Cr V "subțiez aluatul prin adăugarea unui lichid; îl fac să devină r a r ": Și după ce s-a ridicat aceea din cratiță, răstorn ș-o amestec cu făin-aceea, cu oparc-aceea și peste vreun ceas, două, mai adaug oleacă de apă caldă, o mai *răresc*, cum s-ar spune.

ind. prez. 2 sg. *rărești* Nf V, impf. 3 sg. *răreă* Pr VIIa.

RĂRÚNCHI s. m. pl. N VII "rinichi".

RĂRUȚ adj. AJ Va, b, f. *rărúță* T VII dim. de la *rar*.

RĂSĂRITĂ s. f. AJ VIIb, VI, Vb, B VIIa, VIIb, VIb, H VIIId, V, M VIa, b, Vb, N VI, Nf V, T VII, To II, Tr VII, V VIII, VII "floarea soarelui".

RĂSCOLĂCÎT v. *răsculăcî* 1°, 2°.

RĂSCULĂCI s. m. pl. 1° Gh VII "persoane r a s c u l ă c i t e ". 2° N VII "cei care luptă împotriva chiaburilor".

RĂSCULĂCÎ vb. 1° tranz. inf. N VIII "a deposea țărani înstăriți; a deschiaburi": Șanti o-nceput a *răsculăcî*-ne N VIII. [În 1933] ne-a luat tot cistovo, ne-a dat din casă, ne-o *răscolăcî* Gh VII. 2° ind. pf. c. 3 pl. M VII "au scos din sat c o l a c i i ", au deportat".

2° ind. pf. c. 3 pl. *a răsculăcî* M VII; part. f. *răsculăcî* M VII.

var. **a răscolăcî** vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. 1° Gh VII, 2° M VII; part. *răscolăcî* 1° Gh VII.

RĂSCULĂCÎTUL s. n. art. M VII "acțiunea de a îndepărta din sat, prin deportare, c o l a c i i".

var. **roscolocîtul** s. n. art. M VII.

RĂSCULĂCIUȚ, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. N VIII [despre autoritățile rusești] "au depozat (de bunuri și drepturi) pe cei bogați".

RĂSFIRĂ [*rășkiră*], *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. Gh VII "se răspândeau, plecau": Femeia [gazdă] făcea mâncare [...], da ele torcea de-amu toate femeile celea, da ea le hostea și *să rășkiră* și tot .

ind. pf. c. 3 pl. *s-a răsfiră* N VIII, VII, V.

var. **se risfiră** [*rișkiră*] vb. ind. prez. 3 sg.; pf. c. 1 pl. *ne-am risfiră* N V.

RĂSFOIA vb. ind. impf. 3 sg. Nf VIII "înfioia, afâna (pământul, săpându-l)".

RĂSOL s. n. Tr V "piftie".

RĂSPIARĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. T V "să piară".

RĂSPLĂTESC, *o să mă* ~ *pe* vb. ind. viit. 1 sg. Tr IIa "o să mă răzbun": Nu-i nimic, eu *o să mă rasplătesc* pe el [lup].

RĂSPÚNS vb. 1° *a* ~ ind. pf. c. 3 sg. B Ib "a recomandat, a atras atenția": Într-o zi *ea a răspuns* la iezi ca să-ncuie ușa și să nu deie drumu până n-a veni ea. 2° refl. ind. impf. 3 sg. Pl VIIb [despre învățător, la orele de curs] "colabora cu elevii, desfășura lecția": Nu *să răspundeă* învățătorii din tot Plăiuțu, numa cu a mei copii. 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. I VII "s-a arătat, a apărut": Eu cred că el îi mort, că *nu s-o mai răspuns*. 4° refl. ind. pf. c. 2 sg. AJ VIIa "ai comunicat, ai anunțat": La beserică *s-o răspuns* nunta.

refl. ind. impf. 3 sg. *se răspundeă* 2° Pl VIIb, pf. c. 2 sg. *te-ai răspuns* 4° AJ VIIa, 3 sg. *s-a răspuns* 3° I VII, 4° AJ VIIa.

RĂSPÚNSUL s. n. art. N V, H VIIId "petrecerea pe care o fac părinții viitoarei mirese în cinstea viitorilor cuscri prin care își dau consimțământul pentru căsătoria tinerilor": Da dacă să-nțăleg [părinții] fac în altă zi dacă-i duminică ziua, dacă-i ... în zi de lucru, la noi să numește acela *răspunsu*, poftesc părinții mirului și starostele care l-a adus și să duc la mireasă, de-amu acolo pun zi de nuntă H VIIId.

RĂTÚND adj. B VIIa, Cr V, M vb, To VIII, U VIIb, pl. *rătúnzi* Tr V, f. *rătúndă* AJ Va, B VIIa, Cr VIII, V, Gh VII, Nf VI, To VIII, V VIII, VII, VH VII, pl. *rătúnde* H VIIa, N VII "rotund".

RĂTUNJÓR adj. V VIII, f. *rătunjoară* M vb dim. de la *rătúnd*.

RĂTUNZÍT adj. AJ VIIa, b. [despre păr] "tăiat, rotunjit".

RĂȚI s. f. pl. Tr Ib "rațe".

var. *reți* s. f. pl. Tr Ib.

RĂUTĂȚILE s. f. pl. Gi VIIa [peior.] "haimanalele, pramatiile": *Răutățile* care nu munceau, dospeau toată ziua.

RĂZĂLĂU s. n. AJ III, St III "răzătoare".

RĂZĂLESC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. St III "se dau pe răzălău; se răzuiesc".

RĂZĂLUIEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. AJ III "dai pe răzălău; răzuiești".
part. *răzăluit* Pl VIII.

RĂZBĂTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Nf V [despre un aliment, la preparare] "se pătrunde; se fierbe sau se prăjește".

RĂZBĂVLÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Gh II "amestecă cu apă; diluează".

RĂZEȘTI s. m. pl. U VIIIb "răzeși".

RĂZVÂLCĂ s. f. Pl VIIa "vergea pentru întins aluatul".

RĂBÂLCĂ s. f. Gh II "plasă pentru prins pește".

RĂBOPITÓVNIC s. n. Cr V "crescătorie de pește".

RÂDEAU vb. 1° tranz. ind. impf. 3 pl. Gi VIIa "batjocoreau, zeflemiseau": Bărbații nu purtau straie de materie, că să *rîdeá* ... îi *rîdeáu* [...] îi *rîdeá* care purta bluze de materie. 2° refl. ind. impf. 3 pl. *se rîdeá* Gi VIIa, *se rîdeáu* Pr VIIa "râdeau".

RÂNCHEĂZĂ vb. ind. prez. 3 pl. St VIII "nechează".

RÂND 1° *de* ~ loc. adv. Cr VIII, VII, H VIIIa, Va, b, M VII, St V, *a* ~ loc. adv. AJ VII, *de-a* ~ loc. adv. T VIII "la rând? [După molitvă] aveai dreptu să umbli *de rînd* cu toate treburile și-n casă și la vecină și la apă Cr VII. 2° *la un* ~ loc. adv. U VIIa "la fel". 3° *în* ~ cu loc. prep. To VII "alături de": Natașa ... *în rînd cu* Liuba trăiește".

RÂNDEĂ v. *rindeá*.

RÂNDIEM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. U v "dăm varza prin răndea": Curechiu îl *rîndiém*, îl dăm pin rindea.

var. *rendiém* (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. U v.

RÂNDUȚI s. m. pl. C VII dim. de la *rând*.

RÂNZĂ s. f. AJ Va [la porc] "stomac".

RÂNZE v. *rândă*.

RÂS s. n. în expr. *faceáu* ~ Pr VIIa, U VIIa "își băteau joc; batjocoreau": [Rușii] *faceáu* mare *rîs* U VIIa.

RÂȘCHIAM vb. ind. impf. 1 sg. Gh VII "puneam firele pe rășchitor".

RĂZÂNCĂ v. *rizîncă* 1°.

RECI [*râș*] s. pl. tantum N v "piftie".

REDI, s. n. M VIIb "pădurice".

REDICIĂ (3 sil.) s. f. N v "ridiche".

REGHIÓNUL s. n. art. Cr v "regiunea".

REGULEĂZĂ vb. ind. prez. 3 pl. U VIIa "pune în ordine, face regulă, aranjează".

REMÓNT s. n. 1° C VII, Gi VIIIa, Pr VIIIa "reparație". 2° Pr VIIIb "modificare, schimbare".

REMONTÁT, *au* ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. Cr VIII, VI, V "au făcut *remon t*; au reparat".

RENDIÉM v. *rândiém*.

REPAÚS s. n. Cr v "recreație".

var. *repáuză* s. f. T II, Ib.

REPÁUZA v. *repáus*.

REPEDEĂ v. *răpád*.

REPETIȚE s. f. I v "repetiție".

RETRĂIT, *au* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. I III "și-au făcut griji, s-au speriat, s-au emoționat": Părinții *au retrăit* [spaima].

REȚI v. *răți*.

REVCEACIÓC (3 sil.) s. n. N v "horn, coș".

RÉZBĂ s. f., pl. *rézbe* V VIII "filet".

RÉZE s. f. pl. Pr III "încrețituri".

RIDÍC vb. 1° ind. prez. 1 sg. Gi VIIIa "urc": *Ridíc* dealu cea. 2° ind. prez. 3 sg. ~ (*ápa*) To VIII "fermentează": Hușile mojno și le dăi în poloboc, le torni apă că ele *ridícă* *ápa* dăori ... numa a triilea nu *ridícă*, da vdrug le *ridícă*, da până-n sara *ridícă*, îmblă, îmblă, strașnic îmblă. 3° refl. ind. prez. 3 sg. Gh v, H VIIa, d, v, M VII, VH VII [despre aluatul de pâine] "dospește, crește". 4° refl. ind. impf. 3 sg. M VII [despre o ființă, o plantă] "creștea". 5° ind. impf. 3 sg. Gh v [la războiul de țesut] "alegea". 6° part. m. pl. Nf VI "mobilizați în război". 7° var. ind. prez. 1 sg. Gi VIIIb "înalț". 8° var. part. f. Pr VIIIb "deportată". 2°

ind. prez. 3 sg. *ridică* To VIII, impf. 3 sg. *ridică* 5° Gh v; part. m. pl. *ridicăți* 6°

Nf VI, f. pl. *ridicăte* Gh V; refl. ind. impf. 3 sg. *se ridică* 3° Gh V, H VIIa, d, VH VII, 4° M VII, pf. c. 3 sg. *s-a ridicat* 3° Cr V, 5° To VII, viit. 3 sg. *s-a ridică-se* 3° H VII d.

var. 7° *rădic* vb. ind. prez. 1 sg. Gi VIII b, 2 sg. *rădici* C II, 3 sg. *rădică* B VIIa, C Va, T VI, part. m. pl. *rădicăți* Pl VIIa; refl. ind. prez. 3 sg. *se rădică* N VII, impf. 1 sg. *mă rădicăm* C VIII; *aridicăm* vb. ind. impf. 1 sg. VH VII; part. f. pl. *arădicăte* Gh V; 3° *s-arădică-se* vb. ind. prez. 3 sg. H VII d, 8° part. f. *rădicată* Pr VIII b.

RIDICULIT s. U VIII b "reumatism".

RIFI s. m. pl. AJ VII b, Pl VIIa "unitate de măsură pentru lungimi; cot".

var. *riș* s. BA VIIa.

RIGLUI, *a ~ vb.* inf. To VIII "a îndrepta lemnul pentru construcții".

RINDEA s. f. U V "răzătoare pentru varză".

var. *rândeă* s. f. U V.

RIS s. B III, M VII, pl. *risuri* M Vb "orez".

RISFIRĂ v. *răsfiră*.

RIȘ v. *rifi*.

RIȘCĂȘ s. AJ Va, III, St III "orez".

RIZETCĂ s. f. H V "priză electrică".

RIZINA s. f. art. Nf II b "cauciucul".

RIZINCĂ s. f. 1° C II, Gh II, Nf II b, pl. *rizinci* I "elastic". 2° V VIII "cauciuc".

var. 1° *răzâncă* s. f. H Ia, pl. *răzânci* Gi II.

ROĂDA s. f. sg. tantum Cr V, Pr VI, To VIII "recoltă, roade": A treilea [an] începe o *roădă* a da poama To VIII.

ROĂTA, *de-a ~ loc.* adv. T VI, V "roată, cerc": Ne punem *de-a roăta* V.

ROBÔT s. M V b "muncă".

RÔCHE s. f. Cr VII, N VII, U VIIa, b, pl. *rochi* B VII b, Gi VIIa "rochie": O scoate la biserică pă mireasă ... numa cu *rôka* albă Cr VII.

var. *roichea* (2 sil.) s. f. art. Gi V.

ROD s. n. N VI, M V b "neam, generație": [Obiceiul s-a păstrat] din *rod* în *rod* N VI.

RODÎLCĂ v. *rotîlcă*.

RODÎNĂ s. f. colect. Pl VII b "moștenitori, succesori": Așa și dint-el n-am avut *rodînă* că n-o avut coconi.

RODÎT, *s-a ~ vb.* refl. ind. pf. c. 3 sg. Gh V, H VII d "s-a născut": Așa *ne-am rodît* moldoveni, ș-așa și mama o fost, așa și bunelu ... M VII.

ind. pf. c. 1 pl. *ne-am rodît* M VII; part. f. *rodită* To VII.

RODÔM s. Cr VII, U VIIa "maternitate".

RÔICHEA v. *roche*.

RÔLĂ s. f. T VI "tub de beton la fântână".

var. *rûle* s. f. pl. T VI.

ROPĂ s. f., art. *ropăua* N V "saramură".

ROSCITĂT, *a ~ vb.* ind. pf. c. 3 sg. BA VIIa "a socotit, a calculat".

ROSCOLOCÎTUL v. *răsculăcîtul*.

ROSÔL s. M Vb "saramură": Clocotim apa cu ... *rosôl*, cu ucsus, cu ce și zalivăim.

ROȘ adj. Gi V, Nf VII, f. *roșă* AJ III, Nf VII, V, Pl VIIa, Pr Vb, St VIII, VII b, T VIII, VII, VI "roșu": Dacă era fata cinstită, apu [...] lega lenți *roși* [la colac] Tr V.

pl. *roși* m. Gi V, T V; f. Gi V, St VIII, Tr V.

ROTÊLE s. f. pl. Gi II dim. de la *roată*.

ROTICICĂ s. f. V VIII, VH VII dim. de la *roată*.

ROTÎLCĂ s. f., pl. *rotîlci* Pl VIIa "mosor de ață".

var. *rodîlcă* s. f. Pl VII b.

RÔZA v. *roză*.

ROZĂ adj. f., pl. *roze* H VII c, Nf VII "de culoare roz".

var. *roza* adj. invar. T VII.

RÔZĂVE v. *rozovă*.

ROZMIȘ v. *razmēr*.

ROZOSIN adj. AJ VII b, f. *rozosînă* St V "de culoare roz".

var. *rujosîn* adj. St V.

ROZOVĂ adj. f. Nf VII "de culoare roz": Oleacă *de* sfecle de ist stolovie, vo câțivai să fibă *rozîvie* ... ista zama M Vb.

var. *rozăve* adj. f. pl. M Vb; *rozvăie* adj. f. pl. Gh VII; *rozva* adj. f. To VII.

RÔZVA v. *rozova*.

RÔZVĂIE v. *rozova*.

RÛBĂ v. *hrûba*.

RÛCICĂ (2 sil.) s. f. 1° U VIII b, V VIII "mâner, manivelă, toartă". 2° To VII "condei, toc".

RÛCINIC (2 sil.) s. m. N V, pl. *rûcinichi*, Gh VII "ștergar".

RUDĂ s. f. 1° AJ VIII, VI, BA VII b, VIIa, St V, pl. *rude* AJ VIII, VI "par". 2° BA VIII b "proțap, oiște". 3° M VI "scândură".

RUDÎ, *a ~ vb.* inf. AJ VIII "a sprijini fasolea cu r u d e".

RUGUMĂ v. *rumăgât* 2°.

RUGUMETURĂ s. f. Gi V "rumeguș (de lemn)": [Apilcă] e *rugumetură* de lemn.

RÚJĂ s. f. BA VIIb "trandafir".

RUJOSÍN v. *rozosín*.

RULE v. *rolă*.

RULÉTĂ s. f., pl. *rulete* Gh VII "ruladă (din aluat) cu mere, cu mac etc.".

RUMĂGĂT vb. ind. 1° *a* ~ pf. c. 3 sg. St v "a rumegať". 2° var. *rugumă* impf. 3 sg. Gh v "mesteca".

RUMPE v. *rupeá* 2°.

RUPEÁ vb. 1° ind. impf. 3 sg. Nf v "ataca, rănea": Mă *rupeá* porca. 2° var. inf. St VII "a frânge". 3° pf. c. 3 sg. *a rupt* în expr. (*mi-*) ~ ~ *de inimă* Gi VIIa "(m-)a îndurerat": *Mi-a rupt de inimă, când le-am dat [postavca]*.

var. 2° *a rúmpe* vb. inf. St VIIb; ind. impf. 2 sg. *rumpeái* AJ VIII; conj. prez. 1 pl. *să rumpem* St VIIb; refl. ind. prez. 1 sg. *mă rump* BA VIIb, 3 sg. *se rúmpe* AJ II, 3 pl. *se rump* St v; conj. prez. 3 sg. *să se rumpă* AJ VIIa.

RÚSCĂ adj. f. 1° AJ VIII, VIIa, Gi v, H VIIb, Pl VIIb, pl. *ruște* St v "rusoaică": Apă [= apoi] o avut o femeie *rúscă* AJ VIII. 2° AJ VIII, M via, V VIII "rusească".

SAANÉLE s. n. pl. H VIII dim. de la *s a h a n*.

SABRÁNIE v. *sobránie*.

SACÁZ s. Nf VII "bumbac de calitate inferioară, folosit la țesutul cămășilor țărănești".

SÁCUL, ~ *pópii* loc. subst T v "cecul porcului".

SADIC s. n. B VII, M VIIb, N VII, T Ia; *detsádíc* B VII "grădiniță de copii".

SÁDOVA adj. f. C VI [despre iarbă] "crescută la umbra pomilor, în livadă".

SADÓVCĂ s. f. C VI "iarbă crescută la umbra pomilor, în livadă".

SADÓVECICĂ (4 sil.) s. f. C VI "iarbă crescută la umbra pomilor, în livadă".

SAHÁN s. n. B VIIb, III, H VIIa, VIIc, N VI, T v, pl. *saháne* H VIIc, I III, T VI, v "farfurie adâncă de lut sau de metal".

SÁHARNĂI adj., f. *sáharnaia* Gh v "de zahăr".

SÁHĂR v. *zahăr*.

SÁLA s. f. art. M VII, va "slănină".

SALAMŪR v. *salamúra*.

SALAMŪRA s. f. art. H VIIa, v, N v "saramura".

var. *şalamúr* s. Nf v.

SALÁTURI v. *salături*.

SALĂM vb. ind. prez. 1 pl. M Va "sărăm".

SALÁTURI s. f. pl. T III "salate".

var. *salături* s. f. pl. Gh v.

SÁLCE, *copác de* ~ To VII, pl. *sălci* U VIIb "salcie".

SALCHISÓN v. *saltisón*.

SAMALIOT (3 sil.) s. n. AJ VI, pl. *samaliote* C Va "avion".

var. *sămăliot* s. n. N v.

SALCUTÊ s. n. H VIIa "sedilă": *Salcuteť* cusut-așa de ochiuric-așa.

var. *solcutetť* s. n. To VIII; *stulcutetť* s. n. To VII.

SALFETCE s. f. pl. Nf v "servețele".

SALÍCĂ s. f. M VII dim. de la *s a l á*.

SALTISÓN s. n. B III, H VIIa, I v, M Va, U v "mezel de porc; tobă".

var. *salchisón* s. n. Nf v, T v.

SAMALÁC s. n. Gi VIIIb "adăpost pentru depozitarea fânului".

SAMĂ s. f. 1° *o* ~ B VIIb, Nf VII, v, IIa, Pr VIIa, b, T v "un număr nedefinit, câțiva, unii": *O sámă* o pun cu slatină [slănină] T v. 2° art. în expr. *am luat* ~ -a AJ III, C VII, I VIII "am observat".

SÁMCĂ s. f. U VIIa "boală la copii care se manifestă prin deformare fizică și infirmitate pe viață": De *samcă* rămân grebenoși copiii, numai babele descântă.

SAMODÉLCĂ s. f. H VIIc "fabricație proprie".

SANATÓR s. n. Gi VIIb, St VIIa "sanatoriu".

SANDÁC s. n. Gi VII, v, pl. *sandáce* Gi v "ladă (de zestre)".

SÁNE v. *sanie* 2°.

SÁNIE s. f. 1° pl. *sánii* Cr v "suport metalic pe care se puneă pâinea la copt". 2° var. *sáne* s. f. BA VIIIb "vehicul pentru iarnă".

SANTÍME s. f. pl. Pr VIIa "centimetri".

SAP s. H VIIIb "răpciugă".

SARÁI s. n. 1° Cr v, Pr VIIIb "șopron". 2° Tr VIII "magazie". 3° Nf VI "bucătărie de vară". 4° M VIIb "adăpost de vară pentru oi".

var. 2° *sărăiul* s. n. art. N vi.

SÁRCINI s. f. pl. T VII "legături de cânepă puse în topilă": O băgam în apă [cânepa] legat-așa *sárcini* mari.

SARICICĂ s. f. B III "conservant; salicilat".

SĂBĂDCEÁG s. n. BA v "permisie, în armată".

SÁBOIȚĂ s. f. AJ VIIa, b "croitoreasă": Meream la *săboiță* și coseam sumna VIIa.

SÁCRII v. *săcriu*.

SĂCRIU s. n. Gh v, St VIIb, Tr VII, U VIIa "sicriu, coșciug".

var. **săcrii** s. n. M VII.

SĂLĂȘ s. n. 1° AJ VIII, VIIa, b, Pl VIIb, St VIIb "sicriu". 2° var. **șălăș** s. n. H VIIa "cort la punctă".

SĂLTATELE s. pl. art. Gi VIIa "numele unui dans popular (jucat în semicerc)".

SĂMĂLIOT v. **samaliót**.

SĂMĂLUIESC vb. ind. prez. 1 sg. BA VIIIb "evaluez, apreciez".

refl. ind. impf. 3 sg. *se sămăluia* AJ VIII, pf. c. 3 sg. *s-a sămăluit* BA VIIa.

SĂMĂTIȘĂ s. f. AJ Va, b "lapte acru; chișleag".

SĂMÂNȚĂR s. n., pl. *sămânțare* U VIIa "sămânță păstrată pentru semănat".

SĂPĂLUIA vb. ind. impf. 3 sg. Pr VIIa "săpa".

SĂPE s. f. pl. V VIII "sape".

var. **sepe** s. f. pl. C VIII.

SĂR v. **sărăm** 2°.

SĂRĂCI adj. m. pl. M vb "orfani": Părintele o murit, da mama o rămas cu noi *sărăci*.

SĂRĂIUL v. **sarai**.

SĂRĂM vb. 1° ind. prez. H VIIc "conservăm brânza zdrobind-o și frecând-o cu multă sare": Trei puduri de brânză ne *sărăm*. 2° var. **săr** vb. ind. prez. 1 sg. H V "sărez".

SĂRĂPÂNIA (4 sil.) s. f. art. BA VIIIb "naiba, dracul".

SĂRBĂTORIȚĂ s. f. Pl VIIb dim. de la *sărbătoare*.

SĂRITORI s. f. pl. St v "sărituri".

SĂRPÂN s. n. BA VIIIb "fâșie de tifon folosită pentru drenarea unei infecții".

SĂȚIÓS adj. U VIIIb [despre un om; fig.] "insuportabil, nesuferit, dezagreabil": Era un bandit de ... agronom bulgar, *sățios*, doamne ferește, să nu oprești caii, dacă arai ceva și, primăvara, să nu oprești caii, că pe vânt, că trage aer, să-mbolnăvește calul la plămâie.

SĂVĂRȘESTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Pr VIIb [despre slujba religioasă] "se oficiază, se slujește".

SĂGLĂSESC vb. ind. prez. 3 pl. M VII "cad de acord; se învoiesc".

SĂIAC s. n. B VIIIa, VIIb, pl. art. *săiacele* B VIIIb "pătul, hambar".

SĂMBURĂ v. **sumburi**.

SĂMCI s. f. pl. Gh v "nuiele, smicele".

SĂMÉDRU s. m. C VII "nume de sărbătoare: Sfântul Dumitru".

SÂNGEÁPĂ s. f. C VIII "cinzeacă".

var. **sângeápul** s. n. art. B VIIIc.

SÂNGEÁPUL v. **sângeápă**.

SÂNGEORZ s. m. St V "nume de sărbătoare: Sfântul Gheorghe".

SÂNGÍR s. n. 1° Cr v "lanț pentru câini": La noi, când ... latră câinii în *sîngír*, atuncea spun că ceva nenorocire, da așa ... 2° U VII "lanț între cele două părți ale îmblăciului": O măciucă ș-aicea legi un *sîngír* de altă măciucă [când bați fasolea].

SÂRMUȘOARE s. f. pl. Pr VIIIa dim. de la *sărmă*.

SÂRNÍC s. n. Tr V, pl. *sárnice* H VIIb, Tr VII, v "chibrit".

var. **sernic** s. n. N VI, v, pl. *sernice* N VI; **țárnice** s. n. pl. M VII.

SĂȚÍȘCĂ [stíșcă] s. f. Pr VIIb "strecurătoare (de metal)".

SCAT s. n. C VII, pl. *scături* Gi VIIa "cameră de cauciuc (la mașină)": Aducea *scături* de la mașini și tăia și făcea opinci.

SCĂUNE s. n. pl. T VI [la casă] "bărne subțiri, fixate între căpriori, legându-i doi câte doi".

SCAVARÓDCI s. f. pl. Cr v "forme metalice rotunde cu marginea ondulată, pentru copt colacii": Tava este tava, tuciuri di-estea cu toartă este, *scavarótci* de-acele crețe sunt aparte ... ele-s mici așa, mai ales colăceii de sărbătorile-estea coacem.

SCĂLDĂTOARE s. f. Cr VII "petrecere între femei în casa lăuzei, cu ocazia primei vizite": După naștere, face *scăldătore* leuza ... tot adunare de femei face tot la fel, cheamă la lăuză ... acasă și fiecare femeie să ducea cu pită ... și-acolo puneă podarca pentru nou născut.

SCĂLDĂUȘURI s. n. pl. AJ VIIa "băi, scăldături".

SCĂPÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. ^{3 sg.} C AJ VIII "a scăpăta": Părinții *s-o scăpát* din avere, că o iubit oleacă a trage ...

SCĂPĂTEAZĂ vb. ind. prez. 3 sg. Nf VI "alunecă": [Fântânarul] el îi legat c-o funie ș-aicea oamenii țin de-un caz că *scăpătează* el cu picioarele.

SCĂSUÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. V VIII "a tăiat pieziș".

SCĂNȚIE s. f. pl. V VIII "scânței".

SCĂRBĂ s. f. Pr Va "supărare; necaz".

SCĂRJĂM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. Gi v "tăiem slănina în scrijele".

SCĂRTĂ s. f. Gi VIIb, V VIII "claie de paie".

SCĂRTIȘOARĂ s. f. Tr VII dim. de la *s c â r t ă*.

SCIOTUIĂ (3 sil.), se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. To VII "se da prin perie (cânepa)".

SCHIMBĂ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. Tr V [despre logodnici] "își ofereau reciproc câte o ș a l i n c ă, pe care, dacă anulau logodna, o returna unul altuia": Fata logodea cu băietu ... fata avea o șalincă și băietu avea o șalincă și *să skimbă* unu la altu. Amu fetii, dacă nu-i plăcea de băiet, îi da șalınca-napoi, da băietu dacă nu-i plăcea de mireasă, îi da el înapoi cadoul.

SCHIMBĂTORI s. m. pl. Pr VIIIa "înlocuitori".

SCLAD s. n. B VIIIb, BA VIIIb, VIa, Cr VII, Gh VIII, Gi V, M VIa, Vb, Nf VI, V "depozit, magazie".

SCLĂDCĂ s. f. Nf VI "depozit, magazie".

SCLĂNJĂ s. f. Gi V "slănină".

SCLIPÓS adj. în *popirúș* ~ AJ V "celofan".

SCLÓBOD v. *slóbod* 1°.

SCLÓNUL s. n. art. cu val. adj. N VI [despre acoperiș] "încălinat, în pantă": Săraiu era făcut *sclónu*.

SCOATE vb. 1° ind. prez. 3 sg. în expr. *nu putea* ~ în *căpăt* N V "nu se descurca": Era la noi pe matematică unul Filip Ivanovici, vecinai o chema [pe mama elevului] ... că *nu puté scqáte* cu dânsu-*n căpăt*. 2° refl. ind. impf. 3 pl. *se scoteáu* în ~ ~ în *póză* loc. vb. Gi V "se fotografiau". 3° var. **ascoáte** vb. ind. prez. 3 sg. M VII "face să iasă, trage afară": [Mirele] *ascoáte* din buzunar camfete.

SCOBORÉÁ vb. ind. impf. 3 sg. T VIII "cobora".

refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a scoborít* T VIII.

SCOC vb. 1° ind. prez. 2 sg. Gh V "fierb la foc slab, îndelung": [Răciturile] să nu fiarbă tare, le *scuoc* așa. 2° refl. ind. prez. 3 sg. Pr VIIa, T V [despre laptele prins] "se pune la încălzit pentru a se face brânză".

2° ind. prez. 3 sg. *se scoáce* Pr VIIa, T V; conj. prez. 3 sg. *să se scoacă* M Vb; part. f. *scoáptă* I III, T V; sup. *la scopt* T V.

SCÓPOTĂ s. f. St V "bucată de timp".

SCORBÁCI v. *corbáci*.

SCÓRBURE s. f. T VIII "scorbură".

SCÓRTURI s. f. pl. C Va "covoare țărănești de pus pe perete".

SCÓTNIC s. m., pl. *scótnici* Cr VIII "îngrijitor la vaci; văcar".

SCÓVERZE v. *scovoroádă* 3°.

SCÓVERZI v. *scovoroádă* 3°.

SCOVOROÁDĂ s. f. 1° Gh V, H VIIa "tîgăie". 2° pl. *scovorózi* H VIIa, d, V "forme de metal în care se coace pâinea". 3° var. **scóverze** s. f. pl. AJ VIIb, Va, **scóverzi** s. f. pl. ~ *dulci* AJ V "clătite": [La nuntă] făcea *scóverqđ* cum plăcinte-așa pe lespede AJ VIIb. *Scóverqđ* dulci is pă lapte AJ V.

SCOVOROZICĂ s. f., pl. *scovorozele* H V dim. de la *s c o v o r o á d ă* 2°.

SCRABÁCICĂ (3 sil.) s. f. T VIII "instrument din lemn (cu un mâner), cu care se mișcă rama-n stup".

SCRÉNCIOPURI v. *scrénciub*.

SCRÉNCIUB s. n. H Ia "scrânciob".

var. **scrénciopuri** s. n. pl. H Ia.

SCRÍE vb. 1° ind. prez. 3 sg. AJ VI "înregistrează pe bandă magnetică". 2° refl. ind. prez. 3 pl. *se scriu* M VII "fac actele de căsătorie la primărie, se înscriu la ofițerul stării civile". 3° refl. ind. impf. 3 pl. *se scriá* C VII "se pictau, se încondeiau ouăle".

SCRIJEÁ 1° s. f. BA VIIIb, pl. *scrijéle* Gh V, Gi V, St VIII "bucată, felie (de brânză, carne, slănină etc.)". 2° var. **scrijeála** s. f. art. U VIIa, V, pl. *scrijéli* H VIIa "frunza de varză murată pentru sarmale (în opoziție cu *v a r z ă* «varză tocată»)": [L a g ă l u ș e] pun *scrijáli*, șanti pun, mai nainte nu era orez și făceam cu crupe de păpșoi H VIIa.

SCRIJEÁLA v. *scrijeá* 2°.

SCRIJELÁT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Gi VIIa "a zgâriat (pe cineva), a crestat, a tăiat cu cuțitul".

SCRIPCÁRUL s. m. art. T VI "vioristul".

SCRIS, s. n. în *după* ~ AJ III "după rețetă": Îi pui miere *după scris*.

SCRISOARE s. f. 1° în expr. *pe* ~ Gh VII "în acte, în scris, oficial": Evdochia [sunt] *pe scrisqäre*, așa-mi zice Dochiana. 2° Pl VIIb "știință de carte; învățătură": Am fost negramota, n-am știut *scrisqäre*, tu ești învățată cu *scrisqäre*, cu carte.

SCRIZĂ s. f. AJ VIII "penurie; criză": Nu era lemne, era *scríză*.

SCROB 1° s. n. B VIIIc, Cr VII "omletă". 2° var. **șcriob** s. n. în ~ *de aluat* AJ va "maia; plămădeală": Poate n-ai avut drojdi așa mulți, ori poate n-ai avut defel, făcea un pic ca și *șcriob* de aluat: un pic de aluat mai răuț și-o lăsa să dospa[scă] *șcrioby*-acela, aluatu-acela răuț îl făcea sara și până cătră dimineață-l lăsa și dimineața să da și frământa.

SCUMAN s. n. Gh VII, pl. *scumâne* Gh VII, H VIIb, c, To VII, *scumănuri* Gh V "suman".

var. **sucmănu** s. n. gen. B VIb.

SCUR v. **scúrge** 2°.

SCURGE vb. 1° *se* ~ refl. ind. prez. 3 sg. Gi V [despre un râu] "se varsă (în alt râu)": Prutu *să scúrge*-n Dunăre. 2° var. ind. prez. 1 sg. T V "las să curgă partea lichidă dintr-un produs, prelingându-se".

var. 2° **scur** vb. ind. prez. 1 sg. T V, 2 sg. *scuri* H VIIa, T V, To VIII, 3 sg. *scúră* H VIIa, 1 pl. *scurám* Gh V, H VIIc, V, To VIII, V VIII, impf. 3 sg. *scurá* Nf VIII, 1 pl. *scurám* H VIIc, To VIII; conj. prez. 3 sg. *să scúre* To VIII; refl. ind. prez. 3 sg. *se scúră* B III, Gh V, H VIIa, M Va, To VIII; conj. prez. 3 sg. *să se scúre* To VIII.

SCURGERE, s. f., *pe* ~ loc. adv. Gi VIIa "în sensul curgerii apei".

SCUZARE s. f. Nf V "scuză, iertare": *Îți cere scuzăre*.

SEACĂ adj. f. 1° Gh VII, V, H VIIb, c, d, M VII [despre câneapă] "fără sămânță": Aceie [câneapă] fără sămânță, *sácă, sácă*, o rupeam înainte Gh VII. 2° T V [despre plăcintă] "fără grăsime, de post".

SEAMNĂ vb. ind. prez. 3 sg. Tr V "înseamnă": *Samnă* că el [mirele] ... nu trăiește de-acu cu mireasa aceea.

SECI s. pl. BA VIIb "chibrituri".

SECRETARȘĂ s. f. M VII "secretară".

SEL s. n. Gi VIIIb, VIIa, II "șuvoi format după ploaie": E un selișor, știi, *sel* de ... curge jos și, știți, când plouă s-adună apă din mai multe părți și să formează *sel*/mare și vin șâvoaie marj de apă VIIIb.

SELISOVET (3 sil.) s. n. Gi VIIIb, M VII, Pr VIIa, St V "primărie".

var. **selsovét** s. n. Gi VIIa, V, H VIIc.

SELIȘOR s. n. Gi VIIIb dim. de la *sel*.

SELISOVÉT v. **selisovét**.

SEM vb. ind. prez. 1 pl. N VI "suntem".

SEMÉISTFA (3 sil.) s. f. art. Gh VII "familia".

SEMIÁUA s. f. art. M VII, N VI "neamul, familia": *Sjemjáua* lui toată o fost răsculăcită M VII.

SEPARATOR s. n. AJ Vb "aparat de separat (extras) untul din lapte".

SÉPE v. **sápe**.

SÉRIE (3 sil.) adj. f. Tr V [despre pâine] "neagră": Asta [pâinea] de la magazin așa-i ziceu pâne *série*.

SERNIC v. **sárníc**.

SERȚA s. f. art. M Va "inima".

SÉSIE s. f. To II "sesiune".

SÉTCA s. f. Cr V "plasă de prins pește".

SÉVER s. 1° B III, Gh VII "nord": Așa s-a prăpădit pin ... pin lume, pe la *séver* pe ... îi ducea la Sib[eria] Gh VII. 2° AJ VI, M VII "Siberia".

SFACLĂ s. f. M VII "sfecălă".

var. **sváclă** s. f. M VIa.

SFÁDIBA, *comsomólscaia* ~ N V "nuntă de comsomoliști".

SFAIOGI s. m. pl. Cr V "gărgărițe care se fac în fasole, făină, fructe uscate".

SFÁRCĂ s. f. V VIII "aparat de sudură".

SFARTUGÉLUL [*sfartužálu*] s. n. art. Gh VII "partea din față a fotei".

SFÁDÍT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. AJ II "a certat".

SFET s. n. Gh VII, V, H Ia, St V, U VIIIb, V VIII, pl. *sféturi* H VIIc "energie electrică; lumină": S-a aprins *sfétu* H Ia. El o lucrat ... o provodit *sfjéturile*, știe și la *sfjéturj* și-a meu știe la *sfjéturj*.

SFETEALĂ s. f. Gi V "afumătoare de carne": Au *sfeteálă* așa-ntr-un băgeac și pun apilcă și dau foc la apilc-aia și ea afumegă acolo tot timpul și să afumă [jambonul]. 2° var. **sfiteálă** s. f. St V "gaz lampant".

SFÉTERE s. n. pl. H VIIc "pulovere". var. **svédere** s. n. pl. T III.

SFINȚENIE s. f. C VII "miruit".

SFINȚESTE vb. ind. prez. 3 sg. M VII [despre mireasă, la nuntă] "stropește mirele cu un buchet de busuioc muiat într-o găleată cu apă": Da mireasa iese întâi în prag și-apă-l *sfințeste* pe mire, da mirele ascoate din buzunar camfete.

SFINȚI s. m. pl. H VIIIa, VIIa, Tr V "colaci care se fac la anumite sărbători": La Crăciun *sfințj* coc H VIIIa.

SFITEALĂ v. **sfeteálă** 2°.

SICICĂRNE (3 sil.) s. f. T VI "mașină, manuală sau mecanică, de tocat coceni pentru furaj".

SÍCICĂ (2 sil.) s. f. 1° B VIIIa, c, To VIII "mașină, manuală sau mecanică, de tocat coceni pentru furaj": Să taie strujeni în *sícică* așa, da-ntregi, și mânca, mânca, acei ce rămânea punea pe foc B VIIIc. 2° T VI "tocătură din coceni de porumb folosită ca nutreț".

var. 2° **șÍȘCĂ** s. f. BA VIIIb, Pr VI; **șícică** (2 sil.) s. f. B VIIIc.

SICITORÍM [*siștorím*] vb. ind. prez. 1 pl. Gh v "întindem aluatul cu sucitorul". refl. ind. prez. 3 sg. *se sicatoréște* Gh v.

var. **citoréști** vb. ind. prez. 2 sg. Gh VII; **citiorím** (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. Gh v.

SICLITĂR s. m. Gi VIIa "secretar (la primărie)".

SILĂ s. f. 1° H VIIa, To VIII, U VIIb, V VIII "putere, forță": Veneau cu mare *silă* To VIII. 2° în expr. (*mi*)-e ~ H v "(mi)-este greată; îmi este rău". 3° în expr. impers. *éste* ~ U VIIIb "e greu, e dificil": Acolo *éste silă* ca s-o bați [scândura].

SILIDÓL s. U VIIIb "unsoare": *Silidól*, un fel de maslă este-așa groasă care ungi la tractoare, osia la căruță".

SILIOTCĂ (3 sil.) s. f. Nf VII, Tr v "scrumbie (sărată)".

SILVĂHĂ s. f. T VI "bară între caii care trag buștenii din pădure".

var. **știrvăhă** s. f. T VI.

SINEĂLĂ s. f. Nf IIa "vinețeară (în urma unei lovituri)".

SINÊȚE s. f. pl. To VII "puști".

SÍNGUR 1° adv. Cr VII, H VIIa, d, V, U VIIa, b "chiar, într-adevăr": Asta *síngur* la mine-a fost Cr VII. La mine *síngur* a venit în ocol [lupul] și-a mâncat c-aveam ocolu rău H VIIc. 2° pron., adj. de întărire m. 1 sg. H VIIb, c, d, V, Pr VI, To VII, U v "însumi": Turcii *sínguș* erau interesați să așeze locuitorii H VIIIb. Zmeură ziceți voi *síngure* AJ vb. 3° pron. pers. f. H VIIa "ea, dânsa": Dacă a fi *síngură* bună [soacra] și nevestele a fi bune H VIIa.

pl. *sínguri* 2° H VIIa, b, c, VIIb, c, U v, 3° C vb; f. *síngură* 3° H VIIa, pl. *síngure* 2° AJ vb.

SINGURÉLE pron., adj. de întărire Cr VII dim. de la *síngur* 2°.

SINGURICÚȚĂ adj. VH VII dim. de la *singurică*.

SINGURÍȚĂ adj. f. VH VII dim. de la *singură*: Am rămas eu *singuríță*.

SINTEMBRE s. m. V VIII "nume al lunii septembrie".

SIO v. *vsio*.

SÍRČĂ s. f. N VII "sulf".

SIRÉDNĀI v. *srédnii* 3°.

SĪRÉDNI v. *srédnii* 2°.

SIRNIC s. M Vb "preparat culinar; papanas".

SÍROP s. n. AJ Va, C Va "sirop".

SIROTĂ s. Tr v "orfan".

SÍROVAT s. n. N v "zer": Ș-am pus un pic de *sírovát*, că nu cum și spun, de zăr de vacă, când faci brânza.

SIVALCA s. f. art. C VI, M VIa "semănătoarea": Samănă cu *siválca* C VI. Boroneam, șanti puneam *suválca*, turnam sãmânță, tractoru trage ... *suválca* sãmănă Gh VIII. Cu *suvárca* sameni B VIIIa.

var. **suvalcă** s. f. Gh VIII; **suvárca** s. f. art. B VIIa; **șiválcă** s. f. V VIII.

SLAB adj. 1° AJ III, pl. *slabi* AJ VIII, BA VIIIb "nevoiaș, de condiție inferioară": Nu vreu primi batăr ce fecior o orice fată de mai *slab* neam. 1° ~ la dinți Nf v, ~ la jălúdoc To VII "sensibil la ..., suferind": A meu barbat îi *slab la dinți* Nf v. Bărbătoiu-i mai *slab la jălúdoc* To VII. 3° f. *slábă* AJ VIII "mică, insuficientă": Am pensie tare *slábă*.

SLATINĂ s. f. B III, I v, T v "saramură".

SLĂVIT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. I VII [fig.] "a slăbit, a scos": Care-o îmblat cu șpeculi, cu de-aste, pe-acea nici n-o-ntrebat dacă-i deportat; da [pe mine] din căzăciță nu m-o *slăvít* nime, tot căzăciță și zuua de azi, îs perscutată.

SLÉDUL s. art. H VIIa "succesorul, schimbul (la locul de muncă)": Dacă am trei zile, trei zile pasc [...] șanti vine *slédu*, știi, de-amu altu vine și le ia cel de are să pastă iară.

SLÉSĂR s. m. H VI "lăcătuș".

SLÍNII s. m. pl. art. AJ VI "grinzile la casă".

SLOBOÁDE vb. ind. prez. 3 sg. ~ *poámă* 1° Gh VIII [despre vița de vie] "rodește". 2° N v "secretează, lasă să curgă": [Roșiile] *slobqáde* iușcă.

SLÓBIDE v. *slóbod* 3°.

SLÓBOD 1° adj., adv. în expr. *e* ~ Pl VIIb, St v, U VIIa "este voie, este permis": *E slóbod* și cu religia, cu tot U VIIa. 2° s. în expr. *cu* ~ St v "cu învoire": Era femeii pân sate și trăgea oaia și lua un pic de lapte [...]

da nu *cu slóbod*. 3° var. adj. f. pl. I VII
"libere": O ales fete *slóbide*.

var. *sclóbod* adj. 1° St V; *slóbide*
adj. f. pl. 3° I VII.

SLOIUL s. n. art. U VIIIb "fibra
lemnului": Scândura se rupe pe *slóiu* ei ...
cum a deșcat [= despica] lemnul, cum o
mers *slóiu*, așa să spune la noi.

SLUCEĂINO (3 sil.) adv. Nf IIB
"întâmplător".

SLUCII s. în expr. *éste* ~ Nf V "se
întâmplă".

SLUGĂ s. m. St VIIb, V "argat": Am
avut un *slugă* demult v.

SLUJÍ, *a* ~ vb. inf. AJ VI "a satisface
serviciul militar".

ind. pf. c. 1 sg. *am slujít* Cr VIII,
U VIIIb, V, 2 sg. *ai slujít* AJ VI, 3 sg. *a slujít*
M VII, VI, PJ VIIb, U VIIb, 3 pl. *au slujít* Cr VIII.

SLUTĂ adj. f. Cr I [despre
inanimate] "urâtă, groaznică": Da' ea a
ales-o pă cea mai mică și *slută* [lădiță].

SMĂRGELE s. f. pl. PI VIIa
"mărgele".

SMĂCÍT, *s-au* ~ vb. ind. pf. c. 3 pl.
BA VIIIb "s-au smucit".

SMENA s. f. art. Pr VIIa "schimbul,
rândul".

SMOCĂLUÍT, *ai* ~ vb. ind. pf. c.
2 sg. BA VIIa "ai amestecat bine, frecând
tortul de câneșă cu cenușa".

SMOLITĂ adj. f. Tr V [despre făină]
"închisă la culoare; neagră": A doilea sort
[de făină], asta să cheamă că-i mai
smolitășcă, mai *smolită*.

SMOLIȚICĂ adj. f. Tr V dim. de la
smolită.

SMORÓDINĂ s. f. To II, pl.
smoródine T V "coacăză".

SMULT, *de* ~ vb. sup. T VI "de
smuls": Clacă *de zmult* pene.

SNIMĂIESC vb. ind. prez. 1 sg. H V
"scot, separ": Și eu îi *snimăiesc* slănina și-i
pun deoparte, pecerouca deoparte.

ind. prez. 1 pl. *snimăím* M Va, 3 pl.
snimăiesc Gh V.

SNOPURÉI s. m. pl. T VII dim. de la
snop.

SOÁCARELE s. f. pl. art. Cr VII,
Gi VIIa [la nuntă] "invitatele socrilor".

SOBĂ s. f. 1° AJ VIIa, VI, BA VIa,
PI VIIb, St VIIb, V, pl. *sóbe* AJ VIII, VIIa, VI,
BA VIa, St V "cameră, încăpere": Era câte-o
sóbă tât la doi oameni BA VIa. 2° U VIIa, b, V
"cuptor de pâine".

SOBRĂNIE (3 sil.) s. f. Gh V, Nf VI,
To VII "adunare, ședință".

var. **sabránie** (3 sil.) s. f. PI VIII.

SOC s. n. Cr V, N VII, T V, To VIII, pl.
sócuri U V "suc de fructe sau de legume":
Noi facem *sócuri* din patlagele și avem
aproape anu-mprejur.

SOCĂCÎȚĂ s. f. BA VIIb
"bucătăreasă".

SODĂ s. f. AJ III, C Va, b, Cr V,
H VIIb, V, N VII, Nf V, Pr III, T III, Tr VII
"bicarbonat de sodiu".

SOEDINIT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c.
3 pl. N VI "s-au unit, s-au unificat":
Colhozurii *s-o sojedinit*.

SÓFCĂ s. f. Tr V "ladă de zestre".

SOHLĂSENI adj. pl. N V "care
consimt, care sunt de acord, care acceptă".

SOHRĂNEȘTE vb. ind. prez. 3 sg.
H VIIb "păzește, apără": Dumnezeu ne
sohrănește, la noi nu-i, da la alte părți este
gheață.

SOLCUTÉT v. *salcutét*.

SOLEARCĂ s. f. B VIIIc, St V, To VII
"motorină".

SOMN s. n. *prímul* ~, *al dóilea* ~,
art. ~ *-ul cel mare* Cr V [la viermii de
mătase] "letargie".

SOMSÁD s. m., adj. AJ VIII, VIIb,
BA VIIa, b, St V, pl. *somsázi* AJ VIIa, b, BA V,
St VIII "vecin".

SOMSÁDĂ s. f., adj. f. AJ VIIb, III, pl.
somsáde AJ VIIb, II, BA VIa "vecină".

var. **sumsáde** adj. f. pl. BA VIa.

SOPÓN s. n. BA*, PI VIIa, pl.
sopoáne PI VIIa "săpun".

SOPONIM vb. ind. prez. 1 pl.
BA VIIa "săpunim".

ind. impf. 1 sg. *soponeám* T VII; refl.
ind. pf. c. 3 sg. *s-a sponit* BA*.

SORÁ s. f. Gi V "termen de înrudire
pentru fata botezată, în raport cu
fratele".

SORT s. n. 1° Tr VII, V, pl. *sórturi*
To VII "fel, mod": Și-apoi mai era un *sort* [de
leac] cu câțiji Tr VII. Tot *sórtu* de pasudă
Tr V. 2° Cr V, Tr V "calitate (a unui produs)".
SORÚCĂ s. f. St VIIb dim. de la
soră.

SOSÁT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c.
3 sg. St V "a ajuns din urmă".

SÓSNA s. f. Ba VIa, T VIII "varietate
de brad cu ace mari".

SOSTOIÁNIE s. f. N V "situație".

SÓTCĂ s. f., pl. *sotci* Pr VIIb, U V,
sótche Nf VI "unitate de măsură pentru
suprafață egală cu 100 de metri pătrați; ar":
Eu măsoar primăvara, eu știu că el are

douăzecișitri de *sot*ci, arii douăștrei de arii U v.

SÓTE s. f. pl. Nf vi, To viii, V viii
"unități de măsură pentru suprafață egale cu 100 de metri pătrați, ari".

var. **sóturi** s. pl. Gi viia.

SÓTURI v. **sóte**.

SÓTIE s. f. Pl viia "soț, bărbat".

SÓUS s. n. St iii, Tr v "sos".

SÓVESTE s. f. Pl viib "conștiință".

SPACÓINO adj. U viib "liniștită".

Fată *spacóino*.

SPÁLNĀI s. M viia "dormitor";
détsca ~ M viia "dormitor pentru copii".

SPÁNĀ s. m. M viia "huligan";
D-aceia [huligani] a noastră *spánā*,
adescaia *spánā*.

SPÁRGE vb. ind. 1° prez. 3 sg. I v
"înjunghie (porcul)": *Spárže* [porcul] la inimă
cu cuțitu. 2° prez. 3 sg. *spárge* AJ iii
"zdrobește boabele de fasole fiartă". 3°
impf. 1 sg. *spárgeám* AJ vi "săpam un teren
bolovănos". 4° pf. c. 3 pl. *au spart* St viii "au
distrus (podul)".

SPÁRIE v. **spárie**.

SPASÉNIA s. f. art. U viib [la casă]
"grinda de susținere": Numa dacă era. asta
e *spásénija*, grinda asta care ea să ne, era
pin nuntru, nu era în pod.

SPASIBA interj. C vii, Vb, c
"mulțumesc".

SPÁTELE s. n. art. în expr. *n-am
știút cu* ~ AJ viia "n-am cunoscut (situația)
absolut deloc".

SPÁIMÓS adj. Pl viia "fioros".

SPÁRÉT v. **spárie**.

SPÁRIE, *se* ~ vb. refl. ind. prez.
3 sg. Pr viia "se sperie".

ind. pf. c. 1 sg. *m-am spáriét* BA viia,
3 sg. *s-o spáriét* BA viib, viib, viia, b, I iii,
1 pl. *ne-am spáriét* H la.

var. **se spárie** vb. refl. ind. prez.
3 sg. V viii; **m-am spárét** vb. refl. ind. pf. c.
1 sg. BA viia, Pr viia; conj. prez. 2 pl. *să vă
spáréți* VH vii.

SPÁRIETUL s. m. art., ~ *cel mare*
Tr vii "numele unui personaj fantastic".

SPÁRIOAICA s. f. art. Tr vii
"numele unui personaj fantastic, *perche*
pentru *spária* t": S-o ntâlnit cu spárietu
cel mare, cu spárietu și cu *spáripájca*.

SPÁNŽURÁTÁ vb. part. f. V viii
[despre vița de vie] "agățătoare".

var. **spúnžurá** vb. ind. prez. 3 sg.
Cr viii.

SPÁNŽURÁTOÁRE adj. f. V viii
[despre vița de vie] "agățătoare, urcătoare".

SPECIÁLINO (3 sil.) adv. Gh vii
"special".

var. **speťiálino** (3 sil.) adv. H viia, c;
spiťiálino (3 sil.) adv. VH vii.

SPECIÁLINOE (4 sil.) adj. Nf v
"special".

var. **speťiálnâi** (3 sil.) adj. Gh v. f.
speťiálniaia (4 sil.) C vb, pl. *speťiálnâie* (4
sil.) Gh vii.

SPEŢIÁLINĀI v. **speciálinoe**.

SPEŢIÁLINO v. **speciálino**.

SPEVCA s. f. 1° art. U viia "corul (la
biserică)". 2° var. **peuci** s. f. pl. H viia
"cântări religioase, la mort".

SPÍSÓC s. n. Gh vii "însemnare
scrisă; listă".

SPIŢIÁLINO v. **speciálino**.

SPOR s. n. în expr. *dai* ~ AJ vi
"lucrezi repede": Când îi ploaie, pă *daj spor*,
ş-aduci [fânul] tât huc şi-l bagi hât.

SPORÉSC vb. ind. prez. 3 pl. AJ iii
"joacă pe bani la jocuri de noroc".

SPORTSMÉN s. m. U ii "sportiv".

SPRÁFCÁ v. **správčá**.

SPRÁVCÁ s. f. Nf v "adeverință";
art. în ~ *a ranénie* Gi viib "certificat medical
(de rănit)".

var. **správčá** s. f. H viib.

SPRINCÉNE s. f. pl. Pl viia [fig.]
"vârgi, dungi în pânza țesută la război".

SPÚNZURÁ v. **spánžurátá**.

SPUZITE, *huști* ~ s. compus Tr vii
"leac pentru copiii mici": Puneam, cum era
moda la babe, *huști spuđíti* ... di-esta ...
spuză și cu huște de la borș, *spuđíte* adică
să-l strângă la ... la pânce.

SREDNII 1° adj. f. pl. Nf vi "mijlocii".
2° var. **sirédni** (s. m. pl. To viii "oamenii de
vârstă mijlocie (în raport cu *molodiojul*
și *pensioneri*), buni de muncă":
Sirédni di ica nu biuruie să muncească tot
[pământul], da *molodioju* nu prea să dău la
lucru. 3° var. **sirédnâi** adv., adj. H viid, v
"potrivit (în opoz. cu *vârto s*)":
Frământați nu tare vârtos, *sirédnîi* să fibă
viid.

SRÓCUL s. n. art. Nf vi "culesul,
recoltatul".

STABILE adj. f. pl. Nf vi "stabile".

STACÁN s. n. 1° H viid, M vii, N vi
"pahar". 2° Gh vii, v, Nf v, V viii "cană".

pl. *stacáne* 1° C vii, H viic, vi; 2°
V viii, Nf iiiia.

var. **2° stahán** s. n. Nf v; **stacană** s. f., pl. *stacane* N VIII.

STACĂNĂ v. **stacăn 2°.**

STADOÁLĂ s. f. 1° Pr VIIIb "grajd".
2° var. Nf VI "coșar (pentru depozitat cereale)".

var. **stadól** s. n. 1° Pr VIIIb; **stodoálă** s. f. 1° Pr VI, 2° Nf VI.

STADÓL v. **stadoálă.**

STAHÁN v. **stacăn 2°.**

STALÁUĂ v. **stáol.**

STALÁU s. n. St VIIa "atelier de tâmplărie".

STALĂȘ s. n. AJ VI, St VIIa "tâmplar".

STALĂȘIE s. f. St VIIa "meserie de stălăș; tâmplărie".

STALENCĂ s. f. Gi VIIIb "bancă (în curte)": Care iveau și beau pe *stălencă*, care-n casă.

STALÓVAIA s. f. Tr v "cantină".

var. **stolová** s. f. St VIIb; **stolóve** s. f. Nf v, Tr v.

STAN s. n. BA VIIa, Pl VIIa, St v, pl. *stáne* BA VIIa "parte din față și din spate la cămășile țărănești".

STANÓC¹ s. n. AJ VI, pl. *stanoáce* AJ VI, V VIII "piatră de moară".

STANÓC² s. n. V VIII "un fel de barieră folosită la potcovitul animalelor".

STÂNȚIE (2 sil.) s. f. M VII, U VIIa "gară".

STÁOL s. n. St v "staul".

var. **stáuăle** s. n. pl. art. St v; **staláuă** s. n. pl. AJ VIIa; **ștalău** s. n. AJ VIIb.

STĂRĂIE adj. f. pl. C VIII "bătrâne".

STĂROSTE s. m. 1° C VII, H VIIa, b, M VII, Tr v "persoană care recomandă pe unul dintre mini celui alt și mijlocește căsătoria; pețitor": *Stărostele* e-acela care el pune la cale d-indata mare, iaca de pildă ... un băiat vrea s-o ieie pe o fată ș-o femeie ori un om spune că iacă fat-așa e bună, asta-nseamnă că face el binele-ista Tr v. Băiatu trimetea pe *stăroste* la fată C VII. 2° Gh v, N VII "persoană care organizează nunta și rostește orațiile".

2° art. *stărostea*, pl. *stărostii* N v.

STARȘICÓNII s. m. Nf VI "îngrijitor de cai".

STĂTIVE s. f. pl. tantum AJ VIIa, B VIIa, C VII, Gh VII, H VIIc, d, M VII, Nf VII, St VIIb, T VII, To VII, Tr VII "război de țesut"; ~ *domășne* v. **domășne 2°.**

STATÓRNIC adj. AJ VIII "băștinaș (în opoz. cu cei nou veniți)".

STÁTUL s. n. art. BA VIIa [la o construcție] "colțul de jos al zidului": *Státu* căsii.

STÁUĂLE v. **stáol.**

STÁVĂ s. f. AJ VIII "herghelie".

STAVÓC s. n. Gh VII "iaz amenajat pe cursul unei ape (unde se spală rufe, se albește pânza etc.)".

STĂ vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ + *adj.* C II "devine, se face ...": Cum dădea soarele-ndesară, copilul [bolnav de friguri] *stăteá gálben* U VIIa.

ind. impf. 3 sg. *stăteá* U VIIa, pf. c. 3 sg. *a stat* C VII.

STĂCĂNAȘ s. m. Tr VIII dim. de la *stacăn 1°.*

STĂMÂNĂ s. f. B VIIb, T v, pl. *stămâni* C VII, vb, Pr VIIb, T v "săptămână".

STĂNĂVIT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Gh VII "a construit": O farmat-o [biserica] și-amu *s-o stănăvească*.

conj. prez. 3 sg. *să stănăvească* Gh VII.

STĂPĂNI s. m. pl. AJ VIIb "oameni înstăriți".

STĂPĂNITÓRI adj. m. pl. AJ VIIb [despre oameni] "care sunt *stăpâni*; înstăriți".

STĂRĂSTOĂICELE s. f. pl. art. M VII "femeile care ajută la nuntă": De-amu iestea să duc *stărăstăoăicele* și-i pun flac la mă-sa miresei".

STĂRLICE s. f. Nf v "pojghiță (deasupra piftiei)".

STĂRNUTĂT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Tr la "a strănutat".

STĂRPÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. Pr VIIa "a defrișat un teren, lăsându-l sterp, fără vegetație".

STĂRUI, *mă* ~ vb. refl. ind. prez. 1 sg. Gi VIIa, U v "mă străduiesc, fac efort": Eu n-am frigider și nici nu *mă stăruj* să-mi iau Gi VIIa.

ind. prez. 2 sg. *te stăruj* Gi v, impf. 2 sg. *te stăruiai* U VIIb, 1 pl. *ne stăruiam* Cr VII, pf. c. *m-am stăruit* T III.

STĂLCÊȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. Gi VIIa "presează, laminează (argintul)". 2° var. **stulcím** vb. ind. prez. 1 pl. BA v "scoatem sămburii din prune".

STĂLP s. m. 1° Cr v "slujbă oficiată la cimitir, în timp ce se sapă groapa. 2° m. ~ în *crúce* Nf IIa "monument funerar; cruce": Primu om care-o cărat peatră este în țințirim ... mormântu lui ... făcut din peatră ... un *stîlp în crúce*. 3° var. **stolpi** s.

m. pl. AJ VIII "lemne lungi fixate în pământ la diverse construcții.

STĂLPĂRI s. f. pl. C VII "ramuri verzi, în special de salcie, care se sfințesc de către preot în ziua de Florii".

STÂNĂ s. f. B VIIIc "turmă de oi".

STÂNJĂR s. m. BA VIIIc "stejar".

STĂRNEASCĂ, *să se ~ vb. refl.* conj. prez. 3 sg. AJ VIIa [despre lăuză] "să se restabilească".

STEAG s. n.: AJ VIIb "prăjină împodobită cu năframă, purtată înaintea alaiului nunții".

STÉCLĂ s. f. 1° I IIIa "sticlă, geam": Ușă cu *stécle*. 2° pl. Tr VII "recipiente din sticlă; sticle".

pl. *stécle* 1° I III, 2° Tr VII.

STECLI, *a ~ vb. inf.* AJ VIII "a pune geamuri": M-am luat *a stecli*, hâburi la lume-a pune, fereste.

STEGĂR s. m. AJ VIIb, BA VIIa, b [la nuntă] "purător de *st e a g*"

STELEĂ, *se ~ vb. refl. ind. impf.* 3 sg. T VII [despre pânza de in] "devenea albă și strălucitoare".

STELUȚE s. f. pl. Pr Va "colaci".

STÊNCĂ s. f. Nf VII "mobilă multifuncțională, de dimensiunile unui perete, alcătuită din mai multe corpuri".

STOĂRCĂ, *să se ~ vb. refl. conj.* prez. 3 sg. AJ Va [despre slănina pusă cu sare] "să se zvinte".

STOC v. *stog* 1°.

STÓCU, *po ~ vodă* To VIII "în scursul apei".

STODOĂLĂ v. *stadoală* 1°, 2°.

STOG s. n. 1° Gh V "grămadă, teanc de plăcinte". 2° var. *stoc* s. n. Pr VIIIb "câpiță de fân".

STOIA vb. ind. impf. 3 sg. M VIa "costa".

STOL s. n. U VIIa "masă încărcată cu obiecte de îmbrăcăminte și cu mâncare care se dă de pomană unei familii la parastasul de șase luni sau de un an".

STOLÉR s. m. Nf V, U VI "tâmplar".

STÓLNIȚĂ s. Gh VII "lampă (cu petrol) de masă".

STOLÓVAIA adj. f. Gh V [despre sfecclă] "de masă, bună de mâncat".

var. *stolóve* adj. f. pl. M vb.

STOLÓVĂ v. *stolóvaia*.

STOLÓVE¹ v. *stolóvaia*.

STOLÓVE² v. *stolóvaia*.

STOLPI v. *stâlp* 3°.

STÓPCĂ s. f. T VIII "păhărel": Trebuia să margă să îi lucre omului o zi sau o jumăta de zi până îi da o *stopcă* de miere.

STOPCUȚĂ s. f. C Va dim. de la *stopcă*.

STORÓJ v. *storoș*.

STOROJÂN v. *strujan*.

STOROJEĂ vb. ind. impf. 3 pl. To VII "păzeau".

STORÓNE s. f. pl. Nf VI "părți componente".

STÓROȘ s. m. M vb, Nf VI, To VIII, U VIII "paznic": S-o furat anu ista ... de la fermă de-acolo de unde sunt eu *storoș*.

var. *storóș* s. m. Nf VI; *stóroj* s. m. Gi VIIIb.

STORÓȘ v. *storoș*.

STRAFÍDE [*straśide*] s. f. pl. Gh VII "stafide".

STRÁIE s. f. pl. 1° B VIIb, Cr V, M VII, U VIIb "haine". 2° Cr VII "zestre a miresei". 3° Cr VII "petrecere care are loc sâmbătă seara, la mireasă, [înainte de nuntă], când se expune zestrea": Sâmbătă seara să numea *straie*.

STRÁIȚĂ s. f. St VIIb "traistă".

STRÁȘNIC adj., adv. B III, BA VIa, N VI, To VIII, VII, U VIIa, VH VII "grozav, foarte, îngrozitor": Îi *strășnice* bolote BA VIa. Îmblă *strășnic* [*huștile* 2° în poloboc] To VIII.

adj. f. pl. *strășnice* BA VIa.

STRÁȘNO adv. Nf VI "grozav, strașnic".

STRÁBÁBELE s. f. pl. art. AJ VI "străbunicile".

STRÁBUNÉI s. m. pl. Tr VI, Ib "străbunici".

STRÁCHINIȚĂ s. f. U VIIb dim. de la *strachină*.

STRÁCUÍT, adj. Nf VI "legat, fixat".

STRÁCURĂR s. n. AJ Va "strecurătoare pentru lapte sau pentru cașul pus la stors".

STRÁDÁNIE s. f. To VII "suferință".

STRÁJDUIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. C VI "suferă": Ș-amu *străjduiéște*, picioarele o dor.

STRÁSTUIT s. n. H VIIIa, VII [la priveghii] "cântat de psalmi".

STRÁVÁLÚCUL, *de-a ~ loc. adv.* U VIIb "de-a rostogolul".

STRÁNS¹ s. Cr VII "tetanos".

STRÁNS² vb. 1° *am ~ ind. pf. c.* 1 sg. BA VIa "am cules, am recoltat": Am

fost în Nicolaev, *am strîns* mălaie acolo. 2° refl. ind. pf. c. 1 pl. *ne-am* ~ PI VIIa "ne-am căsătorit".

2° refl. ind. pf. c. 3 pl. *s-a strîns* (laolaltă) PI VIIb.

STRECĂTOARE s. f., pl. *strecători* Pr VIIIb "strecurătoare".

var. **ștricătoare** s. f. T V.

STRÉCUR vb. ind. prez. 1 sg. T V "strecor".

refl. ind. prez. 3 sg. *se strécură* N VI, T V.

STRÉCURĂ s. f. St VIII "strecurătoare".

STREINĂ v. *striînul*.

STRÊȘINĂ s. f. Cr V, Gh V, H*, PI VIIb, To VIII, U VIIIb, VIIa "streașină".

STRIC vb. ind. 1° prez. 1 sg. Pr VIIa, Vb "sparg ouă pentru a le folosi la mâncăruri". 2° prez. 3 sg. PI VIIa, b [despre fiare sau oameni] "atacă, ucid animale domestice": [Rușii] *stricău* porci ... puneau cazanu, fierbeau U VIIa. 3° pf. c. 3 sg. în expr. ~ ~ *văca* H VIIa "a luat laptele; a luat mana".

ind. prez. 3 sg. *strică* 2° PI VIIa, b. impf. 3 pl. *stricău* 2° U VIIa; pf. c. 3 sg. *a stricat* 3° H VIIa; refl. ind. prez. *se strică* în expr. ~ ~ *úgerul* 3° C V.

STRICĂCIÓS adj. Cr II [despre un fruct] "cu viermi, viermănos".

STRICĂTOARE v. *strecătoare*.

STRIGĂT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. BA VIa "a chemat (prin telegramă)": M-o *strigăt* acasă [din armată].

STRIGOĂICĂ s. f. M VII, pl. *strigoăice* H VIIc "vrăjitoare care ia laptele de la vaci".

STRIÎNUL adj., s. m. Nf V, f. *striînă* Gi VIIb, N V, To VII "străinul": Mama ta, ea te crede, da *striînu* nu te crede.

var. **streînă** adj. f. Gh V.

STRÔGA adv. U VIIIb "sever, strict": În timpurile celea era *strôga* ... ori te afla stăpănu, te dădea pe mâna primarului ... a jandarmilor.

STROH s. n. Pr VI "scuturătură de fân".

STROIĂ vb. ind. impf. 3 sg. Gh VII, H VIIb, M VIa "construia".

ind. impf. 1 pl. *stroiăm* AJ VIIa, pf. c. 1 sg. *am stroit* Gh VII, M VIa, 3 sg. *a stroit* Gh VII, N VI; conj. prez. 3 sg. *să stroiască* Gh II, 1 pl. *să stroiim* BA VIa; part. *stroit* Gh VII, PI VIIb, f. *stroită* St V; sup. *de stroit* M VIa; refl. inf. *a se stroi* To VIII; ind. prez.

3 pl. *se stroiesc* AJ VI, impf. 3 sg. *se stroiă* C Va, pf. c. 3 sg. *s-a stroit* St VIIa.

STRÔICĂ s. f. 1° I V, PI VII "șantier". 2° B VIIa, BA VIIb, VIa, C VIII, pl. *stroici* C VIII "construcție". 3° BA VIa, U VIIIb "casă (în construcție)": În Chișinău i-a luat o *strôică*, avea acolo U VIIIb.

STRÚDURĂ v. *ștrúďă*.

STRUG s. n. C VI "strugure".

STRUJAN s. m. B VIIIa, Pr VI "tulpină de porumb".

var. **strujeán** s. m., pl. *strujéni* T VI; **storoján** s. m. Pr VI.

STRUJEÁN v. *struján*.

STRUMENTURI v. *instrumenturi*.

STRÚNĂ s. f. U II "fir (la undiță)": Undiță cu *strúnă*.

STRÚȘCA s. f. art. Cr V "talașul".

STRUȚ s. n. St V "bucchet de flori sau de pene colorate, purtat de flăcăi la pălărie".

STU v. *stuh*.

STUH s. n. H VIIc, N VI, Nf VIII, V, Pr VIIa "stuf".

var. **stu** s. n. H VIIb.

STULCÎM v. *stălcéște* 2°.

STULCUTÊȚ v. *salcutet*.

STUPĂCIȚĂ s. f. T VIII "plantă cu flori frumos mirositoare; roiniță".

STUPĂRIE s. f. T VIII "stupină".

STÚPURI s. n. pl. T VIII "stupi".

SU v. sub 4°.

SUB prep. 1° Gi VIIIa, VIIa, H* "în": Colea a trecut înot și-a trăit [...] *sub* Dobrogea într-un sat mic Gi VIIIa. *Subt* Latvia H*. *Sub* grupa a treia m-a pus Gi VIIa. 2° PI VIIa [temporal] "spre, către": Era *sub* sară. 3° AJ VIIb, C II, Cr V, N VIII, T Ib "lângă": Am fost păr ... *sub* Crâm N VIII. În deal acolo *sub* pădure iaște pește C II. 4° var. M Vb "dedesubt": [Cașul] puneam *su* pres și-i brânză. 5° C VI "la": Mărg *sub* fereastă, cântă, colindă. 6° Gh V "ca, în calitate de": Biserica o lucrat și-apă nu știu cine [...] a dat-o *sub* club.

var. **supt** prep. 1° H*, 3° N V, 4° To VII; **subt** prep. 1° H*, PI VIIb, 4° Tr IIa; **su** prep. 4° M Vb.

SUBÓTNICII s. m. pl. art. Gi V, U VIIa "advenștii (sâmbetști)".

SUBT v. sub 1°, 4°.

SUBȚIRELÚȘ adv. Gh VII dim. de la *subțirel*: Torcea *suptirelúș* tare.

SUBȚIRICÚȚĂ adj. f. Gh VII, N VII dim. de la *subțirică*.

SUBȚIRIOACĂ (4 sil.) adj. f. AJ VIIa, V, III, St VIIc, pl. *subțiréce* AJ III dim. de la *subțire*.

SUCMÁNULUI v. *scumán*.

SÚCNĂ s. f. Pl VIIa, St V "fustă".

var. **súmnă** s. f. AJ VIIa, b, III, BA VIIa, St VIIb, V.

SUD, *naródnai* ~ s. compus. AJ VIII "tribunalul popprului".

SUDEASCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. U VIIIb "să judece": A femeii-aceea, băiatu i-o fost *sudít*, judecat AJ VIII.

part. *sudít* AJ VIII.

SUDIBÁUA s. f. art. M VII "soarta".

SÚDUIE vb. ind. prez. 3 sg. AJ VIIa, M VII "ceartă, înjură".

ind. prez. 1 pl. *suduím* H VIIIa.

SUFERITÓR adj. I VIII "rezistent": Cartofelii i-o brumat, fasolele, popșoiu-i mai *suféritór*.

SUFLÁTÚRI s. f. pl. BA VIIa "suflări de vânt".

SÚFLET s. n. în expr. *lăsám de la* ~ Pl VIIb "lăsám din brațe": Stam cu el [copilul] în brațe, că nu-l *lăsám de la súflet*, tare l-am iubit.

SUGÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. Nf VII, Ib "rupi aluatul dospit și-i dai forma dorită (de pâine)".

ind. prez. 3 sg. *sugéște* Nf VII, Ib, 1 pl. *sugím* B VII.

SUHARI s. T V "pesmele (măcinat)".

SUHIE adj. f. pl. H V [despre jumări] "fără grăsime, uscate, degresate": Dacă-i vedea că ele-s *suhij*, jimerile, n-au untură o jâr, la urmă toarnă deasupra jâr.

SÚMBURI s. m. pl. Gi IIIa, U V "sâmburi".

var. **sâmbură** s. f. Gh V.

SÚMCĂ s. f. I IIb "geantă".

var. **țúmcă** s. f. To Ia.

SÚMNĂ v. *súcnă*.

SUMNIȚĂ s. f. Pl VIIa dim. de la s u m n ă.

SÚMSÁDE v. *somsádă*.

SÚNÁT s. n. St VIIb "sunet, zgomot".

SUP s, St III "supă".

SUPLINA s. f. art. Nf V "splina".

SUPT v. sub 1º, 3º, 4º.

SUPȚOÁRĂ s. f. BA VIIIb, Pl VIIb "subțioară".

SURÁTĂ s. f. Gi V "fată aleasă, în cadrul unui obicei de Florii, prin tragere la sorți, pentru a pregăti un ospăț în ziua de

Paști": Eu picam *surátă*, eu trebuia în ziua de Paște să mă pregătesc și-mi veneau fetele cu colăcel, cu ouă roșii, cu pască la mine, că eu am picat *surátă*, eu mă pregăteam cu mâncare.

SÚRLĂ s. f. To VII "bot (la animale)": Am văzut porc [mistreț] sur așa ca capra și flocos toje-așa ca capra, da cu-o *súrlă* așa de lungă.

SURÚPĂ vb. ind. prez. 3 sg. AJ VIIa "surpă".

ind. pf. c. 2 sg. *ai surupát* BA VIIa, viit. 3 sg. *se va surupá* BA VIIc.

SURUREÁUA s. f. art. BA VIIb "surioara".

SURUȘÓR adj. Gh VII dim. de la *sur*.

SUSEÁUA v. *șuseá*.

SUȘĂ v. *șuseá*.

SÚTCĂ s. f. C Va, Gh VIII, Gi VIIIb, H VIIa, d, V, M VII, Nf VI, IIIa, b, Pr Va, To VII, U VIIa, pl. *sutci* U VIIa "unitate de timp egală cu o zi și o noapte; 24 de ore".

SUVÁLCĂ v. *siválcă*.

SUYÁRCĂ v. *siválcă*.

SVÉDERE v. *sfétere*.

SVÉJAI adj. N VI "proaspăt": Să ie o sută de hrame de oloi *svéjji* ...

SVACLĂ v. *sfáclă*.

SVOBÓDNOE adj. m. Gh II [despre timp] "liber".

ȘA adv. BA VIIa "așa".

ȘAHT v. *șáhtă*.

ȘÁHTĂ s. f. Gi VIIIa, H VIIc "mină": Până la armie, o fost în Donbas, la *șáhtă* H VIIc.

var. **șáht** s. n. Gh VIII.

ȘAFANÉRIUL s. n. art. Gi VIIIb "dulapul pentru haine; șifonierul".

ȘAICĂ (2 sil.) s. f. Gi VIIa "grup (de răufăcători); bandă": Atuncea demult când eram noi miștele, era *șáică* de hoți.

ȘALÍNCĂ v. *șeríncă* 4º.

ȘALÓN s. n. Gi VIIIb "eșalon (în armată)": Am plecat pe front, primu *șalón* care-a plecat a nostru l-a bombardat nemții, l-a ucis, *șalónu* și soldați și tot.

ȘÁNTI adv. Gh VIII, H VIIIa, VIIa, c, d, V, IIa, b, Ia, M VII, N VIII, VII, VI, V, To VIII, VII, II, I, V VIII, VII "apoi".

var. **șínti** adv. M Vb.

ȘÁPCA s. f. art. M Vb [la floarea soarelui] "pălăria".

ȘARÁGURI s. n. pl. Pr Va "șiraguri".

ȘARÁN s. m. B VIIIa "crap".

ŞÁTRĂ s. f. BA VIII, VIa, b "prispă închisă (ca un cerdac)".

ŞÁFII s. f. pl. Nf V "fâşii, şuvițe (de ardei sau de carne)".

ŞÁFIÓR v. **şófer**.

ŞÁGUIT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. H v "am glumit".

ŞÁLAŞ, v. **săláš** 2°.

ŞÁTCUIM vb. ind. prez. 1 pl. M vb "tocăm (varza)": Capusta de-amu ... o *şátcuim* ş-o punem așa *şátcuită*, da-ntreagă capațâna de galuși.

part. f. *şátcuită* M vb.

ŞÁVOÁIE s. n. pl. Gi II "şuvoaie (de apă)".

ŞCHÉLE s. f. pl. Gi VIIIb "schele (la construcții)".

ŞCHIMB, s. n. în expr. *ai făcut ~* AJ VIIa "ai făcut logodna".

ŞCHIOPĂCĂ, *a* ~ vb. inf. V VIII "a şchiopăta": Când îi pică-n viu [...] se duce țința ş-atuncea el începe a *şkopăcă* [calul potcovit incorect].

ŞCOALE s. f. pl. St VIIb, III "școli".

ŞCOLÁRE s. f. pl. Gi V, Nf VII "școlărițe".

ŞCRIOB v. **scrob** 2°.

ŞCÚRCĂ s. f. U VI "glaspapier".

ŞCURÍT adj. BA VIa [despre un copac doborât] "curățat de crengi".

ŞÉFER v. **şífer**.

ŞÉFERĂ v. **şífer**.

ŞERÁNŢI 1° s. m. pl. BA VIIIc, VIa "bucăți, porțiuni de zid din care se constituie, prin adăugări succesive, pereții casei". 2° s. m. pl. AJ VIII [la casă] "stâlpi": Știți ce-s *şăránți*? Stolpi a pune-n pământ. 3° *în* ~ loc. adv. BA VIa "mod de a construi pereții unei case".

ŞERBÁN s. St VIII "sedilă": Strecură de lână este aceea numit sau *şərbán*.

ŞERBÁNCA s. f. St VIII "găleată cu fundul găurit, în care se pune urda la scurs".

ŞERÍNCA s. f. 1° AJ VIIa, b, PI VIIa "basma": *Şerínca* de fiut mireasă PI VIIa. 2° St VII, v, pl. *şerínca* St v "ștergar". 3° AJ Va [fig.] "dungă de grăsime pe mațele porcului". 4° var. s. f. Gi VIIa, Tr V "broboadă": *Şalínca?* Te-mbrobiț cu dânsa, așa după cap, mare Tr v.

var. 1° *şirínca* s. f. AJ VIIa, b, pl. *şirínca* BA VIa; 4° *şalínca* s. f. pl. *şalínca* Gi VIIa, Tr v.

ŞERPÁN s. m. Pr VIIIb augm. de la *şarpe*.

var. **şerpár** s. m. Pr VIIIb.

ŞERPÁR, v. **şerpán**.

ŞERVEŢELE s. n. pl. Tr VII dim. de la *şervet*: Țeseai *şărvițele* de șters pe față.

ŞÉSTĂR s. AJ VIIa "moașă".

ŞEȘI s., pl. BA VIa "pipirig".

ŞEZĂTA vb. ind. impf. 3 sg. PI VIIb [fig., despre b o s o r c a i e] "îmbolnăvea subit; săgeta".

ind. pf. c. 3 sg. *a şezătăt* PI VIIb.

ŞEZĂTURĂ s. f. Gi VIIIa "podîș": Între două văi, deasupra, podîșu drept să numea *şezătúra*.

ŞFAROG s. n. cu val. adj. Pr VI [despre un obiect expus la soare] "deteriorat din cauza căldurii; scorjit": Îi uscat. *şfarog*.

ŞFARTU s. n. H VIIc, v, pl. *şfárturi* To VII "șorț": Când o fost frontu și *şfártu* mi-am făcut cu pridinic încă era bun, mi-am făcut pridinic, că amu-i de materie, da atunci de pânză mi-am făcut H VIIc.

var. *şfárturi* s. n. pl. To VII; *fartúuri* s. n. pl. H v.

ŞFARTURI v. **şfártu**.

ŞI 1° conj. Gh VIII, VII, v, II, M VII, N VIII, VII, VI, v, Nf VII, VI, v, IIIb, IIa, Ia, b, T v, V VIII, VII "să": Măța din casă toje *şi* nu fibă și radio *şi* nu cânte M VII. 2° *unde* ~ loc. adv. C VII "oriunde": [Paparudele] îl udă cu apă *unde* *şi* te-ai întâlni.

ŞÍCICĂ v. **sícică** 2°.

ŞÍFA v. **şífer**.

ŞÍFER s. AJ VI, Cr VIII, VII, Gi VIIIb, M VI, N v, Pr VI, To VIII [la acoperișul casei] "ardezie": Să pune vârvu, pui *şífa*, lețunile, o acoperiș... acoperișu-i *şífa* AJ VI.

var. **şéfer** s. N VI; **şéferă** s. f. N VI; **şífir** s. To VIII; **şífa** s. f. AJ VI; **şlífa** s. f. AJ VI.

ŞÍFIR, v. **şífer**.

ŞILIGURĂ s. f. AJ VIII "lemn îndoit la un capăt care se înfige în pământ și de care se agață ceaulul; cujbă": Așa să cheamă *şiligură* lemnul acela, să bagă în urechea oliei aceea și să țină acela.

ŞIMUIAG s. H VIIa "șomoig".

ŞINDILĂ s. f. C VIII "șindrilă".

ŞÍNTI v. **şánti**.

ŞIP s. n. C VII, Gh v, To VII "recipient din sticlă pentru lichide; sticlă".

ŞIPUŞOR s. n. H v, To VII dim. de la *şi* p: Da la poponeț așa era un *şipușor*

așa ca stacanul istic și făcea muc mama
H v.

ȘIRINÁUA s. f. art. N VI "lăjimea".

ȘIRINCI v. *șerincă* 1°.

ȘIRUL s. n. art. H VIIb "numele unui
dans popular".

ȘIȘCĂ v. *sícică* 2°.

ȘIȘCORNITĂ s. f. Pr VI "unealtă
pentru făcut și șcă".

ȘIVALCĂ v. *sivălcă*.

ȘLAIER s. n. AJ VIIb, T V "voal de
mireasă".

ȘLÂNGILE s. f. pl. art. H V [fig., la
porc] "majele groase".

ȘLIFĂ v. *șifer*.

ȘLIFERI s. m. pl. AJ VIII "traverse la
calea ferată".

ȘLIFÓUCĂ v. *șlifóvcă*.

ȘLIFÓVCĂ s. f. U VI "mașină care
șlefuește parchetul".

var. *șlifóucă* (3 sil.) s. f. I III.

ȘLIOZUL (2 sil.) s. n. art., pl.
șliózurile Cr V "barajul, stăvilarul": Când
peștele vine, ridică ... închid *șliózurile* istea.

ȘMECHERANI adj. m. pl. I VII
[peior.] "șmecheri mari": Tare bine lucram,
noi [românii din lagăr] eram muncitori,
polonii mai *jmeđeráni*.

ȘMIR s. n. T VI, V "ulei vâscos
(obținut din plante) pentru uns osiile
cărutei".

ȘMOTREÁ vb. ind. impf. 3 pl. Tr VII
"dojeneau, mustrau": [Pe copiii părinții îi ...
șmutré, era o lege ...

ȘOAREC s. m. B III "șoarece".

ȘÓFER s. m. H VIIb "șofer".

var. *șofiór* (2 sil.) s. m. M Vb; *șăfiór*
(2 sil) Nf v.

ȘOFIÓR v. *șófer*.

ȘÓGOR s. m. AJ VIII, Pl VIIa
"cumnat".

ȘOHÁN adv. AJ VIII, VIIa "niciodată":
Eu n-am crezut într-acele nebunii *șohán*,
n-am crezut nimic VIII.

var. *șóhan* adv. AJ VIIa.

ȘÓHAN v. *șohán*.

ȘOIT s. n. AJ Va, BA V "mezel de
porc; tobă": Să pune capu, să pune-a fierbe
în *șoit* capul porcului, îl fierbe și înema
întră, întâi limba ... le dimici mănunțoc
AJ Va.

var. *disnoșoált* (3 sil.) s. n.;
disnoșoáie s. f. BA v.

ȘOLC s. H IIa "dud": Acolo la
aceal iaz este multe feluri și merari și *șolc* și
cireș și acașer.

SOLÇÓVIŢĂ s. f. art. H Ia "dudă".

ȘOPÁRCE s. f. pl. St V "șopârle".

ȘÓRCOVE s. f. pl. Tr VIII "dude".

ȘPÁLTĂR s. m., pl. art. *șpáltării*
BA VIIIc "unealtă de dulgherie folosită pentru
a păstra distanța dintre diverse piese".

ȘPANCLÍÓFCĂ (3 sil.) s. f. U VI
"glaspapier".

ȘPARHÁT s. n. B III, T V "mașină
de gătit; plită".

ȘPÁRGÚŢĂ s. f. Pl VIIa "fitil la
opaij".

ȘPÍCICĂ (2 sil.) s. f. N v "băț de
chibrit".

ȘPOAR v. *șpor*.

ȘPOR s. n. AJ VIII, VIIb, III, BA VIa, V,
Pl VIIa, St V "sobă cu plită".

var. *șpoar* s. n., pl. *șpoáre* BA VIa,
St V; *șpori*, art. *șpóriul* AJ VIII.

ȘPRÁŢIEȘC, *se* ~ vb. refl. ind.
prez. 3 pl AJ VI [la pereții casei de lemn] "se
aplică primul strat de lut".

ȘPURLUIÁ vb. ind. impf. 3 sg.
AJ VIII "economisea": Punea oala [pe
pirostrii] disupt făcea foc și făcea mâncare
și vara *șpurluie* iară, *șpurluie* lemne, că nu
era lemne, era scriză.

ȘTALÁU v. *stáol*.

ȘTERGÁRURI s. n. pl. Gh V
"ștergare".

ȘTERGÁTOÁRE s. f. Pl VIIa
"prosop".

ȘTERGURÁ s. f. Gi V "ștergar".

ȘTEVE s. f. H VIIc, U VIIa, pl. art.
ștevele H VIIc "ștevie".

var. *ștevie* (2 sil.) s. f. U VIIa.

ȘTEVJE v. *șteve*.

ȘTIBÉI v. *știubéi*.

ȘTIRVAHÁ v. *silváhá*.

ȘTIBUÉI (2 sil.) s. n. 1° Tr VII, V VII
"ciubăr din trunchi de copac scobit sau din
doage". 2° N VIII, pl. *știubéie* N VIII, VII, T VIII
"stup".

var. 1° *știubéi* s. n. H VIIb, To VII;
ștubéi s. n. To VII.

ȘTIÚCE s. f. pl. N v "știuci".

ȘTOC s. n. T VI, II, pl. *ștócuri* T VIII,
VI "toc (la fereastră, la ușă)".

ȘTRAF s. n. Gi VIIIb "amendă".

var. *ștreáfă* s. f. Gi VIIIb.

ȘTREÁFÁ v. *ștraf*.

ȘTRÉCUL s. n. art. BA VIa "linia
ferată".

ȘTRIMFI s. m. pl. AJ VIIa, b, Pl VIIa
"ciorapi".

var. *ștrímfi* s. m. pl. BA VIIa.

ȘTRIMPI v. *ștrimfi*.

ȘTRÚDĂ s. f. Pr Va, III, "ștrudel".
var. **ștrúdură** s. f. Pr Va; **strúdură** s.
f. pl. *strúdiri* Pr vb.

ȘTUBEI v. *știubéi* 1°.

ȘTUCĂTORÎT, a ~ vb. ind. pf. c.
3 sg. BA Vla "a tencuit".

ȘÚBCĂ s. f. N V "cojoc".

ȘUMOLTÓC s. n. B VIIIc "somoio".

ȘURÚBCĂ s. f. T VIII "șurub".

ȘURUBÍM vb. ind. prez. 1 pl. C Va
"închidem cu capace (borcanele cu
conserve)".

part. f. pl. *șurubíte* C Va, b.

ȘUSÁRCĂ s. f. Nf VI "dispozitiv în
care se pun boabele la uscat".

ȘUSEÁ s. f. Pr VIIIa "șosea".

var. **șúșă** s. f.; *suseáua* s. f. art.
C VIII.

ȘÚTÁR s. n. AJ VI, BA Vla "pietriș,
prundiș".

ȘÚTLIVÁI adj. Gh V "glumeț".

TABÁC s. N VII, VH VII "dovleac".

TÁCICĂ (2 sil.) s. f. To VII "roabă".

TALAÓR s. U VIIIb "cal năvălaș".

TÁLGER s. m. AJ III, Gh V, Nf V, pl.
tálgere Nf V "farfurie".

TALIGĂ s. f. Gi VIIIb "căruță ușoară
cu două roți; teleagă": Aveam o *taligă* și-un
cal și-am aduș iarbă de pe câmp.

TAMÁN adv. Pr VIIIa, U VIIa
"tocmai".

var. *támán* adv. Gi VIIIb.

TANDÉLE s. f. pl. Gi VIIa "dantele".

TANȚ v. *dánțul*.

TÁPOCI v. *tápocichi*.

TÁPOCICHI (3 sil.) s. m. pl. C VII,
Nf VII "încălțăminte din postav; ciupici".

var. *tápoci* s. m. pl. Gh V.

TARÁS s. To VIII, V VIII "soi de
viță de vie nealtoiță, cu struguri negri".

TARÉLCI s. f. pl. M Va "farfurii".

TARI adj. m. pl. C VIII [despre
oameni] "sănătoși": Tăți *tari* era.

TÁTCA s. m. art. H VIIb "tăticul".

TÁTUL s. m. art. C VIII, H VIIa, d,
To VII "tatăl": *Tátu* tătăchii meu H VIIb.
Spunea *tátu* meu că la Fălești [...] era un
balaure mare C VIII.

TAVÁ s. f. AJ Va, b, Cr VII, Gh VII, V,
Nf V, Pr III, T V, Tr V, pl. *távái* Cr VII, Gh VII,
V, H VIIa, N V, Nf V, Pr Va, U V, V VII, VH VII
"tavă".

var. *tăveá* s. f. T VIII, V.

TAZ s. n, Cr V, U V "lighean".

TÁBÁLTÓC s. n. N VIII "sac mic;
traistă".

var. *tăbutóc* s. n. N VIII.

TÁBUTÓC v. *tábáltóc*.

TÁIÉM vb. ind. prez. 1 pl. Cr I, ~ *prin
mașină* I V "tocăm carnea (prin mașină)":
Tăiém mușchii și ... *tăiém* pîm *mașină* I V.
Tăiém carne, punem ... cu mărar, cu
petrușc-acolea, piper roșu și-amestecăm
Cr I.

TÁLPÍG s. m. Gh V, pl. *tálpígi*
H VIIc, Nf VII, U VIIb [la războiul de țesut]
"tălpigă".

TÁMÁN, v. *tamán*.

TÁPUȘESC vb. ind. prez. 1 sg. Nf V
"apăs ușor (aluatul dospit pentru a-l
modela)".

TÁRÁȚÉ, se ~ vb. refl. ind. prez.
3 sg. AJ Va [despre gogoși] "se fărâmă, se
tărățează".

TÁRÁȚI (2 sil.) s. f. pl. Nf V "tărățe".

TÁRCÁT adj. H VIIIa "cu semine de
vărsat pe față": Și dacă da cu mâna, rupea
bubișoarele celea și-așa rămânea, rămânea
tărcát.

TÁRCÚȘĂ s. f. C Va "corcodușă".

TÁRNÁȚ s. n. BA VIIIc "prispă".

TÁRPÁN s. n. U VIIIb "sapă mare;
trepan": Eu v-am spus dumneavoastră, eu
de unul Dumnezeu mi-o fost frică, și-acuma
mi-e frică, fie noapte, fie zi, fie cuțit, fie
tărpán, fie pușcă.

TÁRTCUIESC v. *tiorcúim*.

TÁT, v. tot 1° - 4°.

TÁTÁCHII v. *tătica* 1°.

TÁTICA s. m. art. 1° B VIIb, Gh VII,
H VIIb, Ia, Nf IIa, Ia, "tăticul". 2° B I "bunicul".

var. 1° *táca* s. m. art. Gh VII, H V;
tătăchii s. m. gen. C VIII.

TÁTÚCA s. m. art. BA VIIIb, St VIIb
"tăticul".

TÁTÚNEA s. m. art. N VII "tata".

TÁVEÁ v. *tava*.

TÁCA, v. *tătica* 1°.

TÁLNÍRE s. f. AJ VIII "întâlnire".

TÁLNÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg.
AJ VIIa, II "a întâlnit".

refl. ind. prez. 1 pl. *ne tálním* N V,
impf. 3 pl. *se tálnéau* AJ VIII, pf. c. 1 sg.
m-am tálnít St VIII.

TÁMPINÁT, am ~ vb. ind. pf. c.
1 sg. Pl VIIb "am întâlnit pe cineva": *Am
tínkinát-o* amu, să ducea încolo.

TÁMPLÁ, se ~ vb. refl. ind. prez.
3 sg. Cr V, St VIIb, VH VII "se întâmplă".

ind. pf. c. 3 sg. *s-a támplát* St VIII,
VIIb.

TÁMPLÁRI s. f. pl. Nf VI
"întâmplări".

TÂNĂRĂ adj. f. St VIII [despre brânză în opoz. cu b ă t r â n ă] "moale, proaspătă".

TÂNĂRUCĂ adj. f. Pl VIIb dim. de la *tânără*.

TÂNGLA s. f. art. BA VIa "marginea unei gropi".

TĂRGOVIA (3 sil.) s. f. art. AJ VIII "negustorja, comerțul".

TĂRĂIE vb. ind. prez. 3 sg. Pr VI "tracțează un vehicul".

TĂRNUIE 1° *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 3 pl. Gi VIIb "să tracaseze, să chinuiască". Mame *sângure* *să* vie alți bărbați *să* le *tîrnuje*, *să* ... *să* nchidă ușa cu cheia și *să* puie scara la gura podului, dacă vrea cineva, ea *să* urca p ă scară-n pod, trăgea și scara după ea, așa era [în timpul războiului]. 2° var. *trăluim* vb. ind. prez. 1 pl. T VI "tragem buștenii din pădure cu caii".

TE interj. BA VIIb "cuvânt cu care se alungă câinele".

TEARĂ (2 sil.) s. f. 1° AJ VIIa, b, BA VIIa, Pl VIIa "război de țesut". 2° AJ VIIa, Pl VIIa, St VIIb, v "natră".

TEARFĂ (2 sil.) s. f. To VII [peior.] "cârpă, zdreanță".

TEGLĂ s. f. 1° AJ VIII, VIIa, VI, Va, III, St VIIb, v "cărămidă". 2° BA VIa "lut ars; ceramică".

TEHNICUL s. n. art. Gi VIIIa, VIIa "școala medie tehnică".

TEL s. n. Gi VIIa [la mireasă] "beteală".

TELEĂȘNIȚĂ s. f. Pr VIIa "îngrijitoare la viței".

TELEHRĂM s. N v "telegramă".

TELEVIZIE s. f. St v "televiziune".

TELEVIZOR s. n., pl. *televizoare* Gi VIIb "televizor".

var. *tilivîzor* s. n. N VII.

TÊME vb. tranz. ind. prez. 3 sg. AJ VIIb [în relația conjugală] "suspectează de infidelitate".

ind., pf. c. 3 sg. *a temút* AJ VIIa, b.

TEOTE (2 sil.) 1° s. f. H Ia "mătușă (rudă)". 2° N VII, v, Nf VII, v "termen de adresare față de o femeie mai în vârstă".

TEPLIȚĂ s. f. Gi VIIa, U v "seră": În *tepliță*, la sticle stau acumă lăzile toate cu pește sărat, nu la răcoare Gi VIIa.

TÊPȘE s. f. AJ Va, III, BA v, Pl VIIb, III, pl. *têpșe* AJ Va, *têpsuri* AJ Va, III, Pl VIIb "tavă".

TÉRCĂ s. f. B VIIIa, N v "răzătoare". var. *tiorc* s. n. H VIIa.

TERCUÎM v. *tiorcuim*.

TEREBIOCĂ (4 sil.) s. f. V VIII "zdrobitor, pentru struguri".

TÊTEA s. m. art. 1° Nf Ia "fratele mai mare". 2° Gi VIIIb, VIIa, b "tata". 3° ~ *măre* s. compus Gi VIIIb, VIIb "bunicul". 4° ~ *nașul* s. compus Gi v, IIIa "nașul de botez".

voc. 2° *téteo* Gi VIIIb.

TETICĂ s. m. Gi VIIIb dim. de la *tetea* 3°.

TFOROG s. Gi v "brânză dulce de vacă".

TICA, ~, ~ interj. Cr v "strigăt cu care se cheamă pui de curcă".

TICLAZĂU s. Pl VIIa "mașină de călcat".

TIF s. n. N VII, Tr VII "tifos".

TIGĂI s. f. pl. N VII "tăvi".

TIGRU, *în* ~ loc. subst. AJ VIII "joc de copii; țurcă".

TIHO s. n. C VII, N VII "liniște".

TILIVIZOR v. *televîzor*.

TIMP s. n. în expr. *nu ăre* ~ C VIII "nu este vreme prielnică (pentru dezvoltarea plantelor)".

TINĂ s. f. B VIIIb, BA VIIIb, VIa, St VIII "noro".

TINDE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. Cr v "se întinde".

TINDEICĂ s. f. AJ VIIb "vergea cu ajutorul căreia se ține pânza întinsă pe natră".

TINEREĂȚĂ s. f. 1° colect. To VII "tineret". 2° AJ VIIc "perioadă din viața omului; tinerețe".

TINGER v. *tingîre*.

TINGIRE s. f. Pr III, pl. *tingiri* Nf v "tavă (în care se coace pâinea)".

var. *tingér* s. n., pl. *tingere* Nf v.

TINOĂSE adj. f. pl. AJ VIIa "pline de tină, murdare".

TIOMNAIA (3 sil.) adj. f. Gh VII [despre apă] "încisă la culoare; murdară".

TIÓPLAI (2 sil.) adj. Gh VII "care ține de cald; călduros".

TIORC v. *tércă*.

TIORCĂIM v. *tiorcuim*.

TIORCUIM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. H VIIa "dăm prin t i o r c; radem": Deoparte frig ceapă și pătlăgică o *Korcujesc* pin tiorc.

ind. prez. 3 pl. *tiorcuiesc* H VIIa.

var. *tercuim* vb. ind. prez. 1 pl. H vb; *tiorcăim* (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. Gh v; *tărtcuiesc* vb. ind. prez. 1 sg. N v.

TIÓSCEA [t'ósca] (2 sil.) s. f. art. N v "soacra".

TIUCI s. n. Cr v "vas de tuci".

TIÚLCĂ (2 sil.) s. f. 1° Gh v "plasă (mică) pentru prins pește". 2° pl. *tiulci* Nf II "pești de apă dulce".

TIUPĂRIM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. H VIIa "netezim mămăliga cu lingura înainte de a o răsturna": O *kupărim* cu lingura [mămăliga] și începe așa a *sărâi* șanti o răsturnăm și gata.

TIUTIUN, s. n. C VIII "tutun".

TIUTUNIU adj., f. *tiutunie* Nf v "de culoarea tuțunului; maroniu".

TOANĂ s. f. I VIII, pl. *toáne* BA VIa "tonă".

TOBULTOCĂȘ s. B VIb dim. de la *tăbultoacă*.

TOCANĂ s. f. AJ III, BA V, Pl VIIb, St VIII, VIIa, III "mămăligă".

TOCAT s. n. Cr VII, pl. *tocături* Cr VIII, VII [la stână] "porțiune de gard mobilă din care se construiește strunga": *Tocături* ca cum ar face ... trei bețe, trei scânduri și-ntărite-așa cu altele ... pin mijloc, un fel de gard, să mută din loc în loc ș-ala-i numit *tocat* VII.

TOCĂLĂU s. n. AJ III "făcăleț".

TOCĂNEA vb. ind. impf. 3 sg. H v "tăia carne": *Tocănea* ciolan.

TOCI vb. ind. 1° prez. 2 sg. AJ Va, III "spargi (ouă)": *Toacă* un ou Va. 2° impf. 2 sg. Ba VIIa "zdrobea, mărunțea cânepa". 3° impf. 2 sg. AJ VIII "loveai bățul la jocul în țigru". 4° pf. c. 1 sg. Pl VIIa "am scuturat cânepa de apă": Am spălat-o frumos, am *tocat*-o de apă și-am pus-o pe iarbă. 5° part. f. pl. *în ouă* ~ loc. subst AJ III "omletă". 6° refl. prez. 3 sg. AJ II [despre ușă] "se izbește, se frânțește".

impf. 2 sg. *tocăi* 3° AJ VIII; 3 sg. *tocă* 2° BA VIIa; 1 pl. *tocăm* 2° AJ VIIa, pf. c. *am tocat* 4° Pl VIIa; part. f. pl. *tocăte* 5° AJ II; refl. prez. 3 sg. *se toacă* 6° AJ II.

TÓCINO (2 sil) adv. C VI, V VIII, N VII, Pl VIIb "precis, exact".

TOCM v. *tocmești* 1°.

TÓCMA 1° adj. H VIIc, M VII, Vb [despre un teren] "fără denivelări; neted": Într-un prund, locu unde era mai ... adică mai ... mai *tógma*, acolo ne grămădeam și mai înjucam, mai cântam M Vb. 2° s. To VIII "șes": Așa pe la noi ... pi *tócma* apă-i găsi. 3° var. *túcma* adv. M VII, Pr VIIa, b, Tr VII, U VIIb; *túma* adv. AJ III, BA VIIb, VIIa, VIa, Cr VII, Gi V, N V; *túmna* adv. St V; *tóhma* adv. H VIId "într-adevăr, tocmai": Începem a bate ș-a melița ș-a răgila ș-a peria ș-a toarce ș-amu *túcma* țesem M VII.

TOCMĂGI s. m. pl. tantum I III, N VII, Pr Vb, T III "tăiței": Întinzi o foaie de *tomăg* Gi IIIa.

var. *tomăgi* s. m. pl. tantum Gi IIIa.

TOCMĂGEI s. m. pl. tantum VH VII dim. de la *tocmăgi*.

var. *tohmăzei* s. m. pl. tantum M VII.

TOCMEȘTI vb. 1° ind. prez. 2 sg. To VIII "aranjezi". 2° ind. prez. 3 sg. *tocmește* Nf v "repară": El *tocmește* mașini. 3° var. ind. pf. c. 3 sg. St v "s-a făcut bine; s-a vindecat".

var. *tocm* vb. ind. prez. 1 sg. 1° V VIII; *ai tomnit* vb. ind. pf. c. 2 sg. 2° BA VIIa; imperat, 2 sg. *tomne* 2° BA VIIb; refl. prez. 3 sg. *să se tomnească* 2° BA VIIa; *tomesc* vb. ind. prez. 3 pl. 1° St VIIb; refl. ind. impf. 3 sg. *se tomea* 1° St VIIb; pf. c. 3 sg. *s-a tomit* 3° St V.

TÓHMA v. *tócma* 3°.

TOHMĂZEI v. *tocmăgei*.

TOIT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. Pl VIIb "am strigat": Eu m-am îndarâtat înapoi *ș-am toit*, mai mult nu l-am văzut [lupul].

ind. pf. c. 3 sg. *a toit* AJ VIII.

TÓJE adv. C Vb, Gh VII, V, II, H VIIa, c, d, VI, M VII, VIa, b, N VI, To VII, V VIII "de asemenea, la fel".

TOL s. n. B III "carton gudronat": Casa era acoperită cu *tol*.

TÓLBĂ v. *tórbă*.

TOLOÁCĂ s. f. 1° B VIIIc, VI, C VIII, II, I, Gi II, T V "izlaz". 2° pl. *toloáce* Nf Ia, Pr III, II "teren liber la marginea satului sau între case; maidan". 3° M Vb, U VIIIb "pârloagă".

TOLOGEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. I VIII [despre vite] "calcă în picioare iarbă".

conj. prez. 3 pl. *să tologească* I VIII.

TOLSTOLÓB s. m. Cr V "soi de pește cu capul mare".

var. *tolstológ* s. m. U VI, V.

TOLSTOLÓG v. *tolstolób*.

TOMĂGI v. *tocmăgi*.

TOMÁT v. *tomăte* 2°.

TOMÁTE s. 1° f. pl. Cr v "pătlăgele roșii". 2° var. *tomát* s. AJ III, C Vb, Cr V, Nf v "pastă de tomate; bulion".

TÓMBOCICĂ v. *túmbocică*.

TOMÊȘC v. *tocmești* 1°, 3°.

TOMNIȚ v. *tocmești* 2°.

TONIȘOR s. n. Pl VIIa dim. de la *tun* ("vas din doage").

TOP s. n. Gi V "bulgăre, bucată compactă de caș": Laptele cum ți cald de la

vacă, i-ai dat oleacă de cheag și ... s-a făcut *top așa*.

TOPÍM vb. ind. prez. 1 pl. M Via "încălzim (casa, apa etc.)": Luai și puneai într-o străchiniță [aluat], *să toká* apa ca la pâne și *să toká* aceea, pi urmă luai făină și îngroșei ca cum nalangătă U VIIb.

ind. impf. 2 sg. *topeái*; refl. ind. impf. 3 sg. *se topeá* U VIIb.

TORBĂ s. f. Gi VIIa, IIIb, H VIIa, Ia, Nf VII, pl. *tórbe* To VII "traistă": Făcea câte-o *torbă* de bani, toji îi dădea pe pământ Gi VIIa.

var. *tólbă* s. f. Gi IIIb.

TORBICICĂ s. f. H V dim. de la *torbă*.

var. *torbíscă* s. f. Gh v.

TORBIȘCĂ v. *torbicică*.

TORBÎȚĂ s. f. U VIIb dim. de la *torbă*.

TORBOCICĂ (3 sil.) s. f. N v dim. de la *torbă*.

TORBÓI s. Gi VIIIb augm. de la *torbă*.

TORBUȘOĂRE s. f. pl. Gi VIIa dim. de la *torbă*: [Bani] îi puneam așa în *torbușoare* mititele.

TORT s. n. 1° în expr. ~ în ~ Tr VII [referitor la o țesătură de casă] "numai, exclusiv din fire de cânepă". 2° St VIIb "jirebie de lână". 3° pl. *tórturi* T VII "sculuri de lână".

TOT 1° pron. adj. nehot. H V, N VIII, VII, VI, V, Pr Va, b, To VII, Tr V, f. *toată* Gh V, H Ia, VIIc, N VII, Pr Va, pl. f. *toate* U VIIa "fiecare": În *tât* anu băietu pleca Pr Va. Ducea lapte în *toate* zilele la București U VIIa. 2° adv. BA VIIb, Gh V, N VI, Nf VI, V, IIa, Ib, T VIII, V "de asemenea": În aceea *tot* puneam brânză Gh V. 3° pron. gen. *tótului* în *de* ~ loc. adv. AJ VIII, VIIb, BA VIa "foarte, peste măsură": *De tătului* mult o stat BA VIa. Tare o fo frumoasă, *de tătului* AJ VIIb. 4° var. pron. nehot. Pr VIIIa, III "tot",

var. *tât* pron. adj. nehot. 1° N VII, V, Nf IIIa, Pr VIIIa, VIIa, I; 2° AJ VIII, VIIb, BA VIa, Pl VIII, VIIa; 3° AJ VIIb, 4° Pr VIIIa, pl. *tăji* pron. nehot 4° Pr VIIIa, III, f. *tătă* 1° Pr III, pl. *tâte* 4° Pr III.

TOVÁRUL s. n. art. N VI, Nf VI "marfa": Mergeau oameni cu *továru* la vândut la Katovsk Nf VI..

TRACTOR s. n. și m. Gh VIII, V, I VIII, VII, M VII, VIb, U VIIa, b, pl. *tractore* Nf VI, U VIIa, b, art. *tractorii* C VI "tractor".

var. *tractore* s. n. BA Va; *tractori* s. m. I VII; *tractórlu* s. m. I VII.

TRACTORE v. *tractor*.

TRACTORI v. *tractor*.

TRACTORLIU v. *tractor*.

TRAFTÍR s. U VIIa "hotel".

TRANSPORT s. n. U VIIa "transport".

TRANSPORTÁȚI adj. m. pl. B VIIIb "deportați".

TRANSPORTÍÓR (3sil.) s. n. Gh VIII "transportor".

TRANȘÉU s. m., pl. *tranșéi* Pr VIIa "tranșee": Deodată noi am fugit că era în margina imașului, aculo era un *tranșéu*, noi fugeam când auzeam împușcând.

TRAS, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. în expr. ~ ~ *aténția* Gi V "am observat": Făceam căluian, da cum făcea nici n-*am tras aténția*,

TRASĂ s. f. Cr VIII, VII "șosea".

TRAUCĂ (2 sil.) s. f. C VII, II "iarbă".

TRĂIESC vb. 1° ind. prez. 1 sg. Nf VI "locuiesc": Am fecior, cu mine *trăiește* VH VII. Natașa în rând cu Liuba *trăiește* To VII. 2° ind. impf. 1 sg. To VII "mă înțelegeam": *Trăiam* bine cu [dum]neata și cu acei mähăleancă și veniți la mine și torceam. 3° tranz. conj. prez. 2 sg. BA VIIb "să țină în viață": Dumnezeu *trăia* stegariu / Să poarte harbuji cu caru.

ind. prez. 3 sg. *trăiește* 1° Pr VIIIa, b, VI, VIIa, II, To VII, VH VII, 3 pl. *trăiesc* 1° Nf VI, impf. 1 sg. *trăiam* 1° T VIII, To VIII, Pr VIIIb, U VIIa, 2° To VII, 3 sg. *trăia* 1° Pl VIIb, pf. c. 1 sg./pl. *am trăit* 1° BA VIa, H V, Nf VI, Pr VIIa, T VIII, 3 sg. *a trăit* 1° Nf VI, T VIII; conj. prez. 1 sg. *să trăiesc* 1° I VII, 3 sg. *să trăiască* 1° C II, Cr I, I VII, *trăia* BA VIIb, 1 pl. *să trăim* 1° I VII.

TRĂSNEȚELE s. f. pl. H VIIc "turte crocante cu sămânță de cânepă sau de mac": *Trăsnețele* ... cu sămânță de cânepă și-o frământă și-o pălesc înaintea focului [...] care usucă și trosnea « trosc, trosc ».

TRĂSŪRĂ s. f. 1° AJ VIIb, Pl VIIa, St V "model constând din șiruri lungi de cusături pe umerii cămășii femeiești; altăță". 2° Pl VIIa, pl. *trăsúri* AJ VIIa, BA VIIa "fuoare de calitate inferioară".

TRĂLUIM v. *târnuie* 2°.

TRÂNTA s. f. art. Gi V "numele unui obicei practicat în a treia săptămână după Paști (tinerii se întreceau la trântă)".

TRÂNTORE s. m. T VIII "trântor".

TRÉCE vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ *únu pe áltu* C VII [despre culorile dintr-o țesătură] "ies la spălat; se

amestecă": Ş-apu boiala acel deschis cu aceala întunecat *trêce únu pe áltu* şi nu să poluceşte. 2º pf. c. 3 sg. C Va [în legătură cu vârsta] "a împlinit un număr de ani": Nouă [ani] *i-a trêcut* în mart. 3º pf. c. 3 sg. în expr. ~ ~ *la măsă* I V "a invitat, a poftit".

pf. c. 3 sg. a trecut 2º C Va, 3º I V.

TREIA v. *tréilea*.

TREILEA, *a* ~ num. ord. invar. în ~ ~ *oară* C Va, Gi VIIa, Tr VII "a treia oară": Eu *a tréiŕea gără* nu mai vreau să fiu judecată Gi VIIa.

var. **a tréia** num. adv. invar. Gh V; **a tríura** num. adv. invar. H VIIa.

TREIZÁ v. *treizeá*.

TREIZEA, *a* ~ num. adv. Gi V "în) a treia zi".

var. **a treizá** num. adv. U VIIIb.

TREPĂDĂTORII s. m. pl. art. Gi VIIa "persoanele care ajută şi servesc la nuntă".

TREPTI s. f. pl. T V "trepte (la scară)": O ieşit afară pe *drépte* AJ VIII.

var. *drépte* s. f. pl. AJ VIII.

TREVOGĂ, s. f. Pr VIIa "alarmă".

TREVOJEAU vb. 1º tranz. ind. impf. 3 pl. U VIIa "săcăiau, tracasau": Naşe brate! Naşe brate! nu *ne trávójéu* pi noi [ruşii]. 2º refl. pf. c. 3 pl. *s-a trevojít* Cr V "s-au alarmat": Ş-a rupt gheaţa şi-i ducea-n ghiol şi *s-a trevojít* când ţipete ... toată lume-au alergat pe mal cu funii.

TRIFUL s. m. Cr V "numele sărbătorii din 14 februarie (stil vechi) ţinută de femei pentru a preîntâmpina atacul fiarelor asupra vitelor".

TRIMBITĂ s. f. St v "trâmbiţă".

TRIMÓU s. n., pl. *trimóri* Gi V "oglină de perete, sprijinită pe o consolă".

TRIMÓUCA s. f. Gi V dim. de la *trimou*.

TRÍURA v. *tréilea*.

TROIŦĂ s. f. U VIIa "sărbătoare religioasă, a şaptea duminică după Paşti".

TROSCOMÉNT v. *instrument*.

TROTOALĂ s. f. Pr VIIIb "trotuar".

TRÚBA s. f. 1º art. Tr Ib "coşul pe unde iese fumul; hogaecul". 2º pl. *trubi* Gh v "trompete". 3º pl. *trúbe* M VIa "ţevi, conducte": Laptele pi *trúbi* să duce.

TRÚBCĂ s. f. H V, N V dim. de la *trubă* 3º.

TRÚBICICĂ (3 sil.) s. f. V VIII "preducea pentru găurit urechile oilor".

TRÚDNO adv. H VIII "greu".

TRUDONÉICA (4 sil.) s. f. art. Nf VI "ziua de lucru".

TRÚNCHINĂ s. f. To V, II "trunchi, buştean": Da el tot așa s-o pus pe-o *trúnchină* şi şădea şi ne prăvea pe noi II.

TRUP s. n. H V, M Vb "cămaşă": Îmblam iarna ... fără de *trup* şi fără de colţiuni H V.

TRUPÁNEA (3 sil.) s. f. art. I VIII "casa morţilor": Ş-am îmblat pi la ... la *trupánia* asta, la biserică.

TRUPARNIŞIŦĂ s. f. I VIII "femeie care vinde lumânări la biserică".

TRUPINĂ s. f. H IIa "tulpină".

TÚCMA v. *tócma* 3º.

TUFÁR s. m. To VII "varietate de stejar": [Mistreţul] când o sărit de supt un *tufárj* ... ciuit c-o picat la deal.

TUFĂ s. f. 1º Gi VIIIa "stejar". 2º pl. *túfe* St VIIb "aluni".

TÚFLE s. pl. tantum Gh V "pantofi".

TUFÓS adj. Pr Vb [despre părul unei blăni] "bogat, stufos".

TÚIE v. *tun* 1º.

TÚLCĂ s. f. V VIII "bucşă (la roata căruţei)".

TULCUIESC vb. ind. prez. 1 sg. N V "explic, tâlcuiesc".

TULPÁNEL s. n. T V dim. de la *tulpan* ("basma").

TÚMA v. *tócma* 3º.

TÚMBOCICĂ (3 sil.) s. f. M VII "dulăpior".

var. *tómbocică* (3 sil.) s. f. N VII.

TÚMNA v. *tócma* 3º.

TUN 1 s. n. St III "butoi".

TUN 2 s. n. C VII, VI, H VIII "tunet".

TUN 3 vb. 1º tranz. ind. prez. 1 sg. Pl VIIb "cert, mustrez": Nu te *tun*, da neni-ţi are *să te túje*. 2º refl. ind. pf. c. 3 sg. Pl VIIb "s-a lovit": *S-o tunát* acolo la spată c-o fost mârş în raion.

1º part. f. *tunátă* Pl VIIb; 2º refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a tunát* Pl VIIb.

var. 1º *să túie* vb. conj. prez. 3 sg. Pl VIIb.

TUNÁTURI s. f. pl. BA VIa "tunete".

TÚNCE adv. Cr VIII "atunci".

var. *túncea* adv. M VIIb.

TÚNCEA v. *túnce*.

TÚNŦICA v. *atúncica*.

TUNÉRIC s. B VIIb "întuneric".

TUNSÁTÚRĂ s. f. St VIIb "tunsură".

TUP 1º art. *de-a* ~ *-ul* loc. subst., ~ ~ *arşinésc* loc. subst. BA II "nume al jocului de copii de-a v-aţi ascunselea". 2º *stă de* ~ loc. vb. BA II [în jocurile de copii] "mijeşte".

TURÉȚCHI adj. H VII d, VI "turcesc".
TURMÁUA s. f. art. Gi VII a
 "închisoarea": [Unchiul deținut] era la *turmáua* numărul unu, nu ne trimetea scrisoare deloc, n-avea voie.

TURNÁT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. Pr VII a "a răsturnat (pădurea tăiată)".

TURTĂ s. f. 1° AJ II, H VII a, VH VII, ~ de *aluát* s. compus. H VII a "foaie de prăjitură sau de plăcintă". 2° AJ III "prăjitură". 3° pl. ~ *tăiate* AJ Va, Pl VII b "un fel de tăiței (lați)". 4° pl. *în* ~ Pl VII a "model de cusătură": Se numea: *în tūrte*, în codăciori ... marea așa un codăcior aici din ... cum s-o-ncreștit, marea un codăcior sau marea așa o turtuță, zicea *în tūrte* și-n codăciori și-n prăguț.

pl. *tūrte* 1° H VII a, Pr III, 3° AJ Va, Pl VII b, 4° Pl VII a.

TURTESC vb. ind. prez. 1 sg. H VII a "presez strugurii mustuiți".

TURTICĂ s. f. VH VII, pl. *turticéle* Nf V dim. de la *turtă*.

TURTIȘOARE s. f. pl. Cr V, U VII b, V "aluățele".

TURTIȚĂ s. f., pl. *turtițe* Pr III dim. de la *turtă*, 1°.

TURTUȚĂ s. f. 1° St III, pl. *turtuți* Nf VI dim. de la *turtă* (din aluat nedospit). 2° pl. *turtuțe* Pl VII a dim. de la *turtă* 4°.

TUȘONCĂ s. f. C vb, Gi V, I V, M Va, Nf V, Pr Va, pl. *tușonci* I V "carne conservată în suc propriu".

ȚAHĂRCĂ s. f., To VII "țigară".

ȚÂNDRA - MÂNDRA s. compus Nf II a "numele unui joc de copii".

ȚAPE s. f. pl. T VI "crăci de prepeleac".

ȚAȚĂ s. f. 1° Gi V "termen de adresare pentru o femeie în vârstă". 2° Gi II "termen de adresare pentru sora mai mare".

ȚĂMÂNT v. *țiment*.

ȚĂMÉNT v. *țiment*.

ȚĂMÍNT v. *țiment*.

ȚĂPĂLIE v. *țepelie*.

ȚĂRNĂ s. f. B VIII a, C VII, Pr VII a, VI, pl. *țărni* B VIII a "țărănă": Tragi *țărni* lângă dânsul [porumb], la rădăcinuță, o țără de *țărni*.

ȚĂRNUIESC vb. ind. prez. 1 sg. C VI "plivesc (căpșunile)".

ȚĂCNEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. Cr II "zvâcnește, mișcă energic": Când *țicnești*, atunci trebu de tras [undița].

ȚĂF s. n. Tr VIII "pâine mare de țest (din Muntenia)".

ȚÂNCUȘÓR s. m. To VII dim. de la *țânc* ("câtel").

ȚĂPĂ v. *țipi* 1° - 3°.

ȚĂRĂ s. f., o ~ B VIII b, I VIII, T V "puțin": Așa o *țără* să negoață [la nuntă] T V.

ȚĂRCOVINE s. f. pl. M VII "formulare pentru acatiste, luate de la biserică".

ȚĂRNÍCE v. *sărníc*.

ȚĂRUCĂ s. f. *în o* ~ T V dim. de la *țără*.

ȚĂȚĂNE s. f. Pl VII b "țățâni".

ȚÉHLĂ s. f. M VI a "țiglă".

ȚÉMÉNT v. *țiment*.

ȚÉNTI v. *cénti*.

ȚÉNTÍME s. f. pl. T VIII "centimetri".

ȚÉNTIRÍM v. *țintirim*.

ȚÉNTRÁLNII adj. M VII b "central".

ȚÉNTRUL s. n. art. N V, To VII "centrul (satului)".

ȚÉPELIE s. f. Gi VII a "vergea de fier pentru fript carnea; frigare": Carnea Gafiei a s-o frigem în *țăpălije*.

var. *țăpălie* s. f. Gi VII a.

ȚÉPOCICĂ (3 sil.) s. f. T III "lăntșor (podoabă)".

ȚÉPÓI, s. n. Pr VI "furcă pentru fân".

ȚÉRCULĂ s. f. BA VIII b "ferăstrău mecanic cu unealtă tăietoare în formă de cerc; circular".

ȚÉRUZĂ s. f. BA VIII c "creion".

ȚÉVIE (2 sil.) s. f., pl. art. *țéviile* BA VI a [la casă] "burlan pentru scurgere".

ȚICĂRÁC v. *cicărác*.

ȚILÍNDRĂ s. f. Gh VII "sticlă de lampă".

ȚÍMBĂLÁRUL s. m. art. T VI "țambalagiu".

ȚÍMÉNT s. n. Gh VIII "ciment".

var. *țemént* s. n. M VI a, T VIII;

țámént s. n. AJ V; *țámánt* s. n. To VIII;

țámínt s. n. To VIII.

ȚÍMENTUÍTE adj. f. pl. Nf VII "cimentate".

ȚÍNCUIȚ adj. T VI "zincat".

ȚÍNE vb. 1° ind. prez. 3 sg. în expr. ~ *óchii* I II a [la jocurile de copii] "închide ochii; mijește". 2° refl. ind. prez. 3 sg. *se* ~ în expr. ~ ~ *pe ursít* St V "se fac vrăji de dragoste".

ȚÍNTĂ s. f. V VIII, pl. *ține* U VIII b, V VIII "cui de potcovit; caia".

ȚÍNTIRÍM s. n. AJ VII a, b, B VII b, C VII, Gh VII, V, M VII, Nf II a, b, St VII b, To VII, Tr VII, pl. *țintirimuri* H VII, M VII "cimitir".

var. **ĵentirím** s. n. H VIIIa, VIIa; V.

ȚIPI vb. 1° ind. prez. 2 sg. AJ III "arunci": *A ȣipát lemne pe el* AJ VIII. *Țipá* cărbuni în apă St VIIb. 2° var. ind. prez. 3 sg. BA V "lasă, părăsește". 3° var. pf. c. 1 sg. BA VIIIb "am separat, am detașat". 4° var. pf. c. 3 sg. PI VIIa "a format, a degajat": *O ȣipát-o-n vâltoare [cerga] și-n vâltoare o ȣipát păr.*

1° ind. prez. 3 sg. *ȣipá* AJ VIIb, PI VIIb, impf. 1 pl. *ȣipám* AJ VIII, VIIa, VI, pf. c. 3 sg. *a ȣipát* AJ VIII, VI, PI VIIa; conj. prez. 3 sg. *să ȣipe* AJ II.

var. **ȣapá** vb. ind. prez. 3 sg. 1° PI VIIb, 2° BA V, ind. impf. 3 sg. *ȣapá* 1° St VIIb, 2 sg. *ȣapái* 1° St VIIb, pf. c. 1 sg. *am ȣapát* 1° BA VIIIb, VIa, 2 sg. *ai ȣapát* 1° St VIII, 3 sg. *a ȣapát* 1° BA VIIb, 3° BA VIIIb PI VIIa, 4° PI VIIa; conj. prez. 3 sg. *să ȣapám* 1° PI VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se ȣapá* 1° BA VIa, PI VIIa.

ȚIRC s. n. Pr vb "circ".

ȚISTARI s. m. pl. U VIIIb "șoareci de câmp": Da eu c-un ectar jumătate nici *ȣistari* nu puteam să cresc, nu că cai.

ȚOALĂ v. ȣol 1°, 2°.

ȚOCUL s. m. art., pl. *ȣoculi* H V [la casă] "soclul, fundamentul": *Țocul* la noi e nant ... piști *ȣocul*, piște fundament, bătea apa.

ȚOL 1° s. n. Gh VII, Nf VII, PI VIIa, VH VII, pl. *ȣoluri* PI VIIa, St V "țesături (din lână) de pus pe pat sau de învelit": Când rădic eu *ȣoála* el băgat sub pat Gi VIIIb. 2° var. s. f. AJ Va, Gi V "preș".

var. **ȣoală** s. f. 1° Cr V, Gi VIIIb; 2° AJ Va, Gi V; pl. *ȣoale* 1° Cr VII.

ȚORTORI s. m. pl. Gi VIIa "franjuri": Șalinci cu *ȣortori* de ... cu paisprezece rânduri [...] plasa avea paisprezece rânduri.

ȚOȘCA s. f. art. Gi II "biberonul": Eu aveam *ȣoșca* cu lapte lângă mine, știți, când plângeam, sugeam lapte.

ȚOVÓN s. n. Gi V "voal (la mireasă)".

ȚUC, *să ~* vb. conj. prez. 1 sg. BA VIIb "să sărut": Socăciță *ȣucă-ți* gura / Fă bine și ia custura / Și te du și taie lula.

ȚUCÚR v. *ciucuri*.

ȚUGLUIÁT adj. T VIII "ȣuguiat".

ȚUHÁUS adv. BA VIIIa "acasă".

ȚÚMCÁ v. *sumcă*.

UBIRÍT adj. part. To II "îngrijit, curat".

UBÓRC v. *ubórcă* 2°.

UBÓRCÁ s. f. 1° BA VIa, Nf VI "recoltare; cules de roade": Era la lucru, la *obórcă* ... a strânge mălai la Ucraina BA VIa. 2° var. s. Gh V, Nf V "ordine și curățenie în casă".

var. 1° **obórcă** s. f. BA VIa, PI VIII, VIIb, St VIIa, b; 2° **ubórc** s. Gh V, Nf V.

UBORȘCITELE v. *uborșită*.

UBORȘITÁ s. f. C VII "femeie de serviciu".

var. **uborșcítele** s. f. pl. art. Nf VI.

UCENIȚÁ s. f. I IIIa "elevă".

UCETCÁ s. f. BA VIa [în armată] "școală de gradați".

UCIDEÁ vb. ind. impf. 3 sg. PI VIIb "bătea": El nu *m-o ucís*, numa din cuvânt, mi-o zis boghete PI VIIb. Așa tu să-l iei *la ucís* încolo, încoace, sigur că-l distrugi într-un an, doi, e gata [calul] U VIIIb.

ind. pf. c. 3 sg. *a ucís* PI VIIb; sup. *la ucís* U VIIb.

var. **să ucígá** vb. conj. prez. 3 sg. PI VIIb.

UCÍGÁ v. *ucideá*.

UCILÍȘCE s. f. Nf VI, T V "școală"; *peducilișce* s. f. Gi VIIa "școală pedagogică".

UCIÓT (2 sil.) s. n. Nf VI "socoteală, calcul".

var. **uciótá** (3 sil.) s. f. Nf VI.

UCIÓTÁ v. *uciót*.

UCÍTEL s. m. N V "profesor".

UCRAIÁNÁ v. *ucraínă*.

UCRAIÁNCÁ v. *ucraíncă*.

UCRAÍNÁ adj. f. M VIa "ucraineană": Una [comună]-i *ucraíáná*, una, da două-s români AJ VIII.

var. **ucraíáná** adj. f. AJ VIII.

UCRAÍNCÁ s. f. PI VIIb, V VIII "ucraineană".

var. **ucraíáncá** s. f. AJ VIIa, PI VIIb.

UCRAÍNET s. m. AJ VIII, M VIa "ucrainean".

ÚCSUL v. *úcsus*.

ÚCSUS s. n. M vb "oțet": Clocotim apa cu ... rosol, cu *úcsus*, cu ... ce și zalivăim.

var. **úcsul** s. n. art. Nf V.

UCUSNA adj. f. VH VII "gustoasă": Ea să ridică în formă ș-apăi o pun în cuptori și iese pâine *ucúsna*.

UDÁR s. n. AJ VIII "lovitură, tăietură": I-a dat *udár* așa, aici la inimă.

UHÓLNIC s. n. V VIII "bară metalică îndoită pe lungime în unghi drept; cornier".

UIÁGÁ s. f. AJ VIII, BA VIIIb, VIa, St VIII, V "recipient din sticlă (pentru lichide); sticlă": Ai încuiat *uiága* AJ VIII.

UITÁT, *mi-am* ~ vb. refl. pf. c. 1 sg. C Va "am uitat".

UJI s. m. pl. H IIa "șerpi de casă".

var. **ÚJURI** s. n. pl. Gh II.

ÚJINÁ s. f. St VIII "perioadă a după amiezii, între orele 16⁰⁰ și 18⁰⁰".

ÚJURI v. *uji*.

ULITÚRI s. f. pl. B VIIb [depreciativ] "orătănii".

ULÓI v. *olói*.

ULTUÁ v. *oltuá*.

ULUIT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. Cr VII "m-am zăpăcit; m-am fâstăcit".

part. f. *uluită* Cr VII.

ÚNA 1° adv. BA V, Cr V, Pl VIIa, b "mereu, întruna": În timp de jumătate de an *úna* a plâns Cr V. Apa o poartă *úna* [cerga] Pl VIIb. 2° *tot de* ~ loc. adv. Pr VIIa "la fel; totuna": Ș-acolo *tot di úna* dacă era, nu tot îndura ?

UNCHÉŞ s. m. BA VIIIb, VIa, I III, Pl VIII "unchi".

UNCROÁPE s. n. pl. AJ Va, M VII, vb "apă clocotită": Și turna oarece *uncroápe* păstă ele [rufe] să stăie până dimineața AJ Va.

ÚNDE 1° adv. corelativ ~ ... ~ M VII, N VI "fie ... fie, sau ... sau": *Únde* singur, *únde* institut, *únde* în școală [am învățat] N VI. Și ne lua tot, *únde* câte-un ciocălău de papșoi, *únde* câte-o fasulă, tot ne lua M VII. 2° var. **ÚNE** adv. AJ VIII, B VIIIb, III, Ia, C VII, VI, Gi VIIa, I VII, Nf VII, Pr VIIa, VIIa, T VIII, To VII, Tr Ib "unde".

UNDEVÁ adv. 1° St III "cândva": Am ajuns *undevá* de dimineață. 2° var. **unevá** adv. B VIIIb, I VIII, VII, Nf VII, T VIII, VI; **undevái** adv. Gh VII, H VIIb, M VII, VIIb, N VIII, V VIII; **unevái** adv. Gh VII, H VIIa, VIIb, I VII "pe alocuri".

UNDEVÁI v. *undevá* 2°.

ÚNE v. *únde* 2°.

UNEVÁ v. *undevá* 2°.

UNEVÁI v. *undevá* 2°.

UNEÓREA (4 sil.) adv. H VIIa, V "uneori".

UNGÉM vb. 1° ind. prez. 1 pl. M VIIa "întindem un strat de lut pe pereții casei": Într-o vară am rădicat-o, *am úns-o* [casa], cu lut *unžém* da, ș-apu-i dăm cu balebă. 2° refl. ind. viit. 3 sg. C I "se va pune grăsimă în mâncare": Prăjim oloi cu ceapă și cu smântână ori cu ce *s-a únge* [borșul] și gata.

1° ind. pf. c. 1 sg. *am uns* M VIa, part. *uns* Pr VIIIb; 2° refl. ind. prez. 3 pl. *se*

ung AJ VI, viit. 3 sg. *s-a únge* C I; part. f. *únsă* Tr Ib.

UNGHER s. n. H VIIa, Tr VIII, VII, V "colț (de încăpere, clădire etc.)".

UNGHI s. f. pl. U VIIb "unghii".

ÚNIIA pron. nehot. U VIIa "unii": Și-ncepeau să mitralieze *únii-a-n* alții ...

UNSOARE s. f. 1° Ú v "untură". 2° pl. *unsóri* Pl VII "grăsimi (unt, untură, margarină) cu care se unge foaia de plăcintă".

UNTÚRÁ s. f. 1° B III "grăsimă de porc crudă; slănină": Îi scoate [porcului] *untúra* dinăuntru. 2° pl. *untúri* AJ Va "grăsimi de calitate inferioară".

UNTURÉSC v. *unturéz*.

UNTURÉZ vb. ind. prez. 1 sg. AJ Va "prăjesc în untură": [Turtele tăiate] le faci, le mesteți sau singură le fierbi așa și le *unturjéz* cu untură sau uloi.

var. **unturésc** vb. ind. prez. 1 sg. AJ VIIa.

UNTUROÁSA adj. f. 1° St VIII [despre brânză] "grasă, cu grăsimă". 2° pl. *unturoáse* BA V "unsuroase, pline de grăsimă".

UNÚCICA v. *vnúcica*.

UNÚCUL v. *vnúcul*.

ÚNUL adj. nehot. AJ VIII, Pl VIIb, St VIII "un": De-abia am cuprins *únu* lemn AJ VIII. Mama pă *úna* fată de-a noastră, înaintea mea a dat-o AJ VIIb. Am avut încă *úna* fată Gi VIIa.

f. *úna* AJ VIII, VIIb, III, Gi VIIa, Pl VIIb, III, St VIIb.

URÁLELE s. f. pl. art. Gi V, IIIa "uratul (de Anul Nou)": În seara de Anu Nou să ... veneau cu *urálii* IIIa.

URÁJÁI v. *urojái*.

URÁCÍOS adv. U v "neplăcut; dificil": Cu lumea de-a facere lucru-i *urícós*.

URDEÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. Pr VIIb "se scotea urdă".

URÉCHE s. f. 1° V VIII "parte a sapei în care este fixată coada". 2° în expr. *într-o* ~ AJ VIII "într-o dungă": O clopotit *într-o uré'te*. 3° pl. Nf VI "parte din piele prin care se leagă hădăragul de coadă îmblăciului".

URMEZI, *să* ~ (lui) vb. conj. prez. 2 sg. U VIIb "să te supui (cuiva)": *Să-i urmézí lui* Stațin ...

UROÁCE s. n. pl. 1° C VII, II "lecții, ore de școală". 2° M VIa "discipline școlare".

UROJÁI s. n. Gh VII, N VIII "recoltă".

var. *urájái* s. n. Nf VI.

URS s. m. 1° Pr VIIa, Va "bulz". 2° pl. *urși* T v "obicei de Anul Nou conform căruia participanții se deghează în urși".

URSOĂICĂ s. f. Cr VII, Tr Ib "un fel de coș construit deasupra cuptorului, care trece prin pod până la acoperiș": *Ursăică* să numește aia care merge de la bagea ... pim pod, aia-i în pod Cr VII.

URZEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. Gh VII "urzește (pânza)".

URZOI s. n. BA VIIa, St VIIb "dispozitiv de urzit; urzitor".

UȘCĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. AJ III, Pl VIIb "se usucă".

conj. prez. 3 sg. *să se uște* BA VIIa, Pl VIIb.

USPEȚ v. *ospăț* 1°, 2°.

USTUROIEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. Nf v [la mâncăruri] "pui usturoi; usturoiezi": *Usturoiești* răciturile șanti le dați pin drusleac.

UȘCI v. *húște* 3°.

UȘCIOĂRĂ s. f. BA VIa dim. de la *ușă*.

UȘILE v. *húște* 2°.

UȘULIȚA s. f. art. BA VIb dim. de la *ușă*.

ÚTE interj. Pr Va, b "uite".

var. *óte* interj. Gi VIIIa, b, VIIa, b, V.

UTIGEASCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. H v "să calce rufe cu fierul de călcat": Da copilul o pus utiuu *s-o utițească*, da el o păcăit.

UTIÚUL (3 sil.) s. n. art. H v "fierul de călcat".

UȚUCĂȚ, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. AJ VIII "m-am cățărât, m-am urcat": Eu m-am suit p-o cioată și *m-am uțucăț* pă ea, pe-un lemn acolo și *uțucându-mă* pă el, așa legănându-mă cum să spun, o ieșit mamilă de urs de-acolo mare ...

ger. *uțucându-mă* AJ VIII.

UZOĂRA v. *uzór*.

UZÓR s. n. H VIIc, Pl VIIa, pl. *uzoare* H VIIc, Pl VIIa, U VIIb "model de cusătură sau de țesătură".

var. *uzoára* s. f. art. Pl VIIa.

VACUĂRE (3 sil.) s. f. Tr VII "evacuare".

VACUL s. n. art. H VIIIb "veacul, secolul".

VALIȚ s. n. M v "dans; vals".

VÁLURI s. n. pl. în expr. *se înváluie* ~ C Va "se face sul (foaia de aluat pentru plăcintă)".

VÁNĂ s. f. H VIIa "vas mare din metal; cazan": Șanti turnam apă și le puneam în *vână* [pătlașelele roșii] și fiarbă zăce, douăsprezece minute.

VANDALÓCII, *de-a* ~ loc. subst. BA II "nume al unui joc în care copiii se închipuie în război".

VANÉLCĂ s. f. Gh VII dim. de la *vaneli*.

VANÉLI (2 sil.) s. Gh VII "vanilie".

VARÉLNIȚĂ v. *varenită*.

VARÉNIC s. m. M vb, pl. *varénichi* (4 sil.) Gh v "preparat culinar, din pătrățele de aluat, cu umplutură; colțunaș": Și de *varénic*, colțunașu, cum zic moldovenii, și de *varénic* și de sâmc și de ce să vibă.

var. *varénica* s. f. art. VH VII.

VARÉNICA v. *varénic*.

VARÉNICINĂ (4 sil.) s. f. VH VII "formă de metal cu model, aplicată peste foaia de aluat pentru a decupa bucățele, din care se fac *varénichi*".

VARENIE (3 sil.) s. f. C VI, N v "dulceață".

VARENIȚĂ s. f. Tr v "vas, farfurie adâncă, de sticlă sau de porțelan, pentru dulciuri".

var. *varélniță* s. f. Tr v.

VARZĂ s. f. U v "varză tocată, pusă la murat, în opoz, cu scrijeală (de varză)": *Vărdă-i* zicem, la noi *vărdă* [...] *vărdă* murată, așa-i mărunțită *vărdă*, da scrijeală de varză, de-acuma spunem scrijală de varză pentru sarmale.

VÂSCĂ v. *vrazică*.

VAZICĂ v. *vrazică*.

VÂZOB, *aloe* ~ N VI "aloe de ghiveci".

VĂCĂRIȘTE s. f. BA VIIb "loc amenajat pentru vaci; adăpost".

VĂDÂN s. m. Cr v "văduv".

VĂDĂNĂ s. f. B VIIa, H VIIa, N v, U VIIIb, VIIb "văduvă".

VĂDĂOI s. m. M VII, To VII "văduv".

var. *vădăvoi* s. m. I VII.

VĂDĂVÓI v. *vădăoi*.

VĂDUARI (3 sil.) s. m. Pl VIIb "văduv".

VĂDUĂ (3 sil.) s. f. Pl VIIb "văduvă".

VĂHUIEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. N v "cântărește": Tătică, *văhuiuște-ne*, cântărește-ne să văd cât e o sută de hrame Gh v.

ind. impf. 3 sg. *văhuiuă* N v, pf. c.

3 sg. *a văhuit* Gh v; imperat. 2 sg. *văhuiuște* Gh v.

VĂIOĂGE s. f. pl. BA VIa "olane".

VĂJĂIA v. **văjea**.

VĂJEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf.

3 sg. BA VIIIc "se potrivea".

ind. pf. c. 3 sg. *s-a văjit* BA VIIIc, vib;
conj. prez. 3 sg. *să se văjească* BA VIIIc, vib.

var. *se văjăia* vb. refl. ind. impf.

3 sg. AJ VIII.

VĂLĂCÎT v. **vălătuceam**.

VĂLĂTUCEAM vb. ind. impf. 1 pl.

M VII "înfăsuram": În farfuria aceea cu făină
pui nouă lămice cu vată, *vălăcît*, cu
vetişoară acolo Tr v.

var. *vălăcît* vb. part. Tr v.

VĂLĂU s. n. Pl VIIb, pl. *vălăuă*

BA VIIIb "jgheab".

VĂLEŢUIT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg.

H v "am pritocit": Scuri vinu, dulce, iaca azi
l-am *văleŷuit*, da mâne ieu şi lă ieu şi lă
scurg pim cep.

VĂLEU, interj. U VIIa "aoleu".

VĂPSEAM vb. ind. impf. 1 pl.

U VIIa "vopseam".

refl. ind. prez. 3 sg. *se văpseă*

Pl VIIa.

VĂRĂT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c.

3 sg. T VIII "a îngrijit albinele pe timpul verii".

VĂRĂTUL s. n. art. T VIII "îngrijirea
albinelor pe timpul verii".

VĂRZĂR s. n. Cr v, VH VII, pl.
vărzare Gh v, H VIIa, VH VII "plăcintă cu
varză".

VĂSĂI, *sân* ~ s. compus BA VIIa
"nume de sărbătoare: Sfântul Vasile".

VĂSTĂDEĂM, *ne* ~ vb. refl. ind.
impf. 1 pl. Gh II "răceam; ne îmbolnăveam".

VĂTĂH v. **vătăv**.

VĂTĂU v. **vătăv**.

VĂTĂV s. m. BA VIIIb "baci de
stână".

var. *vătăh* s. m. St VIII; *vătău* s. m.
Pl VIII.

VĂTĂJĖII s. m. pl. art. B VIIb [la
nuntă] "vornicii".

VĂZŪTĂ 1° adj. f. Cr VII "stimată":
De acum sigur că naşa e *văzŷtă*, lua
singură tabla şi mergea prin companie. 2°
s. f. pl. în expr. *pe văzŷte* ~ AJ VIII "în peŷit":
O init la mine *pă văzŷte*, eu m-am dus ...
s-am tălnire în Sighet pă când să ne facem
miri.

VĂCLIUCEAETSEA (5 sil.) vb. refl.
ind. prez. 3 sg. N VI "se închide (un
recipient)".

VĂLTOARE s. f. Pl VIIa, St VIIa "loc
amenajat pe cursul unei ape unde se
învătesc ŷesăturile groase (din lână) pentru
a se îndesi".

VĂLTOREĂLĂ s. f. Gi VIIb
"aglomeraŷie, îngheşuală (de oameni)".

VĂLVĂ s. f. Gi VII "zvon": Nu o să
fie tot timpu aşa [greu], mie aşa-mi pare că
multe-a fost aşa, vine câte-o *vîlvă* de-i zice
că gata sântem, şi iară să mai ...

VĂNĂRI s. f. pl. Gi VIIa "nojiŷe (din
păr de cal)": *Vînări*le erau împletite din
coadă ... din păr de cal.

VĂNĂTĂ adj. f. în expr. *sărăcle* ~
AJ VIII "sărăcie lucie".

VĂNELE s. f. pl. art. St VIIb
"rădăcinile (porumbului)".

VĂNTOAICĂ s. f. Pr VIIIa "vânt
mare".

VĂNTOĂSE s. f. pl. AJ VIIa "fiinŷe
supranaturale; iele": Da n-am ieşit din ocol
până n-am mărs la beserică [...] pentru
vîntoăsă.

VĂPĂRITSEA vb. refl. ind. prez.
3 sg. N VI "se evaporă".

VĂRĂ vb. ind. impf. 3 sg. N VII
"băga (pâinea în cuptor)".

ind. pf. c. 1 sg. *am vărăt* N v.

VĂRCOLAC s. m. BA VIIb
"vârcolac".

var. *zvârcolăci* s. m. pl. BA VIIa.

VĂRCI s. f. pl. Pr Vb "vărgi, dungii
(în ŷesături)".

VĂRFIM [*vîrşim*] vb. tranz. ind. prez.
1 pl. I VIII "facem vârf unei căpiŷe":
Şi-ncepem de jos câte-olecuŷă, câte-
olecuŷă, pe-ormă mai mult, mai mult ş-apă-l
vîrşim sus, face-o căpiŷă bună.

VĂRSTĂ s. f. Pl VIIa, To VII "dungă
în ŷesătură; vargă".

VĂRTITĂ s. f. N VII "un fel de
plăcintă sucită în formă de spirală;
învărtită".

VĂRTOĂSĂ adj. f. Pr VIIIa, pl.
vărtoăse BA VIIa [despre piele, cânepă]
"tare, aspră": [Pielea] o muiei în apă, ŷtii, o
muiei să să moaie, nu *vîrtoăsă*.

VĂRTOŞICĂ adj. f. Tr v dim. de la
vărtoăsă 1°.

VĂRV s. n. AJ VIII, VI, BA VIIIb, c,
VIIb, C VII, Gh v, N VI, Nf VII, v, St v "vârf".

VĂŞ v. **văşai**.

VĂŞAI adj. în expr. ~ *sort* Cr v,
Tr v "de calitate superioară": Făina este *vîş*
sort care ea-i albă Tr v.

var. *văş* adj. în ~ *sort*. Tr v.

VDRUG adv. To VIII "deodată".

VECI adv. Pl VIIb, St VIIb [în
propoziŷiile negative] "niciodată": N-oi mai
zăuita *veŷ* Pl VIIb. El s-o temut a spune, n-o

spus *veĉ*, pân-amu după ce-o murit omu-acela St VIIb.

VĚCERI, *în* ~ loc. adv. I v "seara":
În vîcêrî am făcut [nunta] nu, cum? așa numa de neamuri, nu nuntă mare.

VECERNEA s. f. art. H VIIa
"numele unui obicei de Crăciun": Îmblă și cu *viĉérmea*, duc și de colindat îmblă și colindă, cu *viĉérmea* îmblă toți, să duc toți.

VĚDERÍCUL v. *deverică*.

VELITE adj. f. pl. U VIIa "învelite".

VÉRDE adj. 1° AJ Va, b [despre un produs alimentar] "crud, nefiert": Spargem un ou *verde* AJ V, [Găina] *verde* o împli, maiu și ficatu cum să spune AJ V. 2° *cânepă* ~ BA VIIa [în opoz. cu *căne p ă a l b ă*] "cânepă de toamnă". 3° pl. *verzi* în *gălușe* ~ H VIIc "sarmale din frunze proaspete (de hrean, viță de vie, tei etc.)".

VERÉGĂ s. f. V VIII "brățară la coasă".

VERÉTCĂ s. f. VH VII, pl. *verétci*
To VIII, VII "cergă folosită în transportul cerealelor".

VERETCÚŤĂ s. f. H VII d "țol de lână de pus pe pat": Eu am în pat *veretcúťă*.

VERI 1° conjuncț. H VIIc, d "ori, sau": Paște trei zile *verî* patru zile de-amu VIIc. 2° adv. H VII d "într-adevăr, chiar": Stativele? D-apoi le puneam în casă, așa-ia puneam *verî* așa le puneam de s-ajungea până la omu ceia.

VERINÓS adj. St VIIb "veninos".

VERMIȘÉI s. m. pl. tantum C Va, b, M VII, Nf v, T III "paste făinoase subțiri; fidea": Baba să face din *vermișăi* fierți, ouă, unt, marharin C Va.

VERZĂTÚRILE s. f. pl. art. Nf IIIb "verdețurile pentru mâncăruri".

VESELĂ adj. f. Gi v, IIIa [despre o plantă] "neveștejită, vioaie".

VESELEÁU vb. ind. impf. 3 pl. Cr VII "se veseleau".

VESELÍT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c.

3 sg. Gh VII "a exilat, a surghiunit, a deportat": Nu ne-o dus nicăiurea, nu *ne-o veselít* pe noi.

part. m. pl. *veselíți* Gh VII.

VESTEÁ vb. ind. impf. 3 sg. Cr VIII "anunța": Îi *vesteá* ciobanu și să ducea și lua brânză.

VETIȘOÁRĂ s. f. M VII dim. de la *vată*.

VID s. n. 1° Nf v "înfățișare, aspect": [Piftia omată cu bucățele de morcov] arată *vid* frumos. 2° pl. *viduri* N VI

"categorie, fel": [Boala este] de două *viduri*: znacit la un *vid* ajută zviroboi, la alt *vid* ajută podorojnicu.

VIDER v. *vădere*.

VIDERE s. f. St VIII "vadră, găleată".
var. *víder* s. n., pl. art. *văderele*

AJ VIIa.

VIERBĂ v. *jirébă*.

VIERME s. m. St v "șarpe".

VIFLĂJÉM v. *vifleím*.

VIFLEÍM s. n. St VIII "obicei de Crăciun; vicleim".

var. *viflăíem* s. n. AJ VIII.

VIM s. n., pl. *vímuri* Nf VI "mașină de selecționat semințele (marca « VIM »)".

VINCĂLUL s. n. art. BA VIa "vinclul (cu care se trasează unghiuri)".

VINEGRÉT s. n. Tr v "salată orientală".

VINGLESTÍCUL s. n. art. BA VIa "vinclul (cu care se trasează unghiuri)".

VINOC s. n. Gh v, H*, M VII, N VII, V "coroniță de care se prinde voalul miresei": Și cui îi pune *vinocu*-n cap, aceea se mărită-se H*.

VISOVȘCIC s. m. Nf VI "cântaragiu".

VIȘINĂR s. m. Gh v "vișin".

VITREÂNCĂ s. f. N VII "boală la copii; vărsat de vânt".

VIȚĂLĂRI s. m. pl. Pl VIIa "mormoloci".

VIȚI s. f. pl. Tr v "șuvițe de păr; vițe": Femeia se-mpletește-n trei *ziți*.

VITICÚŤĂ s. f. Nf IIb dim. de la *viťicá*.

VIU adj. 1° în *foc* ~ St v "foc întreținut, care nu e lăsat să se stingă". 2° în expr. *pícă în* ~ V VIII [despre ținte, la potcovit caii] "intră în țesut cărnos": Când îi *kíică-n žiy* ... să duce ținta pă cruce, el [calul] începe a șchiopăca. 3° f. *víe* în expr. *erá* ~ H v [despre o persoană] "era în viață; trăia": Da' a mea mamă încă *era žiji*.

VIZMERTÍC s. n. BA VIIc "poloboc".

VLÁGA s. f. art. Nf VI "umezeala, reveneala".

VNUCICA (2 sil.) s. f. art. N v "nepoțica".

var. *unúctica* s. f. M VII.

VNUCUL s. m. art. N VII "nepotul".

var. *unúcul* s. m. M Va.

VOÁRBA s. f. art. Pl VIIa "vorba": Nu le-o numit convoare, așa o fost la noi *vóarba* țol.

var. *hórbă* s. f. H Ia, M VIb, N VIII, pl. *hórbe* N VIII.

VODĂȚĂ adv. To II "vreodată".

VODEĂI, *te ~ vb. refl. ind. impf.*

2 sg. H VIIc "munceai mult; te trudeai": *Te vodeăi* toată iarna, fumeile avea de lucru atuncea, toată iarna *să vodeă*.

ind. impf. 3 sg./pl. *se vodeă* H VIIc.

VODEĂLĂ s. f. H VIIc "muncă multă; caznă": *Vodeălă* mare toje era ș-o urzeai șanti ș-o-nvăleai și ... țâși și-era multă, multă *vodeălă*.

var. *odeălă* s. f. H VIIc.

VOIE s. f. în *de ~ loc.* adv. AJ VIII, vb "încet, îndelung": Multă lume pune pă foc mai încet, mai *de voie* cum zicem noi vb.

VOIENĂI 1° adj. I V, Nf VI "ostășesc, soldășesc". 2° s. m. U VIIb "militar": Un învățător rus, *voienîi*.

VOIEVÎT, *am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg.* M VIa "am luptat (în război)": *Am voievît* în Cehoslovacia.

VOINĂ (2 sil.) s. f. M VII, VIa, b "război": Când o fost *voină*, tuncea-n soroc Vib.

VOINȚĂ s. f. în expr. *de ~ BA* v "în voie, firesc, normal": Frunză de buran noi le dăm [...] și ei [purceii] cresc *de voință*.

VOISCAUA s. f. art. M VIa "oastea, armata".

VOL s. n. Pr III "voal (de mireasă)".

VOLOȘÉBNIȚE s. f. pl. C VII "femei cu coadă care știu să ia mana de la vaci; vrăjitoare".

VOLE, *dăm ~* U VIIb "punem în libertate, dezlegăm (câinii)": Dacă am doi câni [...] ziua-i închide da noaptea-i ... le *dăm vôle* ca să nu să-nvețe cu oamenii.

VOLTONEAM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. St VIII "treceam oile bolnave de hă ră printr-un bazin cu soluție din apă caldă și creolină".

VON v. *voúnul*.

VOROVÎM vb. ind. prez. 1 pl. St VIII "vorbim".

VOSPOLÉNIE (4 sil.) s. f. Cr VII "infecție, inflamație".

VOT¹ interj. Gi VIIa, N VI "iată, uite".

VOT² s. în expr. *a pus pământ pe ~ loc.* adv. Gi VIIa "a întabulat".

VOÚNUL pron. nehot. H VIIb, d "vreunul".

var. *vun* adj. nehot. H V; *von* adj. nehot To II, f. *vo* B VIIb, H V, Pr VIIa, To VIII, II, Tr V.

VPERIÓD (2 sil.) adv. H v "înainte".

VRACI s. m. VH VII "doctor".

VRAIZICĂ v. *vrazică*.

VRÁSCURI s. n. pl. AJ VIII "vreascun".

VRAZICĂ adv. C VII, Cr VIII, Gi V, Tr VII "adică; cu alte cuvinte; anume".

var. *vreazică* adv. Gi VIIa, V; *vreaizică* adv. Gi V; *vraizică* adv. Gi VIIa, V; *vazică* adv. Cr VIII; *vască* adv. T VIII.

VRĂBI s. f. pl. M VII "vrăbii".

VRĂJURI s. f. pl. St V "vrăji".

VRÁSTĂ s. f. Gi VIIa "vârstă, etate": În floarea *vrăsti* eram atuncea.

VREAIZICĂ v. *vrazică*.

VREAZICĂ v. *vrazică*.

VRÉDNIC adj. Tr v "în stare; capabil": Care era mai *vrédnic* acoperea cu draniță [cașa].

VRÉME s. f. 1° I VIII, Nf VI, Pr VI "vreme bună, timp frumos": Dacă-i *vréme*, două-trei zile [fânul] să usucă pe-o parte, trebuie să-l întorci pe ceea parte I VIII. 2° H VIIb "vreme rea, timp urât": Și era *vréme* și frig și trebuia să ne scaldăm. 3° art. în *toată ~ -a loc.* adv. AJ VIII, VIIb, III, BA VIIb, H VIIa, N V "mereu": Da el [= soțul] amu *toată vrémea* îmi zice « ți-ai trimăs [copiii] la Sibir » N V. Și el [porcul] șade *toată vrémea* proaspăt H VIIa. 4° pl. *vremi* în *pe ~ loc.* adv. St VIII "odinioară, pe vremuri".

VSIO adv. M Va, N VI, VH VII "gata, destul".

var. *fsio* adv. H V, M VIa, Va, b; *sio* adv. M Va, b.

VUN v. *vounul*.

VUROVUL s. n. art. N VI "fiertura (de buruieni)".

ZÁÁR v. *zahar*.

ZACÁZ s. n. 1° în expr. *dă ~* B VIIb, Nf v "comandă": *Dă zacáz* câți îi trebu și îi coc [colăceii] B VIIb. 2° Nf VI "aviz (telefonic)".

ZÁCÁR v. *zahár*.

ZACHIDIÚȘCĂ v. *zachidúșcă* 2°.

ZACHIDÚȘCĂ s. f. 1° C II "undiță cu momeală". 2° Nf IIb "un fel de coș pentru prins pește".

var. 2° *zachidiúșcă* (4 sil.) s. f. Nf IIb.

ZACONÍT v. *znaconít*.

ZACÓNUL s. n. art. C VI, VH VII "datina, legea, rânduiala".

ZACRUTÉSC vb. ind. prez. 1 sg. H VIIa "închid borcanele cu capac metalic".

ind. prez. 1 pl. *zacrutím* Gh V, H VIIa, M Va, b, impf. 1 pl. *zacruteám* Gh V, pf. c. 2 sg. *ai zacrutít* Gi v.

ZÁCSUL s. art. Tr v "oficiul stării civile".

ZÁDIE s. f. BA VIIa, PI VIIa, pl. *zádii* AJ VIIa, BA VIIa, "șorț țesut, din postav, cu dungi colorate, purtat de femei peste poale; catrință".

ZAFÍR s. Gi VIIa "pânză subțire; țesătură din bumbac mercerizat; zefír".

ZAGATOVLEÁM vb. ind. impf. 1 sg. Nf VI "pregăteam, făceam": *Zagatovleám* metri de lemn.

ind. pf. c. 1 sg. *am zagatovlít* Nf VI.

ZAGRAJDÍTÁ adj. f. H* "împrejmuită": Zona-*i zagrajdíť* cu proocă caiucia, ghimpoasă.

ZAHÁN v. *sahán*.

ZAHÁR s.n. H VIIa, c. V, M VII, N V, Pr Va, III, T V, To VIII, Tr V "zahăr".

var. *záhár* s. n. N VIII, VH VII; *zaár* s. n. Gi V, IIIa, b; *zar* s. n. Cr VII, Gi V, IIIa, b; *zácár* s. n. Gi VIIIb; *sáhár* s. n. H V, Pr Vb, U v.

ZAHARÉȘTE, *se ~ vb. refl. ind. prez.* 3 sg. T VIII "se zaharisește".

conj. prez. 3 sg. *să se zahareáscă* Gi IIIb.

ZIAVLÉNIE (4 sil.) s. f. Nf VI "declarație; cerere"; *dau ~ T III* [despre viitorii miri] "anunță, la biserică, evenimentul căsătoriei".

ZÁIBER s. To VIII "soi de viță de vie nealtoită, cu struguri negri; zaibăr".

ZÁMÁ v. *zeámă*.

ZALZASEDÁNIE (5 sil.) s. f. N V "sală de ședință".

ZAOČINO (3 sil.) adv. V VII [despre modalitatea de a face studiile] "prin corespondență".

ZAOHÁR s. m. VIa "șef de garaj".

ZÁPAD s. n. To VII "apus".

ZÁPAH s. n. C II "miros".

ZAPÁSÁ s. f. Nf VII "rezervă, provizie".

ZAPOVÉLNIC s. n. C II "rezervație": Acolo ... ei [lupii] ca *zapovjélnic* iaste și acolo sunt numai hulpi, lupi ...

ZAPRÁUCÁ (3 sil.) s. f. Nf VI, IIIb "alimentare (cu combustibil, la motorul unei mașini)".

ZAPRETÍŤ, *a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg.* Gh VII "a oprit, a încetat".

part. *zapretít* H VIII.

ZAR v. *zahár*.

ZÁRAZ adv. Gh VII, H VIIa, d, v, M VII, To VIII "repede, imediat, îndată": Îi turnam *dárag* aculo apă poamei To VIII.

ZÁRE s. f. PI VIIa "lumină": Ai luat roata de la șpor ș-o fo *záre* și ai tors.

ZARUJÉNIA (4 sil.) s. f. art. BA VIIIb "inflamarea unei răni".

ZÁRZÁRE s. f. B Ia "zarzără".

var. *zárzurele* s. f. pl. art. Cr V.

ZÁRZURELE v. *zárzáre*.

ZAUFÉRMÁ s. f. B VIIIa "șef de fermă".

ZAVÍSURI s. n. pl. B VIIIb "balamale".

ZAVÓD s. n. AJ III, B IIa, C Vb, Cr I, Gi VIIa, H VIII, I V, Nf VIII, V VIII, pl. *zavóduri* N VIII "fabrică; uzină".

var. *zavódă* s. f. T VIII.

ZAVÓDÁ v. *zavód*.

ZÁVTRIC s. Gh V "mâncare de dimineață": [La Rusalii] ne grămădim toată mähala și ne punem la fântână și facem un ... un fel de ... de *závtric*, pe rusește.

ZÁBÁVÉSC, *se ~ vb. refl. ind. prez.* 3 pl. T VIII [despre albine] "pierd timpul, întârzie": Ramurile [= ramele] de acelea de trântori trebuie scoase și topite că ele *să zăbăžesc* mult cu acelea și nu fac astelante.

ZÁCÁTUIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. N V "puî capac (ermetic), închizi ermetic".

ind. prez. 1 pl. *zăcătuím* U VII.

ZÁHÁR v. *zahár*.

ZÁHÁIÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. St V "nu lăsa în pace; săcăia".

ZÁMÁLŤUITÁ adj. f., pl. *zámálťuite* U V "zmălțuită".

var. *jámálťuite* adj. f. pl. Tr V; *jmulťuitá* adj. f. Pr VIIa.

ZÁMUCÁ s. f. T V dim. de la *z a m á*.

ZÁNIMÁIÁ v. *zánimím*.

ZÁNIMÍM, *ne ~ vb. refl. ind. prez.*

1 pl. M VIa "ne ocupăm": Cu svacia mai tare *ne zánimím* M VIa. Cu caii *m-am zánimít* ș-acuma tot cu caii U VIIIb.

ind. pf. c. 1 sg. *m-am zánimít* U VIIIb.

var. *zánimáiá*, *se ~ vb. refl. ind.*

impf. 3 sg. H VIII, pf. c. 1 sg. *m-am zánimít* H VIIc.

ZÁUITÁT vb. 1° *am ~ ind. pf. c.* 1 sg. AJ VIII, Va, III, PI VIIb "am uitat". 2° refl. ind. pf. c. 1 sg. St VIIb "m-am uitat cu atenție".

refl. ind. prez. 1 sg. *mă zăúit* 1° AJ III, BA VIa, PI VIIb, pf. c. 1 sg. *m-am zăúitát* 2° St VIIb, 3 sg. *s-a zăúitát* 2° St VIIb; conj. prez. 1 sg. *să mă zăúit* 1° BA VIa, 2 sg. *să te zăúíți* 2° St VIIb.

ZBAT vb. ind. prez. 1 sg. Nf V "bat bine (laptele, ouăle, camea tocată pentru a

le prepara)": *Mașină de zbatút* [smântâna] I IIIa.

ind. prez. 2 sg. *zbați* B VIIIb, 1 pl. *zbatem* Gi V; part. *zbatút* I III, Nf Ib, pl. f. *zbatúte* T V; sup. *de zbatút* I III.

ZBIARĂ vb. ind. prez. 3 sg./pl. 1º PI VIIb, St VIIa [despre oameni] "plâng în hohote". 2º St V [despre cărbunii aprinși, puși în apă] "sfârâie".

1º ind. pf. c. 1 sg. *am zbierát* PI VIII; 2º impf. 3 pl. *zbierá* St V.

ZBICIUL s. n. art. BA VIIIb "biciul".

ZBOR s. n. U VIIa "bâlci, târg".

ZBURĂTORIU s. m. M VII "strigoi".

ZDROVÁIA adj. f. Gh VIII [despre apa unei fântâni] "bună, potabilă".

ZDĂIESC vb. ind. prez. 1 sg. H V "predau (la stat)": *Vaca am zdăit-o* în hosudarstvâ H VIII.

ind. pf. c. 1 sg. *am zdăit* H VIII.

ZDRĂVÁ, *a ~* vb. inf. BA VIa "a dinamita".

ZDRÚVNICI s. m. pl. BA VIa "artificieri".

ZDUPÁC s. m. H VIIb, Va "pumn": Până n-o trage un *zdupac*, nu pune căciula în cap.

ZEAMĂ s. f. Gi V, IIIa "supă de carne".

var. *zámă* AJ Va, U V, Mvb

ZELIÓNĆÁ (3 sil.) s. f. C Vb, c, U VIIa "soluție farmaceutică antiseptică, de culoare verde".

ZEMLEÁNCÁ (3 sil.) s. f. U VIIa "bordei construit la stână pentru cioban".

ZEMLEATRESÉNIE (6 sil.) s. f. To VIII "cutremur".

ZEMNIC s. n. Pr VIIa "pivniță rudimentară pentru păstrat legumele în timpul iernii".

ZEMÓSUL [*damosu*] s. m. art. N V "pepeenele galben".

ZENAVÁICÁ (4 sil.) s. f. Gi V "șefă de echipă".

ZENAVOÁIE (4 sil.) s. f. C V "șefă de echipă".

ZENOVÓIUL s. m. art. U VIIIb "șeful de echipă".

ZÉSTRELE s. f. pl. art. C Va "zestrea miresei": Nunta-i duminica pân-duce *zéstrele* celea.

ZGÁRDÁ s. f. AJ VIIa, b, PI VIIa, St VIIa "șirag de mărgel".

ZGÁRDAR s. n. AJ VIIa, b, BA VIIa, PI VIIa, St V, pl. *zgárdare* BA VIIa "mărgel mărunte cusute după modele pe o panglică".

ZGLIBUÍÁ vb. ind. impf. 3 sg. PI VIIa "sclipea, licărea": Hopác, pune int-aesta în bumbu șporiului, pun un pic de oloi și face o spărguț-așa ... tăt *zglíbuie* cât-um pic în casă.

ZGREAPTÂNĂ, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. T VII [despre lână] "se piaptână".

ZGRIBÁLÁ s. f. H V [peior., despre un animal] "stârpitură": O *zgribală* mi-a luat, de-amu ș-o dres [porcul].

ZIMCÁ v. *azimcă*.

ZNÁNICUL v. *mezinic*.

ZNÁCICI v. *znăcit*.

ZNACIOÁCE (3 sil.) s. n. pl. T VI "însemne militare".

ZNÁCIT vb. ind. prez. 3 sg. cu val. conjuncț. C VIII, Vb, N VI, VH VII "înseamnă că ...; deci. prin urmare": *Znăcić* leacurile de fript se fac așa N VI.

var. *znácici* vb. ind. prez. 3 sg. cu val. conjuncț. N VI.

ZNACONÍT, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. N VI "a cunoscut".

refl. ind. pf. c. 1 pl. *ne-am znaconít* N V.

var. *m-am znaconít* vb. refl. ind. pf. c. 1 sg., 2 sg. *te-ai ~*, 1 pl. *ne-am ~* H V, N V, viit. 2 sg. *te-i znaconít* H V.

ZOLÍ, *a ~* vb. inf. AJ Va "a spăla cu leșie (rufe, cănepă etc.)".

ind. prez. 2 sg. *zoléști* Tr VII, impf. 1 sg. *zoleám* AJ VIIb, H VIII, 2 sg. *zoleái* B VIIa, 3 sg. *zoleá* B VIIb, St VIIb, pf. c. 2 sg. *ai zolít* AJ VIIa; refl. ind. impf. 3 sg. *se zoleá* AJ Va, B VIIb.

ZOLNICE s. n. pl. M VII, Tr VII "șervete de bucătărie din cănepă".

ZÓLNIȚÁ s. f. B VIIb, T VIII "vas de lămn în care se spală rufele cu leșie".

ZÓLOT s. n. H VIIa, b, d, To II "aur".

ZÓLOTÚHÁ s. f. H VIIa "scrofule; scrofuloză (maladie)".

ZÓNÁ s. f. Gi VIIIb "frontieră".

ZÓNGORÁ s. f. BA VIa "instrument muzical asemănător cu cobza".

ZOOHAZ s. n. Nf VI "fermă zootehnică".

ZOOPÁRC s. n. AJ Vb, Nf IIb "grădină zoologică".

ZÓRGOTÉSC vb. ind. prez. 3 pl. AJ VIII "zomăie din zurgălăi".

ZOROBÉÁ vb. ind. impf. 3 sg. St V "câștiga bani".

ind. pf. c. 1 sg. *am zorobít* BA VIIa; conj. prez. 3 sg. *să zorobească* St V.

ZOROBÓU s. n. St V "bani strânși, economii".

ZÓRUL, în ~ *zîlei* loc. adv. Tr v "dis-de-dimineață; în zori".

ZOVODEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. I IIb "să repare": *Să zovodească* mașina.

ZÚUĂ s. f. I VII, St V, Pr VIIIa, VIIa "ziuă": Și *zúua* de azi îs persecutată I VII.

ZVĂRCOLĂCI v. *vărcolac*.

ZVĂNTUIĂSCĂ, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. Pr VIIIa "să se zvinte".

ZVIROBÓI s. N VI "pojarniță".

ZVONEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. N VI, Nf VI "sună la telefon; telefonează".

ind. prez. 1 pl. *zvoním* Nf VI; pf. c. 3 sg. *a zvonít* N VI.

ZVÚCUL s. n. art. Gh v "sunetul": S-auzea *zvúcul* clopotului.

Tipărită în cadrul programelor guvernamentale
pentru Românii de pretutindeni
„Limba Română” și „Cercetarea Interdisciplinară”
(1999–2000)

**Lucrare executată la Tipografia „BUCUREȘTII NOI”
Str. Hrisovului nr. 18A, sector 1, București
Tel.: 667 64 28; Fax: 667 21 85 Centrală: 667 55 70**

ISBN 973-0-02205-4